

TUPANA'GA NHI'IĞA

**O Novo Testamento
Para Os Grupos Kagwahiva do Brasil**

Tupana'ga Nhi'iã

O Novo Testamento para os grupos Kagwahiva (Tenharim)

Primeira Edição,
© 1996, Liga Bíblica do Brasil

Edição para a Web
© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

Para mais recursos bíblicos, visite
www.ScriptureEarth.org/pah

Creative Commons Licença (by-nc-nd)

Atribuição-Uso Não-Comercial-Vedada a Criação de Obras Derivadas 4.0

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

ÍNDICE

livro	abreviação	página
Mateus	(Mt).....	1
Marcos	(Mr)	104
Lucas.....	(Lc)	156
João	(Jo)	257
Atos.....	(At)	319
Romanos	(Ro).....	395
1 Coríntios.....	(1Co).....	429
2 Coríntios.....	(2Co).....	460
Gálatas.....	(Ga).....	485
Efésios.....	(Ef)	498
Filipenses.....	(Fp).....	514
Colossenses	(Cl).....	521
1 Tessalôncenses.....	(1Te).....	531
2 Tessalôncenses.....	(2Te)	539
1 Timóteo	(1Ti).....	544
2 Timóteo	(2Ti).....	556
Tito	(Tt)	564
Filemóm.....	(Fm).....	569
Hebreus.....	(He)	572
Tiago.....	(Ti)	608
1 Pedro	(1P).....	616
2 Pedro	(2P).....	626
1 João	(1Jo)	631
2 João	(2Jo)	639
3 João	(3Jo)	641
Judas.....	(Jd)	643
Apocalipse	(Ap).....	647
Leia o Novo Testamento		695

Kia ki a'e te ji akwatija tape-
rovia hete ti Jesus'ga rekohava
javoji. A'ero po ti pe ei: “Ga ko
Cristoramo oko Tupana'ga remi-
mbuhurukaramo. Ga ko Tupa-
na'ga ra'yramo tuhē,” pe'e po ti
pe ga pe. Akwatija ji pe me tape-
ndeaporoğita pyahu ti no pejiko-
game Jesus'ga rehe. A'ero po ti pe
ndekoi avuïrama yvagi pe Tupa-
na'ga pyri nehē.

João 20.31

MATEUSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA

O Evangelho de Mateus

Jesus Cristo'ga ramonhava'ea

(Lucas 3.23-38)

1 ¹ Agwa ko Jesus Cristo'ga ramonhava'ea mombe'ua. Ymyahū Tupana'ga e'i Jesus Cristo'ga pe: “Eko ti ġanduvihavuhuhetero Cristoramo,” ei ga hako. Cristo xa'e nhande Jesus'ga pe a'ero. A'ereki ga nhanderuvihavuhuhe-te'ga. Jesus'ga ko Daviva'ea rakykwepoharamo Abraãova'ea rakykwepoharamo no.

² Ymyahū Abraãova'ea Isaqueva'ea po'ria hako.

Isaqueva'ea Jacóva'ea po'ria.

Jacóva'ea Judáva'ea po'ria Judáva'ea irūva'ea po'ria no.

³ Judáva'ea Peresva'ea po'ria Zerava'ea po'ria no. Tamarva'ea Peresva'ea yembora Zerava'ea yembora no.

Peresva'ea Esromva'ea po'ria.

Esromva'ea Arãova'ea po'ria.

⁴ Arãova'ea Aminadabeva'ea po'ria.

Aminadabeva'ea Nasomva'ea po'ria.

Nasomva'ea Salmomva'ea po'ria.

⁵ Salmomva'ea Boazva'ea po'ria. Raabeva'ea Boazva'ea yembora.

Boazva'ea Obedeva'ea po'ria. Ruteva'ea Obedeva'ea yembora.

Obedeva'ea Jesséva'ea po'ria.

⁶ Jesséva'ea Daviva'ea po'ria. Daviva'ea israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea.

Daviva'ea Salomãova'ea po'ria. Uriasva'ea rembirekokwerava'ea

Salomãova'ea yembora. A'ereki Daviva'ea hambireko ahe pavēi.

⁷ Salomãova'ea Roboãova'ea po'ria.

Roboãova'ea Abiasva'ea po'ria.

Abiasva'ea Asava'ea po'ria.

⁸ Asava'ea Josafáva'ea po'ria.

Josafáva'ea Jorãova'ea po'ria.

Jorãova'ea Uziasva'ea ramonhava'ea.

⁹ Uziasva'ea Jotãova'ea po'ria.

Jotãova'ea Acazva'ea po'ria.

Acazva'ea Ezequiasva'ea po'ria.

¹⁰ Ezequiasva'ea Manassésva'ea po'ria.

Manassésva'ea Amomva'ea po'ria.

Amomva'ea Josiasva'ea po'ria.

¹¹ Josiasva'ea Jeconiasva'ea po'ria Jeconiasva'ea irüva'ea po'ria no. A'ea rupi Babilôniapeva'ea ruri otavuka Josiasva'ea re'yjava'ea pe ahe rerogwovo ogwryi pe he'yjuhuva'ea rerogwovo ahe mombytavo pevo.

¹² Babilôniapeva'ea ahe rerohorë Babilônia pe Jeconiasva'ea Salatielva'ea po'ria.

Salatielva'ea Zorobabelva'ea po'ria.

¹³ Zorobabelva'ea Abiúdeva'ea po'ria.

Abiúdeva'ea Eliaquimva'ea po'ria.

Eliaquimva'ea Azorva'ea po'ria.

¹⁴ Azorva'ea Sadoqueva'ea po'ria.

Sadoqueva'ea Aquimva'ea po'ria.

Aquimva'ea Eliúdeva'ea po'ria.

¹⁵ Eliúdeva'ea Eleazarva'ea po'ria.

Eleazarva'ea Matáva'ea po'ria.

Matáva'ea Jacóva'ea po'ria.

¹⁶ Jacóva'ea Joséva'ea po'ria. Joséva'ea Mariava'ea rembirekokwerava'ea.

Mariava'ea ombo'a Jesus'ga. Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

Nahā ko Jesus Cristo'ga ramonha mombe'ua.

¹⁷ Imbokwara'ara'arajavame catorze ko Abraõova'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo. Aerë Daviva'ea ari. Daviva'ea arirë imbokwara'ara'arajavame catorze ko Daviva'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerë Josiasva'ea ari. Babilôniapeva'ea Josiasva'ea re'yjava'ea rerohoi Babilônia pe. Ahe rerohorë imbokwara'ara'arajavame catorze ko aherakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerë Cristo'ga ari.

Jesus Cristo'ga aragwera

(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Jesus Cristo'ga aragwera ko nahā. Jesus'ga yembora rera ko Maria. Mariava'ea po'ria ahe'yembora pavëi omondo Mariava'ea Joséva'ea pe taheimbireko ti hëa ga pavëi javo. Joséva'ea rembirekoa renonde Tupana'ga ra'uvapyryva Mariava'ea momburu'ai. ¹⁹ Hembireko ġweri Joséva'ea Mariava'ea pavëi. Emo ikwahavame ahepuru'a Joséva'ea ojapyaka marā ti nehë javo. A'ero okokatuavo ġwaramo ahe ei oyvyteri pe: “Apohi po ti ji hëa hugwi a'ero nehë. Nda potari reki ji hëambotegwetea,” ei ahe. “Nurā po ti ji pohinhimimi hëa hugwi hëa mombe'ue'yma ġa pe,” ei ahe oyvyteri pe.

²⁰ A'ea rehe ahe japyakai. Kiro ahe kiri. A'ea rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe. Joséva'ea gwepia katu Tupana'gapyrive'ga okiri pe a'ero.

—Terekyhyji ti enhimbirekohava hugwi Daviva'ea rakykwepoharamo, ei ga Joséva'ea pe. A'ereki pyry nde hëa rerekoi. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva hëa momburu'a, ei ga. ²¹ Aerë po ti hëa gwa'yra'ga mbo'ari nehë, ei ga. A'ero

ti eno hēara'yra'ga rehe Jesus. Ereki ga ko ahembopiro'yhara'ga. Na tuhē, ei ga. Ombopiro'y po ti ga ojiheve'ga gāndekote'varuhua hugwi nehē, ei ga. Hahye'yma pe po ti ga ġa nderohoi a'ero nehē, ei Tupana'gapyrive'ga Josēva'ea pe.

A'ea erame ga hoi Josēva'ea hugwi. Aerē Josēva'ea ma'ei.

²² Ipuru'a Mariava'ea ġwembirekoe'ymame. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'-ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo. Ymyahū ahe ei hako:

²³ “Pehendu katu ti!” ei Tupana'ga.

‘Ipuru'a po ti hēa akwaimbae'ga nderekoe'ŷvehēa nehē.

Aerē po ti hēa gwa'yra'ga mbo'ari nehē.

Ono po ti ġa ga rehe Emanuel gareraramo,’ ei Tupana'ga,” ei ahe hako. Garera ko Emanuel. A'ea ko: Tupana'ga oko nhande pyri.

²⁴ Aerē Josēva'ea ma'ei. Oko ahe Tupana'gapyrive'ga nhi'īga rehe toko ti hēa nhirembirekoro a'ero nehē jawo. A'ero ahe Mariava'ea reruri ġwonga pe toroju ti hēa pavēi jawo. ²⁵ Ahe gweru tehe ahe ojipyri. A'ereki ahe ndogwerekoi ve Mariava'ea ahera'yra'ga mbo'arama ahera'yrypy'ga. Ga rehe ahe inoġi Jesus gareraramo.

Jaytata'ia kwahapyrava'ea

2 ¹ Cidade de Belém me Jesus'ga ari. Jesus'ga re'yja'ga gwyri pe Judéia pe Belém u. Jesus'ga arame Herodesva'ea oko ġanduvihavuhuro judeus'ga gwyri pe Jesus'ga re'yja'ga gwyri pe. Jesus'ga arame jaytata'ia kwahapyra'ga nduri irupeuhua hugwi ogwyrā hugwi kwara ipora hugwi. Uhu ġa cidade de Jerusalém me ovahema. ² Kiro ġa ei pevove'ga pe:

—Kiroki ga oko judeus'ga nduvihavuhuheteaġwamamo – mome ga? O'a ga aġwamo. A'ereki ore orohepia jaytata'ia ipyahuva'ea kwara ipora koty. A'ea ko ga'ara kwahavuka ore ve ojipiukaro ġwaramo jaytata'ia. Hepiaga ġwaramo ore ruri timbohete ti ga jawo, ei ġa.

³ Ġa'ea kwahavame ahepy'a ndukatui okoteheavo Herodesva'ea py'a judeus'ga nduvihavuhuva'ea py'a. Ndukatui cidadepeve'ga py'a no Jerusalémmeve'ga py'a. ⁴ A'ero ahe ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga mbojatykaukari ġa mbuhuruka ojipyri judeus'ga mbo'ehara'ga ndeheve – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Ġa ndurame Herodesva'ea pyri ahe ei ġa pe:

—Kiroki ga pe Tupana'ga e'i ga ti toko ġanduvihavuhuhetero jawo – mome po ti ga ari nehē Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga? ei Herodesva'ea.

⁵ A'ero ġa ei ahe ve:

—Belém me – kiroki cidade u oregwyri pe Judéia pe – pevo po ti ga ari nehē, ei ġa. Nahā ymyahū Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea ikwatijari hako. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve onhi'īga, ei ġa. Tupana'ga e'i:

⁶ “Belémmeva'ero picidade ndokoi huvihavarūi'va'ea.

Huviha hete ko picidade upa pende'yja'ga gwyri pe Judáva'ea rakykwepohara'ga gwyri pe Judéia pe.

A'ereki picidadepeve'ga oko nhiremimo'ēhara'ga nduvihavaġwamamo israelitas'ga nduvihavaġwamamo.

Gwereco katu po ti ga pende'yja'ga nhaporemo okovo ġanduvihavuhuhetero nehē.”

—A'ea ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka onhi'i'ga mombe'uharava'ea pe hako, ei ġa Herodesva'ea pe.

⁷Ġa horame Herodesva'ea jaytata'ia kwahapya'ġa mbuhunhimimukari ojipyri a'ero. Ahe ei ġa pe:

—Gara rupi jaytata'ia jipiukari pe me iporame raikwehe? Takwaha katu ti ji, ei ahe ġa pe.

A'ero ġa imombe'ukatui ahe ve. ⁸Ikwahapavame ahe ġa mondoukari cidade de Belém me. Ahe e'i ġa pe:

—Peho ti Belémmeve'ġa pyri tayri'ga rekakatuavo. Ga repiagame ti pejora'ja ji pyri ga mombe'ukatupava ji ve a'ero, ei ahe ġa pe. Jihi ti taho ga mboheteavo a'ero nehē no, ei ahe ġa pe o'mbero.

⁹Ahe rendupavirē jaytata'ia kwahapya'ġa hoi a'ero ogwovo Belém me. Ġa horame jaytata'ia – kiroki jaytata'ia ojipiuka ġa pe kwara ipora koty – kotihī akoja jipiukara'javi ġa pe ogwovo ġa nenonde ogwovo Jesus'ga rehei katu opytavo garuhava arimo. ¹⁰Horyory hete ġa jaytata'ia repiagame ogwovo ovahema tayri'ga ruhai pe.

¹¹Onga pype ġa tayri'ga repiagi ga'yembora reheve Mariava'ea reheve. Nurā ġa nenypy'andurugi garovai pyteri pe nde ko orehoheva'ero javo. A'ero ġa imondohetei mbatera ga pe ġwovapytymba'voga hyrua ipe'avo jugwi. Ouro ġa imondoi ga pe. Incenso perfume apopyra ġa imondoi ga pe no. Iru'ia perfume apopyra ġa imondoi ga pe mirra.

¹²A'erē ypytunimo okirame ġa Tupana'ga rendukatui. Kiro ga ġa momoranduvi.

—Tapemombe'ui ti tayri'ga Herodes'ga pe. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga. Tapejivyra'javi ti Herodes'ga pyri, ei Tupana'ga ġa pe.

Nurā oma'ērame ġa hoi pehea rupi irūa rupi ogwovo ogwyri pe timombe-'uyme ti tayri'ga Herodes'ga pe javo.

Oho nhimi Joséva'ea Egitopeva'ea gwyri pe

¹³Jaytata'ia kwahapya'ġa horē Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe ahekiri pe. Ahe ve ga ei:

—Haite! Evy epo'ama! ei ga Joséva'ea pe. Eho ti ġa nderogwovo tayri'ga gayhēa reheve. Eroho nhimi ti ġa nderogwovo Egitopeve'ġa gwyri pe, ei ga. Pevo ti pepyta. Aerē jate po ti ji imondoukari nhinhī'i'ġagwera pe me nehē pejora'ja ti Belém me javo. Po ti ji namondoi nhinhī'i'ġagwera pe me nehē, tapejora'javi ti avo Belém me. A'ereki avo Herodes'ga tayri'ga rekaruka kiro. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

¹⁴Oma'ē Joséva'ea ovya a'ero. A'ea rupi ypytunimo ahe tayri'ga rerohoi ga'yembora reheve ġa nderogworogwovo Egitopeve'ġa gwyri pe. ¹⁵Pevo ahe ġa nderovahemi. Aerē ġa nduvame Egito pe Herodesva'ea manoi.

Nahā ġa hoi opytavo Egitopeve'ġa gwyri pe. Tupana'ga erame jate ġa ndura'javi Egito hugwi. Nahā Tupana'ga ġa mbuhurukara'javi Egito hugwi. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ġa mombe'-gwovo aerē po ti nahā javo. Ymyahū ahe ei hako:

“Egitopeve'ġa gwyrā hugwi ji jira'yra'ga mbuhurukari,’ ei Tupana'ga,” ei ahe hako.

Ojigwarai Herodesva'ea tay'riva'ea rehe

¹⁶ O manoa renonde Herodesva'ea nhimonha'ngaranuhũĩ jaytata'ia kwahapya'ga ndehe. A'ereki ahe okwaha ji moandyandyi ġa ojivya'jave'yma ji pyri javo. Dois anos ġwerĩ tayri'ga rehe kiro. A'ea Herodesva'ea okwaha. A'ereki nanongara jaytata'ia kwahapya'ga omombe'u ahe ve ahe ġa monhi'igame ojive. Nurā ahe osoldados'ga mondoukari cidade de Belém me Belém rembeyvyri hĩ pe no. Pevo ahe osoldados'ga mondoukari tojuka pa ti ġa tapihama'ga javo – kiroki tayri'ga o'a jaytata'ia kwahapya'ga hepiagirĩ jaytata'ia. Ahenhi'iga rupi soldados'ga hoi a'ero tapihama'ga ndepiaga. Ojuka pa ġa tapihama'ga – kiroki ġa gwereko dois anos ojihe, kiroki ġa ndogwerekoi ve dois anos ojihe no. ¹⁷ Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Jeremiasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo aerē po ti nahā javo. Ahe e'i hako:

¹⁸ “Cidade de Ramá pe ġa henduvi hēa jehe'oheterame ovy'are'yma.

Hahyahi hēajehe'oa.

Raquelhēa reki ojehe'o gwa'yrava'ea rehe.

Tegwete hēa ma'ngoma'ngohava.

A'ereki hēara'yrava'ea omanomba,' ei Tupana'ga,” ei Jeremiasva'ea hako.

Ojivy Joséva'ea Egitopeva'ea gwyrā hugwi

¹⁹ Aerē Tupana'ga José'ga mbuhurukara'javi Egitopeve'ga gwyrā hugwi. A'ereki pevo ġa u Herodesva'ea manorame. Herodesva'ea manorē yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe Tupana'gapyrive'ga. Joséva'ea pe ga ei ahekiri pe:

²⁰ —Ahe omanomba kiro – kiroki ahe ojuka pota tayri'ga. Evy epo'ama! Eroho ti ġa kiro a'ero tayri'ga gayhēa reheve. Erojivyra'ja ti ġa eje'yja'ga gwyrī pe Israel pe, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

²¹ Oma'eamo ahe vyri a'ero tayri'ga rerogwovo ga'yembora reheve ġa nderojivya pevo jitehe ogwyrī pe Israel pe ġa nderovahema. ²² A'ea rupi Arquelaug'a oko Judéiapeve'ga nduvihavamo Israel pe opo'ria py'rovo Herodesva'ea py'rovo. A'ea kwahavame Joséva'ea kyhyji Arquelaug'a hugwi. Ndojupotari ahe Judéiapeve'ga gwyrī pe a'ero. Ypytunimo okirame Joséva'ea Tupana'ga rendukatui. Kiro ga Joséva'ea momoranduvi.

—Terehoi ti Judéiapeve'ga gwyrī pe, ei Tupana'ga ahe ve.

Nurā Joséva'ea ndohoi pevo. Galiléiapeve'ga gwyrī pe ahe hoi Israel pe. ²³ Pevo ahe ruvi cidade de Nazaré pe tayri'ga pavēi ga'yembora pavēi no. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea a'ea mombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Jesus'ga mombe'gwovo ahe ei hako:

“E'i po ti ġa ga pe nehē Nazarépeve'ga,' ei Tupana'ga,” ei ahe hako. Ġa u pevo a'ero.

João Batistava'ea remimombe'ua

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)

3 ¹ Aerē João Batistava'ea rekoi ongae'yī me judeus'ga mobatizavo. Tupana'ga nhi'iga mombe'uheteavo João Batistava'ea rekoi Judéiapeve'ga gwyrī pe ongae'yī me. ² Hahyahi ahenhi'iga ahe erame:

—Pepohi tuhē ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijijiyi ti pejeaporoğita pejikokatuaavo Tupana'ga nhi'ğa rendukatuavo. A'ereki Tupana'ga oko ġwerĩ nhanderuvihavuhuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'ğa rupi, ei ahe ġa pe.

³Ymyahũ Tupana'ga nhi'ğa mombe'uharava'ea Isaiasva'ea omombe'u jipe João Batistava'ea. Ahe e'i João Batistava'ea mombe'unhoğwenondeavo hako:

“Hahyahi po ti ganhi'ğa

ga erame ġa mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaiasva'ea.

“E'i po ti ga nehē:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,’ e po ti ga nehē,” ei Isaiasva'ea hako.

Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojykaharete'ga rurağwama pe. Tonhimboavujikwe ti ġa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijiyi ti ġa gweaporoğita a'ea renonde javo.

⁴Omongi João Batistava'ea yuranuhũajavuhuva'ea rava apopyra camelo rava apopyra. Aheku'ayvira ko ipira. O'u ahe tukura hehira reheve.

⁵He'yjuhuve'ğa nuğanduri onhimongyavo João Batistava'ea pyri ovahema. Uhu ġa cidade de Jerusalém hugwi. Uhuuhu ġa Judéiapeve'ğa gwyra hugwi nhapremo no rio Jordão rembeyvyra hugwi no.

⁶Ahe renduvame ġa nhimombe'ukatui Tupana'ga pe jite'varuhu ji javo opohia jugwi. A'ero jate João Batistava'ea ġa mobatizai rio Jordão pype.

⁷Uhu he'yive'ğa ahe pyri no fariseus'ğa saduceus'ğa pavēi tianemobatiza ti ga javo. Ġandura repiagame João Batistava'ea ei ġa pe:

—Tiruahũ pendeaporoğita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ġwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurā po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehē. Ndahahyi po ti nhande ve a'ero nehē.” Nahā pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerũ? Pe tuhē penhimbo'e nanongara rehe, ei João Batistava'ea ġa pe.

⁸—Jihi, ei João Batistava'ea, kiro po ti ji ei pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei ahe. Tape-mbopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndovy'ari ġa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijiyita ojeaporoğita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ġa ndehe a'ero.” Nahā po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehē, ei João Batistava'ea ġa pe.

⁹—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraão'va'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarõ hete Abraão'va'ea. Nurā po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehē.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraão'va'ea rymymino'ğa ndehe ġa ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ğa pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha ağa ita Abraão'va'ea rymyminoro ġa mongovo, ei João Batista'va'ea ġa pe.

¹⁰Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ġa mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga ombogwa ġwerĩ jykwa'ria pyvõ tambo'aruka javo. Po i'yya ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehē. Na jitehe Tupana'ga pe nderekogwerĩ pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma ġwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ġa pe imombe'ğwovo.

¹¹—Uhu po ti ga nehē – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhuhetero ġwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te okoteheva'ea. Jihi opomobatiza yhya pyvō jate. Nahā ji ikwahavukari ġa pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporoġita rerojijya reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojkauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerēve'ga nehē. Nahā po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombyryvuka nehē, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ġa pe.

¹²Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ġa mbo'eavo ga ei:

—Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ono'ō po ti ga oapoa trigo inhaġa hyrua pype nehē. Japira po ti ga imbokai tata pyvō nehē. Ndogwevi po ti tata upa nehē, ei João Batistava'ea.

—Na jitehe po ti jihoheheteve'ga huvihavuhuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ġa okote'varuhuve'ga hugwi okovo pyryve'ġa pojkaharete'ga nehē, ei João Batistava'ea ġa pe. “Tuhu ti pyryve'ġa ji pyri yvagi pe upa avuirama nehē,” e po ti jihoheheteve'ga nehē, ei João Batistava'ea. “Toho ti okote'varuhuve'ġa ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehē ojivrye'yma,” e po ti jihoheheteve'ga nehē, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe.

João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga

(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

¹³Aerē Jesus'ga ruri Galilėiapeve'ġa gwyrā hugwi ua rio Jordāo pe. Uhu ga ovahema João Batistava'ea pyri tanhimobatiza ti ga javo.

¹⁴A'ero João Batistava'ea ei Jesus'ga pe:

—Toromobatzayme po ti ji nehē. Ndehe ko oreruvihavuhuhetero. Nde po ti ji mobatiza hamo a'ero nehē, ei João Batistava'ea Jesus'ga pe novia. Ako tehe ji nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe. Maraname nde ruri ji pyri enhimobatzauka ji ve a'ero? ei ahe Jesus'ga pe.

¹⁵A'ero Jesus'ga ei reki João Batistava'ea pe:

—Ji mobatiza tuhē ti kiro, ei Jesus'ga. A'ereki pyry nde ji mobatizai. Nahā po ti nhande rekokatui nhandekovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi nhaporemo nehē, ei Jesus'ga João Batistava'ea pe.

—Kwa, ei ahe Jesus'ga mobatizavo.

¹⁶Ahe omobatarē Jesus'ga hemi yhya hugwi. Kotihī Tupana'ga ipe'ai yvaga ga pe. Kiro Jesus'ga hepiagi Tupana'ga ra'uva ijyvame ojihe. Inambua ja Tupana'ga ra'uva hekoi yvaga hugwi ijyvame ga rehe. ¹⁷Nanime yvaga hugwi Tupana'ga nhi'īgi Jesus'ga mombe'gwovo.

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei Tupana'ga. Anhimohē hete ko ji ga rehe, ei ga.

Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga

(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

4 ¹Aerē Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohei ongae'yī me Diabo'ga ti toko ga pyri javo. “A'ereki Diabo'ga ga mongo te'varuhu pota,” ei Tupana'ga ra'uva. A'ero ga rerohei ga reroahema pevo.

²He'yiva'ea quarenta ko Jesus'ga kiri pevo. A'ea rupi ga ndo'ui arimo ypytunimo no tanhi'ī ti ji Tupana'ga pe javo. Quarenta Jesus'ga kirirē pevo ojuka ga ty'ara a'ero.

³ A'ero Diabo'ga ruri Jesus'ga pyri tamongo te'varuhu ji ga javo. Uhurame ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Penhimbote ti a'ero pāoramo nhirembi-uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehē, ei ga. Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoŋuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatera ua pyvō jate rūi nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvō nhande rekoi,” e'i
aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerē Diabo'ga Jesus'ga rerohei cidaeypyryva pe Jerusalém me a'ero. Yvate pe ga ga rerojiupiri gare'yja'ga jatykahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. ⁶ Ga reroahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'-ga po ti nanembohirukarahyi yvyvo nehē. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra hugwi nehē. A'ereki ymyahū a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoŋuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyrive'ga mondoukari nde pyri nehē.

‘Pea'ngu ti ga,’ e po ti ga ojipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe nehē.

‘Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyyme'i ti ga pe javo,’ e po ti Tupana'ga ojipyrive'ga pe nehē,”
e'i aberembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoŋuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojykaharete'ga.

Gareaporoŋita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehē.

Ejeaporoŋitatehea rehe rūi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aberembikwatijara, ei
Jesus'ga Diabo'ga pe.

⁸ Aerē Diabo'ga ga rerohoa'javi. Yvate hete pe ga ga rerohei ga rerojiupia yvytyruhua rehe. Pea hugwi Diabo'ga hepiukapavi yvyakotyve'ga nduvihava'ga gwya Jesus'ga pe. Ġagwyrakatukatua ga hepiukari no. ⁹ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—A'ea nhaporemo po ti ji imondoi nde ve nehē. Po nde renypy'andurugi jirovai pyteri pe ji mboheteavo nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondo-pavi nde ve nehē, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ —Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Nde Tupana rūi. Ejipe'a ji hugwi! Norombohetei po ti ji ndehe nehē. A'ereki ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoŋuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojykaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ekovo ganhi'i'ga rupi jate,” e'i aberembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga
pe.

¹¹ A'ero Diabo'ga hoi ogwovo Jesus'ga hugwi. Nanime Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Jesus'ga pe ga pokoga mbatera imondovo ga pe.

Galiléiapeve'ea na'ē Jesus'ga ombo'e

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹² Aerē ojipe'ga imombe'ui Jesus'ga pe.

—Ga João Batista'ga mongi cadeia pype ga Tupana'ga nhi'iga mombe'uro ġwaramo, ei ġa.

A'ea renduvame Jesus'ga hoi ojivya Galiléiapeve'ga gwyri pe. ¹³ Pevo ga jijyi cidade de Nazaré hugwi ogwovo ojipe pe cidade de Cafarnaum me Galiléia-peve'ga gwyri pe. Cafarnaum tuvi ypihua pyri lago da Galiléia pyri. Pevo ko judeus'ga nduvi Zebulumva'ea re'yja'ga Naftaliva'ea re'yja'ga pavēi. ¹⁴ Pevo Jesus'ga hoi Cafarnaum me. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'reki ymyahū Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Isaiasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Ymyahū ahe ei hako:

¹⁵ “Pegwyri pe herekoi pehea

– kiroki pehea oho ypiahu pe,' ei Tupana'ga Zebulumva'ea re'yja'ga pe Naftaliva'ea re'yja'ga pe no.

‘Pegwyra rekoi rio Jordão aherovai.

Ġa ei pegwyra pe Galiléia judeus'garūive'ga gwyra gentios'ga gwyra.

A'ea ġa ei pegwyra pe,' ei Tupana'ga,” ei ahe.

¹⁶ “Ypytuna ja pe me pe ji kwahave'yma ġwaramo.

Kiro po ti kojahua ja pe me pe ji kwahava ġwaramo nehē.

Peko pe omanove'ga ja ji ve ji kwahave'ymame.

Kiro po ti ji jikwahavukari pe me

imbokojahuavo peakagi pe nehē,' ei Tupana'ga,” ei Isaiasva'ea imombe'gwovo hako.

¹⁷ Omombe'u jipe ahe Jesus'ga hoa Cafarnaum me. Uvame cidade pe Cafarnaum me kiro Jesus'ga ġa mbo'embo'ei. Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo ga ei ġa pe:

—Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi, ei ga. Perojijyjijyi ti pejeaporoġita pejikokatuavo pejikovo Tupana'ga nhi'iga rupi. A'reki Tupana'ga pe ndepia katu ġweri penduvihavuhetero yvya koty pe mongovo onhi'iga rupi, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omo'emo'ē ypy ġwemimbo'eharamo

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸ Aerē Jesus'ga hoi ypiahu pe Galiléia pe ogwovo yembeyvya rupi. Ohorame Jesus'ga mokonha'ga ndepiagi Simão'ga André'ga reheve. Ġa ko onhoirū'ga. Simão'ga pe ġa e'i no Pedro. Pirareheva'ero ġwaramo Simão'ga imombori ipypira pira mboahava tipyhy pira javo. ¹⁹ Ovahemame ġa pyri Jesus'ga ei ġa pe:

—He pejiġo ti ji rupi nhiremimbo'eharamo. A'ero po ti pe ji mombe'ui oji-pe'ga pe nehē no. Pira pe peru oji'i. Kiro po ti pe ojipe'ga mbuhurukari ji pyri nehē toko ti ġa Jesus'ga nhi'iga rupi javo, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ —Kwa, ei ġa.

Nambegwei ġa hoi imboahava reja ogwovo ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

²¹ Hehemo'i Jesus'ga hoi ogwovo yembeyvyra rupi ojipe'ga ndepiaga Tiago-va'ea João'ga reheve. Ğa memei ko onhoirũ'ğa. Ğanduva'ga ko Zebedeu'ga. Ga pavẽi ğa apygi yharuhua pype japokatua'java oapoa imboahava. Ovahemame ğa pyri Jesus'ga nhi'iġi Tiagova'ea pe João'ga pe no toko ti ğa nhiremimbo'e-haramo javo. ²² Nambegwei ğa hoi yharuhua reja gwuwa'ga reja no ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara

(Lucas 6.17-19)

²³ Ojipejipea pe Jesus'ga hogahoi Galiléiapeve'ğa gwyra rupi hete ogwovo. Ğajatykahai pe ga hogahoi ğa mbo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe. Pyryva'ea ga imombe'ui ğa pe Tupana'ga pe poko katu pota penduvihavuhuhetero javo.

—Perojijyjijyjuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehẽ imombo'a pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

Karugwaraparavuhua Jesus'ga imombipavi ğa hugwi no. Ipopoakare'ỹve'ğa ga ğa mbopopoakari no. Nahã ga rekoi ġapyteri pe.

²⁴ A'ero he'yjuhuve'ğa imombe'umbe'ui nahanahã Jesus'ga ğa pohano-ġi javo. A'ero Sřriapeve'ğa nhaporemo ikwahavi no itetirũave'ğa nderupava Jesus'ga pyri. He'yjuhu karugwara ğa pe. Hahy paravuhu ğa pe no. Anhaġa omongo aha ojipe'ğa ojeaporoġita rupi jate ojipe'ae'yma ğa hugwi onhimongyavo Diabo'gapyryva'ea. Ojipe'ğa akaġi pe mbipeuhu ğa mboheagwyyryva. Ojipe'ğa popo'ami. Nomyi tuhẽ ğa upa. Ğa nhaporemo ğa ğa nderuri Jesus'ga pyri topohano ti ga ğa javo. Jesus'ga omombi pa ğa hugwi a'ero ğa mongokatua'java.

²⁵ He'yjuhuve'ğa hoġahoi Jesus'ga rupi onhimongyavo. Uhu ğa ga pyri Galiléiapeve'ğa gwyra hugwi Dez Cidades hugwi no Jerusalém hugwi no Judéiapeve'ğa gwyra hugwi no rio Jordão aherovaja hugwi no. Nahã ğa nduri ogwoogwovo ga rupi onhimongyavo.

Pyry hete ğa pe, ei Jesus'ga

(Lucas 6.20-23)

5 ¹ Onhimongyve'ğa ndepiagame Jesus'ga jiupiri vytytyra rehe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara'ğa nduri ga pyri tihendu ganhi'iġa javo.

² Ombo'embo'e ga ğa kiro. ³ A'ero ga ehetei ğa pe:

—Pyry hete ğa pe – kiroki ġa e'i ikwahava oyvytera: “Tupana'ga ji pokogame jate po ti ji rekokatui nehẽ.”

Ğa erame na ojikheteavo Tupana'ga rehe pyry hete ğa pe.

A'ereki ġanduvihavuhuhetero Tupana'ga gwepia katu ğa imombyryva ğa pe, ei Jesus'ga.

⁴ Pyry hete ğa pe – kiroki ġa okoveveuhu ojehe'gwovo.

A'ereki ġa ko Tupana'ga remimbohoryva'javaġwama, ei Jesus'ga.

⁵ Pyry hete ğa pe – kiroki ġa oko nhyrõ onhimohetee'yma.

A'ereki vyva koty Tupana'ga remimondoagwama ğa pe ga ero ġwaramo, ei Jesus'ga.

⁶ Pyry hete ğa pe – kiroki ġa oko katu pota hete okoheteavo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi.

A'ereki ġa ko Tupana'ga remimombyryvaġwama, ei Jesus'ga.

⁷ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa ojipe'ġa porogwety.

A'ereki ġa tuhē ko Tupana'ga rembiporogwetygaġwama, ei Jesus'ga.

⁸ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa gweaporoġita katu Tupana'ga reaporoġita rehe jate xako jawo.

A'ereki ġa Tupana'ga repiagaġwama, ei Jesus'ga.

⁹ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa onhoarōuka hete ojipe'ġa pe.

A'ereki a'ea Tupana'ga eaġwama ġa pe. “Ġa ko jira'yra'ġa,” e po ti Tupana'ga ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa pe ojipe'ġa okote'varuhu.

Ġa ndekoro ġwaramo Tupana'ga nhi'ġa rupi ojipe'ġa te'varuhuro ġa pe.

Pyry hete ġa pe – kiroki ġa pe ġa ite'varuhu.

A'ereki ġanduviavuhuhetero Tupana'ga gwepia katu ġa imombyryva ġa pe, ei Jesus'ga.

¹¹—Pyry hete pe me ġa ete'varuhurame pe me. Ġa imondorame hahyva'ea pe me pyry hete pe me. Ite'varuhuparavuhuva'ea pe nhaporemō ti ġa ei pe me o'mbero nehē pe ndekoro ġwaramo jireheva'ero. Ġa erame na pyry hete pe me, ei Jesus'ga ġa pe.

¹²—Pejoryjory hete ti ġa jigwarairame pe ndehe nahā. A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea. Aerē po ti ġa imondoi pe me nehē. A'ereki pe peko ymyahūva'ea ja Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahū aġwamove'ġa namonhava'ea ojigwarai Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea rehe no, ei Jesus'ga ġa pe.

Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera

(*Marcos 9.50; Lucas 14.34-35*)

¹³—Jukyra omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Peko pe jukyra ja vyakotyve'ġa pe ġa mongokatua'vo. A'ereki pe peko katu pendoryndoryvamo ġapyteri pe Tupana'ga pyryva repiuka ġa pe Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo ġa pe nahā po ahe toko hamo jawo. Penhi'ġa rendukaturame po ti ġa ndekokatui nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

—Po jukyra ndapyryva'javi, marā po ti ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehē? Ahe nombyryva'javi tuhē jukyra, ei Jesus'ga. A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Omombo ahe a'ero. Hehe ahe pyruġi a'ero ohoohorame, ei Jesus'ga. Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhū pe ojipe'ġa mongokatui naerū? Maranuhū po ti ji nhimoirūukara'javi pe me nehē pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ġa pe jawo pe me naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea, ei Jesus'ga

(*Lucas 8.16; 11.33*)

¹⁴—Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea vyakotyve'ġa pe Tupana'ga repiuka ġa pe, ei Jesus'ga. Cidade ituvame vytyruhua rehe nhande nhaporemō hepiagi. A'ereki pevo jukwaha upa, ei Jesus'ga. ¹⁵Imondygame lamparina ahe ndohovapygi lamparina hyrua pyvō. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Ombokojahu lamparina ongapypeve'ġa pe nhaporemō a'ero tohepia ti ġa jawo, ei Jesus'ga.

¹⁶—Na jitehe ti pembokojahuuka yvyakotyve'ga akaḡi pe. Marā po pe imbokojahuukari ḡa pe? Kiro ji imombe'ui pe me. Peko katu ti Tupana'ga ja pejuvete'ga ja pejikoga ga rehe ḡa pokoga. Pendekokatua repiagame po ti ḡa ikwahavi Tupana'ga pyryva ga mboheteavo yvagipeve'ga mboheteavo nehē Tupana'ga omombyry ḡa javo. Nahā pe Tupana'ga repiukari ḡa pe.

Jesus'ga ombo'e Moisés'va'ea remimbo'eagwera rehe

¹⁷—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Jesus'ga uhu yvya koty javo nhande ve. ‘Tapekoa'javi ti Moisés'va'ea remimbo'eagwera rupi,’ e po ti ga nhande ve nehē. ‘Tapekoa'javi ti Tupana'ga nhi'ḡa mombe'uharava'ea nhi'ḡagwera rupi no,’ e po ti ga nehē.” A'ea ti tape'ei pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ḡa pe. A'ereki nanonga pe rūi javo ji ruri ikwehe, ei ga.

—Ajo ji pe mbo'ekatuavo ahe'eagwera po'rua rehe, ei Jesus'ga ḡa pe. ¹⁸Imombe'ukatuavo ji ei: Moisés'va'ea remimbo'eagwera ti ndopavi'i'i nehē. Yvga pave'yname po ti Moisés'va'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehē. Yvya pave'yname po ti Moisés'va'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehē. Xunhi'i'i-va'ea vehevi po ti ndopavi aheremimbo'eagwera hugwi nehē. Aheremimbo'eagwera apiavo ihoi nehē. A'ea renonde po ti aheremimbo'eagwera ndopavi nehē, ei Jesus'ga ḡa pe.

¹⁹—Ojipe'ga po ndokopavi Moisés'va'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki ga e'i: “Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji rekoi. A'ereki a'ea pyry aheremimbo'eagwera. Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji ndakoi. A'ereki akoja hohe jara koji'i pyry aheremimbo'eagwera,” e po ga. Nahā po ga ojipe'ga mbo'ei ḡa pe hendukatuuka onhi'ḡa. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Ndahuvihavi'i ko ga.” Nahā po ti Tupana'ga ei okovo ḡanduvihavuhuhetero ḡa ndepiakatuavo nehē, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga po oko Moisés'va'ea remimbo'eagwera rupi nhaporemo ojipe'ga mbo'ekatuavo hehe ḡa pe hendukatuuka aheremimbo'eagwera nhaporemo. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Ga ko huvihava.” A'ea po ti Tupana'ga ei okovo ḡanduvihavuhuhetero ḡa ndepiakatuavo nehē, ei Jesus'ga.

²⁰—A'e ji pe me a'ero: Koji'i ti peko katu hete pembo'ehara'ga hohe fari-seus'ga hohe no. Po ḡa hohe rūi pe ndekokatui, a'ero po ti Tupana'ga penduvihavuhuhete'ga rūi nehē. A'ero po ti ga napenderohoi yvagi pe nehē, ei Jesus'ga ḡa pe.

Jesus'ga omombe'u katu onhoarōe'ḡve'ga

²¹—Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moḡitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Tapejukai ti ojipe'ga,” e'i nhaneramonhava'ea moḡitagwera. “Po pe ḡa jukai, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehē: ‘Pehe ti pmano ahe ja kiro pendekote'varuhuro ḡwaramo.’” A'ea nhaneramonhava'ea moḡitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

²²—Jihi reki a'e pe me: Po pe nhimonha'ngatehei pejikotyve'ga rehe, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehē: “Pehe ti pmano kiro pendekote'varuhuro ḡwaramo.” Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ikwahave'ḡheteve'ea!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi judeus'ga moḡitahara'ga ndovai pyteri pe nehē te'i ti ḡa pe me:

“Pehe ti pемano kiro pendekote'varuhuro ġwaramo.” Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ndereakwahavihu nde ekovo!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga pe mondoukari tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga.

²³—A'ero ji ei nde ve: Ereru tehe po nde Tupana'ga pe tamondouka ti ji ikwava'ēhava rehe javo. Herurame po nde erekwahava'ja, jikotyve'ga onhimonha'nga ji rehe javo. Ikwahava'javame ti teremondoi ve Tupana'ga pe a'ero. ²⁴Eheja ti ikwava'ēhava pyri. Eho na'ē ti ejikotyve'ga pyri gapy'a noġatuavo ejihe ga mbohoryva'java. A'erorame jate ti ejora'ja ikwava'ēhava pyri hehe imondoteheavo Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁵—Po nde rekote'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Xaho tuhē ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehē. “Ga pe po ti ji ndete'varuhua momba'ui nehē te'i ti ga nhandereaporoġita pe javo,” e po ti ga nde ve nehē. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri kotihī ti ere ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhē ti xanhimbovyvy na'ē.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehē, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehē. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehē. ²⁶Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: A'ea pype po ti nde pytai nehē. Nde imondokatupave'ymame ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Taperekoi ti penhimbireko'ġarūive'ġa, ei Jesus'ga

²⁷—Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. “Taperekoi ti penhimbireko'ġarūive'ġa.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

²⁸—Jihi reki a'e pe me: Kiroki ga hēa repiaguhu hēa rerekopotaheteavo – gareaporoġita ite'varuhu. A'ereki hēa garembirekohēa rūi. Ga hēa rerekorame Tupana'ga ei a'ea ko ite'varuhu javo. Na jitehe Tupana'ga ei ite'varuhu javo ga hēa potaruhurame.

²⁹—Po ejeakwara pyvō ejohukoty rūi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehkeyi ejeakwara imomboha nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū ti nde ve ndereakwara mombora nehē. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

³⁰—Po epoa pyvō ejohukoty rūi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboha nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū ti nde ve ndepoa mombora nehē. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

Ahepohira hembirekoa hugwi*(Mateus 19.3-9; Marcos 10.2-12; Lucas 16.18)*

³¹—Nhaneramonhava'ea moğitagwera e'i: "Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi – a'ea ti ga tokwatija na'ē imondovo hēa pe aerē hēa mondovo ojihugwi nehē." A'ea ahemoğitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

³²—Jihi reki a'e pe me: Opohi po ga ġwembirekohēa hugwi ojipe'ga hēa rerekoro ġwaramo, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga ndogwerohoi hēa hēarembireko'ga hugwi. Naname hēarembireko'ga opohirame hēa hugwi opohi tehe hēa hugwi. Gapohitehea ndapyryvi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

—Ga pohiteherame hēa hugwi po ti hēa ojipe'ga rerekopotari a'ero nehē, ei ga. Ga rerekorame hēa ajuajuri a'ero. A'ereki hēa hembireko jitehe jypyve'ga pavēi, ei ga. Hēarembirekopyy'ga reki ite'va hete a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki ga hēa mboajuajuruka opohitehero ġwaramo hēa hugwi, ei ga. Tupana'ga ndopotari nanongara.

—Kiroki ga kirē gwereko hēa – gaha ite'varuhu. A'ereki ga gwereko garembirekohēa. Tupana'ga ndopotari nanongara no, ei Jesus'ga.

Tapehenoi ti pe'erame, ei Jesus'ga

³³—Pekwaha tuhē pe nhaneramonhava'ea moğitagwera, ei Jesus'ga. Ymyahū nhaneramonhava'ea moğitagwera i'ei: "Pe'e po pe Tupana'ga renoina: 'Nahanahā po ti ji rekoi nehē. A'itituhēva'ea pe kiro ji ei. Tupana'ga ji'ea renduvame ga ei ji ve a'itituhēva'ea pe ga ei jawo.' Po a'ea pe ei, a'ero na tuhē ti peko Tupana'ga pe ndepiagame," e'i nhaneramonhava'ea moğitagwera, ei Jesus'ga.

³⁴—Jihi reki a'e pe me: Tapehenoi ti Tupana'ga pe'erame nahā po ti ji rekoi nehē jawo, ei ga.

—Na jitehe ti tapehenoi Tupana'ga apoa pe'erame a'ero po ti ġa nhinh'i'ġa reroviari nehē jawo, ei ga. Tapehenoi ti yvaga a'ero. A'ereki a'ea ko Tupana'ga apykava nhanderuvete'ga apykava. Pe yvaga henonhame pe Tupana'ga renoi a'ero, ei ga. Nurā ti tapehenoi yvaga pe'erame nahanahā po ti ji rekoi nehē jawo.

³⁵—Tapehenoi ti yvya no. A'ereki yvya ko Tupana'ga pya nongava. Nurā ti tapehenoi yvya pe'erame nahanahā po ti ji rekoi nehē jawo.

—Tapehenoi ti cidade de Jerusalém. A'ereki Jerusalém ko Tupana'ga cidade nhanderuvihavuhuhete'ga cidade. Nurā ti tapehenoi Jerusalém pe'erame nahanahā po ti ji rekoi nehē jawo.

³⁶—Tapehenoi ti penhiakağa. A'ereki tegwete pe me peji'ava mbotehava imotiğa! Tegwete pe me peji'ava mbotehava imohuna no! Tupana'ga jate oapo pe'ava imotiğa imohuna no, ei Jesus'ga. Nurā ti tapehenoi penhiakağa pe'erame nahanahā po ti ji rekoi nehē jawo.

³⁷—Po ti na pendekopotarame pe'ji ti: "Nahā po ti ji rekoi nehē." A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. Po ti na rūi pendekopotarame pe'ji ti: "Ndakoi po ti ji na nehē." A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbo'e Tupana'ga renonha rehe mbatera renonha rehe no, ei Jesus'ga.

Terejipygi ti ga rehe, ei Jesus'ga

(Lucas 6.29-30)

³⁸—Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: "Po ojipe'ga hekyi ndereakwara, a'ero ti ehekyi gareakwara ejipyga. Po ojipe'ga nde kwari imbo'gwy neranha, a'ero ti embo'gwy garanha ejipyga." A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

³⁹—Jihi reki a'e nde ve: Terejipygi ti ojipe'ga rehe ga rekote'varuhurame nde ve, ei Jesus'ga. Po ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no jawo, ei Jesus'ga.

⁴⁰—Po ojipe'ga nde rerohoi juiz'ga pyri hekyjukapota ndecamisa nde hugwi ga ite'varuhu ji ve jawo juiz'ga pe, a'ero ti a'ea ehekyi ejihugwi imondovo ga pe. Ehekyi ti ojipea imondovo ga pe no epaletō, ei Jesus'ga.

⁴¹—Po ojipe'ga ei nde ve: "Eroho ti jia'poa ji ve pevo um quilōmetro." Ga erame na nde ve um quilōmetro rehemo'i ti eroho ga'apoa a'ero dois quilōmetros. Nahā ti tandepyr ga pe, ei Jesus'ga. ⁴²Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ti ji ve jawo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ei nde ve embuhurā ti ji ve jawo, a'ero ti emondoā ga pe, ei Jesus'ga.

Pearō hete ti penhiarōe'ŷve'ga, ei Jesus'ga

(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³—Pekwaha tuhē pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: "Pearō hete ti penhiarōheteve'ga. Tapearōi ti penhiarōe'ŷve'ga." A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

⁴⁴—Jihi reki a'e pe me: Pearō hete ti penhiarōe'ŷve'ga, ei Jesus'ga. Po ġa ndekote'varuhui pe me, a'ero ti penhi'ī Tupana'ga pe emombyry ti ġa pe jawo, ei Jesus'ga. ⁴⁵Nahā ti peko katu Tupana'ga ra'yramo yvagipeve'ga ra'yramo tiandepyr ti nhandejuvete'ga ja jawo. A'ereki ga pyry hete okote'varuhuve'ga pe pyryve'ga pe no, ei Jesus'ga. Pyry hete ga ġa pe oapoa japoī kwara japoī imomboruka ġa pe. Ga pyry ġa pe imongyrukari amana ġa pe. Nahā ga ġa nderekokatui okokatuve'ga okote'varuhuve'ga ndeheve, ei Jesus'ga.

⁴⁶—Po penhiarōheteve'ga jate pe pearō hete, a'ero Tupana'ga ei pe me: "Pe okote'varuhuve'ga ja reki penhiarōheteve'ga aromo penhiarōe'ŷve'ga arōe'yma." Nahā ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ga – kiroki ġa omono'ono'oġuhū itambere'ia governo pe – ġa na jitehe oarō oarōheteve'ga jate, ei Jesus'ga.

⁴⁷—Po pe nhi'igatui pejikotyve'ga pe jate pendoryndoryvamo ġa ndehe, a'ero ojipe'ga hohe rūi pe ndekokatui reki. A'ereki Tupana'ga kwahave'ŷve'ga onhi'igatu ojikotyve'ga pe jate gworygworyvamo ġa ndehe no, ei Jesus'ga.

⁴⁸—Pearō hete ti ġa nhaporemō penhiarōheteve'ga penhiarōe'ŷve'ga ndeheve. Nahā po ti pe ndekopyryvamo pejuvete'ga javijitehe yvagipeve'ga javijitehe nehē, ei Jesus'ga.

Imondoteherame ti terekoi okokatu'āve'ga ja, ei Jesus'ga

6 ¹—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: "Nahanahā po ti ji rekokatui jirekokatua repiuka ojipe'ga pe. A'ero po ti ġa ji mbohetei nehē." A'ea ti tape'ei. Po pe ndekokatui tanhimbohete ti ġa jawo. Po pe ndekokatui a'ea rehe jate, a'ero

po ti penduvete'ga yvagipeve'ga nomondoi pendekokatua kwepykava pe me nehē, ei Jesus'ga.

²—Nurā imondoteherame imbatere'ŷve'ga pe ti terekoi okokatu'āve'ga ja. A'ereki ojatykahava pype ŷga omondo tehe imbatere'ŷve'ga pe cidade rapea rupi no. A'ereki pevo he'yjuhuve'ga ohoo ho jipi ŷga ndepiaga ŷga imondorame. A'ero ŷga ndepiagame ŷga ŷga mbohetei. Ġanemimbohetea jate ikwepykava okokatu'āve'ga pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'āve'ga imondoe'yma ŷga pe ġanemimondotehea kwepykava a'ero nehē, ei Jesus'ga.

³—Imondoteherame imbatere'ŷve'ga pe ti teremboukwahavi ojipe'ga pe a'ero. ⁴Tokwahavyme ti ŷga. Nderuvete'ga reki gwepia pa neremimondonhimima. Ga tuhē po ti omondo neremimondotehea kwepykava nde ve nehē, ei Jesus'ga.

Nahā ti pe'ji penhi'igame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga

(Lucas 11.2-4)

⁵—Tapekoi ti okokatu'āve'ga ja penhi'igame Tupana'ga pe. A'ereki ikatu hete ŷga pe ŷga amame ojatykahava pype cidade rapea peahai pe no onhi'igame Tupana'ga pe. A'ereki ŷga nhi'igame Tupana'ga pe he'yjuhuve'ga gwepia ŷga mboheteavo oko katu ŷga jawo, ei Jesus'ga. Ġanemimbohetea jate oko ikwepykava okokatu'āve'ga pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'āve'ga imondoe'yma ŷga pe ġanhi'igame kwepykava a'ero nehē, ei Jesus'ga.

⁶—Ndehe reki, onhi'igame Tupana'ga pe, nde tehe ti eho enhonga pe hyrua pype hovapytyma. Pevo ti onhi'ĩ nhimi ejuvete'ga pe Tupana'ga pe. Ga gwepia pa reki. A'ero po ti ga ikwahavi nenhi'inhimima ojive nehē. A'ero po ti ga imondoi nenhi'igame kwepykava nde ve nehē, ei Jesus'ga.

⁷—Penhi'igame Tupana'ga pe ti tapenhi'inhĩ'itehei, ei Jesus'ga. Tupana'ga kwahave'ŷve'ga ja rūi ti penhi'ĩ ga pe. A'ereki onhi'igame Tupana'garūiva'ea pe ġwemimbohete'hara pe ŷga onhi'imbukuhu jupe. “A'ero po ti turi pyryva'ea nhande ve nehē,” ei ŷga novia ikwahave'yma, ei Jesus'ga. ⁸Tapekoi ti ŷga ja a'ero. A'ereki penduvete'ga okwaha pendekoa ġwiġwia ti ŷga togwereko jawo. Peporanduva renonde ga hugwi ga okwahavipe pe mbatere'ymame, ei Jesus'ga.

⁹—Marā po ti pe nhi'igi Tupana'ga pe a'ero? Kiro ti ji imombe'ui pe me. Penhi'igame nanderuvete'ga pe Tupana'ga pe nahā ti pe'ji ga pe:

“Apī, yvagipeva'ero nde ereko katu hete.

Tanerenoiġatu ti ŷga nhaporemo a'ero

nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga jawo nde ve.

¹⁰ Herejo ti yvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero ekovo.

Nde nhi'ipo'ru ŷga yvagi pe

okovo neremimbotarimova'ea rupi.

Na jitehe kiro ti ŷga tanenhi'ipo'ru avo no yvya koty

okovo neremimbotarimova'ea rupi.

¹¹ Embuhuruka ti ore ve mbatera jipi toro'u ti a'ero.

¹² Ore ndorokwahava'javi ojipe'ga ndekote'varuhua orojihe henonhe'yma.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma.

¹³ Satanás'ga ore mongo te'varuhu pota.
Toremongote'varuhuukari ti ga pe.
Ore poko ti toronhi'ipo'ruyme ti Satanás'ga
orokoe'yma garemimbotarimova'ea rupi.
A'ereki ndehe ko yvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero ereko.
Ndehe ndepopoaka."

Nahā ti pe'ji penhi'igame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa mbo'eavo.

¹⁴—Nahā ji pe mbo'ei tapekwahava'javi ti ojipe'ga ndekote'varuhua pejihe javo. Pe ikwahava'jave'ymame ġandekote'varuhua pejihe henonha'jave'ymame po ti penduvete'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma nehē. ¹⁵Po pe ikwahava'javi ġandekote'varuhua pejihe henonha'java, a'ero po ti penduvete'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'java nehē, ei Jesus'ga.

Ti'uyme ti timbohete ti Tupana'ga javo, ei ahe

¹⁶—Pe'e po pe: "Ti'uyme ti kiro timbohete ti Tupana'ga javo." A'ea po pe ei i'ue'yma. Nahā i'ue'ymame ti tapekoi okokatu'āve'ga ja. A'ereki i'ue'ymame ġa okoveveuhu'ā gwova rerekokatue'yma hahy nhande ve javo. Nahā ġa ndekoi i'ue'ymame tokwaha ti ojipe'ga nhande i'ue'ymame javo. A'ereki ġa e'i oyvy-teri pe: "Ikwahavame po ti ġa nhande mbohetei ġa oko katu Tupana'ga mboheteavo i'ue'yma javo." Ġanemimbohetea jate ikwepykava okokatu'āve'ga pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'āve'ga imondoe'yma ġa pe i'ue'yma kwepykava a'ero nehē, ei Jesus'ga.

¹⁷—Ndehe, tambohete ti Tupana'ga javo ndere'ui po nde. Po a'ea rehe nde ndere'ui, a'ero ti emongy nhandya e'ava rehe. Ejovahei ti no. ¹⁸A'ero po ti ndiukwahavi ojipe'ga pe nde i'ue'ymame. Nderuvete'ga reki gwepia pa. A'ero po ti ga ikwahavi nde i'ue'ymame nehē. A'ero po ti ga imondoi i'ue'yma kwepykava nde ve nehē, ei Jesus'ga.

Ikatuheteva'ea yvagi pe

(Lucas 12.33-34)

¹⁹—Tapemono'ono'oġuhūi ti pejive he'yjuhuva'ea ikatuva'ea avo yvya koty. A'ereki avo aryry'ia ombote'va aheapoa. Jypopo aheapoa avo no. Iporomive'ġa uhuraha aheronga pe imima aheapoa avo no, ei Jesus'ga. ²⁰Pejiko ti Tupana'ga rehe pejikokatuavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Nahā po ti pe pemono'ono'oġatu pejive ikatuheteva'ea yvagi pe nehē. Aryry'ia nombote'varuhui aheapoa yvagi pe. Nomombupugi aheapoa pevo no. Iporomive'ġa ndohoi yvagi pe imima aheapoa, ei Jesus'ga. ²¹Nurā ji ei pe me: Pejiko hete ti Tupana'ga rehe pejikokatuavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero yvyakotyva'ea rehe pe pemondo pejea-poroġita imohina jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporoġita imohina jipi, ei Jesus'ga.

Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga.

(Lucas 11.34-36)

²²—Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga. Ndereakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehē. Na jitehe

ndereaporoğitakaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

²³—Ndereakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ypytuna rupi ikwahave'yma nehē. Na jitehe ndereaporoğitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga. Ejeaporoğita katu ti a'ero. Po nde nandeporoğitakatui, a'ero po ti nde nderekokatukwahavi'i'i ekote'varuhuavo nehē! ei Jesus'ga ға pe.

Tegwete ahe ve Tupana'ga arōhava ahe mbatera arōheterame

(Lucas 16.13; 12.22-31)

²⁴—Tiruahū ahe poravykyrame mokonha'ga pe opojkahara'ga pe. Po ahe oporavyky mokonha'ga pe, a'ero po ahe ojipe'ga arōhetei ojipe'ga arōe'yma. Ovy'a hete po ahe onhimiarōve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yma.

—Na jitehe ahe nonhi'ipo'rukatui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga.

²⁵—Nurā ji ei pe me: Tape'ağataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Mara-marā po ti ji rekoi nehē? Gara po ti ji a'u nehē? Ahā po ti ji ve nehē. Gara po ti ji amongi nehē? Aerē po ti jipira itoropavi nehē.” Tape'ei ti nahā penhi'ağataruhue'yma.

—Tapekouhui ti penhimb'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehē to'u ti ға javo. A'reki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehē. A'reki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁶—Pehepia ti gwyra'ia ikwahava. Notymi ojive gwyra'ia. Ndohetysi gwe-mityma i'gwovo a'ero. Nomono'oği mbatera opoitava ryrua pype aerē po ti ti'u javo. O'u reki gwyra'ia. A'reki penduvete'ga yvagipeve'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekohetei pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurā po ti ga imondoi pe me nehē no, ei Jesus'ga.

²⁷—Pe'ağataruhu po pe javo: “Koji'i po ji nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehē.” Nahā po pe ei. Pe'ağataruhu po pe a'ea rehe javo novia. Napenhimomboakara'javi tuhē po ti pe nehē, ei Jesus'ga.

²⁸—Tape'ağataruhui ti pejipira rehe no gara po ti amongi nehē javo. Pehepia ti yvoty'ria nhuhū me. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria. ²⁹A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhua'ea Salomāova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhē ahepipryva onhimongyavo. Ahepipryva hohe reki yvoty'ria ikatuhe-tero. ³⁰Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhū me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arōi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

³¹—Tape'ağataruhui ti. Tape'ei ti: “Gara po ti ti'u nehē? Gara po ti timongi nehē?” A'ea rūi ti pe'ji. ³²A'reki a'ea rehe nhaporemo judeus'ğarūive'ga gentios'ga nhağataruhu jipi – kiroki ға ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'ağataruhui ti hehe a'ero. A'reki penduvete'ga yvagipeve'ga okwaha pe mbatere'ymame togwereko ti ға ғwiğwia nhaporemo javo, ei Jesus'ga.

³³—Tupana'ga ko penduvihavuhuhetea. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'igā rupi gaha ko jiruvihavuhuhetea tuhē javo, ei Jesus'ga. Kiroki a'ea rehe Tupana'ga omondo gweaporoğita imohina – a'ea rehe jitehe ti pemondo pejeaporoğita imohina no. Pe ndekorame na po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehē togwereko paravuhu ti gā javo, ei Jesus'ga. ³⁴Nurā ti tape'ağataruhui ko'emameva'ea rehe. Tape'ei ti: “Marā po ti ji ve ko'emame?” Tape'ei ti na. Ko'emame po ti Tupana'ga pe pokogi nehē no. Nane'ymi hekoi tiruahūva'ea ağwamo ko'emame jipi. Kiroğwe tape'ağataruhui ti ko'emameva'ea rehe, ei Jesus'ga.

Tape'epe'ei ti gā pe, ei Jesus'ga

(Lucas 6.37-38, 41-42)

7 ¹—Tape'epe'ei ti ojipe'ga pe: “Nahanahā gā okote'varuhu.” Tape'ehui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. ²Pe epe'rame ojipe'ga pe na jitehe po ti Tupana'ga eahyi pe me nehē. Pe imondorame hahyva'ea ojipe'ga pe na jitehe po ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. Pe ekaturame gā pe na jitehe po ti Tupana'ga e'i katu pe me nehē, ei Jesus'ga.

³—Ereko te'varuhu nde ejikotyve'ga pe. A'ero nde ei ga pe: “Hay'ihua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhū nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe! ei Jesus'ga. Nahā ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerū? ei Jesus'ga.

⁴—Maranameuhū nde euhui ejikotyve'ga pe naerū? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'ihua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahā okyta rekorame ejeakwari pe naerū. ⁵A'reki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'āva'ea ko nde! A'reki okyta rerekoe'ỹva'ea ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ē ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'ihua gareakwara hugwi nehē, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga ei epohi na'ē ti ete'varuhua hugwi kirē ga pokoga javo.

⁶—Kiroki Tupana'ga apoa pyryva'ea – a'ea ti tapemondoi nhağwatiğā pe, ei Jesus'ga. Tapemondoi ti mbo'yra pérolas apopyra pyryva'ea porcos pe, ei Jesus'ga. A'reki porcos ndokwahavi pyryva'ea nhağwatiğā pavēi. Po ti pe imondoi jupe, a'ero po ti ipyrūpyruğī hehe, ei Jesus'ga. Ivaga pendovai po ti pe hu'ui nehē no.

A'ea Jesus'ga ei gā pe tapemondoi Tupana'ga nhi'igā imombe'gwove'ỹ Tupana'ga arōe'ỹve'ga pe javo. A'reki gā ndokwahavi pyryva'ea.

Tupana'ga pe ti peporandurandu, ei Jesus'ga

(Lucas 11.9-13)

⁷—Penhi'igame Tupana'ga pe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehē. Pehekaeka ti tihepia ti javo. A'ero po ti pe hepiagi nehē. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi javo. A'ero po ti pe hoi hupi nehē, ei Jesus'ga. ⁸A'reki kiroki gā onhi'ĩ Tupana'ga pe ore poko javo – gā pe nhaporemō Tupana'ga omondouka okovo imombyryva iporanduve'ga pe hekahara'ga pe okwaokwave'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹—Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pão javo, a'ero ita rui po pe imondoi ga pe pejikovo garuvamo. ¹⁰Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira javo, a'ero mboja rui po pe imondoi ga pe, ei Jesus'ga. ¹¹Ite'varuhue'yva'ea ja po pe pekwaha imondovo peja'yra'ga pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe gãanduvamo pekwaha imondovo peja'yra'ga pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei pyryheteve'ea imondovouka pe me pe poranduvame ga pe, ei Jesus'ga.

¹²—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ga oko katu nhande ve nhande pokoga hamo.” Po nahã pe ipotari, a'ero na jitehe ti peko katu ga pe ga pokoga jipi no. A'ereki a'ea rehe jitehe Moisésva'ea ombo'e Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea pavêi, ei Jesus'ga.

Mokönhava'ea pehea

(Lucas 13.24)

¹³—Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga ronga apoa, ei Jesus'ga. Peho ti ndipypiriva'ea rupi a'ero. A'ereki ipypiva'ea ko hahyva'ea ruvihava apoa porta. Pehea hahyva'ea ruvihava viaramo a'ea ipypiva'ea no. He'yjuhuve'ga oho ipypiva'ea rupi, ei Jesus'ga.

Nahã Jesus'ga ei. A'ereki he'yjuhuve'ga ndopohipotari okote'varuhua hugwi okovo gwemimbotarimova'ea rupi. A'ero po ti ga hoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

¹⁴—Tupana'ga ronga apoa porta ko ndipypiriva'ea, ei Jesus'ga. Pehea garonga viaramo a'ea ndipypiriva'ea no. Ohorame a'ea rupi po ti ga ndekoi ga pyri avuirama nehẽ, ei ga. Ndahe'yive'ga hepiagi ndipypiriva'ea ogwovo hupi, ei Jesus'ga.

Nahã Jesus'ga ei. A'ereki ndahe'yive'ga opohi pota okote'varuhua hugwi okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Opohirame po ti ga hoi ga pyri upa avuirama nehẽ.

Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea

mombe'uhara'ga hugwi, ei Jesus'ga

(Mateus 12.33-37; Lucas 6.43-44)

¹⁵—Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga hugwi. Uhurame pe pyri ga oko nhyrõ okokatue'ga ja ovelha ja novia. Ga ndokonhyrõ reki pe moandyandyita jagwara'java'ea ja lobo ja. Na tuhẽ ga ndekoi pe mbote'varuhupota, ei Jesus'ga. ¹⁶Gandekoa repirepiagame po ti pe nhimombaragwahavi ga ndehe nahanahã ga ndekote'varuhui nhande moandyaandyita javo, ei Jesus'ga.

—Yva'ia repiagame ahe okwaha i'yva. A'iti tuhẽ! Ahe ndoykyi figo gwaka-gwa'yva hugwi. A'ereki gwaka-gwa'yva figo'yva rui figueira rui, ei Jesus'ga. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'ihua hugwi. A'ereki ka'api'ihua uva'yva rui videira rui, ei Jesus'ga. Yva'ia repiagame ahe ikwahavi i'yva a'ero.

—Na jitehe gandekoa repiagame ahe ikwahavi. Gandekokatua repiagame ahe ikwahavi gandeaporoğitapyryva. Gandekote'varuhua repiagame ahe ikwahavi gandeaporoğitate'varuhua, ei Jesus'ga.

¹⁷—Na jitehe i'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhuapora ko yva'ite'varuhua, ei Jesus'ga. ¹⁸Tegwete yva'ikatua i'yvate'varuhua rehe. Tegwete

yva'ite'varuhua i'yvakatua rehe, ei Jesus'ga. ¹⁹Po i'yva ndogwerekoi yva'ika-tua, a'ero ahe imbo'ari imondovo tata pype, ei Jesus'ga. ²⁰Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe.

—Na jitehe ahe Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga kwahavi. A'ereki ahe gwepia gāndekoa nahanahā gā ndekote'varuhui javo, ei Jesus'ga.

Tupana'ga okote'varuhuve'ga nduvihavuhuhete'ga rūi

(Lucas 13.25-27)

²¹—Kiroki gā e'i tehe ji ve: “Ndehe ko orepoijkaharetero. Ndehe ore orombohete” – gāhā po ti ndohoi yvagi pe ojikoge'yma ji rehe imomboruka-re'yma okote'varuhua nehē, ei Jesus'ga. Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti gāndu-vihavuhuhete'ga rūi ojikoty'are'yma gā pavēi nehē, ei Jesus'ga. Kiroki gā oko gareaporoḡita rupi – gāhā po ti oho pevo ojikoga ji rehe imomboruka okote'varuhua nehē. Ganduvihavuhuhetero po ti ga oko a'ero ojikoty'a gā pavēi nehē, ei Jesus'ga.

²²—Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga okokatuve'ga mbuhurukari ojipyri gā mongovo avuirama nehē, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ga po ti ga gā mondoukari hahyva'ea ruvihava pype gā mombyta avuirama nehē, ei Jesus'ga. Ga gā mondoukarama hahyva'ea ruvihava pype po ti gā eḡa'ei nde ko orepoijkaharetero javo ji ve onhimongyavo nehē: “Oromombe'u ore Tupana'ga nhi'iga gā mbo'eavo hehe nahanahā Jesus'ga ei javo,” e po ti gā ji ve nehē. “Kiroki gā pe Diabo'gapyriva'ea oko te'varuhu anhaḡa – gā hugwi orombojipe'a ore anhaḡa Jesus Cristo'ga pe mbojipe'a javo jupe. Oroapo ore ahemonhimomby'aheteva'ea he'yjuhuva'ea Jesus'ga oapouka ore ve javo,” e po ti gā ji ve nehē, ei Jesus'ga. ²³A'ero po ti ji ehetei imombe'ukatuavo gā pe nehē: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Pejipe'a ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'ymi pe pekote'varuhu. A'ea po ti ji ei gā pe nehē, ei Jesus'ga.

Ahe ko onga apohara'ga ja

(Lucas 6.47-49)

²⁴—Kiroki gā nhinhi'iga rendu katu okovo nhinhi'iga rupi – kiroki a'ea ji amombe'u ko – gā pe ji ei ikwahapyra'ga. A'ereki gā ko onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo ḡwonga hyvykoita imohina itauhua rehe, ei Jesus'ga.

²⁵Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe novia. Ndo'ari reki garonga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

²⁶—Jara'ga – kiroki gā nanhirendukatui okoe'yma nhinhi'iga rupi – gā pe ji ei ikwahave'ḡve'ga. A'ereki gā ko onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo ḡwonga imondoteheavo y'ytiḡa rehe jate imohina, ei Jesus'ga. ²⁷Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe imbovavavaga imbo'a. O'arahy upa garonga, ei Jesus'ga.

Jesus'ga ombo'e gā huvihavuhuhete'ga ja

²⁸Jesus'ga a'ea mombe'upavirē pevove'ga nhimomby'ai garemimbo'ea rehe.

²⁹A'ereki ga tuhē okwaha hete gā mbo'eavo huvihava'ga ja. Gāmbō'ehara'ga

ja rüi – kiroki ġa ombo'e Moisés'va'ea remimbo'eagwera rehe – ġa ja rüi ga ġa mbo'ei a'ero.

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa

(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

8 ¹ Jesus'ga jyvire vvytyruhua hugwi ogwovo he'yjuhuve'ga hoi ga reviri ogwovo ga rupi. ² Ijajauhuve'ga ruri Jesus'ga pyri ġwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko jawo. Jesus'ga renoina nde ko jipojykaharetero jawo ga ei: —Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ēpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe. E'i ga ga pe:

—Apota ji. Eka'ē ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihī ika'ēi ga hugwi a'ero.

⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhē ti ojipe'ga pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ēhara'ga pe oka'ē jijagwa jawo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe okovo Moisés'va'ea remimbo'eagwera rupi. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ga nde repiagi nehē. A'ero po ti ġa ikwahavi nehē gajagwa oka'ē jawo, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi

(Lucas 7.1-10)

⁵ Jesus'ga vahemirē Cafarnaum me romano'ga soldados'ga nduvihava'ga ruri Jesus'ga pyri. Ovahē ga Jesus'ga pyri topoko ti Jesus'ga jipyrive'ga jawo.

⁶ Jesus'ga renoina jipojykaharetero ko nde jawo ga ei Jesus'ga pe:

—Jipyrive'ga itetirūa hete onhinoġa nhironga pe. Nomyinha'javi ga. Hahy hete ga pe no, ei ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Aho po ti ji ga pyri imombiga ga hugwi a'ero kiro, ei ga.

⁸ A'ero soldados'ga nduvihava'ga ei Jesus'ga pe:

—Jipojykaharetero nde ji hohe ereko huvihavamo, ei ga. A'ero ji nda'ea'uvi eho ti nhironga pe ga repiagi jave'yma nde ve. Terehoa'javi ti ga repiagi. Irupeuhu ti emondo epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jijipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohiġatui nehē.

⁹ —Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu, ei ga Jesus'ga pe. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ga jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahā eapo jawo. A'ero ji rekoi ganhi'ġa rupi. Jihi soldados'ga nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahā japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'ġa rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahā japovo avo. A'ero ga ruri okovo nhinhi'ġa rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahā eapo. A'ero ga japoi, ei soldados'ga nduvihava'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ Ga renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Kiroki ġa oho Jesus'ga rupi – ġa pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ga nduvihava'ga ojiko hete tuhē ji rehe! Jire'yja'ga hohe israelitas'ga hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga.

¹¹ A'e ji pe me: He'yjuhuve'ga po ti uhu kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no ua Tupana'ga ronga pype yvagi pe nehē – perope Tupana'ga oko

nhanderuvihavuhuhetero. Nahā po ti ġa nduri oapyga Abraāova'ea pyri Isa-queva'ea pyri no Jacóva'ea pyri no oina nehē ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga. ¹²Ojipe'ga po ti uhu garonga pype hamo novīa israelitas'ġa. Nduri po ti ġa ipype nehē ojikoge'yma ġwaramo Tupana'ga rehe. Tupana'ga nomongiukari ġa ġwonga pype nehē ġa momboa ppytunahiva pype nehē. Pevo po ti ġa jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

¹³Soldados'ġa nduvihava'ga pe Jesus'ga ei:

—Ejivya'ra'ja ti enhonga pe a'ero. Ererovia hete nde jipopoakara. A'ero ndepyrive'ga nhimohiġatui kiro, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga erame gapyrive'ga nhimohiġatui a'ero.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirūa

(Marcos 1.29-34; Lucas 4.38-41)

¹⁴Aerē Jesus'ga hoi Simāo Pedro'ga ronga pe. Ovahemame ga Pedro'ga rembirekohēa yhēa repiagi. Onhino hēa otetiruano. A'ereki o'a hete hēa rehe.

¹⁵A'ero ga pokogi hēapoa rehe. Hēa hugwi ipigi a'ero. A'ero hēa vyri reki ogwovo herua mbatera ga pe to'u ga javo.

¹⁶Aerē kwara ihoi. A'ea rupi ġa ġa nderuri Jesus'ga ti tombojipe'a anhaġa ġa hugwi javo. A'ero Jesus'ga nhi'ġi Diabo'gapyriva'ea pe anhaġa pe imbojipe'avo ġa hugwi. Karugwara ga imombimombipavi itetirūave'ġa hugwi no.

¹⁷Opohano ga ġa. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ġo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki a'ea mombe'gwovo ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'ġa. Ymyahū ahe ei hako:

“Ga tuhē omombi nhanetiruahūa nhande hugwi,” ei ahe hako.

Oko pota ahe Jesus'ga remimbo'eharamo

(Lucas 9.57-62)

¹⁸He'yjuhuve'ġa ndepiagame ojipyri Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—He xaho ypiahua aherovai, ei ga.

—Kwa, ei ġa.

¹⁹Ġa horame ypiahu pe judeus'ġa mbo'ehara'ga ruri Jesus'ga pyri. Ombo'e-mbo'e ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe jipi. Ovahemame Jesus'ga pyri ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'eharamo nehē. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehē, ei ga.

²⁰A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhē nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvy-koi okwara yvy pe okia ipype. Gwya'ia ikiri hakā rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki, yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ji ndarekoi jikihava, ei Jesus'ga ga pe. Ehorame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

²¹Jesus'ga remimbo'eharamo ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Orepojykaharetero ko nde, ei ga Jesus'ga pe. Aerē po ti ji hoi nde rupi nanani nehē. Na ji hoi na'ē jipo'ria tyma, ei ga.

²²A'ero Jesus'ga ei reki ga pe:

—Terehoi ti pevo. Ji rupi ti ejo. Omanove'ġa'jave'ġa – kiroki ġa noarōi Tupana'ga nhi'ġa – ġa tuhē ti toty gwe'ya'ġa, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi yvytua typepemuhûa reheve

(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³ Jesus'ga avame yharuhua pype garekimbo'ehara'ga hoi ga pohe. ²⁴ Ğa herohorame yvyturanuhûa ruri ojyva ypihua rehe imohehanhuhûheteavo typepemuhûa. A'ero hehanhuhû yhya ogwovo yvate okwava yharuhua pyvô o'ava ipype. Jesus'ga reki oki upa yharuhua pype. ²⁵ Kiro garekimbo'ehara'ga hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva jawo ga pe:

—Nhande poko ti! Kiro nhande hoi ypy pe nhandepapava nehê! ei ğa ğwembipojykaharete'ga pe.

²⁶ Oma'eamo ga ei ğa pe:

—Maranameuhû pe pekyhyjiuhu? Ndapejikogi pe ji rehe naerû? ei ga ğa pe.

Ovya ga nhi'igi yvyturanuhûa pe typepemuhûa pe no topi ti jawo. A'ero yvytua ipigi. Notymynha'javi yhya no. ²⁷ A'ero ğa nhimomby'ai reki jawo.

—Marâ te ga reko naerû? Yvytua vehevi re po ğwendu katu ganihi'iga ypihua pavêi, ei ğa.

Jesus'ga ombojipe'a anhağa Gadarapeve'a hugwi

(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸ Ypihua aherovai Jesus'ga herohoi ğwemimbo'ehara'ga pavêi. Gwerovahê Jesus'ga a'ero ogwovo Gadarapeve'ga gwyri pe. Jesus'ga repenhana cidadepeve'ga mokonha'ga nduri. He'yjuhu anhağa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo mokonha'ga pojyavo. A'ero mokonha'ga iporayvaranuhûi. Ojipe'ga ndokwavi pevo ğa pyvô okyhyjiavo a'ero. Itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi aheryva hugwi ğa nduri Jesus'ga repenhana kiro. ²⁹ Nanime anhağa hapukai jawo.

—Jesus! ei anhağa. Terejori ore avykyavo Tupana'ga ra'yramo, e'i Jesus'ga pe. Nde erejo hahyva'ea imbuhupota ore ve a mbapava koty hahyva'ea mbuhuhava renonde? ei ga pe.

³⁰ Paivo a'ea hugwi porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos. ³¹ Jesus'ga pe anhağa ei:

—Po nde ore mbojipe'ai mokonha'ga hugwi, a'ero ore mondouka porcos pojyauka ore ve, e'ie'i anhağa.

³² —Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Anhağa ojipe'a mokonha'ga hugwi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo porcos pojyavo herogwovo. Nanime porcos nhaporemoinhahetei ojyva yvytyramuhûa hugwi ogwovo ypihua pype otypvygamo omanomo.

³³ Porcos repiakaturahara'ga nhani ogwovo jugwi ogwovo ğwonga pe nanani cidade pe. Pevo ğa imombe'upavi nahanahâ hekoi anhağa rembipojykaagwera'ga pe jawo. ³⁴ Nanime cidadepeve'ga ndupavi Jesus'ga repiaga. Ga repiagame ğa ei ga pe:

—Heregwovo oregwyrâ hugwi!

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea

(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

9 ¹ A'ero Jesus'ga hoi ypihu pe o'ava yharuhua pype tajivyrâ'ja jawo. Ga jivyrâ'javi a'ero Gadarapeve'ga hugwi ua aherovai ovahema ocidade de Cafarnaum me.

² Nanime pevove'ga ga reruri itetirūave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Ğa ndepiagame Jesus'ga ei oyvyteri pe: "Ojiko hete ğa ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ā ti ga ga javo," ei Jesus'ga oyvyteri pe.

—Pi'a, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Ejory ti. A'ereki kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jihi amombo nderekote'varuhua javo.

³ Nanime ğambo'ehara'ga noarōi Jesus'ga ea. "Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero," ei ğa oyvyteri pe. "A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: 'Amombo ji nderekote'varuhua.' Tupana'ga jate e'i a'ea," ei ğa. "Po Jesus'ga nde'i hamo," ei ğambo'ehara'ga.

⁴ Jesus'ga ikwahahetei reki ğa nhi'igame oyvyteri pe. A'ero ga ei ğa pe:

—Pe'e pe: "Maranameuhū Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rūi." Nahā pe pe'e pejiyvyteri pe ite'varuhu Jesus'ga javo. Maranameuhū pe japyakauhui ji rehe javo ji ve? ⁵ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei Jesus'ga ğa pe. Po ji ei ga pe nehē: Epo'ā egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehē. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehē. ⁶ Nurā po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehē: "Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo yvya koty ga mongouvouka yvyakotyve'ga ndekote'varuhua momboharamo," ei Jesus'ga ğa pe.

Nurā Jesus'ga ei nomyive'ga pe ga monhimohiġatuavo:

—Epo'ā ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ A'ero nomyive'ga po'ami herogwovo ġwonga pe. ⁸ A'ea repiagame ğa nhi-mombo'ai Tupana'ga mboheteavo onhimongyavo.

—A'ereki Tupana'ga yvyakotyve'ga mbopopoaka japouka ğa pe nanongara ahemonhimomby'ava'ea, ei ğa.

Jesus'ga Mateusva'ea pavēi

(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹ Aerē ohorame cidade hugwi ogwovo Jesus'ga Mateus'ga repiagi. Pevo Mateus'ga ōi itambere'ia ryrua pype ipyhyga itambere'ia judeus'ga hugwi imono'oġa governo pe. Ga repiaga Jesus'ga ei ga pe:

—Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

A'ero Mateus'ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

¹⁰ Aerē Jesus'ga hoi onga pe i'gwovo ġwemimbo'ehara'ga pavēi. Ga i'urame itambere'ia mono'oġuhūhara'ga nduri i'gwovo ga pyri ojipe'ga pavēi. Judeus'ga e'i ğa pe jipi: "Ĝa ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera," ei ğa. Nanongara'ga uhu Jesus'ga pyri i'gwovo. ¹¹ Ğa ndepiagame fariseus'ga ndopotari. A'ero ğa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe:

—Maranameuhū pembo'ehara'ga i'uuhui nanongara'ga pyri itambere'ia mono'ohara'ga pyri okote'varuhuve'ga pyri no? ei ğa.

¹² Henduvame Jesus'ga ei:

—Kiroki ğa e'i ojive: "Nanhitetirūi ji" – ğahā ahepohanohara'ga ndopokogi ğa pohanoġe'yma. Kiroki ğa e'i ojive: "Nhitetirūa ji" – ğahā ahepohanohara'ga ğa pokogi ğa pohanoġa. Na jitehe ji okote'varuhuve'ga pokogi jijihe'a ğa ndehe tophi ti ğa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga. ¹³ Ymyahū Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'e ti ikwava'e'hara'ga Tupana'ga pe javo.

A'ea ji ei pe me novia.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ga pe,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

—Peho ti penhimbo'eavo a'ea rehe Tupana'ga ea rehe ikwahakatuavo, ei Jesus'ga ga pe. Ajo ji yvya koty tapoko ti ji okote'varuhuve'ga javo – kiroki ga e'i: “Ako te'varuhu ji. Marā po ti ji ve a'ero nehē?” Ta'e ti ji ga pe toko katu ti ga javo. Ojipe'ga pyri rūi ji ajo javo – kiroki ga e'i ojive: “Jipyry hete ji.” Ga pyri rūi ji jori javo ga pe, ei Jesus'ga.

Ndo'ui ahe xanhi'i ti Tupana'ga pe javo

(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)

¹⁴Aerē João Batista'ea remimbo'ehara'ga nduri Jesus'ga pyri. Ovahe-mame ga ei ga pe:

—Nane'ymi fariseus'ga ja ore ndoro'ui xanhi'i ti Tupana'ga pe javo. Nere-mimbo'ehara'ga ki a'e te nane'ymi o'u reki. Maraname ore ja rūi ga ndekoi? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁵A'ero Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe:

—Kiro ji hēarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hēarembirekohava apiavo. A'ero ga i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ga ojikoty'a ga pavēi. Po ahe nde'i te ga pe a'ero: “Peje-he'o ti.” Ahe erame a'ea po ga ndokoi ahenhi'iga rupi, ei Jesus'ga. Aerē po ti tiruahūve'ga hēarembireko'ga rerohei nehē. Kiroki ga ojikoty'a ga pavēi – ga hugwi po ti ga ga rerohei nehē. A'ero po ti ga ndo'ua'javi ojehe'gwovo nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe onhimombe'gwovo gwemimbo'ehara'ga mombe'gwovo no.

¹⁶—Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana tararaga, a'ero itararaga rehe ahe nomondoi tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea imboja hehe, ei Jesus'ga. Po ahe ipyahuva'ea imbojari ymyahūva'ea rehe, a'ero ipyahuva'ea jiky ymyahūva'ea hugwi koji'i imbotararaga ymyahūva'ea. Igwaigwavete imohehāi ikwara ymyahūva'ea pype a'ero, ei Jesus'ga.

¹⁷Na jitehe vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara piryrymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipiryrymyana pype, a'ero ipiryrymyana ipugi. A'ero vinho tururui jugwi. Nahā ahe jigwarai ipiryrymyana rehe no, ei Jesus'ga. Ipiyahuva pype tuhē ahe toheka'vo vinhopyahua. Nahā ahe gwereko katu vinho ipira reheve.

A'ea Jesus'ga omombe'u nhiremimbo'ea ipyahuva'ea ndojihe'ari gnamonhava'ea remimbo'eagwera rehe javo.

Jesus'ga opoko tay'riva'ea gwypova'ea reheve

(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

¹⁸Jesus'ga a'ea mombe'urame ga pe nanime huvihava'ga ruri Jesus'ga pyri gwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo.

—Jira'yrahēa omano ko, ei ga Jesus'ga pe. Herejo epokoga hēa rehe. A'ero po ti hēa kwerava'javi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹—Kwa, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga po'ami ogwovo ga rupi. Jesus'ga remimbo'ehara'ga hoi ga rupi no.

²⁰ Nanime hēa ruri ga reviri no itetirūavehēa gwyovohēa. He'yi doze anos hēatetirūa imbokwara'ari hēa rehe opige'yma hēa hugwi. A'ero hēa ruri Jesus'ga reviri opokoga gatapy'ynhapira rembeyvira rehe. ²¹ A'ereki hēa e'i oyvyteri pe: “Po ti ji pokogi jitehe gatapy'ynhapira rehe, a'ero po ti nhitetirūa ipigi ji hugwi nehē,” ei hēa.

²² A'ero Jesus'ga pyryrymi reki. Hēa repiagame ga ei hēa pe:

—Kui'i, ei ga hēa pe. Ejory ti! Erejiko nde ji rehe. Nurā netetirūa pigi nde hugwi, ei ga.

A'ea rupi hēa nhimohigatui.

²³ Kiro huvihava'ga ronga pe Jesus'ga hoi ogwovo tahepia ti gara'yrahēa javo. Ovahemame ga imonhi'ihara'ga ndepiagi – kiroki ga omonhi'ī jiru'a ahe manorame. He'yive'ga ga ḡa ndepiagi no. Hahyahi ḡajehe'ohetea. ²⁴ Ḡa pe nhaporemō Jesus'ga ei:

—He pejigwovo! A'ereki tayrihēa nomanoi. Oki hēa upa, ei ga.

A'ero ḡa ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo ki a'e te ahe omano hete javo. ²⁵ Ḡa mbojipe'avo ga ḡa mondoi. Okirame onga pype ga kujahēa popyhygi. A'ero hēa kweravi opo'ama.

²⁶ Ombojoapiapi ḡa hēa mombe'gwombe'gwovo Jesus'ga reheve ojipe'ḡa pe. Ḡagwyripeve'ḡa nhaporemō ikwahavi a'ero hēambogwerava.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea mokonhava'ea

²⁷ Jesus'ga horame onga hugwi ogwovo heakwagweve'ḡa hoi ga reviri mokonha'ḡa. Hahyahi ḡanhi'ḡa ḡa erame ohapukaita:

—Daviva'ea rymyminhūro ko nde! ei ḡa.

Nahā ḡa ei Jesus'ga pe. A'ereki ḡa e'i oyvyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ḡanduviavuhuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ḡa Jesus'ga pe.

A'ea ḡa ei tianemboheakwa katu ti ga opopoakara pyvō javo.

²⁸ Ga kirame onga pe ḡa nduri ovahema ga pyri. Ḡa pe Jesus'ga ei:

—Marā? Perovia pe nhiremimboheakwakatuaḡwama? ei Jesus'ga.

A'ero ḡa ei ga pe:

—Orepojykaharetero ko nde, ei ḡa. Orogwerovia ore.

²⁹ A'ero ga pokogi ḡandeakwara rehe javo.

—Pejiko pe ji rehe. Nurā pe ndeakwakaturo, ei ga ḡa pe.

³⁰ Gandeakwara ma'ēgatui a'ero. A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Ji rendu katu ti. Tapemombe'ui ti nhiremimboheakwakatua. Ndapotahe-tei ji a'ea mombe'ua, ei Jesus'ga ḡa pe.

³¹ Ombojoapiapi ḡa reki imombe'gwombe'gwovo ogwyripeve'ḡa pe nhaporemō nahā Jesus'ga ore mboheakwa katu javo.

Jesus'ga ombojipe'a anhaḡa onhi'ḡe'ḡva'ea hugwi

³² Ḡa horame onga hugwi ojipe'ḡa onhi'ḡe'ḡve'ga reruri Jesus'ga pyri. Tegwete ganhi'ihava anhaḡa ga pojykarō ḡwaramo Diabo'gapyriva'ea.

³³ Jesus'ga anhaḡa mbojipe'ai ga hugwi. Nurā onhi'ḡe'ḡve'ga nhi'ḡi. A'ero pevove'ḡa nhimomby'ai onhimongyavo.

—Ndihepiangavi koi nhande ġwihā jipi nhandegwyri pe Israel pe, ei ġa.

³⁴ Fariseus'ġa e'i reki:

—Anhaġa ruvihavuhu'ga Diabo'ga Jesus'ga pojyka ga mbopopoaka. Nurā Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi ġa mondovouka, ei ġa o'mbero.

Jesus'ga ahe porogwety

³⁵ Aerē Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiaga cidades'ia repiaga no. Ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'ġa rehe ga hogahoi ġajatykahai pe. Pyryva'ea ga imombe'ui Tupana'ga pe poko katu pota okovo pota penduvihavuhuhetero javo.

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imombo a pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Karugwara Jesus'ga imombipavi itetirūave'ġa hugwi. Ipopoakare'ġve'ġa ga ġa mbopopoakapavi no. Nahā ga rekorekoi ġapyteri pe.

³⁶ Ojatykave'ġa ndepiagame Jesus'ga ġa porogwetygi. A'ereki ġa he'ouhū onhimongyavo tiruahūro ġwaramo ojive. Ndipokohavi ġa no. Nahanahā ġa ndekoi ovelhas ja – kiroki ovelhas ndogwerekoi gwepiakatu hara'ga. ³⁷ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Ga ko koapora ja ġanemimondoroġwerīva'ea ja. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ġa ndohygi reki hehe. A'ereki ġa ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ġa pyri imondorove'ġa imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe avove'ġa koapora ja. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhū. Ndahe'yi reki imondorove'ġa'jave'ġa – kiroki ġa oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. ³⁸ Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero. Gaha ko koapora jara'ga ja. Pe'ji ti ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ġa pyri ejiheve'ġa. Tomombe'u ti ġa nenhi'ġa he'yjuhuve'ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ġa ndekoi upa avuirama nde pyri nehē.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Dozeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea gamoirūharava'ea

(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)

10 ¹ Ġwemimbo'ehara'ga dozeve'ġa mbuhurukarame ojipyri, kiro Jesus'ga ġa mbopopoakari tombojipe'a ti ġa anhaġa ojipe'ġa hugwi javo. Kiro ga ġa mbopopoakari tokwaha pa ti ġa karugwara imombiga itetirūave'ġa hugwi javo. Kiro ga ġa mbopopoakari tokwaha pa ti ġa ipopoakare'ġve'ġa mbopopoaka javo. ² Dozeve'ġa ko Jesus'ga remimbo'ehara'ga gamoirūhara'ga. Ġa ko nahā:

Mokonha'ġa ko Simāo'ga André'ga pavēi onhoirū'ġa. Pedro irūa

Simāo'ga rera. Ga ko Jesus'ga moirūhara'ga ypy.

Mokonha'ġa ko Tiagova'ea João'ga pavēi onhoirū'ġa. Ġa ko Zebedeu'ga ra'ya'ġa.

³ Mokonha'ġa ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavēi.

Mokonha'ġa ko Tomé'ga Mateus'ga pavēi. Mateus'ga ko itambere'ia mono'ōharagwera'ga governo pe.

Mokonha'ġa ko Tiago'ga Tadeu'ga pavēi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'ya'ga.

⁴ Mokonha'ga ko Simão'ga Judas Iscariotesva'ea pavēi. Simão'ga ko zelotes'ga nde'ya'ga – kiroki ga ndokoi governo rehe romanos'ga ndehe. Judas Iscariotesva'ea aerē Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ga pe ga pyhyguka ga pe. Nahā ko dozeve'ga nhaporemō Jesus'ga remimbo'ehara'ga gamoirūhara'ga.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga

(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)

⁵ Ġahā dozeve'ga Jesus'ga ga mondoukari tomombe'u ti ga Tupana'ga nhi'iga javo. Ġa mondoukaramē ga ei ga pe:

—Tapehoi ti nhandere'ya'garūive'ga cidades pe judeus'garūive'ga cidades pe, ei Jesus'ga. Tapehoi ti pevo. Tapehoi ti samaritanos'ga cidades pe no, ei Jesus'ga.

⁶ —Nhandere'ya'ga pyri jate israelitas'ga pyri jate ti peho. Ġa ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko nhandere'ya'ga ika'nhyva'ea ja, ei Jesus'ga. ⁷ Pehorame ga pyri ti pemombe'u katu ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Tupana'ga oko ġweri nhanderuvihavuhuhetero nhande repiakatuavo yvy koty nhande mongovo onhi'iga rupi.” A'ea ti pe'ji ga pe, ei Jesus'ga. ⁸ Pemombi ti karugwara itetirūave'ga hugwi. Pemoka'ē ti ġajagwa ijaijauhuve'ga hugwi. Pembogwera ti omanove'ga ġamanoa hugwi. Pembojipe'a ti Diabo'gapyriva'ea anha'ga ojipe'ga hugwi. Nahanahā ti pepokopoko nhandere'ya'ga.

—Ji pe mbopopoaka topoko ti ga ga javo, ei Jesus'ga. Ji nda'ei pe me: Opombopopoaka ji ko. Nurā ti pembuhu ji ve itambere'ia mbatera reheve. A'ea rūi ji a'e pe me, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. A'ero ga pokogame ti tape'ei ga pe: “Pembuhu ore ve itambere'ia mbatera reheve.” A'ea rūi ti pe'ji, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

⁹ —Taperohoi ti itambere'ia pehorame, ei Jesus'ga. ¹⁰ Taperohoi ti sacola pehorame. Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea. Taperohoi ti irūa sapatos. Taperohoi ti vyra pejikohavamo. A'ea nhaporemō ti taperohoi. Pevove'ga po pe poraka pe pokoga hamo, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹ —Pevahemame ġacidades pe ġacidades'i pe no pe'ji ti cidadespeve'ga pe: “Ma'ga pyry avova'ero? Ga pyri ore pytapotari.” A'ea ti pe'ji. Pyryve'ga repiagame ti peju ga pyri jate pejiyje'yma garonga hugwi. Aerē po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehē. A'ero jate ti pejiyi garonga hugwi peji gwovo a'ero nehē, ei Jesus'ga. ¹² Pepytarame ġanonga pype ti pe'ji ongapypeve'ga pe pendoryvamo ga ndehe. Pe'ji ti ga pe: “Tu katu ti pepy'a!” A'ea ti pe'ji ga pe. ¹³ Po ga pyryvamo, a'ero po ti ġapy'a rukatui tuhē nehē.

—Po ga ndapyryvi, a'ero ti pe'ji ga pe: “A'e tehe ji pe me pepy'a ti tu katu javo.” A'ea ti pe'ji ga pe tukatuyme ti ġapy'a javo, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁴ Po ongapypeve'ga ndohoryvi pe ndehe tapepytai ore pyri javo, a'ero ti tapepytai ġanonga pype. Po ga nohendupotari pe imombe'urame Tupana'ga nhi'iga ga pe, a'ero ti tapepytai ġanonga pype, ei Jesus'ga.

—Na jitehe ti tapepytai cidade pe ga ndoryve'ymame pe ndehe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iga, ei Jesus'ga. Pehorame ga hugwi pemonduru ti otimbuguhua pejiyia hugwi oropohi ore pe hugwi javo, ei Jesus'ga. ¹⁵ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē mbapava koty po ti ga hepiagi hahyva'ea

ojihe Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ġa ndeheve nehē. Ġa mono'ombavame po ti ġa ei ġa pe nhaporemonehē peko te'varuhu pe javo. A'ereki ġa nohendukatupotarī ganhi'īġa. Koji'i po ti hahy ġa pe Sodomapeve'ga hohe Gomorrapeve'ga hohe no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Omondo ahe hahyva'ea ahe ve

(Marcos 13.9-13; Lucas 21.12-17)

¹⁶—Ji rendu ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. Kiro po ti ji pe mondoidokote'varuhuve'ga pyteri pe. Peko po ti pe ovelhas ja ipopoakare'ŷva'ea ja pejigwovo ġapyteri pe nehē. Onharō ja'gwara'java'ea lobos ovelhas pyhyga otiruahūro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ga tiruahūro pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā po ti mboja ja penhimboko'i hete ikwahaheteavo penhimonbaragwahava ġa ndehe nhaneirūa rūi ko ġa javo. Inambua nomondoi hahyva'ea nhande ve. Inambua ja ti tapemondoi hahyva'ea ojipe'ga pe. Peko katu katu ti ojipe'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁷—Penhimboko'i ti okote'varuhuve'ga hugwi pejikovo. A'ero po ti ġa pe pyhygi pe nderohoahyavo imohiġatuhara'ga ndovai pyteri pe ojatykahai pe nehē. Pevo po ti ġa pe nupanupāi yvyra pyvō, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸Governador'ga ndovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari gwuvihavuhu'ga ndovai pyteri pe no. Gandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari nehē timboja tehe ti ġa ndehe javo. Nahā po ti ġa ndekote'varuhui pe me nehē pendekoro ġwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti pe ji mombe'ukatuī ġa pe judeus'ġarūive'ga pe nhaporemonehē tojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

¹⁹—Ġa pe nderohoukaramē ġandovai pyteri pe ti tape'ei na'ē pejiyvyteri pe: "Maramarā po ti nhande nhi'īġi ġa pe nehē? Gara po ti nhande ei ġa pe nehē?" A'ea ti tape'ei pejiy'are'yma, ei Jesus'ga ġa pe. Ġa pe nderohoukaramē ġandovai pyteri pe po ti Tupana'ga penduvete'ga okwahaheteuka pe me nehē nahanahā ti pe'ji ġa pe javo. ²⁰Hehe po ti gara'uva pe monhi'īġuka pe mbo'eavo nehē. Nurā po ti penhi'īġa rūi pe imombe'ui ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²¹Aerē po ti peirū'ga pe nderohoahyukari gwuvihava'ga pe nehē tojuka ti ġa ġa javo. Penduva'ga no, ġa po ti pe nderohoahyukari gwuvihava'ga pe nehē no tojuka ti ġa ġa javo. Penda'yra'ga vehevi po ti napearōa'javi pe nderohoahyuka gwuvihava'ga pe nehē no tojuka ti ġa ġa javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. ²²Ġa nhaporemonehē po ti oko pa pe ndehe pe arōe'ŷheteavo pejikoga ġwaramo ji rehe. Po ti pe nhimboitai avuirama pepohire'yma ji hugwi, a'ero po ti ji pe nderohoi yvagi pe pe mongovo avuirama jijiipyri nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

²³—Ġa ndekote'varuhurame pe me ti penhiminhimi ġa hugwi. Pejiyyijiyi ti pejigwovo ojipeipe pe cidades pe. A'ero he'yjuhuva'e pe cidades pe po ti pe hoi ji mombe'gwovo ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Pehoa renonde cidades pe nhaporemonehē Israelpeve'ga gwyrī pe po ti ji ajora'ja yvyra koty yvyakotyva'ero yvagipeva'ero nehē, a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

²⁴—A'e ji kiro pe me: Ġambo'ehara'ga koji'i ġaremimbo'ehara'ga hohe, ei ġa. Na jitehe ġapojykehara'ga koji'i ġapyrive'ga hohe, ei Jesus'ga. ²⁵Po ġa

jigwarai ġambo'ehara'ga rehe, a'ero po na jitehe ġa jigwarai garemimbo'ehara'ga ndehe no. A'ero po a'ea pyry garemimbo'ehara'ga pe hamo, ei Jesus'ga. Ġa erame Belzebu onga jara'ga pe ġa ete'varuhui ga pe ojigwaraita ga rehe. A'ereki Belzebu irūa Diabo'ga rera. Po ġa ei Belzebu onga jara'ga pe, a'ero koji'i po ti ġa ete'varuhui garongapypeve'ġa pe gapyrive'ġa pe ojigwaraita ġa ndehe nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga

(Lucas 12.2-7)

²⁶—Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga. A'ereki ji a'e pe me: Tupana'ga po ti imboukwahavi onhimiva'ea hepiuka ikwahavuka henduvukapava nehē, ei Jesus'ga.

²⁷—Kiroki a'ea ji amombe'u ypytunimo pe me – a'ea ti pemombe'u arimo oji-pe'ġa pe nehē, ei Jesus'ga. A'ea ji ei jawo: Kiroki a'ea ji amombe'u nhimi pe me – a'ea jitehe ti pemombe'u ġandovaki tohendu pa ti ġa jawo, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸—Tapekyhyji ti pejukapotave'ġa hugwi. Pe jukarē tegwete pemondohavaġwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. Tupana'ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete ahe jukavo ahe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotarama, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

²⁹—Maramomi itambere'ia gwyrā'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Dois rehe gwyrā'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwepia katu gwyrā'ia penduvete'ga. Ga ipotare'ymame gwyrā'ia ndohiri'i'i. Ga ipotarama jate gwyrā'ia ihiri yvyvo omanomo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

³⁰—Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemo he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemo he'yje'yva'ea. Nahā ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. ³¹Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyrā'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoi pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Po nahā ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga

(Lucas 12.8-9)

³²—E'i po ahe ji mombe'gwovo a'ero, ei Jesus'ga. “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga oko jipojykaharetero.” A'ea po ahe ei ojipe'ġa pe hamo. Po nahā ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ahe mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehē ġa ko jireheva'ero jawo ga pe nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

³³—E'i po ojipe'ġa ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” A'ea po ġa ei ojipe'ġa pe. Po nahā ġa ji mombe'ui, a'ero po ti ji ġa mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehē ġa ndokoi jireheva'ero jawo ga pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehē, ei Jesus'ga

(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

³⁴—Marāi pe ji mombe'gwovo? Ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. “Jesus'ga rura ġwaramo po ti yvyakotyve'ġa py'a rukatui nehē.” Nahā po pe ei pejiyvyteri pe naerū? Tape'ei ti a'ea. Jirura ġwaramo po ti ġapy'a ndukatui nehē. Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehē, ei Jesus'ga. ³⁵Ojipe'ġa po ti ji arōhetei nehē. Ojipe'ġa po ti nanhiarōi nehē. Nurā po ti ġa jogwayvari ji rehe nehē.

“Akwaimbae'ga po ti gwayva uva'ga nehē.

Kunhangwera'ga po ti gwayva oy'ga nehē.

Kunhangwera'ga po ti gwayva ġwembireko'ga y'ga nehē.

³⁶ Ongapypeve'ga po ti nonhoarōhetei nehē,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

³⁷—Kiroki ġa oarō hete uva'ga nhiaŕōa hohe – ġahā ti tokoyme nhiremi-mbo'eharamo. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi. Kiroki ġa oarō hete oy'ga nhiaŕōa hohe – ġahā ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi. Kiroki ġa oarō hete gwa'ykwaimbe'ga nhiaŕōa hohe – ġahā ti tokoyme nhiremimbo'eharamo, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi. Kiroki ġa oarō hete gwa'ykunha'ga nhiaŕōa hohe – ġahā ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi.

A'ea Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe koji'i ti ġa tanhiarō hete jawo.

³⁸—Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – po ti ojipe'ga imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'ga reheva'ero jawo ġa pe, toko jitehe ti ġa nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'ymame nhiremimbotarimova'ea rehe, ġa ti tokoyme nhiremimbo'eharamo nehē. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

³⁹—Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjujukayme ti ġa jawo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ga ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

Tupana'ga po ti omondo ikwepykava nehē

(Marcos 9.41)

⁴⁰—Kiroki ġa horyory pe ndehe ġa ko Jesus'gareheva'ero jawo – ġa ndoryndoryvamo ji rehe reki, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory ji rehe nde ko Tupana'ga repykaramo jawo – ġa ndoryndoryvamo nhimbuhurukara'ga rehe reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

⁴¹—Po Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga ruri ġa pyri. Po ġa ndoryndoryvamo ga rehe ga ko omombe'u Tupana'ga nhi'iġa jawo, a'ero po ti ġa pe Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo onhi'iġa mombe'uhara'ga pe no, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory pyryve'ga rehe ga ko oko Tupana'ga nhi'iġa rupi jawo – ġa pe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo pyryve'ga pe no, ei Jesus'ga.

⁴²—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po ġa omondo yhya vehevi iroyxaġahi-va'ea ipyahuve'ga pe nhiremimbo'ehara'ga pe to'u ti ga jawo. Po ġa imondoi ga pe ga ko oko Jesus'ga remimbo'eharamo jawo – ġa pe po ti Tupana'ga ikwepykava imondoi a a'ero nehē, ei Jesus'ga.

João Batista'ea omondo ġwemimbo'ehara'ea Jesus'ga pyri

(Lucas 7.18-35)

11 ¹Aerē ġwemimbo'ehara'ga mbo'epavirē dozeve'ga mbo'epavirē Jesus'ga hoi. Imbojoapiapiavo ga hoi cidades pe pevove'ga mbo'embo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe imombe'ukatuavo ġa pe.

²⁻³ A'ea rupi João Batistava'ea reko'i cadeia pype a'itituhēva'ea mombe'ua rehe. Okwaha ahe Cristo'ga rembiapoa garemimonhimomby'ava'ea. A'ea kwa-havame João Batistava'ea ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe mokonha'ḡa pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahū Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea e'i: 'Aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē.' Nahā ahe ei. Ma'ḡa po ymyahū ahe omombe'u? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rura pota ga mbuhua.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marāi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ḡa pe ḡwemimbo'ehara'ḡa pe.

—Kwa, ei ḡa.

A'ero ḡa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema. João Batistava'ea nhi'iḡagwera ḡa imombe'ui Jesus'ga pe.

⁴ Henduvirē Jesus'ga ei mokonha'ḡa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ḡa pe:

—Pejivyra'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: ⁵ “Oma'eḡatu kiro heakwagweve'ḡa okovo. Opo'aḡatu kiro ipyka'naka'nauhūve'ḡa ogwovo katu. Oka'ē ḡajagwa ija'iauhuve'ḡa hugwi. Ḡwendu katu kiro japyakware'ḡve'ḡa okovo. Okwera kiro omanove'ḡa okovo. Imbatere'ḡve'ḡa ḡwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemo ti pemombe'u João Batista'ga pe, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga jawo aheremimombe'uhara'ga. ⁶ “Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” Nahā ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ḡa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ḡa pe.

⁷ A'ero ḡa hoi jawo katu João Batistava'ea pe.

Ḡa horame Jesus'ga ei pevove'ḡa pe he'yjuhuve'ḡa pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ḡa pe ga ei:

—Ymya'ī pe peho ongae'yi me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marāi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho hepiaga nhungwava – kiroki okooko'iuhy vyvtua remimbotarimova'ea rehe onhimbovavaguka vyvtua pe.” Pe ndape'ei tuhē reki a'ea. A'reki João Batista'ga ko nhungwava ja rūi. Ga ndokondoko'iuhiy ojipe'ḡa remimbotarimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ḡa pe.

⁸ —Marāi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'reki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ḡa omongi pyryheteva'ea – ḡahā u huvihavuhu'ḡa nonga pype.

⁹ —Marāi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'i-ḡa mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uhara'ga tuhē. Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uhara'ga jate rūi ko ga, ei Jesus'ga ḡa pe.

¹⁰ —Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinh'iḡa mombe'ui nehē jawo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i:

“Nahā Tupana'ga ei Cristo'ga pe: 'Ji rendu ti!

Nde renonde ti ji ga mondoidi imombe'uuka nhinhi'iga nehē.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,' ei Tupana'ga," e'i

aherembikwatijara, ei Jesus'ga ḡa pe.

¹¹—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahūva'ea hohe pa, ei Jesus'ga. Aḡwamo turi Tupana'ga rembiepiakatuhava apiavo. Aḡwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ḡa nduvihavuhuhete'ga nehē, ei Jesus'ga. A'ero ji ei: Ymyahūva'ea hohe pa João Batista'ga koji'i huvihava. Aḡwamove'ḡa ki a'e te Tupana'ga rembiepiakatuhara'ḡa ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki ḡapyteripeve'ḡa huvihava rūi – ḡa vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ḡa pe.

¹²—João Batista'ga ḡa mbo'epypagwera jate pyryva'ea rehe, garenduve'ḡa ojirokwa heroviapotaheteavo ganhi'iga. A'ero ḡa ei: "Kwa. Kiro ti Tupana'ga toko oreruvihavuhuhetero ore repiakatuavo." A'ea ḡa ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe. Aḡwamo na jitehe ḡa ei a'ea jitehe ipotaheteavo, ei Jesus'ga ḡa pe.

¹³—Nahā ḡa ndekoi ikwahava. A'ereki ymyahūva'ea omombe'u nanongara no. "Aerē po ti Tupana'ga oko ḡanduvihavuhuhetero ḡa ndepiakatuavo nehē." Nahā Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea epaepavi Moisésva'ea pavēi, ei Jesus'ga ḡa pe. ¹⁴Ahe e'i: "Tupana'ga po ti oko ḡanduvihavuhuhetero nehē. Elias'ga po ti uhu na'ē nehē," ei ahe, ei Jesus'ga. Omombe'u ahe João Batista'ga Eliasva'ea mombe'urame. Aḡwamo João Batista'ga ruri oji'i ahe nhi'ipo'-ruavo a'ero. Marā? Perovia pota pe a'ea a'ero naerū? ei Jesus'ga. ¹⁵Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ḡa pe.

¹⁶—Ḡa pe Jesus'ga ei: Marā po ti ji ei pe me aḡwamova'ea pe a'ero nehē? Gara ja pe ndekoi a'ero? Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ḡa ja ko pe ndekoi. Oapy tayri'ḡa ima'ēhai pe feira pe. A'ero ḡa hapukai ojipe'ḡa pe tayri'ḡa pe – kiroki ḡa ojikoty'a ḡa pavēi. Onhi'iga mondovo ḡa pe ḡa ei:

¹⁷"Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu."

Nahā tayri'ḡa ei, ei Jesus'ga.

¹⁸—Tayri'ḡa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: "Anhaḡa opyhy ga." Nahā pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arōe'yma, ei Jesus'ga ḡa pe.

¹⁹—Tayri'ḡa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ḡa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: "Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryve'ga vinho gwovo," pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. "Ite'varuhuve'ḡa – kiroki ḡa omono'oḡuhū itambere'ia governo pe – ḡa pavēi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ḡa pavēi okote'varuhuve'ḡa pavēi," pe'e pe. Nahā pe euhui ji mombe'gwovo ji arōe'yma, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ḡa ndekokatua repiaga ḡwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ḡa pe ḡa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ḡa ndekote'varuhua repiaga ḡwaramo nhande ei: Tupana'ga rūi omongo ḡa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga pevove'ḡa mbo'eavo he'yjuhuve'ḡa mbo'eavo.

Tiruahūāgwama cidadepeva'ea pe

(Lucas 10.13-15)

²⁰Kiro Jesus'ga nhi'igahyi cidadepeve'ga pe. A'ereki ġacidades pe ga japorame ahemonhimomby'aheteve'ea ġa ndopohiri ote'varuhua hugwi. Ndogwe-rojjyi ġa ojeaporoġita ojikoge'yma ga rehe. Nurā ga ei ġa pe:

²¹—Tiruahū ti pe me Corazimmeve'ea pe nehē! ei Jesus'ga. Tiruahū ti pe me Betsaidapeva'ea pe nehē! ei ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novia ji japorame ahemonhimomby'aheteve'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadepeve'ga pe Corazimmeve'ga pe Betsaidapeve'ga pe no.

—Ymyahū Tiropeva'ea Sidommeve'ea pavēi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiag'e'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahū ji japo ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihī ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakaġa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

²²—Ymyahū Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiag'e'yma Sidommeve'ea pavēi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurā po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ahe reheve nehē. Ġa mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeva'ea mombegwovo.

—Pe me, Corazimmeve'ea pe Betsaidapeva'ea pe no, pe me ji ei: A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehē. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeve'ea pe nehē no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ga pe Betsaidapeve'ga pe no.

²³Cidadepeve'ga pe Cafarnaummeve'ga pe Jesus'ga ei:

—Pehe marāi pe pejive naerū? Pe'e pe: “Nhande huvihava jara'ga hohe pa.” Nahā ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi. Pehepia pe Tupana'ga popoakara ji japorame ahemonhimomby'aheteve'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo. Po ymyahū ji japo ahemonhimomby'ava'ea Sodoma'peva'ea pyteri pe, a'ero po uveji cidade Sodoma hamo ikaje'yma hamo, ei Jesus'ga.

²⁴—Ymyahū Sodoma'peva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurā po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ahe reheve nehē. Ġa mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga Sodoma'peva'ea mombegwovo. Pe me, Cafarnaummeve'ea pe, pe me koji'i po ti hahy Sodoma'peva'ea pe hohe a'ea rupi nehē, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ga pe.

Pejo ti ji pyri, ei Jesus'ga ahe pokapavame

(Lucas 10.21-22)

²⁵Onhi'igahypavame ġa pe nhaporemō Jesus'ga ei Tupana'ga pe:

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ga nduviha-vuhuhetero vyvakotyve'ga nduvihavuhuhetero no. A'ereki nde nderekwaha-vukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ga pe heaporoğitave'ga pe no. Onhimbo'ee'ŷ-ve'ga pe tayri'ga'jave'ga pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea. ²⁶Na tuhē, Apī. A'ereki nahā nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁷Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'-ga hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ga ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ga ga ji ga mboukwahapotaramame jate ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁸—Pepoka pa po pe. Pekwerai po pe no. A'ereki pe pe'ağata hete tiruahū ji ve javo. Po nahā pe ndekoi, a'ero ti pejo ji pyri. Jihi ti topopoko inoğatuavo pepy'a nehē. ²⁹Peko ti nhiremimbo'ea rehe. Nahā po ti ji pe mbo'ei nehē. A'ereki ji ako nhyrō nhinhimbohete'e'yma jireaporoğitapyryvamo jitekovo. Ji ve penhimbo'eukaramame nhiremimbo'ea rehe po ti pe ikwahavi pejipy'a noğatua nehē. ³⁰Ndapekwerai po ti pe pendekorame nhiremimbo'ea rehe nonhimimiva'ea rehe penhimbo'euka hehe pejikovo nehē. A'ero po ti pe ndaperekouhui pejivy'are'yma nehē ji nhi'ipo'ruavo nehē.

Nahanahā ti ahe toko sábadu rupi, ei Jesus'ga

(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

12 ¹Aerē judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi okovo. Gareximimbo'ehara'ga hoi ga rupi. Trigo kopeva'ea pevo inhimongyi. Ojuka ty'ara gareximimbo'ehara'ga. Nurā ohorame ga ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo.

²Hepiagame fariseus'ga ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadu rupi.” Nahā ahe ei hako. Ehepia ti neremimbo'ehara'ga! Ġa nohendukatui reki. A'ereki ga oporavykyi ika'mbika'mbiga trigo sábadu rupi, ei fariseus'ga Jesus'ga pe.

³A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'iğa. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'i pe me novia. Ymyahū ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavēiva'ea no hako. ⁴A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga rong pype tenda pype. Ipye ikwava'ehara'ga omondo pāo Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ġa ikwava'eğirē Tupana'ga pe ga gwerohouka ga pe ġahā jate ti to'u jirovai pyteripeva'ea-gwera javo. Ojipe'ga po ndo'ui hamo. Daviva'ea reki i'ui onhipavēiva'ea pavēi hako, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

⁵—Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'i pe me novia, ei Jesus'ga fariseus'-ga pe. Ymyahū Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako. Ahe ve ga ei: “Nhimbohete'hava pype ti ikwava'ehara'ga toporavykyi ikwava'eğa ji ve jukapyra. Oporavykye'yma rupi sábadu rupi ti ga tokwava'e ipype. Nahā ti ga toko katu. Nahā pyry ji ve.” Ymyahū Tupana'ga ei a'ea Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Tupana'ga ei ga pe: “Pyry.” Ndojari ga ndehe a'ero ġaporavykyia sábadu rupi, ei Jesus'ga.

⁶⁻⁸—Jihi reki kiro a'e pe me: Tupana'ga ei ji ve kaitu pyry, ji erame: Nahanahā ti vyvakotyve'ga toko sábadu rupi. Nurā vyvakotyva'ero yvagipeva'ero ji

ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ga pe ġa ika'mbigame trigo sábadu rupi a'ero, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Ymyahũ Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'ẽ ti ikwava'ẽhara'ga Tupana'ga pe javo.

A'ea ji ei pe me novĩa.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ga pe,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'iga pe ndapekwahakatui, ei Jesus'ga ġa pe. Po pe ikwahakatui, a'ero po pe napembojari ite'varuhuva'ea okokatuve'ga ndehe hamo, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

Jesus'ga iponhimamava'ea pavẽi

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹ Aerẽ Jesus'ga hoi ogwovo gwe'yja'ga jatykai pe ovahema. ¹⁰ Ipye iponhimamave'ga rekoi. Ojipe'ga ndeaporoġitate'varuhuro okovo timbotegwete ti Jesus'ga javo. A'ero ġa ei ojohupe:

—Marangu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegwetei nehẽ, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Marãi Moisés'va'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo? Marãi ikwatijara? Pyry nhande nimombigi ġatetirũa nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Marãi? ei ġa Jesus'ga pe.

¹¹ Imombe'gwovo Jesus'ga ei ġa pe:

—Erereko po nde ovelha ojipejiva'ea. Po nerenymbava ovelha ihiri ikwaruhua pype nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi, a'ero po nde ipyhygi ovelha henohehema jugwi. Nahã nde ovelha rerekokatui. A'ereki pyry ovelha nde ve, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Koji'i avove'ga pyryvamo Tupana'ga pe yvyakotye'ga. Nurã ji ei: Pyry nhande ġa pokogame sábadu rupi, ei Jesus'ga. Aherebikwatijara e'i no pyry javo.

¹³ A'ea erame Jesus'ga ei akoja'ga pe iponhimamave'ga pe:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhoi. Ikatua'ja gapoa a'ero ojipea ja gapoa ja.

¹⁴ A'ero fariseus'ga hoi Jesus'ga hugwi onhimono'oġa. Ojohupe ġa ei onhimonha'ngavo:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehẽ naerũ? ei ġa ojohupe.

Tupana'ga omongo Jesus'ga ġanduvihavuhuhetero

¹⁵ Ġa'ea kwahavame Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. He'yjuhuve'ga nhi-mono'oġi ogwovo ga rupi. A'ero ga imombipavi ġatetirũa ġa hugwi. ¹⁶ Kiro ga ehetei ġa pe:

—Tapemombe'ui ti ojipe'ga pe Jesus'ga imombigi oretetirũa javo.

¹⁷ A'ea Jesus'ga ei ġa pe. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Isaias'va'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

¹⁸ “Pehepia ti nhipavẽive'ga

– kiroki ga pe ji a'e eko ti ġanduvihavuhuhetero javo,' ei Tupana'ga,' ei ahe.

“Ga ko nhiremia'nguhete'ga.

Anhimohē hete ji ga rehe,' ei Tupana'ga.

'Amondouka po ti ji jira'uva ga pyri ga poijkakatuuka jupe nehē.

A'ero po ti ga nhiremimbotarimova'ea momb'e'ui judeus'garūive'ga pe nahanahā pyry Tupana'ga pe javo,' ei Tupana'ga.

¹⁹ 'Nhipavēive'ga po ti ndogwayvari ga nehē.

Ndohapukai po ti ga ga pe nehē.

Ndahyahi po ti ganhi'iga ga pe cidade rapea rupi nehē,' ei Tupana'ga.

²⁰ 'Ga po ti oko nhyrō he'ouhūve'ga pokoga nehē.

Pyry po ti ga ndipopoakarive'ga pe nehē.

Nahā po ti ga rekoi hendukatuuka ga pe nhinhi'iga ga mongouvouka nhinhi'iga rupi,' ei Tupana'ga.

²¹ 'Ga rehe po ti judeus'garūive'ga jikogi nehē,' ei Tupana'ga," ei Isaíasva'ea hako.

O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23)

²² Aerē ojipe'ga heakwagweve'ga reruri Jesus'ga pyri tombojipe'a ti Jesus'ga anhağa ga hugwi javo. Ndohepiagi heakwagweve'ga. Ga nonhi'igi no. A'ereki anhağa ndohepiukari ga pe. Nomonhi'igukari ga pe no. Ğa ga reruri Jesus'ga pyri. Igwete Jesus'ga anhağa mbojipe'ai ga monhimohiğatuvavo. A'ero ga nhi-'iga'javi. Gwepiaga'ja ga no. ²³ A'ero pevove'ga nhimomby'ahetei onhimongyavo. A'ero ga eğalei:

—Mara'ngu po Jesus'ga Daviva'ea rymyminoa?

A'ea ga ei. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ğanduviha-vuhuhetero javo.” A'ea ga ei nurā Jesus'ga popoakaro javo.

²⁴ Henduvame fariseus'ga ei:

—Aherymyminoa rūi po ga. Belzebu'ga anhağa ruvihavuhu'ga Jesus'ga pokogame jate ga popoakaro. Nurā Jesus'ga anhağa mbojipe'ai ga hugwi imondouvouka, ei ga o'mbero.

Belzebu, ei ga Diabo'ga pe. Irūa garera Satanás.

²⁵ Jesus'ga okwaha fariseus'ga ndeaporoğitate'varuhua. A'ero ga ei ga pe:

—Po ğagwyripeve'ga otavuka ojohupe, a'ero po ti ga nhomoka'nhyrbavi nehē. Po cidadepeve'ga otavuka ojohupe, a'ero po ti ga nhomoka'nhyrbavi nehē no. Po ongapypeve'ga otavuka ojohupe, a'ero po ti ga nhomoka'nhyrbavi nehē no, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. ²⁶ Po Satanás'gapyriva'ea nhombojipe'ai nahā otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhyrbavi jovai nehē no. Marā po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyryva'ea ahana'javame nehē? ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei. A'ereki fariseus'ga e'i o'mbero:

—Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyryva'ea mbojipe'auka ga pe.

²⁷ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Ma'ga ombojipe'auka Satanás'gapyryva'ea pendeheve'ga pe naerū? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ga pe: “Belzebu'ga ombojipe'auka ga pe.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rūi ga poko ojipyryva'ea mbojipe'auka ga pe, a'ero ga rūi ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ga ete'varuhui pe me nehē no pe'mbe pe javo pe me nehē, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

²⁸—Tupana'ga ra'uva reki ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhanderuvihavuhhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

²⁹—Po ojipe'ga kipotari ipopoakave'ga ronga pype gambatera rerogwovo ga hugwi, a'ero ga ipopoakave'ga pokwapokwari na'ē, ei Jesus'ga. Aerē ga ipyhygi gambatera herogwovo a'ero. Nahā ga koji'i ipopoaka hete reki ipopoakave'ga hohe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahā Tupana'ga ipopoaka Satanás'ga hohe javo.

³⁰—Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahī, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono-
'oḡi ji pavēi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ḡa ji rehe javo.

³¹—Pe'e pe: “Belzebu'ga opoko Jesus'ga.” Nahā pe erame ji ve pe Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ereki Tupana'ga ra'uva tuhē ji poko, ei Jesus'ga. Tupana'ga ti omombo pa ḡa hugwi ḡandekote'varuhua ḡa'ete'varuhuaḡwera ojive nehē, ei Jesus'ga. Po Tupana'ga ra'uva pe ḡa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva mbotegweteavo nahā okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomombori ḡandekote'varuhua ḡa hugwi nehē, ei Jesus'ga. ³²Po ḡa ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori ḡandekote'varuhua ḡa hugwi nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ḡa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomombo-
raḡwami ḡandekote'varuhua nehē. Nomombori po ti ga kiro. Aerē po ti ga nomombori nehē no, ei Jesus'ga fariseus'ḡa pe.

I'yva yva'ia pavēi

(Lucas 6.43-45; Mateus 7.15-20)

³³—Pejapyaka ti nhinhī'iḡa rehe, ei Jesus'ga fariseus'ḡa pe. Po i'yva ikatu, a'ero yva'ia ikatu. Po i'yva ite'varuhu, a'ero yva'ia ite'varuhu. Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga fariseus'-
ḡa pe. ³⁴Peko te'varuhu pe! ei Jesus'ga ḡa pe. Nurā pe ete'varuhui ojipe'ḡa pe. A'ereki pejiyvyteri pe pe peko te'varuhu hete, ei Jesus'ga fariseus'ḡa pe. ³⁵Pyryve'ga, nane'ymi ga reaporoḡitaro pyryva'ea rehe. Nurā ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ga, nane'ymi ga reaporoḡitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurā ga ete'varuhui, ei Jesus'ga.

³⁶—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē mbapava koty po ti hahy hete ḡa pe Tupana'ga erame ḡa pe nhaporemō ḡandeaporoḡita rehe nehē. Ḡa pe po ti ga ei: “Penhi'iteheuhu pe nahanahā javo. Maraname pe nhi'inhi'itehei?” Nahā po ti ga ei ḡa pe nehē. ³⁷A'ereki ga ḡwendu po nenhi'itehea nenhi'ipyryva reheve. A'ero nde nhi'ipyryvame po ti ga ei nde ve nehē: “Pyry nenhi'i-
ḡa. Ereko katu nde a'ero,” e po ti ga nehē. Nde nhi'iteheuhurame ga henduvi no. A'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Ndapyryvi nenhi'iḡa. Ereko te'varuhu nde a'ero,” e po ti ga nde ve nehē. A'ero po ti ga imondoi hahyva'ea nde ve nehē nde ete'varuhuro ḡwaramo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ḡa pe.

Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve

(Marcos 8.11-12; Lucas 11.29-32; 12.54-56)

³⁸A'ero judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa ei Jesus'ga pe fariseus'ḡa pavēi:

—Ahembo'eharamo epapo ti ahemonhimomby'ava'ea torohepia ti, ei ḡa.

³⁹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peko te'varuhu pe aġwamova'ero! ei Jesus'ga. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'iġa rehe pejikoge'yma ga rehe. A'ero pe ei: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poka. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarame hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē, ei Jesus'ga. Ymyahū Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea hako. ⁴⁰ Mokōi okira rupi Jonasva'ea reko piraruvihavuhua revegi pe. Kirē pira ahe mbojivyr'a'javi gwevega hugwi. Aerē ahe hoi Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwombe'gwovo Nínivepeva'ea pe a'ero hako, ei Jesus'ga.

—Jonasva'ea javijitehe mokōi jikira rupi po ti ji reko yvya pype hete nehē. Kirē po ti ji hemi jugwi nehē yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. A'ero po ti pe ikwahavi Tupana'ga opoko Jesus'ga javo, ei Jesus'ga.

⁴¹ —Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi aġwamove'ġa ndeheve nehē, ei Jesus'ga. Ga mono'ombavame po ti ga ei ġa pe nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehē no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aġwamove'ġa ndekote'varuhua nehē. A'reki a'ea renonde ymyahū Nínivepeva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahū hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea imombe'uro ġwaramo hako, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamove'ġa nohendupotari nhinhi'ġa opohire'yma okote'varuhua hugwi. Nurā po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari aġwamove'ġa ndekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

⁴² —Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi aġwamove'ġa ndeheve, ei Jesus'ga. Ġa mono'ombavame po ti ga ei ġa pe nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruviavuhuva'ea kweravi nehē no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aġwamove'ġa ndekote'varuhua nehē. A'reki a'ea renonde ymyahū tyapyrakotyva'ea ruviavuhuva'ea uhu Salomāova'ea pyri hako tahendu ti ganhi'iġa javo. “A'reki ga okwaha hete,” ei ahe ua. Paivouhu hete ahewyra. Paivouhua hugwi ahe ruri hako tahendu ti ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ġa pe.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomāova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero napehendupotari nhinhi'ġa ikwahapotare'yma a'itituhēva'ea. Nurā po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

Ojivy anhaġa ahe pyri

(Lucas 11.24-26)

⁴³ —Kiro po ti ji imombe'ui Diabo'gapyriva'ea rembipyhyga'ga anhaġa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Na ja aġwamove'ġa ndekoi ite'varuhuve'ġa – kiroki ġa opohi okote'varuhua hugwi novīa ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhaġa ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahūro ga pe.

Aerē anhağa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yi me okwaokwawa. “Mome po ti ji ruvi nehē?” e'i oyvyteri pe heka. Ndohepiagi reki. ⁴⁴Nurā i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojykaa'java,” e'i anhağa. Akwaimbae'ga pe anhağa e'i nhironga.

—A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhağa i'ei: “Ndogwerekoi ve ongapypeve'ga ipype imboavujikweripyra pype,” e'i akwaimbae'ga mombe'gwovo. ⁴⁵“Taru ti jara ji pyri a'ero,” e'i.

—A'ero ihoi anhağa rerua seteva'ea rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahū hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojykai otiruahūro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahū hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahū ga pe ojipejiva'ea ga pojykarame. Aerē koji'i tiruahū hete ga pe seteva'ea ga pojykarame, ei Jesus'ga.

—Na jitehe tiruahū aġwamo ite'varuhuve'ga pe. Aerē koji'i po ti tiruahū hete ġa pe nehē. A'ereki opohi'rārame okote'varuhua hugwi novā ġa nde'i ji ve: “Herejo ejikoty'a ji pavēi.” A'ea ġa nde'i ji ve. Aerē koji'i ġa ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga.

Jesus'ga yembora gairūva'ea pavēi

(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

⁴⁶Jesus'ga imombe'urame pevove'ga pe nanime Jesus'ga yembora ruri gairū'ga pavēi o'ama okari pe. Onhi'ī pota ġa ga pe. ⁴⁷Pevove'ga pyteripeve'ga e'i Jesus'ga pe:

—Neyhēa uhu nde repiaga neirū'ga pavēi. Pevo ġa ami okari pe.

⁴⁸A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji erame nhiihēa, marāve'ga pe ji ei? ei ga. Ji erame nhiiirū'ga, marāve'ga pe ji ei? Kiro ji imombe'ukatui nde ve, ei Jesus'ga.

⁴⁹A'ero Jesus'ga pova'eġi ġwemimbo'ehara'ga pe. Ġwemimbo'ehara'ga mombe'gwovo ga ei:

—Pehepia! Ġa pe ji ei nhiiy'ga. Ġa pe ji ei nhiiirū'ga, ei Jesus'ga. ⁵⁰Kiroki ġa jiruva'ga nhii'po'ru yvagi-peve'ga nhii'po'ru – ġa pe ji ei nhiiirū'ga. A'e ji ġa pe no nhirendyra'ga. Nhiiy'ga a'e ji ġa pe no, ei Jesus'ga.

Ha'ynha mohāihara'ga

(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

13 ¹Onhi'imbevame Jesus'ga hoi onga hugwi ogwovo ypiahu pe. Pevo ga apyi oina. ²He'yjuhuve'ga nduri onhimbotymbotyva ga pyri tihendu katu ti ga javo. Nurā ga hoi o'ava yharuhua pype oina. A'ero ġa ami yembeyvyri pe.

³Ojo'java'ea pyvō ga ġa mbo'embo'ei imombe'gwovo ġa pe he'yjuhuva'ea. Ga e'i:

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ha'ynha mohāihara'ga hoi ko pe ityma, ei ga.

⁴Pevo ga imohāi ha'ynha. Nahā ga itymi ha'ynha. Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvyra rupi. Ua gwyrā'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

⁵—Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongyhetehu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe. Kotihī henhunhamo novā. A'ereki nianami yja ita rehe. ⁶Kwarahyahiva imbokai garemityma a'ero. He'ouhū omanomo. A'ereki ndokihetei hapoa vyva pype, ei Jesus'ga.

⁷—Ga imohāirame ha'yinha jara indurugi nhungwava ra'yinha pyteri pe hatīava'ea ra'yinha pyteri pe. Aerē ga'apoa ha'yinha renhunhamo nhungwava ra'yinha pavēi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

⁸—Ga imohāirame ha'yinha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Jara pype ahara pype turi cem ha'yinha. Jara pype ahara pype turi sessenta ha'yinha. Jara pype ahara pype turi trinta ha'yinha.

Nahā Jesus'ga ei imombe'gwovo ha'yinha mohāihara'ga mombe'gwovo.

⁹—Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga pevove'ga pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

Nurā ji amombe'u ojo'java'ea, ei Jesus'ga

(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduri ga pyri javo ga pe.

—Maraname nde imombe'ui ojo'java'ea ga pe ga mbo'erame? ei ga Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ga onhimiva'ea nhirembiepiakaturhava javo, ei Jesus'ga. Marā hekoi kiro Tupana'ga yvyakotyve'ga ndepiakaturame okovo gānduvihavuhuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me. Ojipe'ga pe po ti ga ndokwahavukari tuhē a'ea nehē, ei Jesus'ga ghwemimbo'ehara'ga pe. Nurā ji imombe'ui ojo'java'ea ga pe ga mbo'erame, ei Jesus'ga.

¹²—Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehē. A'ero po ti ga ikwahahetei nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhymbavukari ga pe nehē, ei Jesus'ga.

¹³—Nurā ji imombe'ui ojo'java'ea ga pe. A'ereki

“hepiagame ga gwepia tehe reki.

A'ereki ga nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ga gwendu tehe reki.

A'ereki ga ndokwahapotari”, ei Jesus'ga.

¹⁴—Nahā ga ndekoi hepiage'yma henduve'yma no, ei Jesus'ga. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea Isafasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

“Henduvame ga ndokwahavaḡwami reki.

Hepiagame ga nombaragwahavaḡwami reki hehe,” ei Tupana'ga.

¹⁵ ‘Nahā ga. A'ereki ga noangarihu

tiandeapyakwapupugyme ti javo.

Ndiapyhai ga okovo

tikwahavyme ti Tupana'ga nhi'īga javo.

Ndojapyakai ga

xambaragwahavyme ti a'itituhēva'ea rehe javo.

Nahā ga ndekoi

tirojiyyjyme ti nhandereaporoḡita javo.

Tomomboryme ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi nehē, ei ga,” ei Tupana'ga.”

Ymyahū Isaiasva'ea ei a'ea mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga.

¹⁶—Pe me ki a'e te pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembi-kwahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga ganhi'iga rendukatuavo, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. Pyry hete pe me, a'e ji. ¹⁷A'ereki ymyahū ko ahe gwepia pota hete penembiepiaga Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava-'ea ganhi'igareheva'ea pavēi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Gwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua

(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)

¹⁸—Pehendu ti a'ero ikwahava ojo'java'ea, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehē ikwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua nehē, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

¹⁹—Kiro Tupana'ga rekoi vyakotyve'ga nduvihavuhuhetero ga ndepiaka-tuavo, ei Jesus'ga. Kiroki ga gwendu a'ea mombe'ua novia ikwahave'yma – ga pyri ahemoandyandiyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua gapy'a hugwi imokanhymbavuka ga pe, ei Jesus'ga. Ga pe ji ei a'ero ji imombe'u-rame ha'ynha indurugagwera pehea rembeyvra rupi.

²⁰—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru ita rehe, ei Jesus'ga. Kotihī henhui ha'ynha novia. A'ereki kwarahya rerekovo gwaramo nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa vyva pype.

—A'ea ja ga ndekoi – kiroki ga gwendu nhandervihavuhuhete'ga mombe'ua. Kotihī ga ndoryndoryvamo hehe novia. ²¹Aerē ojipe'ga oondo hahy-va'ea ga pe ndoropotari pe henduvame gamombe'ua javo. Hahyro gwaramo ga pe ga nonhimomiranami a'ero kotihī opohia nhandervihavuhuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei gamombe'ua gayvyteri pe.

²²—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatiava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē igwaigwavete hatiava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ga ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ga gwendu ojipe'ga erame ga pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhandervihavuhuhete'ga.” A'ea ga gwendu katu. Aerē ga aḡataruhuramo ojihe javo: “Maramarā po ti nhande rekoi nehē naerū?” ei ga oyvyteri pe. A'ea nonoḡatuukari gapy'a. Ga ipotapavuhui itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia a'ero ti pyryvamo nhande ve javo,” e'ihu ga, ei Jesus'ga. A'ero igwaigwavete ga ndojapyakaa'javi nhandervihavuhuhete'ga mombe'ua rehe. A'ereki ga aḡatarahivuhua nohenduva'javukari a'ea ga pe. A'ero ga ndokoa'-javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ga pe oporavykye'yma ga pe.

²³—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype, ei Jesus'ga. A'ea ja ojipe'ga ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Gwendu katu ga nhandervihavuhuhete'ga mombe'ua ikwahava. Japyakwapupu ga henduvame. Oko katu ga okovo gamombe'ua rupi a'ero. Nahā ga ha'ynha mohāihara'ga remitymipyra'ea ja. Ojipea pype garemitymipyra pype turi cem ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi sessenta ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi trinta ha'ynha ahara pype. Na jitehe ko ga – kiroki ga

japyakwapupu. Ombojoavyavy ġaporavykya Tupana'ga pe okokatuavo ojipe'ġa pe. Jara'ġa he'yjuhu ġaporavykya. Jara'ġa koji'i ġaporavykya. Nahanahā ġa ndekoi.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'eha-ra'ġa pe.

Nhungwawa trigo'java'ea

²⁴ Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavu-huhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga imohāi ha'ynhapyryva trigo ra'ynha ko pe ityma. ²⁵ Aerē pytunimo ġa kipavame ga'arōe'ŷve'ga ruri imohaina nhungwawa ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha ko pe trigo pyteri pe. Kirē ga hoi a'ero ojipiukare'yma ogwovo.

²⁶ —Aerē jate trigo henhunhamo nhungwawa pavēi. I'ai herekovo ahara. I'aramē jate kohoa jara'gapyrive'ġa mbaragwahavi nhungwawa rehe trigo pyteri pe a'ea ko trigo rūi reki javo. ²⁷ A'ero ġa hoi kohoa jara'ga pyri javo ga pe: “Orepojy kaharamo eretŷ nde trigo ra'ynhapyryva ko pe. Maraname gwereko nhungwawa trigo pyteri pe? Ma'ġa omohāi naerū nhungwawa ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha a'ero trigo pyteri pe raikwehe?” ei ġa i'jara'ga pe.

²⁸ —A'ero ga ei ġa pe: “Ma'ġa po? Ojipe'ga nanhiarōi a'ero imohaina nhungwawa ra'ynha ipype raikwehe,” ei ga.

—A'ero ġa ei: “Marā a'ero? Toroho ti nhungwawa mondoroga? Marā?” ei ġa.

²⁹ —“Tapemondorogi na'ē,” ei ga. “Nhungwawa mondorogame mara'ngu po ti pe imondoroga trigo jajuve'ŷva'ea nhungwawa rehe nehē? ³⁰ Na inhi-momboakari ojogweheve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “Aerē trigo jaju-vame po ti ji ei trigo mono'ōhara'ġa pe nehē: Nhungwawa na'ē ti pemondoro trigo'java'ea jugwi imono'ōga nehē. Peapytī ti jajurupya pe herogwovo imbo-kaita. Nahā po ti ji ei ġa pe nehē,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “A'ea py'rovo gwe ti pemono'ō trigo herua imondovo hyrua pype ġiapo pype. Nahā po ti ji ei ġa pe nehē,” ei kohoa jara'ga.

Nahā Jesus'ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea.

Mostarda ra'ynha xunhiheteve'ea

(Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

³¹ Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavu-huhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. ³² Mostarda ra'ynha ko jara gwyre'i pa xunhi hete. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerē yvovouhuro. A'ero koji'i hehan-huhū oji'java'ea hohe yvovouhuro. A'ero gwyra'ia ruri onhimongyavo upa hakā rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'ŷve'ġa po ti he'yjuhu nehē javo.

Pāo imbovuhava

(Lucas 13.20-21)

³³ Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro vyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvihavu-huhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'-gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Kunhahêa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hêa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pão javo. A'ero hêa igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwa-vete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ga herojijyi ojeaporoğita nehê javo.

Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo

(Marcos 4.33-34)

³⁴ A'ea pa Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea pevove'ga pe he'yjuhuve'ga pe. A'ea jate ga imombe'ui ga pe ga mbo'eavo. ³⁵ Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahüva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahü Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. A'ea rupi ahe ei Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo hako:

“Amombe'u po ti ji ga pe ojo'java'ea nehê.

Kiroki onhimi vyva apopyyagwera jate

– kiro po ti ji a'ea kwahavukari imombe'gwovo ga pe nehê,” ei ahe hako.

Jesus'ga okwahavuka trigo'java'ea mombe'ua

³⁶ Pevove'ga mondoukarama ojihugwi Jesus'ga hoi onga pype. A'ero gare-mimbo'ehara'ga nduri ga pyri javo ga pe:

—Ore mbo'e ti ojo'java'ea rehe ikwahavuka ore ve nhungwava mombe'ua trigo'java'ea mombe'ua, ei ga Jesus'ga pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Kwa. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehê. Jijive vyakotyva'ero yva-gipeva'ero ji ei ji ga mombe'urame ha'ynhapyryva mohâihara'ga, ei Jesus'ga.

³⁸ Kohoa a'e ko ji vyakotyva pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe. Ha'ynhapyryva a'e ko ji jireheve'ga pe. Ga e'i Tupana'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavuhetero.” Nhungwava trigo'java'ea a'e ko ji ite'varuhuve'gareheve'ga pe Diabo'gareheve'ga pe. Ga e'i Diabo'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavamo.” ³⁹ Ha'ynhapyryva mohâihara'ga arôe'ÿve'ga – kiroki ga otÿ nhungwava gakohoa pype – ga'arôe'ÿve'ga a'e ko ji Diabo'ga pe nhiarôe'ÿve'ga pe, ei Jesus'ga. Koapora mondorohava a'e ko ji mbapavakotyva pe. Koapora mondorohara'ga a'e ko ji Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰ —Koapora mondorohara'ga imondorogi nhungwava trigo'java'ea imbo-kaita, a'e ko ji ko, ei Jesus'ga. Na jitehe mbapava koty po ti ji ite'varuhuve'ga mondoukari hahyva'ea ruviha pype nehê, ei Jesus'ga. ⁴¹ Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji jipyrive'ga mondoy vyva koty nehê yvagipeve'ga. A'ero jireheve'ga ndeja po ti ga ite'varuhuve'ga nderohopavi nehê – kiroki ite'varuhuve'ga ombo'e ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ga nhaporemopo po ti jipyrive'ga ga nderohoi jireheve'ga pytera hugwi nehê no, ei Jesus'ga. ⁴² A'ero po ti jipyrive'ga okote'varuhuve'ga mombori hahyva'ea ruviha pype. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehê, ei Jesus'ga.

⁴³ —A'ero po ti Tupana'ga nhi'igareheve'ga popoakara jukwahahetero nehê. Ikatu katu po ti ga gworygworyvamo nehê – perope ganduvete'ga ojikoty'a

ga pavēi Tupana'ga, ei Jesus'ga. Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo katu ġwemimbo'ehara'ga pe ojo'java'ea.

Akwaimbae'ga gwepia pyryheteve'ea ko pe

⁴⁴—Marā hekoi kiro vyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderu-vihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei ga. Akwaimbae'ga hepiagi pyryheteve'ea ko pe. A'ereki a'ea ojipe'ga omi jipe vykwara pype tohepiagyme ti ga javo. Garemmimipyra repiagame akwaimbae'ga heja pevo imima'java. Horyory ga hehe. Nurā ga imondopavi ombatera ojihugwi tombuhu ti ga ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondopava kohoa jara'ga pe ipyhyga kohoa ga hugwi. “Nahā ji ipoijkai nhirembiepiagipyra,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga. Nahā hekoi vyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderu-vihavuhuhetero oko javo.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo ġwemimbo'ehara'ga pe ojo'java'ea ikwahavuka ga pe na jitehe pyryheteve'ea tuhē ko aharekoa Tupana'gareheve'ero javo.

Ita'ia'java'ea pyryheteve'ea pérola

⁴⁵—Marā hekoi kiro vyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderu-vihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei Jesus'ga. Ima'ehara'ga hogahoi ojipe'gape'-ga pyri ipyhypota ita'ia'java'ea pyryheteve'ea pérolas ijara'ga hugwi. ⁴⁶A'ero ga hepiagi ita'ia'java'ea pyryheteve'ea ijara'ga pyri. He'yi itambere'ia hehe. A'ero ga hoi imondopava ombatera ojihugwi tombuhu ti ga ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondovo ijara'ga pe imbuhuruka ojive ita'ia'java'ea pyryheteve'ea pérolapyryhetea ipoijkavo, ei Jesus'ga na jitehe pyryheteve'ea tuhē ko aharekoa Tupana'gareheve'ero javo.

Pira mboahava

⁴⁷—Marā po ti hekoi nehē vyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderu-vihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei Jesus'ga. Pira mboahava pirareheve'ga imombori ypiahu pe imbo'aparavuhupava pira, ei Jesus'ga. ⁴⁸Imboahava tynahē hete. A'ero yembeyvyri pe ga heruri ino'ga. Oapy ga imo'emo'eamo. Pirapyryva ga imondoi hyrua pype imohina. Pirate'varuhua ga imombori, ei Jesus'ga.

⁴⁹—Aerē na jitehe po ti Tupana'ga vyakotyve'ga nderekoukari mbapava koty nehē. Mbapava koty po ti gapyrive'ga nduri ite'varuhuve'ga nderogwovo Tupana'ga nhi'igareheve'ga pytera hugwi nehē, ei Jesus'ga. ⁵⁰Hahyva'ea ruvi-hava pype po ti ga ite'varuhuve'ga mombori nehē. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga omombe'u ojo'java'ea.

A'itituhēva'ea ko ymyahūva'ea ipyahuva'ea no

⁵¹—Marā? Pekwaha pe penhimombaragwahava nhiremimbo'eagwera rehe nhaporemo ji pe mbo'erae ojo'java'ea pyvō? Marā? ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

—Orokwaha pa ore akoja neremimbo'eagwera, ei ġa.

⁵² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Judeus'ġa mbo'ehara'ġa ikwahaparavuhui ji ombo'eraime, ei Jesus'ga. A'ereki ġa okwahavypy ymyahūva'ea aheremimbo'eagwera. Aerē ji ġa mbo'ei ipyahuva'ea rehe javo ġa pe: Nahanahā hekoi yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo. A'ero ġa ikwahavi a'ea no. Ġa ko onga jara'ga ja a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki onga jara'ga ġweno'ē ymyahūva'ea ipyahuva'ea reheve ombaterahetea hugwi ombatera rerekokatuhava hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe

(Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)

⁵³ Ġa mbo'epavame ojo'java'ea pyvō Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. ⁵⁴ Ogwyri pe ga ruri ocidade de Nazaré pe ovahema. Pevo ga ġa mbo'ekatu-katui ġajatykahava pype. A'ero ġa nhimomby'ai ga rehe. A'ero ġa ei ojohupe:

—Ma'ġa po ga mbo'ehetei ikwahavukaheteavo ga pe? Ma'ġa po ga mbopo-poaka japovouka ga pe ahemonhimomby'ava'ea? ei ġa. ⁵⁵ Ga onga apohara'ga ra'yra'ga rūi naerū? ei ġa. Gayhēa, hēa ko Mariahēa. Gairū'ġa ko Tiago'ga, José'ga, Simão'ga, Judas'ga. Tikwaha pa nhande ġa. ⁵⁶ Garendyra'ġa u pa nhande pyri. Ymyava'ea atyvi ga aġwamo. Maraname ga ikwahapavi naerū? ei ġa.

⁵⁷ Igwaigwavete ġa ndokoi ga rehe ga arōe'yma a'ero.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ojipe'ġa gwyripeve'ġa omondo gweaporoġita imohina Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa ndehe. Ġagwyripeve'ġa jate nomondoi imohina ġa ndehe ġanongapypeve'ġa pavēi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁸ Ndahe'yi reki Jesus'ga rembiapoa a'ero ahemonhimomby'ava'ea pevo ġa pe. A'ereki ġa ndojikogi ga rehe.

João Batista'ea omano

(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

14 ¹ Aerē Herodes'ga hendupavi ġa Jesus'ga mombe'urame. Ġa omombe'u Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea mombe'urame no. Herodes'ga ko omondomondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe.

² Jesus'ga mombe'ua renduvame Herodes'ga etehei ojipyrive'ġa pe:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvya hugwi okwe-rava, ei ga. Nurā ga japoi ahemonhimomby'ava'ea, e'i tehe Herodes'ga.

³ Nahā Herodes'ga ei. A'ereki João Batista'ea manoa renonde Herodes'ga João Batista'va'ea pyhyguka ahe kwaruka itanhuramuhūa pyvō ahe mongiuuka cadeia pype. Herodiashēa rehe Herodes'ga opyhyguka João Batista'va'ea rai-kwehe. Herodiashēa ko Herodes'ga irū'ga rembirekoro na'ē oko, Filipe'ga rembirekoro. Kirē Herodes'ga hēa rereko raikwehe. ⁴ Nurā João Batista'va'ea e'ie'i Herodes'ga pe:

—Maranameuhū nde hēa rerekoi? Po ahe ndogwerekoi te hēa! ei João Batista'va'ea Herodes'ga pe.

⁵ Ndototari Herodes'ga ahe'ea ojive. Nurā ga ahe mongiuuka cadeia pype ahe jukapota. Ndojukaukari reki ga ahe. A'ereki ga okyhyji judeus'ġa hugwi. A'ereki ġa e'i:

—João Batista 'ga ko Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uhara'ga, ei ġa onhimongyavo.

⁶Aerē o'aragwera rupi Herodes'ga oapo toryva. A'ero Herodiashēa ra'yrahēa tehe ojiroky ġandovai pyteri pe – kiroki ġa uhu toryva repiaga. Ikatu Herodes'ga pe hēajirokya. ⁷A'ero ga e'i hēa pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? ei ga. Amondo tuhē po ti ji nde ve nehē. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.

A'ea Herodes'ga e'i Herodiashēa ra'yrahēa pe.

⁸A'ero hēayhēa e'i hēa pe:

—Ere ti Herodes'ga pe: “Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga aka'ga nhaembeva pype.” Nahā ti ere ga pe, ei hēa gwa'yrahēa pe hēa mbo'eavo.

—Kwa, ei hēa oyhēa pe.

Nurā kiro hēa e'i Herodes'ga pe:

—Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga aka'ga nhaembeva pype, ei hēa.

⁹A'ea renduvame Herodes'ga ndovy'ari. Toryvarupive'ga ġwendu ga'ea-gwera hēa pe ga erame: “Gara nde erepota imondoa ejive? Amondo tuhē po ti ji nehē. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.”

Nurā ga e'i kiro ojipyriveri'ga pe:

—Peko ti hēanhi'ga rupi a'ero. ¹⁰Peho ti cadeia pype ga jukavo ga'aka'ga momboa herua hēa pe, ei ga.

¹¹A'ero ġa oho João Batistava'ea jukavo aheaka'ga rerua nhaembeva pype imondovo hēa pe. Hēa gweroho oyhēa pe a'ero herovahema.

¹²João Batistava'eareheve'ga uhu a'ero ahera'oa rerogwovo ityma. Aerē ġa oho Jesus'ga pyri imombe'gwovo ahemanoa ga pe.

Nahā ko João Batistava'ea manoa raikwehe.

Herodes'ga nomoka'nhyimi kiro João Batistava'ea aka'ga imomborukara-gwera. Nurā henduvame Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvya hugwi okwerava, ei Herodes'ga.

Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)

¹³Herodes'ga nhi'i'ga kwahavame Jesus'ga hoi yhara pype ypihua aherovai ogwovo ongae'yi me tajipe'a ti ji avove'ga hugwi javo.

Gahoa kwahavame he'yive'ga hoi opyvo cidades hugwi ogwovo ypihua rembeyvra rupi. Nahā ġa vahemypyri aherovai Jesus'ga rovatiamo tihendu ti ga javo. ¹⁴Jesus'ga ġa ndepiagi pevo ohemame yhara hugwi a'ero. Oporogwety ga ġa. Omombi ga karugwara ġapyteripeve'ga hugwi itetirüave'ga hugwi.

¹⁵Ka'arugame dozeve'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduri ga pyri. Ga pe ġa ei a'ero:

—Ka'aru hete kiro. Agwa'ga ndo'ui ve reki. Nurā ti emondouka ġa avo hugwi, ei ġa. Ahā onga avo. Toho ti ġa cidades'i pe ira'agweva'e pe ipyhyga mbatera. Pevo po ti ġa hoi i'gwovo nehē.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe ġa mondouka pota ga pe.

¹⁶—Tohoyme po ti ġa hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javo, ei Jesus'ga.

¹⁷ A'ero ġa ei ga pe:

—Ndorogwerekoi te! ei ġa. Cinco pães orogwerekoi dois pira reheve. Ndohygi'i'ti po ti ġa ndehe nehē, ei ġa.

¹⁸ —Peru ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

—Kwa, ei ġa herua.

¹⁹ Pevove'ġa pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti vvyvo nhungwava rehe, ei ga ġa pe.

Oapy ġa a'ero.

²⁰ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães imondomondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe pira reheve. Kiro ġa imondomondoi ġa pe. ²¹ Kiro ġa nhaporemō i'ui onhimoytaromouka.

Ġa i'urē Jesus'ga remimbo'ehara'ġa imono'oġi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'reki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahē. Kiroki ġa o'u pevo Jesus'ga pyri – ġa ko he'yjuhu hete ranuhū. Cinco milve'ġa o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ġa tayri'ġa pavēi i'ui no. Nahā Jesus'ga japoī ahemonhimomby'ava'ea he'yje'yva'ea imbovua imondovo ġa pe.

Jesus'ga oho yhya arimo

(Marcos 6.45-52; João 6.15-21)

²² Ġa imono'ombavirē hembyruera Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe ġa mondovouka:

—Pe'a ti yharuhua pype, ei ga. Peho ti ji renonde ypihua aherovai, ei ga ġa pe. Apyta na'ē po ti ji avo agwa'ġa mondovo nehē, ei Jesus'ga.

—Kwa, ei ġa.

A'ero ġa avi herogwovo.

²³ Jesus'ga pytai a'ero pevove'ġa mondovo ġanonga pe. Ġa horame ga tehe oho vvytyruhua rupi opytavo pevo tanhi'ī ti Tupana'ga pe javo. Pevo ga pytai onhi'ġa Tupana'ga pe imongaruheteavo.

²⁴ A'ea rupi garemimbo'ehara'ġa ndekoi ypihua pyteri pe. Ombohemohe hete yharuhua vvytua rerekovo. Vvytua ipopoaka yhara mondoukare'yma aherovai.

²⁵ Ko'eġwerīrame Jesus'ga hoi yhya arimo ogwovo ġa pyri. ²⁶ Garemimbo'ehara'ġa garura repiagame ġapy'a omyi.

—Anhaġa po uhu yhya arimo! ei ġa.

Hahēahē ġa okyhyjiavo. ²⁷ Kotihī Jesus'ga ei a'ero:

—Penoġatu ti pejipy'a. Tapekyhyjia'javi ti. A'reki ji tuhē ako, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Po nde Jesus Cristoramo hamo, yhya arimo po ti nde ji mbuhuri ejipyri nehē hamo, ei ga.

²⁹ —Ejo ti, ei Jesus'ga ga pe a'ero.

A'ero Pedro'ga hemi yhara hugwi ogwovo yhya arimo ogwovo Jesus'ga pyri. ³⁰ Aerē ga kyhyji reki. A'reki ipopoaka vvytua. A'ero ypy pe ohoġwerīrame ga hapukai Jesus'ga pe:

—Ji pyhy! ei ga Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

³¹ Kotihĩ Jesus'ga opoa mondoi ga pe ga pyhyga.

—Nderejikogi nde ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Garamo nde ndajireroviarihu Jesus'ga po nanhimondokatui yhya arimo javo? ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Nurã nde hoi gwerevi ypy pe, ei Jesus'ga.

³² Jesus'ga avame yhara pype Pedro'ga pavẽi ndura'javi yvytua. ³³ Jara'ga yhara pypeve'ga nduri Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tupana'ga ra'yra tuhẽ ko nde, ei ga ga pe gwenypy'amo ga pyri.

Jesus'ga omombi ahetetirũa Genesaré pe

(Marcos 6.53-56)

³⁴ Ogwovo Jesus'ga herohoi ypihua aherovai a'ero herovahema Genesarépe'ga gwyrĩ pe. ³⁵ Ikwahavame Jesus'ga ndura pevove'ga omomondo onhi'iga ojohupe ga mombe'gwovo ogwyripeve'ga pe nhaporemo. Nahã ga ga momorandupavi. Henduvame ga itetirũave'ga mbojatykapavi ga nderua Jesus'ga pyri ga nderovahema.

³⁶ —Na ti itetirũave'ga pokogi ndepira rembeyvra rehe nehẽ, ei ga. Po ti ga pokogi hehe vehevi, a'ero po ti gätetirũa ipigi ga hugwi nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

Kiroki ga opoko gapira rehe – ga hugwi gätetirũa pigi a'ero.

Jesus'ga onhi'ĩ judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera rehe

(Marcos 7.1-13)

15 ¹ Aerẽ ga nduri Jesus'ga pyri Jerusalém hugwi fariseus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi. Ovahemame ga ei Jesus'ga pe:

² —Maranameuhũ neremimbo'ehara'ga nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerũ? Nhaneramonhava'ea e'i: “Nahanahã nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturo gwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe.” Nahã nhaneramonhava'ea ei nhande mbo'embo'eavo. Na rui neremimbo'ehara'ga jipogwei i'ua renonde nahã ojkwakuve'yma, ei ga Jesus'ga pe.

³ —Pehe no, ei Jesus'ga ga pe. Maranameuhũ pe napehendukatui Tupana'ga nhi'iga? ei Jesus'ga. Tupana'ga erame nahanahã ti peko javo pe ndapekoi ganhi'iga rupi. Penhimimbo'ea rupi jate reki pe ndekoi pejikovo Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rupi, ei Jesus'ga. ⁴ Ymyahũ Tupana'ga ei:

“Pemondo ti pejeaporoğita imohina pejuva'ga ndehe penhy'ga ndehe no,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhẽa pe no

– tojukauka ti ga ga a'ero,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

⁵ —Pe ki a'e te Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe pe ga mbo'ei, ei Jesus'ga. Po ga ei uva'ga pe oy'ga pe no: “Apoko pota ji imondovo mbatera pe me novĩa. Emo ji amondo akoja Tupana'ga pe,” ei ga ga pe. ⁶ Pe'e pe ga pe a'ero: “Nanongara pyry!” Nahã pe ga mbo'ei pejikoe'yma Tupana'ga nhi'iga rehe, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki ga erame a'ea ga nomondoi ojeaporoğita imohina uva'ga ndehe oy'ga ndehe no. Ndopokogi ga uva'ga oy'ga ndeheve a'ero imondoe'yma ga pe. Nahã ga ndekote'varuhui, ei Jesus'ga.

⁷ —Pehe ko pekokatui'ava'ero, a'e ji pe me a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Ymyahũ Isaíasva'ea pe mombe'u katu jipe Tupana'ga nhi'iga mombe'urame hako. A'ereki ahe e'i:

⁸ “‘Avove’ga onhi’igatu tehe ji ve
torombohete Tupana’ga javo,’ ei Tupana’ga.
‘Emo’ga nanhiarōi imondoe’yma gweaporo’gita imohina ji rehe.

⁹ Ji mbohete tehe’ga.

A’ereki nhinhi’iga rehe rūi’ga ombo’e.

Yvyakotyve’ga nemimbo’ea rehe’ga’ga mbo’ei

a’ea ko Tupana’ga nhi’iga javo tehe jupe,’ ei Tupana’ga,” ei ahe hako,
ei Jesus’ga fariseus’ga pe judeus’ga mbo’ehara’ga pe no.

Ahereaporo’gitate’varuhua ahe mbote’varuhu

(Marcos 7.14-23)

¹⁰ Jesus’ga’ga mbuhuri ojipyri pevove’ga he’yjuhuve’ga. A’ero ga ei’ga pe:
—Pehendu ti ikwahava, ei ga. ¹¹ Kiroki oki nhandejurua pype – a’ea niane-
mbote’varuhui. Kiroki ohē nhandejurua hugwi – a’ea nhande mbote’varuhu,
ei Jesus’ga’ga pe.

¹² A’ero Jesus’ga remimbo’ehara’ga nduri ga pyri javo ga pe:

—A’ea nde erame fariseus’ga nhimonha’ngai nenhi’iga arōe’yma. Erekwaha
nde? ei’ga Jesus’ga pe.

¹³ A’ero Jesus’ga ei’ga pe:

—Jiruva’ga yvagipeve’ga po ti o’o pa ġwemitymipyrrarūiva’ea nehē, ei
Jesus’ga.

Tupana’ga nhi’igaatyviva’ea pe ġanemimbo’ea pe Jesus’ga ei: Tupana’ga
remitymipyrrarūiva’ea. Tupana’ga po ti omombi pa ġanemimbo’ea nehē.

¹⁴ —Na’ga ndekojate a’ero fariseus’ga, ei Jesus’ga. Ġa ko heakwagweve’ga ja
– kiroki’ga gweroho pota oji’jave’ga, ei Jesus’ga. Po heakwagweve’ga gweroho
ojipe’ga – kiroki ga ga ja ndohepiagi, a’ero po ti’ga memei ohi ikwara pype
nehē. A’ereki’ga memei ndohepiagi, ei Jesus’ga.

¹⁵ A’ero Pedro’ga ei Jesus’ga pe:

—Ore mbo’e katu ti o’o’java’ea rehe. A’ereki ndorokwahavi a’ea. Maraname
nde ei akoja ore ve? “Kiroki oki nhandejurua pype – a’ea nianembote’varuhui.
Kiroki ohē nhandejurua hugwi – a’ea nhande mbote’varuhu,” ere nde. A’ea
rehe ti ore mbo’e katu a’ero, ei Pedro’ga.

¹⁶ A’ero Jesus’ga ei Pedro’ga pe:

—Maranuhū pehe ndapekwahavi no? ei Jesus’ga. ¹⁷ Kiroki oki nhandejurua
pype – a’ea oho nhanderevega pype ohema nhande atarame.

—Maranuhū pe ndapekwahavi naerū? ei Jesus’ga. ¹⁸ Kiroki ohē nhande-
jurua hugwi – a’ea ohē nhandeyvytera hugwi nhande mbote’varuhuavo, ei
Jesus’ga. ¹⁹ Po pejiyvyteri pe pe ndeaporo’gitate’varuhuro, a’ero pejiyvyteri pe
pe ei na’ē penhimonha’ngavo tijuka ti ga javo ga pe. A’ero po pe ga jukai. Pe
ei na’ē pejiyvyteri pe tiroho ti garembirekohēa ga hugwi javo hēa pe. A’ero
po pe hēa rerohei pejive. Pejiyvyteri pe pe ei na’ē tireko te’varuhu ti’ga javo
ga pe. A’ero po pe’ga nderekote’varuhui, ei Jesus’ga. Pe’e pe: Timi ti. Pe’e pe:
Xa’mbe ti’ga pe. Pe’e pe: Timbotegwete ti’ga. A’ea nhaporemo pe ei pejiyvy-
teri pe. Nahā pe ndekote’varuhui a’ero, ei Jesus’ga. ²⁰ Pendeaporo’gitate’varu-
hua nhaporemo pe mbote’varuhu, ei Jesus’ga.

—Tupana’ga nhi’igaatyviva’ea fariseus’ga omombe’u ahembo’ehara’ga pavēi
ga erame: “Nahanahā po ti nhande xajipogwei xanhimombyry ti Tupana’ga

pe javo.” Ġahā e'i a'ea. Jihi ki a'e te a'e pe me: Po nhande ndiajipogwei i'gwovo, a'ero nhande nianhimbote'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki nhandejipogweja nomombyryvi nhandereaporoġita, ei Jesus'ga.

Judeurūiva'ea
(Marcos 7.24-30)

²¹ Aerē Jesus'ġa hoi pea hugwi ogwovo. Cidades koty Tiro koty Sidom koty ġa hoi ogwovo yhya rembeyvyra rupi. ²² Pea hugwi hēa ruri Jesus'ga rovatiamo – kiroki cananéiahēa judeurūivehēa.

—Jipojkaharetero ko nde Daviva'ea rymymino no! ei hēa Jesus'ga pe.

A'ea hēa ei ga pe. A'ereki hēa e'i ovytyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo.”

—Ji porogwety! ei hēa Jesus'ga pe. Anhaġa opojyka jira'yrahēa okote'vate'-varuhuavo hēa pe, ei hēa.

²³ Jesus'ga nonhi'ġi reki hēa pe. A'ero garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

—Emondo ti hēa nhande hugwi. A'ereki hēa uhuruhu nhande reviri ohapukaita okovo ji poko javo, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei:

—Tupana'ga ji mbuhuruka jigwyrive'ġa pyri israelitas'ġa pyri. “Ġa pyri jate ti eho ġa pokoga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga. “Ġa ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko ġa ika'nhyva'ea ja,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Judeus'ġarūive'ġa pyri rūi Tupana'ga ji mbuhurukari, ei Jesus'ga.

²⁵ Gwendu po hēa Jesus'ga nhi'ġa ua Jesus'ga pyri ġwenypy'amo garovai pyteri pe nde ko jihoheva'ero javo.

—Ji poko ti! ei hēa Jesus'ga pe.

²⁶ A'ero ga ei hēa pe:

—Ndapyryvi ji ipyhygi tayri'ġa mbatera imomboa nhaġwatiġa pe to'u ti javo. Nahā Jesus'ga ei ndapyryvi ji judeus'ġarūive'ġa pokogi javo.

²⁷ —A'iti a, ei hēa. Emo nhaġwatiġa vehevi reki o'u hembyrue'ria – kiroki ohi ijara'ġa i'urame, ei hēa.

Nahā hēa ei aerē po ti nde judeus'ġarūive'ġa pokogi no javo.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—Kui'i, ei ga hēa pe. Erejiko hete nde ji rehe ji poko po ti ga nehē javo, ei Jesus'ga. Oropoko ti jihi kiro, ei ga hēa pe.

Nanime Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai hēara'yrahēa hugwi nahā hēa pokoga.

Jesus'ga omombi he'yjuhuva'ea tetirūa

²⁹ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ogwoogwovo ypiahua rembeyvyri Galiléia rembeyvyri okovo. Yvytyruhua arimo ga hoi oapyga oina.

³⁰ Ga pyri he'yjuhuve'ġa nduġanduri itetirūave'ġa nderunderua. Gweru ġa ipyka'naka'nave'ġa heakwagweve'ġa ndeheve onhi'ġe'ŷve'ġa ndeheve ika'-naka'nave'ġa ndeheve ojipe'ġa ndeheve he'yive'ġa. Ġahā ġa ġa nderuri ġa mondovo ġa noġa Jesus'ga pyri topohano ti ga ġa javo.

A'ero Jesus'ga imombigi ġatetirūa ġa hugwi. ³¹ A'ero ġa nhimomby'ai hepiaga ġatetirūa mombiga. A'ereki onhi'ġe'ŷve'ġa onhi'i reki. Gwepia ġa

Jesus'ga ika'naka'nave'ga nda'oa imombyryvame. Ipyka'naka'nave'ga ami ogwovo reki. Heakwagweve'ga gwepia reki. Aero pevove'ga Tupana'ga mbo-hetei onhimongyavo okwaha hete Tupana'ga Israelva'ea rakykwepohara'ga nduvihavuhuhete'ga java.

Jesus'ga omondouka mbatera quatro milva'ea pe

(Marcos 8.1-10)

³² Aerē Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Pejo ti ji pyri.

Ġa ndurame ga pyri ga ei ġa pe:

—Iporia'i ġa ji ve avove'ga he'yjuhuve'ga. A'ereki ġa ndogwerekoa'javi mbatera dois okira ġwaramo ji pyri, ei Jesus'ga. Namondoukapotari ji ġa ġa-nonga pe ġa i'ue'ymame. A'ero po ti ġa pytupavamo pehea rupi ġwe'ouhūro nehē, ei Jesus'ga.

³³ Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Ma hugwi po ti nhande ipyhygi he'yjuhuva'ea mbatera ġa pe avo ongae'yi me tokogahi ti ġa java? ei ġa.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pāes?

—Sete, ei ġa ga pe. Moko'i'ī pira'ia orogwereko no, ei ġa.

³⁵ Pevove'ga pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti vyvyvo, ei ga ġa pe.

³⁶ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki sete pāes pira'ia reheve. A'ea rehe ga nhi'iġi Tupana'ga pe ndepyr y hete nde imbuhuruka java. Aero ga haygwe'-rogwe'rogi pāes pira'ia reheve imondomondovo ġwemimbo'ehara'ga pe. Kiro ġa imondomondoi pevove'ga pe. ³⁷ A'ero ġa nhaporemō i'ui onhimoytaromo.

Ġa i'urē Jesus'ga remimbo'ehara'ga imono'oġi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'ereki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea seteva'ea yrua tynahē. ³⁸ Kiroki ġa o'u pevo Jesus'ga pyri – ġa ko he'yjuhu hete ranuhū. Quatro milve'ga ko o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ga tayri'ga pavēi i'ui no. Nahā Jesus'ga japoi ahemonhimomby'ava'ea he'yje'yva'ea imbovua imondovo ġa pe.

³⁹ A'ero Jesus'ga pevove'ga mondoukari ġanonga pe. Ġa horame ga avi yharuhua pype herogwovo aherovai herovahema ypihua rembe'yi pe cidade de Magadā me.

Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea, ei ahe Jesus'ga pe

(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

16 ¹ Aerē fariseus'ga nduri Jesus'ga pyri saduceus'ga pavēi ovahema.

—Tihepia ti gapopoakara, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Torohepia ti, ei ġa ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei reki ġa pe:

—Ka'aru iġwaġahivame yvaga pe ei: “Ko'emame po ti kwara ima'eġatui nehē.” Nahā pe ei, ei Jesus'ga ġa pe.

³—Ypyhajive iğwağahivame yvaga hovapitymbyguhurame pe ei: “Amana po ti ikyri nehê.” Nahâ pe ei, ei Jesus'ga.

—Pehepia pe yvaga ikwahava aerêva'ea ima'eğatua. Hepiaga'javame pe pekwaha aerêva'ea ikyra. A'ea pe pekwaha katu, ei Jesus'ga ģa pe. Emo imbaragwahave'ÿve'ģa ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aġwamova'ea – kiroki a'ea okwahavuka aerêva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerêva'ea rehe, ei Jesus'ga.

⁴—Aġwamova'ero peko te'varuhu pa pe, ei Jesus'ga ģa pe. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'iġa rehe pejikoge'yma ga rehe. Pe'e pe: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehê: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehê.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga. Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehê. Ojikwe ymyahû ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemame onhi'iġa mombe'uharava'ea mohemame. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehê ji Jesus'ga poko javo.

A'ea erame Jesus'ga hoi ģa hugwi ogwovo.

Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'eaatyviva'ea rehe

(Marcos 8.14-21)

⁵Ogwovo ģa hugwi Jesus'ga herohoi herogwovo ypiahua aherovai ġwemimbo'ehara'ģa pavêi. Omoka'nhy ģa pão herohoe'yma ojupi.

⁶A'ero Jesus'ga ei ģa pe:

—Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ģa apoa rehe saduceus'ģa apoa rehe no, ei Jesus'ga.

⁷Gareximbo'ehara'ģa nhomonhi'iġi a'ero.

—Jesus'ga ei na. A'ereki nhande ndiheruri pão nhande rupi, ei ģa ojohupe.

⁸Ġanhi'iġa kwahavame Jesus'ga ei ģa pe:

—Maraname pe nhomonhi'iġuhûi nhande ndiheruri pão javo? Ndapejikogi'i'i pe ji rehe ndirekoi pão javo, ei Jesus'ga ģa pe. ⁹Napenhimombaragwahakatui pe ji'ea rehe? Ndapekwahava'javi pe cinco pães – akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka cinco milve'ģa pe? Ndapekwahava'javi pe hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oġi hembyruera? ¹⁰Ndapekwahava'javi pe sete pães? Akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka quatro milve'ģa pe. Ndapekwahava'javi hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oġi hembyruera? ¹¹Maraname pe napenhimombaragwahavihiu ji erame pe me kiro? Pão pe rūi ji ei pe me. A'e ji pe me: Penhimboko'i ti fariseus'ģa apoa rehe saduceus'ģa apoa rehe no. A'ereki ģa'apoa ko pão mbovuhava ja, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ģa pe.

¹²A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ģa nhimombaragwahavi ga'ea rehe.

—Pão mbovuhava pe rūi Jesus'ga ei, ei ģa a'ero. Fariseus'ģa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei. Saduceus'ģa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei no penhimboko'i ti ġanemimbo'ea rehe javo, ei ģa.

Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³Aerê Jesus'ģa hoi cidade koty Cesaréia de Filipe koty. Ovahemame pevoe'ģa gwyri pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ģa pe:

—Marāi ġa ji ve jipi? ei Jesus'ga ġa pe okovo yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ¹⁴ A'ero garemimbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe. Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko Jeremias'ga. Po Jeremiasva'ea rūi ga rekoi, a'ero ga oko ojipe'ga Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea pyteripeve'ga.” Nahā ġa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehe, marāi pe ji ve jipi?

¹⁶ A'ero Simão Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko. Nde ko Tupana'ga ra'yramo avuiramave'ga ra'yramo ereko, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Simão, João'ga ra'yra, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. Pyry hete nde ve nde a'ea kwahavame Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga ra'yramo javo. A'ereki yvyakotyve'ġa rūi okwahavuka nde ve. Jiruva'ga reki yvagipeve'ga ikwahavukari nde ve ga ko Cristo'ga jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'itituhēva'ea pe nde ei.

¹⁸ —Jihi a'e nde ve a'itituhēva'ea pe kiro no. Nderera ko Pedro. Ita xa'e nhande jupe. Ita ndojijyi upa. Na jitehe po ti jireheve'ġa nhaporemō ndogwerōjijyi ojeaporoġita ojikopige'yma ji rehe nehē. A'ereki ji ambojiko hete ġa ji rehe topohiryme ti ġa ji hugwi javo nehē. Omanorame vehevi po ti ġa kweravi mbapava koty okovo avuira Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

¹⁹ —Na tuhē. Tupana'ga rekorame yvyakotyve'ġa nduvihavuhetero avo yvya koty ġa mongovo onhi'ġa rupi, a'ero po ti ji nde mbopopoakari nehē, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'ero po ti nde ei jireheve'ġa pe nehē: “Nahanahā ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'ġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'ġa no, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Ojipea po ti nde ei nehē: “Nahanahā ti peko.” Po a'ea nenhi'ġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'ġa no.

²⁰ A'ea mombe'urē Pedro'ga pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Tapemombe'ui ti ġa pe Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

(Marcos 8.30–9.1; Lucas 9.22–27)

²¹ Kiro Jesus'ga nhimombe'ua'jaa'javi ġwemimbo'ehara'ġa pe nahanahā po ti ji ve nehē javo.

—Taho ti ji cidade de Jerusalém me, ei Jesus'ga ġa pe. He'yiva'ea po ti ġa imondomondoi hahyva'ea ji ve nehē xava'eve'ġa ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa pavēi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi no. A'ero po ti ġa ji jukaukari nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Nahanahā Jesus'ga imombe'ui aerēva'ea onhimombe'gwovo ġa pe.

²² A'ero Pedro'ga ga rerohei irupe'i onhi'ġahyavo Jesus'ga pe.

—Na rūi po ti nde ve hahyhetea nehē! ei Pedro'ga ga pe. Tupana'ga ti tomombi ġa tandejukaukaryme ġa pe javo, ei ga Jesus'ga pe opojkaharete'ga pe.

²³ Opyriry Jesus'ga javo Pedro'ga pe:

—Ejipe'a ti ji hugwi! A'ereki Satanás'ga nde monhi'i. Nurā nde ei nanongara, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Eremombi pota nde jirekoa Tupana'ga nhi'iga rupi. Tupana'ga reaporoğita atyvi ndereaporoğita. A'ereki Tupana'ga opota reki nhi-manoa. Yvyakotyve'ga ndeaporoğita rehe nde ereko, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²⁴ Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – tokoyme ti ġa ġwemimbota-rimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti ojipe'ga imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'ga rehe-va'ero javo ġa pe, toko jitehe ti ġa nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi.

²⁵ —Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruviha pype nehē, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ga ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

²⁶ —Ojipe'ga – kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tamo-no'ono'ō ti ji mbatera jijive javo” – po ġa imono'ono'ombavi mbatera ojive avo yvya koty, a'ero ġa imono'ono'ōtehei ojive novia ogwovo hahyva'ea ruviha pype, ei Jesus'ga. A'ereki ahā ġa pe ġahohava Tupana'ga pyri. A'ereki ahe nomo-ndoi mbatera ohohava kwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga.

²⁷ —Aerē po ti ji rura'javi avo yvyakotyve'ga pyri Tupana'gapyrive'ga pavēi yvagi-peve'ga pavēi nehē. Jiruva'ga rendy'jandy'java pyteri pe po ti ji rekoi jijo a nehē yvyakotyva'ero yvagi-peva'ero no. A'ero po ti ji ikwepygi yvyakotyve'ga pe nehē. Po ġa ndekokatui nhinhi'iga rendukatukuatavo, a'ero po ti ji rekokatui ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Po ġa ndekote'varuhui nhinhi'iga rendu-ve'yma, a'ero po ti ji imondoi hahyva'ea ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

²⁸ Kiroki ġa o'ā Jesus'ga pyri – ġa pe Jesus'ga ei:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymame ti agwa'ga pyteripeve'ga ji repiagi ji rurame kokoty penduvihavuhuhetero jitekovo nehē.

A'ea Jesus'ga ei okovo yvyakotyva'ero yvagi-peva'ero no.

Jesus'ga ra'oa ojirojijyi aherovaki

(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

17 ¹ Aerē seis okirirē Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga Tiagova'ea reheve João'ga reheve no. João'ga ko Tiagova'ea irū'ga. Jesus'ga ġa nderohoi ġa nderojiupia vytyruhua arimo yvateuhuva'ea arimo. Ġa tehe oko pevo a'ero Jesus'ga pavēi.

² Pevo Jesus'ga ra'oa jirojijyi ġapyteri pe. Garova hendy'jandy'jahetero kwara ja. Ga'apoa tapy'ynhapira tiğahivuhuro ġwendy'jandy'javamo kwara ja.

³ Nanime ahe jipiukari ġa pe onhi'iga Jesus'ga pe Moisésva'ea Eliasva'ea pavēi – kiroki ahe ymyahū hete omano.

⁴ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orepojy kaharetero javo.

—Pyry nhanderekoa avo, ei ga Jesus'ga pe. Nde ipotaramo po ti ji japo tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

⁵ Ga nhi'igame yvağatiğā iyyvi ġa arimo ġa mongovo o'ağī pe. Hendy'jandy'ja yvağatiğā. Nanime yvağatiğā hugwi Tupana'ga nhi'igi Jesus'ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohē hete ko ji ga rehe. Pehendu katu ti ganhi'iga, ei Tupana'ga.

⁶ Tupana'ga nhl'i'ga renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ari ojobapyvo okyhyjiheteavo.

⁷ A'ero Jesus'ga ruri ga pyri opokoga ga ndehe.

—Pepo'ā ti, ei ga ga pe. Tapekyhyji ti, ei ga.

⁸ Ojobavurame Jesus'ga jate ga ga repiagi. A'ereki ahe oho jipe.

⁹ Jesus'ga jyvi yvytyruhua hugwi gwemimbo'ehara'ga pavēi ogwovo. Ojyvame ga ei ga pe:

—Pehepia pe jira'oa jirojijyirame. A'ea tapemombe'ui na'ē. Aerē ji kwera-vame gwe nhimanoa hugwi ti pemombe'u.

A'ea Jesus'ga ei ga pe okovo yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

¹⁰ A'ero garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Nderura renonde ti Elias'ga tuhu nehē, ei ga Jesus'ga pe. A'ea ahembo-'ehara'ga ei. Maraname ga ei na? ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Omombe'u katu ga, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu na'ē gandeaporoğita rero-jijypava, ei Jesus'ga ga pe. ¹² Jihi ki a'e te a'e pe me: Eliasva'ea uhu jipe ikwehe. Nonhimombaragwahavi ga ahe rehe ahe kwahave'yma, ei Jesus'ga. Okovo gwemimbotarimova'ea rupi ga ndekote'varuhuro ahe ve reki. Na jitehe po ti ga imondoi hahyva'ea ji ve nehē no, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagi-peva'ero no.

¹³ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga ikwahavi. “João Batista'ea pe Jesus'ga ei Eliasva'ea mombe'urame nhande ve,” ei ga oyvyteri pe.

Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahera'yrava'ea hugwi

(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43a)

¹⁴ Aerē Jesus'ga ndurame he'yive'ga pyri a'ero akwaimbae'ga ruri gwenypy-'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe jijoheva'ero ore poko ti javo.

¹⁵ —Eporogwety jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. Heagwry hete ga karugwa-te'varuhua ga rerekoro gwaramo. Tiruahū ga pe. O'ao'a ga tata pype jipi yhya pype jipi no, ei ga Jesus'ga pe. ¹⁶ Aru ji ga neremimbo'ehara'ga pyri tomombi ti ga karugwara ga hugwi javo novia, ei ga. Ga nomombigi reki ga hugwi. A'ereki ga ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe nhaporemo:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejjijupa. Manameuhū po ti pe jikogi ji rehe nehē naerū? ei Jesus'ga ga pe. Peru ti tayri'ga avo ji pyri, ei Jesus'ga.

¹⁸ Ga tayri'ga rerurame Jesus'ga e'iahy Diabo'gapyriva'ea pe anhağa pe imbojipe'avo tayri'ga hugwi. Oho hete anhağa tayri'ga hugwi a'ero. A'ea rupi jitehe tayri'ga nhimohiğatui a'ero.

¹⁹ Aerē Jesus'ga tehe ga rekorame garemimbo'ehara'ga nduri ga pyri. A'ero ga ei ga pe:

—Maraname anhağa ndojipe'ai tayri'ga hugwi ore erame jupe ko?

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Napembojipe'ai pe ga hugwi. A'ereki xunhi hete tuhē pe pejiko Tupa-na'ga rehe, ei Jesus'ga. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikogi gwere

jitehe Tupana'ga rehe, a'ero po pe ei agwava'ea pe vytyruhua pe eho agwa hugwi egwovo pevo jawo, a'ero ihoi. Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe tegwete onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga ġa pe. ²¹Nanongarava'ea anhaġa po ti pe imbojipe'ai nehē penhi'inhī'ġame jate Tupana'ga pe pe i'ue'ymame jate tanhi'inhī' ti Tupana'ga pe jawo no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43b-45)

²² Ġa nduvame Galilėiapeve'ġa gwyri pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Uhu ġwerī nhimondohava apiavo ġapo pe. Ji pyhy po ti ġa nehē, ei Jesus'ga vyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²³ A'ero po ti ġa ji jukai nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nhimanoa hugwi nehē, ei Jesus'ga.

Henduvame garemimbo'ehara'ġa ndovy'arihu a'ea rehe.

Omono'ō ahe itambere'ia ojatykahavuhua pe

²⁴ Aerē Jesus'ga ruri cidade de Cafarnaum me ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Ġa vahemame ġa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ġa opyhy itambere'ia judeus'ga hugwi imono'ono'oġa tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua jawo. A'ero ġa ei Pedro'ga pe:

—Marā? Nembo'ehara'ga po nombuhuri jipi itambere'ia toapokatua'ja ti ġa ojatykahavuhua jawo? ei ġa Pedro'ga pe.

²⁵ —Omondo ga jipi, ei Pedro'ga ġa pe.

Aerē Pedro'ga hoi ogwovo onga pype. Ga vahemame pevo Jesus'ga pyri Jesus'ga eypy ga pe:

—Simāo, ei Jesus'ga ga pe. Marāi nde? Avo yvya koty ma'ġa hugwi ġandu-vihavuhu'ga ipyhygukari itambere'ia imono'ono'oġa ojive? Mara'ngu po nde jawo: “Ogwripeve'ġa hugwi po ġa ipyhygi”? Mara'ngu po nde jawo: “Hajiheve'ġa hugwi po ġa ipyhygi”? Marāi nde naerū? ei Jesus'ga Simāo Pedro'ga pe.

²⁶ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Hajiheve'ġa hugwi ġa ipyhygi, ei ga.

Henduvame Jesus'ga ei:

—A'ero ti ġagwyripeve'ġa tomondoyme, ei Jesus'ga. ²⁷ Nhande ko Tupana'ga gwyrpeva'ea. Nurā po ti nhande nimondoi ġa pe hamo nehē, ei Jesus'ga. Tihayvaryme ti ġa hehe jawo timondo ti nhande ġa pe nehē. Eho ti ypiahu pe pira mbo'a a'ero. Kiroki o'u ypy – epyhy ti imbojurujaita. Jurua pype po ti nde hepiagi itambere'ia nehē. Ehekyi ti itambere'ia jurua hugwi itambere'ia rerua imondovo ġa pe – kiroki ġa omono'ono'ō itambere'ia tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua jawo. Ere ti ġa pe: “Koro ko Jesus'ga remimondoa nhi-remimondoa no.” A'ea ti ere ġa pe imondovo ġa pe, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

A'ero Pedro'ga hoi pira mbo'a hepiagi itambere'ia jurua pype herua imondovo itambere'ia ġa pe a'ero.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)

18 ¹ Aere'ī Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. Kiro ġa ei ga pe: —Tupana'ga oko vyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero kiro. Manamo nhandejoheva'ero huvihavamo ga pyri? ei ġa.

²Kiro Jesus'ga tayri'ga mbuhurukari ojipyri a'ero epo'a ti ġapyteri pe jawo.
³A'ero ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Perojijyi ti pejeaporoġita penhimbohe-
 tee'yma tayri'ga ja, ei Jesus'ga. Po pe ndaperojijyi pejeaporoġita nehē, a'ero
 po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhuhetero nehē. ⁴Kiroki ġa tayri'ga ja
 nonhimbohetei – ġahā ko koji'i huvihava ojipe'ga hohe Tupana'ga pyri huvi-
 havuhuhete'ga pyri, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵—Kiroki ġa jireheva'ero ġwaramo gwereko katu tayri'ga'jave'ga ga oko
 Jesus'gareheva'ero jawo – jihī tuhē reki ġa ji rerekokatui, ei Jesus'ga ġwemi-
 mbo'ehara'ga pe.

Tiruahū hete ġa pe, ei Jesus'ga

(Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2)

⁶—Tiruahū hete po ti ġa pe nehē – kiroki ġa ombote'va tayri'ga'jave'ga jire-
 heve'ga ga mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Omano jipe po ġa
 hamo tombote'vayme ti ġa jireheve'ga, ei Jesus'ga. Po ahe nhapytī ġajura
 rehe itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ġa momboa ypihua
 ruvihava pype ġa mbotypyvyga, a'ea ko tiruahūhetero ġa pe. Koji'i tiruahū
 hete ġa pe ġa jireheve'ga mbote'varuhurame huvihava'garūive'ga, ei Jesus'ga
 ġwemimbo'ehara'ga pe.

⁷—Tiruahū hete vyakotyve'ga pe. A'ereki jara'ga ombote'varuhu ojipe'ga
 jipi. Na tuhē po ti jipi nehē, ei Jesus'ga. Ġa pe po ti tiruahū hete nehē no –
 kiroki ġa ġa mbote'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸—Nurā ji ei nde ve: Po epoa pyvō ojipejiva'ea pyvō nde rekote'varuhui,
 a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboa nahā imombiga ejekote'varuhua!
 Na jitehe nde ejekote'varuhurame epya pyvō ojipejiva'ea pyvō ehaygwe'ro
 ti epya nahā imombiga ejekote'varuhua, ei Jesus'ga. Tiruahū po ti nde ve
 ndepoa mombora nehē ojipejijatero ġwaramo ndepoa avuirama, ei Jesus'ga.
 Tiruahū po ti nde ve ndepya mombora nehē no nde po'ame'yma ġwaramo
 avuirama, ei Jesus'ga.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero koji'i po
 ti tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype
 nde rekote'varuhuro ġwaramo. Pevo po ti nde ruvi avuirama herekoteheavo
 epoa mokōiva'ea epya mokōiva'ea no novīa nehē, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa epya reheve ejekote'-
 varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ġwemimbo'e-
 hara'ga pe, ġambote'varuhua mombora pe jawo.

⁹—Po ejeakwara pyvō ojipejiva'ea pyvō nde rekote'varuhui, a'ero ti ehekyi
 ejeakwara imomboa nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū
 nde ve ndereakwara mombora nehē ojipeji jatero ġwaramo ndereakwara
 avuirama.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti
 koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava
 pype nde te'varuhuro ġwaramo. Pevo po ti nde ruvi avuirama herekoteheavo
 ejeakwara mokōiva'ea novīa nehē, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei pe me: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua
 mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Ġambote'varuhua mombora pe Jesus'ga ei imombe'urame ġandeakwara mombora.

Ovelha ika'nhymipyra

(Lucas 15.3-7)

¹⁰—Pearō hete ti tayri'ġa'jave'ġa. Tape'eaġwami ti: “Ġa koty po ti ji ndajirovagi nehē.” Na rūi ti peko, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Ganderekokatuhara'ġa ko Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa. Ġahā omombe'u pa Tupana'ga pe nahanahā ġa oko te'varuhu tayri'ġa'jave'ġa pe javo. Nane'ymi tayri'ġa'jave'ġa nderekokatuhara'ġa ndekoi yvagi pe jiruva'ga pyri yvagipeve'ga pyri javo ga pe. A'ero Tupana'ga tayri'ġa'jave'ġa pokogukari ġa a'nguavo, ei Jesus'ga. ¹¹Pearō ti tayri'ġa'jave'ġa. A'ereki ji ajo yvya koty tamombo ti ji yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mbojikoguka ji rehe javo. Kiroki ġa ndogwerekoi gwepiakatuhara'ġa oka'nhve'ġa ja – ġandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jijoja jitekovo yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

¹²—Po akwaimbae'ga gwereko ġwenymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhya ga hugwi, ndohoi re po ga heka naerū? Gweja po ga he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ogwovo vytyruhua rupi hekaheteavo ojipe'ia. ¹³Po ga hepiagi ovelha, a'ero po ga roryroryvamo hehe. Hory po ga jara rehe noventa e nove ovelhas rehe ika'nhyme'jva'ea rehe novia. Koji'i po ga roryroryvamo akoja rehe ojipejiva'ea rehe, ei Jesus'ga. Ndototari po ga ojipejiva'ea vehevi ika'nhymame, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga.

¹⁴—Na jitehe yvagipeve'ga penduvete'ga roryroryhetero tayri'ġa'jave'ġa ndehe. Ndototari ga ġa ndekote'varuhurame. A'ereki okote'varuhurame ġa oko oka'nhve'ġa ja ga pe, ei Jesus'ga.

Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve, ei Jesus'ga

¹⁵—Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja – po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti eho ga pyri. Ojipe'ġa ndovakie'j ti eho ga pyri, ei Jesus'ga. Ere ti ga pe: “Nahanahā nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga. Po ga nenhi'ġa rendu katu opohia okote'varuhua hugwi nehē, a'ero po ti nde jikoty'ara'javi ga pavēi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁶—Po ga nohendukatui nenhi'ġa nehē, a'ero ti eroho ojipe'ga ejupi ga rerovahema ga pyri. Doisve'ġa vehevi pyry nde ġa nderohoi ga pyri ġa nderovahema nehē, ei Jesus'ga. Erea'ja ti ga pe ejupive'ġa henduvame: “Nahanahā nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti ere'ja ga pe, ei Jesus'ga. Ġa ti tohendu pa nenhi'ġa doisve'ġa. Pyry ojipe'ga henduvi no nde erame ga pe. A'ero po ti ġa ikwahavi nehē nahanahā akoja'ga rekote'varuhui ga pe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ġa ei ga pe nehē: “Nahanahā nderekote'varuhua ga pe.”

¹⁷—Po ga nohendukatui ve ġanhi'ġa vehevi no, a'ero ti emombe'u ġa pe nhapremo – kiroki ġa ojiko ji rehe ojatykavo jipi tihendu katu ti Tupana'ga nhi'ġa javo. A'ero po ti ġa ei ga pe nehē: “Nahanahā nderekote'varuhua ga pe.”

—Po ga nohendukatui ġanhi'ġa no, a'ero ti ere ga pe: “Itambere'ia mono'ōhara'ga ja ko ga ji ve.” A'ea ti ere ga pe.

A'ea Jesus'ga e'i. A'ereki judeus'ġa ndojihe'ari itambere'ia mono'ōhara'ġa ndehe ġa ite'varuhu javo – kiroki ġa omono'ō itambere'ia governo pe.

Aerē po ti pe ei nehē, ei Jesus'ga

¹⁸—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti pe ei nehē: “Nahanahā ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'iğa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iğa no, ei Jesus'ga ġwemi-mbo'ehara'ğa pe.

—Aerē po ti pe ei nehē: “Nahanahā ti peko.” Po a'ea nenhi'iğa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iğa no, ei ga ġa pe.

¹⁹—Ojipea ji imombe'ukatui pe me, ei Jesus'ga. Po yvya koty doisve'ğa pepyteripeve'ğa ei: “Nahanahā ti xa'e Jesus'ga ruva'ga pe yvagipeve'ğa pe nahanahā ore ipotari jawo.” Ojo'ja pe erame nahā ga pe po ti ga penhi'iğa rendukatui, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe. ²⁰Aereki ji ako jireheve'ğa pyteri pe ġa pokoga nhinhi'iğa Tupana'ga pe ġa pavēi – kiroki doisve'ğa onhi'i Tupana'ga pe nhinhi'iğa rupi ġa ndekopotaro ġwaramo. Po ojipe'ğa ei a'ea jitehe no, a'ero po ti ji rekoġi ġapyteri pe nhinhi'iğa Tupana'ga pe ġa pavēi no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe.

It'evaruhu ahepyriva'ea

²¹A'ero Pedro'ga ruri Jesus'ga pyri hete ga renoina nde ko jipojykaharetero jawo ga pe. Ga e'i:

—Nhiirū'ga rekote'varuhurame ji ve, maramomi po ti ji ndahaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma a'ero hamo? Seterame ti ji tahaykayme ga? Maramomi? ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

²²—Seterame jate rūi, a'e ji, ei Jesus'ga. Koji'iheterame ti terehaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma. Quatrocentos e noventarame ti terehaykai ga, ei Jesus'ga Pedro'ga pe terehaykaaġwami tuhē ti ga a'ero jawo. ²³Aereki nahā Tupana'ga opota.

—Marā hekoġi kiro vyakotyve'ğa pe ġa erame Tupana'ga nhandervihavuhetero oko jawo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea pe me kiro, ei Jesus'ga. Ġanduvihavuhu'ga ei: “Maramomi itambere'ia ji imbuhuraġi jipyrive'ğa pe ikwehe? Tamonhi'i ti ji ikwatijara ikwahava,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁴—Ga ikwatijara monhi'iġame gapyrive'ğa gweru ojipe'ga rerovahema ga pyri. Ga ko gapyrive'ga jitehe. Gaha ġa gweru orervihavuhu'ga ombuhurā ga pe ikwehe jawo. He'yjuhuheteve'ea reki itambere'ia milhōes ga ombuhurā ojipyrive'ga pe. ²⁵Opo'ru pa gapyrive'ga itambere'ia. Nurā tegwete imondoa'java gwuvihavuhu'ga pe.

—A'ero garuvihavuhu'ga ei ġa pe: “Peroho ti ga mondovo ojipe'ga pe itambere'ia kwepya ga rehe itambere'ia rerua ji ve. Garembirekohēa ti peroho gara'yra'ğa ndeheve ġa mondovo ojipe'ğa pe itambere'ia kwepya ġa ndehe itambere'ia rerua ji ve. Peroho ti gambatera imondopava ojipe'ga pe itambere'ia kwepya itambere'ia rerua ji ve. Aereki ga gweroho hete itambere'ia ji hugwi imbuhura'jave'yma ji ve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁶—A'ero gapyrive'ga ei gwerohopotarame: “Jiruvihavuhuro terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehē.” Nahā ga etehei gwuvihavuhu'ga pe ġwenypy'anduruga ga pyri ndehe ko ji hohe jawo, ei Jesus'ga.

²⁷—A'ero garuvihavuhu'ga ei ga pe: “Kiro ji nahenonha'javi embuhu itambere'ia jave'yma,” ei ga ojipyrive'ga pe ga porogwetya, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga pe ojipyriwe'ga pe ga ei: “Taperohoa'javi ti ga,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁸—Ndogwerohoa'javi ga ga a'ero. Kiro ga hoi ga hugwi ogwovo ojipe'ga repiaga gwuvihavuhu'gapyriwe'ga repiaga – kiroki ga gweroho'a ndahe'yiva-ea dez itambere'ia ga hugwi tuhē imondoa'jave'yma ga pe. Opyhygahy ga ga juvyga. Kiro ga ei ga pe: “Embuhura'ja ji ve itambere'ia – kiroki nde ereroho'a ji hugwi ikwehe,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁹—Ga gwenypy'anduru gapya pyri a'ero nde ji hohe jawo. Kiro ga ehetei ga pe: “Terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehē,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁰—“Embuhu tuhē kiro ji ve,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—A'ero ga ga rerohei ga mondovo cadeia pype, ei Jesus'ga. “Cadeia pype po ti nde pytai nehē,” ei ga. “Nde imondopava'javame jate itambere'ia ji ve po ti nde hemi jugwi a'ero nehē,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

³¹—Ganduvihavuhu'gapyriwe'ga hepiagi ga okote'varuhurame ga pe. Ndovy'ari ga ga repiaga. A'ero ga hoi gwuvihavuhu'ga pyri imombe'upava, ei Jesus'ga. ³²A'ero ganduvihavuhu'ga ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga omongi ojipe'ga cadeia pype ji ndaporogwetygi ga jawo. A'ero ga ruri gwuvihavuhu'ga pyri ovahema.

—Kiro garuvihavuhu'ga ei ga pe a'ero: “Ereko te'varuhu nde,” ei ga ojipyriwe'ga pe. “Nde ere'e ji ve oji'i terenhimbaekwahivi ji rehe jawo. Nurā ji ei nde ve: Nahenonha'javi nde ve embuhu ji ve itambere'ia jave'yma. ³³Na jitehe po nde nerehenonha'javi ga pe hamo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

³⁴—Onhimonha'ngavo ojipyriwe'ga rehe ga ga mondoi ga pe – kiroki ga omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ga pe jipi, ei Jesus'ga. “Tomondo ti ga hahyva'ea nde ve nehē,” ei ga ojipyriwe'ga pe, ei Jesus'ga. “Nde imbuhupava'javame jate itambere'ia ji ve po ti ga nomondoa'javi hahyva'ea nde ve nehē,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁵—Na jitehe po ti jiruva'ga yvagipeve'ga pe nderekopavi nehē pe henonha'javame peirū'ga ndekote'varuhua pejive jireheve'ga ndekote'varuhua pejive. Pe'ji hete ti pejiyvyteri pe: “Nahenonha'javi ti gande'kote'varuhua,” ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

Ahepohira hembirekoa hugwi

(Mateus 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

19 ¹Aerē a'ea mombe'upavame Jesus'ga hoi Galilíapeve'ga gwyra hugwi ua Judéiapeve'ga gwyrí pe. Pevo ga vahemi rio Jordão aherovaja hugwi. ²He'yjuhuve'ga nduri ga reviri ovahema ga pyri. Pevo ga imombigi karugwara itetirūave'ga hugwi a'ero.

³Kiro fariseus'ga nduri ga pyri no.

—Tihepia ti gareaporoğita, ei ga ojohupe. Mara'ngu po ga nhande nhĩ'ipo-ndekwakatuavo imombe'gwovo nehē? Tihepia ti ganhimbote'gwetea a'ero, ei ga ojohupe.

Nurā ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi naerū? ei ga. Moisés'va'ea remimbo'eagwera rupi ga ndekoi opohirame gwembireko'ga hugwi kunhangwera'ga hugwi jipi naerū? ei fariseus'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei:

—Pekwaha pe Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. A'ea e'i:

“Jypya Tupana'ga oapo akwaimbae'ga kunhahēa reheve,” e'i.

⁵ “Nurā akwaimbae'ga ja'ogi uva'ga hugwi oy'ga hugwi no
ḡwembirekokaturo.

Ḡa ojogwerekoro ḡwaramo ojipejiva'ea/java'ea akwaimbae'ga kunhahēa
pavēi,” e'i Tupana'ga ikwatijaruka hako, ei Jesus'ga.

⁶ A'ero mokonha ja rūi akwaimbae'ga garembirekohēa pavēi. Ojipejiva'ea ja ḡa
ndekoi ḡwembirekorame. A'ero ti ḡa topohiryme ojohugwi. A'ereki Tupana'ga
ḡa mohembirekoi, ei Jesus'ga.

⁷ A'ero fariseus'ga ei Jesus'ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i hako: “Opohipotaramē ti akwaimbae'ga
tokwatija kunhangwera'ga pe apohi ji kiro nde hugwi jawo. Ikwatijaramē jate
po ti ḡa ḡwembireko'ga mondoi ojihugwi,” ei Moisésva'ea hako, ei ḡa.

—Tupana'ga ipotare'ymame ḡapohira, maraname Moisésva'ea ei a'ea
nhande mbo'eavo hehe? ei fariseus'ga Jesus'ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Napeangarihu pe penhimbireko'ga nderekokatue'yma. Nurā a'ea Moisés-
va'ea ei, ei Jesus'ga. Jypya ko Tupana'ga nomboja'ogukari ḡa, ei Jesus'ga ḡa pe.

⁹ —Jihi a'e pe me: Kiroki ga opohi ḡwembirekohēa hugwi ojipe'ga hēa rero-
horo ḡwaramo ojihugwi hēa rerekovo – a'ero po ti ga topohi hēa hugwi opo-
hipotaramē. Po ojipe'ga ndogwerohoi hēa hēarembireko'ga hugwi hēa rere-
koe'yma, a'ero ti hēarembireko'ga topohiryme tuhē hēa hugwi. Po ga opohi
tehe hēa hugwi ojipe'ga hēa rerohe'ymame, a'ero po ti ga ajuajuri ojipehēa
rerekoro ḡwaramo nehē. Nahā po ti ga rekote'varuhui nehē oajuaju ḡwa-
ramo. Kiroki ga hēa rerekoro hēarembireko'ga pohirirē hēa hugwi – gaha hēa
mboajuaju hēa rerekoro ḡwaramo nahā okote'varuhuvavo nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Po nahā tegwete akwaimbae'ga pohihava ḡwembireko'ga hugwi, a'ero
koji'i pyry ḡa nahembirekoi tuhē! ei ḡa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Penhi'iga pyry ḡa pe jate – kiroki ḡa Tupana'ga ḡa poko nahā ti peko jawo.
Ojipe'ga ndekoi penhi'iga rehe, ei Jesus'ga ḡa pe. ¹² Jara'ga nahembirekoi.
A'ereki tegwete ḡa hēaavykya ojihute'varuhuro ḡwaramo. Jara'ga nahembire-
koi. A'ereki ojipe'ga ḡa hapīambo tahembirekoaḡwamyme ti ḡa jawo. Jara'ga
nahembirekoi. A'ereki ḡa e'i: “Ahoaho po ti ji Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo
nehē kiro Tupana'ga rekoī nhanderuvihavuhuhetero jawo ḡa pe.” A'ea ḡa ei
nanhirembirekoi po ti ji a'ero jawo, ei Jesus'ga. Kiroki ga nahembirekopotari
tamombe'u ti Tupana'ga nhi'iga jawo – Tupana'ga ga poko ga mohembirekou-
kare'yma. Kiroki ga ombaragwaha hehe – gaha ti te'i a'ea ko pyry jawo, ei
Jesus'ga ḡwemimbo'ehara'ga pe.

Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe

(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

¹³ Aerē ojipe'ga tayri'ga nderuri Jesus'ga pyri.

—Topoko ti Jesus'ga ḡa'akaḡa rehe onhi'iga Tupana'ga pe tomomyry ti ga
ḡa pe jawo, ei ḡa.

Tayri'ga nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Taperuri tayri'ga Jesus'ga pyri, ei ga.

¹⁴—Tuhu tuhê ti tayri'ga ji pyri, ei Jesus'ga. Tapemombigi ti gandra. A'ereki nanongara'ga'jave'ga pe Tupana'ga pyri hete okovo ganduvihavuhu-hetero ga jikogame ojihe, ei Jesus'ga.

¹⁵Opoko Jesus'ga tayri'ga aka'ga rehe a'ero onhi'iga Tupana'ga pe emombyry ti ga pe javo. Onhi'imbavame ga hoi pea hugwi ogwovo.

Imbateheteve'ea nomondopapotari

(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

¹⁶Nanime ipyahuve'ga ruri Jesus'ga pyri. Ga e'i:

—Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehê jirekoaḡwamamo avuirama Tupana'ga pyri nehê? ei ga Jesus'ga pe nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁷A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iga jate ko pyry, ei Jesus'ga. Po nde rekopotari Tupana'ga pyri avuirama, a'ero ti eko pa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi – kiroki Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwati-jaruka, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁸—Marāva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nahā ko garemimbotarimova'ea:

“Terejukai ti ojipe'ga.

Tererekoi ti ojipe'ga nembireko'ga.

Teremimi ti ojipe'ga hugwi,” ei ahe.

“Tane'mbei ti ojipe'ga mombe'gwovo tehe.

¹⁹Emondo ti ejeaporoḡita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no.

Erenhiarō hete nde.

Na jitehe ti earō hete ejikotyve'ga,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

²⁰A'ero ipyahuve'ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimomboakari ahendu katu ve ji, ei ga. Marā koji'i po ti jipyryhetea nehê? ei ga.

²¹A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Po nde ereko katu pa pota, a'ero ti eho embatera imondopava itambere'ia pyhyga. A'ero ti emondo eitambere'ia imbatere'ÿve'ga pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehê, ei Jesus'ga. Nurā ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirē ti ejo ji rupi ekovo nhiremi-mbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

²²Jesus'ga renduvame ga ndovy'ari ogwovo Jesus'ga hugwi. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero ḡwaramo.

²³A'ero Jesus'ga ei ḡwemimbo'ehara'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Hahy imbateve'ga pe ga erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo. Po ga nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ga garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. ²⁴A'ea'ja ji pe me: Tegwete yuranuhūa'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi.

Tegwete hete imbateheteve'ga hohava Tupana'ga nhi'i'ga rupi okoheterame ombatera rehe. Nurā po ti ga ndojikogi te ga rehe ga mongoe'yma gwuviha-vuhuhetero, ei Jesus'ga.

²⁵ Ganhi'i'ga renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ga nhimomby'ahetei hehe. A'ero ga ei:

—Ma'ga po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehē naerū?

²⁶ Ga ndepiagateteavo Jesus'ga ei:

—Na tuhē vyakotyve'ga nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ga pe. Tupana'ga jate ga mbojiko ojihe ga mbuhuruka ojipyri. A'ereki nonhimimi ga pe. Ikarakatu pa hete ga, ei Jesus'ga ga pe.

²⁷ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa orombatera hugwi orojikovo neremi-mbo'eharamo. Gara po ti Tupana'ga imbuhuri ore ve a'ero nehē? ei ga Jesus'ga pe.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti Tupana'ga japo vyapyahua nehē. A'ea rupi jitekovo vyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji reko vyakotyve'ga nduvihavuhuhetero jiapyga oina jiapykakatuheitea rehe ta'e ti ji ga pe gāndekoa rehe javo, ei Jesus'ga. Peko pe jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ero ji rekorame gānduvihavuhuhetero po ti pe ndekoi peje'yja'ga nduvihavuhuro Israelva'ea rakykwepohara'ga nduvihavuhuro nehē. Doze ko ga oko huvihavamo ojiheve'ga pavēi pende'yja'ga israelitas'ga, ei Jesus'ga. Pehe ti peapy oina dozeva'ea rehe pejiapykakatu rehe nehē x'a'e ti ga pe gāndeporogita rehe javo, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

²⁹ —Pejikogame ji rehe pe pepohi penhimbatera hugwi pende'yja'ga hugwi no xaho ti Jesus'ga rupi gareheva'ero javo, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me pe'jave'ga pe no a'ero: Pyri hete po ti ga pe ga nağanani nehē – kiroki ga opohi gwonga hugwi ogwira hugwi, ei Jesus'ga. Po ga pohirame a'ea hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ga pe nehē. Koji'i vehevi po ti Tupana'ga imombyryvi ga pe nehē, ei Jesus'ga. Po ga pohirame oirū'ga hugwi okuvyra'ga hugwi gwendyra'ga hugwi uva'ga hugwi oy'ga hugwi gwembireko'ga hugwi, gwa'ya'ga hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ga pe nehē, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti ga mongoi ojipyri ga mombytavo avuirama nehē, ei Jesus'ga.

³⁰ —Kiroki ga huvihava aḡwamo – he'yive'ga po ti ndokoa'javi huvihavamo onhimongyavo nehē. Kiroki ga huvihava rūi aḡwamo – ḡahā po ti huvihava nehē, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

Oporavykyve'ga oporavyky garemitymipya pype

20 ¹ Ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ga mbo'e. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro vyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhandevihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ga pe. Ypyhajive akwaimbae'ga hoi taru ti ji oporavykyve'ga jijive javo. “Toporavyky ti ga itambere'ia rehe ko pe nhiremitymipya pype uva tymipya pype,” ei akwaimbae'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ² A'ero ga hoi ovahema ga pyri. “Peporavyky ti ji ve nhiremitymipya pype videira repiakatuavo. Amondo katu po ti ji itambere'ia um dia rupiara ikwepykava pe me a'ero nehē,” ei ga ga pe.

—“Pyry,” ei ġa.

—A'ero ġa hoi ko pe oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³—Aerē nove horas rupi ga hoa'javi ogwovo ima'ēhai pe feira pe, ei Jesus'ga. Pevo ga ojipe'ġa ndepiagi. Ndoporavykyi ġa o'ama. ⁴Nurā ga ei ġa pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykya kwepykava nehē,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ġa.

—Ko pe ġa hoi oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga.

⁵—Aerē ahaji katu ga hoa'javi ojipe'ġa mondouka ġa mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. Aerē ka'aru gwere rupi ga hoa'javi ojipe'ġa mondouka ġa mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. ⁶Ka'aruva'ea rupi ga hoa'javi ojipe'ġa ndepiagi, ei Jesus'ga. Ndoporavykyi ġa o'ama. A'ero ga ei ġa pe: “Gara rehe pe a'ethei agwa ara rupi ve pejiporavykye'yma?” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

⁷—Aero ġa ei ga pe: “Ndoroporavykyi ore ġa pe. A'reki ġa nde'i ve ore ve,” ei ġa ga pe, ei Jesus'ga.

—Nurā ga ei ġa pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykya kwepykava nehē,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—A'ero ġa hoi oporavykyavo.

⁸—Kwara ihorē kohoa jara'ga ei ojipyrive'ga pe – kiroki ga omboporavykyuka ko pe oporavykyve'ġa – ga pe ga ei: “Embuhuruka ti oporavykyve'ġa ejipyri. Emondo ti ikwepykava ġa pe mbapavava'earupive'ġa pe – kiroki ġa ka'aru oporavykyahi'vi tehe – ġa pe ti emondo ypy. Aerē ka'arugwererupive'ġa pe ti emondo. Aerē ahajikaturupive'ġa pe ti emondo. Aerē nove horasrupive'ġa pe ti emondo. Mbapavamo ti emondo jypyve'ġa pe – kiroki ġa oho ypy pyphajive oporavykyypyavo ji ve,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹—A'ero ga ġa mbuhurukari ojipyri. Ġa ndurame – kiroki ġa oporavyky ka'aruva'ea rupi – ġa pe ġa naġanani ga imondoi itambere'ia um dia rupiara ikwepykava, ei Jesus'ga. Na jitehe um dia rupiara ikwepykava ojo'jajo'ja ga imondoi ka'arugwererupive'ġa pe ahajikaturupive'ġa pe no nove horasrupive'ġa pe no. Ga pe ġa naġanani ga imondoi ġa ndurame ojipyri, ei Jesus'ga.

¹⁰—Mbapavamo jypyve'ġa nduri no. Oyvyteri pe ġa ei: “Um dia rupiara ikwepykava ga imondoi ġa pe – kiroki ġa oporavykyahi'vi ga pe. Nurā po ti ga imbuhuri koji'iva'ea nhande ve kiro nehē. A'reki ypyhaji hete nhande poravykyhetei ka'aru nhandepohia jugwi,” ei ġa oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

—Ojo'jaime reki ga imondoi um dia rupiara ikwepykava jypyve'ġa pe ġa naġanani, ei Jesus'ga. ¹¹Ipyhygame itambere'ia ga hugwi ġa ijara'ga rayvari okoe'yma hehe, ei Jesus'ga. ¹²Ga pe ġa ei: “Mbapavava'earupive'ġa – kiroki ġa uhu ka'aruva'ea rupi – ġahā oporavyky uma hora rupi jate. Ojo'jaime nde eremondo ġa pe ore ve no. Ypyhaji hete ore poravykyi ka'aru hete oropohia jugwi kwarahyahiva po'ruavo,” ei ġa ijara'ga pe, ei Jesus'ga.

¹³—Oporavykyve'ġa pyteripeve'ga pe ijara'ga ei reki:

—“Kwāi,” ei ga. “Ndakote'varuhui ji nde ve. Ypyhajive ji a'e nde ve: Eporavyky ti ji ve, a'ero po ti ji imondokatui um dia rupiara ikwepykava nde ve nehē. A'ero nde ei: ‘Pyry.’ A'ea nde ei ji ve ypyhajive,” ei ga oporavykyve'ga pe, ei Jesus'ga. ¹⁴“Eroho ti itambere'ia um dia rupiara ikwepykava hero-gwovo tuhē,” ei ijara'ga ga pe.

—Ojirova ijara'ga mbapavava'earupive'ga pyteripeve'ga repiaga. “Ga pe mbapavava'earupive'ga pe – kiroki ga uhu ka'aruva'ea rupi oporavykavo – ga pe ojo'jaime ji imondopotari um dia rupiara ikwepykava,” ei ga jypyve'ga pe.
¹⁵“Pyry ji imondoi ga pe nhiremimbotarimova'ea rupi. A'ereki jiapo a tuhê ko ji amondo ga pe. Erenhimyrô nde ga rehe a enhimonha'ngavo ji rehe. A'ereki ji jipyry ga rerekokatuavo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁶—A'ea ji amombe'u ikwahavuka ojo'java'ea pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava rui aġwamo – ġahâ po ti huvihava nehê, ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava aġwamo – ġahâ po ti ndokoa'javi huvihavamo nehê, ei Jesus'ga. Nombo-joavyavyi ti Tupana'ga ġa nderekokatuavo a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i he'yjuhuve'ga pe: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhuhetero,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ndahe'yive'ga reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama

(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

¹⁷Jesus'ga hoi ogwovo cidade de Jerusalém me. Gweroho ga dozeve'ga ġwemimbo'ehara'ga ojupi. Irupe'i ga ġa nderohoi ojipe'ga hugwi onhi'ġa ġa pe ġa horame pea rupi.

¹⁸Kiro ga ei ġa pe a'ero:

—Ji rendu ti, ei Jesus'ga ġa pe. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. Aerê po ti jipyhygukahava ġa pe ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pe ahembo'ehara'ga pe nehê no, ei Jesus'ga vyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti ġa ei nehê tomano ti Jesus'ga jawo, ei Jesus'ga. ¹⁹A'ero po ti ġa ji mondoukari judeus'garüive'ga pe nehê tojigwarai ti ġa ga rehe jawo, ei Jesus'ga. A'ero po ti judeus'garüive'ga ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve nehê. Ipira apopyra pyvô po ti ġa ji nupanupâi ji mondohondohoga nehê, ei Jesus'ga. Kirê po ti ġa ji mbovyri yva rehe nahâ ji jukavo nehê. Ko'emameva'ea py'rovo mokôi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehê, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Zebedeuva'ea ra'yra'va'ea oko pota memei huvihavamo

(Marcos 10.35-45)

²⁰Kiro Zebedeu'ga rembirekohêa ruri Jesus'ga pyri. Gweru hêa gwa'y-ra'ga mokonha'ga akoja'ga – kiroki ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ga dozeve'ga nde'yja'ga. Ġa nderovahemame hêa renypy'andurugi Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tandepyry ti ji ve, ei hêa Jesus'ga pe.

²¹A'ero ga ei hêa pe:

—Gara nde erepota?

A'ero hêa ei ga pe:

—Ekorame vyakotyve'ga nduvihavuhuhetero ti ere agwa'ga pe jira'yra'ga pe toko memei ti ġa huvihavamo nde pavêi. Nahâ ti ere ġa pe ġa mboapyga nde pyri aheapykakatuva'ea rehe ojipe'ga kikuty ejohukoty ojipe'ga kokoty ejohukoty rui nde pyri nehê, ei hêa Jesus'ga pe.

²²Hêara'yra'ga pe Jesus'ga ei reki:

—Ndapekwahavi pe pe'rame toroapy ti Jesus'ga pyri orokovo huvihavamo jawo, ei Jesus'ga ġa pe. Aerê po ti hahy hete ji ve nehê. Po pe ji moirui, a'ero

hahy hete pe me nehē no. Marā a'ero? Peko pe nanongara rehe naerū? ei Jesus'ga mokonha'ga pe hēara'yra'ga pe.

Igwete hēara'yra'ga ei Jesus'ga pe:

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ga.

²³ A'ero ga ei ga pe:

—Penhimboita tuhē po ti pe hahyheterame pe me nehē pejikoga gwaramo ji rehe. Ji rūi reki a'e ga pe ga tombojogwovai ji rehe vyakotyve'ga nduvihavamo javo. Jiruva'ga jate omboavujikweripe ga pe avo po ti ga apygi nehē javo, ei Jesus'ga hēara'yra'ga pe mokonha'ga pe.

²⁴ Aerē jara'ga dezve'ga ikwahavi hēa'ea Jesus'ga pe.

—“Toko ti jira'yra'ga huvihavamo ga pyri,” ei hēa, ei ga.

A'ero ga ndopotari a'ea onhimonha'ngavo hēara'yra'ga ndehe.

²⁵ A'ero Jesus'ga ga mbuhurukapavi ojipyri dezve'ga mokonha'ga ndeheve. A'ero ga ei ga pe:

—Judeus'garūive'ga nduvihava'ga ipopoaka ogwyrivepe'ga mboporavykyheteavo ojive ga mondomondovo gwemimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe dozeve'ga pe. ²⁶ Ga ja rūi ti pejogwereko pejikovo gwaramo jireheva'ero. Po pe peko pota jireheve'ga nduvihavamo penhiirū'ga nduvihavamo, a'ero ti peko katu ga pe ga pokoga, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. ²⁷ Po pe peko pota ga hohe pa okovo ganduvihavuhuro, a'ero koji'i ti peko katu ga pe ga pokoheteavo. ²⁸ Ji ja ti pepoko ga pejikorame ganduvihavamo, ei Jesus'ga ga pe. Vvyakotyva'ero yvagipeva'ero jirurame yvya koty nda'ei ji ga pe: Ji poko ti. A'ea rūi ji ei. A'ereki tapoko ti ga javo ji ajo. Tamano ti ji he'yjuhuve'ga ndepyga ga mbopiro'yavo gāndekote'varuhua hugwi. A'ero po ti ga ndohoi hahyva'ea ruvihava pype nehē, a'e ji jijoā, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga ombokatu mokonhava'ea reakwara

(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)

²⁹ Jesus'ga hoi cidade hugwi Jericó hugwi ogwovo gwemimbo'ehara'ga pavēi. Ga horame he'yjuhuve'ga hoi ga ndupi. ³⁰ Nanime pea rembeyvyri pe mokonha'ga apygi heakwagweve'ga. Ga ikwahavi Jesus'ga kiro okwa javo. A'ero ga hapukai torerendu ti Jesus'ga javo.

—Orepojykaharetero ko nde Daviva'ea rymyminoro no! ei ga Jesus'ga pe.

Nahā ga ei Jesus'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ganduvihavuhuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

³¹ A'ero he'yjuhuve'ga ei ga pe:

—Tapehapukai ti, ei ga ga pe tonhi'imbi ga javo.

Koji'i heakwagweve'ga hapukaja'javi reki.

—Orepojykaharetero Daviva'ea rymyminoro ore poko ti! ei ga ga pe.

³² A'ero Jesus'ga pytai ga nderuruka ojipyri. Kiro ga ei ga pe:

—Pejo ti avo. Marā po ti ji pe nderekoi nehē? Gara pe pepota? ei ga ga pe.

³³ A'ero ga ei ua Jesus'ga pyri:

—Orepojykaharetero ore mboheakwa katu, ei ga ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ga porogwetygi. Opoko ga gāndeakwara rehe. Nanime pyri gāndeakwara. Kiro ga hoi Jesus'ga rupi a'ero.

Jesus'ga ovahê Jerusalém me Domingo dos ramos

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19)

21 ¹Ohorame cidade de Jerusalém me Jesus'ga ovahê cidade'ia kotyi ve Betfagé kotyi ve ġwemimbo'ehara'ğa pavêi. Ohî Betfagé yvytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro Jesus'ga ei mokonha'ğa pe ġwemimbo'ehara'ğa pe ġa mondouka.

²—Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'ea pe, ei ga ġa pe. Pevahe-mame kotihî po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea jumenta nehê. Ojugwa ġa imo'ama yva rehe. Jumenta ra'yra oko ipyri no. Pekwahara memei ti herua ji ve. ³Po ti ġa ei pe me nehê: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ti ġa ei na, a'ero ti pe'ji ġa pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei: Nhande-poijkaharete'ga – gaha e'i: ‘Tareko'â ti ji taho ti ji i'arimo javo’.” A'ea ti pe'ji ġa pe. Kotihî po ti ġa imbuhurukari nhande ve a'ero nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴A'ero ġa ndekoi Jesus'ga nhi'îga rupi ga nhi'îpo'rupava. Nahâ hekoi Tupana'ga nhi'îpo'ruavo ymyahûva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahû Tupana'ga nhi'îga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'îga mombe'gwovo. Ymyahû ahe ei hako:

⁵“Ere ti cidadepeve'ğa pe Siãopeve'ğa pe:

‘Pehepia ti! Penduvihavuhuhete'ga uhu pe pyri.

Ga ko oko nhyrô.

Ga po ti oho yuhua'javuhuva'ea arimo jumenta ra'yra arimo ua nehê,”
ei ahe Tupana'ga nhi'îga mombe'gwovo hako.

⁶Jesus'ga remimbo'ehara'ğa hoi Jesus'ga nhi'îga po'ruavo ipyhyga jumenta jumenta ra'yra reheve. ⁷Gweru ġa jumenta jumenta ra'yra reheve Jesus'ga pyri herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ġa heropori inoġa iku-pepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi i'arimo. ⁸Ga rerohorame pea rupi he'yjuhuheteve'ğa heroporopori oapoa opira i'arimova'ea pea rupi timbojigwa ti pehea ga pe javo. Jara'ğa okytikyti hakâ yva hugwi heroporopoa pea rupi imbokatuavo. Nahâ ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvi-havuhuhete'ga u kiro javo. ⁹Jara'ğa oho ga renonde. Jara'ğa oho ga reviri. Nahâ he'yjuhuheteve'ğa hoi ga rupi. Hahyahi hete ġanhi'îga ġa erame:

—“Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!” ei ġa ga ko
nhanderuvi-havuhuhete'ga javo.

“Ga pe ti nhandepojkaharete'ga tomombyry.

A'ereki nhandepojkaharete'ga ga mbuhuruka avo,” ei ġa.

“Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!”

Nahâ ġa ei Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo.

¹⁰Jesus'ga rerovahemame cidade de Jerusalém me ipypeve'ğa py'a myi.

—Mome ahe ga? ei ġa Jesus'ga repiagame.

¹¹A'ero he'yjuhuve'ğa ei ġa pe:

—Ga ko Jesus'ga Tupana'ga nhi'îga mombe'uhara'ga. Gagwyrâ ko Galiléia. Pevo ga ruvi cidade de Nazaré pe, ei ġa ġa pe.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)

¹²Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ga jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohetehei pe ovaheha. Pevo okara hugwi mytu'eva'ea hugwi ga ga mo'embavi ima'ehara'ga ipyhyhara'ga ndeheve – kiroki ga oma'e mbatera ipyhyga no – perope Tupana'ga mboheteheva pyri. Pevo ga imbojirevi ga'apoa mesas – kiroki ga hajiheve'ga itambere'ia pyhy judeus'ga itambere'ia mondovo nahã ikwepyga. Ga'apykava no – kiroki ga omondo inambua itambere'ia rehe – ga'apykava ga imbojirevi. ¹³Ga pe ga ei:

—Ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi'i ti ga ji ve nhironga pype yvya koty ji mboheteavo,” ei

Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ga pe.

—Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ga ikwepykwepyga mbatera pyvõ Tupana'ga ronga pype,” pe'ji, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga ronga mongoukari iporomive'ga nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepykara'ga pe.

¹⁴Heakwagweve'ga nduri oje'yja'ga jatykahavuhua pype ipyka'naka'nauhũve'ga pavêi. Jesus'ga pyri ga nduri ovaheha a'ero. A'ero ga imombyryvi ga pe ga mboheakwakatuavo ipyka'nave'ga mopo'agatua'java.

¹⁵Ikwava'ehara'ga nduvihava'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pavêi gwepia ahe-monhimomby'ava'ea Jesus'ga imombyryvame ga pe. Gwendu ga tayri'ga Jesus'ga mboheterame ojatykahavuhua pype javo:

—Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!

Nahã tayri'ga ei. A'ereki ga e'i ovytyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ga-nduvihavuhuhetero javo.” A'ero ikwava'ehara'ga nduvihava'ga nhimboahivi Jesus'ga pe judeus'ga mbo'ehara'ga pavêi.

¹⁶A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Erehendu nde tayri'ga ea?

Jesus'ga ei ga pe:

—Ahendu ji. Napemonhi'igi pe Tupana'ga rembikwatijarukara naerũ? E'i:

“Tupanetero nde tayri'ga mbo'ekatui ipita'ngive'ga ndeheve.

'Ji mbohete ti,' ere nde ga mbo'eavo.

A'ero ga nde mbohete katukatui.”

Nahã ikwatijari pyra i'ei Tupana'ga mombe'gwovo, ei Jesus'ga ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pe judeus'ga mbo'ehara'ga pe no.

¹⁷O'rame a'ea Jesus'ga hoi ga hugwi a'ero ogwovo cidade de Jerusalém hugwi. Oho ga cidade'i pe Betânia pe. Pevo ga kiri pyptunimo.

Tande'aa'javi ti! ei Jesus'ga figo'yva pe

(Marcos 11.12-14, 20-24)

¹⁸Ko'emame ppyhajive Jesus'ga hoa'javame cidade de Jerusalém me ty'ara ga jukai. ¹⁹Pea rupi ga hepiagi figo'yva figueira ogwovo ipyri ta'u ti yva'ia javo. Ndi'ai reki ka'atehea herekovo. A'ero ga ei jupe:

—Tande'aa'javi ti! ei ga jupe.

Nimbegwei he'ouhũro omanomo figo'yva a'ero. ²⁰He'õa repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga nhimomby'ai. A'ero ga ei:

—Kotihĩ figo'yva he'ouhũro omanomo! ei ga.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikohetei Tupana'ga rehe, a'ero ji ja po ti pe imohe'oi i'yva. Koji'i po ti pe popoakaramo nehē no. Po ti pe ei avova-'ea pe yvytyra pe nehē: “Ejipe'a ti enhimombo'a ypihua pype.” Po ti pe ei na nehē, a'ero po ti yvytyra ihoi ypihua pype nehē, ei Jesus'ga. ²² Po pe jikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga penhi'īga rendukatui pe erame ga pe nahanahā ore oropota javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Ma'ga nde mbuhurukaruho avo? ei ahe Jesus'ga pe

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ Kiro Jesus'ga hoi cidade de Jerusalém me ovahema ogwovo ja oje'yja'ga jaty-kahavuhua pype templo pype. Ga ġa mbo'erame Tupana'ga nhi'īga rehe ikwava-'ehara'ga nduvihava'ga nduri ga pyri xava'eve'ga pavēi. A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Ma'ga nde mbuhurukaruho avo nahanahā ti eko javo? Ma'ga e'i a'ea nde ve? ei ġa Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji nhi'ipondekwa naē ti. Pe ji nhi'ipondekwakaturame a'ero po ti ji na jitehe ga mombe'ui pe me no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁵ Pemombe'u ti ji ve a'ero. Ma'ga ombuhuruka João Batistava'ea tomobatiza ti ga ġa javo? “Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marā pendeaporoġita a'ero naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei nehē: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehē: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava'ea nhi'īga-gwera naerū?” Nahā po ti Jesus'ga ei nhande ve nehē. ²⁶ Po ti nhande ei: Yvyakotyve'ga ombuhuruka João Batistava'ea, a'ero po ti nhandegwyripeve'ga henduvi nhanenhi'īga okote'varuhuavo nhande ve nehē, ei ġa xakyhyji nhande ġa hugwi javo. A'ereki nhandegwyripeve'ga epavi: “João Batistava'ea ko Tupana'ga nhi'īga mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A'iti a,” ei nhandegwyripeve'ga, ei ġa ojohupe.

²⁷ Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Ma'ga po ombuhuruka João Batistava'ea tomobatiza ti ga ġa javo? Ndo-rokwahavi, ei ġa javo tehe ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehē no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga.

Gara'yra'ga mokonha'ga

²⁸ —Marā pendeaporoġita? ei Jesus'ga ġa pe. Kiro po ti ji imombe'ui pe me, a'ero ti ji nhi'ipondekwa nehē, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea.

—Mokōi ko akwaimbae'ga ra'yra'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Gwa'yra'ga pe ga ei: “Pi'a, eho ti kiro eporavykyavo ko pe nhireimitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei ga gwa'yra'ga pe.

²⁹ —Emo gara'yra'ga e'i: “Ndahoi tuhē po ti ji nehē,” ei ga uva'ga pe. Aerē ga japyakakatui. A'ero ga herojijyi ojeaporoġita ogwovo oporavykyavo uva'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁰—Aerē garuva'ga hoi ojipe'ga pyri gwa'ya'ga pyri, ei Jesus'ga. Na jitehe ga ei ga pe eho ti kiro eporavykyavo ko pe javo.

—“Ji po ti aho tuhē nehē, apī,” ei gara'ya'ga ga pe. Ndohoa'javi reki ga oporavykye'yma, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³¹—Manamo gara'ya'ga oko ganhi'i'ga rupi? ei Jesus'ga ikwawa'ēhara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no.

A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Akoja ga – kiroki ga oho ko pe oporavykyavo gara'ya'ga, ei ga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Kiroki ga omono'o'guhū itambere'ia governo pe – gahā akwaimbae'ga upahara'ga pavēi ojiko Tupana'ga rehe kiro eko ti oreruvihavuhetero javo ga pe. Ojikogypy ga pe nenonde a'ero, ei Jesus'ga ikwawa'ēhara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no.

³²—Ymya'ī João Batistava'ea ruri pe pyri ikwahavuka pe me nahanahā Tupana'ga opota javo ikwehe. Ndaperoviari pe ga pejikokatue'yma, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'ōhara'ga akwaimbae'ga upahara'ga pavēi ga rero-viari reki ojeaporo'gita rerojijyita. Gandeaporo'gita rerojijyia pe hepiagi. Hepiagirē vehevi pe ndaperojijyi ve pejeaporo'gita ga reroviare'yma, ei Jesus'ga ga pe. Nurā ji ei: Okogypy ga Tupana'ga rehe pe nenonde, ei Jesus'ga ga pe.

Gareimitymipyra repiakatuhara'ga okote'varuhuve'ga

(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

³³—Ojipea rehe kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvō. Pehendu ti, ei Jesus'ga ikwawa'ēhara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no. Kohoa jara'ga itymi yhyppoa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Aerē ga gwemityma rokairu'gi, ei Jesus'ga. Aerē ga japoī uva mu'umu'ūhava tyhya rupiaramo. Aerē ga japoī tapyjo'ara ko pe. “A'ea hugwi po ti ga hepiakatui nhireimitymipyra videira ji ve nehē,” ei ga.

—A'ero ga ei ga pe: “Pehepia katu ti nhireimitymipyra jikoa. A'ero jykylhava rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero nehē. He'yjuhu po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehē no,” ei kohoa jara'ga ga pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ga opytavo ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jijivya'java nehē javo, ei Jesus'ga. ³⁴Aerē kiro jykylhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipy-rive'ga pe: “Peho ti ga pyri nhireimitymipyra repiakatuhara'ga pyri. Toyky ti ga yva'ia imbuhuruka jiapoā ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ga. Ogwovo ga vahemi ga pyri imombe'gwovo ganhi'i'ga ga pe. ³⁵Emo ga nomondopotari yva'ia ga pe okote'varuhuavo ga pe, ei Jesus'ga. Jara'ga ga ga nupanupā. Jara'ga ga ga juka. Jara'ga rehe ga omombomombo ita, ei Jesus'ga. Nahā gareimitymipyra repiakatuhara'ga jigwarai gapyrive'ga ndehe, ei Jesus'ga.

³⁶—A'ero kohoa jara'ga ojipe'ga mondoi ojipyrive'ga. Ga ko he'yi ohopypye'ga hohe. A'ero ga ga mondoi togweru ti ga yva'ia ga hugwi javo novīa. Ga vahemame pevo gareimitymipyra repiakatuhara'ga ndekote'varuhui ga pe no.

³⁷—A'ero kohoa jara'ga gwa'ya'ga mondoi gaha ti togweru yva'ia ga hugwi javo novīa. “Ga pe po ti ga ndekokatui nehē,” ei ga, ei Jesus'ga. ³⁸Kiro

gara'yra'ga vahemi yva'ia tymipyra repiakatuhara'ga pyri. Ga repiagame ġa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyaġwama. He tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehē,” ei ġa. ³⁹A'ero ġa gara'yra'ga pyhygi ga momboa kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰—A'ero kohoa jara'ga vahemame marā po ti ga ġa nderekoi nehē? ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹A'ero ġa ei ga pe:

—Omoka'nhyumba ranuhū po ti ga ġa gwa'yra'ga repyga nehē, ei ġa. Ojipe'ġa pe po ti ga ei nehē: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa,” e po ti ga nehē. A'ero po ti ġa imondokatui yva'ia ga pe jykyana nanani nehē, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴²—Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Napemonhi'iġi pe Tupana'ga rembikwatjarukara naerū? A'ea e'i:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.

Nhandepojkaharete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo.”

A'ea ikwatjariipyra i'ei, ei Jesus'ga oarōe'yma mombe'gwovo ġa pe.

⁴³—Nurā ji ei pe me: Tupana'ga ndokoa'javi penduvihavuhuhetero judeus'ġa nduvihavuhuhetero pe ndepiakatua'jave'yma nehē, ei Jesus'ga. Oko po ti ga ojipe'ġa nduvihavuhuhetero – kiroki ġa ga nhi'ipo'ru ojikoga ga rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁴—Kiroki ġa o'a akoja rehe ita rehe – ġahā po ti onhika'mbika'mbi nehē, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ġa ndehe nehē, a'ero po ti ita ġa ka'mbika'mbigi ġa mongu'iuhuavo nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarōe'yve'ġa moka'nhyumbava.

⁴⁵Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa henduvi fariseus'ġa pavēi Jesus'ga imombe'urame ojo'java'ea. A'ero ġa ikwahavi Jesus'ga nhande mombe'ui reki javo. Jesus'ga arōe'yma a'ero ġa ei:

—Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'urame ojo'java'ea peko akoja'ġa ja javo nhande ve, ei ġa Jesus'ga mbotegwetepota.

⁴⁶Nurā ġa Jesus'ga pyhypotarahivi novīa. Emo ġa okyhyji pevove'ġa hugwi. A'ereki pevove'ġa oarō hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga javo.

Hehanhuhū toryva

(Lucas 14.15-24)

22 ¹Jesus'ga ġa mbo'ea'javi he'yiva'ea pyvō ojo'java'ea pyvō javo ġa pe: ²—Marā hekoi kiro Tupana'ga rekorame vvyakotyve'ġa nduviha-vuhuhetero ġa nderekovo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Ġanduviavuhu'ga japoī toryva tahembireko ti jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ³Ojipyryve'ġa pe ġanduviavuhu'ga ei: “Peho ti javo ġa pe – kiroki ġa ji ġa momoranduviye – tuhu ti ġa kiro toryvi pe javo.”

—“Kwa,” ei ġa ogwovo. Ġa vahemame ġa pyri imombe'gwovo ġa ndohopotari reki toryvi pe, ei Jesus'ga.

⁴—A'ero ikwahavame ġanduvihavuhu'ga ojipe'ġa mbuhurukari ojipyri ojipyrive'ġa jitehe. “Peho ti javo ġa pe – kiroki ġa ji ġa momoranduvipe. Tuhu ti ġa kiro toryvi pe. Ġa pe ti pe'ji: ‘Pehendu ti! ei ga pe me. Amboavujikweruka ji toryva. Ajuka ji yuranuhūa'javuhuva'ea bois bezerros reheve – kiroki a'ea ji amboky'rauhu. Amboavujikwepavuka ji mbatera, ei ga pe me. Kiroġwe tuhē ti pejo toryvi pe hepiaga jira'ya'ga hembirekorame, ei ga pe me.’ Nahā ti pe'ji ġa pe,” ei ga ojipyrive'ġa pe ġa mondovo, ei Jesus'ga.

—“Kwa,” ei ġa ogwovo. ⁵Ġa pyri ġa vahemi imombe'gwovo ġa pe a'ero. Ndojapyakai ġa ġanhi'ġa rehe ohoe'yma toryvi pe, ei Jesus'ga. Oporavykya rehe reki ġa hoi. Ojipe'ga oho ko pe. Ojipe'ga oho ima'eamo mbatera, ei Jesus'ga. ⁶Ojipe'ga, ojigwaraita gwuvihavuhu'gapyrive'ga ndehe, ġa ġa pyhygi ġa jukavo, ei Jesus'ga.

⁷—Ikwahavame ġanduvihavuhu'ga nhimonha'ngai. A'ero ga osoldados'ġa mondoido ġa pyri ġa moka'nhymbavuka imbokajuka ġacidade, ei Jesus'ga.

⁸—Ojipe'ġa pe ojipyrive'ġa pe ġanduvihavuhu'ga ei: “Amboavujikwe pa ji toryva novia. Kiroki ġa pe ji a'e tuhu ti ġa javo – ġahā oko te'varuhu reki upotare'yma,” ei ga, ei Jesus'ga. ⁹“Peho ti pepukuhua rupi nanani a'ero,” ei ga. “Pe'ji ti pevove'ġa pe: ‘Pejo ti toryvi pe. Nhanderuvihavuhu'ga oapo toryva tahembireko jira'ya'ga javo.’ Nahā ti pe'ji ġa pe nhaporemō ġa ndepiagame,” ei ga, ei Jesus'ga.

¹⁰—“Kwa,” ei ġa. Pepukuhua rupi ġa hoi a'ero ġa ndepiaga ġa mono'ono'ombava, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ġa ġa omono'o pyryve'ġa ndeheve ġa nderovahema toryvi pe. Nahā he'yjuhuve'ġa nduri hepiaga toryva. Ohygahi ġa toryva rehe gara'ya'ga hembirekorame, ei Jesus'ga.

¹¹—Toryva repiave'ġa pyri ġanduvihavuhu'ga hogahoi ġwonga pe ġa ndepi-ndepiaga onhi'ġa ġa pe, ei Jesus'ga. Ġa ndepindepiagame ga ojipe'ga repiagi. Gapira ko tapy'ynhapipyryva rūi – kiroki toryva repiagame ġa ndopo'rui, ei Jesus'ga. ¹²Nurā ġanduvihavuhu'ga ei ga pe: “Kwāi,” ei ga ga pe. “Tapy'ynhapipyryva rūi ko nde eremongi. Marā nde ruri avo ekiavo toryva repiaga naerū?” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—Nonhi'ġi reki ga. ¹³A'ero ġanduvihavuhu'ga ei ojipyrive'ġa pe: “Pekwa ti gapya gapoa reheve! Peroho ti ga agwa hugwi ga momboa ppytunahiva pype. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁴—A'ea ji amombe'u ikwahavuka pe me, ei Jesus'ga. Nahā Tupana'ga ġa nderekoukari okorame yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero, ei Jesus'ga imombe'gwovo. A'ereki he'yjuhuve'ġa pe Tupana'ga ei: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhuhetero,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Ndahe'yive'ġa reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

César'ga rembiapoa itambere'ia

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵Fariseus'ġa ndopotari Jesus'ga imombe'urame nahā hekoi kiro Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhuhetero javo. A'ero ġa hoi Jesus'ga hugwi. Ojohupe ġa nhi'inh'i'ġi.

—Tihepia ti Jesus'ga reaporoğita. Mara'ngu po ti ga onhimbote gwetea-vouka nhande ve ga nhi'igame nehê? ei ğa ojohupe.

¹⁶ A'ero ğa ğwemimbo'ehara'ğa mondoi Jesus'ga pyri Herodes'gareheve'ğa ndeheve nahanahã ti pe'ji Jesus'ga pe javo.

—Kwa, ei ğa. Nahã po ti ore ga moandyandi nehê.

Kiro ğa hoi a'ero Jesus'ga pyri. Ovahemame ğa nhi'igatui Jesus'ga pe timoandyandi ti ga javo.

—Orembo'eharamo nde eremombe'ukatu mbatera, ei ğa ga pe. A'itituhê-va'ea rehe nde ore mbo'e. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde erembo'e katu, ei ğa Jesus'ga pe. A'ea rehe jate nde rekoï ekyhyjie'yma ojipe'ğa hugwi ekoe'yma huvihava'ğa ndehe jate. Nderekoi nde embobetetehea rehe no, ei ğa ga pe. ¹⁷ Nurã ore ei nde ve torembo'e ti javo. Marã ndeaporoğita? César'-gareheve'ğa e'i: "Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oğukarame," ei ğa. Mara'ngu po nde javo: "Timondo ti"? Mara'ngu po nde javo: "Timondoyme ti"? ei ğa Jesus'ga pe.

¹⁸ Ojohupe ğa ei:

—"Tapemondoi ti César'ga pe," e po ti ga nhande ve nehê hamo, ei ğa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehê. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehê, ei ğa ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandipotara rehe. Nurã ga ei ğa pe:

—Ahemoandyiva'ero maranameuhũ pe ipotari nhimbote'vara nhirembi'ea rupi? ei Jesus'ga ğa pe. ¹⁹ Pehepiuka ti ji ve itambere'ia – akoja pe ğa ei: "A'ea ti pemondomondo nhanderuvihavuhu'ga pe." A'ea pehepiuka ji ve, ei Jesus'ga ğa pe.

A'ea ğa heruri ga pe a'ero.

²⁰ Kiro Jesus'ga ei ğa pe:

—Ma'ğa ra'angava hehe? Ma'ğa ndera ğa okwatija inoğa hehe? ei Jesus'ga.

²¹ A'ero ğa ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhê ğa okwatija inoğa hehe, ei ğa.

A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ğa pe.

Yvyakotyve'ğa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ğa onhi-kwava'eğa ga pe javo.

²² Henduvame ğa nhimomby'ai tegwete gamoandyihava javo. A'ero ğa hoi ga hugwi ogwovo.

Ombogwerahavirê omanove'ğa nahembirekoa'javi

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

²³ A'ea rupi jitehe saduceus'ğa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ğa ndogwe-roviani omanove'ğa mbogwerahava. Kiro ğa nduri Jesus'ga pyri ovahema. A'ereki ğa e'i ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbote gweteavouka nhande ve ga nhi'igame nehê? ei ğa ojohupe.

²⁴ A'ero, orembo'eharamo javo, ğa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahũ Moisés'va'ea okwatija hako tokwaha ti ğa javo. Aherembikwa-tijara e'i:

“Po akwaimbae'ga manoi ta'yre'ymame ġwembirekohëa pe,
a'ero ti gairü'ga tahembireko hëa pavëi.

Ta'y ti ga hëa pe nhiirüva'ea togwereko gwakykwepohara'ğa javo.”

A'ea Moisés'va'ea ikwatijari hako, ei ġa Jesus'ga pe.

Kiro ġa imombe'ui omanove'ğa Jesus'ga pe.

²⁵—Ymya seteva'ea ruvi avo onhoirüva'ea kako, ei ġa Jesus'ga pe. Oji-huvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerë akwaimba'eva'ea manoi, ei ġa. A'ero aheakoinlava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavëi oirüva'ea py'rovo Moisés'va'ea nhi'ïpo'ruavo. ²⁶Na jitehe aheakoinlava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ġa. Na jitehe jarava'ea onhoirüva'ea nhaporemō ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavëi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoi ojopy'ropy'rovo. ²⁷Aerë mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kako kunhangwerava'ea, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁸—Marā po ti a'ero nehë? ei ġa Jesus'ga pe. Omanove'ğa mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehë. Ma'ğa nembirekoro po kunhangwerava'ea rekoi nehë ahe kwerava'javame nehë? A'reki seteva'ea onhoirüva'ea hembireko kunhangwerava'ea pavëi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marā po ti a'ero nehë? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ğa mbogwerahava.

²⁹Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Pendeaporoġita ko Tupana'ga reaporoġita atyvi pe Tupana'ga nhi'ïga reroviare'ymame nahembogweravi po ti ga nehë javo. A'reki pe ndapekwahakatui Tupana'ga rembikwatijarukara, ei Jesus'ga. Ndapekwhavi Tupana'ga poopakara no, ei ga ġa pe. ³⁰Nahā ji ei pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga ġa mbogweravame ġamanoa hugwi po ti akwaimbae'ğa nahembirekoa'javi nehë. Ojipe'ğa po ti nomohembirekoa'javi kunhangwera'ğa nehë no. Yvagi pe Tupana'gapyrive'ğa oko ġwembirekoe'ymamo. Tupana'gapyrive'ğa ja yvagipeve'ğa ja po ti ġa nahembirekoi nehë no, ei Jesus'ga saduceus'ğa pe.

³¹—Pemonhi'ï pe Tupana'ga rembikwatijarukara novia – kiroki omombe'u ahembogwerahava. Abraõova'ea manorë Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

³²“Jihi ko Tupanamo.

Abraõo'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei ga hako.

—Ikwatijarukara rupi Tupana'ga ei pe me, ei Jesus'ga saduceus'ğa pe. O'rame nahā Tupana'ga ikwahavukari pe me ġa okoji javo. A'reki Tupana'ga nde'i: “Abraõova'ea ji mbohete.” A'reki Tupana'ga pe ġa okoji, ei Jesus'ga saduceus'ğa pe.

A'ea Jesus'ga ei ġa okwerava'ja omanorë javo.

³³Jesus'ga nhi'ïga renduvame he'yive'ğa nhimomby'ai garemimbo'ea rehe onhimongyavo.

Manamo Moisés'va'ea remimbo'eagwera huvihavamo joheva'ero? ei ahe

(Marcos 12.28-34; Lucas 10.25-28)

³⁴⁻³⁵Fariseus'ğa ikwahavi Jesus'ga ea saduceus'ğa pe.

—Jesus'ga omombi saduceus'ga nhi'i'ga ġa omoandyandyipotarama, ei ġa ojohupe.

Kiro ġapyteripeve'ga judeus'ga mbo'ehara'ga ei:

—Mar'angu po ti ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'i'game a'ero nehē? ei ga a'ea pota.

Nurā ġa nhimbojatykatykai ogwovo ovahema Jesus'ga pyri. A'ero ga ei Jesus'ga pe:

³⁶—Orembo'eharamo emombe'u ti ore ve, ei ga Jesus'ga pe. Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joheva'ero? ei ga Jesus'ga pe.

³⁷A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i:

“Pearō hete tuhē ti pepojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipy'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporoġita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga tako ti ji garembotarimova'ea rupi jate javo,”
e'i, ei Jesus'ga ga pe.

³⁸A'ea ko joheva'ea huvihava Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei Jesus'ga.

³⁹—Hehohyva'ea ko a'ea'java'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ea e'i:

“Penhiarō hete pe.

Na jitehe ti pearō hete pejikotyve'ga”, ei Jesus'ga judeus'ga
mbo'ehara'ga pe.

⁴⁰A'ea memei huvihava. A'ero hehe nhanderekorame nhande rekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemno nhandekovo Tupana'ga nhi'i'ga momb'e'uharava'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemno, ei Jesus'ga ga pe.

Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojkaharetea no

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹Fariseus'ga nhimbojatykarame Jesus'ga pyri Jesus'ga ei ġa pe:

⁴²—Marā pendeaporoġita Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe Cristo'ga rehe? Ma'ġa rymyminoa po ti ga uhurame nehē? ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero fariseus'ga ei:

—Ga po ti Daviva'ea rymyminoa nehē, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴³Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Na tuhē. Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga. Emo Tupana'ga ra'uva ombo'e Daviva'ea Cristo'ga ko ndepojykaharetero oko javo ga pe. Maraname Daviva'ea e'i Cristo'ga pe ga ko jipojkaharetero oko javo Cristo'ga rekorame Daviva'ea rymymino'ga? Ymyahū Daviva'ea okwatija a'ea momb'egwovo inoġa. Ikwatijarama ahe ei hako:

⁴⁴“Tupana'ga e'i jipojkaharete'ga pe:

‘Eapy naē ti ji pyri jijohukoty rūi ekovo huvihavamo epytavo.

Tamongo ti ji nearōe'ŷve'ġa neremibotarimova'ea rehe nehē,’ ei
Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁴⁵—A'ea Daviva'ea ei imomb'egwovo Cristo'ga ko jipojkaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimomb'egwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Ġa mbojapyakavo Jesus'ga ei a'ea onhimomb'egwovo ikwahavipeavo Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi javo.

⁴⁶ Ğa pe tegwete Jesus'ga nhi'ipondekwawa. A'ero kiro ğa nde'ia'javaġwami Jesus'ga pe: "Maramarā?" A'ereki ğa ga pojihu.

Ahembo'eharava'ea onhimbohete fariseusva'ea pavēi

(*Marcos 12.38-39; Lucas 11.43-46; 20.45-46*)

23 ¹ A'ero Jesus'ga ei he'yive'ğa pe ġwemimbo'ehara'ğa pe no. ² Ga e'i ğa pe:

—Judeus'ğa mbo'ehara'ğa fariseus'ğa pavēi ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Moisésva'ea py'rovo ğa nhande mbo'rame. ³ Nurā ğa pe mbo'rame nahanahā ti peko jawo, a'ero ti peko pa ġanhi'i'ğa rupi, ei Jesus'ga. Emo ġandekote'varuhua rupi ti tapekoi. A'ereki ğa e'i pe me novia: "Pehendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera." Ğa ki a'e te nohendukatui a'ea, ei Jesus'ga. ⁴ Ğa e'i: "Nahanahā ti peko pejikorame Moisésva'ea nhi'igagwera rupi," e'ie'i ğa nhande ve, ei Jesus'ga. Emo ğa ndokopavi Moisésva'ea nhi'igagwera rupi, ei Jesus'ga. Oko pa po ğa hupi hamo. Onhi'i'ğa rupi ğa ndokopavi no. Ğa ko ğa ja – kiroki ğa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ğa arimo ğa pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁵ —Okokaturame ğa ei oyvyteri pe: "Pyry ojipe'ğa nhande rekokatua repiagi. A'ero po ti ğa nhande mbohetei ğa oko hete Tupana'ga nhi'i'ğa rupi jawo." Nahā ğa ete'varuhui oyvyteri pe imondoe'yma ojeaporoġita Tupana'ga rehe jate, ei Jesus'ga.

—Ombohetea potaruhuro ġwaramo hehāi'iuħūva'ea ğa japoi Tupana'ga rembikwatijara ryruhu'ia inoġa ojihe ejetovapya rehe. Ono ğa irūa hyruhu'ia ojyva rehe no, ei Jesus'ga. Judeus'ğa omongi hyruhu'ia okovo Tupana'ga nhi'i'ğa rupi jipi. Na tuhē. Emo judeus'ğa mbo'ehara'ğa apoa fariseus'ğa apoa pavēi koji'i hehāi ojipe'ğa apoa hohe hyruhu'ia tianembohete ti ğa jawo.

—Franjas ipukupukuhu'iva'ea ğa japoi omboja opira rembeyvyrā rupi imondovo, ei Jesus'ga. Jatu'riva'ea franjas judeus'ğa omboja hupi okoheterame Tupana'ga rehe. Na tuhē. Emo judeus'ğa mbo'ehara'ğa apoa fariseus'ğa apoa pavēi koji'i ipukuhu ojipe'ğa apoa hohe. Nahā ğa japoi ojikwahavuka ojipe'ğa pe tianembohete ti ğa jawo, ei Jesus'ga.

⁶ —O'u pota ğa toryva jara'ğa pyri toryva repiagame. Na jitehe ğa apypotaruhi nhandervihava'ğa apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ğa e'i te'varuhu oyvyteri pe: "Nhande mboheteavo ti ğa tianderepia pa. A'ereki nhande ġanduvihavuhuhetero xako," ei ğa oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

⁷ —Ikatuuhu ğa pe ojipe'ğa mbaragwahavame ğa ndehe ima'ehai pe feira pe onhi'igatuavo ğa pe pe ko orembo'eharamo jawo ğa pe, ei Jesus'ga.

⁸ Ġwemimbo'ehara'ğa pe Jesus'ga ei:

—Pe ki a'e te ğa ja rūi peko, ei Jesus'ga. A'ereki jihi jate ako pembo'eharamo Cristoramo, ei Jesus'ga. Pe reki penhoirū. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe. A'ero ojo'javuhu pe hoi. Nurā ti tape'ei pejohupe pe ko orembo'eharamo jawo. A'ea ti tape'ei pejohupe penhimbohete'yma, ei Jesus'ga.

⁹ —Tape'ei ti avove'ğa pe vyakotyve'ğa pe – kiroki ga oko peirū'ğa ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe – ga pe ti tape'ei apī jawo. A'ea ti tape'ei ga pe. A'ereki ojipeji ko ga penduvetero Tupana'ga yvagipeve'ğa, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe.

¹⁰ —Te'iyme ti ğa pe me pe ko orervihavamo jawo. A'ea ti ğa te'iyme pe me pe mbohete'yma, ei Jesus'ga. A'ereki jihi jate ako penduvihavuhuhetero

Cristoramo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. ¹¹ Po ti pe ndekopotari jireheve'ga nduvihavamo penhiirū'ga nduvihavamo, a'ero ti peko katu ġa pe ġa pokoga, ei Jesus'ga.

¹²—Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ga hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheteavo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndapekoi pe huvihavamo. Tapenhimbohetei ti!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei pejikokatuavo ojipe'ga pe, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga.

Tiruahū ti pe me, ei Jesus'ga fariseusva'ea pe

(Marcos 12.40; Lucas 11.39-42, 52; 20.47)

¹³—Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe napembo'ekaturi Tupana'ga nhi'īga rehe herojijyita. Nurā hajihea rehe pe ġa mbo'ei ġa moandyandyita, ei Jesus'ga ġa pe. Pereko pe Tupana'ga nhi'īga aherembikwatijara novīa timonhi'ī javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'īga rupi pejikoge'yma ga rehe. Ġa ndekopotarame ganhi'īga rupi pe napemombe'ukatui ġa pe, ei Jesus'ga. Nahā pe napemongoi ġa ganhi'īga rupi ġa mbojikoge'yma ga rehe. A'ero pe ja ġa nde'ī Tupana'ga pe nde oreruvihavuhuhetero ereko jave'yma, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁴—Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe pepojykaa'hy mbatera ahembirekokwera'ga hugwi, ei Jesus'ga. Penhi'imbukuhu tehe pe Tupana'ga pe. Pe'e pe pejiyvyteri pe: “Nhande renduvame po ti ojipe'ga ei nhande ve oarō hete ġa Tupana'ga javo.” Nurā jate pe nhi'inhi'īgi Tupana'ga pe ga arōe'yma, ei Jesus'ga. Kaitu po ti hahy hete pe me a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁵—Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe pejiheve'ga mbote'va hete. A'ero ġa ko koji'ī oko te'varuhu pe hohe duas vezes pe hohe. Pe po ti peho hahyva'ea ruvihava pype nehē pendekote'varuhuro ġwaramo. Ġa kaitu po ti oho hahyva'ea ruvihava pype nehē okote'varuhuhetero ġwaramo, ei Jesus'ga. “Pyry,” pe'e pe ġa ndekorame pe ja. A'ereki pe peporavyky hete ojipeji'ga mbote'varuhuavo. Pehopeho pe ga rehe ya rupi pea rupi no tirovia-ruka ti pevove'ga pe nhanenhi'īga javo. Nahā pe ga mbote'varuhui. Nurā po ti tiruahū pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶—Heakwagweve'ga'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Pe peroho ojipe'ga penhinhi'īga rupi no. Tiruahū ti pe me! Nahā ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga nhi'īgaatyviva'ea rehe pe ojipe'ga mbo'ei.

—Nahā pendeaporoġita te'varuhuro. Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahā po ti ji rekoi nehē. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'īga javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'rame Tupana'ga ronga renoina po ga etehei a'ero. Ga okopotare'ymame onhi'īga rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'īgaatyviva'ea rehe pe ġa mbo'ei, ei Jesus'ga.

—Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahā po ti ji rekoi nehē. Ouro renoina nhandejatykahavuhuapypeva'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'īga javo,” ei ga, ei

Jesus'ga. A'ero pe ei: "O'erame ouro renoina, a'ero ti ga toko tuhē onhi'īga rupi," pe'e pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁷—Ikwahave'ŷva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ģa mbo'ehara'ģa pe fari-seus'ģa pe no. Ndapekwahavi'i'i! Tupana'ga ronga nhandejatykahavuhua koji'i pyry hete Tupana'ga pe. Ġa ouro po'rurame jate Tupana'ga ronga pype nhandejatykahavuhua pype Tupana'ga omomyry ouro, ei Jesus'ga.

—Tupana'ga nhi'īgaatyviva'ea rehe pe ġa mbo'ei, ei Jesus'ga. ¹⁸Po ġa ehetei ojipe'ga pe: "Nahanahā po ti ji rekoi nehē. Ikwava'ēhava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'īga javo," e po ġa, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: "O'erame ikwava'ēhava renoina po ġa etehei a'ero. Ġa okopotare'ymame onhi'īga rupi, na ga ndokoi hupi a'ero," pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'īgaatyviva'ea rehe pe ei ġa mbo'eavo, ei Jesus'ga.

—Po ġa ehetei ojipe'ga pe: "Nahanahā po ti ji rekoi nehē. Kiroki a'ea ji amondo ikwava'ēhava rehe – a'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'īga javo," e po ġa, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: "O'erame ikwava'ēhavareheva'ea renoina, a'ero ti ġa toko tuhē onhi'īga rupi," pe'e pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹—Ikwahave'ŷva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ģa mbo'ehara'ģa pe fari-seus'ģa pe no. Ndapekwahavi'i'i! Ikwava'ēhava koji'i pyry hete Tupana'ga pe. Ga nhaneremimondoa noġame jate ikwava'ēhava rehe Tupana'ga omomyry nhaneremimondoa, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰—Po ġa ehetei: "Nahanahā po ti ji rekoi nehē. Ikwava'ēhava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'īga javo." Po ġa ei nahā, a'ero ġa ehetei ikwava'ēhava pe a'earheva'ea pe nhaporemno, ei Jesus'ga ġa pe.

²¹—Po ġa ehetei: "Nahanahā po ti ji rekoi nehē. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'īga javo." Po ġa ei nahā, a'ero ġa ehetei garonga pe ipypeve'ga pe no Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

²²—Po ġa ehetei: "Nahanahā ti ji rekoi. Yvaga renoina ji ei a'iti hete nhinhi'īga javo." Po ġa ei nahā, a'ero ġa ehetei Tupana'ga apykava pe. A'ereki yvagi pe Tupana'ga oko nhandervihavuhuhetero oapyga. A'ero o'erame yvaga pe ġa ei Tupana'ga pe tuhē a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

²³—Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ģa mbo'ehara'ģa pe fariseus'ģa pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ģa pe. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe peko tehe Moisésva'ea remimbo'ea-gwera rupi, ei Jesus'ga.

—Petŷ pe imboheva'ea: hortelā erva-doce reheve cominho reheve. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji Tupana'ga pe pejikovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ea pyry Tupana'ga pe novia, ei Jesus'ga. Emo pe ndapekokatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ģa pe, ei Jesus'ga.

—Peko katu po pe hamo pejikokatuavo ojipe'ģa pe hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa ojive Tupana'ga ipotari. Emo ga pe koji'i huvihava pendekokatua. Pe ndapeporogwetygi ojipe'ģa. Peporogwety po pe ġa hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa Tupana'ga pe pyry ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava ġaporogwetyga, ei Jesus'ga.

—Napembojikogukari ojipe'ģa pejihe penhi'mberame ġa pe. Pembojikoguka po pe ġa pejihe hamo penhi'mbee'yma hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Penemimondoa pyry Tupana'ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava ġambojikogukara pejihe. Peko ti gareaporoģita rehe. Tapemondopigi ti ga pe no, ei Jesus'ga.

²⁴ —Heakwagweve'ga'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Pe peroho ojipe'ga penhinh'i'ga rupi. Pembogwambogwa pe mberu'i'ia ta'uyme ti ji ite'varuhuva'ea javo. Emo pe pe'u reki ite'varuhuheteve'ea hehanhuhūva'ea yuranuhūa'javuhuva'ea jaimelo jaimelo. Nahā ji ei pe me. A'ereki pe peko hete a'ea rehe – kiroki huvihava gwere Tupana'ga pe. Kiroki huvihava hete Tupana'ga pe – a'ea rehe pe ndapekoi, ei Jesus'ga ga pe.

²⁵ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'iga rupi pe jikoe'ymame ganhi'iga rupi pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Gwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahā ji ei. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo, ei Jesus'ga.

²⁶ —Heakwagweve'ga'java'ero nde ereko, fariseu! ei Jesus'ga gapyteripeve'ga pe. Epohi ti ejekote'varuhua hugwi ejeaporoğitakaturu. A'ero po ti nde rekokatui ejikokatuavo ojipe'ga pe nehē, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame nde ve: Epyhei copo pype prato pype reheve. A'ero copo ara ikatu no prato ara reheve, ei Jesus'ga.

²⁷ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe aheryvya ja, ei Jesus'ga. Ikatu tehe tapyja ita apopyra novia – kiroki oko aheryvya rehe. A'ereki ga omotiğuhū imbokatuavo tapyja. Ipype reki ite'varuhu herekovo inema ahekağa reheve, ei Jesus'ga.

²⁸ —Na jitehe pe ndekoi. Ojipe'ga ei pe mombe'gwovo novia: “Ehepia ga! Pyry hete ga okovo Tupana'ga nhi'iga rupi.” Ikwahave'yma ga ei nahā pe mombe'gwovo, ei Jesus'ga. A'ereki pe ojipe'ga moandyandyi. A'ereki peyvyteri pe reki pendeaporoğita ite'varuhu, ei Jesus'ga ga pe.

Tiruahū ti pe me ahemoandyandyiva'ea pe! ei Jesus'ga

(Lucas 11.47-51)

²⁹ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki ymyahū penamonhava'ea ojukajuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea pyryva'ea. Pe reki japokatui tapyja aheryvya rehe. A'ea pe imbokatui, ei Jesus'ga ga pe. ³⁰Pe pe'e: “Po ymyahū nhande rekoi nhaneramonhava'ea pyri, a'ero po nhande ndiahoi ahe rupi Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea jukavo hamo.”

³¹ —A'ea pe erame pe pejikwahavuka ojipe'ga pe ore ko aherakykwepoharamo javo – kiroki ahe ojukajuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga. ³²Ndojukapavi ahe ganhi'iga mombe'uhara'ga. Pejuka pota po ti pe hembyruera'ga naeru? ei Jesus'ga. Ga jukarame po ti pe ndekote'varuhuhetei penhamonhava'ea ja imbuhuruka hahyhetea pejihe nehē, ei Jesus'ga ga pe. ³³Ite'varuhuva'ero pe peko! ei Jesus'ga ga pe. Ite'varuhuva'ea ra'yro pe peko! ei ga ga pe. Tegwete peka'nhyhava hahyva'ea hugwi. Tupana'ga po ti pe mondo tuhē hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga ga pe.

³⁴ —Pejuka pota pe ga. A'ero kiro ji amondouka ga pe pyri nehē nhinh'i'ga mombe'uhara'ga Tupana'ga remimbotarimova'ea kwahapyra'ga ndeheve jireheve'ga mbo'ehara'ga ndeheve nehē no, ei Jesus'ga. Ojipe'ga po ti pe ga

jukai nehē. Ojipe'ga po ti pe ga mondoyi yva rehe ga mbovy hehe nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ga po ti pe ga nupanupai ipira apopyra pyvō ga mondohondohoga pejatykahavuhua pype nehē, ei Jesus'ga. Peko te'varuhu po ti pe ga pe pejigwojigwovo ga ndeviri nahā ga monhamonhana ojipejipe pe cidades pe nehē, ei Jesus'ga ga pe.

³⁵—Ga nhaporemo po ti ji ga mondoukari pe pyri nehē Tupana'ga ti tomondo hahyva'ea pe me nehē pe ga jukarame nehē javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ga imondoi hahyva'ea pe me okokatuva'ea repypava nehē.

—Ymyahū ahe ojiko Tupana'ga rehe okokatuavo. Nurā ymyahū penamonhava'ea ojuka ahe, ei Jesus'ga. Penamonhava'ea ojuka pyy Abelva'ea. Abelva'ea ko okokatuva'ea. Aerē penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea Baraquiasva'ea ra'yra'va'ea. Omano Zacariasva'ea nhandejatykahavuhua pyri templo pyri okara mbyteri pe ikwava'ehava pyri, ei Jesus'ga. ³⁶Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga po ti imondoi hahyva'ea pe me nehē. A'ereki penamonhava'ea ojukajuka ahe, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga oarō hete cidade de Jerusalém

(Lucas 13.34-35)

³⁷Kiro Jesus'ga ei:

—Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga cidadepeve'ga pe Jerusalémmeve'ga pe. Tupana'ga ahe mondoukarama pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamuti'ga omono'ono'ō gway'ria opepoa gwyri pe. Na jitehe ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamuti'ga ja pe nderekokatupota novia. Emo pe ndapepotaruhui reki, ei Jesus'ga.

³⁸—Pehendu ti a'ero! ei Jesus'ga. Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehē. Ga ndohepiakatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehē. Pe tehe po ti peko a'ero nehē. ³⁹Pe ndajirepiaga'javi nehē, a'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Aerē jate po ti ji rura'javi nehē. A'ea rupi po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ti tomombyry Jesus'ga pe. Gaha ko Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaḡwama

(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)

24 ¹Kiro Jesus'ga hemi gwe'yja'ga jatykahavuhua hugwi ogwovo. Gare-mimbo'ehara'ga nduri ga pyri.

—Ehepia nhandere'yja'ga jatykahavuhua ongarē'yjuhua ita apopyra, ei ga ga pe a'ero.

Nahā ga ei ga pe hepiuka ga pe. ²A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pehepia pe nhandejatykahavuhua nhaporemo avo, ei ga ga pe. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itauhua nehē. Omonduru pa po ti ga inoḡa nehē, ei Jesus'ga ḡwemimbo'ehara'ga pe.

Hahyheteaḡwama Jesus'gareheve'ga pe

(Marcos 13.3-13; Lucas 21.7-19)

³Aerē Jesus'ga hoi ogwovo vytyruhu pe oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apygame gare-mimbo'ehara'ga nduri ga pyri ojipe'ga ndovakie'y. Kiro ga ei ga pe:

—Emombe'u ti ore ve. Maname po ti ġa imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhimomby'ava'ea nehē ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē Jesus'ga uhura'ja ġweri javo. Gara na'ē po ti Tupana'ga gwepiuka ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē kiro mbapava koty javo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe. ⁵Aerē po ti he'yjuhuve'ga uhu ji ra'ara'ateheavo javo nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.” A'ea po ti ġa ei o'mbero nehē, ei Jesus'ga. He'yjuhuve'ga po ti heroviari ġa'mbea nehē, ei Jesus'ga.

⁶—Aerē po ti ojipe'ga tavukari ojipe'ga pe nehē. A'ero po ti ġa ei pe me: “Ira'agwe ġa tavukari. Paivouhu ġa ndekoi otavuka no,” e'i po ti ġa pe me nehē. Ġa a'ea imombe'urame pe me ti tapemomynhukari ġa pe pejipy'a penhimonghyjiukare'yma nehē. Otavuka tuhē po ti ġa nehē. A'ea rupi rūi po ti mbapavakotyva'ea nehē, ei Jesus'ga.

⁷—Ġagwyripeve'ga po ti oko na'ē ojipe'ga gwyripeve'ga ndehe otavuka nehē. Ojipe'ga nduvihavuhu'ga po ti omondo ojigwyripeve'ga otavuka ojipe'ga nduvihavuhu'ga gwyripeve'ga pe nehē, ei Jesus'ga. Ahā po ti ġa pe mbatera avo nehē. Pevo po ti ty'ara ġa jukai nehē no, ei Jesus'ga. Omyomyi po ti vyva avo nehē. Pevo po ti vyva imyimi nehē no, ei Jesus'ga. ⁸Nahā ypy po ti nehē. Aerē po ti koji'i tiruahū nehē, ei Jesus'ga.

⁹—A'ea renonde po ti ġa pe pyhygi pe nderohoahyavo huvihava'ga pyri nehē tomondo ti ġa hahyva'ea ġa pe javo. A'ero po ti ġa imondoi hahyva'ea pe me pe jukavo nehē. Nahā po ti vyvakotyve'ga ndekopavi pe ndehe pe arōe'ŷheteavo nehē pejikoga ġwaramo ji rehe, ei Jesus'ga.

¹⁰—A'ero po ti he'yjuhuve'ga jireheve'ga pohiri ji hugwi okote'varuhuavo hendukatue'yma nhinhi'ġa nehē hahyro ġwaramo ojive, ei Jesus'ga. Onhokwava'eġuka po ti ġa nhia'arōe'ŷve'ga pe nehē tomondo ti ġa hahyva'ea ġa pe javo, ei Jesus'ga. Nonhoarōi hete po ti ġa okovo opohirame nhinhi'ġa hugwi nehē, ei Jesus'ga. ¹¹Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'ga nduri he'yjuhuve'ga nehē. Ganhi'ġa rūi po ti ġa imombe'ui he'yjuhuve'ga moandya-ndyita, ei Jesus'ga. ¹²Jypya jireheve'ga onhoarō hete. Aerē po ti igwaigwavete ġambyteripeve'ga nonhoarōi onhimongyavo nehē. A'ereki igwaigwavete vyvakotyve'ga okote'varuhu, ei Jesus'ga.

¹³—Kiroki ga onhimboita avuirama opohire'yma ji hugwi – gaha po ti ji ga reroho yvagi pe ga mongovo avuirama jipipyri nehē, ei Jesus'ga. ¹⁴A'ea pyryva'ea po ti nhinhi'ġareheve'ga imombe'umbe'ui vyvakotyve'ga pe nhaporemo mbapava renonde. Ġa po ti e'i ġa pe nehē: “Perojjyjiyjiyuka ti pejeaporogita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehē.” A'ea po ti ġa imombe'ui ġa pe nhaporemo tokwaha pa ti ġa javo. Vyvakotyve'ga gwyripeve'ga nhaporemo henduvame ġanhi'ġa po ti ji rura'javi nehē mbapava koty nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'u aerēva'ea hahyheteva'ea

(Marcos 13.14-23; Lucas 21.20-24)

¹⁵—Aerē po ti pe hepiagi ite'varuhuhetehete'ea jipiukarame o'ama Tupana'ga apoa pype ipojy kahava pype. Ymyahū ite'varuhuhetehete'ea ahe

imombe'ui ikwatija Danielva'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea hako, ei Jesus'ga.

(Kiroki ga omonhi'ĩ aġa ikwatijara – tokwaha ti ga.)

¹⁶—Pe hepiagame ite'varuhuheteheteve'a jipiukari. A'ea rupi ti Judéia-peve'ġa toka'nhy onhana vytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti jawo, ei Jesus'ga. ¹⁷Kiroki ġa oko ongapereuhuva'ea arimo – ġahā ti kotihī toka'nhy onhana. Tokiyme ti ġa ġwonga pype ombatera renoheme'yma jugwi, ei Jesus'ga. ¹⁸Kiroki ġa oko ko pe – ġahā ti kotihī toka'nhy onhana. Tokiyme ti ġa ġwonga pe opira renoheme'yma, ei Jesus'ga. ¹⁹Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhyopotarame nehē. Iporia'i po ti ġa nehē no – kiroki ġa omoka'-mbuka'mbu gwa'ya'ġa ġa nenonhapotarame, ei Jesus'ga.

²⁰—Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ite'varuhuheteheteve'a jipiukarame po ti ore noroka'nhyotari yapouhua rupi. A'ereki a'ea rupi hahy ore ve ore horame. Nurā ti teremuhurukari ite'varuhuheteheteve'a yapouhua rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Pe'ji ti ga pe: “Noroka'nhyotari ore sábadu rupi oreporavykye'yma rupi. A'ereki Moisésva'ea e'i irupe rūi ahe toho nhandeporavykye'yma rupi jawo. A'ea rupi rūi ti toroka'nhy. Nurā ti teremuhurukari ite'varuhuheteheteve'a sábadu rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

²¹—A'ea ji ei pe momoranduva penhimboko'i ti aerēva'ea hugwi tiruahū-heteve'a hugwi jawo. Ite'varuhuheteheteve'a jipiukarame po ti tiruahū hete tuhē pe me nehē. Tupana'ga rembiapopyagwera jate ndogwerekoi a'ea'java'-ea. Aerē po ti ndogwerekoa'javi a'ea'java'ea nehē no, ei Jesus'ga.

²²—Aerē po ti Tupana'ga omombi tiruahūheteve'a nehē. A'ereki ga e'i jipe: “Momi po ti ġakira hehe nehē. A'ero kirupi!” ei ga. Po ti mbegwe ga imombigi tiruahūheteve'a nehē, a'ero po ti vyakotyve'ġa manombavi nehē. “Taha-hya'javyme ti nhiremimo'ēhara'ġa pe,” ei ga. Nurāro ġwaramo po ti ga imombigi nehē, ei Jesus'ga.

²³—Aerē po ti ojipe'ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Avo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga.

²⁴—Aerē po ti ojipe'ġa ei nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ei nehē: “Jihi ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo,” e po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ġa ei nehē: “Tiapoapo tuhē ti ahemonhimomby'aheteve'a ġa pe hepiuka ġa moandyandyita, Tupana'ga remimo'ēhara'ġa vehevi po.” A'ea po ti ġa ei japovo nehē, ei Jesus'ga. ²⁵Pehendu ti! ei Jesus'ga. Opomomorandu ji ko nahā po ti tiruahūva'ea nehē jawo, ei Jesus'ga.

²⁶—Nurā ti tapehenduvi ġanhi'iġa. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko ongae'yi me.” Ġa erame na, a'ero ti tapehoi ongae'yi me hepiaga. A'ereki ġa i'mbe. Ji rūi po ti nehē, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko oki pe ġandovakie'ỹ.” Ġa erame na, a'ero ti taperoviari ġanhi'iġa, ei Jesus'ga. A'ereki ġa i'mbe.

²⁷—Ji rura'javame tupā veraverava ja po ti ji rekoi nehē. Tupā veraveravame kwara ipora koty ombokojahu pa yvaga kwara ihoa koty vehevi, ei Jesus'ga. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ġa ji repiapavi jirura'-javame yvaga hugwi nehē vyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁸—Jukwaha po ti nehē, ei Jesus'ga. Ahe manorame ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehē ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha jirura'javame nehē javo.

Jesus'ga rura'javaḡwama

(Marcos 13.24-27; Lucas 21.25-28)

²⁹—Ḡa tiruahumbavirē pe me

“po ti kwara igwevi nehē”, ei Jesus'ga.

“Jahya po ti nombokojahua'javi nehē no.

Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehē.

Yvagipeva'ea po ti iḡwyḡwymi ipopoakava'ea nehē”, ei Jesus'ga.

³⁰ A'ero po ti Tupana'ga hepiukari yvagipeva'ea nehē tokwaha ti yvyakotyve'ḡa Jesus'ga ruraḡwama javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti yvyakotyve'ḡa gwyripeve'ḡa jehe'oi ovy'are'yma nehē. A'ero po ti ḡa ji repiagi ji rura'javame yvaḡatiḡa pyteri pe yvyakotyva'ero yvagipeva'ero nehē, ei Jesus'ga. Jipopoa-kara po ti ḡa gwepia nehē no. Nhirendy'jandy'java po ti ḡa hepiagi nehē no jikatuhetea, ei Jesus'ga.

³¹—Nanime trombeta ipyhava nehē, ei Jesus'ga. Hahyahi ipyambua nehē. Trombeta renduvame po ti jipyrive'ḡa hoḡahoi yvyakotyve'ḡa gwyri pe nhaporemoko'ovo nhinhi'ḡa rupi nehē. Pevopevo po ti ḡa nhiremimo'ēhara'ḡa monhimono'ono'oḡi ḡa nderua ji pyri nehē, ei Jesus'ga. Nahā po ti ḡa ḡa nderuri kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no tyapyra hugwi no nhimbya hugwi nehē no, ei Jesus'ga.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Marcos 13.28-31; Lucas 21.29-33)

³²—Kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvō, ei Jesus'ga. Hepiagame figo'yva pe pekwhaha. A'ereki henhunhame huangyra pe ei: “Kwaria ḡweri kiro,” pe'e pe. ³³Na jitehe hepiapavame tiruahūva'ea pejive po ti pe ikwahavi nehē kiro mbapava koty javo, ei Jesus'ga. ³⁴Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aḡwamove'ḡa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo nehē, ei Jesus'ga. ³⁵Opa po ti yvaga yvya pavēi nehē. Nhinhi'ḡa po ti ndopavaḡwami opopoakapige'yma okovo a'itituhēva'ero avuirama nehē, ei Jesus'ga.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehē?

(Marcos 13.32-37; Lucas 17.26-30, 34-36; 12.39-40)

³⁶—“Maname po ti nde rura'javi nehē?” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. A'ea yvyakotyve'ḡa ndokwahavi, ei Jesus'ga. Tupana'gapyrive'ḡa yvagipeve'ḡa ndokwahavi no. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei Jesus'ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava nehē, ei Jesus'ga.

³⁷—Noéva'ea nhinhaḡa renondehava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondehava pavēi, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ³⁸Ymyahū Noéva'ea nhinhaḡa renonde yhararuvihavuhua pype ahegwyripeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahegwyripeva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahā ahegwyripeva'ea rekoi okovo Noéva'ea avame yharuhua pype hako. ³⁹A'ea rupi ahegwyripeva'ea ndokwahavi yhyarehanhuhūa ruraḡwama – kiroki

ahegwyriveva'ea ndo'avi yharuhua pype. Ahegwyriveva'ea mbotypyvypava yhya nhatymbavi hako. Na jitehe po ti yvyakotyve'ga ndokwahavi jirura-
gwama nehë, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁰—A'ero po ti akwaimbae'ga mokonha'ga oko ko pe nehë. Kiro po ti oji-
pe'ga rerohohava nehë. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehë, ei Jesus'ga.

⁴¹—Kunha'ga mokonha'ga po ti ombo'i imbo'ihava pyvö. Kiro po ti ojipehëa
rerohohava nehë. Kiro po ti ojipehëa rejahava nehë, ei Jesus'ga.

⁴²—Penhimboko'i ti jipi ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatua vo ji mboha'uva.
A'reki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojy kaharete'ga rura'javi
nehë javo ji ve, ei Jesus'ga. ⁴³Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura
gwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga gwonga a'ea rupi
hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei
Jesus'ga.

⁴⁴—Nurä ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java
pota ji mbuhua, ei Jesus'ga. Pe ji mboha'uve'ymame kiro po ti ji ruri yvya-
kotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahã ahe ombojikoguka ojihe

(Lucas 12.41-48)

⁴⁵—Kiroki ga ombojikoguka opojy kahara'ga ojihe gweaporoğitakaturö –
marã ga rekokatui? ei Jesus'ga ga pe. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui
pe me ojo'java'ea mombe'gwovo. Gwepia katu ga opojy kahara'ga mbatera,
ei Jesus'ga. Ga pe gapojy kahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ga
ndepiakatuharamo. Ema'ë ti nhimbatera ga pe gandetakwera ja jipi to'u ti ga
javo.” Nahã ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

⁴⁶—A'ero gapyrive'ga jara'ga ndepiokatui imondovo ga pe ga nderekovo
gandepiakatuharamo ga horame. Aerë gapojy kahara'ga jivyri ga ndepiaga.
Ga e'i: “Ga ndepia katu reki ga imondovo ga pe,” ei ga.

—Pyry hete gandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo.
⁴⁷Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerë po ti gapojy kahara'ga ei ga pe nehë:
“Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwyrä reheve nhimbatera reheve no.”
Nahã po ti ga ei nehë toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

⁴⁸—Po gandepiakatuhara'ga rekote'varuhui, a'ero po ga ei oyvyteri pe
opojy kahara'ga rure'ymame: “Mbaigwe po ti jipojy kahara'ga jivyri nehë,”
e po ga. ⁴⁹A'ero po ga ndohepiakatui opojy kahara'gapyrive'ga, ei Jesus'ga.
Onupã po ga ga poravykyrame. O'u hete po ga gambatera gweagwy-
ryvamo no heagwyrve'ga pavëi, ei Jesus'ga. ⁵⁰Oyvyteri pe ga ei upa nduri
po ti jipojy kahara'ga kiro nehë javo.

—A'ea rupi po ti gapojy kahara'ga ruri ovahema nehë, ei Jesus'ga. ⁵¹Gapojy-
kahara'ga ga rovaja'rogukari nehë. A'reki ga ndokoi opojy kahara'ga nhi'iga
rupi. Nahã po ti gapojy kahara'ga ga mongoukari ahemoandyandyiva'ea pyri
nehë, ei Jesus'ga. Hahyva'ea ruvihava pype po ti ga jehe'oi ojihe a'ero onhi-
monha'ngavo hahyrame ojive nehë, ei Jesus'ga.

Kunhangwera'ga ivojave'ga dezve'ga

25 ¹—Ji rura'jahava koty marã po ti hekoi nehë yvyakotyve'ga pe ga
erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? ei Jesus'ga ga

pe. A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Kunhangwera'ga ivojave'ga ipyhygi lamparinas dezve'ga, ei Jesus'ga. A'ea ġa herohoi ga rovatiamo – kiroki ga hambireko a'ea rupi.

²—Jara'ga cincove'ga okwaha hete gweaporoġitakaturu kunhangwera'ga. Jara'ga cincove'ga ndokwahahetei gweaporoġitate'varuhuavo kunhangwera'ga, ei Jesus'ga. ³Ikwahave'ġve'ga ndogwerohoi querosene'java'ea herohorame lamparinas. ⁴Ikwahave'ga ki a'e te gweroho querosene'java'ea nhumbi'a pype herohorame lamparinas. ⁵Mbaigwe ga ruri – kiroki ga hambireko. A'ero kunhangwera'ga kiri gwopehyiro, ei Jesus'ga.

⁶—Ypyhaji katu ġa henduvi ġanhi'ġa. “Porog ga ruri. Pehog ti ga rovatiamo,” ei ġa.

⁷—A'ea henduvame kunhangwera'ga vyri ikytiavo imondyhava pavio japokatuavo tombokojahu katu ti javo, ei Jesus'ga. ⁸A'ero ikwahave'ġve'ga ei ikwahave'ga pe: “Pembuhu ore ve querosene'java'ea. A'ereki ogwe oreapog lamparinas,” ei ġa.

⁹A'ero ikwahave'ga ei: “Noromondog po ti ore nehē. A'ereki oreapog querosene'java'ea ndohygi nhandeapog rehe nhaporemog lamparinas rehe nhaporemog. Pehog ti ima'ehara'ga pyri ipyhyga pejive,” ei ġa ikwahave'ġve'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁰—A'ero ikwahave'ġve'ga hog toropyhy ti javo. Ġandakykweri ga ruri reki – kiroki ga hambireko. Onhimboavujikweve'ga hog ga rupi toryvi pe okiavog onga pype. Ġwovapytġ ga a'ero, ei Jesus'ga.

¹¹—Aerē ikwahave'ġve'ga nduri javo: “Ehovapytymba'vog ti ore ve. Toroki,” ei ġa.

¹²—A'ero ga ei ġa pe: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehē. Imombe'ukatuavog ei ei pe me: Peko pe amboteherog ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹³—Nahā po ti hekog nehē. Nurā nane'ymi ti pepog jirura'java penhimo-miranama ji mbuhua, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojykaharete'ga rura'javi nehē javo, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Huvihava'ga omondog oitambere'ia trēsve'ga pe

(Lucas 19.11-27)

¹⁴—Jirura'jahava koty marā po ti hekog vvyakotyve'ga pe ġa erame Tupana'ga nanderuvihavuheterog okog javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Akwaimbae'ga hog paivouhu ojipe'ga gwyri pe. Ohog renonde ga ojipyrive'ga mbuhurukari ojipyri. Ga omondomondog ġa pe ombatera oitambere'ia no tombohe'yjuhu ti ġa ji ve javo, ei Jesus'ga.

¹⁵—A'ero cinco itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondog ojipe'ga pe ġa hoghe ga ombohe'yi kwaha javo. Dois itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondog ojipe'ga pe ga gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. Ojipeji itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondog ojipe'ga pe ġa gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. A'ero ga ei: “Pepyhyhy ti mbatera nhiitambere'ia pyvō. Aerē ti pema'emaē mbatera itambere'ia ipyhyga koj'i'iva'ea,” ei ga ġa pe. “Nahanahā ti peporavyky nhiitambere'ia pyvō koj'i'iva'ea imono'ono'og aerē imbuhua ji ve,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—Kiro ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo paivouhu hete ojipe'ġa gwyri pe, ei Jesus'ga.

¹⁶—A'ero gapyrive'ga – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia ga hugwi – gaha nambegwei'i'i ogwovo ipyhypyhyga mbatera ipyvō. Aerē ga ima'ema'ēi mbatera ipyhypyhyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirē ga gwereko dez itambere'ia hehanhuhūva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁷—Na jitehe ojipe'ga – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi. Ga oho ipyhypyhyga mbatera ipyvō. Aerē ga ima'ema'ēi mbatera ipyhypyhyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirē ga gwereko quatro itambere'ia hehanhuhūva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁸—Ojipe'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga apoa – gaha gwyvykoi itambere'ia inoġa yvykwara pype imima tareko katu ti javo, ei Jesus'ga.

¹⁹—Aerē mbaigwehu ġanduvihava'ga rura'java paivohua hugwi ua, ei Jesus'ga. Ovahemame ogwyri pe kiro ga ojipyri'ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ġa pe ga omondo oitambere'ia tombohe'yjuhu ti ġa ji ve javo. Ga ġa mbuhuruka ojipyri. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Maramomi kiro nhiitambove'ia ġa imbohe'yjuhurame? Koji'i po ġa ipyhygi ji ve jirakykweri,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

²⁰—A'ero ga ruri ga pyri – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. Ga gweru gwuvihava'ga pe dez itambere'ia. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve cinco itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepygame ji ipyhygi dez,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²¹—A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurā po ti ji imondoi he'yiheteva'ea nde ve nehē embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavēi,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²²—Aerē ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve dois itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepygame ji ipyhygi quatro,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²³—A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurā po ti ji imondoi he'yiheteva'ea nde ve nehē embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavēi,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²⁴—A'ero ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo ko nde,” ei ga. “Akwaha ji ndereaporoġitate'varuhua. Nde ndereporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ga hugwi ejive. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga. ²⁵“Akyhyji ji nde hugwi. A'ero ji hoi imima neitambove'ia yvy pe – akoja nde erembuhu ji ve ikwehe'i. Ehepia neitambove'ia – akoja jitehe!” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²⁶—A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereko te'varuhu nde evevugwero. Nde tuhē ere'ere'e ji ve: 'Erepyhy nde ejive eporavykye'yma. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive.' Nahā nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambove'ia nde ve embohe'yi ti javo, ei ga. ²⁷Nurā po nde eremondo nhiitambove'ia ikwepykara'ġa pe banco pype hamo. A'ero imbuhu'raġirē ojipe'ga pe po ġa ombuhu koji'iva'ea nde ve hamo, ei ga ga pe.

Nahā po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri hamo. A'ero ji rura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia irūa reheve hamo,” ei ga ojipyri-ve'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁸—Ojipe'ga pe ga ei: “Pepyhy ti nhiitambere'ia ga hugwi imondovo ako-ja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahā herekovo dez itambere'ia,” ei garuvihava'ga, ei Jesus'ga.

²⁹—A'ero ji ei pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ga gwereko a'ea pyvō oporavyky pota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvō javo. Gwerekano ranuhū po ti ga nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

³⁰—Nurā ġanduvihava'ga ei javo ojipyrive'ga pe: “Akoja'ga – kiroki ga nombohe'yi nhiitambere'ia – gaha ti toporavykya'javyme ji ve ipotare'yma ġwaramo. Pemombo ti ga ypytunahiva pype. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive a'ero nehē,” ei ga, ei Jesus'ga ojo'java'ea imombe'gwovo.

Mbapava koty po ti Tupana'ga e'i ġa pe nehē

³¹—Aerē vyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rura'javi vyakotyve'ga nduvihavuhetero nehē, ei Jesus'ga. Nhirendy'javuhua pyteri pe jikatukatuvā'ea pyteri pe po ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Pyryve'ga pavēi nhaporemō po ti ji rura'javi nehē Tupana'gapyrive'ga pavēi yvagipeve'ga pavēi.

—A'ea rupi po ti ji reni jiapykakataua rehe javo vyakotyve'ga pe nehē, ei Jesus'ga. ³²Amono'ono'oġuka po ti ji vyakotyve'ga gwyrive'ga jirovai pyteri pe nehē. Ovelhas repiakatuha'ga ope'a ovelhas cabritos hugwi jipi. Na jitehe po ti ji vyakotyve'ga pe'ai nehē, ei Jesus'ga. ³³Tupana'ga nhi'ġarupive'ga pe po ti ji ei nehē: Pejo ti ji pyri kokoty jijohukoty rūi, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ga pe po ti ji ei nehē: Peho ti kikoty jijohukoty, a'e po ti ji nehē, ei Jesus'ga. Nahā po ti ji Tupana'ga nhi'ġarupive'ga pe'ai ojipe'ga hugwi avo vyva koty nehē, ei Jesus'ga.

³⁴—Tupana'ga nhi'ġarupive'ga pe po ti ji ei ġanduvihavuhetero nehē jijohukotyruive'ga pe nehē: Tupana'ga jiruva'ga omombyry pe me. Nurā ti pejo pejikovo ġanduvihavamo Tupana'ga pyri ga rekorame ġanduvihavuhetero, ei Jesus'ga. Ymyahū vyva aporame Tupana'ga omboavujikwe pe me toko ti ġa ġanduvihavamo javo.

—Nahā ji ei pe me. ³⁵A'ereki ty'ara ji jukarama pe pembuhu mbatera ji ve, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'ġarupive'ga pe nehē, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe pembuhu yhya ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Ji hajiheva'ea pe me. Emo pe pe'e ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea pe pe'e ji rerekokatuavo, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. ³⁶Ji pire'ymame pe pemondo jipira ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehē. Ji tetirūarame pe pejo ji pyri ji pokoga. Ji imombe'urame Tupana'ga nhi'ġa ġa ji mongi cadeia pype. Pevo pe nduri ji pyri ji pokoga, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'ġarupive'ga pe nehē, ei Jesus'ga.

³⁷—A'ero po ti ganhi'ġarupive'ga ei ji ve nehē opojykaharetea pe nehē: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarama?” e po ti ġa nehē. “Ndrohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore noromondoi mbatera nde ve,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga.

“Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Ndorohepiagi tuhê reki ore! Nurã ore noromondoi yhya nde ve,” e po ti ġa ji ve nehê, ei Jesus'ga. ³⁸“Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndorohepiagi tuhê reki ore! Nurã ore ndoro'ei nde ve a'ero: Ejo ti i'gwovo ore pyri ekiavo oreronga pype. Na rûi ore ei nde ve,” e po ti ġa nehê. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Ndorohepiagi tuhê reki ore! Nurã ore noromondoi ndepira nde ve,” e po ti ġa ji ve nehê, ei Jesus'ga. ³⁹“Maranime ore nde repiagi nde tetirûarame? Ndorohepiagi tuhê reki ore nde tetirûarame. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa nehê. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Ndorohepiagi ore nde rename cadeia pype. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa ji ve nehê, ei Jesus'ga.

⁴⁰—A'ero po ti ji ei ġa pe jirekorame ġanduvihavuhuhetero nehê: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirû'ga pokokaturame jihi tuhê pe ji poko katu a'ero. Po okoteheva'ero ga rekoi novia nhiirû'ga jireheve'ga. Pe ga pokokaturame jihi tuhê pe ji poko katu a'ero, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'ġarupive'ga pe nehê, ei Jesus'ga.

⁴¹—Ojipe'ġa pe jijohukotyve'ġa pe po ti ji ei nehê: Pejipe'a ti pejigwovo ji hugwi. Pendekote'varuhua ko pehoaġwama tata pype. Nurã ti peho hahyva'ea ruvihava pype tata pype – kia Tupana'ga oapo toho ti Diabo'ga gapyriva'ea pavêi ipype nehê javo, a'e po ti ji nehê, ei Jesus'ga. Pevo tata pype po ti hahy avuirama pe me nehê, a'e po ti ji jijohukotyve'ġa pe nehê, ei Jesus'ga.

—Nahã ji ei pe me. ⁴²A'reki ty'ara ji jukarame pe napembuhuri mbatera ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehê, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe napembuhuri yhya ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehê, ei Jesus'ga. ⁴³Ji hajiheva'ea pe me. Ndape'ei pe ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea rûi pe'e pe ji rerekokatue'yma, a'e po ti ji ġa pe nehê, ei Jesus'ga. Ji pire'ymame pe napemondoi jipira ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehê. Ji tetirûarame pe ndapejori ji pyri ji pokoge'yma. Pe ndajipokogi ji rekorame cadeia pype, a'e po ti ji ġa pe nehê, ei Jesus'ga.

⁴⁴—A'ero po ti ġa ei ji ve nehê opojkaharetea pe nehê: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ġa nehê. “Ndorohepiagi tuhê reki ore. Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndorohepiagi tuhê reki ore,” e po ti ġa ji ve nehê, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Maranime ore nde repiagi nde tetirûarame?” e po ti ġa ji ve nehê, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Nahanahã nde rekorame ore ndorohepiagi tuhê reki. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa ji ve nehê, ei Jesus'ga.

⁴⁵—A'ero po ti ji ei ġa pe nehê: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirû'ga pokokatue'ymame jihi tuhê pe ndajipokokatui a'ero. Po okoteheva'ero ga rekoi novia nhiirû'ga jireheve'ga. Pe ga pokokatue'ymame jihi tuhê pe ndajipokokatui a'ero, a'e po ti ji ġa pe nehê, ei Jesus'ga.

⁴⁶—Ġa po ti oho hahyva'ea ruvihava pype tata pype upa avuirama nehê, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'ġarupive'ġa po ti oho yvagi pe okovo avuirama Tupana'ga pyri upa nehê, ei Jesus'ga.

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; João 11.45-53)

26 ¹A'ea mombe'upavirê Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

²—Mokõi po ti pe kiri nehê. A'ero po ti nhandere'yja'ġa japoi toryva i'gwovo nehê – kiroki toryva pe nhande ei: Páscoa, ei Jesus'ga ġa pe.

A'ea rupi po ti nhikwava'ehava ġa pe nehē. Ji pyhy ti ġa ji mbovyva yva rehe ji jukavo nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³ A'ea rupi ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa ojatyka judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi xava'eve'ġa pavēi no. Ojatyka ġa Caifás'ga rongauhua pype. Caifás'ga ko ikwava'ehara'ġa nduvihavuhu'ga. ⁴ Kiro ġa eġa'ei ojohupe:

—Marā po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukauka nehē? ei ġa.

⁵ Toryva rupi rūi ti nhande ga pyhygukari nehē he'yjuhuve'ġa ti tojogwayvay-varyme ga rehe onhimongyavo nehē, ei ġa ojohupe.

Nahā ġa ei. A'ereki Páscoa rupi judeus'ġa ojatyka gwe'yjuhuro tikwahava'ja ti nhaneramonhava'ea reruragwera Egito hugwi javo.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaġa rehe

(Marcos 14.3-9; João 12.1-8)

⁶ Aerē Jesus'ga rekoi Simão'ga ronga pype cidade'i pe Betânia pe. Simão'ga ko ijaijauhugwera'ga. ⁷ Garonga pe Jesus'ga i'urame kunhangwerahēa heruri perfume nhandya hyrua pype. He'yi hete itambere'ia perfume rehe. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. Jesus'ga pyri hēa heruri herovahema. Hēa heka'-vogi perfume Jesus'ga akaġa rehe. A'ereki hēa ga arō hete.

⁸ Hepiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa onhimonha'nga.

—Maranameuhū hēa jigwarai perfume rehe heka'voteheavo ga'akaġa rehe? ei ġa. ⁹ Omondo po hēa ima'ehara'ġa pe ramo ipyhyga itambere'ia he'yiva'ea imondovo imbatere'jyve'ġa pe ramo. A'ereki he'yi itambere'ia hehe, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa.

¹⁰ Jesus'ga okwaha ġa'ea. A'ero ga ei ġa pe:

—Maraname pe hēa mbote'varuhu pota? Pepi ti. A'ereki hēa oko katu katu ji ve heka'voga nhiakaġa rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹ Nane'ymi imbatere'jyve'ġa oko pe pyri. A'ero ipotarama nane'ymi pe imondoi ġa pe. Ji po ti a'ea nakom-begwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Heka'vogame perfume jira'oa rehe hēa ji mboavujikweri nhitymaġwama pe, ei Jesus'ga. ¹³ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti ojipe'ġa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo yvyakoty-ve'ġa pe nhaporemō, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ġa hēa mombe'ui nehē no tokwaha pa ti ġa hēarembuhuragwera, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo

(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)

¹⁴ Kiro Judasva'ea hoi ogwovo ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa pyri. Judas Iscariotes ei ġa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyte-ripeva'ea. Kiro Judasva'ea hoi ovahema ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa pyri.

¹⁵ Ġa pe ahe ei:

—Maramomi po ti pe imbuhuri ji ve itambere'ia nehē? A'ero po ti ji ga pyhyguka pe me nehē, ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ahe ve:

—Toromondo ti momi trinta nde ve itambere'ia prata apopyra, ei ġa.

—Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji Jesus'ga pe me nehē, ei ahe.

A'ero ġa imo'emo'ei itambere'ia imondovo ahe ve.

¹⁶ Herogwovo ahe ea'jaal'javi oyvyteri pe gweaporoġitaro: “Marā po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhyguka ġa pe nehē?” ei ahe oyvyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi*(Marcos 14.12-21; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30)*

¹⁷Aerē kiro toryva Páscoa. A'ea rupi nanani judeus'ga i'ui pāo ndovuriva'ea. Nurā Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduri Jesus'ga pyri javo ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nde ve Páscoa rupi nehē tere'u ti javo? ei ġa.

¹⁸A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peho ti cidade pe pejigwovo akoja'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Kiro po ti nhimanohava nehē. A'u po ti ji mbatera Páscoa rupi neronga pype nhiremimbo'ehara'ga pavēi nehē.’ Nahā nhanembo'ehara'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji akoja'ga pe, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

¹⁹—Kwa, ei ġa. Ogwovo ġa hoi japovo mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhī'ġa rupi.

²⁰Aerē Jesus'ga ruri ovahema. Kwara horē Jesus'ga apygi mesa pyri ġwemimbo'ehara'ga pavēi dozeve'ga pavēi. ²¹Ġa i'urame Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka jujukahara'ga pe nehē, ei ga.

²²Ndovy'arihu ġa a'ero. Ġa naġanani ġa ei ga pe:

—Ji rūi re po? ei ġa Jesus'ga pe ga renoina jipojykaharetero javo ga pe.

²³A'ero ga ei ġa pe:

—Kiroki ga omonde pāo tyhya pype i'gwovo ji pavēi – gaha po ti ji pyhyguka jujukahara'ga pe nehē, ei Jesus'ga. ²⁴Amano tuhē po ti ji nehē. Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara ei ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jujukahara'ga pe – ga pe po ti tiruahū hete nehē. Po gayhēa nombo'ari ga hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁵Judasva'ea ko aerē Jesus'ga pyhyguka gajukahara'ga pe. Kiro ahe ei:

—Ji rūi re po? ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Ndehe ko ere pohā, ei ga Judasva'ea pe.

Jesus'ga omondo ahe ve pāo vinho reheve*(Marcos 14.22-26; Lucas 22.14-20; 1 Coríntios 11.23-25)*

²⁶Ġa i'urame Jesus'ga ipyhygi pāo. Kiro ga nhī'ġi Tupana'ga pe hehe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhī'ġirē ga haygwe'rogwe'rogi pāo imondomondo ġwemimbo'ehara'ga pe.

—Pepyhy ti i'gwovo pāo. A'ea ko jira'oa, ei Jesus'ga ġa pe.

A'ea ga ei ġa pe aere'i po ti hajiheve'ga jigwarai jira'oa rehe ji jukavo nehē javo. Ga hugwi ġa ipyhygi pāo i'gwovo.

²⁷Ġa i'urame ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Hehe ga nhī'ġi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga imondoi vinho ġa pe.

—Pe napenani ti pe'u, ei ga ġa pe. ²⁸A'ereki a'ea ko jirekoa, ei Jesus'ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijjukauka nehē. Nahā po ti ji manoi yvyakotyve'ga ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurā jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori

he'yjuhuheteve'ğa ndekote'varuhua ġa hugwi nehẽ ġwembi'ea rupi nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁹—A'e ji pe me: Kiro po ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehẽ, ei Jesus'ga. Aerẽ po ti nhanderuvihavuhuhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva ġwonga pe yvagi pe nehẽ. A'ea rupi po ti ji japoi toryva a'ero hajiheva'ea ipyahuva'ea nehẽ jiroryvamo pe pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁰ Onhimby'yirame ġa hoi onga hugwi ogwovo oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo

(Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)

³¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe nhaporemo po ti pe pohiri ji hugwi penhana kiro ypytunimo ġa ji pyhyga ġwaramo. A'ereki nahã Tupana'ga imombe'ui ikwatijarukaramo hako. Garembikwatijarukara e'i:

“Ajukauka po ti ji ovelhas repiakatuhara'ga nehẽ,” ei Tupana'ga.

‘Onhiġwaheġwahẽ ovelhas hepiakatuhara'ga renymbava nehẽ,’ ei

Tupana'ga,” e'i ikwatijariipyra, ei Jesus'ga.

Ji ve Tupana'ga ei ovelhas repiakatuhara'ga. Pe me ga ei ovelhas, ei Jesus'ga.

³²—Tupana'ga ji mbogwerava'javame ji na'ẽ po ti aho Galilėiapeve'ğa gwryi pe pe nenonde nehẽ, ei Jesus'ga.

³³ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Jara'ğa po ti opohipavipe nde hugwi nehẽ. Jihi po ti ndapohiraġwami nde hugwi nehẽ, ei ga.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehẽ: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trẽs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiġa nhi'iġa renonde nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

³⁵—Nda'ei tuhẽ po ti ji nanongara nehẽ, ei Pedro'ga Jesus'ga pe. Po ti ġa ji juka vehevi nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei nanongara nehẽ, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

A'ea jitehe Jesus'ga remimbo'ehara'ğa epavi Jesus'ga pe no.

Jesus'ga oko matetȳhava pype Getsẽmani pe

(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

³⁶ A'ero Jesus'ga ġa nderovahemi Getsẽmani pe.

—Peapy ti avo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe. Hehemo'i po ti ji hoi nhinhi'iġa Tupana'ga pe, ei ga.

³⁷ Hehemo'i ga hoi a'ero Pedro'ga rerogwovo ojupi mokonha'ğa ndeheve Zebedeu'ga ra'yra'ğa ndeheve. Ndovy'ahetei Jesus'ga opy'a mbojuavo. ³⁸ A'ero ga ei ġa pe:

—Jivy'are'yma ji juka pota. Pepyta ti avo. Tapekiri ti ji reheve ji moiruamo, ei ga ġa pe.

³⁹ Hehemo'i ga hoi ġa hugwi onhinoġa ojovapyvo onhi'ihteavo Tupana'ga pe ji ndavy'ahetei javo.

—Apĩ, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Nde ipotaramo terembuhurukari ti hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ġa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi

rūi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴⁰ Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ga pyri trêsvē'ga pyri ġa ndepiaga. Oki ġa upa. A'ero ga ei Pedro'ga pe:

—Napenhimomiranami'i'i pe pejopehyja pe naerū? Ndapekiri po pe hamo ji moirūharamo, ei Jesus'ga ga pe. ⁴¹ Penhi'i ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. A'ereki pe peko pota Tupana'ga nhi'i'ga rupi novia. Emo pe napenhi-momiranami pejikote'varuhua pe Tupana'ga pe pokoge'ymame, ei Jesus'ga.

⁴² Aerē ga hoa'javi hehemo'i onhi'i'ga'java Tupana'ga pe.

—Apī, ei ga gwuwa'ga pe Tupana'ga pe. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ipo'ruavo nehē, ei Jesus'ga.

⁴³ Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ga pyri trêsvē'ga pyri ġa ndepiaga. Okira'ja ġa upa. A'ereki ġa hopehyi hete.

⁴⁴ Aerē ga hoa'javi hehemo'i ġa hugwi onhi'i'ga'java Tupana'ga pe.

—Apī, ei ga. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ipo'-ruavo nehē, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁵ Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ga pyri. Ga e'i ġa pe:

—Peki jitehe pe kiro pejipytu'uro naerū? ei ga ġa pe. Ji rendu ti! Kiro ihoi japiavo nhikwava'e'ga okote'varuhuve'ga po pe! ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ⁴⁶ Pevy ti pepo'ama, ei ga. Pehepia! Kiro ga ruri – kiroki ga ji pyhyguka jujukahara'ga pe. He xaho tuhē ga rovatiamo a'ero, ei Jesus'ga.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; João 18.3-12)

⁴⁷ Jesus'ga nhi'i'game ġa pe nanime Judasva'ea ruri ovahema Jesus'ga pyri dozeve'ga pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea. Judasva'ea rupi he'yive'-ġa nduri herua itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve herovahema. Ikwava-ēhara'ga nduvihava'ga xava'eve'ga pavēi omondouka ġa topyhy ti ġa Jesus'ga javo.

⁴⁸ Kiro Judasva'ea Jesus'ga kwahavukari ġa pe Jesus'ga pyhyguka ġa pe. A'ereki ahe e'i jipe ġa pe:

—Jivahemame Jesus'ga pyri po ti ji ga beijai nehē. A'ero po ti pe ga kwahavi nehē gaha ko Jesus'ga javo. Pepyhygahy ti ga a'ero, e'i jipe Judasva'ea ġa pe.

⁴⁹ Aero kiro Jesus'ga pyri katu Judasva'ea vahemi.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe javo tehe ga pe. Aero ahe Jesus'ga beijai.

⁵⁰ —Kwāi, ei Jesus'ga ahe ve. Eho ti ejeaporoġita rupi, ei Jesus'ga Judasva'ea pe.

A'ero ikwava'ehara'ga nduvihava'gandeheve'ga nduri Jesus'ga pyhyga.

⁵¹ Nanime Jesus'gapavēive'ga pyteripeve'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'-ea. A'ea ga imondoi ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga.

⁵² Aero Jesus'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Emondōa'ja ti eapoa eku'ayviri, ei Jesus'ga. Kiroki ġa otavuka ojipe'ga pe ġa jukavo – ġa pe po ti ojipe'ga otavuka ġa jukavo, ei Jesus'ga. ⁵³ Po ti ji ei

jiuruva'ga pe nehē ji poko javo, a'ero kotihī po ti ga ojipyrive'ga mondoukari ji pyri he'yjuhuheteve'ga yvagipeve'ga doze exércitos nehē koji'live'ga vehevi nehē topoko ti ga Jesus'ga javo, ei Jesus'ga ga pe. ⁵⁴ Po ti ji ei ga pe embuhu ti ga javo, a'ero po ti ndohoi Tupana'ga rembikwatijarukara apiavo kiro. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i: "Tomano ti ga." Ymyahū Tupana'ga ei a'ea ji mombe'gwovo ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁵⁵ A'ea mombe'urē Jesus'ga ei ikwava'ēhara'ga nduvihava'gandeheve'ga pe:

—Amovahī po ji governo naerū? Nurā pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? Nane'ymi ji rekoi pe pavēi pe mbo'eavo nhandejatykahavuhua pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. ⁵⁶ Kirogwe jate pe nduri tipyhy ti Jesus'ga javo. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'i-po'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo – kiroki Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea rembikwatijara, ei Jesus'ga.

Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ga pohipavi Jesus'ga hugwi onhana.

Jesus'ga oko ahemoğitaharava'ea rovai pyteri pe

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Kiro Jesus'ga pyhyhara'ga ga rerohei Caifás'ga rongauhu pe ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga rongauhu pe. Pevo judeus'ga mbo'ehara'ga ojatyka xava'eve'ga pavēi.

⁵⁸ Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri onhimboyha'iavo ga hugwi tajipyhygye ti ga javo. Ovahē ga Caifás'ga rongauhua pyri okari pe. Pevo ga apygi guardas'ga pavēi marā po ti ga Jesus'ga rerekoi nehē javo.

⁵⁹ Judeus'ga moğitaharamo ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga xava'eve'ga pavēi jara'ga pavēi no – ga nhaporemo ojuka pota Jesus'ga. Ga nhaporemo gweka i'mbeve'ga ti'mbe ti ga Jesus'ga oko te'varuhu javo. Ğambea rendu pota ga. A'ereki ga gwepiuka pota Jesus'ga rekote'varuhua tijuka ti ga a'ero javo. ⁶⁰ He'yive'ga nduri ga pyri o'mbero novīa. Emo ğanhi'i'ga ndojo'jajo'javi reki. Nurā tegwete Jesus'ga jukahava nanongara rehe. Aerē mbapavamo mokonha'ga nduri. O'mbero ga ei Jesus'ga nhi'i'ga mombe'gwovo.

⁶¹ —Agwa'ga, ei ga Jesus'ga mombe'gwovo. Gaha e'i: "Jipopoaka ji. Nurā nonhimimiva'ea ji ve. Ipotarame po ti ji imoka'nhymbavi Tupana'ga ruhava nehē aerē japokatua'java mokōi rupi jikira rupi nehē." A'ea Jesus'ga ei, e'i tehe mokonha'ga.

⁶² A'ero Caifás'ga ei Jesus'ga pe opo'ama:

—Nde nerenhi'i'gi a? Marāi nde a'ero? A'iti nde ere poha? ei ga Jesus'ga pe.

⁶³ Nonhi'i'gi Jesus'ga onhi'ipotare'yma ğwaramo. Caifás'ga ei a'ero:

—Enhimombe'u katu ti ji ve kiro Tupana'ga nenhi'i'ga renduvame avuira-mave'ga. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Tupana'ga ra'yra naerū? ei Caifás'ga Jesus'ga pe.

⁶⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha. A'e ji pe me: Aere'i po ti pe ji repiagi ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi jitekovo huvihavamo nehē. Pe po ti ji repiagi ji rura'javame yvağati'ga pyteri pe ua yvya koty nehē no yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁶⁵ A'ero Caifás'ga opira mbotararagi anhimboahi ji javo. E'i ga:

—Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero. Kirupi ojipe'ga nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! A'ereki Jesus'ga tuhē okote'varuhua repiuka nhande ve.

Pehendu pe ga ko, ei Caifás'ga ġa pe. ⁶⁶Marā pendeaporoġita? Marāi pe ga pe? ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei:

—Oko te'varuhu tuhē ga. Tomano ti ga, ei ġa.

⁶⁷A'ero ġa nyvuni Jesus'ga rova rehe ga nupanupamo. Ojipe'ga ga petegi opovo.

⁶⁸—Tupana'ga okwahapavuka nde ve nde ko Cristo ġwaramo, e'i tehe ġa Jesus'ga pe. Emombe'u katu ti ore ve a'ero. Ma'ga okwa nde rehe? ei ġa Jesus'ga pe. Nahā ġa ga rerekomemui okote'varuhuavo ga pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

⁶⁹A'ea rupi Pedro'ga apygi okari pe Caifás'ga ronga pyri. Caifás'gapyrivehēa ruri Pedro'ga pyri.

—Ndehe ko Jesus'ga pavēiva'ea Galiléiapeve'ga pavēiva'ea, ei hēa Pedro'ga pe.

⁷⁰Pedro'ga nanhimombe'ui reki. Ġandovaki nhaporemo ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga ogwovo.

⁷¹Ga horame porta rupi – kiroki a'ea oho pehea pe – ojipehēa Caifás'gapyrivehēa Pedro'ga repiagi. Pevove'ga pe hēa ei:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavēive'ga no Nazarépeve'ga pavēive'ga, ei hēa.

⁷²A'ero Pedro'ga ei hēa pe:

—Ji ndakwahavi akoja'ga, ei ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu nde ve Tupana'ga nhinhi'iġa renduvame, ei Pedro'ga o'mbero.

⁷³Aere'i pevove'ga nduri Pedro'ga pyri – kiroki ġa o'ā pevo – javo ga pe:

—Nde tuhē ko Jesus'ga pavēiva'ea. A'iti a. A'ereki nenhi'iġa ko Galiléiapeve'ga nhi'iġa ja. Nurā ore nde kwahavi, ei ġa Pedro'ga pe.

⁷⁴A'ero Pedro'ga ei:

—Ji ndakwahavi tuhē akoja'ga, ei Pedro'ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu pe me Tupana'ga nhinhi'iġa renduvame. Po ji mbero a'ea rehe, a'ero po ti Tupana'ga tomondo hahyva'ea ji ve, ei Pedro'ga ġa pe.

Nanime inamutiġa nhi'iġi. ⁷⁵A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Inamutiġa nhi'iġa renonde po ti trēs nde ea'jaa'javi ji ve ji ndakwahavi Jesus'ga javo,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhū.

Gweroho ahe Jesus'ga Pilatosva'ea pyri

(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; João 18.28-32)

27 ¹Ko'emame ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga nhomonhi'inh'iġi xava'e-ve'ga pavēi.

—Marā po ti nhande ei Jesus'ga jukauka nehē? ei ġa. Nahanahā po ti nhande ei imboja ga rehe nehē. A'ero po ti ġa ga jukai nehē, ei ġa ojohupe.

²A'ero ġa ga pokwarukari ga rerohouka ga mo'amuka governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe.

Judasva'ea ojijuka

(Atos 1.16-19)

³Judasva'ea ġwendu ġa erame tomano ti Jesus'ga javo. Ahe ko opyhyguka Jesus'ga ġa pe. Henduvame ġanhi'iġa ahe ei oyvyteri pe: “Mbaria po ji ga

pyhygukaruhui!” ei ahe. A’ea rehe ojapyakavo ahe rekoveuehui a’ero hero-hoa’java trinta itambere’ia prata apopyra ikwava’ēhara’ga nduvihava’ga pe xava’eve’ga pe no. ⁴ Ĝa pe ahe ei:

—Ako te’varuhu ji Jesus’ga pyhyguka pe me oji’i. A’ereki ga oko katu. Omano po ti ga jite’varuhua rehe nehē, ei ahe.

Kiro ĝa ei:

—Ndorokoi ore hehe. Ndehe ti eko hehe! ei ĝa Judasva’ea pe.

⁵ A’ero Judasva’ea imombori itambere’ia prata apopyra vyvyvo ĝajatykaha-vuhua pype ogwovo ojijugwa onhimbohaekovo ojuri mo ojijukavo.

⁶ Ikwava’ēhara’ga nduvihava’ga opyhy itambere’ia. A’ero ĝa ei ojohupe:

—Marā po ti nhande herekoi naerū? Timondo nhande a’ea Judas’ga pe ikwehe’i topyhyguka ti ga Jesus’ga nhande ve javo. A’ereki nhande tijuka Jesus’ga, xa’e nhande ikwehe’i. Nurā ti kiro timbojihe’aryme ti a’ea ojipea pyvō itambere’ia pyvō nhandere’ya’ga remimbuhutehea pyvō – kia ĝa ombu-humbuhu Tupana’ga pe toapo katu ti ĝa Tupana’ga rong nhandejatykaha-vuhua javo. A’ereki nanongara imbojihe’ara Moisésva’ea ndopotari ymyahū ikwatijarame, ei ĝa ojohupe.

⁷ A’ero ĝa nhomonhi’inhī’īgi kohoa tipyhy a’ea pyvō javo. A’ea ĝa imondoi a’ero ipyhyga kohoa hyrua apohara’ga hugwi – kiroki ga oapo tujuga hyruro. Opyhy ĝa kohoa ĝandyvyaĝwama rupiara torotȳ ti judeus’garūi-ve’ga pevo nehē javo. ⁸ Nurā akoja pe kohoa pe judeus’ga ei jipi Aherekoa gwyra.

⁹ Nahā ĝa ipyhygi kohoa. Nahā hekoi Tupana’ga nhi’ipo’ruavo ymyahū-va’ea po’ruavo. A’ereki ymyahū Tupana’ga nhi’īga mombe’uharava’ea Jeremiasva’ea a’ea mombe’u Tupana’ga nhi’īga mombe’gwovo. Ymyahū ahe ei hako:

“Ĝa ipyhygi trinta itambere’ia prata apopyra.

‘Momi ga rehe itambere’ia,’ ei Israelva’ea rakykwepohara’ga.

¹⁰ A’ea ĝa ipyhygi imondovo ipyhyga kohoa hyrua apohara’ga hugwi – kiroki ga oapo tujuga hyruro.

Nahā Tupana’ga ei ji ve nahanahā ti eko javo,” ei Jeremiasva’ea hako.

Jesus’ga oko Pilatosva’ea rovai pyteri pe

(Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)

¹¹ Kiro ĝa Jesus’ga mo’amukari governador’ga rovai pyteri pe Pilatos’ga rovai pyteri pe. A’ero Pilatos’ga ei Jesus’ga pe:

—Marāi nde? Ndehe ko judeus’ga nduvihavuhuhetero? ei ga.

A’ero Jesus’ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus’ga.

¹² Ikwava’ēhara’ga nduvihava’ga omboja Jesus’ga rehe xava’eve’ga pavēi. Ĝa eĝa’erame na Jesus’ga pe ga nonhi’īgi ĝa pe onhi’ipotare’yma ĝwaramo ĝa pe.

¹³ A’ero Pilatos’ga ei Jesus’ga pe:

—Marāi nde? Nerehenduvi nde ĝa eĝa’erame nde ve naerū? Nerenhi’īgi po ti nde imombe’ukatuavo ji ve nehē? Marāi nde? ei ga.

¹⁴ Jesus’ga nde’i’i onhi’ipotare’yma ĝa’eagwera rehe ojive. A’ero Pilatos’ga nhimomby’ahetei ga rehe.

Pilatosva'ea ojuka Jesus'ga*(Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25; João 18.38b-19.16)*

¹⁵ Toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani Pilatos'ga ombopiro'y cadeiapype-ve'ga mohemuka – kiroki ga pe judeus'ga e'i. ¹⁶ Cadeia pype Barrabás'ga rekoi kiro. Judeus'ga nhaporemo ga kwaha hete.

¹⁷ Kiro he'yjuheteve'ga nduri Pilatos'ga pyri onhimongyavo. Ĝa jatyka-rame Pilatos'ga ei ĝa pe:

—Ma'ga po ti ji amohemuka pe me toryva rupi? Mara'ngu po Barrabás'ga pe pe javo? Ojipe'ga Jesus'ga – kiroki ga pe ĝa ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – mara'ngu po ga pe pe javo?

¹⁸ A'ea ga ei ĝa pe. A'ereki ga okwaha ĝapy'a. Ga ei oyvyteri pe: “Ikwava-ehara'ga nduvihava'ga xava'eve'ga pavēi onhimyrō Jesus'ga rehe. Nurā ĝa ga rerurukari ji pyri te'i ti ga ga pe javo,” ei ga oyvyteri pe.

¹⁹ Juizes'ga apykava rehe Pilatos'ga apygame ta'e ti kiro gareaporoĝita pe javo, kiro garembirekohēa imondoi onhi'iga ga pe javo:

—Akoja'ga oko katu Jesus'ga. Terekote'varuhui ti ga pe a'ero. A'ereki ji aayvahi te'varuhu ga rehe ypytunimo. Omyi jipy'a kiro.

A'ea hēa ei imondovo onhi'iga Pilatos'ga pe.

²⁰ Ikwava'ehara'ga nduvihava'ga xava'eve'ga pavēi ombo'e he'yive'ga ite'varuhua rehe. E'i ĝa:

—Pe'ji ti Pilatos'ga pe tomohemuka ti ga Barrabás'ga, ei ĝa ĝa pe. Pe'ji ti ga pe tojukauka ti ga Jesus'ga.

A'ea ĝa ei ĝa pe te'i ti ĝa embovyruka ti Jesus'ga yva rehe javo. Nahā ĝa nhimbopogweukari pevove'ga pe.

²¹ Kiro Pilatos'ga ei pevove'ga pe:

—Marāve'ga po ti ji amohemuka pe me? ei ga ĝa pe.

A'ero ĝa ei ga pe:

—Barrabás'ga ti tohē.

²² Pilatos'ga ei:

—Oro ga – kiroki ga pe ĝa ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – marā po ti ji ga rerekoi naerū Jesus'ga?

Ĝa nhaporemo ĝa ei:

—Embovyruka ga!

A'ea ĝa ei tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

²³ A'ero Pilatos'ga ei:

—Maranameuhū naerū? Gara garekote'varuhua naerū? ei ga ĝa pe.

Emo koji'i ĝa hapukapukahivhi.

—Embovyruka ga! ei ĝa ohapukaita.

²⁴ Ĝapopoakara repiagame Pilatos'ga nde'ia'javi ĝa pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Nambegwei po ti ĝa tavukari ga rehe nehē.” A'ero ga herurukari yhya ojipogweita ipyvō ĝa hepiagame. Ojipogwei ga ndojari tuhē po ti ji rehe Jesus'ga manoa javo.

—Oko katu ga, ei Pilatos'ga ĝa pe. Ji rūi ti ajukauga ga, ei ga ojipogweita. Po pe gamanoa pota, pehe ti pereko ga a'ero, ei Pilatos'ga.

²⁵ A'ero ĝa epavi:

—Toja ti ore rehe gamanoa a'ero nehē nhanderakykwepohara'ga ndehe nehē no, ei ĝa.

²⁶ A'ero Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi okovo ġanhi'ġa rupi. Onupanupāuka ga Jesus'ga ġpira apopyra pyvō ga mondohondohoguka. A'ero ga Jesus'ga mondoukari soldados'ġa pe tombovyruka ti ġa ga jukavo javo.

Soldados'ga gwerekomemua Jesus'ga

(Marcos 15.16-20; João 19.2-3)

²⁷ A'ero Pilatos'gapavēive'ġa soldados'ġa Jesus'ga rerohoi garonga pype governador'ga ronga ruvihava pype. Soldados'ġa nhaporemō ġa jatykai Jesus'ga pyri. ²⁸ Ġapira ġa hekyi imongiuka ga pe tapy'ynhapiġwaġahiva ipu-kuhuva'ea aheruvihava'ga ġira'java'ea. ²⁹ Ġa opyhy yhypoa hatiuhūva'ea. A'ea ġa ipovāpovani japovo onhatimaġatuva'ea akanitara inoġa Jesus'ga akaġa rehe aġa ko huvihava'ġa akanitara javo tehe jupe. Yvyra ġa imondoi gapo pe gajohukoty rūi ga ko huvihava javo. Ġwenypy'amo garovai pyteri pe ġa e'i tehe Jesus'ga pe ga rerekomemuamo ga jaita. Ġa e'i:

—Judeus'ġa nduvihavuhuhetero ko nde! Ejoryjory ti! ei ġa ga pe.

³⁰ Ga rehe ġa nyvuni. Ipyhyga vyvra ga hugwi ġa ga'akaġa nupāi. ³¹ Ga rerekomemuare ġa hekyi tapy'ynhapiġwaġahiva ga hugwi imongiukara'java ġapira tuhē ga pe.

Kiro ġa ga rerohoi timbovyruka ti ga yva rehe javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)

³² Jesus'ga rerohorame ġa Simão'ga rovatī cidadepeve'ga Cirenepeve'ga. A'ero ġa herohoukarahai ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara.

³³ A'ero ġa Jesus'ga rerohoi vvytyri pe Gólgota pe ga rerogwovo i'arimo. Xa'e nhande Gólgota pe Aheapindava. ³⁴ Kiro ġa imondoi ikotimbyra Jesus'ga pe. Ikotimbyra ko vinho tyarovahiva'ea pavēi. Otyku ga hepiaga. A'ero ga ndo'ui. ³⁵ Kiro ġa ga kutugi yva rehe ga mbovya hehe.

Kirē ġa Jesus'ga ġira ma'ema'e'i ojive. Ojohupe ġa ei: “Manamo nhande tipojyka Jesus'ga ġira?” Tikwaha javo ġa imombomombori ita'javuhuva'ea dados'java'ea. Nahā ġa ima'ema'e'i ġapira ojive. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'i-po'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. Imombe'gwovo ahe e'i hako:

“Oma'e ġa ġipira ojohupe.

Ojipea rehe i'arimova'ea rehe ġa imombori ita'java'ea

a'ea ko ġapoa javo ġipira pe,” ei ahe hako.

³⁶ Pevo Jesus'ga pyri soldados'ġa apygi ga repiaga tohekyjyme ti ġa ga yva hugwi javo. ³⁷ Yva rehe ġa imondoi ikwatijaripyra Jesus'ga akaġa arimo. Ikwatijaripyra ko imbojahava Jesus'ga rehe nurā ore ga jukai javo. E'i:

—Aġwa'ga ko Jesus'ga judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga.

A'ea i'ei.

³⁸ Ġa mokonhava'ea mbovyri yva rehe pevo no. Ġa ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty rūi. Ġa ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty. Ahe memei ko governo movahīva'ea.

³⁹ Kiroki ġa okwa Jesus'ga pyvō – ġa Jesus'ga rerekomemui. Ombovava ġa oakaġa nahā ga mbotegweteavo. Ga pe ġa ei:

⁴⁰—Ere'e nde: “Tamonduru ti Tupana'ga ruhava aerē japokatua'java mokōi rupi jikira rupi nehē.” A'ea nde ei. Po nde rekoi Tupana'ga ra'ramo, a'ero ti ejy yva hugwi tajjujukayme ti ġa javo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴¹Na jitehe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi xava'evē'ġa pavēi no. Ga rerekomemuamo ġa ei:

⁴²—Jesus'ga opoko ojipe'ġa tomanoyme ti ġa javo, ei ġa. Tegwete gajipokohava tomanoyme ti ga. Po ga rekoi nhanderuvihavuhuhetero tuhē israelitas'ġa nduvihavuhuhetero tuhē, a'ero po ti ga tojy yva hugwi. A'ero po ti nhande ga reroviari nehē, ei ġa Jesus'ga rerekomemuamo.

⁴³Ojiko ga Tupana'ga rehe ji ko Tupana'ga ra'ramo javo, ei ġa. Mara'ngu po ti Tupana'ga ga pokopota tomanoyme ti ga javo? ei ġa Jesus'ga rerekomemuamo.

⁴⁴A'ea jitehe ahe ei no governo movahīva'ea ġanemimbovyva'ea Jesus'ga mbotegweteavo.

Jesus'ga omano

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; João 19.28-30)

⁴⁵Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemō. Ka'aru ġwerī às trēs horas kwara imbokojahua'javi.

⁴⁶Nanime Jesus'ga onhi'ġa mondoahyahivi Tupana'ga pe.

—Eli, Eli, lemá sabactani? ei ga Tupana'ga pe.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

⁴⁷Jararamo pevove'ġa ga renduvi novīa. A'ero ġa ei:

—Agwa'ga onhi'ġa mondo Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pokoga javo, ei ġa.

⁴⁸Nanime ġapyteripeve'ga nhani ipyhyga jyruhuva'ea imondeva vinho pype tajahiva'ea pype imoakymbava. Yvyra rehe ga ipimombygi jyruhuva'ea imondovo Jesus'ga pe topyte ti ga javo.

⁴⁹Jara'ġa ki a'e te e'i:

—Teremondoi na'ē. Tihepia ti Eliasva'ea Jesus'ga mbojyvi nehē, ei ġa.

⁵⁰Ohapukajahiva'javame Jesus'ga pytupavamo omanomo.

⁵¹Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ua yvyvo. Yvya iġwyġwymī. Ita i'ġwy'ġwyri.

⁵²Ahemanoa ryvya jipe'ai. Ġahā – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe aerē omanomo – ġa okwerava'ja omanoa hugwi. ⁵³Oho ġa gwyvya hugwi. Aerē Jesus'ga kwerava'javirē omanoa hugwi ġa oho Jerusalēm me ojipiuka he'yjuhuve'ġa pe.

⁵⁴Soldados'ġa nduvihava'ga gapavēive'ġa pavēi – kiroki ġa gwepia katu Jesus'ga tohekyjyme ti ġa Jesus'ga yva hugwi javo – ġahā gwepia yvya ġwyġwyma Jesus'ga manoa reheve. Hepiapavame ġa kyhyjihetei. A'ero ġa ei:

—Agwava'ea ko Tupana'ga ra'yrava'ea tuhē! ei ġa.

⁵⁵Kunhangwera'ġa o'ā irupe Jesus'ga hugwi okovo hepiaga he'yive'ġa – kiroki ġa ojikoty'a Jesus'ga pavēi. Oho ġa Jesus'ga rupi Galilēiapeve'ġa gwya hugwi ga pokoga jipi. ⁵⁶Ojipehēa ko Maria Madalenahēa. Ojipehēa ko Mariahēa – kiroki hēa Tiago'ga yhēa Jos'éga yhēa reheve jitehe. Ojipehēa ko Zebedeu'ga rembirekohēa. Ojipe'ġa ami pevo no kunhangwera'ġa.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; João 19.38-42)

⁵⁷Kwara hoğwerĩrame imbateve'ga hoi. Ga ko José'ga cidadepeve'ga Arima-téiapeve'ga. Ga oko Jesus'ga remimbo'eharamo no. ⁵⁸Kiro ga hoi Pilatos'ga ronga pe ovahema javo ga pe:

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa, ei Pilatos'ga.

Osoldados'ga pe ga ei a'ero:

—Togweroho ti José'ga Jesusva'ea ra'oa, ei ga ga pe.

⁵⁹A'ero José'ga hoi ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi Jesus'ga ra'oa mbojyvame José'ga gara'oa uvani tapy'ynhapirapyryva pyvõ linho apopyra pyvõ ndiky-'aiva'ea pyvõ. ⁶⁰A'ero ga gara'oa rerohoi inoğa itaruvihavuhua kwaruhua pype ipyahuva'ea pype. José'ga ombogwambogwajukaripe itaruvihavuhua japouvouka ikwaruhua imohinuka. “Aerē ji manorame po ti ga jira'oa mondoi inoğa ipype,” ei ga japoukaramame. Jesus'ga ra'oa noğame ipype José'ga itauhua moanhani imohina ikwaruhua hovapytyma. A'ero ga hoi jugwi ogwovo.

⁶¹Maria Madalenahēa oapy pevo Jesus'ga ryvya rovai pyteri pe Mariahēa pavēi.

Gwepia katu ahe Jesus'ga ryvya

⁶²A'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava. Ko'emame ikwava'ēhara'-ğa nduvihava'ğa nduri Pilatos'ga pyri fariseus'ga pavēi. ⁶³Kiro ga ei Pilatos'ga pe gwuvihava'ga pe.

—Orokwahava'ja ore akojava'ea nhi'iga imoandyandyiharava'ea nhi'iga, ei ga Jesus'ga mombe'gwovo tehe. Ahe e'i omanoe'ymame: “Mokōi jikirirē po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehē.” A'ea ahe ei. ⁶⁴Nurā ti ere esoldados'ga pe: “Pehepia katu ti aheryvya kiro pekira rupi no.” A'ea ti ere ga pe tuhuryme ti aheremimbo'ehara'ğa ypytunimo ahera'oa mima aheryvya hugwi nehē. Po ti ga ahera'oa mimi, a'ero po ti ga ei gwe'yja'ğa pe nehē: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi.” A'ea po ti ga ei o'mbero nehē, ei ga Pilatos'ga pe. Po ti ga ei a'ea ahera'oa mimirē, a'ero po ti ga koji'i ojipe'ğa moandyandyi nehē. A'ereki ga ga moandyandyi jipe ikwehe o'rame: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti gānduvihavuhuhetero javo,” ei ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa Pilatos'ga pe fariseus'ga pavēi.

⁶⁵A'ero Pilatos'ga ei ga pe:

—Peroho ti soldados'ga a'ero. Pekwaha ti hepiakatuuka ga pe aheryvya, ei Pilatos'ga ga pe.

⁶⁶A'ero ga hoi imondovo inimboa tujuga apopyra pyvõ ikwaruhua rembeyvya rehe inoğa imbogwava itauhua rehe hovapytymbava rehe inoğa hehe no jukwaha a'ero ga a'ea avykyrame javo. Ga soldados'ga mo'ami ipyri no tohepia katu ti ga aheryvya javo.

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

28 ¹Judeus'ğa poravykye'yma py'rovo sábadó py'rovo iko'ē gwerĩ domingo. A'ea rupi Maria Madalenahēa ruri Mariahēa pavēi tihepia ti Jesusva'ea ryvya javo.

² Kotihī yvya iḡwyḡwyhetei. A'ereki Tupana'gapyrive'ga ogy yvaga hugwi ovahema yvya koty Jesus'ga ryvya pyri. Itauhua ga imoanhani ikwaruhua hugwi oapya ga hehe. ³ Ga hendy'jandy'ja hete overava ja. Ga'apoa tapy'ynhpira itiḡuhū hete tuhē!

⁴ Soldados'ga hyhyihetei okyhyjiavo ḡwaramo ga hugwi. Omanove'ga ja ḡa ndekoi a'ero omyinha'jave'yma omanoteheavo.

⁵ Tupana'gapyrive'ga ei kunhangwera'ga pe:

—Pehe ti tapekyhyji. Peheka pe Jesus'ga ḡanemimbovyve'ga, ei ga. ⁶ Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype okwerava ḡwaramo! Ymya ga ei pe me: “Nhi-manorē po ti ji kwerava'javi nehē,” ei ga. Na tuhē. Ovy ga okwerava'java. Pejo ti hepiaga ganongavagwera pepojykaharete'ga nongavagwera, ei Tupana'gapyrive'ga kunhangwera'ga pe. ⁷ A'ero kotihī ti peho imombe'gwovo garemimbo'ehara'ga pe. Pe'ji ti ḡa pe: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi. Pehendu ti! Oho naē ti ga Galiléiapeve'ga gwyri pe pe nenonde nehē. Pevo po ti pe ga repiagi nehē.” A'ea ti pe'ji ḡa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ea ko ji amombe'u pe me, ei ga kunhangwera'ga pe.

⁸ Kotihī ḡa hoi a'ero Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo. Okyhyji ḡa novīa. A'ereki ḡa hory hete Jesus'ga kwerava kwahava. A'ero ḡa nhani ogwovo timombe'u ti Jesus'ga kwerava garemimbo'ehara'ga pe javo.

⁹ Nanime Jesus'ga jipiukari ḡa pe ḡa novatiamo.

—Pejoryjory ti! ei ga ḡa pe.

Jesus'ga pyri ḡa nduri gapya pyhyga onhinoḡa nahā ga mboheteavo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Tapekyhyji ti. Peho ti imombe'gwovo nhiirū'ga pe nhiremimbo'ehara'ga pe. Pe'ji ti ḡa pe toho ti ḡa Galiléiapeve'ga gwyri pe ji repiaga pevo nehē, ei Jesus'ga kunhangwera'ga pe.

Soldadosva'ea remimombe'ua

¹¹ Kunhangwera'ga horame soldados'ga – kiroki ḡa gwepia katu Jesus'ga ryvya – jararamo ḡa oho cidade pe. Ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pyri ḡa hoi imombe'upava Jesus'ga ryvya pe'ahava.

¹² A'ero ikwava'ehara'ga nduvihava'ga jatykai xava'eve'ga pavēi onhi'inhī'ḡa ojohupe.

—Marā pendeaporoḡita? ei ḡa ojohupe.

—Nahā po ti nhande ḡa nderekoi a'ero nehē, ei ḡa.

A'ero ḡa imondoi itambere'ia he'yjuhuva'ea soldados'ga pe pe'mbe ti ojipe'ga pe javo. ¹³ Soldados'ga pe ḡa ei:

—Oromondo ore itambere'ia pe me ko. Nurā ti pe'ji imombe'gwovo ojipe'ga pe pe'mbero. Pe'ji ti: “Ndorohepiakatui reki ore Jesusva'ea ryvya pyytunimo orokia. A'ero Jesusva'ea remimbo'ehara'ga nduri ahera'oa mima.” A'ea ti pe'ji pe'mbero. ¹⁴ Po ti Pilatos'ga henduvi ikwahava pekira nehē, a'ero po ti ore ga ma'ngoma'ngogi tonhimonha'ngayme ti ga peporavykykatue'yma rehe nehē, ei ḡa soldados'ga pe ḡa mbo'eavo mbehea rehe.

¹⁵ A'ero soldados'ga ipyhygi itambere'ia okovo ikwava'ehara'ga nhi'ḡa rupi xava'eve'ga nhi'ḡa rupi no mbehea mombe'gwovo. A'ero ḡa'mbea judeus'ga heroviari imombe'gwombe'gwovo ojohupe jipi.

—Jesusva'ea remimbo'ehara'ga omi ahera'oa aheryvya hugwi soldados'ga kirame pyytunimo, ei ḡa.

Jesus'ga ojipiuka ġwemimbo'eharava'ea pe

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁶ Aerē Jesus'ga remimbo'ehara'ġa onzeve'ġa hoi Galilėiapeve'ġa gwyri pe. Pevo ġa hoi yvytyri pe. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe ġa pe pevo ti peho jawo. A'ero ġa hoi ovahema. ¹⁷ Ga repiagame pevo ġa ga mbohetei. Ojipe'ġa ndogweroviari. “Mara'ngu po Jesus'ga tuhē?” ei ġa oyvyteri pe. ¹⁸ A'ero Jesus'ga ruri ġa pyri katu jawo ġa pe:

—Tupana'ga e'i ji ve: “Eko ti vyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero yvagipeve'ġa nduvihavuhuhetero no. Ndepopoaka hete nde ġa hohe pa,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

¹⁹—Nurā ji ei pe me: Peho ti vyakotyve'ġa gwyripeve'ġa pyri nhaporemo ġa mbo'eavo toko ti ġa Jesus'ga remimbo'eharamo jawo, ei Jesus'ga. Pemobatiza ti ġa. Ġa mobatizaramo ti pe'ji ġa pe: “Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga'gareheva'ero penduvete'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'yra'gareheva'ero Jesus'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'uvapyryvareheva'ero.” A'ea ti pe'ji ġa pe ġa mobatizaramo, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁰ Pembo'e ti ġa nhiremimbo'ea rehe nhaporemo tohendu katu ti ġa jawo – akoja rehe ji pe mbo'ei. Pehendu katu ti! ei ga. Nane'ymi po ti ji rekoi pe pyri mbapava rurame nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

MARCOSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA

O Evangelho de Marcos

1 ¹ Nahanyppy koi Jesus Cristo'ga mombe'upyryva Tupana'ga ra'ya'ga mombe'upyryva. Gaha ko Tupana'ga ombuhuruka yvya koty nhande pyri ikwehe. Igwete Tupana'ga ga mongoi nhanderekote'varuhua momboharamo ikwehe.

João Batista'ea uhu Jesus'ga renonde

(Mateus 3.1-12; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)

² Jesus'ga rura renonde João Batista'ea rekoi ikwehe. A'ea mombe'un-hoḡwenondeavo Isaíasva'ea ikwatijari inoḡa ymyahũ hako. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa hako. Nahã Tupana'ga ei gwa'ya'ga pe:

“Nde renonde ti ji ojipe'ga mondoi imombe'uuka ga pe nhinhi'iḡa nehẽ tomboavujikwe pa ti ga nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga gwa'ya'ga pe hako.

A'ea Isaíasva'ea okwatija imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iḡa hako. ³ Igwete Isaíasva'ea ikwatijara'javi inoḡa hako. Ahe omombe'ua'ja Tupana'ga ra'ya'ga renondeva'ea.

“Hahyahi po ti ganhi'iḡa

ga erame ḡa mbo'eavo ongae'yi me nehẽ,” ei Isaíasva'ea ikwatija.

“E'i po ti ga:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,' e po ti ga nehẽ,” ei ahe hako.

Tupana'ga ra'ya'ga renondeva'ea e'i nhandepojykaharete'ga ruraḡwama pe tonhimboavujikwe ti ḡa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijyi ti ḡa gweaporoḡita a'ea renonde javo.

⁴⁻⁶ Na tuhẽ reki. Jesus'ga rura renonde João Batista'ea rekoi ikwehe. Igwete ahe ei javo ḡa pe ongae'yi me. Yuranuhũa'javuhuva'ea rava camelo rava ahe oapo opiramo. Ipira ahe oapo oku'ayviramo. O'u ahe tukura hehira reheve. Igwete ahe ei ḡa pe:

—Perojijyjijyi ti pejeaporoḡita pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga remiarõe'yma hugwi, ei ahe. Peko ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ji pe mobatizai nehẽ, ei ahe. Igwete po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ, ei João Batista'ea.

Igwete ġa hopavi ojigwyr hugwi Judéia hugwi ahenhi'ġa renduva. Cidade de Jerusalém hugwi ġa hopavi ahe pyri. Igwete ġa imohemi okote'varuhua Tupana'ga pe ojipe'ġa ndovaki toropohi ti jugwi javo. A'ero João Batista'ea ġa mobatizai rio Jordão pype. ⁷Igwete ahe ei ġa pe jipi:

—Jihoheheteve'ga po ti uhu huvihavuhuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki, ei ahe. ⁸Ji opomobatiza yhya pyvō kiro. Ga ki a'e te pe pojykauka Tupana'ga ra'uva pe, ei João Batista'ea ġa pe.

Ahe omobatiza Jesus'ga

(Mateus 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹A'ea rupi Jesus'ga ruri Galiléiapeve'ġa gwyra hugwi cidade de Nazaré hugwi. Igwete João Batista'ea ġa mobatizai rio Jordão pype. ¹⁰Ohemame yhya hugwi Jesus'ga hepiagi yvaga jipe'a. Igwete ga hepiagi Tupana'ga ra'uva ijyva yvaga hugwi. A'ereki inambua ja ogy Jesus'ga rehe o'a. ¹¹Igwete Tupana'ga onhi'ġa mbuhuri yvaga hugwi.

—Nde ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga ga pe. Anhimohē hete ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe.

Satanás'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga

(Mateus 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹²Igwete Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me. ¹³Quarenta ga kiri pevo. A'ea rupi Satanás'ga – ga ko anhaġa ruvihavuhu'ga Tupana'ga arōe'yve'ga – a'ea rupi ga rekoi Jesus'ga pavēi ga mongote'varuhupota novia. Mbatera onharōva'ea pevo u. Igwete yvagipeve'ġa Tupana'gapyrive'ġa Jesus'ga pokopokogi imondovo mbatera ga pe.

Jesus'ga ombuhuruka pira mboaharava'ea ojiheva'ero

(Mateus 4.12-22; Lucas 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴Ġa João Batista'ea mongirē cadeia pype Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ġa gwyri pe. Igwete ga imombe'ui ġa pe pyryva'ea Tupana'ga remimombe'ua. ¹⁵Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroġwe Tupana'ga ei pe me toko ti ġa jireheva'ero javo, ei Jesus'ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imombiga, ei ga ġa pe. Perovia ti pyryva'ea Tupana'ga mombe'ua pejikovo garemimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ga rekoi penduvihavuhuhetero pe mongovo onhi'ġa rupi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶Aerē Jesus'ga hoi ypiahua rembeyvyri Galiléiapeve'ġa gwyri pe. Igwete ga Simão'ga repiagi gareki'yra'ga no André'ga. Pira mboahava ġa omombo ypiahua pype. A'ereki ġa pira mboaharamo. ¹⁷Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pejiġo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ġa pe. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ġa pe nehē no, ei Jesus'ga. Pira pe peru kiroġwe jipi. Ji pe mbo'erame po ti pe ojipe'ġa nderuri ji pyri nehē toko ti ġa Jesus'ga nhi'ġa rupi javo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸Nambegwei Simão'ga hejari pira mboahava a'ero Jesus'ga rupi ogwovo garemimbo'eharamo okovo.

¹⁹Hehemo Jesus'ga hoi ġa ndepiaga Zebedeu'ga ra'yra'ġa Tiagova'ea João'ga no. Ombojopyapy ko ġa pira mboahava oyhara pype. ²⁰Ġa ndepiagame Jesus'ga onhi'ġa mondoi ġa pe.

—Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ġa pe.

Igwete ġa uva'ga rejari yhara pype oporavykyhara'ġa ndeheve Jesus'ga rupi ogwovo gareheva'ero.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi

(Lucas 4.31-37)

²¹ Igwete Jesus'ġa hoi cidade de Cafarnaum me. Judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi judeus'ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'ġa rehe ġa-jatykahava pype. ²² Igwete ġa nhimomby'ai ombo'ea repiaga upa. A'ereki judeus'ġa mbo'ehara'ġa atyvi ga ġa mbo'ei. Ga hete okwaha Tupana'ga nhi'ġa oakaġi pe.

²³ Nanime ga ruri ġajatykahava pype – kiroki ga anhaġa opojyka ga. A'ea rembipojykaru ġwaramo ga onhi'ġa mondo Jesus'ga pe.

²⁴ —Jesus, maranuhürame nde ore avykyuhui? ei ga. Ore mombapava nde ruri naerü? ei ga. Orokwaha hete ndehe. Nde ko pyryheteve'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe.

²⁵ A'ero Jesus'ga nhi'ġahyi jupe terenhi'ġi javo.

—Ejipe'a ga hugwi, ei Jesus'ga jupe.

²⁶ A'ero anhaġa ga moġwyġwymahyi ohapukaita ojipe'avo ga hugwi. Anhaġa jipe'aramo ga hugwi ga pyryhetero a'ero. ²⁷ Igwete pevove'ġa nhimomby'apavi Jesus'ga rehe upa. Igwete ġa ei ojohupe:

—Maraġatu? ei ġa. Hajiheva'ea rehe ga nhande mbo'ei, ei ġa. Okwaha hete ga okovo. Ga erame anhaġa vehevi ġwendu katu ga, ei ġa ojohupe.

²⁸ Kotihĩ ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui ġa pe nhapremo ojigwyri pe Galilía pe.

Jesus'ga omombi ahetetirúa

(Mateus 8.14-17; Lucas 4.38-41)

²⁹ Igwete Jesus'ġa hoi ġajatykahava hugwi. Tiagova'ea oho ġa ndupi no João'ga pavēi. Igwete ġa jogwerohoi ojogwerovahema Simão'ga rongu pe. Pevo Simão'ga ruvi André'ga pavēi. ³⁰ Kotihĩ ġa hēa mombe'ui Jesus'ga pe Simão'ga rembirekohēa yhēa. Onhino hēa upa. A'ereki o'a hete hēa rehe. Igwete ġa hēa mombe'ui Jesus'ga pe. ³¹ Igwete ga hoi hēa popyhyga hēa mbovyā hēa mopo'ama. Omombi pa ga karugwara hēa hugwi. A'ero hēa hoi herua mbatera ġa pe to'u ġa javo.

³²⁻³³ Kwara hoa rupi cidadepeve'ġa jogwerupavi onga pe Jesus'ga pyri. Gwerugweru ġa ga pyri anhaġa rembipojykahara'ġa Diabo'gapyriva'ea rembipojykahara'ġa. Itetirüave'ġa ġa gwerugweru pa ġa noġa Jesus'ga pyri no. ³⁴ Igwete Jesus'ga imombigi ġatetirúa joparaparava ġa hugwi. He'yjuhuva'ea anhaġa ga imbojipe'ai ġa hugwi. Igwete ga nomonhi'ġukari anhaġa onhimombe'uukare'yma jupe. A'ereki a'ea okwaha ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ga pe.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe

(Lucas 4.42-44)

³⁵ Ko'eġatue'yma rupi Jesus'ga vyri ogwovo. Ga tehe oho cidade hugwi. Pevo ga nhi'inhĩ'ġi Tupana'ga pe. ³⁶ Aerē Simão'ga hoi Jesus'ga reka onhipa-vēive'ġa pavēi. ³⁷ Ga repiagame ġa ei ga pe:

—Cidadepeve'ga nhaporemo nde reka okovo novĩa, ei ġa.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Akwaha hete ji novĩa, ei ga. Emo ojipe'ipe'i pe ira'agweva'e pe po ti nhande xaho hamo. Tamombe'u ti Tupana'ga nhi'iga pevove'ga pe no, ei ga. A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty, ei ga ġa pe.

³⁹ A'ero ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Galilėiapeve'ga gwyrup i mombegwovo ġajatykahava pype. Igwete ga anhaġa mbojipe'ape'ai ġa hugwi imondovouka.

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa

(Mateus 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Aerē ga ruri Jesus'ga pyri ijaijauhuve'ga. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

—Jesus, ei ga. Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ēpotari, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁴¹ Iporia'i hete ga Jesus'ga pe. Nurā Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe.

—Apota ji, ei ga ga pe. Eka'ē ga hugwi! ei ga a'ero jupe.

⁴² Kotihī ġajagwa ika'embavi ga hugwi. ⁴³⁻⁴⁴ Igwete Jesus'ga eahyi ga pe:

—Ehendu tuhē ti nhinhi'iga, ei ga. Teremombe'uuhui ti ġa pe ndejagwa moka'ēagwera. Heregwovo kiro ejipiuka mbatera kwava'ēhara'ga pe, ei Jesus'ga ga pe. Moisésva'ea e'i po rimba'e: "Ika'ērame pe hugwi ti pemondo mbatepyryva ikwava'ēhara'ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe a'ero nehē," ei ahe, ei Jesus'ga ga pe. Enhi'ipo'ru ti ahe a'ero. Emondo ti mbatera ikwava'ēhara'ga pe tokwaha pa ti ġa ndejagwa moka'ēagwera, ei ga. Heregwovo kiro a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁵ Ohorame ga imombe'umbe'ui reki ojipe'ga pe Jesus'ga omoka'ē jijagwa ji hugwi javo. Nurā Jesus'ga ndohoa'javi cidades pe ġandovaki. Ongae'yi me ga hoi okovo a'ero tonhimono'ono'oġyme ġa ji rehe javo. Emo ġa ohooho reki pevo ga pyri ocidades hugwi nhaporemo.

Jesus'ga omopo'ā nomyiva'ea

(Mateus 9.1-8; Lucas 5.17-26)

2 ¹ Aerē Jesus'ga jivyrā'javi cidade de Cafarnaum me.

—Jesus'ga ko pevo u onga pe, ei ġa ga mombegwovo.

² Igwete ġa jatykai onhimongyavo ga pyri. Tegwete reki ġandupava onga pype. Tegwete ġanduva jurukwara pyri no. A'ereki ġa he'yjuhu hete ua ga pyri. Igwete Jesus'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iga ġa pe.

³ Igwete ġa nomyive'ga reruri ga pyri novĩa. Quatro ko ġa ojopokopokoga ga rehe ga rerua. ⁴ Tegwete reki garerohohava Jesus'ga ypyvo he'yjuhuve'ga mbytera rupi. Nurā ġa ga reruri ga rerojiupia onga arimo iperehuva'ea arimo ipe'ape'avo tujuga apopyra Jesus'ga rehei katu. Ikwara rupi ġa ga mbojyvi ga mbuhua Jesus'ga pyri a'ero gakupeupava reheve. ⁵ Hepiagame ġajikoga ojihe Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.

⁶ Ġwino ġa neni upa judeus'ga mbo'ehara'ga – kiroki ġa ombo'embo'e ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Jesus'ga nhi'iga renduvame ġa ei ovytyeri pe: ⁷ "Maranuhūrame ga euhui poa?" ei ġa. "Onhimongouhu ga

Tupana'ga'java'ero. A'ereki Tupana'ga jate omombo aherekote'varuhua," ei ġa oyvyteri pe.

⁸Kotihĩ Jesus'ga ikwahavi oyvyteri pe ġandeaporoġita. Igwete ga ei ġa pe:

—Maranuhũrame pe ndeaporoġitate'varuhuro pejjjupa? ei ga ġa pe. ⁹A'e ko ji ga pe ko: "Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi." Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ġa pe. Po ji ei ga pe: "Epo'ã, epyhy ejikupeupava herogwovo", a'ero po ti pe ga repiagi herohorame nehẽ. A'ero po ti pe jipopoakara heroviari nehẽ, ei ga ġa pe. ¹⁰Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei Jesus'ga. Gaha omomboruka ji ve aherekote'varuhua ahe hugwi, ei ga ġa pe. Amopo'ã ti ji nomyive'ga kiro a'ero nehẽ tapekwaha ti jipopoakara nehẽ. A'ero po ti pe ei nehẽ: "Tupana'ga ombuhuruka tuhẽ Jesus'ga avo yvya koty," ei ga. Nurã ji ei kiro ga pe, ei ga.

¹¹—Nde ve ji ei, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Epo'ã. Epyhy ekupeupava herogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹²Ġandovaki ga po'aġatui a'ero ipyhyga okupeupava herokwava. Ga repiagame ġa nhimomby'apavi. Igwete ġa ei:

—Pyry hete ko Tupana'ga. Pyry hete ko ga. Ymyagwera jate ko nhande ndihepiagangavi nanongara, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga omongo Leviva'ea ojiheva'ero

(Mateus 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³Aerẽ Jesus'ga hoa'javi ypihua rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ġa jatykai ogwovo ga pyri. Igwete ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'ĩga rehe. ¹⁴Hehemo ga hoi. Igwete ga Levi'ga repiagi. Ga ko Alfeu'ga ra'ya'ga. Itambere'ia ryrupa pype Levi'ga reni. A'ereki ga omono'õ itambere'ia ipyhyga pevove'ġa hugwi tamondo ti governo pe javo. Igwete Jesus'ga ga repiagi javo ga pe.

—Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Levi'ga pe.

Igwete ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi garemimbo'eharamo.

¹⁵Aerẽ Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi Levi'ga ronga pe. Igwete ġa i'ui he'yjuhuve'ġa pavẽi. A'ereki he'yjuhu ġa okovo Jesus'ga pyri jipi itambere'ia mono'õhara'ġa. Gahã oko ga pyri no – kiroki ġa pe ojipe'ġa e'i ite'varuhu ġa javo. A'ereki ġa nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera jipi.

¹⁶Igwete Jesus'ġa i'ui ġa pavẽi. A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ġa nduri no. Ġa ko fariseus'ġa. Ġa e'i tihendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera javo novĩa. A'ero ġa nduri Jesus'ġa ndepiagi ġa i'urame jara'ġa pavẽi. Nurã ġa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe:

—Maranuhũrame Jesus'ga jihe'aruhui itambere'ia mono'õhara'ġa ndehe okote'varuhuve'ġa ndehe no i'gwovo ġa pavẽi, ei ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe.

¹⁷Henduvame ġanhĩ'ĩga ojihe Jesus'ga ei javo ġa pe:

—Tamombe'u katu ti pe me a'ero jijihe'ara nanongara'ġa ndehe, ei ga. Ji ko ahepohanohara'ga ja, ei ga. Kiroki ġa e'i ojive: "Nanhitetirũ ji" – ġahã ahepohanohara'ga ndopokogi ġa pohanoġe'yma. Kiroki ġa e'i ojive: "Nhitetirũa ji" – ġahã ahepohanohara'ga ġa pokogi ġa pohanoġa. Na jitehe ji okote'varuhuve'ġa pokogi jijihe'a ġa ndehe topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty tapoko ti ġa javo – kiroki ġa e'i ojive: "Ako te'varuhu ji. Marã po ti ji ve a'ero nehẽ?" ei ga. Ojipe'ġa pyri rui ji ajo javo – kiroki ġa e'i ojive: "Jipyry hete ji," ei Jesus'ga.

Ndo'ui ahe mbatera xanhi'i Tupana'ga pe jawo

(Mateus 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Aerē ojipe'ga nduri Jesus'ga pyri xa'e ti ga pe jawo. A'ereki João Batistava'ea remimbo'ehara'ga, amoamome ga ei ojohupe: "Ti'uyme ti mbatera xanhi'inh'i Tupana'ga pe jawo," ei ga. Fariseus'ga na jitehe amoamome ga ei xanhi'i Tupana'ga pe i'ue'yma jawo. Igwete ojipe'ga nduri Jesus'ga pyri jawo ga pe.

—Ndo'ui ko João Batista'ga remimbo'ehara'ga xanhi'i Tupana'ga pe jawo, ei ga. Fariseus'ga nemimbo'ehara'ga na jitehe ndo'ui mbatera onhi'iga ga pe. Neremimbo'ehara'ga ki a'e te o'uo'u mbatera jipi, ei ga. Maraname nanuhū ga ndekoi a'ero naerū jara'ga atyvi? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Nhiremimbo'ehara'ga ko ga javijitehe – kiroki ga oko hēarembirekorua-ma'ga pavē, ei ga. Gapavēve'ga ko o'u tuhē mbatera gworygworyvamo ga pavē okovo gwaramo, ei ga ga pe. Nhiremimbo'ehara'ga na jitehe a'ero. ²⁰ Ga ko o'u ji pavē okovo gwaramo, ei Jesus'ga ga pe. Aerē po ti okote'varuhuve'ga ji rerohei ga hugwi nehē. A'ea rupi po ti ga ndo'ui mbatera nehē no ov'y'a-re'yma gwaramo, ei ga ga pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei no:

—Tamombe'u ti pe me ojipea ojo'java'ea no. Po ahe oapokatua'ja pota tapy'-ynhapirymyana, nomondoi po ahe tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea itararagagwera rehe imboja, ei ga. Kia pyvō imbojaramo po jiky ymyahūva'ea hugwi ityryrygame. A'ero po ijovaja'rokatui, ei Jesus'ga ga pe.

²² —Irūa tamombe'u pe me no, ei Jesus'ga. Vinho aporame ahe nonhaği hyruymyana pype mbiara pirymyana pype tireko katu jawo. A'ereki vinho-pyahua ombotyjutyjui ovuvua, ei ga. Inhağame mbiara pirymyana pype vinhopyahua vuvuvuvuri a'ero imombuga ipira otururupava jugwi. Onhimomby hete a'ero. Ombote'varuhu mbiara pira no, ei ga ga pe. Ipiyahua pype reki ahe onha vinhopyahua a'ero, ei ga ga pe.

Gwemimbo'ea pe Jesus'ga ei a'ea. A'ereki garemimombe'ua ndojihe'ari ga-namonhava'ea remimombe'uagwera rehe.

Nahanahā ti ga toko sábadu rupi, ei Jesus'ga

(Mateus 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Aerē judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi pea rupi ogwovo. Igwete ga hoi kopytera rupi ogwovo. Ohorame garemimbo'ehara'ga ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo. ²⁴ A'ero fariseus'ga ei Jesus'ga pe:

—Ehepia ga, ei ga. Moisésva'ea e'i ikwatija nhande ve hako: "Sábadu rupi nhande ndiaporavykyi hamo," ei ahe, ei ga. Maranuhūrame ga trigo ika'mbika'mbigi sábadu rupi naerū Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatue'yma naerū? ei ga Jesus'ga pe.

²⁵⁻²⁶ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'i pe me novia Daviva'ea mombe'-gwovo, ei ga. Ymyahū ko Daviva'ea hoi Tupana'ga rongu pype tenda pype hako. A'ea pype ikwava'ehara'ga ono pāo imondovo Tupana'ga pe jipi, ei ga. Ikwava'ehara'ga jate po o'u a'ea hamo. "Ojipe'ga po to'uyme hamo," e'i ikwatijara novia Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Igwete Daviva'ea hoi

Tupana'ga ronga pype. Ahe ndogwerekoi mbatera ojive. Ahepavēiva'ea ndogwerekoi no. Nurā ty'ara ahe jukai, ei ga ḡa pe. A'ero Abiatarva'ea ikwava'ē-hara'ḡa nduvihavuhuaḡwamava'ea ahe imondoi akoja Daviva'ea pe to'u ti ga javo. Igwete Daviva'ea i'ui hako imondovo onhipavēiva'ea pe hako, ei Jesus'ga ḡa pe. Tupana'ga nde'i reki Daviva'ea pe hako: "Pe napehendukatui nhinhi'ḡa i'gwovo." Ga nde'iahyi ahe ve, ei Jesus'ga. Oro pe, ei ga, maranuhūrame pe euhui nhiremimbo'ehara'ḡa pe naerū? ei ga fariseus'ḡa pe.

²⁷Igwete Jesus'ga ei ḡa pe no:

—Tupana'ga nde'i hako: "Kiro po ti ji yvyakotyve'ḡa apoi tokwaku ti ḡa sábadō javo." A'ea ga nde'i, ei Jesus'ga. Nahā ga ei reki hako: "Kiro po ti ji sábadō apoi ḡa pe tipokapa pi ti ḡa javo," ei ga ḡa pe. ²⁸Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Nurā jihi a'e nahanahā ti ḡa toko javo. Sábado pe vehevi ji ei no nahā ti ḡa toko a'ea rupi javo, ei Jesus'ga ḡa pe.

Iponhimamava'ea

(Mateus 12.9-14; Lucas 6.6-11)

3 ¹Aerē Jesus'ga hoaj'javi ḡajatykahava pype. Pevo ga rekoi iponhimamave'ga. ²Igwete fariseus'ḡa Jesus'ga repiahetei timbotegwete ga javo.

—Kiro sábadō, ei ḡa ojohupe. Mara'ngu po ti ga gapoa mbokatua'java nehē kiro nhandeporavykye'yma rupi? ei ḡa. Gapoa mbokatua'javame po ti nhande ei ga pe: "Nerehendukatui nde Moisésva'ea remimbo'eagwera," xa'e ti ga pe, ei ḡa ojohupe.

³Igwete Jesus'ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epo'ā ejoa ḡapytera rupi.

⁴Jara'ḡa pe Jesus'ga ei:

—Pe'ji ti ji ve. Marā po nhande rekoi nhandeporavykye'yma rupi hamo? Gara Moisésva'ea ei nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadō mombe'gwovo po rimba'e naerū? ei ga. E'i po ahe naerū: "Timbote'varuhu ti ojipe'ḡa pe sábadō rupi hamo"? A'ea po ahe ei naerū? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ḡa pe. "Timombyry ti ḡa pe a'ea rupi hamo." A'ea ahe ei po rimba'e? ei ga. Gara Moisésva'ea ei sábadō mombe'gwovo naerū? "Tijuka ti ḡa a'ea rupi hamo." A'ea po ahe ei naerū? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei ga ḡa pe. "Timomanoukaryme ti ḡa a'ea rupi hamo," e po ahe? ei Jesus'ga ḡa pe.

Igwete ḡa nonhi'ḡa'javi ga pe. ⁵A'ero Jesus'ga ḡa ndepiapavi onhimonha'ngavo. Okoveveuhu ga ḡa ndehe. A'ereki ḡa noangarihu ojipe'ḡa porogwetye'yma. Igwete ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epyho epoa.

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ipo'rurame.

⁶Igwete ḡa ēi fariseus'ḡa. Kotihī ḡa Herodes'gareheve'ḡa monhi'inhi'ḡi a'ero. Igwete ḡa ei:

—Maranuhū po ti nhande Jesus'ga jukaukaruhui nehē? ei ḡa ojohupe.

Oho pa ahe Jesus'ga pyri

⁷Igwete Jesus'ga ḡwemimbo'ehara'ḡa nderohoi ypihua rembe'yi pe. He'y-juhu hete ḡa ua ga pyri ojigwyrā hugwi. Galiléia hugwi ḡa ndupavi Judéia hugwi no Iduméia hugwi no. ⁸Cidade de Jerusalém hugwi ḡa nduri no. Rio Jordão kikoty aherovaja hugwi ḡa nduri Jesus'ga pyri no. Cidadepyrive'ḡa

uhu pa no Tiropyrive'ga Sidompyrive'ga. A'ereki ġa ġwendu ġa imombe'urame Jesus'ga rembiapoa ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ġa ndupavi ga pyri onhi-mongyavo. ⁹⁻¹⁰Igwete ga imombimombigi karugwara he'yjuhuve'ga hugwi. Nurā itetirūave'ga Jesus'ga mbotymbotyvahivi tomombi ti ga ji hugwi javo. Nurā Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Peru ti yhara ji ve. Ta'a ti ipype ġa hugwi tanhimbotymbotyvahyyme ti ġa onhimongyavo, ei ga ġa pe.

¹¹Igwete ġa nduri jipi – kiroki ġa anhaġa opojyka ġa. Jesus'ga repiagame ġa nenpy'andurugi ga pyri o'eahyavo nde ko Tupana'ga ra'yramo javo. ¹²A'ero ga nhi'igahyi ġa pe tanhimombe'uyime ti ġa javo.

Jesus'ga omo'emo'ē dozeva'ea onhimoirūharamo

(Mateus 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³Aerē Jesus'ga jiupiri vytyruhua rupi ogwovo. Igwete ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbotarimo. ¹⁴Doze ko ġa, ga ġa mo'emo'ēi ojiheva'ero. (Nhimoi-rūhara ei ga ġa pe.) A'ero ga ei ġa pe:

—Topomondo ti imombe'gwovouka nhinhi'igā ojipe'ga pe nehē. ¹⁵Tambo-jipe'auka ti ji pe me anhaġa Diabo'gapyriva'ea ġa hugwi nehē, ei ga ġa pe.

¹⁶⁻¹⁹Dozeve'ga ko: Simāo'ga, Tiagova'ea, aheirū'ga João'ga, André'ga, Filip'e'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tomé'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'y-ra'ga – Tadeu'ga, Simāo Zelote'ga, Judas Iscariotes'ga – ga ko aerē omondouka Jesus'ga ga'arōē'yve'ga po pe ga pyhygauka. Ġahā Jesus'ga omo'emo'ē ġwemimbo'eharamo dozeve'ga. Ojipea Jesus'ga ono Simāo'ga rehe. Pedro Jesus'ga ono ga rehe. Tiagova'ea ko Zebedeu'ga ra'yrava'ea João'ga pavēi. Ojipea Jesus'ga ono ġa ndehe ġanderaramo Boanerges. Boanerges pe nhande ei: Ga ko tupanaraġa ja.

Belzebu'ga opojyka Jesus'ga, e'i tehe ahe

(Mateus 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga nderohoi onga pe. Kiro he'yjuhuve'ga jatykai ġa pyri a'ero. Ndo'uukari ġa mbatera Jesus'ga pe u'ua ġa pyri. ²¹Ikwa-havame Jesus'ga re'yja'ga hoi ga pyri. Igwete ġa ei:

—Tipyhy ti Jesus'ga rerogwovo ġa hugwi. A'ereki ga'akaġa mbipehu kiro ovuhu, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

²²Igwete judeus'ga mbo'ehara'ga ei – kiroki ġa u Jerusalēm hugwi – igwete ġa ei ojohupe:

—Belzebu'ga opojyka Jesus'ga ojive, e'i tehe ġa. Nurā Jesus'ga ombojipe-auka anhaġa ġa hugwi, ei ġa. A'ereki Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhuro. A'ero ga anhaġa mbojipe'aukari Jesus'ga pe, e'i tehe ġa ojohupe.

Satanás'ga pe ġa ei Belzebu'ga. Diabo'ga ei ġa ga pe no.

²³A'ero Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri judeus'ga mbo'ehara'ga. Igwete ga imombe'umbe'ui ojo'java'ea ġa pe.

—Mbipehu reki pendeaporoġita, ei ga ġa pe. Satanás'ga ndajipojykai tuhē jihi. Satanás'ga ġa pojykaramo ojive nombojipe'aukari ġa pe ojipyriva'ea. A'ereki ga nombojogwayvayvari reki ojiheve'ga, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁴Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero, ei ga. Po ġagwyripeve'ga ojogwayvayva hete, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi. ²⁵Po ongapypeve'ga ojogwayvayva,

a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi no. ²⁶ Po Satanás'ga ojipyriva'ea mbojogwayvayva hamo, a'ero po gapyriva'ea nhombojipe'apavi ojohugwi, ei ga. A'ero po Satanás'ga ndogwerekoa'javi ojiheve'ġa. Ndokoa'javi po ga huvihamo a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Na rūi reki Satanás'ga rekoi, a'e ji, ei ga. Ga nombojogwayvayvari ojipyriva'ea. Ga rūi reki ombojipe'auka ji ve anhaġa ojipe'ġa hugwi a'ero, ei ga ġa pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei no:

—Ojipe'ġa ndoki ipopoakave'ga ronga pype gambatera rerogwovo ga hugwi. Gahoheve'ga jate oki ipype opopoakahetero ġwaramo. Igwete ga ga kwana'ei gambatera ipe'avo herogwovo ga hugwi, ei ga ġa pe.

Nahā Jesus'ga ei ġa pe jihi ko Satanás'ga hohe gapyriva'ea mbojipe'avo jawo.

²⁸⁻³⁰ Igwete ga ei ġa pe:

—“Anhaġa opojyka ga ojive,” pe'euhu tehe pe ji ve, ei ga jawo ġa pe. Nurā ti ji ei pe pe imombe'ukatuavo: Tupana'ga po ti omombo pa ahe hugwi aherekote'varuhuparavuhua. Ombotegwetea vehevi po ti Tupana'ga omombo pa ahe hugwi, ei ga. Emo gwa'uva mbotegwetea po ti Tupana'ga nomombori tuhē ahe hugwi. A'ea ndojihyva'javi ahe hugwi avuirama, ei ga ġa pe.

Jesus'ga re'yjava'ea

(Mateus 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹⁻³² Kiro ġa vahemi a'ero Jesus'ga yhēa gareki'yra'ġa pavēi. Okari pe ġa pytai o'ama. A'ereki he'yjuhuve'ġa u ga pyri oapyapyga. Igwete Jesus'ga re'yja'ġa imondoi onhi'iġa ga pe tuhu ti ga ore pyri jawo. A'ero ġa imombe'ui ga pe:

—Jesus, okari pe ġa ndekoi neyhēa neirū'ġa pavēi. “Tuhu ga ore pyri,” ei ġa nde ve, ei ġa ga pe.

³³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Marāve'ġa pe ji ei naerū nhij'ġa nhiirū'ġa?

³⁴ Gweroapyve'ġa ndepiagame ga ei ġa pe a'ero:

—Agwa reki ġa nhij'ġa nhiirū'ġa, ei ga. ³⁵ Kiroki ġa oko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe – ġa pe ji ei nhiirū'ġa nhirendyra'ġa. Nhij'ġa a'e ji ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Ha'ynha mohāihara'ga

(Mateus 13.1-9; Lucas 8.4-8)

4 ¹ Aerē Jesus'ga ġa mbo'ea'javi ypiahua rembe'yi pe. He'yjuhu ġa ojatykavo ga pyri yembe'yi pe onhimongyavo. Nurā ga avi yhara pype oina imoanha'ndiavouka tohendu pa ti ġa nhinhi'iġa jawo. ² Igwete ga ġa mbo'ea'javi imombe'gwombe'gwovo ojo'java'ea ġa pe.

³ —Pehendu ti, ei ga. Imohāihara'ga gweroho ha'ynha ko pe imohaina ityma, ei ga. ⁴ Imohāirame mokonhete indurugi pea rembeyvyra rupi. Igwete gwyrā'ia ruri imokokona jupava, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

⁵ —Jara onduru yja rehe, ei ga. Xunhi reki yja ita arimo. Kotihī henhunhamo a'ero novia. A'ereki nianami yja. ⁶ Emo kwarahyahivame ombokai imonhymbava hohova. Garemity'mbia ipavi a'ero onhimomiranama'jave'yma. A'ereki hapoa ndokihetei yvya pype, ei ga imombe'gwovo.

⁷ —Jara onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatia'ava'ea ra'ynha pyteri pe. Igwete ga'apoa ha'ynha henhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. Igwete

nhungwava nhambyguhui garemityma herekovo imonhimomboakare'yma. Igwete ndi'ai upa, ei ga ġa pe.

⁸—Jara reki onduru vykatua rehe. A'ea henhunhamo onhimomboaka gworyvamo. O'arama he'ye'yi ha'ynha trinta ahara pype. Jara pype koji'i tehe ha'ynha sessenta. Jara pype ha'ynha he'yjuhuro cem ipype, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u moroġita

(Mateus 13.10-23; Lucas 8.9-15)

¹⁰Garenduhara'ġa horame ga hugwi gapavēive'ġa nhi'iġi ga pe dozeve'ġa pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

—Gara pe nde ei poro moroġita mombe'gwovo ore ve? ei ġa. A'ereki ore ndorokwahavi a'ea, ei ġa ga pe.

¹¹Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me. A'ereki Tupana'ga opota penembikwahava, ei Jesus'ga ġa pe. Okwahavuka ga pe me onhimiva'ea nahā po ti ji rekoi ojiheve'ġa nduvihavamo nehē javo, ei ga ġa pe. Pe me jate ga okwahavuka nanongara. Ġa ki a'e te – kiroki ġa ndokoi gareheva'ero – ġa pe ji amombe'u ojo'java'ea ikwahavukare'yma ġa pe, ei ga ġa pe. ¹²Ojo'java'ea ji amombe'u ġa pe a'ero

“tonhimombaragwahavyme ti ġa hepiepiagame.

Tokwahavyme ti ġa henduenduvame.

A'ereki ġa ndogwerojijyipotari gweaporoġita.

Nomomborukapotari ġa Tupana'ga pe okote'varuhua”, ei ga ġa pe.

¹³Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Ndapekwahavi pe ji imombe'urame pe me garemitymagwera? Marā po ti pe ikwahapavi ojo'java'ea naerū? ei ga. ¹⁴Tamombe'u katu ti kiro itymagwera pe me a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

—Kiroki ga omombe'u Tupana'ga – ga ko ha'ynha mohāihara'ga ja, ei ga.

¹⁵Mokonhete'i ha'ynha onduru pehea rembeyvyri. Igwete gwyrā'ia imokokombavi ha'ynha imohāirame, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduvame Tupana'ga mombe'ua Satanās'ga imokanhyimbavi a'ea ġa hugwi, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁶—Jara ha'ynha onduru yja rehe ita arimo. Nurā ġwenhunhame kotihī nonhimomiranami, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduvi Tupana'ga mombe'ua kotihī gworygworyvamo hehe novīa. ¹⁷Gwendu katu na'ē ġa gamombe'ua novīa. Aerē ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa ndekoro ġwaramo Tupana'ga mombe'ua rupi, ei ga. Hahyrame ġa pe ġa nonhimomiranama'javi a'ero kotihī opohia Tupana'ga mombe'ua hugwi. A'ereki gamombe'ua ndokikatui ġayvyteri pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁸—Jara onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe – a'ea oambyguhu garemityma imonhimomboakare'yma, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduna'ēi Tupana'ga mombe'ua novīa. ¹⁹Aerē ġapy'a rekotehei. A'ereki ġa nhaġataruhu ojihe marā po ti ji ve nehē javo, ei ga. Igwete ġa nhimoandyandyi itambere'ia potaruhavuo a'ea po ti ji mbohoryhetei nehē javo tehe. Igwete ġa ipotaparavuhui mbatera, ei ga. Hatīava'ea oamby imohāihara'ga

remityma. A'ero ndi'ai, ei ga. Na jitehe ġanemimbotaruhua nohenduva'javukari ġa pe Tupana'ga mombe'ua. A'ero ġa ndokoi gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe japoe'yma pyryva'ea, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁰—Jara onduru vyvkatua rehe ġwenhukaturu gworygworyvamo, ei ga. Na jitehe jara'ġa henduvi Tupana'ga mombe'ua herovia tuhē okokatuavo, ei ga. Jara'ġa oapo hete pyryva'ea a'ero. Jara'ġa koji'i ġa oapo pyryva'ea. Jara'ġa koji'iete'i ġa oapoapo pyryheteva'ea jipi okokatuavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

A lamparina

(Lucas 8.16-18)

²¹Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Herurame lamparina oki pe po ahe ndohovapygi hyrua pyvō. Ahe nomondo onhinongava gwyri pe cama gwyri pe. Ahe gweru imondovo pyte'mbia rehe imohina tamomytu'emba nhande ve javo, ei ga. ²²Na jitehe Tupana'ga ġwenotī na'ē ġwemimbo'eagwera tamomytu'emba ti ġa'akaġi pe aerē nehē javo, ei ga. ²³Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ġa pe.

²⁴Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Henduvame nhinhi'ġa pehendu katu ti a'ero, ei ga. Po ti xunhi pe henduvi nhinhi'ġa, a'ero po ti xunhi pe ikwahavi nehē. Po ti pe hendukatui nehē, a'ero po ti pe ikwahahetei nehē. Koji'i po ti Tupana'ga pe mbo'ea'javi a'ero nehē no, ei ga. ²⁵Po ti pe ikwahavi nhinhi'ġa rendukatuavo nehē, a'ero po ti pe ikwahahetei nehē, ei ga. Po ti xunhi pe ikwahavi nhinhi'ġa hendupotare'yma, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhymbavukari pe me nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Ha'ynha henhui onhimomboaka

²⁶Igwete Jesus'ga ei no:

—Ojipea tamombe'u pe me ojo'java'ea tapekwaha hete ti Tupana'gareheve'ġa jikoheteaġwama ga rehe. A'ereki Tupana'ga hete ġa mbojikojikogukari ojihe jipi ġanduvihavamo. Na ja a'ero, ei ga. Ha'ynha mohāihara'ga omohāi ha'ynha yvyvo. ²⁷He'yi ga kiri henhunhame ogwovo hepiaga. Igwete garemityma nhimomboakari. “Marā po nhiremityma renhunhamo onhimomboaka a'ero?” ei ga jupe ikwahave'yma, ei ga. ²⁸A'ereki a'ea tehe henhui ohema yvya hugwi. Aerē nhimomboakari oharamo. Aerē itiniġi, ei Jesus'ga. ²⁹A'ero ga ġa mondoukari imondohondohogauka haimbeva'ea pyvō foice pyvō. A'ereki oho japiavo imondohokava, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

Mostarda ra'ynha

(Mateus 13.31-32, 35; Lucas 13.18-19)

³⁰Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Marāva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me ojo'java'ea tapekwaha ti Tupana'gareheve'ġa nde'yjuhuaġwama? ei ga. A'ereki jypy ġa ndahe'yi. Aerē reki ġa nde'yjuhuro – kiroki ġa e'i: “Tupana'ga ko nhanderuvihavamo”, ei Jesus'ga ġa pe. Na ja a'ero, ei ga. ³¹Otý ga mostarda ra'ynha, ei ga. Xunhiete'i ko nanongara ra'ynha jara gwyre'i pa. ³²Itymirē reki onhimomboaka hete huvihavuhuro oji'java'ea hohe pa, ei ga. Huvihavuhu hakā oja'oja'oga. Nurā gwyra'ia turi japovo gwaityga hakā rehe upa i'aġi pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³³Nanongara ga imombe'umbe'ui he'yjuhuve'ga pe ojo'java'ea mombe'-gwovo. Ġa ikwahavame koji'i ga imombe'ui ġa pe a'ero. ³⁴Ojo'java'ea jate ga omombe'umbe'u he'yjuhuve'ga pe ġa mbo'erame Tupana'ga nhi'iġa rehe. Emo ġandovakie'ỹ ga imombe'ukatupavi ġwemimbo'ehara'ga pe tokwaha tuhē ġa javo.

Jesus'ga omombi vyvruhua

(Mateus 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵Ka'arugame Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Xaho ti aherovai.

³⁶Igwete ġa hoi he'yjuhuve'ga hugwi. Jesus'ga oapy oina yhara pype. Igwete ġa ga rerohei ypiahua aherovai. Ojipe'ga oho oyhara pype ġa ndupi no. ³⁷Ġa horame turi vyvruhua. Yvyturanuhūa ombo'ambo'a typepemuhūa yhara pype. Kiro tynahē ġweri yhara a'ero. ³⁸Jesus'ga oki reki yhara revira rehe oakaġa noġa aheakaġa jikokava rehe. Igwete ġa ga moma'ei javo ga pe.

—Jesus, kiro nhande hoi ypy pe, ei ġa. Nane'aġataruhui nde nhandepapava rehe naerū? ei ġa ga pe.

³⁹Igwete ga ma'ei onhi'igahyavo vyvtua pe. Igwete ga ei ypiahua pe:

—Epi! ei ga. Tanetymyi ti.

A'ero ipigi vyvtua. Notymynha'javi. ⁴⁰Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Maraname pe kyhyjiuhui? ei ga. Ndapejikogi ve tuhē pe ji rehe naerū? ei ga ġa pe.

⁴¹Igwete ġa nhimomby'ahetei a'ero javo ojohupe:

—Marā te ga rekoi naerū? Vyvtua vehevi re po ġwendu katu ganhi'igā ypiahua pavēi, ei ġa javo ojohupe.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi

(Mateus 8.28-34; Lucas 8.26-39)

5 ¹Igwete Jesus'ga vahemi ypiahua aherovai Gerasapeve'ga gwyri pe. ²Jesus'ga ħrame ga ruri – kiroki ga anhaġa opojyka ga ojive. ³⁻⁴Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga u jipi aheryvya pyteri pe. Okwaokwa ġa ga itanhuramuhūa pyvō novīa. Igwete ga imondohondohogi opoa hugwi opya hugwi ikaikavo. Nurā ġa ndokwara'javi ga a'ero itanhuramuhūa pyvō. Ndipo-poakari ġa ga monhyromo. ⁵Arimo ypytunimo na jitehe ga rahērahemamo jipi aheryvy pe vytyruhua rehe. Ojikyitikiyiti ga ita pyvō herokwarokwavame ojihe. A'reki anhaġa opojyka ga ojive. ⁶Jesus'ga repiagame irupe kiro ga ruri onhana itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi ga rovatiamo. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri nderuvihavuhu nde javo. ⁷⁻⁸Igwete Jesus'ga ei anhaġa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Igwete ga hapukajahivi.

—Tajjavykyi ti, Jesus, ei ga. Nde ko Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'gaho-heve'ga ra'yramo. Ere ti Tupana'ga renoina tahahyyime ti ji ve, ei ga ga pe.

⁹—Gara nderera? ei Jesus'ga ga pe.

—He'yjuhu, ei ga. Poro ko jirera, ei ga.

A'reki he'yjuhuva'ea anhaġa opojyka ga. ¹⁰Igwete i'ehetei Jesus'ga pe:

—Toremondoukari ti irupe avo hugwi, e'i ga pe.

¹¹ Pevo tuvi ojipe'ga nenybava porcos i'gwovo vytyruhua pyri. He'yjuhu hete onhimongyavo. ¹² Igwete anhağa ei Jesus'ga pe:

—Ore mondouka ti porcos pyri toropojyka ti a'ea orojive, e'i anhağa ga pe.

¹³ —Hepejigwovo a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Igwete anhağa jipe'ai ġwembipojykahara'ga hugwi ogwoogwovo porcos ipojykavo. He'yjuhu ranuhū porcos dois mil. Igwete anhağa opojykarama porcos inhainhani ogwovo ojyva vyty'ramuhūa rupi opoa ypihua pype otypyvypyvya.

¹⁴ Igwete porcos repiakatuhara'ga nhani ogwovo timombe'u jawo. Igwete ġa imombe'umbe'ui porcos typyvvyagwera cidadepeve'ga pe cidadekotyive'ga pe no. A'ero ġa nduġanduri torohepia katu jawo. ¹⁵ Urame Jesus'ga pyri ġa akoja'ga repiagi anhağa rembipojykaagwera'ga. Ipiatu ga kiro oina. Gwea-poroġita katu reki ga a'ero no. Ga repiagame ġa kyhyji Jesus'ga popoakara hugwi. ¹⁶ Kiroki ġa gwepia tuhē anhağa mondoagwera – kiro ġa ei imombe'gwovo ġa pe:

—Jesus'ga ombojipe'a ga hugwi anhağa mondovouka porcos pyri a'ea pojy-kauka, ei ġa. Igwete porcos inhainhambavi ogwovo y pe otypyvypyvya, ei ġa imombe'gwovo ġa pe.

¹⁷ Igwete ġa epavi Jesus'ga pe:

—Heregwovo oregwya hugwi! ei ġa jawo ga pe.

¹⁸ Jesus'ga avame yhara pype kiro anhağa rembipojykaagwera'ga ehetei ga pe:

—Kiro ji hoi nde rupi nde rerekovo.

¹⁹ —Ndorogwerohoi ji ji rupi, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo enhonga pe. Ere ti eje'ya'ga pe: “Tupana'ga pyry hete ji ve,” ere ti ġa pe. “Nahanahā ga imomby-ryvi ji ve ji porogwetyga,” ere ti imombe'gwovo ġa pe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ Igwete ga hoi Dez Cidades pe imombe'gwombe'gwovo ġa pe.

—Jesus'ga pyry hete ji ve, ei ga ġa pe. Ombojipe'a ga anhağa mondovouka ji hugwi. Nahā ga imombyryvi ji ve, ei ga ġa pe.

Igwete ġa nhimomby'apavi ganhi'iġa renduva.

Jairova'ea ra'yra'va'ea

(Mateus 9.18-19; Lucas 8.40-42)

²¹ Igwete Jesus'ga hero'yahava'javi yhara herojivya. Ypihua rembe'yi pe ga reko. Igwete he'yjuhuve'ga jatykai ga pyri. ²² Igwete ga ruri Jairo'ga. Ga ko huvihavamo oko judeus'ga jatykahava pype. Jesus'ga repiagame ga ruri ġwe-nypy'anduruga ga pyri jihohewa'ero ji poko jawo ga pe.

²³ —Omano ġweri jira'yrahēa, ei ga Jesus'ga pe. Herejo ji rupi epokoga hēa rehe tomanoyme ti hēa, ei Jairo'ga ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga hoi ga rupi. He'yjuhuve'ga oho Jesus'ga rupi no ga mbotymbotyvahiva.

Gwypova'ea opoko Jesus'ga pira rehe

(Mateus 9.20-22; Lucas 8.43-48)

²⁵ Ga horame kiro ojipehēa hoi Jesus'ga reviri opokoga gapira rehe topi ti nhitetirūa ji hugwi jawo. A'reki hēa gwyporo. He'yjuhu doze kwara hēatetirūa

rehe. ²⁶ He'yjuhu hēapohanohara'ga novia. Igwete hēa pohanogame hahy-hetero hēa pe. Omondo pa hēa oitambere'ia ga pe novia. Emo ndopigi hēa hugwi. Igwaigwavete hēa tetirūahetero. ²⁷⁻²⁸ Igwete ga Jesus'ga momb'e'urame hēa ei oyvyteri pe: "Po ti ji pokogi gapira rehe vehevi nehē, a'ero po ti ipigi ji hugwi nehē," ei hēa oyvyteri pe javo. Kiro hēa hoi Jesus'ga reviri a'ero he'yju-huve'ga pytera rupi opokoga Jesus'ga pira rehe. ²⁹ Kotihī hēa ndagwypora'javi. A'ea hēa ikwahavi oyvyteri pe. ³⁰ Igwete Jesus'ga pyryrymi he'yjuhuve'ga koty javo ga pe. A'ereki ga okwahavipe opopoakara hoa ga ndehe.

—Ma'ga opoko jipira rehe ra'e? ei ga ga pe.

³¹ Igwete garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Avi nde erehepia pa ga enhimbotymbotyvahiva, ei ga. Maraname nde euhui naerū: "Ma'ga opoko ji rehe ra'e?" ei ga ga pe.

³² Emo Jesus'ga oharekoreko ga ndehe tahepia tuhē javo. ³³ Hēa okwaha Jesus'ga rembiapoa ojive. A'ero hēa ruri okyhyjiavo ohyhyipava. Ojovapyvo hēa rekoi Jesus'ga pyri onhimombe'upava ga pe. ³⁴ Igwete ga ei hēa pe:

—Kui'i, nde erejiko ji rehe. Nurā ipigi nde hugwi, ei ga. Enoḡatu ti epy'a egwovo, ei ga. Momina tuhē nde hugwi netetirūa, ei ga hēa pe.

Jesus'ga ombogwera Jairova'ea ra'yrava'ea

(Mateus 9.23-26; Lucas 8.49-56)

³⁵ Jesus'ga nhi'igame kiro ga nduri Jairo'ga rongapypeve'ga. Igwete ga ei Jairo'ga pe:

—Omano jipe ndera'yrava'ea, ei ga imombe'gwovo ga pe. Tererura'javi ahe-mbo'ehara'ga a'ero, ei ga Jairo'ga pe.

³⁶ Jesus'ga ombogwavete reki ḡanhi'iga. Igwete ga ei Jairo'ga pe:

—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete ji rehe, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ Igwete Jesus'ga ga nderohoi ojupi Pedro'ga João'ga no Tiagova'ea no – kiroki ahe João'ga reki'yramo. Jara'ga ga nomondoukari ojupi. ³⁸ Igwete ga Pedro'ga nderohoi ga nderovahema Jairo'ga ronga pe. A'ero Jesus'ga henduvi ḡajehe'oranhūa. A'ereki hahyahi ḡajehe'oa hēamanoa rehe. ³⁹ Igwete ga hoi onga pe javo ga pe.

—Maranuhūrame pe nanuhū pejehe'gwoe'gwovo pejjjupa? ei Jesus'ga ga pe. Tayrihēa nomanoi. Hēa oki reki upa, ei ga ga pe.

A'ereki ga okwaha hēambogweravaḡwama. ⁴⁰ Igwete ga ga jai omano tuhē ahe javo. A'ero ga ga mo'emo'embavi onga hugwi. Igwete ga ga nderohoi okipe tayrihēa ruva'ga hēayhēa no. Pedro'ga ga gweroho hēanongava pype no. ⁴¹ Igwete ga hēa popyhygi javo hēa pe.

—Talitá cumi! ei ga. (A'ea ko: "Kui'i, epo'ā!")

⁴² Kotihī hēa po'ami a'ero okovo. Doze kwara hēa rehe. Igwete ga nhi-momby'ahetei hēa repiaga. ⁴³ Igwete Jesus'ga ehetei ga pe:

—Tapemombe'ui ti nhiremimbogweravahēa, ei ga. Pemondo ti kiro mbatera hēa pe to'u hēa, ei ga ga pe.

Nazaré pe ahe ndojikogi Jesus'ga rehe

(Mateus 13.53-58; Lucas 4.16-30)

6 ¹ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ḡwemimbo'ehara'ga pavēi. Igwete ga hoi cidade de Nazaré pe – perope Jesus'ga onhimomboaka. ² Judeus'ga

poravykye'yma rupi sábadu rupi ga hoi ġajatykahava pype pevove'ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'ġa rehe. Igwete ġa nhimomby'ai ġanhi'ġa renduva onhi-mongyavo. A'ero ġa ei ojohupe:

—Marā akoja'ga ikwahavuhui nanongara naerū? ei ġa. Ma'ġa ombo'e ga? A'ereki ahemonhimomby'ava'ea ga oapoapouhu, ei ġa ojohupe. ³Ga ko onga apohara'ga rūi naerū Mariahēa ra'ya'ga? ei ġa. Tikwaha tuhē nhande gare-ki'ya'ġa Tiago'ga José'ga no Judas'ga Simão'ga. Garendyra'ġa ko oko avo nhande pyri no, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhimonha'ngai okoe'yma ga rehe tihenduva'javyme ga javo. ⁴Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ojipe'ġa gwyriveve'ġa omondo gweaporoġita imohina Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga rehe, ei ga. Gagwyriveve'ġa jate nomondoi imohina ga rehe. Gare'ya'ġa nomondoi imohina ga rehe no. Garongapypeve'ġa nomondoi imohina ga rehe no, ei ga ġa pe.

⁵Igwete Jesus'ga ndoapoi gwerevi ahemonhimomby'ava'ea pevo. A'ereki ġa ndojikogi ga rehe. Mokonheteve'ġa ndehe jate ga pokogi imombiga ġatetirūa ġa hugwi. ⁶Igwete ga nhimomby'ai ġa jikoge'yma ġwaramo ojihe.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'ġa

(Mateus 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Igwete Jesus'ġa imbojoapiapi ogwovo cidades pe pevove'ġa mbo'eavo. ⁷Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa mbuhurukari ojipyri dozeve'ġa. Igwete ga ei ġa pe:

—Topomondomondo ti kiro ojipe'ġa cidades pe, ei ga. Mokokoi ti pejo-gweroho imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe. Ape'akwahavuka ti ji pe me anhaġa ġa hugwi nehē, ei ga ġa pe. ⁸Pepojate ti toho kiro pea rupi. Taperohoi ti pāo itambere'ia reheve, ei ga. Taperohoi ti sacola no. Pejijihokava jate ti peroho, ei ga ġa pe. ⁹Pemongi ti sandálias. Taperohoi ti ojipea tapy'ynhapira, ei ga ġa pe.

¹⁰Igwete ga ei no:

—Pe vahemame cidade pe po ti ojipe'ga ei pe me nehē: “Hepejijo pejiptavo nhironga pe,” e po ti ga pe me nehē. Pejogweroho ti ga pyri pejiijupa a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Tapejiijijiji ti ojipe'ġa nonga pe, ei ga. Ga pyri jate ti peju. Aerē ti pea hugwi pe hoi cidade hugwi a'ero pejogwerogwovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹Po ti pevove'ġa napembuhurukari ojipyri hendupotare'yma penhi'ġa a'ero po ti pe hojipei pea hugwi nehē, ei ga. Pehorame ti pemonduru otimbuguha pejiipa hugwi toropohi ti pe hugwi javo ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Peko te-varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'ġa,” pe'ji ti ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹²Nahā Jesus'ga dozeve'ġa mondomondoukari ojipe'ġa pyri. Igwete ġa hoi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe. Igwete ġa ei ġa pe:

—Perojiji ti pejeaporoġita peji pohia pejikote'varuhua hugwi, ei ġa ġa pe.

¹³Igwete dozeve'ġa imbojipe'ape'ai anhaġa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ġa hugwi. Igwete ġa imongyi ikava he'yjuhuve'ġa akaġa rehe imombiga ġatetirūa ġa hugwi.

João Batista'ea omano

(Mateus 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴Igwete pevove'ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui. A'ero ga henduvi ġanhi'ġa Herodes'ga ġanduvihavuhu'ga. Ojipe'ġa e'i tehe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Ga ko João Batista'ga reki, e'i tehe ga. Okwera po ga kiro oyvya hugwi. Nurã po ga japohetei ahemonhimomby'ava'ea naerũ, e'i tehe ga.

¹⁵ Ojipe'ga e'i tehe:

—Jesus'ga po Elias'ga ura'java.

Ojipe'ga:

—Ga po Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo oko ahe ja – kiroki ahe omo-mbe'u Tupana'ga nhi'iga ojopy'rovo hako, e'i tehe ga.

¹⁶ Igwete Herodes'ga henduvi ġanhi'iga Jesus'ga rehe. Igwete ga etehei:

—Ga ko João Batista'ga tuhẽ. Akamomboruka ji ga ikwehe novĩa. Kiro ga kwerava'javi reki, e'i tehe ga.

¹⁷⁻¹⁹ Nahã Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Herodiashẽa rehe ga ahe pyhygukari ahe mongiuca cadeia pype. Hehã ko Filipe'ga rembirekohẽa na'ẽ Herodes'ga reki'yra'ga rembirekohẽa. Aerẽ Herodes'ga hẽa rerekoi reki.

Igwete João Batistava'ea ei Herodes'ga pe jipi: “Maranuhũrame nde eirũ'ga rembirekohẽa rerekoi? Na rũi ko ahe rekoi,” ei ahe ga pe jipi.

Nurã Herodiashẽa rehe Herodes'ga ahe pyhygukari ahe apytũuka ahe mongiuca cadeia pype. A'ereki hẽa onhimboahi ahe ve tajukauca ti ga javo novĩa. ²⁰ Emo Herodes'ga ahe a'ngui na'ẽ. Ga ndojukaukapotari ahe. A'ereki ga okyhyji ikwahava Joãova'ea rekokatua. Okwaha ga Joãova'ea pyryhetea ahe rekoro ġwaramo Tupana'ga rehe. Nurã Herodes'ga ahe a'ngui. Joãova'ea nhi'inhĩ'igame ga pe oko tehe gapy'a novĩa. Emo ga ġwendu pota Joãova'ea nhi'iga novĩa.

²¹ Aerẽ o'aragwera rehe Herodes'ga japoi toryva omoirũhara'ga pe soldados'-ġa nduvihavuhu'ga pe no imbateheteve'ga pe no – kiroki ġa u gagwyri pe Galilĩa pe. A'ea rupi Herodiashẽa jirokwari João Batistava'ea rehe ahe jukauca.

²² Hẽara'yrahẽa tehe oho Herodes'ga pyri ojirokyavo ġapyteri pe. Igwete ġa nhimohẽhetei kujahẽa rehe Herodes'ga gapavẽive'ga pavẽi. A'ero ga ei hẽa pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? Tamondo ti nde ve, ei ga hẽa pe.

²³ Tupana'ga henduvame nhirembi'ea ji ei nde ve: Tamondo pa tuhẽ ti nde ve neremimbotarimova'ea javoji. Nhimbatera ti tamondojija'ro vehevi nde ve javoji, ei ga hẽa pe.

²⁴ A'ero hẽa hoi imombe'gwovo oyhẽa pe.

—Gara re po ji aru ga hugwi nehẽ? ei hẽa hẽa pe.

—João Batista'ga akaġa pe ere, ei hẽayhẽa hẽa pe.

²⁵ Kotihĩ hẽa jivyri nhandaibe ogwovo javo Herodes'ga pe.

—Apota ji João Batista'ga akaġa, ei hẽa, kiroġwe nhaembeva pype, ei hẽa ga pe.

²⁶ Henduvame hẽanhi'iga Herodes'ga rekoveveuhuhetei a'ero. A'ereki ga ndojukaukapotari Joãova'ea novĩa. Emo ga e'i jipe reki Tupana'ga ġwendu nhirembi'ea javo. Gapavẽive'ga ġwendu ganhi'iga no ga erame hẽa pe tamondo tuhẽ ti nde ve javo. Nurã ga nde'ia'uva'javi kiro hẽa pe: “Namondoa'javi ji nde ve.” ²⁷ Nurã ga soldado'ga mondoukari cadeia pype togweru ti ga Joã'o'ga akaġa javo. ²⁸ Igwete soldado'ga hoi ahe akamombo'a cadeia pype aheakaġa rerua nhaembeva pype. Igwete ga imondoi kujahẽa po pe hẽa herohoi oyhẽa pe heroviaruka hẽa pe Joãova'ea jukaagwera. ²⁹ Nahã Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Ikwahavame Joãova'ea remimbo'ehara'ga hoi ahera'oa pyhyga herogwovo inoġa ityma raikwehe.

Jesus'ga ombohe'yi mbatera cinco milva'ea pe

(Mateus 14.13-21; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)

³⁰ Aerē dozeve'ga jivyri Jesus'ga pyri a'ero – ġahā Jesus'ga omondomo-ndouka Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uuka. Ojivyrame ġa imombe'upavi Jesus'ga pe ġwemimbo'eagwera. Ġatetirūa mombigagwera ġa omombe'u ga pe no.

—Orombojipe'a ore anhaġa ġa hugwi, ei ġa imombe'gwovo ga pe no.

³¹ A'ea rupi he'yjuhuve'ga nhopondekwandekwavi ua Jesus'ga pyri onhimongyavo. Igwete ġa ndo'uukari Jesus'ga pe. Nurā Jesus'ga ei dozeve'ga pe:

—Nhande tehe ti xaho ongae'yi me tapepytu'uahi'vi ti javoji, ei ga ġa pe.

³² Jesus'ga tehe ġa avi yhara pype a'ero ogwovo ongae'yi me. ³³ Emo pevo-ve'ga gwepia ġahoa. Igwete ġa ei ojohupe onhimongyavo:

—Kiro ġa hoi Jesus'ga. Pea rupi ti xaho ġa ndeviri a'ero, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa hoi nhandaibe ypiahua rembeyvra rupi ogwovo cidades hugwi nhaporemō. Igwete ġa na'ē ġa vahemi pevo Jesus'ga nenonde. ³⁴ Ohemame Jesus'ga he'yjuhuve'ga ndepiagi. Igwete ġa poria'iro ga pe onhimongyavo. A'reki ga pe ko ġa ovelhas ja ovelhas gwepiakatuhara'ga rerekoe'ymame. Na jitehe ndipokokavi ġa. Igwete Jesus'ga ġa mbo'embo'ei.

³⁵ Kwara hoġweria rupi garemimbo'ehara'ga nduri ga pyri javo.

—Kiro ihohetei kwara. Ndogwerekoi onga avo ġa pe, ei ġa. ³⁶ Ere ti ġa pe a'ero toho ti ġa kopeve'ga pyri cidades'i pe ira'agweva'e pe. Pevo po ti ġa ipyhygi mbatera ojive i'uhavamo, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁷ Igwete ga ei ġa pe:

—Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javoji.

—Maranuhū naerū? ei ġa. He'yjuhuva'ea duzentos itambere'ia po ti ore herohoi imondovo pāo rehe ġa pe naerū? ei ġa ga pe.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pāes? Peho hepiaga.

Igwete ġa hoi hepiaga, ġa nduri imombe'gwovo ga pe.

—Cinco, ei ġa. Dois ġa gwereko pira no, ei ġa ga pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga he'yjuhuve'ga mbojatykapavi ġa mboapyga ġa noġa nhun-gwa'via rehe. ⁴⁰ Ojopyri ġa apyapygi upa a'ero. Pea hovai ġa cem. Ga hovai cinquenta. Hovaive'ga cem no. Nahā ġa apyapygi ojogwerojuva. ⁴¹ Igwete Jesus'ga ipyhygi pāes pira reheve. Igwete ga jovavuri onhi'i'ga Tupana'ga pe.

—Ndepyry hete nde imbhuhua mbatera ore ve, ei ga Tupana'ga pe.

Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pāes imondovo ġwemimbo'ehara'ga pe pema'ema'ē ġa pe javo. Na jitehe ga ima'ema'ēukari pira imondouvouka ġa pe nhaporemō. ⁴² Igwete ġa nhaporemō i'ui'ui onhimoytaromouka jupe. A'reki Jesus'ga ombohe'yjuhu hete mbatera ġa pe. ⁴³⁻⁴⁴ He'yjuhu hete ko ġa cinco mil akwaimba'ero. Kunhangwera'ga na jitehe he'yjuhu tayri'ga pavēi. Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ga imono'ono'oġi pāes rembyruera pira'ia rembyruera reheve imondovo inoġa yrua pype. Dozeva'ea ġa imoty nahenahembavi yrua.

Jesus'ga oho yjapea rehe

(Mateus 14.22-33; João 6.15-21)

⁴⁵⁻⁴⁶ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—He peji'ava yharuhua pype, ei ga. Pero'yaha ti aherovai ji renonde hero-gwovo cidade de Betsaida pe, ei ga ġa pe.

He'yjuhuve'ġa pe ga ei:

—Kiro ji hoi na'ē nhinhi'iġa Tupana'ga pe, ei ga. He pejigwovo a'ero pejivya penhonga pe kiro, ei ga ġa pe.

Igwete ga hoi vytyruhua rupi. ⁴⁷Ypytunimo ga tehe ga rekoi vytyruhua arimo. Garemime'ehara'ġa ki a'e te oko yhara pype ppyteri pe. ⁴⁸Igwete ga hepiagi ġa ipyvupyvurahyrame. A'ereki vytyturanuhūa ġwovativatī ġa. Ko'eġatue'yma rupi ga hoi ġa pyri a'ero opyruġa yhya rehe ogwovo. Okwa ġwerī ga ġandova vyvri novīa. ⁴⁹Emo hepiagame gapyruġa yhya japea rehe ġa nahenahemamo upa.

—Anhaġa po, e ko ġa novīa.

⁵⁰A'ereki ġa nhaporemō gwepia ga. Ġapy'a juahi a'ero. Emo kotihī ga nhi-iġi ġa pe.

—Penogatu ti peji'ya, ei ga. Jihi ko koro ako. Tapekyhyjia'javi ti, ei ga ġa pe.

⁵¹Igwete ga avi yhara pype ġa pohe. Kiro ipigi vytyturanuhūa. Igwete ġa nhimomby'ahetei a'ero. ⁵²A'ereki ġa ndaheaporoġitakatui pāes mbohe'yjuhua-gwera rehe. Noangari ġa ikwahave'yma Jesus'ga popoakara.

Jesus'ga omombi ahettirūa Genesaré pe

(Mateus 14.34-36)

⁵³Igwete Jesus'ġa hero'yahavi herovahema Genesarépeve'ġa gwyri pe nhapytiamō. ⁵⁴Ġa ērame yhara hugwi pevove'ġa nhimombaragwahavipei Jesus'ga rehe. ⁵⁵Igwete ġa hoġahoi ogwya rupi itetirūave'ġa nderunderua ġakupeupava rehe ġa noġa Jesus'ga pyri. Henduvame Jesus'ga hoa jipi, pevo ġa ġa nderuri ga pyri. ⁵⁶Igwete ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Nhu me ga hogahoi no. Perope ga oho – pevo nhaporemō ġa itetirūave'ġa nderuri ġa noġa mytu'ē me – perope ġa ojatyka jipi. Igwete ġa eġa'ei Jesus'ga pe:

—Na ġa pokogi ndepira rembe'yva rehe vehevi.

Ġa pokogame hehe a'ero ipipavi ġatetirūa ġa hugwi.

Judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera

(Mateus 15.1-9)

7 ¹Igwete fariseus'ġa jatykai ua Jesus'ga pyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Uhu ġa ga pyri Jerusalēm hugwi. ²Igwete ġa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ġa jikwakuve'yma.

—Ndokoi ġa nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi, ei ġa. A'ereki ġa ndojikwakuvi ojipogweja rehe mbatera ua renonde, ei ġa ojohupe.

³A'ereki judeus'ġa namonhava'ea koi na ojikwaku ymya vehevi. I'ua renonde ahe jipogwepogwei jipi. A'ereki ahe e'i tehe: “Nhandejipogwepogweje'ymame po ti nhande nianhimombyryvi Tupana'ga pe,” e'i tehe ahe. Nurā ko judeus'ġa – kiroki ġa fariseusramo – ġa ko koji'i e'i: “Xajikwaku hete nhandekovo nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe,” e ko ġa. Nurā ġa ojipogweje'ymame ndo'ui mbatera jipi. ⁴Herurame mbatera ima'ēhava hugwi na jitehe ġa ndo'ui ojipogweje'ymame. I'uhava ġa ipyhepyhei imboapykava. Nahā ġa jikwakukwakuvi jipi ġwamonhava'ea remimbo'eagwera rehe okovo xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo novīa.

⁵Igwete fariseus'ga jatykai Jesus'ga pyri judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. A'ero ḡa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ga jikwakuve'yma. Igwete ḡa ei Jesus'ga pe:

—Neremimbo'ehara'ga ndojipogwejuhu i'ua renonde, ei ḡa. Maraname ḡa ndokoi nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi ojkwakuve'yma? ei ḡa.

⁶⁻⁸Nahā Jesus'ga ei jawo ḡa pe a'ero:

—Pehe ko pekokatu'āva'ero peko! ei ga. Penhi'ipo'ru hete pe Isaiasva'ea kiro. Ymya Isaiasva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iga ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga. Nahā Tupana'ga ei hako:

“Arove'ga onhi'igatu tehe

torombohete Tupana'ga jawo,” ei ga.

“Emo ḡa nanhiarōi

imondoe'yma gweaporoḡita imohina ji rehe,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Ji mbohete tehe ḡa.

A'reki nhinhi'iga rehe rūi ḡa ombo'e,” ei ga.

“Vvyakotyve'ga nemimbo'etehe rehe ḡa ḡa mbo'ei

a'ea ko Tupana'ga nhi'iga jawo tehe jupe,” ei Tupana'ga hako.

Nahā Isaiasva'ea ikwatijari ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ḡa pe.

Igwete ga ei ḡa pe a'ero:

—Ahemombe'ua ko pemombe'uaḡwama reki. A'reki ahe javijitehe ko pe peko pekokatu'aḡuhūva'ero. Pemoandandyi pe ojipe'ga jipi orombohete Tupana'ga jawo tehe, ei Jesus'ga ḡa pe. Pepohi reki pe Tupana'ga nhi'iga hugwi. Emo vvyakotyve'ga nemimbo'eagwera pe pehendu katu, ei ga.

⁹—Pyry hete reki pe me pe imbogwavame Tupana'ga nhi'iga xako ti nhane-remimbo'eagwera rehe jawo, ei ga onhi'igahyavo ḡa pe. ¹⁰Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iga imombe'ukatuavo hako, ei ga ḡa pe. Igwete ahe ei:

“Pemono ti pejeaporoḡita imohina pejuva'ga rehe penhyhēa rehe no,” ei ahe.

Igwete ahe ei no ikwatijarama Tupana'ga nhi'iga:

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhēa pe no

– tojukauka ti ḡa ga a'ero,” ei Moisésva'ea hako, ei Jesus'ga ḡa pe.

¹¹Pe ki a'e te ahe atyvi ḡa mbo'ei, ei Jesus'ga. Pepyteripeve'ga po e'i uva'ga pe oyhēa pe no: “Opopoko pota ji imondovo mbatera pe me novīa. Emo ji amondo reki akoja Tupana'ga pe,” e po ga, ei ga. ¹²Ga erame a'ea ḡa pe pe'ji tehe reki pe: “Pyry ga nomondoi mbatera uva'ga pe a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga ḡa pe. ¹³Nahā ko pe ḡa mbo'ei hendukatuuka ḡa pe penamonhava'ea remimbo'eagwera hendukatuukare'yma ḡa pe Tupana'ga nhi'igagwera, ei ga. Nahanahā pe ndekouhui jipi, ei Jesus'ga ḡa pe.

Ahereaporoḡitate'varuhua ahembote'varuhuva'ea

(Mateus 15.10-20)

¹⁴A'ero Jesus'ga he'yjuhuve'ga mbuhurukara'javi ojipyri imombe'gwovo ojo'java'ea ḡa pe.

—Pe me nhaporemo ji ei: Pehendu ti ikwahava, ei ga. ¹⁵Mytu'emahugwiva'ea – kiroki mbatera ahe o'u jipi – a'ea okirame ahe pype nahembote'varuhui. Ahevyterahugwiva'ea ki a'e te ahe mbote'varuhu, ei ga. ¹⁶Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei Jesus'ga ḡa pe.

¹⁷Igwete Jesus'ga hoi onga pe ġa hugwi. Igwete garemimbo'eharaġa hoi jawo ga pe.

—Gara pe nde ei ojo'java'ea mombe'gwovo? ei ġa ga pe.

¹⁸⁻¹⁹Igwete ga ei ġa pe:

—Jara'ġa ja pe ndapekwahavi naerū? ei ga. A'ereki mytu'emahugwiva'ea aherembi'ua nahembote'varuhui tuhē. A'ereki a'ea nombote'varuhui aherea-poroġita. Ndapekwhavi pe a'ea naerū? ei ga ġa pe. Aherembi'ua oho ahere-vegi pe. Kirē ko ahe imbo'apavi ojihugwi, ei ga. Aherembi'ua nahembote'varuhui tuhē a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

O'rame a'ea ga ei pe'u pa ti mbatera a'ero jawo.

²⁰Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Peyvyterahugwiva'ea reki ko pe mbote'varuhu. ²¹A'ereki peyvyteri pe pendeporoġita te'varuhu, ei ga. Pejeaporoġitate'varuhurame ko pe ojipe'ga nderekoreko'ihu. Pemi pe ojipe'ga mbatera. Peporojuka pe, ei ga. Ojipe'ga nembireko'ga pavēi pe peko. ²²Pepotaruhu pe ojipe'ga mbatera. Peko te'varuhu pe, ei ga ġa pe. Pemoandyandi pe ojipe'ga. Peakwahavihu pe. Penhimyrō pe ojipe'ga ndehe, ei ga. Pembotegwete pe ojipe'ga. Penhimbohete pe. Pearuivehū pe, ei ga. ²³Nanongara nhaporemō pendekote'varuhuva'ea ko pevyterahugwiva'ea. A'ea reki pe mbote'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

Judeurūiva'ea ojiko Jesus'ga rehe

(Mateus 15.21-28)

²⁴Igwete pea hugwi Jesus'ga hoi cidade de Tiro koty. Igwete ga ki onga pe tokwahavyme ti ġa jiruva avo jawo novia. Emo ġa okwaha reki. ²⁵⁻²⁶Igwete hēa ruripei Jesus'ga pyri. A'ereki pevove'ġa omombe'u ga hēa pe. Hēara'y-rahēa anhaġa opojyka ojive. Nurā hēa ruri ġwenypy'anduruga Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko jawo. Hēa ko judeu rūi reki. A'ereki hēa siro-feniciapeve'-ġa gwyripevehēa. Nanongara'ġa – ġa ko judeus'ġa rūi – judeus'ġa e'i nhaġwatiġa ġa pe okoe'yma ġa ndehe. Igwete hēa ruri jawo Jesus'ga pe:

—Embojipe'a ti anhaġa jira'yrahēa hugwi, ei hēa ga pe.

²⁷Igwete Jesus'ga ei hēa pe:

—Ndapyryvi ji nde pokoga. A'ereki nde judeu rūi, ei ga. Ndapyryvi ahe ipyhygi tayri'ġa nembu'ua imomboha nhaġwatiġa pe, ei ga. Tayri'ġa ypy o'u, ei ga hēa pe.

²⁸—Na tuhē, ei hēa. Emo nhaġwatiġa vehevi turi mesa gwyri i'gwovo hembyrue'ria tayri'ġa nembu'ua ndurugagwera, ei hēa. Nurā nhaġwatiġa javi-jitehe ji ruri nde pyri ji poko jawo.

²⁹—Ji nhi'ikwepy katu nde, ei Jesus'ga hēa pe. Nurā heregwovo enhonga pe kiro a'ero, ei ga. A'ereki anhaġa ojipe'a reki ndera'yrahēa hugwi, ei ga hēa pe.

³⁰Igwete hēa jivyri onga pe tayrihēa repiaga. Anhaġa ojipe'a tuhē hēa hugwi. A'ero hēa nhinoġatui upa opiro'yro jugwi.

Jesus'ga ġwendukatuuka ndiapyakwariva'ea pe

³¹Igwete Jesus'ġa jivyri cidade de Tiro hugwi ogwovo. Igwete ġa hoi okwava cidade de Sidom rupi Dez Cidades mbytembytera rupi no. Igwete ġa hoi ypiahua pyri Galilíapeve'ġa gwyri pe. ³²Igwete pevove'ġa ga reruri

Jesus'ga pyri ndiapyakwarive'ga. Nhi'indy'ndyguhu ga. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Epoko ga rehe hendukatuuka ga pe ga monhi'igatuavo.

³³ A'ero Jesus'ga ga rerohei he'yjuhuve'ga hugwi opūa mondovo gapyakwari pe. Igwete ga nyvuni opokoga gakūa rehe. ³⁴ Gwovavuramo Jesus'ga pytuhe-mamo. Igwete ga ei ga pe:

—Efata! ei ga. (A'ea ko: “Pepe'a, gapyakwa!”)

³⁵ A'ero gapyakwa jipe'ai. Gakūa pyryva'javamo no. Igwete ga nhi'igatui reki a'ero. ³⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapemombe'ui ti a'ea ojipe'ga pe, ei ga ġa pe novia.

Emo ġa omombe'u reki. Igwaigwavete ga ei ġa pe tapemombe'ui ti javo novia. Emo igwaigwavete ġa oho imombe'gwombe'gwovo reki. ³⁷ Igwete ġa nhimombyahetei.

—Okwaha pa hete ga ġa nderekokatuavo, ei ġa. Ndiapyakwarive'ga pe ga ġwendukatuuka reki. Onhi'ige'yve'ga ga ġa monhi'igatu no.

Jesus'ga ombohe'yi mbatera quatro milva'ea pe

(Mateus 15.32-39)

8 ¹ Aerē he'yjuhuve'ga jatykaa'javi Jesus'ga pyri. Mominame ġa hugwi mbatera i'uhavamo Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ei ġa pe:

² —Iporia'i ġa ji ve onhimongyavo, ei ga. A'reki mokoi ġa kiri ji pyri. Kiro momina mbatera ġa hugwi a'ero, ei ga ġa pe. ³ Po ti ji ġa mondoukari ġa-nonga pe ġa mbatera ue'ymame, a'ero po ti ġa pytupavahivuhuro ogwovo pea rupi nehē. A'reki jara'ga nonga paivohu, ei ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

⁴ Igwete ġa ei ga pe:

—Maranuhū po ti nhande ipyhygi pāes ġa pe avo ongae'yī me nehē? ei ġa.

⁵ Igwete ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pāes? ei ga ġa pe.

—Sete ore herekoi, ei ġa.

⁶ Igwete Jesus'ga ġa mboappavi ġa noġa vvyvo. Igwete ga ipyhygi pāes seteva'ea. Igwete ga nhi'igi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo ga pe. Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogī imondomondovo ġwemimbo-'ehara'ga pe.

—Pema'ema'ē kiro he'yjuhuve'ga pe to'u ġa, ei ga ġa pe.

A'ero ġa ima'ema'ei ġa pe. ⁷ Moko'i te ġa herekoi pira'ia no. Igwete Jesus'ga nhi'igi Tupana'ga pe ndepyry hete nde pira mbuhua ore ve javo. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Pema'ema'ē pira'ia ġa pe no.

⁸⁻⁹ Ġa ima'ērame ġa nhaporemō i'ui a'ero onhimoytaromouka jupe. A'reki Jesus'ga ombohe'yjuhu mbatera ġa pe nhaporemō. He'yjuhu ko ġa – kiroki ġa o'u – quatro milve'ga. Aerē garemimbo'ehara'ga imono'ono'oġi haygweygwera rembyruera imondovo inoġa yrua pype. Seteva'ea ġa imoty nahenahembavi a'ero.

Aerē Jesus'ga ġa mondoukari ġanonga pe. ¹⁰ Igwete ga ġwemimbo'ehara'ga ndero'avi yhara pype ġa nderogwovo Dalmanutapeve'ga gwyri pe ġa nderovahema.

Fariseusva'ea e'i ahemonhimomby'ava'ea pe

(Mateus 16.1-4)

¹¹Igwete fariseus'ga nduri onhi'iğayva Jesus'ga pe.

—Timbopo yjayjaryme ti nhande ga ga ikwahave'ymame, ei ga ojohupe.

Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ore ve ahemonhimomby'ava'ea Tupana'ga popoakara repiuka ore ve, ei ga ga pe. A'ero po ti ore nde reroviari nehẽ Tupana'ga ga mbuhuruka tuhẽ javo nehẽ, e'i tehe ga ga pe.

¹²Igwete Jesus'ga pytuhemamo upa okoveveuhuro.

—Maranuhũrame ağwamove'ga hepiapotaruhui ahemonhimomby'ava'ea? ei ga. Tamombe'u katu ji pe me: Ndahepiukari tuhẽ po ti ji nhimbuhurukara kwahavuka ağwamove'ga pe! ei ga ga pe.

¹³A'ero Jesus'ga hoi fariseus'ga hugwi.

Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'eaatyviva'ea rehe

(Mateus 16.5-12)

Igwete ga ġwemimbo'ehara'ga ndero'avi yhara pype ga nderogwovo xaho aherovai javo. ¹⁴Garemimbo'ehara'ga ndogwerohei pão imoka'nhyma. Ojipeji jate ga gwereko yhara pype. ¹⁵Igwete yhara pype Jesus'ga imomoranduvi ga pe.

—Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ga apoa rehe Herodes'ga apoa rehe no, ei ga ga pe.

¹⁶A'ero ga nhi'iği ojohupe.

—Maraname ga ei pão mbovuhava pe? ei ga. Ndirekoi nhande pão nhande-jupi. Nurã po ga ei poro, e'i tehe ga ojohupe.

Ndokwahavi ga Jesus'ga rembi'ea. A'reki ġwemimbo'eaatyviva'ea pe ga ei fariseus'ga nemimbo'ea pe. Herodes'ga nemimbo'ea pe ga ei no a'ea ikwahy hete imbovuhava javijitehe javo.

¹⁷Jesus'ga okwaha ġanhi'iğa ojohupe. A'ero ga ei ga pe:

—Maranuhũrame pe nhi'iği pão rerekoe'yma rehe? ei ga. Ndapekwahavi ve pe jipopoakara naerũ? Napeangari pe? ei ga ga pe. ¹⁸Pendeakwa pe novĩa. Ndapehepiagi pe ikwahava naerũ? ei ga. Peapyakwa pe novĩa. Napehendukatui pe naerũ? Pemoka'nhy pe a'ero nhirembiapoa-gwera pães mbohe'yjuhuagwera? ei ga. ¹⁹Cincova'ea ji ahaygwe'rogwe'ro pães ima'eamouka cinco milve'ga pe ikwehe, ei ga. Aerẽ pe imono'ono'oği haygwera yrua imotynahema. Maramomi pe imotynahemi yrua naerũ? ei ga ga pe.

—Dozeva'ea ore imotynahenahemi ikwehe, ei ga ga pe.

²⁰Igwete ga ei:

—Aerẽ seteva'ea ji haygwe'rogwe'rogi pães ima'eamouka quatro milve'ga pe oji'i, ei ga. Maramomi pe imotynahenahemi yrua haygwera imondovo ipype? ei ga ga pe.

—Seteva'ea ore imotynahemi oji'i, ei ga ga pe.

²¹Igwete ga ei ga pe:

—Pe ndapekwahavi ve naerũ? ei ga ga pe.

Jesus'ga omboheha katu ahe

²²Igwete Jesus'ga heruri herovahema cidade de Betsaida pe. Igwete pevo-ve'ga hehae'yve'ga reruri ga pyri.

—Epoko ti ga rehe ga mbohehakatuavo, ei ga ga pe.

²³Igwete Jesus'ga hoi ga popyhyga ga rerogwovo cidade hugwi. A'ero Jesus'ga nyvuni gareakwari pe ga pokogi hehe. Igwete ga ei:

—Erehepia nde mo? ei ga ga pe.

²⁴Igwete ga ma'ei.

—Ahepia ji ga novia, ei ga. Yva ja ko ga. Emo ga ohooho ogwovo, ei ga Jesus'ga pe.

²⁵A'ero Jesus'ga pokoga'javi gareakwara rehe. Igwete ga hepiahetei gweha-katuramo. ²⁶A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Eho enhonga pe kiro. Terehoi ti imombe'gwovo enhimbohehaagwera cidadepeve'ga pe, ei ga.

Nde Ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷Igwete Jesus'ga hoi gwemimbo'ehara'ga pavēi imbojoapiapiavo ogwovo cidades pe – kiroki cidades ira'agwe cidade de Cesaréia de Filipe hugwi. Pea rupi ga horame ga ei ga pe:

—Marāi ga ji ve jipi? ei ga.

²⁸—“Ga ko João Batista'ga,” ei ga nde ve, ei ga. Jara'ga e'i: “Ga ko Elias'ga.” Jara'ga e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'i'ga mombe'u-harava'ea ahepyteripeve'ga – kiroki ahe Tupana'ga nhi'i'ga omombe'u ojopy'rovo hako. Okwera ga kiro omanoa hugwi,” ei ga nde ve, ei ga Jesus'ga pe.

²⁹—Oro pe, ei ga ga pe, marāi pe ji ve a'ero?

Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga.

³⁰Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Teremombe'ui ti a'ea ojipe'ga pe, ei ga.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

(Mateus 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹Igwete Jesus'ga ga mbo'embo'ei.

—Tupana'ga ji mbuhuruka avo teremano ti javo ji ve, ei ga. Ndokoi po ti ga ji rehe nehē xava'eve'ga ahembo'ehara'ga pavēi. Mbatera kwa-va'ehara'ga nduvihava'ga po ti ndokoi ji rehe nehē no, ei ga ga pe. He'yjhuva'ea po ti ga imbuhurukari hahyva'ea ji ve nehē. Igwete po ti ga ji jukaukari nehē. Mokōi pe kirirē po ti ji kwerava'javi nehē, ei ga ga pe.

³²Jesus'ga omombe'u katu ga pe okoa'gwama. Igwete Pedro'ga ga rerohoi'i onhi'igahyavo ga pe.

—Na rūi po ti nde reaporo'gitaro hamo, ei ga Jesus'ga pe.

³³Emo Jesus'ga opyryr'y gwemimbo'ehara'ga ndepiaga onhi'igahyavo Pedro'ga pe.

—Ejipe'a ti ji hugwi, ei ga. A'ereki Satanás'ga nde monhi'i poro. Tupana'ga opota reki nhimanoa, ei ga. Nde nderekoi Tupana'ga reaporogita rehe. Yvya-kotyve'ga ndeaporoğita rehe nde ereko, ei ga Pedro'ga pe.

³⁴Igwete Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa he'yjuhuve'-ġa pavēi. Igwete ga ei ġa pe:

—Pe ndekopotarame nhiremimbo'eharamo pepohi ti penhimimbotarimova'ea hugwi tako ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi javo, ei ga. Po ti ġa imbohahyukari pe me pe jukavo vehevi nehē jireheva'ero pejikovo ġwaramo nehē, peko jitehe ti nhiremimbotarimova'ea rupi pejipohire'yma ji hugwi. Peko tuhē ti nhinhi'ġa rupi, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵Igwete ga ei no:

—Po ti ġa pe jukai jireheva'ero ġwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. Po ti ġa pe jukai ji mombe'uro ġwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri pejikovo nehē, ei ga ġa pe. Po ti pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajijukayme ti ġa”, a'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga.

³⁶—Po pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tapyhy pa ti mbatera jijive”, a'ero po ti pe herekotehei penhimbaterahetea aerē pejigwovo reki hahyva'ea ruvihava pype, ei ga. ³⁷A'ereki ahe nomondoi mbatera ohohava ikwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei ga ġa pe.

³⁸Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Aġwamove'ġa opohi Tupana'ga hugwi okote'varuhuavo, ei ga. Po ġapyte-ripeve'ġa ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rūi ako heroviare'yma ganhi'ġa.” Po ġa ei poro, a'ero jirura'javame po ti ji ei ġa pe nehē: “Ġa ko nhiremimbo'eharamo rūi oko”, ei ga. Ajivya'ja po ti ji Tupana'gapyrive'ġa pavēi Tupana'ga popoakara rerekovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

9 ¹—Amombe'u katu ji pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Omanoe'ymame po ti agwa'ġa pyteripeve'ġa hepiagi Tupana'ga popoakara nehē ji rekorame ġanduvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga ra'oa ojirojijyi aherovaki

(Mateus 17.1-13; Lucas 9.28-36)

²Seis okirirē Jesus'ga trêsvē'ġa nderohoi ojupi. Pedro'ga ga gweroho Tiago-va'ea João'ga no. Ġa tehe ga gweroho vytyruhua rupi yvateuhuva'ea rupi ġa nderojiupia. Igwete Jesus'ga ra'oa jirojijyi ġandovaki. ³Gapira hendy'jandy'ja, tiġahivuhu hete. Nanongara tegwete nhande ve ipotukarame tapy'ynhapira imotiġahivuhuavo. ⁴Igwete ahe jipiukari ġa pe Eliasva'ea Moisésva'ea pavēi — kiroki ahe ymyahū hete omano. Onhi'inhi'i ahe Jesus'ga pe. ⁵⁻⁶Igwete Pedro'ga ei oyvyteri pe: “Marā po ti ji ei a'ero?” ei ga. A'ereki ġapy'a juahi ġa nhimomby'arama ahe repiaga. Igwete Pedro'ga ei:

—Jesus, pyry nhande rekoi avo, ei ga. Na ore japoi na'ē tapyimbovyra pe me a'ero trêsva'ea. Ojipeji po ti ore japoi nde ve, ojipea po ti ore japoi Moisés'ga pe, ojipea po ti Elias'ga pe nehē nohō, ei ga Jesus'ga pe.

⁷Nanime ijyvi yvaġatiġa ġa arimo ġa mongovo o'aġi pe. Igwete Tupana'ga nhi'iġi yvaġatiġa hugwi.

—Gaha ko jira'ya'ga nhiremia'nguhete'ga, ei ga Jesus'ga mombe'gwovo. Pehendu katu ti ganhi'ġa, ei Tupana'ga ġa pe.

⁸Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ga harekoi novĩa. Emo ġa ndohepiaga'-javi ahe. Jesus'ga tehe ġa gwepia ojipyri. ⁹Igwete ġa jvyi vvytyruhua hugwi ojivya. Igwete Jesus'ga ei trësve'ġa pe:

—Tapemombe'ui na'ẽ ti ġa pe penhimbiepiaga, ei ga. Ji kweravirẽ gwe nhi-manoa hugwi, a'ea rupi ti pemombe'u a'ero, ei ga ġa pe.

¹⁰Ojapyaka ġa ganhi'ġa rehe. Igwete ġa ei ojohupe:

—Gara pe ga ei: “Akwerä po ti ji nhimanoa hugwi”? ei ġa ojohupe.

¹¹Aerẽ ġa ei Jesus'ga pe:

—Marä a'ero? ei ġa. Orembo'ehara'ga e'i: “Elias'ga na'ẽ uhu, aerẽ Cristo'ga ruri a'ero,” ei ġa, ei ġa. Maraname ġa ei a'ea? ei ġa Jesus'ga pe.

¹²Igwete ġa ei ġa pe:

—A'iti tuhẽ Eliasva'ea uhu na'ẽ ġandeaporoġita rerõjijipava, ei Jesus'ga ġa pe. Pejapyaka ti kiro nhimombe'uagwera rehe no, ei ga. A'ereki ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ji mombegwovouka hako no. Nahä ahe ei: “He'yiva'ea po ti ġa imondoi hahyva'ea ga pe okote'varuhuaivo nehẽ ndorokoi ore nde rehe javo nehẽ.” Poha ahe ei ji mombegwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe.

¹³Kiro ji ekatui pe me a'ero, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu reki ikwehe. A'ero ġa ndekote'varuhui ahe ve ġwemimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo, ei ga. Na tuhẽ Tupana'ga rembikwatijarukara ahe momb'e'u nhoġwenonde hako, ei Jesus'ga ahe ko João Batistava'ea javo ġa pe.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yrava'ea hugwi

(Mateus 17.14-21; Lucas 9.37-43a)

¹⁴Igwete Jesus'ga jivya'javi trësve'ga pavẽi ġwemimbo'ehara'ga pavẽi. Igwete ġa nduri jara'ga pyri noveve'ga pyri. Urame ġa he'yjuhuve'ga ndepiagi noveve'ga pyri Jesus'ga remimbo'ehara'ga pyri. A'ereki judeus'ga mbo'ehara'ga ġa nhi'ġayva.

¹⁵Nanime he'yjuhuve'ga Jesus'ga repiagi onhimomby'avo ga mboha'uve'yma.

—Kiro ga ruri Jesus'ga, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhani ogwovo ga pyri. ¹⁶Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Manongara rehe pe nhonhi'ġayvayvaruhui?

¹⁷Igwete ġapyteripeve'ga ei ġa pe:

—Jesus, ei ga. Aru ji jira'ya'ga nde pyri ko novĩa. A'ereki anhaġa opojyka ga jipi, ei ga. Nomonhi'ġukari jira'ya'ga a'ero, ei ga ga pe. ¹⁸Ga pojykarame ga mbo-'ambo'ari ga noġa. Hendyjuiporuhu ga. Haingyryngyryi ga no. A'ero ga vvyrakwe-namo, ei ga. Igwete ji ei neremimbo'ehara'ga pe: “Pembojipe'a anhaġa ga hugwi,” a'e ji ġa pe novĩa. Tegwete reki ġa pe ipe'ahava ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe ndapejikoguhui ji rehe jipi, ei ga. Manamehũ po ti pe jikogi ji rehe nehẽ naerũ? A'ereki ji jikwerajahivuhu pe ndehe, ei Jesus'ga ġa pe. Peru ga ji pyri a'ero, ei ga ġa pe.

²⁰Igwete ġa tayri'ga reruri Jesus'ga pyri. Anhaġa Jesus'ga repiagame tay-ri'ga moheo'ari. Igwete ga ari vvyvo ojavajirejireva. Hendyjuipo hete ga.

²¹Igwete Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Maramomi kwara ga pojyka rehe?

—Gavoja'iagwera jate ga pojykai, ei ga. ²²Igwete ga mombomombori tata pyteri pe jipi. Ypy pe ga mombomombori no tajuka ga javo novĩa, ei ga. Po nde ikwahavi ore pokoga, ore porogwety ti a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

²³—“Po nde ikwahavi,” ere nde ji ve naerū? ei Jesus'ga ga pe. Tupana'ga okwaha pa ḡa pokoga jipi – kiroki ḡa ojiko ga rehe, ei ga.

²⁴Igwete garuva'ga ei:

—Ajiko ji ga rehe novīa. Ji poko ti a'ero ji mbojikoheteavo Tupana'ga rehe nehē, ei ga.

²⁵Igwete he'yjuhuve'ḡa nhani ojatykavo ga pyri. Ḡandura repiagame Jesus'ga nhi'iḡahi anhaḡa pe – kiroki nomonhi'iḡa'javi tayri'ga mboapya-gweva no. Igwete ga ei jupe:

—Jihi a'e nde ve: Ejipe'a ga hugwi. Terepojykaa'javi ti ga, ei Jesus'ga jupe.

²⁶Igwete anhaḡa hapukai tayri'ga momanoahiva ojipe'avo ga hugwi. Omanova'ea ja ga rekoi upa. Nurā he'yive'ḡa etehei ga pe:

—Omano ga upa.

²⁷A'ero Jesus'ga ga popyhygi ga mbovya. Igwete ga po'ami okovo. A'ereki ga pyry hete kiro.

²⁸Aerē Jesus'ga hoi onga pype. Igwete garemimbo'ehara'ḡa hoi javo ga pe ojipe'ḡa ndovakie'ŷ.

—Marā ore norombojipe'akwahavi anhaḡa ga hugwi? ei ḡa Jesus'ga pe.

²⁹—Penhi'iḡame jate Tupana'ga pe po ti pe imbojipe'aukai nanongara, ei Jesus'ga ḡa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama

(Mateus 17.22-23; Lucas 9.43b-45)

³⁰Aerē Jesus'ḡa hoi pea hugwi ogwoogwovo Galiléiapeve'ḡa gwyra rupi. Jesus'ga ndopotari ohoa kwahava. ³¹A'ereki ga ḡwemimbo'ehara'ḡa mbo'e pota omanoagwama rehe.

—Ji mondouka po ti ḡa nhiarōe'ŷve'ḡa po pe nehē ji jukavouka nehē, ei ga. Mokōi ti pe kiri ji jukarē nehē. Kirē ti ji kwerava'javi nehē, ei ga ḡa pe novīa.

³²Emo ḡa ndokwahavi garembi'ea ma gara pe ga ei javo ojohupe. Ga pe ḡa nde'ia'uvi reki.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³⁻³⁴Pea rupi Jesus'ḡa hoi ogwovo. Oro Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa, onhi'i-ḡayva ḡa ojohupe.

—Manamo nhandejoheva'ero? Ji ko koji'i pe hohe, ei ḡa ojohupe.

Igwete ḡa nduri ovahema cidade de Cafarnaum me. Ohorame onga pe Jesus'ga ei ḡa pe:

—Manongara rehe pe nhonhi'iḡayvayvari nhande rurame pea rupi? ei ga.

Igwete ḡa nonhi'iḡi opoyjayare'ymamo. A'ereki ḡa onhonhi'iḡayva onhimboheteavo pea rupi ogwovo ji ko pe hohe javo ojohupe.

³⁵A'ero Jesus'ga apygi ḡa mbuhurukapava ojipyri. Igwete ga ei ḡa pe:

—Pejikopotarame ḡahoheva'ero penhimongo na'ē ti okoteheva'ero ojipe'ḡa pokopokoga jipi, ei ga ḡa pe.

³⁶A'ero ga tayri'ga mbuhurukari ga rerua ḡapyteri pe ga anhuvana. Igwete ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe:

³⁷—Pehepia tayri'ga, ei ga. Kiroki ḡa oko nanongara'ḡa ndehe ḡa ko Jesus'-gareheva'ero javo – ḡa oko ji rehe no, ei ga. Kiroki ḡa oko ji rehe nde ko

Tupana'ga repykaramo jawo – ji rehe jate rūi ġa oko. Ġa oko nhimbuhuruka-ra'ga rehe no, ei Jesus'ga ġa pe.

Ġahā nhande repy, ei Jesus'ga

(Lucas 9.49-50)

³⁸Igwete João'ga ei Jesus'ga pe:

—Orohepia ore hajiheve'ga oji'i, ei ga. Ombojipe'a ga anhaġa ojipe'ġa hugwi. Ombojipe'a ga ndepopoakara pyvō nde renoina, ei ga Jesus'ga pe. Nurā ore ei ga pe: “Terembojipe'ai anhaġa ġa hugwi Jesus'ga renoina,” oro'e ore ga pe. A'ereki ga nhandereheva'ea rūi, ei João'ga ga pe.

³⁹Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tape'ei poa ga pe, ei ga. Japovame ahemonhimomby'ava'ea jipopoakara pyvō po ti ġa nanhimbote'gewetei kotihī nehē, ei ga. ⁴⁰Kiroki ġa nianemovahī – ġahā nhande repy a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴¹Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Kiroki ġa pe poko ġa ko Cristo'gareheve'ġa jawo – ġa pe po ti Tupana'ga ikwepygi imondokatuavo nehē. Yhya vehevi ġa imbuhurame pe me pey'gwavamo, a'ero po ti ga ikwepykatui tuhē ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Tiruahū hete ġa pe, ei Jesus'ga

(Mateus 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴²Igwete Jesus'ga ei no:

—Tapembo'e ti ji ojipe'ga rehe kiro. Po ġa nhapytī itaruvihavuhua gajura rehe ga momboa ypy pe, a'ero po tiruahū ga pe, ei ga. Koji'i hete po ti tiruahū ga pe ga jireheve'ġa mbote'varuhurame tayri'ġa huvihava'ġarūive'ġa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴³⁻⁴⁴Igwete ga ei no:

—Po pe ndekote'varuhui pejipoa pyvō, marā re po ti pe napemondohoguhui pejipoa imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti jawo? ei ga ġa pe. Tiruahū po pe me pe ojipeji herekorame pejipoa novīa, ei ga. Po ti pe mokōi pejipoa rerohei hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehē, a'ero po ti koji'iete'i tiruahū pe me nehē. A'ereki pevova'ea tata ndogweva'javi nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi pejipoe'yma vehevi yvagi pe Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵⁻⁴⁶—Po pe hoi pejikote'varuhua'vavo pejikovo, marā re po ti pe napemondohoguhui pejipyia imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti jawo? ei ga ġa pe. Tiruahū po pe me pe herekorame ojipeji pejipyia novīa, ei ga. Po ti pe mokōi pejipyia rerohei hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehē, a'ero po ti koji'iete'i tiruahū pe me nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi yvagi pe pejipye'yma vehevi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷—Po pe pejeakwara pyvō hepiagi ite'varuhua'ea – kiroki onhimbohepia'ngi pe me, marā re po ti pe ndapehekyjuhui pejeakwara torokote'varuhua'javyme ti jawo? ei ga ġa pe. Tiruahū po pe me pe ojipeji herekorame pejeakwara novīa, ei ga. Po ti pe mokōi pejeakwara rerohei hahyva'ea ruvihava pype nehē pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehē, a'ero po ti koji'iete'i tiruahū pe me nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi ojipeji vehevi nhande-ruvihava'ga pyri Tupana'ga pyri nehē, ei ga ġa pe. ⁴⁸A'ereki

“hahyva'ea ruvihava pype ndopiga'javi ahe hugwi hahyhetea.

Ndogweva'javi tata", ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁹—Nhande nhikwava'eġame Tupana'ga pe po ti tata'java'ea hahyva'ea nhande rerekoi nehē, ei ga. Peko tuhē ti ji pavēi jireheva'ero. Tapepohiri ti ji hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁰—Pyry ko jukyra, ei ga. A'ereki a'ea oko mbatera pavēi heheva'ero. Pyry-veymame ndikwahya'javi. Nurā ji ei pe me: Peko pyry ti ji pavēi jireheva'ero. Pejikoty'a tuhē ti ji pavēi. Pejogwereco katu ti no, ei Jesus'ga ġa pe ogwovo pea hugwi.

Ahepohira hembirekoa hugwi

(Mateus 19.1-12; Lucas 16.18)

10 ¹Aerē Jesus'ga hoi Judéiapeve'ġa gwyra rupi. Igwete ġa herohoi rio Jordāo aherovai herogwovo. A'ero pevove'ġa jatykaa'javi Jesus'ga pyri onhimongyavo. Igwete ga ġa mbo'ei. A'ereki na tuhē ga ġa mbo'embo'ei jipi ġa nderekovo. ²Igwete fariseus'ġa nduri. “Tihendu ganhi'iġa nhande ve. A'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē,” ei ġa ojohupe. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Marā naerū? ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ġa ndekoi opohirame ġwembireko'ġa hugwi kunhangwera'ġa hugwi naerū? ei ġa ga pe.

³Igwete Jesus'ga ei:

—Marā Moisésva'ea ikwatijari pe me ġwemimbo'eagwera noġa hako naerū? ei ga ġa pe.

⁴Igwete ġa ei:

—Moisésva'ea e'i:

“Tokwatija na'ē ti ġa inoġa kunhangwera'ġa pe apohi ji kiro nde hugwi jawo,” ei ahe.

“A'ero po ti ġa pohiri ġwembireko'ġa hugwi,” ei ahe ikwatija hako, ei ġa Jesus'ga pe.

⁵—Napeangarihu pe pejikoe'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā Moisésva'ea okwatija a'ea pe me ġwemimbo'eagwera noġa, ei ga. ⁶Jypya ko na rūi reki hako. Jypya vvyakotyve'ġa aporame

“Tupana'ga ġa apoi akwaimbae'ga kunhahēa reheve”, ei Jesus'ga.

Nahā e'i Tupana'ga rembikwatijarukara, ei ga.

⁷“Nurā ko akwaimbae'ġa ja'ogi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi ġwembirekokaturo.

⁸Igwete ġa ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea ja akwaimbae'ga garembirekohēa pavēi,” ei ikwatijara, ei ga.

A'ero ġa mokonha ja rūi. Ojipejiva'ea ja reki ġa ndekoi, ei ga ġa pe. ⁹Tupana'ga ko ġa mbojogwerekouka. Nurā po ġa ndopohiri ojohugwi hamo, ei ga ġa pe.

¹⁰Aerē onga pe Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ea'javi ga pe:

—Marāi re ko nde imombe'gwovo ġa pe ko?

¹¹Igwete ga ei ġa pe:

—Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi ojipehēa rerekovo – oajuajuro ġwaramo ga rekote'varuhui ġwembirekoypyvehēa pe, ei ga. ¹²Na jitehe hēa opohirame ġwembireko'ga hugwi ojipe'ga rerekovo hēa rekote'varuhui ġwembirekoypyve'ga pe a'ero. A'ereki hēa ajuajuri, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombyry tay'riva'ea pe*(Mateus 19.13-15; Lucas 18.15-17)*

¹³ Igwete pevove'ga tayri'ga nderunderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ġa ndehe javo.

—Ere ti Tupana'ga pe tomombyry ga ġa pe javo, ei ġa ga pe.

Emo Jesus'ga remimbo'ehara'ga e'i ġa pe:

—Taperuruhui ġa ga pyri, ei ġa.

¹⁴ Hepiagame Jesus'ga nhimonha'ngahetei o'ama. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—“Taperuruhui ġa,” tape'euhui ġa pe, ei ga. Tuhu tuhē ti ji pyri tayri'ga. A'ereki nanongara'ġa'jave'ga pe Tupana'ga pyry hete okovo ġa jikogame ojihe, ei ga ġa pe. ¹⁵ Tamombe'u katu ti pe me: Tayri'ga ojiko uva'ga ndehe okovo ġanemimbotarimova'ea rehe, ei ga. Kiroki ġa oko tayri'ga ja rūi – ġa ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma ġaremimbotarimova'ea rehe. Ġa po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Igwete ga tayri'ga anhuvani opokoga ġa ndehe. Igwete ga ei Tupana'ga pe:

—Emombyry ġa pe, ei Jesus'ga javo ga pe.

Imbateheteva'ea nomondopapotari*(Mateus 19.16-30; Lucas 18.18-30)*

¹⁷ Jesus'ga horame pea rupi kiro ojipe'ga ruri onhana. Igwete ga renypy'a-ndurugi Jesus'ga pyri ta'e ti ġambo'ehara'ga pe javo.

—Jesus, ei ga. Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehē jirekoaġwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehē? ei ga ga pe.

¹⁸ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'ġa jate ko pyry, ei ga ga pe. ¹⁹ Nde erekwaha Tupana'ga remimbo'eagwera Moisésva'ea pe hako, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i:

“Terejukai ojipe'ga.

Tererekoi ojipe'ga nembireko'ga.

Teremimi ojipe'ga mbatera.

Tane'mbei ojipe'ga mombe'gwovo.

Teremoandyandyi ojipe'ga ġambatera rerogwovo.

Emondo ejeaporoġita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no,” ei

Tupana'ga, ei ga ga pe.

²⁰ Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame vehevi ji hendukatupavi ġaremimbo'eagwera jipi, ei ga.

²¹ Ga repiagame Jesus'ga ga arōhetei. Igwete ga ei ga pe:

—Nahā na'ē po ti nde rekoi a'ero hamo. Eho na'ē ti embatera imondopava itambere'ia rehe imondovo itambere'ia imbatere'jve'ga pe nehē, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehē, ei ga ga pe. Imondopavirē embatera ti ejo ji pyri ekovo nhiremimbo'eharamo. Ji rehe jate ejiko, ei Jesus'ga ga pe.

²² Jesus'ga nhi'ġa renduvame ga ndovy'ari ogwovo. A'ereki he'yjuhu gambatera. ²³ Igwete Jesus'ga jirovagi javo ġwemimbo'ehara'ga pe.

—Kiroki ġa imbate hete – hahy ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo. A'ereki ġa okoheterame ombatera rehe ndokoi garembe'ea rupi, ei ga ġa pe.

²⁴ Henduvame ganhi'iġa garemimbo'ehara'ġa nhimomby'ai a'ero. Igwete Jesus'ga ea'javi ġa pe:

—Hahy imbateheteve'ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo, ei ga ġa pe. ²⁵ Tegwete yuranuhüa'javuhuva'ea camelo ikihava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete reki imbateheteve'ġa hohava Tupana'ga rembi'ea rupi okoheterame ombatera rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Kiro ġa nhimomby'ahetei a'ero. Igwete ġa ei ojohupe:

—Ma'ġa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehë naerü?

²⁷ Igwete Jesus'ga ġa ndepiagi javo ġa pe.

—Tegwete tuhë ġanhimondohava ga pyri, ei ga. Tupana'ga jate ġa mondoukari ojipyri. A'ereki Tupana'ga ikarakatu pa hete, ei ga ġa pe.

²⁸ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Oropohi katu ore orombatera hugwi orogwovo nde rupi neremimbo'eharamo, ei ga.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu ti ji pe me: Okopotarame jireheva'ero ġa pohiri tuhë tamombe'u ti Jesus'ga ojipe'ġa pe javo, ei ga ġa pe. Jara'ġa opohi ġwonga hugwi, ei ga. Jara'ġa opohi oirü'ġa hugwi. Jara'ġa opohi okuvyra'ġa hugwi. Jara'ġa opohi ġwendyra'ġa hugwi, ei ga. Jara'ġa opohi oy'ġa hugwi uva'ġa hugwi no tamombe'u Jesus'ga ojipe'ġa pe javo, ei ga. Jara'ġa opohi gwa'yra'ġa hugwi. Jara'ġa opohi ogwyrä hugwi tamombe'u Jesus'ga ġa pe javo, ei ga. ³⁰ Kiroki ġa jireheva'ero opohi ombatera hugwi, gwe'yja'ġa hugwi – gwereko po ti ġa he'yjuhuheteve'ea aġwamo nehë ġwonga oirü'ġa no okuvyra'ġa ġwendyra'ġa no oy'ġa no gwa'yra'ġa no ogwyrä nehë no, ei ga ġa pe. Aerë po ti ġa hohetei Tupana'ga pyri nehë no. Nane'ymi po ti ġa ndekoi ga pyri a'ero nehë, ei ga. Emo nhiaröe'yve'ġa po ti imbohahyukari na'ë ġa pe aġwamo nehë, ei ga ġa pe. ³¹ Kiroki ġa huvihava aġwamo – he'yive'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo onhimongyavo aerë nehë. Kiroki ġa huvihava rüi aġwamo – ġahä po ti huvihavamo oko nehë, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Mateus 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Igwete Jesus'ga hoi pea rupi ogwovo Jerusalém me. Ga na'ë oho dozeve'ġa nenonde. Igwete ġa nhimomby'ai ga rehe ogwovo. Ojipe'ġa oho ġandeviri okyhyjiavo ogwovo. Igwete Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi'i ġa hugwi aerëva'ea mombe'gwovo ġa pe. Igwete ga ei ġa pe:

³³ —Pehendu ti nhinhi'iġa, ei ga. Kiro po ti nhande hoi Jerusalém me nehë, ei ga. Igwete po ti ġa ji mondoukari ahembo'ehara'ġa po pe nehë ikwava'ë-hara'ġa nduvihava'ġa po pe nehë no, ei ga ġa pe. “Eremano po ti nde hamo,” e po ti ġa ji ve nehë, ei ga. Nurä po ti ġa ji mondoukari judeus'ġarüive'ġa pe a'ero nehë, ei ga ġa pe. ³⁴ Ġahä po ti ji rerekomemuahü nehë, ei ga. Onyvü po ti ġa ji rehe ji nupanupamo ipira apopyra pyvö nehë. Igwete po ti ġa ji jukai nehë, ei ga. Emo moköi pe kirirë po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehë, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe.

Zebedeuva'ea ra'yra'ga oko pota memei huvihavamo

(Mateus 20.20-28)

³⁵ Aerē Zebedeu'ga ra'yra'ga nduri Jesus'ga pyri Tiagova'ea João'ga pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

—Jesus, oropota ore nderekoaġwama oreremimbotarimova'ea rehe, ei ġa ga pe.

³⁶—Gara pe pepota naerū? ei ga ġa pe.

³⁷—Toromoirū ti nde vyakotyve'ga nduvihavamo nde rekorame ġa mondo-mondovo nehē. Toroapy ti ore nde pyri nde mbojogwovaita a'ea rupi nehē, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁸⁻³⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndapekwahavi pe nanongara pe'erame, ei ga ġa pe. Aerē po ti hahy hete ji ve nehē. Po pe ji moirūi, a'ero hahy hete pe me nehē no, ei ga. Marā a'ero? Peko pe nanongara rehe naerū? ei ga ġa pe.

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ġa.

—Aerē po ti ġa ji jukai nehē no. A'ero po ti ġa pe jukapotari nehē no. Marā a'ero? ei ga ġa pe.

—Na ġa ore jukai nehē no, ei ġa.

—Ombuhu tuhē po ti ġa hahyva'ea ji ve ji jukavo nehē. Na tuhē po ti ġa pe nderekoi nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰Emo ji rūi po ti amboapyguka ġa jiji pyri nehē tombojogwovai ġa ji rehe javo, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga omboavujikwe ġandekohavaġwama ji pyri. Ġahā po ti ji moirū ġa mondomondovo a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ Jara'ga dezve'ga henduvame João'ga nhi'iga Jesus'ga pe ġa nhimonha'ngai ġa ndehe. ⁴² Igwete Jesus'ga ġa mbuhurukapavi ojipyri ġwemimbo'ehara'ga. Igwete ga ei ġa pe:

—Pejapyaka ti nhinhi'iga rehe, ei ga. Pekwaha pe hajiheve'ga ndeaporoġita – kiroki ġa e'i ore ko ġanduviha javo. Ġa omboporavykyuhu ogwryipeve'ga jipi ġa mbovavaguhuavo ġa nderekovo, ei ga ġa pe. ⁴³Pe po na rūi pejogwereko hamo jireheva'ero ġwaramo, ei ga ġa pe. Po ti pe ndekopotari jara'ga nduvihavamo, a'ero po ti pe ġa pokogi hamo. ⁴⁴Po ti pe ndekopotari ġahohepava'ero, koji'i po ti pe ġa pokopahetei hamo, ei ga. ⁴⁵A'ereki ji vehevi ajo tapoko pa ti ġa javo. Ji ndajori ji pokopoko javo ġa pe, ei ga. Tamano javo ji ruri ġa ndepyga vyva koty. Nahā po ti ji he'yjuhuve'ga mbopiro'yi ġa ndekote'varuhua hugwi nehē, ei ga ġa pe.

Jesus'ga omboheha katu Bartimeuva'ea

(Mateus 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶ Aerē Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga nderohoi ġa nderovahema cidade de Jericó pe ġa nderokwava hupi. He'yjuhu ġa ogwovo ġa ndupi no. Ġa horame jugwi Bartimeu'ga onhi'iga mbuhuri Jesus'ga pe. A'ereki Bartimeu'ga heakwa-gweva'ero oko Timeu'ga ra'yra'ga. A'ero ga apyi pea rovai itambere'ia rehe oporanduranduva upa. ⁴⁷Igwete pevove'ga ei:

—Kiro ki ga u Jesus'ga Nazarépeve'ga.

Henduvame Bartimeu'ga onhi'iga mbuhuri Jesus'ga pe a'ero.

—Jesus, nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga ga pe. Ji porogwety ti, ei ga.

⁴⁸Igwete ġa nhi'ġahyi ga pe onhimongyavo epi te jawo. Igwaigwavete reki ga onhi'ġa mbuhuri ga pe.

—Nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara. Ji porogwety ti, ei ga ga pe.

⁴⁹Igwete Jesus'ga pytai.

—Pe'e ga pe tuhu ga ji pyri a'ero, ei ga ġa pe.

Igwete ġa ei heakwagweve'ga pe:

—Enoġatu ti epy'a, ei ġa ga pe. Epo'ā ejoa ga pyri. “Tuhu ga ji pyri,” ei ga nde ve, ei ġa ga pe.

⁵⁰Igwete ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea nhandaiepe ua Jesus'ga pyri.

⁵¹Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nde erepota?

—Jesus, tajireha katu ti, ei ga ga pe.

⁵²—Heregwovo a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Nde erejiko ji rehe. Nurā nde reharo kiro, ei ga.

Igwete ga reakwakaturo a'ero. Jesus'ga rupi ga hoi a'ero pea rupi ogwovo.

Jesus'ga ovahē Jerusalēm me Domingo dos ramos

(Mateus 21.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19)

11 ¹Ohorame Jerusalēm me vvytyruhu pe na'ē Jesus'ġa vahemi oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Ira'agwe cidades ojopyjopyri tuvi Betfagé Betânia pavēi. Igwete Jesus'ga ei mokonha'ġa pe ġwemimbo'e-hara'ġa pe:

²—Hepejigwovo cidade pe penhinondeva'e pe, ei ga. Pevahemame ti pe hepiagi jumentinho i'ama nehē, ei ga ġa pe. Ojugwa ġa imo'ama yva rehe. Ndohoi ve ġa i'arimo, ei ga. Pekwahara ti herua, ei ga. ³Po ti ġa ei pe me: “Maraname pe ikwaharavi a'ea?”, pe'ji ti ġa pe: “Nhandepojykaharete'ga ti togwereko'ā na'ē. Kotihī po ti ga imbuhura'javi avo nehē,” pe'ji ti ġa pe, ei ga ġa pe.

⁴Igwete ġa hoi hepiaga jumentinho. A'ereki pevove'ġa ojugwa imo'ama pea rupi onga jurukwara pyri. Kiro ġa ikwaharavi a'ero. ⁵Pevove'ġa ġa ndepia-game e'i ġa pe:

—Maranuhūrame pe ikwaharavuhui ta'yra?

⁶Igwete ġa imombe'ui ġa pe Jesus'ga rembi'ea.

—Peroho ti ga pe a'ero, ei ġa ġa pe.

⁷Igwete ġa heruri jumentinho Jesus'ga pe. Igwete ġa inoġi oapoa tapy'ynhahira ikupepytera rehe. A'ero Jesus'ga hoi i'arimo. ⁸Igwete he'yive'ġa heropropori opira i'arimova'ea pea rupi inoġa timbojigwa pehea ga pe jawo. Ojipe'ġa omondohondoho pindova rohova nhu me herua. Igwete ġa imondomondo pea rupi imbokatuavo ga pe. Nahā ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga kiro u jawo. ⁹Kiro garenondeve'ġa hapukai garevirive'ġa pavēi.

“Timbohete Tupana'ga!” ei ġa.

“Nhandepojykaharete'ga ti tomombyry ga pe

– kiroki ga nhandepojykaharete'ga ombuhuruka nhande pyri ga mongovouka nhanderuvihavuhuhetero,” ei ġa.

¹⁰ “Tupana'ga tomombyry nhaneramonhava'ea'jave'ga pe Daviva'ea'jave'ga pe kiro ga rurame nhanderuvihavuhuhetero,” ei ġa.

“Timbohete Tupana'ga yvagipeheteve'ga a'ero!” ei ġa.

¹¹ Igwete Jesus'ġa vahemi Jerusalém me ogwovo ġajatykahavuhua rokari pe o'ama. Oharekorē mbatera rehe nhaporemō Jesus'ġa dozeve'ġa nderohoi Betânia pe ġa nderokia. A'ereki oho kwara.

Jesus'ga e'i figueira pe

(Mateus 21.18-19)

¹² Ko'emame Jesus'ġa jivyri Betânia hugwi. Igwete ga jukai ty'ara. ¹³ Irupe ga hepiagi figo'yva figueira ka'a rerekojiperame. Igwete ga hoi tahepia yva'ia javo novia. Ovahemame ga ka'atehea hepiagi. A'ereki a'ea rupi ndi'ai ve tuhē jipi yva'ia. ¹⁴ Igwete ga ei yva pe:

—Ndehe po ti nande'aa'javi nehē ġanembi'uhavamo nehē, ei ga jupe.

Garemimbo'ehara'ġa ġwendu ganhi'ġa a'ero.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-17; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)

¹⁵ Aerē Jesus'ġa vahemi ua Jerusalém me. Igwete ġa nduri ġajatykahavuhua rokari pe. Pevove'ġa oma'ema'ē mbatepyryva ojipe'ġa pe jipi inambu'ia no. A'ereki a'ea ġa omondo ikwava'ēhara'ga pe tomondo ti ga Tupana'ga pe javo. Itambere'ia rehe ġa oma'ema'ē ġa pe ġa moandyandyjuhuavo jipi. Mesas pyri ojipe'ġa neni hajiheve'ġa itambere'ia pyhypyhyga judeus'ġa itambere'ia kwepkywepyga imondovo ġa pe. Igwete Jesus'ġa nduri okari pe ġa ndepiaga. Kiro ga nhimonha'ngai ġa ndehe a'ero ġa mo'emo'embava pea hugwi. Igwete ga imbojirejirevi itambere'ia kwepkykara'ġa mesas. Ga imbojirejirevi ġa'apykava ġa hugwi no – kiroki ġa oma'ema'ē inambu'ia oina. ¹⁶ Igwete ga ndogwerokwarokwarukari mbatera ġajatykahavuhua rokara pytera rupi. ¹⁷ A'ero ga ei ġa pe ġa mbo'eavo.

—Tupana'ga okwatijaruka onhi'ġa hako, ei ga. Nahā Tupana'ga ei a'ero hako:

“Yvyakotyve'ġa nhaporemō ti tonhi'ġi ji ve nhironga pype,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

Pe ki a'e te pe'e pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepkywepygame Tupana'ga ronga pype,” pe'e pe, ei Jesus'ga. Nahā pe Tupana'ga ronga mongoukari iporomive'ġa nduhavamo, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸ Aerē ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ikwahavi Jesus'ga nhi'ġa ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa ei:

—Marā re po ti nhande ga rerekoi ga jukavo nehē? ei ġa ojohupe. Tijukaukaryme ti ga he'yjuhuve'ġa ndovaki, ei ġa. A'ereki ġa onhimomby'a pa garemimbo'ea repiagi, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa kyhyji ga pyhyge'yma.

¹⁹ Ka'aru hete Jesus'ġa hoa'javi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo Betânia pe okia.

Pejiko ti Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga

(Mateus 21.20-22)

²⁰ Ko'emame ojivyrime Jesus'ġa kwavi pea rupi. Igwete ġa hepiagi akoja figo'yva. Inhymba reki. Hapoa vehevi inhymba. ²¹ A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'ġa jupe. Igwete ga ei ga pe:

—Jesus, ehepia! ei ga. Erenhi'igahy nde figo'yva pe kirame oji'i. Kiro inhy-mbavamo a'ero, ei ga ga pe.

²²Igwete Jesus'ga ei ģa pe:

—Pejiko ti Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. ²³Tamombe'u katu ti pe me: Ģa jikogame Tupana'ga rehe oporanduva ga pe Tupana'ga po ti ģwendu katu nhinhi'iga javo, na ja po ti hekoi ģa pe a'ero nehē, ei ga. Po ti ģa ei Tupana'ga pe tojipe'a ti vytyruhua onhimomboia ypihua pype javo, a'ero po ti Tupana'ga imbojipe'ai ģa pe, ei ga. Po ti ģa ndogweroviarihū mara'ngu po ti ojipe'avo javo, a'ero po ti Tupana'ga nombojipe'aukai ģa pe nehē, ei ga. ²⁴A'ero ji ei pe me: Peporanduvame Tupana'ga pe penhimimbotarimova'ea rehe, perovia ti garemimbuhuraġwama pe me. A'ero po ti ga imbuhuri pe me nehē, ei Jesus'ga ģa pe. ²⁵Po ojipe'ga oko te'varuhu pe me. A'ero po pepy'a heahemuhūro ga rehe. Penhi'igame Tupana'ga pe penhi'ama tapekwahava'javi ti akoja'ga rekote'varuhua, ei ga. Pe ikwahava'jave'ymame garekote'varuhua henonhe'yma po ti nhanderuvete'ga yvagipeve'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua imomboia pe hugwi nehē, ei ga. [²⁶Pe ikwahava'javame akoja'ga rekote'varuhua po ti nhanderuvete'ga nomombori pendekote'varuhua nehē no.]

Ma'ga nde mbuhurukaru? ei ahe Jesus'ga pe

(Mateus 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷Igwete Jesus'ga hoa'javi Jerusale'm me. Ģajatykahavuhua rokara rupi Jesus'ga hoi okovo. A'ero ikwava'ehara'ga nduvihava'ga nduri ga pyri judeus'-ga mbo'ehara'ga pavēi xava'eve'ga pavēi. ²⁸Igwete ģa euhui ga pe:

—Ma'ga nde mbuhurukaru raji'i? Ma'ga e'i nde ve: “Emo'emo'e ti ģa mondovo jugwi?” ei ģa Jesus'ga pe. Here javo ore ve, ei ģa.

²⁹Igwete Jesus'ga ei ģa pe:

—Pe na'e ti pe'ji ji ve, ei ga. Pe ji nhi'ipondekwakaturame po ti ji nhimbu-hurukara'ga mombe'ukatui pe me nehē no, ei ga ģa pe. ³⁰Pe'ji ti ji ve a'ero: Ma'ga João Batistava'ea mbuhuruka ģa mobatizavouka raikwehe? ei ga. Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe? Ma'ga e'i ahe ve teremobatiza ģa javo? Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe naerū? ei ga. Pe'ji ti javo ji ve! ei Jesus'ga ģa pe.

³¹Igwete ģa nhombo'embo'ei upa.

—Marāi po ti nhande a'ero nehē? ei ģa. Po ti nhande ei ga pe: “Tupana'ga po ombuhuruka João Batistava'ea ģa mobatizauka raikwehe”, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehē: “Maraname pe ndaperoviarihu ahenhi'igawera naerū?” e po ti ga nhande ve nehē, ei ģa ojohupe. ³²Po ti nhande ei ga pe: “Yvyakotyve'ga po ahe mbuhuruka raikwehe”, a'ero po ti avove'ga nhimboahivuhupavi nhande ve nehē, ei ģa ojohupe.

Okyhyji ģa he'yjuhuve'ga hugwi. A'reki ģa e'i pa João Batistava'ea pe: “Tupana'ga tuhē ahe mbuhuruka onhi'iga mombe'uharamo raikwehe,” ei ģa.

³³Nurā ģa ei reki Jesus'ga pe:

—Ma'ga po ombuhuruka ahe raikwehe? Ndorokwahavi ore, ei ģa ga pe.

—Napemombe'ujuhu pe ji ve João Batistava'ea mbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ģa pe. Nurā po ti ji na jitehe namombe'ui ga pe me nehē no – kiroki ga e'i ji ve: “Emo'emo'e ģa onga hugwi,” ei Jesus'ga ģa pe.

Garemitymipyra repiakatuhara'ga okote'varuhuve'ga

(Mateus 21.33-46; Lucas 20.9-19)

12 ¹Igwete Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea. Igwete ga ei imombe'gwovo:

—Kohoa jara'ga ot'ot'ŷ ko pe yhypoa'javuhuva'ea uva'yva videira. “Aerē ti ta'u yva'ia ryhya,” ei ga, ei Jesus'ga ġa pe. Igwete ga hokairuġi ġwemityma. Aerē ga japoi uva mu'umu'ŷhava tyhya rupiaramo. Tapyjo'ara ga japoi ita pyvō imondovo imohina ko pe hepiakatuhamo. Igwete ga ei ojipe'ga pe: “Kiro po ti ji hoi paivohu mbaigwe jitua nehē,” ei ga. “Pehepia katu ti nhiremityma ji ve,” ei ga ġa pe. “Aero po ti pe imboja'ogi yva'ia pejive nehē. Jara ti pemombyta ji ve nehē,” ei ga ġa pe, ei ga. “Kwa,” ei ġa. Igwete ijara'ga hoi ġa ndeja, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. ²Aerē yva'ia jykyhava rupi ga ojipyrive'ga mondoukari hepiakatuhamo pyri togweru ti ga yva'ia ji ve javo novia. ³Emo hepiakatuhamo ġa pyhy ga nupanupamo ga momboa. Gapojate ojivy a'ero, ei ga. ⁴Aerē ijara'ga ojipe'ga mondoy yva'ia reruruka novia. Igwete ġa ga akanupapupai ojigwaraita ga rehe, ei ga. ⁵Aerē ga ojipe'ga mondoukari ġa pyri. Igwete ġa ga jukai, ei ga. Koji'ive'ga ġa ġa mondomondoy ġa pyri. Igwete jara'ga ġa ġa nupanupai. Jara'ga ġa ġa jukahetei, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁶—Mbapavamo ijara'ga gwa'yra'ga mondoy ġa pyri. A'ereki ga jate oko ga pyri gara'yra'ga garemia'nguhete'ga. “Omondo po ti ġa imohina jira'yra'ga rehe,” ei ga oyvyteri pe novia, ei Jesus'ga.

⁷—Igwete ijara'ga gwa'yra'ga mondoy ġa pyri mbapavamo. Ga repiagame hepiakatuhamo ei ojohupe: “Kiro ga ruri ijara'ga ra'yra'ga,” ei ġa. “Avova'ea po ti gagwya'gwama nehē,” ei ġa. “Tijuka ti ga a'ero. Aerē po ti nhande ipoykai yvya nhandejive nehē,” ei ġa ojohupe, ei ga. ⁸Igwete ġa ga pyhygi ga jukavo ga momboa garuva'ga remityma hugwi.

A'ea Jesus'ga e'i ġa pe ojo'java'ea mombe'gwovo.

⁹Igwete Jesus'ga ei no:

—Marā po ti ijara'ga rekoi a'ero nehē? ei ga. Uhu po ti ga ġa jukavo nehē gwa'yra'va'ea repyga nehē, ei ga. Igwete ojipe'ga po ti ga ġa mongoi ġwemityma repiakatuharamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁰Nonhi'igi pe me Tupana'ga rembikwatijarukara naerū? ei ga. Nahā i'ei a'ero:

“Onga apohara'ga japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe,” ei.

“Aerē akoja jitehe hekoi huvihamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” ei, ei ga.

¹¹ “Nhandepojykaharete'ga reki omongo huvihamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo,” ei ikwatijara, ei Jesus'ga

imombe'gwovo ġa pe.

¹²A'ea Jesus'ga omombe'u judeus'ga nduvihava'ga pe ojo'java'ea. Igwete ġa ga pyhypotari novia. A'ereki ġa okwaha reki onhimombe'ua. A'ereki ġa yva'ia repiakatuhamo ja. Onga apohara'ga ja ko ġa no. A'ereki ġa Jesus'ga mombo pota. Kiro ġa Jesus'ga pyhypotari a'ero novia. Emo ġa okyhyji he'yjuhuve'ga hugwi – kiroki ġa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo oko.” Nurā judeus'ga nduvihava'ga ga rejari ogwovo.

César'ga rembiapoa itambere'ia*(Mateus 22.15-22; Lucas 20.20-26)*

¹³ Aerē judeus'ga nduvihava'ga fariseus'ga mondoukari Jesus'ga pyri. Herodes'gareheve'ga ga ga mondoi ga pyri no. “Pemonhi'i te'varuhu ti Jesus'ga tombotegwete ti ga nhanderuvihavuhu'ga,” ei ga ga pe ga mondorame.

¹⁴ Igwete ga nduri jawo Jesus'ga pe.

—Orokwaha ore neremimbo'ekatua. A'ereki a'itituhēva'ea rupi katu nde eremombe'u, ei ga ga pe. Nde eremohemba ga pe nhaporemō. A'ereki nderepojihuvi ga jawo ga pe. Nde nderekoi huvihava'ga ndehe jate. A'ereki ahe ojo'jajo'ja nde ve, ei ga. Erembo'e katu nde Tupana'ga remimbotarimo-va'ea rehe. Marā ndereaporoğita a'ero? ei ga ga pe. César'gareheve'ga e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oğukaramē,” ei ga, ei ga. Marā naerū? Timondo po nhande ga pe hamo ga poranduvame nhande ve? Mara'ngu po nde jawo timondoyme po ga pe hamo? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁵ Jesus'ga okwahavipe reki gandeaporoğitate'varuhua.

—Maranuhūrame pe nhinhi'iga mbote'varuhupotari? ei ga ga pe. Peru itambere'ia moeda, ei ga.

¹⁶ Igwete ga heruri a'ero.

—Pemombe'u kiro ji ve a'ero, ei ga ga pe. Ma'ga ra'angava agwa? Ma'ga ndera ga okwatija inoğa hehe? ei ga.

A'ero ga ei ga pe:

—César'ga ra'angava, ei ga. Garera ga okwatija inoğa hehe no, ei ga ga pe.

¹⁷ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ga pe.

Yvyakotyve'ga pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ga onhi-kwava'eğa ga pe jawo.

Igwete ga nhimomby'ai ga rehe onhi'igatu reki ga jawo.

Ombogweravirē omanove'ga nahembirekoa'javi*(Mateus 22.23-33; Lucas 20.27-40)*

¹⁸ Aerē saduceus'ga nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ga ndogweroviari omanove'ga mbogwerahava novia. Igwete ga nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ganhi'igatua nhande ve jawo. Igwete ga ei ga pe:

¹⁹ —Jesus, Moisés'va'ea okwatija inoğa nhande ve hako. Nahā ahe ei hako:

“Po ga manoi gwa'yre'ymame gwebirekohēa mombytavo gairū'ga po hēa rerekoi a'ero hamo,” ei ahe.

“Gaha po ta'y hēa pe nhiirūva'ea togwereko gwakypkewepohara'ga jawo,” ei Moisés'va'ea hako, ei ga Jesus'ga pe.

²⁰ Oro marā a'ero? ei ga. Sete ahe onhoirūramo, ei ga. Igwete ojihuypyva'ea rembirekoro. Igwete omanorame ahe ndata'yri, ei ga. ²¹ Igwete aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo. Igwete ahe manoi gwa'yre'ymame. Igwete ahe mbyteramo ahe javijithe kunhangwerava'ea rerekoi, ndata'yri ve omanomo. ²² Jarava'ea na jitehe no, ei ga ga pe. Sete-va'ea gwereko pa ahe ojopy'ropy'rovo novia omanombava gwa'yre'ymamo.

Aerē kunhangwerava'ea manoi no, ei ġa. ²³Marā a'ero? ei ġa Jesus'ga pe. Ma'ġa nembirekoa po ti kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea gwereko pa kunhangwerava'ea, ei ġa ga pe.

²⁴Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga nhi'ġa atyvihu ko penhi'ġa, ei ga saduceus'ġa pe. A'ereki pe ndapekwahavihu Tupana'ga rembikwatijarukara. Ndapekwahavi pe Tupana'ga popoakara no, ei ga. ²⁵Okwerava'javavame po ti ġa nahembirekoa'javi nehē. Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja ġa ndekoi ġwembirekoe'ymamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶Ġakwerava pe pe ei, ei ga. Napenhi'ġi pe Moisésva'ea rembikwatijara pe naerū? A'ereki Tupana'ga i'yva hugwi ikaja pytera hugwi onhi'ġa mondo Moisésva'ea pe hako, ei ga. A'ero Moisésva'ea ikwatijari Tupana'ga nhi'ġa ojive inoġa. Tupana'ga e'i ahe ve:

“Jihi ko Tupanamo ako.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁷Abraão'va'ea manorē reki Tupana'ga ei Moisésva'ea pe: “Abraão'ġa ji mbohete,” ei ga. Ga nde'i: “Ahe ji mbohete.” A'ereki ġa okoji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'ġa atyvi ko penhi'ġa a'ero pe erame omanove'ġa ndokwerava'javi nehē, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

Manamo Tupana'ga remimbo'eagwera joheva'ero?

(Mateus 22.34-40; Lucas 10.25-28)

²⁸Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ga ruri. Ġwendu ga ġa Jesus'ga monhi'inhi'i-ġame. “Jesus'ga onhi'ikwepy katu reki ġa,” ei ga oyvyteri pe. Igwete ga ruri javo Jesus'ga pe:

—Jesus, ei ga, manamo Tupana'ga remimbo'eagwera huvihavuhu joheva'ero?

²⁹⁻³⁰Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Moisésva'ea omombe'u ikwatija hako, ei ga. Jara hoheva'ea ko nahā:

“Israelitas, pehendu katu ti!

Nhandepojy kaharete'ga ko Tupana'ga.

Gaha jate ko nhandepojy kaharetero,” ei ahe, ei ga.

“Pearō hete tuhē ti pejipojy kaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipy'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporoġita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi javo.

Pearō hete tuhē ti pejirokwa pejikovo ga nhi'ipo'ruavo,” ei Moisésva'ea, ei Jesus'ga ga pe.

³¹Moisésva'ea omombe'u hehohyva'ea no, ei ga.

“Penhiarō pe.

Na jitehe ti pearō hete pejikotyve'ġa no,” ei ahe, ei ga.

A'ea memei Tupana'ga remimbo'eagwera jara hoheva'ero, ei Jesus'ga ga pe.

³²Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ga ei ga pe:

—Na tuhē. A'itituhēva'ea nde ei ji ve, ei ga. A'ereki gaha jate oko Tupanamo tuhē. Ahā ojipe'ġa Tupanamo, ei ga Jesus'ga pe. ³³Nhande mbatera

kwava'eḡame ga pe pyry ga pe novia, ei ga. Emo pyryheteve'a ga pe ko na: Tiarō hete tuhē nhande Tupana'ga nhandepy'a pe hamo, ei ga ga pe. Tiarō hete tuhē nhande ga nhandekovo garemimbotarimova'ea rupi hamo, ei ga. Tiarō hete nhande ojipe'ḡa nhanenhiarōhetea javijitehe hamo. A'ereki nahaneremiarōa koji'iete'i pyry Tupana'ga pe nhanerembikwava'eḡa hohe, ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ Jesus'ga ḡwendu onhi'igatua upa. Igwete ga ei ga pe:

—Erenhimongo ḡweri' nde Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi kiro, ei Jesus'ga ga pe.

Kirē ojipe'ḡa ndopojihuva'javi javo Jesus'ga pe a'ero.

Daviva'ea rymymino'ga ko ahepojy kaharetero

(Mateus 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Igwete Jesus'ga ḡajatykahavuhupeve'ḡa mbo'embo'ei okari pe ḡa mbojapyakavo. Igwete ga ei:

—Pe'ji ji ve a'ero. Marā ahembo'ehara'ḡa ei Cristo'ga pe Tupana'ga remimbuhurukara'ga pe ga ko Daviva'ea rymyminoro javo? ei Jesus'ga ḡa pe.

³⁶ A'ereki Daviva'ea tuhē omombe'u nhoḡwenonde hako. Nahā ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojy kaharete'ga pe:

‘Eapy ji pyri ekovo huvihavamo,’ ei ga,” ei ahe.

“Tamongo ti nearōe'ḡve'ḡa neremimbotarimova'ea rehe.’

A'ea Tupana'ga ei jipojy kaharete'ga pe,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

A'ereki Tupana'ga ra'uva Daviva'ea mbo'euka a'ea rehe ikwatijaruka hako, ei ga ḡa pe. ³⁷ Daviva'ea e'i Cristo'ga pe jipojy kaharete'ga a'ero, ei ga. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'ḡwovo ḡa pe ḡa mbojapyakavo.

Oarō hete ḡa ganhi'iḡa a'ero onhimongyheteavo.

Judeus'ḡa mbo'eharava'ea onhimbohete tehe

(Mateus 23.1-36; Lucas 20.45-47)

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ḡa mbo'eavo:

—Ahembo'ehara'ḡa ja rūi ti peko, ei ga. A'ereki ḡa onhimbohete hete. Oko hete ḡa opipukuhua rehe tajirepia ḡa javo, ei ga. Opota hete ḡa ojipe'ḡa nhi'igaturame ojive ima'ēhai pe pe ko orembo'ehara javo ḡa pe. ³⁹ Gajatykahava pype ḡa apypotari huvihava'ḡa apykava rehe. Toryva jara'ḡa pyri ḡa o'u pota toryvi pe oina, ei Jesus'ga ḡa pe. ⁴⁰ Opojyka ḡa aherembirekokwera'ḡa mbatera. Igwete ḡa nhi'imbukuhui Tupana'ga pe novia ojipe'ḡa ti te'i pyry ore ve javo. Hahyva'ea po ti kaitu Tupana'ga imondoi ḡa pe a'ero nehē, ei Jesus'ga ḡa pe.

Aherembirekokwera'ea remimondoa

(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Igwete Jesus'ga apygi upa ḡajatykahavuhua pype itambere'ia ryrui'a pyri. He'yjuhuve'ḡa ga gwepia ḡa inoḡame itambere'ia Tupana'ga pe hyru'ia pype. Imbateheteve'ḡa he'yi inoḡi ipype novia. ⁴² Nanime imbatere'ḡvehēa ruri aherembirekokwera'hēa. Igwete moko'i'ī hēa inoḡi itambere'ia moedas ipype.

⁴³ Igwete Jesus'ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe:

—Hepejijo aherembirekokwerahēa repiaga imbatere'ŷvehēa, ei ga ḡa pe. Tamombe'u katu ti pe me: Hēaremimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ojipe'ga nemimondoa hohe. ⁴⁴A'ereki he'yiva'ea ḡa omombyta ojive itambere'ia imondorame, ei ga. Hēa ki a'e te moko'i jate gwereko itambere'ia novia. Emo hēa omondo pa ipype, ei Jesus'ga ḡa pe.

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaḡwama, ei Jesus'ga

(Mateus 24.1-2; Lucas 21.5-6)

13 ¹Jesus'ga horame ḡajatykahavuhua hugwi garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Jesus, ehapia! Ikatu hete nhandejatykahavuhua, ei ga. Itaruvihavuhua pyvō ḡa japoja'poi po raka'e, ei ga Jesus'ga pe.

²Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Erehapia nde nhandejatykahavuhua novia? ei ga. Aerē po ti ndojikojiko-ga'javi ojogwehe itaruvihavuhua nehē. Omonduru pa po ti ḡa ojohugwiugwi inoḡa nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Hahyheteaḡwama Jesus'gareheve'ḡa pe

(Mateus 24.3-14; Lucas 21.7-19)

³Aerē Jesus'ḡa hoi vytyruhu pe – perope oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apyḡi oina ḡajatykahavuhua rovai pyteri pe. Igwete ḡa nduvi ga pyri Pedro'ga Tiagova'ea no João'ga André'ga. Jara'ḡa ndovakie'ŷ ḡa ei Jesus'ga pe:

⁴—Emombe'u ti ore ve, ei ḡa. Maname po ti ḡa nhandejatykahavuhua mondurundurupavi inoḡa nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhimomby'ava'ea nehē ira'agwe hekopavame nehē? ei ḡa ga pe.

⁵Igwete Jesus'ga ei ḡa pe:

—Penhimboko'i ti pejikovo penhimoandyandyja hugwi. ⁶Aerē po ti ḡa nduḡanduri onhimongyavo javo tehe nehē. Nhira'āra'āteheavo po ti ḡa ei: “Jihi ko Cristoramo ako Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e'i tehe po ti ḡa nehē, ei ga. A'ea rehe po ti ḡa he'yjuhuve'ḡa moandyandyi nehē, ei ga. ⁷Nahā po ti nehē no. Aerē po ti ḡa imombe'ui nehē: “Ira'agwe ḡa otavuka ḡa pe kiro. Paivohu ojipe'ḡa tavukari ḡa pe no,” e'i po ti ḡa pe me nehē, ei ga. Tapembojui ti pejipy'a a'ea rehe, ei Jesus'ga ḡa pe. Na tuhē ti hekoi nehē. Emo po ti a'ea rupi mbapavakotyva'ea rūi nehē, ei ga ḡa pe. ⁸Ojipe'ḡa gwyripeve'ḡa po ti otavukavuka ojipe'ḡa gwyripeve'ḡa pe nehē, ei ga. Omyomyi po ti vyva avo nehē. Pevo po ti vyva imyimi nehē no. Momina po ti mbatera l'uhavamo nehē, ei ga. Nahā po ti hahy rambugwe vyakotyve'ḡa pe nehē, ei ga. Kunhangwera'ḡa gwa'yra'ḡa mbo'aḡwerīrame hahy rambugwe ḡa pe. Na jitehe po ti hahy rambugwe vyakotyve'ḡa pe nehē mbapava koty nehē no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ḡa pe.

⁹—Penhimboko'i ti, ei ga ḡa pe. Pe jireheva'ea ḡwaramo po ti nhiarōe'ŷve'ḡa pe pyhygi pe nderogwovo imohiḡatuhara'ḡa pyri nehē. Ojatykahava pype po ti ḡa pe nupanupai nehē, ei ga. Ḡa po ti pe nderohoi gwuvihavuhu'ḡa pyri gobernadores'ḡa pyri nehē no ḡa ko Jesus'gareheva'ero javo nehē. Pevo po ti pe ami a'ero penhimombe'ukatuavo ḡa pe nehē, ei ga. ¹⁰Jireheve'ḡa po ti imombe'umbe'ui na'ē pyryva'ea ojipe'ḡa gwyripeve'ḡa pe nhaporemo ji

mombe'gwovo ġa pe nehē. Aerē po ti ihoi mbapavakotyva'ea apiavo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹Ġa po ti pe pyhy pe nderogwovo imohiġatuhara'ga pyri nehē. Pe nderohorame tapemomyi ti pejipy'a penhi'iġaġwama rehe nehē marāi po ti ji ġa pe jawo nehē, ei ga ġa pe. Ihorame penhi'iġa apiavo po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari pe me pe mbo'eavo nehē, ei ga. A'ero po ti pehe jate rūi pe nhi'iġi nehē. Tupana'ga ra'uva pe monhi'i nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹²—Gwe'yja'ġa vehevi po ti ġa ġa mondoukari ġapo pe nehē tojuka ti ġa ġa jawo nehē. Jara'ġa po ti oirū'ġa mondoukari ġapo pe nehē, ei ga. Jara'ġa po ti gwa'yra'ġa mondoukari tojuka ġa jawo. Jara'ġa po ti ġa nhimonha'ngai uva'ġa ndehe ġa jukavouka nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³Okouhu pa po ti ġa pe ndehe nehē pe jireheva'ero ġwaramo nehē. Po ti pe nhimboitai avuירama pejipohire'yma ji hugwi nehē, a'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u aerēva'ea hahyheteva'ea

(*Mateus 24.15-28; Lucas 21.20-24*)

¹⁴Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

—Aerē po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea i'ama nehē – pevo po no'amuhūi ramo, ei ga. Tupana'ga noaronhuhū a'ea opohia judeus'ġa jatyakahavuhua hugwi a'ea rehe nehē, ei ga. (Kiroki ga onhi'i kiro ikwatijara pe – tokwaha ti ga a'ea.) Aerē po ti pe a'ea repiagi pevo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Pe hepiagame Judéiapeve'ġa ti toka'nhyka'nhy onhana yvytyruhu pe xamanoyme ti jawo nehē, ei ga. ¹⁵Kiroki ġa oko ongapereuhuva'ea arimo a'ea rupi – tojyvipe ti ġa ogwovo okie'yma onga pype ombatera rerogwovo nehē. Toka'nhymipe ti ġa onhana, ei ga. ¹⁶Kiroki ġa oporavyky ko pe a'ea rupi – tojivyrime ti ġa onga pe tapy'ynhapira rerogwovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁷—Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhypotarame nehē. Iporia'i po ti omoka'mbuve'ġa no gwa'yra'ġa nenonhambotarame nehē, ei ga. ¹⁸Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero turyme ti akoja hahyva'ea yapohua rupi. A'ereki ahe nonhani gwerevi oka'nhyma a'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁹Ite'varuhuheteheteva'ea urame po ti hahy hete ġa pe nehē. Nanongara ndogwerekoa'javi Tupana'ga rembiapoagwera jate hako. Aerē po ti ndogwerekoa'javi nanongara nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁰Hahyheteva'ea po ti tiruahū ranuhū ġa pe nehē, ei ga. Hahyheteva'eaġwama rehe ojapyakarama Tupana'ga ei hako: “Po ti okombegwe hahyheteva'ea ġa pe nehē, a'ero po ti ġa papavi nehē,” ei ga hako, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga nhaġataruhu a'ero ġa ndehe okovo – kiroki ġa ga omo'emo'e ojive. Nurā ga ei: “Namombegweukari ti ji hahyva'ea ġa pe a'ero nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

²¹Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Po ti ojipe'ġa etehei pe me nehē: “Pehepia. Agwa ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Taperoviari ti ġa a'ero nehē, ei ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa etehei pe me nehē: “Pehepia. Cristo'ga ko pevo u.” Taperoviari ti ġa na jitehe no, ei Jesus'ga ġa pe. ²²Aerē po ti ojipe'ġa nduġanduri nehē jihi ko ako Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo jawo tehe nehē. Ojipe'ġa po ti ġa nduġanduri nehē no jihi Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo jawo tehe nehē, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea po ti ġa japoġapoi hepiuka nehē timoandyandyi ti ġa

javo nehē. Tupana'ga remimo'ehara'ga vehevi po ti ḡa ḡa moandyandyipotari nehē novia, ei ga ḡa pe. ²³ Penhimboko'i ti a'ero pejikovo. A'ereki ji amombe'u jipe pe me pe momoranduva tapemoandyandyjukaryme ti ḡa javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ḡa pe.

Jesus'ga rura'javaḡwama
(Mateus 24.29-31; Lucas 21.25-28)

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe no:

—Hahypavirē

“po ti igwevi kwara nehē.

Jahya po ti nombokojahua'javi nehē no”, ei ga.

²⁵ “Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehē.

Yvagipeva'ea po ti iḡwyḡwymi nehē ipopoakava'ea”, ei Jesus'ga ḡa pe.

²⁶ A'ero po ti yvyakotyve'ḡa jirura'java repiagi nehē. Yvaḡatiḡa pype po ti ji ruri nehē jipopoakahetea pyvō. Nhirendy'ja hete po ti ji jitua nehē, ei Jesus'ga ḡa pe. ²⁷ A'ero po ti ji ei jipyrive'ḡa pe yvagipeve'ḡa pe nehē: “Peho ti kiro nhiremimo'ehara'ḡa nderua nehē,” a'e po ti ji javo ḡa pe nehē, ei ga. A'ero po ti ḡa hoi ḡa mono'oḡa ḡa nderupava ḡagwyḡagwyrā hugwi nhaporemō nehē. Gweru po ti ḡa ḡa kwara pora hugwi kwara hoa hugwi no tyapyra hugwi nhimbya hugwi no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ḡa pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e
(Mateus 24.32-35; Lucas 21.29-33)

²⁸ Igwete Jesus'ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe no:

—“Maname po ti ihoi japiavo nehē?” pe'ji ko pe ji ve ko. Penhimbo'e ti a'itituhēva'ea rehe figo'yva repiaga a'ero, ei ga ḡa pe. Pe hepiagame figo'yva huangy'ria, a'ero pe ei jipi: “Kwaria ḡweri kiro.” ²⁹ Na jitehe hepiagame hahy-heteva'ea po ti pe ei nehē: “Kiro mbapava koty,” ei Jesus'ga ḡa pe. ³⁰ Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Aḡwamove'ḡa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo nehē, ei ga. ³¹ Aerē po ti ahana'ja kwara. Yvya po ti ahana'ja nehē no. Nhirembi'ea ki a'e te okoe'ymi a'itituhēva'ero opopoakaramo avuirama nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ḡa pe.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehē?
(Mateus 24.36-44)

³² Igwete Jesus'ga ei ḡa pe:

—Ahe ndokwahavi kwara jirura'javame nehē marananime po ti nehē javo, ei ga. Tupana'gapyrive'ḡa yvagipeve'ḡa ndokwahavi. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava, ei ga ḡa pe. ³³ Penhimboko'i ti. Pejirokwa ti nhinhi'iḡa rendukatua rehe ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava, ei ga ḡa pe.

³⁴⁻³⁶ Igwete ga ei ḡa pe no:

—Tamombe'u ti pe me jirura'java javijiteheva'ea a'ero, ei ga. A'ereki ji ko onga jara'ga ja – kiroki ga oho ojipe'ḡa gwyri pe. Ohorame ga ei ojipyrive'ḡa pe: “Pereko katu ti nhimbatera ji ve jirakykweri,” ei ga ḡa pe, ei ga. Ga mbojogwetavamo ga ḡa mboporavykyi a'ero ḡa mbojogwerekovo. Ojipe'ga pe ga ei: “Mytu'ē me e'ā hepiakatuavo nhironga,” ei ga, ei ga. Ḡa ndokwahavi reki

ijara'ga ruraḡwama, ei Jesus'ga ḡa pe. Po ti hepiakatuhara'ga ndohepiakatui garonga okia ga rura'javame nehē, a'ero po ti ijara'ga hepiagi ga kirame nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ḡa pe.

—Na jitehe ji ei pe me a'ero: Pejirokwa ti nhinhi'ḡa rendukatua rehe, ei Jesus'ga ḡa pe. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava nehē. Mara'ngu po ti ypytunimo jitua nehē ypyhaji katu nehē? ei ga. Mara'ngu po ti ko'eḡatue'yma rupi jitua nehē? ei ga ḡa pe. Pe nhimboha'uve'ymame po ti ji rura'javi nehē, ei ga. Po ti pe ndapejirokwarei nhinhi'ḡa rendukatua rehe ji rura'javame nehē, a'ero po ti ji hepiagi pejirokware'yma nehē! ei ga. ³⁷Pejirokwa ti hehe a'ero, a'e ji pe me, ei ga. Poro jitehe ji ei jireheve'ḡa pe nhaporemno. Pejirokwa tuhē ti hehe, ei Jesus'ga ḡa pe.

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Lucas 22.1-2; João 11.45-53)

14 ¹Aerē judeus'ḡa japoḡwerīrame toryva ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'-ḡa nhomonhi'ḡi ojogwerekovo judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa pavēi. Yapoa rupie'ymi judeus'ḡa mokōi japoī toryva. A'ea rupi memēi ḡa japyakai ḡwamomhava'ea ruragwera rehe Egitopeve'ḡa gwyra hugwi. Ojipejiva'ea pe ḡa ei Páscoa. Ojipea rupi toryva rupi ko ḡa i'ui pāo ndovuriva'ea jipi. Kiro judeus'ḡa toryva japoḡwerīrame ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa nhomonhi'ḡi judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa pavēi ojogwerekovo.

—Marā re po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukavouka nehē? ei ḡa ojohupe. Mokōi nhande kirame po ti nhande japoukari toryva nehē, ei ḡa. ²A'ea rupi rūi po ti nhande ga pyhygukari he'yjuhuve'ḡa ti tojogwayvay-varyme ga rehe, ei ḡa ojohupe.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaḡa rehe

(Mateus 26.6-13; João 12.1-8)

³Igwete Jesus'ga rekoi cidade de Betânia pe. Igwete ga i'ui mbatera ijai-jauhugwera'ga ronga pe Simão'ga ronga pe. Nanime hēa heruri perfume nhandya hyru'ia pype. He'yjuhu hēa omondo itambere'ia nhandya rehe imombaravipyre'ýva'ea rehe. Igwete hēa heruri ika'mbīga hovapytymbava heka'-voga Jesus'ga akaḡa rehe. ⁴A'ero jara'ḡa nhimonha'ngai hēa rehe.

—Maranuhūrame hēa jigwaraiteheuhui nhandya rehe? ei ḡa ojohupe. ⁵He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ḡa ikwepygi hēa pe nhandya rehe ramo. A'ero po hēa imondoī itambere'ia imbatere'ýve'ḡa pe ramo, ei ḡa. Emo hēa gweka'vopavipe reki Jesus'ga akaḡa rehe, ei ḡa ojohupe.

Igwete ḡa nhimboahivi onhi'ḡahyavo hēa pe. ⁶Emo Jesus'ga e'i ḡa pe:

—Na hēa rekoi jate. Maranuhūrame pe hēa mbote'varuhu pota? ei ga ḡa pe. A'ereki hēa oko katu katu imbuhua ji ve, ei ga. ⁷Nane'ymi po ḡa ndekoi pe pavēi imbatere'ýve'ḡa jipi. Pe ḡa pokopotaramē po pe ḡa pokogi jipi. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ḡa pe. ⁸Nanongara jate hēa gwereko, nanongara hēa ombuhu ji ve. Ji manoa renonde hēa imongyi nhandya jira'oa rehe nhitýhava rupiaramo, ei ga. ⁹Tamombe'u katu ti pe me: Yvyakotyve'ḡa pe nhaporemno ti ḡa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo nehē. A'ea rupi ti ḡa hēa mombe'ui nehē no tokwaha pa ti ḡa hēaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ḡa pe.

Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judasva'ea

(Mateus 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Aerē Judas Iscariotesva'ea – ahe ko dozeve'ga pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea novīa – kiro ahe hoi ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga pyri. Igwete ahe ei ga pe:

—Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judas Iscariotesva'ea ga pe.

¹¹ Igwete ga ndoryndoryvamo ahe renduvame.

—Toromondo ti itambere'ia nde ve gapyhygukara ikwepykavamo a'ero, ei ga ahe ve.

Aerē ahe jirokwapotari hehe a'ero, marā po ti ji ga pyhygukari ga pe javo.

Jesus'ga o'u gwemimbo'eharava'ea pavēi Páscoa rupi

(Mateus 26.17-25; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30)

¹² Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduri Jesus'ga pyri. A'ereki judeus'ga oapouka kiro toryva – kiroki a'ea rupi ga o'u pāo ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe judeus'ga ojuka cordeiros Páscoa rupiaramo ti'u javo. Cordeiros juka-hava rupi gareximimbo'ehara'ga nduri Jesus'ga pyri. Igwete ga ei ga pe:

—Mome po ti ore hoi Páscoa rupiara imboavujikwea nde i'ui nehē? ei ga pe.

¹³ Igwete ga ei mokonha'ga pe:

—Hepejigwovo cidade pe. A'ero po ti pevove'ga pe novatī yhya rerua hyrua pype nehē, ei ga. Peho ti ga reviri. ¹⁴ Ga horame onga pype ti pe'ji onga jara'ga pe, ei ga. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga e'i nde ve: ‘Mome i'ukava ruvi? Ta'u ti mbatera pevo nhireximimbo'ehara'ga pavēi,’ ei ga nde ve.” Peho ti javo ga pe a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁵ A'ero ti ga hepiukari pe me i'ukavuhua onga jo'aripeva'ea. Pevo gwereko jipe mesa aheapykava. Pevo ti pemboavujikwe mbatera nhande ve a'ero nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁶ Nahā ga mokonha'ga mondoukari cidade pe. Igwete ga hepiapavi gareximombe'ua. Igwete ga imboavujikweri mbatera inoḡa Páscoa rupiara.

¹⁷ Ypytunimo Jesus'ga dozeve'ga nderohoi pevo ga nderokiavo. ¹⁸ Igwete ga i'ui ojopyri upa. Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka ji mondovouka ḡapo pe nehē, ei ga. O'u ga kiro ji pavēi, ei ga ga pe.

¹⁹ A'ero ga ndovy'ari okovo. Onhinanhinani ga ei ga pe:

—Ji rūi re po? ei ga ga pe.

²⁰ —Ga ko opymi pāo tyhya pype ji pavēi i'gwovo pepyteripeve'ga, ei Jesus'ga dozeve'ga pe. ²¹ Kiro po ti ji manoi nehē. A'ereki kiro oho japiavo nhimombe-upyra – kiroki a'ea ahe okwatija ji mombe'gwovo hako, ei ga. Emo tiruahū hete ti ga pe – kiroki ga ji mondouka ḡapo pe. Po ga ndojihuvi hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo. Tupana'ga po ti ombohahy hete ga pe nehē, ei ga.

Jesus'ga omondo ahe ve pāo vinho reheve

(Mateus 26.26-30; Lucas 22.15-20; 1 Coríntios 11.23-25)

²² Ḡa i'urame Jesus'ga ipyhygi pāo. Igwete ga nhi'ḡi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga haygwe'rogi ima'ema'eamo ḡwemimbo'ehara'ga pe. Igwete ga ei ga pe:

—Pepyhy i'gwovo. A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe, ei ga.

²³ Aerē ga ipyhygi copo – kiroki gwereko vinho. Igwete ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepry hete nde imbuhua javo. A'ero ga imondoi ġa pe. Igwete ġa nhaporemō i'ui jugwi a'ero upa. ²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—A'ea ko jirekoa, a'e ji jupe, ei ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijijukauka nehē, ei ga. Nahā po ti ji manoi yvyakotyve'ġa ndepya. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurā jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehē ġwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁵ Amombe'u katu ji pe me: Kiro ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehē. Aerē po ti nhanderuvihavuhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva ġwonga pe yvagi pe nehē. A'ea rupi po ti ji japoi toryva nhande ve a'ero nehē hajiheva'ea ipyahuva'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Igwete ġa nhimby'yi Tupana'ga mboheteavo aerē ogwovo monte das Oliveiras pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahā ti ne'mbe javo

(Mateus 26.31-35; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)

²⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pepohi pa ti pe ji hugwi nehē, ei ga. A'ereki Tupana'ga rembikwatijaru-kara omombe'u nhoġwenonde a'ea, ei ga. Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'īga hako.

“Tupana'ga e'i:

‘Tajukauka ti ovelhas repiakatuhara'ga nehē,’ ei ga.

‘Ga jukaramē po ti ovelhas nhiġwaheġwahemi nehē,’ ei Tupana'ga hako,” ei ga.

Igwete Jesus'ga ei no:

—Pe po ti na jitehe a'ero nehē no. Ġa ji jukaramē po ti pe nhiġwahembavi nehē no, ei ga. ²⁸ Emo nhimbogweravirē nhimanoa hugwi po ti ji hoi Galilía-peve'ġa gwyri pe jitekovo pe nenonde nehē, ei ga ġa pe.

²⁹ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jara'ġa po ti opohipavipe nde hugwi. Jihi po ti ndapohiraġwami nde hugwi, ei ga Jesus'ga pe novā.

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—A'itituhēva'ea ti ji ei nde ve: Kiroġwe ypytunimo inamutiġa nhi'īga renonde po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trēs po ti nde ea'-jaa'javi ji ve nehē. Kirē po ti mokōi inhi'īga'javi inamutiġa nehē, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Igwete Pedro'ga nhi'īġahyi ga pe:

—Po ti ġa ji jukai nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei tuhē te a'ea nde ve nehē, ei ga.

A'ea jitehe jara'ġa ei Jesus'ga pe no.

Jesus'ga oko matet'yhava pype Getsēmani pe

(Mateus 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³² Igwete Jesus'ga hoi Getsēmani pe. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Avo pejuvete pejiapyapyga, ei ga. Taho na'ē ti nhinhi'īga Tupana'ga pe, ei ga ḡa pe.

³³Igwete ga ḡa nderohoi Pedro'ga Tiagova'ea. João'ga ga gweroho no. Kiro omboju hete Jesus'ga opy'a. Ndovy'arihu hete ga. ³⁴Igwete ga ei ḡa pe:

—Jivy'are'yma ji juka ḡwerī, ei ga. Avo ti pepyta pejikire'yma, ei Jesus'ga ḡa pe.

³⁵Hehemo'i ga hoi a'ero. Igwete ga nhinoḡi ojavapyvo onhi'īga Tupana'ga pe.

—Nde ipotarame terembuhurukari hahyva'ea ji apiavouka, ei Jesus'ga ga pe. ³⁶Apī, ei ga, nde erekwaha imongopava neremimbotarimova'ea rehe. Nurā ji ei nde ve: Terembuhurukari hahyva'ea ji ve a'ero, ei ga. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ti eko. Enhimimbotarimova'ea rupi ti eko, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷Kirē ga jivyrā'javi ua trēsve'ḡa ndepiaga. Oki pa reki ḡa upa. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Simão Pedro, ei ga. Ereki nde ejupa? Nerenhimomiranami'i'ī nde ejopehyja pe naerū? ei ga ga pe. ³⁸Tapekiri ti, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Penhi'ī ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti ore,” pe'ji ti Tupana'ga pe, ei ga. Peko pota pe Tupana'ga nhi'īga rupi novia. Emo Tupana'ga pe pokoge'ymame pe napenhimomiranami pete'varuhuro ḡwaramo, ei Jesus'ga ḡa pe.

³⁹Igwete Jesus'ga hoa'javi onhi'īga Tupana'ga pe.

—Nde ipotarame terembuhurukari hahyva'ea ji ve, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁰Aerē ga rura'javi trēsve'ḡa pyri. Okipava'ja ḡa upa. A'ereki ura'ja ḡa pe ḡa ndopehyihetea. Nonhi'īga'uvi ḡa ga pe a'ero.

⁴¹Igwete ga hoa'javi onhi'īga Tupana'ga pe. Aerē ga jivyrā'javi trēsve'ḡa pyri.

—Pekirijiuhu pe pejiijupa? ei Jesus'ga ḡa pe. Kirupi pekiratete, ei ga. Kiro ihoi japiavo ji pyhygukahava. Kiro po ti ḡa ji kwava'eḡi okote'varuhuve'ḡa po pe nehē, ei Jesus'ga ḡa pe. ⁴²Pevy kiroḡwe. Pehepia. Kiro ki ga u jipyhygukahara'ga. Xaho ga rovatiamo a'ero, ei ga ḡa pe.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Lucas 22.47-53; João 18.3-12)

⁴³Jesus'ga nhi'igame ḡwemimbo'ehara'ḡa pe kiro Judasva'ea ruri pea rupi – kiroki ahe dozeve'ḡa pyteripeva'ea garemimbo'eharava'ea novia. He'yjuhuve'ḡa ahe gweru ojupi. A'ereki xava'eve'ḡa ikwava'ehara'ḡa nduvihava'ḡa no judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa no – judeus'ḡa moḡitahara'ḡa nhaporemō ombuhuruka he'yjuhuve'ḡa Judasva'ea rupi topyhy ti ḡa Jesus'ga javo. Ḡa gweru itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve a'ero. ⁴⁴Judasva'ea e'i jipe ḡa pe:

—Tabeija na'ē ti Jesus'ga repiuka pe me. A'ero ti pepyhygahy ga rerogwovo, ei ahe ḡa pe.

⁴⁵Kiro Judasva'ea ruri a'ero ogwovo Jesus'ga rehei katu.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

Igwete ahe Jesus'ga beijai. ⁴⁶Kiro ḡa Jesus'ga pyhygi a'ero. ⁴⁷Pevo Jesus'ga-reheve'ga rekoi o'ama Jesus'ḡa pavēi. Igwete ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea

takyti ġa javo novia. A'ea ga imondoi ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'gapyrive'ga rehe ga nambi'oga novia. ⁴⁸Igwete Jesus'ga ei pevove'ga pe:

—Amovahi po ji governo naerū? ei ga. Nurā pe heruruhui itakyhea'javu-huva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? ei ga ġa pe. ⁴⁹Nane'ymi ji rekoi pe pavēi nhandejatykahavuhua rokari pe ġa mbo'eavo jipi, ei ga. A'ea rupi pe ndajipyhyguhui oji'i. Emo pe ji pyhyguka kiro aherembikwatijaragwera rupi ahenhi'ipo'ruavo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁰Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ga pohipavi ga hugwi onhana oka'nhyima. A'ero Jesus'ga pyhyhara'ga ga rerohei ga rerekovo.

⁵¹Igwete ipyahuve'ga ruri Jesus'ga reviri. Ojipeji opira ga omongi herua i'arimova'ea jate. Igwete Jesus'ga pyhyhara'ga ga pyhypotari novia. Emo gapi-ratehea ġa opyhy. ⁵²Igwete ga hemi jugwi taka'nhy ti ġa hugwi javo. Igwete ga henonhani opire'yima rerogwovo a'ero.

Jesus'ga oko judeusva'ea moġitaharava'ea rovai pyteri pe

(Mateus 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.13-14, 19-24)

⁵³⁻⁵⁶Igwete ġa Jesus'ga rerohei ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga ronga pe Caifās'ga ronga pe. Oro Pedro'ga, irupe ga ruri Jesus'ga reviri okari pe ovahema. Pevo ga apygi guardas'ga pavēi ojipe'eavo tata ypyvo.

Igwete ġa Jesus'ga rerohei onga pe. A'ero judeus'ga moġitahara'ga jatykatykapavi ikwava'ehara'ga nduvihava'ga jara'ga pavēi. Ġahā tuhē ojatya jipi henduva judeus'ga nhi'iga ġa imbojarama mbatera ojipe'ga ndehe. Igwete judeus'ga moġitahara'ga nhaporemō ojipe'ga ndekari kiro tombojamboja ti ġa ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe javo. A'reki ġa ojuka'ka pota ga. He'yi reki ġa novia – kiroki ġa u o'mbeo'mbero nahā Jesus'ga rekote'varuhui javo tehe. Emo ndojo'jajo'javi reki ġanhi'iga. Nurā ġa-moġitahara'ga nde'i: "A'iti gamombe'ua. Nurā tijuka ga," nde'i ġa.

⁵⁷⁻⁵⁸Aerē ojipe'ga po'ami o'mbero ġa pe. Igwete ġa etehei:

—Orohendu ore Jesus'ga nhi'iga ikwehe, ei ġa. "Tamondurunduru ti aġa Tupana'ga ruhava," e ko ga ikwehe, e'i tehe ġa. "Akwaimbae'ga oapo agwa," ei ga. "Emo mokōi ti ji herokiri japopava irūa nehē – kiroki vvyakotyve'ga ndoapokwahavi," ei ga, ei ġa imombe'uteheavo ġa pe novia.

⁵⁹Emo ġanhi'iga vehevi ndojo'javi.

⁶⁰Igwete Caifās'ga po'ami ua ġandovai pyteri pe. Igwete ga ei Jesus'ga pe: —Marāi nde a'ero ejihe ġa imbojambojarama naerū? ei ga. Nerenhimombe-'uuhui nde ekovo naerū? ei ga Jesus'ga pe.

⁶¹Jesus'ga nonhi'igi reki upa onhi'ipotare'yima ġwaramo. Igwete ga ea'javi Jesus'ga pe:

—Ndehe re koi Cristoramo ereko naerū Tupana'ga remimbuhurukaramo? Nde ereko nhaneremimbohete'hara'ga ra'yramo Tupana'ga ra'yramo? ei ga. Enhimombe'u katu ti ore ve a'ero, ei ga ġa pe.

⁶²—A'ea ko ji. Tupana'ga ji mbuhuruka avo yvya koty, ei Jesus'ga ġa pe. Igwete po ti pe ji repiagi nehē ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri jitekovo huvihavamo nehē, ei ga. Pehepia po ti pe ji rura'javame yvaġa-tiġa pype ua yvya koty nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

⁶³Igwete Caifās'ga nhimboahihetei Jesus'ga nhi'iga henduvame. Nurā ga imbotararagi opira onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero javo. Igwete ga ei jara'ga pe:

—Kirupi tuhē ojipe'ḡa nemimombe'ua nhande ve. A'ereki ga tuhē e'ihu ojive, ei ga. ⁶⁴Pehendu ko pe ganhi'ḡa ko. Onhimongouhu ga Tupana'ga'-java'ero, ei ga. Marā po ti nhande ga rerekoi naerū? Marāi pe ga pe? ei ga jara'ḡa pe.

Igwete ḡa epavi ga pe:

—Oko te'varuhu tuhē ga. Tomano po ga hamo! ei ḡa.

⁶⁵Kiro ḡa nyvuni ga rehe. Igwete ḡa hovapiari gareakwara tapy'ynhapira pyvō. Igwete ḡa kwaḡakwari ga rehe.

—Ma'ḡa okwa nde rehe? Ekwaha ti, ei ḡa ga pe ga rerekomemuamo.

Igwete guardas'ḡa ga rovapetepetegi no.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'jaa'ja Pedrova'ea

(Mateus 26.69-75; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

⁶⁶A'ea ja okari pe Pedro'ga apygi guardas'ḡa pavēi ojipe'eavo. Igwete Cai-fás'gapyrivehēa ruri. ⁶⁷Pedro'ga repiagame hēa ga repiahetei.

—Nde ko Nazarépeve'gapavēiva'ea Jesus'gapavēiva'ea, ei hēa ga pe.

⁶⁸—A'ea rūi ji! ei Pedro'ga o'mbero. Gara pe nde ei? ei ga hēa pe.

A'ero ga hoi ahehohava rupi. Nanime inamutiḡa nhi'ḡi. ⁶⁹Igwete hēa ga repiagi pevo. Hēa ea'javi pevove'ḡa pe:

—Agwa'ga ko Jesus'gapavēive'ga.

⁷⁰Igwete Pedro'ga ea'javi o'mbero:

—A'ea rūi ko ji!

Aere'ḡi pevove'ḡa ea'javi Pedro'ga pe:

—A'iti nde gapavēiva'ea. A'ereki nde Galiléiapeva'ea no, ei ḡa ga pe.

⁷¹Igwete Pedro'ga nhi'ḡahyi ḡa pe:

—A'itituhēva'ea ji a'e pe me. Ji ndakwahavi tuhē akoja'ga, ei ga ḡa pe. Ji mberame pe me po ti Tupana'ga imbohahyi ji ve hamo, ei Pedro'ga ḡa pe novā.

⁷²Nanime inamutiḡa nhi'ḡa'javi. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'ḡagwera ojive. A'ereki opyhyga renonde Jesus'ga omombe'u jipe ga pe javo. “Inamutiḡa nhi'ḡa'java rupi po ti trēs nde ea'jaa'javi ji ve: ‘Ji ndakwahavi Jesus'ga,’” e'i jipe Jesus'ga Pedro'ga mbeaḡwama mombe'gwovo ga pe.

Kiro Pedro'ga ikwahava'javi ganhi'ḡagwera. Omboju Pedro'ga py'a. A'ero ga jehe'ohetei o'ama.

Pilatosva'ea eagwera Jesus'ga pe

(Mateus 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)

15 ¹Ypyhajive judeus'ga moḡitahara'ḡa jatykatykaa'javi ikwava'ehara'ḡa nduvihava'ḡa xava'eve'ḡa pavēi judeus'ga mbo'ehara'ḡa pavēi. Igwete ḡa nhaporemo ḡa jatykai nahanahā ti tireko Jesus'ga a'ero javo. Igwete ḡa Jesus'ga kwarukari ga rerogwovouka governador'ga pyri Pilatos'ga pyri.

²Igwete Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeus'ḡa nduvihavuhetero ereko naerū?

Igwete Jesus'ga ei:

—Ndehe ko ere poha.

³Igwete ikwava'ehara'ḡa nduvihava'ḡa imbojambojatehei Jesus'ga rehe. Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ḡa onhi'ipotare'yma ḡwaramo ḡa pe. ⁴Igwete Pilatos'ga ea'javi ga pe:

—Nerenhi'igihũ nde ġa pe naerũ? ei ga. Erehendu nde ġanemimbojaruhua ejihe, ei ga Jesus'ga pe novĩa.

⁵Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ga no. Nurã Pilatos'ga nhimomby'ai ga rehe.

Pilatosva'ea ojukauga Jesus'ga

(Mateus 27.15-26; Lucas 23.13-25; João 18.39-19.16)

⁶⁻¹¹Kiro he'yjuhuve'ga nduri javo Pilatos'ga pe.

—Páscoa japoanani nde cadeiapypeve'ga mbopiro'yi ga mohema cadeia hugwi oreremimbotarimo. Emohemuka ga kiro a'ero, ei ġa Pilatos'ga pe.

Igwete Pilatos'ga ei ġa pe:

—Tamohemuka ti ga a'ero – kiroki ga pe ġa ei judeus'ga nduvihavuhete'ga, ei ga. Ga mohema pe pepota a'ero? ei ga ġa pe.

A'ea Pilatos'ga ei he'yjuhuve'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga onhimyrõ reki Jesus'ga rehe,” ei ga. “Nurã ġa ga pyhygukari ga reruruka ji pyri,” ei Pilatos'ga. Nurã ga ei he'yjuhuve'ga pe: “Gamohema pe pepota?” Emo ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga omomymomyi he'yjuhuve'ga Barrabás'ga pe pe'ji javo. A'ea ja Barrabás'ga oko cadeia pype ojipe'ga pavēi. A'ereki ġa otavuka gwuvihava'ga pe. Igwete Barrabás'ga gwuvihava'gareheva'ea jukai. Emo ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga omomyi he'yjuhuve'ga Barrabás'ga pe pe'ji javo Pilatos'ga pe. Nurã ġa eġa'ei ga pe:

—Barrabás'ga koi emohemuka ore ve, ei ġa ga pe.

¹²Igwete Pilatos'ga ea'javi ġa pe:

—Oro ga – kiroki ga pe pe ei oreruvihavuhuhete'ga – marã po ti ji ga rerekoi nehē naerũ?

¹³—Ekutuguka ga yva rehe ga mbovyruka tomano ga, ei ġa onhi'igã mbuhua ga pe.

¹⁴—Maranuhūrame ti ji ga kutugukari naerũ? Marã tuhē garekote'varuhua naerũ? ei Pilatos'ga ġa pe.

Igwaigwavete reki ġa onhi'igã mbuhuri ga pe a'ero.

—Embovyruka tuhē ga.

¹⁵Nurã Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari tonhimohē ti ġa ji rehe javo. Igwete ga Jesus'ga nupanupāukari ipira apopyra pyvõ ga mondovo soldados'ga po pe tokutu ġa ga yva rehe a'ero javo.

Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga

(Mateus 27.27-31; João 19.2-3)

¹⁶Igwete soldados'ga Jesus'ga rerohoi okihavuhua pype governador'ga ron-garuvihava pype. Igwete ġa jara'ga mbuhurukapavi tirekomemua ga javo.

¹⁷A'ero ġa imongiukari ga pe tapy'ynhapiġwaġahiva'ea nanongara huvihava'ga omongi javo ga pe. Igwete ġa ipovāpovani yhypoa hatiuhūva'ea onhati-maġatuvā'ea apovo inoġa Jesus'ga akaġa rehe aġa huvihava'ga akanitara javo tehe jupe. ¹⁸Igwete ġa eġa'ei ga pe:

—Ejoryjory ti judeus'ga nduvihavuhuhetero, ei ġa ga pe ga rerekomemuamo.

¹⁹Ojopy'rupy'ru ġa ga akanupanupamo yvyra pyvõ. Onyvunyvũ ġa ga rehe. Igwete ġa nenypy'andurundurugi ga pyri timbohete ga javo tehe. ²⁰Nahã ġa ga rerekomemui. Aerē ġa hekyi iġwaġahiva'ea ga hugwi gapiiretea mongirukara'java ga pe. Igwete ġa ga rerohoi tikutu ga yva rehe kiro javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya

(Mateus 27.32-44; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)

²¹ Kiro ġa Jesus'ga rerohei cidade hugwi. Nanime Simão'ga ruri cidade pe. Ga ko cidade de Cirenepeva'ero. Alexandre'ga ko gara'ya'ga Rufo'ga pavēi. Kiro Simão'ga ruri nhuhūa hugwi. A'ero soldados'ġa herohoukarahai Simão'ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara. ²² Igwete ġa Jesus'ga rerohei ga rerogwovo yvytyruhua arimo Gólgota arimo. Gólgota pe nhande ei Aheapindava. ²³ Igwete ġa imondoi ga pe vinho mohaġa pavēi mirra pavēi tahahyyme ti ga pe javo novīa. Emo ga ndo'ui. ²⁴ Igwete ġa ga noġi yva rehe ga kutukutuga hehe. A'ero ġa ga mbovyri ga mo'ama. Kiro soldados'ġa ipyhygi Jesus'ga pira tima'ē ti javo. A'ero ġa imombori ita'java'ea dados'java'ea ji koha javo jupe. Nahā ġa ima'ēi tapy'ynhapira ojohupeupe.

²⁵ Nove horas rupi ġa ga kutugi yva rehe. ²⁶ Igwete ġa ikwatijari ġanemi-mbojaragwera Jesus'ga rehe. “Agwa'ga ko judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara. Nahā ġa ikwatijari imbojaragwera yva raygwera rehe ikutuga ga arimo yva rehe inoġa.

²⁷ Igwete soldados'ġa mokonhava'ea jukai ojipea rehe yva rehe ahe monguva no. A'ereki ahe ko governo movahiuhūva'ea. Igwete ġa ahe mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama.

[²⁸ Na tuhē Tupana'ga rembikwatijarukara ga mombe'unhoġwenondei hako. A'ereki omombe'u ġanhi'iġa ga pe. “Oko te'varuhu ko ga,” ei ġa ga pe, e'i ikwatijara hako. Na tuhē reki ġa ei Jesus'ga pe a'ero.]

²⁹ Igwete ġa – kiroki ġa okwa ga pyvō – ġa nhakambovavagi ga rerekome-muamo ga mbotegweteavo ga rerekovo. Igwete ġa ei ga pe:

—Eh! Ere tuhē nde raikwehe: “Tamondurunduru ti nhandejatykahavuhua mokōi herokia japopava irūa,” ere nde raikwehe novīa, ei ġa. ³⁰ Epopoakaro ġwaramo ejy ti yva hugwi a'ero teremanoyme ti, ei ġa Jesus'ga pe ga rerekomemuamo.

³¹ Na jitehe ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa ga rerekomemui onhi'iġa ojohupe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa ei:

—Ojipe'ġa ga nomomanoukari. Emo re ki ga omano kiro a'ero! ei ġa ojohupe. ³² E'i tehe ga ojive: “Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty. Ji ko ġandu-vihavuhuhetero israelitas'ġa nduvihavuhuhetero ako,” e'i tehe ga ojive, ei ġa. Na ga jyvi kiro yva hugwi a'ero, ei ġa. Ga jyvame po ti nhande ga repiagi ga rerovia nehē! ei ġa ojohupe.

Igwete ahe Jesus'ga mbotegwetei no – kiroki ahe o'ā yva rehe omanomo Jesus'ga pyri.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Lucas 23.44-49; João 19.28-30)

³³ Ahaji katu igwehetei kwara ipyryrymame. Ypytunahimba hete ġagwyri pe nhaporemō imonga'aruga. Trēs horas rupi kwara imbokojahua'javi. ³⁴ Trēs horas rupi jitehe Jesus'ga onhi'iġa mondoahyahivi Tupana'ga pe.

—Eloí, Eloí, lemá sabactani? ei ga.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

A'ea Jesus'ga ei ga pe. ³⁵Jararamo pevove'ga ġwendu ganhi'ġahyahiva novia. Emo ġa e'i tehe:

—Pehendu. E'i po ga Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pyri ji pokoga jawo, e'i tehe ġa ojohupe.

³⁶Igwete ojipe'ga nhani ipyhyga jyruhu'iva'ea imondeva vinho pype taja-hiva'ea pype herua. Igwete ga ipimombygi yvyra rehe imbovyva imondovo Jesus'ga juru pe topyte ga jawo. Igwete ga ei jara'ga pe:

—Tihepia na'ē ti Eliasva'ea rura ga mbojyva naerū, ei ga.

³⁷Igwete Jesus'ga hapukajahivi omanomo.

³⁸Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiakava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ojyva ua yvyvo. ³⁹Jesus'ga rovai pyteri pe solda-dos'ga nduvihava'ga ami. Igwete ga hepiagi gamanoa.

—Tupana'ga ra'yra tuhē po ahe, ei ga jawo.

⁴⁰⁻⁴¹Irupe kunhangwera'ga hepiagi gamanoa no – kiroki ġa ohooho Jesus'ga rupi. Galiléiapeve'ga gwyra rupi ga horame ġa hoi ga rupi imondomondovo mbatera ga pe jipi. Ġa ko Maria Madalenahēa Saloméhēa no Mariahēa no. Hēara'yra'ga ko José'ga Tiago'ga no ipyahuve'ga. Ojipe'ga pevo u gamanoa repiagi onhimongyavo no kunhangwera'ga – kiroki ġa uhu Jerusalém me Jesus'ga rupi.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Lucas 23.50-56; João 19.38-42)

⁴²Kiro ka'aru hete. A'ero judeus'ga imboavujikweri mbatera. A'ereki ġa e'i: “Ko'emame ko sábadu. A'ea rupi po ti nhande ndiaporavykyi mbatera apovo,” ei ġa. ⁴³Igwete José'ga cidade de Arimatéiapeve'ga ndopojihuvi ogwovo Pilatos'ga pyri oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe. José'ga ko judeus'ga moġitahara'ġa pyteripeve'ga. Ojipe'ga e'i ga pe pyry hete ga jawo. Ymya ga Cristo'ga rura pota toko ti ga nhanderuvihavuhuhetero jawo. Igwete ga ndopojihuvi oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe.

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa yva hugwi? ei ga Pilatos'ga pe.

⁴⁴Igwete Pilatos'ga ei oyvyteri pe: “A'iti re po ahe manojipei?” Igwete ga ga mbuhurukari ojipyri soldados'ga nduvihava'ga jawo ga pe.

—Omano Jesusva'ea a'ero?

⁴⁵—Omano tuhē ko ahe, ei ga imombe'gwovo ga pe.

Henduvame ganhi'ġa Pilatos'ga ei José'ga pe:

—Eroho ti ahera'oa a'ero.

⁴⁶Igwete José'ga hoi ipyhyga tapy'ynhapipyryva herogwovo Jesus'ga ra'oa pyri. A'ero José'ga gara'oa mbojyvi yva hugwi imamana tapy'ynhapira pyvō. Igwete ġa gara'oa rerohoi herokia itaruvihavuhua kwaruhua pype imbo-gwaipyra pype inoġa heja. Igwete ġa hovapytymi ikwaruhua itauhua moan-hana imohina jurukwari pe. ⁴⁷Maria Madalena'ga gwepia gara'oa nongava. Mariahēa gwepia no – kiroki hēa Tiago'ga yhēa.

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

16 ¹Ihopavame kwara sábadu rupi ġaporavykye'yma rupi, a'ero kunhangwe-ra'ga hoi ipyhyga nhandya'java'ea perfume timongy ti ahera'oa rehe jawo.

Maria Madalenahēa hoi Saloméhēa no Mariahēa no – kiroki hēa Tiago'ga yhēa.
²Ko'emame domingo rupi ḡa herohoi a'ero itaruvihavuhua kwaruhu pe gara'oa nongai pe. Ypyhajive ḡa herohoi kwara po'ria rupi. ³Herohorame ḡa ei ojohupe:

—Ma'ga po ti ope'a itauhua nhande ve nehē imoanhana jurukwara imon-govo nehē? ei ḡa. A'ereki ipohyi hete nhande ve, ei ḡa ojohupe novia.

⁴Hepiakaturame ḡa nhimombaragwahavi reki imoanhanipyra rehe itauhua rehe.

—Ope'a jipe ḡa jugwi ra'e, ja'gwy, ei ḡa.

⁵Igwete ḡa ki ikwaruhua pype. A'ero ḡa ipyahuve'ga repiagi. Kokoty ga reni ipype. Ipukuhu gapira. Tiḡahivuhu hete. Onhimomby'a hete ḡa ga repiagame okyhyjiavo. ⁶Igwete ga ei ḡa pe:

—Tapenhimomby'aa'javi, ei ga. Peheka pe Jesus'ga Nazarépeve'ga – gaha ḡa ojuka yva rehe oji'i novia, ei ga ḡa pe. Ga okwerava'ja. Avo rūi ga rekoi kiro. Pehepia ganongavagwera, ei ga kunhangwera'ga pe. ⁷Hepejigwovo kiro gakwerava mombe'gwovo garemimbo'ehara'ga pe Pedro'ga pe, ei ga ḡa pe. Pe'ji ti ḡa pe: “Oho ti Jesus'ga Galiléia pe ḡa nenonde. Pevo ti ḡa ga repiagi nehē. E'i jipe ga a'ea ḡa pe ikwehe!” A'ea ti pe'ji Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe, ei ga kunhangwera'ga pe.

⁸A'ero ḡa ei ikwaruhua hugwi onhana ohyhyipava. A'ereki ḡa omboju opy'a. Nomombe'ui ve ḡa Jesus'ga kwerava ojipe'ga pe okyhyjihetero ḡwaramo.

Jesus'ga ojipiuka Maria Madalena'ea pe

(Mateus 28.9-10; João 20.11-18)

[⁹Domingo rupi ko'eḡatue'yma rupi Jesus'ga kwerava'javi omanoa hugwi. Okweravirē ga jipiukari Maria Madalenahēa pe ypy – hehā hugwi Jesus'ga ombojipe'ape'a anhaḡa seteva'ea. Igwete Jesus'ga jipiukari hēa pe. ¹⁰⁻¹¹A'ero hēa hoi Jesus'gapavēive'ga pyri tamombe'u ḡa pe javo. Ojehe'o hete ḡa upa okoveveuhuro omano Jesus'va'ea javo tehe. Igwete hēa ei ḡa pe:

—Okwerava'ja ga kiro, ei hēa. Ahepia ji ga ko, ei hēa ḡa pe novia.

Emo ḡa ndogweroviarihu reki hēanhi'iga.

Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe

(Lucas 24.13-35)

¹²Aerē mokonha'ga horame nhu me Jesus'ga jipiukari ḡa pe ojirojijyita.

¹³Igwete ḡa jivyri a'ero imombe'gwovo Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe.

—Jesus'ga okwerava'ja kiro, ei ḡa. Orohepia ore ga ko, ei ḡa ḡa pe novia.

Emo ḡa ndogweroviari jitehe ḡa.

Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe

(Mateus 28.16-20; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁴Aerē mbatera ua rupi Jesus'ga jipiukari onzeve'ga pe no ḡwemimbo'eha-ra'ga pe. Igwete ga nhi'igahyi ḡa pe.

—Napeangarihu pe heroviare'yma, ei ga. A'ereki pe ndaperoviarihu ḡa – kiroki ḡa ji repia ji kweravirē, ei ga ḡa pe.

¹⁵Igwete ga ei ḡa pe no:

—Peho ti ojipe'ga gwyrī pe nhaporemo, ei ga. Pemombe'u hete ti pyryva'ea ji mombe'gwovo yvyakotyve'ga pe nhaporemo, ei ga ḡa pe. ¹⁶Po ti ḡa jikogi ji

rehe onhimobatzavouka nehē, a'ero po ti ġa hoi Tupana'ga pyri okovo avui-rama nehē, ei ga. Po ti ġa ndojikogi ji rehe, a'ero po ti Tupana'ga ei peko te'-varuhu pe javo ġa pe nehē. A'ero po ti ġa hoi hahyva'ea ruvihava pype avui-rama nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa pe po ti Tupana'ga japoukari ahemonhimomby'ava'ea nehē. Ombojipe'a po ti ġa anhaġa Diabo'-gapyriva'ea ojipe'ġa hugwi jipopoakarimo nehē. Tupana'ga po ti omongo ġanhi'ġa hajiheva'ero nehē aherembikwahavipyre'ymamo nehē, ei ga ġa pe. ¹⁸Po ti ġa ipyhygi mboja nehē, a'ea po ti nombote'varuhui ġa momanoukare'yma nehē. Po ti ġa i'ui ahejukava'ea nehē, ndikwahyi po ti ġa pe nehē, ei ga. Po ti ġa pokogi itetirūave'ġa ndehe nehē, a'ero po ti ġa nhimohiġatui nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga rerothohava yvaga pype

(Lucas 24.50-53; Atos 1.9-11)

¹⁹Igwete Jesus'ga ġapojoykaharete'ga nhi'imbavi ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero Tupana'ga ga rupirukari yvagi pe ga mbuhuruka. Pevo ga apygi oina Tupana'ga pyri ga moiruamo.

²⁰Aerē Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġape'ġa gwyri pe. Igwete Jesus'ga ġapojoykaharete'ga ġa pokopokogi japouvouka ahemonhimomby'ava'ea ġa pe. Nahā ga heroviarukari ġanemimombe'ua ojipe'ġa pe a'itituhēva'ea javo jupe.]

LUCASVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA

O Evangelho de Lucas

Lucasva'ea okwatija Teófilova'ea pe

1 ¹Kiro ji ikwatijari nde ve, Teófilo, terekwaha hete ti huvihavamo javo. Ojikwe he'yive'ga okwatija imombe'gwovo orerembikwahava nahanahã Cristo'ga oko ojiheve'ga pyteri pe ga mbojikoguka ojihe javo. ²Okwatija ga Jesus'garupive'ga nemimombe'ua – kiroki a'ea ga omombe'u ore ve Jesus'gareheva'ea pe. Ga omombe'u Jesus Cristo'ga rura avo yvya koty garuva ahe pyri no. Ga omombe'u Jesus'ga remimbo'ea ojive no. Ganemimombe'ua he'yive'ga okwatija a'ero.

³Jihi no, ji ikwahapavi, Teófilo. A'ereki ymyahũ ji anhimbo'e Jesus'ga rura rehe gareaporoğita rehe no garemimbo'ea rehe no. Ajapyaka ji hendukatuavo Jesus'garupive'ga ga mombe'urame. Pyry ji ve no ji ikwatijari Jesus'ga rehe terekwaha ti javo. Kiro po ti ji ikwatijapavi Jesus'ga mombe'ukatuavo nehẽ. ⁴Nahã po ti ji nde mbo'epavi Jesus'ga rehe nehẽ. Ymya nde henduvi Jesus'ga mombe'ua. Kiro po ti ji ikwahaheteukari nde ve ikwatijaramo imombe'upava nde ve nehẽ.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u João Batistava'ea arağwama

⁵Ymyahũ Herodesva'ea rekoi israelitas'ga nduvihavuhuro gagwyri pe Judéia pe. A'ea rupi Zacariasva'ea rekoi ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. A'ereki aheremboypya Abiasva'ea. A'ero ahe poravykyi Abiasva'ea rakykwepohara'ga pavẽi gwe'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype. Zacariasva'ea rembirekova'ea ko ikwava'ẽharava'ea rakykwepoharamo oko no. Aherera Isabel. ⁶Ahe memei Tupana'ga reroviahetei ga nhi'ipo'rupava Zacariasva'ea Isabelva'ea pavẽi. Ahe oko katu jipi.

—Pepyry pe, ei Tupana'ga ahe ve a'ero.

⁷Ahe ndata'yri. Ahe jogwerekoypyrame Isabelva'ea ndata'yri. Aerẽ ahe memei ixava'e, a'ero kaitu ahe ndata'yri.

⁸Kiro Zacariasva'ea poravykyi gwe'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype Abiasva'ea rakykwepohara'ga pavẽi jara'ga py'ruavo ikwava'ẽharamo. ⁹Ojopy'rupy'ru ga imbokaita incenso perfume apopyra Tupana'ga pe jipi ojatykahavuhua pype. A'ero kiro Zacariasva'ea herohoi perfume apopyra imbokaita Tupana'ga pe. ¹⁰Ahe imbokairame he'yjuhuve'ga nduvi

onhimongyavo okari pe ojaty kahavuhua pyri templo pyri onhi'iga Tupana'ga pe.

¹¹ Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ua o'ama Zacariasva'ea pyri. Perfume apopyra kaihava pyri ojohukoty rūi ga ruri Zacariasva'ea imbo-kairame perfume apopyra hehe. ¹² Zacariasva'ea py'a oko tehe ga repiagame. Okyhyji hete ahe ga hugwi. Oyvyteri pe ahe ei: "Marā po ti ji rekoi nehē naerū?" ei ahe.

¹³ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Terekyhyji, ei ga Zacariasva'ea pe. A'ereki Tupana'ga ġwendu katu nde nhi'igame ga pe. Nurā po ti nde ra'yramo enhimbirekohēa pe Isabelhēa pe nehē, ei ga Zacariasva'ea pe. João ti pemondo inoġa gareraramo peja'yra'ga reraramo, ei ga. ¹⁴ Ga arame po ti nde vy'ari ejoryjoryvamo nehē. He'yjuhu-ve'ga po ti ov'y'a gworygworyvamo nehē no.

¹⁵ —Aerē po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: "Huvihava ko ga." Nahā po ti Tupana'ga ei ndera'yra'ga pe nehē, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nurā po ti pe ndoryndoryvamo nehē. Ndo'ui po ti ga vinho nehē. Ojipe'ia no ahe-mboheagwryva'ea po ti ga ndo'ui nehē. Tupana'ga ra'uva po ti ndojipe'ai ga hugwi ga pojkavo nehē ga aypyrame nehē ga nhimomboakarama nehē no.

¹⁶ —Gaha po ti e'i israelitas'ga pe nehē: "Penhi'ipo'rua'ja ti Tupana'ga," e po ti ga nehē. A'ero po ti he'yive'ga Tupana'ga nhi'ipo'rui ojikoga ga rehe nehē ndehe ko orepojkaharetea javo ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁷ —Ndera'yra'ga po ti oho nhandepojkaharete'ga renonde nehē, ei ga Zacariasva'ea pe. Ymyahū Tupana'ga ra'uva opojyka Eliasva'ea ahe moiruamo ga mbopopoaka, ei Tupana'gapyrive'ga. Na jitehe po ti Tupana'ga ra'uva ndera'yra'ga pojkai ga moiruamo ga mbopopoaka nehē. A'ero po ti ndera'yra'ga akwaimbae'ga mbo'embo'ei nehē. "Pearō ti peja'yra'ga." A'ea po ti ga ei ġa arōukara'java ġa pe nehē, ei ga. Kiroki ġa ndokoi Tupana'ga nhi'iga rupi – ġahā po ti ga ombojapyaka katu nehē. Poryve'ga ja po ti ġa oko a'ero gwea-poroġitakaturu nehē. Nahā po ti ndera'yra'ga ġa mboavujikweri Tupana'ga pe nehē toko ti ġa Tupana'gareheva'ero javo. O'arama nahā po ti ga rekoi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga Zacariasva'ea pe.

¹⁸ —Marā po ti ji heroviari tayri'ga rehe nehē? ei Zacariasva'ea. A'ereki ji jixava'e nhirembirekohēa pavēi, ei ahe.

¹⁹ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Jirera ko Gabriel. Jihi Tupana'gapyriva'ea jitekovo ga pyri jipi, ei ga Zacariasva'ea pe. Gaha Tupana'ga ji mbuhurukari nde pyri emombe'u ti Zacarias'ga pe javo. A'ero ji ruri imombe'ukatuavo nde ve pyryva'ea. ²⁰ Nahā po ti ndera'yra'ga, a'e ko ji nde ve ko, ei ga Zacariasva'ea pe. Aerē Tupana'ga erame po ti ji'eagwera apiavo ihoi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nde ndereroviari reki ji'ea, ei ga. Nurā po ti nde nerenhi'iga'javi nehē, ei ga. Ji rendu ti! Ndera'yra'ga arirē jate po ti nde nhi'iga'javi nehē, ei ga Zacariasva'ea pe.

²¹ Ojaty kahavuhua pyri templo pyri Zacariasva'ea re'yja'ga nduvi okari pe Zacarias'ga ti tohē jugwi kiro javo. Oyvyteri pe ġa ei: "Maraname ga nohe-muhūi naerū ore ve?" ei ġa onhimomby'avo.

²² Aerē ahe hemame ġajaty kahavuhua hugwi ua ġa pyri tegwete ganhi'ĩ-hava ġa pe. A'ero ġa ei:

—Maraġatu ga nonhi'iga'javi? ei ġa. Po Tupana'ga gwepiuka mbatera ga pe, ei ġa.

A'ereki opoa pyvõ ahe nhi'inh'i'ipotari ġa pe. Nohema'javi ve reki ahenhi'iga ahe hugwi. A'ero ġa hoi ogwovo.

²³ Aerē Zacarias'va'ea poravykya'javi ojatykahavuhua pype templo pype. Mbohapyra te ahe kiri oporavykyavo. Oporavykypavirē ahe jivyri ogwovo ġwonga pe.

²⁴ Aerē Zacarias'va'ea rembirekova'ea Isabelva'ea puru'aro. Isabelva'ea ndohoi ġwonga hugwi. Cinco ahe jahya mondoi ohoe'ymame ġwonga hugwi. Ahe e'i:

²⁵ —Ji poko Tupana'ga. A'ereki ga ombuhu jira'yra'ga ji ve nhirembireko'ga pe no, ei ahe. Ymya ġa ji jai nandera'yri javo. Kiro po ti ġa nde'ia'javi ji ve nehē, ei ahe.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u Jesus'ga araġwama

²⁶ Opuru'arama seis Isabelva'ea jahya mondoi. A'ea rupi Tupana'ga ojipy-rive'ga mondoukari Gabriel'ga cidade de Nazaré pe – perope Galiléiapeve'ġa gwyri pe. ²⁷ Pevo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hoi ojyva imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga Mariava'ea pe. Akwaimbae'ga ndogwerekoi ve ahe.

—Hehā ti tahembireko tuhē Daviva'ea rymymino'ga pavēi nehē José'ga pavēi nehē, ei ahepo'ria.

Mariava'ea nahembirekoi ve José'va'ea pavēi Tupana'gapyrive'ga rurame Mariava'ea pyri. ²⁸ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri Mariava'ea pyri javo ahe ve:

—Ejoryjory ti, ei ga. A'ereki Tupana'ga omombyry nde ve okovo nde pyri. Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'ġa pe hohe, ei ga Maria-va'ea pe.

²⁹ Omyi Mariava'ea py'a Tupana'gapyrive'ga imombe'urame ahe ve. Oyvy-teri pe ahe ei: “Maraġatu ga ei ji ve ra'e?” A'ea ahe ei ojapyakavo hehe ikwa-have'yma. ³⁰ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Maria, ei ga ahe ve. Terekyhyji! A'ereki Tupana'ga imombyryvi nde ve. ³¹ Ji rendu ti! Ndepuru'a po ti nde nehē, ei ga. A'ero po ti nde eja'y-ra'ga mbo'ari nehē, ei ga Mariava'ea pe. Jesus emondo ti inoġa gareraramo.

³² Huvihavuhu hete po ti ga nehē, ei ga. Nhandepojykaharete'ga Tupana'ga koji'i ipopoaka hete ġa hohe pa. Jesus'ga pe po ti ga ei nehē jira'yra'ga. Tupa-na'ga tuhē po ti ga mongoi nehē eko ti huvihavuhuhetero javo. Nahā po ti ga huvihavuhuhetero ġwamonhava'ea py'rovo Daviva'ea py'rovo nehē, ei Tupa-na'gapyrive'ga. ³³ Nane'ymi jipi po ti ga rekoi Jacóva'ea rakykwepohara'ġa nduvihavuhuhetero gwe'ya'ġa nduvihavuhuhetero nehē. Avuirama po ti ga rekoi huvihavamo nehē, ei Tupana'gapyrive'ga Mariava'ea pe.

³⁴ Kiro Mariava'ea ei:

—Akwaimbae'ġa ndajirerekoi ve, ei ahe Tupana'gapyrive'ga pe. Ma po ti ji puru'aro nehē naerū? ei ahe ga pe.

³⁵ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Pyry hete Tupana'ga ra'uva. Tupana'ga ipopoaka hete ojipe'ġa hohe pa. Aerē po ti gara'uva jyvi ua nde pyri nehē. Opopoakara pyvõ po ti Tupana'ga tayri'ga mondoi nde pype a'ero nehē. Nahā po ti ga ndera'yra'ga apoi nde ve nehē, ei ga Mariava'ea pe. Nurā ombo'arama po ti ndera'yra'ga pyryhetero nehē. “Tupana'ga ra'yra'ga,” e po ti ġa ga pe nehē, ei ga ahe ve.

³⁶—Ji rendu ti! ei ga ahe ve. Erekwaha nde eje'yjahēa Isabelhēa. Hēa ipuru'a no. Iḡwaivī hēa kiro a. Ymya ḡa ei: "Ndata'yri tuhē hēa." Nahā ḡa ei. Emo seis hēa omondo jahya opuru'arama. Kiro po ti hēa gwa'ya'ga mbo'ari nehē. ³⁷A'ereki Tupana'ga pe ahā onhimiva'ea, ei ga imombe'gwovo.

³⁸A'ero Mariava'ea ei Tupana'gapyrive'ga pe:

—Ji ko Tupana'gareheva'ea. Na ti ji puru'aro a'ero nehē ganhi'iḡa rupi nehē – kiroki a'ea nde eremombe'u ji ve, ei ahe ga pe.

A'ero Tupana'gapyrive'ga hoi ahe hugwi.

Mariava'ea oho Isabelva'ea repiaga

³⁹Aerē Mariava'ea herekokatui ombate'ria. Kotihī ahe herohoi yvytyruhua rupi Judéiapeve'ḡa gwyri pe yvytyruhupeve'ḡa gwyri pe ogwovo pevove'ḡa cidade pe. ⁴⁰Pevo Zacariasva'ea rongu pe ahe hoi ogwovo Isabelva'ea pyri.

—Kiroḡwe ji ruri, ei ahe Isabelva'ea pe.

⁴¹A'ero Isabelva'ea ra'yrava'ea Isabelva'ea avykyi ahevytyeri pe ahe Maria-va'ea nhi'iḡa renduvame. Kiro Tupana'ga ra'uvapyryva ruri Isabelva'ea pyri ahe pojykavo. ⁴²Nurā Isabelva'ea nhi'iḡa hahyahi hēa erame:

—Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'ḡa pe hohe, ei Isabel-va'ea Mariava'ea pe. Aerē po ti Tupana'ga imombyryvi ndera'ya'ga pe nehē no. ⁴³Nde ko jipojykaharete'ga yhēa reki. Kiro po ti nde ga mbo'a nehē. A'ero nde huvihava. Jihi okoteheva'ea ko ji. Emo nde erejo jitehe ji repiaga! ei ahe Mariava'ea pe onhimomby'avo. ⁴⁴Nenhi'iḡa ji henduvame kotihī jira'ya'ga roryroryvamo ji avykyavo jiyvytyeri pe ko, ei ahe Mariava'ea pe. ⁴⁵Pyry hete nde ve. A'ereki nde Tupana'ga nhi'iḡa rerovia na tuhē po ti a'ero nehē javo, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Tupana'ga po ti nopiriani tuhē onhi'iḡa nde ve nehē, ei Isabelva'ea.

Mariava'ea ombohete Tupana'ga

⁴⁶A'ero Mariava'ea ei:

—Ambohete tuhē ji Tupana'ga jipojykaharete'ga jipy'a pe.

Huvihavuhu ko nde epyryvamo, a'e ji ga pe.

⁴⁷Tupana'ga ji mbohoryory ojihe, ei ahe.

Jiyvytyeri pe ji jiroryrory.

A'ereki ga nhimbopiro'yharamo oko.

⁴⁸Ji ko gareheva'ero, ei ahe. Ji rendu ti! Kiro ji ndakotehea'javi reki.

A'ereki ga ji repia katu ji moka'nhyme'yma.

Nurā kiro po ti vvyakotyve'ḡa epavi nehē

pyry hete hēa pe javo ji ve, ei Mariava'ea.

⁴⁹A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga ji poko hete.

Anhimomby'a ji ga rehe.

Pyry hete tuhē ga.

⁵⁰Nane'ymi ga ḡa arōhetei ḡa pokoga

– kiroki ḡa ganhi'iḡa rupi oko ga mbohete'pota.

Oporogwety ga ḡanda'ya'ḡa ḡanymymino'ḡa no

– kiroki ḡa ganhi'iḡa rupi oko ga mbohete'pota.

Oporogwety ga ḡanamonha'ḡa no

– kiroki ḡa ganhi'iḡa rupi oko ga mbohete'pota, ei Mariava'ea.

- ⁵¹ Ga okwahavuka opopoakara.
Ombokwaki'o ga onhimboheteve'ğa.
- ⁵² Ga omombo huvihava'ğa
tapekoa'javi ti huvihava kiro javo ğa pe.
Okoteheve'ğa ga omongouka reki
eko ti huvihavamo kiro javo ğa pe, ei Mariava'ea.
- ⁵³ Ga omondo pyryva'ea imbatere'ÿve'ğa pe.
Imbateve'ğa ga omondouka reki ojihugwi.
Ġapojate oho a'ero.
- ⁵⁴ Tupana'ga nomoka'nhyimi onhi'igagwera ojiheva'ea pe israelitasva'ea
pe.
Oko ga ġwembi'ea rupi ahe pokoga, ei Mariava'ea.
- ⁵⁵ Ymyahũ ga nhi'igatui nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe.
Aerẽ ga nhi'igatui aherakykwepoharava'ea pe israelitasva'ea pe.
“Nane'ymi ji pe pokogi jipi,” ei Tupana'ga ahe ve.
“Penymymino'ğa po ti ji ğa pokogi nehẽ no,” ei ga. Na tuhẽ reki.
Nomoka'nhyimi ga ahe pokoga.
Ga po ti nhande pokogi nehẽ no, ei Mariava'ea.
Nhanenymymino'ğa po ti ga ğa pokogi nehẽ no.
Ġanymymino'ğa po ti ga ğa pokogi nehẽ no, ei Mariava'ea.
- ⁵⁶ Kirẽ Mariava'ea trẽs jahya mondoi gwerevi opytavo Isabelva'ea pyri. Aerẽ
ahe jivyri ogwovo ġwonga pe.

João Batista'ea o'a

⁵⁷Kiro Isabelva'ea ra'yrava'ea ahava. A'ero ahe gwa'yrava'ea mbo'ari. ⁵⁸Ahe-
rongapypeve'ğa okwaha aheryja'ğa pavẽi Tupana'ga pyryhetea ahe ve ga
ahera'yrava'ea mbo'arukaro ġwaramo ahe ve. A'ero ğa ndoryndoryvamo Isa-
belva'ea pavẽi.

⁵⁹Sete tay'riva'ea kiri o'arirẽ. Ko'emame aherakwanhapi'ria kytihava.
A'ero ġande'yja'ğa nduri hepiaga. Tay'riva'ea rehe ğa inombotari aherera-
ramo ahepo'ria rera Zacarias po ti garera nehẽ javo. ⁶⁰A'ero ahe'yembora
ei:

—Ahã te! Poi rũi po ti garera nehẽ. Garera po ti João nehẽ, ei Isabelva'ea.

⁶¹A'ero ğa ei ahe ve:

—Maraname nde ei nahã? Ndogwerekoi ndere'yja'ğa a'ea gwera, ei ğa.

⁶²Opoa pyvõ ğa ei tay'riva'ea po'ria pe marãva'ea nde erepota garera naerũ
javo. ⁶³A'ero Zacariasva'ea poeruri peru ti ji ve ikwatijahava javo. A'ereki ahe
nonhi'igi. Ġa imondorame ikwatijahava ahe ve, ahe ikwatijari inoğa: “Garera
ko João.” Ġa nhimomby'apavi aherera repiaga.

⁶⁴Kiro kotihĩ Zacariasva'ea nhi'iga'javi a'ero.

—Pyry hete Tupana'ga, ei ahe ga mboheteavo.

⁶⁵Zacariasva'ea nhi'igame ahokotyve'ğa kyhyjipavi. Hehe ğa nhomonhi-
'inhi'igi imombe'gwombe'gwovo pa vytyvytyruhupeve'ğa pe nhaporem
Judéapeve'ğa pe. ⁶⁶Kiroki ğa ġwendu Zacariasva'ea mombe'ua tay'riva'ea
mombe'ua no – ğa nhaporem o'japyaka hehe. A'ero ğa ei:

—Tayri'ga po ti oko huvihavuhuro a'ero nehẽ! ei ğa.

A'ereki Tupana'ga popoakahetea oko tay'riva'ea rupi.

Zacariasva'ea omombe'u gwa'yrava'ea

⁶⁷Tay'riva'ea po'ria Zacariasva'ea, ahe kiro Tupana'ga ra'uva ahe pojykai. A'ero ahe imombe'ui Tupana'ga rembikwahavukara javo:

⁶⁸—Timbohete ti nhandepojykaharete'ga israelitas'ga pojykaharete'ga Tupana'ga!

A'ereki ga uhu nhande pokoguka ojiheva'ea pokoguka nhande mbopiro'yavouka, ei Zacariasva'ea.

⁶⁹Ga ombuhuruka ipopoakaheteve'ga toko ti ga gambopiro'yharamo javo.

Garamonhava'ea ko Daviva'ea Tupana'gareheva'ea, ei Zacariasva'ea.

⁷⁰Ymyahū hete Tupana'ga omombe'u jipe ipopoakaheteve'ga rura pyryva'ea pe onhi'i'ga mombe'uharava'ea pe.

A'ero Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea garura mombe'ui nhaneramonhava'ea pe.

⁷¹Ahe e'i: "Tianembopiro'y ti ipopoakaheteve'ga nhanearōe'ŷve'ga hugwi nehē."

A'ea Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea ei nhaneramonhava'ea pe Tupana'ga remimbotarimova'ea mombe'gwovo, ei Zacariasva'ea.

⁷²A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i hete nhaneramonhava'ea pe:

"Amombyry po ti ji pe me imoka'nhyme'yma nhinhi'i'ga Abraãova'ea pe nehē," ei Tupana'ga, ei Zacariasva'ea.

⁷³Ymyahū Tupana'ga onhi'ī nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe, ei Zacariasva'ea.

⁷⁴Abraãova'ea pe ga ei:

"Ambopiro'y po ti ji nderakykwepohara'ga ga'arōe'ŷve'ga hugwi nehē.

A'ero ti ga toko nhinhi'i'ga rupi ji mboheteavo okyhyjie'yma nehē," ei Tupana'ga.

⁷⁵"Nane'ymi ti nderakykwepohara'ga toko pyry okovo jireheva'ero ji mboheteavo okokatuavo jipi nehē," ei Tupana'ga nhaneramonhava'ea pe, ei Zacariasva'ea imombe'gwovo ga pe.

⁷⁶—Tapihā, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

Nde ypy ti ereho Tupana'ga renonde nehē imboavujikwea ga pe garura renonde nehē.

Nurā po ti ga ei nde ve nehē

ereko ti nde nhinhi'i'ga mombe'uharamo nehē javo.

Gaha oko ojipe'ga hohe pa Tupana'ga, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

⁷⁷Nde po ti eremombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'i'ga gareheve'ga pe ga mo'gitavo nehē.

A'ero po ti nde ei ga pe nehē:

"Uhu po ti ipopoakaheteve'ga nhande mbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi nehē.

A'ereki ga a'ea omombo nhande hugwi ikwahava'jave'yma."

A'ea po ti nde ei ga pe nehē, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

⁷⁸ Nahā po ti nehē. A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve nhande repiakatuavo.

Opyryvamo ġwaramo po ti ga ipopoakaheteve'ga mbuhurukari nhande pyri yvaga hugwi nehē.

⁷⁹ Urame po ti ipopoakaheteve'ga ei ikwahavuka nhande ve nehē.

“Pejiko ti ji rehe imomboruka pejikote'varuhua ji ve.

A'ero po ti ji pe nderohoukari yvagi pe

pe mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehē.

A'ero po ti pe ndapehoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.”

A'ea po ti ga ei ikwahavuka nhande ve nehē.

A'ereki nhande ndikwahavi nhandekote'varuhuavo

nhandekyhyjiavo hahyva'ea ruvihava hugwi okovo ġa ja

– kiroki ġa oho ypytuna rupi.

“Mome po pehea?” ei ġa ikwahave'yma.

Ipopoakaheteve'ga po ti ikwahavukari nhande ve

imbokojahuavo nhaneakaġi pe inoġatuavo nhandepy'a

ji rupi po ti pe hoi yvagi pe nehē java, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

⁸⁰ Aerē tay'riva'ea nhimomboakari oky'rahu'iro Zacariasva'ea ra'yrava'ea.

Pyry hete tuhē tay'riva'ea reaporoġita okovo. Aerē oyvuakarama ahe ruvi ongae'yi me upa. Aerē ahe oje'yja'ġa moġitai israelitas'ġa moġitai Tupana'ga nhi'iġa rehe.

Jesus'ga aragwera

(Mateus 1.18-25)

2 ¹ João Batistava'ea arirē César Augustova'ea oko huvihavuhuro tuhē romanova'ea. A'ero ahe ei ogwyripeve'ġa pe nhaporemō ġa mondovouka ikwatijaruka ġandera. ² A'ea rupi ġa hoypyi ikwatija. A'ea rupi Cirênio'ga oko governador'ga Síríapeve'ġa gwyri pe. ³ Ġa nhaporemō ġa hoġahoi ġwamonhava'ea cidade pe ġwamonhava'ea aragweri pe imondovo gwera.

⁴ Nurā Joséva'ea hoi cidade de Nazaré hugwi. Ogwyra hugwi ahe hoi Galiléia hugwi ogwovo. Judéiapeve'ġa gwyri pe ahe hoi cidade de Belém me – perope ymyahū Daviva'ea o'a Joséva'ea ramonhava'ea. ⁵ Nurā pevo Belém me Joséva'ea hoi imondovo gwera Mariava'ea pavēi.

Mariava'ea aherembirekoruama, ymya ahe ipuru'a okovo. ⁶ Kiro ahera'y-ra'ga ahava reki ahe vahemame pevo. ⁷ A'ero ahe gwa'yra'ga mbo'ari upa. Gaha ahera'yrypya. Ahe ga mamaġatui tapy'ynhapira pyvō ipukuhuva'ea pyvō ga mondovo ga noġa yuranuhūa poitava pype – perope ġa omondo mbatera yuranuhūa pe. A'ereki ahā ahe ve ahekihava pevo ġanonga pype. Nurā yuranuhūa rokaja pype Mariava'ea ombo'a gwa'yra'ga.

Ovelhas repiakatuharava'ea Tupana'gapyrive'ġa pavēi

⁸ Belém kotyi ve ġa nduvi nhuhū me ovelhas repiakatuhara'ġa. Gwepia katu ġa ovelhas he'yjuhuva'ea ypytunimo okovo.

⁹ Kotihī hete nhandepojkakaharete'gapyrive'ga Tupana'gapyrive'ga jipiukari ġa pe yvaga hugwi. Nhandepojkakaharete'ga rendy'jandy'java imbokojahupavi ġa pe. Ohyhyi ġa okyhyjiavo. ¹⁰ A'ero Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ei ġa pe:

—Tapekyhyji te, ei ga ġa pe. Ji rendu ti! Ajo ji tamombe'u Tupana'ga nhi'i-ġa pe me pyryva'ea pe me, ei ga. Henduvame horyory pa hete po ti ġa nehē pegwyrive'ġa israelitas'ġa. ¹¹Kiro ji imombe'ui pe me pyryva'ea. Ga o'a ko nhandepojykaharete'ga Cristo'ga. Ga ko pembopiro'yharamo oko, ei ga. Daviva'ea cidade pe ga ari ko. ¹²Kiro ji ga mombe'ukatui pe me. Nurā po ti pe mbaragwahavi ga rehe nehē ga rekaramo nehē. Yuranuhūa poitava pype po ti pe ga repiagi nehē. Tapy'ynhapira pyvō hēa ga mamani ga noġa ipype, ei Tupana'gapyrive'ga ġa pe.

¹³Kotihī he'yjuhuve'ġa yvagipeve'ġa jipiukari yvaga hugwi Tupana'gapyrive'ga pyri. Ġa ko Tupana'gapyrive'ġa soldados'ġa'jave'ġa. Tupana'ga mbohe-teavo ġa ei:

¹⁴—Kiro yvagi pe hete yvagipeve'ġa ombohete Tupana'ga tayri'ga rehe, ei ġa.

Yvaga gwyra yvya koty kiro u katu pa yvyakotyve'ġa py'a no tayri'ga rehe. A'ereki Tupana'ga hory ġa ndehe, ei Tupana'gapyrive'ġa.

¹⁵Onhi'imbavirē Tupana'gapyrive'ġa jivypavi ogwovo ojiupia yvagi pe. Ġa horame ovelhas repiakatuhara'ġa ei ojohupe:

—Tupana'ga ombuhuruka ġa nhande pyri ikwahavuka nhande ve ipita'ngive'ga ara. He xaho pevo cidade de Belém me ga repiagi a'ero nehē, ei ġa.

¹⁶A'ero ġa ovelhas rejari nhuhū me onhana pea rupi ua Belém me. Pevō ġa ga rekari ga repiagi a'ero Mariava'ea reheve Josēva'ea reheve. Ipita'ngive'ga ġa ga repiagi yuranuhūa poitava pype.

¹⁷Ga repiagame ovelhas repiakatuhara'ġa imombe'umbe'upavi Tupana'gapyrive'ga nhi'iġa.

—“Belém me pepojykaharete'ga Cristo'ga ari pembopiro'yharamo,” ei ga tayri'ga mombe'ogwovo, ei ovelhas repiakatuhara'ġa.

¹⁸Onhimomby'a pa ġa – kiroki ġa ġwendu ġanhi'iġa. ¹⁹Mariava'ea reki ahe japyakapavi hehe oyvyteri pe. Nomoka'nhymbavi ahe.

²⁰Aerē ovelhas repiakatuhara'ġa jivyri ogwovo ġwentybava pyri Tupana'ga mboheteavo.

—Pyry hete Tupana'ga, ei ġa. Gaha ahe mbojiko ojihe. A'ereki ga okwahavuka tayri'ga ara nhande ve. A'ero nhande tayri'ga repiagi reki. Tupana'gapyrive'ga omombe'u katu nhande ve, ei ġa Tupana'ga mboheteavo.

Jesus ko garera

²¹Aerē sete tayri'ga kiri o'arirē. Kiro Mariava'ea garakwanhapi'ria kyiukari Josēva'ea pavēi. Jesus ahe inoġi gareraramo ga rehe. A'ereki Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga e'i jipe: “Eno ti gareraramo ga rehe Jesus.” A'ea ga e'i Mariava'ea pe ahe ra'yre'ymame.

Gweroho ahe Jesus'ga gwe'yjava'ea jaty kahavuhu pe

²²⁻²⁴He'yiva'ea quarenta okirirē Mariava'ea gwa'yra'ga rerohei cidade de Jerusalém me Josēva'ea pavēi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe javo. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve nahā kunhangwera'ġa ti toko gwa'yrypyve'ġa arirē nehē javo.

“He'yiva'ea quarenta okira rupi ti hēa tojikwaku gwa'yra'ga arirē,” ei Tupana'ga ikwatijaruka.

“Quarenta okirirē mokōi ti hēa togweru ji pyri pykahu'ia ikwava'eğa ji ve.

Herekoe'ymame pykahu'ia mokōi ti hēa togweru pykahua'java'ea ra'yra ji ve nehē.

A'ea rupi po ti ji ға mombyryvi a'ero nehē,” ei Tupana'ga Moisés'va'ea pe ikwatijaruka.

E'i ga no:

“Akwaimba'eva'ea ojihuvypyva'ea jiapoa tuhē ғанenymbava.

Akwaimbae'ğa ojihuvypyve'ğa jiapoa tuhē no ғanda'yrypyve'ğa.

Nurā ti ға tombuhu ojihuvypyve'ğa ojihuvypyva'ea reheve ji ve nehē,” ei Tupana'ga Moisés'va'ea pe ikwatijaruka.

Nurā Moisés'va'ea rembikwatijara rendukatuavo ғwaramo Mariava'ea gwa'ya'ga rerohoi cidade de Jerusalém me ojikwakupavame. Ogwyripeve'ğa jatykahavuhua pype templo pype ahe gwa'ya'ga rerohoi pykahu'ia reheve. Ovahemame ahe mokōi imondoi pykahu'ia ikwava'ēhara'ga pe.

—Ekwava'ē ti Tupana'ga pe, ei Mariava'ea Joséva'ea pavēi ga pe. Xako ti Tupana'ga rembikwatijarukara rupi, ei ahe.

—Kwa, ei ga ahe ve ikwava'eğa.

²⁵ Nanime Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahegwyripeve'ğa jatykahavuhua pype templo pype. Oko katu Simeãova'ea Tupana'ga rendukatuavo. Jerusalém me ahe ruvi. Ymya Simeãova'ea e'i: “Ymya ji ei garura pota: Aerē po ti ga ruri nehē – kiroki ga onoғatu nhandepy'a nehē israelitas'ğa py'a nehē, a'e ji,” ei ahe. A'ereki ymya Tupana'ga ra'uva opoјyka Simeãova'ea. ²⁶ A'ero i'ei ahe ve: “Nde manoe'ymame po ti Tupana'ga Cristo'ga repiukari nde ve nehē. Gaha Tupana'ga ombuhu toko ti ga nderuvihavuhuhetero javo,” e'i Tupana'ga ra'uva ymya ahe ve.

²⁷ Kiro Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahe rerovahema ahegwyripeve'ğa jatykahavuhua pype templo pype a'ero. A'ea rupi Mariava'ea tayri'ga reruri ga rerovahema pevo Joséva'ea pavēi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe nhandekovo Moisés'va'ea remimbo'eagwera rupi javo.

²⁸ Kiro Simeãova'ea Jesus'ga pyhynhyrōi opoti'a rehe ga mondovo ga noға. Tupana'ga pe ahe ei ga mboheteavo:

²⁹ —Jipoјykaharetero ndepyry hete nde.

Eremombe'u katu ko nde ji ve, ei ahe.

Na ti ji manoi kiro a'ero.

A'ereki jipy'a u katu kiro, ei ahe.

A'ereki nde ere'e ji ve ejiheva'ea pe:

“Nde manoe'ymame po ti ji ga repiuka nde ve nehē.” Nahā nde ei.

³⁰ Kiro ji ga repiagi tuhē.

Ga po ti ore mbopiro'yi okovo nenhi'iğa rupi.

³¹ Gaha nde eremongo

eko ti ғambopiro'yharamo javo ga pe, ei Simeãova'ea.

Vvyakotyve'ğa po ti gwepia pa ga nehē

ga ko nhanembopiro'yharamo oko javo.

³² Ji rupi ahe oho Tupana'ga pyri javo,

gaha po ti oko hyapehava ja hepiuka ndeviara judeus'ғarūive'ğa pe gentios'ğa pe nehē, ei ahe.

Ore ko ndereheva'ero israelitasva'ero.

Ore mboheteuka po ti ga nehê, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe.

³³ Onhimomby'a Jesus'ga yembora Joséva'ea pavêi Jesus'ga mombe'ua renduvame.

³⁴ —Tupana, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe. Emombyry ti Joséga pe Maria-hêa pe no tayri'ga pe no, ei ahe.

Mariava'ea pe Simeãova'ea ei:

—Ji rendu ti! ei ahe Jesus'ga yembora pe. Agwa'ga ko ji amombe'u kiro nde ve ndera'ya'ga. Ymyahû Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: “Nahã po ti ga pe nehê. Ga rehe po ti jara'ga nduri ji pyri he'yive'ga israelitas'ga nehê xako ti gareheva'ero javo. Nduri po ti jara'ga ji pyri ga rehe jave'yma he'yive'ga israelitas'ga nehê. Ġa po ti ndokopotari gareheva'ero nehê,” ei Tupana'ga. “Tohepiuka ti ga jireaporoġita ġa pe nhaporemo nehê. A'ero po ti he'yive'ga nhi'ite'varuhui ga pe okote'varuhuro ga pe nehê. ³⁵ Nahã po ti ndera'ya'ga pe nehê tomboukwaha ti ga he'yive'ga ndeaporoġita nehê,” ei Tupana'ga, ei Simeãova'ea Mariava'ea pe. Ndehe, ei ahe Mariava'ea pe, hahy hete po ti nde ve nehê no, ei Simeãova'ea ahe ve.

³⁶⁻³⁸ Simeãova'ea nhi'imbavame nanime Anava'ea ruri ahe pyri. Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea Anava'ea. Fanuelva'ea ahepo'ria. Nurã ahe Aserva'ea rakykwpoharamo. Sete ahe ombokwara'a ġwembirekova'ea rerekorame. Aerê ahe omano Anava'ea hugwi. Nahembirekoa'javi Anava'ea a'ero. Aerê kiro he'yi ahe imbokwara'ara'ari oitenta e quatro anos ahe imbokwara'ari. Igwaivî hete ahe. Nane'ymi ahe hoi oje'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype. Ipye ahe ndo'ui onhi'igã Tupana'ga pe ypytunimo arimo no tambo-hete ji ga javo.

Kiro ahe ruri Mariava'ea pyri Joséva'ea pyri no ahe Jesus'ga rerekorame ipype.

—Ndepyry hete nde, ei Anava'ea Tupana'ga pe. A'ereki nde erembuhu tayri'ga Cristo'ga, ei ahe Tupana'ga pe.

A'ero ahe hoi tayri'ga mombe'gwombe'gwovo Jerusalémmeve'ga pe – kiroki ġa ombopiro'yhara'ga rura pota tuhu ti ga javo.

—Uhu nhanembopiro'yhara'ga, ei Anava'ea ġa pe nhaporemo imombe'gwovo.

Ojivy Mariava'ea cidade de Nazaré pe

³⁹ Mariava'ea onhi'ipo'ru pa Tupana'ga nhandepojy kaharete'ga Joséva'ea pavêi – kiroki Tupana'ga nhi'igã Moisésva'ea okwatija. Aerê ahe jivyri ogwovo ogwryi pe Galiléia pe. Ocidade pe ahe hoi Nazaré pe.

⁴⁰ Pevo tayri'ga nhimomboakari Jesus'ga. Oata'i ga. Pyry hete tuhê gareaporoġita. Okwaha pa ga. Tupana'ga imombyryvi ga pe.

Jesus'ga oko gwe'yjava'ea jatykahavuhu pe

⁴¹ Ano nanani Jesus'ga yembora oho Jerusalém me gapo'ria pavêi. “Ti'u toryvi pe Páscoa pe pevo ojipe'ga pavêi,” ei ahe. “Timoka'nhymyme ti Tupana'ga pyryvagwera nhande ve. A'ereki ymyahû Tupana'ga ombogwavuka nhaneramonhava'ea pyvô ahera'yrypyva'ea jukaukare'yma,” ei ahe. ⁴² Nurã ahe hoi ano nanani Jerusalém me i'gwovo toryvi pe.

Kiro ahe hoaj'javi Páscoa repiaga Jesus'ga vojaramé. Doze anos Jesus'ga imbokwara'ari kiro. Jesus'ga rerogwovo ojupi ahe hoi ovaheima i'gwovo toryvi pe.

⁴³ Aerê Páscoa mominirê ahe jivyri pehea rupi ua ġwonga pe. Opyta Jesus'ga Jerusalém me. Ahe ndokwahavi reki ga pytarame. ⁴⁴ “Po ga ruri nhandere'ya'ğa ndupi,” ei ahe ua. “Po nhanerembikwahave'ğa ndupi ga ruri,” ei ahe. A'ereki he'yive'ğa ojivy Jerusalém hugwi pea rupi ua ġwonga pe. Ndokiri ve ahe mbytera rupi ve. Ka'arugame ahe ei: “Mome po ga rekoi naerü?”

Oje'ya'ğa ma'õ me ahe ga rekarekari novia onhimbikwahave'ğa ma'õ me no. ⁴⁵ Ga repiagame ymame ahe jivyri Jerusalém me a'ero ga reka. ⁴⁶ Dois okirirê ahe ga repiagi ogwyripeve'ğa jat'ykahavuhua pype. Ahégwyripeve'ğa mbo'e-hara'ğa ma'õ me ga apygi ġa nendukatuavo. Tupana'ga nhi'ğa rehe ġa ombo'e.

—Marã po? Emombe'u katu ti ore ve, ei ġambo'e-hara'ğa Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga imombe'ukatui ġa pe. Kirê ga ei ġa pe:

—Marã po? Pemombe'u katu ti ji ve kiro, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ Onhimomby'a pa reki garenduve'ğa ga okwaha hete Tupana'ga nhi'ğa javo.

⁴⁸ Ga repiagame ga'yembora nhimomby'ahetei Joséva'ea pavêi.

—Pi'a, ei Jesus'ga yembora Jesus'ga pe. Maranameuhü nde orep'y'a momy-nhuhüi? Ndavy'ari ji nderuva'ga pavêi nde rekaramé! Momeuhü ga? oro'e ore nde ve.

⁴⁹ A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Maraname pe ji rekari? Po ji rekoi avo jiruva'ga ronga pe hamo nhande-jatykahavuhu pe. Avo Tupana'ga nhi'ğa rupi ji rekoi. Ndapekwhavi naerü? ei ga ahe ve.

⁵⁰ Ndokwahavi tuhê reki ahe gwa'ya'ga ea Mariava'ea Joséva'ea pavêi. A'ero ahe ei oyvyteri pe: “Marãi ganhi'ğa ga erame po ji rekoi jiruva'ga ronga pe hamo? Maraname ga ei a'ea?” ei ahe oyvyteri pe.

⁵¹ Kiro ga jivyri o'yembora rupi Joséva'ea rupi ua cidade de Nazaré pe. Opyta ga upa aheronga pe okovo ahenhi'ğa rupi jipi. Ga'yembora ojapyaka oyvyteri pe ga'ea rehe. Nomoka'nhyimi ahe.

⁵² Aerê Jesus'ga imbokwara'ara'ari. Igwaigwavete Jesus'ga reaporoġitakaturu. Okwaha pa ga okovo. Jyvuaka ga kiro onhimomboakaruhuavo. Tupana'ga oarõ hete ga. Yvyakotyve'ğa ga arõ hete no.

João Batista'ea remimombe'ua

(Mateus 3.1-12; Marcos 1.1-8; João 1.19-28)

3 ¹⁻² Aerê João Batista'ea pe Zacarias'ea ra'yra'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'ğa imombe'gwovouka ahe ve.

—Emombe'u ti nhinhi'ğa ġa pe, ei Tupana'ga João Batista'ea pe.

Tupana'ga nhi'ğa renduvame João Batista'ea ruvi ongae'yi me upa.

Tupana'ga imbuhurukaramé onhi'ğa João Batista'ea pe Tibério César'ga he'yjuhuve'ğa nduvihavuhuro tuhê oko. Kiro César'ga he'yi quinze anos ġweri imbokwara'ari ġanduvihavuhuro. Pôncio Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ğa gwyri pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ğa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. Herodes'ga irũ'ğa Filipe'ga. Filipe'ga omondomondo Ituréiapeve'ğa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. Omondomondo ga

Traconitespeve'ga ġagwyri pe no. Lisânias'ga ko omondomondo Abilenepeve'ga ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. Tibério César'ga gwereko pa ġa ġanduvihavuhuro okovo.

A'ea rupi ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga ko Anás'ga Caifás'ga pavēi.

A'ea rupi kiro João Batistava'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'īga imombe'gwovouka emombe'u ti nhinhi'īga ġa pe javo. ³Nurá João Batistava'ea hoi ġagwyri pe nhaporemio rio Jordão rembeyvra rupi imombe'gwovo hete Tupana'ga nhi'īga ġa mbo'eavo.

—Pepohi tuhē ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijyjji ti pejeaporoġita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'īga rendukatuavo. A'ero po ti ji pe mobatizai yhya pype rio pype nehē, ei ahe. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pende-kote'varuhua pe hugwi nehē imoka'nhyima nehē, ei João Batistava'ea ġa pe ġa moġitavo.

⁴Ymyahū Isaiásva'ea ko Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea. Isaiásva'ea João Batistava'ea mombe'u nhoġwenonde. Isaiásva'ea e'i ikwatija hako:

“Hahyahi po ti ganhi'īga

ga erame ġa mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaiásva'ea.

“E'i po ti ga nehē:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,’ e po ti ga nehē,” ei ahe javo

ġandeaporoġita rerojijja pe nhandepojy kaharete'ga rura renonde.

⁵“Omoypehī ti Tupana'ga nhyvyapāpynuhūa ġwaimbya nehē,’ e po ti ga nehē.

‘Ombo'gwy'gwyruhu po ti ga jvyv'gwavy'gwajuhua yvytyra reheve imbojo'jakatuavo nehē.

Omohiġatu po ti ga pehea nhikotīkoti'īuhua nehē imondovo nehē.

Onoġatu po ti ga nhyvyapāpy'ndiuhua pea rupi nehē.

⁶Tupana'ga po ti gwepiuka yvyakotyve'ga mbopiro'yhara'ga nehē,’ e po ti ga nehē.”

A'ea Isaiásva'ea ei ymyahū ikwatija hako João Batistava'ea nhi'īga mombe'unhoġwenondeavo hako.

⁷Kiro João Batistava'ea ruvi ongae'yi me ogwovo rio Jordão rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ga nduri onhimono'ono'oġuhūavo João Batistava'ea pyri tianemobatiza ti javo ahe ve. A'ero João Batistava'ea ei ġa pe:

—Tiruahū pendeaporoġita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ġwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurá po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehē. Ndahahyi po ti nhande ve a'ero nehē.” Nahā pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerū? Pe tuhē penhimbo'e nava'ea rehe, ei João Batistava'ea ġa pe.

⁸—Ji a'e pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei João Batistava'ea. Tapembopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndovy'ari ġa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijyita ojeaporoġita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ġa ndehe a'ero.” Nahā po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehē, ei João Batistava'ea ġa pe.

—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraãova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarô hete Abraãova'ea. Nurâ po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehê.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraãova'ea rymymino'ga ndehe ãa ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ga pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha aãa ita Abraãova'ea rymyminoro ãa mongovo, ei João Batista-va'ea ãa pe.

⁹Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ãa pe. Ña mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga ombogwa gweri jykwa'ria pyvô tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehê. Na jitehe Tupana'ga pe ndereko'gweri pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma gwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ãa pe imombe'gwovo.

¹⁰João Batistava'ea renduvame ãa ei ahe ve onhimongyavo:

—Marâ po ti ore rekokatui a'ero nehê?

¹¹A'ero ahe ei ãa pe:

—Kiroki ga gwereko mokoi tapy'ynhapira – gaha ti tomondo ojipeji here-ko'e'yve'ga pe. Kiroki ga gwereko mbatera – gaha ti tomondo hereko'e'yve'ga pe to'u ti ga javo. Nahã ji ei pe me pemondo ti javo, ei ga ãa pe.

¹²Kiro itambere'ia mono'ono'ohara'ga nduri João Batistava'ea pyri. Omono'o-guhũ ãa itambere'ia governo pe. Ña uhu tianemobatiza ti João Batista'ga javo.

—Nhanembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ãa ga pe. Marâ po ti ore reko-katui a'ero nehê? ei ãa.

¹³A'ero ahe ei ãa pe:

—Penhi'ipo'ru ti penduvihava'ga. Ñanhi'iga rupi te ti pemono'ono'o'gatu itambere'ia ahe hugwi, ei ahe. Tape'ei ti ahe ve: “Koji'i ti embuhu ji ve.” A'ea ti tape'ei, ei João Batistava'ea ãa pe.

¹⁴Kiro soldados'ga nduri João Batistava'ea pyri no. Ahe ve ãa ei:

—Oro ore, marâ po ti ore rekokatui nehê? ei ãa.

A'ero ahe ei ãa pe:

—Tapepojykai ti ojipe'ga itambere'ia ãa hugwi. Tapenupanupai ti ãa ãai-tambere'ia reroahoahae'yma nehê. Tape'ei ti ojipe'ga pe: “Pembuhu ti ore ve itambere'ia. Po pe napembuhuri ore ve, a'ero po ti ore imbojari pe ndehe nehê.” Tape'mbei ti javo nanongara pe ãa mongyhyjiavo imbuhuruka pejive. Pejoryjory ti peitambere'ia rehe – kiroki a'ea penduvihava'ga imondoi pe me peporavykya repyra, ei ahe ãa pe.

¹⁵João Batistava'ea renduvame ãa epavi oyvyteri pe: “Mara'ngu po João Batista'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga? Ga tuhê po,” ei ãa oyvy-teri pe ipota garura. ¹⁶A'ero João Batista'ga ei ãa pe:

—Uhu po ti ga nehê – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhuhetero gwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te ako tehe. Jihi opomobatiza yhya pyvô jate. Nahã ji ikwahavukari ãa pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporo'gita rerojiyyja reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojykauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerêve'ga nehê. Nahã po ti ga pendekote'varuhua mombi-gukari pe mombyryvuka nehê, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ãa pe.

¹⁷Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ãa pe. Ña mbo'eavo ga ei:

—Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ono'ô po ti ga

oapoa trigo inhağa hyrua pype nehê. Japira po ti ga imbokai tata pyvô nehê. Ndogwevi po ti tata upa nehê, ei João Batistava'ea.

—Na jitehe po ti jihoheheteve'ga huvihavuhuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ga okote'varuhuve'ga hugwi okovo pyryve'ga pojkaharetero nehê, ei João Batistava'ea ga pe. “Tuhu ti pyryve'ga ji pyri yvagi pe upa avuirama nehê,” e po ti jihoheheteve'ga nehê. “Toho ti okote'varuhuve'ga ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehê ojivryre'yma,” e po ti jihoheheteve'ga nehê, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombê'gwovo ga pe.

¹⁸Ojipea rehe he'yiva'ea rehe João Batistava'ea ga mbo'embo'ei. Nahã ahe imombe'ukatui pyryva'ea Jesus'ga mombê'ua ga pe.

¹⁹Ojikwe João Batistava'ea onhi'igahy Herodes'ga pe. Herodes'ga omondo-mondo Galiléiapeve'ga gwemimbotarimova'ea rupi gagwyri pe. Herodiashêa rehe Herodes'ga irũ'ga rembirekohêa rehe João Batistava'ea onhi'igahy ga pe. Herodes'ga tiruahũ ranuhũ. Nurã João Batistava'ea ei ga pe:

—Nane'ymi nde ereko te'varuhu. Kiro nde neirũ'ga rembirekohêa rerekoi no. Gwia ahe ndoapoi te ite'varuhuva'ea, ei João Batistava'ea ga pe.

²⁰Koji'i Herodes'ga tiruahũ a'ero. A'ereki kiro ga João Batistava'ea mombo-ruka cadeia pype.

João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga

(Mateus 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹Cadeia pype Herodes'ga João Batistava'ea momborukare'ymame ahe he'yive'ga mobatizapavi. Ahe Jesus'ga mobatizai no. A'ea rupi Jesus'ga nhi'igame Tupana'ga pe Tupana'ga ipe'ai yvaga. ²²Tupana'ga ra'uva jyvi yvaga hugwi Jesus'ga rehe. Inamburo gara'uva nhimbotei ua Jesus'ga rehe. Yvaga hugwi Tupana'ga nhi'igi javo:

—Ndehe ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga Jesus'ga pe. Anhi-mohê hete ko ji nde rehe, ei ga.

Jesus'ga ramonhava'ea

(Mateus 1.1-17)

²³He'yiva'ea trinta anos Jesus'ga imbokwara'ara'ari yvyakotyve'ga mbo-eypyrame Tupana'ga nhi'iga rehe. Javo tehe ga ei ga pe:

—Po Jesus'ga José'ga ra'yra'ga, ei ga.

Joséva'ea Eliva'ea ra'yrava'ea.

²⁴Eliva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.

Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.

Leviva'ea Malquiva'ea ra'yrava'ea.

Malquiva'ea Janaiva'ea ra'yrava'ea.

Janaiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

²⁵Joséva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.

Matatiasva'ea Amósva'ea ra'yrava'ea.

Amósva'ea Naumva'ea ra'yrava'ea.

Naumva'ea Esliva'ea ra'yrava'ea.

Esliva'ea Nagaiva'ea ra'yrava'ea.

²⁶Nagaiva'ea Maateva'ea ra'yrava'ea.

- Maateva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.
Matatiasva'ea Semeiva'ea ra'yrava'ea.
Semeiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.
Joséva'ea Jodava'ea ra'yrava'ea.
²⁷ Jodava'ea Joanāva'ea ra'yrava'ea.
Joanāva'ea Resava'ea ra'yrava'ea.
Resava'ea Zorobabelva'ea ra'yrava'ea.
Zorobabelva'ea Salatielva'ea ra'yrava'ea.
Salatielva'ea Neriva'ea ra'yrava'ea.
²⁸ Neriva'ea Melquiva'ea ra'yrava'ea.
Melquiva'ea Adiva'ea ra'yrava'ea.
Adiva'ea Cosāva'ea ra'yrava'ea.
Cosāva'ea Elmadāova'ea ra'yrava'ea.
Elmadāova'ea Erva'ea ra'yrava'ea.
²⁹ Erva'ea Josuéva'ea ra'yrava'ea.
Josuéva'ea Eliézerva'ea ra'yrava'ea.
Eliézerva'ea Jorimva'ea ra'yrava'ea.
Jorimva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.
Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.
³⁰ Leviva'ea Simeāova'ea ra'yrava'ea.
Simeāova'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.
Judáva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.
Joséva'ea Jonāva'ea ra'yrava'ea.
Jonāva'ea Eliaquimva'ea ra'yrava'ea.
³¹ Eliaquimva'ea Meleáva'ea ra'yrava'ea.
Meleáva'ea Menava'ea ra'yrava'ea.
Menava'ea Matatava'ea ra'yrava'ea.
Matatava'ea Natāva'ea ra'yrava'ea.
Natāva'ea Daviva'ea ra'yrava'ea.
³² Daviva'ea Jesséva'ea ra'yrava'ea.
Jesséva'ea Obedeva'ea ra'yrava'ea.
Obedeva'ea Boazva'ea ra'yrava'ea.
Boazva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
Salava'ea Nassomva'ea ra'yrava'ea.
³³ Nassomva'ea Aminadabeva'ea ra'yrava'ea.
Aminadabeva'ea Admimva'ea ra'yrava'ea.
Admimva'ea Arniva'ea ra'yrava'ea.
Arniva'ea Esromva'ea ra'yrava'ea.
Esromva'ea Peresva'ea ra'yrava'ea.
Peresva'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.
³⁴ Judáva'ea Jacóva'ea ra'yrava'ea.
Jacóva'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea.
Isaqueva'ea Abraāova'ea ra'yrava'ea.
Abraāova'ea Terava'ea ra'yrava'ea.
Terava'ea Nacorva'ea ra'yrava'ea.
³⁵ Nacorva'ea Seruqueva'ea ra'yrava'ea.
Seruqueva'ea Ragaúva'ea ra'yrava'ea.

Ragaúva'ea Falequeva'ea ra'yrava'ea.

Falequeva'ea Éberva'ea ra'yrava'ea.

Éberva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.

³⁶ Salava'ea Caināva'ea ra'yrava'ea.

Caināva'ea Arfaxadeva'ea ra'yrava'ea.

Arfaxadeva'ea Semva'ea ra'yrava'ea.

Semva'ea Noéva'ea ra'yrava'ea.

Noéva'ea Lamequeva'ea ra'yrava'ea.

³⁷ Lamequeva'ea Metusalémva'ea ra'yrava'ea.

Metusalémva'ea Enoqueva'ea ra'yrava'ea.

Enoqueva'ea Jareteva'ea ra'yrava'ea.

Jareteva'ea Maleleelva'ea ra'yrava'ea.

Maleleelva'ea Caināva'ea ra'yrava'ea.

³⁸ Caināva'ea Enosva'ea ra'yrava'ea.

Enosva'ea Seteva'ea ra'yrava'ea.

Seteva'ea Adāova'ea ra'yrava'ea.

Adāova'ea Tupana'ga ra'yrava'ea.

Nahā ko Jesus'ga ramonhava'ea.

Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga

(Mateus 4.1-11; Marcos 1.12-13)

4 ¹ Aerē João Batistava'ea omobatizarama Jesus'ga hoi rio de Jordão hugwi ojivya. Tupana'ga ra'uva ga pojykahetei ga rerogworogwovo ongae'yi me.

² Okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga ko Diabo'ga. Satanás garera no. He'yiva'ea quarenta ga kiri ogwoogwovo Jesus'ga rupi Jesus'ga mongote'varuhupota novia. A'ea rupi Jesus'ga ndo'ui. Quarenta Jesus'ga kirirē pevo ty'ara ga jukai.

³ Aero Diabo'ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Enhimbote ti pāoramo nhirembi'uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ Aero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehē, ei ga. Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoŋuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatera ua pyvō jate rūi nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvō nhande rekoi,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerē Diabo'ga ga rerohei ga rerojiupia vytyruhua rehe. Pea hugwi kotihī Diabo'ga hepiukapavi vyvakotyve'ga nduvihavuhu'ga gwyra Jesus'ga pe.

⁶ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—Kia jiapoa tuhē ġagwyra. Nurā ji imondopotarama ahe ve amondo po ti ji nehē, ei ga. Nde ve tuhē po ti ji imondopavi nehē. Aero po ti nde ġanduvi-havuhuro nehē, ei Diabo'ga. Aero po ti nde roryroryvamo herekopava nehē.

⁷ Po nde ji mbohetei nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehē, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁸ —Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoŋuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.
Gaha ndepojykaharete'ga.
Gaha jate ti embohete

ejikovo ganhi'iga rupi jate,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁹Aerē Diabo'ga Jesus'ga rerohei cidade de Jerusalém me a'ero. Yvate ga ga roerojiupiri gare'yja'ga jatykahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. Ga rorovahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe nde: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo avo hugwi japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga po ti nanembohirukarahyi vyvyo nehē. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra hugwi nehē. ¹⁰A'ereki ymyahū a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyrive'ga mondoukari nde pyri nehē yvagipeve'ga.

'Pea'ngu ti ga repiakatuavo,' e po ti ga ojipyrive'ga pe nehē.

¹¹ 'Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyyme'i ti ga pe javo,' e po ti Tupana'ga ojipyrive'ga pe nehē,”

e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹² A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojykaharete'ga.

Gareaporoḡita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehē.

Ejeaporoḡitatehea rehe rūi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹³ Diabo'ga Jesus'ga mongote'varuhupotara'jara'ja novia. Aerē Diabo'ga hoi ga hugwi ogwovo.

—Aerē po ti ji ga mongote'varuhui nehē, ei ga novia.

Jesus'ga ombo'e Galiléiapeve'ea na'ē

(Mateus 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴ Tupana'ga ra'uva popoakara Jesus'ga pojyka. Nahā Jesus'ga hoi ongae'yma hugwi ojivya Galiléiapeve'ga gwyri pe ovahema ḡa pyri. Pevove'ḡa ga mombe'umbe'upavi ogwyripeve'ga pe nhaporemō. ¹⁵ Tupana'ga nhi'iga rehe ga ḡa mbo'embo'ei ḡajatykahava pype. Ombohete pa ḡa ga a'ero.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe

(Mateus 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶ Kiro ga ruri ua cidade de Nazaré pe. Pevo ganhimomboakahava ymya. Nane'ymi ga oho ḡajatykahai pe judeus'ga poravykye'yma rupi sábadō rupi jipi. Kiro ga hoi jupe a'ero sábadō rupi. Tanhi'i Tupana'ga rembikwatijarukara pe javo ga ami. ¹⁷ A'ero ḡajatykahava repiakatuhara'ga imondoi Jesus'ga pe Isafasva'ea rembikwatijara. Ymyahū Isafasva'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea. Kiro Jesus'ga ipyhygi aherembikwatijara ga hugwi ipe'avo. Tohendu ti ḡa javo ga nhi'igi jupe – perope e'i:

¹⁸ “Tupana'ga ra'uva ji pojyka.

A'ereki Tupana'ga a'ea mongo ji pyri ikwehe'i.

A'ero ga ei ji ve: 'Emombe'u ti pyryva'ea iporia'ive'ga pe.

Kiroki ga ndovy'ari – ga pe ti ere:

Kiro ji pe mbovy'ari pe nderekokatuavo. A'ea ti ere ga pe.

Eho ti imombe'gwombe'gwovo aherembipyhyhara'ga pe,' ei ga ji ve.

'Ere ti ga pe:

Pepiro'y pe pepyhyhara'ga hugwi. A'ea ti ere ga pe.

Heakwagweve'ga pe ti ere:

Kiro ji pe mboheakwakatui. A'ea ti ere ga pe.

Kiroki ga hahyva'ea kwaha – ga pe ti ere:

Kiro ji pe mbopiro'yi hahyva'ea hugwi. A'ea ti ere ga pe.

¹⁹ Eho ti imombe'gwombe'gwovo yvyakotyve'ga pe. Ere ti ga pe:

Kiro po ti Tupana'ga pepojkaharete'ga imombyryvi pe me nehẽ. A'ea ti ere ga pe,' ei ga ji ve."

A'ea Jesus'ga ei onhi'i'ga Isaíasva'ea rembikwatijara pe tohendu ti ga javo.

²⁰ Onhi'imbevame jupe Jesus'ga imbotyva'javi Isaíasva'ea rembikwatijara imondoa'java gajatykahava repiakatuhara'ga pe. A'ero Jesus'ga apygi tambo'e ti ga javo. Nurã gajatykahavapypeve'ga nhaporemõ ga repiahetei.

²¹ —Kirogwe pe henduvi Tupana'ga nhi'i'ga Isaíasva'ea pe ymyahũva'ea pe ji nhi'i'game jupe, ei Jesus'ga ga pe. Kirogwe pe henduvame, Isaíasva'ea rembikwatijara po'rua japiavo ihoi, ei Jesus'ga ga pe imombe'gwombe'gwovo ga pe.

²² Jesus'ga renduvame ga ei:

—Maraname Jesus'ga omombe'u kwaha naerũ? ei ga onhimomby'avo. A'ereki ga Josẽ'ga ra'yra'ga jate reki, ei ga.

²³ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Aerẽ po ti pe ji moĩtai ikwahapyra'ga eagwera rehe nehẽ. A'ero po ti pe ei tuhẽ ji ve nehẽ: "Ahepohanoharamo enhipohanogatu ti enhimbogwerava." Nahã po ti pe ji moĩtai ikwahapyra'ga na'ana'a'ga pe'erame ji ve nehẽ, ei ga. Pe'e tuhẽ po ti pe ji ve nehẽ: "Ojipe'ga nde mombe'u ore ve. 'Cidade de Cafarnaum me Jesus'ga japoĩ ahemonhimomby'ava'ea he'yive'ga pohano'ga,' ei ga ore ve. Kiro na jitehe ti eapo ahemonhimomby'ava'ea orepyteri pe nhandegwyrĩ pe." Nahã po ti pe ei ji ve nehẽ, ei Jesus'ga ga pe ikwahavipeavo gandeaporoĩta.

²⁴ —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uhara'ga gwyrĩpeve'ga nohendukatui gandeaporoĩta ga arõ'e'yma, ei Jesus'ga ga pe.

²⁵ Pehepia ti Eliasva'ea. Kiro ji imombe'ui a'itituhẽva'ea pe me, ei Jesus'ga. Ymyahũ Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea Eliasva'ea oko israelitasva'ea gwyrĩ pe upa, ei ga. Três anos e meio rupi ndokyra'javi israelitas'ga gwyrĩ pe. Nurã ahã mbatera ahe ve. Ty'ara ahe jukai, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe. A'ea rupi he'yjuhu kunhangwerava'ea israelitasva'ea aherembirekokwerava'ea. ²⁶ Tupana'ga nomondoukari reki Eliasva'ea israelitasva'ea pyri epoko ti ga javo. Sidompeva'ea pyri jate aherembirekokwerava'ea pyri ga ahe mondoukari epoko ti hẽa javo. Perope cidade de Sarepta pe ahe ruvi Sidompeva'ea gwyrĩ pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

²⁷ —Eliseuva'ea oko no Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ymyahũ ahe oko israelitasva'ea gwyrĩ pe upa. A'ea rupi he'yjuhu ijaijauhuva'ea pevo. Eliseuva'ea nomonhimohĩgatui reki israelitasva'ea

ijaijauhuva'ea. Síríapeva'ea tehe Naamáva'ea tehe ahe ahe monhimohigatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁸ Jesus'ga renduvame ġa nhimboahipavi ġajatykahavapypeve'ġa. ²⁹ A'ero ġa po'ami ga pyhyga ga rerogwovo mytu'ē me cidade hugwi. Cidade oko vytyra rehe gwerevi. Vytyra rehe ġa ga rerohoi timombo ti ga jugwi jawo novia. ³⁰ Ġapytera rupi reki ga hoi ogwovo ġa hugwi.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi

(Marcos 1.21-28)

³¹ A'ero Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Cafarnaum oko Galiléiapeve'ġa gwyri pe. Pevo ga ġa mbo'ei sábadu rupi ġajatykahava pype. ³² Ga ġa mbo'ekatui huvihava'ga ja. Nurā ġa nhimomby'ai.

³³ Pevo ġajatykahava pype ojipe'ga reko anhaġa rembipojy kahara'ga Dia-bo'gapyriva'ea rembipojy kahara'ga. Hahyahi gahapukaja ga erame:

³⁴ —Ah! Jesus, Nazarépeva'ero, maranameuhū nde ore avyki? e'i anhaġa Jesus'ga pe. Ore mombapava nde ruri naerū? e'i Jesus'ga pe. Orokwaha ji. Ndehe ko pyryheteva'ero Tupana'ga remimbuhurukaramo, e'i anhaġa Jesus'ga pe.

³⁵ A'ero Jesus'ga ei anhaġa pe:

—Terenhi'īga'javi! Ejipe'a ti ga hugwi!

Jesus'ġa mbyteri pe anhaġa akoja'ga mombori vyvyvo. Ga momborame iji-pe'ai ga hugwi imondoe'yma hahyva'ea ga pe.

³⁶ Onhimomby'a pa ġa hepiaga. A'ero ġa ei ojohupe:

—Maraname Jesus'ga popoakaruhuro jawo? A'ereki ga omondouka huviha-vuhu'ga ja, ei ġa. E'i ga anhaġa pe pejipe'a ti jawo. A'ero iji-pe'ai tuhē reki ġa hugwi, ei ġa onhimomby'avo.

³⁷ Ojipe'ġape'ġa pe ġa Jesus'ga mombe'ui ga kwahavukapava ojigwyri pe.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirūa

(Mateus 8.14-17; Marcos 1.29-34)

³⁸ Ġajatykahava hugwi Jesus'ga hemi ogwovo Simão'ga ronga pe ovahema. Pevo Simão'ga rembirekohēa yhēa itetirūa. O'a hete hēa rehe. A'ero ġa hēa mombe'ui Jesus'ga pe epohano ti hēa jawo. ³⁹ A'ero ga hoi hēa pyri o'ama.

—Epi hete, ei ga karugwara pe.

A'ero ipigi hēa hugwi. Kotihī hēa vyri reki ogwovo herua mbatera ġa pe to'u ġa jawo.

⁴⁰ Aerē kwara ihoi. A'ea rupi ġa ġa nderupavi itetirūave'ġa ombyteripeve'ġa Jesus'ga pyri topohano ti ga ġa jawo. Ojoparapara ġatetirūa. Itetirūave'ġa ndehe nanani Jesus'ga pokopokogi ġa ndehe nhaporemo imombimombipava karugwara ġa hugwi. ⁴¹ Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai jara'ġa hugwi. Ohapuka-pukai anhaġa ojipe'avo ġa hugwi onhimongyavo. Hahyahi inhi'īga i'erame Jesus'ga pe:

—Ndehe ko Cristo Tupana'ga ra'yra, e'i Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei jupe:

—Tapienhi'īga'javi! ei ga imombiga inhi'īga.

A'ereki anhaġa ga kwaha ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo jawo.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe

(Marcos 1.35-39)

⁴² Aerē pyyhaji ve ga hoi cidade hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevove'ga gweka ga repiaga onhimongyavo. Terehoi ti ore hugwi javo ġa hoi opytavo ga pyri. ⁴³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u tuhē ti ji pyryva'ea ojipe'ga pe no cidadespeve'ga pe. A'reki Tupana'ga e'i ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo ġa pe nhaporemō. Tako ti ji ġa-nduvihavuhetero,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ero Jesus'ga hogahoi judeus'ga gwyri pe Judéia pe. Pevo ga ġa mbo'e-pavi Tupana'ga nh'iġa rehe ġajatykahava pype.

Jesus'ga omo'emo'ē ypy ġwemimbo'eharamo

(Mateus 4.18-22; Marcos 1.16-20)

5 ¹ Aerē Jesus'ga hoi o'ama okovo ypihua rembeyvyri pe Genesaré rembeyvyri pe. Ga pyri he'yjuhuve'ga nduvi. Onhombotymbotyvahi ġa upa ga mbotyva no tihendu katu ti Tupana'ga nh'iġa javo. ² O'amame pevo mokōi Jesus'ga hepiagi yharuhua ypihua rembeyvyri pe. Ahā ġa ipype. A'reki ġa oheohei pira mboahava upa. ³ Simão Pedro'ga yharuhua pype Jesus'ga avi javo ga pe:

—Emoanha'ndi eyharuhua yembe'yva hugwi, ei ga Simão Pedro'ga pe.

A'ero ġa herojipe'ai yembe'yva hugwi. Yharuhua pype Jesus'ga reni yembeyvyripeve'ga mbo'eavo.

⁴ Aerē ġa mbo'epigame ga ei Simão'ga pe:

—He xaho herogwovo ppyteri pe. Pemombo ti ipypira imboahava, ei ga Simão'ga pe.

⁵ A'ero Simão'ga ei:

—Oroho jipe ore ppytunimo pira rehe ko. Oromoġo'ē ore. Norombo'ari reki ore! Emo kiro nde ei ore ve pembo'a ti pira javo. Nurā po ti ji hoa'javi kiro imomboa nenhi'ġa rupi nehē, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁶ A'ero ġa hoi ppyteri pe imomboa ipypira imboahava. Imotynyhemi reki pira mboahavuhua. Otatararara gwere pira pohya rerekovo. ⁷ Nurā ġa jipoe-rueruri onhimoirūhara'ga pe jara pype yharuhua pype togweru ti ġa ore pokoga javo. A'ero ġa heruri oyharuhua ovahema ġa pokoga. Oyharuhua memei ġa imotynyhenyehemi pira pyvō. A'ero ġa nderohoi gwerevi ppy pe!

⁸ Hepiagame Simão Pedro'ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri.

—Jipojy kaharetero ejipe'a ti ji hugwi. A'reki nde ndepyry hete ekovo Tupana'ga nh'iġa rupi. Jihi reki ndajipoyjayjari jirekote'varuhuavo ġwaramo. A'reki ji ndakopavi Tupana'ga nh'iġa rupi.

⁹ Nahā Pedro'ga ei. A'reki ga onhimomby'a pira mbo'aruhua rehe. Onhimomby'a pa gapavēive'ga hehe no. ¹⁰ Simão Pedro'ga moirūhara'ga Zebedeu'ga ra'yra'ga onhimomby'a no Tiagova'ea João'ga pavēi.

A'ero Jesus'ga ei Simão'ga pe:

—Terekyhyji, ei Jesus'ga. Pira nde ereru oji'i. Kiro nane'ymi po ti nde ji mombe'ui ojipe'ga pe nehē ġa mbuhuruka ji pyri nehē toko ti ġa Jesus'ga nh'iġa rupi javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

¹¹ A'ero ġa heruri yharuhua memei inoġa imboja yembe'yi pe. Ombatera ġa hejapavi. Jesus'ga remimbo'eharamo ġa ndekoi kiro ogwovo ga rupi jipi.

Jesus'ga omoka'ë ahejagwa

(Mateus 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Aerē Jesus'ga ruvi cidade pe pevo. Kiro ijaijauhuve'ga ruri. Ohy ga rehe gajagajauhua gara'oa rehe. Jesus'ga repiagame ga hoi onhinoğa ojovapyvo yvyvo Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Ga e'i:

—Nde eremoka'ë kwaha jijagwa ji hugwi jipojykaharetero. Po nde imoka'ë-potari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ëi nehë, ehetei ga Jesus'ga pe.

¹³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe javo ga pe:

—Apota ji. Eka'ë ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihĩ ika'ëi ga hugwi a'ero.

¹⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhë ti ojipe'ga pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwawa'ëhara'ga pe oka'ë jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwawa'ë ti ga Tupana'ga pe okovo Moisés'va'ea remimbo'eagwera rupi – kiroki a'ea omombe'u ika'ëagwera. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ga nde repiagi nehë. A'ero po ti ga ikwahavi nehë gajagwa oka'ë javo.

Nahã Jesus'ga ei po ga nanhimombe'umbe'ui ojipe'ga pe hamo javo novĩa.

¹⁵ Emo ga omombe'umbe'u ojipe'ga pe. Kotihĩ a'ero he'yjuhuve'ga ikwahavi. Koji'i reki ga uhu Jesus'ga rendupota onhiphanoanoğuka ga pe.

¹⁶ Aerē Jesus'ga hoi ga hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevo ga nhi'iği Tupana'ga pe okovo.

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea

(Mateus 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷ Aerē Jesus'ga ga mbo'ejjavame fariseus'ga apygi ga pyri upa judeus'ga mbo'ehara'ga pavëi. Ġambo'ehara'ga ombo'e jipi Moisés'va'ea rembikwati-jara rehe. Uhu ga Galiléiapeve'ga cidade hugwi nanani Judéiapeve'ga cidade hugwi nanani no. Uhu ga cidade hugwi Jerusalém hugwi no. Opopoakara pyvō Tupana'ga imombigukari Jesus'ga pe karugwara itetirüave'ga hugwi.

¹⁸ Nanime jara'ga ga reruri itetirüave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Gweroho pota ga ga onga pype Jesus'ga pyri novĩa. ¹⁹ Ga ndogwerohoi ga ipype reki Jesus'ga pyri. A'reki he'yjuhuve'ga onhombotymbotyvahi onga pype. Nurã ga ga rerojiupiri ġajiupihava rupi onga arimo iperehuva'ea arimo. Ga ipe'ape'ai tujuga apopyra onga arimova'ea japovo ikwara. Ikwara rupi ga ga mbojyvi Jesus'ga pyri gakupeupava pype he'yjuhuve'ga mbyteri pe.

²⁰ Ga ndepiagame Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Ojiko hete ga ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ã ti ga ga javo,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

—Kwãi, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi. A'ea Jesus'ga ei jihi amombo nderekote'varuhua javo.

²¹ Kiro judeus'ga mbo'ehara'ga noarõi Jesus'ga ea fariseus'ga pavëi.

—Maranuhũ po Jesus'ga naerũ? ei ga ojohupe. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero! ei ga. A'reki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: “Amombo ji ndereko-te'varuhua.” Tupana'ga jate e'i a'ea, ei ga. A'ea po Jesus'ga nde'i hamo, ei ga.

²² Jesus'ga ikwahahetei ga nhi'iğame ojohupe. A'ero ga ei ga pe:

—Maraname pe japyakauhui javo? “Maranameuhũ Jesus'ga euhui a'ea? A'reki ga Tupana'ga ruii.” Nahã pe pe'e. ²³ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji

nderekote'varuhua nde hugwi, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pe ndapehepiagi ahe-rekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ġa pe. Po ji ei ga pe nehē: Epo'ā egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehē. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehē.

²⁴—Nurā po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti jawo, ei Jesus'ga yvya-kotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo yvya koty ga mongovouka yvyakotyve'ga ndekote'varuhua momboharamo,” ei Jesus'ga ġa pe.

Nurā Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Kiro ji ei nde ve: Epo'ā ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga monhimohigatuavo.

²⁵Nanime nomyive'ga po'ami pevove'ga gwepiagame onhimongyavo. Ga ipyhygi ojikupeupava herogwovo ġwonga pe Tupana'ga mboheteavo. ²⁶Onhi-momby'a pa ġa okyhyjiheteavo. A'ero ġa Tupana'ga mbohetei.

—Korogwe nhande hepiagi ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga Leviva'ea pavēi

(Mateus 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷Aerē Jesus'ga hoi cidade hugwi. Ogwovo Jesus'ga gwepia itambere'ia mono'ōhara'ga Levi'ga. Itambere'ia ryrua pype Levi'ga ōi ipyhyga itambere'ia judeus'ga hugwi imono'o'ga governo pe. Ga pe Jesus'ga ei:

—Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

²⁸A'ero Levi'ga oapoa rejapavi opo'ama ogwovo Jesus'ga rupi okovo gare-mimbo'eharamo. Nomono'o'ga'javi ga itambere'ia governo pe. ²⁹Jesus'ga pe ga japai toryva ġwonga pype. Hehanhuhūva'ea ga oapo. He'yjuhuve'ga nduri itambere'ia mono'ōhara'ga ojipe'ga pavēi. A'ero ġa apygi i'gwovo Jesus'ga pyri Levi'ga pyri no. Judeus'ga e'i ġa pe jipi ġa ko okote'varuhuva'ero henduka-tue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera jawo. Ġahā uhu Jesus'ga pyri i'gwovo.

³⁰A'ero fariseus'ga ndopotari judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. Gambo'ehara'ga ko fariseus'ga no. Fariseus'ga ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe:

—Maranameuhū pe i'uuhui nanongara'ga pyri itambere'ia mono'ōhara'ga pyri okote'varuhuve'ga pyri no? ei ġa.

³¹A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroki ġa e'i ojive: “Nanhitetirūi ji” – ġahā ahepohanohara'ga ndopokogi ġa pohano'ge'yma. Kiroki ġa e'i ojive: “Nhitetirūa ji” – ġahā ahepohanohara'ga ġa pokogi ġa pohano'ga. Na jitehe ji okote'varuhuve'ga pokogi jijihe'a ġa ndehe topohi ti ġa okote'varuhua hugwi jawo, ei Jesus'ga.

³²—Aereki a'ea rehe ji ajo yvya koty tapoko ti ji ġa jawo – kiroki ġa e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marā po ti ji ve a'ero nehē?” Ta'e ti ji ġa pe: Perojiyji ti pejeaporoġita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Nahā ti ji ta'e oko-te'varuhuve'ga pe. Ojipe'ga pyri rūi ji ajo jawo – kiroki ġa e'i ojive: “Jipyry hete ji.”

Ndo'ui ahe xanhi'i ti Tupana'ga pe jawo

(Mateus 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³Ġa e'i ga pe:

—Nane'ymi João Batista'ga remimbo'ehara'ga ndo'ui xanhi'i ti Tupana'ga pe jawo. Na jitehe fariseus'ga nemimbo'ehara'ga ndo'ui xanhi'i ti Tupana'ga pe

javo. Neremimbo'ehara'ga ki a'e te nane'ymi o'u reki. Maraname ore ja rüi ga ndekoi? ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei a'ea kwahavuka ga pe:

—Kiro ji hëarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hëarembirekohava apiavo. A'ero ga i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ga ojikoty'a ga pavëi. Po ahe nde'i te ga pe a'ero: “Tape'ui ti.” Ahe erame a'ea po ga ndokoi ahenhi'iga rupi, ei Jesus'ga. ³⁵ Aerë po ti tiruahüve'ga hëarembirekoruama'ga rerohoi nehë. Kiroki ga ojikoty'a ga pavëi – ga hugwi po ti ga ga rerohoi nehë. A'ero po ti ga ndo'ua'javi nehë.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe onhimombe'gwovo gwemimbo'ehara'ga mombe'gwovo no.

³⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ga pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapirymyana, a'ero ahe ndohaygwe'rogi tapy'ynhapirapyahua imondovo tapy'ynhapirymyana itararaga rehe imboja hehe, ei Jesus'ga. Ahe haygwe'rogame ipyahuva'ea tamboja ymyahüva'ea rehe javo, a'ero ahe imbotegwetei ipyahuva'ea. Ipyahuva'ea ndojihe'akatujuhu ymyahüva'ea rehe no, ei Jesus'ga.

³⁷—Vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara pirymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipirymyana pype, a'ero vinho imombugi ipirymyana otururupava jugwi. Nahã vinho imbotegwetei mbiara pira. ³⁸ Ipipyahua pype tuhë ahe toheka'vo vinhopyahua, ei Jesus'ga. ³⁹ Kiroki ga o'uo'u vinhoymyana – ga ndougwei vinhopyahua. A'ereki ga e'i: “Pyry hete nhymyana,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea ojo'java'ea Jesus'ga omombe'u ahe ndopotari moroğitapyahua moroğitaymyana ipotarama javo.

Nahanahã ti ahe toko sábadu rupi, ei Jesus'ga

(Mateus 12.1-8; Marcos 2.23-28)

6 ¹ Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi gare-mimbo'ehara'ga pavëi. Trigo kopeva'ea pevo onhimongy. Ohorame gare-mimbo'ehara'ga ika'mbika'mbigi trigo jykyavo ikytykytygi jape'ia opovo i'gwovo.

² A'ero fariseus'ga ei ga pe:

—Ymyahü Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadu rupi.” Nahã ahe ei hako. Pe napehendukatui reki. A'ereki pe peporavykyi ika'mbika'mbiga trigo sábadu rupi, ei fariseus'ga ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'iga. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'i pe me novia. Ymyahü ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavëiva'ea pavëi hako. ⁴ A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga ronga pype tenda pype. Ipye ikwava'ehara'ga omondo pão Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ga ikwava'eğirë Tupana'ga pe ga gwerohouka ga pe gahã jate ti to'u jirovai pyteripeva'ea-gwera javo. Ojipe'ga po ndo'ui hamo novia. Emo Daviva'ea hoi Tupana'ga ronga pype ipyhyga pão i'gwovo. Onhipavëiva'ea pe ahe imondoi to'u ti ga no javo hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

⁵—Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero jiji ta'e: Nahanahã ti ahe toko sábadu rupi. Nurã ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ga pe a'ero ga ika'mbigame trigo sábadu rupi, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga iponhimamava'ea pavêi

(Mateus 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ Irûa rupi judeus'ga poravykye'yma rupi Jesus'ga hoi ġajatykahava pype. Okiavo ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'iġa rehe. Ipye iponhimamave'ga rekoi. Ojohukoty rūi ga iponhimama.

⁷ Pevo ġa ndekoi no judeus'ga mbo'ehara'ġa fariseus'ga pavêi. Jesus'ga repiaheteavo ġa ei oyvyteri pe: “Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegweteuhui nehê,” ei ġa oyvyteri pe gweaporoġitate'varuhuavo.

⁸ Ġayvytera rehe Jesus'ga ombaragwaha jawo oyvyteri pe: “Omboja pota ġa ite'varuhuava'ea ji rehe,” ei ga.

Iponhimamave'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ã ejoa avo orepyteri pe e'ama.

A'ero ga ruri o'ama ġapyteri pe. ⁹ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe judeus'ga mbo'ehara'ġa pe no:

—Ojipeji jate po ti ji ei pe me kiro. Pemombe'u ti ji ve. Marã nhande xako nhandeporavykye'yma rupi hamo? Marãi Moisés'va'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo? Pyry nhande imombyryvi ahe ve sábadu rupi? Marãi? Pyry nhande nimombyryvi ahe ve sábadu rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande imbote'varuhui ahe ve sábadu rupi? Marãi? Pyry nhande nimbote'varuhui ahe ve sábadu rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande nimomanoukari ahe sábadu rupi? Marãi? Pyry nhande ahe moka'nhyimbavi sábadu rupi? Marãi ikwatijara? ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tojapyaka katu ti ġa jawo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ġa ndepiahetei. Iponhimamave'ga pe ga ei:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ipo'rurame.

¹¹ A'ero ġa nhimboahivi onhimonha'ngavo hepiagame. Ojohupe ġa ei:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga rerekouhui nehê naerũ? ei ġa.

Jesus'ga omo'emo'ẽ dozeva'ea onhimoirũharamo

(Mateus 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² Aerẽ Jesus'ga hoi ojiupia vvytyvvytyruhua rupi tanhi'ĩ ti Tupana'ga pe jawo. Oho ga opytavo pevo. Ypytunimo ga nhi'inhi'ĩġi Tupana'ga pe imoġo'eamo.

¹³ Iko'emame ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa. Ġwemimbo'ehara'ġa hugwi Jesus'ga dozeve'ga mo'emo'ei toko ti ġa nhimoirũharamo jawo. Ġa ko nahã:

¹⁴ Mokonha'ġa ko Simão'ga André'ga pavêi onhoirũ'ġa. Pedro irũa

Simão'ga rera. A'ereki ga rehe Jesus'ga ono Pedro.

Mokonha'ġa ko Tiagova'ea João'ga pavêi.

Mokonha'ġa ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavêi.

¹⁵ Mokonha'ġa ko Mateus'ga Tomé'ga pavêi.

Mokonha'ġa ko Tiago'ga Simão'ga pavêi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'ya'ga.

Simão'ga ko zelotes'ga nde'yja'ga – kiroki ġa ndekoi governo rehe romanos'ga ndehe.

¹⁶ Mokonha'ga ko Judas'ga Judas Iscariotesva'ea pavēi. Judas'ga ko Tiago'ga irū'ga. Judas Iscariotesva'ea aerē Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ga pe ga pyhyguka ga pe.
Nahā dozeve'ga nhaporemō Jesus'ga moirūhara'ga.

Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara

(Mateus 4.23-25)

¹⁷ Aerē Jesus'ga jivyri ojyva vvytyruhua hugwi omoirūhara'ga ndupi. Uhu ga nhuhū me – perope ga opyta o'ama. He'yjuhu garemimbo'ehara'ga onhimo-no'oğa perope ga pyri. Ojipe'ga ndupavi ogwyrā hugwi Judéia hugwi Jesus'ga pyri. Cidadespeve'ga nduri Jerusalém hugwi Tiro hugwi no Sidom hugwi no. Oko cidades Tiro Sidom pavēi ypihua ruvihava rembeyvyri pe. He'yjuhu hete ko ga ua Jesus'ga pyri tihendu ti ga javo.

Itetirūave'ga nduri no emombi karugwara ore hugwi javo ga pe. ¹⁸ Kiroki ga anhağa oavykyuhu – ga hugwi Jesus'ga anhağa mbojipe'ai. Tiruahū anhağa Diabo'gapyriva'ea. ¹⁹ Opoko pota pa pevove'ga Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga omondo opopoakara Jesus'ga hugwi imombipavuka Jesus'ga pe karugwara ga hugwi.

Pyry hete pe me, ei Jesus'ga

(Mateus 5.1-12)

²⁰ Kiro Jesus'ga hepiagi ġwemimbo'ehara'ga ga nhimongyrame pevo. Ġa pe ga ei:
—Pyry hete pe me peporia'iva'ea pe!

A'ereki penduvihavuhuhetero Tupana'ga pe ndepia katu imombyryva pe me, ei Jesus'ga.

²¹ Pyry hete pe me okoteheva'ea pe!

A'ereki a'ea Tupana'ga remimondoağwama pe me.

Pyry hete pe me pejehe'ova'ea pe!

A'ereki a'ea penembipukaağwama.

²² Pyry hete pe me ojipe'ga pe arōe'ymame pe ndekoro ġwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga ga pe vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Ġa euhurame pe me pe mondovo ojihugwi pe ndekoro ġwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me.

Ġa pe mbotegweterame petiruahū pe javo o'mbero pe ndekoro ġwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me, ei Jesus'ga.

²³ —Pejoryjory ti ga ndekote'varuhurame pe me nahā. Pepopepo tuhē ti pendoryndoryva ġwaramo.

A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea.

Aerē po ti ga imondoi pe me nehē, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki pe peko ymyahūva'ea ja Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahū ağwamove'ga namonhava'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea no, ei Jesus'ga ga pe.

Tiruahū pe me, ei Jesus'ga

²⁴ —Tiruahū hete pe me pembateva'ea pe! ei Jesus'ga. A'ereki avo jate yvya koty jate pe pendoryndory.

Aerē po ti pe ndapehoryvi nehē, ei Jesus'ga.

²⁵ Tiruahū hete pe me herekopava'ea pe!

Aerē po ti ahana'ja pe me nehē.

Tiruahū hete pe me pepukava'ea pe!

Aerē po ti pe jehe'oi pejikoveveuhuheteavo nehē, ei Jesus'ga.

²⁶ Tiruahū hete pe me ojipe'ga ekatupavame pe me pe mboheteavo!

Ymyahū na jitehe ḡanamonha'ea e'i katu pa Tupana'ga

nhi'ḡaatyviva'ea mombe'uharava'ea pe ahe mboheteavo, ei Jesus'ga.

Pearō hete ti penhiarōe'ḡve'ḡa, ei Jesus'ga

(Mateus 5.38-48)

²⁷—Kiro nhirenduva'ea pe ji ei, ei Jesus'ga. Pearō hete ti penhiarōe'ḡve'ḡa. Peko katu ti ḡa pe ḡa pe arōe'ymame. ²⁸Po ḡa ei pe me: “Tuhu ti hahyva'ea pe me.” Ḡa euhurame na pe me pe'ji ti ḡa pe: “Tupana'ga ti tomombyry pe me.” Nahā ti pe'ji ḡa pe. Po ḡa jigwarai pe ndehe, a'ero ti penhi'ḡ Tupana'ga pe emombyry ti ḡa pe javo, ei Jesus'ga.

²⁹—Po ojipe'ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo jiretyvapea rehe javo. Po ojipe'ga hekyi ndepaletō nde hugwi, a'ero na ga hekyi ojipea ndecamisa nde hugwi no, ei Jesus'ga. ³⁰Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ipyhyga-hyi ndeapoa nde hugwi, a'ero ti terei ga pe embuhura'ja ti jiapo a ji ve javo.

³¹—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ḡa oko katu nhande ve hamo.” Po nahā pe ei, a'ero na jitehe tuhē ti peko katu ḡa pe, ei Jesus'ga.

³²—Po pe pearō hete penhiarōheteve'ḡa jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ḡa ja reki.” Nahā ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ḡa oarō oarōheteve'ḡa jate, ei Jesus'ga.

³³—Po pe peko katu pejerekokatuve'ḡa pe jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ḡa ja.” Nahā ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ḡa oko katu ojerekokatuve'ḡa pe jate, ei Jesus'ga.

³⁴—Po pe ei pejiyvyteri pe imondorame ojipe'ḡa pe: “Aerē po ti ḡa imbhuri nhande ve nehē no.” Po pe ei na, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ḡa ja.” Nahā ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ḡa omondo ojipe'ḡa pe okote'varuhuve'ḡa pe tombuhu ti ḡa nhande ve nehē no javo, ei Jesus'ga.

³⁵—Pearō hete ti penhiarōe'ḡve'ḡa pejikokatuvavo ḡa pe. Pemondo'ā ti ḡa pe ḡa erame pe me. Imondorame ḡa pe, tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Aerē po ti ḡa imbhuri nhande ve nehē no.” Pe ee'ymame ḡa arōheteavo po ti Tupana'ga imbhuhetei pe me nehē. Tupana'ga ra'yramo po ti pe ndekoi nehē no ḡahohave'ga ra'yramo nehē. Nde'i he'yjuhuve'ḡa Tupana'ga pe: “Ndepyry nde ore rerekokatuvavo.” A'ea ḡa nde'i Tupana'ga pe. Tupana'ga opoko reki ḡa okote'varuhuve'ḡa ndeheve. ³⁶Tupana'ga penduvete'ga oporogwety ḡa. A'ero ga ḡa pokogi. Na jitehe ti peporogwety ḡa. Pepoko ti ḡa a'ero, ei Jesus'ga.

Tape'epe'ei ti ḡa pe, ei Jesus'ga

(Mateus 7.1-5)

³⁷—Tape'epe'ei ti ojipe'ḡa pe: “Nahanahā ḡa okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehē no. Tape'ei ti ojipe'ḡa pe: “Oko te'varuhu tuhē ḡa. Oja ḡa ndehe.” Tape'ei ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga

nde'i a'ea pe me nehē no. Tapehenonha'javi gāndekote'varuhua. A'ero po ti Tupana'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua nehē no, ei Jesus'ga.

³⁸—Pemono ti ojipe'ga pe. Aerē po ti Tupana'ga imbuhukatui pe me nehē. Hupi hete po ti ga ombuhuruka saca pype imbohgyahivuka imbovavaguka saca tamotynahē tuhē javo imoakağa nehē. Nahā po ti ga imbuhukatui pe me nehē. Pemono ti ga pe a'ero. Xunhiva'ea pe imondorame ga pe xunhiva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehē no. He'yjuhuva'ea pe imondorame ga pe he'yjuhuva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

³⁹Kiro Jesus'ga ga mbo'ei ojo'java'ea pyvō. A'ea pyvō ga ei:

—Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ga memei ohi ikwara pype nehē. A'ereki ga memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

⁴⁰—Gambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ga hohe. Ga ga mbo'epavame ga ga javijitehe, ei Jesus'ga.

⁴¹Ga mbo'eavo Jesus'ga ei:

—Ererekouhu nde ejikotyve'ga. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuhua oko nderea-kwari pe,” ere nde. Maranameuhū nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe, ei Jesus'ga. Nahā ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejeko-te'varuhua naerū? ei Jesus'ga.

⁴²Maranameuhū nde euhui ejikotyve'ga pe naerū? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahā okyta repiagēymame ejeakwara pype naerū. A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'āva'ero ko nde! A'ereki okyta rerekoe'ŷve'ga ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi naē ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehē, ei Jesus'ga.

I'ya yva'ia pavēi

(Mateus 7.16-20; 12.33-35)

⁴³—I'vyakatuapora ko yva'ikatua. I'vyate'varuhuapora ko yva'ite'varuhua.

⁴⁴Ahe okwaha i'ya. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga. A'ereki ahe ndoykyi figo gwakağwa'yva hugwi. A'ereki gwakağwa'yva figo'yva rūi figueira rūi. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rūi videira rūi, ei Jesus'ga.

⁴⁵—Nane'ymi pyryve'ga reaporoğitaro pyryva'ea rehe. Nurā ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga pyry hete, ei Jesus'ga ga pe. Nane'ymi ite'varuhuve'ga reaporoğitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurā ga ete'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga ite'varuhu hete, ei Jesus'ga ga pe.

Ahe ko onga apohara'ga ja

(Mateus 7.24-27)

⁴⁶Kiro Jesus'ga ei:

—Pe'e pe ji ve: “Ga ko nhandepojykaharetero.” Nahā pe ji renoi novia. Emo pe ndapekoi nhinhi'iga rupi, ei Jesus'ga.

⁴⁷—Kiroki ga uhu ji pyri ji rendukatuavo okovo nhinhi'iga rupi – gaha ji ga mombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga. ⁴⁸Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga

oapo onga hyvykoita yvy pe. Ipukuhu ga imondoi hyvykoita yvy pe itauhua apiavo. Itauhua rehe ga imondoi okyta ikwara pype. Nahã ga japoĩ onga imohina, ei Jesus'ga. Aerẽ hehanhuhũ yhya ua onhimombomomboa onga rehe novĩa. Yhya nomoġatĩ onga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

⁴⁹—Jara'ga ji rendu novĩa. A'ereki ga ndokoi nhinhi'iġa rupi. Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoje'yma imbovyre'yma okyta ikwara pype, ei Jesus'ga. Yvy rehe jate ga japoĩ onga imohina. Aerẽ hehanhuhũ yhya ua onhimombomomboa onga rehe imoġataġatamo. Kotihĩ onga o'arahy upa opepẽpepenuhũavo, ei Jesus'ga ġa mbo'eavo.

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi

(Mateus 8.5-13)

7 ¹Imombe'upavirẽ ġa pe Jesus'ga hoi ġa hugwi ogwovo cidade de Cafarnaum me. ²Pevo soldados'ġa nduvihava'ga ruvi judeu'garũive'ga romano'ga. Gapyrive'ga itetirũa. Omano ġwerĩ ga. Soldados'ġa nduvihava'ga ga arõhetei. ³Nurã Jesus'ga rura kwahavame Cafarnaum me ga ei xava'eve'ga pe: —Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi, ei ga xava'eve'ga pe.

⁴A'ero xava'eve'ga hoi Jesus'ga pyri ovahema javo ga pe:

—“Tuhu ti ga,” ei soldados'ġa nduvihava'ga nde ve. “Tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi,” ei ga nde ve, ei xava'eve'ga Jesus'ga pe. Eho tuhẽ ti a'ero, e'i hete xava'eve'ga Jesus'ga pe. Emombo ti karugwara gapyrive'ga hugwi. A'ereki ga pyry hete soldados'ġa nduvihava'ga. ⁵Pyry hete ga nhandere'yja'ga pe ġa arõheteavo ġa nderekokatuavo. Ga oapouka onga nhandejatykahava, ei xava'eve'ga pe.

⁶A'ero Jesus'ga hoi ġa ndupi tahepia ti ga javo. Ovahẽ ġwerĩ ga soldados'ġa nduvihava'ga rongga pe. Kiro soldados'ġa nduvihava'ga ei ġa pe – kiroki ġa oji-koty'a ga pavẽ – ġa pe ga ei ġa mondouka Jesus'ga rovatiamouka.

—Peho ti Jesus'ga rovatiamo, ei ga ġa pe. Pe'ji ti ga pe: “Omondo soldados'ġa nduvihava'ga onhi'iġagwera nde ve. Ga e'i: 'Jipojykaharetero nde ereko huvihavamo ji hohe. Nurã po ti nde nderejori ji pyri nehẽ hamo. ⁷Ji tuhẽ ndahoa'uvi nde pyri nde huvihavuhuro ġwaramo ji hohe. Irupeuhu ti embuhu epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohiġatui nehẽ. ⁸Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ġa jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahã eapo javo. A'ero ji rekoi ganhi'iġa rupi. Jihi soldados'ġa nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahã japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'iġa rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahã japovo avo ji ve. A'ero ga ruri okovo nhinhi'iġa rupi. Jipyrive'ga pe ji ei: Nahã eapo. A'ero ga japoĩ,' ei ga.” A'ea ti pe'ji Jesus'ga pe, ei soldados'ġa nduvihava'ga ġa pe imondovouka onhi'iġagwera.

⁹A'ero ġa hoi okovo ganhi'iġa rupi Jesus'ga rovatiamo. Ġa omombe'u pa ganhi'iġagwera Jesus'ga pe. Ganhi'iġagwera renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Opyryrỹ Jesus'ga. Pevove'ga pe – kiroki ġa oho ga rupi onhimongyavo – ġa pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ġa nduvihava'ga ojiko hete tuhẽ ji rehe! Jire'yja'ga hohe israelitas'ga hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me, ei Jesus'ga.

¹⁰ Kiroki ġa ojikoty'a soldados'ġa nduvihava'ga pavēi – ġahā jivyra'javi soldados'ġa nduvihava'ga rongā pe. Ovahemame ġa gapyrive'ga repiagi. Onhi-mohiġatua'ja ga!

Jesus'ga ombogwera aherembirekokwerava'ea ra'yrava'ea

¹¹ Aerē Jesus'ga hoi cidade de Naim me. Garemimbo'ehara'ġa hoi ga rupi. Ojipe'ġa hoi ga rupi no he'yjuhuve'ġa. ¹² Ovahē ġwerī ga cidade apoa pe portāo pe.

Nanime ojipe'ġa ivojave'ga ra'oa rerohei pea rupi cidade hugwi Jesus'ga rovatiamo. Gweroho ġa ivojave'ga ra'oa gakupeupava pype tity ti javo. Oho hēa ġa ndupi ivojave'ga yhēa. Ga tehe ko hēara'yramo. A'ero kiro hēa tehe hēa rekoī aherembirekokwerahēa. He'yjuhuve'ġa oho hēa rupi cidade hugwi. ¹³ Hepiagame Jesus'ga nhandepojykaharete'ga hēa porogwetygi. A'ero ga ei hēa pe:

—Terejehe'oa'javi.

¹⁴ Hēara'ya'ga pyri ga hoi opokoga gakupeupava rehe. Nurā gara'oa rero-hohara'ġa heropytai o'ama.

—Tapihā, ei ga ivojave'ga pe. A'e ji nde ve: Evy! ei Jesus'ga.

¹⁵ A'ero ga vyri onhi'iġa oina okwerava'java. Jesus'ga okwerava'jave'ga mondo gayhēa pe. ¹⁶ Okyhyji hete pa pevove'ġa onhimomby'avo ga repiagame. A'ero ġa Tupana'ga mbohetei. A'ereki ġa e'i ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharu'ga ruri kiro ojipiuka nhande pyteri pe upa, ei ġa. Nahā Tupana'ga nhande pokogi, ei ġa.

¹⁷ A'ero ġa Jesus'ga mombe'umbe'ukatui jara'ġa pe garembiapoa reheve Jesus'ga ga mbogwerava'javi javo. Nahā Judéiapeve'ġa hendupavi Jesus'ga mombe'ua Judéia rembeyvyripeve'ġa pavēi.

João Batistava'ea remimbo'eharava'ea oho Jesus'ga pyri

(Mateus 11.2-19)

¹⁸ Aerē João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa Jesus'ga mombe'upavi João Batistava'ea pe. Jesus'ga rembiapoa garemimonhimomby'ava'ea ġa imombe'ui ahe ve no. ¹⁹ A'ero João Batistava'ea mokonha'ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa. Ġa pe ahe ei:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea imombe'ui aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē javo. Ma'ġa po ahe omombe'u ymyahū? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marāi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁰ —Kwa, ei ġa.

A'ero ġa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema.

—João Batista'ga ore mondoukari nde pyri, ei ġa Jesus'ga pe. Ga e'i ore ve: “Pe'ji ti Jesus'ga pe: ‘Ymya Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea imombe'ui aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē javo. Ma'ġa po ahe omombe'u ymyahū? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.’ Nahā ti pe'ji Jesus'ga pe,” ei João'ga ore ve ore mondouka nde pyri, ei mokonha'ġa Jesus'ga pe.

²¹ Emo Jesus'ga nomondoi ve onhi'iga João Batistava'ea pe. Oapo na'ë ga ahemonhimomby'ava'ea. Oapo ga ikwahavuka João Batistava'ea remimbo'e-hara'ga pe a'ea ti pemombe'u João'ga pe javo.

Kiro Jesus'ga imombigi karugwara he'yjuhuve'ga hugwi. Ojipe'ga pe hahy hete. Ga hugwi ga imombipavi karugwaretea. Anha'ga ga ga mbojipe'ai ojipe'-ga hugwi no. Heakwagweve'ga ga ga moma'e'gatu hetei he'yive'ga.

²² Kiro Jesus'ga ei mokonha'ga pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ga pe:

—Pejivyra'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: “Oma'e'gatu kiro heakwagweve'ga okovo. Opo'a'gatu kiro ipyka'naka'nauhūve'ga ogwovo katu. Oka'ë gajagwa ijaijauhuve'ga hugwi. Gwendu katu kiro japyakware'yve'ga okovo. Okwera tuhē omanove'ga kiro okovo. Imbatere'yve'ga gwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemō ti pemombe'u João Batista'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhuruka-ra'ga javo – kiroki ga Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea omombe'u ymyahū.

²³ —“Pry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” A'ea ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ga pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ga pe.

²⁴ A'ero ga hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ġa horē Jesus'ga ei pevove'ga pe he'yjuhuve'ga pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ga e'i:

—Ymya'ī pe peho ongae'yī me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marāi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho hepiaga nhungwava – kiroki okooko'ihu yvytua remimbotarimova'ea rehe onhimboavaguka yvytua pe.” Pe ndape'ji tuhē reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rūi. Ga ndokondoko'ihui ojipe'ga remimbotarimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ga pe.

²⁵ —Marāi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ga omongi ikatuheteva'ea – gāhā u huvihavuhu'ga nonga pype. He'yjuhu gāmbatekatua no.

²⁶ —Marāi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga tuhē. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharu'ga jate rūi ko ga, ei Jesus'ga ga pe.

²⁷ —Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'iga mombe'ui nehē javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i:

“Nahā Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

‘Nde renonde po ti ji ga mondōi imombe'uuka nhinhi'iga nehē.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,’ ei Tupana'ga,” e'i

aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

²⁸ —Aḡwamo Tupana'ga rembiepiakatuhava. Aḡwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhuhete'ga nehē, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahūva'ea hohe pa. Emo aḡwamove'ga reki Tupana'ga

rembiepiakatuhara'ga ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki ġapy-teripeve'ga huvihava rui – ġa vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁹ Jesus'ga nhi'iġa rendupavame ġa ei Tupana'ga pe itambere'ia mono'ōhara'ga pavēi:

—Ndehe ko erekwaha hete epyryvamo João Batista'ga mbuhua ore pyri te'i ti ga ġa pe javo.

A'ea ġa ei. A'ereki ġa onhimobatzauka João Batistava'ea pe opohia okote'varuhua hugwi ahe erame. ³⁰Fariseus'ġa ki a'e te judeus'ġa mbo'ehara'ga pavēi nohendukatui João Batistava'ea nhi'iġa ikwahapotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea ojive. A'ereki ġa nonhimobatzaukari ahe ve opohi-re'yma okote'varuhua hugwi.

³¹—Marā po ti ji ei pe me aġwamova'ea pe a'ero nehē? ei Jesus'ga. Gara ja pe ndekoi a'ero? ei ga. ³²Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ġa ja ko pe ndekoi. Oapy tayri'ġa ima'ēhai pe feira pe. A'ero ġa hapukai ojohupe. Onhi'i-ġa mondovo ġa ei:

“Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.”

Nahā tayri'ġa ei ojohupe, ei Jesus'ga.

³³—Tayri'ġa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ti ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: “Anhaġa opyhy ga.” Nahā pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arōe'yma, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁴—Tayri'ġa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ġa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryve'ga vinho i'gwovo,” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. “Kiroki ġa omono'ō itambere'ia governo pe ite'varuhuve'ga – ġa pavēi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ġa pavēi no okote'varuhuve'ga pavēi,” pe'e pe. Nahā pe euhui ji mombe'gwovo ji arōe'yma, ei Jesus'ga.

³⁵—Ojipe'ġa ndekokatua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ġa pe ġa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ndekote'varuhua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga rui omongo ġa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga ġa mbo'eavo.

Jesus'ga pyheja fariseuva'ea ronga pype

³⁶Aerē Simão'ga fariseu'ga ei Jesus'ga pe:

—Ejo ti nhironga pype i'gwovo ji pyri.

—Kwa, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri ga pavēi.

³⁷Nanime cidadepevehēa – kiroki hēa oko te'varuhu – hēa ikwahavi Jesus'ga hoa fariseu'ga ronga pype. Ga i'urame hēa heruri perfume nhandya hyrua pype. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. ³⁸Gapya koty hēa ami ga

reviri ojehe'gwovo okote'varuhua rehe. Hēareahya imoakymi gapya. A'ero hēa gapya monduvynduvyri o'ava pyvō gapya beijavo. A'ero perfume hēa imongyi gapya rehe. A'ereki hēa ga arō hete.

³⁹Hēa repiagame fariseu'ga – kiroki ga e'i Jesus'ga pe ejo ti i'gwovo ji pyri javo – kiro ga ei ovyvyteri pe: “Hēhā okote'varuhuehēa. Mara'ngu po Jesus'ga Tupana'ga nhi'iga momb'euhara naerū? Po Jesus'ga Tupana'ga nhi'iga momb'euhara tuhē, a'ero po ga ombaragwaha hēa rehe hamo. Po ga ei hēa pe hamo: ‘Tanhimbote'varyme ti epokoga ji rehe,’ e po ga okote'varuhuehēa pe hamo. Jesus'ga nombaragwahavi reki hēa rehe,” ei fariseu'ga ovyvyteri pe.

⁴⁰A'ero Jesus'ga ei fariseu'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Tamombe'u ti nde ve.

—Orembo'eharamo emombe'u ti ji ve a'ero, ei Simão'ga Jesus'ga pe.

⁴¹Ga mbo'eavo Jesus'ga imombe'ui ga pe. Ga e'i:

—Itambere'ia mondo'āhara'ga pe mokonha'ga ei momi ti embuhurā itambere'ia ore ve javo. A'ero ga imondo'aği ġa pe tombuhura'ja ti ġa koa irū reheve ji ve nehē javo. He'yiva'ea quinhentos itambere'ia ga imondo'aği ojipe'ga pe. Ndahe'yiva'ea cinquenta itambere'ia ga imondo'aği ojipe'ga pe. Ġa memei gweroho ga hugwi a'ero. ⁴²Aerē ġa ipo'rupavi herekoe'yma. Nurā ġa ndogwerekoi ikwepykavamo. A'ereki ahā ġa pe. Itambere'ia mondo'āhara'ga oporogwety reki ġa. Nurā ga ihypavi reki ġaconta hugwi tapembuhura'javi ti itambere'ia ji ve a'ero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Manamo ġa ga arōhetei? Manamo ġa ga aroi'ī? ei Jesus'ga Simão'ga pe.

⁴³A'ero Simão'ga ei ga pe:

—Po ga – kiroki ga gweroho koji'iva'ea ga hugwi quinhentos itambere'ia – po gaha itambere'ia mondo'āhara'ga arō hete. A'ereki gaconta hugwi imondo'āhara'ga ohy he'yiva'ea, ei ga.

—Na tuhē, ei Jesus'ga. Kiroki ga gweroho koji'iva'ea – gaha oarō hete itambere'ia mondo'āhara'ga.

⁴⁴Kiro Jesus'ga ojirova hēa koty. Simão'ga pe ga ea'javi:

—Erehepia nde hēa? Ji ruri nenonga pype nde repiaga. Ndehe nerembuhuri yhya ji ve jipyheitava ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ga javo. Hēa ki a'e te hēareahya omoak̄y jipya. Omonduvynduvy hēa jipya o'ava pyvō. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁵—Ndehe nanhibeijai tuhē ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ga javo. Hēa ki a'e te jipya nobeijabeijapigi ji rurirē nenonga pype. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁶—Ndehe neremongyi ikava nhiakaġa rehe ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ga javo. Hēa ki a'e te omongy perfume jipya rehe. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga fariseu'ga pe.

⁴⁷—Nurā ji ei nde ve: Tupana'ga ihyjipei hēarekote'varuhua ikwahava'jave'yma. He'yjuhu hēarekote'varuhua, ei Jesus'ga. Hēa hugwi Tupana'ga imombori. Nurā hēa Tupana'ga arōhetei gworygworyva repiuka nhandepysteri pe, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga okote'va gwere. Tupana'ga garekoteva'ria hypavame oarō gwere ga Tupana'ga gwory'viro ga rehe, ei Jesus'ga Simão'ga pe.

⁴⁸ Hēa pe Jesus'ga ei kiro:

—Amomboripe ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei ga.

⁴⁹ Kiroki ġa oapy mesa pyri ga pavēi – ġa ei oyvyteri pe: “Ma'ġa Jesus'ga naerū? Maranuhūrame ga hēarekote'varuhua mombori naerū?” ei ġa.

⁵⁰ Aero Jesus'ga ei hēa pe:

—Nde jikoga ġwaramo ji rehe ji imombori nderekote'varuhua nde hugwi. Tu katu ndepy'a nde horame a'ero, ei ga.

Kunhangwerava'ea oho Jesus'ga rupi

8 ¹ Aere'ī Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiapava cidades'ia repiapava. He'yjuhu cidades cidades'ia pavēi. Piryva'ea ga imombe'ui cidadespeve'ga pe. Ġa pe ga ei:

—Perojijyijyjuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. Aero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē.

Nahā Jesus'ga ei ġa pe ogwovo ġa pyġapyri. Ga rupi dozeve'ġa hoġahoi.

² Kunhangwera'ga ġa hoġahoi ga rupi no. Jara'ga hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe anhaġa. Jara'ga hugwi ga imombigi karugwara. Mariahēa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe sete anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Mariahēa pe ahe ei: Madalapevehēa. ³ Ojipehēa rera Joana. Joanahēa rembireko'ga ko Cuza'ga. Ga ko Herodes'ga mbatera repiakatuhara'ga. Ojipehēa rera Susana. Ġahā oho Jesus'ga rupi. Ojipe'ga kunhangwera'ga hoi ga rupi no. Imondovo ga pe ombatera ġa Jesus'ga repiakatui. Dozeve'ga pe ġa imondoi no.

Ha'ynha mohāihara'ga

(Mateus 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴ Cidades nanani ojipejipea hugwi he'yjuhuve'ġa nduri Jesus'ga pyri. Ojo'java'ea pyvō ga ġa mbo'embo'ei. Ġa pe ga ei:

⁵ —Ha'ynha mohāihara'ga hoi ko pe imohaina ha'ynha. Nahā ga itymi ha'ynha. Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvya rupi. Aero ahe pyruġi hehe ohorame pehea rupi. Ua gwyrā'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

⁶ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. Aereki ita onhimongyheteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe yhya no. Henhunhame kotihī he'ouhū omanomo. Aereki ahā yhya jupe.

⁷ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi nhungwava ra'ynha pyteri pe hatiava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē ga'apoa ha'ynha renhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. Aero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

⁸ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yjakatua pype. Aero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Ahara pype turi cem ha'ynha, ei Jesus'ga ha'ynha mohāihara'ga mombe'gwovo.

Onhi'īga mondovo Jesus'ga ei ġa pe:

—Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua

(Mateus 13.10-23; Marcos 4.10-20)

⁹ Aero Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Orohendu ore novia nde'eagwera ojo'java'ea. Ndorokwahavi reki ore. Ore ve ti emombe'u a'ea.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ġa onhimiva'ea nhirembiepiakatuhava javo, ei Jesus'ga. Marā hekoi kiro Tupana'ga yvyakotyve'ġa ndepiakaturame okovo ġanduvihavuhuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Ojipe'ġa pe ji imombe'ui ojo'java'ea. A'ero

“hepiagame ġa gwepia tehe reki.

A'reki ġa nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ġa ġwendu tehe reki.

A'reki ġa ndokwahapotari”, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹¹⁻¹² —Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me ikwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Ha'ynha ko Tupana'ga nhi'ġa, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu Tupana'ga nhi'ġa novia ikwahave'yma – ġa pyri ahemoandyandiyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua ġapy'a hugwi imoka'nhybavuka ġa pe tomomborukaryme ti ġa Tupana'ga pe okote'varuhua javo, ei Jesus'ga. Ġa pe ji ei a'ero imombe'urame ha'ynha indurugagwera pehea rembeyvra rupi.

¹³ —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru ita rehe. Henhui ha'ynha novia. A'reki yhya rerekoe'yma ġwaramo, kotihī nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'reki ndokihetei hapoa yvya pype.

—A'ea ja ġa ndekoi – kiroki ġa ġwendu nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua gworygworyvamo hehe novia. Aerē ojipe'ġa mbote'varuhu pota ġa imohepia'ngiavo ite'varuhuva'ea ġa pe. Nurāro ġwaramo ġa nonhimomiranami a'ero kotihī opohia nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua hugwi. A'reki ndokihetei nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ġayvyteri pe.

¹⁴ —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatia'ava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē igwaigwavete hatia'ava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ġa ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ġa ġwendu ojipe'ġa erame ġa pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhanderuvihavuhuhete'ga.” A'ea ġa ġwendu katu novia. Aerē ġa aġataruhuramo ojihe javo: “Maramarā po ti nhande rekoi nehē naerū?” ei ġa oyvyteri pe. A'ea nonoġatuukari ġapy'a. A'reki ġa opotaruhu itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia,” e'iuhu ġa, ei Jesus'ga. Toryva rehe ikatuvu'ea rehe ġa japyakauhui. A'ea nhaporemo nohenduva'javukari nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua. A'ero igwaigwavete ġa ndojapyakaa'javi tuhē gamombe'ua rehe. A'ero ġa ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe oporavykye'yma ga pe.

¹⁵ —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype. A'ea ja ojipe'ġa ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Ġwendu katu ġa nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ojikohteavo ga rehe gweaporoġitakaturu. Onhimomirana hete ġa oporavykyavo ga pe ga nhi'ipo'rupava okokatua'vo ojipe'ġa pe.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'ehara'ġa pe.

A lamparina

(Mateus 5.15; Marcos 4.21-25; Lucas 11.33)

¹⁶—Imondygame lamparina nhande ndihovapygi hyrua pyvõ, ei Jesus'ga. Nimondoi nhande lamparina nhanenhinongava gwyri pe cama gwyri pe. Pyte'mbia rehe nhande timondo lamparina. Nurã okirame onga pype ojipe'ga gwepia kojahua.

¹⁷—Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehẽ. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehẽ.

¹⁸—Ji rendu katu ti a'ero pejeaporoğitaro. Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehẽ. A'ero po ti ga ikwahahetei nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga ikwahava'jave'ymukari ga pe nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga mbo'eavo.

Jesus'ga yembora gairũ'ea pavẽi

(Mateus 12.46-50; Marcos 3.31-35)

¹⁹Kiro Jesus'ga yembora ruri Jesus'ga repiaga gairũ'ga pavẽi. Ndoki ġa onga pype ga pyri. A'ereki pevove'ga ga mbotymboty gwe'yjuhuro. ²⁰Ġapyteripeve'ga e'i Jesus'ga pe:

—Neyhẽa uhu nde repiaga neirũ'ga pavẽi. Pevo ġa ami okari pe.

²¹A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroki ġa Tupana'ga nhi'i'ga rendu katu ga nhi'ipo'ruavo – ġa pe ji ei nhiy'ga. A'e ji ġa pe no nhiirũ'ga, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombi yvytua typepemuhũa reheve

(Mateus 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²²Aerẽ Jesus'ga avi yharuhua pype ġwemimbo'ehara'ga pavẽi. Ġa pe ga ei:

—He xaho ypihua aherovai.

A'ero ġa imoanhani herogwovo. ²³Ġa gwerohorame Jesus'ga ropehyiro okia. Yvyturanuhũa ruri ogyva ypihua rehe. Yharuhua pype yvytua yhya mbo'ambo'avi. Gweroho ġwerĩ ppy pe. ²⁴A'ero ġa hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva.

—Kiro nhande hoi ppy pe nhandepapava nehẽ! ei ġa ga pe ombo'ehara'ga pe.

A'ero ga ma'ei onhi'i'ga yvyturanuhũa pe typepemuhũa pe no topi ti javo. A'ero yvytua ipigi. Notymynha'javi yhya no. ²⁵Ġa pe Jesus'ga ei:

—Ndapejikogi ji rehe naerũ? ei ga.

A'ero ġa kyhyji onhimomby'avo javo ojohupe:

—Marã te ga rekoi naerũ? Yvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'i'ga yhya pavẽi, ei ġa.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi

(Mateus 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶Aerẽ ġa hoi ypihua aherovai Galilẽa aherovai ovahema Gerasapeve'ga gwyri pe. ²⁷Jesus'ga hemame yharuhua hugwi cidadepeve'ga ruri Jesus'ga repenhana. He'yjuhu anhaġa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo ga pojykavo.

Ymyahū ga ndipiri. Ga nduva'javi onga pype. Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga ruvi aheryvya pyteri pe. ²⁸ Jesus'ga repiagame ga hapukai ġwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe. Ga hapukajahivi javo:

—Jesus! ei ga. Terejori ji avykyavo Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ġahohewe'ga ra'yramo? ei ga Jesus'ga pe. A'e hete ji nde ve: Terembuhuri ti hahyva'ea ji ve.

²⁹ A'ea ga ei. A'ereki Jesus'ga e'i jipe anhaġa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Ymyahū anhaġa ga pyhypokāpokaġi ga pojykavo jipi. Nurā pevove'ġa itanhuramuhūa pyvō gapoa kwari. Ġa gapya kwari no. Nahā ġa ga mombytapotari ga repiakatuavo novīa. Ga omondohondoho itanhuramuhūa reki. Anhaġa ga pojykai ga renonhaheteavo ga mondovo ongae'yī me. Nahā ga rerekoi ymya.

³⁰ Kiro Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nderera?

A'ero ga ei:

—He'yjuhu.

Nahā garera. A'ereki he'yjuhuva'ea anhaġa opojyka ga. ³¹ Anhaġa e'i hete Jesus'ga pe:

—Toremondoi ti vykywara ruvihavuhua pype hahyva'ea ruvihava pype, e'i ga pe.

³² Vvytyra rehe porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos. Jesus'ga pe anhaġa ehetei:

—Ore mondouka ti porcos pojykauka ore ve, e'i.

—Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

³³ Cidadepeve'ga hugwi anhaġa jipe'ai a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo porcos pojykavo herogwovo. Porcos nhaporemō inhahetei ojyva vvyty'ramuhūa hugwi ogwovo ypihua pype otypyvygamo omanomo.

³⁴ Porcos manoa repiagame porcos repiakatuhara'ġa nhani ogwovo jugwi. Ogwovo ġa imombe'upavi cidadepeve'ġa pe cidadekotyive'ġa pe no. ³⁵ A'ero pevove'ġa nduri ua torohopia katu javo. Ovahemame Jesus'ġa pyri ġa ga repiagi anhaġa rembipojykaagwera'ga. Oapy ga Jesus'ga pya pyri tapy'ynhapiira mongijipeavo ojapyakakatuavo. A'ero ġa kyhyji. ³⁶ Kiroki ġa gwepia Jesus'ga anhaġa mbojipe'arama ga hugwi – ġa imombe'upavi ġa pe javo:

—Ga pyryvamo reki kiro. A'ereki Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ga hugwi imondovo, ei ġa ga mombe'gwovo ġa pe.

³⁷ Okyhyji hete pa ġa Gerasapeve'ġa. Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Heregwovo ore hugwi!

A'ero Jesus'ga avi yharuhua pype tajivy javo. ³⁸ A'ero anhaġa rembipojykaagwera'ga ehetei Jesus'ga pe:

—Taho ti nde rupi jijikoty'a nde pavēi! ei ga.

Jesus'ga ndogwerohoi ga reki. A'ereki ga e'i ga pe:

³⁹ —Epyta. Ejivy ti enhonga pe imombe'gwovo. Ere ti ġa pe: “Tupana'ga ipoaka hete. Ji poko hete ga!” Nahā ti ere ġa pe, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero ga hoi imombe'gwovo ġa pe nhaporemō cidadepeve'ġa pe.

—Pyry hete Jesus'ga ji ve ji pokoga anhaġa mbojipe'avo ji hugwi. Ga popoakahetero, ei ga imombe'gwovo.

Jesus'ga opoko Jairova'ea ra'yrava'ea gwyypova'ea reheve*(Mateus 9.18-26; Marcos 5.21-43)*

⁴⁰ Gerasapeve'ga hugwi Jesus'ga jivyri ua ovahema aherovai. Ğa nhaporemoga repenhani gworygworyvamo ga rehe. A'ereki pevo ğa oko tuhu tuhē ti ga javo.

⁴¹ Nanime ga pyri Jairo'ga ruri. Jairo'ga ko huvihavamo oko judeus'ga jaty-kahava pype. Ga ruri onhinoğa ojovapyvo yvyvo Jesus'ga pya pyri jihoheva-'ero ji poko javo.

—Herejo nhironga pe, ei ga Jesus'ga pe. ⁴² A'ereki jira'yrahēa omano ğweri, ei ga.

Hehā jate ko gara'yra. Ivoja hēa. Doze anos hēa imbokwara'ari ojihe.

Jesus'ga horame tahepia ti ji tayrihēa javo, he'yive'ga ga mbotyvahivi ua ga rupi onhimongyavo. ⁴³ Ga reviri hēa ruri no itetirūavehēa gwyypovehēa. He'yi doze anos hēatetirūa imbokwara'ari hēa rehe opige'yma hēa hugwi. Omondo pa hēa opohanohara'ga pe novia. A'ereki ğa nomombigi reki hēatetirūa. ⁴⁴ Kiro hēa ruri Jesus'ga reviri opokoga gapira rembeyvya rehe. Kotihī hēa ndagwypora'javi a'ero.

⁴⁵ —Ma'ga opoko ji rehe? ei Jesus'ga.

A'ero ğa epavi:

—Ore rūi! Ndoropokogi nde rehe, ei ğa.

—Nde mbotymboty pa ğa nde atimana he'yive'ga! Nde mbotyva ğwaramo ğa pokogi nde rehe.

Nahā Pedro'ga ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁴⁶ A'ero Jesus'ga ei:

—A'ea rūi. Opoko aha ğa ji rehe. Akwaha ji jivytyteri pe. A'ereki ji hugwi ihoi jipopoakara ğa ndehe, ei ga.

⁴⁷ A'ero hēa ei oyvyteri pe: “Okwaha reki ga ji pokogame ga rehe.” A'ero hēa ruri ohyhyipava okyhyjiavo ğwenypy'anduruga yvyvo garovai pyteri pe onhimombe'gwovo ğandovaki pa. Hēa e'i:

—Ymyahū ji tetirūaramo gwyyporo. Nurā ji pokogi nde rehe tomombi ti ga ji hugwi javo. Kotihī nhitetirūa pigi tuhē ko, ei hēa.

⁴⁸ —Kui'i, ei Jesus'ga hēa pe. Erejiko nde ji rehe. Nurā netetirūa pigi nde hugwi. Ndepy'a rukaturo ğwaramo kiro heregwovo katu, ei ga.

⁴⁹ Jesus'ga nhi'imbig'e'ymame hēa pe Jairo'ga rongapypeve'ga ruri javo Jairo'ga pe:

—Ndera'yrava'ea omano. Tohoa'javyme ti nhanembo'ehara'ga kiro neronga pe. A'ereki ahe omano jipe.

⁵⁰ Ga renduvame Jesus'ga ei Jairo'ga pe:

—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete jitehe ji rehe. A'ero po ti hēa kwerava'javi nehē, ei Jesus'ga.

⁵¹ Ovahemame Jairo'ga ronga pe Jesus'ga ğa mongiukari ojupi onga pype Pedro'ga João'ga no Tiagova'ea no. Kujahēa ruva'ga ga ga mongiukari kujahēa yhēa no. Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

—Tapeki ti onga pype, ei ga ğa pe.

⁵² Ojehe'o hete pevove'ga kujahēa rehe okovo. A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Tapejehe'oi! Nomanoi hēa. Oki reki hēa upa.

⁵³ A'ero ġa ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo. A'ereki ġa okwaha ahemanoa.

⁵⁴ Ġa mondopavirē onga hugwi ga kujahēa poppyhygi. Hēa pe ga ei:

—Kui'i! Epo'ā!

⁵⁵ Kiro hēa kweravi. Kotihī hēa po'ami. A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondo ti mbatera hēa pe to'u ti hēa.

⁵⁶ Onhimomby'a hēaruva'ga hēayhēa pavēi. Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapemombe'ui tuhē ti nhiremimbogweravahēa nhiremimonhimomby'a-va'ea ojipe'ga pe, ei ga.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'īga

(Mateus 10.5-15; Marcos 6.7-13)

9 ¹ Aerē Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ga dozeve'ga ġa mbopopoaka. Ga ombopopoaka ġa tombojipe'a ti ġa anhaġa Diabo'gapy-riva'ea ojipe'ga hugwi jawo. Nahā ġa popoakaramo anhaġa hohe pa. Ga ombopopoaka ġa tokwaha pa ti ġa karugwara imombiga itetirūave'ga hugwi jawo.

²—Kiro po ti ji pe mondoi ojipe'ga pyri nehē, ei Jesus'ga. Pemombe'u katu ti Tupana'ga ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Tupana'ga oko ġwerī nhanderuvihavuhu-hetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'īga rupi.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga dozeve'ga pe. Pemombi ti karugwara itetirūave'ga hugwi. ³ Taperohoi ti mbatera pejive pehorame imombe'gwovo ġa pe. Tape-rohoi ti yvyra pejikohavamo. Taperohoi ti sacola, pāo, itambere'ia. Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea, ei Jesus'ga dozeve'ga pe.

⁴—Pe vahemame ġacidades pe po ġande'yja'ga ei pe me: “Hepejijo pejipy-tavo nhironga pype.” Ga erame na pe me peho ti garonga pe a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Ga pyri jate ti peju. Aerē po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehē. A'ero jate po ti pejijyi garonga hugwi pejigwovo a'ero nehē, ei Jesus'ga. ⁵ Po ongapype-ve'ga ndohoryvi pe ndehe tapepytai ti jawo pe me pe vahemame ġacidade pe. Pehorame ġacidade hugwi ti pemonduru otimbuguhua pejipya hugwi oropohi ore pe hugwi jawo. Pe'ji ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'īga,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

⁶ Kiro ġa hoi a'ero Jesus'ga nhi'īga rupi cidades pe imbojoapiapiavo. Pevove'ga pe ġa imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua. Itetirūave'ga hugwi ġa imombimombigi karugwara.

Marā Jesus'ga naerū? ei Herodesva'ea

(Mateus 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷ A'ea rupi Herodes'ga hendupavi Jesus'ga rembiapoa mombe'ua garemi-monhimomby'ava'ea mombe'ua. Herodes'ga omondomondo ġwemimbotari-mova'ea rupi Galiléiapeve'ga gwyrī pe.

—Marā Jesus'ga naerū? ei ga.

A'ea ga ei ikwahave'yma. A'ereki jara'ga e'i:

—Jesus'ga ko João Batista'ga reki. João Batista'ga ovy gwyvya hugwi, ei ġa.

⁸ Jara'ga e'i:

—Jesus'ga ko Elias'ga ojipiuka ore ve ko, ei ġa.

Ojipe'ga e'i:

—Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki ymyahüve'ga. Ovy ga gwyvya hugwi, ei ga.

⁹A'ero Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batista'ea rüi. A'ereki ji João'va'ea aka'ga momboruka ikwehe'i. Maranuhü Jesus'ga naerü? Omombe'u ga ji ve garemimonhimomby-ava'ea. Tahepia ji gara'oa a'ero, ei ga.

Herodes'ga gwepia pota hete Jesus'ga okovo.

Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe

(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; João 6.1-14)

¹⁰Aerë ojivyrame Jesus'ga pyri Jesus'ga moirühara'ga dozeve'ga imombe-upavi gwembiapoa ga pe. Ojupi Jesus'ga ga nderohoi jara'ga hugwi a'ero ga nderogwovo ongae'yi me cidade kotyi ve Betsaida kotyi ve.

¹¹Gahoa kwahavame he'yive'ga hoi gareviri tihendu ti ga javo. Ña ndurame ga pyri ga roryvamo ga ndehe Tupana'ga mombe'gwovo ga pe. Ga e'i:

—Perojijijijyuka ti pejeaporo'gita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehë imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo pendu-vihavuhuhetero nehë, ei Jesus'ga ga pe.

Itetirüave'ga hugwi Jesus'ga imombigi karugwara.

¹²Ka'arugame dozeve'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga, kiro ga nduri Jesus'ga pyri javo:

—Ahã onga avo. A'ero ti toho agwa'ga cidades'i pe kopeve'ga pyri no. Pevo ti ga to'u okia.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe ga mondoukapota ga pe.

¹³—Pehe ti pemondo mbatera ga pe to'u ti ga javo, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero ga ei:

—Ndorogwerekoi te! Cinco pães orogwerekoi dois pira reheve. Ndohygi-'i po ti ga ndehe nehë. Toropyhy po ti ore nehë naerü? Orohorame jate ipyhyga mbatera nehë itambere'ia rehe ga pe nehë, po ti ore imbohygi mbatera ga ndehe nehë to'u pa ti ga javo, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga Jesus'ga pe.

¹⁴A'ereki he'yjuhuve'ga cinco milve'ga uhu pevo Jesus'ga pyri akwaimba-'ero. Kiro Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Pemboapy ti ga yvyvo ga mbojatykavo. Cinquentave'ga ti pemboapy avo. Cinquentave'ga ti pemboapy pevo. Cinquentave'ga ti pemboapy irupe'i. Nahã ti pemboapy pa ga ojohugwi, ei ga.

¹⁵Ganhi'i'ga rupi ga ga mboapypavi a'ero.

¹⁶Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães pira reheve imondomondovo gwemimbo'ehara'ga pe tomondo ti ga ga pe javo. A'ero ga imondomondoi ga pe. ¹⁷Ña nhapremo ga i'ui onhimoytaromouka.

Ña i'urë Jesus'ga moirühara'ga imono'o'gi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'ereki ga ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahë. Nahã Jesus'ga japoi ahemonhimomby'ava'ea he'yje'yva'ea imbovua imondovo ga pe.

Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸ Aerē Jesus'ga hoi he'yjuhuve'ga hugwi. Ga jate ga nhi'iği Tupana'ga pe. Ga nhi'iğame gareximbo'ehara'ga oko ga pyri. Ğa pe ga ei:

—Marāi ğa ji ve jipi?

¹⁹ A'ero gareximbo'ehara'ga ei ga pe:

—“Ga ko João Batista'ga,” ei ğa nde ve, ei ğa Jesus'ga pe. Ojipe'ğa e'i nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ğa e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uha-rava'ea pyteripeve'ga – kiroki ga ovy gwyvya hugwi ymyahūve'ga.” Nahā ğa ei nde ve, ei Jesus'ga remximbo'ehara'ga Jesus'ga pe.

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Pehe, marāi pe ji ve jipi?

A'ero Pedro'ga ei:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

(Mateus 16.20-28; Marcos 8.30–9.1)

²¹ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—A'e tuhē ji pe me: Tape'ei tuhē ti ojipe'ğa pe ga ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. A'ea ti tape'ei ji mombe'gwovo. ²² He'yiva'ea po ti ğa imondomondoi hahyva'ea ji ve nehē ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagi-peva'ero no. Nanhiaroi po ti xava'eve'ga ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pavēi judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi, ei ga. Nanhiarombavi po ti ğa ji renduka-tue'yma nehē. A'ero po ti ğa ji jukaukari nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbo-gwerahava nehē, ei Jesus'ga ğa pe.

²³ Kiro Jesus'ga ei ğwemximbo'ehara'ga pe he'yjuhuve'ga pe no. Ğa pe nha-poremo ga ei:

—Kiroki ğa oko pota nhireximbo'eharamo – tokoyme ti ğa ğwemximbotari-mova'ea rupi okovo nhireximbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ğa pe. Po ti ojipe'ğa imbohahyukari ğa pe ğa jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'gareheva'ero javo ğa pe, toko jitehe ti ğa jipi nhireximbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi, ei Jesus'ga.

²⁴ —Kiroki ğa ndokopotari nhireximbo'eharamo tajijukayme ti ğa javo – ğa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

—Kiroki ğa ojipe'ğa ğa jukai ğajikoga ğwaramo ji rehe – omanorē po ti ğa oho opa avuira Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

²⁵ —Ojipe'ğa – kiroki ğa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remximbo'eharamo tamo-no'ono'ō ti ji mbatera jijive javo” – po ğa imono'ono'ombavi mbatera ojive avo yvya koty, a'ero ğa imono'ono'ōtehei ojive novīa ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga.

²⁶ —Aerē po ti ji rura'javi avo yvyakotyve'ga pyri nehē. Orerendy'jandy'java pyteri pe po ti ji reko jijoahē yvyakotyva'ero yvagi-peva'ero no, ei Jesus'ga. Orerendy'jandy'java ko jikatua, jiruva'ga katua, gapyrive'ga katua. Po pe ei: “Ji Jesus'ga remximbo'eharamo rūi ako,” heroviare'yma nhinhi'īga, a'ero jiru-ra'javame po ti ji ei nehē: Ğa ko nhireximbo'eharamo rūi oko, ei Jesus'ga.

²⁷ —Kiroki ğa o'ā Jesus'ga pyri – ğa pe Jesus'ga ei: A'itituhēva'ea mombe-'ukatuavo ji ei pe me: Omanoeymame po ti agwa'ga pyteripeve'ga ikwahavi

nehē Tupana'ga oko vvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero kiro javo, ei Jesus'ga ġa pe nhaporemō.

Jesus'ga ra'oa ojirojijyi aherovaki

(Mateus 17.1-13; Marcos 9.2-8)

²⁸ Aerē oito ġwerī okirirē Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga João'ga reheve Tiagova'ea reheve no. Jesus'ga ġa nderohoi ġa nderojiupia vvytyruhua rupi tanhi'ī ti ji Tupana'ga pe javo.

²⁹ Pevo Jesus'ga nhi'igame Tupana'ga pe Jesus'ga rova jirojijyi. Ga'apoa tapy'ynhapira hendy'jandy'ja otiġahivuhuhetero. ³⁰ Nanime mokonhava'ea jipiukari yvagahugwiva'ea Moisés'va'ea Elías'va'ea pavēi onhi'igā Jesus'ga pe.

³¹ Ahe katukaturō ġwendy'jandy'javamo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Nahanahā po ti ga manoi cidade de Jerusalēm me nehē, ei Tupana'ga nde mombe'gwovo ore ve.

Nahā ġa ei onhomonhi'igā Jesus'ga pavēi.

—Nahā tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga ikwahavipeavo.

³² Pedro'ga hopehyi okia reki. Kiro ġa ma'eġatui hepiaga Jesus'ga katua garendy'jandy'java. Gwepia ġa mokonhava'ea amame Jesus'ga pyri. ³³ Kiro ahe hoi Jesus'ga hugwi. Ahe horame Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo:

—Pyry nhanderekoa avo, ei Pedro'ga. Na ore japoi trēs tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elías'ga pe.

A'ea Pedro'ga ei kotihī onhi'inhī'igā ikwahave'yma. ³⁴ Ga nhi'igame yvaġa-tiġa ijjvi ġa arimo ġa mongovo o'aġi pe ua tuhē. A'ero Pedro'ga kyhyjihetei.

³⁵ Kiro yvaġatiġa hugwi Tupana'ga nhi'igi. Jesus'ga mombe'gwovo ga ei:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Pehendu katu ti ganhi'igā, ei Tupana'ga.

³⁶ Ga nhi'imbevame Jesus'ga jate Pedro'ga ga repiagi. Ojipe'ga pe ġa nonhi'igā a'ea rehe. Manameuhū ġa imombe'ui onhimbiepiaga.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yra'va'ea hugwi

(Mateus 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Ko'emame Jesus'ga jyvi vvytyra hugwi ġwemimbo'ehara'ga pavēi ogwovo. Ġa jyvīrē he'yive'ga Jesus'ga repenhani. ³⁸ Nanime ġapyteripeve'ga hapukai Jesus'ga pe.

—A'e hete ji nde ve ahembo'ehara pe, ei ga Jesus'ga pe. Ehepia ti jira'yra'ga ga monhimohiġatuavo. A'ereki gaha jate jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. ³⁹ Ji rendu ti. Anhaġa ga pojyka jipi Diabo'gapyriva'ea. Opojykaramē kotihī ga ohapukai. Anhaġa omombomombo ga mohendyipoipoa okote'varuhuavo ga pe. Ndojipe'apotari ga hugwi. Ga mu'umu'umbavame jate ihoi ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ —Neremimbo'ehara'ga pyri ji ga reruri. A'e hete ji ġa pe novīa: Pembojipe'a ti anhaġa jira'yra'ga hugwi. Nombojipe'ai reki ġa ga hugwi. A'ereki ġa ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe imombe'gwovo.

⁴¹ A'ero Jesus'ga ei pevove'ga pe nhaporemō:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejijuva. Manameuhū po ti pe jikogi ji rehe nehē naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Eru ti ndera'yra'ga avo ji pyri.

⁴²Gara'yra'ga rurame anhağa ga mbo'ari ga moheõ'a. A'ero Jesus'ga ei jupe: —Ejipe'a ga hugwi.

Nahã Jesus'ga ga monhimohiğatui ga mondoa'java garuva'ga pe. ⁴³A'ero pevove'ğa nhimomby'ai Tupana'ga popoakahetea rehe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama

(Mateus 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ğa nhimomby'apavame Jesus'ga rembiapopava rehe, Jesus'ga ei ğwemi-mbo'ehara'ğa pe:

⁴⁴—Pehe ti peapyakwapupu hete nhinhi'ığa rehe. Ji rendu ti kiro. Uhu ğweri nhimondohava apiavo ğapo pe nehẽ. Ji pyhy po ti ğa nehẽ, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁵Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ndohekataui ga'ea rehe. A'ereki onhimiva'ea ganhimombe'ua ğa pe. Nurã ğa ei oyvyteri pe: “Ma gara pe ga ei?” Oyvyteri pe ğa ei a'ea. A'ereki Jesus'ga pe ğa nde'ia'uvi: “Ore mbo'e ti nde'ea rehe.” Nde'i ğa a'ero.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶Aerẽ garemimbo'ehara'ğa nhomonhi'īgi. Ojohupe ğa ei:

—Manamo nhande joheva'ero huvihavamo?

Oyvyteri pe ğa ei ojive: “Jihi ko.”

⁴⁷Jesus'ga okwaha ğa erame nahã oyvyteri pe. A'ero ga tayri'ga pyhygi ga rerekovo ojipyri. ⁴⁸A'ero ga ei ğwemimbo'ehara'ğa pe:

—Kiroki ğa jireheva'ero ğwaramo gwereko katu tayri'ga – jihi tuhẽ reki ğa ji rerekokatui. Kiroki ğa ji rereko katu nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ğa nhimbuhurukara'ga rerekokatui reki. Pepyteri'peve'ga – kiroke ga non-himbohetei tayri'ga ja – ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Gaha huvihavuhua.” Nahã po ti Tupana'ga ei ga pe ga mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga.

Gaha nhande repy, ei Jesus'ga

(Marcos 9.38-40)

⁴⁹Jesus'ga pe João'ga ei:

—Oji'i ore orohepia akwaimbae'ga. Ombojipe'ape'a ga anhağa Diabo'gapy-riva'ea ojipe'ğa hugwi ndepopoakara pyvõ nde renoina. Jupe ga ei: “Jesus'ga pe mondo pe mbojipe'avo ğa hugwi.” Nurã ore ei ga pe: Terei ti nahã Jesus'ga renoina, oro'e ore. A'ereki ga nhandereheva'ea rui, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁵⁰A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Tapemombigi ga. A'ereki kiroke ga nianemovahĩ – gaha nhande repy a'ero, ei Jesus'ga.

Topytayme ti Jesus'ga avo, ei Samariapeva'ea

⁵¹Aerẽ oho ğweri Jesus'ga hohava agwa hugwi yvya hugwi yvagi pe. Nurã ga ei:

—Aho aha po ti ji kiro Jerusalém me na'ē nehē, ei ga.

⁵² A'ero ga jara'ga mondoi gwenonde. A'ero ga hoi ga renonde ovaheha Samariapeve'ga cidade pe timboavujikwe ti Jesus'ga pe javo. ⁵³ Cidadepeve'ga ndohoryoryvi Jesus'ga rehe reki. A'reki ga e'i ojohupe:

—Aerē po ti ga hoi Jerusalém me nehē ta'u ti ji Páscoa pevo javo, ei ga.

Nurā ga ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe:

—Topytayme ti Jesus'ga avo a'ero, ei ga ga pe.

⁵⁴ Ikwahavame ga'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ga hoi imombe'gwovo Jesus'ga pe Tiagova'ea João'ga pavēi. Nde ko orepojykaharetero javo ga ei Jesus'ga pe:

—Orombojy pota ore tata yvaga hugwi ga ndehe ga mbokaipava a'ero. Ymyahū nahā Eliasva'ea ombojy. Marā po? A'ea pyry nde ve?

⁵⁵ A'ero Jesus'ga pyryrymi ga novatiamo javo hete ga pe:

—Ndapyryvi ji ve! ei ga. Napembaragwahavi pejihe. ⁵⁶ Tapoko yvyakotyve'ga javo ji ruri imomboā gāndekote'varuhua ga hugwi. Ġa jukae'yma ji ruri yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ga pe.

Ojipe pe cidade pe ga hoi ogwovo a'ero.

Okó pota ahe Jesus'ga remimbo'eharamo

(Mateus 8.18-22)

⁵⁷ Ġa horame pea rupi ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehē. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehē.

⁵⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhē nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara yvy pe okia ipype. Gwyrā'ia ikiri hakā rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki ndarekoi jikihava yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ga pe. Nde horame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

⁵⁹ Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

—Ji rupi nanani ti ejo, ei Jesus'ga.

A'ero ga ei reki Jesus'ga pe:

—Aerē po ti ji hoi ndehoa nanani nehē. Na ji hoi na'ē jipo'ria tyma, ei ga nde ko jipojykaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶⁰ Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Terehoi ti pevo. Omanove'ga'jave'ga – kiroki ga noarōi Tupana'ga nhi'īga – ga tuhē ti toty gwe'yja'ga. Ndehe, ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo he'yjuhuve'ga pe. Ere ti ga pe: “Perojijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboā pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehē.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁶¹ Kiro ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehē. Na ji hoi na'ē nhirongapypeve'ga pe javo. Kiro ji hoi, ta'e ti ji ga pe, ei ga nde ko jipojykaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶² Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Oporavykyrame ji ve ahe tomohepia'ngiukaryme ti ojipea ojive. Ojipea imohepia'ngiukarama ojive ahe ndapyryvi nhirembipo'ruhavamo. Ndapo'ruji ji ahe a'ero.

Setentava'ea oko Jesus'ga nhi'īga rupi

10 ¹ Aerē Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ga mo'emo'ēi ojipe'ga setentave'ga. Ġa pe ga ei:

—Penhomoirũ ti Tupana'ga nhi'ĩga mombe'gwovo ojipe'ga pe.

A'ea ga ei mokonha'ga mondomondovo ġwenonde. Cidades pe nanani – perope ga oho pota – pevo nanani ga setentave'ga mondoi. Mokomokõĩ ġa hoi onhomoiruamo a'ero.

²Ġahoa renonde Jesus'ga ei ġa pe:

—Pevove'ga ko koapora ja ġanemimondoroġwerĩva'ea ja – kiroki ġa tohendu Tupana'ga nhi'ĩga, ei Jesus'ga ġa pe. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ga ndohygi reki hehe. A'ereki ġa ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja imondorove'ga ġa pyri imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe pevove'ga koapora ja. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhũ. Ndahe'yi reki imondorove'ga'jave'ga – kiroki ġa oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ĩga ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero koapora jara'ga'jave'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ejiheve'ga ġa pyri. Tomombe'u ti ġa nenhi'ĩga he'yjuhuve'ga pe tojiko ti ġa nde rehe. A'ero po ti ġa ndekoi nde pyri upa avuirama nehẽ.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

³—Kiro po ti ji pe mondoi nehẽ. Ji rendu ti. Jihi kiro po ti pe mondo okote'varuhuve'ga pyteri pe. Peko po ti pe cordeiros ja ipopoakare'yva'ea ja pejigwovo ġapyteri pe nehẽ. Onharõ ja'gwara'java'ea lobos cordeiros pyhyga otiruahũro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ga tiruahũro pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴—Taperohoi ti sacola, itambere'ia, sandalias irũa. Tapepytai'i ti pea rupi penhinhi'ĩge'yma ojipe'ga pe. ⁵Pevahemame onga pe ti pe'ji na'ẽ ongapypeve'ga pe: “Tu katu ti pepy'a!” ⁶Po ongapypeve'ga ipota tu katu ti jipy'a a'ero javo, a'ero po ti gapy'a rukatui tuhẽ nehẽ, ei Jesus'ga. Po ongapypeve'ga ndopotari, a'ero po ti gapy'a ndukatui nehẽ, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

⁷—Ongapypeve'ga ipotarama pekia ġwonga pype ti pepyta ġanonga pype a'ero. Pe'u ti ġambatera – kiroki a'ea ġa ombuhu pe me. A'ereki po ġa pe poraka pe pokoga hamo. Pepyta ti ġanonga pype jate pejiijijijje'yma ojipeji-pea pype onga pype, ei Jesus'ga.

⁸—Po ġa horyory pe ndehe pe mboapyga imondovo pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti pe'u ġambatera – kiroki a'ea ġa ombuhu pe me. ⁹Pemombi ti karugwara itetirũave'ga hugwi pevo. Pe'ji ti ġa pe: “Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara pe me okovo ġwerĩ penduvihavuhuhetero.” A'ea ti pe'ji ġa pe imombe'gwovo, ei Jesus'ga.

¹⁰—Po ġa ndohoryoryvi pe ndehe pe mboapyge'yma imondoe'yma pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti peho pehea rupi cidade rapea rupi. Pe'ji ti: ¹¹“Pehepia ti otimbuguhua orepya rehe pepadadeva'ea. Koa otimbuguhua ore ihyvi kiro javo: Napehendupotari pe Tupana'ga nhi'ĩga ore imombe'urame pe me. Pe hendupotare'ymame ti pekwaha: Koro Tupana'ga gwepiuka opopoa-kara okovo ġwerĩ huvihavuhuhetero pe pyri.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

¹²—A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Aerẽ mbapava koty po ti ġa hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ġa ndeheve nehẽ. Ġa mono'ombava po ti ga ei ġa pe nhaporemoko te'varuhu pe javo. A'ereki ġa nohendupotari ganhi'ĩga. Koji'i po ti hahy ġa pe Sodomapeve'ga pe hohe, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

Tiruahūāgwama cidadespeve'ea pe

(Mateus 11.20-24)

¹³Kiro Jesus'ga nhi'igahyi cidadespeve'ğa pe Corazimmeve'ğa pe Betsaida-peve'ğa pe no. Javo ға pe ga ei:

—Tiruahū ti pe me nehē! ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novia ji japorame ahemonhimomby'aheteve'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadespeve'ğa pe Corazimmeve'ğa pe Betsaidapeve'ğa pe no.

—Ymyahū Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavēi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahū ji japoi ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihī ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakağa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

¹⁴—Ymyahū Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma Sidommeva'ea pavēi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurā po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ğa mono'ombavame nehē ahe reheve nehē. Ґa mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeve'ea mombe'gwovo.

—A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehē, a'e ji pe me, ei Jesus'ga Corazimmeve'ğa pe Betsaidapeve'ğa pe no. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehē no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ğa pe Betsaidapeve'ğa pe no.

Kiro Jesus'ga ei ojipe'ğa pe cidadepeve'ğa pe Cafarnaummeve'ğa pe. E'i ga:

¹⁵—Marāi pe pejive? “Nhande huvihava jara'ğa hohe pa.” Nahā ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ğa pe.

¹⁶Setentave'ğa pe Jesus'ga ei:

—Kiroki ga pe nendu – gaha ji rendu reki. Kiroki ga napenendukatui pe arōe'yma – gaha nanhirendukatui reki. Kiroki ga nanhirendukatui ji arōe'yma – gaha nohendukatui nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga setentave'ğa pe.

Ojivy setentava'ea

¹⁷Kiro setentave'ğa hoğahoi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo imombe'gwombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga. Aerē ға jivyri Jesus'ga pyri gworygworyvamo. Orepojykaharetero javo Jesus'ga pe ға ei:

—Nderera pyvō ore erame anhağa pe Diabo'gapyriva'ea pe a'ea oko orenhi'iga rupi ojipe'avo ға hugwi.

¹⁸A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Kwa. Ahepia katu ji Satanās'ga hira yvaga hugwi okote'varuhuva'ea ruvi-havuhu'ga hira. Kotihī ga hihetei overavava'ea ja. ¹⁹Ji rendu ti. Opombopo-poaka ji. Nurā pe pyruğame mboja rehe jagwa'jyra rehe po ti ndahahyi pe me nehē. Opombopopoaka ji. Nurā pe popoakaramo Satanās'ga hohe Diabo'ga

hohe. A'ero Satanás'ga imondorame hahyva'ea pe me po ti pe nhimomiranami nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰—Pe nhi'iġa rupi anhaġa rekoro ġwaramo rūi ti pejory. Tupana'ga okwatija pendera inoġa ga'apoa rehe livro rehe yvagi pe. Pendera noġa ġwaramo ti pejoryjory, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

Horyory Jesus'ga

(Mateus 11.25-27; 13.16-17)

²¹A'ea rupi Tupana'ga ra'uva Jesus'ga mbohoryoryvi. A'ero Jesus'ga rory-roryvamo Tupana'ga mboheteavo javo ga pe:

—Apī, ei ga. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ġa nduvihavuhuhetero yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ġa pe heaporoġitave'ġa pe no. Onhimbo'ee'ŷve'ġa pe tay-ri'ġa'jave'ġa pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea. Na tuhē, Apī. A'ereki nahā nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²²Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ġa hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ġa ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ġa ga ji ga mboukwahapotarame jate ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

²³A'ero Jesus'ga pyryrymi ġwemimbo'ehara'ġa pe. Onhi'iġa ġa pe jate ga ei:

—Pe me pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembikwahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga. Pyry hete ti ġa pe no – kiroki ġa gwepia penembiepiaga ikwahava, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²⁴A'ereki ymyahū ko Tupana'ga nhi'iġa momb'euharava'ea gwepia pota hete penembiepiaga aheruvihavuhuva'ea pavēi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Ġwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Pyry hete Samariapeva'ea ahe hohe

²⁵Aerē judeus'ġa mbo'ehara'ga o'ā Jesus'ga pyri. “Tahepia ti Jesus'ga reapo-roġita,” ei ga ovytyeri pe. “Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka ji ve ga nhi'iġame nehē?” ei ga.

A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Marā po ti jipryhetea hamo nehē? A'ero po ti ji rekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

²⁶A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Marāi Moisésva'ea rembikwatijara? Marā nde imonhi'iġi aherembikwatijara?

²⁷A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Nahā Moisésva'ea rembikwatijara e'i:

“Pearō hete tuhē ti pejiropykaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipty'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporoġita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga pejirokwa pejikovo ga nhi'ipo'ruavo.

Pearō hete tuhē ti ga tako

ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo.

Penhiarō hete pe.

Na jitehe ti pearō pejikotyve'ga."

A'ea Moisésva'ea rembikwatijara ei, ei ġambo'ehara'ga Jesus'ga pe.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Na tuhē. Eko pyri ti Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo, a'ero po ti nde rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

²⁹ Oyvyteri pe ġambo'ehara'ga ei: "Po nhirenduve'ga ei ji mombe'gwovo hamo gaha okwaha hete javo ji ve hamo," ei ga oyvyteri pe. Nurā ga ei Jesus'ga pe:

—"Pearō ti pejikotyve'ga," ei Moisésva'ea, ei ga. Ma'ga ko jikotyve'ga naerū? Ta'arō ji ġa a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

³⁰ A'ero Jesus'ga ei imombe'gwovo ga pe ga mbo'eavo.

—Judeu'ga hoi pea rupi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo, ei Jesus'ga. Ojipe pe ga hoi cidade de Jericó pe. Ga horame pea rupi iporomive'ga ndekoi ga rehe imima ga hugwi ga mu'umu'uma ga noġa. Gwekyi ġa gapira vehevi ga hugwi herogwovo ga reja. Kiro ga manoġwerī.

³¹ —Kiro ikwava'ehara'ga ruri pea rupi judeu'ga. Imu'umu'umbyra'ga repiagame ga hoi pea aherovai ga hugwi okwava ogwovo. ³² Na jitehe levita'ga rekoi judeu'ga. Uhu ga pea rupi. Urame ga imu'umu'umbyra'ga repiagi no. Pea aherovai ga hoi ga hugwi okwava ogwovo.

³³ —Aerē Samariapeve'ga ruri pea rupi no, ei Jesus'ga.

Samariapeve'ga noarōi judeus'ga.

—Emo imu'umu'umbyra'ga repiagame Samariapeve'ga ga porogwetygi reki. "Po hahy hete ga pe," ei ga, ei Jesus'ga. ³⁴ Uhurame ga pyri ga ga pohanoġi a'ero. Gweka'vo ga óleo vinho reheve gamohumbygagwera rehe ga pohanoġa. Ouvā ga gamohumbygagwera tapy'ynhapira pyvō. A'ero ga ga mondoi ġwenymbava arimo yuhua'javuhuva'ea arimo ga rerogwovo. Onga pype ahekiha-vuhua pype ga ga rerohoi ga repiakatuavo pevo.

³⁵ —Ko'emame ohorame ga ipe'ai oitambere'ia hugwi mokōi moeda prata-va'ea. He'yi hehe moeda rehe itambere'ia rehe. Onga jara'ga pe ga imondoi. "Ehepia katu ti ga," ei ga imondovo ga pe. "Mara'ngu po ti mokōi itambere'ia ihyge'yma nehē nde ipyhygame mbatera ga pe nehē? Po ti ndohygi itambere'ia ndehe ipyhygame mbatera ga pe nehē, a'ero po ti ji imondoi koji'iva'ea nde ve nehē jirura'javame nde pyri nehē," ei Samariapeve'ga onga jara'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġambo'ehara'ga pe.

³⁶ —Ejapyaka ti. Manamo trêsvē'ga – kiroki ġa gwepia imu'umu'umbyra'ga pea rupi – manamo ġa gwereko katu ga gakotyva'ero? ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ A'ero ġambo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Kiroki ga ga pohano – gaha oko gakotyva'ero ga pokoga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ga ja ti eko ojipe'ga pokoga – kiroki ġa iporia'i.

Jesus'ga Martava'ea pavēi Mariava'ea pavēi

³⁸ Aerē Jesus'ga hogahoi ġwemimbo'ehara'ga pavēi pea rupi ogwovo cida-de'i pe. Pevo Marta'ga nonga pe ga hoi ovahema. Martahēa ga mboapygi ġwonga pype gworygworyvamo ga rehe. ³⁹ Gwereko hēa oirūhēa. Hēarera ko Maria. Mariahēa apygi Jesus'ga pyri gapya koty hendukatuavo ganih'iġa.

⁴⁰Kiro Martahēa nhimbaekwahivi japovo mbatera ti'u ti javo. Nurā hēa ruri opytaahi'viavo Jesus'ga pyri javo ga pe:

—Pryr nde ve nhiirūhēa ji pokoge'ymame? Jihi jate ji poravykyi. Orepojy-kaharetero ere hēa pe a'ero tajipoko hēa japovo.

⁴¹A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei:

—Marta! ei ga hēa pe. Nda'ei po ti ji nahā hēa pe nehē. Ndehe, teren-himbaekwahivuhui ti ejapyakauhuavo mbatera rehe! ei Jesus'ga Martahēa pe. ⁴²Koji'i ko pyryvamo ahe nhinhī'īga renduvi. Mariahēa ji rendu potaripe okovo. Na hēa ji renduvi a'ero, ei ga Martahēa pe.

Ġa ndepiapavirē ga oho ogwovo.

Marā ore nhi'īgi Tupana'ga pe? ei ahe

(Mateus 6.9-13; 7.7-11)

11 ¹Aerē Jesus'ga nhi'īgi Tupana'ga pe okovo. Ga nhi'imbevire garemi-mbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—João'ga ombo'e ġwemimbo'ehara'ga nahanahā ahe nhi'īgi Tupana'ga pe javo. Oro ore, marā ore nhi'īgi Tupana'ga pe? Ndehe ore mbo'e ti hehe jipojy-kaharetero, ei ga Jesus'ga pe.

²A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Kwa. Opombo'e po ti ji kiro. Penhi'īgame Tupana'ga pe ti pe'ji ga pe:

“Apī, nde ereko katu hete.

Tanerenoiġatu ti ġa nhapremo a'ero

nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

Herejo ti vyakotyve'ga nduvihavuhuhetero ekovo.

³Nane'ymi ti embuhu ore ve mbatera toro'u ti.

⁴Ore ndorokwahava'javi ojipe'ga ndekote'varuhua orojive henonhe'yma ġa pe nhapremo.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma.

Ore poko ti toronhi'īpo'ruyme ti Satanás'ga

orokoe'yma garemimbotarimova'ea rupi.”

A'ea Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga mbo'eavo nahā ti penhi'ī Tupana'ga pe javo.

⁵⁻⁶Koji'iva'ea ga ei ġa pe:

—Po ga – kiroki ga ojikoty'a pe pavēi – po ga uhu penonga pe ohoa pyteri pe pyyhaji katu pe ndepiaga, ei Jesus'ga. Momina po pembatera. Nurā ahā imondoa ga pe. Marā po pe ndekoi a'ero? Peho po pe ojipe'ga ronga pe – kiroki ga ojikoty'a pe pavēi no. Pe'e po pe ga pe: “Embuhu'ri ore ve trēs pães. A'ereki ojipe'ga uhu oreronga pe ohoa pyteri pe – kiroki ga ojikoty'a ore pavēi. Ndorogwerekoi ore mbatera to'u ti ga javo.”

⁷—A'ero po ga ei pe me: “Ndavypotari ji jikira ġwaramo. Ahovapytymba-vipe ji. Anhino ji jira'yra'ga pavēi. Nurā ji ndavyri imondovo pe me,” e po ga pe me, ei Jesus'ga.

⁸—A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Pe pavēi ojikoty'aro ġwaramo rūi ga vyri imondovo pe me. Pe porandupige'yma ġwaramo ga hugwi ga vyri imondopava penemimbotarimova'ea, ei Jesus'ga.

⁹—Penhi'īgame Tupana'ga pe na jitehe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehē. Pehekaeka ti tihepia ti javo.

A'ero po ti pe hepiagi nehē. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji juru-kwara rupi jawo. A'ero po ti pe hoi hupi nehē, ei Jesus'ga. ¹⁰ A'ereki kiroki ġa onhi'ĩ Tupana'ga pe ore poko jawo – ġa pe nhaporemō Tupana'ga omōndouka okovo imombyryva oporanduve'ġa pe hekahara'ġa pe okwaokwave'ġa pe, ei Jesus'ga.

¹¹—Po penda'ya'ga ei pe me embuhu ji ve pira jawo, a'ero mboja rūi po pe imondoi ga pe. ¹²Po penda'ya'ga ei pe me embuhu ji ve hupi'a jawo, a'ero jagwa'jyra rūi po pe imondoi ga pe.

¹³—Ite'varuhue'ŷve'ga ja po pe pekwaha imondovo peja'ya'ġa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwaha imondovo peja'ya'ġa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei gwa'uva mondo-vouka pe me pe poranduvame ga pe. Pyry hete gara'uva, ei Jesus'ga ġa pe.

O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga

(Mateus 12.22-30; Marcos 3.20-27)

¹⁴ Aerē anhaġa opojyka akwaimbae'ga okovo. Nonhi'īgi anhaġa Diabo'gapy-riva'ea. Nurā nomonhi'īgukari akwaimbae'ga pe. Jesus'ga anhaġa mbojipe'a-rame ga hugwi akwaimbae'ga nhi'īgi reki. A'ero pevove'ġa nhimomby'ai onhi-mongyavo. ¹⁵ Hepiagi jara'ġa ei:

—Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga opokogame Jesus'ga popoakaro. Nurā Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi imondovouka, ei ġa o'mbero.

Belzebu, ei ġa Diabo'ga pe. Irūa garera Satanás.

¹⁶ Ojohupe ojipe'ġa ei:

—Tihepia ti Jesus'ga popoakara, ei ġa. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe. Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Mara'ngu po Tupana'ga japouka nde ve nde pokoga? Torohepia ti, ei ġa ga pe.

¹⁷ Jesus'ga okwaha ġandeaporoġitate'varuhua. A'ero ga ei ġa pe:

—Po ġagwryipeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē. Po ongapypeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ Po na jitehe Satanás'gapyriva'ea otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehē no. Marā po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyriva'ea ahana'javame nehē? ei Jesus'ga ġa pe. A'ea ji ei. A'ereki pe pe'e: “Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyriva'ea mbojipe'auka ga pe.” Nahā pe pe'e, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹—Ma'ġa ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea pendeheve'ġa pe naerū? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ġa pe: “Belzebu'ga ombojipe'auka ġa pe.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rūi ġa poko ojipyriva'ea mbojipe'auka ġa pe, a'ero ga rūi ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ġa ete'varuhui pe me nehē no pe'mbe pe jawo pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰—Tupana'ga ipopoaka hete. Gapopoakara ombojipe'auka Satanás'gapyri-va'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhandervihavuhu-tero kiro jawo, ei Jesus'ga.

²¹ Kiro Jesus'ga Tupana'ga popoakara mombe'ui ga ojipe'ġa hohe jawo. Imo-mbe'gwowo ga ei ġa pe ġa mbo'eavo:

—Ipopoakave'ga opyhy pa gwy'yva toavykyyme ti ojipe'ga nhironga javo. Ga hepiakaturame ġwonga u katu gambatera. ²²Ojiko ga gwy'yva rehe. Aerē ojipe'ga ruri otavuka ipopoakave'ga pe. Gaha koji'i ipopoaka ipopoakave'ga hohe. Nurā ga gapopoakara mombigi ipyhyphava gary'yva ga hugwi gambatera no. Aero ga ima'ēi gambatera.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahā Tupana'ga ipopoaka Satanās'ga hohe javo.

²³—Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahī, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono-o'gi ji pavēi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ġa ji rehe javo.

Ojivy anhaġa ahe pyri

(Mateus 12.43-45)

²⁴—Kiro po ti ji imombe'ui anhaġa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Nahā ja aġwamove'ġa ndekoi ite'varuhuve'ġa – kiroki ġa opohi okote'varuhua hugwi novīa ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhaġa Diabo'gapyriva'ea ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahūro ga pe. Aerē anhaġa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yī me okwaokwava. “Mome po ti ji ruvi nehē?” e'i oyvy-teri pe heka. Ndohepiagi reki. Nurā i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'-java akwaimbae'ga pojkkaa'-java,” e'i. Akwaimbae'ga pe anhaġa i'ei nhironga.

²⁵—A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhaġa i'ei: “Ikatu hete nhironga imboavujikweripya,” e'i anhaġa.

²⁶—A'ero ihoi seteva'ea rerua anhaġa rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahū hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojkai otiruahūro ga pe. Aero kiro koji'i tiruahū hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahū ga pe ojipe-jiva'ea ga pojkarama. Aerē koji'i tiruahū hete ga pe seteva'ea ga pojkarama, ei Jesus'ga.

Horyory tuhē ahe

²⁷Ga nhi'igame hahyahi pevove'ġa pyteripevehēa nhi'igā ga pe:

—Pyry hete hēa pe – kiroki hēa nde mbo'a nde moka'mbuka'mbuavo, ei hēa.

²⁸A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhē. Emo koji'i pyry hete ġa pe – kiroki ġa Tupana'ga nhi'igā rendu katu okovo ganhi'igā rupi, ei ga.

Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve

(Mateus 12.38-42; 16.1-4; Marcos 8.11-12)

²⁹He'yive'ġa nhombotymbotyvame Jesus'ga pyri ga ei ġa pe:

—Peko te'varuhu pe aġwamova'erol A'reki pe pe'e: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga ġa pe.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarama ymyahū hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē jihi Jesus'ga poko javo, ei Jesus'ga. Ymyahū Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea hako.

³⁰Pekwahava'ja ti Jonasva'ea pejapyakavo. Ymyahū Tupana'ga Jonasva'ea

mondoukari cidadepeva'ea pyri Nínivepeva'ea pyri tokwaha ti ġa jipopoakara javo. Na jitehe Tupana'ga ji mbuhurukari pe pyri aġwamova'ea pyri tokwaha ti ġa jipopoakara javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Nahā Jesus'ga Jonasva'ea mombe'ui ahe ve tokwahava'ja ti ġa Tupana'ga popoakara Jonas'ga mbogwerava reheve javo. A'ero ga ei:

³¹—Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi nehē pe ndeheve nehē, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ġa pe nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehē no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē. A'ereki ymyahū ahe uhu Salomāova'ea pyri paivohuhetea hugwi hako tahendu ti ganhi'īġa javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomāova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'īġa ikwahapotare'yma a'itituhēva'ea. Nurā po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

³²—Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi pe ndeheve nehē, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ġa pe nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehē no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē. A'ereki ymyahū Nínivepeva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'īġa hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahū hendukatuavo Tupana'ga nhi'īġa Jonasva'ea imombe'uro ġwaramo hako, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'īġa Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'īġa pepohire'yma pejikote'varuhua hugwi. Nurā po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

Kojahuva'ea'javuhuva'ea

(Mateus 5.15; 6.22-23; Lucas 8.16)

³³—Imondygame lamparina ahe nomondoi imihava pype. Ndohovapygi ahe lamparina hyrua pyvō. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Nurā okirame onga pype ahe gwepia kojahua, ei Jesus'ga.

³⁴—Ndereakwara ko lamparina ja nde ve. Ejeakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehē. Na jitehe ejeaporoġitaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

—Ejeakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ppytuna rupi ikwahave'yma nehē. Na jitehe ejeaporoġitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

³⁵—Ekwaha ti a'ero imbaragwahava mara'ngu po ji jireaporoġitakature'yma javo. Ejeaporoġita katu ti takote'varuhuyime ti javo. ³⁶Lamparina imbokojahuheterame nde ve nde hoi pehea rupi katu ikwahava. Na jitehe ekokatukwahavame po ti nde ikwahahetei nehē nahanahā Tupana'ga opota ji ve javo. Po nandereaporoġitate'varuhui'i'i, a'ero po ti nde rekokatukwahapavi nehē.

Tiruahū ti fariseusva'ea pe
(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

³⁷ Jesus'ga nhi'igirē fariseu'ga ei ga pe:

—Herejo nhironga pype i'gwovo ji pyri.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri. ³⁸ Jesus'ga ndojipogwei na'ē ojikwakuve'yma. A'ero fariseu'ga ei oyvyteri pe: “Garamo Jesus'ga nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerū? Nhane-ramonhava'ea e'i: ‘Nahanahā nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturō ġwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe,’ ei ahe.” A'ea ga ei oyvyteri pe onhimomby'avo Jesus'ga rehe ga ndojipogwei i'ua renonde javo.

³⁹ A'ero Jesus'ga nhandepojy kaharete'ga ei fariseu'ga pe:

—Pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'igā rupi pendekoe'ymame ganhi'igā rupi pejiyvyteri pe fariseusva'ero, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji'erame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Ġwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahā ji ei, ei Jesus'ga. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuaivo. ⁴⁰ Peko ikwahave'ymuhūva'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

—Tupana'ga oapo pa. Oapo ga ahe'ara. Oapo ga ahevytera no. ⁴¹ Po peyvytera ikatu, a'ero po ti pe ima'ēi jara penhimbatera imbatere'ŷve'ga pe nehē. A'ero po ti pyrypavamo pembatera pe me nehē. A'ero po ti ndapejikwakuva'javi nehē, ei Jesus'ga.

⁴² —Tiruahū ti pe me! A'ereki fariseusva'ero pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ga pe. Tiruahū ti pe me. A'ereki napearōi Tupana'ga. Pemondo pe Tupana'ga pe novia. Petŷ imboheva'ea: hortelā, arruda, verduras. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji ga pe. A'ea pyry Tupana'ga pe. Emo pe ndapekokatupavi pejikokatue'yma ojipe'ga pe, ei Jesus'ga. A'ea ndapyryvi Tupana'ga pe. Peko katu po pe pejikokatuavo ojipe'ga pe hamo. Pearō hete po pe Tupana'ga hamo no. Pemondo ti Tupana'ga pe pejikokatuavo ojipe'ga pe no Tupana'ga arōheteavo no. Nahā pyry hete Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴³ —Tiruahū ti pe me! ei Jesus'ga. A'ereki fariseusva'ero pe pe'e: “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo. A'ereki nhande ġanduvihavuhuro xako,” pe'e pe pejiyvyteri pe. Nurā pe apypotaruhui nhanderuvihava'ġa apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. Ikatuuhu pe me ġa mbaragwahavame pe ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'igatuavo pe me pe ko orembo'eharamo javo pe me, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me nehē! A'ereki pe aheryvya ja. Ndiukwahavame aheryvya ahe ndohepiagi. A'ero ahe pyruġi hehe ikwahave'yma inema ipype. Na jitehe pe kwavame ahe ndokwahavi pendekote'varuhua peyvyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵ A'ero judeus'ga mbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Orembo'eharamo nde erame na ġa pe, ore ve nde ei nava'ea rehe no ore mbotegweteavo.

⁴⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe me ti tiruahū no! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe. A'ereki pe oji-pe'ga mbo'e hahyva'ea rehe. A'ereki penhi'igā rupi ġa ndekorame hahy ġa pe.

Pe'e pe ġa pe: "Nahanahā ti peko Moisésva'ea nh'i'igagwera rupi orenhi'īga rupi no," pe'e hete pe ġa pe. Pe tuhē ndapekopavi ahenhi'igagwera rupi reki. Peko pa po pe hupi hamo. Penhimb'eagwera pe pepirīa reki no. Ġa ja pe peko – kiroki ġa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ġa arimo ġa pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁴⁷—Tiruahū ti pe me! A'ereki pe peapo katu tehe tapyja aheryvva rehe Tupana'ga nh'i'īga mombe'uharava'ea ryvva rehe. Ymyahū penamonhava'ea Tupana'ga nh'i'īga mombe'uharava'ea jukai. ⁴⁸Pehe peapo katu aheryvva. Jukwaha reki ahemanoa pyryvamo pe me. A'ereki pe napehendukatui imombe'uharava'ea nh'i'īga no, ei Jesus'ga.

⁴⁹—Nurā ymyahū Tupana'ga reaporoġitaro. Ga e'i: "Amondouka po ti ji ġa pyri nhinhi'īga mombe'uhara'ġa nhimoirūhara'ġa ndeheve nehē. Jara'ġa po ti ġa ġa jukai nehē nhinhi'īga mombe'uhara'ġa nhimoirūhara'ġa ndeheve nehē. Jara'ġa po ti ġa ġa monhani okote'varuhuavo ġa pe nhinhi'īga mombe'uhara'ġa pe nhimoirūhara'ġa pe nehē no ogwovo ġa ndeviri nehē," ei Tupana'ga ymyahū, ei Jesus'ga.

⁵⁰—A'ero ahemanoa rehe nhaporemō po ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. "Pejuka pa pe nhinhi'īga mombe'uharava'ea," e po ti Tupana'ga pe me aġwamova'ea pe nehē. "Ji japoypyrē vyva yvaga reheve penamonhava'ea ahe jukai. ⁵¹Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Aerē penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea ymyahū hako. Omano Zacariasva'ea pejatykahavuhua pyri templo pyri okara pyteri pe ikwava'ēhava pyri." Nahā po ti Tupana'ga ei pe me imondovo hahyva'ea pe me imboja ahejukaagwera pe ndehe nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁵²—Tiruahū ti pe me nehē! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ġa pe. A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nh'i'īga rehe herojijyita. Nurā hajihea rehe pe ġa mbo'ei ġa moandyandyita. Pereko pe Tupana'ga nh'i'īga aherembikwatijara novīa timonhi'ī javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nh'i'īga rupi pejikoge'yma ga rehe. Ġa ndekopotarame ganhi'īga rupi pe napemombe'ukatui ġa pe. Nahā pe napemongoi ġa ganhi'īga rupi ġa mbojikoge'yma ga rehe, ei Jesus'ga fari-seus'ga pe.

⁵³Nanime ġambo'ehara'ġa ndekote'varuhui ga pe ga arōe'yma fariseus'ga pavēi. A'ero ġa ei ga pe:

—Herejo ore mbo'eavo he'yiva'ea rehe. Maramarā po? Koji'i ore mbo'e.

Nahā ġa ei ga pe. ⁵⁴A'ereki ġa e'i ojohupe:

—He timombe'uuka ti ga pe. Po ti ga nde'ikatui he'yjuhuva'ea mombe'urame nehē, a'ero po ti ore ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe.

Tupana'ga omboukwaha onhimiva'ea nehē

(Mateus 10.26-27)

12 ¹A'ea rupi he'yjuhuranuhūve'ġa nduġanduri onhimono'ono'oġa tihendu Jesus'ga javo. Opyrūpyrū ġa ojogwehe onhimongyavo.

Kiro Jesus'ga nh'i'ina'ēi ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti pāo mbovuhava rehe fariseus'ga apoa rehe. A'ea ji ei tapehendukatui ti fariseus'ga nemimbo'ea javo. A'ereki ġa ahe moandyandyi ojihe. Nurā ahe ei pyry hete ġa javo novīa. Emo ġa oko te'varuhu reki. Ġa ja rūi ti peko. Pāo mbovuhava onhinhamba pāo pype. Na jitehe fariseus'ga ndekote'varuhua oki pa peyvvyteri pe ġa pe mbo'erame.

²—Jahovipyra ahe ohaja'vo hepiuka. Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwa-havi nehē. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehē, ei Jesus'ga. ³Kiroki a'ea pe pemombe'u pytunimo ahe ve – a'ea jitehe po ti ahe imombe'ui arimo ojipe'ga pe nehē. Kiroki a'ea pe pemombe'u nhimi okipe ahe ve – a'ea jitehe ti ahe imombe'uahyahivi gandovaki tohendu pa ti ga javo.

Tapekyhyji ti ga hugwi, ei Jesus'ga

(Mateus 10.28-31)

⁴—Pejikoty'a pe ji pavēi, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. A'e ji pe me: Tapekyhyji ti pejukapotave'ga hugwi. Pe jukarē tegwete ga pemondohava-gwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. ⁵Kiro ji Tupana'ga mombe'ui pe me. Ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete. Ahe jukarē ga omombo ahe tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotarama. A'e ji pe me: Ga hugwi ti pekyhyji, ei Jesus'ga ga pe.

⁶—Maramomi itambere'ia gwyr'a'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Cinco rehe gwyr'a'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwyr'a'ia repiapavi herekovo ikwahapava. Nurā ga nomoka'nhymi ojipeji gwyr'a'ia!

⁷—Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemo vehevi he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemo vehevi he'yje'yva'ea. Nahā ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyr'a'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoi pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

Po nahā ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga

(Mateus 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸—Gwemimbo'ehara'ga pe Jesus'ga ei: A'e ji pe me: Po ahe ei ji mombe'gwovo: “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ko jipojykaharetero.” Po nahā ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe nehē: Ga oko jireheva'ero. A'ea po ti ji ei ahe mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁹—Po ojipe'ga ei ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” Po nahā ga ei ji mombe'gwovo, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe ga mombe'gwovo nehē: Ga ndokoi jireheva'ero. A'ea po ti ji ei nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁰—Po ga ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori gāndekote'varuhua ga hugwi nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ga ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomombora'gwami tuhē gāndekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

¹¹—Aerē po ti ojipe'ga pe nderooha'hyi ahejatykahava pype ipypeve'ga nduvihava'ga ndovai pyteri pe governador'ga ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ga ndovai pyteri pe nehē no. Gandovai pyteri pe po ti ga pe nderohoi timboja tehe ti ga ndehe javo.

—Ga pe nderohorame tape'ei na'ē ti pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'i'gi ga pe nehē? Gara po ti nhande ei ga pe nehē?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. ¹²Ga pe nderohorame po ti Tupana'ga ra'uva pe mbo'euka nehē nahanahā ti pe'ji ga pe javo.

Jesus'ga omombe'u imbateve'ga okote'varuhuve'ga

¹³Kiro he'yjuhuve'ga pyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo ere ti nhiirũ'ga pe ima'ẽuka ga pe. Toma'ẽ ga orepo'ria mbateragwera ore ve memei.

¹⁴A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji rũi ko ima'ẽharamo ahe ve.

¹⁵Pevove'ga pe Jesus'ga ei:

—Penhimboko'i ti! Tapepotaruhuhetei itambere'ia mbatera reheve. A'ereki mbaterahetea ġwaramo rũi pe ndekoi, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Imbateve'ga gwereko yvykatua. Horyory garemityma. Ohy hete! ¹⁷Oyvyteri pe ga japyakai javo: “Marã re po ti ji herekoi koapora a'ero nehẽ? Mome po ti ji imondoi hepiakatuavo nehẽ imono'ono'oġame nehẽ?” ei ga ojapyaka.

¹⁸—Aerẽ ga ei oyvyteri pe: “Nahã po ti ji rekoi a'ero nehẽ,” ei ga. “Apivohi po ti ji nhimbatera tuha'via nehẽ. A'ero po ti ji japoi hehanhuhũva'ea tuhava nehẽ. A'ea pype po ti ji imongipavi nehẽ jiapoa: trigo ojipea reheve nhimbatera reheve nehẽ. ¹⁹A'ero po ti ji ei jiyvyteri pe nehẽ: Mbaterahetea ji herekoi hepiakatuavo. Mbaigwe po ti ipavi nhimbatera nehẽ. Nurã po ti ji ndaporavyka'javi nehẽ. Toryva rehe jate po ti ji rekoi nehẽ i'uheteavo vinho gwovo jiroryrvamo nehẽ. Nahã po ti ji ei jiyvyteri pe nehẽ,” ei imbateve'ga.

²⁰—A'ero Tupana'ga ei ga pe: “Kiro ypytunimo po ti nde manoi nehẽ ikwa-have'ymuhũva'ero! Oro nembatera po ti nehẽ naerũ? – kiroki a'ea nde eremono'ono'oġuhũ. A'ea po ti ojipe'ga gwereko nde manorame nehẽ,” ei Tupana'ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²¹—Na jitehe ga rekoi – kiroki ga omono'ono'oġuhũ mbatera ojive jate okoe'yma Tupana'ga nhi'ĩga rupi. Oko tehe po ti ga Tupana'ga rovai pyteri pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Tape'aġataruhui ti mbatera rehe, ei Jesus'ga

(Mateus 6.25-34)

²²Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Nurã ji ei pe me: Tape'aġataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Mara-marã po ti ji rekoi nehẽ? Gara po ti ji a'u nehẽ? Ahã po ti ji ve mbatera nehẽ. Gara po ti ji amongi nehẽ? Aerẽ po ti jipira itoropavi nehẽ.” Tape'ei ti nahã penhi'aġataruhue'yma.

²³—Tapekoughui ti penhimbi'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehẽ to'u ti ġa javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekoughui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehẽ. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁴—Pehepia te gwyrã'ia corvos ikwahava. Notymi ojive corvos. Ndohetysi ġwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'oġi mbatera opoitava ryrã pype aerẽ po ti ti'u javo. O'u reki corvos. A'ereki Tupana'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekoi pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurã po ti ga imondoi pe me nehẽ no, ei Jesus'ga.

²⁵—Pe'aġataruhu po pe javo: “Koji'i po ji nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehẽ.” Nahã po pe ei. Pe'aġataruhu po pe

a'ea rehe javo novia. Napenhimomboakara'javi tuhē po ti pe nehē, ei Jesus'ga.
²⁶Nenhimomboakahava nonhimimi'i'i Tupana'ga pe. Pehe reki ndapekwahavi a'ea pejikovo. A'ero ti ojipea rehe tape'ağataruhui no!

²⁷—Pehepia ti yvoty'ria. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria. A'e ji pe me: Ymya aheruvi-havuhuva'ea Salomāova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhē ahepipyryva onhimongyavo. Ahepipyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero.
²⁸Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhū me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arōi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi hete pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

²⁹—Tape'ağataruhui ti penhimb'ua rehe! Tape'ağataruhui ti hehe pejipy'a noğatuukare'yma. ³⁰A'ereki yvyakotyve'ga gwyripeve'ga nhağataruhu a'ea rehe nhaporemō – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'ağataruhui ti hehe a'ero. A'ereki gaha penduvete'ga okwaha pe mbatere'ymame togwereko ti ġa ġwiġwia javo, ei Jesus'ga.

³¹—Tupana'ga ko penduvihavuhuhete'ga. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'ġa rupi gaha ko jiruvihavuhuhete'ga javo, ei Jesus'ga. Pe ndekorame ganhi'ġa rupi po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehē togwereko paravuhu ti ġa javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ikatuheteva'ea yvagi pe

(Mateus 6.19-21)

³²Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pe ko napende'yi jireheva'ero. Tapekyhyji ti. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Opomongo pota ji huvihavamo ji pavēi.” ³³Pemondo ti penhimbatera ojipe'ġa pe itambere'ia pyhyga ġa hugwi. Itambere'ia ti pemondo a'ero imbatere'ġve'ġa pe. Po nahā pe ndekokatui, a'ero po ti pe herekoi pejive yvagi pe nehē. Ikatu hete po ti peapoa pevo gwe'yjamo a'ero nehē. Niymyani po ti nehē. Namomini po ti nehē. Iporomive'ga ndohoi yvagi pe imima aheapoa. Mbatera nombote'vari aheapoa yvagi pe.

³⁴—Nurā ji ei pe me: Penhiitambere'ia ti pemondo imbatere'ġve'ġa pe. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero yvyakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporoğita jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporoğita imohina jipi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ndokiri huvihava'gapyrive'ga

(Mateus 24.43-44)

³⁵—Peko katu ti jirura'jahava pota. Peko ti ġa ja – kiroki ġa omongi oku-'ayvira xanhimboavujikwe ti javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Peko ti ġa ja no – kiroki ġa ombojapy'u lamparina tihepia katu ti ikwahava javo.
³⁶Peko ti ġa ja – kiroki ġa e'i: “Aerē po ti nhandepojyakahara'ga ruri. Uhu po ti ga toryva hugwi ojipe'ġa mohembirekohava hugwi,” ei ġa ġajivyhava pota. Ga rurame okwaokwa porta rehe, kotihī ġa ipe'ai ga pe.

³⁷—Pyry hete po ti ġa pe nehē – kiroki ġa ndokiri opojyakahara'ga rurame, ei Jesus'ga ġa pe. Amombe'u katu ji pe me: Onhimboavujikwe ti

gapojy kahara'ga imongiavo oku'ayvira nehē ta'apo ti ji mbatera ġa pe javo. A'ero po ti ga ġa mboapygi mesa pyri herua mbatera imondovo ġa pe nehē to'u ti ġa javo. "Pepyry hete pe jirura potari," e po ti ga nehē imondovo ġa pe nehē.

³⁸—Po ġapojy kahara'ga jivyrime toryva hugwi ppyhaji'i, pyry hete po ti ndokirive'ġa pe nehē. A'ereki ga gwepia ġakire'yma. Pyry hete po ti ndokirive'ġa pe nehē ga jivyrime ko'ema koty. A'ereki ga gwepia ġakire'yma, ei Jesus'ga ġa pe ġa mbo'eavo ojo'java'ea pyvō.

³⁹—Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ġwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ġwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei Jesus'ga.

⁴⁰—Nurā ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Pe nhimboha'uve'ymame po ti ji ruri yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahā ahe ombojikoguka ojihe

(Mateus 24.45-51)

⁴¹A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa pe nde imombe'ui a'ea ojo'java'ea? Mara'ngu po ore ve jate nde imombe'gwovo torohendu katu ti? Mara'ngu po ojipe'ġa pe no nde imombe'gwovo tohendu katu ti ġa ore pavēi? ei ga Jesus'ga pe.

⁴²A'ero Jesus'ga nhandepojy kaharete'ga ei Pedro'ga pe:

—Kiroki ga ombojikoguka opojy kahara'ga pe ojihe gweaporoġitakaturō – marā ga rekokatui? ei Jesus'ga. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me pe mbo'eavo ojo'java'ea pyvō. Gwepia katu ga opojy kahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojy kahara'ga ei a'ero ohorame: "Nde po ti jipyrive'ġa ndepiakatu haramo. Ema'ē ti nhimbatera ġa pe ġandetakwera ja jipi to'u ti ġa javo." Nahā ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

⁴³—A'ero gapyrive'ga jara'ġa ndepiakatui imondovo ġa pe ġa nderekovo ġandepiakatu haramo ga horame.

—Aerē gapojy kahara'ga jivryi ua. Ġa ndepiagame ga ei: "Ġa ndepia katu reki ga imondovo ġa pe," ei ga.

—Pyry hete ġandepiakatu hara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁴Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti gapojy kahara'ga ei ga pe nehē: "Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwrya reheve nhimbatera reheve no." Nahā po ti ga ei nehē toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

⁴⁵—Po ġandepiakatu hara'ga ei oyvyteri pe opojy kahara'ga rure'ymame: "Mbaigwe po ti jipojy kahara'ga jivryi nehē," e po ga. A'ero po ga ndohepiakatui opojy kahara'gapyrive'ġa, ei Jesus'ga. Onupā po ga ġa akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa ndeheve ġa poravykyrame. O'u hete po ga gambatera. Heagwry po ga no. ⁴⁶Nomboha'uvi ga ga upa nduri po ti jipojy kahara'ga kiro nehē javo.

—A'ea rupi po ti gapojy kahara'ga ruri ovahema nehē, ei Jesus'ga. Gapojy kahara'ga ga rovaja'rogukari. A'ereki ga ndokoi ganhi'ġa rupi. Nahā po ti gapojy kahara'ga ga mongoukari ahe pyri nehē – kiroki ahe nohendukatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁴⁷Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ġa pe. Ġa mbo'eavo ga ei:

—Ojipe'ga okwaha opojy kahara'ga remimbotarimova'ea. Emo ga ndokoi ganhi'i'ga rupi onhimboavujikwere'yma. A'ero po ti gapojy kahara'ga ga nupa-nupāheteukari nehē, ei Jesus'ga. ⁴⁸Ojipe'ga ndokwahavi opojy kahara'ga remimbotarimova'ea. Ga rekote'varuhurame po ti gapojy kahara'ga ga nupāi hamo. Emo po ti gapojy kahara'ga ga nupa'īukari nehē, ei Jesus'ga.

—Na tuhē. Kiroki ġa pe ahe omondo hete – ġa na jitehe po ti tomondo hete hamo. Kiroki ġa pe ahe koji'i omondo – ġa po ti koji'i tomondo hamo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehē, ei Jesus'ga

(Mateus 10.34-36)

⁴⁹—Ajo ji yvya koty jitekovo tamboukwaha vyakotyve'ġa ndeaporoġita javo. Po kiro ġandeaporoġita ji amboukwaha ojikwe ramo. A'ereki nahā jiporavykyhava, ei Jesus'ga. ⁵⁰Tupana'ga e'i ji ve: “Aerē po ti ojipe'ġa imondoi hahyva'ea nde ve nde jukavo nehē,” ei ga ji ve. Tuhu ti hahyva'ea ji ve a'ero. A'ereki ji ga nhi'īpo'ru pota. Anhimbaekwahi ji jivy'are'yma hahyva'ea imbuhua.

⁵¹—Marāi pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga. “Jesus'ga rura ġwaramo po ti vyakotyve'ġa py'a rukatui nehē.” Nahā po pe ei pejiyvyteri pe naerū? A'e ji pe me: Tape'ei ti a'ea. Jirura ġwaramo po ti ġapy'a ndukatui nehē. Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehē, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ġa po ti ji arōhetei nehē. Ojipe'ġa po ti nanhiarōi nehē. Nurā po ti ġa jogwayvari ji rehe nehē.

⁵²Kiro po ti ongapypeve'ġa cincove'ġa jogwayvari nehē.

Trēsve'ġa po ti doisve'ġa rayvari nehē.

Doisve'ġa po ti trēsve'ġa rayvari nehē.

⁵³Akwaimbae'ga po ti gwayva gwa'yra'ga nehē.

Gara'yra'ga po ti ga rayva nehē no.

Kunhangwerahēa po ti gwayva gwa'yrahēa nehē.

Hēara'yrahēa po ti hēa rayva nehē no.

Gwayva po ti kunhangwerahēa o'aihēa nehē.

Hēa'aihēa po ti hēa rayva nehē no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ikwahavukahava

(Mateus 16.2-3)

⁵⁴Kiro Jesus'ga ei pevove'ġa pe:

—Po kwara ihoa koty hovagwevagwe ġwerī kwara, a'ero pe ei: “Nimbe-ġwei amana,” pe'e pe. Oky tuhē a'ero. ⁵⁵Po nhimbya hugwi vytyua uhu, a'ero pe ei: “Kwarahyahi po ti nehē.” Kwarahyahi tuhē a'ero. ⁵⁶Pe pehepia yvaga ikwahava aerēva'ea. Nurā pe ei: “Aerē po ti ikyri nehē.” Pe pehepia avova'ea ikwahava aerēva'ea. Nurā pe ei: “Aerē po ti kwarahyahi nehē.” A'ea pe pekwaha katu.

—Emo imbaragwahave'ŷve'ġa ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aġwamova'ea – kiroki a'ea ikwahavuka aerēva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerēva'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe. Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga. Maranameuhū pe napembaragwahavi aġwamova'ea rehe nhinhi'ġa renduvame! Onhimiva'ea nhinhi'ġa pe me naerū?

Pejeaporoğita ti, ei Jesus'ga

(Mateus 5.25-26)

⁵⁷—Pe tuhẽ pekwaha hamo! ei Jesus'ga. Maranameuhũ pe napendeaporoğitakatui naerũ ikwahave'yma? Pekwaha ti! ei Jesus'ga. ⁵⁸Kiro po ti ji imombe'ui pe me ikwahavuka pe me nahã ti pejeaporoğita katu javo. Ji rendu ti a'ero.

—Po nde te'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehẽ: “Xaho tuhẽ ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehẽ. “Ga pe po ti ji nderekote'varuhua mombe'ui nehẽ te'i ti ga nhandereaporoğita pe javo,” e po ti ga nde ve nehẽ. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri ejirokwa ti javo ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhẽ ti xanhimbovyvy na'ẽ.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehẽ, a'ero po ti ga nde rerohoa-hyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehẽ. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehẽ. ⁵⁹A'e ji pe me: A'ea pype po ti nde pytai nehẽ. Nde imondokatupave'ymame ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Pemano pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ

13 ¹A'ea Jesus'ga imombe'urẽ pevove'ġa pyteripeve'ġa ei Jesus'ga pe: —Pilatos'ga ahe jukaukari ojiheva'ea Galilíapeva'ea ko. Okwava'ẽ pota Galilíapeva'ea mbatepyryva ikwava'ẽhava rehe Tupana'ga pe okovo. Ahe mbatepyryva jukarame Pilatos'ga ahe jukaukari. Aherekoa ono'õ mbatepyryva rekoa pavẽi ga ahe jukaukarama, ei ġa Jesus'ga pe.

²A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahũ ahe Galilíapeva'ea ogwyrripeve'ġa hohe. Nurã Pilatos'ga ahe jukaukari.” A'ea po pe ei naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

³—A'e ji pe me: Pe ndapekwahavi pe'erahe nanongara. A'ereki ahewyrripeve'ġa oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikovo. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemõ po ti pemano no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

⁴—O'a onga jo'ajo'ara Jerusalémmeva'ea rehe dezoitova'ea rehe ahe jukavo Siloépeve'ġa gwyri pe. Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahũ dezoitova'ea oji-pe'ġa hohe Jerusalémmeve'ġa hohe. Nurã ahe rehe onga jo'ajo'ara ari.” A'ea po pe ei naerũ?

⁵—A'e ji pe me: Pe ndapejapyakakatui ahe rehe. A'ereki Jerusalémmeve'ġa oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemõ po ti pemano no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahã yva'ia figueira rehe

⁶Kiro Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea. Ĥa mbo'eavo ga ei ġa pe:

—Akwaimbae'ga oho ko pe uva tymipyra pype. Pevo i'yva ami figueira. Oho ga heka hehe yva'ia figo ta'u ti javo. Ndogwerekoi yva'ia figo hehe reki. ⁷A'ero ga ei ġwemitymipyra repiakatuha'ga pe: “Três anos imbokwara'ara'ari ji rujirurame avo heka figo figueira rehe. Ahã reki. Eha ti a'ero. A'ereki o'ã novia yvyva po'ruavo,” ei ga.

⁸—A'ero garemitymipyra repiakatuhara'ga ei: “Na ti ojipeji um ano imbokwara'ari hehe nehē. Kiro po ti ji hyvykoi vyva imondovo i'atagwera yvapoa pyri nehē. ⁹Po i'a nehē, a'ero pyry. Po ndi'ai nehē, a'ero ti emboharuka,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Jesus'ga omombi onhimombeva'ea karugwara

¹⁰ Aerē sábadu rupi kiro Jesus'ga ġa mbo'ei gwe'yja'ġa jatykahava pype. ¹¹ Iype kunhangwerahēa rekoi. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ari hēate-tirūa rehe. A'ea rupi hēa nopo'aġatui. Onhimombe hēa okovo. A'ereki anhaġa nomopo'aġatuukari hēa pe. ¹² Hēa repiagame Jesus'ga ei hēa pe:

—Kunha, ei ga. Avo ejo.

Hēa rurame ga pyri ga ei hēa pe:

—Ndepiro'y nde netetirūa hugwi kiro, ei ga.

¹³ Hēa rehe ga pokogi kiro. A'ero kotihī hēa po'aġatui. Tupana'ga mbohe-teavo hēa ei:

—Pyry hete Tupana'ga ji ve, ei hēa gworygworyvamo ga rehe.

¹⁴ Kiro huvihava'ga judeus'ġa jatykahava pype ga nhimboahivi Jesus'ga pe. A'ereki sábadu rupi Jesus'ga omombi hēate-tirūa judeus'ġa poravykye'yma rupi. A'ero huvihava'ga ei ipypeve'ġa pe:

—Oporavyky po ahe ojipea rupi seis dias rupi hamo. A'ea rupi ti pejo tomombi ga petetirūa. Sábado rupi rūi po ti ga tomombi petetirūa nehē, ei ga ġajatykahava jaramo.

¹⁵ A'ero Jesus'ga nhandepojy kaharete'ga ei ijara'ga pe ipypeve'ġa pe no:

—Pe'e pe ji ve: “Okó te'varuhu ga. A'ereki ga oporavyky sábadu rupi.” Nahā pe ei ji ve, ei Jesus'ga. Pehe reki okokatu'áva'ero peko. Pe nhaporemó peporavyky sábadu rupi no! A'ereki sábadu rupi pembopiro'y nenhennybava boi burro reheve hapya hugwi herogwovo y pe imboy'gwovo.

¹⁶ —Hēa reki, Abraão'va'ea rakykwepoharamo ko hēa, ei Jesus'ga. Sata-nás'ga okote'varuhuva'ea ruvi havuhu'ga anhaġa ruvi havuhu'ga, gaha hēa pojy kauka ojipyri'va'ea pe. Nurā hēa nopo'aġatua'javi. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ara'ari hēa pojy kaukaramo. Jihi a'e: Pyry ji imbopiro'yi karugwara hēa hugwi sábadu rupi, ei Jesus'ga.

¹⁷ Ga nhi'iġame ga'arōe'ŷve'ġa ndipoyjayjari. Ipypeve'ġa reki ġa ndory-ndoryvamo Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ero ġa ei:

—Oapo hete Jesus'ga ahemonhimomby'ava'ea pyryva'ea. Ipopoaka hete ga, ei ġa gworyvamo garembiapopava rehe.

Mostarda ra'ynha xunhihete'va'ea

(Mateus 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸ Ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro vyvakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. ¹⁹ Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerē yvovouhuro tuhē. A'ero gwyrā'ia ruri onhimongyavo upa hakā rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'ŷve'ġa po ti he'yjuhu nehē javo.

Pão imbovuhava*(Mateus 13.33)*

²⁰ Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavu-huhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. ²¹ Kunhangwerahēa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hēa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pāo javo. A'ero hēa igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ġa herojiyi ojeaporoġita nehē javo.

Porta'ia ndipypiriva'ea*(Mateus 7.13-14, 21-23)*

²² Aerē Jesus'ga hogahoi ojipeipe pe cidades pe. Cidades'i pe ga hoi no. Pevopevo ga ġa mbo'embo'eavo ogwovo Jerusalém me.

²³ Pevove'ga e'i Jesus'ga pe:

—Orepojykaharetero emombe'u ore ve. Tupana'ga omombo aherekote'varuhua ahe hugwi okovo. Maramomi ġa hugwi po ti Tupana'ga imombori ġa-ndekote'varuhua ġa nderogwovo yvagi pe nehē toko ti ġa jireheva'ero javo? Ndahe'yi po ġa? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

²⁴ —Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga ronga apoa. Pejirokwa hete ti penhimongiavo Tupana'ga ronga pype porta'ia rupi ndipypiriva'ea rupi ga pyri. A'e ji pe me: Pejirokwa hete ti penhimongiavo. A'ereki he'yjuhuve'ġa oki pota garonga pype novia. Emo ġa ndoki.

²⁵ —Aerē po ti Tupana'ga po'ami hovapytyma porta nehē. Po pe ami mytuē me a'ea rupi, a'ero po ti pe kwapekwari porta rehe novia nehē. A'ero po ti pe ei nehē: “Ehovapytymba'vo ti porta ore ve orepojykaharetero.”

—A'ero po ti ga ei pe me nehē: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehē. Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero,” e po ti ga nehē.

²⁶ —A'ero po ti pe ei nehē: “Oro'u ko ore nde pyri ikwehe. Erembo'e nde pehea rupi orecidade rapea rupi ikwehe.”

²⁷ —A'ero po ti ga ei pe me nehē: “A'e ji pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Peipe'a pa ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'ymi pe pekote'varuhu.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ A'ea rupi po ti pe ġa ndepiagi nehē: Abraão'ga, Isaque'ga, Jacó'ga nehē. Pe ġa ndepiapavi Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa nehē no. Okipavi pe ti ġa Tupana'ga ronga pype pe ġa ndepiagame nehē. Tupana'ga napemongiukari ġwonga pe nehē. A'ea rupi po ti pe jehe'oi pejihe penhimonha'ngavo hahyrame pejive pevo nehē, ei Jesus'ga.

²⁹ —Uhu po ti ojipe'ġa nehē. Kwara ipora hugwi po ti ġa nduġanduri kwara ihoa hugwi no, tyapyra hugwi no, nhimbya hugwi no. Ġa uhu oapyga nehē ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁰ —Pehendu ti! ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – jara'ġa po ti huvihava nehē. Kiroki ġa huvihava aġwamo – jara'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga oarō hete Jerusalém

(Mateus 23.37-39)

³¹ Kiro fariseus'ga nduri ovahema Jesus'ga pyri. Ga pe ġa ei:

—Heregwovo avo hugwi. A'ereki Herodes'ga nde juka pota, ei ġa.

³² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ga ko huvihavatehea jagwa'ria'java'ea ja raposa ja. Peho ji mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “‘Ehendu ti!’ ei Jesus'ga nde ve. ‘Kiro ji ambojipe'ape'a ahe hugwi anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Amombimombi ji ahettetirūa ahe hugwi no aġwamo. Nahā ji poravykyi kiro. Ko'emame na jitehe ti. A'ea py'rovo po ti ji poravykypavi nehē.’ A'ea Jesus'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji Herodes'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ —Pe'e katu pe pe'erame ji ve: “Heregwovo.” Na tuhē. Taho ti ji jigwovo pea rupi kiro ko'emame no a'ea py'rovo no jigwovo cidade de Jerusalém me. A'ereki Jerusalém me jate ġa Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea juka pota jipi. Pevo jitehe po ti ġa tajijuka nehē naerū! ei Jesus'ga ġa pe.

Kiro Jesus'ga ei cidadepeve'ġa pe Jerusalémmeve'ġa pe:

³⁴ —Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga. Tupana'ga ahe mondoukarama pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiġa omono'ono'ō gway'ria opepoa gwyri pe. Na jitehe he'yjuhuva'ea rupi ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiġa ja pe nderekokatupota novīa. Emo pe ndapepotaruhui, ei Jesus'ga.

³⁵ —Pehendu ti a'ero! Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehē. Ga ndo-hepiakatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehē. Pe tehe po ti peko a'ero nehē. Pe ndajirepiaga'javi nehē, a'e katu ji pe me. Aerē jate po ti ji rura'javi nehē. A'ea rupi po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ti tomombyry Jesus'ga pe. Gaha Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombi ahevuvura ahe hugwi

14 ¹ Aerē sábadu rupi Jesus'ga hoi fariseus'ga nduvihava'ga ronga pe ta'u ji pevo javo. Ga vahemame garonga pe ġa Jesus'ga repiahetei fariseu'ga fariseu'ga pavēive'ġa pavēi javo ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga okote'varuhua'vo nehē? Po nahā, a'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe.

² Jesus'ga rovai pyteri pe oko itetirūave'ga. Ovuvu pa ga hugwi gapya gajyva. ³ Kiro Jesus'ga ei judeus'ga mbo'ehara'ġa pe a'ero – kiroki ġa ombo'e jipi Moisés'va'ea rembikwatijara rehe. Ġa pe fariseus'ga pe no Jesus'ga ei:

—Mahā po pyry? Mara'ngu po sábadu rupi ahe imombiga ġatetirūa ġa hugwi? Mara'ngu po ahe imombige'yma ġatetirūa sábadu rupi? Mahā po pyry?

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tonhi'ipondekwa ti ġa javo.

⁴ Emo ġa nonhi'ipondekwavi. A'ero Jesus'ga pokogi itetirūave'ga rehe imombiga gavuvura ga mondouka garonga pe. ⁵ Ġa pe Jesus'ga ei:

—Erereko po nde jumento. Boi po nde erereko. Po nerenymbava ihiri ikwaruhua pype, a'ero po kotihī nde ipyhygi enhenymbava henohema jugwi sábadu rupi. Nahā nde enhenymbava rereko katu. A'ereki pyry nerenymbava nde ve.

A'ea Jesus'ga ei fariseus'ga pe judeus'ga mbo'e'hara'ga pe no pyry ji itetirūa-ve'ga pokogi sábadó rupi no javo.

⁶Nonhi'ipondekwavi ġa. A'ereki ġa ġwenohē tuhē sábadó rupi.

Nonhimbohetei po ahe hamo

⁷Kiro ġa nduri fariseus'ga ojipe'ga ndeheve – kiroki ġa fariseu'ga ġa mono'oġuka ġa mbuhuruka ġwonga pe i'gwovouka ġa pe. Oapy ġa huvihava'ga apykava rehe ikatuva'ea rehe. “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo,” ei ġa. “A'ereki nhande ġa hohe,” ei ġa oyvyteri pe.

Ġa apygame hehe Jesus'ga ġa ndepiagi. A'ero ga ei imombe'gwovo ojo'java-
'ea ġa pe. Ġa pe ga ei:

⁸—Po toryva jara'ga pe mono'oġukari pe'u ti javo toryvi pe ġamohembi-rekohai pe. Pehorame toryva repiagi ti tapeapygi huvihava'ga apykava rehe ikatuva'ea rehe tianderepia pa ti ġa jave'yma. Mara'ngu po ijara'ga javo nde-hoheve'ga pe: “Herejo toryva repiagi”? ⁹A'ero po ti ga ruri nehē. Nurā po ti ijara'ga ei pe me nehē: “Na ga apygi pe py'rovo huvihava'ga apykava rehe ikatuva'ea rehe.” Ga erame na pe me, a'ero po ti pe ndapepoyjayjari nehē pejigwovo peapyga irupe okoteheve'ga apykava rehe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁰—Po toryva jara'ga pe mono'oġukari toryva repiagauka pe me nehē. Peapy naē ti okoteheve'ga apykava rehe. Aerē po ti ijara'ga ruri javo pe me nehē. “Pejikoty'a pe ji pavēi,” e po ti ga pe me nehē. “Ikatuva'ea rehe ti peapy huvihava'ga apykava rehe.” Ga erame na, po ti ojipe'ga ga renduvi – kiroki ġa oapy pe pyri. A'ero po ti ġa ei pe mombe'gwovo: “Ġahā ore hohe.” Nahā po ti ġa ei pe mboheteavo nehē, ei Jesus'ga.

¹¹—Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ga hohe pa.” Po pe ei a'ea penhi-mboheteavo pepopoakaramo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Pe ndapekoi huvihavamo. Napenhimbohetei po pe hamo a'ero!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei ojipe'ga pokokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹²Jesus'ga ei fariseu'ga pe – kiroki ga ombuhuruka ga ġwonga pe e'u ti ji pyri javo. Ga pe Jesus'ga ei:

—Nde japorame mbatera to'u ti ġa javo, teremuhurukari ti ġa ejipyri – kiroki ġa ojikoty'a nde pavēi. Teremuhurukari ti neirū'ga, eje'yja'ga, imbate-ve'ga. Teremuhurukari ti nanongara'ga arimo ypytunimo no to'u ti ġa javo. Po nde ġa mbuhurukari, aerē po ti ġa ei nde ve nehē: “Herejo i'gwovo kiro oreronga pe.” Nahā po ti ġa toryva kwepygi nde ve nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹³—Po nde japorame toryva koji'i pyry nde ġa mbuhurukari imbater'e'yve'ga, ika'naka'nauhūve'ga, ipyka'naka'nave'ga, heakwagweve'ga. Nanongara'ga embu-huruka ti to'u ti ġa ji pyri javo. ¹⁴A'ero po ti pyryhetero nde ve nehē. Ġa po ti ndokwepygi toryva nde ve nehē. Tupana'ga reki ga pyryhetero nde ve nehē omanove'ga mbogweravame pyryve'ga mbogweravame nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Hehanhuhū toryva

(Mateus 22.1-10)

¹⁵Jesus'ga pyri ġa i'ui oapyga mesa pyri Jesus'ga renduva. Ġapyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Horyory po ti ga nehē – kiroki ga o'u Tupana'ga ruhava pype Tupana'ga rekorame nhanderuvihavuhuhetero, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁶ A'ero Jesus'ga ga mbo'ei ojo'java'ea pyvō. Imombe'gwovo ga ei ga pe:

—Marā Tupana'ga yvyakotyve'ga nderekoukari okorame ġanduviha-vuhuhetero? A'ea rehe po ti ji nde mbo'ei ikwahavuka nde ve imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ga pe. Akwaimbae'ga ei he'yjuhuve'ga pe: “Kiro po ti ji japoukari toryva. Pe'u ti ji pyri,” ei ga ġa pe. A'ero ga hoi japovouka, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ¹⁷ Omboavujikwepavuka ga inoġuka. A'ero ga ojipyrive'ga mondoukari ġa pyri. Ga pe ga ei: “Eho javo ġa pe: ‘Hepejijo kiroġwe. A'ereki ga omboavujikwepavuka mbatera pe me’.”

—“Kwa,” ei ga ogwovo javo ġa pe.

¹⁸ —Ġanhi'ġa renduvame ġa ndohopotari toryvi pe. Ga pe ġa eġa'ei: “Ndo-rohoi ore. A'ereki nahanahā ore oroko,” ei ġa.

—Peropero gapyrive'ga hoi ġa momorandupava novīa a'ero. Ojipe'ga pyri na'ē gapyrive'ga hoi javo ga pe: “Herejo i'gwovo. Omboavujikwepavuka jiruvihava'ga nde ve.”

—Emo ga ei gapyrive'ga pe: “Apyhy ko ji kohoa itambere'ia mondovo. Tahoe ji hepiaga. Nurā ji ei nde ve: Ji momba'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

¹⁹ —Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero javo: “Herejo i'gwovo.”

—Emo ga ei gapyrive'ga pe: “Apyhy ko ji he'yiva'ea nhirenymbava dez boi itambere'ia mondovo. Tahoe ti ji hepiaga ipopoakara toporavyky boi ji ve. Nurā ji ei nde ve: Ji momba'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

²⁰ —Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero.

—Emo gaha e'i gapyrive'ga pe: “Nhirembireko ji hēa pavēi ko. Nurā ji ndahoi i'gwovo ga pyri,” ei ga gapyrive'ga pe.

²¹ —A'ero gapyrive'ga jivyri ua gwuvihava'ga pyri. Omomba'u pa ga ga pe ġanhi'ġagwera. “Nduri tuhē ġa,” ei ga. “A'ereki nahanahā ġa oko.”

—A'ero garuvihava'ga nhimboahivi ġanhi'ġagwera renduvame. A'ero ga ei ojipyrive'ga pe: “Haite! Eho ti pehea rupi cidade rapea rupi ja'oga rupi cidade pe. Eru ti ġa: imbatere'yve'ga, ika'naka'nauhūve'ga, ipyka'naka'nave'ga, hea-kwagweve'ga. Emongi ti ġa nhironga pype to'u ti ġa.”

²² —Kotihī gapyrive'ga hoi ga nhi'ipo'ruavo. Iporia'ive'ga pe nhaporemō ga ei: “Hepejijo ji rupi. Pe'u ti jiruvihava'ga pyri.” Nahā ga ġa nderuri gwuviha-va'ga ronga pe ġa nderovahema ġa mongiavo ipype. A'ero ga hoi gwuviha-va'ga pyri javo: “Aru pa ji ġa. Ndohygi reki ġa mesa rehe,” ei ga gwuvihava'ga pe.

²³ —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Eho ti cidade hugwi pepukuhua rupi pehe'ia rupi no pevove'ga mbuhuruka tuhē nhironga pe. Ohygahi ti ġa nhironga rehe nehē. ²⁴ A'ereki ji a'e nde ve: Jypyve'ga – kiroki ġa nde hoypyrame nduri – ġa ndo'ui'i'i po ti nhiremimboavujikwerukava'ea. Iporia'ive'ga jate po ti o'u,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga arōheterame ahe oko garemimbo'eharamo

(Mateus 10.37-39)

²⁵ Aerē Jesus'ga hogahoi pehea rupi taho ti ji Jerusalēm me javo. Ga rupi he'yjuhuve'ga hoḡahoi. Opyryryma Jesus'ga ei ḡa pe:

²⁶—Po ga uhu ji pyri tako ji neremimbo'eharamo javo. Ji arōheterame po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehē. Koji'i ti ga tanhiarō hete gwuva'ga arōa hohe, oyhēa arōa hohe, ḡwembirekohēa arōa hohe, gwa'ya'ḡa arōa hohe, oirī'ḡa arōa hohe, okuvya'ḡa arōa hohe ḡwendya'ḡa arōa hohe. Koji'i ji arōheterame ḡa'arōa hohe po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehē. Koji'i ga ḡa arōrame nhiaṛōa hohe, namongoi po ti ji ga nhiremimbo'eharamo nehē. Gwemimbotarimo rehe ga rekorame po ti ji namongoi ga nhiremimbo'eharamo nehē. Ji rehe jate ti ga toko ji arōheteavo, ei Jesus'ga.

²⁷—Po ti ojipe'ḡa imbohahyukari ga pe ga jukavo vehevi nehē ereko nde Jesus'gareheva'ero javo ga pe, toko jitehe ti ga nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'ymame nhiremimbotarimova'ea rehe ti ga tokoyme nhiremimbo'eharamo nehē, ei Jesus'ga ḡa pe.

²⁸—Po peapo pota onga jo'ara, a'ero pe peapyna'ēi pejapyakakatuavo hehe. Pejiyvyteri pe pe ei nehē: “Marā? Ohy re po ti hehe nhiitamбере'ia ikwepykavamo ji japorame nehē? Marā? Ndohygi po ti nhiitamбере'ia hehe ikwepykavamo nehē?” A'ea pe ei pejapyakakatuavo ikwahava. Ihygame jate po ti pe japoi nehē, ei Jesus'ga.

²⁹—Pejapyakakatu'e'ymame ikwahave'ymame po ti pe imbovyri okyta tehe japopave'yma nehē herekoa'jave'ymame itambere'ia nehē. Hepiagame ḡa nhaporemo ḡa e'ie'i pe me pe jaita a'ero nehē. ³⁰ “Pehepia ti ḡa! Ndoapoi gweuhu ḡa,” e po ti ḡa pe mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga.

³¹—Po huvihavuhu'ga oho pota ojipe'ḡa nduvihavuhu'ga rovatiamo ga rurame otavuka ga pe, a'ero ga apyna'ēi ojapyakakatuavo hehe. Oyvyteri pe ga ei nehē:

—“Nhipavēive'ga ko he'yive'ga dez milve'ga soldados'ga. Emo vinte milve'ga soldados'ga ko gapavēive'ga. Gapavēive'ga he'yjuhu hete nhipavēive'ga hohe reki. Marā po ti nhipavēive'ga ḡa nderekoī ḡa novatiamo ḡa ndurame otavuka ji ve nehē? Mara'ngu po ti ḡa ḡa jukavo nehē?” ei ga oyvyteri pe.

³²—Ojapyakarē hehe ga ei oyvyteri pe: “Nhipavēive'ga po ti ndipopoakari ḡa pe nehē. Nduri ve ga. Irupe hete ga ji hugwi. Amondouka po ti ji ojipejipejiteve'ga nhipavēive'ga ga pyri nehē te'i katu ti ḡa ga pe ga ma'ngoma'ngoga. Nurā ndura'javi po ti ga otavuka ji ve nehē.” A'ea huvihavuhu'ga ei ikwahava ojapyakakatuavo, ei Jesus'ga.

³³—Na jitehe penhimbopiro'y ti pejeaporoḡita hugwi peapoa hugwi no pejapyakakatuavo na'ē. Pe'ji ti: “Kiro ti ji tako Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi jate. Jiapoa ko ga'apoa kiro.” Po pe ndape'ei a'ea penhimbopiro'ye'yma pejeaporoḡita hugwi, a'ero po ti pe ndapekoi nhiremimbo'eharamo nehē, ei Jesus'ga.

Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera

(Mateus 5.13; Marcos 9.50)

³⁴—Jukyra ko pyry. A'ereki omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Po jukyra ndapyryva'javi, marā po ti

ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehē? Ahe nombyryva'javi tuhē jukyra! ei Jesus'ga. ³⁵A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Ahe nomondoi yja pype tobohory nhiremityma javo. A'ereki nombohoryvi aheremityma. Ahe nombojihe-'arukari i'atagwera rehe imondovo yja pype nhiremityma tobohory javo. A'ereki jukyra ndapyryva'javi. Omombo ahe a'ero.

—Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhū pe ojipe'ga mongokatui naerū? Maranuhū po ti ji nhimoirūukara'javi pe me nehē pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ga pe javo pe me naerū? Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ga pe.

Ovelha ika'nhymipyra

(Mateus 18.12-14)

15 ¹Aerē itambere'ia mono'ohara'ga nduğanduri Jesus'ga pyri okote'-varuhuve'ga pavēi. Ğa uhu pa onhimono'oğa Jesus'ga pyri tihendu Jesus'ga javo. ²Fariseus'ga ğambo'ehara'ga pavēi ndopotari okote'varuhuve'ga ndurame Jesus'ga pyri. A'ero ga ei:

—Ojihe'a Jesus'ga okote'varuhuve'ga ndehe gworygworyvamo ga ndehe! Ğa pyri ga i'ui no, ei ga.

³Nurā Jesus'ga imombe'ui fariseus'ga pe ojo'java'ea. Ğa mbo'eavo ga ei:

⁴—Po pe pereko penhenymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy pe hugwi, ndapehoi re po pe heka naerū? Peheja po pe naerū he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ongae'yi me pejigwovo hekapige'yma ojipeji ika'nhymava'ea repiaga. ⁵Hepiagame po pe imondoi peahavi pejoryjoryvamo herua. ⁶Pevahemame penhonga pe po pe ga mbuhurukari pejiipyri pejikoty'ave'ga pejikotyve'ga ndeheve. Pe'e po pe ga pe: “Pejoryjory ti ore pavēi. A'ereki ore orohepia orerenymbava ovelha ika'nhymipyra.” Nahā po pe ei, ei Jesus'ga.

⁷—Na jitehe yvagipeve'ga ndoryndoryhetero yvagi pe okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi. Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri. Noka'nhyma'javi ga Tupana'ga hugwi. Oka'nhye'ga ja rūi noventa e nove pyryve'ga ndekoi, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Koji'i yvagipeve'ga ndoryndoryvamo ojipeji'ga rehe oka'nhymipyra'ga rehe ga pohirame okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga ga pe.

Itambere'ia ika'nhymipyra

⁸Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ğa mbo'eavo ga ei:

—Po kunhangwerahēa gwereko itambere'ia dez moedas de prata, ei Jesus'ga. Po hēa omoka'nhy ojipeji ğwonga pype, a'ero po hēa imondygi lamparina tahepia ti itambere'ia javo. Opehipehi katu po hēa ğwonga pype ytya mbojatyka itambere'ia rekapige'yma hepiaga, ei Jesus'ga. ⁹Itambere'ia repiagame po hēa ga mbuhurukari ojipyri ojikoty'ave'ga okotyve'ga no. A'ero po hēa ei ga pe: “Pejoryjory ti ji pavēi. A'ereki ji ahepia itambere'ia nhiremimo-ka'nhymipyra,” e po hēa, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

¹⁰—Na jitehe Tupana'gapyryve'ga yvagipeve'ga ndoryndoryvamo okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi ojipejive'ga. Noka'nhyma'javi ga Tupana'ga hugwi. A'ereki Tupana'ga gerura'ja ojipyri, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

Gara'yra'ga oka'nghymipyra'ga

¹¹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ġa mbo'eavo ga ei:

—Mokōi akwaimbae'ga ra'yra'ga. ¹² Uva'ga pe ipyahuve'ga ei: “Apī,” ei ga. “Aheruva'ga ti tomo'ē ombatera gwa'yra'ga pe ġa yvuakarama. Emo'ē ti kiro a'ero. Embuhu ji ve kiro jiapo,” ei ga. A'ero garuva'ga imo'embavi ombatera he'yiva'ea gwa'yra'ga pe imondovo, ei Jesus'ga.

¹³—Aere'ī ipyahuve'ga imono'ombavi ombatera. Kiro ga herohoi. Paivo ga hoi upa. Pevo gwe ga hogahoi hepia'ngia rehe. Nharuiveuhū ga okovo.

¹⁴—Oitambere'ia ga imondopavi a'ero hehe. A'ea rupi tiruahū ġagwyri pe. A'reki itymipyra nahenhui. Ahā tuhē mbatera pevo a'ero. Kiro ġa jukapa-hetei ty'ara. Ga ndogwerekoa'javi ojive no. A'ero ty'ara ga jukai. ¹⁵ Nurā ga hoi oporavykyavo pevove'ga pe tapyhy mbatera jijive javo. Pevove'ga ombo-poravyky ga a'ero ga mondovo nhuhū me. “Ehepia katu ti porcos tohoyme ti a'ea hugwi i'urame,” ei ga ga pe.

¹⁶—A'ero ga hepiakatui porcos ga pe okovo. Ougwei ga ipoitava reki tanhi-moytaromouka javo novīa. A'reki ġa nomondoi ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁷—Aerē ga japyakwapupugamo. “Garamo ji pytauhi avo naerū?” ei ga oyvyteri pe. “O'u katu ġa mbatera – kiroki ġa oporavyky jiruva'ga pe. Ga ndohygi reki hehe. He'yiva'ea hembyruera ġa gwereko a'ero. Emo jihi kiro po ti amano avo jitekovo. A'reki ji juka hete ty'ara,” ei ga oyvyteri pe.

¹⁸—“Aho aha po ti ji nhivahema apina'ga pyri nehē. A'e po ti ji ga pe nehē: Apī, ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe. Nde ve ji rekote'varuhui no. ¹⁹ Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rūi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo. Na ji poravykyi nde ve nehē oporavykyve'ga ja a'ero nehē. A'ea po ti ji ei jiruva'ga pe nehē.” A'ea ga ei oyvyteri pe ojapyakavo oina, ei Jesus'ga. ²⁰ Ovy ga a'ero opohia oporavykya hugwi porcos reja ua pea hugwi.

—Ovahē ġwerī ga uva'ga ronga pe ua. Irupe garuva'ga gwa'yra'ga repiagi. “Kiroġwe jira'yra'ga jivyra'javi ji pyri. Aporogwety ji ga,” ei ga. A'ero ga nhani ga repenhana. Obeiġa ga ga gworygworyvamo ga rehe ga anhuvana.

²¹—Kiro ipyahuve'ga ei uva'ga pe: “Apī,” ei ga. “Ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe oji'i. Nde ve ji rekote'varuhui no. Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rūi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo,” ei ga.

²²—Emo garuva'ga e'i ojipyrive'ga pe: “Haite! Peru ti tapy'ynhapikatua – kiroki a'ea koji'i ikatu. Pemongiuka ti ga pe. Pemondo ti gapoakaġarehe-va'ea gapoakaġa rehe. Pemondo ti ga pe sandālias no,” ei ga ġa pe. ²³ “Peho ti herua imboky'rauhu'iva'ea bezerro yuranuhūa ra'yra. A'ea nhande iporaka-hetei. A'ea pejuka ti,” ei ga. “Ti'u ti. Tiapo ti toryva. ²⁴ A'reki jira'yra'ga horame ji hugwi ji ei: Omano ga. A'reki ji a'e ikwehe'i: Ji ndahepiaga'javi po ti ga nehē. Kiro ga jivyra'javame ji pyri ji ei: Okwerava'ja ga. Oka'nghymypy ko ga ji hugwi ohorame ji hugwi. Kiro ji ga repiaga'javi,” ei ga ojipyrive'ga pe.

—“Kwa,” ei ġa ogwovo. Kiro ġa japoī toryva.

²⁵—Ojihuvypyve'ga rekoi ko pe. Kiro ga ruri ojivya onga pe. Ovahe-mame ga henduvi. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Opy po ġa imonhi'iġa,” ei ga.

²⁶—Ojipyri ga ojipyrive'ga mbuhurukari javo ga pe: “Maraname ġa japoī toryva?” ei ga.

²⁷—“Neirū'ga uhu,” ei gapyrive'ga ga pe. “Nderuva'ga ga rerekokatua'ja. ‘Nitetirūi ga,’ ei nderuva'ga. ‘Okoji jira'ya'ga,’ ei ga. Nurā nderuva'ga oju-kauka imboky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ga.

²⁸—Ojihuvypyve'ga onhimonha'nga henduvame. Ndokipotari tuhē ga onga pype toryva repiaga. A'ero garuva'ga hemi ua ga pyri. “Herejo tuhē,” ei ga gwa'ya'ga pe. A'ea ga ega'ei ga pe.

²⁹—A'ero ojihuvypyve'ga ei uva'ga pe: “Ji rendu ti! Imbokwara'ara'arama jihi aporavyky hete nde ve jitekovo. Nane'ymi nenhi'iga rupi ji ako katu. Ji ve nde nerembuhuri'i xunhiva'ea cabrito. Poi nde nerembuhuri ji ve toapo ti ga toryva javo ojikoty'ave'ga pavēi. ³⁰Gaha reki, ndera'ya'ga, ga jigwaraipavi neitambere'ia rehe imondovo ahe'upahara'ga pe. Ga rura'javame nde ijukau-kari ga pe imboky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ojihuvypyve'ga uva'ga pe.

³¹—“Pi'a,” ei garuva'ga ga pe. “Nane'ymi nde ruvi ji pyri. Nhimbatepava nembatera tuhē okovo. ³²Pyry nhande roryroryvamo. Nurā ti tiapo toryva. A'ereki neirū'ga horame nhande hugwi nhande ei: Omano ga. A'ereki nhande xa'e ikwehe'i: Ndihepiaga'javi po ti nhande ga nehē. Kiro ga jivyra'javame nhande pyri nhande ei: Okwerava'ja ga. Oka'nhympy ko ga nhande hugwi ohorame nhande hugwi. Kiro nhande ga repiaga'javi,” ei garuva'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Akwaimbae'ga omoandyyandi gwuvihava'ga

16 ¹Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe imombe'gwovo ojipea. Ġa mbo'eavo ga ei:

—Imbateheteve'ga ei ojipyrive'ga pe: “Ehepia katu nhimbatera ji ve ima-'eamo ipyhyga itambere'ia ji ve,” ei ga ga pe.

—“Kwa,” ei ga.

—Aerē imbateve'ga pyri ġa uhu javo ga pe: “Ndepyrive'ga ojigwarajuhu nembatera rehe,” ei ġa imbateve'ga pe.

²—Imbateve'ga ombuhuruka ojipyrive'ga a'ero. Ga pe ga ei: “Garamo nde rekouhui? Nde mombe'u ġa ji ve. Maraname nde jigwarai nhimbatera rehe? Ekwatija ti ji ve imombe'gwovo enhimima'ēa. Tahapia ji. Nde po ti nderepo-ravykya'javi ji ve hepiage'yma nhimbatera ji ve nehē,” ei ga ga pe.

³—A'ero gapyrive'ga ei oyvyteri pe: “Marā po ti ji rekoi a'ero nehē? Kiro po ti jiruvihava'ga ji mondohetei ojihugwi ji mboporavykya'jave'yma ojive nehē. Ndajipopoakari ji. Nurā ndahvykyo ko pe. Naporanduva'uvi ji mbatera ojipe-ġa hugwi. Marā po ti ji rekoi ipyhyga mbatera jijive nehē?” ei ga. ⁴Ojapyaka ga. “Ah! Kiro ji akwaha!” ei ga. “Nahanahā po ti ji rekoi ġa mbohoryoryva ji rehe nehē. A'ero po ti ġa ji mboapygi ġwonga pype ji rerekokatua'vo nehē ji poravykya'jave'yname ga pe nehē,” ei ga oyvyteri pe.

⁵—A'ero ġa mbojopy'rupy'ruavo ga ġa mbuhupavukari ojipyri – kiroki ġa ndokwepygi ve garuvihava'ga pe. Urypyve'ga rurame ga ei ga pe: “Maramomi nde nderekwepygi ve jiruvihava'ga pe?” ei ga.

⁶—A'ero ga ei gapyrive'ga pe: “He'yiva'ea ikava cem tambores de azeite,” ei ga.

—A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwa-tijara'java he'yiva'ea rerojijyita. Ndahe'yiva'ea cinquenta tambores jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepygi ga pe nehē,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

⁷—Ojipe'ga pe ga ei ga rurame: “Maramomi nderekwepyi ve jiruvihava'ga pe?”

—A'ero ga ei ga pe: “He'yiva'ea ha'ynha cem alqueires de trigo.”

—A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rerorijiyita. Ndahe'yiva'ea oitenta alqueires jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepyi ga pe nehē,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

⁸—Aerē ikwahavame garuvihava'ga ei: “Heaporoğita jipyrive'ga ojapya-kaheteavo ji moandyita ikwahava.” A'ea ga ei ojipyrive'ga omoandirame, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—A'ereki okote'varuhuve'ga okwaha ojogwerekovo gweaporoğitaro. A'ea ġa ikwahavi pyryve'ga hohe jireheve'ga hohe kojahuarupive'ga hohe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹—Jihi a'e pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Pemondo ti iporia'ive'ga pe penhiitam-bere'ia tohoryory ti ġa pejihe. A'ero aerē pe manorame ipyhyga'jave'yma itambere'ia, po ti ġa ndoryndoryvamo jitehe pe ndehe nehē pe mboapyga ojipyri pevo yvagi pe nehē – kiroki a'ea ndopavi nehē. Pevo nane'ymi po ti nde ruvi ġa pyri nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰—Kiroki ga ndahe'yiva'ea repia katu – gaha he'yjuhuva'ea repia katu no ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ga ndahe'yiva'ea rehe omotetirūa – gaha he'yjuhuva'ea rehe omotetirūa no ahe mbojikoge'yma ojihe, ei Jesus'ga. ¹¹Po pe ndapepo'rukatui yvyakotyva'ea penhiitam-bere'ia, a'ero po ti Tupana'ga nomon-doi oapoa pyryheteve'ea yvagipeva'ea pe me nehē topo'ruyme ti ġa javo. ¹²Po pe ndapehepiakatui aheapoa ahe ve ahe mbojikoge'yma ojihe, a'ero po ti Tupana'ga nomondoi peapoa pe me nehē, ei Jesus'ga.

¹³—Kiro po ti ji ġa mombe'ui mokonha'ga ahepojykahara'ga pe me pe mbo-eavo, ei Jesus'ga. Tiruahū ahe poravykyrame mokonha'ga pe opojykahara'ga pe. Po ahe oporavyky mokonha'ga pe, a'ero po ahe ojipe'ga arōhetei ojipe'ga arōe'yma. Ovy'a hete po ahe onhimiarōve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yma.

—Na jitehe ahe nonhi'ipo'rukatui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Tupana'ga okwaha aherekote'varuhua

(Mateus 11.12-13; 19.9; 5.31-32; Marcos 10.11-12)

¹⁴Jesus'ga imombe'urame ġwemimbo'ehara'ga pe fariseus'ga ga rendupavi. Fariseus'ga opotaruhu itambere'ia. Nurā ġa ndopotari Jesus'ga remimombe-ua. A'ero ġa Jesus'ga jaihetei ga rerekomemuamo.

¹⁵Kiro Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Pehe peko katu ahe pejepiagame jate. A'ero ahe ei: “Tupana'ga roryroryvamo ġa ndehe ġandekokatua rehe.” Ikwahave'yma ahe ei nahā ombaragwahave'yma ġwaramo pendekote'varuhua rehe. Tupana'ga ki a'e te okwaha pendekote'varuhua. Aheremimboheteve'ea pe Tupana'ga ei: “Ite'varuhu hete!” ei ga.

¹⁶—Ymyahū ymyahūva'ea ahe mbo'ei Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea nhi'igagwera rehe no. A'ea rehe ymyahūve'ga ġa mbo'ei ikwehe'i no nahanahā ti peko katu javo. Kiro João Batista'ga

aḡwamove'ga mbo'ei pyryva'ea rehe ji pavēi, ei Jesus'ga. Ġa mbo'eavo ore ei ḡa pe: Kiro Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero nhande repiakatuavo. Orerenduve'ga heroviapotahetei orenhi'iḡa. A'ero ḡa ei: "Toko ti ga oreruvihavuhuhetero." A'ea ḡa ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe.

¹⁷—Po yvaga opa. Po yvya opa. Moisésva'ea remimbo'eagwera ki a'e te ndopavi'i'i. Xunhi'i'iva'ea rūi po ti ipavi jugwi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁸—Kiroki ga opohi ḡwembirekohēa hugwi hēa mondoheteavo – gaha ite'varuhu ojipehēa rerekorame. Tupana'ga ndopotari ga ojipehēa rerekorame. Hēa rerekorame ga ajuajuri. A'ereki ga hambireko jitehe jypyvehēa pavēi. Na jitehe – kiroki ga gwereko garembirekopypyvehēa ga pohirame hēa hugwi – gaha ite'varuhu hēa rerekorame. A'ereki ga gwereko garembirekohēa. Tupana'ga ndopotari nanongara, ei Jesus'ga ḡa mbo'eavo.

Imbateheteva'ea Lázaro'ea pavēi

¹⁹Kiro Jesus'ga imombe'ui ḡa mbo'eavo. A'ero ga ei:

—Ahe gwereko pa imbateheteva'ea. Nane'ymi ahe omongi tapy'ynhapipyryva ikatuheteva'ea. He'yi hehe. Huvihava'ga pira'java'ea ko ahepira hovy'iva'ea linho apopyra no pyryva'ea. Nane'ymi ahe herekoi ikatukatuva'ea jate i'gwoi'gwovo gworygworyvamo.

²⁰—Aherongauhua apoa pyri porta pyri Lázaro'ea nhinoḡi. Ono ḡa ahe pevo jipi. Iporia'i Lázaro'ea ombatere'ymamo ojagwuhuro. He'yjuhu ahejagwa. ²¹Ougwei ahe imbateva'ea rembi'uagwera. "Po ga imbuhurukari ji ve hamo – kiroki ohiohi gajurua hugwi yvyvo ga i'urame," ei ahe oyvyteri pe. Nhaḡwatiḡa uhu ahejagwa rererereva okovo!

²²—Aerē iporia'iva'ea manoi Lázaro'ea. A'ero Tupana'gapyrive'ga ahera'uva rerohei imondovo Abraão'ea pyri yvagi pe.

—Imbateva'ea manoi no. A'ero ḡa ahe tymi. ²³Omanove'ga gwyrri pe imbateva'ea ra'uva rekoi. Hahy hete imbateva'ea pe pevo. Kiro ahe jovavuri. Paivo ihoi ahema'ēa Abraão'ea repiaga. Ahe gwepia Lázaro'ea rekorame Abraão'ea pyri hete. ²⁴A'ero imbateva'ea onhi'iḡa mondoi: "Amoi! Abraão!" ei ahe. "Ji porogwety po nde hamo! Embuhuruka ti Lázaro'ea ji pyri. Tomonde ti ahe opoakātiapy'ria yhya pype herua imbuhua nhikūa rehe imbohakuvia nhikūa. A'ereki hahyuhu ji ve tata pype."

²⁵—A'ero Abraão'ea ei: "Pi'a," ei ahe. "Nahembuhurukari ji. Ekwahava'ja ti. Emanoe'ymame nde erereko embatera ikatuva'ea ejoryjoryvamo. Lázaro'ea pe ki a'e te ite'varuhu hete omanoe'ymame. Kiro Lázaro'ea py'a u katu avo ji pyri. Nde ve kiro hahy hete. ²⁶Nhanema'ō me oko yvya kwaruhua. Nurā ahe ndohahavi ore hugwi pe pyri. Na jitehe ahe ndohahavi pe hugwi ore pyri," ei Abraão'ea ahe ve.

²⁷⁻²⁸—A'ero imbateva'ea ei: "Amoi!" ei ga. "Ji rendu! Emondouka ti Lázaro'ea jiruva'ga ronga pe a'ero nhiirūḡa pyri cincove'ga pyri. Tomombe'u ti ahe ḡa pe jirekote'varuhua kwepykava topohi ti ḡa okote'varuhua hugwi. A'ero nduri po ti ḡa avo ji pyri hahyva'ea ruvihava pype nehē," ei imbateva'ea Abraão'ea pe.

²⁹—A'ero Abraão'ea ei: "Gwereco ḡa Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Gwereco ḡa Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea nhi'iḡagwera aherembikwatijara. Na ḡa aherembikwatijara rendukatui xako hehe javo," ei Abraão'ea ahe ve.

³⁰—“Amoi,” ei ahe Abraão'eva'ea pe. “Nohenduvi po ti ġa aherembikwatijara okoe'yma hehe. Po ti ahe vyri omanoa hugwi ogwovo ġa pyri imombe'gwovo ġa pe nehē, a'ero po ti ġa pohiri okote'varuhua hugwi nehē,” ei imbateva'ea.

³¹—A'ero Abraão'eva'ea ei ahe ve: “Po ġa nohendukatui Moisés'eva'ea remimbo'eagwera Tupana'ga nħi'ġa mombe'uharava'ea nħi'ġagwera reheve, a'ero po ti ġa ndogweroviari ahe vyrame omanoa hugwi ogwovo ġa pyri imombe'gwovo ġa pe nehē. Nurā po ti ji namondoukari ahe pevo nehē,” ei Abraão'eva'ea pe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui fariseus'ġa pe ġa mbo'eavo.

Tiruahū hete ġa pe, ei Jesus'ga

(Mateus 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

17 ¹Ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Jara'ġa ombote'varuhu jipi. Na tuhē po ti jipi nehē, ei Jesus'ga. Ġa pe ti tiruahū hete nehē – kiroki ġa ombote'va ojipe'ġa mbopogweavo ite'varuhua'ea rehe, ei Jesus'ga. ²Omano jipe po ġa hamo tombote'varyme ti ġa jireheve'ġa – kiroki jireheve'ġa aġwamo gwe ojiko Tupana'ga rehe ikwahapave'yma Tupana'ga nħi'ġa, ei Jesus'ga. Po ahe opytī ġajurimo itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhua'ea ġa momboa ypiahua ruvihava pype ġa mbotypyvya, a'ea ko tiruahūhetero ġa pe. Koji'i tiruahū hete ġa pe ġa jireheve'ġa mbote'varuhurame, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³—Eko katu ti! Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja. Po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti ere ga pe: “Nahanahā nderekote'varuhua ji ve. Na rūi ahe japoi.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga.

—Po ga ei nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko. Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehē,” e po ga nde ve. Po ga pohiri okote'varuhua hugwi, a'ero terehe-nonha'javi ti garekote'varuhua.

⁴—Po he'yjuhurame po seterame ga te'varuhua'jaa'javamo nde ve ara rupi ve. Po he'yjuhurame po seterame ga ea'jaa'javi nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko,” e po ga nde ve. “Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehē. Apohi ji kiro jirekote'varuhua hugwi,” e po ga. A'ero he'yjuhurame seterame ti erea'jaa'ja ga pe: “Nahenonha'javi po ti ji nderekote'varuhua nehē.” Nahā ti ere ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Nahā oko ahe jikogame Tupana'ga rehe

⁵A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa – kiroki gamoirūhara'ġa – ġa ei Jesus'ga pe nhandepojykaharete'ga pe:

—Orojiko ore Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no. Ore poko ti. Koji'i ti embojikoguka ore ve.

⁶A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no, a'ero po pe ei agwava'ea pe i'ya pe figueira brava pe: “Ipya rehe vehevi ti ejijyi enhityma'java typya pype ypiahua ruvihava pype.” Po pe ei a'ea, a'ero ijijyi onhityma'java typya pype, ei Jesus'ga ġa pe.

Ġapyriva'ero po ġa oporavyky ġa pe hamo

⁷Kiro Jesus'ga ei:

—Po pepyrive'ga gwyvykoi ko pe oporavykyavo. Po ga penenymbava repia katu ovelhas repia katu oporavykyavo. Ga rurame onga pe oporavykyhava hugwi pe ndape'ei ga pe: “Haite! Herejo eapyga mesa pyri. E'u ti.” Pe ndape'ei na ga pe. ⁸Pe pe'e ga pe: “Emboavujikwe pa ti mbatera ji ve ta'u. A'ero ti enhi-mboavujikwe herua mbatera imbuhua ji ve. Ji i'urē po ti nde i'ui ji py'rovo nehē,” pe'e pe pejipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹—Pe ndape'ei ga pe: “Ndepyry hete nde eporavykyavo ji ve ekoheteavo nhinhi'iga rupi.” A'ea rūi pe ei ga pe. Pepyri'ero ġwaramo oporavyky po ga pe me hamo.

¹⁰—Na jitehe pejipyrive'ga ja pe tuhē ti peko. Pekopavame Tupana'ga nhi'iga rupi ti pe'ji Tupana'ga pe: “Ore rekopavame enhi'iga rupi, terei ti ore ve pepyry hete pe javo. Ndepyri'ero ġwaramo oroporavyky po ore nde ve hamo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombi dezva'ea hugwi ahejagwa

¹¹Aerē Jesus'ga hogahoi taho ji Jerusalēm me javo. Ohorame ga okwa Galiléiapeve'ga gwyrī pe Samariapeve'ga gwyrī pe no. ¹²Pevo ga vahemi cidade'i pe. Cidade'ia rembeyvyri pe ijaijauhuve'ga ga rovatī dezve'ga. Irupe ġa pytai ga hugwi. ¹³Jesus'ga pe ġa onhi'iga mondoi javo:

—Jesus! ei ġa ga pe. Ore porogwety po nde hamo, ei ġa Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁴Ġa ndepiagame Jesus'ga ei ġa pe:

—Peho ti pejiipuka ikwava'ehara'ga pe pejjagwa repiuka ġa pe.

Ġa horame ġajagwa pigi ġa hugwi. ¹⁵Ojagwapihava repiagame ojipeji'ga jivyri Jesus'ga pyri. Hahyahi ganhi'iga ga erame Tupana'ga mboheteavo gworygworyvamo ga rehe.

¹⁶—Ndepyry hete nde! ei ga Jesus'ga pe. Erephano kwaha hete nde.

A'ea ga ei onhinoġa upa ojovapyvo Jesus'ga pyri ndehe koji'i ji hohe javo. Ga ko Samariapeve'ga. ¹⁷⁻¹⁸Nurā Jesus'ga ei:

—Nhandegwyrīpeve'ga rūi – gaha jate ga jivyri ji pyri gworygworyvamo Tupana'ga rehe ga mboheteavo. Amombi ji dezve'ga jagwa ġa hugwi. Ma jara'-ġa naerū, noveve'ga judeus'ga? Po ġa jivyri Tupana'ga mboheteavo hamo!

¹⁹Samariapeve'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ā heregwovo enhonga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurā ndejagwa pigi nde hugwi.

Maname po ti Tupana'ga oko aheruvihavuhuhetero nehē?

(Mateus 24.23-28, 37-41)

²⁰Aerē fariseus'ga ei Jesus'ga pe:

—Maname po ti Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero avo yvyia koty nehē?

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndiukwahavi Tupana'ga rekorame huvihavuhuhetero yvyia koty nehē.

²¹Nurā po ti ġa nde'i nehē: “Pehepia! Avo ko ga rekoi huvihavuhuhetero! Pehepia! Pevo ko ga rekoi huvihavuhuhetero!” A'ea rūi po ti ġa ei nehē. A'ereki Tupana'ga oko jipe huvihavuhuhetero ahevytyeri pe ahe jikogame ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

²² Ğwemimbo'ehara'ğa pe Jesus'ga ei:

—Aerê po ti pe ei nehê: “Po ti ga rura'javi opytaahi'viavo nhande pyri nehê hamo.” Nahã po ti pe ei ji repiaga'japotaheteavo nehê novia. Pe ndajirepiagi nehê, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²³ —O'mbero po ti ğa ei pe me nehê: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga! Pehepia! Avo ko Cristo'ga!” Nahã po ti ğa ei pe me o'mbero nehê. Tapehoi ti ğa ndupi hepiaga. Taperoviari ti ğa.

²⁴ —Jijipiukarama ji rura'jahava rupi tupã verava ja po ti ji rekoi nehê. Tupã veraveravame kikoty yvaga rehe ombokojahu pa kokoty yvaga rehe no. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ğa nhaporemõ ji repiagi ji rura'javame yvaga hugwi nehê, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁵ Kiro po ti ğa imbuhuna'ei he'yiva'ea hahyva'ea ji ve avo nehê. Ağwamove'ğa po ti nanhiarõi ji reroiare'yma kiro nehê.

²⁶ —Noéva'ea nhinhağa renondehava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondehava pavêi, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁷ Ymyahũ Noéva'ea nhinhağa renonde yhara ruvihavuhua pype ahewyripeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahewyripeva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahã ahewyripeva'ea rekoi okovo imboha'uve'yma Noéva'ea avame yhara ruvihavuhua pype yhya hehanhuhũa rurame ahewyripeva'ea mbotyppyvapa nhatymbava hako – kiroki ahewyripeva'ea ndo'avi yhara ruvihavuhua pype.

²⁸ —Na jitehe Lóva'ea hoa renondehava Sodoma hugwi. Sodoma'peva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo. Mbatera ahe ipyhygi itambere'ia pyvõ aerê imondovo mbatera itambere'ia rehe. Ko pe ahe itymi. Onga ahe japoí. Nahã Sodoma'peva'ea rekoi okovo ikwahave'yma ombokajağwama. ²⁹ Lóva'ea hemame cidade hugwi Sodoma hugwi ogwovo Tupana'ga imbohirukari yvaga hugwi tata enxofre reheve ojapy'uva'ea reheve Sodoma'peva'ea rehe ahe jukapavuka.

³⁰ —Na jitehe po ti yvyakotyve'ğa ndekoi okovo ikwahave'yma jirura'java-ğwama nehê, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³¹ —Ji jipiukarama ti ga tokiyme ġwonga pype ombatera renoheme'yma jugwi – kiroki ga oko ongapereuhua arimo. Na jitehe ti ga tohoa'javyme ġwonga pe nehê – kiroki ga oko ko pe ji jipiukarama nehê, ei Jesus'ga.

³² Tapemoka'nhymi ti Lóva'ea rembirekova'ea! Ohoa'ja pota ahe ġwonga pe omanomo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ³³ Kiroki ğa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajjukayme ti javo” – a'ero po ti ğa manoi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehê, ei Jesus'ga. Kiroki ğa ojipe'ğa ğa jukai ğa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorê po ti ğa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehê, ei Jesus'ga.

³⁴ —A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Ji rura'javame po ti mokonha'ğa kiri onhinongava rehe ypytunimo. Ojipeji ġanhinongava. Kiro po ti ojipe'ga rero'hava nehê. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehê, ei Jesus'ga. ³⁵ Kunhangwera'ğa mokonha'ğa po ti ombo'i ombo'hava pyvõ ojopyri. Kiro po ti ojipehêa rero'hava nehê. Kiro po ti ojipehêa rejahava nehê, ei Jesus'ga. ³⁶ Mokonha'ğa po ti oko ko pe akwaimbae'ğa nehê. Kiro po ti ojipe'ga rero'hava nehê. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehê, ei Jesus'ga ğa pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei ga pe:

—Nhandepojykharetero emombe'u ti ore ve. Mome po ti nanongara nehê?

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Jukwaha po ti nehē. Ahe manorame po ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehē ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha ji rura'javame nehē javo.

Aherembirekokwerava'ea juizva'ea pavēi

18 ¹Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. A'ea pyvō ga ġa mbo'ei ġanhi'ġa rehe Tupana'ga pe tapenhi'i jipi pejikweraje'ymamo javo ġa pe. ²Ġa mbo'eavo hehe ga ei:

—Juiz'ga oko cidade pype upa. Ndokoi ga Tupana'ga nhi'ġa rupi oky-hyjie'yma ga hugwi. Ndojirovagi ga akwaimbae'ġa koty no okyhyjie'yma ġa hugwi. ³Aherembirekokwerahēa oko akoja pype cidade pype upa no. Uhuu-hura'ja hēa juiz'ga pyri jipi ja'javo ga pe: “Ji repy ti ga rehe. A'ereki ga ite'varuhu ji ve,” ei hēa juiz'ga pe jipi.

⁴—Ndohepypotari ga hēa. Ga ndopokona'ēi hēa. Aerē reki ga ei oyvy-teri pe: “Ndakyhyji ji Tupana'ga hugwi akwaimbae'ġa hugwi no ġa mbopogwee'yma. Jikyhyjiavo ġwaramo rūi po ti ji aherembirekokwerahēa pokogi nehē. ⁵Nhimbokweraja ġwaramo po ti ji hēa pokogi nehē. Po ti ji ndahepygi hēa nehē, a'ero po ti hēa ji mohe'ouhū u'ua ji pyri nehē. Kiro po ti ji hēa repygi a'ero,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

⁶—Pejapyaka ti juiz'ga nhi'ġa rehe ndapyryvive'ga nhi'ġa rehe, ei Jesus'ga nhandepojykaharete'ga. ⁷Marā po ti Tupana'ga hekoi ġwemimo'ēhara'ġa nderekovo nehē? Gwepy po ti ga ġa naerū? – kiroki ġa onhi'i hete ga pe arimo ypytunimo no ore poko ti javo. Marāi pe? Mbegwe po ti ga ġa pokoga nehē naerū? Marāi pe? ⁸A'e ji pe me: Ga kaitu ġa pokogi kotihī nehē ji mbuhura'java avo yvya koty nehē. Ji rura'javame mara'ngu po ti yvyakotyve'ga ojikoga ji rehe nehē? ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Fariseu'ga itambere'ia mono'ōhara'ga pavēi

⁹Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ojo'java'ea jara'ga pe – kiroki ġa ei oyvy-teri pe: “Orepyry hete ore. Ojipe'ga tiruahumba.” A'ea ġa ei ojirovage'yma ġa koty. Ġa pe Jesus'ga ei pehe po ti ji pe mombe'ui kiro javo.

¹⁰—Mokonha'ġa oho ojatykahavuhua pype templo pype xanhi'i ti Tupana'ga pe javo. Ojipe'ga ko fariseu'ga. Ojipe'ga ko itambere'ia mono'ōhara'ga, ei Jesus'ga.

¹¹—Fariseu'ga o'ā onhi'ġa oyvyteri pe. “Tupana,” ei ga Tupana'ga pe. “Jiroryryry ji nde rehe. A'ereki nde ji mongo ojipe'ġahoheva'ero. Nurā ġa ja rūi ji rekoi. A'ereki ġahā ahe moandyandyi ipyhyga ġambatera. Ndapyryvi ġa. Gwereco ġa ojipe'ġa nembireko'ġa. Avove'ga ja rūi itambere'ia mono'ōhara'ga ja rūi ji rekoi nohō. ¹²A'u ji cinco jikira rupi. Dois jikira rupi ji nda'ui tanhi'i Tupana'ga pe javo. Nahā ji rekoi jipi. Amondo ji nde ve nhimbatera jipi. Ji herekorame dez mbatera ji amondo nde ve ojipeji,” ei fariseu'ga, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo ġa mbo'eavo.

¹³—Itambere'ia mono'ōhara'ga ki a'e te irupe ga o'ā ojipe'ġa hugwi. Ndojovavuri ga hepiage'yma yvaga koty. Onupanupā ga opoti'a opoa pyvō ovy'are'yma ġwaramo. Tupana'ga pe ga ei: “Tupana, ako te'varuhu ji. Terenhimonha'ngai ji rehe. Ji porogwety kiro!” ei itambere'ia mono'ōhara'ga Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁴—A'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'ohara'ga hugwi Tupana'ga imombori garekote'varuhua. A'ero ga jivrame gwonga pe Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: “Pyry kiro itambere'ia mono'ohara'ga.”

—Ojipe'ga pe fariseu'ga pe Tupana'ga nde'i: “Ndepyry nde.” A'ea rūi Tupana'ga ei. Kiroki ga e'i jihi ko huvihavamo ojipe'ga hohe pa javo – po ga ei a'ea onhimboheteavo onhimongovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Nderekoi nde huvihavamo. Nerenhimbohetei po nde hamo a'ero.” A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehē, ei Jesus'ga.

—Po ga nonhimbohetei ojipe'ga nderekokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Eko ti huvihavamo.” A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombyry tay'riva'ea pe

(Mateus 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵Aerē tayri'ga no, ojipe'ga ga nderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ga ndehe imombyryva ga pe javo. Tayri'ga nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Taperuri tayri'ga Jesus'ga pyri, ei ga.

¹⁶Jesus'ga ki a'e te e'i:

—Tuhu tuhē ti tayri'ga ji pyri, ei ga. Tapemombigi ti gāndura. A'ereki Tupana'ga pyry hete nanongara'ga'jave'ga pe okovo gānduvihavuhuhetero ga jikogame ojihe, ei Jesus'ga. ¹⁷Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tayri'ga ojiko uva'ga ndehe okovo gānemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ga oko tayri'ga ja rūi – ga ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma garemimbotarimova'ea rehe. Ga po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhuhetero a'ero nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Imbateheteva'ea nomondopapotari

(Mateus 19.16-30; Marcos 10.17-31)

¹⁸A'ero huvihava'ga ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe:

—Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehē jirekoaḡwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehē? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iga jate ko pyry, ei Jesus'ga. ²⁰Erekwaha ko nde Tupana'ga remimbo'eukaragwera Moisésva'ea pe ymyahū. Ga e'i ahe ve:

“Tererekoi ti ojipe'ga nembireko'ga.

Terejukai ti ojipe'ga.

Teremimi ti ojipe'ga hugwi.

Tane'mbei ti ojipe'ga mombe'gwovo tehe.

Emondo ti ejeaporoḡita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no,” ei

Tupana'ga, ei Jesus'ga.

²¹A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimomboakari ahendu katu ve ji, ei ga.

²²Ga renduvame Jesus'ga ei ga pe:

—Ojipeji rehe nderehygi ve Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Emondo pa ti embatera itambere'ia pyhyga. Kirē ti ema'ē eitambere'ia imbatere'yve'ga pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehē, ei

Jesus'ga. Nurā ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirē ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ga pe.

²³ Jesus'ga renduvame ga ndovy'ahetei. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero ġwaramo. ²⁴ Gavy'are'yma repiaga Jesus'ga ei:

—Hahy imbateve'ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo. Po ġa nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ġa garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. ²⁵ Tegwete yuranuhūa'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateheteve'ġa hohava Tupana'ga nhi-ġa rupi okoheterame ombatera rehe. Nurā po ti ġa ndojikogi ga rehe, ei Jesus'ga.

²⁶ A'ero garenduve'ġa ei:

—Ma'ġa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehē naerū?

²⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhē vyakotyve'ġa nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ġa pe. Tupana'ga pe reki nonhimimi. A'ereki ga ġa mbojiko ojihe ġa mbuhuruka ojipyri, ei Jesus'ga.

²⁸ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa ore orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo.

²⁹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me pe'jave'ġa pe no – kiroki ġa pe ja opohi ombatera hugwi gwe'yja'ġa hugwi no xako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi javo. A'e ji: Pyri hete po ti ga pe nehē – kiroki ga opohi ġwonga hugwi, gwuva'ga hugwi, oyhēa hugwi, oirū'ġa hugwi, ġwembirekohēa hugwi, gwa'y-ra'ġa hugwi. ³⁰ Po ga opohi pa ġwonga hugwi ġa hugwi no taho ti Jesus'ga rupi javo, a'ero aġwamo koji'i Tupana'ga imombyryhetei ga pe nehē. Aerē po ti Tupana'ga ga mongoi ojipyri ga mombytavo avuirama nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Mateus 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹ Kiro Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi irupe'i jara'ġa hugwi. Dozeve'ġa pe ga ei a'ero:

—Ji rendu ti. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. A'ero ihoi Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea rembikwatijapava rupi – kiroki a'ea ji mombe'u, ei Jesus'ga. ³² Aerē Jerusalém me po ti nhimondoukahava judeus'ġarūive'ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve onyvuna ji rehe nehē. ³³ Ipira apopyra pyvō po ti ġa ji nupanupāi ji mondohondohoga nehē. Kirē po ti ġa ji jukai nehē. Ko'emameva'ea py'rovo mokōi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehē vyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga dozeve'ġa pe.

³⁴ Dozeve'ġa nombaragwahavi ganhimombe'ua rehe reki. A'ereki onhimiva'ea ġa pe. Oyvyteri pe ġa ei:

—Marā ga'ea? Maraname ga ei na onhimombe'gwovo? ei ġa.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea

(Mateus 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Aerē Jesus'ga hogahoi. Kiro ga vahemi ġwerī cidade de Jericó pe. Pevo heakwagweve'ga apygi pehea rembeyvyri pe oporanduva itambere'ia rehe.

³⁶ Ġwendu ga he'yive'ġa kwavame onhipyvō onhimongyavo. A'ero ga ei:

—Maraname ġa kwaġakwavi?

³⁷ A'ero ġa ei ga pe:

—Jesus'ga kwavi kiro Nazarépeve'ga.

³⁸ A'ero ga onhi'iġa mondoid tanhirendu ti Jesus'ga jawo.

—Jesus! Nde ko Daviva'ea rymyminorol ei ga.

Nahā ga ei Jesus'ga pe. A'ereki ga ei oyvyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga ei eko ti ġanduvihavuhuhetero jawo.”

—Ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ga ei tanhimboheakwa katu ti ga opopoakara pyvō jawo.

³⁹ A'ero tenondeve'ġa ei ga pe:

—Epi! ei ġa ga pe tonhi'imbi ga jawo.

Koji'i ga onhi'iġa mondoid reki.

—Daviva'ea rymyminorol ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga pytai ga reruruka ojipyri. Ga rurame Jesus'ga ei ga pe:

⁴¹ —Marā po ti ji nde rerekoi nehē? Gara nde erepota?

A'ero ga ei:

—Ji mboheakwa katu jipojykaharetero, ei ga.

⁴² —Ehepia ti a'ero! ei Jesus'ga ga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurā nde reakwa-katuro kiro, ei Jesus'ga.

⁴³ Kotihī hete ga hepiagi a'ero. Ogwovo Jesus'ga rupi ga Tupana'ga mbohetei.

—Ndepyry hete nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe.

Pevoe'ġa na jitehe ġa ei gareakwakatua repiagame:

—Ndepyry hete nde ga mboheakwakatuavo! ei ġa Tupana'ga pe onhimongyavo.

Jesus'ga Zaqueu'ea pavēi

19 ¹ Kiro Jesus'ga hoi ovahema cidade de Jericó pype ogwovo mbytera rupi. ² Pevo Zaqueu'ga ruvi itambere'ia mono'ōhara'ġa nduvihava'ga. Imbate hete ko ga. ³ Ga Jesus'ga repia pota. “Marā po ga rekoi?” ei ga oyvyteri pe. Zaqueu'ga vyvive. Nurā ga ndohepiagi Jesus'ga he'yive'ġa ga mbotyvahivame. ⁴ Nurā ga nhani ġa pyvō okwava ogwovo ġa nenonde ojiupia i'yva rehe amoreira rehe. “Avo hugwi po ti ji Jesus'ga repiagi nehē,” ei ga oyvyteri pe. A'ereki Jesus'ga okwa ġwerī i'yva pyvō.

⁵ Ovahemame Jesus'ga rovavuri Zaqueu'ga koty ga repiaga jawo ga pe:

—Zaqueu! Haite! Ejy! Aġwamo ji tapyta neronga pype, ei Jesus'ga.

⁶ Kotihī ga jyvi i'yva hugwi a'ero gworygworyvamo Jesus'ga rehe ga rero-gwovo ġwonga pype. ⁷ A'ea ojipe'ġa ndopotaruhui onhimongyavo. A'ero ġa ei:

—Maranameuhū okote'varuhuve'ga rongga pype Jesus'ga oki opytapota pevo?

⁸ Aerē Zaqueu'ga ami onhi'iġa nhandepojykaharete'ga pe Jesus'ga pe.

—Ji rendu jipojykaharetero, ei ga Jesus'ga pe. Ambohovaja ti nhimbate-pava imondovo hovajara imbaterē'yve'ġa pe nehē. Ji ojipe'ġa moandyandyi ipyhygahyavo ġa hugwi ikwehe. Kiro po ti ji imondoa'javi ġa pe a'ero nehē. Po ojipeji mbatera ji apyhygahy ġa hugwi, a'ero po ti ji imondoid quatro ġa pe nehē. Nahā po ti ji imondoa'javi koji'i hete ġa pe nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁹ —Zaqueu, ei Jesus'ga ga pe. Aġwamo pe pejiko ji rehe, ndehe nenongapy-peve'ġa pavēi, imomboruka ji ve pejikote'varuhua pe hugwi. Orombojikoguka

ji jijihe. A'ereki nde ko Abraôva'a rakykwepohara no, ei Jesus'ga Zaqueu'ga pe. ¹⁰ A'ereki ji ajo yvya koty taheka ti ji yvyakotyve'ga imomboâ gândekote'varuhua gâ hugwi gâ mbojikoguka jijihe jawo. Kiroki gâ ndogwerekoi gwepiakatuhara'gâ oka'nhyve'gâ ja – gândekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jijoa yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Huvihava'ga omondo oitambere'ia dezve'ga pe

(Mateus 25.14-30)

¹¹ Gâ gwenduvame ga imombe'ui ojo'java'ea. A'ereki ga uhu gwerĩ Jerusale'm me. Omombe'u katu gâ gâ pe. A'ereki gâ e'i oyvyteri pe: "Nambegwei po ti Tupana'ga oko yvyakotyve'ga nduvihavuhetero Jerusalém me ore pyri nehẽ," ei gâ hepiapota. ¹² Nurã Jesus'ga ei gâ pe:

—Marã po ti hekoi yvyakotyve'ga pe gâ erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko jawo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'e ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Huvihava'ga hoi paivouhu ojipe'gâ gwyri pe. A'ereki ga e'i: "Pevove'ga huvihavuhu'ga ti te'i ji ve eko ti kiro ejigwyripeve'ga nduvihavuhuro jawo," ei ga.

¹³ —Ohoa renonde ga gâ mbuhurukari ojipyri dezve'ga ojipyri'gâ. Gâ pe ga imondomondo'i ojipeji itambere'ia gâ ndetakwera'ja tombohe'yjuhu ti gâ ji ve jawo. A'ero ga ei gâ pe: "Pepyhyphy ti mbatera nhiitambere'ia pyvõ. Aerẽ ti pema'emaẽ mbatera itambere'ia pyhyga koji'iva'ea. Nahanahã ti peporavyky nhiitambere'ia pyvõ koji'iva'ea imono'ono'o'ga aerẽ imbuhua ji ve," ei ga gâ pe.

—Kiro ga hoi gâ hugwi a'ero ogwovo paivouhu ojipe'gâ gwyri pe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Gagwyripeve'ga noarõhetei ga. Nurã gâ ei: "Tokoyme ti ga oreruvihavuhuro. Jararamo nhande xaho ga reviri jawo a'ea huvihavuhu'ga pe," ei gâ. A'ero paivouhu gâ hoi ovahema imombe'gwovo huvihavuhu'ga pe novĩa. ¹⁵ A'ereki ga e'i jipe ga pe eko ti gânduvihavuhuro jawo.

—A'ero gânduvihavuhuro ga jivyri paivouhua hugwi ua ogwyri pe. Ova-hemame kiro ga ojipyri'gâ mbuhurukari ojipyri – kiroki gâ pe ga omondo ojipeji oitambere'ia. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: "Maramomi kiro nhiitam-bere'ia gâ imbohe'yjukurame? Koji'iva'ea po gâ ipyhygi ji ve jirakykweri," ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Kiro gapyri'gâ ruri ga pyri jawo ga pe: "Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygama ji ipyhygi dez," ei ga.

¹⁷ —A'ero ga ei ojipyri'gâ pe: "Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Ojipeji te nde erembohe'yjuhu ji ve. Pevõ ko dez cidades teni. Akojapeve'gâ nduvihavamo ti eko kiro," ei ga ojipyri'gâ pe.

¹⁸ —Kiro ojipe'ga gapyri'gâ ruri ga pyri jawo ga pe: "Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygama ji ipyhygi cinco," ei ga.

¹⁹ —A'ero ga ei ojipyri'gâ pe:

—"Kwa. Pevõ ko cinco cidades teni. Akojapeve'gâ nduvihavamo ti eko kiro," ei ga ojipyri'gâ pe.

²⁰ —Kiro ojipe'ga gapyri'gâ ruri ga pyri jawo ga pe: "Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ehepia neitam-bere'ia – akoja

jitehe!” ei ga opojyakahara'ga pe. “Auvā ji neitamбере'ia tapy'ynhapira pyvō hepiakatuavo. ²¹ A'ereki ji akyhyji nde hugwi. A'ereki nde netiruahū. Nde nde-reporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ga hugwi ejive. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive,” ei ga opojyakahara'ga pe.

²² —A'ero ga ei ojipyryve'ga pe: “Ereko te'varuhu nde! Oja nde rehe nde ero g'waramo ji ve. Nde tuhē ere ji ve: 'Netiruahū nde ipyhyga ejive eporavykye'yma. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive.' Nahā nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitamбере'ia nde ve embohe'yi ti javo. ²³ Maraname nde neremondoi nhiitamбере'ia ikwepykara'ga pe banco pype? A'ero imbuhu'rağirē ojipe'ga pe po ga ombuhu koji'iva'ea nde ve ramo. Nahā po nde herekoi nhiitamбере'ia jirakykweri ramo. A'ero jirura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitamбере'ia koji'iva'ea reheve ramo,” ei ga ojipyryve'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁴ —Ga pe – kiroki ga o'ā ga pyri – ga pe ga ei: “Pepyhy nhiitamбере'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitamбере'ia nahā herekovo dez itambere'ia,” ei gapojyakahara'ga, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga renduve'ga ei Jesus'ga pe:

²⁵ —Tere'ei na orepojkaharetero. Gwereko jipe ga dez itambere'ia.

²⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—A'e ji pe me: Kiroki ga gwereko a'ea pyvō oporavykypota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvō javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

²⁷ —Nurā gapojyakahara'ga ei javo ojipyryve'ga pe, ei Jesus'ga. Koji'iva'ea ga ei javo: “Nhiarōe'ýve'ga – kiroki ga ndopotari tokoyme ti ga nhanderuviha-vuhuro javo ji ve – peho ti ga nderua avo ga jukavo jirovai pyteri pe,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga imombe'ui ga pe ojo'java'ea.

Jesus'ga ovahē Jerusalém me Domingo dos ramos

(Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; João 12.12-19)

²⁸ Imombe'urē ga hoi ga nenonde taho ji Jerusalém me javo. ²⁹ Ogwovo ga vahemi cidades'ia kotyi ve. Mokōi cidades'ia teni pevo. Ojipea ko Betfagé. Ojipea ko Betânia. Ohī cidades'ia vytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro ga ei mokonha'ga pe g'wemimbo'ehara'ga pe ga mondouka.

³⁰ —Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'e pe, ei Jesus'ga. Pevahe-mame po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea ra'ya jumentinho nehē. Ojugwa ga imo'ama yva rehe pevo. Ahe ndohoi ve i'arimo. Pekwahara ti herua avo.

³¹ Po ti ga ei pe me nehē: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ga ei na, a'ero ti pe'ji ga pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojyakaharete'ga – gaha e'i: 'Tareko'ā ti ji taho ti ji i'arimo javo'.” Nahā ti pe'ji ga pe imbuhuruka, ei Jesus'ga ga pe.

³² —Kwa, ei ga. Ogwovo ga vahemi hepiapava garemimombe'ua.

³³ Ga jumentinho kwaharavame ijara'ga ga ndepiagi. A'ero ijara'ga ei:

—Maraname pe ikwaharavi ta'ya?

³⁴ A'ero ga ei:

—Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojy kaharete'ga – gaha e'i: “Tare-ko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo.”

—Kwa, ei ãga.

³⁵ Jesus'ga pe ãga heruri a'ero herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ãga heropori inoãa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe. A'ero ga hoi i'arimo. ³⁶ Kiro ta'yra ga rerohoi pea rupi. Ga rerohorame ãga heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi imbokatuavo pehea ga pe. Nahã ãga Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga kiro u javo.

³⁷ Nahã Jesus'ga rerohoi pea rupi ga rerogwovo vytyra hugwi ga rerojyva ãwerĩ monte das Oliveiras hugwi. Nahã ga rerovahemi ãwerĩ Jerusalém me. A'ea rupi garemimbo'ehara'ãga ndoryndoryvamo Tupana'ga mboheteavo he'y-juhuve'ãga. Hahyahi hete ãnhi'ĩga ãga erame ga mboheteavo garemimonhi-momby'aheteva'ea rehe nhaporememo gapopoakara rehe ãgwembiepiaga rehe nhaporememo. ³⁸ ãga e'i:

—“Ga pe ti nhandepojy kaharete'ga tomombyry!

A'ereki nhandepojy kaharete'ga ga mbuhuruka avo eko ti ãganduvihavuhuhetero javo ga pe,” ei ãga.

“U katu yvagipeve'ga py'a ga rehe.

Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!” ei ãga.

³⁹ He'yive'ãga pyteri pe fariseus'ãga oko. Ndototari jara'ãga Jesus'ga remimbo'ehara'ãga erame Jesus'ga mboheteavo. Nurã ãga ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo emombi ti neremimbo'ehara'ãga, ei fariseus'ãga.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ãga pe:

—A'e ji pe me: Po ãga ji mbohete'pigi jave'yma, a'ero hahyahi po ti ita nhi'ĩga a'ea tuhẽ i'erame ji mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga ãga pe.

Jesus'ga ojehe'o Jerusalém rehe ipypeva'ea rehe

⁴¹ Kiro Jesus'ga vahẽãwerĩ cidade de Jerusalém me. Hepiagame ga jehe'oi hehe ipypeve'ãga ndehe no. ⁴² Ojehe'gwovo ga ei:

—Jerusalémmeva'ero po aãgwamo vehevi pe pemongiuka Tupana'ga nhi'ĩga pejipype ramo nahã imbaragwahava pepy'a nõgatua rehe ramo. A'ea ji apota novĩa. Emo pe napehendukatui. A'ero kiro pepy'a nõgatua onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga.

⁴³ —Aerẽ po ti pearõe'yve'ãga picidade apẽi yja japovo hovapiaramo picidade rekihyma nehẽ. Nahã po ti ãga pe atimani pe mohemukare'yma jugwi otavuka pe me nehẽ, ei Jesus'ga. ⁴⁴ A'ero po ti ãga imondurupavi picidade pe moka'nhymbava ipype nehẽ. Ndojikojikoga'javi ita ojogwehe penonga rehe ita apopyra rehe. Tupana'ga ji mbuhuruka pe pyri emombo ti ãgandekote'varuhua ãga hugwi javo. Emo pe napemomborukari ji ve pejikote'varuhua pemongiukare'yma Tupana'ga nhi'ĩga pejipype penhimombaragwahapota-re'yma pepy'a nõgatupotara rehe. Nurã po ti ga pe moka'nhymbavukari ãga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-17; Marcos 11.15-19; João 2.13-22)

⁴⁵ Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ãga jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohete'hai pe ovahema. Pevo okara hugwi mytu'ẽva'ea hugwi ga ãga mo'embavi ima'ehara'ãga

ipyhyhara'ga ndeheve – kiroki ga oma'e mbatera ipyhyga pevo ojatykahavuhua pyri. ⁴⁶ Ga pe ga ei:

—Ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi'i ti ga ji ve nhironga pype yvya koty ji mboheteavo,” ei

Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ga pe.

—Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ga ikwepykwepyga mbatera pyvõ Tupana'ga ronga pype,” pe'ji pe, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga ronga mongoukari iporomive'ga nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepykara'ga pe.

⁴⁷ Nane'ymi Jesus'ga judeus'ga mbo'embo'ei gajatykahavuhua pype. Emo ikwava'ehara'ga nduvihava'ga ojuka pota Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pavêi huvihava'ga pavêi no.

⁴⁸ —Maramarã po ti nhande ga jukai nehê? ei ga ojohupe.

Ndohekatui ga gajukahava rehe. A'ereki pevove'ga gwendu pota hete Jesus'ga nhi'iga ov'yaheteavo ga rehe onhimongyavo.

Ma'ga nde mbuhurukaruho avo? ei ahe Jesus'ga pe

(Mateus 21.23-27; Marcos 11.27-33)

20 ¹ Aerẽ Jesus'ga ga mbo'ei gajatykahavuhua pype templo pype. Omo-mbe'u katu ga ga pe pyryva'ea onhimombe'ua. Ga nhi'igame uhu ikwava'ehara'ga nduvihava'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pavêi xava'eve'ga pavêi no. ² Jesus'ga pe ga ei:

—Emombe'u ti ore ve. Ma'ga nde mbuhurukaruho avo nahanahã ti eko javo? Ma'ga e'i a'ea nde ve? ei ga Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji nhi'ipondekwa ti imombe'gwovo ji ve. ⁴ Ma'ga ombuhuruka João Batis-tava'ea? Aero ga ga mobatiza okovo garemimbotarimova'ea rupi. “Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marã pendeaporoğita a'ero naerũ? ei Jesus'ga ga pe.

⁵ A'ero ga ega'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehê: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava'ea nhi'igagwera naerũ?” Nahã po ti Jesus'ga ei nhande ve nehê. ⁶ Po ti nhande ei: Yvyakotyve'ga ombuhuruka João Batistava'ea, a'ero po ti nhandegwyripeve'ga henduvi nhanenhi'iga imombomombo ita nhande rehe nhande jukavo ipyvõ nehê. A'ereki nhandegwyripeve'ga e'i oyvyteri pe: “João Batistava'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A'iti a.” Nahã nhandegwyripeve'ga heroviari javo ahe ve oyvyteri pe, ei ga ojohupe.

⁷ Nurã ga ei Jesus'ga pe:

—Ma'ga po ombuhuruka João Batistava'ea? Ma'ga e'i ga pe, a'ero ga omobatiza ga? Ndorokwahavi, ei ga javo tehe ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehê – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo – gaha po ti ji namombe'ui pe me nehê, ei Jesus'ga.

Garemitymipyra repiakatuhara'ga okote'varuhuve'ga

(Mateus 21.33-46; Marcos 12.1-12)

⁹ A'ero pevove'ga pe Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga itymi yhypoa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga. Aerē ga ei ojipe'ga pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikohoa. A'ero jykyhava rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero nehē. He'yjuhu po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehē no,” ei kohoa jara'ga ģa pe.

—“Pry,” ei ģa. A'ero ģa pytai ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jijivrya'java nehē javo, ei Jesus'ga.

¹⁰—Aerē kiro jykyhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyryve'ga pe: “Eho ti ģa pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ģa pyri. Toyky ti ģa yva'ia imbuhuruka jiapo ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ga. Ogwovo ga vahemi ģa pyri imombe'gwovo ganhi'ģa ģa pe.

—Emo ģa nomondopotari yva'ia ga pe ga nupanupamo ga mondovo ojihu-gwi. Gapojate oho ģa hugwi a'ero.

¹¹—Aerē kohoa jara'ga ojipe'ga mondoi ojipyryve'ga togweru ti ga yva'ia ģa hugwi javo novia. A'ero gapyryve'ga hoi. Ga vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ģa ga nupanupai ojigwaraita ga rehe ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ģa hugwi a'ero.

¹²—Aerē kohoa jara'ga ojipe'ga mondoi ģa pyri novia ojipyryve'ga. Gapyry-ve'ga vahemame ģa pyri ģa ga kyti ga mu'umu'uma ga momboa.

¹³—A'ero kohoa jara'ga ei: “Marā po ti ji nhiremitymipyra repiakatuhara'ģa nderekoi? Amondo po ti ji jira'yra'ga ģa pyri nhiremia'nguhete'ga nehē. Po ti ģa ga rerekokatui imondovo ga pe ga repiagame nehē,” ei ga gwa'yra'ga mondovo novia.

¹⁴—Ogwovo gara'yra'ga vahemi uva'ga remitymipyra repiakatuhara'ģa pyri. Gara'yra'ga repiagame ģa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyaġwama. Tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa vyva nehē,” ei ģa.

¹⁵—A'ero ģa gara'yra'ga mombori kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imo-mbe'gwovo. Marā po ti kohoa jara'ga ģa nderekoi a'ero nehē? ¹⁶Ovahē po ti ga onhimitymipyra repiakatuhara'ģa moka'nhymbava gwa'yra'ga repyga nehē. A'ero ga ojipe'ga mongoi ġwemitymipyra repiakatuharamo, ei Jesus'ga.

Jesus'ga nhi'ģa renduvame pevove'ģa ei:

—Po ti na rūi nehē hamo!

¹⁷Ģa ndepiaheteavo Jesus'ga ei ģa pe:

—Nahā tuhē po ti nehē. Tupana'ga rembikwatijarukara ei:

“Onga apohara'ģa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ģa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.”

A'ea ikwatijariipya ei, ei Jesus'ga oarōe'yma mombe'gwovo ģa pe.

¹⁸—Kiroki ģa o'a akoja rehe ita rehe – ġahā po ti onhika'mbika'mbi nehē, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ģa ndehe nehē, a'ero po ti ita ģa ka'mbika'mbigi ģa mongu'ihuavo nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarōe'yve'ģa mbote'vara.

Césarva'ea rembiapoa itambere'ia

(Mateus 22.15-22; Marcos 12.13-17)

¹⁹A'ea rupi ģa ei ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ģa mbo'ehara'ģa ikwava'ehara'ģa nduvihava'ģa pavēi. Ga arōe'yma ģa ei:

—Jesus'ga nhande mombe'u o'te'varuhuavo nhande ve imombe'urame ojo'-java'ea peko akoja'ga ja javo nhande ve, ei ga.

Nurā ga Jesus'ga pyhypotarahivi kiro. Emo ga okyhyji pevove'ga hugwi. A'ereki pevove'ga oarō hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga javo. ²⁰Nurā gaambo'ehara'ga ikwava'ehara'ga nduvihava'-ga pavēi Jesus'ga rapekouhui okovo ganhi'iga rerojijyi pota. Ojipe'ga pe ga enhimimi:

—Peho ti Jesus'ga pyri ga renduva. Pekokatu'ā ti ga pyri tokwahavyme ti ga omoandyandyja. Po ti ga nomombe'ukatui a'itiheteva'ea, a'ero po ti ore ga mbotegwetei ga mondovo governador'ga pyri nehē. A'ero po ti ga ga pyhygu-kari ga rerekovo nehē, ei ga ga mondovouka Jesus'ga pyri.

—Kwa, ei ga ogwovo.

Ovahē ga Jesus'ga pyri. ²¹Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—Hupi hete nde eremombe'u orembo'eharamo. A'itihēva'ea rehe nde ore mbo'e. A'ea rehe jate nde rekoi ekyhyjie'yma ojipe'ga hugwi ekoe'yma huvi-hava'ga ndehe jate. Nderekoi nde embohetetehea rehe no. Tupana'ga remi-mbotarimova'ea rehe nde ore mbo'e katu, ei ga Jesus'ga pe. ²²Marā nderea-poroğita? César'gareheve'ga e'i: "Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oğukarame," ei ga. Mara'ngu po nde javo: "Timondo ti"? Mara'ngu po nde javo: "Timondoye ti"? Marāi nde? ei ga Jesus'ga pe.

²³Ojohupe ga ei:

—"Tapemondoi ti César'ga pe," e po ti ga nhande ve nehē hamo, ei ga ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehē. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehē, ei ga ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurā ga ei ga pe:

²⁴—Pehepiuka ti ji ve itambere'ia moeda.

A'ero ga hepiukari ga pe. A'ero ga ei:

—Ma'ga ra'angava hehe? Ma'ga ndera ga okwatija inoğa hehe? ei Jesus'ga. A'ero ga ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhē ga okwatija inoğa hehe.

²⁵A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

Yvyakotyve'ga pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ga onhi-kwava'eğa ga pe javo.

²⁶Hupi hete Jesus'ga imombe'ui tomondo ti ga César'ga pe javo. A'ero tegwete ga pe Jesus'ga moandyandyihava pevove'ga ga renduvame a'ero. Onhimomby'avo Jesus'ga nhi'iga rehe ga nonhi'igajavi.

Ombogwerahavirē omanove'ga nahembirekoa'javi

(Mateus 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷Kiro saduceus'ga nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ga ndogweroviari omano-ve'ga mbogwerahava. Ua ga ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbotegweteavouka nhande ve onhi'igame nehē?

A'ea ga ei ojohupe ua ovahema Jesus'ga pyri.

²⁸Nde ko orembo'eharamo javo, ġa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisés'va'ea okwatija hako tokwaha ti ġa javo. Aherembikwatijara e'i:

“Po akwaimbae'ga irū'ga manoi ta'yre'ymame ġwembirekohēa pe, a'ero ti ga tahembireko hēa pavēi.

Ta'y ti ga hēa pe nhiirūva'ea togwereko gwakykwepohara'ġa javo.”

A'ea Moisés'va'ea ikwatijari hako, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁹Kiro ġa imombe'ui omanove'ġa Jesus'ga pe. Ġa e'i:

—Ymya seteva'ea onhoirūva'ea hako, ei ġa Jesus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerē akwaimba'eva'ea manoi. ³⁰A'ero aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo Moisés'va'ea nhi'po'ruavo. Ndata'yri ahe aherembirekokwerava'ea pe. Aerē ahe manoi no. ³¹Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ġa. Na jitehe jarava'ea onhoirūva'ea nhaporemo ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoi ojopy'ropy'rovo. ³²Aerē mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kunhangwerava'ea kako, ei ġa Jesus'ga pe.

³³—Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe. Omanove'ġa mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehē. Ma'ġa nembirekoro po kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea onhoirūva'ea hambireko kunhangwerava'ea pavēi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ġa mbogwerahava.

³⁴Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Avo yvya koty akwaimbae'ġa nembirekoro. Ojipe'ġa kunhangwera'ġa mohembirekoi no. ³⁵Jara'ġa pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Jihi a'e pe me: Pepyry pe. A'ero po ti ji pe mbogweravi omanove'ġa mbogwerahava rupi pe mombytavo ji pyri nehē.” Nahā po ti Tupana'ga ei ġa pe nehē. Ġahā kirē nahembirekoa'javi nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. ³⁶Tegwete ġa-manoa'java no. A'ereki ġa oko Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja. Yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa oko omanoe'yma. Na jitehe po ti Tupana'ga remimbogwerave'ġa nomanoa'javi nehē no. Tupana'ga ra'yramo ġa ndekoi Tupana'ga remimbogwerava'ero ġwaramo, ei Jesus'ga.

³⁷—Moisés'va'ea vehevi imboukwahavi nhande ve ikwahavuka ahembo-gwerahava ikwatijame i'yva mombe'ua ikaja pyteripeva'ea mombe'ua. A'ereki imombe'urame a'ea ahe okwatija javo:

“Tupana'ga ei: ‘Jihi ko Tupanamo.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete’.”

A'ea Moisés'va'ea okwatija Abraão'va'ea manorē Isaquēva'ea manorē Jacó'va'ea manorē. Ikwatijame nahā Moisés'va'ea ikwahavukari nhande ve ġa okoji javo. ³⁸A'ereki Moisés'va'ea nde'i: “Tupana'ga ei: ‘Abraão'va'ea ji mbohete’.” A'ea rūi ahe e'i ikwatija. A'ereki Tupana'ga pe ġa okoji. “Oko pa ġa avuirama,” ei Tupana'ga ikwahava, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

³⁹Kiro judeus'ga mbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo hupi hete nde nhi'i'gi ahembogwerahava mombe'-gwovo, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰A'ero ga nhaporemō nde'ia'javaḡwami tuhē Jesus'ga pe maramarā jave'yma. A'ereki ga okyhyji ga hugwi ga okwaha pa jawo.

Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojykaharetea no

(Mateus 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—He'yive'ga ei: “Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ko Daviva'ea rymyminoa.” A'ea ga ei, ei Jesus'ga. Maraname ga ei a'ea ga pe? ⁴²A'ereki ymyahū Daviva'ea tuhē okwatija inoḡa livro de Salmos rehe. Ikwatijame ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy naē ji pyri jijohukoty rūi ekovo huvihavamo epytavo.

⁴³Tamongo ti ji nearōe'ḡve'ga neremimbotarimova'ea rehe nehē,’ ei

Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁴⁴A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojykaharetero oko jawo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ga pe ga mbojapyakavo.

Judeusva'ea mbo'eharava'ea onhimbohete tehe

(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

⁴⁵Pevove'ga nhaporemō ḡwenduvame Jesus'ga ei ḡwemimbo'ehara'ga pe:

⁴⁶—Penhimboko'i ti. Tapekoi ti judeus'ga mbo'ehara'ga ja. A'ereki ga onhimboheteuhu. Omongi pota ga opipukuhua tianderepia ti ga nhande mbohe-teavo jawo. Ikatuuu ga pe ojipe'ga mbaragwahavame ga ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'igatuavo ga pe orembo'ehara jawo ga pe.

—Nhandejatykahava pype ga oapy nhanderuvihava'ga apykava rehe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Tianderepia pa ti ga nhande mboheteavo,” ei ga. “A'ereki nhande ḡanduvihavuhetero xako.” Na jitehe ga ei oyvyteri pe i'upota toryva jara'ga pyri toryva repiagame.

⁴⁷—Opojykaahy ga mbatera aherembirekokwera'ga hugwi, ei Jesus'ga. Onhi'imbukuhu tehe ga Tupana'ga pe. Oyvyteri pe ga ei: “Nhande renduvame po ti ojipe'ga ei nhande ve oarō hete ga Tupana'ga jawo,” ei ga oyvyteri pe. Nurā jate ga nhi'inhi'igi Tupana'ga pe ahe moandyandyita, ei Jesus'ga. A'ero kaitu po ti hahy hete ga pe nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Aherembirekokwerava'ea remimondoa

(Marcos 12.41-44)

21 ¹Kiro judeus'ga jatykahavuhu pe Jesus'ga imbateve'ga ndepiagi ga imondorame itambere'ia hyrua pype. ²Ga aherembirekokwerahēa repiagi hēa imondorame oitambere'ia ipype imbatere'yvehēa. Mokōi itambere'ia hēa imondoi ipype duas moedas. ³A'ero Jesus'ga ei:

—A'e katu ji nde ve: Kia aherembirekokwerahēa remimondoa imbatere'yvehēa remimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ḡanemimondoa hohe pa. ⁴A'ereki he'yiva'ea ga omombyta itambere'ia ojive imondorame Tupana'ga pe hyrua

pype. Hēa ki a'e te mokoi'i te hēa herekoi itambere'ia. Hēa imondopavi reki oapoa ipype, ei Jesus'ga.

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaḡwama

(Mateus 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵Aerē ojipe'ḡa ei:

—Ikatu hete nhandejatykahavuhua ita apopyra. Omondo ḡa itauhua pyryva'ea japokaturame ymyahū. Ombojigwa ḡa ojatykahavuhua a'ea pyvō ojipea pyvō no timbohete Tupana'ga javo.

A'ero Jesus'ga ei:

⁶—Pehepia pe nhandejatykahavuhua avo. Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojo-gwehe itauhua nehē. Omonduru pa po ti ḡa inoḡa nehē, ei Jesus'ga ḡa pe.

Hahyheteaḡwama Jesus'gareheve'ḡa pe

(Mateus 24.3-14; Marcos 13.3-13)

⁷A'ero ḡa ei ga pe:

—Orembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ḡa Jesus'ga pe. Maname po ti ḡa imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhimomby'ava'ea nehē ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi imonduruḡwerihava po ti kiro javo, ei ḡa.

⁸A'ero Jesus'ga ei:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyjukari ti ḡa pe. Aerē po ti he'yjuhuve'ḡa uhu ji ra'āra'āteheavo javo nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbu-hurukaramo. Kiro mbapava uhu ahemoka'nhymbahava a'ero,” e'i po ti ḡa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. Tapehendukatui ti ḡa a'ero.

⁹—Aerē po ti ojipe'ḡa tavukari ojipe'ḡa pe nehē. Ojipe'ḡa po ti ndokopotari gwuvihavuhu'ḡa nhi'iḡa rupi nehē. A'ero po ti ḡa ndekoi ojogwehe nehē. Imombe'urame pe me ti tapenhimongyhyjiukari ḡa pe. Otavuka tuhē po ti ḡa nehē. A'ea rupi rūi po ti mbapavakotyva'ea nehē, ei Jesus'ga.

Ojipea Jesus'ga ei ḡa pe:

¹⁰—Ḡagwyrivepe'ḡa po ti oko na'ē ojipe'ḡa gwyrivepe'ḡa ndehe otavuka ḡa pe nehē. Ojipe'ḡa nduvihavuhu'ḡa po ti omondo ojigwyrivepe'ḡa otavuka ojipe'ḡa nduvihavuhu'ḡa gwyrivepe'ḡa pe nehē, ei Jesus'ga. ¹¹Omyomyi po ti yvya avo nehē. Pevo po ti yvya imyimi nehē no, ei Jesus'ga. Ahā po ti ḡa pe mbatera avo nehē. Pevo po ti ty'ara ḡa jukai nehē no, ei Jesus'ga. Itetiruamba po ti ḡa nehē. Opihipihi po ti ḡa karugwara ojohugwi nehē, ei Jesus'ga. Yvaga hugwi ahemongyhyjiva'ea jipiukari ikwahavukava'ea ahe mongyhyjiavo nehē, ei Jesus'ga.

¹²—A'ea renonde po ti ḡa pe pyhygi okote'varuhuavo pe me nehē. Ḡa po ti pe nderohoahyi pende'yja'ḡa jatykahai pe ipypeve'ḡa nduvihava'ḡa ndovai pyteri pe pe mondovouka cadeia pype nehē. Ḡa po ti pe nderohoukari huviha-vuhu'ḡa ndovai pyteri pe nehē governador'ḡa ndovai pyteri pe no. Ḡandovai pyteri pe po ti ḡa pe nderohoukari nehē timboja tehe ti ḡa ndehe javo. Nahā po ti ḡa ndekote'varuhui pe me pejikoga ḡwaramo ji rehe nehē, ei Jesus'ga.

¹³—A'ea rupi po ti pe ji mombe'ui ḡa pe nehē tojiko ti ḡa Jesus'ga rehe javo. Nahā po ti pe pyryva'ea mombe'ui ḡa pe nehē. ¹⁴Tape'ei na'ē ti pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'iḡi ḡa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. Pe'ji

ti kiro pejiyvyteri pe: “Ndiapayakai nhande nhanenhi’iġa rehe.” A’ea ti pe’ji, ei Jesus’ga ġa pe. ¹⁵ Jihi po ti akwahaheteuka pe me pe mbo’eavo nehē. Nurā po ti pe ekatui penhiarōe’ŷve’ġa pe nehē. A’ero po ti ġa ndipopoakari pe me pe nhi’iġame nahā. Tegwete po ti ġa’ete’varuhua penhi’iġa pe nehē, ei Jesus’ga.

¹⁶—Penduva’ġa vehevi po ti pe pyhygukari pey’ġa vehevi peirū’ġa vehevi pende’ja’ġa vehevi. Kiroki ġa ojikoty’a pe pavēi – ġahā pe pyhyguka no. Ġa nhaporemō po ti pe pyhygukari pe mondouka gwuvihavuhu’ġa pe nehē. Jaramo pe ġa pe jukauka nehē. ¹⁷ Nahā po ti ġa ndekopavi pe ndehe pe arōhe-tee’yma nehē pendekoro ġwaramo jireheva’ero, ei Jesus’ga.

¹⁸—A’ero po ti Tupana’ga pe pokogi pe moka’nhyimbavukare’yma ġa pe nehē. Pe’ava vehevi po ti Tupana’ga hepiakatui nehē. ¹⁹ Penhimboitaro ġwaramo pejikoga ga rehe po ti pe ndekoi avuirama Tupana’ga pyri nehē, ei Jesus’ga.

Jesus’ga omombe’u Jerusalém mondurugaġwama

(Mateus 24.15-21; Marcos 13.14-19)

²⁰—Aerē po ti pe hepiagi soldados’ġa cidade de Jerusalém atimaname nehē. Nahā po ti he’juhuve’ġa tavukari Jerusalémmeve’ġa pe nehē. A’ea repiagame po ti pe ikwahavi Jerusalém mondurugwerihava nehē, ei Jesus’ga. ²¹ A’ero Judéiapeve’ġa ti toka’nhy onhana yvytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus’ga. Jerusalémmeve’ġa ti toho Jerusalém hugwi nehē. Nhuhumeve’ġa ti tokiyme Jerusalém me nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus’ga. ²² A’ereki Jerusalém monduruga rupi po ti Tupana’ga jipygi nehē. Nahā po ti hekoi Tupana’ga nhi’ipo’ruavo pa ymyahūva’ea po’ruavo pa. A’ereki ymyahū ga e’i ikwatijaruka nahanahā po ti ji jipygi nhia’rōe’ŷve’ġa ndehe nehē javo, ei Jesus’ga.

²³—Iporia’i po ti ipuru’ave’ġa a’ea rupi oka’nhyopotarame nehē. Iporia’i po ti ġa nehē no – kiroki ġa omoka’mbuka’mbu gwa’yra’ġa nenonhapotarame, ei Jesus’ga.

—Tiruahū hete po ti judeus’ġa pe nehē. Ndukatui po ti ġapy’a nehē. Onhimonha’nga hete po ti Tupana’ga okouvouka ġa ndehe nehē. ²⁴ Judeus’ġarūive’ġa pe ti Tupana’ga ġa jukaukari nehē. Itakyhea’javuhuva’ea pyvō po ti judeus’ġarūive’ġa jara’ġa jukai nehē. Ġa po ti opyhy jara’ġa nderogwovo ogwryi pe nhaporemō nehē no. Nahanahā po ti ġa ġa mbokwaki’opavi Jerusalém hugwi nehē. A’ero Jerusalém ġa imondurupavi nehē. Nahanahā po ti Tupana’ga Jerusalém rerekote’vate’varuhukari judeus’ġarūive’ġa pe nehē. Emo po ti aerē ga ndogwerekōa’javukari ġa pe ġa mombiguka nehē, ei Jesus’ga.

Jesus’ga rura’javaġwama

(Mateus 24.29-31; Marcos 13.24-27)

²⁵—Aerē po ti ahemongyhyjiva’ea jipiukari okovo kwara rehe jahya rehe jaytata’ia rehe ikwahavuka nehē. A’ero po ti yvyakotyve’ġa gwyrive’ġa py’a ndukatui nehē. Ndovy’arihu po ti ġa nehē.

—Ipyambu paranauhūa nehē. Moumbe hete po ti typepemuhūa nehē. A’ero po ti ġa nhimomby’ai ikwahave’yma javo nehē: “Maraname po?” e po ti ġa.

²⁶—Oġwyġwy po ti ipopoakava’ea vyagipeva’ea nehē, ei Jesus’ga. A’ero po ti yvyakotyve’ġa mano’ātehei okyhyjiavo nehē. “Marā po ti nhande rekoī nehē?” e po ti ġa onhimboko’iavo nehē.

²⁷—A'ero po ti ġa ji repiagi ji rura'javame yvaġatiġa pyteri pe nehē yvya-kotyva'ero yvagipeva'ero. Jipopoakara po ti ġa gwepia nehē no. Nhirendy-jandy'java po ti ġa hepiagi nehē no jikatuhetea, ei Jesus'ga. ²⁸Ahemongy-hyji hava uġwerīrame Tupana'ga po ti pe mbopiro'yġwerī pendekote'varuhua hugwi nehē. Nurā po ti pepo'ā pejovavua tahepia ti ji Jesus'ga rura javo pejoryjoryvamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Mateus 24.32-35; Marcos 13.28-31)

²⁹Kiro Jesus'ga ġa mbo'ei ojo'java'ea pyvō. Imombe'gwovo ga ei:

—Pekwahava'ja ti figo'yva ojipea'yva reheve nhaporemō. ³⁰Henhunhame huangyra pe tuhē pe'e hepiaga: “Kwaria ġwerī kiro,” pe'e pe. ³¹Na jitehe hepiagame akoja ahemonghyji va'ea po ti pe ikwahavi nehē, kiro Tupana'ga oko ġwerī yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³²—Imombe'ukatuavo ji ei pe me, ei Jesus'ga. Aġwamove'ġa ndeko jirame po ti akoja ihopavi japiavo, ei Jesus'ga. ³³Opa po ti yvaga yvya pavēi nehē. Nhinhi'ġa po ti ndopavaġwami opopoakapige'yma okovo a'itituhēva'ero avui-rama nehē, ei Jesus'ga.

Ji mboha'u ti, ei Jesus'ga

³⁴—Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Tape'ui ti ahemboheagwryva'ea peji gwoji gwovo toryvi pe. A'ereki i'urame ahe ndojapyakakatui jirura'java rehe. Tape'ei ti peji vytyteri pe: “Maramarā po ti nhande rekoi nehē?” Tape'ei ti na. Tapejapyakauhui ti peji he mbatera rehe no. A'ereki hehe pa pejapyakauhurame pe napenhimboko'i ji mboha'uve'yma. Naname po ti ji pe mo'maġi a'ero ji rurame pendekote'varuhua repiaga nehē. ³⁵Nahā po ti yvyakotyve'ġa pe nhaporemō ġa ji mboha'uve'ymame. Noka'nhymi ġa ji hugwi jirura'javame nehē, ei Jesus'ga.

³⁶—Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Pe'ji ti Tupana'ga pe jipi nehē: “Ore mbopopoaka ti toromboita ti oroka'nhyma hahy-va'ea hugwi nehē aerēva'ea hugwi nehē. Ore mbopopoaka ti torepoyja hete ti oro'ama Jesus'ga rovai pyteri pe orokoheteavo ġwaramo ganhi'ġa rupi.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe jipi nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³⁷Nane'ymi arimo Jesus'ga ġa mbo'ei ġajatykahavuhua pype templo pype. Ypytuna nanani ga hoi Jerusalēm hugwi ogwovo yvytyri pe monte das Oliveiras pe opytavo pevo ypytunimo. ³⁸Ypyhajive ojatykave'ġa uhu pa ga pyri ojatykahavuhua pype tihendu ti ganhi'ġa javo.

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; João 11.45-53)

22 ¹Kiro judeus'ga japoi ġwerī toryva – kiroki toryva pe ġa ei: Páscoa. Toryvi pe ġa i'ui pāo ndovuriva'ea. ²Ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa e'i judeus'ga mbo'ehara'ġa pavēi:

—Marā po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehē?

Nahā ġa ei novīa. Emo ġa okyhyji ojatykave'ġa hugwi. A'ereki ojatykave'ġa oarō hete Jesus'ga onhimongyavo.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo

(Mateus 26.14-16; Marcos 14.10-11)

³Kiro Satanás'ga Judasva'ea pojykai. Judas Iscariotes, ei ġa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea novia. ⁴Judasva'ea hoi Jesus'ga hugwi ogwovo ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa pyri guardas'ġa pyri no – kiroki guardas'ġa gwepia katu judeus'ġa jatykahavuhua. Ovahemame ġa pyri ahe ei ġa pe:

—Tapyhyguka ti ji Jesus'ga mondovouka pe me. Marā po ti a'ero nehē?

A'ea ahe ei ġa pe ġa monhi'ġa a'ea rehe. ⁵Horyory ġa ahe renduvame. A'ero ġa ei ahe ve:

—Toromondo ti itambere'ia nde ve a'ero.

⁶—Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji ga pe me nehē, ei ahe herogwovo.

Aerē ahe ei oyvyteri pe gweaporoġitaro: “Maraġatu po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhyguka ġa pe ojatykave'ġa ndakykweri nehē?” ei ahe oyvyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi

(Mateus 26.17-25; Marcos 14.12-21; João 13.21-30)

⁷Aerē kiro toryva Páscoa. A'ea rupi jitehe nanani judeus'ġa i'ui pāo ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe ġa ojuka mbatepyryva cordeiro. ⁸Nurā Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe no:

—Peho ti imboavujikwea mbatera nhande ve ti'u ti Páscoa rupi, ei ga.

⁹A'ero ġa ei ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nehē?

¹⁰A'ero ga ei ġa pe:

—Ji rendu ti. Peho ti cidade pe. Pe horame po ti akwaimbae'ga pe novatī yhya rerua yhya reruhava pype nehē. Peho ti ga reviri. Ga horame onga pype ti peho ga reviri ipype no. ¹¹Pe'ji ti onga jara'ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Mome po hyrua ruvi? Ta'u ti mbatera ipype nhiremimbo'ehara'ġa pavēi Páscoa rupi,’ ei nhanembo'ehara'ga nde ve.” A'ea ti pe'ji ga pe, ei Jesus'ga. ¹²A'ero po ti ga hepiukari pe me hyruhua i'ukava ruhava onga jo'ari pe nehē. Pevo ti pemboavujikwe.

A'ea Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe ġa mondovo.

¹³A'ero ġa hoi cidade pe hepiapava garemimombe'ua. A'ero ġa japoi mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'ġa rupi. A'ero Jesus'ga hoi pevo no ovahema.

Jesus'ga omondo ahe ve pāo vinho reheve

(Mateus 26.26-30; Marcos 14.22-26; 1 Coríntios 11.23-25)

¹⁴Kiro ġa o'u ġwerī. A'ero Jesus'ga apygi mesa pyri. Dozeve'ġa gamoirūhara'ġa oapy ga pyri mesa pyri. ¹⁵Kiro ga ei ġa pe:

—Kiroġweva'ea rupi ji a'u pota hete mbatera pe pavēi Páscoa rupi jijukahava renonde. ¹⁶A'ereki a'e ji pe me: Kirē po ti ji nda'ua'javi te Páscoa rupi nehē. Aerē nhanderuvihavuhuhetero Tupana'ga imondopavame ġwemimbotarimova'ea rupi jate po ti gareheve'ġa mbopiro'ypahava apiavo ihoi nehē. A'ea rupi po ti ji japoi toryva jiroryvamo ġa pavēi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁷Copo ga ipyhygi. Ipype oko vinho. Hehe ga nhi'īgi Tupana'ga pe nde pyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'igirē ga pe ga ei omoirūhara'ga pe:

—Koro, ei ga ġa pe imondovo copo ġa pe. Pema'emaē ti pejive i'gwoi'gwovo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸A'e ji pe me: Nda'ua'javi te po ti ji vinho nehē, ei Jesus'ga. Aerē huvihavuhuhetero Tupana'ga imondopavame ġwemimbotarimova'ea rupi jate po ti ji japo toryva jiroryvamo gareheve'ga pavēi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁹Kiro ga ipyhygi pāo. Hehe ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'igirē ga haygwe'rogwe'rogi pāo imondomondovo omoirūhara'ga pe pe'u ti javo. Aero ga ei:

—A'ea ko jira'oa, ei ga imondomondovo pāo ġa pe. Aere'ī po ti hajiheve'ga ji pyhygi nehē ojigwaraita jira'oa rehe ji jukavo nehē. Nahā po ti ji manoi pe me pendepykaramo nehē. Ji manorē nahā ti pe'ua'ja'ja ojipea pāo imoka'nhyme'yma nhimanoa pe me nehē, ei Jesus'ga.

²⁰Aerē ġa i'ui mbatera imboavujikweva'ea. Ģa i'urē mbatera ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Kiro ga imondoi vinho ġa pe. Aero ga ei:

—A'ea ko jirekoa, ei ga imondovo vinho ġa pe. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jujukauka nehē. Nahā po ti ji manoi vyvakotyve'ga ndepyga nehē. A'ereki Tupana'ga ipyahuva'ea mombe'gwovo e'i: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurā jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehē ġwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga.

²¹—Pehepia ti! Kiroki ga ji pyhyguka ġwerī jujukahara'ga pe – gaha oapy ji pyri imondovo opoa mesa rehe! ²²A'iti a. Tamano ti ji vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ereki Tupana'ga e'i ymyahū aerē ti emano javo ji ve. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jujukahara'ga pe – ga pe po ti tiruahū hete nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²³A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

—Manamo po ti nhande Jesus'ga pyhygukari nehē? ei ġa ojohupe onhimomby'avo.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

²⁴Aere'ī Jesus'ga moirūhara'ga jogwayvari ojogwehe. Ojohupe ġa ei:

—Manamo nhande johe?

²⁵A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Judeus'garūive'ga nduvihavuhu'ga ipopoaka okote'varuhuavo ogwyrivepe'ga pe ġa mboravakyheteavo ojive. Jara'ga inoġi ojihe Ahepokohara. Nahā ġa ipotari ojaramo onhimboheteavo ji apoko jigwyrivepe'ga javo tehe, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶—Ģa ja rūi ti pejogwereko pejikovo ġwaramo jireheva'ero. Kiroki ga oko penduvihavamo jireheva'ero – gaha ti toko pejipyrive'ga ja, ei Jesus'ga. ²⁷Manamo ġa johe? ei Jesus'ga. Mara'ngu po pe javo: “Kiroki ga oapy na'ē i'gwovo mbatera ojipyrive'ga imboavujikwerirē ga pe”? Mara'ngu po pe javo: “Kiroki ga omboavujikwe mbatera imondovo mesa rehe to'u na'ē ojipe'ga aerē jihi javo”? Marāi pe? ei Jesus'ga. Manamo ġa johe?

—Jihi amombe'u pe me: Gaha – kiroki ga oapy i'gwovo na'ē – gaha oko ġa hohe pa. Na tuhē. Jihi ako penduvihavamo. Emo pepyrive'ga ja reki ji pe pokogi, ei Jesus'ga.

²⁸—Pehe aḡwamo vehevi pepyta ji moiruamo jipi pepohire'yma ji hugwi hahyrame ji ve. ²⁹Nurā po ti ji tuhē pe mongoi nehē peko ti huvihavuhuro javo. Tupana'ga jiruva'ga ei ji ve: “Ereko ti nde ḡanduvihavuhuhetero nehē.” Nahā ga ei ji ve. Na jitehe po ti ji pe mongoi nehē peko ti huvihavuhuro javo.

³⁰—A'ero po ti pe i'ui jiapo pyri mesa pyri ji rekorame vyakotyve'ḡa nduvihavuhuhetero nehē. Pe po ti peapy ikatuva'ea rehe huvihavuhu'ḡa apykava rehe nehē pejikovo peje'yja'ḡa nduvihavuhuro Israelva'ea rakykwepohara'ḡa nduvihavuhuro. Doze ko ḡa oko huvihavamo ojiheve'ḡa pavēi pende'yja'ḡa israelitas'ḡa. Pehe po ti peapy oina nehē xa'e ti ḡa pe ḡandeaporoḡita rehe javo, ei Jesus'ga omoirūhara'ḡa pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahā ti ne'mbe javo

(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; João 13.36-38)

³¹Kiro Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Ehendu hete. Ombogwa ahe trigo yrupema pyvō tape'a ti ji ite'varuhuva'ea ikatuva'ea hugwi javo. Na jitehe Satanás'ga pe nderekopotari tahepia ti ji ḡajikoga Jesus'ga rehe javo. A'ero Tupana'ga ei Satanás'ga pe: “Ehepia ti ḡajikoga a'ero,” ei ga. Kiro po ti Satanás'ga pe nderekoi pe mbopohipota ji hugwi a'ero nehē ojigwaraita pe ndehe nehē, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³²—Ji ikwahavame Satanás'ga penderekopotara, ji nhi'iḡi Tupana'ga pe nde mombe'gwovo ga pe nde repyga, ei Jesus'ga Simão'ga pe. A'e ji ga pe: Tojiko hete jitehe ti Simão'ga ji rehe nehē. Terembojikopigukari ti ga Satanás'ga pe a'ero. A'ea ji ei Tupana'ga pe, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'ereki hahy hete nde ve Satanás'ga nde mbopohirame. Aerē po ti nde reaporogitakatua'javamo ejikoga ji rehe nehē. Kirē ti enhi'ī ḡa pe nemoirūhara'ḡa pe ḡa mbovy'a ḡa monhimimiranama – kiroki avove'ḡa nhiremimbo'ehara'ḡa, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³³A'ero Simão'ga ei Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe:

—Nde pavēi po ti ji hoi nehē. Po ti ḡa nde mongi cadeia pype nehē, na ḡa ji mongi a'ero nehē no. Po ti ḡa nde jukai nehē, na ḡa ji jukai a'ero nehē no, ei ga.

³⁴—Pedro, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'e ji nde ve: Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Três po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiḡa nhi'iḡa renonde nehē, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

Peroho ti, ei Jesus'ga javo ḡa'apoa pe

³⁵Kiro Jesus'ga ei omoirūhara'ḡa pe:

—Ymya'ī ji pe mondoukari Tupana'ga nhi'iḡa mombe'gwovouka ahe ve. A'ea rupi a'e ji pe me: Taperohoi ti itambere'ia, sacola, sandálias irūa. Marā pe me a'ea rupi raikwehe? Napembateri? Marā pe ndekoi raikwehe?

A'ero ḡa ei ga pe:

—Orogwereko ore a'ea rupi, ei ḡa.

³⁶—Kiro hajihea ji imombe'ui pe me, ei Jesus'ga ḡa pe. Po pe pereko itambere'ia, a'ero ti peroho. Po pe pereko sacola, a'ero ti peroho. Po pe ndaperekoi itakyhea'javuhuva'ea, a'ero ti pemondo peapoa pepira arimova'ea paletó ipyhyga itambere'ia. A'ero ti pepyhy itakyhea'javuhuva'ea pejive itambere'ia

rehe. ³⁷A'ereki ji a'e pe me: Kiro po ti nhimombe'ua po'ruavo toho nehē – kiroki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Ga jukauka po ti ġa ei nehē: ‘Ga ko okote'varuhu’.” A'ea ikwatijaripyra e'i ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Nahā kiro hekoi nehē. A'ereki ji ahygahi pa ġwerī nhimombe'ua rehe, ei Jesus'ga.

³⁸A'ero Jesus'ga moirūhara'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ehepia orepojykaharetero, ei ġa. Agwa ko mokōi itakyhea'javuhuva'ea.

A'ero ga ei ġa pe:

—Kirupi te!

Jesus'ga oko oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe

(Mateus 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹Kiro ga hoi ogwovo yvytyri pe oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe. Oho ga pevo jipi. Kiro garemimbo'ehara'ġa hoi ga rupi. ⁴⁰Ovahemame pevo Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhi'ī ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴¹Hehemo'i ga hoi ġa hugwi ġwenypy'anduruga tanhi'ī ti Tupana'ga pe javo. Onhi'ī ga pe a'ero.

⁴²—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Nde ipotarama ti terembohurukari hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ġa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴³Kiro Tupana'gapyrive'ga jipiukari Jesus'ga pe ua yvaga hugwi Jesus'ga mbopopoaka. ⁴⁴Hahy hete Jesus'ga yvyteri pe ga rekoveveuhuavo ġwaramo. Nurā ga nhi'ihetei Tupana'ga pe. Gwy'ajyguhu ga. Otururu hete ga hugwi yvyvo gary'aja. Garekoa ja hete itururui.

⁴⁵Aerē ga nhi'imbavi Tupana'ga pe opo'ama'java ojivya ġwemimbo'ehara'ġa pyri ġa ndepiaga. Oki ġa ġwe'ouhūro okoveveuhuavo ġwaramo. ⁴⁶A'ero ga ei ġa pe:

—Maraname pe kiri? Pevy ti penhinhi'ġa Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; João 18.3-11)

⁴⁷Ga nhi'imbige'yname nanime he'yive'ġa nduri. Judasva'ea ruri ġa nenonde ġa nderua ġa nderovahema. Judasva'ea ko Jesus'ga remimbo'ehara'va'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea. Kiro ahe ruri Jesus'ga beijavo.

⁴⁸—Judas, ei Jesus'ga ahe ve. Ji beijavo nde ruri. Nahā nde ji repiukari ġa pe naerū togweroho ti ġa ga javo? ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁹Hepiagame Jesus'gapavēive'ġa ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa Jesus'ga pyhygi!” ei ġa. A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Marā? Torokyti ġa itakyhea'javuhuva'ea pyvō a'ero naerū? ei ġa Jesus'ga pe.

⁵⁰Nanime Jesus'gapavēive'ġa pyteripeve'ga imondoi itakyhea'javuhuva'ea ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga gajohukoty rūi. ⁵¹A'ero Jesus'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Kirupi te!

Jesus'ga pokogi ganamihymuhūa rehe ganambia apokatua'java.

⁵² Kiro Jesus'ga nhi'iği ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pe xava'eve'ğa pe no guardas'ğa pe no – kiroki guardas'ğa gwepia katu judeus'ğa jatykahavuhua. A'ereki ға nhaporemo uhu ga pyri tipyhy ti ga javo. Ғa pe Jesus'ga ei:

—Amovahi po ji governo naerū? Nurā pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? ⁵³ Nane'ymi ji rekoī pe pavēi nhandejatykahavuhua pype templo pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. Korogwe Tupana'ga ji pyhygukari pe me. Diabo'ga omondomondo ypytunarupive'ga'jave'ğa. Gaha pe mbuhu ji pyhypota, ei Jesus'ga ға pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Mateus 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; João 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ A'ero ға ga pyhygi ga rerogwovo. Ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga rongauhu pe ға ga rerohoi ga rerovahema.

Ga reviri Pedro'ga hoi onhimboyha'iavo ga hugwi tajipyhygye ti ға javo. ⁵⁵ Imondygirē tata okara pyteri pe ға oapy ojogwerekovo ipyri. A'ero Pedro'ga oapy ға pyri no. ⁵⁶ Ga apygame pevo tata pyri ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'gapyrivehēa ga repiagi. Hēa gwepia hete ga. A'ero hēa ei ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavēive'ga no, ei hēa.

⁵⁷ Pedro'ga nonhimombe'ui reki.

—Kunha, ei ga hēa pe. Ji ndakwahavi ga, ei ga o'mbero.

⁵⁸ Aere'i ojipe'ga ga repiagi. Pedro'ga pe ga ei:

—Ndehe no Jesus'ga pavēiva'ea.

A'ero Pedro'ga ei ga pe o'mbero:

—Ji rūi ko! ei ga.

⁵⁹ Aerē uma hora ikwavame ojipe'ga ehetei Pedro'ga mombe'gwovo:

—Ga tuhē Jesus'ga pavēive'ga no. A'iti a. A'ereki ga Galilēiapeva'ero oko, ei ga.

⁶⁰ A'ero Pedro'ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga.

Ga nhi'imbige'ymame kotihī inamutiğa nhi'iği. ⁶¹ A'ero nhandepojykaharete'ga Jesus'ga pyryrymi Pedro'ga repiagi. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi ga'ea-gwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehē ji ndakwahavi Jesus'ga javo. Trēs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiğa nhi'iğa renonde nehē,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. ⁶² Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhū.

Soldadosva'ea ombotegwete Jesus'ga

(Mateus 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Kiroki ға Jesus'ga mombyta ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga ronga pype – kiro ға eğa'ei ga pe ga jagajaita ga nupanupamo. ⁶⁴ Tohepiagyeme ti ga javo ға ga reakwapygi. A'ero garova nupārame ға ei ga pe:

—Eko ti Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ga ja. Emombe'u ti mbatera ore ve a'ero. Ma'ға nde nupā?

⁶⁵ Nahanahā ға ete'varuhui Jesus'ga pe ga mbotegweteavo.

Jesus'ga oko judeusva'ea moġitaharava'ea rovai pyteri pe

(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; João 18.19-24)

⁶⁶Iko'emame xava'eve'ġa nhimono'oġi ikwava'ċhara'ġa nduvihava'ġa pavēi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi no. Ġa ko judeus'ġa moġitahara'ġa. Kiro ġa Jesus'ga mbuhurukari gwovai pyteri pe. Ga pe ġa ei:

⁶⁷—Enhimombe'u ti ore ve. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remi-mbuhurukara? Nde ko Cristo rūi? Emombe'u ti ore ve, ei ġa.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Po ji ei pe me: Jihi Cristoramo, a'ero po ti pe ndaperoviari nhinhi'ġa nehē. ⁶⁸Po ji ei pe me: Pemombe'u ti mbatera ji ve, a'ero po ti pe napemombe-'ui ji ve nehē. Pe napenhimohemukari nehē no. ⁶⁹Aere'ī po ti ji apygi avui-rama ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi jitekovo huvihavomo nehē vyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁷⁰A'ero ġa epavi ga pe:

—Marāi po nde? Nde ko Tupana'ga ra'yra a'ero naerū? ei ġa.

A'ero ga ei ġa pe:

—Pehe ko pe'ji poha, ei Jesus'ga.

⁷¹A'ero ġa ei ojohupe:

—Kirupi ojipe'ġa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! Ore tuhē ga rendu ko. Ga e'i ji Tupana'ga ra'yramo ako javo, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe

(Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; João 18.28-38)

23 ¹A'ero ġa po'ambavi Jesus'ga rerogwovo Pilatos'ga rovai pyteri pe ga rerovahema. Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ġa gwyri pe. ²Kiro ġa imbojambojari ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe Pilatos'ga rovai pyteri pe. O'mbero ġa ei ga pe:

—Oropyhy ore Jesus'ga ga orere'yja'ġa mongoukarame oreruvihava'ġa nhi-'ġa rupi rūi. E'i ga ġa pe: “Tapemondoi ti itambere'ia César'ga pe nhande ruvihavuhu'ga pe.” A'ea ga ei, ei ġa. Ojipea ga ei: “Ji tuhē ko Cristo huvihavuhuhetea.” A'ea Jesus'ga ei ġa pe, ei ġa Pilatos'ga pe o'mbero.

³A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde? Ndehe ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero ra'e?

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

⁴A'ero Pilatos'ga ei ikwava'ċhara'ġa nduvihava'ġa pe pevove'ġa pe no:

—Kiro ji ga mohemukari. A'ereki ndojari ga rehe. Ga ndokote'varuhui governo pe, ei Pilatos'ga.

⁵Koji'i ġa eġa'ehetei reki Pilatos'ga pe:

—Nombuhukatuukari ga orere'yja'ġa py'a pe ġa mbo'eavo ġwaramo. Ga ombo'e pa Judéiapeve'ġa. Galiléiapeve'ġa na'ē ga ġa mbo'ei. Avove'ġa vehevi ga ġa mbo'ei aġwamo, ei ġa Pilatos'ga pe.

Jesus'ga oko Herodesva'ea rovai pyteri pe

⁶A'ea renduvame Pilatos'ga ei ġa pe:

—Ga po Galiléiapeve'ga ra'e?

⁷—Pevove'ga tuhē ko, ei ġa.

A'ea kwahavame Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri. A'ereki Herodes'ga om ondomondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. A'ea rupi ga opytaahi'vi Jerusalém me no.

⁸Kiro Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri a'ero. Horyory Herodes'ga Jesus'ga repiagame. A'ereki ymya ga ga repia pota gamombe'umbe-ua renduva ġwaramo. Ga gwepia pota Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea no. ⁹A'ero ga nhi'imbukui Jesus'ga pe. “Maramarā?” ei ga ga pe novia. Jesus'ga nonhi'īgi reki ga pe.

¹⁰Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ami judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi onhi'īranuhūavo imbojamboja Jesus'ga rehe. ¹¹A'ero Herodes'ga Jesus'ga mbotegwetei ga jagajaita onhipavēive'ġa pavēi soldados'ġa pavēi. Omongiuka ġa Jesus'ga pe tapy'ynhapipyryva i'arimova'ea hendy'java'ea tirekome-mua Jesus'ga javo. Aerē ga Jesus'ga mondoukari ga mbojivyruka Pilatos'ga pyri. ¹²Ġa nonhoarōhetei ymya Herodes'ga Pilatos'ga pavēi. Kiro ġa nhoarōi Jesus'ga arōe'yma ġwaramo.

Pilatosva'ea ojukaŋka Jesus'ga

(Mateus 27.15-26; Marcos 15.6-15; João 18.39-19.16)

¹³Kiro Pilatos'ga ġa mono'ono'oġukari ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa nduvihava'ġa ndeheve ojipe'ġa ndeheve. ¹⁴Ġa pe ga ei:

—Pe Jesus'ga reruri jirovai pyteri pe tokwaha ga garekote'varuhua javo. A'ereki pe pe'e: “Ga he'yjuhuve'ġa pe'a ġanduvihava'ġa hugwi,” pe'e tehe pe. Ji rendu! Ji pendovaki pe nendupavirē ji ei ga pe: Marāi nde naerū? a'e ji ga pe. Erepe'a nde ġa ġanduvihava'ġa hugwi? Marāi? Nanongara ji ejiei ga pe takwaha ti ji garekote'varuhua javo. Akwaha ji a'ero. Ndojari ga rehe a'ea – kiroki a'ea pe ei imbojateheavo ga rehe. ¹⁵Herodes'ga na jitehe ga ei no ndojari ga rehe javo. A'ereki ga omondoukara'ja Jesus'ga nhande pyri imbojare'yma ga rehe.

—Ji rendu ti! ei Pilatos'ga. Jukwaha Jesus'ga pyryva. Tojukayme ti ahe Jesus'ga a'ero. ¹⁶Nurā po ti ji ndajukaŋkari ga nehē. Anupanupāuka po ti ji ga mbo'eavo nehē tokote'varuhua'javyme ti ga nehē javo.

A'ea Pilatos'ga ei ġa pe ġa mbohorypota ojihe.

—A'ero po ti ji ga mohemukari ga mondouka garonga pe nehē, ei ga.

¹⁷A'ereki ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani. A'ereki ymyahū judeus'ġa e'i ga pe: “Emohemuka ti ore ve cadeiapypeve'ga Páscoa rupi nanani tojivyra'ja ti ga ġwonga pe,” ei judeus'ġa ymyahū.

Nurā kiro Pilatos'ga ei amohemuka po ti ji Jesus'ga nehē javo.

¹⁸A'ero ġa nhaporemō hapukai.

—Ejukaŋka Jesus'ga, ei ġa. Emohemuka Barrabás'ga ore ve, ei ġa ohapukaita.

¹⁹Omongia renonde Barrabás'ga ahe juka. Omovahī Barrabás'ga gwuviha-vuhuva'ea cidade de Jerusalém me no. Nurā Pilatos'ga ga mondoukari cadeia pype.

²⁰Kiro Pilatos'ga ea'javi ġa pe. A'ereki ga Jesus'ga mohemuka pota. ²¹Ga renduvame ġa hapukajahiva'javi ga pe:

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ġa ei ga pe tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

²² Mokōi Pilatos'ga onhi'iġipe ġa pe. Kiro ga ea'javi:

—Maranameuhū naerū! Gara garekote'varuhua naerū? Ndojari ga rehe, a'e ji pe me ko. Tojukayme ti ahe Jesus'ga. A'ereki ga pyry. Nurā po ti ji ndaju-kaukari ga nehē. Anupanupāuka po ti ji ga mbo'eavo nehē tokote'varuhua'-javyme ti ga nehē javo. A'ero po ti ji ga mohemukari nehē, ei ga.

²³ Koji'i ġa hapukapukajahivi a'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi. Ga nhi'iġayvayvari ko ġa.

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ġa ei ohapukaita tomano ti Jesus'ga yva rehe javo. Ġa hapukapukaita ġwaramo Pilatos'ga ei:

—Kwa. ²⁴ Na tuhē po ti a'ero nehē naerū! ei ga okovo ġanhi'iġa rupi.

²⁵ Nurā Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi ga mondovo ġa pyri – kiroki ga ahe juka gwuvihavuhuva'ea movahī no. Ga rehe ġa oporandu tomohe-muka ga javo. Soldados'ġa pe Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari reki tojuka ti ġa ga javo. A'ereki judeus'ġa nduvihava'ġa ġandeheve'ġa pavēi e'ie'i embovyruka ga javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyra

(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; João 19.17-27)

²⁶ Kiro soldados'ġa Jesus'ga rerohei a'ero tijuka ti ga javo. Uhu Simão'ga cidadepeve'ga Cirenepeve'ga pea rupi nhuhūa hugwi. Ga rurame ġa ga pyhy-guhui imondovo yva ga arimo Jesus'ga jukahava rupiara togweroho ti ga Jesus'ga reviri javo.

²⁷ He'yjuhuve'ġa hoi Jesus'ga reviri. Kunhangwera'ġa hoi ġa pavēi ga reviri no ojehe'oranuhūavo kiro po ti ga manoi nehē javo. ²⁸ A'ero Jesus'ga pyryrymi ġandovai.

—Kunha, Jerusalémmeva'ero ti tapejehe'oi ji rehe. Pejihe ti pejehe'o peja'y-ra'ġa ndehe no. ²⁹ Ji rendu! Aerē po ti avove'ġa ei nehē: “Pyry hete kunhangwera'ġa ndekorame ndata'yri'va'ero ġambo'are'ġva'ero ġamoka'mbue'ġva'ero,” e po ti ġa nehē. ³⁰ Aerē po ti avove'ġa manopotari hahyhetero ġwaramo ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ei vytyruhua pe nehē: “E'a ore rehe.” Nhyvyapyna pe po ti ġa ei nehē: “Ore tȳ ti,” e po ti ġa jupe nehē, ei Jesus'ga. ³¹ Po aġwamo ji ve okopyryva'ea pe turi hahyva'ea, a'ero kaitu po ti hahyheteva'ea ruri pe me penda'ya'ġa pe nehē no, ei Jesus'ga kunhangwera'ġa pe.

³² Jesus'ga reheve soldados'ġa mokonhava'ea rerohei no tijuka ti ġa javo. A'ereki mokonhava'ea ndokoi gwuvihava'ga nhi'iġa rupi okote'varuhuavo. ³³ A'ero ġa ahe rerohei pevo vytyry pe A Caveira pe ahe rerogwovo i'arimo Jesus'ga reheve. Xa'e nhande A Caveira pe Aheapina. Pevo ġa Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovyra hehe. Ombovy ġa mokonhava'ea yva rehe no – kiroki mokonhava'ea okote'varuhu. Soldados'ġa ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty rūi. Gajohukoty ġa ojipeva'ea mbovyri.

³⁴ Kiro Jesus'ga nhi'iġi Tupana'ga pe.

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Emombo ġandekote'varuhua ġa hugwi ikwaha-va'jave'yma. A'ereki ġa ndokwahavi okote'varuhuavo ji ve, ei Jesus'ga.

Kiro soldados'ġa ima'ēi Jesus'ga pira imombomomboa ita'java'ea dados'java'-ea manamo nhande tipojyka gapira javo. Nahā ġa ima'ēi gapira ojipe.

³⁵Kiro he'yjuhuve'ga ndekoi hepiaga onhimongyavo. Ğanduvihava'ga ete'-varuhui Jesus'ga rerekomemuamo no javo ga pe:

—Jesus'ga opoko ojipe'ga tomanoyme ti ğa javo, ei ğa. Po ga oko tuhē Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, a'ero po ga pe Tupana'ga e'i katu eko ti nhiremibotarimova'ea rupi javo. Po nahā ga rekoi, a'ero po ti ga tojipoko kiro tamanoyme ti ji javo, ei ğa.

³⁶Ga pavēi soldados'ga Jesus'ga rerekomemui no herua vinho tajahiva'ea ga pe ey'u ti javo.

³⁷—Po nde ereko judeus'ga nduvihavuhuhetero, a'ero ejipoko tamanoyme ti ji javo, ei soldados'ga Jesus'ga pe.

³⁸Okwatijaripe ko ğa imondovo Jesus'ga akağa arimo yva rehe. Ikwatijari-pyra omombe'u Jesus'ga. Imombe'gwovo i'ei:

—Agwa'ga ko judeus'ga nduvihavuhuhete'ga.

Nahā ğa imondoi ikwatija gregos'ga nhi'igimo romanos'ga nhi'igimo no hebreus'ga nhi'igimo no Jesus'ga mombe'gwovo.

³⁹Ojipeva'ea ğanemimbovyva'ea ete'varuhui Jesus'ga mbotegweteavo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Po nde Cristo Tupana'ga remimbuhurukara, ejipoko ti naerū. Ore poko no xamanoyme ti, ei ahe heroviare'yma.

⁴⁰Ojipeva'ea ğanemimbovyva'ea, ahe ki a'e te e'i ga pe:

—Tere'ei ti a'ea Jesus'ga pe! Nderekyhyji nde Tupana'ga hugwi naerū? Po nde erekyhyji ga hugwi hamo. A'ereki ğa nhande mbovyruka yva rehe ga reheve peko te'varuhu pe javo. ⁴¹Oja hete tuhē nhande rehe. Pyry hahyro nhande ve a'ero. A'ereki nhande xako te'varuhu. Jesus'ga ki a'e te ndokote'-varuhui, ei ahe.

⁴²Jesus'ga pe ga ei:

—Jipojykaharetero ji kwahava'ja ti imombyryva ji ve ekorame huvihavuhuhetero nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁴³A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Aġwamo po ti nde rekoi ji pyri aherereko-katuhai pe yvagi pe nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; João 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvyva koty nhaporemo. Ka'aruġwerīa rupi às trēs horas kwara imbokojahua'-javi. Ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi. ⁴⁶Tupana'ga pe Jesus'ga hapukajahivi.

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji imondoukari jira'uva nde ve herekokatuuka.

Onhi'igirē ga pytupavamo omanomo.

⁴⁷Soldados'ga nduvihava'ga gwepia pa hahyhava Jesus'ga pe gajukahava. Hepiagame ga ei:

—Ahe ko pyryheteva'ea. A'iti a! ei ga Tupana'ga mboheteavo.

⁴⁸Kiroki ğa uhu tihepia katu gajukahava javo – ğa gwepia pa. Ojivy ğa kiro ogwovo ġwonga pe. Ojipoti'a rehe okwaokwa ğa opoa pyvō okoveveuhuavo ġwaramo.

⁴⁹ Jesus'ga kwahakatuve'ga nhaporemo ġa ami irupe Jesus'ga hugwi hepia-pava kunhangwera'ga pavēi – kiroki kunhangwera'ga uhu Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ga gwyra hugwi ga pokoga.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; João 19.38-42)

⁵⁰ Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri. José'ga ko judeus'ga moġitaharamo. Ojihe'a ko ga judeus'ga moġitahara'ga ndehe jawo judeus'ga pe nahanahā ti peko jawo ġa pe. Pyry hete gareaporoġita. A'ereki ga oko Tupana'ga nhi'iġa rupi. ⁵¹ Nurā ga noarōi ojipe'ga ndeaporoġita judeus'ga moġitahara'ga ndeaporoġita ġa erame ojohupe tijukauka Jesus'ga jawo. Ga nde'i a'ea. A'ereki ga ndopotari gajukahava. Ġa Jesus'ga jukaukarama ga nomoirūi ġa no. Nahā José'ga oko. Gacidadegwera ko Arimatéia gwe'yja'ga cidade judeus'ga cidade. Ymya José'ga Cristo'ga rura pota aerē po ti ga reki nhanderuvihavuhuhetero avo yvva koty nehē jawo.

⁵² Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri ogwovo ovahema jawo ga pe:

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa. Eroho ti, ei ga José'ga pe.

⁵³ A'ero José'ga jivyri ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi José'ga Jesus'ga ra'oa mbojyvi. A'ero ġa gara'oa uvani tapy'ynhapipyryva pyvō linho apopyra pyvō. A'ero ġa gara'oa rerohoi inoġa itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype. Ndogwerekoi ve ojipeva'ea ra'oa ipype. Kiro ġa Jesus'ga ra'oa rerohoi inoġa ipype. ⁵⁴ Mbatera mboavujikwehava sexta-feira ġa inoġi ipype ka'arugame. A'ero ġaporavykye'yma ġweri sábadu ġweri.

⁵⁵ Kunhangwera'ga – kiroki ġa uhu Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ga gwyra hugwi – ġahā oho José'ga rupi ikwaruhu pe. A'ero ġa hepiagi ikwaruhua Jesus'ga ra'oa nongava. José'ga gara'oa noġame ipype kunhangwera'ga hepiakatui nahā ġa ono ahera'oa jawo.

⁵⁶ Aerē ġa jivyri ogwovo ġwonga pe imboavujikwea perfume timongy ti ahera'oa rehe imbojigwaga jawo. Perfume ko mohaġa'java'ea nhandya'java'ea reheve.

Oporavykye'yma rupi sábadu rupi ġa pytu'ui oporavykyhava hugwi. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i judeus'ga mbo'eavo tapeporavykyi ti sábadu rupi jawo.

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-10; Marcos 16.1-8; João 20.1-10)

24 ¹ Ġaporavykye'yma py'rovo domingo rupi kunhangwera'ga heruri Jesus'ga ra'oa nongai pe itaruvihavuhua kwaruhu pe. Ypyhajive kwara ipoġwerirame ġa heruri pevo perfume – kiroki a'ea ġa omboavujikweripe. ² Herovahemame ġa hepiagi ikwaruhua rovapytymbava imoanhanipyra. Irupe'i ikwaruhua hugwi reki iteni hovapytymbava. ³ A'ero ġa ki ikwaruhua pype. Ġa ndohepiagi reki Jesus'ga ra'oa nhandepojykaharete'ga ra'oa ipype.

⁴ —Marā naerū? Mome ahera'oa? ei ġa ojohupe.

Nanime mokonha'ga jipiukari ġa pe o'ama akwaimbae'ga'jave'ga. Overavera ġa'apoa tapy'ynhapira. ⁵ A'ero kunhangwera'ga nhova'apyhetei ġandovai pyteri pe okyhyjiavo ġwaramo. A'ero ġa ei kunhangwera'ga pe:

—Po pe ndapehekari okojive'ga omanove'ga nongai pe hamo. ⁶ Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype. Ovy reki ga jugwi. Pekwahava'ja ti

ganhi'igagwera. Ymya uvame Galiléia pe ga omombe'u pe me. ⁷Ga e'i pe me: "Okote'varuhuve'ga po pe ti ga tanhimondouka nehê. Ġa ti tajijuka ji mbovyruka yva rehe nehê. Nhimonorê mokôi jikira py'rovo ti ji takwera nehê yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no." A'ea Jesus'ga e'i onhimombe'gwovo pe me ikwehe'i, ei ġa kunhangwera'ga pe.

⁸A'ero kunhangwera'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'igagwera. ⁹Ġa hemi ikwaruhua hugwi Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo onzeve'ga pyri Jesus'ga moirûhara'ga pyri. Ovahemame ġa imombe'upavi ġa pe Jesus'gareheve'ga pe nhaporemno. ¹⁰Maria Madalenahêa omombe'u Joanahêa pavêi. Tiago'ga yhêa Mariahêa omombe'u ġapavêive'ga pavêi kunhangwera'ga. Ġa nhaporemno omombe'u Jesus'ga moirûhara'ga pe. ¹¹Emo ġa ndogweroviari kunhangwera'ga remimombe'ua.

—Onhi'ĩ tehe ġa, ei ġa.

¹²Pedro'ga ki a'e te ga vyri onhana ogwovo ikwaruhua pyri Jesus'ga ryvyagwera pyri tahepia ti ji javo. Ovahemame ga apyni hepiaga ikwaruhua pype. A'ero ga hepiagi Jesus'ga ra'oa hokava. Linho apopyra Jesus'ga ra'oa hokava. A'ea jate ga hepiagi ipype. A'ero ga hoi ġwonga pe ojapyakaheteavo hehe onhimomby'avo.

Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe

(Marcos 16.12-13)

¹³A'ea rupi te kiro Cleopas'ga homemei cidade'i pe Emaús pe Jesus'gareheve'ga. Emaús oko irupe dez quilômetros gwerevi cidade de Jerusalém hugwi. ¹⁴Ohorame ġa nhomonhi'imbavi Jesus'ga rehe gajukahava rehe onhonhi'ĩpondekwava hehe. ¹⁵Ġa nhomonhi'ĩgame Jesus'ga tuhê ġa ndupitigi ogwovo ġa ndupi. ¹⁶Ġa nombaragwahavi Jesus'ga rehe.

¹⁷Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Gara rehe pe nhonhi'ĩpondekwavi pejigwovo ve pea rupi pevy'are'yma? ei Jesus'ga.

A'ero ġa pytai. ¹⁸Kiro Cleopas'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko ojipeahugwiva'ero erepytaahi'vi kiro Jerusalém me ikwahave'yma tiruahûva'ea aġwamova'ea Jerusalém me naerû? Nde jate po nderekwahavi! ei ġa.

¹⁹—Gara pe pe ei? ei Jesus'ga.

Ombaragwahave'yma ga rehe ġa ei:

—Tiruahûva'ea Jesusva'ea pe Nazarépeva'ea pe, ei ġa. Jesusva'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombéuharava'ea, ei ġa. Ipopoaka hete ahe japovo ahomonhimomby'ava'ea nhandegwyripeve'ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe. Jukwaha a'ero Tupana'ga nhimohema ahe rehe. Horyory nhandegwyripeve'ga ahe rehe no ga ipopoaka hete javo. ²⁰Ikwava'êhara'ga nduvihava'ga nhandevihava'ga pavêi omondo Jesusva'ea Pilatos'ga po pe te'i ti ga pembovy ti Jesus'ga javo. Ġa ahe mbovyruka yva rehe ahe jukauka.

²¹—Ore ki a'e te ore roryoryvamo ahe rehe novia. Oroyvyteri pe ore ei: Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri israelitasva'ea pyri embopiro'y ti ġa javo. A'ea ore ei novia. A'ereki ġa ahe jukauka. Kiro mokôi ahe kiri omanorê.

²²—Oro kunhangwera'ga – kiroki ġa ojiko Jesusva'ea rehe ore ja – ġahã ore monhimomby'a hete oji'i. Oho jipe ġa ypyhaji ve ovahema itaruvihavuhua

kwaruhu pe ahenongai pe oji'i. ²³Ndohepiagi ġa Jesusva'ea ra'oa ipype. A'ero ġa jivyri ore pyri imombe'gwovo. E'i ġa: "Yvagipeve'ġa Tupana'gapyrive'ġa ojipiuka ore ve Jesus'ga mombe'gwovo!" ei ġa. "'Okoji Jesus'ga,' ei Tupana'gapyrive'ġa ore ve." A'ea kunhangwera'ġa ei oji'i. ²⁴A'ero orepyteripeve'ġa hoi ikwaruhu pe ahenongai pe hepiaga. "Kunhangwera'ġa omombe'u katu reki ahenongavagwera ore ve ko," ei ġa imombe'gwovo ore ve. Ġa ndohepiagi Jesusva'ea, ei mokonha'ġa Jesus'ga pe imombe'gwovo.

²⁵—Ikwahave'y muhūva'ero pe ndaperoviapapotari Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea nhi'ġa, ei Jesus'ga mokonha'ġa pe. ²⁶Ymyahū ahe e'i ganhi'ġa mombe'gwovo: "He'yiva'ea ti tahahy Cristo'ga pe nehē. Toki ti ga yvagi pe okovo ġanduvihavuhuhetero ji pavēi nehē," ei Tupana'ga," ei ahe. A'ea Tupana'ga opota, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. A'ea pe ndaperoviari naerū? ei Jesus'ga.

²⁷A'ero ogwovo ve ġa pavēi pea rupi Jesus'ga ġa mbo'e ypy Moisésva'ea rembikwatijara rehe – kiroki a'ea omombe'u ga. Aerē ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea rembikwatijara rehe nhaporemō – kiroki a'ea omombe'u ga no.

²⁸Kiro ġa nduġwerī cidade'i pe. A'ea pe mokonha'ġa ei toropyta avo jawo. Jesus'ga oho ġwerī a'ero ġa hugwi. ²⁹A'ero ġa eġa'ei ga pe:

—Epyta ore pyri. A'ereki ka'aru hete kiro. Ypytū ġwerī.

A'ea ġa ei ga pe ga mombytavo ojipyri. Oki ga ġanonga pype ġa ndupi a'ero opytavo ġa pyri.

³⁰Aerē oapygame mesa pyri ġa pavēi ga ipyhygi pāo onhi'ġa Tupana'ga pe hehe ndepyr̄y hete nde imbuhua ore ve jawo. Kirē ga haygwe'rogwe'rogi pāo imondomondovo ġa pe. ³¹Kiro ġa mbaragwahavi ga rehe a'ero ga repiaga ve.

—Jesus'ga tuhē reki! ei ġa.

Nanime ga ndiukwahavi oka'nhyima ġa hugwi.

—Tenagwe! e te ga.

³²Ojohupe ġa ei:

—Ikatu hete nhandevvyteri pe nhande mbohoryoryva ga nhi'ġame nhande ve onhimombe'gwovo pea rupi nhande mbo'eavo Tupana'ga rembikwatijaru-kara rehe, ei ġa.

³³Kotihī ġa po'ami ojivya ogwovo Jerusalēm me. Ovahemame ġa onzeve'ġa ndepiagi.

Onhimono'oġipe onzeve'ġa onhipavēive'ġa pavēi. Mokonha'ġa pe ġa ei:

³⁴—Nhandepojykaharete'ga okwera tuhē ova onongava hugwi Jesus'ga. A'iti a! Okoji ga. Ojipiuka ga Simāo Pedro'ga pe heaji'i, ei ġa mokonha'ġa pe.

³⁵A'ero mokonha'ġa ei ġa pe:

—Ore ga repia no. Ore horame pea rupi Jesus'ga hoi ore rupi onhimombe'gwovo ore mbo'eavo Tupana'ga nhi'ġa rehe. A'ea rupi ore norombaragwahavi ve ga rehe. Aerē ga haygwe'rogame pāo ore mbaragwahavi ga rehe, ei ġa imombe'gwovo.

Jesus'ga ojipiuka ġwemimbo'eharava'ea pe

(Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

³⁶Ġa a'ea mombe'urame nanime Jesus'ga jipiukari o'ama ġapyteri pe. Ga e'i: —Tupana'ga ti tonogatu pepy'a! ei ga ġa pe.

³⁷ Anhağa po javo ġa piriyo okhyjiheteavo. ³⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Maraname pepy'a oko tehe? A'ero pe kyhyjihetei. Maraname pe ndape-
roviari? “Mara'ngu po Jesus'ga tuhē?” pe'e pe pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ġa
pe. ³⁹ Pehepia ti jipoa jipya reheve. Hepiagame po ti pe mbaragwahavi ji rehe
a'ero. Pepyhy ti jira'oa nhikağa reheve ji kwahava. A'ereki anhağa ndaha'oi.
Nikaġi. Ji ki a'e te ji ra'oro. Ji kaġamo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁰ Onhi'igirē ga hepiukari ġa pe opoa opya reheve. ⁴¹ Gworygworyva ġwa-
ramo ġa ndogweroviari ve. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe onhimomby'avo: “Po
Jesus'ga tuhē, a'ero pyry hete!” ei ġa. Ġa nhimomby'aramo Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndaperekoi pe mbatera? Ta'u ji.

⁴² Pira ġa imondoi ga pe a'ero hehyripyra heiretea reheve. ⁴³ Ipyhyga ga i'ui
ġa gwepiagame.

⁴⁴ Aerē ga ei ġa pe:

—Ymya'i ji nhimombe'umbe'ui pe me jiruvame pe pyri. A'e ji pe me: Moisés-
va'ea remimbo'eagwera aherembikwatijariipyra ji mombe'u Tupana'ga nhi'iga
mombe'uharava'ea rembikwatijariipyra pavēi, a'e ji pe me. Ji mombe'ui no
ikwatijariipyra Salmos, a'e ji ikwehe. Tako pa ti ji ikwatijariipyra rupi nehē –
kiroki a'ea ji mombe'u, a'ea'e ji pe me ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵ Kiro ga ikwahavukari ġa pe Tupana'ga nhi'iga aherembikwatijariipyra.

⁴⁶ Imombe'gwovo ga ei:

—Ikwatijariipyra e'i: “Tahahy ti Cristo'ga pe. Omano po ti ga nehē. Mokōi
okira py'rovo ti ga tokwerava'ja gwyvyagwera hugwi. ⁴⁷ Cristo'gareheva'ero
ti ġa tomombe'u katu Cristo'ga yvyakotyve'ġa gwyriveve'ġa pe nhaporemo.
Te'i ti ġa ġa pe: ‘Tapevy'ari ti pejikote'varuhua rehe peji pohia jugwi herojijy-
jijyta pejeaporoġita. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua
pe hugwi nehē ikwahava'jave'yma nehē.’ A'ea po ti ġa tomombe'u katu Jeru-
salémmeve'ġa pe na'ē. Aerē po ti ġa tomombe'u katu ojipe'ġa pe nhaporemo.”
A'ea ikwatijariipyra e'i, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁸ —Oro pe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea pe ikwahapavi. A'ero ti pemombe'u. ⁴⁹ Ji
rendu ti! ei Jesus'ga. Ymyahū Tupana'ga ei: “Jira'uva po ti pe pojykai nehē,” ei
jiruva'ga pe me, ei Jesus'ga. Pepyta ti cidade de Jerusalém me gara'uva rura
pota aerē po ti gara'uva tuhu nehē javo. A'ero jiji po ti gara'uva mondoukari
yvaga hugwi pe pojykauka jupe pe mbopopoakaruka nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

(Marcos 16.19-20; Atos 1.9-11)

⁵⁰ A'ero Jesus'ga hoi ġa nenonde ġa nderogwovo cidade de Betânia kotyi ve.
Opoa mondovo ti ġa pe ei Tupana'ga pe:

—Emombyry ti ġa pe.

⁵¹ Onhi'igā ve Tupana'ga pe ga hoi ġa hugwi. Kiro garerohohava yvaga
pype.

⁵² Ombohete ġa ga. Kirē ġa jivyri ogwovo Jerusalém me gworygworyhe-
tero. ⁵³ Nane'ymi ġa hoi opytavo ojatykahavuhua pype Tupana'ga mboheteavo
ndeipyry hete nde javo.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA

O Evangelho de João

Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga nhande ve

1 ¹Jypya vyva apoa renonde Tupana'ga reaporoğita kwahavukahara'ga rekojipei hako. Tupana'ga pyri ga ruvi ga rerekovo. Ga ko Tupanamo tuhê oko. ²Vyva apoa renonde akoja'ga rekoi Tupana'ga pavêi gakwahavukahara'ga. ³Ga pe Tupana'ga oapopavuka mbatera. Ojipe'ğa pe rui Tupana'ga oapouka. Okwahavukahara'ga pe jate ga oapouka mbatera hako. ⁴Tupana'ga kwahavukahara'ga tuhê oko po rimba'e. A'ero ga jara'ğa mongopavi ğa monguva. Ga vyvakotyve'ğa mongoi. A'ero ga Tupana'ga kwahavukari ğa pe no. Arimo nhande tihepia katu mbatera kwahavağwama mytu'ëro ġwaramo. Na ja ga imomytu'ëi vyvakotyve'ğa akaği pe tokwaha ti ğa Tupana'ga javo.

⁵Ypytunarupive'ğa ndokwahavi hepiage'yima ġwaramo. Ypytunarupive'ğa jave'ğa – ğa ndokwahavi Tupana'ga okote'varuhuavo – ğa pe ga Tupana'ga mombe'umbe'ui no tokwaha ti ğa ga javo. Ġa omombi pota Tupana'ga kwahavağwama novia. Ndopigi reki. A'ereki Tupana'ga mombe'ua ikwahy ve ojipe'ğa ndehe ga kwahavuka ğa pe.

⁶Nahã ko ahe ikwehe. Ahe ve ğa ei João Batista. Tupana'ga e'i ahe ve:

—Emombe'u ti ğa pe jikwahavukahara'ga, ei Tupana'ga ahe ve.

⁷A'ero João'va'ea ruri ga mombe'gwovo ikwehe.

—Tamombe'u ti ga pe me tapejiko pa ti ga rehe javoji, ei ahe, kiroki ga Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'va'ea ikwehe.

⁸Ahe ko imomytu'ëhara'ga rui.

—Akoja'ga mombe'gwovo reki ji ruri, ei ahe, kiroki ga omomytu'ë Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'va'ea ikwehe.

⁹Gaha ko imomytu'ëharetero. A'ero ga ruri imomytu'embava vyvakotyve'ğa akaği pe tokwaha pa ti ğa Tupana'ga javo.

¹⁰Vyva koty ga ruvi ikwehe. A'ea tuhê Tupana'ga oapouka ga pe hako vyvakotyve'ğa ndeheve. Vyvakotyve'ğa ki a'e te ndogweroviari ga. ¹¹Ogwyri pe ga ruri ikwehe gwe'ya'ğa pyri judeus'ğa pyri. Ġa ki a'e te ndokoi ga rehe.

¹²Kiroki ğa oko reki ga rehe – ğa pe ga ei a'ero: “Pejiko pe ji rehe,” ei ga. “Kiro ji pe mongoi Tupana'ga ra'yramo a'ero,” ei ga ğa pe.

¹³Vyvakotyve'ğa ko na ta'y. Akwaimbae'ğa ta'y pota ġwembireko'ğa nderekovo. Aerê ġanda'yra'ğa ari ğa hugwi a'ero. Na rui reki ga nhande mongoi

Tupana'ga ra'yramo. Nhande xajiko Tupana'ga kwahavukahara'ga rehe. A'ero Tupana'ga ei nhande ve: “Jira'yramo ko pe ndekoi kiro pejikoga ġwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga.

¹⁴ Tupana'ga kwahavukahara'ga onhimongouka vyakotyva'ero a'ero ikwehe Jesus Cristo'ga. Igwete ga ruvi orepyteri pe ikwehe. Ga nhande arō hete imombyryva nhande ve. Ga okwahavuka katu Tupana'ga nhande ve no. A'ereki ga jate ko Tupana'ga ra'yretero. Igwete ore nhimombaragwahavi garuvihavuhuhetea rehe garuva'ga ruvihavuhuhetea rehe.

¹⁵ João Batistava'ea omombe'umbe'u ga ikwehe. Ahe e'iahy ġa pe ikwehe:

—Gaha ji amombe'u pe me oji'i, ei ahe. “Aerē po ti ga ruri pe nderekovo nehē,” a'e ji oji'i, ei ahe. “Ga huvihavuhuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki. Jypya vehevi ji rekoe'ymame ga okoe'ymi,” a'e ji pe me oji'i, ei João'va'ea ikwehe.

¹⁶ Ga pyry hete tuhē nhande aromo. A'ero nhande ve nhaporemo ga imombyryvi jipi. Igwaigwavete ga imombyryva'ja'javi nhande ve. ¹⁷ Moisés'va'ea pe Tupana'ga ombuhuruka onhi'i'ga hako tohendu katu ti ġa javo. Jesus Cristo'ga pe ki a'e te Tupana'ga nhande arōheteuka.

—Emombyry ti ġa pe, ei Tupana'ga ga pe. Ji kwahavuka katu ti ġa pe no, ei ga Jesus Cristo'ga pe.

Na tuhē Jesus Cristo'ga rekoi a'ero. ¹⁸ Vvyakotyve'ga ndohepiagangavi Tupana'ga. Gara'ya'ga jate – ga tehe ko Tupana'ga ra'yretero – gaha jate koi ojikoty'a Tupana'ga pavēi. Gaha okwahakatuuka Tupana'ga nhande ve a'ero.

João Batistava'ea onhimombe'u

¹⁹⁻²⁸ Igwete judeus'ga nduvihava'ga ġa mbuhurukari ojipyri mbatera kwa'v'ehara'ga – ġa okwava'ē mbatera Tupana'ga pe jipi. Igwete ġa ei ġa pe ġa-pokohara'ga pe no levitas'ga pe. Ġa pe – ġa ko fariseus'ga – ġa pe judeus'ga nduvihava'ga ei:

—Peho ti João Batista'ga pyri tonhimombe'u ti ga pe me nehē, ei ġa ġa pe.

A'ero ġa hoi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo João Batistava'ea pyri – perope ahe ġa mobatiza paranahūa aherovai Jordão aherovai. Cidade de Betânia ira'agwe te jugwi. Pevo ġa hoi javo João'va'ea pe.

—Mome ahe nde? ei ġa ahe ve. Enhimombe'u ti ore ve torokwaha ti nde, ei ġa.

Ahe ni'mbei ġa pe a'ero. Onhimombe'u katu ahe ġa pe tajikwaha ti ġa javo.

—Ji ko ga rūi – kiroki ga pe Tupana'ga e'i: “Amondo po ti ga vyakotyve'ga pyri ġanduvihavuhuhetero nehē Cristo'ga,” ei ga. Ji ko ga rūi, ei ahe.

—Marā naerū? ei ġa ahe ve. Nde po Elias'va'ea ekwerava ejyvy hugwi? ei ġa.

—Ji ko ahe rūi, ei ahe.

—Nde ereko Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharamo a'ero – kiroki ga Moisés'va'ea omombe'u hako uhu ti ga javo hako? ei ġa ahe ve.

—A'ea rūi ko ji, ei ahe.

—Mome ahe nde naerū? Enhimombe'u ti ore ve toromombe'u ti ġa pe – kiroki ġa ore mbuhu nde pyri, ei ġa. Marā ti nde nhimombe'ui ore ve nehē? ei ġa ahe ve.

—Pehendu ti nhinhi'i'ga a'ero, ei ahe. Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea Isafas'va'ea omombe'u nhoġwenonde ojipe'ga rembi'eaġwama hako, ei João'va'ea. Nahā Isafas'va'ea ei hako:

“Ojipe'ga nhi'iğa po ti hahyahi
ga erame ға mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei ahe.

“E'i po ti ga ға pe:

'Pemboavujikwe ti pehea imbohupikatuavo huvihava'ga pe
tuhu ti ga nhande pyri javo,' e po ti ga,” ei Isaiasva'ea hako, ei ahe.

Jihi ko a'ea, ei Joãova'ea onhimombe'gwovo ға pe. Aeahy ji javo ojipe'ğa pe:
“Penhimboavujikwe ti pejipohia pejikote'varuhua hugwi tuhu ti nhandepojy-
kaharete'ga nhande pyri javo,” a'e ji, ei Joãova'ea onhimombe'gwovo ға pe.

A'ero ға ei ahe ve:

—Marã a'ero? Nahã nde ei ore ve: “Ji ko Cristo'ga rui Tupana'ga remimbu-
hurukara'ga rui,” ere ko nde, ei ға. “Eliasva'ea rui ko ji no,” ere ko nde, ei ға.
“Ji ko akoja'ga rui Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ga rui,” ere ko nde ore ve, ei
ға. Maranuhürame nde okoteheva'ero ға mobatizai naerü? ei ға Joãova'ea pe.

—Jihi amobatiza ға yhya pyvõ jipi, ei ahe. Pepyteri pe ojipe'ga ami okovo.
Emo pe ndapekwahavi ga, ei ahe ға pe. Gaha po ti oko pe pyri huvihavuhu-
hetero nehē, ei ahe. Huvihavuhu hete tuhē ga, ei ahe. Ji ki a'e te okoteheva-
'ea, ei Joãova'ea ға pe.

Nhanderekote'varuhua mombohara'ga

²⁹Ko'emame Joãova'ea Jesus'ga repiagi ga rurame ojipyri. A'ero ahe ei jara'ğa pe:

—Pehepia ga! ei ahe. Pevo ga rekoi – kiroki ga cordeiro ja, ei ahe. Ikwa-
va'ehara'ğa ojuka cordeiros jipi Tupana'ga ti tomombo nhanderekote'varuhua
a'ero javo, ei ahe. Cordeiro ja po ti ga manoi nehē no. A'ereki Tupana'ga ga
mbuhuruka nhande pyri tomano ti ga imomboaa vyakotyve'ğa ndekote'varu-
hua javo, ei Joãova'ea ға pe. ³⁰Amombe'u ji ga pe me oji'i cordeiro'jave'ga, ei
ahe. “Pe pyri po ti ga rekoi jihoheva'ero. A'ereki jypya vehevi ji rekoe'ymame
ga okoe'ymi po rimba'e,” a'e ji pe me oji'i, ei ahe Jesus'ga mombe'gwovo ға pe.

³¹—Ymya ji ei: “Ma'ğa po ti Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri nehē
tomombo ti ga ғandekote'varuhua javo?” ei ahe. Kiroğwe ji ga kwahavi. A'ero
ji ga kwahavukari jire'yja'ğa pe israelitas'ğa pe. Nurã ji ruri pe mobatizavo
yhya pyvõ tapekwaha ti ga javo, ei Joãova'ea ға pe.

³²⁻³³Igwete Joãova'ea Jesus'ga mombe'ukatui ға pe:

—Ndakwahavi ypy ji ga ma'ğa po ti Tupana'ga ombuhuruka javo, ei ahe.
Emo Tupana'ga – gaha ji mbuhuruka ға mobatizauka yhya pyvõ – ga e'i ji ve:
“Erehepia po ti nde jira'uva rura ga pyri nehē. Ojy po ti jira'uva opytavo ga
pyri nehē,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe. “Gaha po ti aerē pe pojykauka jira'uva
pe nehē a'ea ti tapemongo Jesus'gareheva'ea javo,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe.
Ahepia tuhē ji Tupana'ga ra'uva rura a'ero oji'i, ei ahe. Inambua ja koi ijyvi
yvaga hugwi opytavo ga pyri oji'i. ³⁴Ahepia tuhē ko ji oji'i, a'e ji, ei ahe. Nurã
ji ei pe me: Akoja'ga tuhē koi Tupana'ga ra'yra'ga, ei Joãova'ea.

Jesus'ga remimbo'eypyharava'ea

³⁵Ko'emame Joãova'ea rekoa'javi onhi'iğa mokonha'ğa pavēi ғwemimbo'e-
hara'ğa pavēi o'ama. ³⁶Igwete ahe hepiagi Jesus'ga kwava.

—Pevo ga hoi cordeiro'jave'ga! ei Joãova'ea ga mombe'gwovo ға pe. Cor-
deiro ja po ti ga manoi nehē. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka ga nhande pyri
tomano ti ga ғandekote'varuhua imomboaa javo, ei ahe.

³⁷⁻⁴⁰ Joãova'ea remimbo'ehara'ga ġwendu memei ahenhi'iga André'ga. A'ero ġa hoi Jesus'ga reviri. Igwete Jesus'ga jirovagi ġa ndepiagi gweviri.

—Gara? ei ga.

—Mome nde ruvi? ei ġa ga pe.

—He pejijo hepiagi, ei ga ġa pe.

A'ero ġa hoi ga rupi garuhava repiagi. Ka'aru quatro horas rupi ġa hoi. Igwete ġa nhomonhi'inh'i'igi upa kwara hoa rupi. ⁴¹ Kiro André'ga hoi na'ē oirū'ga pyri Simão Pedro'ga pyri.

—Orohepia ore Messias'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga, ei ga Simão'ga pe. (Cristo'ga pe judeus'ga e'i Messias.)

⁴² A'ero André'ga Simão'ga reruri Jesus'ga pyri. Simão'ga repiagame Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko Simão João'ga ra'ya, ei Jesus'ga ga pe. Cefas po ti nderera nehē, ei ga Simão'ga pe. (Cefas'ga pe judeus'ga e'i Pedro. A'ea ko Ita.)

Jesus'ga ombuhuruka ahe ojiheva'ero

⁴³ Ko'emame Jesus'ga ei:

—Taho ti Galiléiapeve'ga gwyri pe.

Oho na'ē ga Filipe'ga pyri.

—Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Filipe'ga pe.

⁴⁴ Filipe'ga ko cidade de Betsaidapeve'ga – perope André'ga u Pedro'ga pavēi. ⁴⁵ Aerē Filipe'ga hoi Natanael'ga pyri javo.

—Orohepia ore ga – kiroki ga Moisésva'ea omombe'u ikwatijarama ġwemimbo'eagwera hako, ei Filipe'ga ga pe. Tupana'ga nhi'iga momba'uharava'ea okwatija ga no ga momba'gwovo hako, ei ga. Ga tuhē ore orohepia. Ga ko Jesus'ga Joséva'ea ra'ya'ga. Cidade de Nazaré pe ga ruvi, ei ga Natanael'ga pe.

⁴⁶ —Nazaré! ei Natanael'ga. Imombyryva'ea nduri tuhē pea hugwi, ei ga ga pe.

—Herejo xaho ji rupi a'ero terehepia ti ga, ei Filipe'ga ga pe.

⁴⁷ Natanael'ga rurame Jesus'ga ga repiagi.

—Kiro ki ga u israelitapyryvamo, ei Jesus'ga ga momba'gwovo. Ga ni'mbeangavi jipi ojipe'ga moandyje'yma, ei ga Natanael'ga momba'gwovo.

⁴⁸ —Marā nde ikwahavi jireaporoġita naerū? ei Natanael'ga ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Irupe ko nde rekoji oji'i novia, ei ga. Filipe'ga ea renonde nde ve ji orohepia reki. Figueira aġi pe nde reni, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁹ —Jesus, ei Natanael'ga. Tupana'ga ra'ya tuhē ko nde! ei ga. Nde ko israelitas'ga nduvihavuhuhetea tuhē! ei ga Jesus'ga pe.

⁵⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—A'e ko ji nde ve ko: “Orohepia ko ji nde rename figueira aġi pe.” A'ero nde jikogi ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Aerē po ti ji koji'iheteva'ea japoī nehē ahe-monhimomby'aheteva'ea nehē. A'ea po ti nde erehepia nehē no, ei ga Natanael'ga pe.

⁵¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhē kiro pe me, ei ga. Tamombe'u ti jijihe'ara Tupana'ga rehe, ei ga. A'ea'java'ea ko nahā a'ero. Pehepia po ti pe yvaga

rovapytymba'vogipyra, ei ga. Pehepia po ti pe Tupana'gapyrive'ga jiupiupira ġajivyjivrya ji pyri nehē no, ei ga. Nahā ko ji ajihe'a Tupana'ga rehe nhiremi-mbuhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga. Oronhomonhi'inhī'īge'yimi ore orojogwerekokatuavo ga pavēi. Nahā po ti pe me nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga ombote yhya vinhoramo

2 ¹⁻² Mokōi Jesus'ga kiri ogwovo toryvi pe cidade de Caná pe – perope Galiléiapeve'ga gwyri pe. A'ereki ġa Jesus'ga mondouka ġanembireko-hava repiagauka. Ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ga mondouka no. Igwete Jesus'ga hoi hepiaga toryva. Jesus'ga yembora pevo oko ġa pyri no. Toryva apopave'yname momina ġa hugwi vinho. ³ A'ero Jesus'ga yembora ei Jesus'ga pe:

—Momina kiro vinho ġa hugwi, ei ahe Jesus'ga pe.

⁴ —Maraname nde ei ji ve kiro a'ea rehe? ei ga ahe ve. A'ereki ndohoi ve hepiukara apiavo. Aġwamo rūi po ti ji hepiukapavi Tupana'ga popoakara ġa pe nehē, ei ga o'yembora pe.

⁵ Igwete ahe ei ġa pe – kiroki ġa opoko toryva repiakatuhara'ga – ġa pe ahe ei:

—Jira'ya'ga erame pe me penhi'ipo'ru ti ga, ei ahe ġa pe.

⁶ Pevo gwereko yhya ryrua ita apopyra. A'ereki judeus'ga nane'yimi ojipyhepyhei. Oheohei ġa mbatera jipi no nahā nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe javo. Nurā gwereko pevo mbohapyrete seis yhya ryrua. Inainani gwereko he'yjuhu cem litros gwerevi ipype tynahemame. ⁷ Igwete Jesus'ga ei hepiakatuha'ga pokohara'ga pe a'ero:

—Peheka'voka'vo ti yhya ipype. Pemotynahē hete ti imohina, ei ga.

A'ero ġa imotynahenahēhetei inoġa hyrua pype. ⁸ Igwete ga ei ġa pe:

—Pejara ti kiro yhya herogwovo toryva repiakatuhara'ga pe, ei ga ġa pe.

A'ero ġa herohoi yhya ga pe to'u ti ga hepiaga javo. ⁹ Yhya rūi reki ga i'urame. Vinho reki yhya mbotepyra ga i'ui hepiaga. Ndokwahavi ga yhya mbotea vinhoramo. Gapokohara'ga ki a'e te okwaha hete Jesus'ga remimbo-tea. Igwete ga i'ui hepiaga. A'ero ga hambirekove'ga mbuhurukari ojipyri javo ga pe.

¹⁰ —Nde ko ore atyvi, ei ga hambirekove'ga pe. Ore oromondo ypy vinho heheva'ea toryvarupive'ga pe, ei ga. Kirē ġa i'uheterame ore imondoi ndaheiva'ea ġa pe. A'ereki i'uheterame ġa nonhimombaragwahavi ndaheiva'ea rehe. Nde ki a'e te nerembuhuri ypy heheheteva'ea kiroġwe imbuhua ore ve, ei ga ga pe.

¹¹ Jesus'ga ombote yhya vinhoramo cidade de Caná pe Galiléiapeve'ga gwyri pe ikwehe. A'ea ypy ga oapo ahemonhimomby'ava'ea hepiuka ġa pe gweaporoġita Tupanamo. Nurā gareximbo'ehara'ga jikohetei ga rehe.

¹² Aerē Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Ga'yembora oho gairū'ga pavēi. Gareximbo'ehara'ga oho ġa ndupi no. Pevo ġa pytaahi'vi upa.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-13; Marcos 11.15-17; Lucas 19.45-46)

¹³ Aerē Jesus'ga hoi cidade de Jerusalém me. A'ereki judeus'ga toryva gwereko ġwerī. Páscoa ei ġa akoja pe. A'ea rupie'yimi judeus'ga japyakai uragwera rehe Egitopeve'ga gwyrā hugwi. ¹⁴ Igwete Jesus'ga hoi judeus'ga

jatykahavuhua rokari pe ġa ndepiaga. Pevo ġa ndekoi ima'ema'eamo mba-tepyryva itambere'ia pyhyga ġa hugwi. Yuranuhūa bois ġa ima'ema'ēi ovelhas. Inambu'ia ġa ima'ema'ēi upa. Mesa pyri jara'ġa neġaneni hajiheve'ġa itambere'ia ipyhypyhyga judeus'ġa itambere'ia ikwepkywepyga imondovo ġa pe. ¹⁵ Ġa ndepiagame Jesus'ga japoi yhypohama ġa nupanupamo ipyvō ġa mo'embava ġa mondovo ojaty kahavuhua rokara hugwi. Ovelhas ga imo'emo'ēi, bois ga imo'emo'ēi imonhamonhana imondovo. Ombojirejire ga itambere'ia kwepkykara'ġa mesa heka'voka'vogauka ġaitambere'ia jugwi. ¹⁶ Igwete ga ei ġa pe – kiroki ġa oma'ema'ē inambu'ia:

—Peroho ti kia jugwi! a'e te ji, ei ga. Tapema'ema'ēa'javuhui mbatera avo jiruva'ga ronga pe! ei ga ġa pe.

¹⁷ A'ero garemimbo'ehara'ġa ikwahava'javi Tupana'ga rembikwatijarukara. Igwete ġa ei ojohupe:

—A'ea pe reki ikwatijara l'ei Cristo'ga nhi'ġa mombe'gwovo, ei ġa. Nahā Cristo'ga nhi'ġa Tupana'ga pe hako:

“Nhi'aġataruhu ji neronga rehe jipi toko katu ti ġa ipype javoji,” ei ga.

“Nhi'aġataruhua ji juka hete,” ei ga, ei ġa.

Ikwatijara om ombe'u jipe Cristo'ga nhi'ġa ġwama, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa.

¹⁸ Kiro judeus'ġa nduvihava'ġa nduri javo Jesus'ga pe a'ero.

—Ma'ġa nde mbuhurukaruhu ġa mo'ēukaraġwama avo hugwi? ei ġa. Po Tupana'ga nde mbuhurukari, a'ero po ti nde hepiukari gapopoakara ore ve ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ġa. A'ero po ti ore nde reroviari nehē Tupa-na'ga tuhē ga mbuhuruka javo, ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe a'ero:

—Po ti pe imbojypavi aġa Tupana'ga ruhava imbote'varuhavovo nehē, aerē mokōi nhande kirame ti ji imbovyra'javi imohina nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ei ga pe:

—Nde ki ere'eteheuhu, ei ġa. He'yjuhuva'ea rupi quarenta e seis anos rupi ġa poravykyvykyi japovo aġa Tupana'ga ryrua, ei ġa. Marā po nde gwehu kotihī japo'a'javuhui imohina mokōi nhande kirame naerū? ei ġa ga pe.

²¹ Gwa'oa pe reki Jesus'ga ei a'ea ko Tupana'ga ruhava javo. ²² Aerē Jesus'ga vyrame omanoa hugwi garemimbo'ehara'ġa ikwahava'javi ga'eagwera. A'ero ġa heroviari ga'eagwera Jesus'ga onhimombe'u katu javo. Igwete ġa heroviari Tupa-na'ga rembikwatijarukara ahe ve no Jesus'ga ahe omombe'u ga kwatija javo.

Jesus'ga okwaha vyakotyve'ġa py'a

²³ Toryva rupi Páscoa rupi Jesus'ga rekoi cidade de Jerusalém me a'ero. Igwete ga hepiukari Tupana'ga popoakara ġa pe ahemonhimomby'ava'ea japovo. Nurā ġa jikojikogi ga rehe onhimongyavo. ²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndojikogi ġa ndehe a. A'ereki ga okwahapavipe vyakotyve'ġa py'a. ²⁵ Ga nde'i ojipe'ġa pe: “Marā ġandeaporoġita?” A'ea ga nde'i. A'ereki ga okwahapavipe ġa a.

Nicodemosva'ea uhu Jesus'ga pyri

3 ¹⁻² Aerē Nicodemos'ga ruri Jesus'ga pyri ypytunimo. Ga ko judeus'ġa moġitahara'ga fariseu'ga. Aerē ga ruri Jesus'ga pyri xanhomonhi'ī ti javo.

—“Gaha ko nhanembo'ehara,” oro'e ore nde ve, ei ga Jesus'ga pe. “A'reki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ga ġa javo,” oro'e ore nde ve, ei ga. Tupana'ga opokogame jate ġa hepiukari Tupana'ga popoakara nde ja ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ga ga pe. Nurā ore ei: “Tupana'ga ombuhuruka ga rerekovo,” oro'e ore, ei Nicodemos'ga ga pe.

³Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—Tamombe'u katu tuhē kiro nde ve, ei ga. Kiroki ġa ojihuva'ja – ġa pe jate po ti Tupana'ga ei: “Jihi ko ġanduvihavuhuhetero,” ei Jesus'ga ga pe.

⁴Igwete Nicodemos'ga ei a'ero:

—Marā po jyvuakave'ġa jihuvi naerū? ei ga. Maranuhū po ġa kia'javi oy'ġa vvyteri pe o'ara'java naerū? ei ga Jesus'ga pe.

⁵Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhē nde ve. Penhimobatzauka po pe yhya pyvō imoboruka pejikote'varuhua pejihugwi hamo, ei ga. Tupana'ga ra'uva po pe mboheaporoġita pyahu hamo no, ei ga. Nane'ymame po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhuhetero nehē penhimobatzaukar'ymame yhya pyvō gara'uva pe mboheaporoġitapyahue'ymame nehē no, ei Jesus'ga ga pe. ⁶Nhaney'ġa nhande mbojihuvame nhande mbo'a, nhandera'o nhande a'ero vvyakotyva'ero, ei ga. Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoġitapyahurame jate nhande reaporoġitapyahuro a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ⁷Terenhimomby'auhui ti nhiremimombe'ua-gwera rehe ji erame nde ve: “Pejihuva'ja ti.” Nahā ti pe ndeaporoġitapyahuro nehē. Erovia ti nhinhi'ġa, ei ga Nicodemos'ga pe. ⁸Nahā ko vvytua, ei ga. Ġwemimbotarimo uhu okookovo. Pehendu pe tura novīa. Emo pe ndapekwahavi ma hugwi te turi javo. “Mome po ti ihoi nehē?” pe'ji pe no, ei ga. A'ea javijitehe ko Tupana'ga ra'uva ahe mboheaporoġitapyahurame, ei ga. Ġwemimbotarimo gara'uva rekorekoi. Emo pe ndapekwahavi marā javo. “Ma'ġa po ti gara'uva ġa mboheaporoġitapyahu kiro nehē?” pe'ji pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁹—Maranuhū nanongara? ei Nicodemos'ga. Ndakwahavi ji a'ea, ei ga ga pe.

¹⁰—Ndehe ko israelitas'ġa mbo'ehara novīa. Nde nderekwahavi a'ea naerū? ei ga Nicodemos'ga pe. ¹¹Tamombe'u katu tuhē nde ve, ei ga. Oromombe'u ore pe me orerembikwahavipyra. Orerembiepiagipyra ore oromombe'u pe me novīa. Emo pe ndaperoviarihu oreremimombe'uagwera, ei Jesus'ga ga pe. ¹²Vvyakotyva'ea ji amombe'u pe me. Emo pe ndaperoviaru, ei ga. Ndaperoviaru kaitu po ti pe nhinhi'ġa nehē ji imombe'urame yvagipeva'ea pe me nehē, ei ga Nicodemos'ga pe. ¹³Ndajiupihavi yvagi pe ikwahava mbatera ojyva imombe'gwovo, ei ga. Jihi jate reki ajy pea hugwi imombe'gwovo a'iti-tuhēva'ea pe me. A'reki Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga imombe'gwovo Nicodemos'ga pe.

¹⁴Igwete Jesus'ga Moisésva'ea mombe'ui no. A'reki ymya Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe hako:

“Eapouka ti mboja ra'angava imbovyra yva rehe imo'ama,” ei ga ahe ve hako.

Ongae'yi me ahe imbovyri ha'angava imohina a'ero tohepia ti mboja rembi-hu'upya'ġa javo. Kiroki ahe ojavavu hepiaga imohinipyra – oka'ē ahe hugwi. Nomanoi ahe a'ero. Aerē Tupana'ga ei: “Moisésva'ea ombovyruka mboja ra'angava yva rehe hako,” ei ga. “Na jitehe po ti ġa ga mbovyri yva rehe no. A'ero po ti ġa ga jukai nehē,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga mombe'gwovo hako.

¹⁵ Nahā Tupana'ga ga momanoukari toko pyahu ti ġa javo – kiroki ġa ojiko ga rehe. Aerē po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē no. ¹⁶ A'ereki Tupana'ga oarō hete yvyakotyve'ġa. A'ero ga gwa'yra'ga mbuhuri yvyakotyve'ġa pyri ikwehe. Gara'yra'ga ko ojipeji hete ko ga rekoi ga pe. Emo Tupana'ga ga mbuhuri nhande pyri ga momanomouka nhande repyga toho ti ġa yvagi pe nehē javo. Nurā nhandejikogame Tupana'ga ra'yra'ga rehe po ti nhande rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. Ndiahoi po ti nhande hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē nhanemanorame nehē. ¹⁷ Gwa'yra'ga mbuhurame nhande koty Tupana'ga nde'i ga pe: “Eho ti ġa pyri peko te'varuhu pe javo ġa pe.” Tupana'ga nde'i a'ea gwa'yra'ga mbuhurukarame nhande koty. A'ereki ga gwa'yra'ga mbuhuruka avo togweru po ti ga ġa ji pyri nehē javo.

¹⁸ Ġa jikogame gara'yra'ga rehe Tupana'ga nde'ia'javi ġa pe: “Peko te'varuhu pe.” Ġa jikoge'ymame Tupana'ga e'i jipe a'ea ġa pe. Oko te'varuhu tuhē nanongara'ġa. A'ereki ġa ndojikogi Tupana'ga ra'yra'ga rehe – ga ojipeji oko gara'yretero.

¹⁹ Nahā a'ero. Mytu'ērame nhande ve nhande hepiagi mbatera ikwahava. A'ea'java'ea pe Cristo'ga ei a'ero urame yvya koty. “Tamomytu'ē ti ġa pe, ei ga. A'ero po ti ġa Tupana'ga kwahavi okovo katu nehē,” ei ga novia. Emo ġa ndokwahapotari Tupana'ga. A'ereki ġa okote'varuhue'ymi. Oko hete ġa okote'varuhua rehe jate a'ero – a'ea pyytuna ja ndokwahavukari ġa pe. Nurā ko Tupana'ga eaġwama ġa pe. ²⁰ Okote'varuhurame ġa ndokoi ga rehe – kiroki ga omomytu'ē ahe ve Cristo'ga. Ġa ndokopotari tuhē ga pavēi. A'ereki ġa e'i ojive: “Po ti ji rekoi Cristo'ga pavēi, a'ero po ti ga imboukwahavi jirekote'varuhua nehē,” ei ġa ojive.

²¹ Jararamo ki ġa a'e te oko Tupana'ga reaporoġita rupi okovo katu. Nanongara'ġa oko pota tuhē Cristo'ga pavēi – gaha okwahapavuka ahe ve. A'ereki ġa e'i: “Ji rekorame Cristo'ga pavēi po ti ojipe'ġa ikwahavi jirekokatua nehē. A'ero po ti ġa ei ji mombe'gwovo: ‘Tupana'ga ga poko ga mongovo ġwemimbotarimova'ea rehe,’ e po ti ġa ji mombe'gwovo a'ero nehē,” ei ġa. Nanongara Jesus'ga imombe'umbe'ui Nicodemos'ga pe ikwehe.

João Batistava'ea omombe'ua'ja Jesus'ga

²² Aerē Jesus'ga hoi Judéiapeve'ġa gwyri pe ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete Jesus'ġa pytaahi'vi pevove'ġa pavēi ġa mobatizatzavo. ²³ A'ea rupi João Batistava'ea rekoi ojipe'ġa mobatizavo cidade de Enom me – a'ea ojopyri u cidade de Salim pavēi. A'ereki gwereko hete yhya pevo. Igwete pevove'ġa hoġahoi ahe pyri a'ero onhimobatizavouka ahe ve. ²⁴ A'ereki a'ea rupi soldados'ga nomongiukari ve Joāova'ea cadeia pype.

²⁵ Aerē jararamo Joāova'ea remimbo'ehara'ġa nhi'igayvari ojipe'ga pavēi judeu'ga pavēi.

— João'ga ġa mobatizaramo pyry hete okwahyro ġa ndehe, ei aheremimbo'ehara'ġa ga pe.

A'ero judeu'ga ei ġa pe:

— A'ea hohe te ikwahyro ġa ndehe Jesus'ga ġa mobatizaramo, ei ga ġa pe.

²⁶ Nurā Joāova'ea remimbo'ehara'ġa hoi ahe pyri javo ahe ve.

— Akoja'ga, ei ġa, kiroki ga oko nde pyri paranauhūa aherovai Jordão aherovai – kiroki ga nde eremombe'u ore ve oji'i, ei ġa, kiro ga ġa mobatizauhui no. Ohopavuhu reki ġa ga pyri a'ero, ei ġa imombe'gwovo ahe ve novia.

²⁷Igwete Joãova'ea ei ġa pe a'ero:

—Pyry hete reki ji ve ġa hopavame ga pyri, ei ahe. Tupana'ga jate ombo-popoakarama ahe popoakaramo a'ero okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ahe. Nurā ġa hopavi ga pyri. A'ea ko pyry hete ji ve, ei ahe ġa pe. ²⁸Pehe tuhē pehendu nhinhi'igawera oji'i, ei ahe. A'ereki ji a'e katu nhinhi-mombe'gwovo pe me oji'i. “Ji ko Cristo'ga rūi nhanderekote'varuhua mombo-hara'ga rūi,” a'e ko ji pe me oji'i, ei ahe. Ga renonde Tupana'ga ji mbuhuru-kari, ei Joãova'ea ġa pe.

²⁹—Nahā ġa nembirekorame jipi, ei Joãova'ea. Hēapotahara'ga tuhē gwereko hēa, ei ahe. Gairū'ga reki hēapotahara'ga pokogi ġanembirekoa-ġwama. A'ero ga roryvamo hēapotahara'ga nhi'igā renduva hēa rerekoa mombe'urame, ei ahe ġa pe. Hēapotahara'ga irū'ga ja ko ji, a'e ji pe me. A'ereki ji Jesus'ga poko. A'ero ji roryhetero ġa hopavame Jesus'ga pyri ga rerekovo, ei ahe ġa pe. ³⁰A'ea ko pyry a'ero, ei ahe. Igwaigwavete po ti ga rekoj tuhē huviavuhuhetero nehē. Ji ki a'e te igwaigwavete ji rekotehei tuhē nehē, ei Joãova'ea ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Tupana'ga ombuhu Jesus'ga yvaga hugwi

³¹Yvateahugwive'ga ko huviavuhuhetero oko vyvakotyve'ġa hohe. Yvyakotyve'ġa vyvakotyva'ea rehe jate ġa ndekoi. A'ea rehe jate ġa nhi'igī no. Yvagahugwive'ga ko huviavuhuhetero tuhē oko ġa hohe pa. ³²Ga omombe'u ġwembiepiagipyra ġwemienduvipyra reheve. Ġa ki a'e te ndogweroviarihu ganhi'igā. ³³Kiroki ġa gwerovia ganhi'igā – ġa e'i a'ero: “A'itituhēva'ea tuhē Tupana'ga nhi'igā,” ei ġa. ³⁴A'ereki Tupana'ga remimbuhurukara'ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'igā. A'ereki Tupana'ga omondo gwa'uva ga pyri a'ea ti tokwahavuka pa ga pe javo. Nurā ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'igā. ³⁵Tupana'ga oarō hete gwa'ya'ga. A'ero ga ga mbopopoakarukari togwereko pa ti ga ġwemimbotarimo. ³⁶Kiroki ġa ojiko Tupana'ga ra'ya'ga rehe hendukatuavo ganhi'igā – ġa ndeaporoġitapyahuro a'ero aerē okovo Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ġa nohendukatui ganhi'igā ojikoge'yma ga rehe – ġa po ti ndohoi yvagi pe upa Tupana'ga pyri nehē. Ga e'i ġa pe jipi peko te'varuhu pe javo.

Samariapeva'ea

4 ¹Aerē Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi Judéiapeve'ġa gwyra hugwi. A'ereki ga okwaha ojipe'ġa nhi'igā fariseus'ġa pe. A'ereki ġa e'iuhu fariseus'ġa pe:

—João'ga omongo ojipe'ġa ojiheva'ero ġa mobatizavo, ei ġa. João'gareheve'ġa hohe'i tehe reki Jesus'gareheve'ġa nde'yjuhuro – kiroki ġa Jesus'ga omobatzauhu, e'iuhu ġa ġa mombe'gwovo fariseus'ġa pe.

²Jesus'ga nomobatizai reki ġa. Ga omobatzauka ġa ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³Ġanhi'igā ikwahavame Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi Judéiapeve'ġa gwyra hugwi a'ero.

—Xajivy ti Galiléiapeve'ġa gwyrī pe a'ero, ei ga.

⁴Ġa horame Jesus'ga ei:

—Samariapeve'ġa gwyra rupi po ti nhande hona'ēi nehē hamo, ei ga ġa pe.

⁵Aerē ġa nduri cidade de Sicar pe a'ero Samariapeve'ġa gwyrī pe. Ira'a-gwe u Jacóva'ea koagwera hugwi. Jacóva'ea omondo a'ea gwa'yrava'ea pe

Joséva'ea pe hako. ⁶ Jacóva'ea apoagwera ykwara pevo u no. Ahaji katu ġa nduri. Igwete Jesus'ga apygi oina ykwara pyri. A'ereki ga ipykane'õ.

⁷⁻⁸ Igwete garemime'ehara'ġa hoi cidade pe mbatera pyhyga. Nanime Samariapevehēa ruri yhya ti tajara javo. Igwete Jesus'ga ei hēa pe:

—Embuhu ji ve ya tay'u, ei ga hēa pe.

⁹—Garamo judeuramo nde euhui ji ve embuhu yhya javo ji ve? Ji ki a'e te Samariapeva'ea, ei hēa ga pe. (A'ereki judeus'ġa ndojihe'ari Samariapeve'ġa ndehe ġa arōe'yma.)

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—A'e ji nde ve: “Embuhu ji ve ya.” Emo nde ndajikwahavi, ei ga. Nde nderekwahavi Tupana'ga remimbuhutehea no, ei ga hēa pe. Po nde ikwahavi hamo a'ero po nde ei ji ve embuhu ji ve akoja javo hamo, ei ga. A'ero po ji imondoi yhya ahemongohara nde ve hamo, ei ga hēa pe.

¹¹ A'ero hēa ei ga pe:

—Ndererekoi reki nde ijarahava, ei hēa. Irupehu yhya reni ykwara pype. Ma hugwi nde herekoi yhya a'ero ahemongohara? ei hēa ga pe. ¹² Nhaneramonhava'ea Jacóva'ea gweja aġa imohina nhandeygwavamo hako, ei hēa. Ahe tuhē oy'u avova'ea pyvō gwa'yrava'ea pavēi hako. Ġwenymbava yuranuhūa ahe omboy'u ipyvō no, ei hēa. “Ji ko koji'i tehe jiruvihavuhu nhaneramonhava'ea hohe'i tehe,” ere po nde ji ve naerū? ei hēa ga pe.

¹³ Igwete Jesus'ga ei hēa pe:

—Aġa pyvō oy'urē po ti ġa ygweja'javamo nehē, ei ga. ¹⁴ Nhiremimondoa herekorame po ti ġa ndiygweja'javi nehē. Nhiremimondoa po ti ikwahy hete ġa ndehe nehē okookovo ġayvyteri pe nehē, ei ga. A'ea po ti ġa mboheaporoġitapyahui nehē, ei ga. A'ero po ti ġa mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē no, ei Jesus'ga hēa pe.

¹⁵—Embuhu ji ve nanongara yhya a'ero taji ygweja'javyme ti a'ero nehē, ei hēa ga pe. A'ero po ti ji ndajora'javi avo ijara jipi nehē, ei hēa ga pe.

¹⁶—Eho ti enhimbireko'ga rerua, ei ga hēa pe.

¹⁷—Ji ko nanhirembirekoi, ei hēa.

—Erenhimombe'u katu nde ji nanhirembirekoi javo, ei ga hēa pe. ¹⁸ A'ereki cinco nerembirekokwera'ġa. Korogweve'ga nde erereko tehe, ei ga. Nde nane'mbei tuhē javo ji ve, ei ga hēa pe.

¹⁹—Kiroġwe ji nde kwahavi, ei hēa. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara ndehe. Nurā nde ikwahahetei mbatera, ei hēa ga pe. ²⁰ Marā naerū? Emombe'u ti ji ve, ei hēa. Samariapeva'ero oreramonhava'ea ei pea pe vytyruhua pe hako: “Avo jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” ei ahe hako, ei hēa ga pe. Pehe judeusramo pe'ji: “Jerusalém me jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” pe'ji pe, ei hēa ga pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei hēa pe a'ero:

—Erovia ti nhinhi'iġa, ei ga. Aerē po ti ġa nde'i avova'ea pe avo ti timbohete nhandervete'ga nehē javo. Jerusalém me po ti ġa nde'i nehē no pevo ti timbohete ga javo, ei ga. ²² Samariapeva'ero pemboheteteheuhu pe ga kwa-have'yma. Ore judeusramo orokwaha Tupana'ga mboheteavo, ei ga. Ore ve ga ojikwahavuka. Tupana'ga e'i ore ve hako: “Vyakotyve'ġa ndekote'varuhua mombohara'ga po ti o'a judeuramo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Gaha po ti pe nderu ji pyri yvagi pe nehē,” ei Tupana'ga ore ve hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo

hëa pe. ²³Aerë po ti ġa nhandervete'ga mbohetekatui a'ero nehë, ei ga. Aġwamo vehevi po ti ġa ga mbohetei ga kwahaheteavo nehë. Gara'uva po ti ga mboheteukari ġa pe nehë. A'ea Tupana'ga opota nanongara'ġa ombohete-rame, ei Jesus'ga hëa pe. ²⁴Ndaha'oi Tupana'ga, ei ga. Kiroki ġa ga mbohete – tojipokoguka ti ġa gara'uva pe a'ero ga mboheteavo. Tokwaha hete ti ġa ga mboheteavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo hëa pe.

²⁵A'ero hëa ei ga pe:

—Messias'ga po ti uhu tuhë nehë Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga, ei hëa. Urame po ti gaha imombe'upavi mbatera nhande ve nehë, ei hëa Jesus'ga pe.

²⁶—Ji tuhë Messiasramo kiro ji nhi'iġi nde ve, ei ga onhimombe'gwovo hëa pe.

²⁷Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ġa jivyri cidade hugwi ua ga pyri. Igwete ġa nhimomby'ai ga repiaga hëa monhi'iġame. A'ereki judeus'ġa mbo'ehara'ġa nonhi'iġi kunhangwera'ġa pe jipi. A'ero ġa nhimomby'ai Jesus'ga repiaga. Ġa nde'i reki ga pe: “Maraname nde nhi'iġuhüi hëa pe?” nde'i ġa. “Gara nde erepota hëa hugwi?” A'ea ġa nde'i Jesus'ga pe.

²⁸Kiro hëa hejari imohina yhya ryrua a'ero ojivya ogwovo cidade pe. Igwete hëa ei ga mombe'gwovo pevove'ġa pe:

²⁹—He pejijo xaho ji rupi ga repiaga, ei hëa. A'ereki ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera, ei hëa ġa pe. Mara'ngu po Messias'ga tuhë Tupana'ga remimbu-hurukara'ga tuhë? ei hëa ġa pe ga mombe'gwovo.

³⁰A'ero ġa nduri cidade hugwi ua Jesus'ga pyri tihepia ti ga jawo.

³¹Ġa vahema renonde Jesus'ga remimbo'ehara'ġa eġa'ei ga pe:

—Jesus, here i'gwovo.

³²—Nhirembi'ua pe ndapekwahavi reki, ei ga ġa pe.

³³—Marã? ei ġa ojohupe a'ero. Mara'ngu po ġa herua mbatera ga pe ra'e garembi'uramo? ei ġa ojohupe.

³⁴Igwete ga ei ġa pe:

—Garemimbotarimova'ea rehe ji rekoi – kiroki ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Ga ji mboporavyky avo. A'ero ji taporavyky pa katu ga pe, ei ga. A'ea pe ji ei a'ero nhirembi'ua. A'ereki ji rekorame garemimbotarimova'ea rehe a'ea ji mbopopoaka nhirembi'ua ja, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵—Pe'ji pe: “Quatro jahya ipora rehe po ti itiniġi koapora nehë,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e pe me: Pehepia ti kohoa. Kiroġwe tuhë itiniġi koapora. Kiroġwe po ahe imopeni herua hamo, ei ga ġa pe. Tamombe'u katu pe me, ei ga. Ji rehe ġambojikoga pe ji ei reki koapora imopena imombe'urame, ei Jesus'ga. Nahã ji ei a'ero: Pe'ji pe pejiyvyteri pe: “Aerëji po ti nhande ġa mbojikojikogi Jesus'ga rehe nehë,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e pe me: Tape'ei poro. Pehepia ti ġa. Kiroġwe ġa jikogi ġweri ji rehe, a'e ji, ei ga. Kiroġwe tuhë po pe ġa mbojikojikogi ji rehe hamo, ei ga ġa pe.

³⁶—Kiroki ga omopemopë koapora herua – ga mbohory a'ero koapora, ei ga. Ga javijitehe ojipe'ga roryvamo no – kiroki ga otý na'ë, ei ga. Ga memei hory hete a'ero ojogwerekovo itýhara'ga imopëhara'ga pavëi, ei ga. Imopëhara'ga javijitehe ko ġa ndoryvamo no – kiroki ġa ombojiko ojipe'ġa ji rehe. Ojikojame ji rehe po ti ġa ndekoi yvagi pe nehë no, ei ga ġa pe. Kiroki ġa ji mombe'u ypy ojipe'ġa pe tojiko ti ġa ga rehe jawo – itýhara'ga javijitehe ko ġa

ndoryvamo gambojikohara'ga pavêi. Ĝa hory hete a'ero ojogwerekovo nhimombe'uyphyhara'ga gambojikohara'ga pavêi, ei Jesus'ga ĝa pe.

³⁷—Nahā ko nhanenhi'iĝa jipi, ei ga. “Gaha otỹ. Ojipe'ga reki omopẽ herua ojive,” xa'e nhande, ei ga. A'itituhẽva'ea tuhẽ ko nhanenhi'iĝa. ³⁸A'reki na ja jara'ga ji mombe'umbe'u tojiko ti ĝa ga rehe javo. Pehe reki ĝa mbojikojiko ji rehe, ei ga. Ymya pe nanhimombe'ui pejikovo, ei ga. Aerẽ ji pe mondoukari ĝa mbojikojikogukaraĝwama jijihe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ĝa pe.

³⁹⁻⁴⁰Kiro Samariapeve'ga nduri ovahema Jesus'ga pyri a'ero. A'reki Samariapevehẽa omombe'u jipe ga ocidadepeve'ga pe. “Jesus'ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera,” ei hẽa ga mombe'gwovo ĝa pe. Hẽanhi'iĝa renduva ĝwaramo ĝa jikojikogi Jesus'ga rehe a'ero onhimongyavo. Kiro ĝa nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ga javo.

—Epytaahi'vi ti ore pyri, e'ie'i ĝa ga pe.

—Kwa, ei ga.

Mokõi ga kiri ĝa pyri a'ero. ⁴¹Igwete ga nhimombe'umbe'ui ĝa pe. Ganhi'iĝa renduva ĝwaramo jara'ga jikojikogi ga rehe no onhimongyheteavo. ⁴²A'ero ĝa ei hẽa pe:

—Nenhi'iĝa renduva ĝwaramo jate rūi ore jikogi ga rehe kiro, ei ĝa hẽa pe. Ganhi'iĝa tuhẽ ore orohendu ikwahava kiro, ei ĝa. Nurā ore ei: “Ga ko yvyakotyve'ga ndekote'varuhua momboharamo tuhẽ,” ei ĝa hẽa pe.

Kiro ndera'ya'ga nhimohiĝatui, ei Jesus'ga ahe ve

⁴³Mokõi Jesus'ga kiri pevo. A'ero ga hoi Galilíapeve'ga gwyri pe upa.

⁴⁴A'reki Jesus'ga e'i jipe: “Kiroki ĝa pevo u Tupana'ga nhi'iĝa mombe'uha-ra'ga gwyri pe – ĝa nomondoi imohina ga rehe jipi,” ei ga. ⁴⁵A'ero Jesus'ga hoi Galilíapeve'ga gwyri pe. Ga repiagame ĝa ndoryndoryvamo ga rehe. A'reki ĝa gwepia na'ẽ Jesus'ga cidade de Jerusalém me. A'reki ĝa oho na'ẽ pevo toryva repiaga. Pevo ĝa hepiapavi Jesus'ga japoparavuhurame ahemonhimomby'ava'ea. Nurā ĝa ndoryndoryvamo Jesus'ga rehe ga repiaga ogwyri pe.

⁴⁶Aerẽ Jesus'ga hoajavi cidade de Caná pe Galilíapeve'ga gwyri pe jitehe – perope ga ombote yhya vinhoramo ikwehe. A'ero jitehe Jesus'ga hoi. A'ero ga ruri Jesus'ga pyri ĝanduviha'gareheve'ga. Gara'ya'ga itetirúa hete ojipe'ga cidade pe Cafarnaum me. ⁴⁷Galilíapeve'ga e'i ga pe a'ero:

—Uhu Jesus'ga kiro nhande pyri Judíapeve'ga gwyrā hugwi, ei ĝa ga mombe'gwovo ga pe.

A'ero ga ruri Jesus'ga pyri javo.

—Herejo xaho ji rupi jira'ya'ga repiaga teremombi ti karugwara ga hugwi, ei ga. A'reki ga omano ĝwerĩ, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁸Igwete Jesus'ga ei:

—Hepiagame ymame ahemonhimomby'aheteva'ea po pe ndapejikogi tuhẽ ji rehe, ei ga ga pe.

⁴⁹—Xaho tuhẽ ti ji rupi, ei ga Jesus'ga pe. Nde hoe'ymame po ti jira'ya'ga manoi a'ero nehẽ, ei ga.

⁵⁰—Kiro ndera'ya'ga nhimohiĝatui, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo ga pyri a'ero ga repiaga, ei ga.

Gwerovia ga Jesus'ga nhi'iĝa a'ero ogwovo tahepia ti javo. ⁵¹Ga horame pea rupi gapyrive'ga nduri ga rovatiamo.

—Onhimohigatu kiro ndera'yra'ga, ei ġa ga pe.

⁵²—Marananime kwara nhimonaname ga rehe raji'i? ei ga ġa pe.

—Kirame ahaji katu nhimonaname ga rehe oji'i, ei ġa imombe'gwovo ga pe.

⁵³A'ero ga ikwahavi jawo.

—A'ea rupi tuhē Jesus'ga ei ji ve oji'i: “Kiro ndera'yra'ga nhimohigatui,” ei ga.

A'ero ġa jikopavi Jesus'ga rehe gaha ġwongapeve'ga pavēi.

⁵⁴Mokōi a'ero Jesus'ga rura'java Galiléiapeve'ga gwyrri pe Judéiapeve'ga gwyrri hugwi. Urypyrame ga ojipeji oapo ahemonhimomby'ava'ea hepiuka ġa pe. Kiro ura'javame ga ojipea oapo imombiga karugwara ga hugwi.

Jesus'ga omopo'ā ahe

5 ¹Aerē judeus'ga japo toryva Jerusalēm me. A'ero Jesus'ga hoi tahepia jawo. Igwete Jesus'ga ipyka'nauhūve'ga repiagi ypia'ia pyri. ²Jerusalēm jupihava pyri ypia'ia u – perope hovapytymbava pyri. Jurukwara rupi ġa heno'eno'ēi ovelhas jipi. Betezata ei judeus'ga ypia'ia pe. Gwereco mbohapyrete cinco tapyi'ia ypia'ia pyri. ³A'ea gwyrri pe itetirūave'ga nhinoġi upa ypia'ia pyri onhimongyavo jipi. Hehae'ŷve'ga ko pevo u jipi ipyka'naka'nauhūve'ga pavēi nomyive'ga pavēi. [⁴A'ereki amoamome Tupana'gapryve'ga oji yhya pype ya momyina. Kirē kiroki ġa oho ypy yhya pype – ġahā onhimohigatu a'ero. Nahā ġa horame ipype ga rugarurirē ġatetirūaparavuhua ipigi ġa hugwi a'ero. Nurā itetirūave'ga nhinoġi upa ypia'ia pyri jipi taho ypy ti ipype jawo.] ⁵⁻⁶Igwete Jesus'ga ipyka'nauhūve'ga repiagi pevo. “Ymyahū hete ga ka'nauhūro,” ei Jesus'ga. A'ereki he'yjuhu trinta e oito kwara gaka'na rehe. Ikwahavame Jesus'ga ei ga pe:

—Ndepyry hete pota nde? ei ga.

⁷—Jipyry pota ji novā, ei ipyka'nauhūve'ga ga pe. A'ereki nanhimbojyhavi ipype ya momyiname jipi, ei ga. Ji hopotarama ipype ojipe'ga hojipei ipype ji renonde jipi, ei ga Jesus'ga pe.

⁸A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Epo'ā! Epyhy ti ejikupeupava herogwovo, ei ga.

⁹Kotihī ga pyryvamo a'ero opo'ama herogwovo. A'ea ko sábadu judeus'ga poravykye'yma. ¹⁰Nurā judeus'ga nduvihava'ga ei ika'nauhūgwera'ga pe:

—Kiroġwe ko sábadu, ei ġa. Ndepyryvi nde herohoi ejikupeupava kiroġwe, ei ġa ga pe. A'ereki Moisés'va'ea e'i: “Po ahe ndogwerohoi te mbatera sábadu rupi nhandeporavykye'yma rupi,” ei ahe ikwatija, ei ġa ga pe.

¹¹Igwete ga ei:

—Akoja'ga – kiroki ga ji mopo'ā ko – gaha e'i ji ve: “Epyhy ti herogwovo,” ei ga ġa pe.

¹²—Ma'ga e'ihu nde ve naerū herohoukaraġwama? ei ġa ga pe.

¹³Ika'nauhūgwera'ga ndokwahavi reki Jesus'ga. A'ereki Jesus'ga oho jipe ġande'yjuhua pytera rupi ogwovo.

¹⁴Aerē Jesus'ga ga repiagi judeus'ga jatyahavuhua pype. Igwete ga ei ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga ga pe. Erepo'aġatu nde kiro, ei ga. Terekote'varuhua'javi ti a'ero, ei ga. Po ti nde nderepohiri ejikote'varuhua hugwi, a'ero po ti koji'i tehe nde mbatera rahya hepiagi nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁵ A'ero ika'nauhügwera'ga hoi imombe'gwovo judeus'ga nduvihava'ga pe.

—Gaha ji mopo'ã Jesus'ga, ei ga ga pe.

¹⁶ Nurã ga imbote'varuhupotari Jesus'ga pe. A'ereki ga omombimombi ga-tetirüa ga hugwi sábado rupi jipi.

¹⁷ Igwete Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga oporavykye'ymi jipi ga pokopokoga, ei ga. Ga javijitehe ji aporavykye'ymi ga pokoga no, ei Jesus'ga.

¹⁸ Ganhi'i'ga renduvame koji'i ga Jesus'ga jukapotari a'ero.

—A'ereki sábado rupi ga oporavykyuhu imombiga gatetirüa ga hugwi nhamonhava'ea nhi'i'ga rendukatue'yma, ei ga. Johe'i tehe garekote'varuhua. Jiruva'ga ei ga Tupana'ga pe no, ei ga. Nahã ga nhimongopotaruhui Tupanamo a'ero, ei ga.

Nurã ga Jesus'ga jukapotari a'ero.

Tupana'ga gwa'yra'ga mongoi gwemimbotarimova'ea rehe

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhê pe me, ei ga. Jihi Tupana'ga ra'yramo ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe. Akwaha ji Tupana'ga reaporoğitakatua jitekovo. A'ea rehe jate ji reaporoğitaro a'ero, ei ga. Okoe'ymi ga gwemimbotarimova'ea rehe. Gareximimbotarimova'ea rehe javijitehe ji rekoe'ymi no gara'yramo, ei Jesus'ga. ²⁰ A'ereki jiruva'ga ji arô hete, ei ga. A'ero ga ikwahapavukari ji ve gweaporoğitakatua, ei ga. Koji'i po ti ga ikwahavukari ji ve nehê no, ei ga. “Nahanahã po ti nde rekoi ga monhimomby'avo nehê,” e po ti ga ji ve nehê, ei Jesus'ga ga pe.

—Pry hete tuhê ji ika'nauhüve'ga mopo'ami, ei ga. Johe'i tehe po ti ji japoi pyryheteve'ea nehê. A'ero po ti pe nhimomby'ahetei a'ea rehe nehê, ei ga. ²¹ A'ereki jiruva'ga omanove'ga mbogwera ga mongovo, ei ga. Ga javijitehe jihi gara'yramo ga mbogwerapotarame ji ga mbogweravi ga mongovo no, ei Jesus'ga. ²²⁻²³ Jihi a'e jara'ga pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti hahyva'ea ruvi-hava pype a'ero nehê,” a'e ji, ei ga. Jara'ga pe ji ei: “Ndepyry nde ejikoga ji rehe. Yvagi pe ti nde ruvi avuirama nehê,” a'e ji, ei ga. Tupana'ga tuhê nde'i ga pe. A'ereki ga e'i ji ve gwa'yramo: “Ndehe ti ere ga pe tanembohete ti ga,” ei ga ji ve a'ero, ei Jesus'ga. Ombohete ga Tupana'ga. Na jitehe po ti ga tanhimbohete nehê no, ei ga. Kiroki ga nanhimbohetei – ga nombohetei jiruva'ga no nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ga pe.

²⁴ —Tamombe'u katu tuhê pe me, ei ga. Ga hendukaturame nhinhi'i'ga ojikoga Tupana'ga rehe nhimbuhurukara'ga rehe, gweaporoğita pyahu ko ga a'ero, ei ga. A'ero po ti ga ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehê no, ei ga. Nda'ei po ti ji ga pe nehê: “Peko te'varuhu pe,” ei ga. A'ereki ga ndo-hoa'javi kiro hahyva'ea ruvihava viara rupi. Yvaga viara rupi ga hoi a'ero Tupana'ga pyri nehê, ei ga. ²⁵ Tamombe'u katu tuhê pe me, ei Jesus'ga. Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako. Okote'varuhuve'ga po ti henduvi nhinhi'i'ga nehê ağwamo vehevi reki. Hendukaturame po ti ga ndeaporoğitapyahuro nehê, ei ga. ²⁶ Tupana'ga hete ahe mongoi ahe monguva. Ga javijitehe ji gara'yramo ahe mongoi no. A'ereki ga ahe mongoukari ji ve. ²⁷ Na jitehe Tupana'ga ei ji ve: “Ndehe ti ere okote'varuhuve'ga pe peko te'varuhu pe javo,” ei ga ji ve, ei Jesus'ga. A'ereki ji ko yvagipeva'ea. Yvyakotyva'ea ko ji no, ei ga.

²⁸—Tapenhimomby'auhui ti nhinhi'iga renduva, ei ga. Aerẽ po ti ahe nhaporemo henduvi nhinhi'iga nehẽ. ²⁹Henduvame po ti omanove'ga kwerava'-javi nehẽ. Okokatuve'ga po ti okwera okovo Tupana'ga pyri avuĩrama nehẽ, ei ga. Okote'varuhuve'ga po ti okwera nehẽ no. A'ero po ti ji ei ga pe: "Pende-kote'varuhuro ġwaramo po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ," a'e po ti ji ga pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

A'iti tuhẽ Tupana'ga Jesus'ga mbuhuruka

³⁰Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Nhiremimbotarimo rūi ji ei ġa pe peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga ji mbo'euka. Garemime'ea rupi jate ji ei a'ero, ei Jesus'ga. Nurã hupi katu ji ei jara'ga pe peko te'varuhu pe javo. Hupi katu ji ei jara'ga pe no pepyri hete pe javo, ei ga. A'ereki nhiremimbotarimova'ea rehe rūi ji rekoi. Jiruva'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi nhimbuhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

³¹—Po ti jihi tehe anhimombe'u pe me, a'ero po ti pe ndajireroviari nehẽ hamo ga hete onhimombe'u javo ji ve, ei ga. ³²Ojipe'ga ji mombe'u no jiruvaga, ei ga. Akwaha hete ji nhimombe'ukatua. A'ereki a'itituhẽva'ea garemi-mombe'ua, ei ga ġa pe.

³³—Pehe pemondo ġa João Batista'ga pyri raikwehe tonhimombe'u ti ga javo, ei ga. Onhimombe'urame a'ero ga ei a'itituhẽva'ea pe. A'ereki ga ji mombe'u katu no, ei ga. ³⁴Ji ve rūi po ojipe'ga ji mombe'ukatui hamo, a'e ji. Pe me po ġa ji mombe'ukatui hamo tokwaha ti ġa ga javo, ei ga ġa pe. Nurã ji ei João'ga remimombe'uagwera pe taperovia ti. Heroviarame po ti pe jikogi ji rehe nehẽ pejigwove'yma hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵—João'ga ko hyapehava ja. A'ea hendy'javame ġwepiuka nhande ve tokwaha ti ġa javo, ei ga. Na jitehe João'ga ji repiukari pe me ikwehe tokwaha ti ġa Jesus'ga javo, ei ga. Ga pe mbo'e katu novia. A'ero pe ndoryvamo jiji garemime'ea rehe novia, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁶—A'apo ji ahemonhimomby'ava'ea jipi. A'ereki Tupana'ga oapoapouka ji ve, ei ga. Nhirembiapoa tuhẽ ji kwahavukari pe me a'ero, ei Jesus'ga. João'ga nhi'iga ji kwahavukari pe me no. Koji'i reki nhirembiapoa ji kwahavuka pe me João'ga nhi'iga hohe, ei Jesus'ga. Nhirembiapoa repiaga ġwaramo po pe'ji hamo: "Tupana'ga ga mbuhuruka tuhẽ kokoty a'ea apouvouka ga pe," pe'ji po pe hamo, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁷Nhimbuhurukara'ga jiruva'ga ji mombe'u katu no, ei ga. Ndapehepiagangavi pe gara'oa. Pejipyakwara pyvõ pe napehenduvangavi ga nhi'igame no, ei ga. ³⁸Pe ndapekopotari ganhi'iga rupi, ei ga ġa pe. A'ereki pe ndaperoviari nhinhi'iga. Gaha reki ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ³⁹Pehepiepia katu pe aherembikwatijara novia Tupana'ga mombe'uhara, ei ga. "A'ea repiagame po ti nhande ikwahavi nhanderekoagwama yvagi pe Tupana'ga pyri nehẽ," pe'ji po pe pejohupe novia, ei ga. Aherembikwatijara jitehe reki ji mombe'u pe me novia, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰Emo pe ndapejikopotari ji rehe. Ndapejori ko pe ji pyri toroko ti Tupana'ga pyri nehẽ jave'yma ji ve, ei ga.

⁴¹—Ji nda'ei ahe ve tanhimbohete ti ġa javo, ei Jesus'ga. ⁴²Pe ki a'e te ji atyvihu, ei ga. Anhimombaragwaha ji pe ndehe. Pe napearõi tuhẽ Tupana'ga, ei ga ġa pe. ⁴³Ajo ji jiruva'ga hugwi. A'ereki gaha ji mbuhuruka pepyteri pe ji mombe'u ti ġa pe javo, ei ga. Pe ki a'e te ndapekoi ji rehe. Ojipe'ga ko

onhimbuhuteheuhu pepyteri pe. Ğa ndehe pe ndekoi a, ei Jesus'ga ğa pe. ⁴⁴Pyry pe me pe nhombohetehetehui a. Pe ndapekoi reki Tupana'ga remimbohetea rehe. Ga jate ko Tupanamo, ei ga. Emo pe ndape'ei: "Xako katu ti Tupana'ga ti tianembohete." A'ea pe ndape'ei. Nurā tegwete pe me pejikoga ji rehe, ei ga ğa pe.

⁴⁵—Ji rūi po ti imombe'umbe'ui Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga ğa pe. Moisés'va'ea po ti imombe'ui a'ea ga pe nehē, ei ga ğa pe. Pe'ji po pe novia: "Aerē po ti Moisés'va'ea vavagahivi nhande rehe Tupana'ga pyri nehē," pe'ji po pe novia, ei ga. Emo po ti ahe omombe'u Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehē, a'e ji, ei ga ğa pe. ⁴⁶Moisés'va'ea ji mombe'ukatui reki ji kwatija hako. Po pe Moisés'va'ea nhi'īga reroviari tuhē hamo, a'ero po pe nhinhi'īga reroviari hamo no, ei ga. ⁴⁷Pe ndaperoviari reki ahenhi'īga – kiroki a'ea ahe okwatija inoğa. Nurā pe ndaperoviari tuhē nhinhi'īga no, ei Jesus'ga ğa pe.

Jesus'ga ombohe'yi mbatera cinco milva'ea pe

(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

6 ¹Aerē Jesus'ğa hero'yahavi ypihua aherovai Galiléiapeva'ea aherovai. Tiberíadespeva'ea ei ğa ypihua pe no. ²He'yjuhu hete ko ğa ogwoogwovo Jesus'ğa ndeviri. A'ereki ğa gwepigwepia ahemonhimomby'ava'ea – kiroki Jesus'ga oapoapouka imombiga ğatetirūa ğa hugwi. ³Igwete Jesus'ga hoi vytyruhua rehe oina ğwemimbo'ehara'ğa pavēi. ⁴A'ea rupi judeus'ğa oapo ğweri toryva cidade de Jerusalém me. Páscoa ko toryva rera. ⁵Igwete Jesus'ga jovavuri he'yive'ğa ndepiaga – kiroki ğa u ga pyri okovo. A'ero ga ei Filipe'ga pe:

—Mome po ti nhande ipyhygi mbatera akoja'ğa nembu'uaġwama nehē? ei Jesus'ga ga pe.

⁶Jesus'ga okwahavipe reki ğwemimondoaġwama ğa pe. Emo oyvyteri pe ga ei tahendu ti Filipe'ga nhi'īga ji ve javo. Nurā ga ei Filipe'ga pe: "Mome po ti nhande ipyhygi mbatera ğanembu'uaġwama?"

⁷Igwete Filipe'ga ei ga pe:

—Po ti he'yjuhuva'ea duzentos nhande imondoi itambere'ia hehe nehē ndohygi'i'i po ti mbatera ğa ndehe nehē, ei ga. A'ereki ğa he'yjuhu hete.

⁸Igwete André'ga – ga ko Jesus'ga remimbo'eharamo no Simão Pedro'ga iri'ğa – igwete ga ei Jesus'ga pe:

⁹—Avo tapihama'ga mbohapyrete cinco herekoi pães trigo'java'ea apopyra cevada apopyra, ei ga imombe'gwovo Jesus'ga pe. Dois ga pira'ia herekoi no. Emo mbohapyretero ğwaramo ndohygi tuhē ğa ndehe nhapremo, ei ga ga pe.

¹⁰Igwete Jesus'ga ei ğwemimbo'ehara'ğa pe:

—Pe'ji ti ğa pe toapyapy ti ğa upa, ei ga.

Ğa erame ğa pe ğa apygi nhungwa'via rehe a'ero. A'ereki nhungwawa gwereko pa pevo. He'yjuhu hete ko akwaimbae'ğa cinco mil. Kunhangwera'ğa ndehe koji'i tehe ğa nde'yjuhuhetero tayri'ğa ndehe no. ¹¹⁻¹²Kiro Jesus'ga ipyhygi tapihama'ga apoa pães javo Tupana'ga pe.

—Ndepyry hete nde imbuhuruka pão ore ve, ei ga ga pe.

A'ero ga ima'ema'ëukari imondovouka ğapo pe – kiroki ğa oapyapy upa. Na jitehe ga ipyhygi pira'ia javo Tupana'ga pe. A'ero ga ima'ema'ëukari ğa

pe. Ombohe'yjuhu hete reki ga pães pira'ia reheve ġa moytaromouka. Aerē Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pemono'ono'ō ti hembyruera tipo'ru ti aerē nehē jawo, ei ga.

¹³Kiro ġa hoi imono'ono'oġa hembyruera a'ero imotynahema yrua. He'yi-va'ea doze ġa imotynahemi yrua. A'ereki he'yi pães rembyruera cincova'ea rembyruera ġa i'upavirē.

¹⁴Hepiagame pevove'ġa ei a'ero:

—Ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga oapo pāo imbohe'yja nhande ve, ei ġa. Ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga tuhē! Moisésva'ea omombe'u ga hako uhu po ti ga yvyia koty jawo. Ga tuhē reki, ei ġa ojohupe.

¹⁵Jesus'ga okwahavipe ġandeaporoġita. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa nduri ji pyhygahyavo ji rerogwovo oreruvihavuhuhetero ti eko jawo ji ve nehē,” ei ga. “A'ea rehe rūi ji ruri yvyia koty,” ei ga oyvyteri pe.

Nurā Jesus'ga hoaj'javi ogwovo ġa hugwi. Ga tehe oho a'ero yvytyruhua rupi.

Jesus'ga oho yjapea rupi

(*Mateus 14.22-33; Marcos 6.45-52*)

¹⁶Ka'aruheterame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi ypiahu pe. ¹⁷Igwete ġa avi yhara pype xajivy ti Cafarnaum me jawo. Ypytunamo ġa pe a'ero ġa horame. Jesus'ga nduri ve ġa pyri. ¹⁸Kiro yvyruhua ruri imotypepemuhuamo ġa pe. ¹⁹Igwete ġa ipyvupyvuri a'ero. Irupe cinco quilômetros ġa hoi ypyteri pe. A'ero ġa Jesus'ga repiagi ga rurame. Yhya japea rehe ga pyrūpyruġi ua yhara pyri.

—Gara katu? ei ġa.

A'ereki ġa okyhyji hete hepiagame garura yjapea rupi.

²⁰—Tapekyhyji ti, ei Jesus'ga ġa pe. Jihi ko koro ako, ei ga.

²¹A'ero ġa ndoryvamo here'ava ipype jawo ga pe. Nanime ġa vahemi ahe-rovai a'ero.

Tiheka ti Jesus'ga, ei ahe

²²⁻²³Ko'emame jara'ġa ei – kiroki ġa opyta ypiahua aherovai – perope ġa o'u pāo Jesus'ga nhi'iġirē Tupana'ga pe hehe. Ko'emame ġa ei o'ama:

—Mome po Jesus'ga hoi? ei ġa ojohupe. A'ereki ojipeji ġa herekoi yhara oji'i. Jesus'ga remimbo'ehara'ġa avame ipype herogwovo Jesus'ga ndohoi ġa ndupi kirame oji'i. Ahā ojipea yhara gahohava, ei ġa. Mome po ga rekoi a'ero? ei ġa ojohupe.

Ojipe'ġa gweru yhara cidade de Tiberíades hugwi kiro imboja pevo ġa pyri.

²⁴Ġayhara pype ġa aġa'avi upa a'ero xajivy jawo. A'ereki ġa ndohepiaga'javi Jesus'ga pevo. Aerē ġa vahemi cidade de Cafarnaum me tiheka ti Jesus'ga avo jawo.

Jesus'ga ko pāohetea'jave'ga

²⁵Jesus'ga repiagame ġa ei a'ero:

—Jesus, maname nde ruri kokoty raji'i? ei ġa ga pe.

²⁶Igwete Jesus'ga ei:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea repiaga pe ndape'ei reki ji ve: “Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukaramo oko. Nurā

ti tiheka ga repiaga ga kwahava.” Ndape’ei pe a’ea, ei ga. Pe’uuhu pe pãohiremimondoa penhimoytaromouka oji’i. Nurã ko pe ji rekaruhui toro’ua’ja ti javo, ei ga ãa pe. ²⁷Tape’ağatarahivuhui po pe mbatera rehe hamo tiugweugwei nhande javo. Nanongara mbatera opa pa jipi. Tamombe’u katu ti pe me, ei Jesus’ga ãa pe. A’ea rehe po pe ağatarahivamo hamo – kiroki a’ea ahe mboheaporoğita pyahu avuirama ahe mongoağwama – a’ea rehe po pe ağatarahivamo hamo a’ea tipota hete javo, ei ga. Pejikogame ji rehe po ti ji pe mboheaporoğitapyahui pe mongovo Tupana’ga pyri a’ero nehẽ. A’ereki Tupana’ga jiruva’ga ji mbopopoaka ahemonhimomby’ava’ea japovouka ji ve, ei ga. Nahã ga hepiukari pe me jihi Jesus’ga mondouka pe pyri javo pe me, ei Jesus’ga ãa pe.

²⁸A’ero ãa ei ga pe:

—Marã po ti ore rekoi jipi nehẽ Tupana’ga remimbotarimova’ea rehe orokovo nehẽ? ei ãa.

²⁹Igwete Jesus’ga ei:

—Nahã po pe ndekoi hamo, ei ga. Pejiko ti ji rehe. A’ereki Tupana’ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Nahã po ti pe ndekoi garemimbotarimova’ea rehe nehẽ, ei ga ãa pe.

³⁰A’ero ãa ei ga pe:

—Marãva’ea po ti nde ereapo ore ve ore monhimomby’avo nehẽ ndereroviaragağwama nehẽ? ei ãa Jesus’ga pe. Gara ti nde ereapo hepiuka ore ve nehẽ? ei ãa. ³¹Nhaneramonhava’ea o’uo’u manã mbeju’ia’javuhuva’ea pãoramo ongae’yi me hako. Nahã ikwatijara ei imombe’gwovo: “Yvaga hugwi ahe imbuhurukari pão ahe ve to’u ãa javo,” e’i, ei ãa.

³²Igwete Jesus’ga ei ãa pe:

—Tamombe’u katu tuhẽ pe me, ei ga. Moisésva’ea rui ombuhuruka pe me pão yvaga hugwi. Jiruva’ga ko ombuhuruka pe me pãohetea yvaga hugwi, ei ga ãa pe. ³³A’ereki Tupana’ga remimbuhura ogy yvaga hugwi vyakotyve’ãa mboheaporoğitapyahuavo ãa mongovo avuirama, ei ga ãa pe.

³⁴A’ero ãa ei ga pe:

—Kotihitihi ti embuhu a’ea ore ve a’ero, ei ãa.

³⁵Igwete Jesus’ga ei ãa pe:

—Jijive ko ji ei pãohetea. A’ereki jihi ayy Tupana’ga hugwi ikwehe, ei ga. Jihi po ti ãa mboheaporoğitapyahui ãa mongovo nehẽ. Ğa i’urame pão avova’ea po ti ãa jugweja’javi nehẽ. Oy’urame po ti ãa ygweja’javamo nehẽ, ei ga. Po ti ji rehe ãa jikogame a’ero po ti ãa ndopotara’javi hajiheve’ga omombyryharamo. “Jesus’ga jate nhande mombyry nhande mboheaporoğitapyahuavo,” e po ti ãa nehẽ. Ğa po ti horyoryve’ymi a’ero jireheva’ero nehẽ, ei ga ãa pe.

³⁶—A’e ko ji pe me ko, ei ga. Ji repia ko pe novia. Emo pe ndapejikogi ji rehe, ei ga. ³⁷Jiruva’ga ombuhurukame ji pyri po ti ãa nduri ojikoga ji rehe. Kiroki ãa uhu toroko ti ndereheva’ero javo ji ve – ji ti nda’eağwami ãa pe ji ndopotari pe jireheva’ero jave’yma ãa pe, ei ga. ³⁸A’ereki ji ayy yvaga hugwi tako ti Tupana’ga remimbotarimova’ea rehe javo. A’ereki gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Ji ndakoi nhiremimbotarimova’ea rehe a’ero, ei ga ãa pe. ³⁹Nahã ga ei ji ve nhimbuhurukara’ga: “Kiroki ãa ji ãa mondouka nde pyri ndereheva’ero – ereko katu pa ti ãa tohoyme ti ãa hahyva’ea ruvihava

pype a'ero nehê," ei ga ji ve, ei Jesus'ga. "Embogwera pa ti ġa ġamanoa hugwi ejivyra'javame yvya koty nehê," ei ga ji ve, ei ga. ⁴⁰ "Kiroki ġa nhimombaragwahavi nde rehe ojikoga – ġa po ti oko pyahu okovo ji pyri nehê," ei jiruva'ga ji ve, ei ga ġa pe. Jihi po ti ambogwera ġa a'ero jijivyra'javame nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ Kiro judeus'ġa nduvihava'ġa ete'varuhui ga mombe'gwovo ojohupe a'ero.

—Maranuhūrame ga euhui jihi ko pāohetea javo? "Yvaga hugwi ji jvyi ikwehe," e'iuhu ga, ei ġa. ⁴² Ga ko Jesus'ga rūi naerū José'ga ra'yramo? Orokwhaha memei ore ġa garuva'ga gayhēa reheve, ei ġa. Maraname te ga euhui naerū: "Ji ko ajy yvaga hugwi ikwehe"? ei ġa.

⁴³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pepi ti pe'ete'varuhua hugwi, ei ga. ⁴⁴ Jiruva'ga ombojikoge'ymame po ġa ndojikogi ji rehe a'ero. Ga jikogame ji rehe po ti ji ġa mbogweravi ġamanoa hugwi jijivyra'javame nehê, ei ga. ⁴⁵ Nahā Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea ei ikwatija hako: "Tupana'ga po ti ġa mbo'epavi nehê," ei ahe hako, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu katu jiruva'ga nhi'ġa ga ombo'erame – ġa ojiko ji rehe a'ero, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Ji nda'ei: "Gwepia ġa jiruva'ga." A'ereki ndohepiagi tuhê ġa ga a, ei ga. Jihi jate ahepia jiruva'ga. A'ereki Tupana'ga hugwi ji ruri ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ —Tamombe'u katu tuhê pe me, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa heaporoġita pyahu kiro. Aerê po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehê no, ei ga. ⁴⁸ Jihi ko pāoheteramo ako. Jihi amboheaporoġita pyahu ġa mongovo avuirama, ei ga. ⁴⁹ Penamonhava'ea o'uo'u maná pāoramo ongae'yi me jipi, ei ga. Emo ahe omano, ei ga. ⁵⁰ Pāohetea ki a'e te oyy yvaga hugwi. Nanongara i'urame po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri okovo nehê, ei ga. ⁵¹ Jihi ko pāoheteramo ako jijyva yvaga hugwi ġa mongovouka. Po ġa jikogame ji rehe a'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehê, ei ga. Pāohetea – akoja ti ji amondo pe me nehê tape'u ti javo – a'ea ko jira'oramo, ei ga. A'ea po ti ji imondoi vyvakotyve'ġa ndepyga ġa mongovouka nhimanorame nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵² Ganhi'ġa renduvame judeus'ġa nduvihava'ġa nhonhi'ġayvari a'ero.

—Marā po ti ga imbuhurukaruhui gwa'oa nhande ve nehê tape'u ti javo? ei ġa ojohupe.

⁵³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhê pe me, ei ga. Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga ġa pe. Po ti pe i'ue'ymame jira'oa jirekoa reheve, a'ero po ti pe napendeaporoġitapyahui avuirama nehê, ei ga. ⁵⁴ Kiroki ġa o'u jira'oa jirekoa reheve – ġa ko heaporoġita pyahu avuirama. Aerê po ti ji ġa mbogweravi jijivyra'javame nehê, ei ga. A'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehê, ei ga. ⁵⁵ A'ereki jira'oa ġanembi'ua tuhê jirekoa pavêi. ⁵⁶ Kiroki ġa o'u jira'oa jirekoa reheve – ġahā ojihe'a hete ji rehe. Jihi ajihe'a hete ġa ndehe no, ei ga. ⁵⁷ Jiruva'ga ji mbuhuruka kokoty. Gaha ojipe'ġa mongouka. Gaha ji mongouka no, ei ga. Na jitehe kiroki ġa o'u jira'oa – jihi ti ġa mongo pyahu nehê no, ei ga ġa pe. ⁵⁸ Jira'oa ko pāoheteramo – a'ea oyy yvaga hugwi. A'ea ko akoja atyvi – kiroki penamonhava'ea o'u aerê omanomo hako, ei ga. Pāohetea ġa i'urame po ti ġa ndeaporoġitapyahuro nehê. Aerê po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁹ A'ea Jesus'ga ei judeus'ga jatykahava pype Cafarnaum me. Onhimi reki Jesus'ga nhi'i'ga pe ga erame to'u ti ga jira'oa jirekoa reheve javo. A'reki Jesus'ga e'i reki gajikoga pe ojihe.

Opohi ahe Jesus'ga hugwi

⁶⁰ Nahā Jesus'ga he'yive'ga mbo'embo'ei ga nderekovo. Henduvame ganhi'i'ga ga ei ojuhupe:

—Onhimi hete ganhi'i'ga nhande ve, ei ga. Nohendukatui po ahe a'ea, ei ga.

⁶¹ Jesus'ga oyvyteri pe okwahavipe ga'ete'varuhua ojive. A'ero ga ei ga pe:

—Nhinhi'i'ga pe monhimboahivuhui naerū? ei ga. ⁶² Po ti pe hepiagi jijiupira yvagi pe nehē – perope ji ajuvypy – marāi po ti pe nehē naerū? ei ga ga pe. ⁶³ Tupana'ga ra'uva omboheaporoğita pyahu vyakotyve'ga mongovo. Yvyakotyve'ga nomboheaporoğitapyahui ojipe'ga mongovo, ei ga. Pe nhinhi'i'ga rendukaturame ji pe mboheaporoğitapyahuukari Tupana'ga ra'uva pe pe mongouvouka. ⁶⁴ Jararamo ko pe ndaperoviari nhinhi'i'ga, ei ga ga pe.

A'reki Jesus'ga okwahavipe gandeaporoğita. Ġa mbo'epyrame vehevi ko ga okwahavipe gweroviare'yve'ga. Okwahavipe ga ga no – kiroki ga aerē ga mondouka guardas'ga po pe ga pyhygauka ga pe.

⁶⁵ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Jararamo pe ndaperoviari nhinhi'i'ga, ei ga. Nurā ji ei pe me ko: “Jiru-va'ga ombojikoge'ymame po ga ndojikogi ji rehe,” ei ga ga pe.

⁶⁶ A'ero jara'ga pohiri Jesus'ga hugwi onhimongyavo. Ombo'embo'e ga ga novia. Kiro ga ndohopotara'javi ga rupi. ⁶⁷ A'ero Jesus'ga ei dozeve'ga pe gwe-mimbo'ehara'ga pe:

—Pehe peho pota ji hugwi no? ei ga ga pe.

⁶⁸ Igwete Simão Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ma'ga pyri po ore hoi? ei ga. Ndehe jate ere'e ore ve: “Nahā ti pe ndeaporoğitapyahuro pejikovo nehē,” ere ko nde ore ve, ei ga. ⁶⁹ Orokwaha hete ore nde rerovia. Nde ko pyryheteve'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Opomo'emo'ē ji jijive dozeve'ero ikwehe novia, ei ga ga pe. Pepyteripe-ve'ga reki Diabo'gareheve'ero oko, ei Jesus'ga ga pe.

⁷¹ Judasva'ea pe Jesus'ga e'i Simão Iscariotes'ga ra'yrava'ea pe. Jesus'ga remimbo'ehara'ga ko dozeve'ga novia. Judasva'ea ki a'e te aerē Jesus'ga pyhyguka ga mondouvouka.

Jesus'ga irūva'ea

7 ¹ Aerē Jesus'ga hoi imbojoapiapiavo cidades repirepiaga Galiléiapeve'ga gwyri pe. Ga ndohopotari Judéiapeve'ga gwyri pe. A'reki pevove'ga nduvihava'ga e'i tijuka ga javo. ² A'ea rupi ko judeus'ga oapo gweri toryva huvihava. A'ea japorame ga oapo tapyi'ia okihavamo. ³ Igwete Jesus'ga irū'ga ei ga pe:

—Pevo ti eho Judéiapeve'ga gwyri pe, ei ga. Nde erembo'embo'e ga pevo ikwehe. Ehoa'ja ti ga pyri a'ero tohepia ti ga nerembiapoa ahemonhimomby-ava'ea, ei ga Jesus'ga pe. ⁴ Oukwahahetepotaramo po ahe hepiukari ojipe'ga pe gwembiapoa hamo. Nde japorame ahemonhimomby'ava'ea ejipiuka ti ga pe nhaporemō a'ero, e'i tehe ga Jesus'ga pe.

⁵ A'ereki gairũ'ga vehevi ndojikogi reki ga rehe.

⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndohoi ve jihohava apiavo toryvi pe, ei ga. Kiromo jate pyryvamo pehoa, ei ga ġa pe. ⁷Kiroki ġa noarõi Tupana'ga – ġa nonhimonha'ngai pe ndehe. Emo ji rehe ko ġa nhimonha'ngauhui jipi. A'ereki ji amombe'u katu ġa pe jipi ġandekote'varuhua, ei Jesus'ga ġa pe. ⁸Pehe ti peho toryvi pe a'ero, ei ga. Jihi ndahoi ve kiro. A'ereki ndohoi ve jihohava apiavo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ Onhi'igirẽ ġa pe Jesus'ga pytaahi'vi pevo a'ero Galiléiapeve'ga gwyrri pe.

Jesus'ga hoa toryvi pe

¹⁰ Igwete Jesus'ga irũ'ga hoi toryvi pe. Aerẽ Jesus'ga hoi no. Ojipiukare'yma ga hoi ojipe'ga ndovakie'ỹ. ¹¹ Igwete judeus'ga nduvihava'ga ga rekarekaruhui toryva rupi mahã akaja'ga naerũ javo.

¹² Igwete he'yive'ga nhonhi'igayvayvari Jesus'ga rehe. Jara'ga ei:

—Pyry hete ga.

Jara'ga etehei ga pe:

—Ga iporomoandyandyjuhu, ei ġa o'eavo tehe ga pe.

¹³ Okyhyji reki judeus'ga gwuvihava'ga hugwi. Nurã ġa nonhi'igi ojipe'ga ndovaki Jesus'ga mombe'gwovo tianerenduvyme ti ġa javo ġwaramo.

¹⁴ Trẽs Jesus'ga kiri ġa japorame toryva. Japopave'ymame ga hoi ġajaty-kahavuhua pyri pevove'ga mbo'eavo. ¹⁵ Igwete judeus'ga nduvihava'ga nhi-momby'ai ganhi'iga renduva.

—Marã po ga ikwahahetei mbatera? ei ġa. A'ereki ikwahavipyra'ga nombo'eangavuhui ga, ei ġa.

¹⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Nhiremimbo'ea rũi reki. A'ea ko Tupana'ga remimbo'ea nhimbuhuruka-ra'ga remimbo'ea, ei ga ġa pe. ¹⁷Kiroki ġa oko pota Tupana'ga remimbotari-mova'ea rehe – ġahã po ti onhimombaragwaha Tupana'ga remimbo'ea rehe ji imombe'urame ġa pe nehẽ, ei ga. “Tupana'ga remimbo'ea tuhẽ ga imombe'ui,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei ga. “Ġwemimbo'eteheha rũi ga omombe'u,” e po ti ġa nehẽ ji mombe'urame ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Kiroki ġa omombe'u ġwemimbo'eteheha – ġahã e'i ji mbohete ti javo, ei ga. Jara'ga ki a'e te e'i: “Gaha ti pembohete ga – kiroki ga ji mbuhuruka avo.” Kiroki ġa e'i poro – ġa nomoandyandyi ojipe'ga. A'itituhẽva'ea ġa omombe'u, ei ga. ¹⁹ Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iga inoġa pe me hako. Emo pe napehendukatupavi aheremimbo'eagwera, ei ga. Maraname pe ji jukapota-ruhutehei? ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ A'ero he'yjuhuve'ga ei ga pe:

—Anhaġa nde pojykauhu nde mboheagwyriva Diabo'gapyriva'ea! Nurã po nde ei poro, ei ġa. Maġa nde juka potaruhu naerũ? e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

A'ereki ġa ndokwahavi ve gwuvihava'ga nembijukapotara ga rehe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei:

—Ojipeji ji japoi ahemonhimomby'ava'ea sãbado rupi, ei ga. Hepiagame pe euhui ji ve: “Maraname ga japouhui sãbado rupi nhandeporavykye'yma rupi?” pe'euhu pe ji ve, ei ga. ²²Pehe na jitehe peapo mbatera sãbado rupi no. A'ereki a'ea rupi pe peja'yra'ga nakwanha ikyti no Moisésva'ea nhi'ipo'urame, ei ga. Moisésva'ea rũi reki e'i ypy jupe. Aherenondeva'ea penemboypya

e'i ppy jupe hako, ei ga. “Pekyti ti peja'ya'ga nakwanha pi'ria sete pekirirê ga'ara rehe,” ei ahe hako, ei ga. ²³Po pekipava horame sábadu apiavo a'ero sábadu rupi tuhê pe ga kyti tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera javo. Ji ki a'e te sábadu rupi amombi pa akoja'ga ka'nahua gara'oa hugwi, ei ga. Maraname pe nhimonga'ngauhui ji rehe naerû? ei ga ga pe. ²⁴Tape'euhui ti ikwahahetee'ymame i'ara tehe hepiagame. A'itituhêva'ea rupi katu po pe ei hamo, ei ga ga pe.

Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo

²⁵Igwete jara'ga Jerusalémmeve'ga ei ojohupe:

—Akoja'ga rui naerû – kiroki ga nanderuvihava'ga ojuka potaruhu ga? ei ga. ²⁶Pehepia ti, ei ga. Gandovaki hete ga nhi'inh'i'gi. Emo ga nde'i reki ga pe, ei ga. Mara'ngu po ga javo kiro ga pe: “Ga ko Cristoramo tuhê Tupana'ga remimbuhurukaramo”? Poha po ga euhui ga pe naerû? ei ga ojohupe. ²⁷Ga ko a'ea rui reki. Cristo'ga jipiukaramo po ti nhande ndikwahavi garura ma hugwi po ga ruri javo, ei ga. Akoja'ga gwyruera reki nhande tikwaha hete, ei ga ojohupe.

²⁸A'ero Jesus'ga eahyahivi ga mbo'erame gajatykahavuhua pype.

—“Tikwaha hete nhande ga,” pe'jiuhu pe ji ve naerû? ei Jesus'ga. “Tikwaha hete nhande gagwyruera,” pe'jiuhu pe no, ei ga. Nhiremimbotarimo rui reki ji ruri. Kiroki ga ji mbuhuruka kokoty – ga ko a'itituhêve'ga. Gaha pe ndapekwahavihu, ei ga. ²⁹Jihi reki akwaha ga. A'reki ga hugwi ji ajo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ga pe.

³⁰A'ero jara'ga Jesus'ga pyhypotari. Ndopokogi reki ga ga rehe ga pyhyga. A'reki ndohoi ve gapyhyhava apiavo. ³¹He'yjuhu hete reki ga – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe. A'ero ga ei ojohupe:

—Jesus'ga oapo pa ahemonhimomby'ava'ea, ei ga. Ndia'ei po nhande a'ero: “Cristo'ga rurame koji'i tehe po ti ga japo ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga hohe nehê.” Poa po nhande ndia'ei, ei ga. A'reki Jesus'ga oapopavipe ahemonhimomby'ava'ea jipi, ei ga. Ga ko Cristoramo tuhê a'ero, ei ga.

Guardasva'ea uhu tipyhy Jesus'ga javo

³²Igwete he'yjuhuve'ga imombe'ui nahanahã ko Jesus'ga reko javo. Gãnh'i'ga renduvame fariseus'ga ei a'ero ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pavêi:

—Tipyhyguka ti Jesus'ga.

A'ero ga ei guardas'ga pe – kiroki ga gwepia katu judeus'ga jatykahavuhua. A'ero ga ei ga pe:

—Pepyhy ti Jesus'ga rerua ore pyri, ei ga.

³³Igwete Jesus'ga ei onhimombe'gwovo pevove'ga pe:

—Apytaahi'vi po ti ji pe pyri nehê, ei ga. A'ero po ti ji hoaj'javi ga pyri nehê – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ³⁴Pe po ti ji rekarekari nehê tiandepoko ti ga javo ji ve nehê novia. Emo po ti pe ndajirepiaga'javi nehê, ei ga. A'reki tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju, ei ga ga pe.

³⁵Igwete judeus'ga nduvihava'ga ei ojohupe:

—Marã ga euhui ndajirepiaga'javi po ti pe nehê javo? Mome tuhê po ti ga houhui a'ero nehê naerû? ei ga. Nhandere'ya'ga pyri po ti ga hoi nehê naerû? ei ga, kiroki ga okwaki'o judeus'garüive'ga gwyr pe? ei ga. Ombo'e po ti ga

judeus'garũive'ga pevo nehẽ naerũ? ei ãa novĩa. ³⁶A'ereki ga e'i: "Ji rekareka po ti pe nehẽ novĩa. Emo po ti pe ndajirepiaga'javi tuhẽ nehẽ," ei ga, ei ãa. "Tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju," ei ga, ei ãa. Gara pe po ga euhui naerũ? ei ãa ojohupe.

Yhya'java'ea

³⁷Okioki ãa toryva apovo. Aerẽ mbapavava'ea rupi huvihava rupi Jesus'ga po'ami onhi'ĩga hahyahi ãa pe:

—Kiroki ãa yhya pota oygwejamo – tuhu ti ãa ji pyri oy'gwovo a'ero, ei ga ãa pe. Nahã a'ero, a'e ji, ei ga. Kiroki ãa opota Tupana'ga ra'uva rekoa onhipavẽi – tojiko ti ãa ji rehe a'ero. A'ero po ti ãa herekoi a'ea nehẽ yhya'java'ea – kiroki a'ea ãa mboheaporoĩta pyahu ãa mongovo, ei ga ãa pe. ³⁸Ãa jikogame ji rehe po ti ãa herekohetei yhya'java'ea nehẽ. Ji mombe'umbe'u po ti ãa ojipe'gape'ga pe nehẽ, ei ga. Henduvame po ti ãa jikogi ji rehe no herekoheteavo yhya'java'ea. A'ea po ti ãa mboheaporoĩtapyahui ãa mongovo Tupana'ga pyri nehẽ no, ei ga. A'ea jitehe Tupana'ga rembikwatijarukara omo-mbe'u no, ei Jesus'ga ãa pe.

³⁹Tupana'ga ra'uva pe Jesus'ga ei a'ero a'ea ko yhya'java'ea javo. A'ereki ga e'i:

—Ãa jikogame ji rehe yhya'java'ea po ti ji imondoi ãa pyri nehẽ a'ea ti togwereko katu ãa javo nehẽ, ei ga.

A'ea rupi Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ga pyri. A'ereki ga nomanoi ve. A'ero Tupana'ga nombogweravi ve ga rupia ojipyri ga mboheteavo. Ohoe'y-mame Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ga pyri.

Onhonhi'ĩgayva ahe Jesus'ga rehe

⁴⁰He'yive'ga ġwendu Jesus'ga nhi'ĩgame. A'ero jara'ga ei:

—Ga ko Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharamo tuhẽ Moisésva'ea remimombe'uhara'ga, ei ãa.

⁴¹Jara'ga ei:

—Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

—Ahã, e'i tehe jara'ga ãa pe. Jesus'ga ko Galilíapeve'ga. Cristo'ga po ti Galilíapeve'ga rui nehẽ! ei ãa. ⁴²Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: "Cristo'ga po ti oko Daviva'ea rymymínoro nehẽ," e'i. "O'a po ti ga cidade de Belém me – perope Daviva'ea uvypy," e'i ikwatijara, ei ãa.

⁴³Nahã ãa nhonhi'ĩgayvayvari Jesus'ga rehe upa. ⁴⁴Jara'ga ga pyhy pota novĩa. Emo ãa ndopokogi ve ga rehe a.

Judeusva'ea ruvihavava'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

⁴⁵A'ero guardas'ga jivyri ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pyri fariseus'ga pyri no. Igwete ãa ei guardas'ga pe:

—Maranuhũrame pe ndapepyhygi Jesus'ga rerua ra'e? ei ãa ãa pe.

⁴⁶Igwete guardas'ga ei:

—A'ea ko jara'ga nhi'ĩga ja rui ga nhi'ĩgame, ei ãa. Norohenduvangavi ore nanongara, ei ãa ãa pe.

⁴⁷Igwete fariseus'ga ei ãa pe:

—Pehe na jitehe ga pe moandyandyjuhu? ⁴⁸Ndapekwahavihu pe? ei ãa ãa pe. Judeus'ga nduvihava'ga ndojikogi pa ga rehe. Ore na jitehe fariseusramo

ndorojikogi pa ga rehe no, ei ġa. ⁴⁹Avove'ġa ki a'e te okoteheuhu onhimongyavo. Ġahā ndokwahavihu Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei ġa ġa pe. Nanongara'ġa reki ojiko Jesus'ga rehe. Tupana'ga po ti imbohahyi ġa pe nehē peko te'varuhu pe javo, etehei ġa guardas'ġa pe.

⁵⁰Igwete Nicodemos'ga ei fariseus'ġa pe javo. Nicodemos'ga ko fariseuramo oko no. Gaha ko oho na'ē Jesus'ga pyri raikwehe tahendu ti ganhi'ġa javo. Igwete ga ei ġa pe:

⁵¹—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve: “Pehendu na'ē ti ġa nhi-mombe'urame pe me. Ikwahavirē ġandeaporogita ti pyry pe ei ġa pe,” e'i aherembikwatijara nhande ve, ei ga ġa pe. Jesus'ga nhi'ġa renduve'ymame xa'ete'varuhuyme ti ga pe a'ero, ei Nicodemos'ga ġa pe.

⁵²Nurā ġa ei Nicodemos'ga pe:

—Nde ko Galiléiapeva'ero jitehe naerū? Nurā nde vavagahivuhui ga rehe a, ei ġa Nicodemos'ga pe. Ehepia ti Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahava a'ero, ei ġa. A'ereki a'ea nde'iangavi: “Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa Galiléiapeva'ero oko,” nde'i, e'i tehe ġa. Jesus'ga ki a'e te Galiléiapeva'ero, ei ġa ga pe.

[⁵³Igwete ġa kwaki'opavi ogwovo ġwonga pype upa.

Ahe gwereko ġwembirekova'earūiva'ea

8 ¹Kiro Jesus'ga hoi oliveira ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. ²Ypy-hajive ga rura'javi judeus'ġa jatykahavuhua rokari pe. Kiro ġa ndupavi a'ero onhimongyavo ga pyri. A'ero ga reni ġa mbo'embo'eavo. ³A'ea rupi judeus'ġa mbo'ehara'ġa hēa pyhygi hēa rerua fariseus'ġa pavēi. Hēa ġwembireko'garūive'ga rerekorame ġa hēa pyhygi hēa rerua hēa mo'ama Jesus'ġa pyteri pe. ⁴Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Jesus, gwereko hēa ġwembireko'garūive'ga. Nurā ore hēa pyhygi hēa rerua, ei ġa. ⁵Ahe mbo'erame Moisésva'ea ei ikwatija hako: “Peapi ti nanongara'ġa jukavo kunhangwera'ġa,” ei ahe hako. Oro nde? ei ġa Jesus'ga pe. Marāi re po nde naerū? Toroapi ti hēa naerū? ei ġa.

⁶A'ereki ġa e'i jipe ojohupe:

—Tihendu ti ganhi'ġa, ei ġa. Ga nhanenhi'ipondekwate'varuhurame po ti nhande imombe'ui nhanderuvihava'ġa pe nehē. “Nohendukatui ga Moisésva'ea nhi'ġa,” xa'e ti ga mombe'gwovo a'ero ġa pe nehē, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa ei Jesus'ga pe: “Marāi re po nde naerū?” Kiro Jesus'ga nhova'apyni oina opūa pyvō ikwatija yvya rehe. ⁷Ndopigi reki ġa ja'javo ga pe. A'ero ga po'ami javo ġa pe:

—Kiroki ga ndokote'varuhuangavi – ga ypy ti toapi hēa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸Igwete ga nhova'apyna'javi oina a'ero yvya rehe ikwatijara'java. ⁹Ganhi'i-ġa renduvame kiro onhinanhinani ġa hoġahoi. Xava'eve'ġa ypy oho. A'ero ġa hopavi Jesus'ga reja – kiroki ġa gweru hēa. Pevo hēa ami a'ero ga pyri jara'ġa pyteri pe. ¹⁰Kiro Jesus'ga po'ama'javi javo hēa pe.

—Mahā akoja'ġa naerū? ei ga. Ġa nde'ia'javi nde ve teremano javo? ei ga hēa pe.

¹¹—Ahā tuhē, ei hēa.

—Ji na jitehe nda'ei nde ve, ei ga. Heregwovo a'ero, ei ga. Epohi ti kiro ekote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga hēa pe.]

Jesus'ga omomytu'ê nhande ve

¹² Aerê Jesus'ga nhi'îga'javi he'yive'ga pe:

—Arimo ko nhande hepiakatui mbatera ikwahavağwama. A'ereki mytu'ê nhande ve, ei ga. Na jitehe ji amomytu'ê vyvakotyve'ga pe. A'ereki ji akwaha-vuka Tupana'ga ga pe, ei Jesus'ga ga pe. Kiroki ga ojiko ji rehe ji nhi'îpo'ruavo – ga po ti nde'ia'javi: “Ndakwahavi ji Tupana'ga,” ei ga. Okwaha tuhê po ti ga Tupana'ga gweaporogitapyahuro nehê, ei ga ga pe.

¹³ Igwete fariseus'ga ei ga pe:

—Nde tehe erenhimombe'u, ei ga. Nurã ore ndorogweroviari nenhi'îga nde-tehero ġwaramo, ei ga ga pe.

¹⁴ A'ero ga ei ga pe:

—A'iti ji tehe anhimombe'u pe me. Emo a'itituhêva'ea rupi katu nhinhimombe'ua a, ei ga. A'ereki ji hete tuhê akwaha jiruhava – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe no, ei ga. Pe ki a'e te ndapekwahavi pea – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe, ei ga ga pe. ¹⁵ Ojipe'ga ara tehe pe pehepia. Ikwa-hahetee'yima pe etehei ga pe a'ero peko te'varuhu pe javo, ei ga. Nahã ko vyvakotyve'ga jipi. Ji ki a'e te nda'ei poa ojipe'ga pe, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁶ Ji erame poa ga pe a'itituhêva'ea rupi katu nhirembi'ea a'ero. A'ereki ji tehe rui a'e. Ore memei oro'e jihi jiruva'ga pavêi nhimbuhurukara'ga pavêi, ei ga. ¹⁷ Peapoa aherembikwatijara e'i no: “Mokonha'ga imombe'urame mbatera na tuhê javo a'ero hupi katu ġanembi'ea,” e'i. “A'ereki ga memei e'i a jupe,” e'i ikwatijara, ei Jesus'ga. ¹⁸ Jihi anhimombe'u, ei ga. Jiruva'ga ji mombe'u jitehe no nhimbuhurukara'ga, ei ga. Ore memei ji mombe'u a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁹ A'ero ga ei ga pe:

—Mahã nderuva'ga naerũ? ei ga ga pe.

—Pe ndajikwahavi tuhê, ei Jesus'ga. Ndaekwahavi jitehe pe jiruva'ga a'ero, ei ga ga pe. Po pe ji kwahavi tuhê hamo, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi hamo no, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ A'ea Jesus'ga ei ga mbo'erame judeus'ga jatykahavuhua pype – perope hyru'ia pyri. A'ea pype judeus'ga omondomondo itambere'ia Tupana'ga pe jipi. Pevo Jesus'ga ei ga pe ga mbo'eavo. A'ero jara'ga ga pyhyhypotari novia. Emo ga ndopyhygi ga. A'ereki ndohoi ve gapyhyhava apiavo.

Jesus'ga onhimombe'u ahe ve

²¹ Aerê Jesus'ga nhi'îga'javi judeus'ga nduvihava'ga pe:

—Aho po ti ji avo hugwi nehê, ei ga. Ji reka po ti pe nehê ore poko ti javo nehê novia. Pejikote'varuhua momborukare'ymame po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehê, ei ga. Perope ji aho – pevo ki a'e te tegwete pehohava ji pyri, ei Jesus'ga ga pe.

²² Igwete judeus'ga nduvihava'ga ei ojohupe:

—Marã ga a'ero? Ojijukauhu po ti ga nehê naerũ? ei ga. A'ereki ga e'i: “Perope ji aho – tegwete pehohava ji pyri,” ei ga, ei ga. Gara pe po ga ei? ei ga ojohupe.

²³ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Pe ko vyvakotyva'ea. Ji ki a'e te yvagipeva'ea, ei ga. Pendeaporoğita te'-varuhu pe vyvakotyva'ero ġwaramo. Ji ko na rui, ei ga ga pe. ²⁴ Nurã ji ei pe

me ko: “Pemano po ti pe imomborukare'ymame pejikote'varuhua nehê,” ei ga ga pe. Na tuhê, ei ga. Ji ko Tupanamo ako. Po ti pe ndaperoviari a'ea nehê, a'ero po ti pe manoi pejikote'varuhuro ġwaramo nehê, ei Jesus'ga ga pe.

²⁵—Mome ahe tuhê nde naerû? ei ga ga pe.

—A'ea ppy tuhê ko ji a'e pe me, ei Jesus'ga ga pe. ²⁶Opomombe'uahivuhu tuhê po ji hamo pe ndekote'varuhuro ġwaramo. Emo ganhi'iġa jate ko ji amombe'u vyakotyve'ġa pe nhiremienduvamo, ei ga. Ganhi'iġa ko a'itituhêva'ea nhimbuhurukara'ga nhi'iġa, ei Jesus'ga ga pe.

²⁷Gwuva'ga pe Tupana'ga pe Jesus'ga ei gaha ji mbuhuruka jawo. A'ea onhimi reki judeus'ġa nduvihava'ġa pe ga erame ga pe. ²⁸Nurâ Jesus'ga ei ga pe:

—Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. Pe ji mbovyrame ji mo'ama yva rehe po ti pe ji kwahavi nehê, ei ga. “Ga ko Tupanamo tuhê oko,” pe'ji po ti pe ji ve nehê, ei ga. “Ga ko ndokoi ġwemimbotarimova'ea rehe. Uva'ga remimbo'ea jate ga omombe'u okovo,” pe'ji po ti pe ji ve nehê, ei ga ga pe. ²⁹Kiroki ga ji mbuhuruka – gaha ji pavêi oko jipi. Ga ndopohiri ji hugwi, ei ga. A'ereki ji ako garemimbotarimova'ea rehe jipi ganhimohemaġwama ji rehe, ei Jesus'ga ga pe.

³⁰Henduvame ganhi'iġa jara'ġa jikogi ga rehe onhimongyavo.

Ipiro'y ahe

³¹Igwete Jesus'ga ei judeus'ġa pe – kiroki ga ojiko ga rehe:

—Po ti pe ndekoi nhinhi'iġa rupi jipi jireheva'ea tuhê po ti pe ndekoi nehê, ei ga. ³²Igwete po ti pe Tupana'ga kwahavi nehê a'itituhêve'ga. Ga kwahava ġwaramo po ti pe piro'yo nehê, ei ga ga pe.

³³Igwete ga ei ga pe:

—Maraname nde euhui poha ore ve? ei ga ga pe. Oreremimbotarimova'ea rehe jate tuhê ore rekoi. Ore ko Abraãova'ea rymyminororo oroko, ei ga. Orepipro'y tuhê ore ojipe'ġa hugwi jipi. Ndipopoakari tuhê ga ore rehe, ei ga. Marâi nde ore ve naerû: “Pepiro'y po ti pe nehê”? ei ga ga pe.

³⁴Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhê pe me, ei ga. Kiroki ga oko te'varuhu jipi – ga ndipiro'yi tuhê okote'varuhua hugwi. Ġandekote'varuhua ipopoaka hete ga ndehe a'ero, ei ga ga pe. ³⁵Nahâ aherongapypeve'ġa, ei ga. Xava'eve'ga po omondo-mondo ojipyrive'ġa okoteheve'ġa jipi. Ga potara'jave'ymame ga ga mondohe-tei ojihugwi, ei ga. Gwa'ya'ga ki a'e te ga nomondoi tuhê. Gae'ye'ymi opyta uva'ga pyri gara'ya'ga ġwaramo, ei ga. ³⁶Ji ko Tupana'ga ra'yramo, ei ga ga pe. Gara'ya ġwaramo ji imombigi aherekote'varuhua popoakara ahe hugwi. Po ti ji imombigi pe hugwi nehê, a'ero po ti ndipopoakari tuhê pe ndehe nehê, ei ga. ³⁷Pe ko Abraãova'ea rymyminororo peko novîa. Emo pe ji juka pota reki. A'ereki pe me ndatekwavi nhiremimbo'ea rehe, ei ga. ³⁸Ahepia ji jiruva'ga rekoa. Nhirembiepiaga ji amombe'u katu pe me a'ero, ei ga. Pehe pehendupenduva'ga Diabo'ga. Penemienduva pe pehendukatu a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

³⁹—Abraãova'ea ko oreramonha'ea, ei ga ga pe.

Igwete Jesus'ga ei:

—Abraãova'ea rymyminororo po pe ndekoi, a'ero po ahe javijitehe pe ndekokatui hamo, a'e ji pe me, ei ga ga pe. ⁴⁰Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga.

Amombe'umbe'u ji pe me a'itituhēva'ea Tupana'ga remimombe'ua. Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga. Na rūi ko Abraão'va'ea rekoi hako! ⁴¹Pejijuvete'ga javijitehe ko pe ndekote'varuhui! ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ga pe:

—Tupana'ga ra'yreteramo jate ore rekoi, ei ġa. Ndorogwerekoi ore jara'ga orojuvetero, ei ġa ga pe.

⁴²Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Po Tupana'ga penduvetero oko hamo, a'ero po pe ji arōhetei hamo, ei ga ġa pe. A'ereki ji Tupana'ga hugwi ajo. Ji nanhimbuhuri avo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga ġa pe. ⁴³Marā pe ndapekwahavihu nhinhi'īga naerū? ei ga. Pe napehendupotari nhiremimombe'ua. Nurā pe ndapekwahavihu, ei ga ġa pe. ⁴⁴Pe ko Diabo'ga ra'yramo tuhē peko okote'varuhuve'ga ra'yramo. A'ero pe ndekote'vapotaruhui Diabo'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo, ei ga ġa pe. Tupana'ga rembiapoypyagwera jate Diabo'ga ahe momanomanoukari kiromo jate. Ga ndokoi a'itituhēva'ea rehe. A'ereki a'itituhēva'ea rehe ndatekwava'javi ga pe, ei ga ġa pe. O'mberame ga rekoi gweaporoġita rupi. A'ereki ga i'mbeuhuve'ga tuhē. Gaha ahe mo'mbeuhu okovo no, ei ga. ⁴⁵Peroviaruhu pe ga'mbea jipi. Nurā ko pe ndajireroviarihu reki a'ero. A'ereki ji a'itituhēva'ea mombe'u pe me, ei ga ġa pe. ⁴⁶Manamo po ti pe hepiukari jirekote'varuhua naerū? Ndapehepiukari tuhē po ti pe jirekote'varuhue'yma ġwaramo, ei ga. Marā naerū? Ji a'itituhēva'ea mombe'urame pe me maraname pe ndajireroviarihu naerū? ei ga ġa pe. ⁴⁷Tupana'gareheve'ġa ġwendu katu ganhi'īga. Pe ki a'e te napehendukatui ganhi'īga gareheva'ero pejikoe'yma ġwaramo, ei ga ġa pe.

Abraão'va'ea renonde Jesus'ga oko

⁴⁸Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeuramo rūi reki, e'i tehe ġa. Nde ko Samariapeva'ea ekote'varuhuva'ea. Anhaġa nde pojykauhu Diabo'gapyriva'ea, ei ġa. Oromombe'u katu nde a, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

⁴⁹Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Anhaġa ndajipojykai tuhē, ei ga. Jihi ambohete jiruva'ga. Pe ki a'e te ji mbotegweteuhu, ei ga ġa pe. ⁵⁰Ji nda'ei reki ojipe'ġa pe tanhimbohete ti ġa javo. Ojipe'ga e'i nhimbohetea rehe tombohete ti ġa ga javo. Gaha okwaha hete javo a'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga, ei ga ġa pe. ⁵¹Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ġa ġwendu katu nhinhi'īga – okoe'ymi po ti ġa nehē, ei ga ġa pe.

⁵²Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Nurā ore kiro ikwahahetei a'ero. Anhaġa nde pojyka tuhē, ei ġa ga pe. Abraão'va'ea omano hako. Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea na jitehe omanomba hako, ei ġa. Marā kiro nde euhui naerū? “Kiroki ġa ġwendu katu nhinhi'īga – ġa po ti okoe'ymi nehē,” ereteheuhu nde, ei ġa ga pe. ⁵³Omano ko oreramonhava'ea Abraão'va'ea hako. Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea omano jitehe no, ei ġa. Nde po nderuvihavuhu Abraão'va'ea hohe naerū nhirendukatuve'ġa po ti okoe'ymi javo naerū? ei ġa. Mome ahe tuhē nde naerū poha nde eaġwama? ei ġa ga pe.

⁵⁴Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Po jiteheuhu anhimbohete, a'ea po ndapyryvi hamo, ei ga. Jiruva'ga reki ji mbohete Tupana'ga – ga pe jitehe pe'e tehe reki orombohete ore ga javo tehe, ei ga ģa pe. ⁵⁵Pe ndapekwahavi reki ga. Ji ki a'e te akwaha ga. Po ji ei hamo ji ndakwahavi ga javo, a'ero po ji mbero pe javijitehe hamo no, ei ga ģa pe. Ji ki a'e te akwaha tuhē ga. Igwete ji hendukatui ganhi'iġa no, ei ga. ⁵⁶Penamonhava'ea Abraōova'ea jiruraġwama gwepia potarahi hete hako. Igwete ahe hepiagi reki gworygworyvamo hehe, ei Jesus'ga ģa pe.

⁵⁷Igwete ģa ei ga pe:

—Nandexava'ejuhu nde. Cinquenta kwara ndohoi ve nde rehe, ei ģa. Marā nde Abraōova'ea repiaguhui naerū? ei ģa ga pe.

⁵⁸—Tamombe'u katu tuhē ti pe me, ei Jesus'ga ģa pe. Abraōova'ea are'y-mame kiromo tuhē ji rekoī Tupanamo, ei ga ģa pe.

⁵⁹A'ero ģa ipyhygi ita tiapi ti ga javo. “A'ereki ga onhimongo Tupanamo o'mbero,” ei ģa ojohupe. Kiro Jesus'ga nhimimi ģa hugwi a'ero ogwovo judeus'ġa jatykahavuhua rokara hugwi.

Jesus'ga ahe mboheha katu

9 ¹Aerē ohorame Jesus'ga hehae'ŷve'ga repiagi. O'arypyrame vehevi ga ndahehai. ²Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe a'ero:

—Ma'ġa ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhui? Garekote'varuhua tuhē? ei ģa. Mara'ngu po garuva'ġa ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhuavo? Marā? ei ģa ga pe.

³A'ero Jesus'ga ei ģa pe:

—Garekote'varuhua rūi ga mbohehate'varuhui, ei ga ģa pe. Garuva'ġa ndekote'varuhua rūi ga mbohehate'varuhui no, ei Jesus'ga. Tupana'ga omboukwaha pota nhande ve opopoakara ga rehe nehē. Nurā ga ndahehai, ei ga.

⁴Igwete Jesus'ga ei no:

—Kiro arimo nhande poravykyi nhandekovo, ei ga. A'ereki aerē ppytunimo tegwete nhandeporavykyhava. A'ea rupi nhande ndiaporavykya'javi a'ero, ei ga. Na jitehe aġwamo ti xaporavyky a'ero. Timboukwaha ti ģa pe Tupana'ga popoakara nhimbuhurukara'ga popoakara, ei ga. A'ereki aerē nhande manorē tegwete nhande ve Tupana'ga mboukwahahava, ei ga ģa pe. ⁵Arimo mytu'ē nhande ve. Nurā nhande hepiagi ikwahavaġwama. Na jitehe ji ruvame yvyu koty ji imomytu'ēi vyvakotyve'ġa akaġi pe tokwaha ti ģa Tupana'ga javo.

⁶Onhi'iġirē Jesus'ga nyvuni yja rehe ikotiamo. A'ea ga imongyi hehae'ŷve'ga ropepira rehe a'ero.

⁷—Heregwovo ejovaheita kiro, ei Jesus'ga ga pe. Pevo ypia'i pe Siloé pe ti eho, ei ga. (Siloé ko Imondopyra.)

Pevo hehae'ŷve'ga hoi a'ero. Ojovaheirē ga hepiakatui ua. Judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga japoī yja kotimbyra a'ea pyvō ga mbohehavo katu. ⁸Aerē hehae'ŷgwera'ga rongakotyve'ġa ga repiagi. Igwete ģa ei jara'ġa pavēi – kiroki ģa hehae'ŷve'ga repia ga poranduranduvame itambere'ia rehe jipi – igwete ģa ei:

—Akoja'ga rūi novia? ei ģa ojohupe, kiroki ga oporandurandu itambere'ia rehe jipi oina, ei ģa.

⁹—Ga tuhē, ei jara'ġa.

Emo jara'ġa e'i:

—Akoja'ga'jave'ga tehe, ei ġa.

Hehae'ġgwera'ga e'i ġa pe a'ero:

—Ji tuhē ko a'ea, ei ga.

¹⁰—Marā nde rehakaturamo kiroġwe a'ero? ei ġa ga pe.

¹¹—Uhu ga ji pyri – Jesus ei ġa ga pe, ei ga. Igwete ga ikotī yja ġwendya pyvō imongyavo jiropepira rehe, ei ga. A'ero ga ji mondoi ypia'i pe Siloé pe ji mbojovaheita, ei ga. Ganhi'ġa rupi ji hoi a'ero. Jijovaheipavame kiro ji ma'e-ġatui, ei ga ġa pe.

¹²—Mahā ga naerū? ei ġa ga pe.

—Ji ndakwahavi, ei ga.

Fariseusva'ea e'ie'i hehae'ġgwerava'ea pe

¹³⁻¹⁴ Judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga japoi yja kotimbyra a'ea pyvō ga mbohehavo katu. Kiro ġa hehae'ġgwera'ga rerohoi fariseus'ġa pyri a'ero. ¹⁵ Igwete fariseus'ġa ei ga pe no:

—Marā nde rehakaturamo aġwamo naerū?

—Omony ga yja kotimbyra jiropepira rehe, ei ga. Igwete ji jovahei nhi-ma'eġatuaġwama, ei ga ġa pe.

¹⁶ Jararamo ġa ei ga pe a'ero:

—Akoja'ga koi Tupana'ga nombuhurukari ga, ei ġa. A'ereki ga oapo mbatera sábadu rupi nhaneramonhava'ea nhi'ipo'rue'ymamo. Oko te'varuhu ga a'ero, ei ġa.

Jara'ġa e'i:

—Po ga rekote'varuhui hamo, a'ero po ga ndoapoi nanongara ahemonhi-momby'ava'ea jipi hamo, ei ġa.

A'ero ġa nhonhi'ġayvari ga rehe. ¹⁷ Igwete ġa ea'javi hehae'ġgwera'ga pe:

—Oro nde? ei ġa ga pe. Po ga nde mbohehakatui marāi re po nde ga pe a'ero? ei ġa.

—Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga po, a'e ji, ei ga ġa pe.

¹⁸ Emo judeus'ġa nduvihava'ġa ndogweroviapotari ga mbohehakatua.

—Ndahehai po ga raji'i, ei ġa novia.

A'ero ġa hehae'ġgwera'ga ruva'ga mbuhurukari ojipyri gayhēa reheve.

¹⁹—Pe'ji katu ti ore ve, ei ġa ġa pe. Gaha ko ndera'yramo? A'iti ga ndahehai o'aramo novia? ei ġa. Pe'ji ti ore ve. Marā kiro ga rehauhuro naerū? ei ġa ġa pe.

²⁰—Ga orera'yra'ga tuhē, ei ġa. A'iti tuhē ko ga ndahehai o'aramo ikwehe novia. A'ea ore orokwaha hete, ei ġa ġa pe. ²¹ Emo gambohehakatuaġwera – a'ea ore ndorokwahavi. Marā po ga ma'eġatui kiro? oro'e ore, ei ġa. Ma'ġa omboheha katu ga naerū? oro'e ore. A'ereki ore ndorokwahavi gambohehakatuaġwera, ei ġa ġa pe. Pe'ji ti ga pe a'ero. A'ereki ga yvuakaruhu. Gaha po ti onhimombe'u pe me nehē, ei ġa ġa pe.

²² A'ea ġa ei okyhyjiavo. A'ereki ojikwe judeus'ġa nduvihava'ġa e'i ojohupe: “Kiroki ġa e'i Jesus'ga pe: ‘Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo’ – timo'ēuka hete ti ġa mon dovouka avuirama nhandejatykahava hugwi nehē tura'javyme ti ġa ipype javo nehē,” e'i jipe judeus'ġa nduvihava'ġa ojohupe. ²³ Nurā hehae'ġgwera'ga ruva'ġa ei ġa pe: “Orera'yra'ga yvuakaruhu. Pe'ji ti ga pe a'ero tomombe'u ti ga ombohehakatuaġwera javo,” ei ġa ġa pe. A'ereki ġa okyhyji hete gwuvihava'ġa hugwi.

²⁴ Kiro fariseus'ga hehae'ýgwera'ga mbuhurukara'javi ojipyri a'ero.

—Ere ti kiro ore ve: “A'itituhêva'ea jate ti ji amombe'u. A'ereki Tupana'ga ji rendu.” Ere ti poro kiro, ei ã ga pe. A'ereki ore orokwaha hete akoja'ga rekote'varuhua, ei ã.

Jesus'ga pe ã ei o'mbero oko te'varuhu ga javo.

²⁵—A'ea ji ndakwahavi, ei ga. Mara'ngu po ga okote'varuhuavo? ei ga. Emo ymya ji ndajirehai hepiage'yma. Agwamo ji rehakaturu hepiakatuavo. A'ea ji akwaha hete reki jitekovo, ei ga ã pe.

²⁶ Igwete ã ei ga pe:

—Marã ga nde rerekoi nde mbohehakatuavo? ei ã ga pe.

²⁷—Amombe'u ko ji pe me ko, ei ga ã pe. Pe ki a'e te napehendukatui, ei ga ã pe. Maranuhûrame pe hendupotara'javuhui naerû? Peko pota pe gareheva'ero no naerû? ei ga ã pe.

²⁸ A'ero ã ete'varuhuhetei ja'javo ga pe.

—Ndehe tehe reki erekouhu akoja'gareheva'ero, ei ã ga pe. Ore ki a'e te Moisésva'eareheva'ero oroko, ei ã. ²⁹ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ahe rerekovo hako. A'ea ore orokwaha orokovo, ei ã. Akoja'ga reki ma'ga e'i ga pe ga mbuhurukara'gwama? A'ea ore ndorokwahavi, ei ga ã pe.

³⁰—Mbiperanuhû ko a'ea! Anhimomby'a hete ji pe nenduvame, ei ga ã pe. Ga ji mboheha katu. Emo pe ndapekwahavi ga ma'ga ga mbuhuruka javo, ei ga ã pe ã nderekomemuamo. ³¹ Tupana'ga nohenduvi te okote'varuhuve'ga nhi'iga jipi. Tikwaha pa nhande a'ea, ei ga. ã ki a'e te – kiroki ã ga mbohete tuhê okovo garemimbotarimova'ea rehe – nanongara'ga Tupana'ga gwendu katu, ei ga ã pe. ³² Yvy apoagwera jate ahe nohenduvangavi hehae'ýve'ga moma'e'gata – kiroki ã ndahehai o'arama. Kiromo jate nhande nihenduvi no, ei ga ã pe. ³³ Po Tupana'ga rûi ga mbuhuruka hamo, a'ero po ga ndoapoi ahemonhimomby'ava'ea hepiuka nhande ve hamo, ei ga ã pe.

³⁴ Igwete ã ei ga pe:

—Na tuhê ko nde e'a ereko te'varuhu, ei ã. Kiro nde ore mbo'epotaruhui naerû? ei ã ga pe.

A'ero ã ga mombori pea hugwi.

Hehae'ýve'ga'jave'ga

³⁵ Aerê Jesus'ga henduvi ga mombe'ua.

—Omombo ã hehae'ýgwera'ga onga hugwi, ei ã ga mombe'gwovo.

Igwete Jesus'ga hoi ga reka. Ga repiagame ga ei ga pe:

—Erejiko pota nde Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe? ei Jesus'ga ga pe.

³⁶—Ma'ga naerû? ei hehae'ýgwera'ga. Tajiko ti ga rehe a'ero javoji, ei ga pe.

³⁷—Erehapia nde ga'ama ejipyri a, ei Jesus'ga. Erehendu nde ganhi'iga no, ei ga. Jihi ko a'ea, ei ga ga pe.

³⁸—Ajiko ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe a'ero.

Igwete ga Jesus'ga mbohetei jipojy kahara'ga javo ga pe.

³⁹ Aerê Jesus'ga ei:

—Jirura gwaramo ti ji avove'ga mboja'oja'ogi ojohugwi, ei ga. Jara'ga po ti ojiko ji rehe. Jara'ga po ti ndojikogi ji rehe, a'e ji, ei ga. Jukwaha reki ã ndekote'varuhua a'ero, ei ga. Nahã, ei Jesus'ga. Hehae'ýve'ga ndokwahavi

jipi hepiage'yma ġwaramo. Yvyakotyve'ġa hehae'ÿve'ġa ja a'ero, ei ga ġa pe. Jara'ġa e'i reki: "Ore ko hehae'ÿve'ġa ja ikwahave'yma. Ekwahavuka ti ore ve a'ero," ei ġa ji ve, ei ga. Nurã po ti ġa Tupana'ga kwahavi tuhẽ a'ero nehẽ ojikogame ji rehe nehẽ, ei ga. Jara'ġa ki a'e te e'i tehe ojive: "Ore ko hehae'ÿve'ġa ja rūi oroko. Orokwaha hete ore," ei ġa novĩa, ei ga. Ki ġa tuhẽ po ti ndokwahavi Tupana'ga a'ero nehẽ. A'ereki ġa ndojikopotari ji rehe. Ġa nde'i ji ve: "Ekwahavuka ti ore ve," ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁰Jararamo fariseus'ġa ġwendu ganhi'iġa okovo ga pyri. Igwete ġa ei ga pe: —Ore ve po nde ei naerũ: "Ġa ko hehae'ÿve'ġa ja ndokwahavi"? ei ġa ga pe.

⁴¹Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pyry po pe ei hamo: "Ore ko hehae'ÿve'ġa ja ndorokwahavi. Ekwahavuka ti ore ve a'ero," pe'ji po pe hamo, ei ga ġa pe. Po pe ei poha hamo, a'ero po pe napenhimongote'varuhui hamo. Emo pe pe'ji: "Ore ko hehae'ÿve'ġa ja rūi. Orokwaha hete ore," pe'ji pe, ei ga. A'ero pe nhimongote'varuhui jipi, ei ga. Naname Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

Ovelhas repiakatuhara'ga

10 ¹⁻²Igwete Jesus'ga ei ġa pe ġa mbo'eavo:

—Tamombe'u katu tuhẽ ti pe me, ei ga. Ovelhas repiakatuhara'ga oki ogwovo ovelhas rokaja pype jurukwara rupi, ei ga. Kiroki ga jurukwara rupi rūi oki ipype – ga ko iporomive'ga ahe moandyandyita. Ojiupi ga hokairungava rehe tapyhygahyahi ti herogwovo jawo, ei ga. Hepiakatuhara'ga ki a'e te uhu hovapytymbava rerekohara'ga pyri. ³A'ero ga hovapytymba'vogi hepiakatuhara'ga pe toki ti ga ipype jawo, ei ga. Igwete hepiakatuhara'ga ki ua ġwenymbava pyri hera nanani henoina heno'eamo tokaja hugwi herogwovo, ei ga. A'ea ġwendu katu ganhi'iġa. ⁴Herohorame ga hoi henonde okovo ji reviri tuhu katu jawo. A'ereki garenymbava okwaha ganhi'iġa, ei ga. ⁵Hajiheve'ga reviri ovelhas ndohoi tuhẽ. A'ereki ndokwahavi hajiheve'ga nhi'iġa. Oka'nhy reki nanongara'ga hugwi a'ero, ei ga ġa pe.

⁶Nahã Jesus'ga ei moroġitapyahua mombe'gwovo ojo'java'ea mombe'gwovo ġa pe. Emo ġa ndokwahavi okovo.

—Maraname ga imombe'ui poa nhande ve? ei ġa ojohupe.

Jesus'ga ko jurukwara'jave'ga

⁷A'ero Jesus'ga ei ġa pe no:

—Tamombe'u katu tuhẽ ti pe me, ei ga. Jurukwara rupi ovelhas oho okovo tokaja pype. A'ea rupi jitehe hepiakatuhara'ga hoi ovelhas pyri herekovo, ei ga. Ji ko jurukwara'java'ea, ei Jesus'ga. A'ereki ji rupi jate yvyakotyve'ġa oho Tupana'ga viara rupi. A'ereki jihi jate ġa mongo gareheva'ero, ei ga. Jihi jate ġa mbo'euka ġandepiakatuhara'ga pe no, ei ga. ⁸Kiroki ġa ji renonde oko timbo'e ti Tupana'gareheve'ġa jawo novĩa – iporomive'ġa ja ġa ahe moandyandyi pota, ei ga. Onhimbuhe tehe ġa Tupana'gareheve'ġa pyri ġa nderekote'varuhuavo. Tupana'gareheve'ġa ki a'e te nohenduvi ġanhi'iġa, ei ga ġa pe. ⁹Ji ko jurukwara'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga ġa pe. Ji pyri ġa nduri jawo. "Nde rupi ti toroho Tupana'ga pyri," ei ġa ji ve, ei ga. Ġa erame ji ve po ti ji ġa mongoi Tupana'gareheva'ero ġa nderekokatuavo nehẽ. A'ero po ti ġa inoġatui opy'a

okovo nehē, ei ga. Igwete po ti ji imombyryvi ġa pe nehē ġa ndepiakatuavo ġa nderekovo nehē, ei ga ġa pe. ¹⁰Iporomive'ġa uhu jipi tapyhy ti herogwovo javo. “Tajuka ti,” ei ġa. A'ea rehe jate ġa nduri. Ji ki a'e te ajo tamboheaporo-ġita pyahu ti ġa mbohoryva javo, ei ga. Tamongo ti ġa Tupana'ga pyri nehē no, a'e ji, ei ga ġa pe.

Jesus'ga ko ovelhas repiakatuharete'ga'jave'ga

¹¹—Ji ko ovelhas repiakatuhara'ga'java'ea jipryryheteve'a'ea jitekovo, ei Jesus'ga javo ġa pe. A'ereki ji ahepia katu jijiheve'ġa. Ġandepykavamo po ti ji manoi nehē tomanoyme ti ġa javoji, ei Jesus'ga ġa pe. ¹²Ji ko ojipe'ga ja rūi – kiroki ga e'i tehe ovelhas repiakatuhara'ga pe tahepia ti nerenymbava nde ve javo tehe, ei ga. Ġwenymbava rūi ġwaramo ga ndogwerekokatui reki ovelhas. Nurā ja'gwara'java'ea lobo rurame hehe ta'u javo, kiro ga pohipavi ovelhas hugwi a'ero onhana ogwovo, ei ga. A'ero lobo ruri ipyhyga ovelhas herogwovo ojive. Jara okwaki'o pa ojohugwiugwi, ei ga. ¹³Oka'nhy ga ogwovo ovelhas reja. A'ereki ga ni'aġataruhui ovelhas rehe hepiakatuhara'ga rūi okovo ġwaramo, ei ga ġa pe. Ji ko ga ja rūi a'ero, ei Jesus'ga.

¹⁴⁻¹⁵—Jihi ko hepiakatuhara'ga'java'ea jipryryheteve'a'ea, ei Jesus'ga. Jiruva'ga ji kwaha hete. Akwaha hete ji ga no, ei ga. Na jitehe ji akwaha hete jijiheve'ġa. Ġa ji kwaha hete no. Aerē ti ji manoi ġandepykavamo nehē no, ei ga. ¹⁶Ġa ndeheve ji areko hajiheve'ġa jijiheve'a'ero no. Ġa ko judeus'ġarūive'ġa, ei ga. Ambojikoguka po ti ji ġa jijihe nehē. A'ero po ti ġa hendukatui nhinhi'iġa nehē, ei ga. A'ero po ti ġa nhaporemō ġa ndekoi jireheve'a'ero nehē ojihe'ae'a ojogwehe ojipenhindyvamo nehē judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa, ei ga. Ji tehe po ti ġandepiakatuhara nehē ġa ndepiakatupava nehē, ei ga ġa pe.

¹⁷—Jiruva'ga ji arō hete, ei ga. A'ereki ji a'e: Ji ti amano jiji ġandepykavamo nehē takwerava'ja ti ji javo, ei ga. ¹⁸Ji jujukaukare'ymame nhiarōe'ŷve'ġa pe po ti tegwete ġa pe jijukahava nehē. Emo nhiremimbotarimo po ti ji jujukaukari ġa pe nehē, ei ga. Jipopoaka ji jijijukavouka nhinhimbogweravuka no, ei ga. A'ereki jiruva'ga e'i ji ve a'ea rehe: “Nahā po ti nde rekoi nehē”, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹Kir o judeus'ġa nduvihava'ġa nhonhi'iġayvara'javi Jesus'ga nhi'iġa renduva. Jara'ġa e'i onhimongyavo:

²⁰—Anhaġa opojyka ga mboheagwryrvuhuavo Diabo'gapyriva'ea, ei ġa. Maraname pe henduvuhui ganhi'iġa naerū? ei ġa jara'ġa pe.

Jara'ġa ki a'e te e'i:

²¹—Ġa nde'i te nanongara pe anhaġa opojykaramē, ei ga. Anhaġa nomoma'eġatui reki hehae'ŷve'ġa a, ei ġa.

Nahā judeus'ġa nduvihava'ġa nhonhi'iġayvari Jesus'ga nhi'iġa rehe.

Ahe ndokoi Jesus'ga rehe

²²⁻²³Aerē Jesus'ga rekoi judeus'ġa jatykahavuhua pype. Igwete ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe ġambo'ehai pe – a'ea pe ġa ei Salomāova'ea apoa. Kiro yapouhua. Igwete judeus'ġa japoi toryva pevo cidade de Jerusalēm me. A'ea rupi ġa ojapyakaaka ojatykahavuhua apopava rehe. A'ereki ymya onga apopavame ahe okwava'e Tupana'ga pe ġwino teni javo ga pe. ²⁴Igwete Jesus'ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe. A'ero judeus'ġa nduvihava'ġa nduri Jesus'ga pyri ga atimana javo ga pe.

—Manamehũ po ti nde nhimombe'ui ore ve nehê? ei ġa Jesus'ga pe. Po nde Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, enhimombe'u katu ti ore ve a'ero tonhimimyme ti ore ve, ei ġa ga pe.

²⁵—Anhimombe'u tuhê ko ji pe me jipi, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pe ndaperoviapotaruhui nhinhĩ'ġa. Nhirembiapoa – a'ea Tupana'ga oapouka ji ve – a'ea po ji kwahavukari pe me hamo, ei ga ġa pe. ²⁶Emo pe ndaperoviapotari. A'ereki pe jireheva'ea rui, ei ga. ²⁷Jireheve'ġa ġwendu katu nhinhĩ'ġa, ei ga. Akwaha hete ji ġa. Igwete nhiremimbotarimova'ea rehe ġa ndekoi jipi, ei ga ġa pe. ²⁸Amboheaporogita pyahu ko ji ġa kiro, ei ga. Aerê po ti ji ġa nderohoi yvagi pe ġa mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehê no. A'ero po ti ġa ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehê, ei ga ġa pe. Ndipe'akavi ġa ji hugwi, ei ga. ²⁹Jiruva'ga – gaha ġa mbojikoguka ji rehe – ga popoakahetero jara'ġa hohe pa. Nurã ndipe'akavi ġa ga hugwi, ei ga. ³⁰Ojipeji ko ore reki Tupanamo jihi jiruva'ga pavêi, ei ga ġa pe.

³¹A'ero judeus'ġa nduvihava'ġa ipyhygi ita tiapi ti ga javo. ³²Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehepiepia pe nhirembiapoa novĩa, ei ga. He'yiva'ea Tupana'ga oapouka ji ve pyryva'ea. Marãva'ea rehe pe ji apipotaruhui naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

³³—Pyryva'ea rehe rui ore nde apipotari, ei ġa ga pe. Nde euhurame ite'varuhuva'ea rehe ore nde apipotari. A'ereki nde Tupana'ga mbotegwetei javo tehe ga pe. A'ereki nde vyakotyva'ero tehe erenhimongo potaruhu Tupanamo, ei ġa ga pe.

³⁴⁻³⁵Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pekwaha pe pejiapoa ikwatijara novĩa. Kiha ko omombe'u Tupana'ga nhĩ'ġa ahe ve hako, ei ga ġa pe. A'ereki Tupana'ga e'i ahe ve hako: “Pe'e ti ojipe'ġa pe ji py'rovo,” ei ga. Ahe ve jitehe ga ei a'ero: “Pe ko tupanamo,” ei ga. Ikwatijara – kiroki omombe'u Tupana'ga nhĩ'ġa – kia koi a'itituhêva'ea, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga e'i ahe ve hako pe ko tupanamo javo. ³⁶Maranuhũrame pe euhui ji ve naerũ ji nhimombe'urame ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ga ġa pe. “Nde erembotegwete Tupana'ga,” pe'ji tehe pe ji ve, ei ga. Emo ji ve tuhê Tupana'ga ei: “Ndehe ti eho yvya koty ekovo nhiremimbotarimova'ea rehe nehê,” ei ga ji ve, ei ga. ³⁷⁻³⁸Pe ndaperoviarihu nhinhĩ'ġa, ei ga. Ji ko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ako tuhê japovo ahemonhimomby'ava'ea. Po ji japoe'ymame taperoviari ti nhinhĩ'ġa a'ero. Ji japorame ahemonhimomby'ava'ea po pe hepiagame heroviari hamo, ei ga. Perovia ti a'ero tapekwaha orejikoty'ara onhopavêi jihi jiruva'ga pavêi. A'ereki jiruva'ga ojikoty'a ji pavêi okovo. Jihi ajikoty'a jiruva'ga pavêi no, ei ga ġa pe.

³⁹Kiro ġa Jesus'ga pyhypotara'javi a'ero novĩa. Igwete ga nhimbojirevi ogwovo ġa hugwi.

⁴⁰Igwete Jesus'ga jivrya'javi rio Jordão aherovai opytavo – perope Joãova'ea ġa mobatizagweri pe. ⁴¹Kiro he'yjuhuve'ġa nduri Jesus'ga pyri. Igwete ġa ei ojohupe:

—João'ga ndoapoangavi ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa ahe mombe'gwovo. Emo Jesus'ga mombe'urame ga omombe'u katu pa, ei ġa ojohupe.

⁴²A'ero pevove'ġa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo.

Lázaro'va'ea manoagwera

11 ¹⁻²Ojipe'ga kiro itetirũa. Garera ko Lázaro. Cidade de Betânia pe ga ruvi ġwendyra'ġa pavêi. Ġa ko Martahêa Mariahêa pavêi. (Mariahêa ko

akojahêa – kiroki hêa aerê omongy nhandya perfume nhandepojkaharete'ga pya rehe Jesus'ga pya rehe. A'ero hêa imomikaği gapya o'ava pyvô.) Hêakuvy-ra'ga Lázaro'ga kiro itetirûa. ³Nurâ Maria'ğa ojipe'ga mondoukari Jesus'ga pyri.

—Ere ti nhandepojkaharete'ga pe itetirûa hete kiro garemiarôhara'ga javo ga pe, ei ġa ga pe imondovouka onhi'iġa Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi ġanhi'iġa imombe'gwovo Jesus'ga pe.

⁴Henduvame Jesus'ga ei:

—Lázaro'ga tetirûa nomomanoukaraġwami ga, ei ga. Gatetirûa ko Tupa-na'ga ruviavuhuhetea repiukaraġwama tokwaha ti ġa jiruvihavuhuhetea no, ei ga. Gatetirûaro ġwaramo po ti ġa ei ji ve nehê ipopoaka hete Tupana'ga ra'yra'ga javo ji ve nehê, ei Jesus'ga.

⁵Jesus'ga oko hete Marta'ğa ndehe ġakuvyra'ga rehe no Lázaro'ga rehe.

⁶Emo imombe'urame Lázaro'ga tetirûa ga pe Jesus'ga opytaahi'vi na'ê pevo upa. Mokôi ga kiri pevo jitehe. ⁷Kirê ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe a'ero:

—Xajivy ti kiro Judéiapeve'ğa gwyrî pe a'ero, ei ga ġa pe.

⁸—Jesus, ei ġa. Judéiapeve'ğa nde apipotaruhu pevo oji'i. Kiro nde hopotara'javamo pevo jitehe naerû? ei ġa Jesus'ga pe.

⁹⁻¹⁰Igwete Jesus'ga ei nahâ javo ġa pe:

—Ara rupi ve gwereko doze horas, ei ga. Arimo nhandehorame nhandekovo nhande ndi'ari vyva rehe hepiakatuavo ġwaramo. A'ereki nhanderyapehava omomytu'ê nhande ve, ei ga ġa pe. Ypytunimo nhandehorame nhande ari a'ero hepiage'yma ġwaramo. Tegwete nhande ve a. A'ereki nianderyapehavi ypytunimo, ei ga ġa pe. Aġwamo ko arimova'ea ja nhande ve. Aġwamo nhande rekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nianemombikavi, ei ga. A'ereki Tupana'ga omomytu'ê ġwemimbotarimova'ea nhaneakaği pe nhande pokoga jipi, ei ga. Aerê po ti ypytuna ja nhande ve nehê. A'ereki aerê nhande manorame tegwete nhande ve, ei ga. Xaho tuhê ti kiro a'ero. A'ereki ndohoi ve nhimomanohava apiavo, ei ga ġa pe imombe'gwovo.

¹¹Aerê Jesus'ga ei ġa pe no:

—Nhaneremiarôhara'ga kiro oki upa Lázaro'ga, ei ga. Taho ti ga moma'eamo a'ero, ei ga ġa pe.

¹²Igwete garemimbo'ehara'ğa ei:

—Po ga kirame kiro a'ero po ti ga nhimohiġatui nehê, ei ġa ga pe novîa.

¹³“Lázaro'ga kira pe po ga ei ra'e,” ei ġa oyvyteri pe. Lázaro'ga manoa pe Jesus'ga ei reki. A'ero ga imombe'ukatui ġa pe:

¹⁴—Lázaro'ga omano ra'e, ei ga ġa pe. ¹⁵Ji rekoe'yma ġwaramo ahe pyri ahe manorame a'ero po ti ji pe monhimomby'ahetei nehê tapejiko hete ti ji rehe javo. Nurâ ji roryvamo jirekoe'yma rehe pevo, ei Jesus'ga. Xaho ti kiro ahe pyri a'ero, ei ga ġa pe.

¹⁶Igwete Tomé'ga – o Gêmeo ei ġa ga pe – igwete ga ei jara'ğa pe:

—Xaho ti Jesus'ga rupi xamano ti ga pavêi a'ero nehê, ei Tomé'ga ġa pe.

A'ero ġa hoi cidade de Betânia pe pea rupi ogwovo.

Jesus'ga ko ġambogwerahavamo

¹⁷Jesus'ğa horame Betânia pe ġa imombe'ui Lázaro'ga manoagwera ġa pe.

—Mbohapy'ri quatro ore kiri kiro ahera'oa mongirê itaruvihavuhua kwaruhua pype ahe noġa, ei ġa imombe'gwovo Jesus'ğa pe.

¹⁸Jerusalém ko ira'agwe Betânia hugwi trêš quilômetros. ¹⁹Pevove'ga ohoo ho a'ero Martahêa pyri Mariahêa pyri no ga porogwetyga. ²⁰Igwete Martahêa henduvi Jesus'ga rura mombe'urame. A'ero hêa hoi tahovati ti ga javo. Mariahêa ki a'e te onga pype hêa reni upa. ²¹Igwete Martahêa hoi ovahema Jesus'ga pyri.

—Jesus, ei hêa ga pe. Avo po nde rekoi raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hêa Jesus'ga pe. ²²Kirogwe vehevi nde erame Tupana'ga pe po ti ga nde rendukatui hamo, ei hêa ga pe. A'ea ji akwaha hete, ei hêa ga pe.

²³—Okwera po ti ndekuvyrava'ea nehê, ei Jesus'ga hêa pe.

²⁴—Akwaha ji ahewerava'gama aerê mbapava koty Tupana'ga omanove'ga mbogwerapavame nehê, ei hêa.

²⁵Igwete Jesus'ga ei hêa pe:

—Jihi ko ga mbogweraharamo ako ga mongovo, ei ga. Kiroki ga ojiko ji rehe – omanorame vehevi po ti ga ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehê, ei ga hêa pe. ²⁶Kiroki ga heaporo'gita pyahu ojikoga ji rehe – gahâ po ti ndohoi tuhê hahyva'ea ruvihava pype nehê. Oko hete po ti ga Tupana'ga pyri avuirama okovo nehê, ei ga. Ererovia nde a'ea? ei Jesus'ga hêa pe.

²⁷—Arovia ji, ei hêa ga pe. A'ereki nde ko Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko Tupana'ga ra'yramo ereko, ei hêa. A'ereki nde ve ko Tupana'ga e'i hako toho ti ga yvya koty javo, e ko ga nde ve, ei hêa ga pe.

Jesus'ga ojehe'o

²⁸O'erê Jesus'ga pe Martahêa jivyri ua onga pe. Igwete hêa hoi oirühêa pyri Mariahêa pyri. Gandovakie'y hêa hoi javo hêa pe.

—Uhu ga nhanembo'ehara'ga, ei hêa. “Tuhu ti hêa ji pyri,” ei ga nde ve, ei hêa Mariahêa pe.

²⁹A'ea renduvame kotihî hêa po'ami ogwovo ga pyri Mariahêa. ³⁰Jesus'ga novahemi ve cidade pe. A'eo ga rekoi – perope Martahêa oho ga rovatiamo. ³¹Kiro Mariahêa po'ami nhandaie ogwovo ga pyri a'ero. Kiroki ga hêa pavêi oko onga pype hêa porogwetyga – gwepia ga hêahoa. Nurâ ga ei ojohupe novia:

—Kiro hêa hoi aheryvy pe tajehe'o ti ahe pyri javo, ei ga novia. Xaho ti hêa reviri a'ero, ei ga ojohupe a'ero.

³²Kiro Mariahêa hoi Jesus'ga pyri a'ero. Ga repiagame hêa ndurugi gweny'amo gapy'a pyri.

—Jesus, ei hêa. Avo po nde rekoi raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hêa ga pe.

³³Jesus'ga gwepia hêajehe'oa gajehe'oa reheve – kiroki ga uhu hêa rupi. Omynhete gapy'a a'ero. ³⁴Igwete ga ei:

—Mome pe ahe no'gi raji'i? ei ga ga pe.

—Herejo hepiaga, ei ga ga pe.

³⁵Igwete Jesus'ga jehe'oi.

³⁶—Pehepia. Ga oarô hete ahe! ei ga gajehe'oa repiaga.

³⁷Jara'ga ki a'e te e'i:

—Ga omoma'e'gatu hehae'yve'ga raji'i, ei ga. Tegwete po ga pe naerû Lázaro'ea manoa'gama mombiga raji'i naerû? ei ga ojohupe.

Ombogwera ga Lázaro'va'ea

³⁸ Jesus'ga py'a omynhetea'ja. Igwete ga ruri garyvy pe ikwaruhu pe. Juru-kwara pype u itauhua imohinipyra hovapytymbavamo.

³⁹—Pepe'a ti itauhua, ei Jesus'ga pevove'ga pe.

A'ero Martahēa ei ga pe:

—Ah, Jesus, kiro inemahivamo jikuvyrava'ea ra'oa. A'ereki he'yi'i quatro ore kiri ahe manorē, ei hēa ga pe.

⁴⁰ Igwete Jesus'ga ei hēa pe a'ero:

—A'e ko ji nde ve ko: “Po ti nde jikogi ji rehe, a'ero po ti nde hepiagi Tupana'ga ruvihavuhuhetea nehē,” ei ga hēa pe.

⁴¹ A'ero ḡa ipe'ai itauhua jugwi. Igwete Jesus'ga jovavuri yvagi pe javo.

—Apī, ei ga. Ndepyry hete nde ji rendukatuavo kiro, ei ga Tupana'ga pe.

⁴² Nde ji rendu katu tuhē jipi. Emo ji a'e poa nde ve avove'ga ndovaki togwe-rovia ti ḡa neremimbuhuragwera ji rehe, ei ga Tupana'ga pe.

⁴³ Onhi'igirē Tupana'ga pe Jesus'ga eahyi:

—Lázaro, ei ga. Here ehema! ei ga ga pe.

⁴⁴ A'ero Lázaro'ga vyri omanoa hugwi ohema ikwaruhua hugwi. Imamanipyra ga gweru opya opoa reheve. Ga'akaḡa na jitehe gwereko tapy'ynhapira ojihe no. A'ereki judeus'ḡa omamamama ahera'oa tapy'ynhapipukuhua pyvō jipi ahe mondorame ahe noḡa ita kwaruhua pype jipi.

—Pemama'ndo ti ga hugwi tapy'ynhapira kwaharava ga hugwi toho ti ga, ei Jesus'ga ḡa pe.

Ahe ojuka pota Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵ Kiro he'yjuhuve'ga jikogi Jesus'ga rehe a'ero judeus'ḡa – kiroki ḡa uhu Mariahēa pyri. A'ereki ḡa gwepia Jesus'ga remimbogwerava. ⁴⁶ Jara'ḡa ki a'e te oho fariseus'ḡa pyri imombe'gwovo.

—Jesus'ga ombogwera Lázaro'ga gamanoa hugwi! ei ḡa ḡa pe Jesus'ga mombe'gwovo.

⁴⁷ A'ero fariseus'ḡa ei ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa pavēi:

—Timbojatyka jara'ḡa a'ero ḡamoḡitahara'ḡa.

Igwete judeus'ḡa moḡitahara'ḡa jatykapavi javo ojohupe.

—Marā po ti nhande rekoī nehē naerū? ei ḡa ojohupe. A'ereki he'yjuhu ako-ja'ga oapoapouhu ahemonhimomby'ava'ea jipi, ei ḡa Jesus'ga mombe'gwovo.

⁴⁸ Po ti nhande nimombigi ga, a'ero po ti ḡa nhaporemō ḡa jikogi ga rehe nehē, ei ḡa. “Gaha jate kiro oko nhanderuvihavuhuhetero,” e po ti ḡa ga pe a'ero nehē, ei ḡa ojohupe. Huvihavuhu'ga ikwahavame cidade de Roma pe po ti ga ei nehē: “Judeus'ḡa po ti nanhirendukatua'javi kiro a'ero nehē,” e po ti ga nehē, ei ḡa. A'ero po ti ga soldados'ḡa mbuhurukari nhande pyri tapemomba pa ti pe judeus'ḡa javo. “Ḡajatykahavuhua po ti pemomba pa nehē no,” e po ti ga soldados'ḡa pe nehē, ei ḡa ojohupe.

⁴⁹ A'ero Caifás'ga – ga ko ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga a'ea rupi – kiro ga ei ḡa pe:

—Ndapekwahavihu pe! ei ga. ⁵⁰ Omano po ga hamo, ei ga javo. A'ero po ti ḡa nianemomanoukari pa nehē. Na ti ojipejive'ga manoi nhande py'rovo a'ero

xamanombavyme ti nhande judeusramo, ei ga ãa pe. Nanongara po ti pyry pe me nehê, ei ga. Pejapyaka katu ti a'ea rehe a'ero, a'e ji, ei Caifás'ga ãa pe.

⁵¹Ga rûi onhimbo'e a'ea rehe javo. Tupana'ga reki ombo'euka ga hehe. A'ereki a'ea rupi Caifás'ga ikwava'êhara'ãa nduvihavamo oko. Tupana'ga ombo'euka ga ãwemimbotarimova'ea rupi. A'ero Caifás'ga ei ãa pe imombe'gwovo Jesus'ga manoaãwama judeus'ga ndepykavamo. ⁵²Judeus'ga pe jate rûi reki Jesus'ga manoi. He'yjuhuve'ãa pe judeus'garûive'ãa pe ga manoi no – kiroki ãa ojiko Tupana'ga rehe ogwyri pe nhaporem. Omano ga Tupana'gareheve'ãa pe nhaporem tojihe'ae'a ti ãa ojogwehe ojipenhindyvamo javo.

⁵³Igwete Caifás'ga ei ãa pe imombe'gwovo Jesus'ga manoaãwama. A'ero judeus'ga nduvihava'ãa nhomonhi'igi javo jipi.

—Marã po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehê? ei ãa javo ojohupe.

⁵⁴Nurã Jesus'ga ndokoa'javi judeus'ga ndovaki. Pea hugwi ga hoi cidade de Efraim me a'ero upa ongae'yma koty. Efraim me ga pytai a'ero ãwemimbo'e-hara'ãa pavêi.

⁵⁵Kiro judeus'ga oapo ãweri toryva. Páscoa ei ãa jupe. A'ero ãa hoãhohi kiro ogwya hugwi onhimongyavo tihepia ti toryva javo. Toryva renonde ãa hoi Jerusalém me onhimboavujikwejikwea nahanahã nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe javo. ⁵⁶A'ero ãa Jesus'ga rekarekari novia. Igwete ãa nhomonhi-inhi'igi ojatykahavuhua pype o'ama.

—Marãi pe a'ero naerũ? ei ãa ojohupe. Uhu po ti ga toryvi pe nehê? ei ãa. Mara'ngu po ti ga ure'yma nehê? ei ãa ojohupe.

⁵⁷Ojikwe vehevi ikwava'êhara'ãa nduvihava'ãa ei ãa pe fariseus'ga pavêi:

—Po ti pe ikwahavi garekohava, pemombe'u ti ore ve toropyhy ti ga, e'i jipe ãa ãa pe.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga pya rehe

(Mateus 26.6-13; Marcos 14.3-9)

12 ¹Aerê Jesus'ga ei ãwemimbo'ehara'ãa pe:

—Mbohapyrete cinco po ti nhande kiri. A'ero po ti ãa japoi toryva Páscoa Jerusalém me nehê, ei ga ãa pe. Xaho na'ê ti Betânia pe, ei ga ãwemimbo'ehara'ãa pe.

Igwete ãa hoi Lázaro'ga pyri – akoja'ga Jesus'ga ombogwera gamanoa hugwi. ²A'ero pevove'ãa japoi mbatera Jesus'ãa pe to'u katu ti ãa ore pyri javo. Igwete Martahêa herueruri mbatera ãa pe. Lázaro'ga oapy oina Jesus'ga pyri jara'ãa pavêi. Igwete ãa i'ui. ³Kiro Mariahêa heruri perfume nhandya. Nardo ei ãa jupe nomombaraviva'ea. He'yjuhuva'ea itambere'ia hêa omondo hehe. Meio litro hêa gwerek. Kiro hêa heruri heka'voga Jesus'ga pya rehe. A'ero hêa imomikaãgi gapya o'ava pyvõ. Ikatigãhiva ohygahi onga rehe. ⁴A'ero Jesus'ga remimbo'eharava'ea Judas Iscariotesva'ea – ahe ko aerê opyhyguka Jesus'ga – a'ero ahe ei:

⁵—Maranuhũrame hêa nomondojuhu kia itambere'ia kwepygauka ãa pe? ei ahe. He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ãa ikwepyi hêa pe nhandya rehe ramo, ei ahe. Imbatere'ỹve'ãa pe po hêa imondoi itambere'ia a'ero ramo, ei ahe ãa pe.

⁶Judasva'ea ni'aãataruhui reki imbatere'ỹve'ãa ndehe Mariahêa pe ja'javo. Ahe ko iporomiva'ea. Gwerek. Ahe Jesus'ãa pe ãaitambere'ia ryrũ'ia

herekokatuhava. A'ero ahe ipyhygi itambere'ia jugwi imima ojive jipi. Nurā ahe nhi'igahyi Mariahēa pe itambere'ia potaruhuavo.

⁷A'ero Jesus'ga ei:

—Na hēa rekoi jate ġwemimbotarimo, ei ga. Hēa gwereko a'ea nhit̃hava rupiaramo, ei Jesus'ga. ⁸Okoe'ymi imbatere'ỹve'ga pe pyri. Imondopotarame po pe imondoi a'ero ġa pe jipi hamo, ei ga. Ji po ti a'e nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahe ojuka pota Lázaro'va'ea

⁹Kiro judeus'ga ikwahavi Jesus'ga ruva pevo Betânia pe. A'ero ġa nduri ga repiaga onhimongyavo. Lázaro'ga repiaga ġa nduri no – akoja'ga Jesus'ga ombogwera. ¹⁰Nurā ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga – ġa e'i jipe tijuka ti Jesus'ga jawo – igwete ġa ei ojohupe kiro:

—Tijuka ti Lázaro'ga no, ei ġa.

¹¹A'ereki he'yjuhuve'ga judeus'ga opohi kiro ġa hugwi Jesus'ga rehe okovo. Lázaro'ga mbogwerava ġwaramo ġa jikogi Jesus'ga rehe a'ero opohia ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga hugwi. Nurā ġa Lázaro'ga jukapotari kiro.

Jesus'ga ovahē Jerusalém me Domingo dos ramos

(Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹²⁻¹⁸Ko'emame Jesus'ga ipyhygi jumentinho taho ti Jerusalém me i'arimo jawo. A'ea ja Jerusalém me ġa Jesus'ga mombe'ui.

—Kiro po ti ga ruri nehē, ei ġa.

A'ero he'yjuhuve'ga – kiroki ġa uhu toryva repiaga Páscoa repiaga – a'ero ġa ei:

—Xaho ti ga rovatiamo, ei ġa.

A'ereki ojipe'ga omombe'umbe'u Lázaro'ga mbogwerava ġa pe.

—Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei ġa. Lázaro'ga manorame Jesus'ga hoi ikwaruhua pyri. Ga onhi'i'ga mondoi ga pe ga mbojipe'avo ga mbuhua jugwi, ei ġa. Nahā ga ga mbogweravi gamanoa hugwi oji'i, ei ġa imombe'gwovo ġa pe.

A'ea renduvame he'yjuhuve'ga ei a'ero:

—Jesus'ga oapo hete ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa. Xaho ti ga repiaga a'ero Lázaro'ga mbogwerahara'ga, ei ġa ojohupe.

Nurā Jesus'ga rura kwahavame ġa hoi ga rovatiamo. Igwete ġa hakā vondogi pindova rova ipyhyga herogwovo imbovavaga timbohete ti Jesus'ga jawo. Igwete ġa ga mbojiroviari ga rerua ga rerovahema. A'ero ġa ei ga mombe'gwovo:

“Timbohete ti Tupana'ga,” ei ġa.

“Nhandepojykaharete'ga ti tomombyry ga pe

– kiroki ga nhandepojykaharete'ga Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri,” ei ġa.

“Tupana'ga ti tomombyry hete ga pe

– kiroki ga oko nhanderuvihavuhuhetero israelitas'ga nduvihavuhuhetero,” ei ġa.

Kiro Jesus'ga ruri jumentinho arimo ua a'ero. A'ereki na tuhē Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve imombe'ujipei garuraġwama.

“Tapekyhyji ti Jerusalémmeva'ero,” ei ahe.

“Pehepia. Kiro ki ga u penduvihavuhuhete'ga jumenta ra'yra arimo oina,” ei ahe ikwatija hako.

Jesus'ga rurame garemimbo'ehara'ğa nonhimombaragwahavi garura rehe. —Maraname tuhê Jesus'ga ruri nahâ naerû? ei ға ojohupe.

Jesus'ga kweravirê ogwovo Tupana'ga pyri, a'ea rupi ға ikwahava'javi Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve. A'ero ға ei: “Aherembikwatijara omombe'u jipe tuhê reki Jesus'ga rurağwama,” ei ға ikwahava. “Na tuhê ga ruri Jerusalem me a'ero ikwehe,” ei ға. “Na tuhê nhande rekoi ga rerekovo ahe nhi'ipo'ruavo no ikwehe,” ei ға ojohupe. Emo ga rurame ға nonhimombaragwahavi hehe maraname ga ruri nahâ javo.

¹⁹Igwete fariseus'ğa ei ojohupe:

—Pehepia pe ғаhoahivuhua ga pyri, ei ға ojohupe. Xa'exa'e nhande ға pe novia tapejikogi ga rehe javo ға pe novia. Emo ға oho pa ga pyri ga rehe gworygworyvamo, ei ға ojohupe.

Gregosva'ea gwepia pota Jesus'ga

²⁰Jararamo gregos'ğa uhu Jerusalem me ға ndupi no – kiroki ға uhu toryvi pe timbohete ti Tupana'ga javo. Gregos'ğa ko judeus'garüive'ğa. ²¹Kiro ға hoi javo Filipe'ga pe. Filipe'ga cidade ko Betsaida Galiléiapeva'ea. Igwete gregos'ğa hoi javo ga pe.

—Filipe, ei ға, orohepia pota ore Jesus'ga.

²²Igwete Filipe'ga hona'ei imombe'gwovo André'ga pe. A'ero ға jogwerohoi Jesus'ga pyri imombe'gwovo gregos'ğa nhi'igagwera ga pe. ²³A'ero Jesus'ga ei pevove'ğa pe:

—Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. A'ero oho ғweri kiro japiavo jiruvihavuhetea ukwahava apiavo. A'reki ji amano ғweri, ei Jesus'ga ға pe. ²⁴Tamombe'u katu tuhê pe me. Ha'ynha ityme'ymame a'ea tehe opyta ojipeji jate, ei ga. Ğa itymame ha'ynha omano ramenhumu. Omano'ağirê henhunhamo. Kirê po o'aramo ha'ynha herekoahivuhui, ei ga ға pe.

Omanoagwama pe Jesus'ga ei ha'ynha mombe'urame. A'reki omanorê ga okwerava'ja. He'yjuhu gareheve'ğa a'ero ga ға mboheaporoğitapyahurame.

²⁵Igwete Jesus'ga ei:

—Kiroki ға oko hete ojihe ji arõe'yma – ға po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehê, ei ga ға pe. Kiroki ға ndokohetei ojihe ağwamo ji arõ-heteavo – ға po ti oko hete aerê ogwovo Tupana'ga pyri nehê, ei Jesus'ga ға pe. ²⁶Kiroki ға jireheva'ero oko – nhiremimbotarimova'ea rehe po ға ndekoi hamo. Perope ji ako a'ero – pevo jitehe po ti ға ndekoi ji pyri nehê no, ei Jesus'ga. Kiroki ға jireheva'ero oko – ға pe po ti jiruva'ga ei pepyry hete pe javo nehê, ei ga ға pe.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

²⁷Igwete Jesus'ga ei:

—Omynhete jipy'a kiro, ei ga. Marai po ti ji a'ero nehê? Nda'ei po ti ji Tupana'ga pe: Apî, terembohahyukari ti ji ve nehê. Poa po ti ji nda'ei ga pe nehê, ei ga. A'reki a'ea rehe tuhê ji ajo vyva koty tapo'ru ti ji hahya nhimanomo javo, ei Jesus'ga. ²⁸Apî, ehepiuka ti ға pe ejuvihavuhetea, ei ga Tupana'ga pe.

A'ero ga ei Jesus'ga pe yvaga hugwi:

—Ahepiuka ko ji ikwehe, ei ga. Aerē po ti ji hepiukara'javi nehē no, ei ga Jesus'ga pe.

²⁹ Yvagahugwiva'ea renduvame he'yjuhuve'ga ei ojohupe o'ama:

—Gara poro?

Jara'ga e'i ojohupe:

—Onarağuhū po.

Jara'ga e'i:

—Tupana'gapyrive'ga po onhi'i Jesus'ga pe, e'i tehe ga ojohupe.

³⁰ Jesus'ga e'i ga pe:

—Ji ve rūi ko Tupana'ga ei, ei ga ga pe. Pe me ko ga ei tokwaha ti ga javo, ei ga. ³¹ Kiroğwe po ti ihoi japiavo Tupana'ga nhi'i'ga nhiarōe'ŷve'ga pe nehē. “Okō te'varuhu pa ga,” e po ti ga ga pe nehē, ei ga. Kiroğwe po ti Tupana'ga imombigi nhiarōe'ŷve'ga nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara ga hugwi nehē, ei ga. ³² Nhimbovyrame yva rehe po ti ji imbuhurukapavi yvyakotyve'ga ndeaporoğita tojiko ti ga ji rehe javo, ei Jesus'ga ga pe.

³³ A'ea erame ga imombe'ui ga pe omanoagwama nahā po ti ga ji jukai yva rehe nehē javo.

³⁴ Igwete he'yjuhuve'ga ei ga pe:

—Marā naerū? ei ga ga pe. Ere'e ko nde ore ve: “Ji ko Tupana'ga remimbuhurukaramo,” ere ko nde ore ve. “Ji mbovy po ti ga yva rehe ji jukavo nehē,” ere ko nde ore ve, ei ga ga pe. Nhandeapoa ikwatijara ki a'e te omombe'u Cristo'ga okoji po ti ga avuirama nehē javo. Nomanoi po ti ga a'ero nehē, ei ga. Marā po nde imombe'ui ore ve Tupana'ga remimbuhurukara'ga manoağwama naerū? Ga ko Cristo'ga rūi naerū? ei ga Jesus'ga pe.

³⁵ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Amomytu'ē ji jiji tapekwaha ti a'itituhēva'ea javo, ei ga. Kirē po ti ji namomytu'ēa'javi pe me nehē. Imomytu'ērame ti pekwaha a'itituhēva'ea a'ero pejikoga ji rehe, ei ga. Ji imomytu'ēe'ymame po ti pe ypytunahivarupive'ga ja ndapekwahahetei. A'ereki ypytuna rupi ohorame ahe ndokwahavi tuhē hepiage'yma, ei Jesus'ga ga pe. ³⁶ Ji imomytu'ērame pe me ti pe jikogi ji rehe. A'ero po ti pe ikwahapyramo tuhē jireheva'ero nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Judeusva'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

Jesus'ga epavame ga hoi onhimima ga hugwi. ³⁷⁻³⁸ Ojikwe Jesus'ga oapoapo ahemonhimomby'ava'ea gapyteri pe novia. Ndojikogi reki ga ga rehe Isaíasva'ea nhi'igagwera po'ruavo. Ahe ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea. Igwete ahe ikwatijari onhi'iga Tupana'ga pe hako.

“Ndiroviahavi oreremimombe'ua,” ei ahe Tupana'ga pe.

“Ndepopoakara ndiukwahavi ga pe nhaporemō,” ei Isaíasva'ea ikwatija hako.

³⁹ Tegwete ga pe gajikohava Jesus'ga rehe. A'ereki ga Isaíasva'ea nhi'ipo'ru. A'ereki ahe e'ia'ja ikwatija hako:

⁴⁰ “Tupana'ga omotiruhū ga'akağa,” ei ahe.

“Ga nomombugi ga'apyha.

A'ereki ga e'ihu jipi

tokiyime ti ganhi'i'ga nhande py'a pe javo,” ei ahe.

“‘Tikwahavyme ti nhande a'ea,’ ei ga,” ei ahe.

“Tirojijyyme ti nhandereaporoģita

tomomboryme ti ga nhanderekote'varuhua javo,' ei ģa,” ei ahe hako.

⁴¹ Isafasva'ea omombe'u reki Jesus'ga a'ea ikwatijarame hako. A'ereki ahe gwepia nhoģwenonde Jesus'ga ruvihavuhuheteaģwama.

⁴² Ģande'yjuhua ojiko reki Jesus'ga rehe judeus'ģa nduvihava'ģa. Nonhimo-mbe'ui reki ģa ojipe'ģa ndovaki. A'ereki ģa okyhyji fariseus'ģa hugwi. Nomombe'ui ģa ojikoga Jesus'ga rehe tianemo'ėuhuukaryme ti ģa nhandejatykahava hugwi javo. ⁴³ Tupana'ga omboheterame ģa ndokoi hihũ hehe. Koji'i pyry hete ģa pe ojipe'ģa ģa mboheterame.

Jesus'ga nhĩ'ģa omboukwaha aherekote'varuhua

⁴⁴ Aerē Jesus'ga eahyahivi ģa pe:

—Kiroki ģa ojiko ji rehe – ji rehe jate rūi ģa jikogi. Ga rehe ģa jikogi no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ģa pe. ⁴⁵ Kiroki ģa ji repia ji kwahava ga ko Tupana'ga ra'yramo javo ji ve – ģa okwaha ga no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ⁴⁶ Ajo ji yvya koty ikwehe tamomytu'ė ti ģa pe javo, ei ga. Kiroki ģa ojiko ji rehe a'ero – ypytunarupive'ģa ja rūi po ģa toko a'ero hamo, a'e ji. Tokwaha hete ti ģa okokatuavo a'ero. A'ereki mytu'ė ģa'akaģi pe, ei Jesus'ga ģa pe.

⁴⁷ Kiroki ģa ģwendu tehe nhinhi'ģa okoe'yma hehe – ji nda'ei te ģa pe oko te'varuhu ģa javo, ei ga. A'ereki a'ea rehe rūi ji ajo javo yvyakotyve'ģa pe. Ajo ji tamombo ti ji pendekote'varuhua pe hugwi javo ģa pe, ei ga. ⁴⁸ Kiroki ģa ndokoi ji rehe nhinhi'ģa rehe okoe'yma – ģandekote'varuhua po ti jukwahavamo nehē ģa nhinhi'ģagwera rendukatue'yma ģwaramo nehē, ei ga. Nhinhĩ'ģagwera jitehe po ti ģandekote'varuhua mboukwahahetei ji jivyra'javame nehē mbapava koty nehē, ei Jesus'ga ģa pe.

⁴⁹ Ji nanhi'ģi nhiremimbotarimo, ei ga. Jiruva'ga nhimbuhurukara'ga ji mbo'e ji monhi'ģa, ei ga. ⁵⁰ Jiruva'ga nhĩ'ģa rendukatua ko ģandekoaģwama ga pyri. A'ea ji akwaha hete, ei ga. Nhirembi'ea ko a'ea jitehe – kiroki a'ea rehe jiruva'ga ji mbo'ei no, ei Jesus'ga ģa pe.

Jesus'ga ohei ģwemimbo'eharava'ea pya

13 ¹ Aerē Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ģa japoi toryva Páscoa nehē,” ei ga. “Oho kiro a'ero nhimanoa apiavo. A'ero po ti ji hoi yvagi pe jiruva'ga pyri nehē,” ei ga oyvyteri pe.

Oarōhete'ymi ko Jesus'ga ojiheve'ģa. Omanorame ga gwepiuka hete ģa pe ģwemiarōhetea a'ero.

² Kiro Jesus'ga i'ui mbatera ģwemimbo'ehara'ģa pavēi. Ojikwe Diabo'ga omboheaporoģita te'varuhu Judas Iscariotesva'ea Simão'ga ra'yrava'ea rai-kwehe. Nurā ahe ei oyvyteri pe:

—Tamondouka ti Jesus'ga guardas'ģa po pe topyhy ti ģa ga javoji, ei ahe.

³ Kiro Jesus'ga i'ui ģwemimbo'ehara'ģa pavēi. Igwete ga ei oyvyteri pe: “Tupana'ga ji mbopopoakaruka togwereko pa ti ga ģwemimbotarimo javo,” ei Jesus'ga. “Ajo ji Tupana'ga hugwi ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi ga pyri jitehe nehē no,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

⁴ A'ea kwahava Jesus'ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea ojihugwi. Igwete ga ipyhygi imomikāhava a'ea pyvō onhimamana oku'a rupi. ⁵ Igwete ga

heka'vogi yhya nhaembeva pype ġwemimbo'ehara'ga pya iheiheita imomikamikağa tapy'ynhapira pyvô oku'arupiva'ea pyvô. ⁶Igwete ga ruri Simão Pedro'ga pyri tahei ti ndepya kiro javo. A'ero Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ji ako tehe tuhê. Nderehei po ti nde jipya hamo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroġwe nde nderekwahavi maraname nde ihejuhui jipya javo, ei ga. Aerê gwe po ti nde ikwahavi a'ea nehê, ei Jesus'ga ga pe.

⁸—Nderehei tuhê po ti nde jipya nehê, ei Pedro'ga ga pe.

—Ji ndepya heje'ymame po ti nde jireheva'ea rui a'ero nehê, ei Jesus'ga ga pe.

⁹—Jesus, jipya jate rui ti ehei a'ero. Jipoa ti ehei no nhiakağa reheve, ei Pedro'ga ga pe.

¹⁰Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroki ga ojahu – ndojipyheipava'javi a'ero, ei ga. Opya jate ga ihei a'ero. A'ereki ga ndiky'ai'i, ei ga. Na jitehe pe pepyri kiro. A'ereki ji amombo pendekote'varuhua pe hugwi, ei ga Pedro'ga pe. Pe hugwi nhaporemô rui reki ji amombo. A'ereki ojipejive'ga hugwi ji namombori garekote'varuhua, ei ga ga pe.

¹¹Jesus'ga okwahavipe reki ojipeva'ea rekote'varuhua. Oyvyteri pe ga ei a'ero: “Ji mondouka po ti ga guardas'ğa po pe ji pyhygauka nehê,” ei ga oyvyteri pe. Nurâ ga ei Pedro'ga pe: “Pe hugwi nhaporemô rui ji amombo pendekote'varuhua,” ei ga javo ga pe.

¹²Ġapya iheipavirê Jesus'ga imongia'javi opira ojivyra'java mesa pyri oina. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Ndapekwahavi pe maranuhûrame ga ihejuhui nhandepya javo, ei ga. Tamombe'u ti kiro pe me a'ero, ei ga. ¹³Pe'ji pe ji ve nhanembo'ehara'ga. Nhandepojyakaharete'ga pe'ji pe ji ve no, ei ga ġa pe. Pyri hete pe ei poa ji ve. A'ereki na tuhê ko ji, ei ga. ¹⁴Ji pepya ihei reki pe pokoga pepojyakaharetero pembo'eharamo. Ji javijitehe po pe jopokopokogi hamo, ei ga. ¹⁵Opopoko ji hepiuka pe me tapepoko ti ojipe'ğa ji javijitehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁶Tamombe'u katu tuhê pe me: Okoteheve'ga ko garuvihava'ga hohe rui. Kiroki ga oho okovo okoteheva'ero – ga ko omondohara'ga hohe rui, ei Jesus'ga ġa pe. Pepojyakaharetero ji pe pokogi nhinhimbohete'yma, ei ga. Pe ko ji hohe rui reki. Nurâ ti tapenhimbohetei a'ero ndorojopokogi po ti ore jave'yma, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷Pekwaha pe nhinh'i'ğa kiro. Pe ji nhi'po'rurame po ti pyryvamo pe me nehê, ei ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

¹⁸—Pe nhaporemô rui ji opomombe'u pyry po ti pe me javo, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwaha pa pendeaporoġita pemo'ërame ikwehe, ei ga. Akwaha ji okote'varuhuve'ga reaporoġita a'ero. Opo'ru ti ga Tupana'ga rembikwatijarukaragwera, ei ga. Nahâ ko Tupana'ga okwatijaruka ahe ve nhinh'i'ğaġwama mombe'gwovo hako:

“Kiroki ga o'u pao ji pavêi – oko te'varuhu reki ga ji ve,” ei ahe ikwatija nhinh'i'ğaġwama mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹Amombe'u jipe ko ji pe me kiro garekote'varuhua, ei ga. A'ero ga rekote'varuhurame ji ve po ti pe heroviari nhiremimombe'uagwera nehê. A'ero ti pe ei pa ji ve ga ko Tupanamo tuhê javo nehê, ei ga. ²⁰Tamombe'u katu tuhê pe me: Kiroki ġa oko nhiremimondohara'ga rehe – ġa oko ji rehe no, ei ga.

Kiroki ġa oko ji rehe – ġa oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u jipe opyhygukaharava'ea

(Mateus 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹ Jesus'ga erame ġa pe omyi hete gapy'a. Igwete ga ekatui ġwemimbo'e-hara'ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Pepyteripeve'ga tuhē po ti ji mondouka ġa pe ji pyhygauka nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²² A'ero garemimbo'ehara'ġa nhimomby'ahetei onhi'ġa renduva ojogwepi-gwepiaga ma'ġa pe Jesus'ga ei jawo ojohupe. ²³ Jesus'ga remiarōhara'ga oko Jesus'ga ypyvo mesa pyri. ²⁴ Ga pe Simão Pedro'ga pova'eġi jawo.

—Ere ti Jesus'ga pe ma'ġa nde eremombe'u jawo, ei Pedro'ga ga pe.

²⁵ A'ero ga jitygi Jesus'ga pyri jawo ga pe.

—Jesus, ei ga. Ma'ġa nde eremombe'u ore ve ko? ei ga.

²⁶ —Ga pe po ti ji imondoi pāo raygwe'ria imondevirē tyhya pype, ei Jesus'ga ga pe. Ga pe ko ji ei ko: “Gaha po ti ji pyhyguka ġa pe nehē,” ei ga.

A'ero Jesus'ga imondevi pāo raygwe'ria tyhya pype imondovo Judasva'ea pe Simão Iscariotes'ga ra'yra'va'ea pe. ²⁷ A'ero Judasva'ea ipyhygi ga hugwi. Ipyhygame Satanás'ga ahe pojykai ahe rerekovo. A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Haite a'ero. Heregwovo ekovo enhimimbotarimova'ea rupi naerū, ei ga Judasva'ea pe.

²⁸ Igwete jara'ġa ei – kiroki ġa u mesa pyri ġa pavēi – igwete ġa ei oyvyteri pe: “Maraname po Jesus'ga ei poro ga pe naerū?” ei ġa. ²⁹ “Mara'ngu po ga ga mondovo mbatera pyhygauka toryva rupiaramo?” e'i tehe ġa oyvyteri pe. “Mara'ngu po Jesus'ga ga mondovo imbatere'jve'ġa pyri tomondo ti ga itambere'ia ġa pe jawo?” e'i tehe ġa oyvyteri pe. A'reki Judasva'ea gwereko ġa pe ġaitambere'ia jipi. Nurā ġa etehei a'ea oyvyteri pe Jesus'ga ahe mondorame.

³⁰ Ipyhygame pāo raygwe'ria Jesus'ga hugwi Judasva'ea hoi ġa hugwi ogwovo. Kiro pyytunimo a'ero.

Jesus'ga omombe'u ipyahuva'ea

³¹ Judasva'ea horē Jesus'ga ei jara'ġa pe:

—Kiro po ti ji manoi nehē, ei ga. Ji manorame po ti jukwahavamo pe me jiruvihavuhuhetea Tupana'ga apoa'java'ea nehē. Amboukwaha po ti ji Tupana'ga ruviavuhuhetea no, ei Jesus'ga ġa pe. ³² Ji imboukwahavame Tupana'ga ruviavuhuhetea po ti ga tuhē imboukwahavi jiruvihavuhuhetea nehē. Kotihī tuhē po ti ga imboukwahavi a'ea nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ —Kiro ji ei pe me jira'yra'java'ea pe, ei ga. Kotihī po ti ji hoi pe hugwi kiro, ei ga. Ji reka tehe po ti pe a'ero nehē novā, ei ga. A'e ko ji judeus'ga nduvihava'ġa pe ikwehe. Kiro ji ei a'ea pe me no: Tegwete pehohava pevo – perope ji aho kiro, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁴ —Ipyahuva'ea ji imombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga ġa pe. Penhoarō hete ti, a'e ji pe me a'ero, ei ga. Ji opoarō hete pe nderekokatua'vo. Na jitehe ti penhoarōarō hete a'ero pejogwerekokatua'vo, ei ga ġa pe. ³⁵ Penhoarōheterame po ti ojipe'ġa epavi Jesus'gareheve'ġa jawo pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahā ti ne'mbe javo*(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)*³⁶Igwete Simão Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, mome po ti nde hoi nehē? ei ga ga pe.

—Tegwete ndehohava ji pyri kiro – perope ji aho, ei Jesus'ga ga pe. Aerē po ti nde hoi tuhē ji pyri nehē, ei ga ga pe.

³⁷—Jesus, maranuhūrame tegwete jihohava nde pyri naerū? ei Pedro'ga ga pe. Po ti nhimanoa jihoaḡwamamo nde pyri nehē, a'ero po ti ji manoi nde-repykavamo nehē, e'i tehe ga Jesus'ga pe.³⁸—“Amano po ti ji nde repykavamo nehē,” ere tehe nde ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Tamombe'u katu tuhē nde ve: Inamutiḡa nhi'iḡa renonde po ti trēs nde ea'jaa'javi ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga,” ei ga Pedro'ga pe.**Jesus'ga ko Tupana'ga viaramo****14** ¹Igwete Jesus'ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe:—Tapemomyi ti pejipy'a, ei ga ḡa pe. Pejiko ti Tupana'ga rehe. Ji rehe ti pejiko no, ei Jesus'ga ḡa pe. ²He'yjuhu hete aheruhava jiruva'ga ronga pype, ei ga. Aho po ti ji imboavujikwea penduhava a'ero pe nenonde nehē. Po na rūi hamo a'ero po ji namombe'ui nanongara pe me hamo, ei ga ḡa pe. ³Jihorē penduhava imboavujikwea po ti ji jivyra'javi pe nderogwovo pe noḡa jijipyri nehē. A'ero po ti ji pyri tuhē pe nduvi nehē, ei Jesus'ga ḡa pe. ⁴Pekwaha pe pevova'ea viara – perope ji aho kiro, ei ga.⁵Igwete Tomé'ga ei a'ero:

—Jesus, mome nde hoi? Ndorokwahavi tuhē ore, ei ga. Marā po ore ikwahavi pevova'ea viara rekoa naerū? ei Tomé'ga ga pe.

⁶Igwete Jesus'ga ei ga pe:—Jihi ko jiruva'ga viaramo. A'ereki ji rupi vyakotyve'ḡa hoi ga pyri, ei ga. Jihi amboukwaha vyakotyve'ḡa pe a'itituhēva'ea jiruva'ga mombe'gwovo. Jihi amboheaporoḡita pyahu ḡa mongouvouka, ei ga ḡa pe. Ojikoty'aramé jate ji rehe ḡa ndekoi jiruva'ga pavēi, ei ga Tomé'ga pe. ⁷Po pe ji kwahavi, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi no, ei ga ḡa pe. Kiro po ti pe jiruva'ga kwahavi tuhē a'ero nehē. Ji repiaga ḡwaramo pe ga repiagi nehē, ei ga ḡa pe.⁸Igwete Filipe'ga ei ga pe:

—Jesus, ehapiuka na'ē ti ejuva'ga ore ve. A'ero ti toroko jate, ei ga Jesus'ga pe.

⁹—Ymya ji rekoji pe pavēi, Filipe, ei ga. Nde ndajikwahavi ve tuhē naerū? ei Jesus'ga ga pe. Kiroki ḡa ji repia – ki'ḡa gwepia jiruva'ga no, ei ga. Marā nde euhui ji ve naerū: “Ehapiuka ti ejuva'ga ore ve”? ei Jesus'ga ga pe. ¹⁰Ji ko ako Tupana'ga pavēi. Tupana'ga oko ji pavēi no. Ndereroviari nde a'ea naerū? ei ga Filipe'ga pe.—Nhinhi'iḡame pe me ji ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ḡa pe. Tupana'ga reki ji monhi'i. Jipavēiva'ero ga ji mongo ḡwemimbotarimo jipi, ei ga ḡa pe. ¹¹Ji ko ako Tupana'ga pavēi, a'e ko ji pe me, ei ga. Tupana'ga oko ji pavēi no, a'e ko ji no, ei ga. Perovia ti a'ea a'ero. Nhinhi'iḡa reroviare'y-mame perovia ti nhirembiapo repiagame a'ero, ei Jesus'ga ḡa pe. ¹²Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ḡa ojiko ji rehe – ji javijitehe po ti ḡa

hepiukari ahemonhimomby'ava'ea nehē no. Koji'i tehe po ti ġa ġa monhi-momby'ai hepiuka ġa pe nehē, ei ga. A'ereki ji kiro aho jiruva'ga pyri jitupa, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatupavi penhi'ġa nehē takwahavuka ti ġa pe jiruva'ga ruvihavu-huhetea javo. A'ero po ti ġa ga mbohetei nehē, a'e ji, ei Jesus'ga. ¹⁴A'ea ja ji pe me: Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatui penhi'ġa nehē, ei ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Amondouka ji Tupana'ga ra'uva pe pyri, ei Jesus'ga

¹⁵—Ji arōheterame po ti pe hendukatui nhinhi'ġa nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁶A'ero po ti ji ei jiruva'ga pe tombuhu ti ga irūa ji'java'ea pe pyri nehē. A'ea po ti ga imbuhuri a'ero pepokohara nehē topyta hete ti ġa pyri avuira'ea nehē javo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷A'ea ko Tupana'ga ra'uva – a'ea omboukwaha a'itituhēva-'ea Tupana'ga kwahavuka, ei ga. Tegwete Tupana'ga arōē'ŷve'ga ndehe gara'uva rembipokoga. A'ereki ġa ndokwahavi a'ea rekoa. A'ea onhimi ġa pe, ei ga. Pe ki a'e te pekwaha Tupana'ga ra'uva, ei ga. A'ereki a'ea ko opyta pe pyri. Igwete po ti a'ea jikoty'ari pe pavēi nehē opohira'jave'yma pe hugwi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸—Ji horame po ti pe ndapeporia'i nehē. A'ereki ji ajivyra'ja pe pyri, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁹Kotihī po ti nhia'arōē'ŷve'ga ndajirepiaga'javi nehē. Pe ki a'e te ji repiaga'ja nehē, ei ga ġa pe. Akwerava'ja po ti ji jitekovo nehē. A'ero po ti pe kweravi pejikovo nehē no, ei Jesus'ga. ²⁰Ji kweravirē po ti pe ikwahavi jijikoty'ara jiruva'ga pavēi, ei ga. Pejikoty'a po ti pe ji pavēi nehē no. Ji po ti ajikoty'a pe pavēi nehē no. Pekwaha po ti pe nhandejikoty'ara onhopavēi a'ero nehē, ei ga ġa pe.

²¹—Kiroki ga oko nhinhi'ġa rehe hendukatuavo – gaha ji arō hete, ei ga. Kiroki ga ji arō hete – Tupana'ga oarō hete ga no. Igwete po ti ji nanongara'ga arōhetei nhinhiboukwahava ga pe nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

²²Igwete Judas'ga ei – kiroki ga Judas Iscariotesva'earūive'ga – igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, maraname po ti nde nhimboukwahavi ore ve jate earōē'ŷve'ga pe enhimboukwahave'ymame nehē naerū? ei Judas'ga ga pe.

²³Igwete Jesus'ga ei:

—Kiroki ga ji arō hete – ga po ti ġwendu katu nhiremimbo'ea nehē. Igwete po ti jiruva'ga ga arōhetei nehē, ei ga. Igwete po ti ore jogweruri ga pyri nehē jihi jiruva'ga pavēi nehē. Igwete po ti ore ruvi ga pyri oropytavo avuira'ea nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁴Kiroki ga nanhiarōi – ga nohendukatui nhiremimbo'ea nehē, ei ga. Nhiremimbo'ea rūi reki pe pehendu. Ji amombe'u pe me jiruva'ga remimbo'ea nhimbuhurukara'ga remimbo'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵—Amombe'u pa ko ji a'ea pe me jitekovo pe pyri, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶Aerē po ti jiruva'ga imbuhurukari gwa'uva pe pyri ji py'rovouka jupe nehē, ei ga. Pepokohavamo po ti a'ea pe mbo'epavi nehē ikwahava'javuka pe me nhiremimombe'uagwera nhaporemō nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷—Anoġatu po ti ji pepy'a nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Jipy'a u katu jipi. Jipy'a javijitehe ti ji inoġatui pepy'a nehē, ei ga ġa pe. Yvyakotyve'ga ko e'i tehe poa pe me toronoġatu ti ore pepy'a javo tehe pe me, ei ga. Ji ko na rūi. Anoġatu tuhē ti ji pepy'a nehē, ei ga ġa pe. Tapemomynhyme ti pejipy'a a'ero. Penhi-mboitakwerimo ti peko, ei ga ġa pe.

²⁸—Pehendu pe ji erame pejive ra'e. “Kiro po ti ji hoi nehē. Ajora'ja ti ji pe pyri nehē,” a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ġa pe. Ji arō hete po pe hamo, a'ero po pe ndoryndoryvamo jihoa rehe hamo. A'ereki jiruva'ga pyri ji aho kiro jihoheheteve'ga pyri, ei ga. ²⁹Amombe'u jipe ko ji kiro pe me jihoaġwama ji horē ti pe perovia nhinhi'ġa nehē jawo, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁰Nanhi'ihetei po ti ji pe me nehē. Nhiarōe'ŷve'ga nduvihavuhu'ga po ti uhu kiro ji pyri nehē Satanás'ga, ei ga. Ndiipoakari reki ga ji rehe. ³¹Emo ti ji manoi tuhē a'ero nehē vvyakotyve'ga ti tokwaha jireaporoġita jawo. “Oarō hete ga uva'ga ganhi'ġa rendukatupava,” te'i ti ġa ji ve a'ero nehē. Ji manorame ti ġa te'i ji ve nehē, ei ga.

—Xaho ti a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga ko i'yvetea'jave'ga

15 ¹—Pekwaha pe uva'yva videira, ei Jesus'ga ġa pe. Nanongara'java'ea ko ji imombe'ui pe me kiro. I'yvetea'java'ea ko ji a'ero videiretea'java'ea, a'e ji pe me, ei ga. Jireheve'ga ko videira rakā'jave'ġa, ei ga. Jiruva'ga ko videira repiakatuhara'ga'jave'ga a'ero, ei ga. ²Videira repiakatuhara'ga ġwakāvondo imondovo yva hugwi – kiroki hakā ndi'aiva'ea. Na jitehe Tupana'ga omondo hete ġa ji hugwi – kiroki ġa e'i tehe ji ve: “Ore ko Jesus'gareheva'ea,” ei Jesus'ga. Videira rakā i'agwereuhurame videira repiakatuhara'ga gway-gwe'rogwe'ro hakā jahykavipeva'ea ti'a hete ti aerē jawo, ei ga ġa pe. Na jitehe jireheve'ga ndekokatuhihūe'ymame Tupana'ga ġa mbopohirukari ġandekote'-varuhua hugwi toko katu hete ti ġa jawo. ³Pe nhinhi'ġa rendukaturo ġwaramo jiruva'ga omomboripe pendekote'varuhua pe hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴—Pejikoty'a tuhē ti ji pavēi pejikoga ji rehe. A'ero po ti ji jikoty'ari pe pavēi nehē no, ei ga. Hakā jikoty'aramē jate yva pavēi, a'ero jate ko i'aramo. Hakā tehe ndi'ai, ei ga. Na jitehe peteherame ndapekokatui pejikove'ŷ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga. Ji pavēi pe jikoty'aramē jate pe ndekokatui a'ero pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵—Ji ko videira'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga. Pe ko videira rakā'java'ea, ei ga. Kiroki ga ojikoty'a ji pavēi, ji ajikoty'a ga pavēi no – gaha po ti oko katu hete okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki ji pe pokoge'ymame ndapekokatui'i a'ero pejikove'ŷ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga.

⁶Hakā i'ae'ymame hepiakatuhara'ga ġwakāvondo imomboja jugwi. A'ero hakā itiniġame ġa imbojatykai imomboja tata pe imbokaita, ei ga. A'ea ja ko ġa – kiroki ġa ndojikoty'ari ji pavēi, ei ga. ⁷Pejikoty'aramē ji pavēi hendukatuavo nhinhi'ġa po ti pe poranduvi penhimimbotarimova'ea rehe nehē. A'ero po ti Tupana'ga rekopavi penhi'ġa rupi nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ⁸Pendekokatua po ti hepiukari Tupana'ga ruvihavuhuhetea ojipe'ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ei pe me nehē: “Ġa ko Jesus'ga remimbo'ehara'ġa,” e po ti ġa pe mombe'gwovo nehē, ei ga. ⁹Tupana'ga ji arō hete, ei Jesus'ga. Na jitehe ji pe arōhetei no, ei ga. Pejikoty'a ti ji pavēi. A'ero po ti ji pe arōhetei, ei ga. ¹⁰Ji ahendu katu jiruva'ga nhi'ġa jijikoty'a ga pavēi. Nurā ga ji arōhetei, ei Jesus'ga. Na jitehe po ti pe nehē. Po ti pe hendukatui nhinhi'ġa pejikoty'a ji pavēi nehē, a'ero po ti ji pe arōhetei nehē no, ei ga ġa pe.

¹¹—Amombe'u pa ji pohā pe me pendory hete ti pe ji javijitehe nehē jawo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹²Opoarō hete ji. Na jitehe ti penhoarō hete jipi. Poha ji

ehetei pe me, ei ga. ¹³Nhande manorame nhaneremiarôhara'ga ndepykavamo a'ero nhande hepiukari nhaneremiarôhetea ga pe, ei ga ga pe. ¹⁴Pe hendukaturame nhinhi'iga nhiremiarôhara ko pe a'ero, ei ga. ¹⁵Ji nda'ea'javi pe me okoteheve'a. A'ereki okoteheve'ga pe gapojy kahara'ga nde'i: "Nahanahã po ti ji japoi nehẽ." Ji a'e pe me nhiremiarôhara. A'ereki ji amombe'u pa pe me jiruva'ga nhi'i'igawera nhiremienduva, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁶Pe ndape'ei ji ve: "Ndereheva'ero po ti ore rekoï nehẽ." Jihi ypy koi a'e pe me: "Pe po ti jireheva'ero nehẽ," ei Jesus'ga ga pe. Ji opomo'ẽ tapeho ti ojipe'ga mbojikoga ji rehe nehẽ javo. Ojikoge'ymi po ti ga ji rehe a'ero nehẽ, a'e ji, ei ga. A'ero pe poranduvame jiruva'ga hugwi po ti ga hendukatupavi penhi'iga nehẽ pe jireheva'ero gwaramo nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁷Penhoarôarô hete ti a'ero, a'e ji pe me, ei ga ga pe.

Tupana'ga arôe'ỹve'ga noarôï Jesus'gareheve'ga

¹⁸—Tupana'ga arôe'ỹve'ga po ti napearôï okote'varuhuavo pe me nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. Ji ypy nanongara'ga nanhiarôï okote'varuhuavo ji ve no. Pekwahava'ja ti a'ea ga pe arôe'ymame a'ero nehẽ, ei ga ga pe. ¹⁹Po pe Tupana'ga arôe'ỹve'gandeheva'ero hamo, a'ero po ga pe arô hete hamo ga ko oreheve'a'ea javo pe me hamo, ei Jesus'ga ga pe. Ji opomo'ẽ reki jijive Tupana'ga arôe'ỹve'ga hugwi pe ko gandeheva'ea rui kiro javo. Nurã Tupana'ga arôe'ỹve'ga napearôï okote'varuhuavo pe me, ei ga. ²⁰Pekwahava'ja ti nhinhi'igawera pejive. A'ereki ji a'e pe me oji'i: Okoteheve'ga ko huvihava'ga hohe rui, a'e ko ji pe me oji'i, ei ga. Na jitehe ko pe ji hohe rui. Ojipe'ga ombohahy ji ve oji'i. Nurã po ti nanongara'ga imbohahy pe me na jitehe nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe. Ojipe'ga ki a'e te nhinhi'iga rendu katu. Nurã po ti nanongara'ga penhi'iga rendukatui na jitehe nehẽ no, ei ga. ²¹Pe jireheva'ero gwaramo po ti Tupana'ga arôe'ỹve'ga imbohahy pe me nehẽ. A'ereki ga ndokwahavi Tupana'ga nhimbuhurukara'ga, ei ga. ²²Po ji ndajori Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo ga pe hamo, a'ero po ganembikwahave'yma ndojari ga ndehe hamo, ei Jesus'ga ga pe. Okwaha tuhẽ reki ga novia. A'ereki ji ajo imombe'gwovo ga pe ikwehe novia, ei ga. Nurã po ga nde'ia'javi hamo: "Ndorokwahavi ore Tupana'ga nhi'iga. Nurã ore ndorokoi hupi." Nde'ia'javi po ga hamo, ei Jesus'ga ga pe.

²³—Kiroki ga nanhiarôï – ga noarôï jiruva'ga no, ei ga. ²⁴A'apo hete ko ji gapyteri pe ahemonhimomby'ava'ea ikwehe. Ojipe'ga nhaporemko ko ndoa-poangavi reki nanongara, ei ga. Po ga ndohepiagi nhirembiapoa hamo, a'ero po ga ei ji ve hamo: "Ndorogweroviari ore Jesus'ga popoakara hepiage'yma garembiapoa," e po ga a'ero hamo, ei Jesus'ga ga pe. Ga ko gwepia reki nhirembiapoa. Emo ga nanhiarôï jihi jiruva'ga reheve, ei ga. ²⁵Nahã ga ndekouhui Tupana'ga rembikwatijarukara rupi. A'ereki ymya ga'apoa aherembikwatijara omombe'u jipe nhinhi'iga gwama hako. Igwete i'ei: "Ga nanhiarôï tehe," e'i jipe aherembikwatijara, ei Jesus'ga. Igwete ga nanhiarôï kiro ahe nhi'ipo'ruavo, ei ga ga pe.

²⁶—Tupana'ga hugwi po ti ji amondouka pe pyri pepokohara nehẽ Tupana'ga ra'uva. A'ea omboukwaha a'itituhêva'ea Tupana'ga kwahavuka yvyakotyve'ga pe, ei Jesus'ga ga pe. Urame Tupana'ga hugwi po ti a'ea ji mombe'ui pe me nehẽ, ei ga. ²⁷Pehe po ti ji mombe'u ojipe'ga pe nehẽ no. A'ereki ji pavêi pe peko ji ahe mbo'eypyrame kiromo jate pejikovo ji pavêi, ei Jesus'ga ga pe.

16 ¹—A'e ko ji poha pe me tapejikopigyme ti ji rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ²Aerē po ti ġa pe mondoukahetei pejatyahava hugwi nehē. Aerē po ti ġa pe jukai nehē no nahā nhande tipoko Tupana'ga jawo tehe nehē, ei ga. ³Nahā po ti ġa ndekote'varuhui pe me nehē. A'ereki ġa ndokwahavi jiruva'ga okoe'yma ga pavēi. Ġa ndajikwahavi okoe'yma ji pavēi no, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴A'e ko ji poa pe me kiro tapekwahava'ja ti nhinhī'ġa aerē nehē. Ihorame ġandekote'varuhua japiavo po ti pe ei a'ero nehē: “Jesus'ga omombe'u nho-ġwenonde a'ea nhande ve,” pe'ji po ti pe nehē, ei ga.

Tupana'ga ra'uva rekoa

Igwete Jesus'ga ei:

—Pe mbo'eypyrame ji nda'ei poa pe me ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki a'ea rupi pe pavēi ji rekoikwehe, ei ga.

⁵—Aġwamo po ti ji hoi ga pyri nehē – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pe ndape'ei pa ji ve: “Mome tuhē po ti nde hoi nehē?”

⁶Jihoa imombe'uro ġwaramo pe me pekoveveuhu pe a'ero, ei ga. ⁷A'itituhē-va'ea ji imombe'ui pe me. Jihoa po ti pyri hete tuhē pe me nehē, ei ga. Ji hoe'ymame nduri po ti pepokohara pe pyri nehē Tupana'ga ra'uva. Ji horame po ti ji a'ea mbuhurukari pe pyri nehē, ei ga ġa pe. ⁸⁻¹¹Urame po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nhiarōe'ŷve'ġa pe ġandekote'varuhua rehe. A'ereki oji-koge'ymame ji rehe ġa oko te'varuhu a'ero, ei Jesus'ga. Urame po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari ġa pe ġandeaporoġitakatue'yma jipyryhetea rehe no. A'ereki jipyryva ġwaramo jiruva'ga ji mbuhurukari kiro ojipyri. A'ero po ti pe ndajirepiaga'javi nehē, ei ga ġa pe. Tupana'ga ra'uva urame po ti ikwahavukari nhiarōe'ŷve'ġa pe ġandeaporoġitakatue'yma Tupana'ga ea rehe no. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġanduvihavuhu'ga pe Satanás'ga pe: “Ereko te'varuhu nde. Ereho po ti nde hahyva'ea ruvihava pype ejiheve'ġa pavēi nehē,” e'i jipe Tupana'ga ga pe, ei ga. A'ea nhaporemō po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nhiarōe'ŷve'ġa pe nehē a'ea urame hepiuka nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹²—Koji'i tehe po ji imombe'ui pe me hamo. Emo aġwamo ndoki a'ea peakagi pe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³Tupana'ga ra'uva urame pe pyri po ti okwahavuka pa a'itituhēva'ea pe me a'ero Tupana'ga mombe'gwovo nehē, ei ga ġa pe. Gweaporoġita pyvō rūi po ti gara'uva nhi'ġi nehē. Ġwemienduva ti imombe'ui nehē. Aerēva'ea po ti a'ea imombe'ui pe me nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁴Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhī'ġa ji imombe'urame jupe jireaporoġita Tupanamo nehē, ei ga. A'ero po ti gara'uva imombe'ui a'ea jitehe pe me nehē. Nahā po ti imboukwahavi pe me jiruvihavuhetea Tupana'ga ruvihavuhetea nehē, ei ga ġa pe. ¹⁵Jireaporoġita ko jiruva'ga reaporoġita javijitehe, ei ga. Nurā ji ei pe me ko: “Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhī'ġa ji imombe'urame jireaporoġita jupe nehē,” a'e ji. “A'ero po ti imombe'ui a'ea jitehe pe me nehē,” a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ġa pe.

Aheroryvaġwama

¹⁶—Kotihī po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerē po ti pe ji repiaga'javi nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁷Nurā jararamo Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ojohupe:

—Marāi ga poro jawo nhande ve? ei ġa. A'ereki ga e'i: “Kotihī po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerē po ti pe ji repiaga'javi nehē,” e ko ga ko, ei ġa. “A'ereki ji

aho kiro jiruva'ga pyri,” e ko ga nhande ve ko, ei ġa ojohupe. ¹⁸Gara pe po ga ei kotihĩ po ti nahã nehẽ javo? ei ġa. A'ereki nhande ndikwahavi a'ea, ei ġa.

¹⁹Jesus'ga okwahavipe ġanhi'ĩga ojohupe. “Toro'e po ga pe,” ei ġa ji ve novĩa, ei ga oyvyteri pe.

Nurã ga ei ġa pe:

—“Marãi ga?” pe'ji pe ojohupe ra'e, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki ji a'e pe me ko: “Kotihĩ po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerẽ po ti pe ji repiaga'javi nehẽ,” a'e ko ji pe me ko, ei ga. ²⁰Tamombe'u katu tuhẽ pe me a'ero, ei ga. Pejehe'o hete po ti pe ji rehe nehẽ pejikovevehuro ji manorame nehẽ. Nhiarõe'ỹve'ġa po ti a'ea horyory ji manorame nehẽ, ei ga. Pekovevehu jiji po ti pe nehẽ. Emo kotihĩ po ti pendekovevehua ipigi pe hugwi nehẽ. A'ero po ti pe ndoryva'javamo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

²¹—Tamombe'u ti pe me a'ea javijiteheva'ea, ei ga. Kunhahẽa gwa'ya mbo'aġwerĩrame okovevehu jiji a'ero hahya rehe. Aerẽ gwa'ya mbo'arirẽ hẽa roryva'javamo okovo ipita'ngia rehe, ei ga. Omoka'nhy hẽa hahya a'ero. A'ereki hẽa hory hete gwa'ya rehe, ei ga ġa pe. ²²Na jitehe po ti pe peko a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. Kiroġwe pe ndekovevehui jiji. Emo aerẽ ji pe ndepiaga'javame po ti pe ndoryva'javamo nehẽ. A'ero po ti ġa nomombigi tuhẽ pendoryva pe hugwi nehẽ, ei ga ġa pe.

²³—A'ea rupi po ti pe ndape'ea'javi ji ve nehẽ marã nanongara javo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. Tamombe'u katu tuhẽ pe me. Pe poranduvame jiruva'ga hugwi pejikovo jireheva'ero a'ero po ti ga pe nhi'ĩpo'rui nehẽ, ei ga ġa pe.

²⁴Jireheva'ero pe napeporandu ve ga hugwi. Peporandurandu ti kiro. A'ero po ti Tupana'ga pe nhi'ĩpo'rui nehẽ, ei ga. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero pejikovo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Penhimboitakwerimo ti peko

²⁵—Opombo'embo'e ji jipi ojo'java'ea pyvõ onhimiva'ea pyvõ, ei Jesus'ga ġa pe. Aerẽ po ti ji a'ea pyvõ rui pe mbo'ei nehẽ. Amombe'u katu po ti ji jiruvaga pe me nehẽ, ei ga ġa pe. ²⁶A'ea rupi po ti pe poranduvi jiruvaga hugwi pejikovo jireheva'ero nehẽ, ei ga. Ji rui po ti aporandu ga hugwi pe ndepyga nehẽ, a'e ji, ei ga. ²⁷Pe tuhẽ po ti peporandu pejive ga hugwi nehẽ. A'ero po ti ga pe nhi'ĩpo'rui nehẽ. A'ereki jiruvaga jitehe pe arõ hete. A'ereki pe ji arõ hete herovia jiruragwera Tupana'ga hugwi, ei ga ġa pe. ²⁸Ajo tuhẽ ko ji jiruvaga hugwi ua yvy koty ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi yvy hugwi nhimanorame nehẽ jigwovo jiruvaga pyri jitehe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁹Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Kiroġwe nonhimimi ore ve nenhi'ĩga, ei ġa ga pe. Eremombe'u katu nde kiro. ³⁰Nurã ore ei nde ve: Erekwaha pa nde mbatera. A'ereki nde erekwahavipe orereaporogita ore epotarame nde ve marã javo, ei ġa. Nurã ore herovia-hetei nderuragwera Tupana'ga hugwi, ei ġa Jesus'ga pe.

³¹—A'iti pe perovia kiro pejikoga ji rehe naerũ? ei Jesus'ga ġa pe. ³²Kiroġwe tuhẽ po ti pe nhiġwahembavi ji reja penhinhana pejigwovo penhonga pe nehẽ. Emo ji tehe rui ako. Tupana'ga okoe'ymi ji pavẽi jipi, ei ga ġa pe. ³³Amombe'u ji a'ea pe me tu katu ti pepy'a ji rehe pejikoty'aro ġwaramo, ei ga. Nhiarõe'ỹve'ġa po ti okwahavuka hahyva'ea pe me nehẽ, ei ga. Penhimboitakwerimo ti peko, ei ga. A'ereki ji amombi nhiarõe'ỹve'ġa nduvihava'ga popoakara, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga nhi'iga Tupana'ga pe

17 ¹Onhi'imbavame ġwemimbo'ehara'ga pe Jesus'ga jovavuri yvagi pe tanhi'i Tupana'ga pe jawo.

—Apī, ei Jesus'ga ga pe. Oho kiro japiavo jiruvihavuhuhetea repiukara apiavo, ei ga. Ehepiuka ti kiro ġa pe jiruvihavuhuhetea ji tahepiuka nderuvi-havuhuhetea ġa pe nehē no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe. Ndera'yramo ji ei poro nde ve. ²A'reki nde ere'e jipe ji ve: “Emongo pa ti vyakotyve'ga enhimimbotari-mova'ea rehe teremboheaporogita pyahu ti ġa – kiroki ġa ji ambojikoguka nde rehe,” ere ko nde ji ve, ei Jesus'ga jawo uva'ga pe. ³Nahā ġa ndeaporoġitapyahu-rame a'ero, ei ga. Ġa nde kwaha hete ojikoga nde rehe gaha jate ko Tupanamo jawo. Ġa ji kwaha hete ojikoga ji rehe no ga ko Jesus Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo jawo, ei Jesus'ga. ⁴Ymya nde ei ji ve: “Ji mombe'umbe'u ti eporavykyavo ji ve,” ere ko nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji poravykypavi nde ve a'ero. A'reki ji oromombe'u pa ġa pe, ei ga. Nahā ji hepiukari nderuvi-havuhuhetea ġa pe avo yvya koty, ei ga Tupana'ga pe. ⁵Apī, ymya yvya apoa renonde ji herekoi nderuvihavuhuhetea hako, ei Jesus'ga. Ereokoukara'ja ti ji ve a'ea jitehe ejipyri nehē, a'e ji nde ve, ei ga Tupana'ga pe.

⁶A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga mombe'gwovo Tupana'ga pe:

—Akwahavuka nderuvihavuhuhetea ġa pe – kiroki ġa nde erembojiko-guka ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Ġa ko ndereheve'ga. Nde eremo'emo'e ġa ejive vyakotyve'ga hugwi, ei ga. A'ero nde ġa mbojikogukari ji rehe. Igwete ġa ndekohetei nenhi'iga rupi ji imombe'urame ġa pe, ei ga ga pe. ⁷Kiro ġa ei a'ero: “Tupana'ga reki ombo'e Jesus'ga mbatera rehe nhaporem,” ei ġa, ei ga. ⁸A'reki ji amombe'u ġa pe nenhi'iga. A'ero ġa ndekoi nenhi'iga rupi, ei ga ga pe. Okwaha hete ġa jiruragwera nde hugwi. Gwerovia hete ġa a'ero ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga jawo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga mombe'-gwovo Tupana'ga pe.

⁹—Ġa ndepyga ji nhi'igi nde ve teremombyry ti ġa pe jawo, ei ga Tupana'ga pe. Ji nanhi'igi nearoe'ŷve'ga ndepyga, ei ga. Emo kiroki ġa nde eremboji-koguka ji rehe – ġahā ko ji ahepy jawo nde ve. A'reki ġa ndereheva'a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁰Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa nhaporem ko ndereheve'ga. Ndereheve'ga jitehe ko jireheva'a'ero no, ei ga. Igwete po ti ġa hepiukari jiruvi-havuhuhetea nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹—Apī, kiro po ti ji hoi nde pyri nehē, ei ga ga pe. Ndajuva'javi ji avo yvya koty a'ero. Jireheve'ga ki a'e te u ve kokoty, ei Jesus'ga ga pe. Apī, ndepyry hete nde. Ereko katu ti ġa ndepopoakarimo – a'ea nde erembuhu ji ve jipi ejipopoakara, ei ga ga pe. Ereko katu ti ġa toko ti ġa nhande ja a'ero nehē. Ojo'ja nhandereaporoġita jipi. Ġandeaporoġita po ti ojo'ja a'ero nehē no, ei Jesus'ga ga pe. ¹²Jiruvame ġa pyri ji ġa nderekokatui jipi ndepopoakarimo. Ejipopoakara jitehe nde erembuhu ji ve nohō, ei ga ga pe. A'angu ji ġa ndere-kovo jipi. A'ero po ti ġa nhaporem ndopo'rui hahyva'ea nehē, ei ga. Gaha jate po ti opo'ru hahyva'ea – kiroki ga garekote'varuhua gahoaġwama hahyva'ea ruvihava pype. Opo'ru tuhē ti ga nerembikwatijarukara – kiroki ikwatijara ga mombe'u nhoġwenonde hako, ei Jesus'ga ga pe.

¹³—Apī, kiro po ti ji hoi nde pyri a'ero nehē, ei ga. Poa nhaporem ji ei kiro ġandovaki jioha renonde tohoryory hete ti ġa. Gandoryhetea po ti

jiroyhetea javijitehe nehē, ei ga ga pe. ¹⁴ Amombe'u ji nenhi'iga ġa pe jipi, ei ga. A'ero nearōe'ŷve'ġa noarōhetei ġa. A'ereki ġandeaporoġita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ja rūi, ei ga. Ġa ko ji javijitehe a'ero. A'ereki jireaporoġita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ja rūi no, ei Jesus'ga ga pe.

Igwete ga ei Tupana'ga pe ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo:

¹⁵—Apī, ji nda'ei nde ve: Eroho ti ġa vyva hugwi, ei ga. Nahā ji ei: Ereko katu ti ġa Diabo'ga ti tombo'eyme ġa okote'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. ¹⁶ Jireaporoġita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ja rūi. Na jitehe jireheve'ġa ndeaporoġita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ja rūi no, ei ga ga pe. ¹⁷ Emongo ti ġa enhimimbotarimova'ea rehe enhi'iga pyvō a'itituhēva'ea pyvō, ei ga. ¹⁸ Nde ji mbuhuruka avo vvyakotyve'ġa pyteri pe tomombe'u ti ga nhinhi'iga ġa pe javo. Na jitehe ji nhiremimbo'ehara'ġa mondoukari ġapyteri pe no tomombe'u ti ġa nhinhi'iga ġa pe javo, ei ga ga pe. ¹⁹ Anhimongo ji neremimbotarimova'ea rehe nhinhikwava'eġa nde ve. Ga ndepyga ji nhimongoi a'ea rehe nhiremimbo'ehara'ġa ti toko tuhē neremimbotarimova'ea rehe nehē no, ei Jesus'ga ga pe ġa mombe'gwovo.

²⁰—Apī, nhiremimbo'ehara'ġa jate rūi ji ġa ndepygi nhinhi'iga nde ve, ei ga. Aerē po ti nhiremimbo'ehara'ġa ji mombe'umbe'ui ojipe'ġa pe nehē ġa mbojikoguka ji rehe nehē no. Ġa jitehe ji ġa ndepygi kiro no, ei ga Tupana'ga pe. ²¹ Anhi'ī ji nde ve jireheve'ġa ndepyga a'ero ġa nhaporemō ti toko ojipejiva'ea'java'ero, ei ga. Nde erejikoty'a ji pavēi. Ji ajikoty'a nde pavēi no, ei ga. Nhande pavēi ti jireheve'ġa tojikoty'a no nearōe'ŷve'ġa ti togwerovia nhimbuhurukara nde hugwi a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ²² Apī, nde ererekouka ji ve ejuvihavuhuhetea. Na jitehe ji arekouka a'ea ġa pe no toko ti ġa ojipejiva'ea'java'ero nhande javijitehe nehē no, ei ga Tupana'ga pe. ²³ Ji ajikoty'a ġa pavēi. Nde erejikoty'a ji pavēi no, ei ga. Nahā ti ġa toko hete ojipejiva'ea'java'ero, nearōe'ŷve'ġa ti tokwaha nhimbuhurukara nde hugwi, ei ga. Ġa ti toko hete ojipejiva'ea'java'ero nearōe'ŷve'ġa ti tokwaha neremiarōhetea jireheve'ġa ndehe, ei ga. A'ereki nde ji arō hete. Na jitehe nde ġa arō hete no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁴—Apī, ei Jesus'ga. Nde erembojikoguka ġa ji rehe ikwehe, ei ga ojiheve'ġa mombe'gwovo. Apota hete ji ġanduvaġwama jijipyri – perope ji aho kiro jitupa – tohepia ti ġa jiruvihavuhuhetea Tupanamo nehē, ei ga. A'ea nde ererekouka ji ve. A'ereki ymya vyva apoa renonde nde ji arō hete, ei ga Tupana'ga pe. ²⁵ Apī, ei Jesus'ga. Erekokatue'ymi ko nde. Nearōe'ŷve'ġa nandekwahavi reki, ei ga. Ji ki a'e te orokwaha nde. Igwete jireheve'ġa ikwahavi nhimbuhurukara nde hugwi, ei Jesus'ga ġa mombe'gwovo ga pe. ²⁶ Akwahavuka ji ġa pe ndeaporoġita. Koji'i po ti ji ikwahavukari a'ea ġa pe nehē no toarō hete ti ġa ojipe'ġa javo, ei ga. A'ereki nde ji arō hete. Na jitehe po ti ġa ojipe'ġa arōhetei a'ero nehē. Akwahavuka po ti ji ġa pe ndeaporoġita tajikoty'a ti ji ġa pavēi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

Ahe opyhyguka Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

18 ¹ Onhi'imbavame Tupana'ga pe Jesus'ga hoi cidade hugwi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa yahavi yakwa'via aherovai Cedrom aherovai. Matetŷhava pype ġa hoi ovahema. ² Kiro Judasva'ea – ahe opyhyguka

gwerĩ Jesus'ga – kiro Judasva'ea soldados'ga nderuri Jesus'ga pyri. A'ereki ahe okwaha hete pea. A'ereki pevo Jesus'ga onhogwovati jipi gaha gwemimbo'ehara'ga pavẽi. ³A'ero Judasva'ea soldados'ga nderuri guardas'ga ndeheve – kiroki guardas'ga gwepia katu judeus'ga jatykahavuhua jipi. A'ereki mbatera kwava'ehara'ga nduvihava'ga omondouka ga Judasva'ea rupi fariseus'ga pavẽi. Gweru ga itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve. Yhyga ga gweru hyapehava reheve onhimongyavo. Nahã Judasva'ea ga nderuri Jesus'ga pyri a'ero. ⁴⁻⁵Ojikwe Jesus'ga okwaha opyhyga gwama novia. Igwete ga hoi ga novatiamo. Ga pyri Judasva'ea rekoi o'ama.

—Mome ahe pe peheka? ei Jesus'ga ga pe.

—Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ga ga pe.

—Jihi ko a'ea, ei Jesus'ga ga pe.

⁶Ga erame poro ga hyrygi ojakykwe koty o'a yvyvo upa. ⁷Igwete Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Mome ahe pe peheka naerũ? ei ga.

—Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ga ga pe.

⁸—Ji ko a'ea, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Jihi pe ji reka. Na ga hoi a'ero nhi-remimbo'ehara'ga, ei ga ga pe.

⁹A'ereki ojikwe ga ei Tupana'ga pe: “Apĩ, kiroki ga nde erembojikoguka ji rehe – a'angu ji ga nderekokatuavo,” ei ga. “Nurã po ti ga nhaporemõ ndopo'rui hahyva'ea nehẽ, a'e ji,” e'i jipe ga Tupana'ga pe. Nurã ga ei kiro soldados'ga pe: “Na ga hopavi a'ero nhiremimbo'ehara'ga.”

¹⁰Kiro Simão Pedro'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea Malco'ga nambi'oga garovai pytera koty. Malco'ga oporavyky jipi ikwava'ehara'ga nduvihavuhuga pe gapyriva'ero. Gaha Pedro'ga onambi'o. ¹¹A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Emondeva'ja ti eitakyhea'javuhuva'ea haimbepirohokava pype, ei ga ga pe. Apo'ru tuhẽ ti ji hahyva'ea nehẽ, ei ga. A'ereki a'ea ko jiruva'ga remimbotarimova'ea ji ve, ei ga Pedro'ga pe.

Ahe gweroho Jesus'ga Anásva'ea pyri

¹²A'ero soldados'ga nduvihavuhuga Jesus'ga pyhygi ga rerekovo soldados'ga pavẽi guardas'ga pavẽi no. Igwete ga ga pokwari ga rerogwovo. ¹³Anás'ga pyri na'ẽ ga ga rerohoi. Anás'ga ko Caifás'ga rembirekohẽa ruva'ga. Caifás'ga ko ikwava'ehara'ga nduvihavuhuga a'ea rupi. ¹⁴Gaha e'i jipe judeus'ga nduvihava'ga pe ga moğitavo: “Ojipejive'ga po ti omano nhande repykavamo nehẽ hamo,” e'i jipe Caifás'ga ga pe. Anás'ga pyri na'ẽ ga Jesus'ga rerohoi a'ero.

Ndakwa'javi ji Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Mateus 26.57-58, 69-70; Marcos 14.53-54, 66-68; Lucas 22.54-57)

¹⁵Igwete Simão Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri. Ga rupi ojipe'ga hoi no Jesus'ga remimbo'ehara'ga jitehe. Ikwava'ehara'ga nduvihavuhuga okwaha hete reki Pedro'garupive'ga. Nurã ga reki garonga rokari pe Jesus'ga reviri. ¹⁶Pedro'ga ki a'e te opyta jiji o'ama mytu'ẽ me hokairungava rovapytymbava pyri. A'ero akoja'ga – ga ikwava'ehara'ga nduvihavuhuga okwaha – a'ero ga hoal'javi mytu'ẽ me javo hovapytymbava rerekoharahẽa pe emongiuka ti Pedro'ga javo. Igwete hẽa Pedro'ga mongiakari okari pe ga mo'ama. ¹⁷A'ero hẽa ei Pedro'ga pe:

—Nde nderekoi akoja'ga remimbo'eharamo no naerū? ei hēa ga pe.

—Ji ko a'ea rūi, ei ga o'mbero hēa pe.

¹⁸Pevo ġa ami tata rembeyvyri ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'gareheve'ġa guardas'ġa pavēi. A'ereki iroyxaġahi ypytunimo. Nurā ġa imondygi tatapyinha xajipe'e javo. Pevo ġa ami tata pyri a'ero. Igwete Pedro'ga hoi o'ama ojipe'eavo ġa pyri.

Marā? e'ie'i Anásva'ea Jesus'ga pe

(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ei Jesus'ga pe:

—Marā neremimbo'ehara'ġa ndekoi naerū? ei ga. Gara rehe nde ġa mbo'e-mbo'ei jipi? ei ga Jesus'ga pe.

²⁰—Ojipe'ġa pe nhaporemo ji imombe'umbe'ui ġandovaki jipi, ei Jesus'ga ga pe. Judeus'ġa jatykahava pype ji ġa mbo'embo'ei jipi judeus'ġa jatykahavuhua pype no. Ji namombe'unhimimi reki ġa pe jipi, ei ga ga pe. ²¹Marā nde euhui ji ve naerū gara rehe nde ġa mbo'ei jipi javo ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Nhirenduhara'ġa koi okwaha nhiremimbo'eagwera. Ġa pe ti emombe'uuka nhinhi'ġa a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²²A'ea erame guarda'ga – kiroki ga ga ppyvo o'ā – ga Jesus'ga rova petegi.

—Maranuhūrame nde ei poa javo ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga pe? ei ga Jesus'ga pe.

²³A'ero Jesus'ga ei:

—Po ji ete'varuhui, emombe'u ti ji'ete'varuhuagwera a'ero, ei ga. Ji ekaturame po ga ndajirovapetegi ramo, ei Jesus'ga.

²⁴Kiro Anás'ga ga rerohoukari Caifás'ga pyri ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga pyri. Opokwariji ġa Jesus'ga.

Ndakhawavi ji Jesus'ga, e'ia'ja Pedrova'ea

(Mateus 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵A'ea ja Pedro'ga jipe'ei tata pyri o'ama. Igwete pevove'ġa ei ga pe a'ero:

—Nde nderekoi garemimbo'eharamo naerū? ei ġa ga pe.

Igwete Pedro'ga ei:

—A'ea rūi ko ji, ei ga o'mbero ġa pe.

²⁶Igwete ojipe'ga ei Pedro'ga pe no – kiroki ga oporavyky ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga pe gapyriva'ero. Pedro'ga gare'ya'ga nambi'ogipe itymipyra pyri. Igwete ga ei kiro Pedro'ga pe:

—Orohepia po ji nde Jesus'ga pyri itymipyra pyri raji'i, ei ga ga pe.

²⁷—Ji rūi tuhē koi oji'i, e'ia'ja Pedro'ga ga pe.

Nanime inamutiġa nhi'iġi o'ama.

Pilatosva'ea e'i marā Jesus'ga rekoa javo

(Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸Ypyhajive judeus'ġa nduvihava'ġa Jesus'ga rerohei Caifás'ga ronga hugwi. Governador'ga rongaruvihai pe ġa ga rerohei Pilatos'ga rongaruvihai pe. Igwete ġa Jesus'ga mondoukari ga mo'amauka Pilatos'ga pyri. Judeus'ġa nduvihava'ġa ndoki ipype. A'ereki judeus'ġa ndoki tuhē judeus'ġarūive'ġa nonga pype ojihe'are'yma ġa ndehe jipi. “Po ti nhande hoi ipype, a'ero po ti nhande

nhimbote'varuhui Tupana'ga pe nehê," ei ġa. "Nhanenhimbote'varuhurame po ti nhande ndi'ua'javi toryva rupiara nehê," ei ġa. Nurã judeus'ġa nduvihava'ġa ndoki Pilatos'ga ronga pype. Igwete ġa Jesus'ga mondoukari Pilatos'ga pyri. ²⁹ A'ero Pilatos'ga ruri mytu'ê me javo ġa pe.

—Marã pe'eaġwama Jesus'ga pe naerũ? Marã garekote'varuhua naerũ? ei Pilatos'ga ġa pe.

³⁰ Igwete ġa ei ga pe:

—Po ga ndokote'varuhui jipi hamo, a'ero po ore norokwava'eġi ga kiro nde ve hamo, e'i tehe ġa Pilatos'ga pe.

³¹ —Pe tuhê ti peroho ga a'ero imbohahyavo ga pe nehê penamonhava'ea nhi'ipo'ruavo nehê, ei ga judeus'ġa nduvihava'ġa pe.

Igwete ġa ei:

—Torojuka ti ga novia, ei ġa. Emo romanosramo pe ndapejukaukari ġa ore ve, ei ġa Pilatos'ga pe. Pehe ti pejuka ga a'ero romanosramo, ei ġa ga pe.

Romanos'ġa o'erame oko te'varuhu hete ġa javo, a'ero ġa ġa kutugi yva rehe ġa mbovyo ġa jukavo. Igwete judeus'ġa ei Pilatos'ga pe: "Pehe ti pejuka Jesus'ga romanosramo," ei ġa. ³² E'i ġa a'ea Jesus'ga nhi'ipo'ruavo. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe omanoaġwama yva rehe nahã ti ġa ji jukai javo.

³³ A'ero Pilatos'ga hoajavi onga pype Jesus'ga mbuhuruka ojipyri.

—Ndehe ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe tuhê erekwaha nanongara? ei ga. Mara'ngu po nahã ojipe'ġa ji mombe'gwovo nde ve ra'e? ei ga ga pe.

³⁵ —Jihi ko nda'ei a'ea, ei ga. Ji ko judeu rui! ei Pilatos'ga. Ndere'yja'ġa tuhê reki nde pyhy nde rerua ji pyri ikwava'ġhara'ġa nduvihava'ġa pavêi, ei ga. Marã nderekote'varuhua naerũ? Nde ġanduviavuhuro tuhê ereko naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

³⁶ —Ji ko vyakotyve'ġa nduvihava'ġa atyvi, ei Jesus'ga ga pe. Po ji ġanduviava'ġa ja hamo, a'ero po jireheve'ġa ġa avykyi ji repyga hamo tomondoyme ti ġa ga judeus'ġa nduvihava'ġa po pe javo hamo, ei ga. Ji ko avove'ġa nduvihava'ġa atyvi reki, a'e ji nde ve, ei ga Pilatos'ga pe.

³⁷ A'ero Pilatos'ga ei ga pe:

—Nde ko huvihavuhua tuhê naerũ? ei ga ga pe.

—Nde ere'e katu ji ve nde ko huvihavuhua javo, ei Jesus'ga ga pe. Ajo ji ji'a vyakotyva'ero kako tamombe'u ti ġa pe a'itituhêva'ea javo, ei ga. Kiroki ġa oko hete a'itituhêva'ea rehe – ġa ġwendo katu nhinh'i'ġa a'ero, ei ga ga pe.

³⁸ —Manongara tuhê po a'itituhêva'ea naerũ? ei Pilatos'ga ga pe a'ero.

Pilatosva'ea ojuka Jesus'ga

(Mateus 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

A'ero Pilatos'ga hoajavi mytu'ê me judeus'ġa pyri.

—Ga ndokote'varuhui'i, a'e ji pe me, ei ga. ³⁹ Nahã ji ei pe me kiro a'ero. Kwara nanani Páscoa aporame pe ei ji ve ipyhygipyra'ga rehe. A'ero ji ga mohemukari cadeia hugwi, ei Pilatos'ga ġa pe. Ma'ġa ji amohemuka kiro pe me a'ero? Amohemuka po ti ji pe me Jesus'ga penduvihavuhuhete'ga? ei ga ġa pe.

⁴⁰ —Ga rui tuhê! ei ġa ohapukaita. Teremohemukari tuhê akoja'ga! ei ġa. Barrabás'ga ti emohemuka, ei ġa Pilatos'ga pe.

Barrabás'ga ko governo movahive'ga okote'varuhuve'ga.

19 ¹A'ero Pilatos'ga Jesus'ga kupepytera nupanupäukari ipira'javuhuva-
'ea pyvö. ²Igwete soldados'ga Jesus'ga rerekomemuapotari. Nurã ãa
ipovãpovani yhyppoa hatiuhüva'ea onhatimaãatuva'ea apovo. Igwete ãa inoã
Jesus'ga akaãa rehe nahã huvihava'ãa akanitara javo tehe. Igwete ãa imon-
giukari ga pe tapy'ynhapiãwaãahiva'ea nanongara huvihava'ãa omongi javo
ga pe. ³Nahã ãa Jesus'ga rerekomemui u'ua ga pyri.

—Ejory ti judeus'ga nduvihavuhuhetero, e'ihu ãa onhi'igã mondovo ga pe.
Igwete ãa garova petepetegi ga rerekovo. ⁴Aerẽ Pilatos'ga hoa'javi mytu'ẽ
me judeus'ga pyri.

—Pehepia ga, ei ga. Kiro ji ga mbuhurukara'javi pe pyri tapekwaha ti
ji'ee'yma ga pe. A'ereki ga ndokote'varuhui'i'i reki, ei Pilatos'ga ãa pe.

⁵A'ero Jesus'ga heruri tapy'ynhapiãwaãahiva'ea rerekovo. Hatiuhüva'ea ga
gwereko oakaãa rehe ipovanipyra. Igwete Pilatos'ga ei:

—Kiro ki ga u! Pehepia ga! ei ga ãa pe.

⁶Kiro ikwava'ẽhara'ãa nduvihava'ãa ga repiagi guardas'ãa pavẽi. A'ero ãa
hapukajahivi javo:

—Ejukauka ga! ei ãa. Embovyruka ga yva rehe!

Igwete Pilatos'ga ei ãa pe:

—Pe tuhẽ ti pembovy ga jukavo yva rehe, ei ga ãa pe. Ji ki a'e te a'e pe me:
Ga ndokote'varuhui'i'i, ei ga ãa pe.

⁷Igwete judeus'ga ei ga pe:

—Oreramonha'ea e'i ikwatija hako: “Kiroki ga ombotegwete Tupana'ga –
pejuka po pe gaha hamo,” ei ahe hako, ei ãa. Nurã reki ore ga jukaukapotari
kiro. A'ereki ga e'i: “Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako,” ei ga, ei ãa Pilatos'ga pe.

⁸A'ea renduvame Pilatos'ga kyhyjihetei mara'ngu po ga Tupana'ga ra'ya'ga
tuhẽ javo. ⁹Igwete ga hoa'javi ongaruvihava pype javo Jesus'ga pe:

—Mome ahe tuhẽ nde naerũ? ei ga pe.

Emo Jesus'ga nonhi'igã ga pe. ¹⁰Igwete Pilatos'ga ei ga pe:

—Nerenhi'igihũ nde ji ve? ei ga. Nderekwahavi tuhẽ nde jipopoakara
naerũ? Ġanduvihavamo ji erame ãa pe po ti ãa nde mohemi nehẽ, ei ga. Ji
erame ãa pe po ti ãa nde kutugi yva rehe nde jukavo nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

¹¹Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tupana'ga nde mbopopoakarama jate po nde popoakaramo ji jukavouka
ãa pe, a'e ji nde ve, ei Jesus'ga ga pe. Nurã kiroki ga ji mondouka nde ve – nde
hohe'i tehe ga rekote'varuhui a'ero, ei ga ga pe.

¹²A'ero Pilatos'ga ei ovvyteri pe: “Tamohemuka tuhẽ ti Jesus'ga.” Judeus'ga
okwaha a'ea. Nurã Pilatos'ga horame ãa pyri ãa hapukajahyahivi ga pe:

—Ga mohemukarama po ti nde nderekokatua'javi nhandervihavuhu'ga pe
César'ga pe. A'ereki Jesus'ga e'i tehe: “Jihi ko Ġanduvihavuhuhetero,” ei ãa.
Nanongara'ãa ko omovahĩ César'ga. Jesus'ga mohemukara renduvame po ti
César'ga nhimboahihetei nde ve a'ero nehẽ, ei ãa Pilatos'ga pe.

¹³A'ea renduvame Pilatos'ga Jesus'ga mbuhurukari onga hugwi. Igwete ga
apygi juizes'ga apykava rehe oina – perope ãa omondo itapereuhua yja rehe
inoã. Judeus'ga nhi'igimo pevova'ea rera ko Gabatá. ¹⁴Kiro ko sexta-feira.
A'ea rupi judeus'ga omboavujikwe mbatera toryva rupiara Páscoa rupiara.
Ahaji katu Pilatos'ga apygi a'ero, ta'e ti kiro gareaporoãita pe javo judeus'ga
pe.

—Pehepia te pejuviahavuhuhete'ga! ei ga Jesus'ga repiuka ġa pe.

¹⁵Emo ġa hapukajahyavuhui javo ga pe:

—Embovyruka ga! ei ġa. Embovyruka ga! Ejukauka ga yva rehe! ei ġa ga pe.

—A'iti re po ti ji ga mbovyrukari ga jukavouka penduviahavuhuhete'ga nehē? ei Pilatos'ga ġa pe javo.

—César'ga jate ko oreruviahavuhu'ga! ei ġa ga pe. Ndorogwerekoi ore oji-pe'ga oreruviahavuhuro, ei ikwava'ehara'ga nduvihava'ġa ga pe javo.

¹⁶A'ero Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari ġapo pe soldados'ġa ti tokutu ga yva rehe ga mbovyra javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyra

(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷Igwete soldados'ġa Jesus'ga rerohoi a'ero cidade hugwi. Gajati'yva rehe ġa herohoukari ga pe yva ġajukahava rupiara. Aerē ġa Jesus'ga rerovahemi vytyra rehe. Vytyra rera ko Aheapindava. Judeus'ġa e'i jupe Gólgota.

¹⁸⁻²³Pevo ġa Jesus'ga rerovahemi hekyita gapira ga hugwi. Igwete ġa ga kutugi a'ero yva rehe ga mbovyra ga mo'ama ga jukavo. Ojikwe Pilatos'ga okwatijarukaripe yva raygwera rehe. Igwete ga imondoukari ikutugauka Jesus'ga arimo. Nahā i'e'i ikwatijara: “Agwa'ga ko Jesus'ga Nazarépeve'ga. Ga ko judeus'ġa nduviahavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara yva raygwera rehe. Pilatos'ga okwatijaruka a'ea judeus'ġa nhi'igimo. Okwatijaruka ga romanos'ġa nhi'igimo no. Okwatijaruka ga gregos'ġa nhi'igimo no. Igwete Pilatos'ga imondoukari yva raygwera ikutugauka yva rehe Jesus'ga arimo. A'ero he'yjuhuve'ga nhi'igi jupe judeus'ġa. A'reki ira'agwe Jesus'ga kutuhava cidade hugwi. A'ero ikwava'ehara'ga nduvihava'ġa ei Pilatos'ga pe novia:

—Terekwatijarukari: “Ga ko judeus'ġa nduviahavuhuhete'ga,” ei ġa ga pe. Nahā ekwatijaruka: “Agwa'ga e'i ojive: ‘Ji ko judeus'ġa nduviahavuhuhetero.’” A'ea ekwatijaruka inoġa hehe, ei ġa Pilatos'ga pe novia.

Emo Pilatos'ga e'i ġa pe:

—Na tu ve te nhirembikwatijarukaragwera, ei ga.

Igwete soldados'ġa Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovyra ga mo'ama ga jukavo. Igwete ġa mokonhava'ea mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama ojipea rehe yva rehe. Jesus'ga ahepyteri pe o'ā.

Aerē soldados'ġa ipyhygi gapira ima'eamo ojohupeupe. Quatrove'ġa onhinaninani ipyhygi ojipeji gapira ojive. Aerē ġa ojipea ipyhygi nimbojahaviva'ea kirojateva'ea. ²⁴Igwete ġa ei ojohupe:

—Kia ti timbotaragyme, ei ġa ojohupe. Manamo po ti nhande herekoi gapira nehē? ei ġa. Timombo'ri ti ita'java'ea herekohavamo, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa imombo'ri gapira rehe. Nahā soldados'ġa ndekoi tapy'ynhapira rehe a'ero. Oma'emaē ġa Jesus'ga pira ga nhi'ipo'ruavo a'ero. A'reki Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoġwenonde Cristo'ga nhi'igagwama hako. Nahā Cristo'ga ei:

“Omaē ġa jipira ojohupe,” ei ga.

“Ojipea rehe ġa imombori ita'java'ea,” ei ga.

Ikwatijara omombe'u ganhi'igagwama hako. Na tuhē reki soldados'ġa ndekoi gapira rehe a'ero ipojykavo ojive ikwehe.

²⁵ Kiro Jesus'ga o'yembora repiagi. Pevo ahe ami Jesus'ga kutuhava pyri. Jesus'ga yembora irühëa pevo o'ä ahe pyri no Mariahëa no – kiroki hëa Clopas'ga rembirekohëa. Maria Madalenahëa pevo o'ä ãa pyri no. ²⁶ Kiro Jesus'ga o'yembora repiagi a'ero ãwemimbo'ehara'ga reheve ãwemiaröhara'ga reheve. A'ero ga ei o'yembora pe:

—Ha'i, ei ga. Gaha po ti oko ndera'yra ja nehë ji py'rovo nehë, ei ga ahe ve.

²⁷ ãwemimbo'ehara'ga pe ga ei a'ero:

—Hëa po ti oko ndehya ja nehë, ei ga. Ereko katu ti hëa a'ero eyhëaramo, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero gareximimbo'ehara'ga ahe rerohoi ãwonga pe. Igwete ga ahe repiakatui jipi.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸ Aerë Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Anhi'ïpo'ru pa ji Tupana'ga kiro,” ei ga. Kirë ga ei:

—Jiygwei ji.

A'ea erame ga onhi'ïpo'ru ahe. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve Cristo'ga ygwejaãwama mombe'gwovo hako.

²⁹ Gwereko pevo vinho tajahiva'ea ya'ia pype. A'ero ãa ipyhygi jyruluva'ea imondeva vinho pype ipimombyga yvyra rehe hissopo rehe. Igwete ãa imbovyri imondovouka Jesus'ga juru pe topyte ti ga jawo. ³⁰ Ipyterame Jesus'ga ei a'ero:

—Anhi'ïpo'ru pa ji, ei ga.

A'ero ga nhova'apyni omanomo.

Oykikutu ahe Jesus'ga

³¹ Aerë judeus'ga nduvihava'ga hoi jawo Pilatos'ga pe:

—Emopenuka ti yvareheve'ga netymakaãa tomanoãatu ti ãa, ei ãa ga pe. A'ero po ti ãa ahera'oa mbojyvi herogwovo nehë, ei ãa ga pe.

E'i ãa a'ea Pilatos'ga pe. A'ereki a'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava ãa pe. Ndopotari ãa ahera'oa mo'amipyra yva rehe sábadu rupi oporavykye'yma rupi. A'ereki a'ea ko huvihahetea ãa pe sábadu Páscoa rekoro ãwaramo. Nurã ãa hoi jawo Pilatos'ga pe tomopenuka ti ga ãanetyymakaãa ãa jukavouka jawo. ³² A'ero Pilatos'ga soldados'ga mondoukari yvareheve'ga pyri. Igwete ãa hoi Jesus'ga aherovaive'ga retymakaãa nupamo imopena. Kirë ãa hoi ojipe'ga pyri Jesus'ga rovai garetymakaãa nupamo imopena. ³³ Urame Jesus'ga pyri ãa ei reki:

—Omano jipe po ahe ra'e, ei ãa.

Nurã ãa nomopeni Jesus'ga retymakaãa. ³⁴⁻³⁷ Emo soldado'ga Jesus'ga yki-kutugi ta'akwara pyvö. Kiro gara'oa hugwi turi garekoa yhya pavëi. Imopeneymame Jesus'ga kaãa soldados'ga onhi'ïpo'ru ahe. A'ereki nahã Tupana'ga okwatijaruka ahe ve imombe'uuka hako.

“Nomopeni'i po ti ãa gakaãa nehë,” e'i ikwatijara hako.

Ojipea Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Gwepigwepia po ti ãa ãwembikutuhara'ga nehë,” e'i ikwatijara hako.

Kiroki ga omombe'u kiro pe me – gaha gwepia tuhë Jesus'ga manoagwera ikwehe. Omombe'u ga kiro pe me taperovia ti jawo. Omombe'u katu ga. Okwaha hete ga a'ea a'itituhëva'ea ji amombe'u jawo.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸⁻³⁹ Aerē José'ga hoi javo Pilatos'ga pe. Cidade de Arimatéia pe José'ga ruvi. Ojiko nhimi ga Jesus'ga rehe. A'ereki ga okyhyji judeus'ga nduvihava'ga hugwi. Igwete ga hoi javo Pilatos'ga pe.

—Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa, ei José'ga ga pe.

—Kwa, ei Pilatos'ga. Eroho ti a'ero, ei ga ga pe.

A'ero ga hoi Jesus'ga ra'oa pyri Nicodemos'ga pavēi – gaha ymya oho Jesus'ga pyri ga repiaga ppytunimo raikwehe. Nicodemos'ga gweroho perfume apopyra ojupi. Japopyra ko mirra mohağa'java'ea aloés pavēi yva-hugwiva'ea memei. He'yiva'ea ġa gweroho trinta e cinco quilos. Ipohyi hete japopyra. A'ero ġa hoi ipyhyga Jesus'ga ra'oa. ⁴⁰ Igwete ġa a'ea imamani tapy'-ynhapipyryva pyvō imondovo perfume apopyra tapy'ynhapira pype inoġa. A'ereki nahā judeus'ga omboavujikwe ahera'oa jipi ahetyma renonde. ⁴¹ Ira'agwe tuvi itymipyra Jesus'ga jukahava hugwi. Gwereko pevo itaruvihavuhua kwaruhua ahetyhavamo. Ndogwerekoangavi ve ahera'oa ipype. ⁴² Ira'agwe ġwaramo José'ga Jesus'ga ra'oa rerohoi pevo imondovo inoġa ipype. A'ereki ġaporavykye'yma sábadu u ġwerī.

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-8; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

20 ¹ Domingo rupi ppyhajive Maria Madalenahēa hoi itaruvihavuhua kwaruhu pe hepiaga – perope ġa ono Jesus'ga ra'oa. Nakoġatui ve hēa horame. Igwete hēa hepiagi itauhua ikwaruhua rovapytymbava.

—Ope'auhu ġa itauhua jurukwara hugwi! ei hēa.

² Igwete hēa jivyri onhana ua tamombe'u ti Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe javo. A'ero hēa ruri Simão Pedro'ga pyri ojipe'ga pyri no Jesus'ga remiarōhara'ga. Igwete hēa imombe'ui ġa pe.

—Ġwenohē po ġa nhandepojykahareteva'ea ra'oa ikwaruhua hugwi raji'i, ei hēa. Ore ndorokwahavi kiro ahenoġagwera, ei hēa ġa pe.

³ Nurā Pedro'ga hoi ojipe'ga pavēi ogwovo itakwaruhu pe hepiaga. ⁴ Onha memei ġa ojogwerogwovo. Ojipe'ga koji'i tehe onha Pedro'ga hohe ogwovo. Igwete ga vahemypyi ikwaruhu pe. ⁵ A'ero ga apyni tapy'ynhapipyryva repiaga ipype. Emo ga ndoki ipype. ⁶ Kiro Simão Pedro'ga vahemi ga reviri okiavo ipype. Igwete ga hepiagi tapy'ynhapipyryva no. ⁷ Pevo tuvi Jesus'ga akaġa mamanipyra no. A'ea ko irupe'i tuvi tapy'ynhapipyryva hugwi onhi-mamana oina. ⁸ Kiro ojipe'ga reki ipype a'ero hepiaga – kiroki ga urypy ikwaruhu pe novīa. Igwete ga hepiagi herovia Jesus'ga kwerava. ⁹ A'ea rupi onhimi ve ġa pe ikwatijara remimombe'ua. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i jipe: “Okwerava'ja tuhē po ti ga omanoa hugwi nehē,” e'i ikwatijara hako. Emo a'ea onhimi ve ġa pe. ¹⁰ Igwete ġa jogwerojivyrā'javi onga pe a'ero ojogwerokuva.

Jesus'ga ojipiuka Maria Madalena'ea pe

(Mateus 28.9-10; Marcos 16.9-11)

¹¹ Aerē Maria Madalenahēa hoajavi ojehe'gwovo o'ama mytu'ē me ikwaruhua pyri. Ojehe'orame hēa nhova'apyni hepiaga ikwaruhua pype. ¹² Igwete

hēa mokonha'ga ndepiagi pevo Tupana'gapyrive'ga. Tiḡahivuhu ḡapira. Oapy ḡa oina Jesus'ga noḡagweri pe. Ojipe'ga oapy Jesus'ga akaḡagweri pe. Ojipe'ga Jesus'ga pyagweri pe oapy oina. ¹³Igwete Mariahēa ḡa ndepiagi. A'ero ḡa ei hēa pe:

—Kui'i, maraname nde jehe'oi?

—Ḡwenohē ḡa jipojykahareteva'ea ra'oa, ei hēa. Ji ndakwahavi ahenōḡa-gwera a'ero, ei hēa ḡa pe.

¹⁴Onhi'igirē hēa jirovagi Jesus'ga repiaga novia ga mombaragwahave'yma.

¹⁵Igwete ga ei hēa pe o'ama:

—Kui'i, gara rehe nde jehe'oi e'ama? Ma'ga nde ereheka naerū? ei ga hēa pe.

Igwete hēa etehei oyvyteri pe: “Ga ko itympipya repiakatu hara'ga.” Nurā hēa ei ga pe:

—Po nde ahera'oa rerohoi raji'i emombe'u ti ji ve ahenōḡagwera taroho ti a'ero, ei hēa ga pe.

¹⁶—Maria, ei Jesus'ga hēa pe.

Kiro hēa jirovapavi ga koty ga repiakatuavo.

—Raboni, ei hēa ga pe. (A'ea judeus'ga e'i ombo'ehara'ga pe.)

¹⁷—Tajipyhygi, ei Jesus'ga hēa pe. A'ereki ji ndajiupiri ve jiruva'ga pyri, ei ga. Eho ti nhiiirū'ga pyri nhiremimbo'ehara'ga pyri. Emombe'u ti nhinhi'iga ḡa pe tokwaha ti ḡa jawo, ei ga. Kiro po ti ji jiupiri jiruva'ga pyri ḡanduvete'ga pyri. Gaha ji ambohete Tupana'ga. Gaha ḡa ambohete no, ei ga. Emombe'u ti ḡa pe tokwaha ti ḡa jihoaḡwama ga pyri, ei Jesus'ga hēa pe.

¹⁸Igwete Maria Madalenahēa hoi Jesus'ga remimbo'ehara'ga pyri jawo.

—Ahepia ko ji nhandepojykaharete'ga ko! ei hēa ḡa pe.

Igwete hēa imombe'upavi Jesus'ga nhi'iga ojive.

Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe

(Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)

¹⁹A'ea rupi jitehe domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ga ndekoi onhimo-no'oga onga pype ypytunimo. Hovapytymba katu ḡa. A'ereki ḡa okyhyji hete judeus'ga nduvihava'ga hugwi. Emo Jesus'ga uhu o'ama ojipiuka ḡapyteri pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga ḡa pe.

²⁰Onhi'igame ḡa pe ga hepiukari opokutugagwera oykikutugagwera reheve. Ga repiagame ḡa ndoryndoryvamo a'ero. ²¹Kiro Jesus'ga ea'javi ḡa pe:

—Tu katu ti pepy'a, ei ga. Jiruva'ga ji mbuhuruka avo ikwehe tomombe'u ti ga nhinhi'iga jawo ji ve ikwehe. Na jitehe po ti ji pe mondoukari nehē no tapemombe'u ti nhinhi'iga ojipe'ga pe nehē no, ei ga ḡa pe.

²²A'ero ga ipyi ḡa ndehe.

—Kiro ji imondoi Tupana'ga ra'uva pe me. Peko ti a'ea rehe a'ero, ei ga ḡa pe. ²³Po ti pe ei ojipe'ga pe Tupana'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi jawo, a'ero ga imombori tuhē ḡa hugwi, ei ga. Po ti pe ei ḡa pe Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi jawo, a'ero ga nomombori tuhē, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga ojipiuka Toméva'ea pe

²⁴Ojipe'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduvi pevo jara'ga pyri Jesus'ga jipiu-karama ḡa pe. O Gêmeo ei ḡa ga pe Tomé'ga pe. ²⁵Igwete jara'ga ei ga pe:

—Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei ġa imombe'gwovo ga pe novia.

E'ia'jaa'ja ġa ga pe novia. Emo ga ndogweroviarihu ġanemimombe'ua ojive. Igwete ga ei ġa pe:

—Ji tahepia na'e ti itaju'ia rembikutugagwera gapo pe, ei ga. Tamondo na'e ti nhipua itaju'ia rembikutugagwera rehe. Tapo'e na'e ti gaykikutugagwera pype, ei ga. Nhipo'ee'ymame po ti ji ndaroviaru tuhē ġakwerava'java nehē, ei Tomé'ga ġa pe.

²⁶ Irüa domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimono'oġa'javi onga pype. A'ea rupi Tomé'ga reko'i ġa pyri a'ero. Ġwovapytymbava'ja ġa onga novia. Emo Jesus'ga uhu o'ama ġa pyri ojipiukara'java ġa pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga ġa pe.

²⁷ Igwete ga ei:

—Tomé, embuhu ti epua jipokutugagwera repiaga, ei ga. Epo'e ti jiykikutugagwera pype. Erovia tuhē ti jikweravagwera a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ A'ero Tomé'ga ei ga pe:

—Nde ko jipojykaharetero tuhē! Tupanamo tuhē ko nde! ei ga. Orombohete ji nde, ei ga.

²⁹ —Ji repiaga ġwaramo nde heroviaru a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pyry hete jirepiage'ýve'ġa pe ġa heroviarame ojikoga ji rehe, ei ga.

Okwatija ahe toko ti ġa Tupana'ga pyri javo

³⁰ Jesus'ga oapoapo hete ahemonhimomby'ava'ea ġwemimbo'ehara'ġa pyteri pe jipi. Ji namombe'upavi ikwatijarame agwa. ³¹ Kia ki a'e te ji akwatija tape-rovia hete ti Jesus'ga rekohava javoji. A'ero po ti pe ei: “Ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo. Ga ko Tupana'ga ra'ramo tuhē,” pe'e po ti pe ga pe. Akwatija ji pe me tapendeaporoġita pyahu ti no pejikogame Jesus'ga rehe. A'ero po ti pe ndekoi avuirama yvagi pe Tupana'ga pyri nehē.

Jesus'ga ojipiuka seteva'ea pe

21 ¹ Aerē Jesus'ga jipiukara'javi ġwemimbo'ehara'ġa pe a'ero okweravirē omanoa hugwi. Ypiau pe Tiberiades pe ga jipiukara'javi ġa pe. Nahā a'ero. ² Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ojogwereko ojogwerojuva: Simão Pedro'ga, Zebedeu'ga ra'ra'ġa, Tomé'ga no – ga pe ġa ei o Ġêmeo. Natanael'ga oko ġa pyri no – gaha u cidade de Caná pe Galilíapeve'ġa gwyri pe. Mokonha'ġa ojogwereko ġa pyri no. ³ Igwete Simão Pedro'ga ei ġa pe:

—Koro ji hoi imombo pira mboahava, ei ga.

—Toroho ti nde rupi, ei jara'ġa ga pe.

Igwete ġa jogwerohoi onhinhaġa yharuhua pype ojogwerogwovo. Nombo'a-ri'i'i reki ġa imoġo'eamo. ⁴ Kwara po'rirame Jesus'ga jipiukari o'ama yembe'yi pe. Emo garemimbo'ehara'ġa nonhimombaragwahavi ve ga rehe. ⁵ Igwete ga ei ġa pe:

—Napembo'ari pe mo? ei ga.

—Norombo'ari ore, ei ġa.

⁶ —Pemombo ti pejovai pytera koty, ei ga. A'ero po ti pe imbo'ari nehē, ei ga ġa pe.

A'ero ġa imombori ojovai pytera koty. Kiro ġa nombo'ava'javi pira mboahava yharuhua pype a'ero. Tegwete ġa pe. A'ereki ipohyi hete ġa pe

pirare'yjuhua rerekovo ġwaramo. ⁷⁻⁸ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga garemiarōhara'ga ei Pedro'ga pe:

—Nhandepojy kaharete'ga ko kiro oko, ei ga.

A'ea renduvame Simão Pedro'ga imongi opira i'arimova'ea nhapytiam ojihe. A'ereki ġa imbo'aram gwekyi opira. Igwete ga pori y pe ua. A'ereki ġa ira'agwe u yembe'yva hugwi cem metros. Igwete jara'ġa nduri yharuhua pype imoatamo pira mboahava herua pirahetehua reheve. ⁹ Jesus'ga omoka'ē pira tatapynha pyvō o'ama yembe'yi pe. Pão ga gwereko no. Igwete ġa nduri o'eamo yhara hugwi hepiaga. ¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peru ti mo penhimimbo'aripyra, ei ġa ġa pe.

¹¹ Kiro Simão Pedro'ga henohemi herohyryryga imboahava herua yembe'yi pe. Tynahē hete imboahava pirahetehua rerekovo. A'ereki he'yjuhu pira cento e cinquenta e três. Huvihaviha hete pira. Emo pira mboahava ndotorogi reki.

¹² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—He pejiro i'gwovo mo, ei ga.

Garemimbo'ehara'ga opojihu jawo ga pe manamo nde jawo. A'ereki ġa okwahavipe ga ko nhandepojy kaharete'ga jawo. ¹³ Igwete Jesus'ga hoi ipyhyga pão pira moka'embyra reheve ima'eamo ġa pe.

¹⁴ Três kiro Jesus'ga jipiukara'javi ġwemimbo'ehara'ga pe a'ero okweravirē omanoa hugwi.

Jesus'ga onhi'ĩ Pedrova'ea pe

¹⁵ Ġa i'upavirē Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe João'ga ra'yra'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Enhimombe'u ti kiro ji ve. Jara'ġa hohe'i tehe nde ji arōhetei? ei ga ga pe.

—Na tuhē. Ji ko oroarō hete nde, ei ga. Nde erekwaha nhiremiarōhetea, ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Nahā ti a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ġa gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehemia katu jireheve'ġa mbojikoheteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁶ Kirē Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arō hete nde? ei Jesus'ga ga pe.

—Oroarō hete ko ji ndehe. Nde erekwaha nhiremiarōhetea, ei Simão Pedro'ga.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ġa gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ereko katu jireheve'ġa mbo'eavo nhinhi'ġa rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁷ Kirē Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arō hete nde?

A'ero Simão Pedro'ga rekoveveuhuro a'ea ero ġwaramo ojive. A'ereki três vezes Jesus'ga ea'jaa'javi ga pe: “Ji arō hete nde?” Nurā ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, erekwaha pa nde mbatera. Nde erekwaha nhiremiarōhetea! ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ġa gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehemia katu jireheve'ġa mbojikoheteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe. ¹⁸ Amombe'u katu

tuhê ji nde ve: Evoja'irame nde eremongi epira egwovo enhimimbotarimova-
'ea rupi ekovo raikwehe, ei Jesus'ga ga pe. Aerê exava'erame po ti nde epoa
pyhoi nehê. A'ero po ti ojipe'ga nde kwari nde rerogwovo nehê – perope nde
nderehopotari, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁹ Ga manaogwama pe Jesus'ga ei. Omombe'u ga ga pe nahã po ti nde
manoi nehê jawo.

—Nde manorame po ti ojipe'ga ei nehê: “Simão Pedrova'ea ndopohiri
Tupana'ga hugwi omanorame pyry hete Tupana'ga ji ve jawo,” e po ti ga nde
mombe'gwovo nehê, ei ga. Nahã po ti nde hepiukari Tupana'ga ruviavuhuh-
hetea ga pe emanorame nehê, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Kirê Jesus'ga ei ga pe:

—Eko tuhê ti nhiremimbotarimova'ea rupi nehê, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea e'i Jesus'ga pe: Marã po ti ga rekoi nehê?

²⁰ A'ero Simão Pedro'ga jirovagi ojipe'ga repiaga. A'ereki ga ndeviri ga ruri
Jesus'ga remiarôhara'ga – gaha ojity Jesus'ga pyri ga i'urame ojogwerojuva
Jesus'ga manoa renonde ikwehe. A'ea rupi ga ei Jesus'ga pe ikwehe: “Jesus,
ma'ga pe nde ei: ‘Kiro po ti ga ji mondoukari gapo pe topyhy ga ga jawo?’” ei
ga Jesus'ga pe ikwehe. ²¹ Kiro Pedro'ga jirovagi akoja'ga repiaga ga rurame
ojiviri. A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Oro ga, marã po ti ga rekoi aerê nehê naerũ? ei ga.

²² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ji ipotarama po ti ga rekoji jirura'java repiaga nehê, ei ga. Maranuhũ nde
rekoi a'ea rehe naerũ? Ndehe ti eko nhiremimbotarimova'ea rupi, a'e ko ji nde
ve, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²³ Aerê Jesus'gareheve'ga imonhimoanhani jawo tehe ojipe'ga pe.

—Akoja'ga po ti nomanoi nehê Jesus'ga remimbo'ehara'ga, e'ie'i tehe ga.

Emo Jesus'ga nde'i reki: “Nomanoi po ti ga nehê.” Nahã ga e'i: “Ji ipota-
rame po ti ga rekoji jirura'java repiaga nehê. Maranuhũ nde rekoi a'ea rehe
naerũ?” A'ea Jesus'ga ei ga mombe'gwovo Pedro'ga pe.

²⁴ Akoja'ga – ga pe ga e'i tehe nomanoi po ti ga jawo – gaha omombe'umbe'u
pa Jesus'ga reaporoğita. A'ea jitehe ga okwatijatija inoğa. Orokwaha tuhê ore
a'iti tuhê garemimombe'ua jawo, a'e ji.

²⁵ Gwereco hete ojipea Jesus'ga rembiapoagwera onhimongyavo. Po ti ahe
ikwatijapavi garembiapoagwera a'ero po ti yvyu koty ndohypavi aherembi-
kwatijara rehe nehê ovuhu, a'e ji.

JESUS'GA MOIRŪHARAVA'EA REAPOROĞITA

Atos dos Apóstolos

1 ¹Teófilo, ymya ypy ji ikwatijari nde ve imondovo ikwehe. Igwete ji imombe'upavi nde ve Jesus'ga rekohava ga ruvame avo yvya koty ikwehe. Garemimbo'eagwera ji amombe'u no ikwehe. ²⁻³Garupiragwera yvagi pe ji amombe'u no.

Omanorē Jesus'ga kwerava'javi raikwehe. A'ero ga ikwahavukavukari okwerava ġa pe – kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive omoirūharamo. He'yjuhu ġakira rupi quarenta dias rupi ga jipiukaukari ġa pe okovo ġa pyri. Igwete ga ġa mbo'embo'ei Tupana'ga ra'uva popoakarimo. “Nahanahā a'ero Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhuhetero,” ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. ⁴Aerē okorame ġa pyri Jesus'ga ei ġa pe no:

—Tapehoi na'ē ti cidade de Jerusalém hugwi, ei ga ġa pe. Amombe'u ko ji pe me jiruva'ga nhi'igagwera ikwehe. A'ereki ymya Tupana'ga e'i hako: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehē,” e ko jiruva'ga hako, ei ga ġa pe. Tapehoi na'ē ti a'ero gara'uva imboha'uva, ei Jesus'ga. ⁵João Batistava'ea oko ġa pavēi ġa mobatizauka yhya pyvō ikwehe. Emo nambegwehetei po ti Tupana'ga oko pe pavēi gwa'uva mondouka pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga rerothohava yvaga pype

⁶Aerē Jesus'ga moirūhara'ġa jatykatykaa'javi Jesus'ga pavēi. Igwete ġa ei ga pe: —Jesus, aġwamo nde rekorame huvihavuhuhetero po ti nhande israelitas-ramo hajiheve'ġa mondomondoa'javi nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

⁷Igwete Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ġwemimbotarimo omongo ymyava'ea aerēva'ea no, ei ga. Ga ndokwahavukari reki a'ea pe me, ei ga ġa pe. ⁸Gara'uva po ti uhu pe pyri pe pojykavo nehē. Nahā po ti Tupana'ga pe mbopopoakarukari tomombe'u ti ġa Jesus'ga ojipe'ġa pe javo nehē, ei Jesus'ga. Ji mombe'u ti a'ero Jerusalém me Judéiapeve'ġa gwyri pe nhaporemonehē, ei ga. Samariapeve'ġa gwyri pe ti ji mombe'u nehē no irupeheteve'ġa gwyri pe nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹Ga nhi'igirē Tupana'ga ga rupiri ga mondovo ojipyri yvagi pe. Ojovavu ġa hepiaga gahoa. Yvaġatiġa pype ga hoi ogwovo. A'ero ġa ndohepiaga'javi ga. ¹⁰Ga horame ġa gwepia hete yvaga novia Jesus'ga moirūhara'ġa. Nanime mokonha'ġa jipiukari ġa pe o'ama ġa pyri. Ipitigahivuhu ġa okupa. ¹¹Igwete ġa ei Jesus'ga moirūhara'ġa pe:

—Galiléiapeva'ero maranuhūrame pe hepiaguhui yvaga pejjupa? ei ġa ġa pe. Akoja'ga – kiroki ga Tupana'ga gwupi yvagi pe pe hugwi – ga jitehe ti ojivyra'ja ua kokoty nehē Jesus'ga, ei ġa. Pehepia pe gahoa. Nahā ti ga jivy-ra'javi nehē no, ei ġa Jesus'ga moirūhara'ġa pe.

Judas Iscariotesva'ea rakykwepoharava'ea

¹² Aerē Jesus'ga moirūhara'ġa jivyri yvytyruhua hugwi monte das Oliveiras hugwi – perope oliveiras ndyvuhua u. A'ero ġa hoi cidade de Jerusalém me. A'reki Jerusalém ko ira'agwe um quilômetro monte das Oliveiras hugwi.

¹³ Ovahemame ġa hoi onga jo'ari pe – perope ġa opytaahi'vi upa. Pevo ġa ndekoi Pedro'ga, João'ga, Tiagova'ea, André'ga, Filipe'ga, Tomé'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'yra'ga. Simão'ga zelote'ga pevo oko no Judas'ga pavēi – kiroki ga Tiago'ga ra'yra'ga. ¹⁴ Igwete ġa jatykatykai jipi onhi'ġa Tupana'ga pe ojihe'ae'a kunhangwera'ġa pavēi. Jesus'ga yembora Mariava'ea oko ġapyteri pe Jesus'ga irū'ġa no.

¹⁵ Ojipea rupi ġa jatykaa'javi onhimongyavo Jesus'gareheve'ġa. He'yjuhu ko ġa cento e vinte. A'ero Pedro'ga po'ami ġapyteri pe. ¹⁶ Igwete ga ei ġa pe:

—Nhiirū, ymyahū ko Tupana'ga ra'uva okwatijaruka Daviva'ea pe hako, ei Pedro'ga ġa pe. A'ero Daviva'ea ikwatijari aerēva'ea Judasva'ea mombe'unhoġwenondeavo hako – kiroki ahe soldados'ġa nderoho Jesus'ga pyhygauka ikwehe, ei ga. Judasva'ea oko tuhē Daviva'ea nhi'ġa ruavo, ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁷ Judasva'ea ko orepyteripeva'ero oko novīa. A'reki Jesus'ga ore mo'ē ji mombe'u ti ojipe'ġa pe javo, ei ga ġa pe.

(¹⁸ Judasva'ea opyhyguka Jesus'ga ikwehe. Igwete ġa ikwepygi itambere'ia imondovo ahe ve garekote'varuhuva'ea rehe Jesus'ga pyhygukara rehe. Kia pyvō Judasva'ea ipyhygukari kohotehea. Igwete ahe hoi pevo ojijugwa ojijuvyga ojijukavo. A'ero ahe hiri. Aherevega ipugi ojikavo. A'ero ihembavi aheryhea ahe hugwi. ¹⁹ Jerusalémmeve'ġa nhaporemō okwaha pa ahemanoa ikwehe. Igwete ġa inoġi Aherekoa gwyra kohoa rehe. Aceldama ei ġa jupe onhi'ġimo.)

Koji'i Pedro'ga ei Jesus'gareheve'ġa pe ġa jatykarama:

²⁰ —Igwete Daviva'ea ikwatijari aerēva'ea Judasva'ea mombe'unhoġwenondeavo inoġa hako, ei ga. Salmos ko Daviva'ea rembikwatijara rera, ei ga. Nahā ahe ei ikwatija Judasva'ea mombe'gwovo hako.

“Tipypiyame po ti aherongagwera oina.

Tuvyme ti ġa ipype javoji nehē,” ei aherembikwatijara, ei Pedro'ga ġa pe.

Ojipea ahe ei ikwatija no:

“Ojipe'ga ti toporavyky aherakwepoharamo a'ero nehē,” ei aherembikwatijara, ei ga.

²¹⁻²² —Nurā ji ei kiro pe me, ei Pedro'ga ġa pe. Ojipe'ga ti toko ore pavēi a'ero tomombe'u ti ga Jesus'ga kweravagwera ore pavēi, ei ga. Nahā ko garekoagwera: Ga oko ypy ore pavēi João Batistava'ea ġa mobatizarama ikwehe. Ojikoty'a ga ore pavēi avuirama Jesus'ga rekorame orepyteri pe ore rerekovo ikwehe. Okoji ga ore pavēi hepiaga Tupana'ga Jesus'ga rerohorame yvagi pe no, ei Pedro'ga ġa pe. Nanongara'ġa ti toko ore pavēi Judasva'ea rakykwepoharamo nehē, ei ga ġa pe.

²³ Henduvame ganhi'iğa ġa nanongara'ğa mo'ememei José'ğa Matias'ğa no. Ojipea ko José'ğa rera Barsabás. Justo garera no. Jara'ğa ko Matias'ğa. ²⁴⁻²⁵ A'ero ġa nhi'iği jawo opojykaharete'ğa pe Tupana'ğa pe.

—Ndehe erekwaha pa ahereaporoğita, ei ġa ga pe. Ma'ğa nde erepota ġa ndekoa ore pavēi a'ero? Ehepiuka ga ore ve toporavyky ti ga nemoirüharamo okovo nehē, ei ġa. A'ereki Judasva'ea opohi oporavyky hugwi kirē ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei ġa. Ekwahavuka ore ve a'ero enhimibotarimo-ve'ğa, ei ġa Tupana'ğa pe.

²⁶ Igwete ġa ikwatijari Matias'ğa rera ita'ia rehe. Ojipea rehe ġa ikwatijari José'ğa rera. A'ero ġa inomemei ita yru'ia pype imoğwyğwyma. Kiroki ita jypya ohi jugwi – a'ea gwereko Matias'ğa rera. A'ero Matias'ğa reko Jesus'ğa moirüharamo. Nurā gamoirühara'ğa ndekoa'javi dozeramo.

Tupana'ğa ra'uva ruragwera Jesus'gareheva'ea pyri

2 ¹ Aerē toryva rupi Pentecostes rupi ġa jatykapavi onga pe – kiroki ġa ojiko Jesus'ğa rehe. ² Kotihī ġa henduvi vyruhualjava'ea ipopoakava'ea. Kiro turi yvaga hugwi onga pype imotynahema – perope ġa ôi. ³ Igwete ġa hepiagi tata'java'ea. Kiro turi oja'oga ġa ndehe nhaporemo o'a. ⁴ Igwete Tupana'ğa ra'uva ġa pojykapavi ġa nderekovo katu. Igwete a'ea ġa monhi'igukari hajihejiheve'ğa nhi'iğimo.

⁵⁻¹² Henduvame he'yjuhuve'ğa jatykatykai judeus'ğa. Ġa ko pevo u Jerusalém me Tupana'gareheve'ğa. Hajihejiheve'ğa gwyra hugwi nhaporemo ġa nduri upa. Ġa ko Pártiapeve'ğa gwyripeve'ğa. Ojipe'ğa ko Médiapave'ğa gwyripeve'ğa. Ojipe'ğa Elāomeve'ğa gwyripeve'ğa, Mesopotāmiapave'ğa gwyripeve'ğa no Judéiapave'ğa gwyripeve'ğa, Capadóciapave'ğa gwyripeve'ğa, Pontopeve'ğa gwyripeve'ğa, Asiapave'ğa gwyripeve'ğa, Frígiapave'ğa gwyripeve'ğa, Panfiliapave'ğa gwyripeve'ğa, Egitopeve'ğa gwyripeve'ğa, Cretapeve'ğa gwyripeve'ğa, Arábiapave'ğa gwyripeve'ğa, Líbiapave'ğa gwyripeve'ğa – kiroki ġayvya u cidade de Cirene pyri. Cidade de Roma hugwi ojipe'ğa nduri upa Jerusalém me no. Jara'ğa ko judeus'ğa jara'ğa pavēi – kiroki ġa onhimongo judeusramo. Henduvame he'yjuhuve'ğa jatykatykai a'ero onhimomby'apava. A'ereki ġa nhaporemo ġwendu ojigwyripeve'ğa nhi'iğa ra'ara'ğa.

—Marağatu? ei ġa ojohupe. Agwa'ğa ko Galilíiapave'ğa nhaporemo. Marā re po ġa ndekoi ikwahava nhandegwyripeve'ğa nhi'iğa naerū? ei ġa ojohupe. A'ereki nhanenhi'iğa nhaporemo reki ġa ġwa'ağwa'a. Omombe'umbe'u ġa nhande ve pyryheteve'ea Tupana'ğa rembiapoa, ei ġa ojohupe.

¹³ Igwete ojipe'ğa Jesus'gareheve'ğa nderekomemumemui.

—Agwa'ğa ko heagwryr vinho i'gwoi'gwovo, e'i tehe ġa ġa pe.

Pedrova'ea nhi'iğa ahe ve

¹⁴ Nanime Pedro'ğa po'ami onzeve'ğa pavēi. Hahyahi ganhi'iğa ga erame gwe'ya'ğa pe judeus'ğa pe:

—Nhiirū, pehendu ti nhinhi'iğa Jerusalémmeva'ero, ei ga ġa pe. ¹⁵ “Heagwryr po avove'ğa,” pe'ji tehe pe ġa pe, ei ga. Avi ġa ndaheagwryrvi reki. Ypyhajive nove horas rupi ahe ndo'ui jipi, ei Pedro'ğa ġa pe. ¹⁶ Penemien-duva ko Joelva'ea omombe'u nhoğwenonde hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ğa nhi'iğa jipi, ei ga. A'ea pe tuhē ahe e'i Tupana'ğa ra'uva po ti oho ġa

pyri nehē javo, ei ga. Joelva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iğa ikwatija hako, ei Pedro'ga ға pe. Nahā Tupana'ga ei a'ero:

¹⁷ “Nahā ti ji rekoi yvyakotyve'ğa pavēi mbapava koty nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Amondo ti ji jira'uva ға pyri nhaporemo.

A'ero po ti penymymino'ğa imombe'ui nhinhi'iğa nehē akwaimbae'ğa kunhangwera'ğa nehē no,” ei ga, ei ga.

“Akwahavuka ti ji a'itituhēva'ea hepiuka xava'eve'ğa pe ға kirame nehē. Ipyahuve'ğa pe ti ji ikwahavukari hepiuka ға pe ғakire'yma rupi nehē no,” ei ga, ei ga.

¹⁸ “Kiroki ға oko nhiremimbotarimova'ea rehe

– ға pyri tuhē ti ji imondoi jira'uva a'ea rupi nehē akwaimbae'ğa pyri kunhangwera'ğa pyri no,” ei ga.

“A'ero ti ға imombe'ui nhinhi'iğa nehē,” ei ga, ei Pedro'ga imombe'gwovo ға pe.

Joelva'ea omombe'u nhoğwenonde Tupana nhi'iğa ikwatija hako, ei ga.

¹⁹ “Ahepiuka ti ji ahemonhimomby'ava'ea yvagi pe nehē yvya koty nehē no,” ei Tupana'ga, ei Pedro'ga ға pe.

“Ahepiuka ti ji gwyhya'javuhuva'ea no tata no.

Tatatigahivuhua ti ji ahepiuka nehē no,” ei ga.

²⁰ “Ogwe ti kwara nehē,” ei Tupana'ga.

“Jahya ti iğwağahi nehē gwyhyva'ea ja,” ei ga.

“Aerē ti ihoi yvyakotyve'ğa mboja'ogukahava apiavo nehē.

Huvihavuhuva'ea apiavo oho nehē nhiremimboja'ogukahava.

A'ero po ti ji ei yvyakotyve'ğa ndeaporoğita pe nehē,” ei ga, ei ga.

²¹ “Kiroki ға e'i ji ve ji poko ti javo

– ғapozykaharetero po ti ji amboheaporoğita pyahu ға mongovo jijiipyri avuirama nehē,” ei Tupana'ga, ei ga.

Nahā Joelva'ea imombe'ui Tupana'ga nhi'iğa kwatija hako. Joelva'ea rembi-kwatijara Pedro'ga omombe'u ға pe no.

²² Igwete Pedro'ga ei no:

—Pejapyaka ti nhinhi'iğa rehe, ei ga gwe'yja'ğa pe israelitas'ğa pe. Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe Tupana'ga oapouka ahemonhimomby'ava'ea ikwehe tokwaha ti ға nhirembiapoukara ga pe javo, ei ga. Pekwaha pe a'ea hepiaga. A'reki pepyteri pe ga oapouka Jesus'ga pe ikwehe, ei Pedro'ga ға pe.

²³ Ojikwe Tupana'ga ei Jesus'ga pe ғwemimbotarimo: “Aerē ti ji nde mondoukari ғapo pe nehē. A'ero ti ға nde mbovyrukari yva rehe nde jukauka nehē,” ei Tupana'ga ga pe, ei ga. Pehe koi Jesus'ga jukaukahara ga mbovyruka yva rehe okote'varuhuve'ğa pe ikwehe, ei Pedro'ga ға pe. ²⁴ Emo Tupana'ga Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi. A'ea ga imombigi gamanoa rahya ga hugwi. A'reki tegwete Jesus'ga piro'ye'yma gamanoa hugwi, ei ga gwe'yja'ğa pe.

²⁵ Ymya Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'iğağwama ikwatija hako, ei ga. Tupana'ga rehe Jesus'ga onhi'i. Nahā Jesus'ga ei a'ero:

“Nane'ymi ko ji jipozykaharete'ga repiagi jirovaki.

Ga ko ji pyri oko jipi ji pokoga

tomomynhyme ti ға ndepy'a javo ji ve,” ei ga onhi'iğa Tupana'ga rehe, ei Pedro'ga.

²⁶ “Nurā ji roryroryvamo.

Avy'a hete ji nde rehe, a'e ji jawo nde ve,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

“Yvyakotyva'ero ko ji rekoi novĩa.

Emo ji a'e jipi ombogwera po ti ga jira'oa nehẽ jawo,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

²⁷ “Nderepohiri ti nde ji hugwi

ji mombytavo omanove'ga gwyri pe nehẽ,” ei ga, ei ga.

“Neremonemukari po ti nde jira'oa nehẽ no.

A'ereki ji anhikwava'ẽ nde ve,” ei ga ga pe, ei Pedro'ga.

²⁸ “Nde erekwahavuka ji ve jihoagwama ejipyri,” ei ga.

“Ejikoty'aro gwaramo ji pavẽi ko nde ji mbohoryhetei nehẽ,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

Nahã ko Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'igaagwama ikwatija hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo gwe'yja'ga pe.

²⁹—Nhiirũ, tamombe'u katu Daviva'ea kiro pe me a'ero nhaneramonhava'ea, ei Pedro'ga ga pe. Ahe nonhimombe'ui ikwatijaramo hako. Jesus'ga nhi'igaagwama Daviva'ea omombe'u nhoğwenonde, ei ga. A'ereki Daviva'ea omano tuhẽ, ahera'oa inemba hako, ei ga. Ahe tymi ahe noğa hako. Kiromo jate tuvi Daviva'ea ryvya nhande pyri, ei Pedro'ga ga pe.

³⁰—Daviva'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo oko, ei ga. Igwete Tupana'ga ikwahavukari aerẽva'ea Daviva'ea pe hako. Ga omombe'u nhoğwenonde ahe ve Cristo'ga rekoaagwama a'ero, ei ga. Nahã Tupana'ga ei Daviva'ea pe hako: “Tupanamo ji ei nde ve kiro,” ei ga onhinoina. “Aerẽ ti nde javijitehe nerymymino'ga israelitas'ga nduvihavuhuhetero toko nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga. ³¹Nurã a'ea kwahavipeavo Daviva'ea imombe'ui Cristo'ga mbo-gweravaagwama, ei Pedro'ga ga pe. Ahe omombe'u Cristo'ga nhi'igaagwama Tupana'ga pe a'ero, ei ga. “Nde nderepohiri ti ji hugwi ji mombytavo omanove'ga gwyri pe nehẽ. Neremonemukari ti nde jira'oa nehẽ no,” ei ga, ei Pedro'ga.

³²—Jesus'ga reki ahe omombe'u, ei Pedro'ga. A'ereki gaha Tupana'ga ombogwera omanoa hugwi, ei ga. Ga kweravirẽ ore nhaporemo ga repiagi ikwehe, ei ga imombe'gwovo ga pe. ³³A'ero Tupana'ga ga mondoi ga mongovo oypyvo yvagi pe omoirũharamo ikwehe, ei ga. Igwete ga imondoi gwa'uva Jesus'ga pyri. A'ereki ymya Tupana'ga Jesus'ga ruva'ga e'i Jesus'ga pe: “Tamondo ti jira'uva nde pyri nehẽ,” e ko ga hako, ei Pedro'ga ga pe. Igwete ga imondoi Jesus'ga pyri ikwehe. A'ero Jesus'ga imbuhurukari Tupana'ga ra'uva kiro ore pyri topojyka ga jawo, ei Pedro'ga ga pe. Pe pehepia tuhẽ kiro Tupana'ga ra'uva rura. Pehendu pe Tupana'ga ra'uva ga monhi'igukaramo penhi'igimo no, ei ga ga pe. ³⁴Jesus'ga ko oho yvagi pe ikwehe, ei Pedro'ga. Daviva'ea ra'oa ki a'e te ndohoi, ei ga. Omanoe'ymame Daviva'ea omombe'u opojykaharete'ga Jesus'ga. Igwete ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy ji ypyvo nhimoirũharamo,’ ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea.

³⁵ “‘Kiro ti ji nearõe'ỹve'ga mongoi neremimbotarimova'ea rehe,’ ei

Tupana'ga jipojykaharete'ga pe,” ei ahe.

Nahã Daviva'ea ei Jesus'ga mombe'gwovo ga ko jipojykaharete'ga jawo, ei Pedro'ga ga pe.

³⁶ Igwete Pedro'ga ei no:

—Jesus'ga jitehe pe ga mondouka yva rehe ga jukavouka ikwehe novĩa, ei ga. Emo Tupana'ga ga mbogwera reki ga mongovo yvagi pe nhandepojy-kaharetero nhanderuvihavuhuhetero. Pekwaha tuhẽ a'ea pehe nhaporemõ israelitasramo, ei Pedro'ga gwe'yja'ga pe.

³⁷ Henduvame Pedro'ga nhi'iga ga imbojui opy'a okote'varuhuro ġwaramo. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Marã po ti ore rekoi ore nehẽ? ei ġa.

³⁸ Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

—Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Jesus Cristo'ga rehe, ei ga. Penhimobatzauka ti Jesus'gareheva'ero. A'ero po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ, ei ga. Igwete po ti Tupana'ga imondoi gwa'uva pe pyri pe moiruumouka pe nderekouvouka nehẽ. ³⁹ A'ereki Tupana'ga e'i jipe pe me tamondo ti jira'uva ga pyri javo, ei Pedro'ga. “Penymymino'ga pyri ti ji imondoi nehẽ no,” ei Tupana'ga pe me, ei ga. Irupeve'ga pe Tupana'ga ei na jitehe no judeus'garũive'ga pe. Kiroki ga ga omo'emo'ẽ ojive – ġa pe nhaporemõ nhandepojykaharete'ga ei, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁴⁰ Pedro'ga ega'ei ġa pe imombe'ukatuavo. Igwete ga ei:

—Pepohi ti aġwamove'ga hugwi okote'varuhuve'ga hugwi Tupana'ga ti tombahahyukaryme pe me nehẽ, ei ga ġa pe.

⁴¹ Kiroki ga ġwendu katu Pedro'ga nhi'iga – kiro ga nhimobatzaukari Pedro'ga pe. Trẽs mil ko ga onhimongyavo – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe a'ea rupi Pedro'ga nderekovo. ⁴² Kotihĩtihi ġa jihe'akatui ojogwehegwehe a'ero. Ġwendu hete ga Jesus'ga moirũhara'ga nemimbo'ea Pedro'ga nemimbo'ea. O'uo'u ga mbatera ojopyri no. I'urame ga japyakai Jesus'ga manoagwera rehe. Igwete ga nhi'inhĩ'igi Tupana'ga pe jipi.

Jesus'gareheva'ea ojogweroju

⁴³ Tupana'ga oapoapouka ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga moirũhara'ga pe.

—Ja'gwy! ei pevove'ga hepiaga. Tupana'ga ipopoaka hete, ei ġa onhimomby'apava.

⁴⁴ Igwete Jesus'gareheve'ga jihe'akatui jipi ojopokopokoga ombatera rehe.

⁴⁵ Ombatera rerekorame ga imondoi ikwepyguka itambere'ia ima'ema'eamo ojipe'ga pe imbatere'ymame. ⁴⁶⁻⁴⁷ Nane'ymi ga nhimono'ono'oġi judeus'ga jatykahavuhua rokari pe. Igwete ga hoġahoi onhonga pe mbatera i'gwovo ima'ema'eamo ojohupe gworygworyvamo Tupana'ga mboheteavo. Ojipe'ga nhaporemõ e'i ga pe pyry hete ga javo. Igwete nhandepojykaharete'ga koji-ve'ga mbjokojikogukari ojihe jipi. Igwete ga ojiheve'ga mbojihe'apavukari ojogwehegwehe.

Ipyka'nauhũva'ea po'aġatua

3 ¹ Aerẽ Pedro'ga hoi ġajatykahavuhu pe João'ga pavẽi xanhi'ĩ Tupana'ga pe javo. Ka'aru trẽs horas rupi ga hoi. A'ereki a'ea rupie'ymi judeus'-ga oho onhi'iga Tupana'ga pe. ² Igwete Pedro'ga nduri. A'ea ja ojipe'ga ipy-ka'nauhũve'ga reruri pea rupi. Nane'ymi ga gweru ga ojatykahavuhua jurukwara pyri ga mohina. Jurukwara pe ġa e'i Ikatuva'ea. Ipyka'naka'nauhũ po ga o'a raka'e. Nopo'ami ga a'ero. Nurã ga ga reruri ga mohina toporandu ga

itambere'ia rehe javo. Igwete ga poranduranduvi ojipejipe'ga pe ġa horame onga rokari pe. ³Kiro Pedro'ga nduri a'ero. Ģa vahemame onga pe ipyka'nau-hũve'ga ġa ndepiagi oina. Igwete ga ei ġa pe:

—Pembuhu ji ve itambere'ia, ei ga.

⁴Igwete Pedro'ga ga repiahetei João'ga pavēi. Pedro'ga e'i ga pe:

—Ejirova ore koty, ei ga ipyka'nave'ga pe.

⁵A'ero ga jirovagi ġa koty ġa ndepiagi oina. “Ombuhu po ti ġa mo ji ve nehē,” ei ga oyvyteri pe. ⁶Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Itambere'ia ji ndarekoi te novīa. Emo Jesus Cristo'ga popoakara ji areko Nazarépeve'ga popoakara, ei ga. Nurā ji ei nde ve: Epo'ā egwovo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷Igwete Pedro'ga ga popyhygi ga mopo'ama. Omopo'amame ga pyitaro a'ero ga pynhu'aitaro no. ⁸A'ero ga pori opo'ama ogwovo. Igwete ga reki onga rokari pe Pedro'ga ndupi okovo. Opoopo ga ogwovo gworygworyvamo. Igwete ga Tupana'ga mboheteheitei. ⁹Pevove'ga nhaporemo gwepia gahoa henduva ganhi'īġa Tupana'ga mboheterame.

¹⁰—Gaha, ja'gwy! ei ġa, kiroki ga ōi itambere'ia rehe jipi jurukwara pyri lkatuva'ea pyri! ei ġa onhimombaragwahava ga rehe.

Onhimomby'a hete reki ġa gapyita rehe.

Pedrova'ea omombe'umbe'u ahe ve

¹¹Igwete ika'nauhũgwera'ga Pedro'ga anhuvani. Kiro pevove'ga nhambavi ojatykava upa ġa pyri ġambo'ehai pe onga rembe'yvuhu pe – a'ea pe ġa e'i Salomāova'ea apoa. Igwete ġa nhimomby'ahetei ika'nauhũgwera'ga repiagi.

¹²—Marā ga po'amuhūi? ei ġa ojohupeupe. Gandura repiagame Pedro'ga ei ġa pe israhelitas'ga pe:

—Maraname pe ore repiahetei penhimomby'auhuavo gapo'ama rehe? ei ga ġa pe. Pe'e tehe po pe ore ve naerū. “Ipaji hete ġa Pedro'ga. Opyryva ġwaramo ġa agwa'ga mopo'ami ga mondovo.” Poro po pe etehei ore ve naerū? ei Pedro'ga ġa pe. Na rūi reki, a'e ji pe me, ei ga. ¹³⁻¹⁶Jesus'ga reki omopo'amuka ore ve penembiepiagi'ga penembikwahava'ga. A'reki ore orojiko Jesus'ga rehe. Orejikoga ġwaramo ga rehe Jesus'ga ga mopo'aġatui pendovaki, ei ga ġa pe.

—Nhaneremboypya ojiko hete Tupana'ga rehe hako Abraāova'ea Isaqueva'ea. Jacōva'ea ojiko ga rehe, ei ga. Gaha ombohuvihavuhu hete Jesus'ga omoi-rūhara'ga. Pehe ki a'e te Jesus'ga mondo nhandervihava'ga po pe ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Igwete governador'ga Pilatos'ga ei novīa: “Amohemuka ji ga cadeia hugwi ga mbopiro'yavouka,” ei ga. Pe ki a'e te pe'e Pilatos'ga pe: “Teremohemukari Jesus'ga. A'reki ga okote'varuhu,” pe'eteheuhu pe Pilatos'ga pe ikwehe, ei ga. Iporojukave'ga reki pe pepota gaha emohemuka ore ve javo. Pyryheteve'ga ki a'e te pe ndapepotari gahema naerū, ei ga ġa pe. Gaha ko yvyakotyve'ga mongo tuhē Jesus'ga. Emo pe pejukauka ga. Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi ikwehe, ei ga. Ga mbogweravirē ore ga repiagi'javi a'ero, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁷Igwete ga ei gwe'yja'ga pe no:

—Nhiirū, pejukauka pe ga ikwehe. A'reki pe ndapekwahavi tuhē nhandervihava'ga pavēi, ei ga ġa pe. ¹⁸Ymyahū Tupana'ga ombo'e nhoġwenonde

ahe a'ea rehe hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'i'ga jipi, ei ga. Ahe nhaporemō Cristo'ga mombē'u nhoḡwenonde a'ero okwaha po ti ga hahyva'ea omanomo javo. Pe Cristo'ga jukaukaramē nahā Tupana'ga ahe nhi'ipo'ruukari a'ero, ei Pedro'ga ḡa pe.

¹⁹—Perōjijyi ti pejeaporoḡita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe tohy ti ga pendekote'varuhua pe hugwi nehē, ei ga. ²⁰Pepohi ti jugwi pejikoga nhandepojy kaharete'ga rehe tomomby ti ga pepy'a nehē. Pepohi ti jugwi pejikoga ga rehe tombuhura'ja ti ga Jesus Cristo'ga pe pyri, ei ga. Ga pe Tupana'ga e'i nhoḡwenonde tamondō'ja ti ga ḡa pyri nehē javo, ei Pedro'ga ḡa pe.

²¹—Jesus'ga opyta tuhē kiro yvagi pe Tupana'ga ti toapokatua'ja na'ē yvyakotyva'ea ji renonde javo, ei ga. Ymyahū ko Tupana'ga imombe'ujipei a'ea onhi'i'ga mombē'uharava'ea pe hako tapemombē'u ti jara'ga pe javo, ei ga.

²²A'ea ko Moisésva'ea omombe'u a'ero hako. A'ereki ahe e'i:

“Tupana'ga pepojy kaharete'ga po ti ji'jave'ga mongoi pepyteri pe nehē,” ei ahe, ei ga.

“Ga po ti pejigwyrīpeva'ero oko pe pavēi nehē.

Igwete po ti ga imombe'ui Tupana'ga nhi'i'ga pe me nehē,” ei

Moisésva'ea hako, ei ga.

“Pehendu katu pa ti ganhi'i'ga a'ero nehē,” ei ahe.

²³“Kiroki ḡa ndohopotari ganhi'i'ga rupi

– ḡahā ti ḡa tombojipe'a Tupana'gareheve'ḡa hugwi ḡa jukavo nehē,”

ei ahe hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo ḡa pe.

²⁴—Samuelva'ea omombe'u nhoḡwenonde aḡwamova'ea no hako, ahepy'rovova'ea omombe'u no Tupana'ga nhi'i'ga mombē'uharava'ea, ei Pedro'ga ḡa pe. Tupana'ga imombe'uukaramē ahe ve ahe nhaporemō omombe'u aḡwamova'ea hako, ei ga. ²⁵Pe ndepyga reki Tupana'ga omombe'uuka nhoḡwenonde aḡwamova'ea ahe ve hako. Pe ndepyga jitehe Tupana'ga e'i jipe penamonhava'ea pe hako tamombyry ti ḡa pe nehē javo, ei Pedro'ga ḡa pe. A'ereki Abraão'va'ea pe ga e'i jipe hako: “Neryymino'ga po ti imombyryvi yvyakotyve'ḡa pe nhaporemō nehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Pedro'ga ḡa pe. ²⁶Pe pyri na'ē Tupana'ga Jesus'ga mbuhurukari a'ero ga mongovo omoirūharamo tamombyry ti ḡa pe javo, ei ga. “Tamombyry ti ḡa pe ḡa mbopohiruka pa ḡandekote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga pe ndepyga, ei Pedro'ga imombe'gwovo ḡa pe.

Onhi'i'gahy ahe Pedrova'ea pe

4 ¹⁻⁴Igwete João'ga pavēi Pedro'ga imombe'ui Jesus'ga kwerava ga manoa-gwera hugwi. A'ea imombe'urame ḡa pe ḡa ei:

—Okwerava ḡwaramo po ti Jesus'ga nhande mbogweravi nehē no, ei ḡa.

Henduvame Pedro'ḡa nhi'i'ga he'yjuhuve'ḡa heroviari ojikoga Jesus'ga rehe a'ero. Cinco mil ko ḡa a'ero Jesus'gareheve'ḡa onhimongyavo. Pedro'ḡa nhi'inhi'i'game ḡa pe kiro ḡa nduri ḡa pyri. Guardas'ḡa nduvihava'ga uhu – kiroki ḡa gwepia katu judeus'ḡa jatykahavuhua guardas'ḡa. Ganduvihava'ga uhu, mbatera kwava'ēhara'ḡa uhu no saduceus'ḡa pavēi. Ḡa ndogweroviari omanove'ḡa mbogwerava ḡamanoa hugwi. Nurā ḡa nhimonha'ngai Pedro'ḡa ndehe ḡa omanove'ḡa mbogwerava mombē'urame ojipe'ḡa pe. Kiro ḡa nduri a'ero Pedro'ḡa pyhyga ḡa nderogwovo ḡa mongiavo cadeia pype ḡa mongia. A'ereki kiro ka'aru hete.

⁵Ko'emame judeus'ga nduvihava'ga jatykai Jerusalém me tihendu ti Pedro'ga nhi'iga javo. Xava'eve'ga oko judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. ⁶Anás'ga oko ga pyri no ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga. Gare'yja'ga no Caifás'ga João'ga Alexandre'ga jara'ga no. ⁷Igwete ġa jatykai Pedro'ga mbuhuruka ġa mo'ama ojipyteri pe tihendu ti ġanhi'iga javo. Igwete ġa ei Pedro'ga pe:

—Ma'ga popoakara pyvō pe ga mopo'ami ika'nauhūve'ga? Ma'ga e'iuhu pe me: “Pemopo'a ga”? ei ġa ġa pe.

⁸Nanime Tupana'ga ra'uva Pedro'ga pojykapavi. A'ero ga ei xava'eve'ga pe judeus'ga nduvihava'ga pe no:

⁹—Pe'ji pe ore ve: “Marā pe ika'nauhūve'ga mopo'aġatui pyryva'ea apovo ga pe?” pe'ji pe ore ve naerū? ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁰Pekwaha ti a'ero. Nhandere'y-ja'ga nhaporemo ti tokwaha no israelitas'ga, ei ga. Jesus Cristo'ga reki Naza-řepeve'ga – gaha ko omopo'aġatuuka ika'nauhūve'ga avo pepyteri pe, ei ga. Pehe Jesus'ga mbovy yva rehe ga jukavo ikwehe. Tupana'ga ki a'e te ombo-gwerava'ja ga gamanoa hugwi, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe. ¹¹Tupana'ga rembikwatijarukara ko e'i hako, ei ga.

“Onga apohara'ga japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i ikwatijara hako, ei Pedro'ga.

Na jitehe ko pe, ei ga. Pe napearōi Jesus'ga tiruahū ga javo tehe ga pe. Tupana'ga ki a'e te oarō hete reki ga pyry hete ga javo ga pe, ei ga. ¹²Jesus'ga jate reki Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri togweru ti ga ġa ji pyri javo. A'reki vyva koty niandererohohavi tuhē. Gaha jate po ti nhande rerohoaġwama Tupana'ga pyri nhande mongovo nehē, ei Pedro'ga ġa pe.

¹³Henduvame Pedro'ga nhi'iga ġa nhimomby'ai hehe ojapyaka upa.

—Pedro'ga ndopojihuvi ja'javo João'ga pavēi, ei ġa ojohupe. Marā re po ġa ikwahahetei mbatera? A'reki ġa ko okoteheve'ga, ei ġa. Jesusva'ea pavēi reki ġa ndekoi jipi onhimbo'eavo, ei ġa ojohupe.

¹⁴Omboja pota ġa mbatera Pedro'ga ndehe novīa. Emo ika'nauhūgwe-ra'ga repiaga ġa nde'ia'javi ga aġaturo ġwaramo ġa pyri. ¹⁵Kiro ġa Pedro'ga mondoukari na'ē ojihugwi. Igwete ġa nhomonhi'inh'i'igi upa.

¹⁶—Marā po ti nhande ġa nderekoi nehē naerū? ei ġa ojohupe. A'reki Pedro'ga oapo tuhē ahemonhimomby'ava'ea Jerusalémmeve'ga ndovaki, ei ġa. “Ġa ndoapoi,” nhande ndia'ei. A'reki jukwaha ġa pe nhaporemo ika'nauhūve'ga po'aġatua, ei ġa ojohupe. ¹⁷Xanhi'igahyahi ti ġa pe a'ero ġa mombiga tomomhimoanhanyeme ti he'yjuhuve'ga pe, ei ġa. Xa'e ti ġa pe tonhi'iga'javyme ti ġa ġa pe Jesusva'ea renoina, ei ġa ojohupe.

¹⁸A'ero ġa Pedro'ga mbuhura'javi ojipyri. Igwete ġa nhi'igahyi ġa pe novīa.

—Tapenhi'iga'javi'i ti Jesusva'ea renoina ġa mbo'eavo ahe rehe, ei ġa Pedro'ga pe novīa.

¹⁹Emo Pedro'ga e'i ġa pe João'ga pavēi:

—Marā naerū? ei ġa. Toroko po ti ore penhi'iga rehe orokoe'yma Tupana'ga nhi'iga rehe hamo naerū? A'ea po pyry Tupana'ga pe naerū? Pejapyaka katu ti ikwahava, ei ġa ġa pe. ²⁰Oro ore, noromombe'upigi tuhē reki oronhimbiepiaga oronhimienduva no, ei Pedro'ga ġa pe.

²¹Koji'i ġa nhi'igahyahi Pedro'ga pe a'ero.

—Pepige'ymame po ti ore pe nupanupāukari nehē, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa ġa mo'ēukari ġa mondouka. Nonupāukari reki ġa ġa. A'ereki he'yjuhuve'ġa horyory pa Pedro'ġa ndehe Tupana'ga mboheteavo ahemon-himomby'ava'ea rehe. ²² A'ereki he'yi kwara quarenta kwara ika'nauhūve'ga rehe Pedro'ġa ga mopo'amame.

Jesus'gareheva'ea onhi'i Tupana'ga pe

²³ Igwete ġa Pedro'ġa mo'ēukari ġa mondovo. A'ero Pedro'ġa hoi jara'ġa pyri Jesus'gareheve'ġa pyri. Igwete ġa imombe'upavi ġa pe ikwava'ēhara'ġa nduvi-hava'ġa nhi'ġa ojive xava'eve'ġa nhi'ġa no. ²⁴ Henduvirē onhopavēi ġa nhi'ġi opojkakaharete'ga pe Tupana'ga pe.

—Ereapo pa nde yvaga, vyva, paranauhūa, ipypeva'ea reheve po rimba'e, ei ġa Tupana'ga pe. ²⁵ Eja'uva pyvō nde ejiheva'ea monhi'i hako Daviva'ea ore-ramonhava'ea. A'ero ahe ei:

“Maraname israelitas'ġarūive'ġa nhimboahivuhui
nhandepojkakaharete'ga pe Tupana'ga pe?

Maraname ġa ndeaporoġitatehuhuro naerū?” ei Daviva'ea hako, ei ġa
Tupana'ga pe.

²⁶ “Vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ojatyka upa.

Omovahī ġa Tupana'ga remimbuhurukara'ga no Cristo'ga,” ei ahe hako.

²⁷ A'ea Jesus'gareheve'ġa ei onhi'ġame Tupana'ga pe. Igwete ġa ei ga pe no:

—A'iti tuhē ġa jatykai nemoirūhara'ga movahiamo Jesus'ga movahiamo ikwehe. Ga pyry hete reki neremimbuhurukara'ga, ei ġa Tupana'ga pe. Emo Herodes'ġa ojatyka avo Jerusalēm me Pōncio Pilatos'ga pavēi ikwehe. Israelitas'ġa ojatyka israelitas'ġarūive'ġa no Jesus'ga movahiamo, ei ġa Tupana'ga pe. ²⁸ Ojikwe nde ei: “Nahanahā ti ġa ndekouhui nehē,” ere nde hako. A'ereki nde ndepopoaka javo jupe, ei ġa. Na tuhē reki ġa ndekoi a'ero, ei Jesus'gareheve'ġa Tupana'ga pe.

²⁹ —Ehepia kiro ġanhi'ġahya ore ve oji'i. “Pe Jesus'ga mombe'upige'ymame toponupanupāuka po ti ore pe nehē,” ei ġa ore ve oji'i, ei ġa Tupana'ga pe. Ore poko ti a'ero toromombe'u katu ti nenhi'ġa Jesus'ga mombe'gwovo ġa pojihuve'yma nehē. A'ereki ore ndereheva'ero oroko, ei ġa ga pe. ³⁰ Ehepiuka ti ejipopoakara imombiga avove'ġa tetirūa ġa hugwi, ei ġa. Eapouka ti ore ve ahemonhimomby'aheteva'ea Jesus'ga popoakarimo. A'ereki ga pyry hete nemoirūhara'ga, ei Jesus'gareheve'ġa ga pe.

³¹ Ga nhi'imbavirē ga pe kiro iġwyġwyġwyġwymi onga – perope ġa ojatyka ipype. Igwete Tupana'ga ra'uva ġa pojykapavi ġa nderekokatuavo. A'ero ġa imombe'ui Tupana'ga nhi'ġa ojipe'ġa pojihuve'yma.

Jesus'gareheva'ea oma'ema'ē ombatera ojohupe

³² Kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe – kiro ġa jihe'akatuheitei ojogwehe onhi-mongyavo. Ojo'jajo'ja hete ġandeaporoġita. Nde'i ġa ombatera pe ndeapoa rūi. A'ereki ġa oma'eġatu ombatera ojohupeupe nhandeapoa javo jupe. ³³ Tupana'ga popoakahetea rerekovo Jesus'ga moirūhara'ġa imombe'ui opojkakaharete'ga mbogweravagwera Jesus'ga mbogweravagwera. Igwete Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nhaporemō. ³⁴⁻³⁵ Kiroki ġa gwereko onga, kiroki ġa gwereko vyva – ġa omondomondo a'ea itambere'ia pyhyga. Igwete ġa heruri

itambere'ia Jesus'ga moirūhara'ga pe toma'e ti ga imbatere'ỹve'ga pe javo. Nurā ndogwerekoa'javi gapyteri pe imbatere'ỹve'ga. A'ereki ga herekoe'y-mame ojipe'ga imondoi mo ga pe.

³⁶ José'ga na jitehe imondoi ogwyrā itambere'ia rehe herua. Ga ko levitaramo ypa'omeva'ero Chiprepeva'ero. Jesus'ga moirūhara'ga ono Barnabé ga rehe. Garera pe nhande ei: Ga mbohory ga. ³⁷Igwete ga imondoi ogwyrā itambere'ia herua Jesus'ga moirūhara'ga pe toma'e ti ga ga pe javo.

Ananiasva'ea Safirava'ea pavēi

5 ¹ Aerē ko Ananiasva'ea na jitehe novīa. Ahe imondoi ogwyrā itambere'ia pyhyga ġwembirekova'ea pavēi Safirava'ea pavēi. ² Ananiasva'ea opojyka reki jara ojive imombytavo inoġa ojipyri. Jara ahe gweru Jesus'ga moirūhara'ga pe aru pa ji itambere'ia javo tehe ga pe. Aherembirekova'ea Safirava'ea okwaha hete ahe'mbea. ³ Igwete Pedro'ga ei Ananiasva'ea pe:

—Maranuhūrame nde erepojyauka ejeaporoġita Satanás'ga pe e'mbero Tupana'ga ra'uva pe? A'ereki nde eremombytauhi jara ejive egwyrā kwepykava, ei Pedro'ga ahe ve. ⁴ Ndeapoa tuhē ko ndegwyrā imondoa renonde. Imondorē ikwepykava na jitehe ndeapoa no, ei ga ahe ve. Maranuhūrame nde reaporoġitate'varuhuro e'mbero aru pa ji javo tehe? ei ga Ananiasva'ea pe. Yvyakotyve'ga pe jate rūi nde mbero. Tupana'ga pe nde mbero, ei Pedro'ga ahe ve.

⁵ Henduvame ganhi'īga Ananiasva'ea manoi o'a upa. Okyhyji pa hete ga a'ero ikwahavame ahemanoa. ⁶ Igwete ipyahuve'ga nduri ahera'oa mamana tapy'ynhapira pyvō. Igwete ga ahe rerohoi ahe tyma.

⁷ Koiramehe aherembirekokwerava'ea ruri Pedro'ga pyri no Safirava'ea. Ndokwahavi ve ahe ġwembirekova'ea manoa. ⁸ Igwete Pedro'ga ei Safirava'ea pe:

—Emombe'u katu ji ve. Maramomi ikwepykava pe imondorame egwyrā? Momi tuhē oji'i?

—Momi tuhē itambere'ia, ei ahe ga pe o'mbero.

⁹ Igwete ga ei:

—Maranuhūrame pe ememei novīa: “Tihepia ti nhande imoandyandyi Tupana'ga ra'uva”? ei Pedro'ga ahe ve. Kiro ki ga u – kiroki ga gweroho nere-mbirekova'ea tyma, ei ga. Ahe javijitehe po ti ga nde rerohoi nde tyma nehē no, ei Pedro'ga ahe ve.

¹⁰ Nanime Safirava'ea manoi o'a upa a'ero gapya pyri. Igwete ipyahuve'ga nduri ahe repiaga. Igwete ga ahe rerohoi ahe tyma aherembirekova'ea pyri ahe mbojoyvya. ¹¹ Okyhyji pa hete ga a'ero Jesus'gareheve'ga ojipe'ga no henduvame ahemanoa.

Jesus'ga moirūharava'ea oapo ahemonhimomby'ava'ea

¹² Igwete Jesus'ga moirūhara'ga japojaipo ahemonhimomby'ava'ea pevove'ga pyteri pe. Igwete Jesus'gareheve'ga nhimono'ombavi jipi ojihe'akatuavo ojogwehe ojatykahavuhua pype – perope onga rembe'yvuhu pe Salomāova'ea apoa pe. ¹³ Ojipe'ga e'ie'i ga pe pyri hete ga javo novīa. Emo ojikoge'y-mame Jesus'ga rehe ga ipojihuvi ojihe'are'yma ga ndehe. ¹⁴ Igwaigwavete reki ojipe'ga jikogi Jesus'ga rehe ojihe'a ga ndehe onhimongyavo akwaimbae'ga

kunha'ga no. ¹⁵ Ahemonhimomby'ava'ea repiaga pevove'ga ga nderuri itetirüave'ga. Igwete ga ga no'gi pea rupi gakupeupava rehe. "Ga ndekorame vehevi Pedro'ga a'gi pe jate ga kwavame, opi po ti gatetirüa ga hugwi nehê," ei ga. ¹⁶ He'yjuhuve'ga gwerugweru itetirüave'ga anha'ga rembipojy kahara'ga no. Gweru ga ga ojipejipea hugwi Jerusalémpyiriva'ea hugwi. A'ero itetirüave'ga nhimohigatugatupavi. Anha'ga jipe'apavi ga hugwi.

Ahe ombohahy Jesus'ga moirüharava'ea pe

¹⁷ Igwete ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga nhimyröi Jesus'ga moirüharaga'ga ndehe Pedro'ga ndehe. Gareheve'ga na jitehe onhimyrö ga ndehe no saduceus'ga. ¹⁸ Nurä ga Pedro'ga pyhygukari ga mongiuca cadeia pype. ¹⁹ Emo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri ypytunimo ga pyri cadeia pype hovapytymba'voga ga pe ga nenohema jugwi. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

²⁰ —Hepejigwovo kiro pejatykahavuhua rokari pe penhi'ama. Pe'ji ti pevove'ga pe: Pejikogame Jesus'ga rehe po ti ga imbopyahui pejeaporo'gita nehê, pe'ji ti ga pe, ei ga Pedro'ga pe.

²¹ Gwendu katu ga Tupana'gapyrive'ga nhi'iga. Igwete Pedro'ga hoi ko'ega-tue'yma rupi gajatykahavuhua rokari pe ga mbo'eavo.

A'ea ja ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga ruri ojiheve'ga pavêi. Igwete ga jara'ga mbojatykapavi. Judeus'ga mo'gitaharamo ga guardas'ga mondoukari cadeia pype togweru ti ga Pedro'ga javo novia. ²² Emo ovahemame cadeia pe guardas'ga ndohepiagi reki Pedro'ga. A'ero ga jivyri imombe'gwovo.

²³ —Avi ga ahâ pevo! ei guardas'ga ga pe. Gwovapyty'gatu po ga novia, ei ga. Pero hepiakatuhara'ga âtehei hovapytymbava pyri, ei ga ga pe. Igwete ore hovapytymba'vogi tiroho ti ga javo novia. Emo ga nduvi reki ipype! ei guardas'ga imombe'gwovo ga pe.

²⁴ Henduvame guardas'ga nduvihavuhu'ga nhimomby'apavi ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pavêi.

—Marä po ti nehê naerü? ei ga ojohupe.

²⁵ Nanime ojipe'ga ruri ga pyri Pedro'ga mombe'gwovo ga pe:

—Akoja'ga – kiroki ga pe ga mondouka ga mongiavo cadeia pype kirame raji'i novia – kiro ga ga mbo'embo'ei o'ama nhandejatykahavuhua rokari pe, ei ga ga mombe'gwovo ga pe.

²⁶ A'ero guardas'ga hoi gwuvihavuhu'ga rupi Pedro'ga nderua. Maymbeve ga Pedro'ga nderuri ga nderekovo. A'ereki ga okyhyji he'yjuhuve'ga hugwi. "Pedro'ga pyhygahyrame po ti ga nhande api nehê," ei ga ojohupe.

²⁷ Igwete ga hoi ga nderua ga mo'ama judeus'ga mo'gitahara'ga ndovai pyteri pe. A'ero ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga ei Pedro'ga pe:

²⁸ —"Tapembo'ei ti ga Jesusva'ea remimbo'ea rehe," oro'e ko ore pe me oji'i novia, ei ga. Emo pe pemonhimoanhanha penhimbi'ea Jerusalémmeve'ga pe nhaporemo, ei ga ga pe. Igwete pe imbojapotaruhui Jesusva'ea manoagwera ore rehe no, ei ga ga pe.

²⁹ Igwete Pedro'ga ei ga pe jara'ga pavêi Jesus'ga moirühara'ga pavêi:

—Tupana'ga nhi'iga po ore hendukatui yvyakotyve'ga nhi'iga hohe hamo, ei ga. ³⁰ Tupana'ga rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Gaha koi ombogwera Jesus'ga gamanoa hugwi pe ga jukarê ga mbovyrukarama yva rehe ikwehe, ei Pedro'ga ga pe. ³¹ Tupana'ga omongo Jesus'ga ojipyri a'ero ga mongovo

nhanderuvihavuhuhetero. Ga omongo Jesus'ga nhanembopiro'yharamo no, ei ġa. Tupana'ga e'i: "Togwerojijyjijyuka po ti ga israelitas'ga ndeaporoġita topohi ti ġa okote'varuhua hugwi. Tomombo po ti ga ġandekote'varuhua a'ero ġa mbopiro'yavo jugwi," ei Tupana'ga, ei ġa ġa pe. ³² A'ea ore oromombe'umbe'u ġa pe. Tupana'ga ra'uva na jitehe okwahavuka ġa pe no. A'ereki gwa'uva Tupana'ga ombuhuruka onhi'ġa rendukatuhara'ga pyri, ei Pedro'ga ġa pe.

³³ Ganhi'ġa renduvame judeus'ga moġitahara'ga nhimboahihetei Pedro'ga pe. Igwete ġa ei ojohupe:

—Marā po ti nhande ġa nderekoi ġa jukavo nehē, ei ġa ojohupe.

³⁴ Kiro ġapyteripeve'ga po'ami a'ero Gamaliel'ga. Ga ko fariseu'ga. Moisés-va'ea remimbo'eagwera rehe ga ġa mbo'embo'e jipi. Ga nhaporemō e'i pyry hete ga pe. Kiro ga po'ami ġapyteri pe a'ero Gamaliel'ga. Igwete ga Pedro'ga mondoukari na'ē pea hugwi. ³⁵ Ga horē ga ei jara'ga pe:

—Israelitasramo pejapyaka katu na'ē ti penhimbohovajara rehe, ei ga.

³⁶ A'ereki ymya ko Teudasva'ea uhu ikwehe jihi ko penduvihavamo ako kiro javo. He'yjuhu reki ġa quatrocentos ko ġa jikogi ahe rehe a'ero okovo ahe rupi, ei ga ġa pe. Emo ojipe'ga ahe jukai, ei ga. A'ero ahereheve'ga kwaki'okatukatui ikwehe. Ahana'ja reki ahereheve'ga a'ero, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo ġa pe.

³⁷ —Aerē Judasva'ea ruri ikwehe Galiléiapeve'ga gwyripeva'ea ikwehe, ei ga. A'ea rupi huvihavuhu'ga okwatijapavuka nhanderera inoġauka, ei ga ġa pe. Igwete Judasva'ea ruri onhimbopogweuka he'yjuhuve'ga pe timovahi nhanderuvihavuhu'ga javo. Emo ojipe'ga ahe jukai. Ahereheve'ga kwaki'opavi reki ikwehe, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo ġa pe. ³⁸ Nurā ji ei pe me kiro: Tapeavykyi ti Pedro'ga. Na ġa ndekoi jate, ei ga. Po vyakotyve'ga ndeaporoġita rupi ġa ġa mbo'ei ġa nderekovo, a'ero po ti aerē momina nehē, ei ga ġa pe. ³⁹ Po Tupana'ga reaporoġita rupi Pedro'ga ġa mbo'ei, a'ero po ti pe nape-mombigi tuhē Pedro'ga nehē. Pe po ti Tupana'ga movahi nehē, ei ga. Tapeavykyi ti Pedro'ga a'ero, a'e ji pe me, ei Gamaliel'ga ġa pe.

Oho reki ġa Gamaliel'ga nhi'ġa rupi a'ero Pedro'ga jukaukare'yma. ⁴⁰ Igwete ġa Pedro'ga mbuhurukara'javi ġa nupanupamouka mbiara pira apopyra pyvō.

—Tapenhi'ġa'javi ti Jesusva'ea renoina, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa ġa mo'ēukari a'ero ġa mondovo. ⁴¹ Igwete Pedro'ga hoi judeus'ga moġitahara'ga hugwi. Horyory reki ġa hahyva'ea rehe ogwovo. A'ereki ġa e'i ojohupe: "Tupana'ga e'i reki nhande ve: 'Pepyry hete pe. Nurā ko pyry pe ikwahavi hahyva'ea Jesus'ga repyga,' ei Tupana'ga nhande ve," ei ġa. Nurā Pedro'ga ndoryndoryvamo hahyva'ea kwahava ogwovo. ⁴² Nane'ymi ġa hoġa-hoi ojipe'ga mbo'eavo Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. Ojatykahavuhua rokari pe ġa hoi. Ojipe'ga'pe'ga nonga pe ġa hoi no Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe.

Seteva'ea opoko Jesus'ga moirūharava'ea

6 ¹ Igwaigwawete ojipe'ga jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo. Aerē ġa nhonhi'ġayvari reki judeus'ga. Kiroki ġa grego ġanhi'ġa – ġa onhi'i-ġahy ġa pe – kiroki ġa aramaico ġanhi'ġa.

—Ga ndoporakakatui aherembirekokwera'ga, ei ġa ġa pe. Nomondokatu ġa orere'ya'ga pe mbatera ma'ema'ērame jipi, ei ġa – kiroki ġa grego ġanhi'ġa.

²Igwete Jesus'ga moirūhara'ga dozeve'ga henduvi ġanhonhi'igayvara. A'ero ġa Jesus'gareheve'ga mbojatykapavi ojipyri. Igwete ġa ei ġa pe:

—Oreirū, ndoropohiri po ore Tupana'ga nhi'igā momba'ua hugwi hamo ima'ema'eamo mbatera ġa pe hamo, ei ġa ġa pe. ³Nurā ti pemo'ē nhandere'y-ja'ga toma'ema'ē ti ġa mbatera ġa pe, ei ġa. Nanongara'ga ti pemo'ē. Ojipe'ga e'i ġa pe: “Ġa pyry hete ikwahaheteavo,” ei ġa. “Tupana'ga ra'uva ġa pojyka hete ġa mongokatuavo,” ei ġa ġa pe. Nanongara'ga ti pemo'emo'ē ġa mongovo seteve'ga, ei dozeve'ga ġa pe. Ġa pe po ti ore ima'ēukari a'ero nehē imondokatuuka mbatera aherembirekokwera'ga pe nehē. ⁴Ore po ti oromombe'u Tupana'ga nhi'igā ojipe'ga pe jipi nehē, ei ġa. Oronhi'inhi'ī ti ore Tupana'ga pe nehē no, ei dozeve'ga ġa pe.

⁵—Kwa, ei jara'ga ġa pe. Toromo'ē ti ġa a'ero.

Seteve'ga ġa ġa mo'ēi a'ero. Estêvāova'ea pe ġa e'i. A'ereki ahe ojiko hete Jesus'ga rehe. Tupana'ga ra'uva ahe pojyka hete ahe rerekokatuavo. Ojipe'ga ġa ġa mo'ēi no Filipe'ga, Prócoro'ga, Nicanor'ga, Timom'ga, Pármenas'ga, Nicolau'ga. Antioquiapeva'ero ko Nicolau'ga oko. Onhimongo ga judeuramo okovo ikwehe. ⁶Seteve'ga ġa ġa mo'ēi a'ero. Igwete ġa ġa nderuri Jesus'ga moirūhara'ga pyri. A'ero ġa nhi'igā Tupana'ga pe seteve'ga ndepyga. Igwete ġa pokogi seteve'ga akaġa rehe toporavyky ti ġa mbatera ma'eamo javo.

⁷Igwaigwavete Jesus'ga moirūhara'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'igā ojipe'ga pe. Igwaigwavete ġa hendukatui ganhi'igā a'ero ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo Jerusalém me. He'yjuhuve'ga ojiko Jesus'ga rehe no mbatera kwava'ēhara'ga.

Judeusva'ea ruvihavava'ea opyhyguka Estêvāova'ea

⁸Igwete Tupana'ga imombyryvi Estêvāova'ea pe. Igwete ga ahe mbopo-poakarukahetei japovouka ahe ve ġamonhimomby'ava'ea ġapyteri pe. ⁹Aerē judeus'ga nduri Estêvāova'ea pyri ahe movahiamo – kiroki ġa cidade de Cire-nepeve'ga cidade de Alexandriapeve'ga no. Ġajatykahava pe ġa ei Ipiro'yve'ga apoa. Aerē ġa nduri Estêvāova'ea pyri Cilíciapeve'ga gwyripeve'ga pavēi Ásiapeve'ga gwyripeve'ga pavēi no. Ġa ko judeus'ga jitehe. Igwete ġa nhi'igayvari Estêvāova'ea pe. ¹⁰Emo Estêvāova'ea okwaha hete ġa nhi'ikwepyga. A'ereki Tupana'ga ra'uva okwahavuka ga pe. Nurā ġa nonhi'igayvara'javī ahe ve. ¹¹A'ero ġa ojipe'ga monhi'igukari ġa mo'mbeavouka itambere'ia mondovo ġa pe. Nurā ġa ei o'mbero:

—Orohendu ore Estêvāo'ga ete'varuhua Moisésva'ea pe Tupana'ga pe no, ei ġa o'mbero.

¹²Nahā ġa ojipe'ga momymomyi. Ġa xava'eve'ga momymomyi, judeus'ga mbo'ehara'ga momymomyi no. Nurā ġa nduri Estêvāova'ea pyri ahe pyhyga ahe rerogwovo judeus'ga moġitahara'ga pyteri pe ahe mo'ama. ¹³Igwete ġa ojipe'ga mo'mbeukari. A'ero ġa ei o'mbero:

—Estêvāo'ga ndopigi o'te'varuhuvavo nhandejatykahavuhua pe jipi – a'ea nhaneramonhava'ea okwava'ē Tupana'ga pe hako, ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe ga ete'varuhui jipi no, ei ġa o'mbero. ¹⁴Orohendu ore ganhi'igā oji'ī, ei ġa, ahe momba'urame oji'ī – kiroki ahe Nazarépeva'ero oko Jesusva'ea, ei ġa. “Jesus'ga po ti omondurunduru nhandejatykahavuhua nehē,” ei Estêvāo'ga oji'ī, ei ġa o'mbero ġa pe. “Jesus'ga po ti nhande mongoukari

hajiheva'ea rehe. Ga po ti nianemongoukari nhaneramonhava'ea remimbo'ea-gwera rehe – kiroki a'ea rehe Moisésva'ea ombo'embo'e nhaneramonhava'ea," ei Estêvão'ga oji'i, ei ġa o'mbero ġa pe.

¹⁵Kiro judeus'ġa moġitahara'ġa Estêvão'ea repiahetei oina. Aherova ko Tupana'gapyrive'ġa ndova javijitehe ġa pe ġwendy'javamo.

Estêvão'ea omombe'u Abraão'ea

7 ¹Igwete ikwava'ehara'ġa nduvihavuhu'ga ei Estêvão'ea pe:
—A'iti nde ei poha? ei ga ahe ve.

²Igwete Estêvão'ea ei ymyahūva'ea mombe'gwombe'gwovo ġa pe a'ero:

—Nhiirū, peymyana, pehendu ti nhinhi'ġa, ei ahe. Tupana'ga onhimbou-kwaha gwuvihavuhuhetero, ei ahe. Igwete ga jipiukari nhaneramonhava'ea pe Abraão'ea pe hako. A'ea rupi ahe ndohoi ve cidade de Harā me. Mesopotāmiapeva'ea gwyri pe Abraão'ea ruvi hako, ei ahe. Igwete Tupana'ga jipiukari Abraão'ea pe. ³Igwete ga ei ahe ve: “Heregwovo kiro egwyrā hugwi eje'yja'ġa ndeja,” ei ga ahe ve. “Ahepiuka ti ji nde ve hajiheve'ġa gwyrā nehē. Pevo ti eho,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Estêvão'ea imombe'gwovo ġa pe.

⁴—A'ero Abraão'ea hoi Caldéiapeva'ea gwyrā hugwi a'ero hako. Harā me ahe hoi upa, ei ahe. Ahepo'ria manorame Tupana'ga ahe mbuhurukari kokoty – perope xaju, ei Estêvão'ea ġa pe. ⁵A'ea rupi Tupana'ga ndopojoykaukari'i'i ve Abraão'ea pe ahegwyrā. Emo Tupana'ga e'i ahe ve: “Aerēji ti ji imondoi avova'ea nde ve ndegwyrāmo nehē nerymymino'ġa gwyrāmo nehē no – kiroki ġa ndepy'rovove'ġa,” ei ga ahe ve, ei ahe. Ahe ra'yre'ymame Tupana'ga ei ahe ve, ei ahe imombe'gwovo judeus'ġa moġitahara'ġa pe.

⁶—Nahā Tupana'ga ei Abraão'ea pe no: “Aerēji ti nerymymino'ġa hopavi agwa hugwi nehē. A'ero po ti ġa nduvi hajiheve'ġa gwyri pe nehē,” ei ga ahe ve, ei ahe. “Pevove'ġa po ti ġa mboporavykyuhui ojive ojigwaraita ġa ndehe nehē ġa mbopiro'ye'yma ojihugwi nehē,” ei Tupana'ga. “He'yjuhwa rupi quatrocentos kwara rupi po ti ġa jigwarajuhui ġa ndehe nehē. ⁷Aerē po ti ji imbohahyi ġa pe nerymymino'ġa ndepyga nehē,” ei ga Abraão'ea pe. “Aerē po ti nerymymino'ġa jivyri ua ji mboheteavo kokoty jitehe nehē,” ei ga ahe ve hako, ei Estêvão'ea imombe'gwovo ġa pe.

⁸—Aerē Tupana'ga ea'javi Abraão'ea pe hako, ei ahe. “Hendukaturame nhinhi'ġa ejive po ti nde ikytiukari enhakwanhapira nehē,” ei Tupana'ga. “Ekyti ti eja'yra'ġa nakwanha pi'ria no,” ei ga. “Ndera'yra'ġa na jitehe tokyti gwa'yra'ġa nehē no,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe. “Nahā ti a'ero,” ei Abraão'ea ga pe, ei Estêvão'ea imombe'gwovo. Aerē Abraão'ea ra'yramo. Isaque ahe ono gwa'yrava'ea rehe, ei ahe. Oito okirirē Abraão'ea ikyti ipita'ngiva'ea pi'ria a'ero. Aerē Isaqueva'ea na jitehe okyti gwa'yrava'ea Jacóva'ea, ei ahe. Aerē Jacóva'ea ta'ya'y no. Doze ko ahera'yrava'ea nhaneremboypya, ei ahe. Igwete Jacóva'ea okytikyti gwa'yrava'ea no, ei Estêvão'ea imombe'gwovo ġa pe.

Estêvão'ea omombe'u Joséva'ea

⁹⁻¹⁰—Aerē Jacóva'ea ra'yrava'ea nhimyrōi oirūva'ea rehe Joséva'ea rehe hako, ei ahe. Nurā ahe Joséva'ea pyhygi ahe mondovo hajiheva'ea pe itambere'ia kwepygauka toporavyky ti ga ġa pe javo, ei ahe. Igwete hajiheva'ea

Joséva'ea rerohoi a'ero ogwyrí pe Egito pe. Pevova'ea Joséva'ea mboporavyk-yuhui hako. Ahe jigwarairame Joséva'ea rehe Tupana'ga gwereko katu ahe mbopiro'yavo hahya hugwi nhaporemo, ei Estêvão'ea ga pe. Faraóva'ea ko Egitopeva'ea ruvihavuhuro oko hako. Joséva'ea kwahavame Faraóva'ea e'i ahe ve: "Pyry hete ga." A'ereki Tupana'ga ahe arôuka Faraóva'ea pe, ei Estêvão'ea. Tupana'ga okwahaheteuka mbatera Joséva'ea pe no. Nurã Faraóva'ea ahe mongoi governador'ea hako. Igwete ahe ei Joséva'ea pe: "Ji moirũ ti ga ndepiakatuavo jigwyrípeve'ga. Ehepia katu pa ti nhimbatera ji ve no," ei ahe Joséva'ea pe hako, ei Estêvão'ea imombe'gwovo.

¹¹—Aerẽ Egito pe ipapavi aheremitymagwera. Canaãmeva'ea gwyrí pe opa pa aheremitymagwera no, ei ahe. Tiruahũ hete ahe ve a'ero. Ndogwereko'javi mbatera nhaneramonhava'ea pe Canaã me a'ero, ei Estêvão'ea. ¹²Emo ojipeva'ea omombe'u Joséva'ea ruvava'ea pe Jacóva'ea pe. "Gwerekoga mbatera Egito pe," ei ahe imombe'gwovo. Nurã Jacóva'ea gwa'yrava'ea mondonãei pevo peho ti mbatera pyhygauka nhande ve javo. A'ero ahe hoi herua opo'ria pe, ei ahe. ¹³Mominame ahe hoa'javi tipyhy javo. A'ea rupi Joséva'ea jikwahavukari oirũva'ea pe. A'ero Faraóva'ea Joséva'ea re'yjava'ea kwahavi no, ei ahe. ¹⁴Igwete Joséva'ea oirũva'ea mondoajavi opo'ria pyri gwe'yjava'ea pyri tuhu pa ti ga ji pyri Egito pe javo. He'yi aheryjava'ea, setenta e cinco ko ahe, ei Estêvão'ea imombe'gwovo ga pe. ¹⁵Igwete Jacóva'ea hoi Egito pe a'ero. Pevo ahe manoi. Aerẽ pevo jitehe ahera'yrava'ea manoi no nhaneramonhava'ea, ei ahe. ¹⁶Aerẽ aheryminova'ea ahera'oa rerohoi Canaã me inoga itaruviavuhua kwaruhu pe hako – perope Siquém me Emorva'ea re'yjava'ea gwyragweri pe. Ymya Abraão'ea opyhy pevova'ea vyva Emorva'ea re'yjava'ea hugwi itambere'ia mondovo ahe ve.

Estêvão'ea omombe'umbe'u judeus'ga moġitahara'ga pe. Igwete ahe ei no: ¹⁷—Aerẽ Jacóva'ea rymynova'ea nhimohemyhãi hete onhimongyavo Egito pe hako nhaneramonhava'ea, ei ahe. Kiro ihoġwerĩ nhaneramonhava'ea hohava apiavo pea hugwi a'ero. A'ereki ymya Tupana'ga omombe'u nhoġwenonde Abraão'ea pe ahehoaġwama, ei ahe. ¹⁸Ahehoa rupi ojipeva'ea ko oko Egitopeva'ea ruvihavuhuva'ea. Ahe ndokwahavi Joséva'ea. ¹⁹Igwete ahe nhaneramonhava'ea moandyandyi ojigwarajuhavo ahe rehe, ei Estêvão'ea imombe'gwovo. Igwete ahe nhaneramonhava'ea mbopohirukari ahera'yrava'ea hugwi ipita'ngiva'ea hugwi ahe momboruka tomano ti penda'yra'ga javo, ei ahe.

Estêvão'ea omombe'u Moisés'ea

²⁰—A'ea rupi Moisés'ea ari hako. Ipita'ngiva'ea ikatu'i hete, ei ahe. Trẽs jahya rupi ipita'ngiva'ea ka'mbui opo'ria ronga pype novã. ²¹Emo ahe'yem-bora ahe noġame mytuẽ me Faraóva'ea ra'yrava'ea ahe pojykai ojive ahe rerekokatuavo jira'yra'ga javo ahe ve, ei ahe. ²²Aerẽ Egitopeva'ea Moisés'ea mbo'embo'ei jipi ikwahavuka pa ahe ve. Igwete Moisés'ea ikwahahetei mbatera mombe'gwovo japokatuavo mbatera, ei ahe.

²³—Aerẽ he'yi kwara quarenta kwara Moisés'ea rehe, ei ahe. Igwete ahe ei ovytyteri pe: "Taho ti ji jire'yja'ga ndepiaga israelitas'ga ndepiaga," ei Moisés'ea hako, ei ahe. ²⁴Ahe horame Egitopeva'ea rekote'varuhui Moisés'ea re'yjava'ea rehe. Hepiagame Moisés'ea hoi gwe'yjava'ea pyri ahe repyga

Egitopeva'ea juka, ei ahe. ²⁵A'ereki Moisésva'ea e'i oyvyteri pe: "Jire'yja'ga po okwaha nhiremimbopiro'ya'gwama Egitopeva'ea hugwi," ei ahe novia. "E'i po ġa ji ve: 'Moisés'ga pe po ti Tupana'ga nhande mbopiro'yukari Egitopeve'ga hugwi nehē,' e po ġa ji ve," ei Moisésva'ea novia. Emo Moisésva'ea re'yjava'ea ndokwahavi ve a'ea okovo, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe.

²⁶—Ko'emame ohoa'javame Moisésva'ea gwe'yjava'ea repiagi ahe jogwayvarama, ei ahe. Igwete Moisésva'ea hoi tambojogwereko katu ġa javo novia. "Penhoirũ pe novia," ei ahe. "Maranuhũrame pe jogwayvaruhui naerũ?" ei Moisésva'ea gwe'yjava'ea pe, ei ahe. ²⁷Emo ahe – kiroki ahe oko te'varuhu oji-peva'ea pe – ahe Moisésva'ea moanhani ahe mondovo. Igwete ahe ei Moisésva'ea pe: "Nanemongoukaruhui ġa oreruvihavamo. Ġa nde'i nde ve: 'Juizramo nde rekoi ġa pe tere'e katu ti ġandeaporoġita pe,' jave'yma nde ve," ei ahe. ²⁸"Kiram nde Egitopeva'ea jukai oji'i. Kiro nde ji jukapotaruhui no naerũ?" ei ahe Moisésva'ea pe, ei ahe. ²⁹Ahenhi'ġa renduvame Moisésva'ea ka'nhyimi ahe hugwi ogwovo. Hajiheva'ea gwyri pe ahe ruvi a'ero Midiã me, ei ahe. Pevo ahe ra'yra'yramo. Dois ahera'yra'va'ea akwaimba'ero, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe.

³⁰—He'yi kwara quarenta kwara Moisésva'ea ruvame pevo hako, ei ahe. Aerẽ yvagipeve'ga jipiukari Moisésva'ea pe ongae'yi me vytyruhua ppyvo Sinai ppyvo, ei ahe. I'yva pype ga jipiukari Moisésva'ea pe ikaja pytera pype. ³¹Hepiagame ahe nhimomby'ai hehe o'ama. "Taho ti jypyvo hepiaga," ei Moisésva'ea, ei ahe. Ohorame ahe henduvi Tupana'ga nhi'ġa a'ero, ei ahe.

³²"Jihi ko Tupanamo ako," ei ga.

"Neramonha'ga ji mbohete.

A'ereki Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete," ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe.

A'ero Moisésva'ea hyhyipavi o'ama. Ahe opojihu hepiaga okyhyjiavo ġwaramo, ei Estêvãova'ea.

³³—Igwete Tupana'ga ei ahe ve: "Ehekyi epyruhua e'ama avo. A'ereki avo-va'ea yvya ji apojyka jijive ji pyri okovo ġwaramo," ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe. ³⁴Igwete ga ei ahe ve no: "Ahepia ji Egitopeve'ga ġigwaraja jireheve'ga ndehe. Ahendu ji jijiheve'ga pytuhemahivuhua hahya rerekovo ġwaramo," ei ga, ei ahe. "Kiro ji jyvi ġa mbopiro'yavo Egitopeve'ga hugwi," ei ga. "Here-gwovo kiro a'ero. Torombojivy ti nde Egito pe jitehe nehē," ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u Moisésva'ea movahiagwera

³⁵Igwete Estêvãova'ea ei ġa pe no:

—Ahere'yjava'ea omovahĩ a'ero Moisésva'ea hako. "Nanemongoukaruhui ġa oreruvihavamo," ei ahe. "Ġa nde'i nde ve: 'Juizramo nde rekoi ġa pe tere'e katu ti ġandeaporoġita pe,' jave'yma nde ve," ei ahe Moisésva'ea pe hako, ei ahe. Moisésva'ea jitehe reki Tupana'ga ahe mondoi ahe mongovo aheruvihavamo ahe mbopiro'yharamo Egitopeva'ea hugwi, ei ahe. Tupana'ga omondouka Moisésva'ea pyri yvagipeve'ga – kiroki ga ojipiuka ahe ve i'yva pype ikaja pytera pype. Tupana'ga omondouka ga monhi'ġa Moisésva'ea pe. Nahã Tupana'ga Moisésva'ea mondoukari terembopiro'yuka ti eje'yja'ga javo, ei ahe.

³⁶Igwete Moisésva'ea gwe'yjava'ea rerohei gwupi Egito hugwi. Ahe oapoapo ahemonhimomby'ava'ea Egito pe ypiahu pe no Mar Vermelho pe, ei ahe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Moisésva'ea ahe monhimomby'ai ongae'yi me po rimba'e, ei Estêvão'ea imombe'gwovo.

³⁷—Moisésva'ea jitehe e'i gwe'yjava'ea pe israelitasva'ea pe hako: “Aerē po ti Tupana'ga ojipe'ga mongoi onhi'i'ga mombe'uharamo pe me nehē. Nhaneryminoro po ti ga rekoī nehē ji'jave'ga nehē,” ei Moisésva'ea hako, ei ahe. ³⁸Moisésva'ea oko nhaneramonhava'ea pyteri pe israelitasva'ea pyteri pe a'ero ahe jogwerekorame ongae'yi me hako. Moisésva'ea oko yvagipeve'ga pyri no – kiroki ga onhi'i' ahe ve vytyruhua rehe Sinai rehe, ei ahe. Igwete Tupana'ga imbuhuri onhi'i'ga ahe ve teremombe'u ti jara'ga pe javo. A'ero Tupana'ga imbuhurukari a'ea nhande ve no. Ganh'i'ga ko okoji avuirama, ei Estêvão'ea ga pe.

³⁹—Emo Moisésva'ea nhi'i'ga nhaneramonhava'ea nohendupotari reki, ei ahe. “Xakoyme nhande Moisés'ga rehe,” ei nhaneramonhava'ea hako. “Xajivy po nhande Egitopeve'ga gwyri pe hamo,” ei ahe ojohupe novia, ei ahe. ⁴⁰Igwete Moisésva'ea mbegwerame ua vytyruhua hugwi nhaneramonhava'ea hoi javo Arão'ea pe Moisésva'ea reki'yra'va'ea pe: “Eapoapo ti ha'angava nhaneremimbohete'haramo togweroho ti ga nhande renonde,” ei ahe. “A'ereki akoja'ga – kiroki ga nhande reru Egito hugwi ikwehe – mahā po ga kiro naerū Moisés'ga? Oho hete po ga nhande hugwi,” ei nhaneramonhava'ea novia, ei ahe. ⁴¹A'ea rupi nhaneramonhava'ea japoi yuranuhūa ra'yra ra'angavuhua a'ero gwemimbohete'haramo. A'ero ahe ijukai mbiara ikwava'e'ga jupe, ei ahe. Aerē ahe japoi toryva gwembiapoa pe ha'angava pe timbohete ti a'ea javo jupe. ⁴²Nurā Tupana'ga pohiri nhaneramonhava'ea hugwi, ei ahe. “Tombohete tehe ti ga jaytata'ia a'ero. A'ereki a'ea ga opota hete gwemimbohete'haramo,” ei Tupana'ga, ei Estêvão'ea imombe'gwovo ga pe. A'ea ko Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea okwatija hako nhaneramonhava'ea mombe'gwovo hako, ei ahe. Tupana'ga nhi'i'ga ahe omombe'u ikwatijaramē.

“He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi pe ndekoī ongae'yi me.

Ji ve rūi reki pe ijukai mbiara ikwava'e'ga a'ea rupi,” ei Tupana'ga, ei ahe.

⁴³“Moloque reki pe peroho hyrua pype.

A'ea ko penemimbohete'haramo oko,” ei ga.

“Renfā apoa ra'angava jaytata'ia ra'angava pe peroho pejupi penemimbohete'haramo no.

A'ereki a'ea pe peapo timbohete ti a'ea javo,” ei Tupana'ga, ei ahe.

“Nurā ti ji pe mondohetei cidade de Babilônia rehemō nehē,” ei Tupana'ga hako.

Nahā aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'i'ga, ei ahe.

Estêvão'ea omombe'u onga Tupana'gapeva'ea

⁴⁴Igwete Estêvão'ea ei judeus'ga mo'gitahara'ga pe no:

—Ongae'yi me nhaneramonhava'ea gwereko tenda tapyjamo Tupana'ga pe hako – a'ea pype Tupana'ga ojipiuka ahe ve. A'ereki Tupana'ga e'i jipe Moisésva'ea pe toapo ti ga javo, ei ahe. “Tahepiuka ti ji nde ve yvagipeva'ea. A'ea javijitehe ti eapo tenda a'ero,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe.

⁴⁵Nhaneramonhava'ea gwereko tenda a'ero. A'ea ahe ra'yrava'ea heruri Josué-va'ea pavēi ipojykarama yvya hajiheva'ea hugwi. A'ereki Tupana'ga omondo-mondo aha hajiheva'ea ahégwya hugwi ahe monhamonhahana nhaneramonhava'ea hugwi, ei ahe. Nurā tenda rekoi avo avuirama hako. U ve ahe pyteri pe Daviva'ea ruvame avo, ei ahe. ⁴⁶Daviva'ea gweaporoğitapyryva ġwaramo onhiarōuka Tupana'ga pe. Igwete Daviva'ea ei Tupana'ga pe: “Ta'apo ti onga nde ve. A'ereki nde rehe nhaneremboypya Jacóva'ea ojiko,” ei ahe. ⁴⁷Daviva'ea ra'yrava'ea ki a'e te oapo onga imohina Tupana'ga pe hako Salomāova'ea, ei Estêvāova'ea imombe'gwovo.

⁴⁸—A'erorame tehe nhanderuvihavuhuhete'ga Tupana'ga nduvi yvyakoty-ve'ga nembiaipoa pype, ei ahe. Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea omombe'u a'ea ikwatija hako. Nahā Tupana'ga ei:

⁴⁹“Yvagi pe ji rekoi huvihavuhuro jipi,” ei ga.

“Yvya ko oko tehe ji ve a'ero,” ei ga.

“Marāva'ea pe peapo onga ji ve naerū
topyta ti ga ipype javo?” ei ga.

⁵⁰“A'ereki jihi te tuhē a'apo pa yvaga yvya no,” ei Tupana'ga
nhandepojykaharete'ga hako, ei Estêvāova'ea.

A'ea Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'īga ikwatija hako, ei Estêvāova'ea judeus'ga moğitahara'ga pe.

⁵¹Igwete Estêvāova'ea ei ġa pe no:

—Napeangarihu pe tuhē naerū, ei ahe. Ndapeapyakwapupugihu pe henduvame Tupana'ga nhi'īga. Penamonhava'ea rupi ko pe hoi. Ndapehopotari pe Tupana'ga ra'uva rupi jipi, ei ahe. ⁵²Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea rehe nhaporemō penamonhava'ea jigwarai hako, ei ahe. Igwete penhamonhava'ea ahe jukajukai no – kiroki ahe omombe'u nhoğwenonde pyryheteve'ga rura-ğwama Jesus'ga rurağwama, ei ahe. Kiro pe, pepyhyguka Jesus'ga guardas'ga pe ga jukavouka ikwehe, ei ahe. ⁵³Pe me Tupana'ga ombuhuruka ġwemi-mbo'ea novia ga imondorame ojipyryve'ga pe togweroho ti ġa israelitas'ga pe javo. Emo reki pe napehendukatui, ei Estêvāova'ea imombe'gwovo judeus'ga moğitahara'ga pe.

Ahe ojuka Estêvāova'ea

⁵⁴Henduvame Estêvāova'ea nhi'īga judeus'ga moğitahara'ga nhimboahivuhui ranuhū ahe rehe a'ero. ⁵⁵Emo Tupana'ga ra'uva opojyka hete Estêvāova'ea. A'ero ahe rova vuramo hepiakatuavo yvagi pe. Igwete ahe hepiagi Tupana'ga rendy'jahetea. Ahe hepiagi Jesus'ga ama Tupana'ga koty no. ⁵⁶Igwete Estêvāova'ea ei:

—Pehepia, ei ahe. Ji ahepia yvaga rova pytymba'vogipyra, ei ahe. Ahepia ji ga no – kiroki ga Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri ikwehe. Pevo ga ami Tupana'ga koty, ei Estêvāova'ea ġa pe.

⁵⁷Igwete ġa hapukajahyahivi ojapyakwapyga tihenduvyme ga javo. A'ero ġa nhambavi ahe rehe. ⁵⁸Ġa ahe pyhygi ahe rerogwovo ahe momboa cidade hugwi tiapiapi ga javo. Kiroki ġa e'i oko te'varuhu Estêvāo'ga javo – kiro ġa hekyi opira i'arimova'ea imondovo inoğa Saulo'ga pyri. A'ero ġa ahe apiapi tijuka ga javo. ⁵⁹Oapirame Estêvāova'ea nhi'īgi Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

—Jesus, emondo jira'uva ejipyri yvagi pe, ei ahe.

⁶⁰Igwete ahe ndurugi ġwenpyy'amo oina onhi'iġa mondovo opojy kaharete'ga pe.

—Terembojari ti ġa ndehe ġandekote'varuhuva'ea jiapiagwera, ei ahe ga pe. O'erē ahe manoi upa.

8 ¹⁻²Igwete Saulo'ga ei:

—Na ġa ga jukai tuhē, ei ga.

Kiro Tupana'gareheve'ġa Estēvāova'ea ra'oa rerohoi ityma. Igwete ġa jehe'ohetei ahe rehe upa.

Saulova'ea ojigwarai Jesus'gareheva'ea rehe

A'ea rupi tuhē ojipe'ġa jigwarai hete Jesus'gareheve'ġa ndehe Jerusalm me. Nurā gareheve'ġa kwaki'opavi ġa hugwi ogwovo Judēiapeve'ġa gwyri pe Samariapeve'ġa gwyri pe no. Jesus'ga moirūhara'ġa jate ndohoi upa.

³Oro Saulo'ga, ojigwarajuhu hete ga Jesus'gareheve'ġa ndehe. Igwete ga imbojapiapi ogwovo ġanonga pype ġa pyhyga akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. Igwete ga ġa nderohyryrygi ġa nderogwovo ġa mongiavo cadeia pype jipi.

Filipeva'ea omombe'u Jesus'ga Samaria pe

⁴Okwaki'opavame ogwovo Jesus'gareheve'ġa hoġahoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe ikwehe. ⁵Igwete Filipe'ga hoi cidade de Samaria pe. Pevo ga Jesus Cristo'ga mombe'umbe'u ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga jawo ġa pe. ⁶Igwete ga japojaopi ahemonhimomby'ava'ea ġapyteri pe no. Igwete pevove'ga henduvi Filipe'ga nhi'iġa hepiaga ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ġa nhaporemo ġa japyakahetei ganhi'iġa rehe. ⁷Anhaġa ohapukajahi opohia ġwembipojy kahara'ġa hugwi he'yjuhuve'ġa hugwi. Filipe'ga omopo'āġatu nomyive'ġa ipyka'nauhūve'ġa no. ⁸A'ero Samariapeve'ġa horyory hete a'ea rupi onhimongyavo.

⁹⁻¹⁶Igwete Filipe'ga Jesus Cristo'ga mombe'umbe'ui ġa pe.

—Tupana'ga ombuhuruka ga yvya koty nhande pyri, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Filipe'ga ġa pe.

Igwete ġa heroviari ganhi'iġa ojikoga Jesus'ga rehe akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. A'ero ga ġa mobatizai yhya pyvō Jesus Cristo'gareheva'ero ġa ndekoro ġwaramo. A'ea rupi Tupana'ga ra'uva nduri ve ġa pyri ġa nderekovo.

Kiro ipajive'ga na jitehe heroviari Filipe'ga nhi'iġa no Simāo'ga. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. Ymya Simāo'ga omonhimomby'a Samariapeve'ġa opajia pyvō jipopoaka hete ji jawo novia. A'ea rupi ġa hopavi Simāo'ga nhi'iġa rupi a'ero huvihava'ġa okoteheve'ġa pavēi. E'i tehe ġa ga pe: “Agwa'ga ko ipopoakaheteve'ga Tupanamo,” e'i tehe ġa ga pe. A'ea rupi ġa hopavi Simāo'ga nhi'iġa rupi. Ombokwara'ara'a ga ġa monhimomby'avo opajiro ġwaramo. Emo kiro hendukaturame Filipe'ga nhi'iġa ġa gwerovia hete ga onhimobatizauka. Simāo'ga ġa javijitehe gwerovia no. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. A'ero ga rekoj Filipe'ga pavēi jipi onhimomby'avo hepiaga Filipe'ga japojaoprame ahemonhimomby'ava'ea.

Aerē ojipe'ġa Samariapeve'ġa mombe'ui Jerusalm me.

—Samariapeve'ġa ġwendu katu kiro Tupana'ga nhi'iġa Jesus'ga mombe'ua, ei ġa ġa pe.

Jesus'ga moirūhara'ga ikwahavame kiro ġa ei Pedro'ga pe a'ero:

—Heregwovo kiro Samaria pe ġa ndepiaga a'ero. João'ga ti toho nde rupi no, ei ġa ga pe.

—Kwa. Oroho ti a'ero nehē, ei Pedro'ga ġa pe.

A'ero ġa jogwerohoi Samaria pe Jesus'gareheve'ga pyri. Ġa ndepiagame Pedro'ga nhi'iği Tupana'ga pe:

—Embuhu kiro eja'uva ġa pyri ġa nderekokatuavo. A'ereki nduri ve, ei ġa Tupana'ga pe.

¹⁷Igwete Pedro'ga pokogi ġa ndehe João'ga pavēi. Kiro turi Tupana'ga ra'uva ġa pyri ġa nderekokatuavo a'ero.

¹⁸Igwete Simão'ga hepiagi no ipajive'ga.

—Nahā, ja'gwy, ei ga. Jesus'ga moirūhara'ga pokogame ġa ndehe a'ero Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ġa pyri imongovo, ei ga.

Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Koro itambere'ia, ei ga. ¹⁹Ji mbopopoaka ti nanongara rehe no, ei ga. Nurā ji pokogame ojipe'ga ndehe po ti Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ġa pyri nehē, ei ga ġa pe novīa.

²⁰—Ereho ti nde hahyva'ea ruvihava pype eitambere'ia pavēi nehē, ei Pedro'ga ga pe. A'ereki nde ere'euhi: “Tamondo ti nhiitambove'ia Tupana'ga ra'uva mbuhura kwepyguka,” ereuhu nde, ei ga Simão'ga pe. ²¹Ore Tupana'ga ra'uva mbuhurukarame ko nde orereheve'ea rūi. A'ereki nde ndepy'a te'varuhu Tupana'ga pe, ei Pedro'ga ga pe. ²²Erojijyi ti ejeaporoġitate'varuhua. Enhi'i ti Tupana'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehē, ei ga. ²³A'ereki ji anhimombaragwaha nenhimyrōuhūhetea rehe. Nandepiro'yi nde ete'varuhua hugwi, ei ga Simão'ga pe.

²⁴Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Pehe ti penhi'i Tupana'ga pe ji repyga tanhimondoukaryme ti ga hahyva'ea ruvihava pype penembi'eagwera rupi nehē, ei Simão'ga ġa pe.

²⁵Aerē Pedro'ga imombe'ui ġwembikwahava pevove'ga pe João'ga pavēi Jesus'ga nhi'iga imombe'gwovo ġa pe. A'ero ġa jivryi imbojoapiapiavo ogwovo cidades pe Samariapeve'ga gwyri pe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ġa vahemi Jerusalm me.

Etíopiapeva'ea

²⁶Aerē nhandepojy kaharete'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri javo Filipe'ga pe:

—Heregwovo ypihua koty pehe pe – kiroki pehea oho Jerusalm hugwi ongae'yma rupi ogwovo cidade de Gaza pe, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe.

²⁷⁻²⁸A'ero Filipe'ga hoi ogwovo. A'ea ja huvihava'ga hoi pea rupi Etiópiapeve'ga gwyrive'ga. Oporavyky ga Candacehēa pe jipi – kiroki hēa ġanduvi-havuhuhēa Etiópiapeve'ga gwyri pe. Gwepia katu ga itambere'ia hēa pe. Uhu na'ē ga Jerusalm me Tupana'ga mboheteavo. Kiro ga hoa'javi pea rupi ojivya ojigwyri pe jitehe Etiópiā pe. Igwete ga reni gwyrua pype ġwenonhandavuhua pype ogwovo. Ohorame ga nhi'igi ikwatijara pe oina – kiroki Isaíasva'ea Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea okwatija inoġa. ²⁹A'ea ja Filipe'ga hoi pehea rupi ogwovo no. Igwete Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

—Heregwovo garyruhwa pyri ekovo jypyvo.

³⁰⁻³³ A'ero Filipe'ga hojipei ipyri ogwovo. Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inh'i'igi Isaíasva'ea rembikwatijaragwera pe oina – kiroki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve hako. Aherembikwatijara e'i:

“Gweroho ġa ovelha tijuka jawo,” e'i.

“Cordeiro hava monдохogame nonhi'igi upa,” e'i ikwatijara.

“T'javijitehe ko ga no.

Gweroho ġa ga tijuka ga jawo,” e'i.

“Gwerohorame ga nonhi'igi upa,” e'i ikwatijara.

“Ġa ga mbotegweterame ojipe'ġa ndovavagahivi ga rehe,” e'i.

“Ndahakykwepori ga.

A'reki ġa ga juka yvyakotyve'ġa hugwi,” e'i aherembikwatijara.

Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inh'i'igi jupe oina gwyrua pype. Henduvame ganhi'iga Filipe'ga ei ga pe:

—Erekwaha po nde aheremimombe'ua? ei Filipe'ga onhi'iga monдохo ga pe.

—Avi ahā novīa, ei ga. Marā po ji ikwahavi? A'reki nimombe'uhavi ji ve, ei ga. Ejiupi ji pyri eina, ei ga Filipe'ga pe.

Igwete Filipe'ga jiupiri oina ga pyri a'ero ga rupi ogwovo. ³⁴Igwete ga ei Filipe'ga pe:

—Ji mbo'e ti a'ea rehe. Ma'ġa pe ahe ei ikwatija Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea? ei ga. Ojive ahe ei? Mara'ngu po ojipe'ga pe jawo? ei Etiópiapeve'ga ga pe.

³⁵—Jesus'ga pe ahe ei gweroho ġa ga jukavo jawo, ei Filipe'ga ga pe.

Kiro Filipe'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui aherembikwatijara mombe'ukatuavo a'ero ga pe.

³⁶⁻³⁸ Ohorame pea rupi kiro ġa vahemi ypiahu'ia pyri. Igwete Etiópiapeve'ga ei:

—Agwa reki yhya, ei ga. Nanhimobatzai po ti nde nehē? ei ga ga pe.

Igwete Etiópiapeve'ga imombigukari ġwenonhandavuhua. A'ero ġa jogwe-rojyvi ojogwerogwovo y pe. Igwete Filipe'ga ga mobatzai.

³⁹Ġa ērame yhya hugwi nhandepojykaharete'ga ra'uva Filipe'ga rerohojipei. Etiópiapeve'ga ndohepiaga'javi ga a'ero. Igwete ga hoi ogwovo pea rupi gworyvamo Etiópiapeve'ga. ⁴⁰Kiro Filipe'ga ukwahavi cidade de Azoto pe. Aerē ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ga vahemi cidade de Cesaréia pe.

Saulova'ea ojiko reki Jesus'ga rehe

9 ¹A'ea ja ko Saulo'ga nhimbohovajari Jesus'gareheve'ġa ndehe ta'apiti pa ġa jawo. Igwete ga hoi mbatera kwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga pyri.

²Igwete ga ei ga pe:

—Ekwatija ti enh'i'iga monдохouka judeus'ġa pe cidade de Damasco pe ji kwahavuka ġa pe, ei ga. Aroho ti ji nerembikwatijara a'ero hepiuka ġa pe ġajatykahava pype tajipoko ti ġa nehē, ei Saulo'ga ga pe. A'ero po ti ji ġa ndekari pevo nehē – kiroki ġa oho Jesus'ga nhi'iga rupi. Ġa ndepiagame po ti ji ġa pyhypyhygukari ġa nderurahyavouka avo jitehe Jerusalēm me nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no, ei Saulo'ga ga pe.

—Kwa. Takwatija ti ji nde mombe'gwovo ġa pe, ei ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ga pe.

Igwete ga ikwatijari Saulo'ga pe imondovo togweroho ti ga a'ea javo.

³Igwete Saulo'ga hoi pea rupi okovo. Ğa vahëgwerirame Damasco pe kotihĩ hendy'javuhuva'ea uhu ga pyri yvaga hugwi. Hendy'javuhuva'ea pyteri pe ga rekoĩ a'ero. ⁴A'ea ga mombori yvyvo ga noĝa. Igwete ga henduvi ganhi'iĝa.

—Saulo, Saulo! ei ga ga pe. Maraname nde imbohahyukaruhui ji ve?

⁵—Manamo pe naerũ? ei Saulo'ga ga pe.

—Ji ko Jesus, ei nhandepojykaharete'ga ga pe. Ji ve nde erembohahyukaruhi. ⁶Emo ji a'e nde ve kiro: Epo'ã egwovo cidade pe, ei ga Saulo'ga pe. Pevove'ga po ti omombe'u nde ve nderekoagwama nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

⁷Saulo'garupive'ĝa nonhi'iĝi o'ama. A'ereki ĝa ĝwenduvipe ojipe'ga nhi'iĝa. Emo ĝa ndohepiagi ga. ⁸Igwete Saulo'ga po'ami. Kiro ga ma'ei novĩa, emo ga ndahehai reki. Igwete ĝa ga popyhygi ga rerogwovo Damasco pe. ⁹Três ga gwehae'yma rerokiri. Ndo'ui ga mbatera. Ndoy'ui ga no. Onhi'inhi'i ga Tupana'ga pe a'ero.

¹⁰A'ea ja Ananias'ga rekoĩ Damasco pe. Pevo ga ruvi Jesus'gareheva'ero. Igwete Jesus'ga jipiukari ga pe.

—Ananias, ei ga ga pe.

—Gara? ei ga.

¹¹—Heregwovo pea rupi kiroĝwe – kiroki pehea pe ĝa e'i Direita, ei Jesus'ga ga pe. Peho ti Judas'ga ronga pe Saulo'ga reka – kiroki ga cidade de Tarsopeve'ga. Kiro ga nhi'iĝi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. ¹²Orohepiuka ji nde ga pe ko. A'ero ga hepiagi nderuraĝwama ojipyri, ei ga. Igwete nde pokogi ga rehe ga mboheakwakatuavo. Nahã ti eho ga pyri a'ero, ei ga Ananias'ga pe.

¹³Igwete Ananias'ga ei:

—Po ahe ndohoi Saulo'ga pyri hamo, ei ga. He'yive'ga omombe'u gareaporoĝita ji ve oji'i. Oko te'varuhu ga ndereheve'ga pe Jerusalém me heaji'i, ei ga Jesus'ga pe. ¹⁴Kiro ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga ga mbuhuri avo ore pyri topyhy ti ga ĝa javo – kiroki ĝa onhi'inhi'i nde ve jipi. Ore pyhy pota ga a'ero tomongi ĝa cadeia pype javo, ei Ananias'ga Jesus'ga pe.

¹⁵Emo Jesus'ga e'i ga pe:

—Eho jate ti akoja'ga pyri. A'ereki ji anhimoirũuka ga pe kiro, ei Jesus'ga ga pe. Ji mombe'u po ti ga judeus'ĝarũive'ga pe ĝanduvihava'ga pe nehẽ israe-litas'ga pe nehẽ no, ei ga Ananias'ga pe. ¹⁶Jihi ti tahepiuka hahyaĝwama ga pe, ei ga. Nhiaarõe'yve'ga po ti okwahavuka hahyva'ea ga pe ga ji mombe'u-rame ĝa pe nehẽ. Emo po ti ga onhimomirana jupe nehẽ tamombe'u tuhẽ ti Jesus'ga ĝa pe javo nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷A'ero Ananias'ga hoi ogwovo Judas'ga ronga pe okiavo Saulo'ga pyri. Saulo'ga onhi'inhi'i Tupana'ga pe. Igwete Ananias'ga pokogi ga rehe. Igwete Ananias'ga ei ga pe:

—Nhiirũ, ei ga Saulo'ga pe. Nhandepojykaharete'ga – gaha ojipiuka nde ve pea rupi nde rurame Jesus'ga – kiro ga ji mbuhurukari nde pyri teremboheakwa katu ti ga javo ji ve, ei ga. Terepojkauka ga jira'uva pe javo ga ji mbuhurukari nde pyri kiro, ei ga Saulo'ga pe.

¹⁸Kotihĩ indurugi Saulo'ga reakwara hugwi pira pea'java'ea. A'ero ga hepiakatua'javi. Kirẽ Saulo'ga nhimobatizaukari Jesus'gareheva'ero. ¹⁹I'urame mbatera ga pytupoakaramo.

Saulova'ea omombe'u Jesus'ga Damasco pe

Igwete Saulo'ga pytaahi'vi Jesus'gareheve'ga pyri Damasco pe. ²⁰Nambe-gwei ga ogwovo judeus'ga jatykahai pe Jesus'ga mombe'gwovo ga pe.

—Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'yramo tuhē oko, ei ga ga pe.

²¹Ganhi'i'ga renduvame ga nhimomby'apavi. Igwete ga ei ojohupe:

—Marā naerū? Saulo'ga oko te'varuhu hete ga pe Jerusalém me heikwehe – kiroki ga onhi'i Jesus'ga pe jipi, ei ga. Aerē ga ruruhui kokoty tapyhy ti ga nderogwovo ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga pyri javo. Agwa'ga ko ga rūi naerū? ei ga ojohupe.

—Ki ga tuhē reki a'ea, ei ga.

Onhimomby'a hete ga a'ero Saulo'ga nhi'i'ga renduva Jesus'ga mombe'urame.

²²Igwete Saulo'ga ega'ei ga pe:

—A'iti tuhē Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei Saulo'ga ga pe.

Igwaigwavete Saulo'ga heroviarukari ga pe Jesus'ga mombe'urame ga pe. Henduvame garemimbo'ekatusa judeus'ga nonhi'i'ga'javi ga pe a'ero Damascopeve'ga.

²³He'yi Saulo'ga kiri. Aerē judeus'ga jatykai marā po ti nhande ga jukai javo ojohupe novia. ²⁴Igwete ga ami jurukwara pyri – perope jupihavuhua oatima cidade – jurukwara pyri ga ami arimo ypytunimo tipyhy ti Saulo'ga jukavo javo novia. Emo Saulo'ga okwaha ganhi'i'ga. ²⁵Nurā garemimbo'ehara'ga ga rerohoi ypytunimo ga roerojiupia jupihavuhua rehe. Igwete ga ga mbo'avi pandyruhua pype ga mbojyva mytu'ē me ga mondovo ga moka'nhyma ga hugwi.

Saulova'ea ojivy Jerusalém me

²⁶Aerē Saulo'ga jivyri Jerusalém me. A'ero ga hopotari Jesus'gareheve'ga pyri ga nderekovo. Emo ga okyhyji pa ga hugwi. A'reki ga ndogweroviari Saulo'ga jikoga Jesus'ga rehe. ²⁷Nurā Barnabé'ga ga rerohoi Jesus'ga moirūhara'ga pyri ovavagahiva ga rehe ga mombe'ukatuavo ga pe. Igwete Barnabé'ga ei ga pe:

—Nhandepojykaharete'ga ojipiuka Saulo'ga pe pehea rupi ga horame heikwehe, ei ga ga pe. Igwete Jesus'ga nhi'i'gi ga pe, ei ga. A'ero Saulo'ga jikogi ga rehe ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pojihuve'yma Damasco pe heikwehe, ei Barnabé'ga ga mombe'gwovo ga pe.

²⁸A'ero Saulo'ga pytai Jesus'gareheve'ga pyri ogwoogwovo ga ndupi Jerusalém rupi. Igwete ga nhandepojykaharete'ga mombe'ui Jesus'ga mombe'ui Jerusalémmeve'ga pojihuve'yma. ²⁹Igwete Saulo'ga nhi'i'gayvari judeus'ga pe – kiroki ga grego ganhi'i'ga. Ga Jesus'ga mombe'urame ga pe ga ga jukapotari novia. ³⁰Jesus'gareheve'ga ikwahavame Saulo'ga rerohoi ga hugwi cidade de Cesaréia pe. A'ea hugwi ga ga mondoi cidade de Tarso pe.

³¹Kirē ojipe'ga nombahahyukara'javi Jesus'gareheve'ga pe a'ero Judéiapeve'ga gwyri pe Galiléiapeve'ga gwyri pe no Samariapeve'ga gwyri pe no. Igwaigwavete ga jikohetei Jesus'ga rehe a'ero imondovo imohina ga rehe. Tupana'ga ra'uva ga pokopoko jipi. A'ero igwaigwavete ga ojipe'ga mbojikogukari Jesus'ga rehe.

Pedrova'ea omombi Enéiasva'ea ka'nauhūa

³² Aerē Pedro'ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Aerē ga vahemi cidade de Lida pe ogwovo Jesus'gareheve'ga pyri. ³³ Pevo ga nomyive'ga repiagi gakupeupava rehe Enéias'ga. Oito kwara gamynhe'yma rehe. ³⁴ Igwete Pedro'ga ga repiagi javo ga pe.

—Enéias, Jesus Cristo'ga omombi kiro neka'nauhūa nde hugwi, ei ga. Epo'ā ti herekokatuavo ekupeupava, ei Pedro'ga ga pe.

³⁵ Kotihī Enéias'ga po'ami a'ero. Igwete ǵa nhaporemō ǵa nduri ga repiagi Lidapeve'ǵa nhumeve'ǵa no. Sarona ei ǵa nhuhūa pe. Ga repiagame ǵa jiko-pavi Jesus'ga rehe a'ero.

Pedrova'ea ombogwera Tabitava'ea

³⁶ A'ea rupi Tabitahēa ruvi cidade de Jope pe. Igwete hēa tetirūaramo upa. Hēa ko Jesus'garehevehēa. Dorcas ko hēarera Gréciapeve'ǵa nhi'igimo. Gwereco katu katu hēa ojipe'ǵa jipi. Ombatera hēa omondomondo imbaterē'ǵve'ǵa pe jipi. ³⁷ Igwete hēa tetirūaramo. A'ero hēa manoi hete upa. Igwete hēapavēive'ǵa ipyhei hēara'oa herojiupia onga jo'ari pe inōǵa. ³⁸ Igwete Jesus'gareheve'ǵa mokonha'ǵa mondoukari Pedro'ga pyri. A'ereki ǵa okwaha garuva cidade de Lida pe – a'ea ojopyri u cidade de Jope pavēi. Igwete ǵa ǵa mondoukari Pedro'ga pyri tuhu ti ga kotihī javo.

³⁹ A'ero Pedro'ga ruri ǵa ndupi. Ga vahemame ǵa ga rerojiupiri onga jo'ari pe. Igwete aherembirekokwera'ǵa Pedro'ga atimani o'ama ojehe'gwovo Tabitahēa rehe omano ahe ore hugwi javo. Igwete ǵa hepiukari opira ga pe hēa-rembiapoagwera i'arimova'ea igwyriva'ea no. A'ea hēa omboja ǵa pe jipi okorame ǵa pavēi. ⁴⁰ Igwete Pedro'ga ǵa mo'embavi ǵa mondovo okia hugwi. A'ero ga renypy'andurugi onhi'igā Tupana'ga pe. Igwete ga ami ojirovaga hēara'oa pe.

—Tabita, epo'ā, ei ga hēa pe.

Kiro hēa ma'ēi a'ero. Pedro'ga repiagame hēa vyri oina. ⁴¹ Igwete ga hēa popyhygi hēa mopo'ama. A'ero ga Jesus'gareheve'ǵa mbuhurukara'javi ojipyri aherembirekokwera'ǵa jara'ǵa no. Igwete ga hēa repiukari ǵa pe.

⁴² Aerē ǵa imonhimoanhambavi imombe'gwovo Jopepeve'ǵa pe. Ikwahavame he'yive'ǵa jikogi Jesus'ga rehe a'ero. ⁴³ Igwete Pedro'ga pytai Jope pe Simão'ga ronga pe upa. Simão'ga ko mbiara pira apoharamo oko.

Cornélio'ea ombuhuruka Pedrova'ea ǵwonga pe

10 ¹ A'ea rupi Cornélio'ga rekoi cidade de Cesaréia pe. A'ereki ga pevo u soldados'ǵa nduvihavamo. Soldados'ǵa ko romanos'ǵa Itáliapeve'ǵa gwyrahugwive'ǵa onhimongyavo. ² Cornélio'ga ojiko Tupana'ga rehe ga mboheteavo jipi ǵwongapypeve'ǵa pavēi. He'yi ga omondomondo itambere'ia judeus'ǵa pe imbaterē'ǵve'ǵa pe. Onhi'inhi'ī ga Tupana'ga pe jipi. ³ Kiro ga rekoi onhi'igā Tupana'ga pe. Ka'aru três horas rupi Tupana'gapyrive'ga yvagi-peve'ga jipiukari Cornélio'ga pe. Kiro ga ruri javo ga pe.

—Cornélio, ei ga ga pe.

⁴ Ga repiagame Cornélio'ga kyhyjihetei a'ero.

—Gara? ei ga ga pe.

—Tupana'ga ġwendu nenhi'ġa ojive, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe. Gwepia ga neremimondoa imbatare'ġve'ga pe a'ea ko pyry hete javo. Nurā ga ji mbuhuri nde pyri, ei ga. ⁵Kiro ji ei nde ve a'ero: Emondo ti ejipyri'ga kiro Jope pe Simāo Pedro'ga reruruka. ⁶Mbiara pira apohara'ga ronga pe ga ruvi Simāo'ga ronga pe. Ypiahua koty ko tuvi garonga, ei ga Cornélio'ga pe.

⁷Onhi'imbavirē ga pe Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi. A'ero Cornélio'ga mokonha'ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ġa oporavyky ga pe garonga pype. Soldado'ga ga ombuhuruka no – kiroki ga gapyrituhēve'ga. Soldado'ga ga javi-jitehe ojiko Tupana'ga rehe no. ⁸Igwete Cornélio'ga ġa mbuhurukari ojipyri imombe'gwovo ġa pe Tupana'gapyrive'ga nhi'ġa ojive. Igwete ga ġa mondoid Jope pe Pedro'ga reruruka.

⁹Ko'emame ġa vahemi Jope koty. A'ea ja ko Pedro'ga jiupiri onga arimo ipereuhuva'ea arimo. Ahaji katu ga hoi tanhi'i Tupana'ga pe javo. ¹⁰⁻¹¹A'ero ty'ara ga jukai. Ġa imboavujikwerame mbatera ga pe ga hepiagi yvagipeva'ea. A'reki Tupana'ga gwepiuka ga pe yvaga rovapytymba'vogipyra. Kiro hyruhua ijyvi ga pyri ta'apynhapira'javuhuva'ea. Quatro ko ipyhykava imbojyhava.

¹²Gwereco paravuhu mbatera ipype onhimongyavo ipyva'ea hyryryva'ea ipepova'ea. ¹³Igwete Tupana'ga ei ga pe:

—Pedro. Here ijukavo i'gwovo, ei ga ga pe novia.

¹⁴—Avi ahā, ei Pedro'ga. Ji nda'uangavi tuhē mbatete'varuhua, ei ga ga pe.

¹⁵Igwete Tupana'ga ea'javi ga pe:

—Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero, ei ga Pedro'ga pe.

¹⁶Três vezes ga ea'jaa'javi hepiuka Pedro'ga pe. Aerē hyrua jivyrā'javi ogwovo yvagi pe jitehe.

¹⁷Igwete Pedro'ga ei oyvyteri pe:

—Gara rehe Tupana'ga hepiukaruhui nanongara ji ve naerū? ei ga. Gara rehe ga ji mbo'e pota a'ea pyvō? ei ga ikwahave'yma.

Ga japyakarama a'ea rehe kiro Cornélio'gahugwive'ga ami jupihava pyri jurukwari pe. A'reki pevove'ga omombe'u Simāo'ga ronga ġa pe. Kiro ġa ami jurukwari pe a'ero. ¹⁸Igwete ġa nhi'ġa mondoid ipypeve'ga pe:

—Agwa Simāo Pedro'ga ruvi?

—Agwa ko ga ruvi, ei ġa ġa pe.

¹⁹A'ea ja Pedro'ga japyakai hepiagipyra rehe onga arimo oina. Igwete Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

—Uhu kiro trêsve'ga nde reka, e'i. ²⁰Here ejyva ġa pyri a'ero, e'i. Eho tuhē ti ġa ndupi ipojihuve'yma. A'reki jihi amondouka ġa nde pyri, e'i Pedro'ga pe.

²¹A'ero Pedro'ga jyvi Cornélio'gahugwive'ga pyri javo ġa pe.

—Jihi pe ji reka pejikovo, ei ga. Gara rehe pe nduri ji pyri a'ero? ei ga ġa pe.

²²—Cornélio'ga ko ore mbuhuruka nde pyri soldados'ga nduvihava'ga, ei ġa ga pe. Oko katu ko ga jipi. Tupana'ga rehe ga jikogi ga mboheteavo, ei ġa. Judeus'ga nhaporemō e'i ga pe: “Pyry hete,” ei ġa Pedro'ga pe. Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga uhu ga pyri heaji'i, ei ġa. Igwete ga ei Cornélio'ga pe: “Emondouka ti ġa Pedro'ga reruruka ejipyri terehendu ti ganhi'ġa,” ei Tupana'gapyrive'ga ga pe heaji'i, ei ġa. Nurā ore ruri kiro nde pyri javo nde ve, ei ġa Pedro'ga pe imombe'gwovo.

²³A'ero Pedro'ga ġa mbuhuri onga pype ġa mongiavo ojipyri.

Ypyhajive Pedro'ga ei ġa pe:

—Xaho kiro ga pyri Cesaréia pe a'ero, ei ga ġa pe.

Igwete ġa hoi. Jesus'gareheve'ġa oho Pedro'ġa ndupi no Jopepeve'ġa. ²⁴Ko'emame ġa vahemi Cesaréia pe. Cornélio'ga ombojatyka pa gwe'yja'ġa noġa ġahā no – kiroki ġa ga pavēi ojikoty'a. Garonga pe ġa ndekoi Pedro'ġa mboha'uva a'ero upa. ²⁵Pedro'ga vahemame Cornélio'ga ga repenhani ġwennypy'anduruga ga pyri tambohete ga jawo novia. ²⁶Emo Pedro'ga ga mopo'ā.

—Tanhimbohetei, ei ga. A'ereki jihi ko yvyakotyva'ea pe javijitehe, ei Pedro'ga ga pe.

²⁷Onhiliġame ga pe Pedro'ga reki garonga pype ġajatyka repiaga. ²⁸Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

—Judeus'ġarūiva'ero ko pe peko novia. Pe atyvi ko ji rekoi judeuramo novia, ei ga. Pekwaha reki pe oreramonhava'ea nhiliġa ore ve jipi tapehoi judeus'ġarūive'ġa pyri jawo. “Tapejihe'ari tuhē ti ġa ndehe,” ei ahe, ei Pedro'ga. Emo Tupana'ga okwahavuka ji ve gweaporoġita a'ea rehe oji'i, ei ga ġa pe. “Ite'varuhu terei jara'ġa pe,” ei Tupana'ga ji ve oji'i, ei ga. ²⁹Nurā ji ndapojihuvi jijoja pe pyri pendeheve'ġa erame ji ve oji'i, ei ga. Kiro ji ei pe me a'ero: Gara rehe pe ji mbuhurukari kokoty a'ero? ei Pedro'ga ġa pe.

³⁰Igwete Cornélio'ga ei ga pe:

—Tamombe'u ti nde ve a'ero, ei ga. Três kiro ji kiri ga jipiukarirē ji ve, ei ga. Ka'aru três horas rupi ji nhiliġi Tupana'ga pe avo nhironga pe oji'i. A'ero gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ji ve. Hendy'ja hete gapira, ei ga Pedro'ga pe. ³¹“Cornélio,” ei ga ji ve, ei ga. “Tupana'ga ġwendu nenhi'ġa. Gwepia ga neremimondoagwera imbaterē'yve'ġa pe,” ei ga ji ve, ei Cornélio'ga Tupana'gapyrive'ga nhiliġa mombe'gwovo. ³²“Emondo ti ġa Joep pe a'ero Simão Pedro'ga reruruka ejipyri,” ei ga ji ve. “Mbiara pira apohara'ga ronga pe ga ruvi Simão'ga ronga pe. Ypiahua koty ko garonga ruvi,” ei ga, ei Cornélio'ga imombe'gwovo. ³³Kotihī ji ġa mondoukari nde pyri a'ero, ei ga Pedro'ga pe. Pyry hete a'ero nde ruri avo. Igwete ore jatykapavi kiro Tupana'ga rovai pyteri pe orokovo. Torohendu pa ti Tupana'ga remimombe'ua nde ve, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea omombe'u Jesus'ga Cornéliova'ea pe

³⁴Igwete Pedro'ga ei Cornélio'ġa pe:

—Kiroġwe ji ikwahahetei, ei ga. Judeus'ġa ndehe jate rūi Tupana'ga rekoi. Oko pa ga judeus'ġarūive'ġa ndehe no. A'ereki ġa ojo'ja ga pe. ³⁵Ġagwyri pe nhaporemō Tupana'ga oko ġa ndehe ġa jikogame ga rehe okokatuavo, ei Pedro'ga ġa pe.

³⁶—Tupana'ga omondouka onhiliġa israelitas'ġa pe ikwehe, ei ga. A'ereki Jesus Cristo'ga omanoro ġwaramo Tupana'ga rerekokatuukari nhande ve. A'ereki Jesus'ga nhandepojykaharetero oko, ei Pedro'ga ġa pe. Pekwaha pe a'ea, ei ga imombe'gwovo Cornélio'ġa pe. ³⁷João Batistava'ea e'i naē ġa pe: “Peko ti Tupana'ga nhiliġa rupi,” ei ahe, ei ga. Ġa ndekorame hupi ahe ġa mobatizai ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Aerē ġa Jesus'ga mombe'ui Galiléiapeve'ġa gwyri pe naē. A'ero Judéiapeve'ġa gwyri pe nhaporemō ġa ga mombe'umbe'ui, ei ga ġa pe. Pekwaha pe Jesus'ga mombe'ua jipi. ³⁸Pekwaha pe Jesus'ga reaporoġita no Nazarépeve'ga reaporoġita, ei ga. A'ereki Tupana'ga opojykauka ga gwa'uva pe ga mbopopoaka ikwehe. Nurā Jesus'ga

rekokatukatui ogwovo ġapyteri pe, ei ga. Diabo'ga ġa pojkarama Jesus'ga ga pe'ai ġa hugwi. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga poka ga rerekovo, ei Pedro'ga ġa pe.

³⁹—Orohepia pa ore Jesus'ga reaporoġita Jerusalém me Israelpewe'ġa gwyri pe nhaporem. Igwete ore imombe'ui orerembiepiagawera no, ei ga. Ojuka reki ġa Jesus'ga kutuga ga mo'ama yva rehe. ⁴⁰Emo mokōi ġa kirirē Tupana'ga ga mbogwera ga repiuka orerovaki, ei ga. ⁴¹Jara'ga pe – kiroki ġa ndojikogi ga rehe – ġa pe ga ndohepiukari ga, ei ga. Ore ve jate ga gwepiuka. A'ereki Tupana'ga ore mo'ē jipe tomombe'u ti ġa Jesus'ga jawo. Igwete ore i'ui mbatera ga pavēi ga kweravirē, ei ga Cornélio'ga pe imombe'gwovo.

⁴²—Jesus'ga e'i ore ve ikwehe: “Jihi po ti a'e ġandeaporoġita pe mbapava koty nehē omanove'ġa okojive'ġa no,” ei ga. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve a'ea rehe hako,” ei Jesus'ga, ei ga. “Ji momba'umbe'u ti ojipe'ġa pe a'ero nehē,” ei ga ore ve ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe.

⁴³—Jesus'ga jitehe Tupana'ga nhi'ġa momba'uharava'ea nhaporem omo-mbe'u nhoġwenonde ga kwatija po raka'e, ei Pedro'ga. Igwete ahe ei: “Ġa jikogame ga rehe po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē ga manoro ġwaramo ġa ndepyga nehē,” ei ahe Jesus'ga momba'gwovo po raka'e, ei ga Cornélio'ga pe imombe'gwovo.

Tupana'ga ra'uva uhu Cornéliova'ea pyri

⁴⁴Pedro'ga nhi'ġame ġa pe Tupana'ga ra'uva ruri ġa pyri nhaporem ġa pojkavo – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga momba'ua. ⁴⁵⁻⁴⁶Kiro ġanhi'ġa ahe-rembikwahave'yva'ea a'ero. Igwete ġa Tupana'ga mbohetehe'tei upa. Hendu-vame ġanhi'ġa judeus'ġa nhimomby'ai a'ero – kiroki ġa uhu Pedro'ga rupi Jesus'gareheve'ġa.

—Iii! Judeus'ġarūive'ġa pyri vehevi Tupana'ga omondo gwa'uva ġa pojka-vouka no! ei ġa ojohupe.

Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

⁴⁷—Nhande pyri na'ē ko Tupana'ga ra'uva uhu ikwehe. Kiro gara'uva ruri ġa pyri na jitehe no, ei Pedro'ga. Timobatiza ti ġa yhya pyvō a'ero, ei ga ga pe.

⁴⁸A'ero Pedro'ga ġa mobatizaukari ġa ndekoro ġwaramo Jesus Cristo'gare-heva'ero. Igwete ġa ei Pedro'ga pe:

—Pepytaahi'vi ti ore pyri.

A'ero ġa pytai ġa pyri upa.

Pedrova'ea omombe'u pa Jerusalémmeva'ea pe

11 ¹Aerē ojipe'ġa ġa momba'ui jawo Judéiawe'ġa gwyri pe.

—Judeus'ġarūive'ġa ġwendu katu kiro Tupana'ga nhi'ġa no, ei ġa ġa momba'gwovo.

Jesus'ga moirūhara'ġa pe ġa imombe'ui jara'ga pe no Jesus'gareheve'ġa pe.

²Aerē Pedro'ga jivyri ua Jerusalém me. A'ero judeus'ġa nhi'ġayvari ga pe Jesus'gareheve'ġa.

³—Maranuhū nde houhui judeus'ġarūive'ġa pyri i'gwovo ġa pavēi? ei ġa ga pe. Judeus'ġa ndojihe'ari te ġa ndehe, ei ġa Pedro'ga pe.

⁴Igwete Pedro'ga ei ġa pe.

—Tamombe'u pa ti kiro pe me. ⁵Jihi ko ako na'ē Jope pe nhinhi'ġa Tupana'ga pe ikwehe, ei ga. A'ero ji hepiagi yvagipeva'ea. A'ereki Tupana'ga

gwepiuka ji ve hyrua tapy'ynhapira'javuhuva'ea, ei ga ġa pe. Yvaga hugwi ijyvi ua. Quatro ko ipyhykava imbojyhava. Igwete ijyvi ua opiga ji ypyvo, ei ga. ⁶Hepiakaturame ji hepiagi ipype ipyva'ea onharōva'ea hyryryva'ea. Ipepo-va'ea ji ahepia no, ei ga. ⁷Igwete ji henduvi Tupana'ga nhi'igā jijive. “Pedro,” ei ga. “Here ijukavo i'gwovo,” ei ga ji ve, ei ga. ⁸“Avi ahā,” a'e ji. “Mbatete'varuhua ndokiangavi jijuru pe,” a'e ji ga pe. ⁹Emo ga ea'javi ji ve yvaga hugwi: “Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero,” ei ga ji ve, ei Pedro'ga. ¹⁰Três vezes ga ea'jaa'javi hepiuka ji ve. Kirē hyrua jivyra'javi ogwovo yvagi pe jitehe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

¹¹—Nanime trêsvē'ġa nduri ji pyri onga pe – peropeaju. Cornélio'ga ombuhuruka ġa ji pyri Cesaréia hugwi ikwehe, ei ga. ¹²Igwete Tupana'ga ra'uva ei ji ve: “Eho tuhē ti ġa ndupi ipojihuve'yma,” e'i ji ve, ei ga. Agwa'ġa ji aroho ji rupi a'ero Jope hugwi ikwehe. Seis ko ġa Jesus'gareheve'ġa, ei Pedro'ga ġa pe. Aerē ore vahemi Cornélio'ga ronga pe a'ero. ¹³Igwete ga imombe'ui ore ve: “Tupana'gapyrive'ga uhu ji pyri o'ama nhironga pe oji'i,” ei Cornélio'ga, ei ga. “Igwete ga ei ji ve: ‘Emondouka ti ġa Jope pe Simão Pedro'ga reruruka ejipyri,’ ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei ga. ¹⁴“Garemimombe'ua rendukaturu ġwaramo po ti pe hoi yvagi pe a'ero nehē nerongapeve'ġa pavēi nehē no,” ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei Cornélio'ga.

Pedro'ga omombe'u pa Cornélio'ga nhi'igagwera ojive. Igwete Pedro'ga ei ġa pe no:

¹⁵—A'eroġwe ji Jesus'ga mombe'ui ġa pe. A'ero Tupana'ga ra'uva ruripei ġa pyri ġa pojykavo, ei Pedro'ga. Pehepia ko gara'uva ruri nhande pyri ikwehe. Akoja javijitehe kiro turi ġa pyri nohō, ei ga ġa pe. ¹⁶A'ea rupi ji ikwaha-va'javi reki Jesus'ga nhi'igagwera, ei Pedro'ga. A'reki ga e'i ikwehe: “João Batista'ga oko ġa pavēi ġa mobatizavo yhya pyvō. Emo po ti Tupana'ga oko pe pavēi nehē imondovouka gwa'uva pe pyri pe pojykauka nehē,” ei Jesus'ga ikwehe, ei ga. ¹⁷Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva nhande ve nhande jikogame nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. A'ea jitehe ga omondo kiro judeus'ġarūive'ġa pe nohō, ei ga. Tupana'ga imondopotaramē ġa pe ji namo-vahī ga a'ero, ei Pedro'ga ġa pe.

¹⁸Henduvame Pedro'ga nhi'igā ġa ndogwayvara'javi ga a'ero. Igwete ġa Tupana'ga mbohetei pyry hete ga javo.

—Judeus'ġarūive'ġa vehevi Tupana'ga ombopohiruka ġandekote'varuhua hugwi ġa mboheaporoġitapyahuavo, ei ġa ogwovo.

Antioquiapeva'ea ojiko Jesus'ga rehe

¹⁹Estêvão'va'ea jukarame judeus'ġa ojigwarajuhu Jesus'gareheve'ġa ndehe. Nurā Jesus'gareheve'ġa kwaki'oki'oi a'ero ġa hugwi ogwovo. Jara'ġa oho Feníciave'ġa gwyri pe. Jara'ġa oho ypa'ouhū me Chipre pe okovo. Jara'ġa oho cidade de Antioquia pe. A'ero ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui ġa pe. Judeus'ġa pe jate reki ġa Jesus'ga mombe'ui. ²⁰Emo jara'ġa Chiprepeve'ġa cidade de Cirenepeve'ġa pavēi ohorame Antioquia pe Jesus'ga mombe'umbe'ui judeus'ġarūive'ġa pe. ²¹Tupana'ga ġa moirū ġa nderekovo. A'ero Antioquiave'ġa hendukatui ġanh'i'igā. Igwete he'yjuhuve'ġa jikogi opojykaharete'ga rehe Jesus'ga rehe onhimongyavo.

²²Aerē ojipe'ġa hoi Jerusalém me ġa mombe'gwovo Jesus'gareheve'ġa pe.

—Antioquiaepeve'ga ojiko Jesus'ga rehe kiro, ei ġa ġa pe.

Henduvame ġa Barnabé'ga mondoid ġa pyri a'ero Antioquia pe. ²³ Igwete ga hoi ġa ndepiaga.

—Tupana'ga omombyry tuhē pe me, ei ga ġa pe.

Igwete Barnabé'ga roryvamo a'ea rehe. Igwete ga ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

—Pejikopave'yimi Jesus'ga rehe penhimimbotarimo, ei ga ġa pe.

²⁴ A'ereki Barnabé'ga ko pyry hete. Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete ga rerekokatuavo. Ojiko hete ga Jesus'ga rehe. Igwete ga ġa mbojikojikogi ga rehe no. He'yjuhuve'ga kiro ojiko nhandepojy kaharete'ga rehe onhimongyavo.

²⁵ Aerē Barnabé'ga hoi cidade de Tarso pe Saulo'ga reka. ²⁶ Ga repiagame ga ga reruri Antioquia pe. Ojipeji kwara ġa nduvame pevo. A'evu jitehe ġa Jesus'gareheve'ga nderojatykatykai jipi he'yjuhuve'ga mbo'eavo. Antioquia pe na'ē ġa ono Cristo'gareheve'ga ġa ndehe – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe.

²⁷ A'ea rupi ġa pyri Ágabo'ga nduri Jerusalém hugwi – kiroki ġa omombe'u Tupana'ga nhi'iġa aerējiva'ea no. Igwete ġa nduri Jesus'gareheve'ga pyteri pe. ²⁸ Igwete Ágabo'ga ami javo ġa pe. A'ereki Tupana'ga ra'uva ga mbo'e. A'ero ga ami javo Antioquiaepeve'ga pe ġa momoranduva.

—Aerē po ti ipapavi nhaneremityma nhandegwyriveva'ea nhaporemonehē, ei ga.

A'ea Ágabo'ga imombe'ui ġa pe. Aerē na tuhē ihoi ganhi'iġa rupi ikwehe. Opa pa mbatera Cláudio'ga rekorame nhanderuvihavuhuro ikwehe.

²⁹⁻³⁰ Nahā Ágabo'ga imombe'unhoġwenondei Jesus'gareheve'ga pe. A'ero ġa ei ojohupe:

—Timondo ti itambere'ia nhaneirū'ga pokoga Judéia pe a'ero, ei ġa.

A'ero ġa imondomondoi. Kiroki ġa he'yi gwereko – he'yi ġa omondo. Kiroki ġa mokonhete gwereko – mokonhete'i ġa omondo. Igwete ġa imondoi Barnabé'ga pe togweroho ti ġa Judéiaepeve'ga gwyriveve'ga pe javo. Aerē Barnabé'ga herohoi Judéia pe Saulo'ga pavēi imondovo Jesus'gareheve'ga ndepiakatuha-ra'ġa pe.

Koji'i ahe ojigwarai Jesus'gareheva'ea rehe

12 ¹ A'ea rupi ko Herodesva'ea rekoi judeus'ga gwyrri pe huvihavuhuro. Igwete ahe jigwarai Jesus'gareheve'ga pyteripeve'ga ndehe. ² Igwete Tiagova'ea – kiroki João'ga reki'yra'va'ea – Herodesva'ea ahe akamomborukari itakyheajavuhuva'ea pyvō. ³⁻⁴ Ikwahavame judeus'ga mbohoryvukara ahejuka rehe, Herodesva'ea Pedro'ga pyhygukari no. Igwete ahe Pedro'ga mondoukari ga mongiavouka cadeia pype. Ahe ga mondoukari soldados'ga po pe dezesseisve'ga pe tohemyme ti ga javo. Quatrove'ga gwepia na'ē ga. Kirē ojipe'ga quatrove'ga py'rovo. Quatro vezes ġa jopy'rupy'ru' ga repiaga ara rupi ypytunimo no. Nahā Herodesva'ea ga mondoukari soldados'ga po pe tapemohemukari ti Pedro'ga javo. A'ea rupi judeus'ga japoi toryva pāo ndovuriva'ea i'gwovo. Igwete Herodesva'ea ei oyvyteri pe: “Na judeus'ga i'upavi na'ē Páscoa rupiara,” ei ahe. “Aerē po ti ji Pedro'ga mbuhurukari imbojambojaruka garekote'varuhua ga rehe ġa ndovaki hete nehē. A'ero po ti ji ga jukaukari nehē,” ei Herodesva'ea oyvyteri pe novia. ⁵ Igwete ahe Pedro'ga mombytai cadeia pype. Emo Jesus'gareheve'ga onhi'inhit' hete Tupana'ga pe emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi javo.

Pedrova'ea ohē cadeia hugwi

⁶Aerē Herodesva'ea ei oyvyteri pe: “Ko'emame po ti ji Pedro'ga mbuhurukari ġandovaki nehē,” ei ahe novīa. Ypytunimo Pedro'ga kiri soldados'ġa pyteri pe mokonha'ġa pyteri pe. Soldados'ġa opokwa memei ga ojihe itanhuramuhūa pyvō ga rerekovo. Ojipe'ġa opojyka hovapytymbava o'ama hepiaga. Igwete Pedro'ga kiri upa. ⁷Kotihī Tupana'gapyrive'ga ukwahavamo o'ama Pedro'ga pyri yvagipeve'ga. Hendy'ja hete cadeia pype a'ero. Igwete ga pokogi Pedro'ga jati'yva rehe tomaē ga javo.

—Haite! Here evya, ei ga javo Pedro'ga pe.

Aero itanhuramuhūa ihiri Pedro'ga poa hugwi. ⁸Igwete Tupana'gapyrive'ga ei ga pe:

—Embogwa eku'ayvira. Emongi epyruhua nohō, ei ga javo ga pe.

Igwete Pedro'ga imongi a'ero.

—I'arimova'ea emongi ejoa ji reviri, ei ga ga pe.

⁹Igwete Pedro'ga hoi ga reviri ogwovo. Ndogweroiari reki ga Tupana'gapyrive'ga rembirohoa novīa. “Jikiri pe ji ga repiagi,” ei ga novīa. ¹⁰Kiro ġa kwavi soldados'ġa pyvō. Kiro ġa kwavi jara'ġa pyvō no. Igwete ġa vahemi jupihai pe jurukwara pyri. A'ea rupi ko ahe oho cidade pe. Hovapytymbava ko ferrova'ea. Kiro ġa vahemi ipyri. Igwete a'ea nhovapytymba'vogi ġa pe. Igwete ġa ēi cadeia hugwi a'ero ogwovo cidade rapea rupi onga pyvō okwava. Kotihī Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi ga reja.

¹¹Kiro Pedro'ga ikwahavi a'ero. “A'iti tuhē reki!” ei ga. “Tupana'gapyrive'ga ji rerohei tuhē cadeia hugwi. Jipojykaharete'ga ombuhuruka ga ji pyri,” ei ga. “A'ero ga ji mbopiro'yukari Herodes'ga popoakara hugwi judeus'ġa ndeaporoġitate'varuhua hugwi no,” ei Pedro'ga oyvyteri pe.

¹²Ojapyakarē a'ea rehe kiro ga hoi Mariahēa ronga pe João Marcos'ga yhēa ronga pe. Igwete ga vahemi onga jupihai pe. A'ea ja Jesus'gareheve'ġa jatykapavi onga pe onhimongyavo onhi'inhī'īġa Tupana'ga pe.

—Emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi, e'ie'i ġa ga pe.

A'reki ġa ndokwahavi ve Pedro'ga hemagwera jugwi. ¹³Igwete Pedro'ga vahemi onga jupihai pe okwaokwa hovapytymbava rehe o'ama. A'ero kujahēa ruri henduva Rodehēa.

—Ma'ġa pero okwa? ei hēa javo ga pe.

¹⁴Pedro'ga nhī'īgame hēa nhimombaragwahavi hehe. A'ero hēa nhani tamombe'u javo jara'ġa pe. Emo hēa omoka'nhy reki hovapytymba'voga ga pe gworygworyva ġwaramo ga rura rehe. Igwete hēa nhani javo.

—Pero Pedro'ga ami hovapytymbava pyri, ei hēa ġa ga pe.

¹⁵Ndogweroiarihu ġa hēanhī'īġa.

—Ere'eteheuhu nde, ei ġa hēa pe.

—Avi ahā, ei hēa. Ki ga jitehe pero o'ā, e'ie'i hēa ġa pe novīa.

—Gara'uva po, ei ġa a'ero.

¹⁶Pedro'ga o'amete jiji hovapytymbava rehe okwaokwa. A'ero ġa hoi hovapytymba'voga ga pe. Ga repiagame ġa nhimomby'apavi a'ero upa. ¹⁷Igwete ga reki onga pype ġa pyri. A'ero ga nhipova'eġi tapenhi'īġi ti ji renduva javo. Igwete ga imombe'ui ġa pe Tupana'ga remimohemukara cadeia hugwi.

—Peho ti imombe'gwovo nhimohemagwera Tiago'ga pe jara'ga pe no nha-neirũ'ga pe, ei ga ġa pe.

Igwete Pedro'ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo.

¹⁸ Ko'eġaturame soldados'ga ndekotehei Pedro'ga repiage'yma cadeia pype.

—Mahā Pedro'ga naerũ? e'ie'i ġa ojohupe novia.

¹⁹ Igwete Herodesva'ea ga rekarukari cadeia pype novia. Emo ġa ndohe-piagi ga. A'ero Herodesva'ea soldados'ga mbuhurukari ġa monhi'iġa ma rupi te ga hoi naerũ javo ġa pe. Emo ġa ndokwahavi reki Pedro'ga hoagwera jugwi. Nurā Herodesva'ea soldados'ga jukaukari a'ero.

Aerē Herodesva'ea hoi judeus'ga gwyra hugwi Judéia hugwi. Cidade de Cesaréia pe ahe hoi opytavo.

Herodesva'ea manoagwera

²⁰ Herodesva'ea omondomondouka mbatera ogwyrā hugwi cidadespeve'ga pe jipi Tiropeve'ga pe Sidommeve'ga pe no. Aerē ahe nhimboahiahivi reki ġa pe. Nurā ġa ei ojohupe:

—Timonhyrō ti Herodes'ga kiro. Nhande ga monhyrōe'ymame po ti ga nombuhurukara'javi mbatera nhande ve nehē, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa jogwerohoi na'ē Herodesva'ea moirūhara'ga pyri Blasto'ga pyri onhi'iġatuavo ga pe tovavagahi ti ga nhande rehe javo. Aerē ġa jogwerohoi Herodesva'ea pyri.

—Xajogwereko katu ti, ei ġa Herodesva'ea pe.

²¹ Igwete ahe ei:

—Ojipe'ia rupi po ti ji nhi'iġi pe me nehē, ei ahe ġa pe.

—Kwa, ei ġa ogwovo.

A'ea rupi katu Herodesva'ea jigwagi opikatua mongiavo ġanduvihavuhuro. Igwete ahe hoi ġapyteri pe ojiupia oina ġwendava rehe. A'ero ahe nhi'inhi'iġi ġa pe. ²² Henduvame ahenhi'iġa ġa javo.

—Herodes'ga ko yvagipeve'ga. Yvyakotyve'ga rūi ko koro, e'i tehe ġa ahe ve.

²³ Herodesva'ea nomombigi reki ġanhi'itehea ojihe. Nomboheteukari ahe ġa pe Tupanete'ga. Nurā nanime Tupana'gapyrive'ga ruri ahe pyri yvaga hugwi ahe moheō'aruka. A'ero hevo'ia ihu'uu'upavi aherevega. Kirē ahe manoi upa.

²⁴ Igwaigwavete Jesus'gareheve'ga imombe'ui Tupana'ga nhi'iġa imonhi-moanhana. Igwaigwavete ojipe'ga hendukatui a'ero onhimongyavo.

²⁵ Barnabé'ga gweroho itambere'ia Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pe Jerusalém me Saulo'ga pavēi. Imondopavirē Barnabé'ga jivyri Antioquia pe a'ero. Gweru ġa João Marcos'ga ojupi.

Ahe omoē Barnabéva'ea Saulova'ea no

13 ¹ Kiro Antioquia pe oko Jesus'gareheve'ga pyteri pe ġambo'ehara'ga Tupana'ga nhi'iġa mome'uhara'ga no. Ga ko Barnabé'ga; Simão'ga – kiroki ga ipirvytunuhūve'ga; Lúcio'ga – kiroki ga Cirenepeve'ga; Saulo'ga; Manaém'ga – ga ko onhimomboaka governadorāgwama'ga pavēi Herodes'ga pavēi. ² Igwete ġa Tupana'ga mboheteheitei. Xanhi'ī Tupana'ga pe javo ġa ndo'ui mbatera ojogwerekovo. A'ea rupi ko Tupana'ga ra'uva ei ġa pe:

—Pemo'e kirogwe Barnabé'ga Saulo'ga no toporavyky ti ġa ji ve Jesus'ga mombe'gwovo, e'i ġa pe. A'ereki ji a'e nhiġwenonde ġahā po ti oporavyky ji ve javo, e'i ġa pe.

³A'ero ġa nhi'iġi Tupana'ga pe i'ue'yma. Kirē ġa pokogi Barnabé'ga ndehe pejogweroho ti Jesus'ga mombe'gwovo a'ero javo. A'ero ġa ġa mondoukari ojihugwi.

Barnabé'va'ea oho Chipre pe Saulova'ea pavēi

⁴⁻⁵A'ero ġa jogwerohoi Barnabé'ga Saulo'ga pavēi. A'ereki Tupana'ga ra'uva omondouka ġa. João Marcos'ga oho ġa ndupi no ġamoirūharamo. Igwete ġa hoi cidade de Selúcia pe. Pevo ġa avi itayharuhua pype ogwovo ypa'ouhū me Chipre pe. Pevo ġa jari upa cidade de Salamina pe. Igwete ġa hoġahoi judeus'ga jatykahai pe imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa pevove'ga pe. ⁶⁻⁸Aerē ġa hoi ypa'ouhū rupi ogwovo cidade de Pafos pe. Pevo ġa judeu'ga repiagi Barjesus'ga. Ojipe'ga nhi'iġimo garera Elimas. Ipaji ko ga huvihava'gareheva'ero.

—Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo ko ji rekoi, ei Elimas'ga ġa pe jipi o'mbero.

Igwete Barnabé'ga ga repiagi pevo. Igwete Elimas'ga ruvihava'ga Barnabé'ga mbuhurukari ojipyri Sérgio Paulo'ga – kiroki ga pevove'ga governador'ga. Okwaha hete ga mbatera Sérgio Paulo'ga. Tahendu ti Tupana'ga nhi'iġa javo ga Barnabé'ga mbuhurukari ojipyri. Emo Barnabé'ga horame ga pyri Elimas'ga ġa movahī tonhi'iġyme ġa ga pe javo. “Tojikogyme ti jiruvihava'ga Jesus'ga rehe,” ei Elimas'ga ipajive'ga. ⁹Igwete Saulo'ga – ojipea ko garera Paulo – Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete. A'ero ga Elimas'ga repiahetei javo ga pe.

¹⁰—Netiruahū hete nde Diabo'ga ja! ei ga ga pe. Pyryheteva'ea nde eremovahiuhū. Nde eremoandyandyi paravuhu ekovo, ei ga ga pe. Nane'ymi nde Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'ui! ei Paulo'ga ga pe. ¹¹Nurā po ti Tupana'ga nde movahiuhū kiro nehē. Nanderehaahi'vi ti nde kiro hepiage'yma kwara nehē, ei ga Elimas'ga pe.

Kotihī turi ppytunahiva Elimas'ga pe ga mbohehae'yma. Igwete ga rekoreko'ihui ogwovo.

—Pejijo ji popyhyga ji rerogwovo, e'ie'i ġa ġa pe.

¹²Hepiagirē Elimas'ga rehae'yma Sérgio Paulo'ga jikogi Jesus'ga rehe. A'ereki ga onhimomby'a nhandepojykaharete'ga mombe'ua rehe.

Paulova'ea oho Antioquia pe

¹³Aerē Paulo'ga avi itayharuhua pype ogwovo Pafos hugwi. A'ero ġa hoi Panfliapeve'ga gwyrri pe ogwovo cidade de Perge pe. A'ea rupi João Marcos'ga hoi ġa hugwi ojivya Jerusalém me. ¹⁴Aerē Paulo'ga hoi Perge hugwi pea rupi ogwovo. Aerē ġa vahemi cidade de Antioquia pe Pisdiapeve'ga gwyrri pype. Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi ġa hoi ġajatykahai pe. A'ero ġa apygi upa. ¹⁵Igwete pevove'ga nhi'iġi aherembikwatijaragwera pe Moisés'va'ea remimbo'eagwera pe. Kirē ga nhi'iġi ojipea pe aherembikwatijara pe. A'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea okwatija hako. Aerē huvihava'ga ġajatykahava pype ġa imondoukari onhi'iġa Paulo'ga pe.

—Pe ko orere'yjamo peko israelitasramo, ei ġa ġa pe. Pe'epotarama avove'ga pe ġa moġitavo pe'ji ti ġa pe a'ero, ei ġa Paulo'ga pe.

¹⁶ A'ero Paulo'ga po'ami onhipova'eğa tapenhi'iği ti javo. Igwete ga ei:

—Israelitasramo pehendu nhinhi'iğa pejiğupa, ei ga. Pehendu ti judeus'ğa-rũiva'ero no. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe no. Pehendu katu ti, ei Paulo'ga ğa pe. ¹⁷⁻²⁰ Tamombe'u ti Tupana'ga pe me. Gaha rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Tupana'ga omo'emo'e ojive nhaneramonhava'ea hako. Aerẽ he'yjuhu hete quatrocentos e cinquenta Tupana'ga kwara mbo'ambo'ari, ei ga. A'ea rupi ga imombyrymbryvi ahe ve ahe ruvame hajiheva'ea gwyri pe Egitopeva'ea gwyri pe po rimba'e. Igwete ga ahe rerurukari pea hugwi opo-poakarimo, ei ga ğa pe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Tupana'ga nhimomiranami aherekote'varuhua pe ahe ruvame ongae'yi me, ei ga. Igwete ga sete'va'ea apitipitiukari aheruvihavava'ea ahereheva'ea reheve Canaãmeva'ea gwyri pe. Ahe moka'nhymbavirẽ ga ima'ema'ei ahegwyruera imondomondovo nhaneramonhava'ea pe hako, ei Paulo'ga ğa pe.

—Aerẽ Tupana'ga juizva'ea mongoi aheruvihavamo nhaneramonhava'ea pe ahe mbojopyrupy'ruavo hako, ei Paulo'ga. Aerẽ ahe py'rovo Samuelva'ea ahe repiakatui Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea, ei ga. ²¹ Aerẽ nhaneramonhava'ea ruri javo Samuelva'ea pe: “Huvihavuhu'ga ore oropota ağwamo toremondomondo ti ga nde py'rovo,” ei ahe Samuelva'ea pe hako, ei ga. Igwete Tupana'ga Saulva'ea mongoi aheruvihavuhuro a'ero. Saulva'ea ko Quisva'ea ra'yrava'ea Benjamimva'ea rymymino'va'ea, ei ga. Igwete Tupana'ga Saulva'ea mongoukari aheruvihavuhuro he'yi kwara rupi quarenta kwara rupi, ei Paulo'ga ğa pe.

²² —Aerẽ Tupana'ga ei: “Kiro ji Saul'ga pe'ai penduvihavuhua hugwi,” ei ga, ei ga. “Davi'ga Jessé'ga ra'ya'ga oko kiro penduvihavuhuro Saul'ga py'rovo,” ei ga. Daviva'ea mombe'gwovo Tupana'ga ei no: “Jipy'a ja hete ga Davi'ga. Gaha ti oko pa nhiremimbotarimova'ea rehe nehẽ,” ei Tupana'ga, ei Paulo'ga imombe'gwovo ğa pe.

²³ —Daviva'ea rymymino'ga reki Tupana'ga omongouka nhanderekote'varuhua momboharamo heikwehe, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga e'i nhandere'yjava'ea pe israelitasva'ea pe: “Aerẽ ti ji Davi'ga rymymino'ga mongoukari pembopiro'yharamo nehẽ,” ei Tupana'ga, ei ga. Kiro Daviva'ea rymymino'ga tuhẽ Tupana'ga omongouka a'ero o'eagwera rupi katu. Ga ko Jesus'ga, ei Paulo'ga ga mombe'gwovo ğa pe. ²⁴ Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea israelitas'ğa moğitapavi jipi heikwehe, ei ga. “Perojiyi ti pejeaporoğita pejipohia pejkote'varuhua hugwi,” ei ahe. “A'ero po ti ji pe mobatizai nehẽ,” ei João Batistava'ea, ei Paulo'ga. ²⁵ Oporavykypavame Tupana'ga pe João Batistava'ea ei ğa pe: “Ndehe ko Cristo,” pe'ji po pe ji ve novia? Ji ko a'ea rui,” ei João Batistava'ea ğa pe, ei ga. “Emo po ti Cristo'ga uhu ji py'rovo nehẽ,” ei ahe, ei ga. “Ga ko huvihavuhu hete. Ji ki a'e te okoteheva'ea,” ei João Batistava'ea heikwehe, ei ga.

²⁶ Igwete Paulo'ga ei ğa pe no:

—Nhiirũ, Abraão'va'ea rymymino'ga pe ji ei. Judeus'ğarũiva'ea pe ji ei no. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe, ei ga. Nhande ve Tupana'ga ombuhuruka onhi'iğa Jesus'ga ko pembopiro'yharamo oko javo! ei Paulo'ga ğa pe. ²⁷ Jerusalémmeve'ğa nonhimombaragwahavi a'ea rehe raikwehe. Ğanduvihava'ğa na jitehe no, ei ga. Onhi'iğame aherembikwatijara pe sábadu nanani ğa nonhimombaragwahavi reki Jesus'ga mombe'ua rehe, ei ga. Tupana'ga nhi'iğa

mombe'uharava'ea Jesus'ga mombe'ukatui reki ikwatija hako novia. Nahā ahe ei ikwatija hako: “Ojukauka po ti ġa ga ereko te'varuhu nde javo,” ei ahe hako, ei ga. Jerusalēmeve'ġa ahe nhi'ipo'ru reki ġanduvihava'ġa pavēi. A'ereki ġa e te'varuhu Jesus'ga pe ga jukauka, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁸ Ga jukapotaramē ġa hekatehei garekote'varuhua hepiage'yma novia. A'erorame tehe ġa ei reki Pilatos'ga pe: “Ejukauka tuhē ti ga,” ei ġa ga pe, ei Paulo'ga. ²⁹ Ahe omombe'u pa gajukaaġwama ikwatijanhoġwenondeavo hako. Ga ahe nhi'ipo'ru pa reki ga jukavo, ei ga. Kirē ojipe'ġa Jesus'ga ra'oa mbojyvi yva hugwi. Igwete ġa gara'oa rerohoi itaruvihavuhua kwaruhua pype herokiavo inoġa. ³⁰ Emo Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. ³¹ Kirē Jesus'ga jipiukaukari ġa pe – kiroki ġa oho Galilēia hugwi ga rupi ogwovo Jerusalēme me gamanoa renonde. He'yi ġa kiri ga repiagagwera rupi ga kweravirē. Ġahā kiro ga mombe'umbe'u israelitas'ġa pe a'ero, ei ga.

³² —Oro ore oromombe'u pyryheteve'ea pe me, ei Paulo'ga. Ymya Tupana'ga e'i nhaneramonhava'ea pe hako: “Nahā po ti ji ga mongoukari nehē,” ei ga, ei ga. ³³ Kiro na tuhē reki nhande ve aherymymino pe. A'ereki o'eagwera rupi katu Tupana'ga Jesus'ga mongouka ga mbogwera gamanoa hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. A'ea jitehe ahe omombe'u ikwatija hako. Salmo dois aherembikwatijara rera, ei ga. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'igā Jesus'ga pe.

“Ndehe ko jira'yra.

Kiroġwe ji nhimongoukari nderuvamo,” ei ga.

Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igā, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁴ —Jesus'ga mbogwerava pe Tupana'ga ei no. Gamanoa'jave'yma pe ga ei no, ei ga. Igwete Tupana'ga ei:

“Amombyry po ti ji pe me nehē,” ei ga.

“Pyryheteve'ea ji amombe'u Davi'ga pe hako a'itituhēva'ea.

A'ea po ti imombyryvaġwama pe me nehē,” ei Tupana'ga Jesus'ga pe, ei ga.

³⁵ Iru'ia Daviva'ea okwatija imombe'gwovo onhi'igā Tupana'ga pe, ei Paulo'ga. Nahā ahe ei ga pe:

“Nde po ti neremonemahivukari ejiheve'ga pyryheteve'ga
ga manorame nehē,” ei ahe ikwatija hako, ei ga.

³⁶ —Daviva'ea nonhimombe'ui javo, ei Paulo'ga. A'ereki Daviva'ea opoko na'ē ojupiva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe okovo. Aerē ahe manoi. A'ero aheryjjava'ea ahera'oa rerohoi inoġa aheramonhava'ea ypyvo, ei ga. Kirē inemahivamo ahera'oa upa a'ero. ³⁷ Jesus'ga ra'oa ki a'e te ninemi, ei ga. A'ereki Tupana'ga ga mbogwera. Aerē Jesus'ga nomanoa'javi a'ero avuirama, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁸ —Nhiirū, pekwahe ti a'ero, ei ga. Jesus'ga rehe ore imombe'ui pe me pendekote'varuhua mombora. ³⁹ Ga rehe pejikogame po ti pe piro'yro pejikote'varuhua hugwi, ei ga ġa pe. Hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. Pejikogame jate Jesus'ga rehe po ti pe piro'yro jugwi nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ⁴⁰ Penhimboko'i ti a'ero tapepo'ruyme ti hahyva'ea nehē, ei ga. A'ereki nanongara pe ahe e'i hako – kiroki ahe omombe'u nhoġwenonde aerēva'ea. Nahā ahe ei Tupana'ga nhi'igā mombe'gwovo hako:

⁴¹ “Pehendu ti, a'e ji pe me.

A'ereki pe pe'e te'varuhu nhinhi'iga pe," ei ahe.

"Penhimomby'a ti penhimanomo nehē.

A'ereki ji a'apo ahemonhimomby'ava'ea kiro.

Po ti ġa imombe'ui pe me nehē,

ndaperoviarihu po ti pe nehē," ei ahe Tupana'ga nhi'iga
imombe'gwovo hako, ei Paulo'ga ġa pe.

⁴² Aerē Paulo'ga horame ġajatykahava hugwi kiro ġa nduri jawo ġa pe:

—Irūa rupi sábadu rupi pemombe'ua'ja ti ore ve nanongara jitehe nehē, ei ġa ġa pe.

—Kwa, ei Paulo'ga ġa pe.

⁴³ Igwete judeus'ga hopavi a'ero ojatykahava hugwi. Igwete ġa hoi Paulo'-
ga ndupi onhimongyavo ġa pavēi – kiroki ġa onhimongo judeusramo. A'ero
Paulo'ga nhi'igi ġa pe.

—Igwaigwawete ti pejiko Tupana'ga remimombyryva rehe, ei ġa ġa pe.

⁴⁴ Irūa rupi sábadu rupi cidadepeve'ga nhaporemō gwerevi ġa jatykai
onhimongyavo.

—Torohendu ti Tupana'ga nhi'iga mombe'ua, ei ġa.

⁴⁵ Emo judeus'ga onhimyrō hete Paulo'ga rehe hepiagame he'yjuhuve'ga hoa
ga pyri. Nurā Paulo'ga ġa mbo'erahe ġa etehei ga pe.

—Mbehea ga omombe'uuhu, e'i tehe ġa.

Igwete ġa Paulo'ga mbotegwetei. ⁴⁶ Paulo'ga ndopojihuvi reki ġa Barnabé'ga
pavēi. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga e'i: "Judeus'ga na'ē po ġwendu nhinhi'iga hamo," ei ga, ei ġa
ġa pe. Nurā ore imombe'ui a'ea pe me na'ē novīa. Emo pe ndaperoviapotari
reki Tupana'ga nhi'iga, ei ġa ġa pe. Pe'ji po pe: "Ndapyryvi po ore hoi orojupa
Tupana'ga pyrie'ymi nehē." Pe'ji po pe a'ea. Nurā po ti ore hoi imombe'gwovo
kiro judeus'garūive'ga pe a'ero nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ⁴⁷ A'ereki nahā orepojy-
kaharete'ga ore mondouka jawo ore ve:

"Oromongo ji nde israelitas'garūive'ga ndyapehava'java'ero
teremomytū'ē ti ġa'akaġi pe ikwahavuka ġa pe nehē," ei

Tupana'ga.

"Ġandekote'varuhua mombora po ti nde ikwahavukari vvyakotyve'ga
pe nhaporemō nehē," ei ga, ei Paulo'ga.

⁴⁸ Israelitas'garūive'ga judeus'garūive'ga henduvame Paulo'ga nhi'iga ġa
ndoryndoryvamo a'ero. Igwete ġa imbohetei Tupana'ga nhi'iga. A'ero ġa jikogi
Jesus'ga rehe – kiroki ġa pe Tupana'ga e'i nhoġwenonde ġahā po ti oko ji
pyrie'ymi nehē jawo.

⁴⁹ Igwete ġa imombe'umbe'ui nhandepojykaharete'ga nhi'iga imonhimoan-
hana ġagwyrā rupi nhaporemō. ⁵⁰ Emo judeus'ga omomymomyi akwaimbae'-
ga huvihava'ga cidade pe. Judeus'ga omyomyi kunhangwera'ga no imbateve'-
ga – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe novīa. Igwete judeus'ga ġa momymomyi
ga mongote'varuhuavo Paulo'ga pe. A'ero ġa Paulo'ga mondoahai ogwyrā
hugwi ġa mondovo. ⁵¹ Ohorame Paulo'ga ihyvi opya otimbuguhua mondu-
nduruga jugwi. Nahā ġa hepiukari pevove'ga ndekote'varuhua ihyvame opya.
Igwete Paulo'ga hoi cidade de Icônio pe Barnabé'ga pavēi. ⁵² Emo Antioquia
pe Jesus'gareheve'ga horyory upa. Igwete Tupana'ga ra'uva ġa pojykahetei
okovo ġa moiruomo.

Paulova'ea oho Icônio pe

14 ¹Na jitehe ãa pe ãa horame Icônio pe. Paulo'ga oho judeus'ãa jaty-kahai pe Barnabé'ga pavêi. Pevo ãa Jesus'ga mombe'umbe'ukatui ãa pe. Nurã he'yjuhuve'ãa jikogi Jesus'ga rehe judeus'ãa judeus'garũive'ãa pavêi. ²Emo judeus'ãa – kiroki ãa ndojikopotari Jesus'ga rehe – ãa omomymomyi judeus'garũive'ãa oko te'varuhu Paulo'ãa javo ãa pe. ãa nhi'igaykaro ãwaramo judeus'garũive'ãa nhimboahitehei Jesus'gareheve'ãa pe a'ero onhimongyavo. ³He'yi Paulo'ãa kiri pevo. Ndojijihuvi reki ãa ãa nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo pevove'ãa pe.

—Jesus'ga omombyry hete nhande ve, ei ãa ga mombe'gwovo jipi.

A'itituhêva'ea ãanemimombe'ua. Nurã Jesus'ga japoukari ahemonhimomby-va'ava'ea Paulo'ãa pe. A'ereki Jesus'ga e'i: “A'ea repiagame po ti ãa ei nehê: ‘A'itituhêva'ea reki Jesus'ga remimombyryva mombe'ua,’” ei ga. ⁴Cidadepeve'ãa ndeaporoãita ojoatyvi a'ero. He'yive'ãa oho Jesus'ga moirũhara'ãa nhi'igãa rupi Paulo'ãa nhi'igãa rupi. Jara'ãa oho judeus'ãa nhi'igãa rupi onhimongyavo.

⁵Aerê judeus'ãa judeus'garũive'ãa monhi'igãa upa. Gwuvihava'ãa pavêi ãa ei:

—Xajigwarai ti Paulo'ãa ndehe ãa apiapiavo nehê, ei ãa ojojupe.

⁶Igwete Paulo'ãa ikwahavipei ãanhimbohovajara ojihe. A'ero ãa ka'nhymi ãa hugwi ogwovo cidade de Listra pe cidade de Derbe pe no Licaôniapeve'ãa gwyri pe. Ojipe'ãa gwyri pe ãa hoi no – kiroki ãagwyra Licaônia atima.

⁷Ohoohorame ãa pyryva'ea mombe'ui ãa pe pevo Jesus'ga mombe'gwovo.

Paulova'ea oho Listra pe

⁸ãa horame Listra pe Paulo'ga Jesus'ga mombe'ui pevove'ãa pe. Igwete ga reni Paulo'ga nhi'igãa renduva ipyka'nauhũve'ãa. Tegwete gapo'ãhava. A'ereki ga na tuhê o'a. ⁹Kiro ga reni Paulo'ga nhi'igãa renduva a'ero. Henduvame Jesus'ga mombe'ua ga ei oyvyteri pe: “Jesus'ga po ti ji mopo'ã a'ero naerũ.” Paulo'ga gwepia katu ga ikwahava gareaporoãita. ¹⁰Igwete ga eahyahi ga pe: —Epo'agatu, ei Paulo'ga ga pe.

Kiro ipyka'nauhũve'ãa po'ami a'ero opoopoa ogwovo.

¹¹Pevove'ãa gwepia Paulo'ga ga mopo'agaturame. Nurã ãa hapukapukai onhi'igimo. E'i tehe reki ãa Paulo'ãa mombe'gwovo.

—Yvagipeve'ãa onhimongo yvyakotyva'ero ojyva nhande koty, e'i tehe ãa ãa pe.

Paulo'ãa ndokwahavi reki ãa etehea ojive. A'ereki hajihe pevove'ãa nhi'igãa.

¹²Igwete ãa hapukapukai javo Paulo'ãa pe: “ãa ko yvagipeve'ãa aheremi-mbohete'hara'ãa.” Barnabé'ga pe ãa etehei: “ãa ko Júpter'ga huvihavuhete-te'ga.” Paulo'ga pe ãa etehei: “ãa ko Mercúrio'ga. A'ereki ga omombe'umbe'u mbatera,” ei ãa.

¹³Igwete ãa Paulo'ãa mbohete'potari. A'ero mbatera kwava'ẽhara'ga heruri yuranuhũa heno'ama ãajatykahava pyri – a'ea pevo u cidade ppyvo. A'ereki a'ea pype ãa ojatykatyka jipi Júpter'ga mboheteavo. Kiro ikwava'ẽhara'ga – gaha ojuka mbatera ikwava'eãa Júpter'ga pe jipi – kiro ga heruri jurukwara pyri yuranuhũa heno'ama imbojigwakava reheve ipoty'riva'ea reheve. A'ero ga ijukapotari pevove'ãa pavêi ikwava'eãa Jesus'ga moirũhara'ãa pe Paulo'ãa pe. A'ereki ãa ãa mbohete pota ãa ko yvagipeve'ãa javo tehe.

¹⁴ Ikwahavame Paulo'ga ndovy'ahetei okovo. Nurā ġa imbotararagi opira tapenoġi yvagipeve'ga ore rehe javo ġa pe. Igwete ġa nhani ġapyteri pe o'eahyaha ġa pe.

¹⁵ —Maranuhūrame pe ore mboheteuhui? Tupana'ga jate ti pembohete, ei Paulo'ga ġa pe. A'ereki ore yvagipeva'ea rūi. Pe javijiteheva'ea ko ore, ei ġa ġa pe. Igwete ore ruri pyryva'ea imombe'gwovo pe me novia taperojijyi ti pendeaporoġita javo. Pepohi ti Tupana'garūiva'ea hugwi, oro'e ore pe me, ei ġa. Tupana'ga rehe jate ti pejiko aġwamo omanoe'ýve'ga rehe. A'ereki gaha oapo yvaga, yvya, ypiahua. Yvyakotyva'eareheva'ea ga oapo pa po rimba'e, ei ġa ġa pe. ¹⁶ Ymya Tupana'ga ei: “Na ġa ndekoi jate naē ġwemimbotarimova'ea rehe a'ero judeus'garūiva'ga,” ei ga, ei ġa. ¹⁷ Emo Tupana'ga gwepiuka gweaporoġita pe me. A'ereki ga ombuhu pyryva'ea pe me jipi, ei ġa. Amana ga omongy pe me yvaga hugwi. Ombohoryory ga penemityimpyra i'ahava rupi, ei ġa. Mbatera ga ombuhuruka pe me pe'u javo. A'ero ga pe mbohoryoryvi jipi, ei ġa ġa pe.

¹⁸ Paulo'ga nhi'iga renduvame vehevi ġa ikwava'embotari yuranuhia Paulo'ga pe timbohete ġa javo novia. Emo Paulo'ga ndojukaukari reki ġa pe.

¹⁹ Aerē judeus'ga nduri Listrapeve'ga pyri. Antioquia hugwi ġa nduri Pisidiapeve'ga gwyrā hugwi. Icônio hugwi ġa nduri no. Igwete ġa ei ġa pe:

—Imbe hete Paulo'ga pe me, e'i tehe ġa. Tiapiapi ga, ei ġa.

Igwete ġa ġa mbopogwei Paulo'ga apiavo ga rerohyryryga cidade hugwi ga reja. “A'ereki ga omano,” ei ġa ojohupe novia. ²⁰ Emo Jesus'gareheve'ga oatima ga o'ama. Kiro ga po'ami reki ojivya cidade pe ġa ndupi. Ko'emame Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Barnabé'ga pavēi.

Paulova'ea ojivy Antioquia pe

²¹ Igwete Paulo'ga imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'gwovo Derbepeve'ga pe. A'ero ġa he'yive'ga mbojikogukari Jesus'ga rehe ġa nderekovo. Aerē ġa jivryi Litra pe. Aerē ġa jivryi Icônio pe. Aerē ġa jivryi Antioquia pe Pisidiapeve'ga gwyrā pe. ²² Ohoohorame Jesus'gareheve'ga pyri ġa ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe. Igwete ġa ei ġa pe:

—Pejikoge'yimi ti Jesus'ga rehe, ei Paulo'ga. Ga rehe nhandejikoga ġwaramo po ti ojipe'ga jigwarai nhande rehe nehē novia, ei ġa. Penhimomirana ti jupe a'ero Tupana'gareheva'ero. A'ereki na tuhē naē. Emo po ti aerē nhande hoi Tupana'ga pyri nhandejupa nehē, ei ġa ġa pe.

²³ Paulo'ga ombojoapiapi ojogwerogwovo Jesus'gareheve'ga pyri a'ero javo ġa pe. Ohorame ġa pyri Paulo'ga ġapyteripeve'ga mo'emo'ei toko ti ġa Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga javo. A'ero Paulo'ga nhi'igi Tupana'ga pe i'ue'ya.

—Ereko katu ti ġa. A'ereki ġa ojiko nde rehe, ei ġa opojkaharete'ga pe.

²⁴ Aerē Paulo'ga hoi Pisidiapeve'ga gwyrā rupi. Aerē ġa hoi Panfíliapeve'ga gwyrā pe. ²⁵ Cidade de Perge pe ġa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ġa hoi cidade de Atália pe. ²⁶ Pevo ġa avi itayharuhua pype ogwovo. Igwete ġa jivryi Antioquia pe jitehe – kiroki Síriapeve'ga gwyrípeva'ea – perope Jesus'gareheve'ga e'i ypy Tupana'ga pe: “Emombyry ti Paulo'ga pe ġa horame oporavykyavo nde ve,” e'i ypy ġa ga pe pevo ikwehe.

Oporavyky pa ġa Jesus'ga mombe'gwovo a'ero. ²⁷ Igwete ġa jivryi kiro pevo. Ovahemame ġa hoi Jesus'gareheve'ga nderojatykavo imombe'upava ġa pe ohoagwera.

—Nahanahā Tupana'ga nhimoirūukari ore ve ġa pokogauka jipi, ei ġa ġa pe. Tupana'ga ombojikoguka judeus'ġarūive'ġa Jesus'ga rehe kiro, ei Paulo'ġa imombe'gwovo ġa pe.

²⁸ He'yjuhu ġa kiri pevo Jesus'gareheve'ġa pyri a'ero.

Ojatyka ahe Jerusalém me

15 ¹ Aerē ko ojipe'ġa nduri ogwya hugwi Judéia hugwi judeus'ġa. Antioquia pe ġa nduri Jesus'gareheve'ġa pyri ġa mbo'eavo. Igwete ġa ei ġa pe:

—Moisésva'ea ahe mbo'e ymya hako, ei ġa. Nahā ahe ei akwaimba'eva'ea pe po raka'e: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ahe, ei ġa. Nurā ore ei kiro pe me no: Po ti pe napehendukatui Moisésva'ea nhi'ġagwera pejikytiukare'yma, a'ero po ti pe ndapehoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē, e'i tehe ġa ġa pe.

² —Avi na rūi, ei Paulo'ga ġa pe Barnabé'ga pavēi.

A'ea rehe Paulo'ġa judeus'ġa nhi'ġayvahetei ja'javo ġa pe. Nurā pevove'ġa ei ojohupe:

—Tikwaha katu ti a'ero. Timondo ti Paulo'ġa Jerusalém me, ei ġa. Ojipe'ġa ti toho ġa ndupi no. A'ero po ti ġa hoi Jesus'ga moirūhara'ġa pyri Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pyri nehē henduva ġanhi'ġa, ei ġa. A'ereki jara'ġa e'i: “Ojikytiukare'ymame po ti judeus'ġarūive'ġa ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri avuirama nehē,” ei ġa, ei ġa. Tikwaha ti Jerusalémmeve'ġa nhi'ġa a'ea rehe a'ero Paulo'ġa ndurame imombe'gwovo nhande ve nehē, ei ġa ojohupe.

—Kwa, ei jara'ġa.

³ A'ero Jesus'gareheve'ġa Paulo'ġa nderohoi pea rupi ġa mondovouka. Igwete ġa hoi Feníciapeve'ġa gwya rupi. Samariapeve'ġa gwya rupi ġa hoi no. Ohorame ġa hoi Jesus'gareheve'ġa pyri. Igwete ġa ei ġa pe:

—Judeus'ġarūive'ġa ojiko Jesus'ga rehe kiro nhande javijitehe, ei ġa ġa pe. Ġamombe'ua Jesus'gareheve'ġa mbohorypavukari a'ero.

⁴ Aerē Paulo'ġa vahemi Jerusalém me. Igwete Jesus'gareheve'ġa ndoryndoryvamo ġandura rehe gwepiakatuhara'ġa pavēi Jesus'ga moirūhara'ġa pavēi. Igwete Paulo'ġa imombe'upavi ġa pe.

—Nahanahā Tupana'ga nhimoirūukari ore ve, ei ġa. Nurā judeus'ġarūive'ġa jikogi Jesus'ga rehe kiro a'ero, ei ġa imombe'gwovo ġa pe.

⁵ A'ero fariseus'ġa po'ami ġapyteri pe. Ġa ko Jesus'gareheve'ġa no. Igwete ġa po'ami javo.

—Judeus'ġarūive'ġa po ojikytiuka hamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo hamo, ei ġa. Pe'ji po pe ġa pe a'ero hamo, ei ġa jara'ġa pe.

⁶ A'ero Jesus'ga moirūhara'ġa jatykai Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavēi upa.

—Marā po ti nhande ei a'ea pe naerū? ei ġa javo ojohupe.

⁷ Kiro ġa nhomonhi'inhit'heteti a'ea rehe upa. Aerē Pedro'ga po'ami javo ġa pe.

—Nhiirū, pekwaha pe Tupana'ga nhi'ġagwera ji ve ikwehe. Ji ko pepyteri-peva'ea, ei Pedro'ga. Igwete Tupana'ga ei ji ve: “Ndehe ti emombe'u pyryva'ea judeus'ġarūive'ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo tohendu ti ġa javo. A'ero po ti ġa jikogi Jesus'ga rehe nehē,” e ko ga ji ve ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Igwete ji Jesus'ga mombe'ui ġa pe. ⁸ Ġa ji rendukurame Tupana'ga ei: “Pyry hete

gajikoga Jesus'ga rehe kiro judeus'garüive'ga," ei ga. A'ereki ga okwaha pa ahereaporoğita okovo, ei Pedro'ga. Nurā ga imondoi gwa'uva ġa pyri, ei Pedro'ga. Pehepia ko ga imbuhuri na'ē gwa'uva nhande ve ikwehe. Na jitehe kiro ga imondoi a'ea judeus'garüive'ga pe no, ei ga. ⁹Tupana'ga pe ore judeusramo ojo'jajo'ja judeus'garüive'ga pavēi, ei ga. Omombo ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi ikwehe. Na jitehe ġa hugwi ga imombori ġandekote'varuhua ġa jikogame Jesus'ga rehe, ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁰Maranuhūrame pe Tupana'ga mbokweraipotari kiro a'ero? ei ga. Pepotaruhu pe judeus'garüive'ga mbopiro'ye'yma Moisés'va'ea remimbo'eagwera hugwi novia, ei ga ġa pe. Nhanera-monhava'ea nohendukatupavi Moisés'va'ea remimbo'eagwera raka'e. Nhande na jitehe nihendukatupavi a, ei ga. Maraname pe euhui judeus'garüive'ga pe naerū tohendu katu ti ġa a'ea javo, ei ga ġa pe. ¹¹Nahā reki nhande ei: Jesus Cristo'ga remimombyryva ġwaramo nhande ve Tupana'ga nhandereaporoğita mbopyahui. Na jitehe garemimombyryva ġwaramo judeus'garüive'ga pe Tupana'ga ġandeaporoğita mbopyahui no, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹²A'ero ġa nonhi'ġa'javi onhimongyavo. Kiro Paulo'ga imombe'umbe'ui ġa pe ohoagwera Barnabé'ga pavēi.

—Tupana'ga oapouka ore ve ahemonhimomby'ava'ea judeus'garüive'ga pyteri pe ikwehe, ei ġa ġa pe.

¹³Paulo'ga imombe'upavirē kiro Tiago'ga ei ġa pe no:

—Nhiirū, pejapyaka ti nhinhi'ġa rehe, ei ga ġa pe. ¹⁴Simāo Pedro'ga omombe'u pe me Tupana'ga aġataruhua judeus'garüive'ga ndehe. Tupana'ga gwepiukarypy o'āġataruhua ġa ndehe he'yive'ga mo'emo'eamo ojiheva'ero, ei Tiago'ga ġa pe. ¹⁵Nanongara pe tuhē ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea ei hako, ei ga. Omombe'u ahe Tupana'ga nhi'ġa ikwatija hako.

¹⁶“Ymya ko Daviva'ea aheruvihavamo oko hako.

Aerē ahana'ja ahepy'rovova'ea,” ei Tupana'ga.

“Aerē ti ji jivryi nehē.

Jijivrya'javame po ti ji ġa mbojatykaa'javi nehē ġanduvihavamo nehē,” ei ga.

¹⁷“Nahā po ti jara'ġa nhaporemō judeus'garüive'ga ji rekari okovo ji rehe nehē

– kiroki ġa ji amo'emo'ē jijiheva'ero,” ei Tupana'ga.

¹⁸“Poro ji ei jitekovo.

Jihi akwahavuka nanongara ymya hako,” ei ga.

Nahā ahe omombe'u ikwatija Tupana'ga nhi'ġa hako, ei Tiago'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁹Igwete Tiago'ga ei no:

—Nurā jihi a'e pe me kiro: Xa'eyme ti ġa pe: “Tojikytiuka ti ġa.” Xa'eyme ti a'ea judeus'garüive'ga pe – kiroki ġa gwerojijyi gweaporoğita kiro ojikoga Tupana'ga rehe, ei ga.

²⁰—Nahā tikwatija javo ġa pe:

“Tape'ui ti ġambatera ġa ikwava'eġame ha'angava pe ġwemimbohethara pe,” xa'e ġa pe, ei ga.

“Taperekoi ojipe'ġa nembireko'ġa,” xa'e ġa pe.

“Tape'ui mbiara hekoa ipore'ymame jugwi.

Hekoa tape'ui no.”

Nahā ti xa'e ġa pe ikwatija nehē, ei Tiago'ga ġa pe. ²¹ A'ereki nanongara rehe Moisésva'ea ombo'e ahe hako, ei ga. Sábado rupi judeus'ġa hoi ojatykahai pe jipi imonhi'iġa ikwatijara pe Moisésva'ea remimbo'eagwera pe. Cidades pe nhaporemo ġa imombe'ui a'ea ymya hako. Kiromo jitehe no, ei Tiago'ga ġa pe.

Okwatija ahe imondovouka judeus'ġarūiva'ea pe

²² Kiro Jesus'ga moirūhara'ġa nhomonhi'imbavi Jesus'ġareheve'ġa ndepia-katuhara'ġa pavēi jara'ġa pavēi no Jesus'ġareheve'ġa. Igwete ġa ei ojohupe:

—Timondo ti mokonha'ġa Antioquia pe a'ero tomombe'u katu ti ġa nhanenhi'iġa ġa pe, ei ġa. Paulo'ga rupi po ti ġa hoi Barnabé'ga rupi, ei ġa.

—Kwa, ei jara'ġa.

Igwete ġa ġa mo'ēi ojipytera hugwi. Huvihava'ġa ġa ġa mo'ēi Silas'ga Judas'ga no. Ojipea ko Judas'ga rera Barsabás. ²³ Igwete Jesus'ġareheve'ġa ikwatijari imondovo Judas'ġa pe togweroho ti ġa javo. Nahā ġa ikwatijari inoġa:

“Kiro ore ikwatijari pe me. Jesus'ga moirūharamo orokwatija Jesus'ga-reheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavēi,” ei ġa ikwatija.

“Pe ko judeus'ġarūiva'ero peko novīa. Emo nhande xanhomoirūirū aġwamo nhandejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe,” ei ġa. “Igwete pe nduvi Antioquia pe. Jararamo pe nduvi Sírriapeve'ġa gwyri pe Cilíciaveve'ġa gwyri pe no. Pe me nhaporemo ore ikwatijari imondovouka orenhi'iġa a'ero,” ei ġa ikwatija ġa pe.

²⁴ “Orepyteripeve'ġa oho pe pyri heikwehe. Omomyi ġa pepy'a onhi'i-teheavo pe me. Emo ore noromondoukari reki ġa pe pyri. Ojiroho tehe ġa heikwehe,” ei ġa ikwatija ġa pe. ²⁵ “Nurā ore jatykai oronhomonhi'iġa orojupa. Igwete ore ei: ‘Timo'ē ti mokonha'ġa mondovouka judeus'ġarūive'ġa pyri Paulo'ga ndupi,’ oro'e ore orojohupe,” ei ġa. “Oroarō hete memei ore Paulo'ga Barnabé'ga no. ²⁶ Ndopojihuvi ġa omanoa nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo Jesus Cristo'ga mombe'gwovo jipi,” ei ġa. ²⁷⁻²⁹ “Kiro ore mokonha'ġa mo'ēi ġa mondovo Paulo'ga ndupi a'ero. Judas'ga ore oromondo. Silas'ga oromondo no. Tomombe'u katu ti ġa orenhi'iġa pe me orere-mbikwatijara,” ei ġa ikwatija ġa pe.

“Kiro ore ei pe me a'ero: Tape'ui ġambatera ġa ikwava'eġame ha'angava pe ġwemimbohethara pe. Hekoa tape'ui no. Mbiara tape'ui ġa ipore'y-mame hekōa jugwi. Taperekoi ojipe'ġa nembireko'ġa. A'ea pe jate oro'e ore ikwatija pe me. Ojipea pe ndoro'ei a'ero,” ei ġa ġa pe. “A'ereki pyry ore ve oro'ee'yma pe me. Pyry Tupana'ga ra'uva pe no,” ei ġa. “Pehendu katu po pe orenhi'iġa a'ero hamo.

Ki rupi a'ero.”

³⁰ Nahā ġa ikwatijari judeus'ġarūive'ġa pe inoġa. Igwete ġa imondoi ġwem-bikwatijaragwera Judas'ġa pe togweroho ti ġa ġa pe javo. A'ero Judas'ġa herohoi pea rupi Antioquia pe. Ovahemame ġa Jesus'ġareheve'ġa nderojatykai

imondovo ikwatijara ġa pe. ³¹ Igwete pevove'ġa nhi'iġi jupe. A'ero ġa ndory-ndoryvamo omogita repiaga.

³² Igwete Judas'ga nhi'inh'iġi ġa pe Silas'ga pavēi ġa moġitavo no. A'ereki ġa Tupana'ga nhi'ġa momb'euharamo tuhē oko no. Igwete ġa Jesus'gareheve'-ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero ġa mbohoryva.

³³⁻³⁵ Opytaahi'vi Judas'ga pevo. Aerē ġa ei Jesus'gareheve'ġa pe:

—Kiro po ti ore jivyri Jesus'ga moirūhara'ġa pyri a'ero. A'ereki ġa ore mbuhuruka avo ikwehe.

—Pejivy ti a'ero ġa pyri, ei ġa ġa pe.

Emo Paulo'ga opyta Antioquia pe okovo Barnabé'ga pavēi. He'yive'ġa pavēi ġa pevove'ġa mbo'embo'ei imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe.

Paulova'ea onhomboja'o Barnabéva'ea pavēi

³⁶ Aerē Paulo'ga ei Barnabé'ga pe:

—Xajivyra'ja ti Jesus'gareheve'ġa ndepiaga. Timbojoapiapi pa ti cidades nehē – perope nhande timombe'u ġa pe nhandepojykaharete'ga nhi'ġa ikwehe, ei Paulo'ga ga pe. Tihepia ti ġajikoga Jesus'ga rehe aġwamo, ei ga ga pe.

³⁷ —Kwa, ei Barnabé'ga. Xahoa'ja ti ġa ndepiaga. Tiroho ti João Marcos'ga nhandejupi, ei ga ga pe.

³⁸ —Tirohoyme ti ga, ei Paulo'ga. Opohi ga nhande hugwi Panfíliapeve'ġa gwyri pe ikwehe. A'ero ga ndohoa'javi nhande rupi Tupana'ga nhi'ġa momb'e'gwovo ikwehe, ei ga ga pe.

³⁹ —Tiroho jate ti ga nhandejupi, ei Barnabé'ga ga pe.

Igwete ġa nhomonhi'ġayvahetei ga rehe. A'ero ġa nhomboja'ogi ojohugwi ogwovo. Barnabé'ga gweroho João Marcos'ga ojupi ga rero'ava itayharuhua pype. Chiprepeve'ġa gwyri pe ġa hoi a'ero ogwovo.

⁴⁰ Paulo'ga ki a'e te gweroho Silas'ga ojupi ga rerogwovo. Ġa horame Jesus'-gareheve'ġa ei ġa pe:

—Tupana'ga ti tomomyry pe me pe nderekovo katu, ei ġa Paulo'ga pe.

⁴¹ Igwete Paulo'ga hoi Sfíriapeve'ġa gwyra rupi Cilíciapeve'ġa gwyra rupi no. Igwete ga Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus Cristo'ga rehe.

Timóteova'ea oho Paulova'ea rupi

16 ¹ Aerē Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Silas'ga pavēi. Aerē ġa hoi cidade de Listra pe. Pevo Paulo'ga Timóteo'ga repiagi. Igwete ga ei taroho ti ga jijupi javo. Timóteo'ga ko Jesus'gareheva'ero oko. Gayhēa na jitehe no. Hēa ko judeuramo oko no. Gapo'ria ki a'e te judeu rūi.

² —Pyry hete ko Timóteo'ga, e'i pa Jesus'gareheve'ġa ga pe Listrapeve'ġa Icôniopeve'ġa no.

³ Igwete Paulo'ga ei taroho ti ga javo.

—Xaho ti ji rupi ji moiruamo, ei ga Timóteo'ga pe.

—Aho ti nehē, ei Timóteo'ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ikytiukari Timóteo'ga rakwanha pira garerohoa renonde. A'ereki pevo judeus'ġa okwaha Timóteo'ga po'ria. Ahe ko judeu rūi. Nurā ko ahe ndokytiukari gwa'yra'ga gapita'ngia. “Nde jikytiukare'ymame po ti judeus'ġa noarōi nehē,” ei Paulo'ga Timóteo'ga pe. Igwete Paulo'ga ga

kytiukari na'ē a'ero ga rerogwovo ojupi. ⁴Imbojoapiapirame cidades ġa hoi Jesus'gareheve'ġa pyri. Igwete ġa imombe'umbe'ui ġa pe Jerusalémmeve'ġa nhi'īgawera.

—“Nahanahā ti peko,” ei Jesus'ga moirūhara'ġa jawo pe me Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavēi, ei Paulo'ġa imombe'gwovo ġa pe. Pejapyaka katu ti ġanhi'ġa rehe a'ero, ei ġa ġa pe.

⁵Nahā ko ġa Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero. Igwaigwa-vete ko ojipe'ġa jikogi ga rehe jipi.

Tupana'ga gwepiuka Macedôniapeve'ea Paulova'ea pe

⁶Aerē Paulo'ġa ei ojohupe novia:

—Xaho ti Ásiapeve'ġa gwyri pe imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe, ei ġa.

Emo Tupana'ga ra'uva nomondoukari ġa pevo. Kiro ġa hoi Frígiapeve'ġa gwyra rupi a'ero Galáciapeve'ġa gwyra rupi ogwovo. ⁷Ġa horame Mísiapeve'ġa gwyra pyri Paulo'ġa ei ojohupe:

—Xaho Bitíniapeve'ġa gwyri pe kiro, ei ġa novia.

Emo Jesus'ga ra'uva nomondoukari ġa pevo. ⁸Nurā ġa hoi Mísiapeve'ġa gwyra rupi ovahema cidade de Trôade pe. ⁹Ypytunimo Paulo'ga Macedônia-peve'ġa gwyripeve'ga repiagi okiri pe. Igwete ga nhi'īgi Paulo'ga pe o'ama.

—Herejo tuhē oregwyri pe Macedônia pe ore pokoga, ei ġa ga pe.

¹⁰Kirē Paulo'ga imombe'ui ġwembiepiaga ore ve. A'ero ore ei:

—Xaho ti Macedônia pe a'ero Jesus'ga mombe'gwovo pevove'ġa pe. A'reki Tupana'ga nhande mondo pota kiro ġa pyri, oro'e ore orojohupe.

(Jihi Lucas aho ġa ndupi no ikwehe.) Kotihī ore imboavujikweri mbatera hero'ava itayharuhua pype herogwovo a'ero.

Lídiava'ea ojiko Jesus'ga rehe

¹¹Igwete ore herohoi imoanhana Trôade hugwi. Igwete ore herohoi ypa-'ouhūa rehei katu Samotrácia rehei katu. Ko'emame ore herohoi cidade de Neápolis pe. ¹²Pea hugwi ore hoi orokovo pea rupi Macedôniapeve'ġa gwyri pe. A'ero ore vahemi cidade de Filipos pe. Filipos ko huvihavuhu pevo Macedôniapeve'ġa gwyri pe. Cidade de Romahugwive'ġa ko pevo u Filipos pe onhimongyavo. A'ero ore vahemi Filipos pe. Mbohapyrete'i ore kiri pevo oropytavo.

¹³Sábado rupi ore ei orojohupe:

—Xaho ti cidade hugwi yhya rembe'yi pe nhandejupa. Pevo po judeus'ġa hoi jipi onhi'ġa Tupana'ga pe, oro'e ore orojohupe.

A'ero ore hoi kunhangwera'ġa nhimono'oġa repiaga. A'ero ore apygi Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. ¹⁴Igwete Lídiahēa henduvi orenhi'ġa oina. Hēa ko cidade de Tiতিরহুগুwa'a'ero. Ipiġwaġuhūva'ea hēa oma'ema'ē jipi itambe-re'ia pyhyga. Ojiko hete hēa Tupana'ga rehe. Igwete hēa henduvi Paulo'ga nhi'ġa. A'ero Tupana'ga imomytu'ēi hēa'akaġi pe toko ti hēa Paulo'ga nhi'ġa rupi jawo. ¹⁵Aerē ore hēa mobatizai a'ero. Ore hēarongapypeve'ġa mobatizai no. Aerē hēa ei ore ve:

—Pekwaha pe kiro jijikoga nhandepojykaharete'ga rehe, ei hēa. Nurā pejijo tuhē nhironga pype pejipytavo, ei hēa ore ve.

A'ero ore hēa mbopogwei orogwovo hēaronga pe oropytavo.

Ahe omongi Paulo'ea cadeia pype

¹⁶ Ojipe'ia rupi ore ei orojohupe:

—Xahoa'ja ti pevo jitehe – perope ġa oho onhi'ġa Tupana'ga pe jipi.

Ore horame ojipehēa ore rovatī pea rupi. Anhaġa opojyka hēa. A'ea omonhi'ī hēa aerēva'ea imombe'gwovouka. Ojipe'ġa he'yi omondo itambere'ia hēapojyakahara'ġa pe jipi tomombe'u ti hēa aerēva'ea ore ve javo. ¹⁷Kiro hēa ore rovatī pea rupi. A'ero hēa ruri ore reviri. Paulo'ga reviri hēa ruri okovo ohapukapukaita.

—Agwa'ġa ko oporavyky Tupana'ga pe. Gaha ko huvihavuhu hete jara'ġa hohe pa, ei hēa. Nahā ġa ei pe me: “Tupana'ga imomborame pendekote'varuhua po ti pe hoi ga pyri nehē,” ei ġa imombe'gwovo, ei hēa ohapukaita.

A'ereki anhaġa opojyka hēa. ¹⁸ Kotihītihi hēa hapukai ore reviri ua. A'ero Paulo'ga kwerajahivamo hēa rehe. Igwete ga pyryrymi javo anhaġa pe.

—Jesus Cristo'ga popoakarimo ji ei nde ve kiro: Epohi hēa hugwi, ei ga jupe.

Kotihī anhaġa pohiri hēa hugwi a'ero. ¹⁹ Ikwahavame anhaġa pohira hēapojyakahara'ġa ei ojohupe:

—Nombuhura'javi po ti ojipe'ġa itambere'ia nhande ve nehē. A'ereki anhaġa opohiruhu hēa hugwi, ei ġa. Ndokwahava'javi po ti hēa aerēva'ea imombe'gwovo nehē, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhimboahivuhui Paulo'ga rehe Silas'ga rehe ġa pyhyga ġa nderohyryryga ġa nderogwovo okari pe gwuvihava'ġa pyri. ²⁰ Ġa nderurame ġa ei gwuvihava'ġa pe:

—Agwa'ġa ko judeusramo oko. Igwete ġa porayvaruhuro nhandecidade-peve'ġa momymomyina upa, ei ġa javo tehe ġa pe. ²¹ A'ereki ġa ombo'embo'e ġa ġwamonhava'ea nhi'ġagwera rehe, ei ġa. Nhande reki Romahugwiva'ero xako ġa atyvi. Nurā po nhande ndiakoi nanongara rupi hamo romanosramo, e'i tehe ġa ġa pe.

²²⁻²³ Kiro pevove'ġa nhimbohovajapavi Paulo'ġa ndehe a'ero onhimongyavo. Igwete ġanduvihava'ġa imbotarararagukari Paulo'ġa pirekyitauka ġa hugwi. Igwete ġa ġa nupanupāukari yvyra pyvō ġa momboruka cadeia pype ġa mongiavo.

—Teremohemukari ti ġa ġa monguva ipype, ei ġa guarda'ga pe.

²⁴ Henduvame ġanhi'ġa ga Paulo'ġa mondoi ġa mohina okia mbyteri pe te. Igwete ga ġapya mombygi yva pyvō. Ono ga ġapya yva kwa'ria rehe. A'ero ga inoġi iria yva ġapya arimo imombyga.

²⁵ Ypyhaji katu Paulo'ga nhimby'yi onhi'ġa Tupana'ga pe ga mboheteavo Silas'ga pavēi. Cadeiapypeve'ġa ojapyaka upa ġa nhimby'yirame. ²⁶ Kotihī yvya imyimyī hete upa. A'ero cadeia gwyriva'ea imyimyimbavi no. Nanime hovapytymbava nhovapytymba'vopavi upa. Igwete itanhuramuhūa jikyipavi cadeiapypeve'ġa hugwi. ²⁷ Igwete guarda'ga ma'ēi hepiaga hovapytymba'vogipyra. “O'emba ġa ji hugwi ogwovo ra'e,” ei ga novīa. Nurā ga ipyhygi itakyhea'javuhuva'ea tajijuka a'ero javo. ²⁸ Emo Paulo'ga nhi'ġa mondoahyi ga pe.

—Terejijukai, ei ga ga pe. A'ereki ore nhaporemō koro oroko, ei Paulo'ga ga pe.

²⁹ A'ero guarda'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Eru yhyga ji ve, ei ga.

Igwete guarda'ga nhani ua ohyhyipava okyhyjiavo ġwaramo. Igwete ga renpy'andurugi Paulo'ga pyri pepyry hete pe jawo. ³⁰ Aerē ga Paulo'ga nderohoi pea hugwi. Igwete ga ei ġa pe:

—Marā po ti ji imomborukari jirekote'varuhua ji hugwi nehē? Marā po ti ji hoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē? ei guarda'ga ġa pe.

³¹ Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Ejiko ti nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. A'ero po ti ga imombori nderekote'varuhua nde hugwi nehē. Aerē po ti nde hoi Tupana'ga pyri nehē no, ei ġa ga pe. Na jitehe po ti nerongapypeve'ga nehē no, ei ġa ga pe.

³² Igwete ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui ga pe garongapypeve'ga pe no. Igwete ġa hendukatui upa. ³³ A'ea rupi jitehe guarda'ga ġa nderohoi iheita ġanupāa-gwera. Nanime Paulo'ga ga mobatizai. Aerē ġa garongapypeve'ga mobatizai no. ³⁴ Aerē guarda'ga Paulo'ga nderohoi ġwonga pe. Igwete ga imondoi mbatera ġa pe to'u ti ġa jawo. Horyory ga ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe ġwongapypeve'ga pavēi.

³⁵ Ko'emame pevove'ga nduvihava'ga ei soldados'ga pe:

—Peho ti jawo guarda'ga pe cadeia pe tomo'ē ti ga Paulo'ga jugwi.

Igwete ġa nduri imombe'gwovo ġanhi'i'ga guarda'ga pe. ³⁶ A'ero ga imombe'ui Paulo'ga pe no.

—Oreruvihava'ga e'i jawo pe me to'ē ġa jugwi kiro, ei ga. Pejigwovo a'ero. Tupana'ga ti tapenderoho katu, ei ga ġa pe.

³⁷ Emo Paulo'ga e'i soldados'ga pe:

—Po na rūi ġa ore mondouka, ei ga. Penduvihava'ga ġwendu ġa'mbea ġa imbojateherame ite'varuhuva'ea ore rehe oji'i. Orenhi'i'ga ki a'e te ġa nohendui oji'i, ei Paulo'ga ġa pe. Ndojari reki ore rehe novīa. Emo ġa ore nupanupāuka tehe ojipe'ga ndovaki, ei ga. Ore ko romanosramo tuhē oroko. Po ahe nonupauhūi te romanos'ga hamo, ei Paulo'ga. Aerē ġa ore mbuhurukatehei avo ore mongiavouka cadeia pype oji'i, ei ga. Kiro ġa ore mo'embotari ġandovakie'ŷ naerū? Po na rūi te, a'e ji, ei Paulo'ga ġa pe. Ġahā tuhē ti tuhu ore rerogwovo katu agwa hugwi nehē, ei ga soldados'ga pe.

³⁸ Igwete soldados'ga hoi imombe'gwovo Paulo'ga nhi'i'ga gwuvihava'ga pe.

—A'iti tuhē ġa romanosramo oko? ei ġanduvihava'ga ġa pe.

—Nahā tuhē re ko ġa e'i ore ve, ei ga.

Igwete ġa kyhyjihetei henduva.

—Xaho ti Paulo'ga ma'ngoma'ngoga a'ero naerū, ei ġa.

³⁹ A'ero ġa nduri Paulo'ga pyri ja'jawo katu ġa pe.

—Oroko te'varuhu ore pe me raji'i, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa Paulo'ga nderohoi cadeia hugwi.

—Pejigwovo kiro oreidade hugwi, e'ie'i ġa onhi'igatuavo Paulo'ga pe.

⁴⁰ Igwete Paulo'ga hoi cadeia hugwi a'ero. Lídiahēa ronga pe na'ē ġa hoi. Pevo ġa Jesus'gareheve'ga ndepiagi. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Pejiko hete ti Jesus'ga rehe jipi, ei ġa ġa pe.

Aerē Paulo'ga hoi ogwovo cidade hugwi.

Paulova'ea oho Tessalônica pe

17 ¹Igwete Paulo'ga hoi pea rupi cidade de Anfípolis pe aerê Apolônia pe no. Aerê ga vahemi ojipe'i pe no Tessalônica pe. Pevo tuvi judeus'ga jatykahava. ²A'ero sábadó rupi Paulo'ga hoi ipype ga pyri a'ero. A'ereki sábadó nanani ga hoi judeus'ga jatykahava pype jipi. Três vezes Paulo'ga hogahoi pevove'ga monhi'inhí'íga aherembikwatijara rehe Tupana'ga mombe'uhava rehe. ³Igwete ga imombe'ukatui javo ga pe.

—Nahanahā ahe ei ikwatija hako, ei Paulo'ga. Cristo'ga manoa pe ahe ei a'ero tokwaha ti ga hahyva'ea omanomo javo. Cristo'ga kwerava pe ahe ei no tokwerava'ja ti ga omanoa hugwi javo, ei ga. Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo. A'ereki gaha ahe nhi'ipo'ru pa ikwehe. Gaha ji amombe'u kiro pe me a'ero Jesus'ga, ei Paulo'ga ga pe.

⁴Igwete jara'ga Paulo'ga nhi'íga reroviari ga mbopogweavo ojikoty'a Paulo'ga pavêi judeus'ga. Na jitehe ko judeus'garũive'ga – kiroki ga ojiko Tupana'ga rehe. Grego ko gānhi'íga. He'yjuhuve'ga Paulo'ga mbopogwei ojikoty'a ga pavêi. Kunhangwera'ga na jitehe no onhimongyavo imbateve'ga.

⁵Judeus'ga ki a'e te onhimyrō Paulo'ga ndehe hepiagame Paulo'ga mbopogwea. Nurā ga okote'varuhuve'ga nderuri ojipyri – kiroki ga okoteheuhu oporavykye'yma jipi. Igwete ga ga mbojatykai ga mbohakupukaita Paulo'ga ndehe cidadepeve'ga momymomyinauka. A'ero ga hoahypavi Jasão'ga ronga pe tiheka ti Paulo'ga javo.

—Tiroho ti ga mytu'ē me gāndovaki, ei ga ojohupe novia.

⁶Ndohepiagi reki ga Paulo'ga ipype. Silas'ga ga ndohepiagi no.

—Jasão'ga ti tipyhy a'ero Jesus'gareheve'ga, ei ga ojohupe.

A'ero ga Jasão'ga pyhygi ga nderohyryryga ga nderogwovo huvihava'ga pyri. Igwete ga ei ga pe:

—Paulo'ga iporayvaruhu ogwoogwovo gagwyri pe nhaporemō ga momymomyina, ei ga o'mbero ga pe. Igwete ga nduruhui kiro nhande pyri no. ⁷A'ero Jasão'ga ga mbuhurukari gwonga pe ga mombytavo ojipyri, ei ga ga pe. Ga nhaporemō nohendukatui nhandervihavuhu'ga nhi'íga César'ga nhi'íga. A'ereki ga e'i: “Hajiheve'ga aḡwamo nhandervihavuhuro oko,” ei ga, ei ga. “Jesus ko garera,” ei Paulo'ga, ei ga ga pe.

⁸Onhi'ígame a'ea rehe ga pe ga imomymomyi huvihava'ga py'a jara'ga py'a no. ⁹Igwete huvihava'ga ei Jasão'ga pe:

—Imbuhumbuhurame itambere'ia ore ve po ti ore pe mo'ēukari pe mondovouka a'ero, ei ga. Pe ndekokaturame po ti ore imbuhura'javi peitambere'ia pe me a'ero nehē, ei ga ga pe.

Igwete Jasão'ga imondoi itambere'ia ga pe. A'ero ga Jasão'ga mbopiro'yukari ga mondovouka.

Paulova'ea oho Beréia pe

¹⁰Kotihī pyytunimo Jesus'gareheve'ga Paulo'ga mondoukari cidade hugwi a'ero topyhygyime ti ga Paulo'ga javo. Igwete Paulo'ga hoi pea rupi cidade de Beréia pe okovo Silas'ga pavêi. Ovahemame ga jogwerohoi judeus'ga jatykahava pype upa. ¹¹Igwete Paulo'ga imombe'umbe'ui ga pe Tupana'ga nhi'íga. Beréiapeve'ga koji'i pyry hete reki Tessalônicapeve'ga hohe. A'ereki

ġa ġwendu pota hete Tupana'ga mombe'ua. Paulo'ġa imombe'urame ġa ei ojohupe: "Tihepia ti imombe'ukatua." Nurā ġa hoi hepiaga aherembikwati-jara jipi Tupana'ga mombe'uhava nahā reki ra'e javo.

¹² A'ero ġa heroviari ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo. He'yive'ġa kunhangwera'ga ojiko Jesus'ga rehe no imbateve'ġa. Grego ko ġanhi'ġa. Akwai-mbae'ġa na jitehe grego ġanhi'ġa. Igwete ġa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo. ¹³ Emo ojipe'ġa Paulo'ġa mombe'u judeus'ġa pe – perope Tessalōnica pe.

—Paulo'ga oho Beréia pe raji'i, ei ġa. Kiro ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'ġa ġa pe no, ei ġa ġa pe.

Ikwahavame judeus'ġa hoi Beréia pe a'ero. Igwete ġa eġa'euhui Beréiapeve'ġa pe i'mbe hete Paulo'ga pe me javo. Nahā ġa he'yjuhuve'ġa momymomyi upa. ¹⁴ Nurā Jesus'gareheve'ġa Paulo'ġa mondoukaripei a'ero toho ti ga ypiahu pe javo. Emo Silas'ga opyta naē Beréia pe Timóteo'ga pavēi. Kiroki ġa Paulo'ga reroho – gweroho ġa ga ypiahu pe. ¹⁵ Aerē ġa ga rero'avi ga rerogwovo cidade de Atenas pe ga reja.

—Pejivy kiroġwe, ei Paulo'ga ġa pe. Pe'ji ti Silas'ga pe Timóteo'ga pe no kotihī ti ġa tuhu ji pyri avo, ei Paulo'ga ġa pe.

A'ero ga reja ġa herojivyri herogwovo.

Paulova'ea oho Atenas pe

¹⁶ Igwete Paulo'ga pytai Atenas pe Silas'ġa mboha'uva. He'yjuheteva'ea cidadepeve'ġa gwereko ha'angava ġwemimbohete'hara. Nurā Paulo'ga py'a oko tehe hepiagame. A'ereki pevove'ġa nombohetei Tupana'ga. ¹⁷ A'ero ga hoi judeus'ġa jatykahava pype Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Igwete ga nhi'inhī'ġi ġa pe judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe no – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe. Ima'ēhai pe ga hogahoi jipi ja'javo pevove'ġa pe no. ¹⁸ A'ero ġa nduri Paulo'ga pyri – kiroki ġa ombo'e epicureu'ġa nhi'ġagwera rehe. Kiroki ġa ombo'e estóicos'ġa nhi'ġagwera rehe – ġa uhu ga pyri no. Igwete ġa Paulo'ga nhi'ġayvari a'ero. Jara'ġa e'i ojohupe:

—Gara rehe ga onhi'ġuhū naerū? ei ġa.

Jara'ġa e'i:

—Omombe'u po ga hajiheve'ġa yvagipeve'ġa ovuhu, ei ġa.

A'ea ġa ei. A'ereki Paulo'ga omombe'u Jesus'ga ġa pe. Omombe'u ga omano-ve'ġa mbogwerava no. ¹⁹ A'ero ġa Paulo'ga rerohei vytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ġa jatykai tihendu ganhi'ġa javo.

—Emombe'u kiroġwe ore ve enhimimombe'upyahua torohendu, ei ġa ga pe. ²⁰ A'ereki hajiheva'ea ore ve eremombe'u ore ve monhimomby'avo. Nurā torokwaha tuhē neremimombe'ua, oro'e ore nde ve, ei ġa.

²¹ A'ereki ġa nhaporemō onhomonhi'inhī'ī ranuhū jipi Atenaspeve'ġa hajiheve'ġa no – kiroki ġa u ġa pyri upa Atenas pe. Nane'ymi ġa imombe'umbe'ui mbaterapyahua ojohupeupe. Nanongara jate ġa ġwendu pota jipi no. Nurā ġa Paulo'ga rerohei pevo tomombe'u ga mbaterapyahua ore ve javo.

²² A'ero Paulo'ga ami ġapyteri pe vytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ga ei Atenaspeve'ġa pe:

—Pembohete hete po pe yvagipe'ġa, ei ga. ²³ A'ereki jikwavame pehea rupi ji ahepiepia ha'angavaparavuhua imbohete'hava, ei ga ġa pe. Igwete ji hepiagi

ikwava'ēhava. Igwyrī pe pe ikwatijari inoġa. “Oroapo ore agwa yvagipeve'ga pe orerembikwahave'yma'ga pe,” e'i penembikwatijaragwera, ei ga. Gaha pe pembohete ga kwahave'yma – gaha jitehe ji amombe'u kiro pe me. Tupana'ga reki ji amombe'u pe me, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁴—Tupana'ga – gaha oapo yvya vyakotyva'eareheva'ea reheve – yvaga jaramo ko ga rekoi yvya jaramo no, ei ga. Ga ko nduvi vyakotyve'ġa nembia-poa pype ombohetehava pype, ei ga ġa pe. ²⁵Ga gwereko pa mbatera ojive. Nurā ga ndojikogi vyakotyve'ġa ndehe ji poko jawo ġa pe. Gaha ko omon-gouka pa ahe. Igwete ga imbuhumbuhurukari mbatera ġa pe nhaporemō, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁶—Tupana'ga oapo na'ē nhaneremboypya ojipejiva'ea hako, ei ga. Aerē ga ahe mbohetauhui huvihava'ġa mongovo ġandeheve'ġa pavēi. Igwete ga ġa mboja'oja'ogi ġa mondovo ġagwyrī pe nhaporemō, ei ga. Ga'apoa renonde Tupana'ga e'i jipe oyvyteri pe hako: “Nahanahā po ti ġa pe nehē. Aerē po ti nahā nehē,” ei ga. “Pevo gwe ti ġa toko nehē,” ei ga. A'ea Tupana'ga e'i oyvy-teri pe hako, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁷Nahanahā Tupana'ga japoi ġa nderekovo tajireka ti ġa jawo. “Ji repia po ti ġa ji rekaramē nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga. Irupe rūi reki Tupana'ga oko nhande hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁸Aereki “gaha nhande mongo nhande mbovavagauka,” ei ġa. A'ea pe pegwyrīpeva'ea ei ikwatija no: “Nhande vehevi ko Tupana'ga ra'yramo xako,” ei ahe, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁹—Tupana'ga ra'yramo nhande rekoro ġwaramo ndia'ei po nhande a'ero hamo: “Tupana'ga ko ġanembia-poa'java'ea ouro apopyra'java'ea prata apopyra'java'ea. Ita apopyra'java'ea ko ga.” Ndia'ei po a'ea ga pe hamo, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe. ³⁰Ymya ġa erame a'ea Tupana'ga pe ga imbogwawetena'ēi ġanhi'ġa. Aereki a'ea rupi ġa ndokwahavi ve. Emo ga nombogwawukara'javi ġandekote'varuhua kiro, ei ga. Kiroġwe ga ehetei vyakotyve'ġa pe ġagwyrī pe nhaporemō: “Perojijyi pejeaporoġita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga ġa pe, ei ga.

³¹—Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga Jesus'ga mbo'eukari ġandeaporo-ġita pe nehē. Aereki ymya ga e'i Jesus'ga pe: “Aerē po ti ndehe ere'e ġa pe nehē,” ei Tupana'ga ga pe. A'ea rupi katu po ti Jesus'ga ekatui ġa pe a'ero nehē ikwahava ġandeaporoġitapyryva ojipe'ġa ndeaporoġitate'varuhua nehē, ei Paulo'ga ġa pe. Tupana'ga okwahavukaripe Jesus'ga rembi'eaġwama yvya-kotyve'ġa pe ikwehe. Aereki ga ombogwera Jesus'ga mongovo, ei ga Atenas-peve'ġa pe.

³²Henduvame Paulo'ga nhi'iġa Jesus'ga kwerava rehe jara'ġa ga rerekome-mui. Emo jara'ġa e'i:

—Torohenduva'ja ti nenhi'iġa a'ea rehe nehē.

³³Aero Paulo'ga hoi ġapytera hugwi ogwovo. ³⁴Jara'ġa ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojikoga Jesus'ga rehe. Dionísio'ga – kiroki ga omoġita pevove'ġa ojipe'ġa pavēi vytyruhua rehe Areópago rehe jipi – ga ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojipe'ġa no Damárishēa no.

Paulova'ea oho Corinto pe

18 ¹Aerē Paulo'ga hoi pea hugwi Atenas hugwi ogwovo cidade de Corinto pe. ²Pevo ga Áquila'ga repiagi. Pontopeve'ġa gwyrī pe

Áquila'ga ari kako. Aerê ga hoi Itáliapeve'ga gwyri pe upa. Pevo ga ruvi cidade de Roma pe Áquila'ga. Aerê gānduvihavuhu'ga Cláudio'ga imondoi onhi'íga Romapeve'ga pe. Igwete ga ei:

—Judeus'ga ti toho pa agwa hugwi Roma hugwi, ei ga ḡa pe.

Áquila'ga ko judeuramo. Nurā ga hoi Itáliapeve'ga gwyrā hugwi a'ero ḡwembi-rekohēa pavēi Priscilahēa pavēi. A'ero ḡa nduri upa cidade de Corinto pe ikwehe. Pevo Paulo'ga Áquila'ga ndepiagi a'ero. ³Igwete ga ruvi ḡa pyri tendas apovo. A'ereki Áquila'ga na jitehe oporavyky a'ea rehe no. Tapy'ynhapira pyvō ḡa japoi tendas aherapyjamo tipyhy ti itambere'ia a'ea rehe javo. Nurā Paulo'ga ruvi ḡa pyri tendas apovo jipi. ⁴Sábado rupie'ymi Paulo'ga hoi ḡajatykahava pype. Igwete ga ḡa monhi'inhī'ihetei judeus'ga judeus'garūive'ga no – kiroki ḡa grego ḡanhi'íga.

—Perovia ti nhiremimombe'ua pe me, ei ga ḡa pe. A'ereki ji amombe'u katu javo.

⁵Aerê Silas'ga ruri Macedōniapeve'ga gwyrā hugwi Timóteo'ga pavēi. Ḡa ndurame Paulo'ga pyri Jesus'ga mombe'ua rehe jate Paulo'ga poravykyi a'ero. Igwete ga ei judeus'ga pe:

—Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga ḡa pe.

⁶Emo judeus'ga Paulo'ga rayvari o'ete'varuhuavo ga pe. Nurā Paulo'ga imbovavagi opira nahā ti ji hepiukari ḡandekote'varuhava javo.

—Napehendupotari pe nhinhī'íga, ei Paulo'ga ḡa pe. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē, a'ero po ti pe napembojari pejihoa ji rehe nehē. A'ereki ji amombe'u katu pe me pe momoranduva, ei ga. Pe tuhē po ti pe nhimombo-ruka hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga. Aḡwamo po ti ji hoi judeus'ga-rūive'ga pyri a'ero Jesus'ga mombe'gwovo ḡa pe jipi nehē, ei Paulo'ga ḡa pe.

⁷A'ero ga hoi ḡa hugwi ogwovo. Igwete ga hoi judeus'garūive'ga ronga pype Tício Justo'ga ronga pype. Garonga judeus'ga jatykahava pyvo oko. Ojiko ga Tupana'ga rehe Tício Justo'ga. Igwete Paulo'ga hoi garonga pype. ⁸Aerê Paulo'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui pevove'ga pe. Igwete Crispo'ga – kiroki ga huvihavamo oko ḡajatykahava pype – kiro ga jikogi Jesus'ga rehe ḡwongapy-peve'ga pavēi. Na jitehe Paulo'ga nhi'íga renduvame he'yive'ga jikogi Jesus Cristo'ga rehe Corintopeve'ga. A'ero Paulo'ga ḡa mobatizaukari ḡa nderekovo.

⁹Aerê Jesus'ga nhi'ígi Paulo'ga pe gakiri pe pyytunimo. Igwete ga ei ga pe:

—Terekyhyji ti ḡa hugwi, ei ga ga pe. Terepīgi ti imombe'gwombe'gwovo ḡa pe. ¹⁰A'ereki jihi ko ako nde pyri, ei Jesus'ga. Nombohahyukari po ti ḡa nde ve nehē. A'ereki jireheve'ga he'yjuhu avo cidade pe, ei ga Paulo'ga pe.

¹¹Igwete Paulo'ga ḡa mbo'embo'ei Jesus'ga mombe'ua rehe. Ojipeji kwara ga ruvame pevo. ¹²Irūa mbytera rupi judeus'ga jatykai Paulo'ga rehe ga pyhyga ga rerogwovo Gálío'ga pyri. Gálío'ga ko pevove'ga governador'ga Aciaipeve'ga gwyri pe. Igwete judeus'ga Paulo'ga rerohoi ga pyri te'i ti ga Paulo'ga reapo-roḡita pe javo. ¹³Igwete ḡa ei Gálío'ga pe:

—Agwa'ga e'i ahe ve: “Nahā po ti pe Tupana'ga mbohetei hamo,” ei Paulo'ga, ei ḡa. Na rūi reki oreramonhava'ea ore mbo'ei hako, ei ḡa Gálío'ga pe.

¹⁴Paulo'ga nhi'igwerĩrame kiro Gálío'ga ei judeus'ga pe:

—Po Paulo'ga rekote'varuhuro, a'ero po ji hendukatui penhi'íga hamo pe imbojaramo ga rehe hamo, ei ga ḡa pe. ¹⁵Emo pe ga rayva garemimbo'ea rehe penamonhava'ea nhi'igagwera rehe no, ei ga. Pe tuhē ti pemohiḡatu a'ea a'ero. Ji nda'ei tuhē nanongara pe, ei Gálío'ga ḡa pe.

¹⁶ Igwete ga ġa momborukari onga hugwi. ¹⁷ A'ero ġa nhaporemō Sōstene's'ga pyhytehei – kiroki ga huvihavamo oko judeus'ġa jatykahava pype. Igwete ġa ga pyhygi ga nupanupamo pevo onga ypyvo. Gálio'ga ombogwawete reki ga nupanupārame.

Paulova'ea ojivyra'ja Antioquia pe

¹⁸ He'yi Paulo'ga pytai pevo Jesus'gareheve'ġa pyri. Aerē ga hoi ġa hugwi.

—Xaho ti Síriapeve'ġa gwyri pe, ei ga Áquila'ga pe Priscilahēa pe no.

—Xaho ti a'ero, ei ġa.

Ġa horame cidade de Cencrēia pe Paulo'ga nhi'iġi Tupana'ga pe a'ero.

—Nahanahā po ti ji rekoi nehē, ei ga Tupana'ga pe. Nahā jirekorame po ti ji ndakytiukara'javi ji'ava nehē, ei ga.

A'ero ga nhiapinukari na'ē pevo. Aerē ġa nhinhaġi itayharuhua pype ogwovo. ¹⁹ Ġa vahemame cidade de Éfeso pe Paulo'ga hoi Áquila'ġa ndeja. Igwete ga hoi na'ē judeus'ġa jatykahava pype onhi'inh'i'ġa ġa pe. ²⁰ Aerē Jesus'gareheve'ġa ei Paulo'ga pe:

—Koji'i epyta ore pyri, ei ġa ga pe novía.

²¹ —Kiro ji hoi tuhē, ei ga ġa pe.

Ohorame ġa hugwi ga ei:

—Tupana'ga ipotaramē po ti ji rura'javi pe pyri nehē, ei ga ġa pe.

Igwete ga avi itayharuhua pype ojipe'ġa pavēi herogwovo Éfeso hugwi.

²² Aerē Paulo'ġa hoi ovahema cidade de Cesarēia pe o'eamo. A'ero ga hoi pea rupi Jerusalēm me. Oho ga jiji onhi'ġa Jesus'gareheve'ġa pe. Aerē ga hoi Antioquia pe Síriapeve'ġa gwyri pe. ²³ Mbaigwe ga ruvi pevo ġa pyri. Pea hugwi ga hogahoi imbojoapiapiavo cidades ogwovo Galáciapeve'ġa gwyrarupi Frígiapeve'ġa gwyrarupi no. Igwete ga Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

Apolova'ea omombe'u Jesus'ga

²⁴⁻²⁵ Aerē Apolo'ga hoi cidade de Éfeso pe. Ga ko judeuramo cidade de Alexandriapeve'ga. Onhi'ġatu Apolo'ga imombe'urame mbatera. Ikwatijara ga okwaha hete Tupana'ga mombe'uhara. Ojipe'ġa ombo'e ga Jesus'ga nhi'ġarupiva'ea rehe. Emo ga ndokwahapavi ve Jesus'ga mombe'ua. João Batista'ea nhi'ġa rehe jate ġa Apolo'ga mbo'e – kia ko João Batista'ea omombe'u ġa pe Jesus'ga mombe'urame ahe ġa mobatizaramē yhya pyvō jipi. A'ea jate Apolo'ga okwaha a'ero. Igwete Apolo'ga hoi Éfeso pe. Pevo ga ġwembikwahava imombe'uhetei ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo. ²⁶ Aerē ga hoi judeus'ġa jatykahava pype ġa mbo'embo'eavo ġa pojihuve'yima. Igwete Priscilahēa henduvi ganhi'ġa Áquila'ga pavēi. A'ero ġa Apolo'ga rerohoi ġwonga pe. Kiro ġa Tupana'ga nhi'ġarupiva'ea mombe'ukatupavi a'ero ga mbo'eavo.

—Nahanahā po Tupana'gareheve'ġa ndekoi hamo, ei ġa ga pe.

²⁷ Aerē Apolo'ga ei Jesus'gareheve'ġa pe:

—Kiro po ti ji hoi Acaiapeve'ġa gwyri pe nehē.

—Eho ti a'ero, ei ġa ga pe.

Igwete ġa ikwatijari imondovouka onhi'ġa pevove'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe.

—Pembuhuruka katu ti Apolo'ga pejipyri, e'i ġanembikwatijara.

A'ero Apolo'ga herohoi ġanembikwatijara imondovo ġa pe. Pevo ga ġa pokopokogi ġa nderekovo – kiroki ġa ojiko Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga remimombyryva ġwaramo ojive. ²⁸Igwete Apolo'ga judeus'ga monhi'inh'i'gi ja'javo ġa pe pevove'ga ndovaki. Omombe'umbe'u ga ġa pe ikwatijara Tupana'ga mombe'uhara.

—“Nahā po ti Cristo'ga rekoi nehē Tupana'ga remimbuhurukara'ga nehē,” e'i ikwatijara, ei ga ġa pe. Na tuhē reki Jesus'ga rekoi ikwehe, ei ga. Nurā ore nhimombaragwahavi Jesus'ga rehe ga tuhē ko Cristoramo javo, ei ga ġa pe.

A'ea renduvame judeus'ga nonhi'iga'javi a'ero. A'ereki ga omombe'u katu.

Paulova'ea oho Éfeso pe

19 ¹Apolo'ga ruvame Corinto pe ko Paulo'ga hoi Galáciapeve'ga gwyra rupi Frígiapeve'ga gwyra rupi no. Aerē ga vahemi cidade de Éfeso pe. Pevo Paulo'ga ġa ndepiagi Jesus'gareheve'ga. ²⁻⁷Doze ko ġa. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Pe jikogypyrame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'uva uhu pe pyri rai-kwehe? ei ga ġa pe.

—Ndorokwahavi a'ea, ei ġa. Norohendunhoġwenondei ore Tupana'ga ra'uva mombe'ua, ei ġa ga pe.

—Manongara rehe ġa pe mobatizai a'ero naerū? ei ga ġa pe.

—João Batistava'ea remimombe'ua rehe ġa ore mobatizai ikwehe, ei ġa.

Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—João Batistava'ea ġa mobatizai ġa pohirame okote'varuhua hugwi, ei ga. Igwete ahe Jesus Cristo'ga mombe'ui israelitas'ga pe jipi, ei ga. “Pejiko ti ga rehe – kiroki ga u pe pyri ji py'rovo Jesus Cristo'ga,” ei João Batistava'ea ġa pe, ei ga ġa pe.

A'ea Paulo'ga ei ġa pe pejiko jitehe ti Jesus'ga rehe javo.

A'ea renduvame ġa nhimobatizaukari opojkaharete'gareheva'ero Jesus Cristo'gareheva'ero. Paulo'ga pokopokogame ġa ndehe Tupana'ga ra'uva uhu ġa pyri ġa nderekokatuavo. A'ero hajihe ġanhi'iga aherembikwahave'yva'ea. Tupana'ga nhi'iga ġa omombe'u no.

⁸Aerē Paulo'ga hoi judeus'ga jatykahava pype onhi'inh'i'ga ġa pe.

—Tupana'ga remimbuhurukara'ga uhu reki raikwehe Jesus'ga. Nurā ti pejiko ga rehe, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

Trēs jahya rupi ga hogahoi ipype javo ġa pe ġa pojihuve'yma. ⁹Emo jara'ga noangarihu hendukatue'yma ganhi'iga. A'ero ġa imbategwetei Jesus'ga nhi'igarupiva'ea o'te'varuhuavo jupe he'yjuhuve'ga ndovaki. Nurā Paulo'ga hoi ġa ndeja ogwovo. Igwete ga Jesus'gareheve'ga nderohoi ojupi. Ojipea pype onga pype ga ġa nderohoi a'ero ġa nderuva – perope Tirano'ga ombo'emb'o'e ojiheve'ga ġa nderekovo. Pevo Paulo'ga ġa nderohoi ġa monhi'inh'i'ga jipi.

¹⁰Dois ga kwara mbo'ari ġa monhi'inh'i'ga ġa nderekovo. A'ero Ásiapeve'ga nhaporemō henduvi Jesus'ga mombe'ua. Judeus'ga ġwendu. Judeus'garūive'ga ġwendu jitehe Jesus'ga mombe'ua.

Cevava'ea ra'yrava'ea

¹¹Igwete Tupana'ga japoukahetei Paulo'ga pe ahemonhimomby'aheteva'ea.

¹²Tapy'ynhapira Paulo'ga rembipo'rua ġa herohoi ga hugwi. Tapy'ynhapir'ia

vehevi ġa herohoi inoġa itetirüave'ġa ndehe kiro ipigi ġatetirüa ġa hugwi. Anhaġa ġa pojkaramo ojipe'a ġa hugwi no. ¹³Igwete jararamo judeus'ġa – kiroki ġa ohooho anhaġa ipe'ape'avo ojipe'ġa hugwi jipi – kiro ġa ei ojohupe:

—Paulo'ga javijitehe ti tipe'a anhaġa ġa hugwi Jesus'ga renoina no, ei ġa.

Igwete ġa ei jupe a'ero:

—Jesus'ga – kiroki ga Paulo'ga omombe'u jipi – kiro ga ei pe me tojipe'a ti ġa hugwi javo.

A'ea ġa ei anhaġa pe.

¹⁴Kiro Ceva'ga ra'yra'ġa ei no:

—Nhande ti xa'e anhaġa pe no.

Ceva'ga ko judeuramo oko mbatera kwava'ēhara'ġa nduvihavamo. Sete gara'yra'ġa. Igwete Ceva'ga ra'yra'ġa ei anhaġa pe Jesus'ga renoina tojipe'a ti ġwembipojykahara'ga hugwi javo novia. ¹⁵Igwete anhaġa ei ġa pe:

—Ji ndajipe'ai ga hugwi penhi'ġa rupi jigwove'ŷ, e'i ġa pe. Jesus'ga ji akwaha. Paulo'ga ji akwaha no. Oro pe, ji ndopokwahavi. Ndakoi'ti ji penhi'ġa rupi, e'i ġa pe.

¹⁶A'ero ga – kiroki ga anhaġa opojyka ga – a'ero ga pori Ceva'ga ra'yra'ġa ndehe nhaporemō anhaġa popoakara rerekovo ġwaramo. Igwete ga jigwarai ġa ndehe ġa nupanupamo ġapira mbotararaga. A'ero ġa ka'nhyimi ga hugwi opire'yma henonhana.

¹⁷Igwete Éfesopeve'ġa hendupavi ġanupanupāagwera judeus'ġa judeus'ġa-rüive'ġa pavēi. Ikwahavame ġa kyhyjipavi tihenoiteheyme ti Jesus'ga javo. Igwaigwavete ġa Jesus'ga mboheteheitei a'ero. ¹⁸Igwete Jesus'gareheve'ġa nduri onhimongyavo okote'varuhua imohema ġandovaki. ¹⁹Kiroki ġa ipaji – kiro ġa ei a'ero xapohi pa nanongara hugwi javo. Igwete ġa herueruri inoġa opajia rupiara ikwatijara. Igwete ġa imbokaipavi pevove'ġa pyteri pe. Hepiagame ojipe'ġa ei:

—He'yjuhuheteve'ea ġa imondomondoi itambere'ia a'ea rehe nhaporemō ikwehe novia cinquenta mil itambere'ia, ei ġa imbokaipyra repiaga.

²⁰Nanongara nhaporemō gweroviaruka hete Tupana'ga mombe'ua ojipeji-pe'ġa pe. Igwaigwavete he'yjuhuve'ġa hendukatui ojikoga Jesus'ga rehe a'ero.

Éfeso pe ahe onhomomyi Paulova'ea rehe

²¹Aerē Paulo'ga ei ovytyteri pe: “Kiro po ti ji hoi Macedōniapeve'ġa gwyra rupi Acaiapeve'ġa gwyra rupi no,” ei ga. “Aerē po ti ji hoi cidade de Jerusalém me nehē. Pea hugwi ti taho tuhē hepiaga cidade de Roma no,” ei Paulo'ga ovytyteri pe.

²²Igwete ga opokohara'ġa mondonhoġwenondei Macedōniapeve'ġa gwyri pe Timóteo'ga Erasto'ga no. A'ea ja ga pytai jiji Ásiapeve'ġa gwyri pe okovo.

²³A'ea rupi Éfesopeve'ġa nhomomymomyi Jesus'ga nhi'ġarupiva'ea rehe.

²⁴A'ereki Demétrio'ga onhimonha'nga Paulo'ga rehe. Nurā ga onhipavēive'ġa mbojatykai ja'javo ġa pe. Demétrio'ga oapoapo pratava'ea ojipe'ġa pavēi jipi. Dianahēa ryrua ra'anga'via ġa oapoapo. A'ereki Dianahēa oko ġanemimbohe-teharamo. A'ero ġa hugwi ojipe'ġa ipyhypyhygi hēaryrua ra'anga'via itambere'ia kwepya ġa pe. A'ea rehe gwe Demétrio'ga imono'ono'oġuhūi itambere'ia ojive ha'anga'via rehe. ²⁵Igwete Demétrio'ga onhipavēive'ġa mbojatykai jara'ġa no – kiroki ġa oapo ha'anga'via jitehe prata pyvō. Igwete ga ei ġa pe:

—Timono'onoõ nhande itambere'ia nhandejive nhanerembiapoagwera rehe jipi. Pekwaha pe a'ea, ei ga ãa pe. ²⁶Pe pehepia kiro akoja'ga rura kokoty. Pehendu pe Paulo'ga remimombe'ua no, ei Demétrio'ga ãa pe. A'ereki ga e'i: “Aherembiapoa imbohete'hava ko Tupanamo rúi oko,” e ko Paulo'ga, ei ga. Igwete Paulo'ga heroviarukaruhui onhi'íga he'yjuhuve'ga pe avo Éfeso pe, ei Demétrio'ga. Ga pe jate rúi reki. Nhandegwyri pe nhaporemõ ga Paulo'ga mbopogweuhui ogwovo ganhi'íga rupi onhimongyavo Ásia pe nhaporemõ, ei ga ãa pe. ²⁷Kiro po ti ãa ete'varuhupavi nhande japorame ha'anga'via a'ero nehẽ, ei ga. A'ea jate rúi reki. Kiro po ti ãa ndokoa'javi Dianahẽa ryrúa rehe a'ero nehẽ. Ásiapeve'ga nhaporemõ ombohete hete Dianahẽa jipi yvyakotyve'ga nhaporemõ reki. A'ereki hẽa huvihavuhu yvagipeva'ero, e'i tehe ga ãa pe. Emo ãa hopavame Paulo'ga nhi'íga rupi po ti hẽa ndahuvihava'javi a'ero nehẽ, ei Demétrio'ga ãa pe.

²⁸Henduvame Demétrio'ga nhi'íga ãa nhimboahivuhui Paulo'ga pe a'ero. Igwete ãa eahyahivi.

—Huvihavuhu ko Dianahẽa Éfeso peve'hẽa, ei ãa.

²⁹Igwaigwavete ãa nhimongyi ohapukapukaita cidade pe onhomomymomyina. Igwete ãa Gaio'ga pyhygi. Aristarco'ga ãa opyhy no. Ga ko Paulo'garupive'ga Macedônia peve'ga. Igwete ãa ãa pyhygi ãa nderohoahyavo nhandaipe ongauhua pype – perope ãa ojatykatyka jipi. ³⁰Ikwhavame Paulo'ga ei:

—Kiro ji hoi pevo ãa pyri nhinhi'íga ãa pe, ei ga novia.

Emo Jesus'gareheve'ga nomondoukari ga ãapyteri pe. ³¹Ojipe'ga ombuhuruka onhi'íga ga pe no huvihava'ga.

—Terehoi ti ejipiuka ongauhua pype, ei ãa ga pe.

A'ereki ãa oarõ hete Paulo'ga. ³²Igwete ãa – kiroki ãa ojatyka pevo – kiro ãa hapukapukaitehei onhomomyina. Ohapukai paravuhu ãa upa. Emo koji'iheteve'ga ei onhimongyavo: “Maraname nhande jatykauhutehei kiro nhandejupa naerũ?” ei ãa ojohupe. ³³Igwete judeus'ga Alexandre'ga moanhani ga mondovo ãapyteri pe. Ga repiagame jara'ga ei:

—Gaha reki.

Igwete Alexandre'ga pova'egi ãa pe pepi te javo.

—Tamombe'u katu na'ẽ pe me, ei ga ãa pe novia.

³⁴Emo onhimombaragwahavame ga rehe jara'ga ei:

—Ga ko judeuramo oko. Tihenduvyme ti ga a'ero, ei ãa ojohupe.

A'ero ãa eãa'epavi:

—Huvihavuhu ko Dianahẽa Éfeso peve'hẽa.

Kwara ipyryryma rupi duas horas rupi ãa jogwerohapukapukai a'ea javo.

³⁵Aerẽ tavijara'ga ruri ãa mombiga ikwatijahara'ga. Igwete ga ei Éfeso peve'ga pe:

—Tikwaha pa ko nhande hẽaryrua rerekokatua – kiroki hẽa huvihavuhetero oko Dianahẽa, ei ga. Éfeso peva'ero nhande tireko katu hẽaryrua hẽara'angava no – kiroki ita ohi yvaga hugwi imbohete'havamo, ei ga ãa pe.

³⁶Tikwaha pa nhande a'ea. Nurã po pe pigi hamo. Pejapyaka katu ti, ei ga ãa pe. ³⁷Agwa'ga pe peru kiro novia. Emo ãa nomimi reki mbatera nhandejatykahava hugwi. ãa nombotegwetei reki hẽa no nhaneremimbohete'harahẽa, ei ga ãa pe. ³⁸Po ti Demétrio'ga imbojapotari ãa ndehe nehẽ, a'ero po ti ãa ãa nderohoi ãa mombegwovo huvihava'ga pe nehẽ hamo, ei ga. Huvihava'ga

ndekorame imohigatuavo po ti ġa ġa nderohoi ġa pyri imbojamboja ġa nde hamo, ei ga ġa pe. ³⁹Po ti pe ikwahapotari ojipe'ia mbatera nehē a'ea pe po ti cidadepeve'ġa e'i ojatykarama nehē, ei ga ġa pe. ⁴⁰A'e ji pe me: Kiro po ti nhanderuvihava'ga e'i nhande ve nehē: "Gara rehe tuhē pe jatykauhui pehapukapukaita?" e po ti ga nhande ve nehē, ei ga. Marāi po ti nhande ga pe a'ero nehē? ei ga. Nianhi'iġi po ti nhande nehē nhandepoyjayare'yma ġwaramo nehē. A'reki nhande xajatyka tehe reki, ei ga ġa pe.

⁴¹Aerē ga ei ġa pe a'ero:

—Pekwaki'o ti kiro pejigwojigwovo, ei ga.

Cidadepeve'ġa opi pa a'ero ogwovo.

Paulova'ea ohoa'ja Macedônia pe Grécia pe no

20 ¹Igwete Paulo'ga Jesus'gareheve'ġa mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe ja'javo ġa pe. Aerē ga ei ġa pe:

—Kiro po ti ji hoi Macedôniapeve'ġa gwyri pe nehē, ei ga ġa pe.

²Igwete ga hoi Jesus'gareheve'ġa pyri Macedôniapeve'ġa gwyrupewo. Igwete ga ega'ei ġa pe pejiko hete ti Jesus'ga rehe javo. Aerē ga hoi Gréciapeve'ġa gwyri pe. ³Trēs jahya rupi ga ruvi pevo.

—Taho ti kiro Síríapeve'ġa gwyri pe, ei ga novia.

Ġa nhinhaġwerirame itayharuhua pype ojipe'ġa ei ga pe.

—Judeus'ġa nde juka pota kiro, ei ġa Paulo'ga pe.

Igwete ga ei:

—Pea rupi po ti ji hoi a'ero nehē jiiwya Macedôniapeve'ġa gwyrupewo jikwava nehē, ei ga.

⁴Beréiapeve'ga oho ga rupi Pirro'ga ra'ya'ga Sópatro'ga. Tessalônicapeve'ga oho ga rupi no Aristarco'ga Segundo'ga pavēi. Derbepeve'ga oho no Gaio'ga. Timóteo'ga oho no. Ásiapeve'ga oho no Tíquico'ga Trófimo'ga pavēi. ⁵Ġahā oho naē ore renonde ore ra'aromo cidade de Trôade pe. ⁶Ore rekorame cidade de Filipos pe judeus'ġa japoi toryva. Nanongara rupie'ymi ġa i'ui pāo ndovuriva'ea. Japopavirē ore avi orogwovo Filipos hugwi. Cinco ore kiri ya rupi. A'ero ore vahemi Trôade pe orerenondeve'ġa ndepiaga. Sete ore kiri pevo orojupa.

Paulova'ea oho Trôade pe mbapavamo

⁷Sábado rupi pyytunimo ore jatykai Jesus'gareheve'ġa pavēi onga jo'ajo'aruhu pe ti'u ti ojopyri javo. Igwete Paulo'ga nhi'inh'i'ġi ġa pe. Igwaigwawete ga nhi'ġi ġa pe imboypyhajakatuavo. A'reki ga oho pota pea hugwi ko'emame.

⁸He'yi jyapehavuhua pevo jo'ajo'aruhu pe – perope ore orojatyka. ⁹Oapy ga oina jurukwara rehe yvateva'ea rehe ipyahuve'ga Êutico'ga. Igwete ga ropehyiro Paulo'ga nhi'inh'i'ġame. Igwaigwawete Êutico'ga ropehyiro okia. Kiro ga hiri mytu'ē me vvyvo upa. A'ero ġa nhani ojyva ga pyri. Ga pyhygame ġa ei:

—Omano ahe.

¹⁰A'ero Paulo'ga jvyi onhinoġa ga rehe ga anhuvana ga mbogwerava.

—Tapembojui pejipy'a, ei ga ġa pe. Okwerava'ja ga kiro.

¹¹Igwete Paulo'ga jiupira'javi pevo jitehe jo'ajo'aruhu pe. Igwete ga i'ui ore pavēi. Kirē koji'i ga nhi'inh'i'ġi ġa pe imoġo'eamo. ¹²A'ero ga hoi ġa hugwi. Igwete ġa ipyahuve'ga rerohoi onga pe. Horyory ġa gambogwerava rehe.

Paulova'ea oho Mileto pe

¹³⁻¹⁴ Aerē Paulo'ga ei ore ve:

—Pe naē ti pe'a pejigwovo cidade de Assôs pe, ei ga. Pevo ti ji mbo'a ji rerogwovo nehē. A'ereki ji pea rupi aho pevo, ei ga ore ve.

A'ero ore hoi ga repiaga Assôs pe, ga mbo'avi ga rerogwovo cidade de Mitilene pe. ¹⁵Pea hugwi ore hoi. Ko'emame ore vahemi ypa'ouhū me Quios pe. Ko'emame ore hoi ojipe'i pe Samos pe. Ko'emame ore hoi cidade de Mileto pe. ¹⁶Ndorohoi reki ore cidade de Éfeso pe. A'ereki Paulo'ga ndohopotari pevo.

—Ndajipykopypotari ji Ásiapeve'ga gwyri pe kiro, ei ga. A'ereki ji aho potarahi jigwovo Jerusalém me kiro. Tahepia tuhē ti toryva pevo nehē Pentecostes, ei ga ore ve.

Paulova'ea onhi'ĭ Éfesopeva'ea pe

¹⁷Mileto hugwi Paulo'ga onhi'ĭga mondoukari Éfesopeve'ga pe tuhu ti ġa ji pyri jawo ġa pe.

—Tanhi'ĭ naē ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pe, ei ga.

¹⁸A'ero ġa nduri ga pyri ua. Igwete ga ei ġa pe:

—Pekwaha pe jireaporoġita jirekokatua pe pyri ji rurypyrame avo pegwyri pe Ásia pe ikwehe. Kiromo jate ji rekokaturamo, ei ga ġa pe. ¹⁹Ji ndavy'ari jitekovo ikwehe. A'ereki judeus'ga ombohahyuka hete ji ve. A'ereki ġa onhimbohovaja ji rehe, ei ga. Emo ji aporavyky hete jitekovo jipojykaharete'ga pe Jesus'ga pe ga mombe'gwovo pe me. Nanhimbohetei ji pepyteri pe, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁰Ndapojihuvi reki ji imombe'upava pe me mbatera – kiroki imombe'ua pe poko, ei ga. Ndapojihuvi ji pe mbo'eavo Jesus'ga rehe ġando-vaki penonga pype no, ei ga. ²¹A'ea'e ji pe me nhaporemō jipi judeus'ga pe judeus'garūive'ga pe no. Perojijyi pejeaporoġita Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pejiko ti nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji pe me no, ei Paulo'ga ġa pe.

²²—Kiro po ti ji hoi Jerusalém me a'ero nehē. A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mondouka pevo, ei ga. Marā po ti ji rekoi pevo nehē? ²³Ojigwarajuhu po ti ġa ji rehe ji mondovo cadeia pype nehē, ei ga. A'ea jate ji akwaha. A'ereki a'ea rehe Tupana'ga ra'uva ji momorandu ji imbojoapiapirame cidades jipi, ei Paulo'ga. ²⁴Na ġa ji jukai a'ero nehē. Jipy'a ndokotehei reki a'ea rehe, ei ga. Nhiremimombe'ua rehe jate ji rekoi. Tamombe'umbre'u pa ti ġa pe. A'ereki Jesus'ga jipojykaharete'ga e'i ji ve ikwehe: “Emombe'u ti ġa pe pyryva'ea. Tupana'ga pyryva ġa pe ti emombe'u ġa pe,” e ko ga ji ve, ei ga. Nurā ji tamombe'u pa naē ġa pe Jesus'ga nhi'ipo'ruavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁵—Ahoaho ko ji pepyteri pe nhaporemō Tupana'ga mombe'gwovo ikwehe. “Peho ti Tupana'ga nhi'ĭga rupi gareheva'ero,” a'e ji pe me ikwehe, ei ga. Emo po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehē, ei ga. Akwaha ji a'ea. ²⁶Nurā ji ekatui pe me kiro. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē a'ea po ti pe napembojari ji rehe nehē. A'ereki ji amomorandu pa pe me a'ea rehe, ei ga. ²⁷Ndapojihuvi ji imombe'upava pe me Tupana'ga remimbotarimova'ea, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁸Peko katu ti a'ero. Pereko katu pa ti Jesus'gareheve'ga no, ei ga. A'ereki pe me Tupana'ga ra'uva e'i: “Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ga,” e'i. Pembo'embo'e ti ġa Tupana'ga nhi'ĭga rehe jipi, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki

Tupana'ga opojyka ġa ojive gwa'ya'ga manoro ġwaramo ġa ndepykaramo, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁹—Tamombe'u ti kiro aerēva'ea pe me, ei ga. A'ereki ji akwaha pende-rekoaġwama. Ji horame pe hugwi po ti hajiheve'ġa nduri pepyteri pe nehē okote'varuhuve'ġa, ei ga. A'ero po ti ġa pe moandyandyi ġwemb'iea pyvō pe nderekote'varuhuavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ³⁰Pepyteri'peve'ġa vehevi po ti na jitehe nehē no. Ġa po ti i'mbe jara'ġa pe. A'ero po ti ġa nhimbopogweukari Jesus'gareheve'ġa pe nehē, ei ga. ³¹Pehepia ti a'ero penhimoandyjukare'yma ġa pe nehē, ei ga ġa pe. Tapemoka'nhyimi ti nhinhi'iġagwera pe me. A'ereki trēs ji kwara mondoi pe moġitapava ikwehe. Arimo ji pe moġitai. Ppytunimo na jitehe ji pe moġitai jijehe'gwovo nhi'aġataruhuramo pe ndehe, ei ga ġa pe.

³²—Kiro ji ei pe me a'ero: Tupana'ga ti tapendereko katu. Tupana'ga pyryva momba'ua ti tapendereko katu nohō, ei ga. A'ereki gaha pe mbojiko hete Jesus'ga rehe pe mbo'eavo. Aerē po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē no ga imombyryvame ojiheve'ġa pe nhaporemonehē, ei Paulo'ga ġa pe. ³³Nahā ko ji rekoj pe pyri ikwehe, ei ga. Ji ndapotari ojipe'ġa apoa ouro prata reheve ikwehe. Ġapira ji ndapotari no, ei ga. ³⁴Pekwaha pe jiporavykyagwera. Jipoa pyvō tuhē te ji aporavyky ipyhyga mbatera jijive. A'ero ji imondoi mbatera jijipyri'peve'ġa pe no, ei ga. ³⁵Ahepiuka pa ji pe me ikwehe. Nhandeporavykyagwera ikwepykava pyvō po nhande imbatere'yve'ġa pokogi a'ero hamo, ei ga. Timoka'nhyime ti Jesus'ga nhi'iġagwera nhandepojykaharete'ga nhi'iġagwera. A'ereki ga e'i ikwehe: “Nhanderory nhande ġa imbuhurame mbatera nhandejive. Johe'i tehe nhande roryvamo nhande imondorame mbatera oji-pe'ġa pe,” ei Jesus'ga ikwehe, ei ga.

³⁶Nahā Paulo'ga ei ġa pe. Kirē ga renypy'andurugi onhi'ġa Tupana'ga pe ġa pavēi. ³⁷Igwete ġa Paulo'ga rerojehe'opavi ga anhuvanhuvana ga rerekovo. Ndovy'ahetei ġa ganhi'ġa renduvame. ³⁸A'ereki ga e'i ġa pe: “Aerē po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehē.” Igwete ġa ga rerohei itayharuhu pe.

Paulova'ea oho Jerusalém me

21 ¹Igwete ore hoi ġa hugwi a'ero oro'ava herogwovo ypa'ouhūa rehei katu cidade de Cós rehei katu. Ko'emame ore herohoi ojipe pe ypa'ouhū me Rodes pe. Pea hugwi ore herohoi heroja cidade de Pátara pe o'eamo. ²Pevo ore hepiagi ojipea itayharuhua – kiroki oho ġweri Feníciapeve'ġa gwyri pe. Igwete ore avi a'ea pype herogwovo. ³Aerē ore hepiagi ypa'ouhūa Chipre orojohukoty. Igwete ore kwavi ipyvō orogwovo Síríapeve'ġa gwyri pe. Pevo ore herojari cidade de Tiro pe. A'ereki pevo ġa ġweno'embota mbatera itayharuhua hugwi. ⁴A'ero ore ēi orogwovo Jesus'gareheve'ġa ndeka pevo ġa ndepiaga. Sete ore kiri ġa pyri a'ero. Igwete ġa ei Paulo'ga pe tohoyme ti ga Jerusalém me nehē javo novia. A'ereki Tupana'ga ra'uva omombe'u jipe ġa pe. “Tiruahū po ti Paulo'ga pe Jerusalém me nehē,” e'i. Emo Paulo'ga e'i ġa pe: —Aho tuhē ti pevo nehē.

⁵Aerē ihorame orohohava apiavo ore jivyri itayharuhu pe a'ero. Ġa nhaporemone ore rerojivyri cidade hugwi akwaimba'ero kunhangwera'ga pavēi gwa'y-ra'ga pavēi no. Nhimbiari pe ore renypy'andurupavi y'ytiga pype oronhi'ġa Tupana'ga pe. ⁶Aerē:

—Kiro ore hoi, oro'e ore ġa pe.

Igwete ore ava'javi itayharuhua pype. A'ero ġa jivyra'javi ġwonga pe ogwovo.

⁷Igwete ore herohoi Tiro hugwi herogwovo cidade de Ptolemaida pe. A'ero ore hoi Jesus'gareheve'ġa ndepiaga ġa anhuvanhuvana. Ojipeji ore kiri ġa pyri. ⁸Ko'emame ore hoi. Igwete ore hoi cidade de Cesaréia pe. Igwete ore hoi Filipe'ga ronga pe orojupa. Ymya Filipe'ga ruvi Jerusalém me raikwehe. Gaha ko seteve'ġa nde'yja'ga. Ġa pe Jesus Cristo'ga moirühara'ġa e'i raikwehe: “Ġahā ti toma'ē mbatera imbatere'yve'ġa pe jipi,” ei ġa ġa pe raikwehe. Filipe'ga ohoohe Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe no. ⁹Quatro ko gara'yra'ġa kunhangwera'ġa hembirekoe'yve'ġa. Ġa na jitehe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa jipi. Igwete ore hoi Filipe'ga ronga pe orojupa. ¹⁰Mbohapyrete ore kiri pevo ġa pyri. A'ero Ágabo'ga ruri Judéiapeve'ġa gwyra hugwi Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga. ¹¹Kiro ga ruri ore pyri ipyhyga Paulo'ga ku'ayvira ipukuhuva'ea. A'ea pyvō ga jikupykwari. Ga jipokwari no. Igwete ga ei ore ve:

—Gaku'ayvira ijara'ga mombe'gwovo ji ei: Nahā ti judeus'ġa ga kwari Jerusalém me nehē, ei ga. A'ero po ti ġa ga mondoukari judeus'ġarüive'ġa po pe nehē ga pyhygauka nehē, ei ga. A'ea Tupana'ga ra'uva e'i, ei Ágabo'ga ore ve.

¹²Henduvame ganhi'iġa ore ehetei Paulo'ga pe pevove'ġa pavēi:

—Terehoa'javi ti Jerusalém me a'ero, oro'e ore ga pe novīa.

¹³Igwete Paulo'ga ei:

—Maraname pe jehe'ouhui ji rehe? Pe ji mbopyagwyruhu javo ji ve novīa, ei ga. Na ġa ji kwari ji jukavo vehevi te a'ero nehē, ei ga. Ji ti aho jate tuhē pevo nehē Jesus'ga rehe jipojykaharete'ga rehe nehē, ei ga.

¹⁴Ndoko'i ga orenhi'iġa rehe.

—Nandejate ti toko Tupana'ga remimbotarimova'ea, oro'e ore.

A'ero ndoro'ea'javi ga pe a'ea rehe.

¹⁵Aerē ore herekokatupavi orombatera herogwovo pea rupi Jerusalém me.

¹⁶Jara'ġa ko oho ore rupi Cesaréia hugwi Jesus'gareheve'ġa. Igwete ġa ore rerohoi Menasom'ga ronga pe. Ga pyri ore pytai. Ga ko Chiprepeva'ero. Ymya ga jikogi Jesus Cristo'ga rehe. Ga pyri ore pytaahi'vi orojupa.

Paulova'ea oho Tiagova'ea pyri

¹⁷Ore vahemame Jerusalém me Jesus'gareheve'ġa ndoryndoryvamo ore rehe. ¹⁸Ko'emame Paulo'ga ore rerohoi Tiago'ga repiaga. Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa nhaporemo ojatyka upa. ¹⁹Igwete Paulo'ga nhi'iġi ġa pe. A'ero ga imombe'upavi ġa pe ohoagwera.

—Amombe'umbe'u ji Jesus'ga judeus'ġarüive'ġa pe, ei ga. Nurā Tupana'ga ġa mbojikogukari ojihe, ei ga. Nahanahā Tupana'ga reko'i ġapyteri pe a'ero ore horame ġa pyri, ei Paulo'ga imombe'upava ġa pe.

²⁰Henduvame Paulo'ga nhi'iġa ko ġa Tupana'ga mbohetei a'ero. Aerē ġa ei Paulo'ga pe:

—Oreirū, ehapia judeus'ġa kiro. He'yjuhu hete ko ġa jikogi Jesus'ga rehe milhares. Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ġa ndekohetei reki tihendu katu pa ti hamo javo, ei ġa Paulo'ga pe. ²¹Igwete ojipe'ġa mbero nde mombe'gwovo ġa pe, ei ġa. “Paulo'ga ko ombo'e te'varuhu judeus'ġa nhaporemo – kiroki ġa u judeus'ġarüive'ġa pyteri pe,” ei ġa. “Paulo'ga e'i ġa pe: ‘Pepohi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,’ ei Paulo'ga ġa pe,” ei ġa heikwehe. “‘Tapekytia'javi

ti peja'yra'ga nakwanha pi'ria,' ei ga," ei ga. "Tapekoa'javi ti nhanderamona-hava'ea nhi'igagwera rehe,' ei Paulo'ga ga pe," ei ga heikwehe. Nahã ga mbero reki nde mombe'gwovo ga pe, ei ga imombe'gwovo Paulo'ga pe.

²²—Marã po ti a'ero nehẽ? ei ga Paulo'ga pe. Okwaha po ti ga nderura avo nehẽ. ²³Nahã po ti nde rekoi a'ero nehẽ, ei ga. Quatrove'ga oko ore pyri kiro. Ymya'i ga ei Tupana'ga pe: "Nahanahã po ti ore rekoi nehẽ," ei ga ga pe. Kiro ga ndekoi tuhẽ a'ero gwembie'agwera rupi katu, ei ga Paulo'ga pe. ²⁴Eroho ti quatrove'ga nhandejatykahavuhua pype a'ero. Ejipyhei ti pevo ga pavẽi nahã ti xanhimombyry Tupana'ga pe javo, ei ga. Aerẽ ti epyhy mbiara quatrove'ga ndepygã eitambere'ia pyvõ. A'ea po ti ga ikwava'e'gukari Tupana'ga pe nehẽ. A'ero po ti ga nhiapinukari nehẽ, ei ga Paulo'ga pe. Judeus'ga po ti nde repia pevo nehẽ. A'ero po ti ga epavi nehẽ: "Nomombe'ukatui reki ga Paulo'ga nhande ve. Oko katu tuhẽ reki ga Moisés'va'ea remimbo'eagwera rupi okovo," e po ti judeus'ga nde ve nehẽ, ei ga Paulo'ga pe.

²⁵—Oro judeus'garũive'ga pe – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe – ga pe ore ikwatijari ikwehe, ei ga ga pe. Igwete ore ei ga pe: "Nahã po pe ndekoi hamo. Tape'ui ti gambatera ikwava'e'game ha'angava pe gwemimbohete'hara pe," oro'e ore. "Hekoa tape'ui no," oro'e ore ga pe. "Mbiara tape'ui ipore'ymame hekoka jugwi," oro'e ore. "Taperekoi ojipe'ga nembireko'ga," oro'e ore ga pe ikwatija, ei ga Paulo'ga pe.

²⁶ Gãnhĩ'i'ga rupi Paulo'ga quatrove'ga nderohoi ga nderekovo. Ko'emame ga jipyhei ga pavẽi xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo. Aerẽ ga ki ojatykahavuhua pype. Igwete Paulo'ga imombe'ui mbatera ikwava'e'hara'ga pe.

—Orojipyhei ore ko, ei ga ga pe. Kiro sete po ti ore kiri nehẽ, ei ga. Aerẽ po ti ji imondoukari mbiara quatrove'ga ndepygã ikwava'e'guka ga pe imondovouka Tupana'ga pe nehẽ, ei Paulo'ga ga pe.

Ahe opyhy Paulova'ea

²⁷⁻²⁸ Seis ko ga kiri. A'ero judeus'ga Paulo'ga repiagi ojatykahavuhua pype Ásiapeve'ga gwyripeve'ga. Igwete ga he'yjuhuve'ga monhimboahivukatehei Paulo'ga pe ga momymomyina. A'ero ga Paulo'ga pyhygi ohapukaita gwe'y-ja'ga pe judeus'ga pe:

—Pejiro ore pokoga, ei ga. A'ereki agwa'ga ko ohooho ga mbo'epavuhua vo ite'varuhuva'ea rehe, ei ga. Nhande mbotegwete ga ja'javoteheuhu. "Tapehenduva'javi ti Moisés'va'ea remimbo'eagwera," ei ga ga pe, ei ga. Nhandejatykahavuhua pe ga ete'varuhui no, ei ga. A'ero ga kiro judeus'garũive'ga nderuhui ipype imbotegweteavo nhandejatykahavuhua Tupana'ga ronga, ei ga ga pe o'mbero.

²⁹ Nahã judeus'ga etehei Paulo'ga mombe'gwovo. A'ereki ga gwepia Trófi-mo'ga hoa cidade pe Paulo'ga rupi novia. Trófi-mo'ga ko judeu'garũive'ga Éfeso-peve'ga. Hepiagame gahoa Paulo'ga rupi ga etehei a'ero:

—Paulo'ga gweroho ga nhandejatykahavuhua pype, ei ga javo tehe.

³⁰ Nahã judeus'ga ei cidadepeve'ga momymomyimbava Paulo'ga rehe. Igwete ga nha'ganhani Paulo'ga pyhyga ga rerohyryryga ojatykahavuhua hugwi. Kotihĩ ga hovapytymi ga hugwi. ³¹ Kiro ga Paulo'ga juka'gweri. Emo ojipe'ga oho imombe'gwovo soldados'ga pe romanos'ga pe. Igwete ga ei soldados'ga nduvihavuhu'ga pe:

—Jerusalémmeve'ga nhaporemo onhimboahivuhu ohapukapukajahyavo, ei ga ga pe.

³²Kotihĩ ga soldados'ga nderuri ġanduvihava'ga pavēi ġa nenonhana he'y-juhuve'ga pyteri pe Jerusalémmeve'ga pyteri pe. Soldados'ga ndepiagame ġa Paulo'ga nupambigi a'ero opohia ga hugwi. ³³Igwete soldados'ga nduvihavuhu'ga ruri Paulo'ga pyhygauka ga kwaruka itanhuramuhūa pyvō mokōiva'ea pyvō.

—Ma'ga koro? ei ga. Ma gara rehe pe ga nupanupāuhui? ei ga ġa pe.

³⁴Ojoatyatyvi ġanhi'iġa ga pe ġa hapukajahyrame onhimongyavo. A'ero ga ndokwahavi reki maranuhū javo. Nurā ga Paulo'ga rerohoukari soldados'ga nongauhua pype. ³⁵Ga rerovahemame ojiupihava rehe ġa ojati'varimo ga rerohoi he'yjuhuve'ga hugwi onhimboahiheteve'ga hugwi topyhygahayme ġa ga javo. ³⁶A'reki ġa ohoohoji ga ndeviri ohapukajahyavo pejuka ga javo novia.

Paulova'ea onhimombe'u judeusva'ea pe

³⁷Gwerohoġwerĩrame ongauhua pype Paulo'ga ei soldados'ga nduvihavuhu'ga pe:

—Tanhĩ'ĩ naē ti nde ve, ei ga ga pe.

Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Erekwaha nde Gréciapeve'ga nhi'iġa naerū? ³⁸Nde ko Egitopeve'ga rūi naerū? – kiroki ga ymya he'yjuhuve'ga monhimboahivi nhandervihava'ga pe ġa momymomyina, ei ga. Igwete ga quatro milve'ga nderohoi ongae'yi me iporojukauhuve'ga. Nde ko ga rūi naerū? ei ga Paulo'ga pe.

³⁹—Ji ko a'ea rūi, ei Paulo'ga. Judeuramo ko ji. Cilícia ko jigwyrā, ei ga. Cidade de Tarso pe huvihavuhu pe ji ari kako, ei ga. Na ji nhi'iġi kiro ġande'y-juhua pe, ei ga ga pe.

⁴⁰—Enhi'ĩ ti a'ero ġa pe, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ga ami ġajiupihava rehe. Igwete ga pove'eġi ġa pe ji rendu ti javo. A'ero ġa pipavi upa. Igwete judeus'ga nhi'iġimo tuhē ga ei onhimombe'gwovo ġa pe.

22 ¹Igwete Paulo'ga ei:

—Nhiirū, peymyana, pejapyaka ti nhinhi'iġa rehe ji nhimombe'ukaturame pe me, ei ga. A'reki ji ndakote'varuhui jitekovo, ei ga ġa pe.

²Judeus'ga nhi'iġimo tuhē ga ei ġa pe. Nurā koji'i ġa pigi a'ero ganhi'iġa renduva. Igwete ga ei ġa pe:

³—Jihi ko ji judeuramo ako, ei ga. Cilícia ko jigwyrā. Cidade de Tarso pe ko ji ari kako. Aerē ji nhimomboakari avo Jerusalém me kako, ei ga. A'ea rupi Gamaliel'ga ji mbo'embo'ekalui Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – kiha tuhē nhaneramonhava'ea omombe'u, ei ga. Nhiremimbotarimo ji poravykyhetei Tupana'ga pe ikwehe. Pehepia ko pe na jitehe peko pa ga rehe, ei Paulo'ga ġa pe. ⁴A'ea rupi ji jigwarajuhui Jesus'ga nhi'iġarupive'ga ndehe ġa jukauka ikwehe. Akwaakwaruka ji ġa mondovouka cadeia pype ġa mongiuaka akwaimbae'ga kunhangwera'ga no, ei ga. ⁵Mbatera kwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga okwaha tuhē jireaporōġita ji repiaga ikwehe judeus'ga moġitahara'ga pavēi. Ġahā okwatija nhandere'ya'ġa pe Damascopeve'ga pe ji mombe'gwovo ikwehe. A'ea ji herohoi tapyhy ti Jesus'gareheve'ga javo. Takwatakwa ti ji

ga nderojivya Jerusalém me tambohahyuka ti ga pe nehē javo, a'e ji ikwehe novia, ei Paulo'ga ga pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporoğita rerojiyyagwera

⁶Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Ahaji katu ji vahēgwerĩrame Damasco pe kotihĩ turi ji ve hendy'javuhu-va'ea yvaga hugwi, ei ga. Hendy'javuhu hete. Ipyteri pe ji rekoi a'ero, ei ga. ⁷A'ea ji mombo yvyvo ji noğa. Igwete ji henduvi ganhi'iğa jijive, ei ga. “Saulo, Saulo! Maranuhĩrame nde imbohahyukari ji ve?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

⁸—“Manamo pe?” a'e ji ga pe.

—“Ji ko Jesusramo Nazarėpeva'ero ako. Ji ve nde erembohahyuka,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ga pe.

⁹—Jirupive'ga gwepia hendy'javuhuva'ea novia. Emo ga ndokwahavi ganhi'iğa ji ve, ei ga. ¹⁰Igwete ji ei Jesus'ga pe: “Marā po ti ji rekoi a'ero nehē?”

—“Epoā ti egwovo kiro Damasco pe. Pevove'ga ti omombe'u pa nhiremi-mbotarimova'ea nde ve nehē nderekoagwama nehē,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ga pe.

¹¹—Hendy'javuhuva'ea ombogwe reki jireakwara, ei ga. A'ero jirupive'ga ji popyhygi ji rerogwovo Damasco pe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ga pe.

¹²⁻¹³Aerē Ananias'ga ruri ji pyri, ei ga. Ğwendu katu ga Moisesva'ea remimbo'eagwera jipi. Ombohete hete ga Tupana'ga no, ei ga. “Pyr hete ko Ananias'ga,” ei judeus'ga ga pe pevove'ga, ei ga. Igwete ga ruri ji pyri o'ama. “Nhiirũ, Saulo,” ei ga ji ve. “Ehepiakatua'ja ti kiro,” ei ga, ei ga.

—Kotihĩ ji ga repiakatui reki a'ero, ei Paulo'ga ga pe. ¹⁴Igwete ga ei ji ve: “Tupana'ga nhaneramonhava'ea remimbohetechara'ga e'i jipe nde ve tokwaha ga nhiremimbotarimova'ea javo,” ei ga ji ve. “Tohepia ti ga pyryheteve'ga Jesus'ga ganhi'iğa tuhē henduva,' e'i jipe Tupana'ga nde ve,” ei Ananias'ga ji ve, ei ga. ¹⁵“Kiro po ti nde akoja'ga mombe'umbe'ui a'ero nehē ga pe nhaporemonehē. Nerembiepiaga po ti nde eremombe'u nehē neremienduva nehē no,” ei ga ji ve. ¹⁶“Maraname nde mbegwehuro a'ero kiro?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga. “Haite. Enhimobatizauka ti kiro. Ere ti nhandepojykaharete'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehē,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ga pe onhimombe'gwovo.

Paulova'ea hoagwera judeus'garũiva'ea pyri

¹⁷Igwete Paulo'ga ei ga pe no:

—Aerē ji jivrayavi avo Jerusalém me ikwehe, ei ga. Igwete ji hoi nhandejatykahavuhua pype ninhhi'iğa Tupana'ga pe, ei ga. ¹⁸Ji nhĩ'iğame ga pe jipojykaharete'ga jipiukari ji ve. Igwete ga ei ji ve: “Haite ti egwovo Jerusalém hugwi,” ei ga. “Avo'e'ga po ti ndogweroviari nenhi'iğa ji mombe'urame nehē,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

¹⁹—Igwete ji ei ga pe: “Gwerovia po ti ga ninhhi'iğa nde mombe'urame nehē ovuhu,” a'e ji ga pe novia. “A'ereki ga okwaha tuhē jirojiyyagwera. A'ereki ji ajigwarajypy ga ndehe – kiroki ga ojiko nde rehe,” a'e ji ga pe, ei ga. “Aho ji ojipejipea pype orejatykahava pype ga pyhygauka ga nupanupamouka ga mondovouka cadeia pype ikwehe,” a'e ji, ei Paulo'ga. ²⁰“Oro Estėvāova'ea no,” a'e ji. “Ahe nde mombe'urame ga ahe jukai ikwehe. Emo jihi ko a'ā reki

pevo ġa pyri na ġa ga jukai tuhē jawo,” a’e ji ga pe, ei ga. “Ġapira ji areko katu ahe jukarame. A’ereki ġa gwekyi opira ita imombo ahe rehe,” a’e ji ga pe, ei Paulo’ga ġa pe. “Jerusalēmmewe’ġa okwaha jirekote’varuhuagwera a’ero. Kiro ji imombe’ukaturame ġa pe jijirojijyja po ti ġa heroviari nhinhi’iġa nde mombe’urame nehē,” a’e ji jipojykaharete’ga pe novīa, ei Paulo’ga ġa pe.

²¹—“Ndogweroviari tuhē ti ġa nehē,” ei jipojykaharete’ga ji ve. “Heregwovo avo hugwi. Jihi nde mondouka kiro irupe judeus’ġarūive’ġa pyri nehē,” ei ga ji ve. “Ġa pe ti nde ji mombe’ui nehē,” ei ga ji ve ikwehe, ei Paulo’ga ġa pe onhimombe’gwovo.

²²Nahā Paulo’ga nhimombe’ui ġa pe. Ojapyaka na’ē ġa Paulo’ga nhi’iġa rehe novīa. Emo Paulo’ga e’i ġa pe: “Ji mondouka po ti ga judeus’ġarūive’ġa pyri nehē,” ei ga. Nurā ġa nohendupotara’javi ga onhimboahivuhuavo ga pe. A’ero ġa hapukapukajahi.

—Pejuka ga. Omano po ga hamo, ei ġa ohapukapukaita upa.

²³Igwete ġa tapy’ynhapira imbovavavavagi oko te’varuhu hete ga jawo. Otimbyguhua ġa omombomombo onhimboahivuhuheteavo. ²⁴Nurā soldados’ġa nduvihavuhu’ga ga rerohoukari ongauhua pype.

—Maranuhūrame ġa hapukajuhuatetei ga rehe naerū? ei ga.

Nurā ga ei soldados’ġa pe:

—Penupanupā ga mbiara pira apopyra pyvō tomombe’u ti ga nhande ve okote’varuhua, ei ga ga pe.

²⁵A’ero ġa ga pokwari tinupā ga jawo. Opokwarame Paulo’ga ei soldados’ġa nduvihava’ga pe – kiroki ga o’ā ga ppyvo:

—Tanhinupāi ti, ei ga ga pe. A’ereki ji ko romanoramo, Romapeve’ġa’ja-va’ero ako. Po ahe nonupāi te romanos’ġa hamo, ei ga. Pe ndajirerohei ve juizes’ġa pyri tonhimombaragwaha ti ga Paulo’ga rekote’varuhua rehe jawo. Ġa nde’i tuhē ji ve oja nde rehe jave’yma, ei ga. Tanhinupāi ti a’ero, a’e ji pe me, ei Paulo’ga ga pe.

²⁶Henduvame ganhi’iġa soldado’ga hoi jawo gwuvihavuhu’ga pe.

—Terenupāukara’javi ti ga! A’ereki ga romanoramo oko, ei ga.

²⁷A’ero garuvihavuhu’ga ruri Paulo’ga pyri.

—Enhimombe’u katu ji ve. A’iti romanoramo nde rekoi? ei ga ga pe.

—A’ea ko ji, ei Paulo’ga ga pe onhimombe’gwovo.

²⁸Igwete ga ei Paulo’ga pe:

—Na jitehe ko ji romanoramo. A’ereki he’yjuhu reki ji imondoi itambere’ia a’ea rehe ikwehe, ei ga ga pe.

—Ji namondoi tuhē itambere’ia hehe, ei Paulo’ga. Jiruva’ga ko romanoramo. A’ea jitehe ko ji a’ero, ei ga ga pe.

²⁹Nanime ġa jipe’ai Paulo’ga hugwi – kiroki ġa onupā gwerevi ga tomombe’u ti ga okote’varuhua jawo. Igwete soldados’ġa nduvihavuhu’ga e’i:

—Romanoramo reki ga oko, ei ga. Mbaria po ji ga kwarukatehehui ra’e! ei ga okyhyjiavo.

Paulova’ea e’i judeus’ġa moġitaharava’ea pe

³⁰Ko’emame soldados’ġa nduvihavuhu’ga ei:

—Ma gara judeus’ġa omboja Paulo’ga rehe naerū? ei ga. Tahendu ti ġanhi’iġa ikwahava, ei ga.

Igwete ga judeus'ga moġitahara'ga mbojatykaukari. Ġa jatykapavame mbatera kwava'ehara'ga nduvihava'ga jara'ga pavēi, kiro ga Paulo'ga kwaharavukari ga reruruka ga mo'ama ġapyteri pe.

23 ¹Igwete Paulo'ga ġa ndepiahetei judeus'ga moġitahara'ga. Igwete ga ei ġa pe onhimombe'gwovo.

—Nhiirū, akokatue'ymi ji Tupana'ga nhi'iga rupi jitekovo kiromo jitehe, ei ga ġa pe. Nurā ji poyjahetero jiyvyteri pe, ei Paulo'ga ġa pe.

²Igwete Ananias'ga ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga henduvi ganhi'iga onhimboahiva o'ama. A'ero ga ei Paulo'gaypyvove'ga pe:

—Pekwa ti Paulo'ga jurua rehe ga mombiga.

³Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Tupana'ga ti tombohahy nde ve no. Erekokatu'aġuhū nde, ei ga ga pe. Ereapy nde avo javo novia: “Takwaha ti garemiendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe,” ere nde novia, ei Paulo'ga. Emo ndehe reki nerehe-ndukatui reki a'ea ġa mbokwaruka jijurua rehe, ei ga ga pe.

⁴A'ero Paulo'gaypyvove'ga ei ga pe:

—Ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga pe nde ere'e te'varuhu Tupana'ga repy-kara'ga pe!

⁵Igwete Paulo'ga ei:

—A'iti ga ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga? ei Paulo'ga. Ji ndakwahavi, ei ga. Ikwahavame po ji nda'ei poha ramo. A'ereki Tupana'ga omombe'u onhi'iga ikwatijaruka. “Tape'ete'varuhui pejuvihava'ga pe,” ei Tupana'ga, ei ga.

⁶⁻⁸Kirē Paulo'ga eahyi ġa pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga.

A'ereki ga onhimombaragwaha pevove'ga ndehe judeus'ga ndehe. Jara'ga ko saduceus'ga. Jara'ga ko fariseus'ga. Paulo'ga okwaha ġanembiroviara no. A'ereki saduceus'ga ndogweroviari omanove'ga mbogweravaġwama ġamanoa hugwi. “Ndogwerekoi Tupana'gapyrive'ga no yvagipeve'ga,” e ko saduceus'ga. “Ha'oe'jve'ga ndogwerekoi no,” ei ga.

Fariseus'ga ki a'e te gwerovia pa a'ea Paulo'ga javijitehe. A'ero Paulo'ga eahyi judeus'ga moġitahara'ga pyteri pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga. Jiruva'ga ko fariseuramo oko no, ei ga. Igwete ji heroviari ġambogweravaġwama ġamanoa hugwi, ei ga. A'ea rehe pe euhui ji ve oko te'varuhu ga javo, ei ga.

Henduvame Paulo'ga nhi'iga ġa nhonhi'igayvayvari a'ero fariseus'ga saduceus'ga pavēi. ⁹Igwete ġa hapukapukai a'ero onhimbohovaja ojogwehe. A'ero fariseus'ga po'am i onhi'igahyavo – ġa ko judeus'ga mbo'eharamo oko.

—Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ġa ġa pe. Onhi'i tuhē po ga pe ha'oe'jve'ga. Mara'ngu po yvagipeve'ga Tupana'gapyrive'ga? ei fariseus'ga.

¹⁰Igwaigwavete ġa nhonhi'igayvahetei. Nurā soldados'ga nduvihavuhu'ga ei:

—Kiro po ti ġa Paulo'ga rovaja'roja'rogi nehē! ei ga.

A'ero ga soldados'ga mondoukari ga pyri.

—Pepyhygahy ga ġapytera hugwi ga rerogwovo ja ongauhua pype ga mongiavo, ei ga ġa pe.

Igwete ġa ga pyhygi ga rerogwovo a'ero.

¹¹Ypytunimo nhandepojykaharete'ga jipiukari Paulo'ga pe o'ama ga ypyvo. Igwete ga ei ga pe:

—Paulo, enhimboitakwerimo ti eko, ei ga. Nde ji mombe'u avo Jerusalém me oji'i. Na jitehe ti nde ji mombe'ui cidade de Roma pe nehê no, ei Jesus'ga ga pe.

Judeusva'ea ojuka pota Paulo'ea

¹²Ko'emame judeus'ga ei ojohupe:

—Tijuka tuhê ti Paulo'ga, ei ga. Ti'uyme na'ê ti mbatera kiro, xay'uyme na'ê ti Paulo'ga jukae'ymame, ei ga. Tupana'ga gwendu nhanenhi'iga. Nhande ga jukae'ymame po ti Tupana'ga imbohahyukari nhande ve a'ero nehê, ei ga ojohupe Tupana'ga renoina novia.

¹³He'yi ko ga quarenta ko ga – kiroki ga e'i a'ea. ¹⁴Aerê ga hoi ikwava'ê-hara'ga nduvihava'ga pyri xava'eve'ga pyri no. Igwete ga nhimombe'ui ga pe.

—Nahã ore ethehi orojohupe oji'i: “Ti'uyme na'ê ti mbatera Paulo'ga jukae'ymame,” oro'e ore oji'i, ei quarentave'ga ga pe. ¹⁵Pemondouka ti kiro penhi'iga soldados'ga nduvihavuhu'ga pe. Pehe jara'ga pavêi nhanemoğita-haramo pemondouka ti penhi'iga ga pe togweruruka ti ga Paulo'ga ore pyri javo. “Torohenduva'ja ti ganhi'iga gareaporoğita ikwahava,” pe'ji ti ga pe, ei ga. Nahã ti pemondouka penhi'iga ga pe ga moandyandyita, ei quarentave'ga ga pe. Ga Paulo'ga rerurukarame po ti ore ga jukai ga vaheme'ymame avo nehê, ei ga ga pe novia.

¹⁶Emo Paulo'ga kunhamembyra'ga okwaha reki ganembijukapotara Paulo'ga rehe Paulo'ga rendyrahêa ra'yra'ga. Nurã ga hoi ongauhua pype imombe'gwovo Paulo'ga pe. ¹⁷Igwete Paulo'ga onhi'iga mondoi soldados'ga nduvihava'ga pe javo.

—Eroho kwanha'ga ejuvihavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

¹⁸A'ero ga Paulo'ga kunhamembyra'ga rerohoi gwuvihavuhu'ga pyri. Igwete ga ei ga pe:

—Cadeiapypeve'ga Paulo'ga ji mbuhuruka ojipyri ko, ei ga. Nahã ga ei ji ve: “Eroho kwanha'ga ejuvihavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe,” ei ga ji ve, ei ga. Nurã ji ga reruri nde pyri kiro, ei ga ga pe.

¹⁹Igwete huvihavuhu'ga ga popyhygi ga rerogwovo gandovakie'ÿ.

—Gara nde eremombe'u pota ji ve? ei ga ga pe.

²⁰Igwete ga ei:

—Tamombe'u katu ti nde ve, ei ga. Kiro po ti judeus'ga nduvihava'ga nduri nde pyri nehê, ei ga. A'ero po ti ga ethehi nde ve nehê tereruruka ti Paulo'ga ko'emame nehê javo. “Judeus'ga moğitahara'ga gwendu potara'ja ganhi'iga ikwahava gareaporoğita,” e'i tehe po ti ga nde ve nehê, ei ga soldados'ga nduvihavuhu'ga pe imombe'gwovo. ²¹Terembopogwei ti ga erame poha nde ve nehê, ei ga. A'ereki ojipe'ga ojuka pota Paulo'ga. Onhimi po ti ga pea rupi tijuka ga javo, ei ga ga pe. Quarenta ko ga. Igwete ga ei ojohupe oji'i: “Ti'uyme na'ê ti mbatera, xay'uyme na'ê ti Paulo'ga jukae'ymame,” ei ga oji'i. “Tupana'ga gwendu nhanenhi'iga nhande erame na,” ei ga ojohupe, ei ga. Nurã ji ei kiro nde momoranduva. A'ereki ga onhimboavujikwe kiro tijuka ga javo. Igwete ga ei tikwaha ti soldados'ga nduvihavuhu'ga nhi'iga javo nde ve, ei Paulo'ga kunhamembyra'ga ga pe imombe'gwovo.

²²Igwete soldados'ga nduvihavuhu'ga ei ga pe:

—Teremombe'ui ti ojipe'ga pe enhimbi'eagwera ji ve.
A'ero ga ga mondoi ojihugwi.

Ahe omondouka Paulova'ea Félixva'ea pyri

²³ Aerē soldados'ga nduvihavuhu'ga mokonha'ga mbuhurukari ojipyri. Ĝa ko soldados'ga nduvihava'ga memei. Igwete ga ei ga pe:

—Penhimboavujikwe ti kiro jara'ga pavēi soldados'ga pavēi. Ypyhaji katu po ti pe hoi cidade de Cesaréia pe, ei ga. Duzentosve'ga po ti oho pea rupi. Setentave'ga po ti oho cavalo arimo. Ojipe'ga duzentosve'ga po ti gweroho ta'akwara nehē, ei ga ga pe. ²⁴ Peroho ti cavalos Paulo'ga ti toho i'arimo. Peroho katu ti ga governador'ga pyri Félix'ga pyri a'ero nehē, ei ga ga pe.

²⁵ A'ero soldados'ga nduvihavuhu'ga ikwatijari tamondo ti Félix'ga pe javo. Nahā ga ei ikwatija.

²⁶ “Jihi ko Cláudio Lísiasramo,” ei ga ikwatija.

“Kiro ji ikwatijari nde ve, governador Félix. Huvihavuhu'ga oro'e ore nde ve,” ei ga ga pe ikwatija.

²⁷ “Kiro ti ji agwa'ga mombe'ui nde ve a'ero,” ei ga. “A'ereki judeus'ga opyhy ga raji'i. Gajukaḡwerīa rupi ji soldados'ga nderohoi ga pyhygauka ga hugwi oji'i. A'ereki ga e'i ji ve: ‘Ga ko romanoramo oko,’” ei ga ikwatija ga pe. ²⁸ “Aerē ji ga rerohei judeus'ga moḡitahara'ga pyteri pe takwaha ti ḡanemimbojara ga rehe javo,” ei ga. ²⁹ “Emo ga omboja tehe reki ga rehe. ‘Ga ndojapyakai oreramonha'ea nhi'igagwera rehe,’ ei ga ga pe,” ei ga. “Nanongara'ga ko ahe ndojukatehei. A'ea rehe ahe nomondoi ga cadeia pype no, a'e ji,” ei ga ikwatija gwuvihava'ga pe. ³⁰ “Aerē ojipe'ga e'i ji ve: ‘Judeus'ga ojuka pota Paulo'ga,’ ei ga ji ve oji'i,” ei ga. “Nurā ji ga mondoukaripei nde pyri kiro. Igwete ji ei ga pe oji'i – kiroki ga omboja ga rehe – igwete ji ei ga pe: ‘Pejigwovo tuhē Félix'ga pyri tapemboja ti Paulo'ga rehe garovaki a'ero,’ a'e ji ga pe.

A'ea jate ji akwatija nde ve kiro a'ero,” ei ga Félix'ga pe ikwatijarama.

Igwete ga imondoi ḡwembikwatijara soldados'ga pe taperoho ti Félix'ga pe javo. ³¹ Igwete soldados'ga Paulo'ga rerohei ganhi'ipo'ruavo. Ypytunimo ga ga rerohei cidade de Antipátride pe. ³² A'ero jara'ga jivyri ḡwongauhua pype. Ko'emame cavalos'arimove'ga Paulo'ga rerohei Cesaréia pe. ³³ A'ero ga ga mondoi governador'ga pyri Félix'ga pyri ikwatijara reheve. ³⁴ Igwete Félix'ga imonhi'iḡi ikwatijara. A'ero ga ei Paulo'ga pe:

—Ma'ga gwyri pe nde ari raikwehe?

—Cilfciapeve'ga gwyri pe ji ari ikwehe, ei Paulo'ga ga pe.

³⁵ Igwete Félix'ga ei:

—Aerē po ti ji nenhi'ḡa renduvi nhinhimombaragwaha ndereaporoḡita rehe ga ndurame nehē – kiroki ga omboja nde rehe raji'i, ei ga.

Igwete ga Paulo'ga mongiuari Herodesva'ea rongauhuagwera pype ga repiakatuavouka soldados'ga pe ga mombytavo.

Judeusva'ea ombojaruhu Paulo'ea rehe

24 ¹Cinco ko ġa kiri a'ero. Aerē ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ruri Cesaréia pe Ananias'ga. Ga gweru xava'eve'ġa ojupi. Igwete Ananias'-ġa Tértulo'ga reruri governador'ga pyri Félix'ga pyri tomboja ti ga Paulo'ga rehe javo. A'ereki ġa e'i: "Tértulo'ga okwaha hete onhi'igatuavo. Gwerovia-ruka po ti ga Félix'ga pe Paulo'ga rekote'varuhua," ei ġa. Nurā ġa Tértulo'ga reruri Félix'ga pyri tomboja ti ga Paulo'ga rehe javo. ²⁻³Igwete Félix'ga Paulo'ga mbuhurukari ġapyteri pe. A'ero Tértulo'ga imbojambojateheuhui Paulo'ga rehe o'mbero. Nahā ga ei Félix'ga pe:

—Nde ko oreruvihavuhua, ei ga. Nde erehepia katu pa nhandegwya jipi. Nurā ġa ymya ndotavukara'javi nhandegwyri pe a'ero, ei ga Félix'ga pe. Nde ereapouka pyryva'ea nhandegwyri pe jipi. Ndepyry hete nde ore ve. Nurā ore epavi nde ve jipi, ei Tértulo'ga ga pe. ⁴Norombokwerajahivi po ti ore nde rerekovo nehē. Emo ji a'e nde ve kiro: Emombyry na'ē ti ore ve kiro orenhi'iga rendukatuavo. Toronhi'iheteyme ti nde ve, ei ga Félix'ga pe.

⁵—Agwa'ga ko oko te'varuhu hete Paulo'ga. Ohoohouhu ga ġagwyri pe nhaporemoko judeus'ga ndayvayva ġa momymomyina nhanderuvihava'ga movahivahiamo, e'i tehe ga. Ga ko nazarenos'ga nduvihavamo oko – kiroki ġa oho Nazarépeva'ea nhi'iga rupi Jesusva'ea nhi'iga rupi. ⁶Igwete ga imbote'varuhupotari judeus'ga jatykahavuhua oji'i, ei ga. A'ero ore Paulo'ga pyhygipei xa'e ti garekote'varuhua pe javo. A'ereki ga nohendukatui nhane-ramonhava'ea nhi'igagwera, ei ga. ⁷Emo kotihī soldados'ga nduvihavuhua ruri ore pyri Lísias'ga. Igwete ga Paulo'ga rerohoahyi ore hugwi, ei ga. ⁸A'ero Lísias'ga ei ġa pe – kiroki ġa omboja Paulo'ga rehe – ġa pe ga ei toho ti ġa ga mombe'gwovo Félix'ga pyri javo. A'ero ore ruri nde pyri kiro, ei ga. Po ti nde ei Paulo'ga pe ga monhimombe'uuka nehē, a'ero po ti nde tuhē erekwaha pa garekote'varuhua nehē. "A'iti ġanemimbojara ga rehe," ere po ti nde nehē, e'i tehe Tértulo'ga ga pe.

⁹Igwete judeus'ga ei no:

—Pohi tuhē, ei ġa ga pe imboja Paulo'ga rehe no.

Paulova'ea onhimombe'u Félixva'ea pe

¹⁰Aerē Félix'ga jipoeruri Paulo'ga pe:

—Ndehe erenhimombe'u kiroġwe, ei ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ei:

—Ymyahū ko nde juizramo ere'e katu jire'yja'ga ndeaporoġita pe judeus'ga ndeaporoġita pe jipi. Nurā jirory hete ji nhinhimombe'gwovo nde ve terekwaha, ei ga Félix'ga pe. ¹¹Korogweuhunhi ji hoi Jerusalém me oji'i tambohete ti Tupana'ga javo oji'i. A'ereki doze ji kiri kiro. Po ti nde ei ġa pe po ti nde ikwahavi nehē, ei ga. ¹²Pevo judeus'ga ji repia novia. Emo ji nanhi'igayvari pevove'ga pe orejatykahavuhua pe. Namomymomyi ji ġa cidade pe no. Orejatykahai pe ji namomyi ġa no, ei ga. ¹³Ombojamboja tehe reki agwa'ga ji rehe. Nurā ġa ndohepiukari jirekote'varuhua kiro nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

¹⁴—Emo ji a'e kiro nde ve nhinhimombe'gwovo: Oreramonhava'ea javijitehe ji jikogi Tupana'ga rehe. Ajiko ji ga rehe Jesus'ga nhi'iga rupi – Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea, ei ġa jupe, ei ga. Arovia pa reki ji Moisésva'ea remimbo'eagwera

Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nhi'igawera no. ¹⁵ Omanove'ga mbogwera-va'gwama ji arovia hete agwa'ga javijitehe, ei ga ga pe. Tupana'ga po ti ga mbo-gwera pa gamanoa hugwi nehē okokatuve'ga. Okote'varuhuve'ga po ti ga ombo-gwera pa nehē no. Oro'e pa ore a'ea, ei ga. ¹⁶ Heroviaro gwaramo ji jirokwari jipi jirekokatuavo tajipoyja hete ti ji javo. Ako katu ji Tupana'ga pe. Ako katu ji ojipe'ga pe no. A'ero ji ikwahavi jiyvyteri pe jirekote'varuhue'yma, ei ga ga pe.

¹⁷—Ambokwara'ara'ja'ja ji jitekove'y Jerusalém me, ei ga Félix'ga pe. Ağwamo jate ji hoa'javi pevo itambere'ia rerogwovo jire'yja'ga pe imbatere'yve'ga pe oji'i. Mbatera ji herohoi no takwava'ē ti Tupana'ga pe javo, ei ga ga pe. ¹⁸ A'ea rehe ji hoi orejatykahavuhua pype. Jihoe'ymame ipype ji jipyhei tanhimombyry ti Tupana'ga pe javo, ei ga. Ojipe'ga nonhimongyi ji pyri pevo. Ji nanhi'igayvari ga momyina no. Nahā ji rekorame judeus'ga ji repiagi pevo, ei ga ga pe. ¹⁹ Āsiapeve'-ga ko pevo u judeus'ga jitehe. Gahā po uhu nde pyri javo nde ve ramo ga imbo-japotarame ji rehe ramo, ei Paulo'ga. ²⁰ Ā ndure'ymame po agwa'ga omombe'u nde ve jirekote'varuhuagwera naerū hamo. Marā reki ji rekote'varuhuagwera oji'i ji nhimombe'urame oremo'gitahara'ga pyteri pe nhi'ama oji'i? ei ga. ²¹ A'ea rupi ji eahyi ga pe oji'i: “Ji gambogwerava'gwama reroviaro gwaramo pe ete'varuhui ji ve,” a'e ji ga pe oji'i. Pohoa jate ji eahyi nhi'ama gapyteri pe oji'i, ei Paulo'ga ga pe.

²²—Kirupi, ei Félix'ga a'ero.

Okwaha hete ga Jesus'ga nhi'igarupiva'ea novia. Igwete ga ei Paulo'ga pe: —Aerēji ti ji ei ndereaporogita pe a'ero nehē soldados'ga nduvihavuhu'ga rurame nehē Lísias'ga, ei Félix'ga ga pe.

²³ Igwete ga ei soldados'ga nduvihava'ga pe:

—Ehepia katu ti Paulo'ga, ei ga. Na ga rekoi jate reki gwemimbotarimo onga pype. Na gareheve'ga herueruri mbatera ga pe jipi, ei Félix'ga ga pe.

A'ero ga hopavi pea hugwi.

Paulova'ea onhi'iga'ja Félixva'ea pe

²⁴ Aerē Félix'ga rura'javi gwembirekohēa pavēi Drusilahēa pavēi. Hēa ko judeuramo oko. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'javi ojipyri tahendu ti ganhi'iga javo. A'ero Paulo'ga imombe'ui ga pe ahejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

²⁵—Nahanahā po ahe oko katu hamo, ei Paulo'ga ga pe no. Ahe tokoyme gwemimbotarimova'ea rehe jate hamo, ei ga ga pe. Aerē po ti Tupana'ga ga mbuhurukapavi ojipyri javo gandeaporogita pe nehē, ei Paulo'ga ga pe.

A'ea renduvame Félix'ga kyhyji a'ero. Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Heregwovo kiro a'ero, ei ga. Aerē hendupotara'javame po ti ji nde mbuhurukara'javi jipipyri nehē, ei Félix'ga ga pe.

²⁶ Igwete Félix'ga ei oyvyteri pe no novia: “Paulo'ga po ti ombuhu itambere'ia ji ve ji mohemuka cadeia hugwi javo ji ve nehē,” ei ga novia. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'ja'javi ojipyri jipi ga monhi'iga ga mongovo.

²⁷ Dois ga kwara mbo'ari. Emo Félix'ga nomohemukari Paulo'ga cadeia hugwi tonhimohē ti judeus'ga ji rehe javo. Aerē Pórcio Festo'ga rekoi Félix'ga py'rovo governadoramo a'ero.

Paulova'ea oho pota Césarva'ea pyri

25 ¹ Aerē Festo'ga ruri Cesaréia pe tahapia katu jigwyripeve'ga kiro javo. Moko'i' ga kiri pevo. Aerē ga hoi pea rupi Jerusalém me. ² Igwete

judeus'ga nduvihava'ga nduri Festo'ga pyri ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pavēi. A'ero ga imbojambojateheuhui Paulo'ga rehe. Igwete ga ehetei Festo'ga pe:

³—Ejapyaka ti orenhi'iga rehe kiro, oro'e ore nde ve. Embuhuruka ti Paulo'ga kokoty Jerusalém me, ei ga ga pe novia.

A'ereki ga e'i nhoḡwenonde: “Tijukauka ti Paulo'ga pea rupi ga rurame Jerusalém me,” ei ga novia. ⁴Nurā ga ei Festo'ga pe tombuhuruka ti ga kokoty javo.

—Nambuhurukari po ti ji ga kokoty nehē, ei Festo'ga ga pe. Pero ga ga mombytai Cesaréia pe ga rerekovo. Kotihī po ti ji jivyra'javi jigwovo pevo nehē no, ei ga. ⁵Paulo'ga rekote'varuhurame po ti penduvihava'ga hoi ji rupi a'ero imbojamboja ga rehe pevo nehē, ei Festo'ga ga pe.

⁶Mbohapyrete Festo'ga kiri Jerusalém me. Kirē ga hoa'javi Cesaréia pe opytavo. Ko'emame ga hoi juizes'ga apykava rehe oina – perope ga e'ie'i ga-ndeporoḡita pe. Igwete ga Paulo'ga rerurukari ojipyri. ⁷Paulo'ga rurame judeus'ga – kiroki ga uhu Jerusalém hugwi – kiro ga imbojambojaruhui ite'-varuhuheteve'a ga rehe ga atimana o'ama. Omboja tehe reki ga ga rehe. Emo ga ndohepiukari reki garekote'varuhua. ⁸A'ero Paulo'ga nhimombe'ui.

—Ji ndakote'varuhui reki judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera pe, ei ga. Orejatykahavuhua pe ji ndakote'varuhui no. Nhandegwyripeve'ga nduvihavuhu'ga pe – perope Roma pe – ga pe ji ndakote'varuhui na jitehe no César'ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

⁹Igwete Festo'ga ei ga pe:

—Nderehopotari nde Jerusalém me? ei ga ga pe. Pevo gwe po ti ji ei nde-reaporoḡita pe a'ero nehē henduvame ḡanemimbojara nde rehe nehē, ei ga ga pe.

A'ereki Festo'ga e'i oyvyteri pe: “Nahā po ti judeus'ga nhimohemi ji rehe Paulo'ga rerothorame pevo nehē,” ei ga oyvyteri pe.

¹⁰Emo Paulo'ga ei Festo'ga pe:

—Ji ndahoi pevo, ei ga. Avo ji ami kiro nde pyri romanoramo. Nhandegwyri-peve'ga nduvihavuhu'ga moirūharamo César'ga moirūharamo po nde ei jireaporoḡita pe hamo, ei ga Festo'ga pe. Ji ko ndakote'varuhui tuhē judeus'ga pe. Erekwaha tuhē reki nde a'ea, ei ga ga pe. ¹¹Po a'iti jirekote'varuhuro ḡwaramo ga ji jukapotari, a'ero po ji jujukaukari ga pe hamo. Emo ga omboja tehe ji rehe o'mbero. Nurā po ahe nanhimondoi ḡapo pe a'ero hamo, ei ga ga pe. César'ga pyri po ti ji hoi. Gaha ti e'i jireaporoḡita pe nehē nhandegwyri-peve'ga nduvihavuhu'ga, ei Paulo'ga ga pe.

¹²A'ero Festo'ga hoi jiji onhimoḡitahara'ga monhi'iga a'ea rehe. Kirē ga rura'javi javo Paulo'ga pe:

—Ehopotarame po ti nde hoi César'ga pyri a'ero nehē, ei Festo'ga ga pe.

Ahe omombe'u Paulova'ea Agripava'ea pe

¹³Aerē Agripa'ga ruri Cesaréia pe. Ga ko judeus'ga nduvihavuhuro oko oji-pe'ga gwyri pe. Berenicehēa pavēi ga ruri Festo'ga repiaga. ¹⁴He'yi ga kiri pevo. Aerē Festo'ga Paulo'ga mombe'ui Agripa'ga pe.

—Ohorame Félix'ga omombyta Paulo'ga cadeia pype ga mongovo, ei Festo'ga ga pe. ¹⁵Ji horame Jerusalém me judeus'ga ga mombe'ui ji ve ikwehe,

ei ga. Ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga ombojaruhu ga rehe xava'eve'ga pavēi. Igwete ga ei ji ve: “Ejukauka ga a'ero,” ei ga ji ve ikwehe novia, ei Festo'ga Agripa'ga pe.

¹⁶—“Na rūi ore rekoi romanosramo ga jukajipeavo,” a'e ji ga pe, ei Festo'ga. “Omboja na'ē ga ga ndehe ga mo'ama. Henduvame ganemimbojara ojihe ga nhi'ikwepyi a'ea rehe tuhē onhimombe'gwovo no,” a'e ji. “A'ero ko ore ei ga-ndeaporo'gita pe javo ga pe,” a'e ji ga pe ikwehe, ei ga Agripa'ga pe.

¹⁷—Aerē ji jivyra'javame avo judeus'ga nduri ikwehe, ei ga ga pe. Igwete ji nanhimbegwei. Ko'emame ji hoi juizes'ga apykava rehe nhitena takwaha ti Paulo'ga reaporo'gita javo, ei Festo'ga. Igwete ji Paulo'ga rerurukari ga mo'ama orepyteri pe a'ero. ¹⁸“Kiro po ti ga imombe'ui garekote'varuhua nehē,” a'e ji jivytyteri pe novia. Emo hajiheva'ea reki ga omboja ga rehe o'ama, ei ga Agripa'ga pe. ¹⁹Nahā ga ei: “Paulo'ga omombe'u te'varuhu Jesusva'ea no,” ei ga. “Ga e'i: 'Jesus'ga omano. Aerē ga kwerava'javi omanoa hugwi,' ei Paulo'ga,” ei ga. “Imbe ko Paulo'ga javo,” ei ga ji ve. “A'ereki Jesusva'ea omano hete okwera-val'ave'yma,” ei ga ji ve, ei Festo'ga imombe'gwovo Agripa'ga pe.

²⁰—“Marā po ti ji ikwahahetei nanongara javo jupe naerū?” a'e ji jivytyteri pe, ei Festo'ga. Nurā ji ei Paulo'ga pe ikwehe: “Nderehopotari nde Jerusalēm me nehē?” a'e ji ga pe. “Pevo gwe po ti ji ei ndereaporo'gita pe nehē henduvame ganhi'iga nehē,” a'e ji ga pe, ei Festo'ga. ²¹Emo Paulo'ga e'i ji ve: “Ji ndahoi pevo,” ei ga. “Nhandegwyrive'ga nduvihavuhu'ga pyri ti ji hoi a'ero nehē César'ga pyri. Gaha jate po ti e'i jireaporo'gita pe a'ero nehē,” ei ga. “Ji mombyta jiji avo a'ero jihoa renonde,” ei Paulo'ga ji ve, ei Festo'ga. Nurā ji ga mombytaukari jiji cadeia pype kiro. Aerē po ti ji ga mondoukari César'ga pyri a'ero nehē, ei ga Agripa'ga pe.

²²Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

—Jihi tahendu Paulo'ga nhi'iga no.

—Ko'emame po ti nde henduvi ganhi'iga a'ero nehē, ei Festo'ga ga pe.

Ahe gweru Paulova'ea Agripava'ea pyri

²³Ko'emame ga hopavi ongauhua pype pevove'ga jatykahava pype. Agripa'ga oho Berenicehēa pavēi. Ojigwajigwa hete pa ga ogwovo ongauhua pype onhimboukwahava. Soldados'ga nduvihavuhu'ga oho ojipe'ga no – kiroki ga huvihavamo oko cidade pe. Igwete ga hopavi ipype. A'ero Festo'ga Paulo'ga rerurukari gapyteri pe. ²⁴Igwete Festo'ga ei:

—Nde ve ji ei kiro, Agripa. Pe me ji epavi no. A'ereki pe avo peju, ei ga ga pe. Pehepia pe agwa'ga Paulo'ga. Gaha rehe judeus'ga nhaporemo uhuuhu javo ji ve Jerusalēm me, avo na jitehe no. “Omano po ga hamo,” e'ie'i ga oha-pukapukaita ga pe, ei Festo'ga. ²⁵Emo ji ndakwahavi garekote'varuhua reki. A'ero po ahe ndojukaukatehei ga, ei ga. Emo Paulo'ga tuhē e'i ji ve: “César'ga pyri po ti ji hoi a'ero. Gaha ti e'i jireaporo'gita pe nehē,” ei ga ji ve ikwehe, ei Festo'ga ga pe. A'ero po ti ji ga mondoukari ga pyri nehē, ei ga. ²⁶Emo ji ndakwahavi Paulo'ga mombe'gwovo. Gara po ti ji ikwatijari imondovouka nhandervihavuhu'ga pe a'ero nehē? a'e ji, ei ga ga pe. Nurā ji Paulo'ga mbuhurukari pe pyri kiro – nde pyri kaitu, Agripa, ei Festo'ga – tapehendu ti ganhi'iga a'ero javoji. Hendupavame ti pemombe'u ji ve garekote'varuhua a'ero.

A'ea ti ji ikwatijari ga mombe'gwovo César'ga pe a'ero nehē, ei ga. ²⁷Ikwatija-re'yname ḡanemimbojara ga rehe, marā po ti ji cadeiapypeve'ga mondoukari ga pe nehē naerū? ei Festo'ga Agripa'ga pe.

Paulova'ea onhimombe'u Agripava'ea pe

26 ¹Igwete Agripa'ga ei Paulo'ga pe:
—Here nhimombe'gwovo kiroḡwe.

A'ero Paulo'ga jipoapyhoi huvihavuhu'ga pe Agripa'ga pe ta'e ti kiro nde ve javo.

²⁻³—Pyry ji ve ji nhimombe'ui nde ve kiro, ei Paulo'ga ga pe. A'ereki nde erekwaha hete judeus'ga ndeaporoḡita ekovo. Nde erekwaha ḡanamonha'ea n'hi'igawera ḡan'hi'igayvara no, ei ga Agripa'ga pe. Judeus'ga ombojamboja tehe reki ji rehe ikwehe, ei ga. Kiro ti ji nhimombe'ukatui nde ve. Ejapyaka katu ti ji rehe a'ero, a'e ji nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

⁴—Judeus'ga nhaporemō okwaha jireaporoḡita jivoja'ia rupi. Ḡa okwaha jireaporoḡita ymya vehevi ji ruvame jijigwyri pe na'ē aerē Jerusalēm me no, ei ga. ⁵Jirekoagwera fariseuramo ḡa ymya ikwahavi no. Fariseus'ga ko koji'i reki ḡwendu katu ḡwamonhava'ea n'hi'igawera jara'ga hohe, ei ga. Ji ko na tuhē ahendu katu ahen'hi'igawera jipi. Ipotarame po ḡa imombe'ui te a'ea hamo, ei Paulo'ga ḡa pe. ⁶Kiro ḡa ji mo'ami reki avo timbojamboja mbatera ga rehe javo. “Gweroviaruhu ga ḡambogweravaḡwama,” ei ḡa ji ve, ei ga. A'iti tuhē ji imboha'uvi nhanembogweravaḡwama, a'e ji. A'ereki ymya Tupana'ga e'i tuhē oreramonha'ea pe: “Aerē ti ji ḡa mbogwerapavi nehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga. ⁷A'ea jitehe orere'yja'ga omboha'u no judeus'ga – kiroki ḡa doze oko huvihavamo ojiheve'ga pavēi. Igwete ḡa nhaporemō imboha'uvi ombogweravaḡwama omanoa hugwi. A'ero ḡa Tupana'ga mbohetehe'tei upa arimo pyytunimo no tonhimohē Tupana'ga nhande rehe javo, ei ga. Ombogwerava mboha'uva reki ḡa ombojamboja ji rehe gweroviaruhu ga a'ea javo ji ve, ei ga Agripa'ga pe. ⁸Ah judeus, maranuhūrame tuhē pe ndaperoviarihu Tupana'ga remimbogwerava naerū? ei Paulo'ga pevove'ga pe.

⁹Igwete Paulo'ga ei no:

—Jihi na jitehe a'e na'ē jiyvyteri pe: “Amovahī po ji Nazarépeve'ga mombe'ua Jesus'ga mombe'ua imombiga hamo,” a'e ji javo ikwehe novīa, ei Paulo'ga. ¹⁰Na tuhē ji rekoji a'ero Jerusalēm me ikwehe, ei ga. He'yive'ga ji amondouka ḡa mongiuuka cadeia pype Jesus'gareheve'ga. Ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga omongiuuka ḡa ji ve, ei Paulo'ga ga pe. Ḡa ḡa jukapotarame ji ei no: “Pejukauka tuhē ḡa a'ero,” a'e ji ḡa pe, ei ga. ¹¹Igwete ji hojiohi nhandejatykahava pype nhaporemō ḡa nupanupāuka pepohi ti Jesus'ga hugwi javo ḡa pe, ei ga. Anhimboahi hete ji ḡa pe, ei ga. A'ero hajihejiheva'e pe cidades pe ji hoi taji-gwarai ti ḡa ndehe javo ikwehe, ei Paulo'ga ga pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporoḡita rorojijyagwera

¹²Igwete Paulo'ga ei Agripa'ga pe:

—A'ero ji hoi pea rupi cidade de Damasco pe ikwehe novīa. Ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga ji mondouka pevo topyhyguka ti ga Jesus'gareheve'ga javo ji ve, ei Paulo'ga. ¹³Ahaji katu ji hepiagi reki hendy'javuhuva'ea. Yvaga hugwi turi ji ve. A'ea hendy'javuhu hete koji'i kwara hohe. Mbyteri pe ji rekoji a'ero

jirupiveḡa pavēi, ei ga. ¹⁴A'ea ore mombori yvyvo, ei ga. Igwete ji henduvi ganhi'iḡa ji ve. Judeus'ḡa nhi'iḡimo ga ei ji ve. "Saulo, Saulo!" ei ga ji ve. "Maraname nde imbohahyukaruhui ji ve? Tiruahũ nde ve nde naneangarihu," ei ga ji ve, ei ga Agripa'ga pe.

¹⁵—A'ero ji ei ga pe: "Manamo pe?"

—"Ji ko Jesusramo ako. Ji ve nde erembohahyuka," ei ga, ei Paulo'ga. ¹⁶"Here epo'ama kiroḡwe," ei Jesus'ga ji ve, ei ga. "Ajipiuka ji nde ve toko ti ga jipokoharamo javo nde ve. Eremombe'u po ti nde ḡa pe enhimbiepiaga nehē," ei ga, ei ga. "Ji jipiukara'javame nde ve po ti nde a'ea mombe'ui nehē no," ei Jesus'ga ji ve, ei Paulo'ga. ¹⁷"Judeus'ḡa jigwarairame nde rehe po ti ji nde mbopiro'yi ḡa hugwi. Judeus'ḡarũive'ḡa hugwi po ti ji nde mbopiro'yi nehē no," ei ga javo ji ve, ei ga. "Ḡa pyri po ti ji nde mondoukari nehē judeus'ḡarũive'ḡa pyri. ¹⁸Igwete po ti nde ikwahavukari a'itituhēva'ea judeus'ḡarũive'ḡa pe nehē," ei ga ji ve, ei ga. "Igwete po ti nde ḡa mbopohirukari ḡandekote'varuhua hugwi ḡa mongokatuavo nehē. Igwete po ti nde ḡa mbopiro'yi Satanás'ga popoakara hugwi nehē Tupana'ga popoakara rerekouka ḡa pe nehē," ei ga ji ve, ei ga. "A'ero po ti Tupana'ga imombori ḡandekote'varuhua ḡa hugwi nehē ḡajikoga ḡwaramo ji rehe nehē. Igwete po ti ḡa nduvi jara'ḡa pyri nehē – kiroki ḡa Tupana'ga omo'emo'e ḡa ojive no," ei Jesus'ga ji ve ikwehe, ei Paulo'ga imombe'ḡwovo ḡa pe.

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga pokoharamo

¹⁹Igwete Paulo'ga ei no:

—Ahendu katu ji ga jipiukarame ji ve yvaga hugwi, ei ga Agripa'ga pe.

²⁰Igwete ji imombe'ui Jesus'ga nhi'iḡa Damascopewe'ḡa pe na'e Jerusalémmeve'ḡa pe no. Judéiapeve'ḡa gwyrupi ji hojihoi imombe'ḡwovo ḡa pe. Judeus'ḡarũive'ḡa pe ji imombe'ui no, ei ga. A'ea'e ji ḡa pe jipi: Perojiyi ti pejeaporoḡita pejiipohia pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Peko katu ti a'ero hepiuka pejipohiragwera pejikote'varuhua hugwi, a'e ji ḡa pe, ei Paulo'ga. ²¹Nhirembi'ea rehe judeus'ḡa ji pyhygi nhandejatykahavuhua rokari pe ji juka pota. ²²Emo kiromo jate Tupana'ga ji pokopoko okovo. Nurā ji ami imombe'ukatuavo kiro ahe ve nhaporemokotheheve'ḡa pe huvihava'ḡa pe no, ei Paulo'ga. Nhiremimombe'ua ko aheremimombe'ua ja reki. A'ereki Moisés'va'ea omombe'ua aerēva'ea. Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea omombe'ua a'ea jitehe no. A'ea pe jate ji ei jipi imombe'ḡwovo no, ei ga ga pe. ²³Nahā ahe ei hako: "Aerē po ti Cristo'ga manoi nehē. Cristo'ga na'e po ti Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi a'ero nehē," ei ahe. "Nahā po ti Cristo'ga ikwahavukari ḡambogweravaḡwama judeus'ḡa pe judeus'ḡarũive'ḡa pe no," ei ahe hako, ei Paulo'ga ḡa pe.

²⁴Nahā Paulo'ga nhimombe'umbe'ui. Nanime Festo'ga eahyi ga pe:

—Paulo, neakāte'varuhu nde. Ikwatijara repiahetea neakaḡa mbote'varuhui, ei Festo'ga ga pe.

²⁵—Avi pyry hete nhiakaḡa, ei Paulo'ga javo ga pe. A'itituhēva'ea ji amombe'ua katu, Festo, ei ga. ²⁶Agripa'ga okwaha hete nanongara. A'ero ji ndapojihuvi nhinhi'iḡa ga pe, ei ga. A'ereki Jesus'ga mombe'ua nonhimimi'i'i ga pe. A'ereki jukwaha hete Jesus'ga rekohava, ei ga Festo'ga pe. ²⁷Oro nde, Agripa, ei ga. Ererovia nde Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea nhi'iḡagwera? Ki nde ererovia tuhē, a'e ji, ei Paulo'ga ga pe.

²⁸ Igwete Agripa'ga ei ga pe:

—Kotihĩ nde ji mbojikopotari Jesus'ga rehe naerũ? ei ga.

²⁹ Igwete Paulo'ga ei:

—Kotihĩ nde jikogame ga rehe po ti pyryvamo ji ve. Mbaigwe nde jikogame po ti pyryvamo jitehe nehẽ. A'ereki ji a'e hete Tupana'ga pe toko ti ġa ji javijitehe javo, ei Paulo'ga. Nde ve ji ei, Agripa. Jara'ga pe ji ei no – kiroki ġa ġwendu nhinhi'ĩga kiro. Tapejiko pa ti Jesus'ga rehe ji javijitehe, a'e ji pe me, ei ga. Emo jipoa ja rui po pepoa hamo. A'ereki ġa ji pokwa itanhuramuhũa pyvõ, ei ga ġa pe.

³⁰ Igwete Agripa'ga po'ami a'ero Festo'ga pavẽi. Berenicehẽa po'ami no jara'ĩga pavẽi. Igwete ġa jogwerohoi pea hugwi onhomonhi'ĩga.

³¹ —Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ġa javo ojohupe. Po ahe ndojukatehei te ga, ei ġa. Nomondoukari po ahe ga cadeia pype hamo, ei ġa ojohupe novĩa.

³² Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

—Ga hopotare'yname César'ga pyri po ahe omohemuka ga cadeia hugwi ga mondovo hamo, ei ga ga pe.

Soldadosva'ea gweroho Paulo'ga Roma pe

27 ¹ Aerẽ Festo'ga ei soldados'ga pe:

—Pembo'avuka ti kiro cadeiapypeve'ga Paulo'ga kiro itayharuhua pype ġa mondovo César'ga gwyri pe Itália pe, ei ga soldados'ga pe.

Igwete ġa Paulo'ga nderohoi Júlio'ga pyri. Ga ko soldados'ga nduvihava'ga. Ģa oporavyky gwuvihavuhu'ga pe Roma pe onhimongyavo. Igwete soldados'ga Paulo'ga nderohoi javo Júlio'ga pe:

—Embo'a ti cadeiapypeve'ga nderogwovo kiro, ei ġa ga pe.

² Jihi Lucasramo aho Paulo'ga ndupi no. Igwete ore avi itayharuhua pype cidades de Adramítiohugwiva'ea pype.

—Toroho ti imbojopiapiavo cidades Ásiapeve'ga gwyri pe, ei ġa.

Igwete ore avi ipype orogwovo. Aristarco'ga oho ore rupi no Macedôniapeve'ga gwyrivepe'ga cidade de Tessalônicapeve'ga. ³ Igwete ore hoi. Ko'emame ore vahemi cidade de Sidom me. Igwete Júlio'ga pyryvamo Paulo'ga pe javo.

—Eho ti ġa pyri, ei ga, ejiheve'ga pyri tomondo ti ġa mbatera nde ve, ei ga Paulo'ga pe.

A'ero ore hoi.

⁴ Aerẽ ore ava'javi orogwovo pea hugwi. Kiro vyvituranhũa ruri ore rovatiamo. Nurã ore hoi ypa'ouhũ vyvri Chipre vyvri oronhimima vyvtua hugwi.

⁵ Aerẽ ore yahavi okwava Cilíciapeve'ga gwyrã pyvõ. Panfíliapeve'ga gwyrã pyvõ ore kwavi no. Aerẽ ore hoi cidade de Mirra pe Líciãpeve'ga gwyri pe.

⁶ Pevo Júlio'ga hepiagi ojipea itayharuhua Alexandriahugwiva'ea – kiroki oho ġwerĩ Itáliapeve'ga gwyri pe. Nurã Júlio'ga ore nhaġi a'ea pype.

⁷ He'yi ore kiri orogwovo. Maymbeve ore hoi orokovo. A'ereki vyvituranhũa ore ve. Ndorohoi gwerevi ore orokovo. Ore vahemame cidade de Cnido vyvri vyvtua norembogwavukari ipyvõ. Nurã ore hoi ypa'ouhũ vyvri Creta vyvri vyvtue'yma rupi. Igwete ore kwavi Salmona pyvõ – perope vyva oho ppyteri pe. ⁸ Hehemo ore hoi yembeyvyri. Vyvtua noremovahemukari gwerevi nhimbiari pe Bons Portos pe ira'agwe cidade de Laséia hugwi.

⁹ Aerẽ Paulo'ga ġa moġitai novĩa. A'ereki maname ore pytai pevo. Okwãvipe judeus'ga apoa a'ero i'ue'ýkava – a'ea rupi ġa ikwava'eġukari mbiara

Tupana'ga pe okote'varuhuva'ea rehe. Okwavipe a'ea. Tiruahū orehoa'javame kiro. A'ereki yapohua u ġwerī. Nurā Paulo'ga ġa moġitai jawo ġa pe.

¹⁰—Xahoa'javyme ti kiro, ei ga. Nhande hoaharame kiro po ti imbohahyukari nhande ve nehē, ei ga. Ite'varuhu po ti itayharuhua pe nhanembatera pe no. A'ero po ti nhande manoi nehē no, ei Paulo'ga ġa pe.

¹¹ Júlio'ga nohenduvi reki Paulo'ga nhi'ġa. Gwerovia ga itayharuhua jara'ga nhi'ġa imondohara'ga nduvihava'ga nhi'ġa no. ¹² Ojipe'ga e'i no:

—Timbojaryme ti yhara avo, ei ġa. A'ereki ite'varuhu nhimbiara yapouhua rupi, ei ġa ojohupe. Hehemo'i ti tiroho ypa'ouhū vyvri Creta vyvri imboja. Tihepia ti nhanevahema pevo cidade de Fenice pe nehē, ei ġa. Pevo po ti nhande imbojari yhara yapouhua rupi. A'ereki pyry ijahava pevo. Ndiipooakahetei ko vyvtua pevo, ei ġa ojohupepe onhimongyavo.

Yvyruhua

¹³ Aerē turi vyvtukatua. Nurā ġa ei ojohupe:

—Xaho tuhē kiroġwe, ja'gwy, ei ġa. Kiroġwe po pyry ovuhu nhandehohava, ei ġa ojohupe novia.

A'ero ġa hupiri yhya hugwi itauhuva'ea ipohyiva'ea – kiroki nomoanhanukari itayharuhua. Igwete ore hoajavi Creta rembeyvyri. ¹⁴ Emo kotihī uhu vyvturanuhūa Creta hugwi. Nordeste ko hera vyvturanuhūa rera. ¹⁵ Kiro turahyi itayharuhua pe. Tegwete ore herohohava vyvtua ore rovatiamo ġwaramo. Vyvtua tuhē ore rerohoi ore rerekovo a'ero. ¹⁶⁻¹⁷ Ypa'ō vyvri Cauda vyvri ore hoi. Pevo igwyre'i vyvtua ore ve. Igwete ore ipyhygahyi yha'ria hupia. Norombo'avi gwerevi ore itayharuhua pype herekokatuavo. Kirē ġa imonhatimatimani itayharuhua ihama rerogwovo nhapytiammo imongovo toandogyme ti itayharuhua jawo. Aerē:

—Kiro po ti nhande herohoi tye'ymuhūa apiavo herotyva y'ytiguhūa rehe nehē, ei ġa okyhyjiavo.

A'ereki pevo u y'ytiguhūa ypyteri pe'i Líbiapeve'ga gwyra ppyvo. Igwete ġa imbojyva'javi itayharuhua pype tapy'ynhapiruhuva'ea yhara moanhandava vyvtua tomoanhaheteyme ti jawo. Ġwemimbotarimo vyvtua ore rerohoi a'ero. ¹⁸ Ndogyri vyvruhua ore mbojirejireva. Nurā ko'emame ġa imombomombori mbatera y pe timbovevujuka ti itayharuhua jawo. ¹⁹ Ko'emame ġa opoa pyvō imombori y pe itayharuhua rupiara no.

²⁰ He'yi ore kiri ipype. Arimo ore ndorohepiaga'javi kwara. Ypytunimo ore ndorohepiaga'javi jaytata'ia. Igwete vyvruhua ore rerekouhui. Nurā ore ei:

—Kiro po ti nhande papavi tuhē nehē, oro'e ore orojohupe.

²¹ Ymya ġa ndo'ukatua'javi mbatera okovo. A'ero Paulo'ga hoi ġapyteri pe o'ama.

—Mbaria po pe nanhirenduvi raikwehe, ei ga ġa pe. Ndaperuri po pe Creta hugwi ramo. Herure'ymame po ndojigwarajuhui itayharuhua rehe kiro ramo. A'ero po mbatera ndohoi ppy pe ramo, ei Paulo'ga ġa pe. ²² Emo kiro ji ei pe me: Penhimboitakwerimo ti peko. Niamanoi po ti nhande nehē. Itayharuhua tehe po ti oho ppy pe nehē, ei ga ġa pe. ²³ Akwaha ji a'ea. A'ereki Tupana'ga – ga ji pojyka ojive, gaha ji ambohete hete jipi – gaha ojipyrive'ga mbuhuruka ji pyri ga mo'ama ypytunimo, ei ga. ²⁴ Igwete ga ei ji ve oji'i: “Paulo, terekhyji ti ekovo. Ereho tuhē ti nde e'ama César'ga pyri nehē,” ei ga ji ve oji'i, ei ga

ġa pe. “Tupana'ga ti omombyry nde ve. Nurā ti nderupive'ġa ndopapavi ppy pe nehē,” ei Tupana'gapyrive'ġa ji ve, ei ga. ²⁵Penhimoitakwerimo ti peko a'ero, ei Paulo'ga ġa pe. Ajiko ji Tupana'ga rehe. A'ero ji heroviahetei ganhi'ġa jijive. Nurā ji ei pe me: Na tuhē po ti ihoi Tupana'ga rembi'ea rupi nehē, ei ga. ²⁶A'erorame tehe po ti vvytua nhande rerohoi nhande mbotyva nhande noġa ypa'ouhūa rehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁷He'yi treze ore kiri yvyruhua rerekovo. Vvytua ore rerohorohoi ypihua ruvihavuhua pype Mediterrāneo pype. Ypyhaji katu itayharuhua mondohara'ġa ei:

—Ira'agweuhunhi yembe'yva aġwamo, ei ġa ojohupe.

²⁸Igwete ġa ha'āa'āgi tihepia ti typa a'ero javo.

—Trinta e seis metros, ei ġa.

Hehemo'i ġa herohoi ha'āa'āġa'java.

—Igwyrē'i kiroġwe typa vinte e sete metros, ei ġa. ²⁹Kiro po ti vvytua nhande rerohoi ita rehe nhande noġa nehē, ei ġa okyhyjiavo.

Nurā ġa ipohyiva'ea imbojyvi yhara revira hugwi ihamuhūa rehe. Quatro ġa imbojyvi ipohyiva'ea imondovo ppy pe timombyta ti itayharuhua inoġa javo.

—Kotihī po ko'ema ruri hamo, ei ġa ojohupe.

³⁰Emo itayharuhua mondohara'ġa oka'nhy pota jugwi onhimima xama-noyme ti javo ojohupe. A'ero ġa imbojyvi yha'ria y pe. Igwete ġa ei jara'ġa pe o'mbero:

—Torombojy ti ipohyiva'ea itayharuhua tīa hugwi kiro, ei ġa o'mbero.

³¹Oka'nhy ġwerī reki ġa novīa. Emo Paulo'ga ikwahavame e'i soldados'ġa pe Júlio'ġa pe:

—Imondohara'ġa pytae'ymame itayharuhua pype po ti pe papavi ppy pe nehē, ei ga.

³²Igwete soldados'ġa ikwahavondogi ihamuhūa imbojyhava yha'ria mbohia y pe tohoyme ti ġa javo.

³³Ko'eġatue'yma rupi Paulo'ga ei ipypira'ġa pe nhaporemō:

—Peji i'gwovo kiroġwe, ei ga. A'ereki he'yi quatorze pe kiri i'ukatue'yma marā po ti nhande ve javo, ei ga. ³⁴Nurā ji ehetei pe me: Pe'u ti mo tapepytu-jiko tuhē ti. Napemanoi po ti pe nehē, a'e ji pe me, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁵Onhi'igirē ga ipyhygi pāo onhi'ġa Tupana'ga pe ġandovaki.

—Pry hete nde imbuhuri mbatera ore ve toro'u, ei Paulo'ga ga pe.

Igwete ga jaygwe'rogi i'gwovo. ³⁶A'ero ġa ndoryvamo i'gwovo no. ³⁷He'yju-huva'ero ore reko i itayharuhua pype duzentos e setenta e seis. ³⁸Tukatupavirē ġa imombomombori trigo y pe timbovevujuka itayharuhua javo.

Typepemuhūa gwovaja'ro itayharuhua

³⁹Ko'eġaturame itayharuhua mondohara'ġa hepiagi yvya ikwahave'yma. Kirē ġa hepiagi ypia'ia y'ytīġa hembeyvyri. Nurā ġa ei ojohupe:

—Pevo ti tiroho heroġyga y'ytīġa rehe heroja. Tihepia ti nhande herovahema pevo nehē, ei ġa ojohupe.

⁴⁰A'ero ġa ikwahavondogi ihama imbohia ipohyiva'ea ppy pe. A'ea ja jara'ġa ikwaharavi imopyryryngava tiroho katu javo. Igwete ġa imbovyri yva rehe tapy'ynhapiruhuva'ea itayharuhua moanhandava imohina ipypira. Itīa rehe

ga imbovyri imohina a'ea pyvõ ti vyvtua tomoanha yhara javo. Nahã vyvtua ore rerohei yembe'yva rehei katu novia. ⁴¹Emo ore rerohy ore noğa ypyjuvuhua rehe pyyteri pe. A'ero itiatykai y'ytiğa rehe. Ndojipe'aa'javi jugwi. Igwete hevira jovaja'roja'rogi a'ero typepemuhua rerekouhuavo.

⁴²Igwete soldados'ga ei ojohupe:

—Tijuka pa ti cadeiapypeve'ga a'ero toytavyme ti ga oka'nhyima nhande hugwi, ei ga ojohupe.

⁴³Emo Júlio'ga e'i ga pe:

—Tapejukai ti ga, ei ga ga pe.

A'reki ga ndojukaukapotari Paulo'ga. Kirẽ ga ei ore ve:

—Ikwahavame pejiytavo pe naẽ ti pepopepo y pe pejiytavo penhi'eamo yembe'yi pe nehẽ, ei ga. ⁴⁴Aerẽ ti jararamo pehopheho yva raygwera rehe itayharuhua raygwera rehe nehẽ, ei ga ore ve.

Nahanahã ore hopavi yembe'yi pe a'ero oro'eamo.

Paulova'ea opyta Malta pe

28 ¹Oro'embavame pevove'ga imombe'ui yvya ore ve.

—Agwa ko ypa'ouhũ. Malta ko hera, ei ga ore ve.

²Igwete ga imombyryhetei ore ve ore pokoga. A'reki iroyxağahi ore ve. Amana okyripe ore ve no. Igwete ga imombyryhetei ore ve japovo tata tapejipe'e ti javo. ³Igwete Paulo'ga ga ndatahari herua inoğa tata pe. A'ero ihemi mboja jugwi ahejukava'ea hakuva rerekovo gwaramo. Igwete Paulo'ga poa hu'ui ohaekovo gapoa rehe okovo. ⁴Hepiagame pevove'ga ethehi ojohupe:

—Iporojukava'ero po ga oko. Nomanoi ga ypy pe raji'i. Emo kiro aherepykava. Mboja po ti ojuka ga kiro nehẽ, e'i tehe ga ga pe.

⁵Igwete Paulo'ga opoa mbovavagi imombo mboja imbohia tata pe. Ndahahi reki ga pe. ⁶Igwete ga ga repiahetei upa.

—Kiro po ti ivuvupavi nehẽ, e'i tehe ga. Mara'ngu po ti ga kotihĩ omanomo nehẽ? ei ga.

Mbaigwe ga nduvi tihepia ti gamanoa javo novia. Aerẽ hepiagame hahye'yma ga pe a'ero ga herojiyi gweaporoğita.

—Yvagipeva'ero reki ko ga rekoi, e'i tehe ga ga pe a'ero.

⁷Igwete Públio'ga ore mbuhurukari ojipyri. Ira'agwe te gagwyrã. Ga ko ganduvihavamo oko pevo ypa'ouhũ me. Igwete ga ore mbuhurukari ojipyri imombyryva ore ve. Trẽs ga ore mongirukari ojipyri. ⁸A'ea rupi Paulo'ga hoi Públio'ga ruva'ga pyri. A'reki ga itetirũa onhinoğa upa. O'ao'a ga rehe jipi. Gapy'a hahy hete no. Igwete Paulo'ga hoi ga repiaga. Igwete ga ei Tupana'ga pe tomombi ti ga karugwara ga hugwi javo. A'ero Paulo'ga pokogi ga rehe imombiga gatetirũa ga hugwi. ⁹Ikwahavame jarağa nduri Paulo'ga pyri ypa'ouhumeve'ga – kiroki ga itetirũa – kiro ga nduğanduri Paulo'ga pyri tomombi ti ga oretetirũa ore hugwi javo. A'ero ga imombimombigi ga hugwi no. ¹⁰⁻¹¹A'ero ga imbuhumbuhuri mbatera ore ve ore rerekokatuavo.

Paulova'ea oho Roma pe

Trẽs jahya rupi ore pytai pevo orojupa yapohua rupi. A'ero ore nhinhaği itayharuhua pype Alexandriahugwiva'ea pype. “Os Deuses Gêmeos,” ei ga jupe. A'ea opyta ypa'ouhũ me yapohua rupi no. A'ea pype ore nhinhaği a'ero.

Ore herohoğwerĩrame ypa'omeve'ğa imbuhumbuhuri ore ve mbatera oreho-hava rupiara. ¹²Igwete ore hoi orovahema cidade de Siracusa pe oroja. Três ore kiri pevo. ¹³Aerẽ ore hoi yembeyvyri cidade de Régio pe. Ko'emame turi yvytukatua ore ve ore rerogwovo. Ko'emame ore vahemi cidade de Pozuoli pe oropytavo. ¹⁴Pevo ore Jesus'gareheve'ğa ndepiagi.

—Pepytaahi'vi ti. Sete ti peki ore pyri, ei ğa ore ve.

A'ero ore pytai ğa pyri. Aerẽ ore hoi pea rupi orogwovo Roma pe. ¹⁵Ojipe'-ğa orehoa mombe'u jipe Jesus'gareheve'ğa pe Roma pe. Henduvame ğa nduri jugwi ore rovatiamo Praça de Ápio pe. Aerẽ ojipe'ğa ore rovatĩ Três Vendas pe. A'ero ğa ore mbojiroviari ore rerogwovo. Ƴa ndepiagame Paulo'ga ei Tupana'ga pe:

—Pyry hete nde ğa mbuhurukari ji pyri, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ga roryvamo ogwovo ğa ndupi.

Paulova'ea omombe'u Jesus'ga Roma pe

¹⁶Aerẽ ore vahemi Roma pe. Igwete romanos'ğa nduvihava'ğa Paulo'ga mondoukari onga pype tohoyme ti ga jugwi javo. Ga tehe u pevo soldado'ga pavẽi gwepiakava'ga pavẽi. ¹⁷Três ğa kiri. Aerẽ Paulo'ga ğa mbuhurukari ojipyri judeus'ğa nduvihava'ğa. Ƴa jatykarama Paulo'ga nhimombe'ui ğa pe.

—Nhiirũ, ei ga gwe'ya'ğa pe. Ji ndakote'varuhui judeus'ğa pe nhandere'ya'ğa pe ikwehe, ei ga. Nhaneramonhava'ea nhi'igagwera pe ji ndakote'varuhui no novĩa. Emo judeus'ğa oko tehe reki ji rehe ji pyhygauka Jerusalém me ji mondoukaruhu tehe romanos'ğa nduvihava'ğa po pe ikwehe, ei Paulo'ga. ¹⁸Aerẽ Ƴanduvihava'ğa henduvi nhinhi'iga. “Po ahe ndojukai tuhẽ te Paulo'ga hamo,” ei ğa ji mombe'gwovo. “A'ereki ga nitiruahũ. Timohemuka ti ga mondovouka a'ero,” ei ğa ikwehe novĩa, ei ga. ¹⁹Emo judeus'ga e'i: “Tapemohemukari ga,” ei ğa, ei Paulo'ga ğa pe. Nurã ji ei romanos'ğa nduvihava'ğa pe: “Aho pota ji nhandegwryipeve'ğa nduvihavuhu'ga pyri César'ga pyri a'ero. Gaha ti e'i jireaporoğita pe nehẽ,” a'e ji, ei ga. Emo ji nambojari reki ite'varuhuva'ea nhandere'ya'ğa ndehe, ei Paulo'ga ğa pe. ²⁰Kiro ji pe mbuhurukari jijipyri a'ero tahepia ğa javo. Tanhi'ĩ ti ğa pe, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki israelitas-ramo nhande tirovia Tupana'ga remimbogwerava. A'ea rehe reki ğa ji pyhygi ji pokwa itanhuramuhũa pyvõ ikwehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ğa pe.

²¹Igwete ğa ei Paulo'ga pe:

—Judéiapeve'ğa nombuhurukari Ƴwembikwatijara ore ve nde mombe'gwovo, ei ğa. Igwete nhandere'ya'ğa – kiroki ğa uhu pea hugwi – ğa nde'ite'varuhui nde ve. Ga ndogweruri pevove'ğa nhi'igagwera a'ea rehe no. ²²Ore reki orohe-ndu pota nenhi'iga, ei ğa Paulo'ga pe. Marãi nde jupe naerũ? A'ereki ojigwryipeve'ğa nhaporemo ğa e'i te'varuhu Jesus'ganhi'igarupiva'ea rehe, ei ğa. ²³Irũa rupi po ti ore rura'javi henduva nenhi'iga a'ero nehẽ, ei ğa Paulo'ga pe.

O'eagwera rupi katu ğa ndura'javi Paulo'ga rongwa pe a'ero. He'yjuhuve'ğa reki uhu ga pyri. Igwete ga imombe'ui ğa pe Moisés'va'ea remimbo'eagwera ahenhi'igagwera no – kiroki ahe Tupana'ga nhi'iga mombe'u hako. A'ereki ga gweroviaruka pota ğa pe onhi'iga Jesus'ga mombe'urame.

—Cristo'ga ahe omombe'u hako, ei Paulo'ga ğa pe. Jesus'ga reki ko Cristo-ramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehẽ, ei Paulo'ga ğa pe.

Ypyhajive ga ega'ei ġa pe imoypytunauka. ²⁴ A'ero jara'ġa heroviari tuhē ganhi'iġa. Jara'ġa ki a'e te ndogweroviari upa. ²⁵ Igwete ġa nhonhi'iġayvayvari ogwovo ga hugwi. Ġa hoġwerīa rupi Paulo'ga ei ġa pe a'ero:

—Tupana'ga ra'uva ombuhuruka katu onhi'iġa a'itituhēva'ea penamonha-va'ea pe hako. A'ereki gara'uva onhi'i Tupana'ga nhi'iġa momba'uharava'ea pe Isaíasva'ea pe emombe'u ti ġa pe javo, ei ga. ²⁶ Nahā ko Tupana'ga ra'uva ei ahe ve a'ero hako:

“Heregwovo nhinhi'iġa momba'gwovo akoja'ġa pe.

Nahā ti ere ġa pe:

‘Pehenduendu po ti pe novīa.

Emo po ti pe ndapekwahavi nehē.

Pehepiepia po ti pe novīa.

Emo po ti pe napembaragwahavi nehē.’

Pohoa ti ere javo ġa pe,” e'i Tupana'ga ra'uva, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁷ “A'ereki ġa noangarihu ikwahapotare'yma,” e'i Isaíasva'ea pe, ei ga.

“Ndaheakwari ġa.

A'ereki ġa napembaragwahavi hepiagame.

Ndiapyakwari ġa.

A'ereki ġa ndokwahavi henduvame,” e'i Tupana'ga ra'uva, ei ga.

“A'ereki ġa ndophipotaruhui okote'varuhua hugwi.

Nomomborukapotari ġa Tupana'ga pe okote'varuhua,” e'i, ei ga ġa pe.

Nahā ko Tupana'ga ra'uva nhi'iġagwera Isaíasva'ea pe hako, ei ga. A'ero ahe imombe'ui nhaneramonhava'ea pe, ei Paulo'ga judeus'ġa pe.

²⁸⁻²⁹ —Pekwaha tuhē a'ero, ei ga ġa pe. Judeus'ġarūive'ġa pe Tupana'ga omondouka onhi'iġa a'ero, ei ga. Ga pe ga omombe'uuka Jesus'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga, ei ga. Gahā po ti ġwendu ojikoga Jesus'ga rehe a'ero nehē! ei Paulo'ga ġa pe.

A'ero ġa hoi ga hugwi.

³⁰ Aerē ojipe'ġa nduġanduri Paulo'ga pyri jipi. A'ereki pevove'ġa omondo'ā ġwonga ga pe itambere'ia rehe. Dois Paulo'ga kwara mbo'ari upa ipype. A'ero ojipe'ġa nduġanduri ga repiaga. Horyory ga ġa ndurame ojipyri. ³¹ Igwete ga ġa mbo'embo'ei Jesus Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe.

—Pejikogame Jesus'ga rehe po ti pe ei Tupana'ga pe: “Emombo ti jirekote'varuhua ji hugwi.” Jesus'ga manoro ġwaramo pe ndepyga po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi pe mongovo ojiheva'ero nehē, ei ga. Jesus'ga nhi'iġa rupi ti peho a'ero pejikokatuavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

Ndopojihuvi ga imombe'gwombe'gwovo ġa pe jipi. Igwete pevove'ġa nomombe'upigukari ga pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'U ROMAPEVA'EA PE

Carta de Paulo aos Romanos

1 ¹Ji ko Pauloramo Jesus Cristo'gareheva'ero jitekovo garemimbotari-mova'ea rehe. Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'īga imondovouka pe me – perope peju cidade de Roma pe. Tupana'ga ji mongo omoirüharamo ikwehe. Igwete ga ei ji ve: “Emombe'umbe'u ti ға pe nhiremimombe'upyryva Jesus Cristo'ga mombe'gwovo,” ei Tupana'ga ji ve ikwehe.

²Ymya Tupana'ga ikwahavukari ғwemimombe'upyryva onhi'īga mombe'uharava'ea pe hako. “Amondo po ti ji Cristo'ga vyakotyve'ға pyri nehē. Pyry po ti ға pe a'ero nehē,” ei Tupana'ga ahe ve. “Pekwatija ti nhiremimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo a'ero tokwaha ti ға jawoji,” ei ga onhi'īga mombe'uharava'ea pe hako. A'ero ahe ikwatijari inoға hako. (Aherembikwatijara ko Tupana'ga mombe'uhava.)

³Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ғwemimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovouka hako. Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga nhandepojykaharete'ga. Vvyakotyva'ero ga ari Daviva'ea rymymino raikwehe. ⁴Tupana'gahugwiva'ero ga pyryhetero. Tupana'ga opopoakarimo ga Cristo'ga mboukwahahetei gwa'yramo. A'ereki ga Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi. ⁵Igwete ga ei Cristo'ga pe: “Emombyry ti Paulo'ga pe terenhimoiriuka ti ga pe a'ero,” ei Tupana'ga Cristo'ga pe. Nurā ji Cristo'ga moirui ga mombe'gwovo ojipe'ға gwyrive'ға pe nhaporemotojiko ti ға ga rehe jawo. “Tohendu katu ti ға Cristo'ga nhi'īga nehē. A'ero po ti ға ga mbohetei nehē no,” a'e ji ға pe jipi. ⁶Pe me ji ei a'ea no. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe pejikovo gareheva'ero,” ei Tupana'ga.

⁷Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'īga a'ero imondovouka pe me Roma pe. Pe ko Tupana'ga py'a ja. E'i ga pe me: “Ga ko jireheva'ero,” ei ga pe me.

Tupana'ga ti tomombyry pe me nhanderuvete'ға Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoғatu ti ға pepy'a no.

Taho ti pe pyri, ei Paulova'ea

⁸Ta'e na'ē ti pe me. Jesus Cristo'ga rekoro ғwaramo ji pavēi ji ei Tupana'ga pe: “Apī, ndepyry hete nde ejiheve'ға nderekopava Roma pe. A'ereki jara'ға nhaporemotojiko ti ға kiro,” a'e ji. “Ojiko hete ға Jesus Cristo'ga rehe Roma pe, ei ға,” a'e ji Tupana'ga pe pe mombe'gwovo. ⁹Ga pe ji poravykykatui jipi garemimombe'ua mombe'gwovo gara'yra'ga mombe'gwovo. Nhinhi'īga

nanani Tupana'ga pe ji pe mombe'umbe'ui jipi. Ga okwaha hete nhiremimo-mbe'umbe'ua ojive. ¹⁰ A'e'a'e ji Tupana'ga pe jipi: "Api, ymyagwera jate ji hopotaramo Romapeve'ga pyri novia. Nde ipotarama jihoa ga pyri ji mondo ti kiro ga pyri a'ero," a'e ji ga pe. ¹¹ A'ereki ji opohepiaga'u hete topomoiru ti javo. A'ero po ti Tupana'ga ra'uva imombyryvi pe me nehē. A'ero po ti pe jikohetei Cristo'ga rehe nehē. ¹² Nahā po ti nhande jopokopokogi a'ero nhanderory-roryvamo nehē. Pejikohetea repiagame po ti ji roryvamo pe ndehe nehē. Na jitehe po ti pe ndoryvamo jijikohetea repiagame nehē no. Nahā po ti nhande nhombojikojikohetei Cristo'ga rehe nehē.

¹³ Nhiirū, tamombe'u ti pe me tapekwaha. Kotihitihī ji hopotaramo pe pyri novia. Emo tegwete jihohava jipi. Tambojiko pota ji pepyteripeve'ga Cristo'ga rehe. Nahanahā ji judeus'garūive'ga mbojikogukari ojipe'ga gwyrī pe ikwehe. ¹⁴ A'ereki Jesus Cristo'ga e'i ji ve: "Ji mombe'umbe'u ti ga pe nhaporemō," ei ga. Nurā ji Cristo'ga mombe'umbe'ui ga pe jipi. Ka'gwyrīpeve'ga pe ji ga mombe'ui. Cidadepeve'ga pe ji ga mombe'ui no. Ikwahapya'ga pe ji ga mombe'ui. Ikwahapyre'ŷve'ga pe ji ga mombe'ui no. ¹⁵ Nurā ji jirokwapotari Cristo'ga mombe'gwovo pe me Roma pe no.

Tupana'ga remimombe'upyryva ikwahy hete

¹⁶ Cristo'ga mombe'ua pyry hete ji ve. Nurā ji nanoti a'ea. Ga a'ea rero-viaramo Tupana'ga omombo gādekote'varuhua ga hugwi – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe. Judeus'ga hugwi ypy ga imombori gādekote'varuhua ga jikogame Cristo'ga rehe. Na jitehe judeus'garūive'ga hugwi ga imombori gādekote'varuhua ga jikogame ga rehe. ¹⁷ A'ereki Cristo'ga mombe'ua rehe nhande tikwaha. Nurā nhande ei: Tupana'ga nhande mombyry nhande jikogame Cristo'ga rehe – nhande jikogame jate ga rehe. Nahā i'ei aherembikwatijara no Tupana'ga mombe'uhara:

"Ga jikogame ga rehe Tupana'ga ga mombyryvi. A'ero po ti ga ndekopyahui nehē," e'i ikwatijara.

Ite'varuhu hete yvyakotyve'ga

¹⁸ Tupana'ga okwahavuka nhande ve. Nurā nhande ei: Yvagipeve'ga po ti ombohahy okote'varuhuve'ga pe nehē onhimonha'ngavo gādekote'varuhua rehe. Okote'varuhuro gwaramo ga nombokwahyukari ojihe a'itituhēva'ea Tupana'ga kwahava. ¹⁹ Tupana'ga po ti ombohahy tuhē ga pe. A'ereki Tupana'ga kwahava jukwaha ga pe. A'ereki Tupana'ga tuhē ojikwahavukaripe ga pe novia. Emo ga ndokwahapotari ga.

²⁰ Ymya Tupana'ga oapo yvya hako. Garembiapoagwera jate jukwaha a'ero Tupana'ga reaporoģita gapopoakara no – a'ea namominangavi gapopoakara. Nhande ndihepiagi gareaporoģita nhandereakwara pyvō novia. Emo nhande tikwaha a'ea garembiapo repiagame. Nurā ijari ga ndehe ga ikwahapotare'yname.

²¹ Ga okwaha Tupana'ga novia. Emo ga nombohetei ga. Ga nde'i ga pe: "Ndehe ko Tupanetero. Ndepyry hete nde imombyryva ore ve," nde'i ga ga pe. Ga heaporoģita tehe reki. Ohorame pyytuna rupi ahe ndokwahavi okovo hepiage'yma. Na jitehe okote'varuhuve'ga ndokwahavihu a gweaporoģita-katue'yname. ²² "Orokwaha hete ore," ei ga novia. Emo ga ndokwahavihu

okovo. ²³ Ĝa nombohetea'javi Tupana'ga – gaha koi nomanoa'javi. Ha'angavatehea reki ĝa ombohete, ĝana'angava no – kiroki ĝa yvyakotyve'ga omanove'ĝa. Ĝana'angava ĝa ombohete. Ipepova'ea ra'angava ĝa ombohete no ipyva'ea ra'angava. Ohyryryva'ea ra'angava ĝa ombohete no.

²⁴ Nurā Tupana'ga pohiri ĝa hugwi. “Okote'varuhu potaruhu ĝa oakwa-have'yma,” ei ga. “Ojogwereko te'varuhu pota ĝa,” ei ga. “Na ĝa ndekoi jate a'ero ĝwemimbotarimova'ea rehe ojogwerekote'varuhuavo,” ei Tupana'ga. ²⁵ Ndogweroviara'javi ĝa a'itituhēva'ea Tupana'ga mombe'ua. I'mbeva'ea ĝa gwerovia reki. Ombohete ĝa Tupana'ga rembiapoa okovo hehe. Tupana'ga reki mbatera apohara'ga ĝa nombohetei okoe'yma ga rehe. Gaha po nhande timbohete avuirama hamo. Na tuhē a.

²⁶ Ĝa ndekote'varuhuro ĝwaramo Tupana'ga pohiri ĝa hugwi. “Na ĝa jogwerekote'varuhupotari a'ero,” ei ga. A'ereki ĝa nahembirekokatua'javi reki. Kunhangweramo memenhuhū ĝa jogwerekoi. ²⁷ Na jitehe akwaimba'ero memenhuhū ĝa jogwerekopotari. Ojogwereko te'varuhu ĝa. Na rūi po ahe rekoi hamo. Ite'varuhu tuhē ĝa pe a'ero ĝandekote'varuhua ikwepykavamo.

²⁸ E'i ĝa ojohupe: “Timoka'nhy ti Tupana'ga.” Nurā Tupana'ga e'i ĝa pe: “Na ĝa ndeaporoĝitate'varuhuro a'ero,” ei ga. A'ero ĝa ndekouhui okote'varuhua rehe – kiroki a'ea rehe ahe ndekoi hamo. ²⁹ Okote'varuhuparavuhua rehe jate ĝa ndekoi. Opotarahivuhu hete ĝa ojipe'ĝa mbatera. Onhimyrō hete ĝa ojipe'ĝa ndehe. Ojojukajuka ĝa. Ojogwayvayva ĝa. Onhomoandyandyjuhu ĝa. Heaporoĝita te'varuhu ĝa ojipe'ĝa pe. Omombe'u tuhē ĝa mbehea. ³⁰ E'ie'ymi ĝa ojipe'ĝa pe: “Ite'varuhu ĝa okovo.” Noaronhete ĝa Tupana'ga. Onhombo-tegwete ĝa. Onhimbohete tehe ĝa jipyry hete ji javo tehe. Heaporoĝitaĝita ĝa nahanahā ti xako te'varuhu javo. Nohendukatui ĝa gwuva'ga nhi'iĝa. ³¹ Ndokwahavihu ĝa. Ndekoi ĝa ĝwembi'ea rupi. Ndoporogwetygi ĝa ojipe'ĝa arōe'yma. ³² Tupana'ga e'i nanongara'ga pe: “Oho po ĝa hahyva'ea ruvi'hava pype hamo,” ei ga. Okwaha reki ĝa Tupana'ga nhi'iĝa novīa. Emo ĝa ndopohiri okote'varuhua hugwi kiro ĝandekoa tuhē opohire'yma jugwi. Johe'i tehe ko ĝandekote'varuhua. A'ereki ojipe'ĝa ndekote'varuhurame ĝa e'i pyry ĝa pe.

Tupana'ga okwaha pa javo ahereaporoĝita pe

2 ¹ Pe'ji po pe ojipe'ĝa pe: “Ite'varuhu ĝa okote'varuhuavo.” Pehe reki peko te'varuhu no. A'ereki pe ĝa javijitehe peko te'varuhu. Pe ndehe tuhē reki ijari a'ero pe erame ĝa pe ite'varuhu ĝa javo. Pe'erame a'ea ĝa pe pe pemboja reki pejihe. A'ereki pe peko te'varuhu jitehe. ² A'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga imbohahyukari nanongara'ga pe okote'varuhuve'ĝa pe. Alea tikwaha pa nhande. ³ Oro pe, Tupana'ga po ti ombohahyuka tuhē pe me nehē no. A'ereki pe peko te'varuhu no. Pe'ji po pe ojipe'ĝa pe: “Ite'varuhu ĝa okote'varuhuavo.” Pe ki a'e te peko te'varuhu jitehe no. Ombohahyuka tuhē po ti Tupana'ga pe me nehē.

⁴ Ga pyry hete pe me novīa. Nonhimbaekwahivi ve ga pe me. A'ereki ga e'i pe me: “Perojijyi na'ē ti pejeaporoĝita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga pe me. “Pe pohirame pejikote'varuhua hugwi po ti ji nambohahya'javi pe me a'ero nehē,” ei ga pe me. Emo pe ndapekoi gapyryhetea rehe. Ndapekwahavi pe naerū? Ga pyry hete pe me topohi ti ĝa okote'varuhua hugwi javo.

⁵⁻⁶ Napeangarihu vehe pe peapyhae'yma! Nurā po ti koji'i Tupana'ga imbohahyukari pe me nehē ga ega'erahe nhande ve ikwepyga nhandereaporoḡitaagwera nehē. A'ea rupi po ti ga imboukwahavi onhimbohahivuhua okote'varuhuve'ḡa pe. Ikwepykava po ti ga imboukwahavi ja'javo ḡa pe nehē no. A'itituhēva'ea rupi katu po ti ga ei ikwepyga yvyakotyve'ḡa pe nhaporemonehē. ⁷ Jara'ḡa oko katue'ymi. "Tihendu pota nhande Tupana'ga nhi'iḡatua nhande ve," ei ḡa. "Tihendu pota nhande garemimbohetea nhandejihe. Xako pota nhande ga pyri avuirama," ei ḡa. Ḡahā po ti Tupana'ga omongo ojipyri yvagi pe nehē. ⁸ Jara'ḡa ki a'e te ḡwemimbotarimova'ea reheuhu ḡa oko. Ḡa nohendukatui a'itituhēva'ea Tupana'ga nhi'iḡa. Oho reki ḡa okote'varuhua rupi. Tupana'ga po ti onhimbohahivuhua ḡa pe ḡa nderekovo nehē onhimonhangavogandekote'varuhua rehe nehē. ⁹ Ombahahyuka po ti ga ḡa pe nehē. Okote'varuhuve'ḡa pe nhaporemone po ti ga imbohahyukari nehē judeus'ḡa pe judeus'ḡarūive'ḡa pe nehē no. ¹⁰ Okokatuve'ḡa po ti Tupana'ga ḡa mbohetei nehē. "Pepyr hete pe," e po ti ga ḡa pe nehē. Onoḡatu po ti ga ḡapy'a nehē no. Nahā po ti ga imombyryvi ḡa pe nehē judeus'ḡa pe judeus'ḡarūive'ḡa pe nehē no. ¹¹ A'ereki a'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga e'i ikwepyga nhande ve nhaporemone.

¹² Ymya Tupana'ga ombo'euka Moisésva'ea pe onhi'iḡa rehe hako ikwatijaruka ahe ve inoḡauka hako. A'ero judeus'ḡa gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera. Judeus'ḡarūive'ḡa ki a'e te ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijaragwera. Oho po ti ḡa hahyva'ea ruvihava pype nehē. Ḡa ndekote'varuhuro ḡwaramo po ti Tupana'ga ḡa mondoi ipype nehē. Emo po ti ga nde'i ḡa pe nehē: "Napehendukatui pe Moisésva'ea remimbo'eagwera." A'ea po ti ga nde'i ḡa pe nehē. A'ereki ḡa ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndekote'varuhuro ḡwaramo po ti ga ḡa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

Na jitehe judeus'ḡa, ḡandekote'varuhuro ḡwaramo po ti Tupana'ga ḡa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē no. Judeus'ḡa gwereko reki Moisésva'ea remimbo'eagwera novia. Nurā po ti ga ei a'ero ḡa pe nehē: "Napehendukatui reki pe Moisésva'ea remimbo'eagwera," ei po ti ga ḡa pe nehē. ¹³ Ḡa henduteherame a'ea Tupana'ga nde'i ḡa pe: "Pepyr pe pejikovo." Ga ndekorame ganhi'iḡa rupi Tupana'ga ei a'ea ḡa pe. ¹⁴ Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i judeus'ḡa pe: "Peko katu ti." Judeus'ḡarūive'ḡa reki ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ḡwemimbotarimo tehe po ḡa ndekoi Tupana'ga nhi'iḡa rupi, a'ero po jukwaha tuhē ḡandekokatukwahava. ¹⁵ Nhande ikwahavame ḡandekokatua nhande ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i: "Peko katu ti." A'ea kwahave'ymame ḡa ikwahavi reki oyvyteri pe okokatuavo. Gweaporoḡita pe ḡa nhimombaragwahavi aherekokatua rehe. A'ereki okokaturame ḡa e'i oyvyteri pe: "Nanongara ko pyry." Okote'varuhurame ḡa ikwahavi okote'varuhua no. ¹⁶ Aerē po ti Tupana'ga ei Jesus Cristo'ga pe a'ero te'i ti ga yvyakotyve'ḡa pe javo. A'ero po ti ga ei ḡandeaporoḡita pe ikwepyguka ḡa pe nehē. Ojipe'ḡa ndeaporoḡita onhimi nhande ve. Tupana'ga okwaha pa reki. A'ero po ti ga ei ikwepyguka ḡa pe nehē. Nahā ji ei jipi imombe'urame Tupana'ga remimombe'ua.

Judeusva'ea gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera

¹⁷ Oro pe judeusramo pe'ji reki pe: "Nhande ko judeusramo. Tireko nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurā nhande pyryvamo," pe'ji tehe reki

pe pejive. Penhimboheteuhu tehe pe nhande ko Tupana'gareheva'ea javo. ¹⁸Pekwaha pe Tupana'ga remimbotarimova'ea novia. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe mbo'embo'e. Nurã pe ei: "Xanhimombaragwaha nhande aherekokatua rehe," pe'ji pe novia.

¹⁹Hehae'ÿve'ga ndokwahavi hepiage'yma ġwaramo. Nurã ahe ġa nderohoi. Ypytunarupive'ga na jitehe ndokwahavi hepiage'yma. Nurã ahe hyapei ġa pe tohepia ti ġa ikwahava javo. Nurã pe ei nanongara'ġa'jave'ga pe – kiroki ġa ndokwahavi Tupana'ga – ġa pe pe ehetei: "Nhande tikwahavuka Tupana'ga pe me," pe'ji hete pe ġa pe. ²⁰"Timoġita nhande okokatue'ÿve'ga. Timbo'embo'e nhande ġa no – kiroki ġa ndokwahapavi," pe'ji tehe pe. "A'ereki nhande tikwaha pa a'itituhêva'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera rerekoro ġwaramo," pe'jiteheuhu pe.

²¹Pembo'e pe ojipe'ga. Maraname pe napenhimbo'ejuhu reki naerũ? Pe'ji pe ġa pe: "Tapemimuhũ ti ojipe'ga mbatera," pe'ji pe ġa pe. Maraname pe tuhê imimuhũ reki naerũ? ²²Pe'ji pe ġa pe: "Tapereko ti ojipe'ga nembireko'ga," pe'ji pe. Maraname pe ojipe'ga nembireko'ga nderekouhui naerũ? "Tapeko ti ġanemimbohete'hara rehe," pe'ji pe ojipe'ga pe. Maraname pe ndekouhui itambere'ia rehe ġanemimbohete'hara rongapeva'ea rehe imima jugwi naerũ? ²³Pe'ji pe: "Tireko nhande aherembikwatijara Tupana'ga nhi'ġa," pe'ji pe penhimboheteavo. Emo pe napehendukatui reki Tupana'ga nhi'ġa. A'ero ojipe'ga e'i te'varuhu Tupana'ga pe. ²⁴Tupana'ga mombe'uhava e'i:

"Judeus'ġa ndekote'varuhuro ġwaramo judeus'ġarũive'ga e'i te'varuhu

Tupana'ga pe ga mbotegweteavo," e'i ikwatijara.

²⁵Nahã pe ei judeusramo: "Nhande ko Tupana'gareheva'ero xako nhande-rakwanhapira ikytiro ġwaramo." A'ea pe ei. Pyry tuhê pejikytiagwera pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera. Hendukatue'ymame ndatekwava'javi reki pejikytiagwera rehe. Pejikyti tehe pe a'ero. ²⁶Oro judeus'ġarũive'ga ojikyti'e'ÿve'ga, ġa ndekorame Tupana'ga nhi'ġa rupi, a'ero po ti ga ei ġa pe nehê: "Pe ko ojikyti'e'ga ja ji ve kiro," e po ti ga nehê. "A'ereki pe jireheva'ero peko kiro nhinhi'ġa rendukaturu ġwaramo," e po ti Tupana'ga judeus'ġarũive'ga pe nehê. ²⁷Pehe judeusramo pereko pejikytiagwera novia. Pereko pe Moisésva'ea rembikwatijaragwera no novia. Emo pe napehendukatui a'ea. Judeus'ġarũive'ga ki a'e te ndogwerekoi okytiagwera. Ndogwerekoi ġa aherembikwatijara. Emo ġa oko Tupana'ga nhi'ġa rupi. Nurã ġa imboukwahavi pendekote'varuhua pe hendukatue'ymame ganhi'ġa.

²⁸Pe'ji pe: "Nhande ko judeusramo xako Tupana'gareheva'ero," pe'ji pe. Emo o'eteheuhuro ġwaramo rui ahe oko Tupana'gareheva'ero. Okytiro ġwaramo rui ahe oko Tupana'gareheva'ero. ²⁹Ġa ndeaporoġitapyryvame jate oyvyteri pe Tupana'ga ei ġa pe: "Pehe ko jireheva'ero." Pe herekoteherame Moisésva'ea rembikwatijaragwera Tupana'ga nde'i a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva imbopyahurame pendeaporoġita a'ero Tupana'ga ei pe me: "Pe ko jireheva'ero." Tupana'ga tuhê ombohete nanongara'ġa a'ero. Ojipe'ga rui ombohete ġa.

3 ¹Pe'ji po pe ji ve a'ero: "Ndapyryvi nhande rekoi judeusramo naerũ?" pe'ji po pe. "Ndapyryvi nhandejikytiagwera naerũ?" pe'ji po pe ji ve. ²Pyry hete tuhê reki. A'ereki judeusva'ea pe nhaneramonhava'ea pe Tupana'ga omondo onhi'ġagwera ġwembikwatijarukaragwera. "Togwerekoi katu ti ġa nhinhi'ġa imombe'gwovo," ei Tupana'ga ahe ve hako.

³Pe'ji po pe ji ve no: "Jara'ga reki ndokoi Tupana'ga rembi'ea rupi nhande-re'yja'ga. Nurāro ġwaramo po ti Tupana'ga na jitehe ndokoi ġwembi'ea rupi naerū?" pe'ji po pe ji ve. ⁴Na rūi. Ġwembi'ea rupi katu Tupana'ga rekoi jipi. Jara'ga i'mbe pa. Tupana'ga ki a'e te ni'mbei jipi. Nahā Tupana'ga mombe'u-hava i'ei:

"Nde nhi'igame po ti ġa ei nde ve:

'A'itituhēva'ea rupi katu neremimombe'ua'," e'i.

"Ġa imbojateherame nde rehe

po ti jukwahavamo nderekokatua nehē," e'i ikwatijara.

⁵Pe'ji po pe ji ve: "Nhande rekote'varuhurame po ġa ei nhande mombe'-gwovo: 'Okō te'varuhu ġa. Tupana'ga reki ġa atyvi,' e po ġa. 'A'ereki ga okō katu hete,' e po ġa," pe'ji po pe ji ve. A'ero po pe etehei: "Nhande rekote'varuhuro ġwaramo koji'i jukwaha hete reki Tupana'ga rekokatua. Pyry a'ero nhanderekote'varuhua. A'ereki nhanderekote'varuhua omboukwaha Tupana'ga rekokatua," pe'jiteheuhu po pe ji ve. "Tupana'ga tiruahū reki imbohahyrame nhande ve nhanderekote'varuhurame," pe'jiteheuhu po pe. ⁶Na rūi reki, a'e ji pe me. Tupana'ga pyry tuhē. Nurā po ti ga ikwahavi ja'javo vvyakotyve'ġa ndeaporoġita pe nehē ikwepykwepya ġa pe nehē. Po Tupana'ga ndapyryvi hamo a'itituhēva'ea rupi katu rūi po ga ei a'ero ġa pe hamo.

⁷Pe'ji po pe ji ve a'ero: "Ji rekote'varuhurame po ġa ei ji mombe'gwovo: 'Ga atyvi reki Tupana'ga okō katu,' e po ġa," pe'ji po pe. "Ji rekote'varuhuro ġwaramo koji'i jukwaha hete Tupana'ga rekokatua. A'ero ġa koji'i Tupana'ga mbohetei," pe'ji tehe po pe ji ve. "Pyry a'ero jirekote'varuhua. A'ereki ji reko-te'varuhurame ġa koji'i Tupana'ga mbohetei garekokatuhetea kwahava," pe'ji tehe po pe. "Maraname po Tupana'ga euhui ji ve naerū netiruahū nde javo?" Pe'ji tehe po pe ji ve. ⁸Po pe ei a'ea, a'ero po pe etehei no: "Xako te'varuhu tokwaha hete ti ġa Tupana'ga rekokatua javo." Pohoa tuhē ojipe'ġa etehei imbojateheavo ji rehe ji mbotegweteavo. "Paulo'ga e'i jipi: 'Xako te'varuhu tokwaha hete ti ġa Tupana'ga rekokatua javo,' ei ġa," e'i tehe ġa ji ve. Ji ko nda'ei reki a'ea. Pyry po ti Tupana'ga imbohahyi ġa pe nehē ġa erame xako te'varuhu javo.

Ndiakokatuhavi pa

⁹A'ero po pe ei ji ve: "Marā a'ero? Nhande judeusramo nhandepyry hete jara'ga hohe?" Ahā tuhē, a'e ji. "Ndojoavyavyi judeus'ġa judeus'ġarūi've'ġa pavēi okote'varuhuavo," a'e ko ji pe me ko. A'ereki niandepiro'ypavi nhande nhanderekote'varuhua hugwi. ¹⁰Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei vvyakotyve'ġa mombe'gwovo.

"Ndapyryvi pa ġa Tupana'ga pe," e'i.

¹¹"Nonhimombaragwahavi pa ġa aherekokatua rehe.

Ndokwahapotari pa ġa Tupana'ga okoe'yma ga rehe," e'i.

¹²"Opohi pa ġa Tupana'ga hugwi.

Ndoakwahavihu pa ġa.

Ndokokatui pa ġa," e'i ikwatijara.

¹³"Onhi'i te'varuhu ġa ja'javo ojipe'ġa pe.

Omoandyandyi ġa ojipe'ġa," e'i.

"Mboja ahe hu'urame ahera'oa mbotegwetei.

- Na jitehe o'ete'varuhurame ojipe'ga pe
 ga ga mbotegwetei," e'i ikwatijara.
¹⁴ "Onhimboahivuhurame ojipe'ga pe
 ga e'i te'varuhu ga pe imbote'varuhuavo," e'i.
¹⁵ "Ojukatuhētuhenhuhū ga ga.
¹⁶ Perope ga oho
 – pevo ga ojipe'ga mbotegwetegwetei ga mbovy'are'yma," e'i.
¹⁷ "Nombojogwerekokatuuکاری ga jara'ga pe.
¹⁸ Nomondoī ga imohina Tupana'ga rehe okyhyjie'yma ga hugwi," e'i
 ikwatijara yvyakotyve'ga mombe'gwovo.

¹⁹ Tupana'ga okwatijaruka onhi'iga heja. Ga pe garembikwatijarukara i'ei a'ero – kiroki ga oko Moisés'va'ea remimbo'eagwera rupi judeus'ga. A'ea ikwahava nhande xa'eyme a'ero: "Ndorokwahavi ore orerekote'varuhua." Xa'eyme ti nhande a'ea judeusramo. Judeus'garūive'ga ti te'iyeme no. Nhande ikwahava gwaramo nhanderekote'varuhua, a'ero po pyry Tupana'ga ei nhande ve nhandeporemo: "Peko te'varuhu tuhē pe." ²⁰ Tupana'ga nde'i nhande ve: "Pepyry hete pe aherembikwatijaragwera hendukaturō gwaramo." Nde'i ga a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijaragwera okwahavuka reki nhande ve nhanderekote'varuhua.

Tupana'ga nhande mombyry

²¹ Aḡwamo reki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mombyryva. Aherembikwatijaragwera rehe rūi reki Tupana'ga nhande mombyry. Moisés'va'ea rembikwatijara nhande mbo'e reki nhande mombyryva rehe. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea na jitehe nhande mbo'e a'ea rehe. ²² Nhande jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga nhande mombyryvi. Ga nhandeporemo Tupana'ga ga mombyryvi ga jikogame Cristo'ga rehe. A'ereki ga ojo'jajo'ja judeus'ga judeus'garūive'ga pavēi. ²³ A'ereki ga nhandeporemo okote'varuhu. Ndohei ga Tupana'ga pyryhetea apiavo. ²⁴ Emo Tupana'ga omombyry ga pe. Ga ndokwepygi Tupana'ga pe. Ga omombyry tehe ga pe ga jikogame Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga ga mbopiro'yuka gāndekote'varuhua hugwi. ²⁵ Tupana'ga ombuhuruka Cristo'ga yvya koty teremano ga ndepyga javo. "A'ero po ti nde imombori gāndekote'varuhua ga hugwi ga jikogame nde rehe," ei ga Cristo'ga pe. Cristo'ga momanoukarama Tupana'ga ei: "Tokwaha ti ga jipyryva. A'ereki ji gāndekote'varuhua momboruka," ei Tupana'ga. A'ereki Cristo'ga manoa renonde Tupana'ga imbogwavetei aherekote'varuhua onhimbaekwahive'yma a'ea rehe. ²⁶ Aḡwamo reki Tupana'ga Cristo'ga momanoukari ikwahavuka opyryva imomboā gāndekote'varuhua. A'ero nhande ei: Tupana'ga pyry. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi no.

²⁷ Xanhimboheteime tuhē nhande naerū. A'ereki aherembikwatijaragwera rendukaturō gwaramo rūi Tupana'ga nhande mombyry. Nurā nhande nianhimbohetei. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi. ²⁸ Nahā a'ero, a'e ji. Nhandejikoga gwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga nhande mombyryvi. Nhande ikwatijara rendukaturō gwaramo rūi ga nhande mombyryvi. ²⁹ Judeus'ga jate rūi e'i Tupana'ga pe: "Ga ko nhanderuvi-hava'ga." Judeus'garūive'ga e'i a'ea ga pe no. ³⁰ Tupana'ga ko ojipeji. Gaha judeus'ga mombyry ga jikogame Cristo'ga rehe. Ga jitehe judeus'garūive'ga mombyry ga jikogame Cristo'ga rehe. ³¹ Ndia'ei reki nhande: "Ndapyryva'javi

aherembikwatijaragwera kiro. Nhandejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe tihe-nduva'javyme ti a'ea," ndia'ei nhande. "Timongo hete reki nhande aherembikwatijaragwera. A'ereki a'ea ko pyry," xa'e nhande jupe.

Abraão'ea jikoga Tupana'ga rehe

4 ¹Marā Abraão'ea hako oreramonhava'ea judeus'ġa namonhava'ea? ²Tupana'ga e'i ahe ve: "Ndepyry hete nde," ei ga Abraão'ea pe hako. Po aherekokatua rehe Tupana'ga ei a'ea Abraão'ea pe, a'ero po Abraão'ea nhimbohetei hamo. Aherekokatua rehe rūi reki Tupana'ga ei ahe ve ndepyyry hete nde jawo. Nurā ahe nonhimbohetei Tupana'ga pyri hako. ³Nahā ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i hako:

"Abraão'ga ojiko Tupana'ga rehe," e'i.

"Nurā Tupana'ga ei ga pe:

'Ndepyry hete nde.

A'ereki nde erejiko ji rehe,' ei ga Abraão'ga pe," e'i ikwatijara

Abraão'ea mombe'gwovo hako.

⁴Nhande poravykyrame ojipe'ga pe ga imbuhuri itambere'ia nhande ve. Ndia'ei nhande a'ero: "Ombuhu tehe ga itambere'ia nhande ve." A'ea nhande ndia'ei. A'ereki nhandeporavykyagwera rehe ga ombuhu nhande ve. ⁵Emo na rūi nhande ve nhande jikogame Tupana'ga rehe. A'ereki nhanderekokatua rehe rūi ga nhande mombyryvi. Okote'varuhuve'ġa pe ga ei reki: "Pepyry pe ji rehe pejikogame." Nhandejikoga rehe Tupana'ga nhande mombyry a'ero.

⁶A'ea pe jitehe Daviva'ea ei ġandoryva mombe'urame hako. A'ereki Tupana'ga omombyry ġa ġandekokatua rehe rūi. Daviva'ea e'i nanongara'ġa ndoryva pe a'ero hako.

⁷"Hory hete ġa," ei ahe.

"A'ereki Tupana'ga omombo hete ġandekote'varuhua ġa hugwi," ei ahe.

⁸"Hory hete ġa

Tupana'ga henonha'jave'yname ġandekote'varuhua rehe," ei Daviva'ea.

⁹Daviva'ea omombe'u ġandoryva a'ero – kiroki ġa gwereko ġwakwanha pira kytia'gwersa. Ġa jate rūi reki ahe omombe'u. Ġandoryva ahe omombe'u no – kiroki ġa ndogwerekoi okytia'gwersa.

Pehepia ko Abraão'ea a'ero. Xa'e nhande ko: Abraão'ea jikogame Tupana'ga rehe ga ei ahe ve ndepyyry hete nde jawo. ¹⁰Ahejikytiukara renonde reki Tupana'ga ei a'ea ahe ve. Ahe jikytiukarirē rūi ga ei. Ahejikytiukara renonde ga ei ndepyyry nde jawo, a'e ji. ¹¹Ahe jikytiukare'yname vehevi Tupana'ga ei a'ea ahe ve ahe jikogame ga rehe. Aerē ahe jikytiukari. Okytia pyvō ahe hepiukari Tupana'ga omombyryva. Abraão'ea ypy okytie'yname ojiko Tupana'ga rehe. Nurā Tupana'ga ei ahe ve: "Ndepyry hete nde." Aerē ahe javi-jitehe judeus'ġarūive'ġa ojikytiy'yma ojiko Tupana'ga rehe. Nurā Tupana'ga ei ġa pe no: "Pepyry hete pe." Abraão'ea ypy ojiko Tupana'ga rehe. Aerē judeus'ġarūive'ġa ahe javijitehe ġa jikogi ga rehe no. Nurā ġa ei nhaneremboypya Abraão'ea pe. A'ereki ġa oho ahe rupi ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe. ¹²Judeus'ġa ojikytiy'ye'ġa na jitehe e'i nhaneremboypya Abraão'ea pe. Okytia rehe jate rūi ġa ei Abraão'ea pe. Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe

ġa ei. A'ereki ġa oho ahe rupi ojikoga Tupana'ga rehe no. A'ereki Abraão'ova'ea nhaneremboypya ojikytiukare'ymame vehevi ojiko Tupana'ga rehe.

Tupana'ga nhi'igawera Abraão'ova'ea pe

¹³Ymya Tupana'ga ei Abraão'ova'ea pe hako: “Amondo pa po ti ji ojipe'ġa yvya pe me nehē tapereko pa ti nehē,” ei ga Abraão'ova'ea pe. Abraão'ova'ea rymymi-no'ġa pe Tupana'ga ei no tamondo ti pe me jawo. Ga nde'i ġa pe: “Abraão'ova'ea ġwendu katu Moisés'va'ea remimbo'eagwera. Nurā po ti tamondo ġayvya pe me.” A'ea Tupana'ga nde'i ġa pe. Ahe jikogame Tupana'ga rehe ga ahe mombyryvi. A'ea rehe Tupana'ga ei ġa pe: “Tamondo ti ġayvya pe me nehē,” ei ga. ¹⁴Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ġa pe aheremimbo'eagwera rendukaturu ġwaramo hamo, a'ero po ġajikoga ġwaramo rūi ga imondoi hamo. Ojiko tehe po ġa a'ero. Tupana'ga po e'i tehe ġa pe a'ero: “Pejikoga ġwaramo ji rehe ti ji imondoi pe me nehē.” Aheremimbo'eagwera rendukaturu ġwaramo rūi Tupana'ga imondoi a'ero. ¹⁵A'ereki ġa nohendukatupavi jipi. Hendukatupave'ymame aheremimbo'eagwera Tupana'ga imbohahyi ġa pe. Ġa herekoe'ymame ombo'eagwera Tupana'ga nde'i ġa pe: “Napehendukatui pembo'eagwera.” A'ereki ġa ndogwerekoi. Ġa herekorame ombo'eagwera ga imbohahyi ġa pe ġa hendukatue'ymame.

¹⁶Tupana'ga e'i reki: “Tamondo ti ġa pe ġajikoga ġwaramo ji rehe,” ei ga. “Nurāro ġwaramo ji imombyrytehei ġa pe togwereko pa katu tuhē ti ġa nehē,” ei Tupana'ga. Ġa pe ga ei – kiroki ġa ojiko ga rehe Abraão'ova'ea ja. Omondo po ti ga ġa pe jate rūi a'ero – kiroki ġa ġwendu katu Moisés'va'ea remimbo'eagwera. Jara'ġa pe po ti Tupana'ga imondoi no ġa jikogame ojihe Abraão'ova'ea ja. Ahe ve nhande xa'e pa a'ero nhaneremboypya. A'ereki Abraão'ova'ea ypy ojiko Tupana'ga rehe.

¹⁷Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igawera Abraão'ova'ea pe no.

“Ogwyogwyri pe po ti he'yjuhuve'ġa ei nde ve nehē:

‘Abraão'ova'ea ko nhaneremboypya,’ e po ti ġa nde ve nehē,” e'i ikwatijara Tupana'ga nhi'igawera mombe'gwovo.

“Na tuhē,” ei Tupana'ga. Tupana'ga rehe Abraão'ova'ea jikogi. Gaha ombogwera omanove'ġa. Onhi'igā pyvō ga imbojihuvi mbatera. Hekoe'ymame ga imbojihuvi. Ga rehe Abraão'ova'ea jikogi.

¹⁸Igwete Abraão'ova'ea heroviari Tupana'ga nhi'igā. “Ogwyogwyri pe po ti he'yjuhuve'ġa epavi nhaneremboypya ji ve nehē,” ei ahe. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: ‘He'yjuhu po ti nerymimino'ġa nehē onhimongyavo nehē,’ ei ga,” ei ahe. “Na tuhē po ti a'ero nehē,” ei ahe. Emo a'ea rupi ko Abraão'ova'ea ixava'e hete. ¹⁹Cem anos gwerevi ahe ombo'a kwara ojihe. Igwete Abraão'ova'ea ei: “Jixava'e hete ji kiro novīa,” ei ahe. “Sarahēa na jitehe no,” ei ahe. “Nanongara'ġa ko ndata'yra'javi jipi,” ei ahe novīa. Emo ahe ojikojihe tuhē Tupana'ga rehe. ²⁰Ahe nde'i: “Tupana'ga e'i tehe ji ve he'yjuhu po ti nerymimino'ġa jawo ji ve,” nde'i ahe. “Mara'ngu po ti ji ra'yramo kiro nehē?” nde'i ahe. Ojiko hete ahe Tupana'ga rehe ga mboheteavo. ²¹“Tupana'ga e'i ji ve,” ei ahe. “Ġwembi'ea rupi katu po ti ga rekoi ji rerekovo nehē. A'ereki ga ipopoaka ġwembi'ea rupi ogwovo,” ei ahe. ²²Nurā Tupana'ga ei ahe ve a'ero: “Pyry hete Abraão'ga. A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei ga.

²³Tupana'ga okwatijaruka a'ea Abraão'ova'ea mombe'gwovo. Ahemombyryva jate rūi Tupana'ga omombe'u. ²⁴Nhande mombyryvaġwama ga omombe'u no.

A'ereki nhande xajiko ga rehe no – kiroki ga ombogwera nhandepojykaharete'ga Jesus'ga gamanoa hugwi. ²⁵ Okwava'e'guka na'ë Jesus'ga yvyakotyve'ga po pe ga momanomouka nhanderekote'varuhua rehe. Aerë Tupana'ga ga mbogweravi tomombyry ti ga ãa javo nhande ve.

Pepyry pe, ei Tupana'ga

5 ¹ Nhande jikoga ãwaramo ga rehe Tupana'ga e'i nhande ve: “Pepyry hete pe,” ei ga. Nurã nhandepy'a rukatui Tupana'ga rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omano nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi. ² Nhande jikogame ga rehe Cristo'ga ikwahavukahetei nhande ve Tupana'ga remimombyryva. A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve jipi. Nhanderory hete nhande no. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ruvihavuhuhetea rupi po ti nhande rekoï nehë. ³ Nahã no, nhanderory nhande mbatera rahya rehe no. A'ereki hahyrame nhande ve xanhimboita nhande nhanenhimomirana-ma. ⁴ A'ero Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry tuhë pe penhimomiranama.” Ikwahavame Tupana'ga nhi'ïga koji'i nhande ei a'ero: Aerë po ti nhande rekoï Tupana'ga ruvihavuhuhetea rupi nehë. ⁵ A'ea erame nhande ndiroviatehei. A'ereki Tupana'ga py'a ja ko nhande. Tupana'ga ombuhu gwa'uva nhande pyri. Gara'uva okwahavuka nhande ve Tupana'ga remiarõa a'ero.

⁶ Nhande niandepopoakari nhanenhimbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi ikwehe. Aerë Tupana'ga ei raikwehe: “Kirogwe oho japiavo. Kirogwe po ti Cristo'ga manoi okote'varuhuve'ga ndepyga nehë,” ei ga. A'ero Cristo'ga manoi tuhë nhande repyga raikwehe. ⁷ Nhanderovai jate nhande niamanoi te ojipe'ga ndepyga okokatuve'ga ndepyga vehevi. Nhande ndia'ei gwerevi: “Amano po ti ji pyryheteve'ga repyga.” ⁸ Tupana'ga ki a'e te nhande atyvi. Ga nhande arõ hete. Gwepiuka ga ãwemiarõa gwa'ya'ga momanorame. A'ereki nhande rekote'varuhurame Cristo'ga omano nhande repyga.

⁹ Cristo'ga manoro ãwaramo Tupana'ga ei nhande ve kiro: “Pepyry pe.” A'ero po ti na tuhë nehë no. Nhande mombyryva ãwaramo po ti Cristo'ga nhande mbopiro'yi Tupana'ga monha'nga hugwi. A'ero po ti Tupana'ga nonhi-monha'ngaa'javi nhanderekote'varuhagwera rehe nhande mondove'ÿ hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehë. ¹⁰ Nhande xako te'varuhu ppy Tupana'ga pe. Emo Cristo'ga manoro ãwaramo Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve. A'ero po ti na tuhë nehë no. Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve kiro. A'ero po ti Cristo'ga okojiro ãwaramo nhande rerekokatui nehë no. ¹¹ Nahã no, nhanderory hete nhande Tupana'ga rehe no. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga gwerekokatuuka Tupana'ga kiro nhande ve.

Adãova'ea reaporõitaagwera ikwahy nhande rehe

¹² Nahã a'ero. Adãova'ea oko te'varuhu ppy yvy koty hako. Nurã ahe manoi. Nahã yvyakotyve'ga manombavi okote'varuhupava ãwaramo. ¹³ Moisésva'ea remimbo'ea renonde yvyakotyva'ea oko te'varuhu pa. Emo Tupana'ga nde'i ahe ve: “Pe napehendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera.” A'ereki Moisésva'ea nomb'ei ve ahe. ¹⁴ Emo a'ea rupi Moisésva'ea remimbo'ea renonde ahe manomanombavi Adãova'ea py'rovova'ea. Adãova'ea nonhi'ïpo'-rui Tupana'ga okote'varuhuavo. Adãova'ea rekote'varuhua atyvi reki jarava'ea rekote'varuhua novia. Emo ahe omanomanomba a'ea rupi.

Cristo'ga reaporogita ikwahy tuhē nhande rehe

Adāova'ea reaporogita ikwahy nhande rehe. A'ea nhande mbo'e aerēve'ga rehe Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga reaporogita ikwahy jitehe nhande rehe no. ¹⁵Emo ojoatyvi reki Adāova'ea Cristo'ga pavēi. A'ereki Adāova'ea oko te'varuhu. Cristo'ga ki a'e te pyry nhande ve. Adāova'ea ojipejiva'ea oko te'varuhu. A'ero nhandere'yjuhua rekote'varuhui nhandemanomanomo. Tupana'ga ki a'e te omombyry nhande ve. A'ereki ga nhandere'yjuhua mombyrymbyryvuka Jesus Cristo'ga pe ojipejive'ga pe. Jesus Cristo'ga reaporogita ikwahy tuhē nhande rehe a'ero ga imombyryvame nhande ve. ¹⁶Ojoatyvi tuhē Adāova'ea Tupana'ga pavēi. Adāova'ea rekote'varuhurē Tupana'ga ei ahe ve: "Ereko te'varuhu nde." A'ero ga ei nhande ve nhaporemō: "Peko te'varuhu pe." Emo nhandere'yjuhua rekote'varuhurē Tupana'ga ei reki nhande ve: "Pepyry hete pe." A'ereki ga omombyry tehe nhande ve. ¹⁷Nhande xamanomanomba ojipejiva'ea rekote'varuhuro ġwaramo. Emo ojipejive'ga pyryva Jesus Cristo'ga pyryva ikwahy tuhē nhande rehe nhande mbohuvihavuhuavo. A'ereki nhande jikogame ga rehe Tupana'ga omombyry hete nhande ve. Igwete ga nhande mombyryvi. A'ero Jesus Cristo'ga nhande mbohuvihavuhui a.

¹⁸Adāova'ea rekote'varuhuro ġwaramo Tupana'ga ei nhande ve: "Peko te'varuhu pa pe yvyakotyva'ero." Emo Cristo'ga opyryva ġwaramo omano nhande repyga. Nahā ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi nhande mongoheteavo. ¹⁹Adāova'ea nohendukatui Tupana'ga nhi'īga. A'ero nhande rekote'varuhupavi kiromo. Jesus Cristo'ga ki a'e te ġwendu katu Tupana'ga nhi'īga. A'ero Cristo'ga nhandere'yjuhua mombyryvi kiromo.

²⁰Tupana'ga okwatijaruka onhi'īga Moisésva'ea pe hako tokwaha ti ġa okote'varuhua javo. Ikwahavame Tupana'ga nhi'īga koji'i tehe ġa ndekote'varuhui jipi. Emo ġa ndekote'varuhuheterame Tupana'ga imombyryhetehe te ġa pe. ²¹Nahā ji ei a'ero. Nhanderekote'varuhua ikwahy nhande rehe nhandemanoaġwama nhande mondovouka hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga remimombyryva ikwahy jitehe nhande rehe no. A'ereki Tupana'ga nhande mombyry hete. A'ero po ti ga nhande mongoukari ojipyri nehē. Jesus Cristo'ga pe nhandepojy-kaharete'ga pe po ti ga nhande mongoukari yvagi pe avuirama nehē.

Nhandepiro'y nhande nhanderekote'varuhua hugwi

6 ¹Marā po ti a'ero nehē? Pe'ji po pe: "Xako te'vate'varuhu po nhande hamo. A'ero po ti koji'i Tupana'ga imombyrymbyryhetei nhande ve nehē," pe'ji tehe po pe a. ²Na rūi, a'e ji. Kiroki ahe omano – ahe ndokote'varuhua'javi. Ahe javijitehe po nhande ndiakote'varuhua'javi hamo. ³Ndapekwahavi pe naerū? Cristo'ga omano tambopiro'y ġa ġandekote'varuhua hugwi javo. Nhandenhimobatizaukaramo Cristo'gareheva'ero nhande ei a'ero: "Cristo'ga nhande mbopiro'y nhanderekote'varuhua hugwi omanorame," xa'e nhande. ⁴Cristo'ga manorame ġa ga tymi a'iti ahe omano javo. Nhandenhimobatizaukaramo nhande ei: "A'iti Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi omanorame," xa'e nhande. Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi taheaporogita pyahu ti ġa javo. Tupana'ga nhandervete'ga opopoakahetero ġwaramo Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongopyahuavo. Nahā po nhanderekoāġwama ipyahuro nohō hamo.

⁵ Cristo'gareheva'ero nhande rekoi nhandejikoty'a ga pavēi. Nurā Cristo'ga manoro ġwaramo nhande ei xakote'varuhua'javyme ti javo. Na jitehe gareheva'ero nhande reaporoġitapyahuro gambogwerava ġwaramo. ⁶ A'ero nhande ei: Omanorame yva rehe Cristo'ga imombigi nhandeaporoġitaymyana tipo-poakara'javyme ti ġandekote'varuhua ġa ndehe javo. "Tipiro'y ti ġa jugwi," ei ga. ⁷ A'ereki omanorame ahe ipiro'y okote'varuhua hugwi. Ahe javijitehe po nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manorame.

⁸ Cristo'gareheva'ero nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manoro ġwaramo. Nurā nhande ei no: Cristo'gareheva'ero po ti nhande reaporoġitapyahuro ga rekojiro ġwaramo. ⁹ A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi. Nomanoa'javi po ti ga nehē. Gamanoa po ti ndopojoykaukara'javi ga nehē. ¹⁰⁻¹¹ Nhanderekote'varuhua rerekovo Cristo'ga manoi ojipeji. Omanoro ġwaramo ga ndogwerekoa'javi nhanderekote'varuhua a'ero. A'ereki ga omano hete jugwi. Pe'ji ti a'ero: "Cristo'gareheva'ero ġwaramo xakote'varuhua'javyme ti nhande," pe'ji ti. Aġwamo reki Cristo'ga rekoi Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Pe'ji ti a'ero: "Na jitehe nhande xako Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe Jesus Cristo'gareheva'ero ġwaramo," pe'ji ti.

¹² Tipopoakaryme ti pe ndehe pendekote'varuhua tapekoyme ti penhimi-mbotate'varuhua rehe nehē. ¹³ Tapenhikwava'eġi ti pejeaporoġitate'varuhua pe pejikote'varuhua. Ymya pe ndeaporoġitate'varuhuro jipi. Aġwamo ki pe a'e te pe ndeaporoġitapyahuro. Penhikwava'ē ti Tupana'ga pe a'ero xako katu ti javo. ¹⁴ Pendekote'varuhua ti tapepojoykapavyme pe nderekovo a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rūi pe peko kiro. Aġwamo ki pe a'e te peko Tupana'ga remimombyryva rupi. A'ereki Tupana'ga omombyry pe me pe mbopiro'yavo pendekote'varuhua hugwi.

Xanhikwava'ē ti Tupana'ga pe

¹⁵ Pe'ji po pe ji ve a'ero: "Marā naerū? A'iti nhande rekoi Tupana'ga remimombyryva rupi kiro. Nhanderekoa'jave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi xako te'varuhu naerū?" pe'ji tehe po pe ji ve. Na rūi te! a'e ji. ¹⁶ Ndapekwahavi pe naerū? Nahā a'ero. Po pe ei ojipe'ga pe: "Anhikwava'ē ji nde ve neremimbotarimova'ea rehe ji tako javo." Pe'rame a'ea garemimbotarimova'ea rehe tuhē po pe ndekoi a'ero pejipiro'ye'ymamo ga hugwi. Na jitehe penhikwava'eġame pejeaporoġitate'varuhua pe po pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. A'ero pemanorame po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Penhikwava'eġame Tupana'ga pe garemimbotarimova'ea rehe tuhē po pe ndekoi. A'ero po ti ga pe mombyryvi nehē.

¹⁷ Ymya pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi raikwehe. Aerē reki pe hendukatuhetei penhimbo'ea. Nurā ji ei kiro Tupana'ga pe: "Ndepyry hete nde ġa mboheaporoġitapyahuavo." ¹⁸ Tupana'ga pe mbopiro'y pendekote'varuhua hugwi. Igwete pe nhikwava'eġi ga pe pejikokatuavo.

¹⁹ A'ea ji imombe'ukatui pe me tonhimimyme ti pe me javo. A'ereki pe ndapekwahakatui a. Ymya pe nhikwava'eġi pejeaporoġitate'varuhua pe xako te'varuhu javo. "Xako te'vate'varuhu paravuhu ti," pe'e pe raikwehe. Aġwamo ti penhikwava'ē Tupana'ga pe xako katu javo. Pe'ji ti: "Xako katu kiro Tupana'gareheva'ero."

²⁰ Ymya pe piro'ye'ymame pejikote'varuhua hugwi pe ndapekokatui.

²¹ Ndapyryva'uvi reki pe me pe ndekote'varuhurame raikwehe. Aġwamo pe

ndapepoyjayjaruhui pejikote'varuhugwera rehe. Aherekote'varuhua po ahemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype. ²²Emo Tupana'ga pe mbopiro'y kiro pendekote'varuhua hugwi pe mongovo ojiheva'ero. Pyry tuhê pe me pe ndekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea po ti pehoagwama yvagi pe nehê. Pevo po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehê. ²³Aherekote'varuhugwera kwepykava ko hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga omombyry tehe nhande ve. Nhande mongo po ti ga ojipyri yvagi pe avuirama nehê. A'ereki nhande xajikoty'a Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojykaharete'ga pavêi.

Nhandepiro'y nhande aheremimbo'eagwera hugwi

7 ¹Nhiirû, pekwahe pe nhanemoğita. Tihendu katu nhande moroğita nhandekovo jipi. Nhanemanorame reki nhandepiro'yro jugwi. A'ea pe pekwahe pa no. ²Nahã kunhangwera'ga pe a'ero hambirekove'ga pe. Ġanembireko'ga manoe'ymame moroğita e'i ga pe topohiryme ti ga ġwembireko'ga hugwi. Ġanembireko'ga manorame kunhangwera'ga piro'yro jugwi. ³Po hëarembireko'ga manoe'ymame hëa ojipe'ga rerekovo, a'ero po nhande ei hëa pe: Ite'varuhu hëa ojipe'ga rerekovo. Po hëarembirekova'ea manorê hëa ojipe'ga rerekoi, a'ero moroğita nde'i hëa pe hëa ga rerekorame. A'ereki hëa ipiro'y a'ea hugwi.

⁴Na jitehe pe pepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi Cristo'ga manoro ġwaramo. Kiro pe peko Cristo'ga reheva'ero – gaha ko Tupana'ga ombogwera gamanoa hugwi. Cristo'gareheva'ero xako katu Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhandekovo jipi. ⁵Ymya nhande rekouhui nhanenhimimbotarimova'ea rehe ikwehe. A'ero Moisésva'ea remimbo'eagwera i'ei nhande ve novia: “Tapekote'varuhui ti.” Hendukatue'yma reki koji'i nhande rekote'varuhupotaruhui. Nhanderekote'varuhua po nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novia. ⁶Ymya nhande ei: “Tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Nahã nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe,” xa'e nhande ikwehe novia. Emo nhande ndia'ea'javi a'ea kiro. A'ereki Tupana'ga nhande mbopiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Ağwamo nhande rekoi tuhê Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoğita pyahu.

Aheremimbo'eagwera okwahavuka nhanderekote'varuhua

⁷Marã a'ero? Pe'ji po pe: “Ite'varuhu Moisésva'ea remimbo'eagwera naerû?” Na rui, a'e ji pe me. Aheremimbo'eagwera okwahavuka reki ji ve jirekote'varuhua. A'ereki e'i: “Tapepotaruhui ti ojipe'ga mbatera,” e'i aheremimbo'eagwera nhande ve. A'ero ji ei: Ako te'varuhu reki ji Tupana'ga pe ji ipotaruhurame ġambatera. Aheremimbo'eagwera i'ee'ymame po ji ndakwahavi a'ea hamo. ⁸A'ereki: “Tapepotaruhui ti ġambatera,” e'i. Ikwahavame reki a'ea koji'i tehe reki ji ipotaparavuhui jirekote'varuhuro ġwaramo. Herekoe'ymame aheremimbo'eagwera po ndiukwahavi nhanderekote'varuhua hamo. ⁹Ymya ikwahakatue'ymame aheremimbo'eagwera ji etehei: “Jipyry hete ji.” Ikwahaveterame aheremimbo'eagwera a'e te ji rekote'varuhupotari tuhê reki. ¹⁰“Nhi-manorame po ti ji hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehê,” a'e ji.

Ymya Tupana'ga ei Moisésva'ea pe hako: “Embo'e ti ġa nhinhi'igã rehe,” ei ga. “Hendukaturame neremimbo'ea po ti ġa ndekoi ji pyri nehê,” ei Tupana'ga

ahe ve novĩa. Emo ji ikwahavame aheremimbo'eagwera ji a'e: "Aho po ti ji hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ," a'e ji jijive. ¹¹ Jirekote'varuhuro ġwaramo ji nhimoandyandyi na'ẽ. Aheremimbo'eagwera e'irame tapekote'varuhui javo koji'i tehe reki ji ako te'varuhu pota a'ero. Nahã jirekote'varuhua po nhimondoaġwama hahyva'ea ruvihava pype novĩa.

¹² Pyry hete reki Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ereki Tupana'ga ahe mbo'eukari onhi'ĩga rehe Moisésva'ea pe. Aheremimbo'eagwera okokatukwaha-vuka pa nhande ve. ¹³ Ji nda'ei reki aheremimbo'eagwera pe: Pyryheteva'ea po nhimondoaġwama hahyva'ea ruvihava pype novĩa. Ji nda'ei tuhẽ a'ea. Nahã ji ei: Jirekote'varuhua po nhimondoaġwama hahyva'ea ruvihava pype novĩa, a'e ji. Aheremimbo'eagwera pyryheteva'ea e'i nhande ve: "Peko katu ti," e'i. Jirekote'varuhuro ġwaramo tegwete reki jirekokatuhava a. A'ero ji ei: Aho po ti ji hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, a'e ji. Jirekote'varuhua ji mbo'e reki hendukatuukare'yma ji ve pyryheteva'ea. Jukwaha reki a'ero. Ite'varuhu ko jirekote'varuhua a. Ikwahavame aheremimbo'eagwera a'ero nhande nhimombaragwahavi nhanderekote'varuhua rehe ite'varuhu hete javo jupe.

Ako katu pota ji novĩa, ei Paulova'ea

¹⁴ Tupana'ga nhande mbo'euka Moisésva'ea pe hako toko ti ġa nhiremimbotarimova'ea rehe javo. Emo yvyakotyva'ero ji ako nhiremimbotarimova'ea rehe. A'ero ji ndajipiro'yi tuhẽ jirekote'varuhua hugwi. ¹⁵ Marã ji rekoi naerũ? a'e ji jitekovo. A'ereki jirekokatupotarama ji ndakokatui tuhẽ. Ji rekote'varuhupotare'ymame ji rekote'varuhui tuhẽ. ¹⁶ Po ji rekote'varuhui jirekote'varuhupotare'ymame, a'ero po ji ei: Pyry tuhẽ Moisésva'ea remimbo'eagwera tapekote'varuhui ti javo. ¹⁷ Ji rũi reki anhimongo te'varuhu. Jite'varuhua jipy'a pe ji mongo te'varuhu. ¹⁸ Ji ako katu pota novĩa. Emo tegwete reki jirekokatuhava. Nurã ji nhimombaragwahahetei jipyryve'yma rehe jipy'a pe. ¹⁹ Jirekokatupotarama ji ndakokatui reki. Ji rekote'varuhupotare'ymame ji rekote'varuhui reki. ²⁰ Po ji rekote'varuhui jirekote'varuhupotare'ymame, a'ero po ji rũi anhimongo te'varuhu. Jite'varuhua jipy'a pe ji mongo te'varuhu.

²¹ Nahã ji ve a'ero jipi. Ji ako katu pota novĩa. Emo ji akote'varuhue'ymi reki. ²² Jireaporoġita pe ji rekoi Tupana'ga remimbo'ea rehe novĩa. ²³ Emo ji anhimombaragwaha jireaporoġitate'varuhua rehe no. A'ea gwovahoguhu jireaporoġitapyryva jipi. Tegwete a'ero jirekokatuhava. A'ereki jireaporoġitate'varuhua nanhimbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi. ²⁴ Ndavy'ari hete ji a'ero! Ma'ġa po ti ji mbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi? a'e ji. A'ereki a'ea nhimondoaġwama hahyva'ea ruvihava pype. ²⁵ Tupana'ga jate, a'e ji. Gaha ji mbopiro'yuka ġugwi Jesus Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe. Pyry hete Tupana'ga ji ve.

Nahã ji rekoi a'ero. A'e ko ji novĩa: Jihi tako Tupana'ga remimbo'ea rupi. Emo jireaporoġitate'varuhuro ġwaramo ji rekote'varuhui.

Tupana'ga ra'uva ojikoty'a nhande pavẽi

8 ¹ Jesus Cristo'ga pavẽi nhandekovo ġwaramo Tupana'ga nde'i kiro nhande ve: "Peho po ti pe hahyva'ea ruvihava pype nehẽ." Nde'i ga kiro nhande ve. ² A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi. A'ero ji ndahoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Tupana'ga ra'uva jitehe

nhande mboheaporoğita pyahu Jesus Cristo'ga pavēi nhandekovo ġwaramo.³⁻⁴ Moisés'va'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve novia: "Peko katu ti." Emo nhande ndiakokatui reki nhandereaporoğitate'varuhuro ġwaramo. Aheremimbo'eagwera rendukatua nianemongokatui. Tupana'ga reki nhande mongokatuuka. Ga ombuhuruka gwa'ya'ga yvya koty raikwehe. Nhande ja gara'ya'ga reko yvyakotyva'ero okote'varuhuve'ğa ja novia. Emo ga ndokote'varuhui'i okokatuaavo. A'ero Tupana'ga Cristo'ga momanoi nhandereaporoğitate'varuhua rehe tamombo yvyakotyve'ğa ndekote'varuhua ġa hugwi javo. Nahā ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi toko katu ti ġa javo. "Ombo-piro'yrame ġandekote'varuhua hugwi po ti ġa hendukatui Moisés'va'ea remimbo'eagwera nehē aherekokatua mombe'uhava," ei Tupana'ga. A'ereki nhande ndiakoi kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe jate nhande reko i a.

⁵Kiroki ġa oko ġwemimbotarimova'ea rehe – ġwemimbotara rehe ġa ndeaporoğitae'ymi. Kiroki ġa oko Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe – gara'uva remimbotara rehe ġa ndeaporoğitae'ymi. ⁶Gweaporoğitarame ġwemimbotara rehe jipi po ti ġa hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Gweaporoğitarame Tupana'ga ra'uva remimbotara rehe jipi ġa ndekopyahui. Onoğatu ġapy'a. Aerē po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē no. ⁷Gweaporoğitarame ġwemimbotara rehe jipi ġa ndekoi Tupana'ga rehe a'ero. Ġa nohendukatui ganhi'iğa. A'ereki tegwete ġa pe garendukatuhava. ⁸Ġa ndekorame ġwemimbotarimova'ea rehe jipi tegwete Tupana'ga nhimohema ġa ndehe.

⁹Oro pe, po Tupana'ga ra'uva jikoty'ari pe pavēi, a'ero po pe ndapekoi penhimimbotarimova'ea rehe jipi. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe po pe ndekoi jipi. Cristo'ga ra'uva jikoty'are'ymame ġa pavēi po ġa Cristo'gareheve'ğa rūi. ¹⁰Pendekote'varuhuro ġwaramo po ti penda'oa manoi nehē novia. Po Cristo'ga jikoty'ari pe pavēi a'ero po penda'uva rekopyahui. A'ereki Tupana'ga pe mombyry pe nderekovo. ¹¹Tupana'ga ra'uva Jesus Cristo'ga mbo-gwera gamanoa hugwi raikwehe. Po gara'uva jikoty'ari pe pavēi, a'ero po ti Tupana'ga jitehe penda'oa mbogweravukari gwa'uva pe nehē pemañoa hugwi nehē. A'ereki gara'uva ojikoty'a pe pavēi.

¹²Nhiirū, nahā po nhande reko i a'ero hamo. Xako po nhande Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe hamo. Ndiakoal'javi po nhande nhanenhimimbotarimova'ea rehe hamo. ¹³Pe ndekorame penhimimbotarimova'ea rehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē. Pe'ji po pe hamo: "Tupana'ga ra'uva nhande pokoga ġwaramo po ti nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi." Po pe ei a'ea, a'ero po pe ndekopyahui. ¹⁴Kiroki ġa ombopogwe Tupana'ga ra'uva – ġahā Tupana'ga ra'yramo oko. ¹⁵Ymya pe ndapepiro'yi pejikyhyjia hugwi raikwehe. Emo Tupana'ga ra'uva urame pe pyri pe mbopiro'yi jugwi. Nurā pe ndapekyhyjia'javi kiro. Gara'uva pe mongo Tupana'ga ra'yramo pe mbo'eavo. Nurā nhande ei Apī nhanderuvete'ga pe Tupana'ga pe. ¹⁶Nhande ko Tupana'ga ra'yramo, xa'e nhande. "Pohi tuhē pe'ji," e'i Tupana'ga ra'uva nhande ve no. ¹⁷Gwa'ya ġwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri pyryva'ea nhande ve nehē. Jesus Cristo'ga pavēi po ti nhande hereko i pyryva'ea nehē. A'ereki ga pavēi nhande xako. Hahy ga pe ga ruvame yvya koty. A'ero hahy nhande ve no. Po nhande ikwahavi hahya kiro Cristo'ga pavēi, a'ero po ti ga imbuhurukari ġwuvihavuhua nhande ve nehē no.

Pyry hete po ti nhande ve nehē

¹⁸Aḡwamo nhande ikwahavi hahya. Aerē po ti Tupana'ga ikwahavukari gwuvihavuhuhetea nhande ve nehē. A'ero ji ei: Hahy'i reki kiro nhande ve. Emo po ti pyry hete hete tuhē nhande ve nehē Tupana'ga ikwahavukarame gwuvihavuhuhetea nhande ve nehē. ¹⁹Tupana'ga po ti gwa'yra'ḡa nduvihavuhua mboukwahahetei nehē no. Nurā yvagipeva'ea vyakotyva'ea Tupana'ga rembiapoa nhaporemo e'i kiro: "Tupana'ga po ti tomboukwaha tuhē gwa'yra'ḡa nduvihavuhua nehē," e'i. "A'ea nhande tipota hete," e'i pa Tupana'ga rembiapoa. ²⁰⁻²¹A'ereki Tupana'ga ombote'varuhu ḡwembiapoa ahe rekote'varuhurame hako. Garembiapoa remimbotarimova'ea rehe rūi Tupana'ga ombote'varuhu. ḡwemimbotarimo ga ombote'varuhu a'ea novīa. Emo ga e'i: "Aerē po ti nhirembiapoa ipiro'yro ijuga hugwi nehē," ei Tupana'ga. "Jira'yra'ḡa piro'yrame po ti pyryhetero ḡa pe nehē," ei ga. "Na jitehe po ti pyryvamo nhirembiapoa pe nhaporemo opiro'yrame nehē no," ei Tupana'ga hako.

²²Tikwaha nhande tiruahūa jupe kiro. Kunhangwera'ḡa pe tiruahū no gwa'yra'ḡa mbo'aḡwerīrame. A'ereki hahy pa ḡa pe. Na jitehe Tupana'ga rembiapoa pe nhaporemo kiromo jate vehevi tiruahūramo. ²³Garembiapoa pe jate rūi reki tiruahū. Nhande ve na jitehe hahypavamo kiro no. Igwete nhande ei tiruahū kiro nhande ve javo. Emo po ti Tupana'ga nhande mboukwahavi gwa'yramo nehē. Ombopiro'y po ti ga nhandera'oa ite'varuhuva'ea hugwi. A'ea nhande tipotarahi imboha'uva. Tupana'ga omombyryvypy nhande ve gwa'uva mbuhua nhande pyri ikwehe. A'ero nhande ei: Aerē po ti Tupana'ga imombyryva'javi nhande ve nehē, xa'e nhande. ²⁴Nhandejikogame Jesus'ga rehe nhande ei ikwehe: "Aerē po ti Tupana'ga imbuhuri nhandera'opyahua nhande ve a'ero nehē," xa'e nhande. Po ga imbuhuripei nhande ve, a'ero po nhande ndia'ei: "Ombuhu po ti ga nhande ve nehē." A'ereki ga ombuhuripe. ²⁵Emo herekoe'ymame nhande xa'e: "Aerē po ti nhande herekoi nehē." Imboha'uva ḡwaramo nhande nhimomiranami hahya pe a'ero.

²⁶Nhande nhimomiraname'ymame Tupana'ga ra'uva nhande pokogi no. Nhande ndikwahavi nhanenhi'ḡame Tupana'ga pe marā po ti ji ei ga pe javo. Tupana'ga ra'uva ki a'e te onhi'i Tupana'ga pe gareheve'ḡa ndepyga. Inhi'ḡa ko ahepyтуhemahivuhua ja. Nhande nimombe'ukwahavi a'ea. ²⁷Tupana'ga ki a'e te okwaha. Ga okwaha nhandereaporōḡita. Ga okwaha gwa'uva nhi'ḡa no a'ea pe jira'uva ei javo. A'ereki Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe gara'uva rekoī onhi'ḡame ga pe nhande repyga.

²⁸Nhande xako hete Tupana'ga rehe. A'ero Tupana'ga nhande pokogi mbatera rahya mombyrypava nhande ve. Ojikwe vehevi ga ei nhande ve: "Pe ko jireheva'ea tapeko ti nhiremimbotarimova'ea rehe," ei Tupana'ga. ²⁹A'ereki ymya Tupana'ga nhande mo'emo'ē ojive. "Ga po ti jireheva'ero," ei ga, "jira'yra'ga ja ti ḡa toko javo," ei Tupana'ga hako. "He'yjuhu po ti ḡa gairūramo onhimongyavo nehē," ei ga. "Jira'yra'ga ja po ti ḡa ndekoi ḡanduvihavuhetero ti ga toko nehē," ei Tupana'ga hako. ³⁰Ymya Tupana'ga ei a'ero toko ti ḡa jireheva'ero javo. A'ero ga ei jireheve'ḡa nhande ve. A'ero ga nhande mombyryvi nhande rerekovo. A'ero ga ei: "Gwereko po ti ḡa jiruvihavuhua ji pavēi nehē no," ei Tupana'ga nhande mombegwovo.

Tupana'ga py'a ja ko nhande

³¹ Nahã a'ero. Tupana'ga nhande repygame nianemovahiãhavi a'ero. ³² Tupana'ga nhande repyga nokate'ymi gwa'ya'ga rehe. A'ereki ga nde'i gwa'ya'ga pe: "Terehoi ti emanomo ãa ndepyga," nde'i ga. Ga gwa'ya'ga mbuhuruka tuhẽ reki yvya koty tomano ti ga ãa ndepypava javo. Gwa'ya'ga ga ombuhuruka nhande pyri raikwehe. Ombuhu pa po ti ga pyryva'ea nhande ve a'ero nehẽ. ³³ Tupana'ga e'i nhande ve ãwemimo'ẽharamo: "Pepyry hete pe kiro," ei ga. Nimbojahavi nhande ve a'ero. ³⁴ Nda'ekavi nhande ve pejeaporoãita te'varuhu pe javo. Jesus Cristo'ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ga omano nhande repyga tamombo ãandekote'varuhua javo. Tupana'ga ga mbogwera reki ga mongovo ojipyri yvagi pe tambohete ti ga javo. Cristo'ga nhande repy kiro onhi'ãga Tupana'ga pe a'ero. ³⁵ Cristo'ga nhande arõhetei nhande rerekovo jipi. Nimombikavi Cristo'ga remiarõa. Hahyrame nhande ve ga nhande arõ. Hekoteherame nhandepy'a ga nhande arõ. Ña ndekote'varuhurame nhande ve Cristo'ga nhande arõ. Ty'ara nhande jukaheterame ga nhande arõ. Nhande herekoe'ymame mbatera ga nhande arõ. Nhande manoãwerĩrame ga nhande arõ. Ña nhande jukarame ga nhande arõ. Nimombikavi tuhẽ Jesus'ga remiarõa. ³⁶ Aherembikwatijara omombe'u no. Omombe'u ahenhi'ãga Tupana'ga pe hako.

"Ore ndereheva'ero ãwaramo

ãa ore juka pota jipi," ei ahe.

"Ore ko ovelhas ja ãa pe

ãa ore jukapotarame," ei ahe ikwatija hako.

³⁷ Nhanembovy'are'ỹva'ea nhaporemo ndikwahyi nhande rehe. Xanhimomirana nhande jupe. A'ereki Cristo'ga nhande mbopopoaka nhanenhimomirana rehe. Ga nhande arõ hete. A'ero koji'i nhande roryroryhetero nhandejikoga ga rehe. ³⁸ A'e hete ji: Nimombikavi Tupana'ga remiarõa. Nhanemanoa nomombigi garemiarõa nhande rehe. Nhanemano'e'yma na jitehe nomombigi. Yvagipeve'ãga nomombigi nhanearõa. Ñanduvihava'ãga nomombigi no. Ipoakave'ãga nomombigi. Aãwamova'ea nomombigi. Aerẽva'ea na jitehe nomombigi. ³⁹ Yvateuhuva'ea nomombigi nhanearõa. Yvyvotaruhupeva'ea nomombigi no. Tupana'ga rembiapoã nhaporemo nomombigi nhanearõa. A'ereki Tupana'ga nianearombigaãwami tuhẽ. Nhandejikogame Jesus Cristo'ga rehe nhandepojy kaharete'ga rehe ga okwahavuka Tupana'ga remiarõa nhande ve.

Tupana'ga remimo'ẽhara'ãga israelitas'ãga

9 ¹ Cristo'gareheva'ero ji nhimombe'ukatui kiro pe me. Ji nanhi'mbei. Tupana'ga ra'uva okwahavuka ji ve jiyvyteri pe nhi'mbee'yma no. ² Jivy'are'ỹhetea ji imombe'ukatui kiro pe me. A'ereki ji ndavy'ari hete jire'yja'ãga ndehe judeus'ãga ndehe ãa jikoge'ymame Cristo'ga rehe. Ndopigi jirekovevehua ãa ndehe a'ero. ³ A'ereki ji apota hete ãajikoga Cristo'ga rehe. Ahepy pota ji ãa novĩa. Po jire'yja'ãga jikogi Cristo'ga rehe Cristo'ga pohira ãwaramo ji hugwi hamo, a'ero po ji ipotari Cristo'ga pohira ji hugwi hamo, a'e po ji novĩa. A'ereki ji apotarahivuhu ãajikoga ga rehe. ⁴ Ga ko Tupana'ga remimo'ẽharamo israelitas'ãga. Ymya Tupana'ga ei ãanamonha'ea pe: "Jira'yramo ko pe ndekoi," ei ga. Gwepiuka ga gwuvihavuhuhetea ahe ve no. "Nahanahã po ti ji rekoi pe nderekokatua'vo nehẽ," ei ga ãanamonha'ea pe. Tupana'ga

okwatijaruka onhi'iga Moisés'va'ea pe terembo'e ti ġa javo. Okwahavuka ga ġanamonhava'ea pe nahā ti ji mbohete javo. Tupana'ga e'i ahe ve no: "Nahanahā po ti ji imombyryvi pe me nehē," ei ga ahe ve. ⁵Israelitas'ġa nemboyppya ko Abraōva'ea, Isaqueva'ea, Israelva'ea no. Cristo'ga ko o'a yvy'a koty israelitaramo no raikwehe. Gaha ko nhandervihavuhuhete'ga Tupanamo. Timbohete ti ga avuirama a'ero. Na tuhē.

⁶Israelitas'ġa ndokoi reki Cristo'ga rehe. Emo ji nda'ei: "Tupana'ga opirīa o'eagwera o'erame ahe ve hako tamo'ē ti ġa jijive javo hako." Ji nda'ei a'ea. A'ereki israelitas'ġa nhaporemō rūi Tupana'ga omo'ē ojive. ⁷Ga nomongopavukari Abraōva'ea rymymino'ġa gwa'yramo no. Tupana'ga e'i Abraōva'ea pe: "Ndera'yra'ga rymymino'ġa pe jate Isaque'ga rymymino'ġa pe jate po ti ji ei ndera'yra'ġa nehē," ei ga ahe ve. ⁸Abraōva'ea rymymino'ġa nhaporemō rūi ko Tupana'ga ra'yra'ġa a'ero. A'ereki Tupana'ga nomo'embavi ġa ojive javo ġa pe. Tupana'ga erame jate ġa pe ġa mo'eamo a'ero gara'yramo ġa ndekoi. ⁹Nahā Tupana'ga e'i Abraōva'ea pe a'ero ahera'yrava'ea mombe'gwovo hako.

"Ambota'yruka po ti ji nde ve nerembirekohēa Sarahēa nehē," ei Tupana'ga.

"Irūa kwara rupi po ti Sarahēa gwa'yra'ga mbo'ari a'ero nehē ji jivyrame nehē," ei ga Abraōva'ea pe hako.

¹⁰Na jitehe Tupana'ga ei Rebecava'ea pe no nahā po ti penda'yra'ġa nehē javo. Ahera'yrava'ea memei ko nhaneramonhava'ea ra'yrava'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea novīa. Emo nahā hako. Isaqueva'ea ojay'ro ġwembirekova'ea pe Rebecava'ea pe. Ojopohe Rebecava'ea ra'yrava'ea dois. Ojopoheva'ea arame Esaūva'ea o'arypy. Kirē ahapoheva'ea Jacóva'ea ari no. ¹¹⁻¹²Igwete Tupana'ga ejipei Rebecava'ea pe ahera'yrava'ea mombe'gwovo. Ojopoheva'ea mbo'are'y-mame Tupana'ga ei: "O'arypyve'ga po ti oko tehe oirū'ga pyri nehē – kiroki ga aerē o'a," ei Tupana'ga. Tupana'ga e'i jipe aerēva'ea pe Jacóva'ea pe, ga rehe po ti ji rekoi nehē javo. Ġwemimbotarimova'ea rehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve. A'ereki ga erame ahe ndojogwero'ari ve. Nurā ahe ndokokatui ve. Ndo-kote'varuhui ve ahe no. A'ereki ahe ndojogwero'ari ve. Jacóva'ea rekokaturo ġwaramo rūi reki Tupana'ga ei ahe ve a'ero. Ġwemimbotarimo tehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve. ¹³Nahā ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo:

"Ako ji Jacóva'ea rehe," ei ga.

'Esaūva'ea rehe a'e te ji ndakoi,' ei Tupana'ga," e'i ikwatijara imombe'gwovo.

¹⁴E'i tehe po ġa Tupana'ga pe a'ero: "Ndapyryvi Tupana'ga," e tehe po ġa. "A'ereki jara'ġa ndehe ga ndokoi. Jara'ġa ndehe ga oko," e po ġa. Nde'i po ġa a'ea Tupana'ga pe hamo. ¹⁵A'ereki Tupana'ga e'i Moisés'va'ea pe hako:

"Ji ġa porogwetyopotarame po ti ji ġa porogwetygi nehē," ei ga hako.

¹⁶Nahā a'ero. Nhaneremimbotarimo rūi Tupana'ga nhande porogwetygi. Nhande rekokaturo ġwaramo rūi Tupana'ga nhande porogwetygi. Ġwemimbotarimo jate ga nhande porogwetygi. ¹⁷A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Tupana'ga e'i Faraóva'ea pe hako:

"Oromongouka ji nde ġanduvihavuhuro

terekwahavuka ti ojipe'ġa pe jipopoakara," ei ga.

"Tajikwahavuka ti ġa pe ġagwyri pe nhaporemō," ei Tupana'ga Faraóva'ea pe.

Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igã hako. ¹⁸Nahã a'ero. Tupana'ga ãa porogwetypotaramẽ ãa porogwety. Ipotaramẽ ãa'angare'yma a'ero ga noan-garukari tuhẽ ãa ãwemimbotarimo okovo ãwaramo.

¹⁹Pe'ji tehe po pe ji ve a'ero: "Po ore noreangari a'ero maraname po Tupa-na'ga euhui ore ve naerũ? Maraname ga ei: 'Peko te'varuhu pe peanga-re'yma'?" pe'ji po pe ji ve. "A'ereki ga tuhẽ oko ãwemimbotarimo ore angaru-kare'yma. A'ereki ahe nomovahi Tupana'ga remimbotarimova'ea." Pe'ji tehe po pe ji ve, a'e ji. ²⁰Ahe nonhi'igayvari tuhẽ Tupana'ga yvyakotyva'ero, a'e ji. Aherembiapoa nde'i ahe ve: "Maraname nde ji apouhui na?" Aherembiapoa po nde'i a'ea. ²¹Kiroki ga oapo nhaetĩtũjuga – ãwemimbotarimo tehe ga oapo a. Opyhy po ga tujuga ru'uma japovo. Jara japorame po ga ei: "Koa po ti ji a'apo katu nehẽ. Pyryheteve'ea po ti ji a'apo nehẽ," e po ga. Igwete po ga ei no: "Kirẽva'ea po ti ji a'apo jate hembyruera pyvõ. A'ea po ti ji apo'ru jipi," e po ga. ãwemimbotarimo tehe ga japo'i a'ero.

²²Ga javijitehe nhandeapohara'ga reko'i Tupana'ga reko'i yvyakotyve'ãa nde-rekovo. Okwahavuka pota ga onhimboahiva okote'varuhuve'ãa pe. Okwaha-vuka pota ga opopoakara ãa pe no. Ga nonhimbaekwahivi ve okote'varuhuve'-ãa ndehe – kirosi ãa Tupana'ga monhimboahi ojive. A'ea ko hahyheteaãgwama ãa pe. ²³Okwahavuka pota ga gwuvihavuhuhetea nhande ve. Tupana'ga nhande porogwety. Igwete ga nhande mombyryvi togwereko ti ãa jiruviha-vuhuhetea ji pavẽi javo. ²⁴Nhande tuhẽ ga nhande mo'ẽ ãahã po ti jireheve'ãa javo. Judeus'ãa pe jate rũi ga ei. Judeus'ãarũive'ãa pe ga ei no ãa mo'eamo ojive. Nahã ga nhande mo'emo'ei judeus'ãa hugwi judeus'ãarũive'ãa hugwi no. ²⁵Oséiasva'ea okwatija Tupana'ga nhi'igã a'ea rehe hako. Nahã Tupana'ga ei:

"Kiroki ãa aãwamo jireheve'ãa rũi

– ãa pe po ti ji ei aerẽ gwe nehẽ jireheve'ãa," ei ga.

"Kiroki ãa aãwamo nhiremiarõhara'ãa rũi

– ãa pe po ti ji ei aerẽ gwe nehẽ nhiremiarõhara'ãa," ei ga.

²⁶Oséiasva'ea okwatijara'ja Tupana'ga nhi'igã mombe'gwovo. Nahã Tupana'ga ei:

"A'e ypy ji ãa pe:

'Pe ko jireheve'ãa rũi'," ei Tupana'ga.

"Perope ji a'e poa ãa pe

– pevo jitehe po ti ji ei ãa pe nehẽ:

'Pe ko jira'yramo peko kiro.

A'ereki jihi ahe mongo jitekovo'," ei Tupana'ga ãa pe.

Nahã Oséiasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'igã ikwatija hako.

²⁷Isaíasva'ea okwatija israelitas'ãa mombe'gwovo no. Nahã ahe ei hako:

"He'yjuhu po ti israelitas'ãa onhimongyavo nehẽ novĩa.

Y'ytiãa hay'iuhuva'ea javijitehe po ti ãa ndetauhuro nehẽ novĩa," ei ahe.

"Emo ãanembyruera'ãa jate po ti ga nomomanoukari nehẽ," ei

Isaíasva'ea.

²⁸A'ereki Tupana'ga e'i: "Kotihĩ po ti ji epavi he'yjuhuve'ãa ndeaporoãita pe yvyakotyve'ãa ndeaporoãita pe nehẽ," ei ga," ei ahe.

²⁹A'ea pe Isaíasva'ea e'i nhoãwenonde ikwatija no.

"Ymya Tupana'ga ipopoakaheteve'ga aheryjuhua mombapavukari cidade de Sodoma pe cidade de Gomorra pe no hako," ei ahe.

“Po ga nombokupyri'i'i ahe nhaneremboypyro hamo,
a'ero po nhande papakatukatui ahe javijitehe no,” ei Isaíasva'ea hako.

Israelitas'ğa nonhimombyryvi reki

³⁰ Nahã ji ei a'ero. Judeus'ğarũive'ğa nde'i ojohupe: “Marã po ti nhande nhi-mombyryvi nehẽ?” nde'i ға. Tupana'ga reki omombyry ға. A'ereki ға ojiko ga rehe. ³¹ Israelitas'ğa ki a'e te nahã e'i tehe ojohupe: “Marã po ti nhande rekoi nhanenhimombyryva nehẽ?” ei ға. “Nahã ti nhande xako. Tihendu katu ti nhanembo'ea, a'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: ‘Pepyry hete pe.’” E'i-teheuhu ko ға. ³² A'ereki ға e'i: “Nhande tuhẽ po ti xanhimombyry nehẽ.” Ґa ndojikogi Cristo'ga rehe. Cristo'ga e'i ға pe: “Pejiko ti ji rehe.” A'ero ға nhi-mboahivi ga pe ojikopotare'yma ғwaramo ga rehe. Itauhua ko ahe mbo'a ahe noға ahe monhimboahiva. Ita javijitehe ko Cristo'ga judeus'ğa monhimboahivuhui ға monhimonha'ngavo. ³³ Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga Cristo'ga mombe'urame ita javijitehe ko ga javo. A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo:

“Pehendu katu ti nhinhi'iga.

Onga apohara'ga omondo ita inoға.

A'ea reki ға mbo'a ға noға ға monhimboahiva ға mbopoyjayjare'yma ға mongovo,’ ei ga.

‘Na jitehe ji ga mondoid cidade de Sião pe ga noға judeus'ğa pyteri pe.

Ita javijitehe ga ға monhimboahivuhui ға monhimonha'ngavo ға mbopoyjayjare'yma,’ ei ga.

‘Emo ojikogame ga rehe po ti ға ndipoyjayjare'ymuhui nehẽ,’ ei ga,” e'i ikwatijara.

A'ereki ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga Cristo'ga mombe'urame ga ko ita javijitehe javo.

10 ¹ Nhiirũ, anhi'i hete ji Tupana'ga pe jire'yja'ğa ndepyga judeus'ğa ndepyga tojiko ti ға Cristo'ga rehe javo. A'ereki ji apota hete ғajikoga ga rehe. ² A'e ji ға mombe'gwovo: Oko hete ға Tupana'ga rehe xako ti garemi-mbotarimova'ea rupi javo novia. Emo ға ndokokwahavi reki garemi-mbotarimova'ea rupi. ³ Ґa ndokoi Tupana'ga remimombyryva rupi. Igwete ға etehei: “Xanhimombyry nhande,” ei ға. “Xako nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve: ‘Pepyry hete pe,’ e po ti ga nhande ve nehẽ,” e'i tehe ға. A'ea ға e'i tehe okoe'yma Tupana'ga remimombyryva rupi. ⁴ Cristo'ga jate ғwendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nhande nihendukatupavi a'ea nhanenhimombyryve'yma. Nurã nhande jikogi Cristo'ga rehe Tupana'ga te'i pepyry pe javo nhande ve.

Ojiko pa po ға Cristo'ga rehe hamo

⁵ Ymya Moisésva'ea ikwatijari ға mombe'gwovo hako – kiroki ға e'i: “Po nhande hendukatui Tupana'ga remimbo'ea, a'ero po ti nhande pyryvamo nehẽ.” Kiroki ға e'i a'ea – ға pe Moisésva'ea ei:

“A'ea rendukatupava po ti ға mombyryvi a'ero nehẽ,” ei Moisésva'ea.

⁶ Jara'ға pe ki a'e te ahe e'i ikwatija ға mombe'gwovo no – kiroki ға e'i: “Nhande jikogame Tupana'ga rehe po ti ga nhande mombyryvi nehẽ.” Ґa pe Moisésva'ea ei:

“Te'iyme ti ġa oyvyteri pe:

“Tojiupi ti ġa yvagi pe'.”

Cristo'ga mbojyva pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ġa a'ea javo. A'ereki Cristo'ga uripe raikwehe tamombyry ġa javo. ⁷Igwete Moisésva'ea ei no:

“Te'iyme ti ġa no:

“Toho po ti ġa omanove'ġa gwyri pe'.”

Cristo'ga mbogwerava pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ġa a'ea javo. A'ereki Cristo'ga okweravipe reki omanoa hugwi raikwehe. ⁸Moisésva'ea e'i a'ero:

“Pekwaha pe Tupana'ga nhi'iġa,” ei ahe.

“A'ereki nonhimimi pe me a.

Penhi'i pe a'ea rehe.

Pejapyaka pe a'ea rehe Tupana'ga nhi'iġa rehe,” ei ahe ikwatija hako.

A'ea ore imombe'ui pe me no tapejiko ti ga rehe javo. ⁹Penhimombe'u ti jara'ġa pe Jesus'ga ko jipojykaharete'ga javo, oro'e ore pe me. Perovia hete ti pejiy'a pe Jesus'ga kwerava Tupana'ga ombogwera ga gamanoa hugwi javo. Heroviaheterame a'ea po ti Tupana'ga pe mondoukari ojipyri yvagi pe aerē nehē. ¹⁰A'ereki heroviaheterame nhandepy'a pe nhande xajiko Jesus'ga rehe. Nhande jikogame ga rehe ga ko jipojykaharete'ga javo, a'ero Tupana'ga ei nhande ve pepyry hete pe javo. A'ero po ti ga nhande mondoukari ojipyri nehē. ¹¹Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Kiroki ġa ojiko ga rehe

– ġa po ti ndipoyjayjare'ymuhūi nehē,” e'i.

¹²Yvyakotyve'ġa pe nhaporemō i'ei. A'ereki ġa ojo'ja hete Tupana'ga pe judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa pavēi. A'ereki Jesus Cristo'ga ko judeus'ġa pojkaharete'ga. Ga jitehe ko judeus'ġarūive'ġa pojkaharete'ga no. Ga omombyry hete ġa pe nhaporemō ġa jikogame ga rehe ore poko javo. ¹³A'ereki ikwatijara e'i no:

“Kiroki ġa ojiko nhandepojykaharete'ga rehe ore poko javo

– ġa mondouka po ti ga yvagi pe ojipyri nehē,” e'i.

¹⁴Emo ojikoge'ymame ga rehe po ġa nde'i ore poko javo ga pe. Ganhi'iġa renduve'ymame po ġa ndojikogi ga rehe. Ga mombe'ue'ymame ġa pe po ġa nohenduvi ganhi'iġa. ¹⁵Tupana'ga ġa mondoe'ymame ga mombe'uuka ġa pe po ġa nomombe'ui ga ġa pe a'ero. Emo Tupana'ga ġa mondouka tuhē reki ga mombe'gwovouka ġa pe. Igwete ikwatijara e'i no:

“Pyry hete tuhē ġa ndurame imombe'gwovo pyryva'ea nhande ve,” e'i hako.

¹⁶Emo imombe'urame ġa pe ġa nhaporemō rūi ġwendu katu Tupana'ga remimombe'upyryva. Nanongara pe Isaíasva'ea ei Tupana'ga pe hako:

“Ga nohendukatui reki ore imombe'urame ġa pe,” ei ahe

opojykaharete'ga pe hako.

¹⁷Nahā a'ero. Hendukaturame jate Cristo'ga mombe'ua nhande jikogi ga rehe.

¹⁸“Oro israelitas'ġa, nohenduvi ġa pyryva'ea mombe'ua naerū?” e'i po ġa ji ve. Ġwendu tuhē reki ġa. A'ereki ikwatijara e'i:

“Yvyakotyve'ġa nhaporemō ġwendu ġanhi'iġa.

A'ereki ġagwyri pe nhaporemō ġa oho imombe'gwovo pyryva'ea,” e'i ikwatijara hako.

¹⁹“Israelitas'ġa ndokwahavi naerū?” e po ġa. Okwaha tuhē ġa. Moisésva'ea ppy omombe'u a'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'urame ikwatija hako. Tupana'ga e'i israelitas'ġa pe:

“Pe’ji tehe pe israelitas’garũive’ga pe:

‘Ga ko Tupana’gareheve’ga rui.

‘Ga ndokwahavihu,’ pe’ji tehe pe israelitas’garũive’ga pe,” ei Tupana’ga.

“Ga pe jitehe po ti ji imombyryvi nehẽ.

Nahã po ti ji pe monhimyrõĩ israelitas’garũive’ga ndehe nehẽ.

Igwete po ti ji pe monhimboahivi nehẽ no,” ei Tupana’ga israelitas’ga pe.

Moisés’va’ea okwatija Tupana’ga nhi’i’ga ino’ga hako.

²⁰Isaías’va’ea koji’i ndopojihuvi imombe’gwovo Tupana’ga nhi’i’ga. Tupana’ga e’i israelitas’garũive’ga mombe’gwovo:

“Ymya ga ndajikwahapotari.

Aḡwamo ki a’e te ga ji kwahavi,” ei ga.

“Ymya ga nde’i: ‘Pemombe’u ti Tupana’ga ore ve.’

Aḡwamo ki a’e te ji anhimboukwaha ga pe,” ei Tupana’ga
israelitas’garũive’ga mombe’gwovo.

Isaías’va’ea omombe’u a’ea Tupana’ga nhi’i’ga ikwatija hako.

²¹Emo ahe omombe’u israelitas’ga no imombe’urame Tupana’ga nhi’i’ga. Tupana’ga e’i hako:

“A’e’e ji ga pe jipi novĩ:

‘Pejiko ti ji rehe,’” ei ga.

“Emo ga nanhi rendupotari.

Ga noangarihu ojikoge’yma ji rehe,” ei Tupana’ga israelitas’ga
mombe’gwovo.

Isaías’va’ea okwatija a’ea Tupana’ga nhi’i’ga hako.

Tupana’ga ndopohiri israelitas’ga hugwi

11 ¹E’i po ga ji ve a’ero: “Tupana’ga opohi hete ojiheve’ga hugwi israelitas’ga hugwi naerũ ga jikopotare’ymame ga rehe?” e’i tehe po ga ji ve. Ga ndopohihetei reki ga hugwi, a’e ji. Jihi ko israelitaramo ako. Abraão’va’ea ko nhiremboypya. Ji ko Benjamim’va’ea rymyminoro ako no. ²Tupana’ga ndopohiri tuhẽ ojiheve’ga hugwi. Ġahã ga jypya omo’emo’ẽ ojive.

Pekwaha tuhẽ pe Tupana’ga rembikwatijarukara – kiroki omombe’u Elias’va’ea. A’ereki Elias’va’ea e’i hete Tupana’ga pe israelitas’ga mombe’gwovo hako.

³“Ojuka pa ga nenhi’i’ga mombe’uharava’ea,” ei ahe Tupana’ga pe.

“Omombo ga ikwava’ẽhava no

– perope ore orokwava’ẽguka mbiara jukapyra nde ve jipi.

Ji tehe reki ako ndereheva’ero.

Kiro po ti ga ji jukapotari nehẽ no,” ei ahe Tupana’ga pe hako.

⁴Igwete Tupana’ga ei Elias’va’ea pe hako:

“Nde tehe rui reki ereko,” ei ga.

“Sete milve’ga akwaimbae’ga ji areko jijiheva’ero.

Ga nombohetei Baal ra’angava,” ei Tupana’ga ahe ve hako.

⁵Na jitehe tuhẽ Tupana’ga judeus’ga nembyruera’ga nderekoi ojiheva’ero aḡwamo. Tupana’ga omo’emo’ẽ ga ojive. A’ereki ga omombyry pota ga pe.

⁶Ga ndekokaturu ḡwaramo rui Tupana’ga ga mo’ei. Ġwemimombyrypotaro ḡwaramo ga ga mo’ei ojive. A’ereki ga omombyry pota tehe ga pe. Po ga ndekokaturu ḡwaramo ga ga mo’ei ojive hamo, a’ero po ga nomombyrytehei ga pe hamo. Omombyry tehe tuhẽ reki ga ga pe ga mo’eamo ojive.

⁷A'ero ji ei: Israelitas'ga opota omombyryva novia. Tupana'ga ki a'e te nomombyrypavi ga. Ġwemimo'ehara'ga jate ga ga mombyry. Jara'ga reki hendupotare'y-mame Tupana'ga nhi'i'ga ga nohendukatuukari ga pe a'ero. ⁸Ikwatijara e'i no:

“Tupana'ga noangarukari ġandeaporoġita

tokwahavyme ti ga javo.

Henduvame ganhi'i'ga

ga nohendukatui a'ero.

Aġwamo vehevi ga ndokwahavihu,” e'i ikwatijara israelitas'ga

mombe'gwovo hako.

⁹Tupana'ga ombuhuruka israelitas'ga pe onhi'i'ga pyryva'ea nahanahā ti ga toko katu javo hako. A'ea rehe ga ndoryndorytehero kiro ti nhande nhi-mombyryvi nehē javo tehe. Emo ganhi'i'ga omombe'u reki ġandekote'varuhua ga mbotegweteavo. Nurā Daviva'ea ikwatijari ga mombe'gwovo hako.

“Tupana'ga nhi'i'ga ti tombotegwete ga,” ei ahe.

“Tombohahy ti ga ga pe nehē

ġandekote'varuhuro ġwaramo,” ei ahe.

¹⁰ “Tokwahavyme tuhē ti ga onhimombyryva

ojikoge'yma Tupana'ga rehe,” ei ahe.

“Tipiro'ya'javyme ti ga ġwembikwahave'yma hugwi,” ei Daviva'ea ikwatija hako.

¹¹ Judeus'ga ndojikopavi Cristo'ga rehe aġwamo a'ero. E'i tehe po ga ji ve a'ero: “Ndojikogi ga kiro Tupana'ga rehe toho ti ga hahyva'ea ruvihava pype nehē naerū?” e'i tehe po ga. Ji nda'ei a'ea, a'e ji pe me. Judeus'ga ndekote'-varuhuro ġwaramo judeus'ġarūive'ga jikogi ga rehe judeus'ga ti tonhimyrō ga ndehe a'ero nehē. Judeus'ga po ti e'i a'ero nehē: “Judeus'ġarūive'ga jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga omombyry ga pe. Xajiko pa ti Cristo'ga rehe no tomombyry ti ga nhande ve ga javijitehe nehē no,” e po ti ga nehē. ¹² Judeus'-ga ndekote'varuhuro ġwaramo Tupana'ga omombyry hete jara'ga pe. A'reki judeus'ga jikoge'yma ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga omombyry hete judeus'ġarūive'ga pe. Po Tupana'ga imombyryvi judeus'ġarūive'ga pe judeus'ga jikoge'yma ġwaramo Cristo'ga rehe, koji'i tehe po ti Tupana'ga imombyryhetei ga pe nehē judeus'ga jikopava ġwaramo Cristo'ga rehe nehē no.

Tupana'ga omombyry judeus'ġarūive'ga pe

¹³ A'e ji kiro judeus'ġarūive'ga pe. A'reki Tupana'ga ji mongouka Jesus Cristo'ga moirūharamo. A'ero Cristo'ga ei ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo judeus'-ġarūive'ga pe,” ei ga. Pyry hete ji ve a'ero ji ga mombe'ui pe me. ¹⁴ Tamonhimyrō po ti ji pe ndehe jire'yja'ga judeus'ga. A'ero po ti jararamo ga jikogi Cristo'ga rehe nehē no. ¹⁵ Opoahirame judeus'ga hugwi Tupana'ga jirekokatuukari judeus'ġarūive'ga pe. Aerē Tupana'ga jirekokatuukarirē judeus'ga pe po ti kaitu pyryheteramo vvyakotyve'ga pe nhaporemō nehē!

¹⁶ Pāo japorame nahā judeus'ga ndekoi jipi. Ġa ġweno'ē ypy xunhiva'ea hu'uma hugwi Tupana'ga apoa javo jupe. O'erame a'ea jypyva'ea pe po jara-va'ea hu'uma nhaporemō Tupana'ga apoa no. Oro yva no. Po ga ei Tupana'ga apoa yvapo pe, a'ero po hakā Tupana apoa no. Na jitehe Tupana'ga ei jireheve'ga judeus'ga nemboypya pe hako. Po ga ei jireheve'ga ahe ve, a'ero po ti aherymymino'ga ndekoi Tupana'gareheva'ero nehē no judeus'ga.

¹⁷Tamombe'u katu ti kiro pe me a'ero ojo'java'ea. Gwereco oliveira aheremityma. Gwereco irüa no yva ka'gwyripeva'ea aheremityma rüi. Aheremityma rakã ite'varuhurame nhande ndipotari a'ea hakãvondoga yva hugwi. A'ero po nhande heruri ka'gwyripeva'ea rakã imondovo imbojoapya imohina nhakãvondogipyra rehe a'ea toko hakãte'varuhuva'ea py'rovo javo. A'ero pyry ka'gwyripeva'ea rakã pe oliveira rapoa rerekovo gwaramo. Judeus'ga nemboypya ko oliveira rapoa javijitehe. Aherymymino'ga judeus'ga ko oliveira rakã ja. Kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe – ga ndopotari ga opohia ga hugwi. Pehe reki judeus'garüiva'ero pe ka'gwyripeva'ea rakã ja. Pe jikogame ga rehe Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero judeus'ga py'rovouka. A'ero pyry hete pe me. Ymya Tupana'ga imombyryvi judeus'ga nemboypya pe hako. Ahe ja pe ndekoro gwaramo ga imombyryvi jitehe pe me no. A'ereki pe ahe javijitehe pejiko Tupana'ga rehe a.

¹⁸Judeus'ga jikoge'yname ga rehe Tupana'ga pohiri ga hugwi. Emo judeus'garüiva'ero tapenhimboheteuhui ti a'ea rehe. Tape'jiuhui ti: “Ga hohe'i tehe ko ore pyryvamo. Nurã Tupana'ga opohi ga hugwi imombyryva ore ve.” Tape'jiuhui ti a'ea. A'ereki judeus'ga nemboypya rehe Tupana'ga omombyry pe me. Ndia'ei nhande: Hakã rehe ko pyry yva rapoa pe, ndia'ei nhande. A'ereki yva rapoa rehe ko pyry hakã pe. Na jitehe judeus'ga nemboypya rehe ko pyry pe me. A'ereki Tupana'ga omombyry pe me pe ganemboypya javijitehero gwaramo. A'ereki ahe pyy gwereco Tupana'ga nhi'iga imombe'gwovo pe me. Tape'ea'javuhui ti a'ero: “Ore rehe Tupana'ga omombyry judeus'ga pe.”

¹⁹Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Oliveira nhande tihakãvondo ka'gwyripeva'ea rakã toko ipy'rovo javo. Na jitehe judeus'ga hugwi Tupana'ga pohiri judeus'garüiva'ga toko ga py'rovo javo,” pe'ji po pe. “Ore judeus'garüiva'ero orepyry hete ga hohe a'ero,” pe'ji tehe po pe ji ve. ²⁰⁻²¹Ndapekwahavihi. Tupana'ga opohi tuhẽ ga hugwi ga jikoge'yname ga rehe. A'ero pejikoga gwaramo ga rehe ga pe mongoi ojiheva'ero. Tapenhimbohetehe reki a'ea rehe. Nhande tihakãvondo oliveira hugwi hakã ite'varuhurame. Na jitehe Tupana'ga pohiri judeus'ga hugwi ojiheve'ga hugwi ga te'varuhurame ga jikoge'yname ojihe. Opohi ga ga hugwi. A'ero kaitu po ti ga pohiri pe hugwi no pe jikoge'yma'javame ga rehe nehẽ. Pekyhyji ti gapohira hugwi a'ero. Tapejikoge'ymuhüi ti ga rehe a'ero.

²²Pehepia pe Tupana'ga reaporogita. Ga pyry hete. Emo ga ombohahy ga pe ga jikoge'yname ojihe. Pe me reki ga pyry pe ndekoro gwaramo garemi-mombyryva rupi jipi. Ahaname po ti ga pohiri pe hugwi nehẽ no. ²³Judeus'ga jikoge'yimbgame po ti Tupana'ga ga mongoa'javi ojiheva'ero imombyryva'java ga pe nehẽ no. A'ereki a'ea nonhimimi Tupana'ga pe.

²⁴Nahã a'ero. Nhande tihakãvondo ka'gwyripeva'ea hugwi hakã mondovo imbojoapya ojipea rehe oliveira rehe. A'ero ko pyry ka'gwyripeva'ea rakã pe. Judeus'garüiva'ero ko pe ka'gwyripeva'ea rakã ja. Pejikogame Tupana'ga rehe pyry pe me a'ero. Ymya pe ndapejikogi ga rehe judeus'garüiva'ero gwaramo. Agwamo reki pyry pe me pejikoga gwaramo ga rehe judeus'ga nemboypya javijitehe. A'ero Tupana'ga imombyryvi pe me. Po pe me ga imombyryvi koji'i tehe po ti ga imombyryvi judeus'ga pe nehẽ ga jikogame ga rehe nehẽ. A'ereki judeus'ga ko oliveira rakã ja. Po hakãvondogirẽ oliveira hugwi nhande imodopotara'javi akoja imbojoappota oliveira rehe jitehe a'ea ko nonhimimi.

A'ereki oliveira rakā tuhē nhande timondoa'ja oliveira rehe. Na jitehe judeus'ģa jikogame Tupana'ga rehe po ti nonhimimi tuhē ga pe ga ģa mongoa'javame ojiheva'ero imombyryva'javame ģa pe nehē.

Tupana'ga omombyry ģa pe nhaporemō

²⁵ Nhiirū, tamombe'u mbatera pe me kiro tapekwaha ti javo. Ymya ko nhande ndikwahavi nanongara. Aģwamo reki Tupana'ga ikwahavukari nhande ve. Tamombe'u a'ea kiro pe me tape'ea'javyme ti: "Tupana'ga po ti nomombyryva'javi israelitas'ģa pe nehē. Nhande ve jate ga omombyry kiro." Tapenhimbohetei a'ea javo tehe nehē. Nahā ti ji imombe'ui pe me a'ero. He'y-juhu ko ģa kiro novīa – kiroki ģa noangarihu ojikopotare'yma Cristo'ga rehe novīa. Judeus'ģarūive'ģa ki a'e te ojiko'ģa Cristo'ga rehe kiro. Ogwyri pe nhaporemō po ti ģa ojiko na'ē ga rehe nehē. ²⁶ Nahā po ti israelitas'ģa jikojikogi Cristo'ga rehe nehē no. A'ero po ti Tupana'ga ģa mongopavi ojiheva'ero nehē. Ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i no:

"Nhanembopiro'yhara'ga po ti uhu nehē.

Judeus'ģa cidade hugwi Siāo hugwi po ti ga ruri nehē," e'i.

"A'ero po ti ga imombori Jacóva'ea rymymino'ģa ndekote'varuhua judeus'ģa ndekote'varuhua ģa hugwi nehē," e'i ikwatijara.

²⁷ Igwete i'ei Tupana'ga nhi'ģa mombe'gwovo:

"Imomborame ģandekote'varuhua ģa hugwi po ti ji rekoi ji'ea rupi katu nehē," e'i ikwatijara Tupana'ga nhi'ģa mombe'gwovo.

²⁸ Judeus'ģa ndogwero'viari aģwamo Tupana'ga remimombe'ua Cristo'ga mombe'ua. Nurā Tupana'ga nhimonha'ngai ģa ndehe tambojiko ti judeus'ģarūive'ģa jijihe a'ero javo. A'ea ko pyry reki pe me a'ero. Emo Tupana'ga oko hete judeus'ģa ndehe no. A'ereki ymya ga omo'emo'ē ģanemboypya ojive hako. "Pe po ti jireheva'ero nehē," ei ga ahe ve hako. ²⁹ "Opomo'ē ji jijive. Tamombyry ti ji pe me nehē," ei Tupana'ga hako. O'erame a'ea ga ndogwero-jijyi gweaporoģita. Omo'ē tuhē ga ģa ojive a'ero. Omombyry tuhē ga ģa pe no. ³⁰ Ymya pe napehendukatui Tupana'ga nhi'ģa judeus'ģarūiva'ero. Emo Tupana'ga pe porogwety aģwamo judeus'ģa hendukatue'yma ģwaramo. ³¹ Na jitehe judeus'ģa nohendukatui Tupana'ga nhi'ģa aģwamo. Emo po ti Tupana'ga ģa porogwety nehē no pe porogwetyga ģwaramo. ³² Yvyakotyve'ģa ndekote'varuhupava ģwaramo Tupana'ga nohenduvukari ģa pe onhi'ģa taporogwety ti ji ģa nhaporemō nehē javo.

Timbohete ti Tupana'ga

³³ Tupana'ga pyry hete tuhē imbhua pyryva'ea nhande ve.

Heaporoģita katu hete ga mbatera rehe.

Okwaha pa hete tuhē ga.

Nhande ndikwahavi tuhē Tupana'ga reaporoģita.

"Onhimi hete nhande ve," xa'e nhande jupe.

³⁴ Tupana'ga mombe'uhava e'i no:

"Ndikwahahavi Tupana'ga reaporoģita," e'i.

"Nimoģitahavi ga

nahanahā po nde rekoi hamo jave'yma ga pe," e'i.

³⁵ "Nimondohavi ga pe

tokwepy ti ga jawo,” e’i ikwatijara.

³⁶ A’ereki Tupana’ga oapo pa mbatera.

Ga gwereko katu pa mbatera no.

Gwereko ga mbatera

tanhimbohete ti nhirembiapoahaporemo jawo.

Timbohete ti Tupana’ga avuirama a’ero. Amém.

Penhikwava’ë ti Tupana’ga pe pejikokatuavo

12 ¹Nhiirũ, Tupana’ga nhande porogwety hete. Nurã ji ehetei pe me: Nahã po pe ndekoi a’ero hamo. Penhikwava’ë hete ti Tupana’ga pe pejikokatuavo. A’ero po ti ga nhimohëhetei pe ndehe nehë. Nahã po pe Tupana’ga mbohetei gareheva’ero hamo penhikwava’e’ga ga pe pejikokatuavo hamo. ²Tapembopogwei ti ãa – kiroki ãa oko Tupana’ga remimbotare’yma rehe. Pe’ji ti Tupana’ga pe: “Ore mboheaporo’gitapyahue’ymi ti,” pe’ji ti ga pe. Pendeaporo’gitapyahurame po ti pe ikwahavi pejikovo Tupana’ga remimbotarimova’ea rehe. Gareimbotarimova’ea ko nahã: kiroki pyry hete, kiroki a’ea rehe Tupana’ga onhimohë, kiroki ndogwerekoi a’ea hoheva’ea pyryvamo – a’ea ko Tupana’ga remimbotarimova’ea.

³Tupana’ga omombyry ji ve onhimoirũuka. Nurã ji ei pe me nhaporemo: Tapenhimboheteuhui ti. Pe napenani ti pejeaporo’gita katu pejapyakakatuavo pejihe Tupana’ga pe mbojikoga ãwaramo ojihe.

⁴Tamombe’u ti kiro pe me jira’oa tapekwaha ti ojo’java’ea. Jira’oa ko ojipeji. He’yi reki jira’oareheva’ea onhimongyavo jijurua, jireakwara, jipoa no. Ojoatyatyvi reki jira’oareheva’ea ikarakatuhava. Jiapyakwara pyvõ ji ahendu. Jijurua pyvõ ji nahenduvi. A’ea pyvõ ji nhi’i’gi. Jipoa pyvõ ji ipyhygi. Jira’oa ojipejiva’ea reki. Emo gwereko paravuhu jira’oareheva’ea. Ojoatyatyvi ikarakatuhava a’ero. ⁵Na jitehe jira’oareheva’ea’java’ero ko nhande nhimongyi Cristo’gareheva’ero nhandekovo. Emo nhande nhaporemo ko jira’oa’java’ero ojipejiva’ea’java’ero nhande jikoty’aro ãwaramo Cristo’ga pavëi. A’ero nhande nhaporemo nhande nhomoiruamo. ⁶Ojoatyatyvi reki nhandekarakatuhava. A’ereki ojoatyviva’ea Tupana’ga ombuhuruka nhande ve nhandekarakatuhava ga imombyryvame nhande ve.

Po Tupana’ga nhande mbokarakatuuka imombe’gwovouka onhi’i’ga, timombe’u hete po ti nhande hamo ga nhande mbojikogame ojihe hamo. ⁷Po Tupana’ga nhande mbokarakatuuka ojiheve’ga pokogauka, tipoko po ti nhande ãa a’ero hamo. Po Tupana’ga nhande mbokarakatuuka ãa mbo’eavouka, timbo’e po ti nhande ãa Tupana’ga mombe’ua rehe a’ero hamo. ⁸Po Tupana’ga nhande mbokarakatuuka ãa mbohoryvuka, timbohory po ti nhande ãa a’ero hamo. Po Tupana’ga nhande mbokarakatuuka imoma’eamo mbatera ojipe’ga pe, tima’e’gatu po ti nhande ãa pe a’ero hamo tipoko ti ãa jawo. Po Tupana’ga nhande mbokarakatuuka nhande mongovouka ãanduvihavamo, timondomondo katu po ti nhande ãa a’ero hamo. Po Tupana’ga nhande mbokarakatuuka ãa porogwetygauka, tiporogwety po ti nhande ãa nhanderoryroryvamo a’ero hamo.

⁹Pe’ara tehe rui toarõ ãa. Pearõ hete tuhë ti ãa. Tapekoi ti aherekote’varuhua rehe. Ahepyryva rehe ti peko. ¹⁰Penhoarõarõ hete ti a’ero. A’ereki pe penhomoirũirũ Cristo’gareheva’ero ãwaramo. Penhombohete ti nde ko ji hohe jawo ojohupe. ¹¹Pejirokwa ti mbatera rehe pejivevugwee’yma.

Penhimbatepota ti pepy'a pe. A'ereki nhandepojykaharete'ga remimbotarimo-va'ea rehe pe peko. ¹² Peho po ti pe pejikovo Tupana'ga pyri avuirama nehē. A'ea mboha'uva ġwaramo ti pejoryjory. Penhimomirana ti ġa imbohahyrame pe me. Penhi'ġe'ymi ti Tupana'ga pe. ¹³ Pema'ema'ē ti penhimbatera Cristo'ga-reheve'ġa pe ġa herekoe'ymame. Cristo'gareheve'ġa nduġandurame pejiptyeri pe pembuhuruka ti ġa penhonga pe jipi ġa nderekokatuaavo.

¹⁴ Pearōe'ŷve'ġa imbohahyrame pe me penhi'ī ti Tupana'ga pe tomombyry ti ga ġa pe jawo. Na tuhē ti pemombyryvuka ġa pe ġa imbohahyrame pe me. Tape'euhui ti Tupana'ga pe tombote'varuhu ti ga ġa pe jawo. Tape'euhui ti a'ea ga pe ġa ndehe. ¹⁵ Ojipe'ġa ndoryndoryvame ti pejoryjory ġa pavēi. Ġa jehe'orame ti ġa pavēi pejehe'o no. ¹⁶ Peko ti pejugwehegwehe. Pejihe jate rūi ti peko. Okoteheve'ġa ndehe ti peko ġa pokoga. Tape'euhui ti: "Akwaha pa ji mbatera." A'ea ti tape'euhui pejive.

¹⁷ Ojipe'ga imbote'varuhurame pe me tapembote'varuhui ti ga pe pejiptye'yma ga rehe. Ojipe'ġa epavame: "Nahanahā aherekokatua", nahā ti peko katu a'ero. ¹⁸ Pejirokwa hete ti ojipe'ġa nderekokatupava. ¹⁹ Nhiirū, tapejiptyi ti ojipe'ġa ndehe. Na ti Tupana'ga pe ndepyi ġa ndehe nehē imbohahyavo ġa pe nehē. A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo.

"Jihi po ti ġa ndepy ġa ndehe nehē

– kiroki ġa ombahy ojipe'ġa pe," ei ga.

"Jihi po ti ambohahyuka ġa pe a'ero nehē," ei nhandepojykaharete'ga, ei ikwatijara.

²⁰ Nahā ti peko a'ero ikwatijara hendukatuavo. A'ereki ikwatijara e'i:

"Po ty'ara pearōe'ŷve'ġa jukai

pemondo ti mbatera ġa pe to'u ti ġa jawo.

Po ġa ygweiramo

pemondo ti yhya ġa pe toy'u ġa.

Pe ġa nderekokaturame

po ti ġa ndipoyjayari okote'varuhagwera rehe nehē," e'i ikwatijara hako.

²¹ Ġa ndekote'varuhurame pe me tapekote'varuhui ti ġa pe pejiptye'yma ġa ndehe. Peko katu ti ġa pe a'ero ġandekote'varuhua hugwi ġa mbopohiruka.

Pehendu katu ti penduvihava'ġa

13 ¹ Pe me nhaporemo ji ei: Pehendu katu ti penduvihava'ġa. A'ereki Tupana'ga omongo ġa penduvihavamo. Po Tupana'ga nomongoi nhanderuvihava'ġa nhande ve, a'ero po nianderuvihavi a'ero hamo. ² Penduviha-va'ġa nendukatue'ymame pe napehendukatui Tupana'ga nhi'ġa a'ero. A'ereki gaha omongo ġa penduvihavamo. Penduvihava'ġa nendukatue'ymame po ti pe ikwahavi hahya nehē. ³ Pe ndekokaturame pe ndapekyhyji penduvihava'ġa hugwi. Emo pe ndekote'varuhurame pe pekyhyji ġa hugwi a'ero. Pe kyhyji potare'ymame penduvihava'ġa hugwi peko katu tuhē ti. A'ero po ti ga pe mbohetei nehē. ⁴ A'ereki Tupana'ga omongo ga pe pokogauka. Emo pe ndekote'varuhurame pekyhyji ti ga hugwi a'ero. A'ereki ga okwaha imbohahyavo ahe ve. A'ereki Tupana'ga omongo ga tombahy ti ġa okote'varuhuve'ġa pe jawo. ⁵ Nurā ti pehendu katu penduvihava'ġa a'ero tombahyukaryme ti Tupana'ga nhande ve jawo. Pe pekwaha pejiptyeri pe no. "Po ahe ġwendu katu ġa hamo," pe'e tuhē pe pejiptyeri pe. Nurā ti pehendu katu penduvihava'ġa.

⁶Na jitehe po pe imondoi itambere'ia ġa pe hamo ġa imono'oġukarame. A'ereki Tupana'ga ġa mondouka pe pyri ġa mboporavykyavo tohepia katu ti ġa ġa jawo. ⁷Nurā ti pemondo katu itambere'ia ġa pe ġa imono'oġukarame. Pemondo ti pejeaporoġita imohina penduvihava'ġa ndehe.

Pejogwereko katu ti

⁸Nahā po pe peko hamo: Pemondo pa ti ikwepykava ojipe'ġa pe te'iyme ti ġa pe me a'ero: "Napembuhurihu pe ore ve." Nahā po pe peko hamo no: Peko katu hete ti pejogwehe pejogwerekokatuavo avuirama. Kiroki ġa oko ojipe'ġa ndehe – ġa ko ġwendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. ⁹A'ereki aharemimbo'eagwera e'i:

"Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa.

Tapejukai ti ojipe'ġa," e'i.

"Tapemimuhūi ti ojipe'ġa mbatera.

Tapepotarahivuhui ti ojipe'ġa mbatera," e'i aharemimbo'eagwera.

Aheremimbo'eagwera nhaporemō reki e'i:

"Erenhiarō hete nde.

Na jitehe ti earō hete ejikotyve'ġa," e'i aharemimbo'eagwera
ikwatijara.

¹⁰A'ereki ġa ndehe nhande rekorame nhande nimbote'varuhui ġa pe. Nahā reki nhande hendukatupavi aharemimbo'eagwera a'ero nhande rekorame ġa ndehe.

¹¹Pejirokwa ti a'ea rehe Jesus Cristo'ga jivyhava imboha'uva ġwaramo. A'ereki aġwamo ira'agwe hī gajivyhava. Ymya nhandejikogypyrame Cristo'ga rehe nhande ei: "Kotihī po ti Jesus'ga jivyri nehē." Aġwamo kaitu ira'agwe gajivyhava. Pejirokwa tuhē ti a'ero. Ojivyrāme po ti ga nhande rerohei yvagi pe nehē.

¹²Tamombe'u ti o'java'ea pe me a'ero. Ypytunahiva ko ite'varuhu nhande ve. Ypytuna javijitehe aġwamova'ea ko ite'varuhu. Ko'ema reki ikatu nhande ve. Ko'ema javijitehe po ti ikaturamo aerēva'ea nehē. Cristo'ga jivyrirē po ti ikatuheteramo nehē. Momina ġwerī kiro aġwamova'ea ypytuna'java'ea nhande hugwi. Nurā ti xako te'varuhu pi a'ero. Ko'eġweria ja ko Cristo'ga ojivy ġwerī. Nurā ti xako katu ga'java'ero. ¹³Kojahua rupi ahe oko katu tohepia ti ġa jirekokatua jawo. Kojahuarupive'ġa javijitehe ti xako katu no. Tape'upe'ui ti ahemboheagwyrva'ea kaġwitīga pejeagwyrve'ymamo. Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa. Peakwaha ti. Tapejogwayvaruhui ti. Tapenhimyrōi ti ojipe'ġa ndehe. ¹⁴Penhimongo ti Jesus Cristo'ga ja ga pavēi pejikovo. Tapembopogwei ti pejeaporoġitate'varuhua rehe penhimimbotarimova'ea rehe.

Tape'ete'varuhui ti penhiirū'ġa pe

14 ¹Kiroki ġa ndokwahakatui ve Cristo'ga nhi'ġa ojikogame ga rehe – peko ti ġa ndehe ġa mbuhuruka pejipyteri pe. Emo tapenhi'ġayvari ti ġa. ²A'ereki jara'ġa e'i: "Pyri Tupana'ga pe ahe i'upavame mbatera." Jara'ġa ki a'e te – kiroki ġa ndokwahakatui ve Cristo'ga nhi'ġa – ġahā e'i: "Ndapyryvi Tupana'ga pe ahe i'uuhui mbiara." ³Kiroki ġa o'u pa mbatera – togwerekomemuayme ti ġa jara'ġa ġa mbiara ue'ymame. Mbiara ue'ŷve'ġa na jitehe te'iuhuyme ti jara'ġa pe pe'u paravuhu pe mbatera jawo. A'ereki Tupana'ga e'i

mbatera upave'ga pe: "Ga ko jireheve'ga." ⁴Tape'ei ti ga pe: "Peko te'varuhu pe." A'ereki ga pendeheve'ga rui. Ganduvihava'ga po ti e'i ga pe. Ga ndekokaturame po ti ga ei pepyry pe javo. Ga ndekote'varuhurame po ti ga ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga po ti e'i tuhē ojiheve'ga pe: "Peko katu pe." A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mongo katu ga nderekovo.

⁵Jara'ga e'i: "Kirogwe ko dia huvihavuhua ojipea hohe," ei ga. Jara'ga ki a'e te e'i: "Na rui. Ndojovavyi a," ei ga. Nahā ji ei pe me a'ero. Pehe po pekwha hete pejiyvyteri pe hamo. ⁶Kiroki ga e'i diaruviavuhua pe – ga e'i: "A'ea rupi timbohete Tupana'ga." Kiroki ga o'u mbiara jipi – ga o'u timbohete ti Tupana'ga javo no. A'ereki ga e'i Tupana'ga pe: "Ndepyry hete nde imbu-huruka mbiara ore ve." Kiroki ga ndo'ui mbiara – ga ndo'ui a'ea timbohete Tupana'ga javo. Ojipea i'urame ga ei Tupana'ga pe a'ero: "Ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve." ⁷Nhanemanoe'ymame nhande ndia'ei: Xako ti nhande nhaneremimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame na jitehe nhande ndia'ei a'ea. ⁸Nhanemanoe'ymame nhande ei: Xako ti nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame a'ea jitehe nhande ei. Nhande ko nhandepojykaharete'gareheva'ea a'ero nhanemanoe'ymame nhanemanorame no. ⁹A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi tako ti ji gapojykaharetero javo omanoe'yve'ga pojykaharetero omanove'ga pojykaharetero no.

¹⁰Oro pe mbiara ue'yva'ero, maraname pe euhui penhirū'ga pe Tupana'-gareheve'ga pe peko te'varuhu pe javo? Oro pe no mbatera upava'ero, maraname pe penhiirū'ga nderekomemui naerū? A'ereki Tupana'ga jate okwaha javo a'ea pe. Nhande ve nhaporemo po ti ga e'ie'i nhandeaporoḡita pe nehē. ¹¹A'ereki ikwatijara e'i:

"Tupana'ga e'i:

'Ga naḡanani po ti ji mbohetei nehē

ndepyry hete nde javo.

E'i pa po ti ga ji ve nehē

nde ko Tupanetero javo ji ve nehē,' ei ga.

'A'iti tuhē, a'e ji pe me,' ei Tupana'ga," e'i ikwatijara.

¹²Nhande nhaporemo po ti imombe'ui nhandeaporoḡita Tupana'ga pe a'ero nehē.

Tapembote'varuhui penhiirū'ga

¹³Tape'jia'javuhui ti ojuheupe peko te'varuhu pe javo. Nahā po pe'ji hamo: "Xakote'varuhuyme ti timbote'varuhuyme nhaneirū'ga nehē," pe'ji po pe hamo. ¹⁴Mbatera nhaporemo pyry reki. Pyry nhande i'ui mbiara a'ero. A'ea tuhē Jesus'ga okwahavuka hete ji ve okovo ji pavēi. Po ojipe'ga japyakai mbiara rehe ite'varuhu ahe i'ui javo novia, a'ero po ga pe ite'varuhu tuhē ga i'urame. ¹⁵Po ti ga hepiagi pe i'urame ḡwia, a'ero po ti ḡapy'a rekotehei pe ndehe nehē. Po ti pe ḡapy'a mongotehei i'gwovo ḡwaramo, a'ero po ti pe ndaperekokatui ga okoe'yma ga ndehe. Tapembote'varuhui ti nanongara'ga a'ero mbiara gwove'y ga pyri. A'ereki Cristo'ga omano ga ndepyga. ¹⁶Pe'ji po pe pejuhe: "Nahanahā xako. A'ereki a'ea ko pyry nhande ve," pe'ji po pe novia. Emo ojipe'ga erame ite'varuhu nanongara pe, a'ea rehe ti tapekoi a'ero te'ite'varuhuyme ti ga javo. ¹⁷Tupana'gareheva'ero nhande ndia'ei: "Ḡwi-ḡwia ti ti'uyme. Ḡwia ti ti'u." Ndia'ei ko nhande nanongara pe. "Xako katu ti.

Xajogwereko katu ti no,” xa’e nhande. “Tianderoryrory ti. A’ereki Tupana’ga ra’uva nhande mbohory jipi,” xa’e nhande. ¹⁸Nahã nhande rekorame Cristo’ga remimbotarimova’ea rehe Tupana’ga nhimohemi nhande rehe. Ojipe’ga e’i nhande ve no: “Pepyry hete pe pejikokatuavo.”

¹⁹Nurã ti xajirokwa nhandejogwerekokatuavo nhanenhombojikheteavo Cristo’ga rehe nehẽ. ²⁰Pyry nhande i’upavi mbatera novĩa. Emo ite’varuhu nhande mbatera ui ġa pyri – kiroki ġa e’i: “Ite’varuhu ahe i’urame ġwihã.” I’urame po nhande ġa mbote’varuhui a’ero. Tapembote’varuhui ti nanongara’-ġa Tupana’gareheve’ġa a’ero ġwia ue’yma ġa pyri. ²¹Kiro pyry nhande ndi’ui mbiara nanongara’ġa pyri a’ero. Pyry nhande ndi’ui vinho ġa pyri ġa erame ite’varuhu jupe. Ojipea pe ġa erame ite’varuhu jupe no pyry nhande pohiri jugwi nhande rekorame ġa pyri timbote’varuhuyume ti nhaneirũ’ġa javo.

²²Penembiroviara ti tapemombe’uuhui ojipe’ga pe a’ero. Pekwaha ti a’ea Tupana’ga pavẽi jate. Pe’ji po pe: “Pyry po ti ji rekoï nahanahã nehẽ,” pe’ji po pe. Nahã pejikorame po pe ndoryvamo a’ero peji’ee’ymame pejiyvyteri pe nehẽ: “Ndapyryvi reki nahã ji rekorame.” ²³Po ġa e’i: “Mara’ngu po pyryvamo ji mbiara i’ui?” Nanongara’ġa i’urame Tupana’ga e’i ite’varuhu ġa pe. A’ereki ġa nde’i: “Ajiko ji Jesus’ga rehe. Nurã ko pyry ji i’ui.” A’ea ġa nde’i. Oko te’varuhu reki ġa a’ero o’ee’ymame: “Pyry ji rekoï nahã Cristo’gareheva’ero.”

Timbohory ti ojipe’ga

15 ¹Nhandejikokaturame Cristo’ga rehe tipoko po nhande jara’ġa hamo – kiroki ġa ndokwahakatui ve ojikoga Cristo’ga rehe. Xakoyme ti nhande nhanderemimbotarimova’ea rehe jate nhanenhimbohoryva. ²Nhaneirũ’ġa po nhande ġa mbohory hamo tapyry ti ġa pe javo. A’ero po ti ġa jikokatui Cristo’ga rehe nehẽ no. ³A’ereki Cristo’ga vehevi nonhimbohoryvi no. Ikwatijara omombe’u Cristo’ga ga nhi’i’ġame Tupana’ga pe. “Ġa ete’varuhurame nde ve ġandekote’varuhua ji kwai,’ ei ga,” e’i ikwatijara. ⁴Tupana’ga okwatijarukaruka ahe ve hako penembikwatijara nhaporemo ti tombo’embo’e aerẽve’ġa javo hako. Aherembikwatijara nhande mbo’embo’e a’ero nhande monhimomiranama. A’ea nhande mbo’e nhande mbohoryva no. A’ero nhande ei: A’iti tuhẽ po ti pyryvamo nhande ve nehẽ.

⁵Tupana’ga tuhẽ nhande monhimomirana jipi. Gaha nhande mbohory no. Tombojo’jajo’ja ti ga pendeaporoġita a’ero pe mbojogwerekokatuavo Jesus Cristo’ga rupi pe horame. ⁶Pejikoty’aro ġwaramo po ti pe Tupana’ga mbohetei a’ero nehẽ nhandepojykaharete’ga ruva’ga Jesus Cristo’ga ruva’ga.

Judeus’ġarũive’ġa ombohete Tupana’ga

⁷Peko hete ti ojogwehe. A’ereki Cristo’ga oko hete pe ndehe. Pe ndekorame ojogwehe po ti ojipe’ga ei nehẽ: “Tupana’ga ko pyry hete. A’ereki gareheve’-ġa oko hete ojogwehe,” e po ti ġa Tupana’ga mboheteavo nehẽ. ⁸Kiro ji ei pe me: Cristo’ga uhu yvya koty imombyryva judeus’ġa pe raikwehe. A’ereki Tupana’ga e’i judeus’ġa namonhava’ea pe hako: “Tamondo ti Cristo’ga pe pyri tomombyry ti ga pe me javo,” ei Tupana’ga hako. Nurã Cristo’ga ruri a’ero tanhi’ipo’ru ti Tupana’ga javo. Igwete ga ei: “A’ero po ti ġa ei nehẽ: ‘Tupana’ga nopiriani ġwembi’ea jipi,’ e po ti ġa nehẽ,” ei Cristo’ga raikwehe. ⁹Cristo’ga uhu imombyryva judeus’ġa pe judeus’ġarũive’ġa ti tombohete Tupana’ga javo

no. “Tombohete ti ġa ga oporogwetyga rehe,” ei ga. Aherembikwatijara e'i no. A'ereki omombe'u Cristo'ga nhi'īga Tupana'ga pe hako.

“Judeus'ġarūive'ġa pyteri pe po ti ji ei nehē
ndepyry hete nde jawo.

Orombohete po ti ji nhinhimby'yita nde ve nehē,” e'i ikwatijara
Cristo'ga nhi'īga mombe'gwovo hako.

¹⁰ Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:

“Judeus'ġarūiva'ero ti pejoryjory Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pavēi
judeus'ġa pavēi,” e'i aherembikwatijara.

¹¹ Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:

“Judeus'ġarūiva'ero ti pembohete nhandepojy kaharete'ga.
Ojipendyhyga'ġa nhaporemo ti tombohete ga,” e'i aherembikwatijara.

¹² Isafasva'ea okwatija Cristo'ga mombe'ujipeavo no hako.

“Jesséva'ea rymymino'ga po ti ojihu yvyakotyva'ero nehē.

Judeus'ġarūive'ġa nduvihavamo po ti ga reko'i nehē.

‘Gaha po ti nhande rero ho yvagi pe nehē,’ e po ti judeus'ġarūive'ġa
nehē,” ei ahe ikwatija hako.

¹³ Tupana'ga pe mbo'e penderohaġwama rehe no. Ga po ti tapembohory
hete inoġatuavo pepy'a nehē. A'ereki pe pejiko ga rehe. Igwaigwavete po ti
Tupana'ga ra'uva pe mbo'embo'ei. A'ero po ti pe ei nehē: “Uhu tuhē po ti ga
nhande rerogwovo yvagi pe nehē,” pe'e po ti pe nehē.

Paulova'ea poravykyagwera judeus'ġarūiva'ea pe

¹⁴ Nhiirū, jihi ko opokwaha hete. Pepyry hete pe. Pekwaha hete pe mbatera
no. Penhomogita kwaha pe no. ¹⁵ Emo ji akwatijaruka pe me tapekwahava'ja
ti mbatera jawo. Namombe'unhimimi ji imondovouka pe me a'ero. A'ereki
Tupana'ga omombyry ji ve. ¹⁶ Ga ji mboporavyky Jesus Cristo'ga pe judeus'-
ġarūive'ġa pokoguka ji ve. Ikwava'ēhara'ġa omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'īga
judeus'ġa pe. Na jitehe ji imombe'umbe'ui kiro Tupana'ga remimombe'upyryva
judeus'ġarūive'ġa pe Cristo'ga mombe'gwovo. Amombe'u ji ġa pe takwava'ē ti
ji ġa Tupana'ga pe jawo. Ġa ndehe po ti Tupana'ga nhimohēhetei nehē Tupa-
na'ga ra'uva ġa mombyryvame nehē.

¹⁷ Jesus Cristo'ga okovo ġwaramo ji pavēi jiroryrory hete ji jiporavykyrame
Tupana'ga pe. ¹⁸ Amombe'u po ti ji pe me jiporavykyagwera. Emo Cristo'ga
remimboporavykyagwera jate po ti ji imombe'ui pe me nehē. A'ea ji namo-
mbe'unhimimi. A'ereki Cristo'ga ji poko hete ji mboporavykyavo Tupana'ga
pe. A'ero ji imombe'ui Tupana'ga nhi'īga judeus'ġarūive'ġa pe tohendu katu
ti ġa jawo. Amombe'umbe'u ji ġa pe. Ako katu ji ġapyteri pe no. ¹⁹ Tupana'ga
ra'uva ombuhu opopoakara ji ve. A'ero ji hepiukari ġa pe ahemonhimomby-
'aheteva'ea. Nurā ġa hendukatui Tupana'ga nhi'īga. Amombe'umbe'u ji Tupa-
na'ga remimombe'ua ġa pe a'ero Cristo'ga mombe'gwovo. Jerusalém me na'ē ji
ga mombe'ui ġa pe. Pea hugwi ji hoi a'ero pea rupi. Ambojoapiapi ji jigwovo
cidades pe ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ji hoi Ilíriapeve'ġa gwyri pe no.
²⁰ A'ereki ji ajirokwa Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe pevo – perope ġa nohe-
nduvi ve Cristo'ga mombe'ua. Jihi ndahoi Cristo'ga mombe'gwovo ġa pyri –
perope ojipe'ġa omombe'u jipe Cristo'ga ġa pe. Nanongara'ġa ji nambo'ei jipi.

²¹ Ikwatijara e'i no:

“Ojipe’ga nomombe’ui ve ga ga pe.

Emo po ti ga okwaha tuhê ga nehê.

Kiroki ga nohenduvi ve

– okwaha po ti ga ga nehê,” e’i ikwatijara.

Paulova’ea oho pota Romapeva’ea pyri

²² Ymyagwera jate ji hopotarahivamo pe pyri novîa. Emo ji ahoaho ojipe’ga pyri. A’ero tehe ji ndahoi ve pe pyri. ²³⁻²⁴ Ağwamo reki ji amombe’u pa Cristo’ga avove’ga pe. A’ero po ti ji hoi Espanhapeve’ga gwyri pe. Ji kwavame po ti ji pytai pe ndepiaga nehê. A’ereki ymyahû ji porepiapotaramo pe ndehe. Apytaahi’vi po ti ji pe pyri nehê jiroryoryvamo pe ndehe nehê. A’ero po ti pe ji pokogi nehê ji mondovouka pea rupi nehê.

²⁵ Kirogwe po ti ji hoi naê Jerusalém me tapoko ti Cristo’gareheve’ga pevo. ²⁶ A’ereki ga pe Macedôniapeve’ga gwyripeve’ga Cristo’gareheve’ga omono’ono’o itambere’ia. Na jitehe Gréciapeve’ga gwyripeve’ga omono’ono’o itambere’ia ga pe. “Timondouka ti itambere’ia Jerusalém me Cristo’gareheve’ga pe imbatere’ÿve’ga pe,” ei ga ojohupe. Ganemimbuhura po ti ji herohoi kiro heja ga pe a’ero nehê. ²⁷ Gwemimbotarimo tehe ga omondouka imombyryva Jerusalémmeve’ga pe judeus’ga pe. “Timondouka po nhande mbatera ga pe hamo,” ei ga raikwehe. A’iti tuhê. A’ereki judeus’ga ojikwe omombyry ga pe judeus’garüive’ga pe Cristo’ga mombe’gwovo ga pe. Igwete ga jikogi Cristo’ga rehe raikwehe Macedôniapeve’ga Gréciapeve’ga no. Kiro pyryvamo ga imondoukari ombatera judeus’ga pe ikwepyga a’ero. A’ereki judeus’ga pyryvipe ga pe Cristo’ga mombe’gwovo ga pe. ²⁸ Kiro po ti ji herohoi ganemimbuhura itambere’ia heja Jerusalémmeve’ga pe a’ero nehê. Hejapavame po ti ji hona’ei pe pyri pe ndepiaga nehê jihorame Espanhapeve’ga gwyri pe nehê. ²⁹ Cristo’ga omombyry hete ji ve. Ji horame pe pyri po ti ga imombyryhetei pe me nehê no. A’ea ji akwaha hete.

³⁰ Nhiirû, xajiko nhande nhandepojykaharete’ga rehe Jesus Cristo’ga rehe. Nhandepopy’a ja nhande no. A’ereki Tupana’ga ra’uva nhande mongoi nhandepopy’a ja. Nurâ ji ehetei pe me a’ero: Ji ja ti penhi’i hete Tupana’ga pe ji repyga. ³¹ Nahâ ti pe’ji ga pe: “Apî, ea’ngu ti Paulo’ga ga horame Judéiapeve’ga gwyri pe tojukayme ti ga ga pevo. A’ereki ga ndojikogi Cristo’ga rehe,” pe’ji ti ga pe. “Kiro po ti Paulo’ga herohoi judeus’garüive’ga itambere’ia Cristo’gareheve’ga pe judeus’ga pe Jerusalém me nehê. Ga herohorame ga pe embohoryory ti ga judeus’garüive’ga itambere’ia rehe topyhy ti ga Paulo’ga hugwi javoji,” pe’ji ti Tupana’ga pe ji repyga, a’e hete ji pe me. ³² A’ero po ti ji roryheteramo ji horame pe pyri nehê Tupana’ga ji mondoukaramo pe pyri nehê. A’ero po ti pe ji mbohoryhetei nehê no. ³³ Tupana’ga onogatue’ymi nhandepy’a. Tapendereko katu pa ti ga a’ero nehê. Na tuhê.

Paulova’ea omondouka onhi’îga gwebikwahava’ea pe

16 ¹ Tamombe’u ti pe me Febehêa nhaneirühêa. Hêa ko Jesus’gareheve’ga ndepiakatuvara’ga pokoharamo oko cidade de Cencrêia pe. Pyry hete ko hêa. ² Hêa rurame pe pyri pembuhu ti hêa penhonga pe pejikokatuavo hêa pe. A’ereki hêa ojiko hete nhandepojykaharete’ga rehe. Nanongara’ga po nhande timbuhuruka tuhê nhande pyri hamo nhande Cristo’gareheve’a’ero

ḡwaramo hamo. Hēa herekoe'y mame mbatera pemondomondo ti hēa pe a'ero. A'ereki hēa jitehe opokopoko jara'ḡa jipi. Hēa ji poko ikwehe no. Nurā ti pepoko hēa imondovo hēa pe mbatera nehē.

- ³ Tamondouka ji nhinhi'ḡa Priscilahēa pe hēarembireko'ga pe no Áquila'ga pe. Ḡa oporavyky ji pavēi Jesus Cristo'ga mombe'ḡwovo ikwehe. ⁴ Ji repyga ḡa omano gwerevi onhia'ngue'yma ikwehe tomanoyme ti Paulo'ga javo ikwehe. A'e ji ḡa pe kiro: "Pepyry hete pe." Judeus'ḡaruive'ḡa na jitehe e'i – kiroki ḡa onhimono'ō jipi Cristo'gareheva'ero. Ḡa nhaporemō e'i Áquila'ḡa pe: "Pepyry hete pe Paulo'ga a'nguavo."
- ⁵ Tamondouka ji nhinhi'ḡa ḡa pe no – kiroki ḡa onhimono'ō Cristo'gareheva'ero Áquila'ḡa nonga pe.
Tamondouka ti nhinhi'ḡa Epēneto'ga pe no. Jipy'a ja hete ga. Ga na'ē ko ojiko Cristo'ga rehe Ásiapeve'ḡa gwyri pe ikwehe.
- ⁶ Tamondouka ji nhinhi'ḡa Mariahēa pe. Hēa oporavyky hete pe pokoga raikwehe.
- ⁷ Tamondouka ji nhinhi'ḡa Andrōnico'ga pe Juniashēa pe no. Ḡa ko jire'yja'ḡa judeus'ḡa. Orojogwereko ore cadeia pype ikwehe. Jijikoga renonde ḡa jikogi Cristo'ga rehe. Ga ko ojipe'ḡa hohe Cristo'ga moirūhara'ḡa pyteri pe.
- ⁸ Tamondouka ji nhinhi'ḡa Ampliato'ga pe no. Jipy'a ja hete ga Cristo'gareheva'ero.
- ⁹ Tamondouka ji nhinhi'ḡa Urbano'ga pe no. Nhande ja ga poravykyi tamombe'u ti Cristo'ga ḡa pe javo. Estáquis'ga pe ji imondoukari nhinhi'ḡa no. Jipy'a ja hete ga.
- ¹⁰ Tamondouka ji nhinhi'ḡa Apeles'ga pe no. Onhimomirana ga hahya pe opohire'yma Cristo'ga hugwi.
Tamondouka ji nhinhi'ḡa Aristóbulo'ga rongapypeve'ḡa pe no.
- ¹¹ Tamondouka ji nhinhi'ḡa Herodião'ga pe. Jire'yja'ga ko ga judeu'ga. Tamondouka ji nhinhi'ḡa Narciso'ga rongapypeve'ḡa pe no – kiroki ḡa ojiko Cristo'ga rehe.
- ¹² Tamondouka ji nhinhi'ḡa Trifēnahēa pe no Trifosahēa pe no. Ḡa oporavyky hete nhandepojy kaharete'ga pe.
Tamondouka ji nhinhi'ḡa Pérsidēhēa pe. Jipy'a ja hete hēa. Hēa oporavyky hete tuhē nhandepojy kaharete'ga pe no.
- ¹³ Tamondouka ji nhinhi'ḡa Rufo'ga pe. Ojipe'ḡa hohe ko ga pyry hete Cristo'gareheva'ero. Gayhēa pe ji imondoukari nhinhi'ḡa no. Jihya ja ko hēa ji rerekokaturo ḡwaramo.
- ¹⁴ Tamondouka ji nhinhi'ḡa Asíncrito'ga pe no Flegonte'ga pe no Hermes'ga pe Pátrobas'ga pe Hermas'ga pe ḡapyrive'ḡa pe no nhaneirū'ḡa.
- ¹⁵ Tamondouka ji nhinhi'ḡa Filólogo'ga pe Júliahēa pe no Nereu'ga pe garendyrahēa pe no Olimpás'ga pe no ḡapyrive'ḡa pe nhaporemō no Cristo'gareheve'ḡa.
- ¹⁶ Penho'anhuvanhuvā ti penhoiruamo. Ojipendyhyga'ḡa nhaporemō – kiroki ḡa onhimono'ō jipi Cristo'gareheva'ero – ḡa omondouka onhi'ḡa pe me.

Mbapavamo Paulova'ea omoġita ahe

¹⁷Nhiirũ, kiro ji ehetei pe me. Pehepia ti ġa pejipe'avo ġa hugwi – kiroki ġa ġa mbojogwayvayvaruka. “Pembo'eagwera ndapyryvi,” ei ġa. “Ore po ti pe mbo'e nehẽ,” ei ġa. Ġanhi'iġa rendukaturame po ahe ndojikokatua'javi Cristo'ga rehe a'ero. Pejipe'a ti ġa hugwi, a'e ji. ¹⁸Nanongara'ġa ndokoi nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Gwemimbotaruhua rehe ġa ndekoi. Onhi'iġatu tehe ġa ojipe'ġa mboheteteheavo ġa moandyandyita – kiroki ġa nonhimombaragwahavi ġandekote'varuhuva'ea rehe. ¹⁹Pehe reki pehendu katu Cristo'ga mombe'ua. Ojipe'ġa nhaporemokwaha penemiendukatua. Nurã ji roryoryvamo pe ndehe. A'e ji pe me a'ero: Peko katu kwaha ti, a'e ji. Tapekote'varuhukwahavi ti, a'e ji pe me no.

²⁰Tupana'ga onoġatue'ymi nhandepy'a. Ga po ti kotihĩ omombi pe hugwi Satanãs'ga popoakara anhaġa ruvihavuhu'ga popoakara nehẽ. Pe po ti Sata-nãs'ga hoheramo a'ero nehẽ.

Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me.

²¹Timóteo'ga – ga oporavyky ji pavẽi – ga omondouka onhi'iġa pe me. Na jitehe Lúcio'ga omondouka onhi'iġa Jasão'ga pavẽi Sosípatro'ga pavẽi. Jire'y-ja'ġa ko ġa judeus'ġa.

²²⁻²⁴Gaio'ga omondouka onhi'iġa pe me no. Garonga pype ji ruvi kiro. Garonga pype jitehe Cristo'gareheve'ġa onhimono'ono'õ jipi. Erasto'ga omondouka onhi'iġa pe me no. Gaha gwereko katu itambere'ia cidadepeve'ġa nduvihava'ġa pe. Quarto'ga nhaneirũ'ga omondouka onhi'iġa pe me no.

Ji ko Tércioramo. Jihi akwatija koha Paulo'ga repyga. Cristo'gareheva'ero ji amondouka nhinhi'iġa pe me no.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

²⁵Timbohete ti Tupana'ga. Gaha pe mbojiko hete Cristo'ga rehe. A'ea pe ko ji ei jipi ji imombe'urame Tupana'ga remimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe. A'ea Tupana'ga okwahavuka vvyakotyve'ġa pe aġwamo. Ymyagwera jate ga ndokwahavukari a'ea ahe ve. A'ero onhimi ahe ve. ²⁶Aġwamo ki a'e te ikwatijara okwahavuka pa nhande ve – kiroki ikwatijara Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea okwatija hako. A'ereki aġwamo Tupana'ga okoe'y-mive'ga e'i: “Akwahavuka ji kiro ojipendyhyga'ġa pe nhaporemotojiko pa ti ġa Cristo'ga rehe ga rendukatuavo,” ei Tupana'ga.

²⁷Tupana'ga jate okwaha hete. Gaha jate ko Tupanetero. Timbohete ti ga avuĩrama a'ero. A'ereki Jesus Cristo'ga omboheteuka ga nhande ve. Na tuhẽ. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY CORINTOPEVA'EA PE

Primeira Carta de Paulo aos Coríntios

1 ¹ Jihi ko Pauloramo. Sóstenes'ga oko ji pavêi no. Nhaneirüramo ko ga rekoï Cristo'gareheva'ero okovo ġwaramo. Kiro ji ikwatijari nhinhi'ġga imondovouka pe me. Tupana'ga ġwemimbotarimo Jesus Cristo'ga moirũukari ji ve ikwehe. “Eho ti Jesus Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ġga pe ga repyga,” ei Tupana'ga ji ve ikwehe.

² Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'ġga pe me a'ero – perope peju cidade de Corinto pe pejijatykavo Tupana'ga mboheteavo. Pe ko Tupana'ga-reheva'ero. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ê ojive. “Jireheva'ero ko pe ndekoi pejikoty'a Jesus Cristo'ga rehe,” ei Tupana'ga pe me. Ojipe'ġga gwyrivepe'ġga pe nhaporemog a ei no – kiroki ġa Jesus Cristo'ga mbohete jipi. Ga ko nhandepojykaharete'ga ġapojykaharete'ga no.

³ Tupana'ga ti tomombyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojykaharete'ga pavêi. Tonoġatu ti ġa pepy'a nehê no.

Tupana'ga omombyry pe me

⁴ Nhinhi'ġga nanani Tupana'ga pe ji ei: “Ndepyry hete nde imombyryva Corintopeve'ġga pe ġa jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe,” a'ea'e ji ga pe jipi pe mombe'gwovo. ⁵ Pe jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavêi Tupana'ga imombyryhetepavi pe me a. Ga okwahavuka pa pe me Jesus Cristo'ga mombe'ua. Pemombe'u kwaha hete pe Jesus Cristo'ga ojipe'ġga pe no. ⁶ A'ereki Tupana'ga gweroviaheteuka pe me Cristo'ga mombe'ua. ⁷ A'ero pe herekopavi Tupana'ga ra'uva remimbuhuhava pyryheteva'ea pe imboha'uvame Jesus Cristo'ga ukwahava. ⁸ Jesus Cristo'ga tuhê po ti pe mbojiko hete ojihe pe mongokatuaovo avuirama nehê. A'ero po ti ga nombojari'i'i pe ndehe nehê ura'javame nehê.

⁹ Tupana'ga ġwembi'ea rupi oho jipi. Nurã nhande jikogi ga rehe. E'i ga pe me raikwehe tapejikoty'a ti jira'yra'ga pavêi javo. Nhandepojykaharete'ga pe ga ei Jesus Cristo'ga pe.

Ojogwayva ahe Corinto pe

¹⁰ Nhiirũ, kiro ji ehetei pe me Jesus Cristo'ga repyga. Pembojo'jajo'ja ti penhi'ġga ojohupe. Tapejogwayvayvari ti. Pejihe'a katu ti ojogwehe imbojo'jajo'java pejeaporoġita. ¹¹ A'ereki Cloehêa rongapypeve'ġga omombe'u ji ve

pejogwayvayvara. ¹²Ojoatyatyvihu po penhi'iga. Nahā po pe ei. Jara'ga e'i: "Ji ko Paulo'gareheva'ero." Jara'ga e'i: "Ji ko Apolo'gareheva'ero." Jara'ga e'i: "Ji ko Pedro'gareheva'ero." Jara'ga: "Ji ko Cristo'gareheva'ero."

¹³Cristo'ga jate ko penduvihavete'ga. Gareheva'ero ko pe nhaporemo a'ero. Maranuhū pe ndapejihe'ari ojogwehe naerū? Ji rūi reki amano yva rehe pendepykaramo ikwehe. Pe mobatizaramo po ga nde'i pe me raikwehe: "Kiro pe ndekoi Paulo'gareheva'ero." Nde'i po ga a'ea pe me raikwehe. "Cristo'gareheva'ero kiro po ndekoi," e po ga pe me raikwehe.

¹⁴⁻¹⁵Ji nopomobatatizai ji ruvame pe pyri ikwehe. Pyri reki ji ve ji nopomobatatizai. Po ji pe mobatatizai, a'ero po ga etehei ji ve hamo: Ojiheva'ero Paulo'ga ga mobatatizai. Nopomobatatizai ji a'ero. Crispo'ga jate ji amobatatiza Gaio'ga reheve Cristo'gareheva'ero ti ga toko javo. ¹⁶Ġahā nohō, Estéfanas'ga rongapypeve'ga ji amobatatiza nohō. Ojipe'ga po ji namobatatizai ovuhu. ¹⁷A'reki a'ea rehe rūi Cristo'ga ji mbuhuruka avo. "Emombe'u ti pyryva'ea ji mombe'gwovo ga pe. Terenhi'igatutehei ti ji mombe'urame ga pe," ei ga ji ve ikwehe. Ako ji ganhi'iga rupi a'ero. Nurā ji nanhi'igatutehei Cristo'ga mombe'urame ga pe. Po nahā ji nhi'igatui ga pe hamo, a'ero po nhinhi'igatua rehe jate ga ndekoi hamo. A'ero po Cristo'ga mombe'ua rehe ga ndekoi hamo. Ndi-kwahyi po ga pe Cristo'ga manoagwera ga ndepyga a'ero hamo.

Tupana'ga okwaha hete

¹⁸Kiroki ga oho hahyva'ea ruvihava viara rupi okote'varuhuro ġwaramo – nhande imombe'urame ga pe Cristo'ga manoagwera nhande repyga, a'ero ga ei: "Pemombe'u tehe pe ġwihā ore ve," ei ga.

Nhande rehe ki a'e te Cristo'ga manoagwera mombe'ua ikwahy hete reki. A'reki nhande xaho Tupana'ga ronga viara rupi nhandejikoga Cristo'ga rehe. Cristo'ga manoagwera pyvō Tupana'ga ikwahavukari nhande ve opopoakara. ¹⁹Nahā aherembikwatijara imombe'ui no Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo hako. Tupana'ga e'i hako:

"E'i ġa ojive novia:

'Jireaporoġita katu hete ji ikwahaheteavo,' ei ġa ojive novia.

Kiro po ti ji imboukwahavukari ġandeaporoġitateha a'ero nehē," ei

Tupana'ga hako.

Nahā aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga hako.

²⁰Maranuhū nanongara'ga ndekoi naerū ikwahapyra'ga pembo'ehara'ga no? Marā onhi'igatuhara'ga no? Yvyakotyve'ga e'i tehe nanongara'ga pe: "Okwaha hete ġa." Tupana'ga ki a'e te omboukwahavuka reki ġanembikwahave'yma.

²¹Tupana'ga okwaha hete. A'ero ga ei: "Gweaporoġita rupi rūi po ti vyvakotyve'ga ji kwahavi nehē," ei Tupana'ga ga mombe'gwovo. A'ero ga ei ore ve: "Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga manoagwera ga pe," ei ga. "Kiroki ga gwerovia penemimombe'ua ojikoga Cristo'ga rehe – ġahā po ti ji aru yvagi pe jijipyri nehē," ei Tupana'ga ore ve.

Ore imombe'urame Cristo'ga manoagwera ojipe'ga pe, a'ero ga etehei ore ve: "Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve," e'i tehe ġa. ²²Judeus'ga e'i ore ve: "Peapo na'e ti ahemonhimomby'ava'ea torohepia," ei ġa. "Hepiagame jate po ti ore heroviari pe Cristo'ga mombe'urame ore ve," ei ġa ore ve. Judeus'garūive'ga

e'i ore ve: "Pe ikwahaheterame jate penhi'igatuavo po ti ore heroviari pene-mimombe'ua nehē," ei ġa ore ve.

²³Ore ki a'e te oromombe'u katu Cristo'ga manoa yva rehe nhande repyga. Judeus'ġa onhimonha'nga reki oreremimombe'ua rehe. Judeus'ġarūive'ġa e'i reki ore ve: "Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve," ei ġa. ²⁴Na rūi reki ore imombe'urame Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe. Tupana'ga omo'emo'ē ġa ojive toko ti ġa jireheva'ero javo. Judeus'ġa pyteripeve'ġa hugwi ga omo'emo'ē ġa. Judeus'ġarūive'ġa pyteripeve'ġa hugwi ga omo'emo'ē ġa no. Ore imombe'urame Cristo'ga manoa ġa pe ġa ei: "Cristo'ga gwepiuka nhande ve Tupana'ga popoakara," ei ġa. "Okwahavuka ga nhande ve Tupana'ga reaporoġita no. A'ereki Tupana'ga okwaha hete," ei ġa. ²⁵Ojipe'ġa e'i tehe Tupana'ga pe: "Ga ndokwahavihu," ei ġa javo tehe. Ga okwaha hete reki nhande hohe pa. Ġa e'i tehe ga pe no: "Tupana'ga ndipopoakarihu. A'ereki gara'yra'va'ea omano," ei ġa javo tehe. Nhande hohe pa reki Tupana'ga popoakaramo.

²⁶Nhiirū, pekwhavava'ja pejikoagwera Tupana'ga pemo'emo'ērame ojive ikwehe. A'ea rupi pe mombe'urame ojipe'ġa ei: "Mokonha'ġa jate okwaha hete. Mokonha'ġa jate ipopoaka hete," ei ġa. "Mokonha'ġa jate huvihavuhu. Jara'ġa ndokwahavihu pa," ei ġa pe mombe'gwovo. ²⁷Ġa e'i pe me ikwahapyre'jve'ġa. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: "Opomo'emo'ē ji jijive tahepiuka ti ikwahapyra'ġa nembikwahave'yma," ei Tupana'ga pe me. E'i ġa pe me ipo-poakare'jve'ġa. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: "Opomo'emo'ē ji jijive tahepiuka ti ipopoakave'ġa popoakare'yma," ei Tupana'ga pe me. ²⁸Pe ndehe ġa ndokoi okoteheve'ġa javo pe me. "Huvihava'ġa rūi," ei ġa pe me. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: "Opomo'emo'ē ji tahepiuka ti huvihava'ġa ndekotehea," ei ga. ²⁹Nurā Tupana'ga ei tonhimbohete'pavyme ti ġa ji pyri a'ero.

³⁰Tupana'ga pe mbójikoty'aruka Jesus Cristo'ga pavēi. A'ero Cristo'ga okwahavuka nhande ve Tupana'ga reaporoġita. Cristo'ga nhande mombyry no Tupana'ga rerekokatuavouka nhande ve. Cristo'ga nhande mongo Tupana'gareheva'ero. Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi no. Nahā nhande rekoji Tupana'ga nhanembójikoty'arukaro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. ³¹A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara e'i a'ero:

"Kiroki ġa ombohete pota

– tombohete ti ġa nhandepojy kaharete'ga jate
ndepyrj hete nde ji ve javo," e'i ikwatijara hako.

Cristo'ga manoa'gwers mombe'ua

2 ¹Nhiirū, jiorame pe pyri ji imombe'ukatui pe me Tupana'ga mombe'ua ikwehe. A'ea nhande ymya ndikwahavi. Ikwahapyra'ġa'jarūiva'ero reki ji imombe'ui pe me. Nanongara'ġa onhi'igatu hete jipi orokwaha hete ore javo pe me. Ji ko na rūi amombe'u pe me a'ero. ²Nahā ji ei jiyvyteri pe: "Jesus Cristo'ga jate po ti ji amombe'u ġapyteri pe nehē gamanoagwera yva rehe imombe'gwovo nehē," a'e ji jiyvyteri pe.

³Jipopoakare'ymamo ji rekoji pe pyri a'ero. Ahyhyi ji jikyhyjiavo mara'ngu po ti ji Cristo'ga mombe'ukatuavo ġa pe javo.

⁴Ikwahapyra'ġa'jarūiva'ero ji ga mombe'ui pe me. Pe mbo'erame ji nda'ei toko ti ġa nhinhi'igatua rupi jave'yma pe me. Nhiremimombe'ua pyvō Tupana'ga ikwahavukari reki pe me gwa'uva popoakara. ⁵Tupana'ga okwahavuka

a'ea pe me jipopoakara ti tombojikoguka ġa Cristo'ga rehe javo. Yvyakotyve'ġa nembikwahava rūi pe mbojikoguka ga rehe a'ero.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka gareaporoġita

⁶Tupana'ga reaporoġita reki ore imombe'ui ġa pe – kiroki ġa okwaha hete Cristo'ga. Yvyakotyve'ġa ndeaporoġita ore noromombe'ui ġa pe. Noromombe'ui ore ġandeaporoġita no – kiroki ġa yvyakotyve'ġa mondomondoi ġwemimbotarimova'ea rehe jipi. Ġa igwaigwavete ndipopoakari nehē. ⁷Onhimiva'ea ore oromombe'u Tupana'ga rembikwahava. Ymya ga ndokwahavukari a'ea yvyakotyve'ġa pe. Emo yva apoa renonde ga e'i nhoġwenonde jupe hako. “Nhirembikwahava po ti ġambohuvihavuhuagwama nehē,” ei Tupana'ga hako. Nahā Tupana'ga e'i nhoġwenonde nhande mombe'gwovo hako.

⁸Yvyakotyve'ġa nduvihava'ġa ndokwahavi a'ea raikwehe. Po ġa ikwahavi hamo, a'ero po ġa nombovyrukari Cristo'ga mo'ama yva rehe ga jukavo hamo. Ga ko Tupanamo huvihavuhu hete reki. ⁹Aherembikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i reki hako:

“Ymya Tupana'ga e'i:

“Tamombyry hete ti nhirōhara'ġa pe,” ei ga,” ei ahe.

“Ndihepiagi pa nhande nanongara Tupana'ga remimombyryvaġwama,” ei ahe hako.

“Nihenduvi pa a'ea no.

Niandeaporoġitai pa nhande nanongara rehe Tupana'ga remimombyryvaġwama rehe,” ei ahe ikwatija hako.

¹⁰Nhande ve reki Tupana'ga ikwahavukari onhimiva'ea. Gwa'uva pyvō ga ikwahavukari nhande ve. A'ereki a'ea gwepia pa ikwahapava. Tupana'ga ra'uva okwaha pa gareaporoġita onhimiheteva'ea.

¹¹Nhandereaporoġita ojipe'ġa ndokwahavi. Nhande jate tikwaha nhande-reaporoġita. Na jitehe ojipe'ġa ndokwahavi Tupana'ga reaporoġita. Gara'uva jate okwaha a'ea. ¹²Ndirekoi reki nhande ġandeaporoġita – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tupana'ga ra'uva reki ojikoty'a nhande pavēi. A'ereki Tupana'ga ombuhu gwa'uva nhande pyri tokwaha ti ġa nhiremimombyryva ojive javo.

¹³Tupana'ga remimombyryva rehe gara'uva ojipe'ġa mbo'eukari ore ve. Ikwahapyra'ġa ndeaporoġita nombo'eukari ore ve a'ea rehe. Igwete ore imombe'ukatui Tupana'ga ra'uva remimbo'ea ġa pe – kiroki ġa ojikoty'a gara'uva pavēi. ¹⁴Kiroki ġa ndojikoty'ari gara'uva pavēi – ġa ndogwerekoi Tupana'ga ra'uva remimbuhura. Ore imombe'urame ġa pe ġa ei: “Pemombe'u tehe pe a'ea,” ei ġa ore ve. Ndokwahavi tuhē ko ġa a'ea.

Ġahā jate – kiroki ġa ojikoty'a Tupana'ga ra'uva pavēi – ġahā jate onhimombaragwaha nanongara rehe ikwahava. ¹⁵Ġahā okwaha pa. Onhimombaragwaha ġa pyryva'ea rehe. Onhimombaragwaha ġa pyryve'ŷva'ea rehe. Emo ġandeaporoġita pe po ojipe'ġa nde'i hamo ikwahave'yma. A'ereki ġa ndojikoty'ari Tupana'ga ra'uva pavēi. ¹⁶Nahā Tupana'ga ikwatijarukari ahe ve hako. Igwete ahe ei hako:

“Ndokwahavi pa ġa nhandepojykaharete'ga reaporoġita.

Nomoġitai pa ġa ga javo ga pe,” ei ikwatijara.

Nhandereaporoġita reki Cristo'ga reaporoġita'java'ea.

Peko ti Tupana'ga reaporoğita rupi

3 ¹Nhiirũ, jiruvame pe pyri ji namombe'ui onhimiheteve'a pe me ikwehe. Pejikoty'a pe Tupana'ga ra'uva pavēi novia. Emo pe ndapekoi ve Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Tayri'ga javuhu pe ndapekwahavi a. ²Nurã ji namombe'ui ve pe me onhimiheteve'a ikwehe. Jukwahava'ea jate ji imombe'ui pe me a'ero. Po ji imombe'ui onhimiheteve'a pe me, a'ero po pe ndapekwahavi a'ea hamo. Na jitehe kiro ji imombe'urame onhimiheteve'a po ti pe ndapekwahavi. ³Aereki penhimimbotarimova'ea rehe pe ndekoi jipi.

Jukwaha reki a'ea. Penhimyrõ ko pe ojogwehegwehe. Pejogwayvayva ko pe no. Nurã ko ji ei pe me: Peko pe penhimimbotarimova'ea rehe. Cristo'gareheve'ga'jarũiva'ea ko pe. ⁴Pe'e tehe pe javo ojohupe jipi. Jara'ga e'i tehe: "Ore ko Paulo'gareheva'ea," ei ga. Jara'ga e'i: "Ore ko Apolo'gareheva'ea." Nahã po pe etehei pejikovo penhimimbotarimova'ea rehe.

⁵Marã tuhẽ Apolo'ga rekoi naerũ? Marã ko ji rekoi naerũ? Tupana'ga remimbotarimova'eareheva'ero ore memei oroko. Tupana'ga Cristo'ga mombe'uuka ore ve pe mbo'eavouka. A'ero pe jikogi Cristo'ga rehe ikwehe.

⁶⁻⁹Tamombe'u kiro pe me ojo'java'ea a'ero tapekwaha ti nhanderekoa. Tupana'gareheva'ero ko pe kohoa'java'ea. Kohoa jara'ga'jave'ga ko Tupana'ga. Tupana'ga moirũharamo ko ore ga ja a'ero – kiroki ga gwereko katu kohoa. Nahã ko kohoa rerekokatuhara'ga ndekoi jipi. Ojipe'ga otỹ ha'ynha. Aerẽ ojipe'ga imoakỹakymi herekovo. Tupana'ga reki omonhimomboakaruka ga pe. Na jitehe ore pe nderekokatui. Jihi amombe'u ypy Cristo'ga pe me. Aerẽ Apolo'ga pe mbo'embo'ei ga rehe. Tupana'ga reki pe mbojikoguka hete jipi Cristo'ga rehe. Ojipe'ga otỹ, ojipe'ga omoakỹakỹ. Tupana'ga jate omonhimomboakaruka ġanemityma. Gaha jate ko huvihavetea a'ero. Itỹhara'ga huvihava rui imoakỹhara'ga pavēi. Na jitehe ji huvihava rui Apolo'ga pavēi. Tupana'ga jate ko huvihavetea pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe. Ore memei oroporavyky Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ga pe. Kiroki ga oporavyky Tupana'ga pe – ga po ti okwepy imondovo ga pe nehẽ.

Tupana'gareheva'ero ko pe peko onga'java'ero no. ¹⁰Ore ko oroko onga apohara'ga'java'ero. Nahã po ahe japorame onga. Ojipe'ga ombovy okyta imo'ama. Aerẽ ojipe'ga imondoi heheva'ea japopava. Na ja ore pe ndereko katu a'ero. Tupana'ga ji mbokarakaturame ji amombe'u katu ypy Cristo'ga pe me pe mbojikogauka ga rehe. Kiro ojipe'ga pe mbo'embo'ei ga rehe a'ero. Kiroki ga pe mbo'e – ga po pe mbo'e katu a'ero hamo. ¹¹Jesus Cristo'ga jate ko nhande timombe'u ypy ojipe'ga mbojikoguka ga rehe. Ojipe'ga rui po nhande timombe'u ypy hamo. Aereki Jesus Cristo'ga Tupana'ga omombe'uuka ga rehe jate ti pejiko javo.

¹²Japorame mbatera imondovo jypyva'ea rehe jara'ga opo'ru pyryheteve'a – kiroki ndopavi a, ndokai no. Ouro ga opo'ru, prata. Ita'ia ga opo'ru, ikatuheteve'a – kiroki he'yjuhu ahe omondo itambere'ia hehe. Jara'ga ki a'e te opo'ru opava'ea, okaiva'ea. Yva ga opo'ru, nhungwava, pindova. ¹³Ikairame ġanembiapoagwera jukwaha reki ndapyryviva'ea. Aereki tata ombokai pa ndapyryviva'ea ga hugwi. Jukwaha pyryheteve'a no. Aereki tata omboukwaha pyryva'ea nhimomiranama imbokaipave'ymame.

Na jitehe jara'ga pe mbo'e katu Jesus'ga rehe. Jara'ga napembo'ekatui ga rehe. Jesus Cristo'ga rurame po ti jukwahavamo ġanemimbo'ea nehẽ,

ġanemimbo'ekatua. Jukwaha po ti ġanemimbo'ekatue'yma nehē nohō. Pene-mbikwahava repiagame po ti Tupana'ga ikwahavi ja'javo pembo'ehara'ga pe nehē. ¹⁴ Po ti pe ikwahahetei Jesus'ga momb'eua pejikoga ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei pembo'ehara'ga pe nehē pembo'e katu pe ġa javo ġa pe. ¹⁵ Po ti pe ndapekwahavi Jesus'ga momb'eua, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi pembo'ehara'ga pe nehē napembo'ekatujuhu pe ġa javo ġa pe. Oho po ti ġa yvagi pe nehē novia ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe. Emo po ti Tupana'ga e'i ġa pe: "Napembojikohetei pe ġa Cristo'ga rehe," e po ti ga ġa pe nehē.

¹⁶ Pe ko Tupana'ga ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri. Pekwaha po pe a'ea hamo. ¹⁷ Po ġa imbote'varuhui pe me, a'ero po ti Tupana'ga imbote'varuhui ġa pe nehē. A'ereki pe garuhava pyryheteve'a.

¹⁸ Tapenhimoandyandyi ti. Po pepyteripeve'ga e'i tehe ojive: "Yvyakotyve'ġa ndeaporoġita rupi ji akwaha hete." Topohi ti ga ġandeaporoġita hugwi. Toko ti ga Tupana'ga reaporoġita rupi. Ga rekorame Tupana'ga reaporoġita rupi po ti ġa ei ga pe ndokwahavihu ga javo novia. Emo po ti ga okwaha hete tuhē nehē. Tapenhimoandyandyi ti a'ea rehe a'ero.

¹⁹ Yvyakotyve'ġa e'i tehe ojipyteripeve'ġa pe: "Gweaporoġita katu hete ġa ikwahava." Tupana'ga ki a'e te e'i ġa pe: "Gweaporoġita tehe reki ġa. A'ereki ġa ndokwahavihu," ei ga. Igwete garembikwatijarukara i'ei no:

"Gweaporoġita kwaha ġa ojipe'ġa moandyandyita.

Emo Tupana'ga okwaha ġa mombiga ġa ndeaporoġitate'varuhurame," ei ikwatijara.

²⁰ Iru'ia ikwatijara i'ei no:

"Nhandepojykaharete'ga e'i:

'Heaporoġita tehe ġa

– kiroki ġa e'i tehe ojive

orokwaha hete ore javo,' ei ga," ei ikwatijara.

²¹ Tapembohetei ojipe'ga ji ko ndereheva'ero javo ga pe. Pehe reki pereko pa. Ore nhaporemko pendeheva'ero pepokohavamo. ²² A'ereki jihi pe poko. Apolo'ga pe poko. Pedro'ga pe poko. Yvya ko pendepykavamo. Pemanoe'yma ko pendepykavamo. Pமானo ko pendepykavamo. Aġwamova'ea pendepykavamo. Aerēva'ea pendepykavamo. A'ereki pe pereko pa a'ea pejipokohavamo. ²³ A'erorame tehe pe pepoko Cristo'ga gareheva'ero. Cristo'ga ko opoko Tupana'ga gareheva'ero.

Cristo'ga moirūharava'ea poravykya

4 ¹ Nahā po pe ei ore momb'e'gwovo a'ero hamo: "Ġa ko Cristo'ga remimbotarimova'eareheva'ero oko ga pokoga," pe'ji po pe hamo. "Tupana'ga nhande mbo'euka ġa pe aherembikwahavipyre'yma rehe tokwaha ti ġa kiro javo. Nahā ga nhimoirūukari ġa pe." A'ea po pe ei ore momb'e'gwovo hamo. ² Huvihava'ġa e'i omoirūhara'ġa pe jipi: "Peporavyky katu ti ji ve a'ero pejikovo nhinhi'ġa rupi," ei ġa ġa pe. ³ Jesus Cristo'ga e'i jiporavykya pe a'ero. Pe erame jupe ji ndahaykai reki. Ji ndahaykai ojipe'ġa erame jiporavykya pe no. Jihi vehevi nda'ei jupe. ⁴ Jipoyja hete ji jiyvyteri pe. A'ereki ji aporavyky katu Cristo'ga pe jirekote'varuhue'yma. Ji ero ġwaramo rūi reki jukwahavamo jiporavykypyryva. Nhandepojykaharete'ga po ti e'i jupe nehē Jesus Cristo'ga.

⁵Nurā ji ei pe me: Tape'ei ti penhinonde ojipe'ga poravykya pe. Cristo'ga urame po ti hepiukari nhande ve onhimiva'ea nehē – kiroki nhande ndikwahavi ve. Okwahavuka pa po ti ga nhandereaporoğita nehē. Nhande poravykykaturame nhandekovo katu po ti Tupana'ga nhande mbohetei a'ea rupi nehē.

⁶Nhiirū, imombe'upavame a'ea pe me ji nhimombe'ui pe ndepyga. Apo-lo'ga ji amombe'u ko no. Pe me ji imombe'ui orekeoagwera tapenhimbo'e ti pejikovo ikwatijara rehe jate nehē. Tapembohetei ti ojipe'ga gareheva'ero ko ji javo. “Ji ndakoi ojipe'ga rehe,” tape'jiuhui ti. ⁷Tapenhimbohetei no ji ko ga hohe javo. A'ereki ojo'jajo'java'ero pe peko. Tupana'ga remimondotehea reki pe pereko. Gaha omondo pe me. Nurā pe herekoi. Tapenhimbohetei ti a'ero. A'ereki peapoa ko Tupana'ga remimondoa.

⁸Perekopavipe pe Tupana'ga remimondotehea naerū? Ndaperekopavi tuhē reki pe a'ea. Pe teheuhu peko huvihavamo naerū ore rekoe'ymame nahā naerū? Po pyry pe ndekoi huvihavamo novīa ore ti toroko huvihavamo pe pavēi novīa. ⁹Emo Tupana'ga po e'i ore ve ovuhu: “Nhimoirūhara'ga ko koji'i toko tehe ojipe'ga hohe pa,” e po ga ore ve. Ore po ga ja – kiroki ga pe ga e'i tijukauka ga ojipe'ga ndovaki javo, a'e ji. A'ereki ga nhaporemō ore repiaguahu ga ko mbipehu javo ore ve. Yvyakotyve'ga e'i a'ea ore ve yvagipeve'ga pavēi. ¹⁰Ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo ga ei ore ve: “Ndapekwahavihu pe,” ei ga ore ve. Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Cristo'gareheva'ero ore orokwaha hete.” Ore ve ga ei: “Ndapepopoakarihu pe.” Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Orepopoaka hete ore ojipe'ga mondovo.” Pe ndehe ga ndekoi pe mboheteheeteavo jipi. Ore rehe ki a'e te ga ndokoi tuhē.

¹¹Orety'a ore jipi. Oreygwei ore nohō. Ndorogwerekoi ore tapy'ynhapira. Ore nupanupā ga ore rerekote'varuhuavo. Oropytaahi'vii'viuhu ore jipi. Nahanahā ore reko kiromo jate. ¹²Oroporavyky hete ore oropokapavamo toropyhy ti mbatera orojive javo. Ġa ete'varuhurame ore ve ore ei reki: “Tupana'ga ti tomomyry pe me.” Ġa imbohahyukaramē ore ve ore nhimomiranami reki. ¹³Ġa ore mbotegweterame ore nhi'igatui reki ga pe. Aġwamo vehevi ore mbatera ratykwera'java'ea aheremimombora'java'ea ga pe – kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe.

¹⁴Kiro ji ikwatijarukari pe me. Emo ji nda'ei tipoyjayjaryme ti ġa javo pe me. Tambo'e ti ġa javo ji ei pe me jira'yra'java'ea pe. A'ereki ji opoarō hete. ¹⁵Po pembo'ehara'ga he'yjuhu hete novīa, po ga dez mil novīa. Emo ojipeji reki jihi jate ako penduva'java'ero pe nderekovo katu. Ojipe'ga omombe'u Jesus Cristo'ga kiro pe me. Jihi ki a'e te pe mbojikogypy ga rehe pyryva'ea mombe'gwovo pe me ikwehe. ¹⁶Nurā ji ehetei pe me: Ji rupi ti peho pejikokatuaivo. ¹⁷A'ero ji Timóteo'ga mondoi kiro pe pyri. Ga ko jira'yra'java'ea ji ve. A'ereki jihi ga mbojiko Cristo'ga rehe. Ako hete ji ga rehe. Ga rehe ji jikogi no. Igwete ji Timóteo'ga mondoi pe pyri tokwahavukara'ja ti ga pe me jirekoaġwama ji jikoty'aramē Cristo'ga pavēi. A'ea rehe ji Cristo'gareheve'ga mbo'embo'ei jipi no jihorame ġagwyri pe nhaporemō.

¹⁸Jararamo pepyteripeve'ga nhimbohetehe'i kiro Paulo'ga po ti nduri nhande pyri nehē javo tehe ji ve novīa. ¹⁹Emo Tupana'ga ipotaramē po ti kotihī ji hoi pe pyri nehē. Tihepia ti ga herekorame Tupana'ga popoakara a'ero, a'e ji. A'ea ji takwaha. Ganhi'iga jate rūi ji takwaha ga

nhimboheteherame. ²⁰ A'ereki Tupana'gareheva'ero nhande nianhi'íteheuhui. A'ero koi nhande rekokatui Tupana'ga popoakara pyvõ. ²¹ Marã po ti ji rurame pe pyri a'ero nehê? Pe pohire'ymame pendekoagwera hugwi po ti ji nhi'igahyi pe me imbohahyuka nehê. Pe pohirame jugwi po ti ji rekoi pe ndehe pe nderekonhyromo nehê jirurame pe pyri nehê. Marãva'ea po pe pepota naerũ?

Ndoakwahavihu ahe

5 ¹ Kiro ji ei pe me: Omombe'u ġa ji ve pepyteripeve'ga. “Ndoakwahavihu ga okovo,” ei ġa ga mombe'gwovo. A'ereki ga gwereko gwuva'ga rembi-rekohêa. Ite'varuhu hete a, xa'e pa nhande jupe. Tupana'gareheve'ġarũive'ga vehevi e'i ite'varuhu nanongara pe no. ² Penhimboheteuhu pe naerũ oroko katu pa ore javo tehe naerũ? Ndapevy'arihu hete po pe ga rehe hamo. Pepe'a ti ga pejipytera hugwi ga mondovo pejatykarama jipi Tupana'ga mboheteavo. ³⁻⁴ Jira'oa ko irupe pe hugwi kiro novĩa. Emo ji amondo jireaporoġita imongovo pe pyri. Ji ndakoi pe pyri novĩa. Emo ji a'e jipe akoja'ga pe. “Jesus'ga nhandepojykaharete'ga e'i nde ve: ‘Nde ereko te'varuhu,’ ei ga nde ve,” a'e ji ga pe a'ero. Pejatykarama po ti ji imondoi jireaporoġita pe pyri nehê. Jesus'ga popoakara po ti pe nderekoi nehê no. ⁵ Pejatykarama ti pekwava'ẽ akoja'ga Satanás'ga pe tombotegwete ti ga gara'oa nehê. Jesus'ga ti togweroho gara'uva yvagi pe a'ero nehê ura'javame nehê.

⁶ Ndapyryvi reki pe nhimboheterame oroko katu pa ore javo tehe. Nhande japoramã pão xunhiete'i nhande imondoi imbovuhava hu'uma pype. A'ero ivuvuvuvupavi upa. Na jitehe ojipejive'ga okote'varuhuve'ga pytarame pepyteri pe, a'ero ojupi pavêi po ga pe mondoi nehê pe mongote'varuhuuka. Nda-pekwhavi pe a'ea naerũ? ⁷ Pãscoa rupi judeus'ga imombopavi imbovuhava ymyava'ea pão reheve tipyahu ti hu'uma a'ero javo – kiroki hu'uma ndogwerekoi imbovuhava. Na jitehe pe pohipavi ymyava'ea hugwi pejikote'varuhua hugwi ikwehe tipyahu ti nhandereaporoġita a'ero javo. A'ereki na tuhê pe pendeaporoġita pyahu pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga omano nhanderekote'varuhua momboa. Pepohi pa ti pejikote'varuhua hugwi a'ero. Ymya judeusva'ea ijukai cordeiros hako tomanoyme ti nhandera'y-rypy'ġa javo hako. Aġwamo ġa Jesus'ga jukaukari raikwehe. Jesus'ga omano nhande repyga tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype omanorame javo. ⁸ Nurã ti xako katu jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Tianderea-poroġita katu ti nhandekovo. Xanhi'ĩ ti a'itituhêva'ea rehe.

⁹ Akwatijaruka ji imondovouka pe me ikwehe. Ikwatijarukarama ji ei pe me: “Tapejihe'ari ti ġa ndehe ġa akwahave'ymuhũrame nehê,” a'e ji pe moġitavo ikwehe. ¹⁰ Ji nda'ei ġa pe – kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe. Nanongara'ġa ko ndoakwahavihu. Ġa opotarahivuhu mbatera jipi. Omiomi ġa ojipe'ġa mbatera ġa hugwi. Oko hete ġa ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Nanongara'ġa pe rui ji ei pe me: “Tapejihe'ari ti ġa ndehe.” A'ereki yvya koty pejikoro ġwaramo pe pejihe'a tuhê ġa ndehe jipi. ¹¹ Ji ikwatijarama pe me kiro ġa pe ji ei – kiroki ġa e'i ojive novĩa: “Ji ko peirũa. Jesus'gareheva'ero ko ji,” ei ġa javo novĩa. Emo ġa ndoakwahavihu. Jara'ġa opotarahivuhu mbatera. Jara'ġa oko hete ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Jara'ġa e'i te'varuhu ojipe'ga

pe. Jara'ga ko heagwryvuhu. Jara'ga omiomi ojipe'ga mbatera. Nanongara'ga erame ji ko Jesus'gareheva'ero javo novia, tapejihe'ari ti ga ndehe. Tape'ui jitehe ti ga pavēi.

¹²⁻¹³ Kiroki ga ndojikogi Jesus'ga rehe – ga pe ji nda'ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga gwe ti e'i ga pe nehē. Ġa pe ki a'e te – kiroki ga ojatyka pe pavēi Tupana'ga mboheteavo – ga pe po pe ei hamo ga ndekote'varuhurame. Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei no: “Pemombo ti okote'varuhuve'ga pejipytera hugwi,” e'i.

Pemohiġatu ti ojuhupe

6 ¹Penhoirū ko pe Jesus'gareheva'ero. Nurā ji ei pe me: Pejogwayvarama ti tapejogwerohoi juizes'ga pyri – kiroki ga ndokoi Tupana'ga rehe. Tapejogwerohoi ti nanongara'ga pyri tomohiġatu ti ga nhande ve javo. Jesus'gareheve'ga jate ti tomohiġatu pe me. ²Tupana'gareheva'ero po ti pe epe'ei imohiġatuavo Tupana'ga rembiapo'ga pe nehē. Cristo'ga rura'javame po ti pe ei ga pe nehē. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Po ti pe imohiġatui ja'javo ga pe nhaporemō nehē, marā po pe ndapehekatui imohiġatuavo nonhimimiva'ea ojuhupe naerū? ³Xa'e po ti nhande imohiġatuavo yvagipeve'ga pe nehē no Tupana'gapyrive'ga pe. Ndapekwahavi pe a'ea? Po ti nhande ei ga pe vehevi nehē, yvyakotyva'ea pe kaitu po nhande imohiġatui kiro hamo. ⁴Pe jogwayvarama mbatera rehe tapejogwerohoi ti ga pyri a'ero – kiroki ga pe Jesus'gareheve'ga e'i ndapyryvi ga javo. Nanongara'ga pyri tapejogwerohoi a'ero nehē tomohiġatu ti ga nhande ve javo. ⁵A'e ji kiro pe me tapepoyjayjari ti pejikovo. Ndogwerekoi'i'ikwahapya'ga pepyteri pe naerū te'i ti ga peirū'ga ndeaporoġita pe ga ndayvarama naerū? ⁶Nurā pe peirū'ga nderohoi juizes'ga pyri Jesus'gareheve'garūive'ga pyri naerū te'i ti ga nhandeaporoġita pe javo. Na rūi po pe ndekoi hamo.

⁷Ndapyryvi tuhē pe me pejogwerohohava juizes'ga pyri pejogwayvaro ġwaramo. Peirū'ga ndekote'varuhurame pe me nandejate a'ero. Ga imimame pembatera pe hugwi tapejipygi ti ga ndehe. ⁸Pehe reki peko te'varuhu ga pe a. Pemi reki pe ġambatera ga hugwi – kiroki ga peirū'ga vehevi Jesus'gareheve'ga.

⁹Okote'varuhuve'ga po ti nduvi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Tapenhimoandyandi ti. Kiroki ga ndoakwahavihu – nduvi po ti ga Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ga oko hete ha'angava rehe imboheteavo – nduvi po ti ga ga pyri nehē no. Kiroki ga gwereko ojipe'ga nembireko'ga – nduvi nehē no. Kiroki ga ojogwereko akwaimbae'ga memenhuhū – nduvi po ti ga Tupana'ga pyri na jitehe nehē no. ¹⁰Iporomive'ga po ti nduvi pevo nehē no. Kiroki ga opotarahivuhu mbatera na jitehe no. Heagwryve'ga po ti nduvi nehē no. Ġahā no – kiroki ga e'i te'varuhu ojipe'ga pe. Kiroki ga onupahū ojipe'ga herua mbatera ga hugwi – nduvi po ti ga Tupana'ga pyri yvagi pe nehē no. ¹¹Na jitehe ko pe jararamo ikwehe novia. Emo Jesus Cristo'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi pe mo'emo'eamo pe mombyryva Tupana'ga ra'uva pavēi ikwehe. Tupana'ga nhande timbohete jipi.

Penda'oa ko Cristo'ga apoa kiro

¹²Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero ġwaramo ji ndajikwakuvi. A'ero ji rekoi nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe novia. Ji na jitehe ndajikwakuvi

novia. Emo jara aheremimbotarimova'ea ndapyryvi reki ahe ve. A'ereki a'ea ahe pojyka. Nurā ji ndakopavi nhinhimimbotarimova'ea rehe tajipiro'y ti nanongara hugwi – kiroki ahe pojyka, a'e ji pe me. ¹³Pe'ji po pe no: “Tupana'ga oapo mbiara a'ea ti toho gāndevega pype javo. Ga oapo nhanderevega no a'ea pype ti mbiara toho javo,” pe'ji po pe. A'ero pe etehei: “Na jitehe Tupana'ga oapo nhandera'oa tojogwerekoreko ti gā akwaimbae'gā kunhangwera'gā pavēi javo,” pe'ji tehe pe. “Nurā ko pyry nhande gā nderekohetei. Tireko ti ojipe'gā nembireko'gā no,” pe'ji tehe pe. Nanongara rehe ti tapekoi, a'e ji pe me. Tupana'ga oapo tuhē nhanderevega mbiara reheve. Emo po ti ga omomba memei nehē no. Tupana'ga ndoapoi nhandera'oa kia pyvō ti gā togwerekō gā javo. Oapo ga nhandera'oa nhandereaporoḡita reheve a'ea pyvō ti gā tombohete Jesus Cristo'ga javo. Ga ko nhandepojykaharete'ga. Gaha ti topojoyka nhandera'oa nhandereaporoḡita reheve. ¹⁴Tupana'ga ombogwera nhandepojykaharete'ga gamanoa hugwi ikwehe. Aerē po ti ga nhande mbogweravi jitehe nehē opopoakara pyvō nehē no.

¹⁵Cristo'gareheva'ero pe pejikoty'a ga pavēi. A'ero penda'oa ko Cristo'ga apoa. Ndapekwhavi pe a'ea naerū? Taperekoi ti gā'upahara'gā a'ero. Maranuhūrame po pe imondouhui penda'oa Cristo'ga apoa gā'upahara'gā pe gā nderekovouka jupe naerū? Taperekoukari ti gā peja'oa pe, a'e ji. ¹⁶Ga gā'upaharahēa rerekorame gā jikoty'ari ojipejiva'ea'java'ero. Ndapekwhavi pe a'ea naerū? A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Gā ojogwerekoro ḡwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahēa pavēi,” e'i ikwatijara.

¹⁷Emo nhanderekorame Cristo'ga pavēi nhande xajikoty'a ojipejiva'ea'java'ero gara'uva pavēi.

¹⁸Taperekouhui tuhē ti gā a'ero. ḡa nderekouhūrame gā imbote'varuhui gwa'oa pe. Ojipea gāndekote'varuhua ko na rūi gā pe. ¹⁹Penda'oa ko Tupana'ga ra'uva ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri jipi. Ndapekwhavi pe a'ea naerū? Tupana'ga omondo gwa'uva, pe imbuhuri pejipyri. Penda'oa ko peapoa rūi a'ero. Penda'oa ko Tupana'ga apoa. ²⁰A'ereki ga Cristo'ga momanouka pe mbopiro'yavo pendekote'varuhua hugwi tapojyka ti gā jijive javo. Nurā ti peko katu Tupana'ga mboheteavo.

Cristo'gareheve'gā nembirekoa

7 ¹Pekwatija pe mbatera imbuhuruka ji ve ikwehe. Takwahavuka ti ji kiro pe me a'ero imombe'ukatuavo ikwatija imondovouka pe me.

Pyry tuhē akwaimbae'gā pe kunhangwera'gā nderekoe'ymane novia. ²Emo jara gā ojipe'gā nembireko'gā potarahivuhu gā nderekovo. Nurā ji e'i reki pe me: Tahembireko po akwaimbae'gā kunhangwera'gā pavēi a'ero, a'e ji. A'ero po gā ḡwembireko'gā jate gwerekō hamo.

³ḡwembirekorame nahā po gā toko a'ero hamo. Hēa ḡwembireko'ga potarame togwerekō po ga hēa hamo. Na jitehe ga ḡwembirekohēa potarame po hēa togwerekō ga hamo. ⁴ḡwembirekorame po hēa ga rerekoi okovo gare-mimbotarimova'ea rehe hamo. Na jitehe po ga hēa rerekoi okovo hēaremi-mbotarimova'ea rehe hamo. Tokoyme ti gā ḡwemimbotarimova'ea rehe jate. ⁵Hembirekove'gā ti te'iyme ojohupe a'ero ndorogwerekoi ji nde kiro javo. Emo ojipea ji amombe'u kiro pe me. Po ti pe pe'e na'ē ojohupe: “Xanhi'inhī'i

ti Tupana'ga pe. Nurā xajogwerekoyme kiro.” Pe erame a'ea, a'ea rupi jate ko pyry pejogwereko'e'yma. A'ereki ojikwe pe pe'e na'ē: “Ndiajogwerekoi kiro xanhi'inhī'i ti Tupana'ga pe javo,” pe'e na'ē pe ojohupe. Tapekombegwei ti pejogwerekoa'java, a'e ji pe me. Pe ndekombegwerame po ti Satanás'ga ei pe me nehē: “Pereko ti ojipe'ga a'ero,” e po ti ga pe me nehē. Penhimomirana-me'ymame po ti kotihī pe ojipe'ga potarahivuhui a'ero Satanás'ga nhi'īga rupi pejikovo nehē. Nurā ji ei pe me: Tapekombegwei ti penhimbirekoa'java a'ero.

⁶Ji nda'ei reki kiro: Ahe nhaporemo ti tahembireko a'ero. Nahā ji ei: Ahe hambirekopotarama ti pyry ahe rembirekoro a'ero nehē. ⁷Ji ve reki koji'i pyry ji javijitehe ga nahembirekoi ga potare'yma. Emo Tupana'ga nhande mbokarakatu pa. Jara'ga Tupana'ga ga mbokarakatu toko katu ti ga gwembireko'e'yma javo. Jara'ga ga ga mbokarakatu tahembireko katu ti ga javo.

⁸Kiro ji ei a'ero hambireko'e'ýve'ga pe aherembirekokwera'ga pe no. Pyry ga pe ga ndekorame gwembireko'e'ymamo ji javijitehe. ⁹Emo ga nhimomirana-me'ymame ga potarahivuhuavo tahembireko ti ga ga pavēi a'ero. A'ereki nanongara'ga gwembireko'e'ymame ga potarahivuhuhetei novīa. Koji'i pyry nanongara'ga nembirekoro a'ero.

¹⁰Kiro ji ei hambirekove'ga pe kunhangwera'ga pe topohiryme ti ga gwembireko'ga hugwi. A'ea ko nhinhi'īga jate rūi. A'ea ko nhandepojkaharete'ga ei ga pe no. ¹¹Kunhangwera'ga pohirame gwembireko'ga hugwi ji ei ga pe togwerekokatua'ja ti ga gwembireko'ga jitehe. Gwembireko'ga nderekoa'java'ymame tahembirekoyme ti ga ojipe'ga pavēi. Akwaimbae'ga pe ji ei no topohiryme ti ga gwembireko'ga hugwi, a'e ji nhandepojkaharete'ga nhi'īga mombe'gwovo.

¹²Jara'ga pe ji ei kiro. Tupana'ga nhi'īga ji namombe'ui kiro ga pe. Jihī a'e ga pe. Po Cristo'gareheve'ga rembirekohēa ndojikogi Cristo'ga rehe. Po hēa pohipotare'ymame ga hugwi topohiryme ti ga hēa hugwi a'ero. ¹³Na jitehe ji ei no: Po Cristo'garehevehēa rembireko'ga ndojikogi Cristo'ga rehe. Po ga pohipotare'ymame hēa hugwi topohiryme ti hēa ga hugwi a'ero. ¹⁴A'ereki ga Tupana'gareheve'ga'jave'ga ga rekoro gwaramo gwembirekohēa pavēi Cristo'garehevehēa pavēi. Na jitehe kiroki hēa ndojikogi Cristo'ga rehe – hēa ko Tupana'gareheve'ga'javehēa hēa rekoro gwaramo gwembireko'ga pavēi Cristo'gareheve'ga pavēi. Po na rūi hamo, a'ero po gānda'yra'ga Tupana'gareheve'garūive'ga ja hamo. Gānda'yra'ga ko Tupana'gareheve'ga'jave'ga tuhē reki.

¹⁵Tupana'ga e'i ojive'ga pe nhaporemo: “Pejogwereko katu ti,” ei ga. Kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe – ga pohipotarama gwembireko'ga hugwi Cristo'gareheve'ga hugwi, na ga pohiri ga hugwi a'ero. Naname ko Cristo'gareheve'ga piro'yro ga hugwi a'ero. ¹⁶A'e reki ji kunhangwera'ga pe: Mara'ngu po ti nde enhimbireko'ga mbojikoguka Cristo'ga rehe nehē? Igwete ji ei akwaimbae'ga pe: Mara'ngu po ti nde enhimbirekohēa mbojikoguka Cristo'ga rehe jitehe nehē no?

Nahā ti peko Tupana'ga remimo'ēa rupi

¹⁷Po nahā pendekoagwera Tupana'ga pe mo'ērame ojive ikwehe nahā jitehe ti peko a'ero kiro. A'ereki nahā nhandepojkaharete'ga pe mongo pe mbokarakatuavo. A'ea ji ei pe me. A'ea jitehe ji ei Cristo'gareheve'ga pe nhaporemo jihorame Tupana'ga mbohete'hava pype ga mbo'embo'erame jipi.

¹⁸ Judeus'ga okytiuka gwa'yra'ga nakwanhapi'ria ga pita'ngirame. Po judeus-ramo pe ndekoi Tupana'ga pemo'ërame ojive tapeavykyi ti ika'ëagwera a'ero tiukwahavyme ti javo. Po judeus'garüiva'ero pe ndekoi Tupana'ga pemo'ërame tapekytiukari ti ga pe penhakwanhapira. ¹⁹ Na ga ndekoi jate ojikytiukare'y-mame. Na jitehe na ga ndekoi jate ojikytiukaramame. A'ereki nanongara rehe rüi Tupana'ga oko. Ga onhi'ipo'rurame a'ea rehe Tupana'ga reko.

²⁰ A'e ji pe me a'ero: Po nahä pe ndekoi Tupana'ga pemo'ërame nahä jitehe ti peko. ²¹ Tupana'ga pemo'ërame ojive po pe poravykytehei ojipe'ga pe peji-piro'yangave'yma penhimboporavykyve'ga hugwi. Tapevy'aruhui ti a'ea rehe. Nandejate ti peko a'ero pejiporavykyavo ga pe. A'erorame tehe ga pe mbopiro'ypotarame ojihugwi, pejirokwa ti a'ero peji gwovo ga hugwi. ²² Kiroki ga ndipiro'yi ojipe'ga hugwi nhandepojkaharete'ga omo'ërame – ga ipiro'y reki okote'varuhua hugwi. A'ereki nhandepojkaharete'ga ga mbopiro'y jugwi ga mongovo gwemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ga ipiro'y ojipe'ga hugwi Cristo'ga omo'ërame – ga ndipiro'yi reki Cristo'ga hugwi. A'ereki ga ga mongo gwemimbotarimova'ea rehe. ²³ Tupana'ga omomanouka Cristo'ga pe ndepyga ikwehe tapojka ti ga jijive javo. Peko ti garemimbotarimova'ea rehe a'ero. Tapekoi ti ojipe'ga nemimbotarimova'ea rehe a'ero okote'varuhuve'ga nemimbotarimova'ea rehe. ²⁴ Nhiirü, a'ea'ja ji pe me: Po nahä pe ndekoi Tupana'ga pemo'ërame ikwehe, nahä ti peko jitehe pejikoty'a Tupana'ga pavëi.

Hembirekoe'ÿve'ga

²⁵ Ikwatijaramame ji ve pe ei ikwehe: “Marä re po hembirekoe'ÿve'ga ndekoi a'ero hamo kunhangwera'ga?” pe'e pe ikwehe. Kiro ji imombe'ui pe me a'ero. Nhandepojkaharete'ga nde'i reki ji ve a'ea rehe. Jihi a'e a'ero imombe'gwovo pe me. A'ereki nhandepojkaharete'ga omombyry ji ve. Nurä po ahe ojiko ji rehe. ²⁶ A'ero ji ei kiro pe me: Mbatera rahya'gwama gwaramo pyry akwaimbae'ga ndekoi jitehe okoagwera rehe. ²⁷ Enhimbirekojiperame ti terei a'ero tapohi ti hëa hugwi javo. Enhimbirekoe'ymame ti terei tanhirembireko ti kiro javo. ²⁸ Emo enhimbirekorame nde nderekote'varuhui. Hembirekoe'ÿvehëa na jitehe gwembirekorame po ti hëa ndokote'varuhui a'ero. Emo penembirekorame koji'i po ti pe ikwahavi hahya nehë pejikovo avo yvya koty nehë. Nda potari ji hahya pe me novia. Nurä ji ei pe me: Pyry pe napenembirekoi ga potaruhue'yma.

²⁹ Nhiirü, nokombegwei po ti Cristo'ga ura'java mbapava koty nehë, a'e ji pe me. Nurä ji ei akwaimbae'ga pe hembirekove'ga pe a'ero toko po ga hembirekoe'ÿve'ga'java'ero hamo. A'ereki hembirekoe'ÿve'ga ndokoi agwamova'ea rehe. A'ereki a'ea kotihä momina. Ga ja po hembirekove'ga ndekoi a'ero hamo, a'e ji pe me. ³⁰ Kiroki ga ojehe'o hete kiro – toko po ga ojehe'oe'ÿve'ga javijitehe hamo. Kiroki ga ojai hete kiro – toko po ga ijaje'ÿve'ga javijitehe hamo. Kiroki ga opyhypyhy mbatera kiro – toko po ga ga ja hamo – kiroki ga okoe'yma mbatera rehe nhandeapoa rüi reki javo jupe. ³¹ Kiroki ga opo'ru vyakotyva'ea – toko po ga ga ja hamo – kiroki ga ndokoi vyakotyva'ea rehe jate. A'ereki yvya agwamova'ea momina'gwama nhande hugwi.

³² Apota ji pepiro'ya nha'gatarahiva'ea hugwi. Akwaimbae'ga hembirekoe'ÿve'ga oko hete Tupana'ga rehe tonhimohë Tupana'ga ji rehe javo. ³³ Hembirekove'ga ki a'e te oko hete vyakotyva'ea rehe no tonhimohë nhirembirekohëa

ji rehe javo. ³⁴ Mokōi ġa'aġatara a'ero. Oko pota ġa Tupana'ga rehe novia. Emo ġa oko pota ġwembireko'ġa ndehe no. Nanongara ko ndapyryhetei a'ero.

Kunhangwera'ġa na jitehe hembirekoe'ŷve'ġa aherembirekokwera'ġa no. Oko hete ġa Tupana'ga rehe tako pa ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Hembirekove'ġa ki a'e te oko hete vvyakotyva'ea rehe no tonhimohē nhirembireko'ga ji rehe javo.

³⁵ A'e ji a'ea pe me topopoko ti ji javo. Ji nda'epotari pe me: "Na rūi peko. Na rūi peko." Nda'ei ji a'ea. Toko katu ti ġa javo ji ei pe me. Peko hete ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejeaporoġitakaturu nehē, a'e ji pe me.

³⁶ Po ojipe'ga ei ġwembirekoruamahēa pe: "Xajogwerekoyme ti." Emo po aerē ga ei oyvyteri pe: "Ndapyryvi reki a'ea hēa pe," e po ga. "Apotarahi ji hēa no. Areko pota ji hehā a'ero hamo," e po ga. Tahembireko tuhē ti ga hēa pavēi a'ero ġwemimbotarimo. Ndokote'varuhui reki ga ġwembirekorame hēa pavēi.

³⁷ Ojipe'ga po e'i oyvyteri pe: "Ndarekoi tuhē ti ji nhinhimbirekoruamahēa pavēi," e po ga. Ojipe'ga rūi e'i ga pe. Ga tuhē e'i ojipe'ga ġwemimbotarimo. Ndopotarahivuhui po ga hēa no. Pyry po ga nahembirekoi hēa pavēi a'ero hamo. ³⁸ Nahā a'ero. Kiroki ga hembireko kunhangweraheā pavēi – pyry tuhē ga hēa rerekoi a'ero. Kiroki ga nahembirekoi kunhangweraheā pavēi – koji'i pyry reki garekoa a'ero.

³⁹ Hembirekovehēa po nahembirekoa'javi ojipe'ga pavēi hamo hēarembireko'ga manoe'ymame hamo. Ahe manorame hēa piro'yro ahe hugwi. A'ero po pyry hēa rembirekoro ojipe'ga pavēi ġwemimbotarimo. Jesus Cristo'gareheve'ga jate po hēa gwereko hamo. ⁴⁰ Emo koji'i hēa roryvamo ġwembirekoa'jave'ymame. Jihi reki a'e a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva po ji mbo'e a'ea rehe no.

Ikwava'eġipyra ha'angava pe

8 ¹ Tamombe'u kiro pe me mbiara ikwava'eġipyra ha'angava pe ġwemimbohete'hara pe. "Mara'ngu po opyryvamo Tupana'ga pe nhande i'urame a'ea?" pe'e pe ji ve ikwatija ikwehe. Pepyteri'peve'ġa e'i reki: "Nhande nhaporemō tikwaha mbatera," ei ġa. A'iti nhande tikwaha, a'e ji. Emo nhande ikwahavame mbatera xanhimbohete pota reki. Hovai jate nhande'hoarōhete'rame nhande nhombojikogi Cristo'ga rehe. ² Kiroki ġa e'i tehe ojipe'ga akwaha ji mbatera javo – ġa ndokwahakatui ve a'ero. ³ Hovai jate kiroki ġa oarō hete Tupana'ga – Tupana'ga okwaha hete ġa ojipe'ga ġa ndekoheterame.

⁴ Tamombe'u kiro a'ero mbiara ikwava'eġipyra ha'angava pe. Tikwaha nhande ġanemimbohete'hara. A'ea ko ha'angavate'hea reki a. Tupana'ga jate oko Tupanamo. Jara ndogwerekoi. Tikwaha nhande a'ea. ⁵ Ojipe'ga e'i: "Gwereko tupana yvagi pe yvya koty onhimongyavo yvaga jara pavēi," ei ġa. Ġa pe po gwereko a'ea. ⁶ Nhande ve ki a'e te gwereko ojipe'ga jate Tupana'ga nhande'ruvete'ga. Gaha oapopavuka mbatera hako. Ga rehe nhande rekoi xako ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Ojipe'ga jate ko nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga. Gaha oapo pa mbatera hako. Tupana'ga oapopavuka ga pe. Gaha nhande'aporoġita mbopyahu nhande rerekovo no.

⁷ Jararamo nhande tikwaha a'ea. Jara'ġa ki a'e te ndokwahavi a'ea. A'reki ġa ojipokwaha ha'angava mbohete'a rehe Tupana'garūiva'ea mbohete'a rehe ojikoga renonde Jesus'ga rehe. Aġwamo ki a'e te Jesus'gareheva'ero ġa ei

ha'angavatehea jupe novia. Emo ojipokwahava gwaramo ga ei jitehe kiro mbiara pe ikwava'egipyra pe: "A'ea ko Tupana'garuiva'ea apoa." A'ero i'urame po ga ei oyvyteri pe: "Mara'ngu po Tupana'ga nharoe'yma ahe i'urame? Anhimbote'varuhu po ji a'ea uro gwaramo," e po ga oyvyteri pe. A'ereki ga ndokwahakatui ve. ⁸Tupana'ga nde'i nhande ve nhande i'urame. Ga nde'i jitehe nhande i'ue'ymame. A'ereki nianemombyryvi i'urame. I'ue'ymame nianemboote'varuhui no. A'ea ga ndokwahakatui ve.

⁹A'e reki ji pe me a'ero: Tapemongote'varuhui ti ga. Pehe pe'e: "Nanhimbote'varuhui ji i'upavame mbatera," pe'e pe. Emo ojipe'ga ndokwahavi ve a'ea. A'ero po ga ei: "Cristo'gareheva'ero nhande nhimbote'varuhui nhande jupavame mbatera," e po ga. Tapemongote'varuhui ti ga a'ero i'gwovouka ga pe. ¹⁰Po nde i'ui Tupana'garuiva'ea ronga pype, a'ero po ga nde repiagi. A'ero po ga ei: "Ga okwaha hete mbatera. Igwete ga i'ui reki Tupana'garuiva'ea rupiara," e po ga nde mombe'gwovo. "Ga javijitehe ti ta'u no," e po ga. A'ero po ga i'ui a. Emo ga pe po ndapyryvi ga i'urame. A'ereki oyvyteri pe ga etehei: "Jesus'gareheva'ero ji nhimbote'varuhui ji i'urame Tupana'garuiva'ea rupiara," e'i tehe ga. ¹¹Ga ndokwahakatui ve. Nde ki a'e te erekwaha nhane-rembi'ua nianhimbote'varuhui reki javo. Nerembikwahava reki gamongote'varuhua'gwama nde i'urame gandovaki. ¹²Ga ko neiru'ga. Ga repyga Cristo'ga omano no tamombo ti garekote'varuhua javo. Nde ereko te'varuhu enhiru'ga pe i'gwovouka ga pe pyryve'ymame ga pe. Nahã nde ereko te'varuhu Cristo'ga pe no. ¹³Nurã ji ei: Po ti nhirembi'ua nhiiru'ga mongote'varuhui nehẽ, a'ero po ti ji nda'ua'gwami mbiara tamongote'varuhuyime ti ga javo gwaramo.

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga moiruharamo

9 ¹Jipiro'y ko ji ojipe'ga hugwi. Ji ko Jesus Cristo'ga moiruharamo ako. A'ereki ji ahepia ga ikwehe nhandepojkaharete'ga. Ji ve ga pe mbojikoguka ojihe ikwehe. ²Ojipe'ga po e'i ji ve Jesus'ga moiruhara'ga rui. Pe ki a'e te pe'e ji ve Jesus'ga moiruhara'ga tuhẽ. Jukwaha reki a'ea. A'ereki pehe ko nhiremimbojikohara. A'ereki ji ve nhandepojkaharete'ga onhimoiruuka nahã pe mbojikoguka ojihe.

³Ojipe'ga e'i tehe ji ve: "Po Jesus'ga moiruharamo nde rekoi hamo, a'ero po na rui nde rekoi hamo," e'i tehe ga ji ve. Nahã ji ei a'ero nhinhimombe'gwovo ga pe: ⁴Jesus'ga moiruharamo ore Jesus'ga mombe'umbe'ui ojipe'ga pe. A'ero po pyry tuhẽ orerenduhara'ga imbuhuri mbatera ore ve ikwepykavamo hamo novia. ⁵Jesus'ga moiruharamo jara'ga nembirekoro Jesus'ga-reheve'ga pavẽi. Jesus'ga reki'ya'ga ko na, Pedro'ga no. Ga gwembireko'ga nderohorame ojupi ojipe'ga imondoi mbatera ga pe no. Po ore rembirekoro Jesus'gareheve'ga pavẽi hamo, a'ero po pyry ore ga nderohoi ore rupi hamo novia. ⁶Jesus'ga moiruharamo jara'ga Jesus'ga mombe'urame ganenduhara'ga omondo mbatera ga pe toporavykyyme ti ga ojipea rehe mbatera pyhyga javo. Ore po na jitehe no hamo jihi Barnabẽ'ga pavẽi. Pyry po ore ndoroporavykyi ojipea rehe mbatera pyhyga orojive hamo novia. A'ereki ore na jitehe Jesus'ga mombe'umbe'u ojipe'ga pe jipi novia.

⁷Soldados'ga tavukarame ganduvihava'ga omondo mbatera ga pe. Ga ndoporavykyi ojipea rehe no tipyhy ti mbatera nhandejive javo. Ganduvihava'ga omondo ga pe. Oro ityhara'ga no. Ga o'u yva'ia gwemitymagwera

oporavykyagwera rehe. Na jitehe oporavykyagwera rehe ovelhas repiakatu-hara'ga o'u ika'mbya ovelhas hugwi.

⁸Nanongara pe nhande epavi yvyakotyva'ero. Nhande jate rüi reki xa'e. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka nanongara Moisésva'ea pe hako. ⁹A'ea ikwatijaramo Moisésva'ea ei a'ero:

“Tapembojurutyvukari yuranuhüa a'ea ipyrüpyrugame ipi'rogame japea ha'ynha hugwi.

Na i'ui oporavykyro ġwaramo,” ei ahe ikwatijaramo ġwemimbo'eagwera hako.

Gara pe ikwatijara i'ei? Yuranuhüa rehe jate Tupana'ga aġataramo ikwatijarukaramo naerü? ¹⁰Ore repyga jate rüi Tupana'ga ei naerü? Ore repyga tuhë reki Tupana'ga ei ikwatijaruka hako togwereko ti ġa mbatera javo hako. Nurã ore Jesus'ga momb'e'urame po orenduhara'ga tombuhu mbatera ore ve hamo. Ore ko itÿhara'ġa'java'ea. Hyvykoirame ityma renonde po itÿhara'ġa ei hamo: “Aerë po ti ji i'ui kohoa pora nehë,” e po ġa hamo. Ġahã no – kiroki ġa onupanupã ipi'roga japea ha'ynha hugwi. Ipi'rogame po ġa ei aerë ti ta'u nehë javo hamo. ¹¹Ore na jitehe no a'ero. Ore Jesus'ga mombe'umbe'urame pe me po tiruahü pe me pe imbuhurame mbatera ore ve naerü? Pyry tuhë reki pe imbuhuri ore ve novia. ¹²Po pyry ojipe'ġa ei pe me mbatera rehe, ore kaitu po pyry ore ei pe me hamo novia.

A'erorame tehe ore ndoro'ei reki pe me pembuhu ti mbatera ore ve javo. Po ore ei pe me mbatera rehe, a'ero po ojipe'ġa ete'varuhui ore ve ore Cristo'ga momb'e'urame. “Mbatera rehe jate ġa Cristo'ga momb'e'ui ore ve,” e po ġa. “Nurã ore norohendupotara'javi gamombe'ua,” e po ġa ore mombe'ute'varuhuavo. Nurã ore ndoro'ei pe me mbatera rehe jipi. Oronhimomirana ore hahyparavuhua pe orokovo jipi timombigyme ti pyryva'ea momb'e'ua javo ġwaramo.

¹³Oro ġa – kiroki ġa oporavyky judeus'ġa jatykahavuhua pype – ġa o'u pevova'ea ojipe'ġa nembikwava'eġa jipi. Ġa inoġame mbiara ikwava'ëhava rehe tikwava'ë Tupana'ga pe javo ġa opojyka mo ojive. Pekwaha pe a'ea. ¹⁴A'ea'java'ea pe nhandepojy kaharete'ga e'i ore ve no: “Kiroki ġa omombe'u katu pyryva'ea jipi – ġanenduhara'ġa po omondo mbatera ġa pe a'ea rehe hamo,” ei ga.

¹⁵Pyry po pe imbuhuri mbatera ji ve Jesus'ga mombe'ua rehe hamo novia. Emo ji ndapojykai mbatera pe hugwi. Ji ikwatijarukaramo kiro pe me ji nda'ei: “Tapojyka ti mbatera pe hugwi.” Ji ndapojykai tuhë reki pe hugwi. Nhimanoa ko koji'i pyry ji ve a'ea hohe. Anhimbohete ji nhirembipojy kae'yma rehe. Te'iyme ti ġa ji ve a'ero: “Paulo'ga onhimbohete tehe reki. A'ereki ga opojyka mbatera ġa hugwi,” te'iyme ti ġa ji ve a'ero. ¹⁶Emo pyryva'ea momb'e'urame ji nanhimbohetei a'ea rehe jipi. A'ereki Tupana'ga ji mondouka a'ea rehe tuhë. “Emombe'u ti Jesus'ga momb'e'upryryva,” ei ga ji ve ikwehe. Po ji nahendukatui Tupana'ga nhi'ġa Jesus'ga momb'e'gwove'ÿ, a'ero po ite'varuhu ji ve. ¹⁷⁻¹⁸Po nhiremimbotarimo ji Jesus'ga momb'e'umbe'ui jipi, a'ero po pyry ġa imbuhuri mbatera ji ve hamo. Po nhiremimbotarimo rüi Tupana'ga ji mondoukari ġa pyri ga momb'e'gwovouka ji ve, a'ero po pyry ji ve ji ndapojykai mbatera ojipe'ġa hugwi ji Jesus'ga momb'e'urame ġa pe. A'ero po ji ga momb'e'ui ġa pe mbatera rehe rüi.

Paulova'ea ombojiko pota ahe Jesus'ga rehe

¹⁹Jipiro'y ji ojipe'ga hugwi nhaporemō novĩa. Emo gāndeaporoğita rupi nhaporemō ji nhimondoi reki tambojiko ti koji'ive'ga Jesus'ga rehe javo. ²⁰Ji Jesus'ga mombē'urame judeus'ga pe gāndeaporoğita rupi ji hoi a'ero tambojiko ti gā Jesus'ga rehe javo. Jipiro'y ji Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi novĩa. Emo judeus'ga a'ea gwendu katu. A'ero ji gā javijitehe hendukatui no tambojiko ti gā Jesus'ga rehe javo. ²¹Na jitehe Jesus'ga mombē'urame judeus'-garũive'ga pe gāndeaporoğita rupi ji hoi no tambojiko ti gā Jesus'ga rehe javo. Ga ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurā jirekorame ġapyteri pe ji ndakoi hehe no. Ji nda'ei reki: Ji ndakoi Tupana'ga nhi'iğa rehe. A'ea rūi ji a'e. A'ereki ji ako tuhē Cristo'ga nhi'iğa rupi. ²²Jirekorame ġapyteri pe – kiroki gā ndokwahakatui ojikogame Jesus'ga rehe – ikwahakatue'ŷve'ga'java'ero ji rekoji tambojiko hete ti gā Jesus'ga rehe javo. Jihojihorame ojipe'ga pyteri pe gā javijitehe ji rekoji a'ero nahā ti tambojiko jara'ga mo Jesus'ga rehe javo. ²³Nahā ji rekorekoi ġapyteri pe a'ero tokwaha pa ti gā Jesus'ga mombē'ua. Akwahavuka ji Jesus'ga gā pe Tupana'ga ti tomombyry gā pe javo. A'ereki imombyryvame gā pe ga omombyry ji ve no.

²⁴Penembikwahava pe kiro ji ei pe me. Ga nhağanhaname ji ypy ti tavahe javo, he'yjuhuve'ga onha novĩa. Emo ojipejive'ga jate ga ypy ovahē. Ga pe gā imondoi pyryva'ea a'ero ikwepykavamo. Ga javijitehe ti pejirokwa pejikokatu-heteavo Tupana'ga ti tomombyry ji ve a'ero nehē javo. ²⁵Kiroki gā onha hete tapyhy ti pyryva'ea javo – ojikwe gā nhağanhahetei jipi onhimboitavo tanhağatu kwaha ti javo. Nhande ki a'e te xako katu katu hete jipi xako katu kwaha ti javo. Kiroki gā onha hete pyryva'ea rehe – pyrygwereuhuva'ea rehe reki gā ndekoi novĩa ka'atehea apopyra rehe oakağareheva'ea rehe. Emo a'ea kotihĩ opa gā hugwi. Nhande ki a'e te pyryheteva'ea rehe nhande rekoi avuiramava'ea rehe. A'ereki nhanderuvağwama Tupana'ga pyri namomini. ²⁶Onhaname gā hokatui tavahe tuhē ti javo. Na jitehe ji rekokatui tavahe tuhē ti Tupana'ga pyri javo.

Ojipe'ga okwaokwaramē ojogwehe gā opoa mondokatui toho ti jipoa ga rehei katu javo. Na jitehe ji rekokatui taho ti Tupana'ga rehei katu javo.

²⁷Amombe'umbe'u ji ojipe'ga pe jipi: “Peko katu ti Jesus'ga remimbota-rimova'ea rehe. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē,” a'e ji gā pe jipi. Jihi na jitehe ako katu a'ea rehe no Tupana'ga ti tomombyry ji ve javo. Ji nanhimongoukari nhiremimbotarimova'ea rehe a'ero, te'ime ti ga ji ve: “Namombyryva'javi reki ji nde ve.”

Tapembohetei Tupana'garũiva'ea

10 ¹Nhiirũ, tapekwahava'ja ti nhaneramonhava'ea rekoagwera Moisésva'eareheva'ea rekoagwera. Ohorame Egitopeva'ea gwyra hugwi ahe oho pa yvağatiğa gwyrĩ hako – kiroki yvağatiğa ahererohohava hako. Oho pa katu ahe yvy pikağa rupi ypihua pytera rupi o'yahava. ²Ohorame yvağatiğa gwyrĩ ahe nhimboukwahapavi Moisésva'eareheva'ero ohorame yvy pikağa rupi ypihua pytera rupi. ³Ahe nhaporemō o'u maná – a'ea Tupana'ga ombuhuruka ahe ve yvaga hugwi aherembi'uramo. ⁴Ahe nhaporemō o'u yhya no – kiroki Tupana'ga ombuhuruka ahe ve toy'u pa ti gā javo. A'ereki

Tupana'ga ombuhuruka yhya ahe ve itauhua hugwi. Cristo'ga pe ji ei reki ita mombe'gwovo. A'ereki Cristo'ga ombuhuruka yhya ahe ve ogwovo ahe rupi. ⁵Nahā Tupana'ga imombyryhetei ahe ve novia. Emo ahe rekouhurame ite'varuhuva'ea rehe onhimongyavo ga nhimonha'ngahetei ahery'juhua rehe ahe apitiuka ahera'oa momboruka ongae'yi me hako.

⁶Ahemombe'upyra nhande momoranduvi nhande moğitavo. Ahe ja rūi ti xako a'ero. Tipotaruhuyime ti ite'varuhuva'ea. ⁷Ahere'yjuhua ombohete ha'angava Tupana'garūiva'ea no hako. Tupana'ga rembikwatijarukara ahe mombe'u javo:

“O'uo'u ġa oina toryva apovo.

A'ero ġa pyi o'ama Tupana'garūiva'ea mboheteavo,” e'i ikwatijara ahe mombe'gwovo hako.

Ahe ja rūi ti xako a'ero. Timboheteyme ti ha'angava Tupana'garūiva'ea.

⁸Ahere'yjuhua gwereko ojipeva'ea rembirekova'ea hako. Nurā ahe manoi ara rupi ve vinte e três milve'ga onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga oapitiuka ahe hako. Ahe ja rūi ti xako a'ero. Tirekoyme ti ojipe'ga nembireko'ga.

⁹Ahere'yjuhua ombokwerajahi nhandepojykaharete'ga onhiroyrōyromo jipi hako. Nurā ga mboja mondomondoi ahe ve ahe hu'uuka ahe apitiuka hako. Ahe ja rūi ti xako a'ero. Timbokwerajahivyme ti nhandepojykaharete'ga monhimonha'ngavo.

¹⁰Ahere'yjuhua e'ie'i te'varuhu onhiroyrōyromo jipi hako. Nurā Tupana'ga ahe apitiukari ojipyryve'ga pe. Ahe ja rūi ti xako a'ero. Xa'ete'varuhuyime ti nhanenhiroyrōe'yma.

¹¹Nahanahā ahe reko'i hako. A'ea koi ojipe'ga momorandu. Igwete Tupana'ga ikwatijarukari aherekoagwera mombe'gwovouka a'ea ti tapemoğita javo nhande ve. Tapekote'varuhui ti a'ero. A'ereki momina ġweri yvya yvyareheva'ea reheve nhande hugwi.

¹²Tape'ei ti pejive: “Jijikohetero ġwaramo Cristo'ga rehe po ti ji ndakote'varuhua'javi nehē,” tape'ei ti. Mara'ngu po ti pe kotihī pejikote'varuhua'java nehē? Penhimboko'i ti. Pejapyaka katu ti tapekote'varuhua'javyme ti a'ero. ¹³Pekwaha pe mbatera rahya jipi. Nanongara jitehe reki ojipe'ga okwaha no. Emo po ti Tupana'ga oho ġwembi'ea rupi pe pokoga jipi. Ga nomondoahivuhuukari hahyheteuhuva'ea pe me. Hahyrame pe me po ti ga pe mbopopoakari hehe nehē. Ga po ti pe mbo'e nehē nahā ti peko javo nehē. A'ero po ti pe nhi-momiranambavi hahya pe nehē.

¹⁴Nhiirū, tapembohete'i'i ti ha'angava Tupana'garūiva'ea. ¹⁵Pekwaha hete pe mbatera, a'e ji pe me. Penhimombaragwaha hete ti a'itituhēva'ea rehe a'ero kiro ji nhi'igame pe me. ¹⁶Amoamome nhande i'ui vinho pāo raygwe'roga reheve xajapyaka kiro Cristo'ga manoagwera rehe javo. Nhande i'urame vinho copopypeva'ea nhande ei Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde Cristo'ga rekoa reka'vogauka ga momanomouka ore ve,” xa'e nhande ga pe. Nhande i'urame vinho copopypeva'ea nhande jogwerekoi nhanenhimbojikoty'a Cristo'ga pavēi garekoa rerekovo. Nhande i'urame pāo nhanerembihaygwe'roga nhande jogwerekoi nhanenhimbojikoty'a Cristo'ga pavēi Cristo'ga ra'oa rerekovo. ¹⁷Nhandere'yjuhu nhande novia. Emo nhande xajogwerekoi pa nhandejikoty'a Cristo'ga pavēi ojipejiva'ero. A'ereki nhande nhaporemō ti'u akoja jitehe pāo ojipejiva'ea.

¹⁸Pehepia ti judeus'ga ndekoagwera no. Gweru ga mbiara jipi imondovouka Tupana'ga pe ikwava'ehava rehe. Aerê ga i'ui mo. I'urame Tupana'gapeva'ea ga jogwerekoi ojikutya Tupana'ga pavêi. ¹⁹Oro Tupana'garûiva'eapeva'ea, marâi ji jupe a'ero? Oko tehe reki Tupana'garûiva'ea, a'e ji, ganembikwava'eğa pavêi – kiroki ikwava'embyra Tupana'garûiva'ea pe. ²⁰Imondorame mbatera jupe ikwava'ehava rehe Tupana'ga pe rûi ga imondoi. Omondo ga Diabo'gapyri-va'ea pe reki anhağa pe, a'e ji. Ndapotari ji pejikutya'ara Diabo'gapyri-va'ea pavêi. ²¹Pe'u pe copopyeva'ea nhandepojy kaharete'gapeva'ea. Tape'ui po pe copopyeva'ea Diabo'gapyri-va'eapeva'ea no hamo. Pe'u pe mbatera ikwava'embyra nhandepojy kaharete'ga pe. Tape'ui po pe mbatera ikwava'embyra Diabo'gapyri-va'ea pe no hamo. ²²I'urame a'eapeva'ea po ti nhande nhandepojy kaharete'ga monhimboahivuhui nhandejive nehê. A'ero po ti ga imbohahyukari nhande ve nehê. A'ereki ga ipopoakaruhu hete nhande hohe pa.

Ji rupi jitehe ti peho, ei ahe

²³Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero gwaramo nhande ndikwakuva'javi. A'ero ji reki nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe. Na tuhê nhande ndikwakuva'javi novia. Emo amoamome ndapyryvi reki ojipe'ğa pe nhande rekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe. Amoamome nhanderekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe nhande ndipokopokogi reki ojipe'ğa Cristo'gareheve'ğa. ²⁴Nhandejive jate rûi po nhande imombyryvi hamo. Timombyry po nhande ojipe'ğa pe hamo no.

²⁵Nahâ ti peko a'ero. Pe'u pa ti mbiara ipyhygame ima'ehai pe. Tape'ei ti ga pe: “Pemombe'u ti ji ve. Omondo jipe ga agwa Tupana'garûiva'ea pe ikwava'ehava rehe inoğa? Marâ a'ero?” Tape'ei ti a'ea ga pe. Pe'u pa ti jave'yma. Tapemongotehei ti pejipy'a mbatera rehe i'gwovo a'ero. ²⁶A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Yvya ko nhandepojy kaharete'ga apoa yvyakotyva'eareheva'ea nhaporemo no,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

Pyry tuhê nhande i'ui garembiapoa a'ero.

²⁷Po Cristo'gareheve'garûive'ga ei pe me: “Pejijo i'gwovo ji pyri,” e po ga. Pehopotarame ti peho ga pyri a'ero i'gwovo. Pe'u pa ti garemimbuhura. Tape'ei ti ga pe: “Marâ? Eremondo jipe nde agwa Tupana'garûiva'ea pe ikwava'eğa inoğa?” Tape'ei a'ea ga pe. Pe'u pa ti imongotehee'yma pejipy'a hehe i'gwovo pa ga pyri. ²⁸Hovai jate po ojipe'ga ei pe me: “Okwava'ê ga agwa Tupana'garûiva'ea pe.” Po ga erame a'ea pe me tape'ui ti a'ero penhağataruhuramo ga rehe – kiroki ga omombe'u pe me. A'ereki oyvyteri pe ga e'i jupe: “Po Cristo'gareheve'ğa ndo'ui nanongara hamo,” ei ga. ²⁹Pe me ko pyry pe i'ui novia. Emo ga pe ndapyryvi i'ua. Nurâ tape'ui a'ero.

Pe'e po pe ji ve a'ero: “Marâ naerû? Jipiro'y ji jijikwakuva hugwi i'gwovo pa mbatera. Maraname ji nda'ui naerû ga eteherame jupe ahe ndo'ui javo?” pe'e po pe ji ve. ³⁰“I'urame jipi ji ei Tupana'ga pe: ‘Ndepyry hete nde imbuhuruka mbatera ji ve,’ a'e ji ga pe,” pe'e po pe ji ve. “Maranuhurame ga ete'varuhui ji ve nhirembi'ua rehe ji ekaturame Tupana'ga pe i'gwovo naerû?” pe'e po pe ji ve.

³¹Nahâ a'ero, a'e ji. Peko katu ti mbatera urame mbatera aporame no pejikovo katu pa. A'ero po ti ojipe'ğa pe ndepiagame Tupana'ga mboheteri

nehē. “Ndepyry hete nde ġa mongokatuavo,” e po ti ġa Tupana'ga pe a'ero pe mombe'gwovo nehē. ³² Peko katu ti a'ero. Tapemongote'varuhui ti judeus'ga. Tapemongote'varuhui ti judeus'garūive'ga no. Tupana'gareheve'ga ti tapemongote'varuhui Jesus'gareheve'ga. ³³ Ji rupi jitehe ti peko katu a'ero. Ji tamonhi-mohemuka pa ojipe'ga jijihe jipi. Namombyrypotari ji jijive jate. Ġa pe nhaporemō ji imombyrypotari jipi tojiko ti ġa Jesus'ga rehe jawo.

11 ¹ Cristo'ga rupi jitehe ji hoi. Na jitehe ti peho ji rupi.

Kunhangwera'ga ndekoa ġa jatykaramē

² Pyry hete pe napemoka'nhymi jipi jirekoagwera pejiipyri. Peho pe nhiremimbo'ea rupi no. A'ereki Cristo'gareheve'ga nemimombe'ua rehe ji pe mbo'ei.

³ Takwahavuka ti a'ero pe me. Cristo'ga ko huvihava'ga akwaimbae'ga pe. Akwaimbae'ga ko huvihava'ga ġwembireko'ga pe. Tupana'ga ko huvihava'ga Cristo'ga pe. ⁴ Ndepyryvi a'ero akwaimbae'ga nhakaġahovi onhi'igame Tupana'ga pe ġandovaki Tupana'ga mombe'urame ojipe'ga pe no. Onhakaġahovame po ġa imbote'varuhui Cristo'ga pe ga ko jiruvihava'ga rūi jawo.

⁵ Emo kunhangwera'ga nhakaġahove'ymame ndeapryryvi ġa nhi'igame Tupana'ga pe ġandovaki ġa Tupana'ga mombe'urame ojipe'ga pe no. Onhakaġahove'ymame po ġa ei: “Nhirembireko'ga ko huvihava rūi ji ve,” e po ġa. Nanongara'ga ko ġa ja – kiroki ġa, ojipe'ga opī ġa'ava ġa hugwi tipoyjaryme ti ġa jawo. ⁶ Onhakaġahove'ymame po ġa tokyti pa o'ava a'ero hamo. Po ġa ndopotari opoyjayjare'ymamo oapina rehe, a'ero po ġa tonhakaġaho hamo. Tonhakaġaho po ġa onhi'igame Tupana'ga pe ġandovaki ga mombe'urame no hamo.

⁷ Akwaimbae'ga po nonhakaġahovi hamo. A'ereki Tupana'ga oapo akwaimbae'ga oji'java'ero. Gandeaporoġita Tupana'ga reaporoġita ja. Kunhangwera'ga ki a'e te ġandeaporoġita akwaimbae'ga ndeaporoġita ja. ⁸ Tupana'ga ndoapoi reki akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea ra'oa pyvō. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukaġa pyvō hako. ⁹ Na jitehe Tupana'ga ndoapoi akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea pe. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea pe topoko ti hēa ga jawo hako. ¹⁰ A'ero po kunhangwera'ga tuhē e'i onhakaġahova pe hamo yvagipeve'ga nembiepiaga ġwaramo. ¹¹ Ojikoty'aro ġwaramo nhandepojykaharete'ga pavēi ġa jikogi ojogwehe jipi kunhangwera'ga akwaimbae'ga pavēi. ¹² A'ereki ymya Tupana'ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukaġa pyvō. Nahā kunhangwerava'ea ohē akwaimba'eva'ea hugwi. Emo kiro akwaimbae'ga o'a kunhangwera'ga hugwi. Tupana'ga reki oapopavuka okovo.

¹³ Pehe ti penhimombaragwaha hehe. Pyry pe me kunhangwera'ga nhi'igame Tupana'ga pe ġandovaki ġa nhakaġahove'ymame naerū? Ahā, a'e ji. ¹⁴ Pekwaha pe pejiyvyteri pe akwaimbae'ga avukuhua ġambopoyjayjare'yma. ¹⁵ Kunhangwera'ga avukuhua ki a'e te ġambokatua rupiara. A'ereki Tupana'ga omondo a'ea ġa pe toakaġaho'i ti ġa a'ea pyvō jawo. ¹⁶ Momina nhinhi'igā a'ea rehe a'ero. Po ojipe'ga ji rayvapotari ġa'akaġahova rehe, a'ero po ji ei ġa pe: Na tuhē ore rekoi. Nahā jara'ga ndekoi no Cristo'gareheve'ga ojatykaramē Tupana'ga mboheteavo.

Ahe o'u ikwahava'java Cristo'ga manoagwera

¹⁷ Kiro pe mbo'erame po ti ji nopombohetei nehē. Anhi'igahy po ti ji pe me nehē. A'ereki pe jatykaramē Tupana'ga mboheteavo a'ea ko

pendekokatuaḡwama rūi reki. Peko te'varuhu reki pe. ¹⁸Tanhi'ĩ na'ē pe me pejogwayvara rehe a'ero. A'ereki ojipe'ḡa omombe'u a'ea ji ve. "Corintopeve'ḡa ojatykarama ḡa jogwayvayvari jipi. Ḡa ndojihe'akatui," ei ḡa pe mombe'ḡwovo ji ve. Arovia gwere ji ḡanhi'ĩḡa. ¹⁹Tupana'ga po e'i a'ero: "Na ḡa jogwayvari tomboukwaha ti okokatuve'ḡa a'ero." ²⁰Pejatykarama pe ei: "Ti'u ti nhandejapyakavo nhandepojykaharete'ga rehe," pe'e tehe pe jipi. Emo reki pe ndapekoi ga rehe pejikote'varuhuro ḡwaramo i'urame. ²¹Pejihe reki pe peko. A'ereki i'urame jararamo pe pe'u jipe ima'ēa renonde. Jara'ḡa ndogwerekoi reki. Nurā ko ty'ara jara'ḡa jukai. Jara'ḡa ki a'e te heagwryr vinho i'uhetero ḡwaramo. ²²Ndaperekoi tuhē po pe onga naerū tape'u ipype? Nda-pekoa'javi po pe Tupana'gareheve'ḡa ndehe naerū imbatere'ḡve'ḡa mbopoy-jayjare'yma naerū? Marāi po ti ji a'ero pe me nehē naerū? Opombohete po ti ji a'ea rehe naerū? Nopombohetei tuhē po ti pe a'ero nehē.

²³Amombe'u ko ji pe me nhandepojykaharete'ga remimbo'eagwera ikwehe – a'ea ga omombe'uuka ji ve. Nahā a'ero. Omania renonde Jesus'ga reko i ḡwemimbo'ehara'ḡa pavēi pyytunimo ikwehe. Judasva'ea omoudouka ḡweri ga guardas'ḡa po pe tojuka ti ḡa ga javo. A'ea renonde Jesus'ga ipyhygi pāo. ²⁴Igwete ga ei Tupana'ga pe: "Ndepyry hete nde imbuhua ore ve," ei Jesus'ga javo ga pe. Igwete ga haygwe'rogwe'rogi imondovo ḡwemimbo'ehara'ḡa pe. "A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe," ei ga ḡa pe. "Pe'u kiro. A'ereki jira'oa ji anhi'kwava'ē kiro pe ndepykaramo nhimanorame," ei ga. "Aerē ti pe'ua'jaa'ja pāo a'ero tanhimoka'nhyime ti," ei Jesus'ga ḡwemimbo'ehara'ḡa pe ikwehe.

²⁵Na jitehe ḡa i'urē mbatera Jesus'ga ipyhygi copo vinho ryrua. Igwete ga imondoi ḡa pe javo. "Pe'u kiro copopyeva'ea," ei ga. Igwete ga imombe'ui gwekoa ḡa pe. "Aheka'voguka po ti ji jirekoa ḡa pe jijijukauka nehē," ei ga. "Nahā po ti ji manoi yvyakotyve'ḡa ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea imombe'ḡwovo. 'Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ḡandekote'varuhua ḡa hugwi,' ei Tupana'ga," ei ga. "Nurā jirekoa reka'voga ḡwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuve'ḡa ndekote'varuhua ḡa hugwi nehē ḡwembi'ea rupi," ei Jesus'ga ḡa pe. "Pe'u ti a'ero vinho copopyeva'ea. Pe i'ua'jaa'javame ji kwahava'ja a'ero nehē," ei Jesus'ga ḡwemimbo'ehara'ḡa pe. ²⁶A'ea ko Jesus'ga nhi'ĩḡagwera ikwehe. Igwete ji ei pe me: Garura'java renonde nahā po ti pe i'ua'jaa'javi pāo copopyeva'ea reheve. I'ua nanani po ti pe ikwahavukari ojipe'ḡa pe gamanoagwera nehē.

²⁷Peko katu ti a'ero i'urame pāo copopyeva'ea reheve Cristo'ga manoa-gwera herekokatuavo. Kiroki ga oko te'varuhu i'ḡwovo – ga ombotegwete Cristo'ga ra'oa garekoa reheve, ga ombotegwete gamanoagwera a'ero. ²⁸Nurā ti pekwha na'ē pejeaporoḡita i'ua renonde. Pendeaporoḡita pyryvame ti pe'u pāo copopyeva'ea reheve herekokatuavo a'ero nehē. ²⁹⁻³⁰Pepyteri'peve'ḡa ki a'e te nonhimombaragwahavi nhandepojykaharete'ga manoa-gwera rehe ḡa i'urame pāo copopyeva'ea reheve. Nanongara'ḡa pe Tupana'ga ombohahyuka a'ero. Nurā pepyteri'peve'ḡa tetirūaramo opopoakare'yma onhimongyavo. Jara'ḡa omano no. ³¹Po ti nhande ikwahavi nhandereaporoḡitapyryva na'ē i'ua renonde, a'ero po ti ga nombahyukari nhande ve nehē. ³²Imbohahyukarama nhande ve ga nhande mbo'ei nhanderekote'varuhua rehe tomombi ti ḡa a'ea javo. Ga nhande mbo'ei te'iyme ti ga nhanderekote'varuhua pe o'rame oarōe'ḡve'ḡa pe nehē ḡa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē.

³³Nhiirũ, pejatykarama i'gwovo Cristo'ga manoagwera kwahava'java tape-una'ei ti a'ero. Pe'ji ti pejohupe: "Na ti ġa ndupavi na'ẽ," pe'ji ti. ³⁴Tape'una'ei ti mbatera Tupana'ga ti tombahayukaryme pe me. Po ti ty'ara jara'ġa juka-hetei, a'ero po ti ġa ġwonga pe na'ẽ i'ui mo hamo.

Jihorame pe pyri po ti ji pe mbo'ei jara rehe pe nderekovo nehẽ.

Tupana'ga ra'uva ahe mbokarakatu

12 ¹Nhiirũ, tamombe'u ti kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbuhura Cristo'gareheve'ġa pe. A'ereki a'ea rehe pe ikwatijari ji ve ikwehe. A'ea ji tamombe'u katu kiro pe me tapekwaha hete ti jawo. ²Pekwaha pe peji-koagwera. Pe ndapejikogi Cristo'ga rehe ikwehe. Nurã ġa pe mbopogwepo-gweuhui ġwemimbotarimova'ea rupi imboheteuka pe me ha'angava Tupana'-garũiva'ea okojirũiva'ea. ³A'ero ji takwahavuka kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbo'ea. Tupana'ga ra'uva ombo'erame ġa nombotegwetei Jesus'ga a'ero. Tupana'ga ra'uva ombo'erame jate reki ġa ei: "Jesus'ga ko orepojkaharetero oko," ei ġa.

⁴Tupana'ga ra'uva ombuhu paravuhu nhandekarakatua. Gara'uva jitehe reki ombuhu pa nhande ve nhande nanenani. ⁵Nhandeporavyky ojoatyatyvi ojohugwi novĩa. Emo Jesus'ga pe jitehe nhande xaporavyky nhandekovo. ⁶Nhandekarakatua ojoatyatyvi ojohugwi novĩa. Emo Tupana'ga jitehe nhande mbokarakatu pa nhande rerekovo.

⁷Tupana'ga gwepiuka gwa'uva remimbuhura nhande nanenani topoko pa ti ġa ojipe'ġa jawo. ⁸Nahã Tupana'ga ra'uva nhande mbokarakatu pa. Ojipe'ga pe gara'uva omombe'uuka Tupana'ga rembikwahava. Tupana'ga ra'uva jitehe ombo'euka ojipe'ga pe a'itituhẽva'ea kwahava rehe. ⁹Gara'uva jitehe ombojiko hete ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ea jitehe omombiguka ojipe'ga pe ġatetirũa ġa hugwi. ¹⁰A'ea jitehe oapouka ahemonhimomby'ava'ea ojipe'ga pe. Ojipe'ga pe a'ea omombe'uuka Tupana'ga nhi'iġa. Tupana'ga ra'uva omombaragwahavuka ojipe'ga pe ġwemimbokarakatua. A'ero ga ikwahavi jawo Tupana'ga ra'uva ġa mbokarakaturame. Ga ikwahavi jawo Tupana'ga ra'uvarũiva'ea ġa mbokarakaturame. Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ga monhi'iparavuhavuo. A'ero ko ganhi'iġa yvyakotyve'ġa nembikwahave'ỹva'ea. Ojipe'ga pe Tupana'ga ra'uva okwahavuka akoja'ga nhi'iġa imombe'ukatuvouka nhanerembikwahave'ỹva'ea tokwaha pa ti ġa jawo. ¹¹Tupana'ga ra'uva jitehe ombokarakatu pa ġa a'ero. A'ea jate ombokarakatu paravuhu ġa naġanani ġwemimbotarimo okovo.

He'yi nhandera'oareheva'ea

¹²Ta'e ti kiro nhandera'oa'java'ea mombe'gwovo. Ojipeji ahera'oa rekoi novĩa. Emo ahera'oa gwereko he'yiva'ea ojihe: ahetiã, ahepoti'a, ahepy'a no. Ahera'oareheva'ea nhapremo ojihe'a reki ojogwehe onhimongovo ojipejiva'-ero ahera'oro. Na jitehe nhande re'yiro Cristo'gareheva'ero nhanenhimon-gyavo novĩa. Emo nhande nhapremo xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavẽi. ¹³A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mongo pa ojipejiva'ea'java'ero. Nhande xako paravuhu novĩa. Jara'ġa ko judeusramo, jara'ġa judeus'garũiva'ero. Jara'ġa oporavyky tehe ojipe'ġa pe opiro'ye'yma ġa hugwi. Jara'ġa oporavyky opiro'yro ojipe'ġa hugwi. Nhande pyri nhapremo ko Tupana'ga ombuhu gwa'uva jitehe.

¹⁴Pehepia ahera'oa a'ero. Ojipejiva'ea jate rüi ahera'oareheve'ea. He'yiva'ea reki ahera'oa gwereko ojihe. ¹⁵Po ahepya ei: “Ji ko ahepoa rüi. Ji ahera'oareheve'ea rüi reki a'ero.” Ahepya erame a'ea po i'tetehei ikwahave'yma javo. A'reki ahepya ko ahera'oareheve'a'ero tuhē reki oko. ¹⁶Po aheapyakwara ei: “Ji ko aherea'kwara rüi. Ji ahera'oareheve'ea rüi reki a'ero.” Aheapyakwara erame a'ea po i'tetehei. A'reki aheapyakwara ko ahera'oareheve'a'ero tuhē reki oko. Na jitehe nhande re'yiro Cristo'gareheve'a'ero nhandekarakatuparavuhuavo ojipe'ga pokoga. Ojipejive'ga jate rüi reki Cristo'gareheve'a'ero. Po ojipe'ga ei: “Ikarakatu ga japovo ahemonhimomby'ava'ea. Ji ndajikarakatui japovo a'ea. Ji Cristo'gareheve'ea rüi reki a'ero.” Ga erame a'ea po ga etehei ikwahave'yma. A'reki ga Cristo'gareheve'a'ero tuhē reki oko.

¹⁷A'ea'ja ji pe me. Pehepia ahera'oa. Po aherea'kwara jate hekorame gara pyvō po ahe henduvi hamo naerū? Po aheapyakwara jate hekorame gara pyvō po ahe hetuni a'ero hamo naerū? Nahā ji ei Cristo'gareheve'ga mombe'gwovo a'ero no. Po ahemonhimomby'ava'ea apohara'ga jate ga ndekorame ma'ga po omombe'u Tupana'ga ojipe'ga pe hamo naerū? ¹⁸⁻²⁰Ahera'oareheve'ea nhaporemo reki Tupana'ga omongo katu ahera'oa rehe gwemimbota-rimo. Po heheve'ea jate hekorame ojipejiva'ea jate, marā po ahera'oa rekoi a'ero hamo naerū – kiroki a'ea rehe oko heheve'ea? He'yi reki ahera'oareheve'ea. Emo ojipejiva'ea ahera'oa. Na jitehe nhande nanenani Tupana'ga nhande mongoi ojiheve'a'ero nhande mbokarakatuparavuhuavo gwemimbotarimo. Po ojipejive'ga jate ga rekorame Cristo'gareheve'a'ero marā po nhande xajihe'a ojogwehe Cristo'ga pavēi hamo naerū? Nhandere'yjuhu reki nhande Cristo'gareheve'a'ero. Emo nhande xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavēi nhandekarakaturo nhandejopokopokoga.

²¹Ahereakwara nde'i ahepoa pe: “Ji ndajikogi nde rehe,” nde'i jupe. Na jitehe aheaka'ga nde'i ahepya pe no: “Ji ndajikogi nde rehe,” nde'i jupe. A'reki ahera'oareheve'ea ojiko tuhē ojogwehegwehe. Na jitehe Cristo'gareheve'ga jikogi ojogwehegwehe no.

²²Jara pe nhandera'oareheve'ea pe nhande ei ipopoakare'yva'ea. Emo xajiko hete reki nhande nanongara rehe. ²³Jara pe nhande ei okoteheve'ea. A'ea nhande imbojigwagi tireko katu ti javo. Jara nhande ndihepiukari ojipe'ga pe. A'ea rehe nhande timongi katu tapy'ynhapira a'ero tohepiagyme ti ga javo.

²⁴Kiroki koji'i ikatu nhande ve nhandera'oareheve'ea – a'ea nhande nimbojigwagi a'ero. Tupana'ga tuhē ombojihe'a pa ahera'oareheve'ea tombojigwa hete ti ga okoteheve'ea javo nhande ve. ²⁵Nahā Tupana'ga imbojihe'akatui ahera'oareheve'ea a'ero tokote'varuhuyime ti heheve'ea ojohupepe javo. “Ti'a'gata pa ti ahera'oareheve'ea ojogwehegwehe,” ei Tupana'ga. Na jitehe Tupana'ga nhande mbojihe'akatui ojipejiva'ea'java'ero tokote'varuhuyime ti Cristo'gareheve'ga ojohupepe javo. “Ti'a'gata pa ti ga ojogwehegwehe ojogwerekokatuavo,” ei Tupana'ga nhande ve. ²⁶Hahyrame ojipejiva'ea pe ahera'oareheve'ea pe hahy jara pe nhaporemo a'ero. Ga imombyryvame ojipejiva'ea pe a'ea ko pyry jara pe nhaporemo no. Na jitehe hahyrame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ga pe hahy jara'ga pe nhaporemo Cristo'gareheve'ga pe nhaporemo. Ojipe'ga imombyryvame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ga pe jara'ga ndorypavamo ga pavēi a'ero.

²⁷Penhinanhinani peko Cristo'gareheve'a'ero. Igwete ojipejiva'ero pe jihe'ari ojogwehe Cristo'ga pavēi. ²⁸A'ero pe jatykatykai Tupana'ga mboheteavo.

Igwete Tupana'ga pepyteripeve'ga mo'emo'ei tojopokopoko ti ġa javo. Jara'ga pe ga ei: "Ġa hohe pa po ti pe. Cristo'ga moirüharamo po ti pe peko nehê," ei ga. Jara'ga pe ga ei: "Cristo'ga moirühara'ga ndehohyva'ero po ti pe peko. Pe po ti nhinhî'îga mombe'uharamo peko nehê," ei ga. Jara'ga pe Tupana'ga ei: "Nhinhi'îga mombe'uhara'ga ndehohyva'ero po ti pe peko. Ojipe'ga mbo'eharamo po ti pe peko nehê tapemongo ti ġa Cristo'ga nhi'îga rupi," ei ga ġa pe. Jara'ga pe Tupana'ga ei: "Pe po ti peapo ahemonhimomby'ava'ea nehê." Jara'ga pe ga ei: "Pe po ti pemombiguka ojipe'ga tetirûa ġa hugwi nehê." Jara'ga pe ga ei: "Pe po ti ojipe'ga pokopoko imbatere'ÿve'ga nehê ipopoa-kare'ÿve'ga nehê no." Jara'ga pe Tupana'ga ei: "Pe po ti ojipe'ga moġitai ġa mondomondovo." Jara'ga pe ga ei: "Opombokarakatu po ti ji pe monhi'îpa-ravuhuavo nehê. Penhi'îga po ti yvyakotyve'ga nembikwahave'ÿva'ea a'ero nehê," ei Tupana'ga ġa pe.

²⁹Ġa nhaporemô rûi reki Cristo'ga moirühara'ga a'ero. Ġa nhaporemô rûi Tupana'ga nhi'îga mombe'uhara'ga. Ġa nhaporemô rûi ġambo'ehara'ga. Ġa nhaporemô rûi oapo ahemonhimomby'ava'ea. ³⁰Ġa nhaporemô rûi Tupana'ga ġa mbokarakatui imombigauka ġa pe ojipe'ga tetirûa ġa hugwi. Ġa nhaporemô rûi Tupana'ga ġa monhi'îgi imongovo ġanhi'îga nhanerembikwahave'ÿva'ero. Ġa pe nhaporemô rûi Tupana'ga imombe'ukwahavukari ġanhi'îga nhanerembikwahave'ÿva'ea. ³¹Pepota tuhê ti pejive a'ero Tupana'ga ra'uva remimbuhura a'ea remimbokarakatua – kiroki koji'i pyryva'ea ojipea hohe.

Igwete ji kiro imombe'una'ei pe me penemiarôhetea tapendeaporoġita katu ti javo. A'ereki koji'i pyry hete tuhê nhande ojipe'ga arô hete a.

Tiarô hete nhande ojipe'ga

13 ¹Po nhande nhi'îgi hajiheve'ga nhi'îgimo yvagipeve'ga nhi'îgimo no. Po nhande niarô ahe nhanenhi'îgame ġanhi'îgimo, a'ero po nhande nhi'îtehei reki imotininiuhûva'ea ja hahyahivuhuva'ea ja.

²Po Tupana'ga nhande mbokarakatui imombe'gwovouka onhi'îga. Po nhande niarô ahe imombe'urame, a'ero po nhande rekotehei reki.

Po nhande ikwahapavi mbatera ikwahava Tupana'ga rembikwahava onhi-miva'ea. Po nhande niarô ahe nhande ikwahapavame mbatera, a'ero po nhande rekotehei reki.

Nhande jikohetero ġwaramo Tupana'ga rehe po ga nhande pokogi vyty-ruhua mbojipe'auka nhande ve nhande erame jupe pepe'a javo. Po nhande niarô ahe nhandejikoheterame Tupana'ga rehe nahâ javo, a'ero po nhande rekotehei reki.

³Po nhande ima'ema'embavi nhanembatera imbatere'ÿve'ga pe. Po nhande niarô ahe nhande ima'embavame, a'ero po nhande ima'êtehei. Nhaneremi-ma'embava nomombyryvi reki nhande ve.

Po ġa ei nhande ve: "Pe pohire'yma ġwaramo Cristo'ga hugwi po ti ore imbokaipavi penda'oa nehê," e po ġa nhande ve. Nhandepohipotare'ymame ga hugwi po nhande ikwava'eġi nhandera'oa ġa pe a'ero tombokai ti ġa javo. Po nhande niarô ahe nhanenhi'îkwa'eġame ġa pe, a'ero po nhande nhikwa-va'êtehei reki. Nhanenhi'îkwa'eġa nomombyryvi reki nhande ve.

⁴Nhande ojipe'ga arôheterame nhande nianhimonha'ngajipei ġa ndehe jipi. Timombyry nhande ġa pe. Nhande ojipe'ga arôheterame nhande nianhimyroi

ga ndehe. Nianhimbohetei nhande ji ko ga hohe jave'yma. ⁵Ga aröheterame nhande xako katu tuhê ga pe. Nhandejihe jate rüi nhande xako. Nhande nianhimboahivi ga pe. Nhande ndikwahava'ja'javi ojipe'ga ndekote'varuhua nhandejihe. ⁶Ga aröheterame nhande nianderoryvi ganderokote'varuhua rehe. Ganderokokatua rehe nhande roryroryvamo. ⁷Ga aröheterame nhande xanhi-momirana jipi ga ndekote'varuhurame nhandejihe. Tiarô hete nhande avui-rama. "Aerê po ti pyryvamo nehê," xa'e nhande jipi. Nhande xajiko ojipe'ga ndehe jipi. Xanhi-momirana nhande jipi a'ero.

⁸Ga aröheterame nhande niarombigi tuhê ga. Opi po ti nhandekarakatua nehê Tupana'ga remimbuhura. Tupana'ga nhi'iga momba'ua po ti opi. Ganhi'iga po ti opi no nhanerembikwahave'ÿva'ea. Mbatera kwahava po ti opi nehê no. ⁹Agwamo ndikwahapavi nhande. Nhande nimomba'ukwahapavi Tupana'ga nhi'iga no. ¹⁰Tupana'ga ki a'e te okwaha pa. Cristo'ga rurame po ti opa nhanerembikwahapave'yma nehê.

¹¹Jivoja'irame ji ndakwahapavi ikwehe. Tayri'ga ja ji nhi'igi a'ero ikwehe. Ndajireaporoğitakatui ji no. Nanhimombaragwahakatui ji mbatera rehe no jivoja'iro gwaramo ikwehe. Aerê jiyvuakarama ji pohiri tayri'ga ndeaporoğita'java'ea hugwi.

¹²Hepiagame espelho pyvô nhande ndihepiakatuhetei. A'ereki nhandera-'angava tehe nhande tihepia. Na jitehe agwamo nhande ndikwahahetei Tupana'ga repiagaymame. Aerê po ti nhande a'ea ga repiakatui ga kwahava nehê. Ojogwovavo po ti nhande jogwepiagi Tupana'ga pavêi. Agwamo nhande ndikwahapavi ga. Ga ki a'e te nhande kwaha hete pa. Na jitehe po ti nhande ga kwahahetei nhandekovo ga pyri nehê no.

¹³Nahâ hekoi avuiramava'ea a'ero:

Xajiko nhande Tupana'ga rehe.

Tikwaha nhande pyryvağwama.

Tiarô hete nhande ojipe'ga.

Pyry Tupana'ga pe nhande jikogame ga rehe.

Pyry nhande ikwahavame pyryvağwama no.

Johe'i tehe reki pyry Tupana'ga pe nhanderemiaröhetea.

Ganhi'iga nhanerembikwahave'ÿva'ea

14 ¹Pejirokwa ti ojipe'ga aröheteavo a'ero. Pepota ti Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua. Pepota ti pejikarakatua Tupana'ga nhi'iga momba'ua rehe kaitu.

²Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ga monhi'iga. A'ero ganhi'iga nhanerembikwahave'ymağwama. Nahâ onhi'igame ga nhi'igi Tupana'ga pe a'ero. Nhande ve rüi reki ga onhi'i. A'ereki nhande ndikwahavi nanongara ganhi'iga. ³Emo kiroki ga omomba'u Tupana'ga nhi'iga ikwahavuka ojipe'ga pe – ga onhi'i nhande ve tuhê. A'ero ga nhande mbojikoheteukari Jesus'ga rehe. Onoğatu ga nhandepy'a no. ⁴Kiroki ga ganhi'iga rekoi nhanerembikwahave'ÿva'ero – ga onhimbojiko hete Tupana'ga rehe. Ga ki a'e te – kiroki ga omomba'u Tupana'ga nhi'iga – ga ombojikoguka pa Jesus'gareheve'ga ga rehe a'ero.

⁵Apota po ji pe napenani penhi'iga hekorame nhanerembikwahave'ÿva'ero novia. Koji'i reki ji apota penemimomba'ua Tupana'ga nhi'iga rehe. Nanongara'ga nemimomba'ua koji'i pyry ojipe'ga nhi'iga hohe

nhanerembikwahave'ýva'ea hohe, a'e ji. A'ereki ġa omombe'u katu Tupana'ga nhi'íġa. Kiroki ġanhi'íġa ikwahavipyre'ýva'ea – a'ea nhande ndikwahavi. Ojipe'ġa ikwahavukarame ġanhi'íġa nhande ve a'ea ko pyry jitehe no. A'ero ġa Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe imombe'urame ġa pe.

⁶Nhiirũ, po ti nhinhi'íġa nhanerembikwahave'ýva'ea ji horame pe pyri nehẽ, a'ero po ti ji ndopopokogi tuhẽ nehẽ. Po ti ji imombe'ui pe me Tupana'ga rembikwahavukara ikwahavuka mbatera pe me, a'ero po ti ji pe pokogi nehẽ. Po ti ji imombe'ui Tupana'ga nhi'íġa pe me pe mbo'eavo a'itituhẽva'ea rehe, a'ero po ti ji pe pokogi nehẽ no.

⁷Ehepia ko imonhi'ingava jiru'a'java'ea violão no heaporoġitae'ýva'ea. Inhi'igatue'ymame po nhande niambaragwahavi inhimby'ya rehe. ⁸Opy ġa trombeta soldados'ġa momoranduva tapetavuka ti ġa pe kiro javo. Po trombeta nonhi'igatui ikwahavukare'yma ġa pe, a'ero po ti soldados'ġa nonhimboavujikweri tuhẽ otavukara rehe.

⁹Na jitehe po ti penhi'íġa oko aherembikwahave'ýva'ero, a'ero po ti ġa ndokwahavi pe nhi'íġame ġa pe a'ero nehẽ. “Onhi'ĩ tehe po ġa upa,” e po ti ġa pe me nehẽ. ¹⁰Gwereco paravuhu hete po vyakotyve'ġa nhi'íġa ojoatyatyviva'ea. Ojogwe'ya'ġa okwaha reki onhonhi'inhí'íġa. ¹¹Emo ji ikwahave'ymame ojipe'ga nhi'íġa ga ko hajiheva'ea ji ve. Ji hajiheva'ea ga pe no.

¹²Oro pe, pe nhi'íġame ojipe'ġa pe tokwaha ti ġa penhi'íġa. Pepota pe Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua pejikovo. Pepota hete ti a'ero penhimbokarakatua – kiroki a'ea nhaporem Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

¹³Nurã ji ei pe me: Ġanhi'íġa rekorame nhanerembikwahave'ýva'ero te'i ti ġa Tupana'ga pe a'ero: “Nhimbokarakatua'ja ti. A'ero po ti ji imombe'ukatui nhinhi'íġa ġa pe nehẽ tokwaha ti ġa javo,” te'i ti ġa Tupana'ga pe. ¹⁴Nhinhi'íġa rekorame nhanerembikwahave'ýva'ero nhinhi'íġame Tupana'ga pe, jihi anhi'ĩ. Emo nhiakaġa ndokwahavi a'ea. ¹⁵Marã po ti ji rekoi a'ero nehẽ naerũ? Anhi'ĩ po ti ji Tupana'ga pe nhinhi'íġa rekorame nhanerembikwahave'ýva'ero. Anhi'ĩ po ti ji ga pe nhiakaġa ikwahavame nehẽ no. Na jitehe po ti ji nhimby'yi nhinhimby'ya rekorame nhanerembikwahave'ýva'ero. Anhimby'yi po ti ji nhiakaġa ikwahavame nehẽ no. ¹⁶Pejatyka pe jipi Tupana'ga mboheteavo ndepyyry nde javo ga pe. Po nenhi'íġa rekoi nhanerembikwahave'ýva'ero nde nhi'íġame Tupana'ga pe, a'ero po ti marã ikwahave'ýve'ga ei amém na tuhẽ javo nde nhi'imbavame nehẽ naerũ? A'ereki ga ndokwahavi nde nhi'íġame. ¹⁷Pyry hete po nenhi'íġa Tupana'ga pe ovuhu. Emo nde nerembojikogi ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ereki ga ndokwahavi nde nhi'íġame.

¹⁸Pe hohe pa ji nhi'inhí'íġi nhinhi'íġa rekorame nhanerembikwahave'ýva'ea novĩa. Igwete ji ei Tupana'ga pe: “Pyry hete nde ji mbokarakatui a'ea rehe jipi,” a'e ji ga pe. ¹⁹Emo nhande jatykarama jipi koji'i pyry ji ve nhinhi'íġa rekoi ikwahavukava'ea tambo'e ti ojipe'ġa a'ea pyvõ. Po xunhi hete ji nhi'íġi ġa pe novĩa. Emo ġa okwaha pa reki. Po ji nhi'inhí'íhetei nhinhi'íġa rekorame nhanerembikwahave'ýva'ero, a'ero po ndapyryvi ġa pe. A'ereki ġa ndokwahavi reki nhirembi'ea.

²⁰Nhiirũ, ipita'ngive'ġa ndokote'varuhukwahavi. Ġa ja ti peko a'ero pejiko-te'varuhukwahave'yma. Tayri'ġa ndaheaporoġitakatui okovo. Ġa ja rui ti peko a'ero pejeaporoġitarama. Peyvuakara ġwaramo ti tapendeaporoġita katu.

²¹ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'íga ga judeus'ga mombe'u-rame. Nahã Tupana'ga ei:

“Jireheve'ga nohendukatui nhinhi'íga.

Nurã po ti ji hajiheve'ga mondoukari ga monhi'íguka ga pe tokwaha ti ga nhiremimbo'ea javo novia,” ei Tupana'ga.

“Hajiheva'ero gwaramo ko ganhi'íga jireheve'ga nembikwahave'yva'ea.

Emo ganhi'íga vehevi po ti nohendukatuukari jireheve'ga pe nhiremimbo'ea nehẽ,” ei Tupana'ga judeus'ga remiendu've yma imombe'gwovo.

²² Nurã ji ei pe me: Tupana'ga ganhi'íga mongo nhanerembikwahave'yva-ero Jesus'gareheve'garüive'ga ti tokwaha jipopoakara javo. Nhande ki a'e te Jesus'gareheva'ero tikwahavipe gapopoakara. Tupana'ga onhi'íga omombe'uuka Jesus'gareheve'ga ti tokwaha javo. Jesus'gareheve'garüive'ga pe ki a'e te Tupana'ga ndokwahavukari a'ea. ²³ Pejatyka po pe Tupana'ga mboheteavo jipi. Po ti penhi'íga nhaporemõ nhanerembikwahave'yva'ea ikwahave'yve'ga ndurame pepyteri pe Jesus'gareheve'garüive'ga ndurame no. A'ero po ti ga ei nehẽ: “Mbipe hete ganhi'íga. Heagwry pa ga a,” e po ti ga pe me nehẽ. ²⁴ Po ti pe nhaporemõ imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'íga Jesus'gareheve'garüive'ga rurame pepyteri pe ikwahave'yve'ga rurame no. Henduvame penemimombe'ua po ti ga ei: “Kiro ji ikwahavi jirekote'varuhua. Penhi'íga nhaporemõ omombe'u katu ji ve Tupana'ga rembi'ea jirekote'varuhua pe,” e po ti ga nehẽ. ²⁵ Omohẽ po ti ga gweaporoğitate'varuhua oyvyteripeva'ea pendovaki nehẽ. A'ero po ti ga nhova'apyni Tupana'ga mboheteavo ndepyrõ hete nde javo nehẽ. “Tupana'ga oko tuhẽ pepyteri pe,” e po ti ga pe me nehẽ.

Nahã nhande rekoi nhandejatykaramẽ

²⁶ Marã a'ero, nhiirũ? Pejatykaramẽ jipi Tupana'ga mboheteavo jara'ga onhimby'yi Tupana'ga pe. Jara'ga ombo'e ojipe'ga. Jara'ga omombe'u Tupana'ga rembikwahavukara. Jara'ga nhi'íga ko penembikwahave'yva'ea. Jara'ga omombe'u katu akoja'ga nhi'íga penembikwahave'yva'ea tokwaha ti ga javo. Na tuhẽ ti peko a'ero pejopokopokoga penhombojikojikoga Tupana'ga rehe. ²⁷ Po ti penembikwahave'yva'ea ganhi'íga pe jatykaramẽ mokonha'ga po ti onhi'ĩ a'ero hamo. Ndahe'yive'ga trẽsve'gahoherüive'ga po ti onhi'ĩ hamo. Ojopy'rupy'ru po ti ga onhi'íga hamo. A'ero po ti ojipe'ga imombe'umbe'ui ganhi'íga tokwaha ti ga javo hamo. ²⁸ Po ti nimombe'uhavi ganhi'íga pe tonhi'ígye ti ga pendovaki a'ero. Pendovakie'y ti ga tonhi'ĩ Tupana'ga pe okovo.

²⁹ Oro Tupana'ga nhi'íga mombe'uhara'ga no. Na mokonha'ga nhi'ígi, trẽsve'ga po. A'ero po ti jara'ga japyakai ganhi'íga rehe nahanahã javo hamo. ³⁰ Po ti Tupana'ga ikwahavukaramẽ mbatera ojipe'ga pe ga apygame pepyteri pe, onhi'ígypyve'ga po ti opi hamo ji py'rovo ti ga omombe'u kiro a'ero javo hamo. ³¹ Pe nhaporemõ ti pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'íga a'ero pejopy'rupy'ruavo nhande nhaporemõ tikwaha ti henduva javo. Tapenhombojiko pa ti Tupana'ga rehe a'ero no. ³² Tupana'ga nhi'íga mombe'uhara'ga imombe'upotaramẽ ga imombe'ui. Opiotaramẽ ga pigi no. ³³⁻³⁴ Pejopy'rupy'ru'e ymame hahyahivamo penhi'íga. Nanongara rehe Tupana'ga ndokoi. Pejogwerekokatukatua rehe ga rekoi.

Pe jatykaramẽ po kunhangwera'ga opi hamo Tupana'ga nhi'íga henduva onhi'íge'yma hamo. Nahã Tupana'gareheve'ga ndekopavi no ojatykaramẽ ga

mboheteavo. Moisés'va'ea rembikwatijara e'i jupe no. ³⁵Ikwahapotarame mbatera po ġwonga pype kunhangwera'ğa ei ġwembireko'ğa pe marā jawo hamo. Ndipoy-jajyari po kunhangwera'ğa onhi'iġame pe jatykarame Jesus'gareheva'ero hamo.

³⁶Marā pe ndekouhui naerū? Peheypyuhu pemombe'u Tupana'ga nhi'iġa rai-kwehe naerū? Pe me jate Tupana'ga ombuhuruka onhi'iġa raikwehe naerū? Ahā reki. ³⁷Po pepyteripeve'ğa ei ojive: "Jihi ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara. Tupana'ga ra'uva ji mbokarakatu ji rerekovo," e po ġa. Nanongara'ğa po onhi-mombaragwaha nhiremimoġita rehe hamo. E'i po ġa ji ve hamo: "Nhandepojy-kaharete'ğa Cristo'ga okwatijaruka Paulo'ga pe nhande moġitauka a'ero," e po ġa ji ve hamo. ³⁸Ġa ndekoe'ymame nhiremimoġita rehe tapekoi ġa ndehe a'ero.

³⁹Nhiirū, kiro ji ei pe me a'ero: Pe'ji ti Tupana'ga pe: "Ji mbokarakatu ti. A'ereki ji tamombe'u nenhi'iġa," pe'ji ti ga pe. Nahā ji ei pe me no: Ojipe-ġa nhi'iġa rekorame nhanerembikwahave'ŷva'ea tapemombigi ti ġanhi'iġa. ⁴⁰Pejatykarama ti pejopy'rupy'ru katu pejogwerekokatuaavo.

Tupana'ga ombogwera Cristo'ga

15 ¹Nhiirū, kiro ji ikwahavukara'javi pe me nhiremimombe'upyryva-gwera Cristo'ga mombe'uagwera. Pehendu katu pe nhinh'iġa ikwehe. Nhiremimombe'ua rehe pe peko hete kiro a'ero pejikoga Cristo'ga rehe. ²Po ti pe heroviahetei nhiremimombe'ua avuirama nehē, a'ero po ti Cristo'ga pe nderohoi yvagi pe nehē pe mongouvouka avuirama nehē. Po pe herovia'raġu-hūi, a'ero po ti ga napenderohoi nehē.

³Nhiremienduvagwera ji amombe'u pe me ikwehe. Koji'i hete po nhande tihendu katu a'ea ojipea hohe hamo. Nhiremimombe'uagwera ko na: Cristo'ga omano raikwehe tamombo ti ġandekote'varuhua ġa hugwi jawo raikwehe. Tupana'ga rembikwatijarukara rupi ga manoi. ⁴Igwete ġa gara'oa rerohei inoġa itaruvihava kwaruhua pype. Mokoi ahe kirirē Tupana'ga ga mbogweravi. Ġwembikwatijarukara rupi Tupana'ga ga mbogweravi raikwehe. ⁵Aerē Cristo'ga jipiukari Pedro'ga pe. Aerē ga jipiukari dozeve'ğa pe no omoirūhara'ğa pe. ⁶Aerē ga jipiu-kari kiro ve he'yjuhuve'ğa pe quinhentosve'ğa pe. He'yjuhuve'ğa nde'yja jararamo ġa ndekoji aġwamo. Jararamo ahe manoi. Ga nhaporemko gareheve'ğa. ⁷Aerē ga jipiukari Tiago'ga pe. Aerē ga jipiukari omoirūhara'ğa pe nhaporemko.

⁸Mbapavamo ga jipiukari ji ve no. Na ja hekoi. Kunhangwera'ğa gwa'yra mbo'ariperame nhande nimboha'uvi. Na jitehe ji jikogame Cristo'ga rehe nhande nimboha'uvi a'ea no. ⁹A'ereki ji ambohahy na'ē Tupana'gareheve-ġa pe jirekote'varuhua'vo ikwehe. Nurā ji ei jijive kiro: Jara'ğa gwyre'i hete ko ji Cristo'ga moirūhara'ğa gwyre'i hete. Cristo'ga moirūhara'ğa po ġa nde'i ji ve hamo novia. A'ereki ji ako te'varuhu Tupana'gareheve'ğa pe ikwehe. ¹⁰Emo Tupana'ga omombyry reki ji ve ji mongovo Cristo'ga moirūharamo. Nomombyrytehei reki ga ji ve. A'ereki ji aporavyky hete ga pe Cristo'ga moi-ruamo jara'ğa hohe pa. Ji tehe rūi reki aporavyky. Tupana'ga imombyryvame ji ve ji mbokarakatui ji mboporavykyavo. ¹¹Nhiremimombe'ua ojo'ja reki ġa-nemimombe'ua pavēi. A'ea jitehe pe heroviari a'ero pejikoga Cristo'ga rehe.

Nhanembogwerahava

¹²Xa'e nhande jipi: Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi heikwehe. Maranuhūrame po pepyteripeve'ğa euhui naerū Tupana'ga

nombogweravi omanove'ga javo? ¹³ Po ga nombogweravi ġa hamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga raikwehe hamo. ¹⁴ Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po ore Cristo'ga momb'eutehei pe me hamo. A'ero po pe jikotehei ga rehe hamo.

¹⁵ Nahā no. Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po jukwahavamo ore'mbea ore Tupana'ga momb'e'urame hamo. A'ereki ore oro'e: "Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi," oro'e ore ga momb'e'gwovo. Po a'iti omanove'ga mbogwerave'ymamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga hamo. ¹⁶ A'ereki nahā ji a'e: Ġa mbogwerave'ymame po ga nombogweravi Cristo'ga hamo. ¹⁷ Po Cristo'ga ndokweravi, a'ero po pe jikotehei ga rehe hamo. A'ero po ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi hamo. ¹⁸ Po Cristo'ga ndokweravi hamo, a'ero po Cristo'gareheva'ea hoi hahyva'ea ruvihava pype hamo – kiroki ahe omano jipe. ¹⁹ Po nhande ei hamo: "Nhande manoe'ymame jate Cristo'ga imombryyvi nhande ve", a'ero po nhande poria'iheteramo ġa hohe pa hamo.

²⁰ Emo Tupana'ga ombogwera tuhē reki Cristo'ga ikwehe. A'ea ko Cristo'ga-reheva'ea mbogwerahavaġwamamo oko. ²¹ Akwaimba'eva'ea rekote'varuhuro ġwaramo nhande manoi reki. Ojipe'ga rekokaturu ġwaramo po ti nhande kwerava'javi nhanemanoa hugwi nehē. ²² Nahā ji ei. A'ereki Adāova'ea rymy-minoro nhandekovo ġwaramo nhande manombavi. Cristo'ga pavēi nhandekovo ġwaramo po ti nhande kwerapavi a'ero nehē.

²³ Nahā Tupana'ga ġa mbogweravi a'ero: Cristo'ga na'ē ga ga mbogwera. Aerē na jitehe Cristo'ga rura'javame po ti Tupana'ga ġa mbogweragweravi nehē no Cristo'gareheve'ga. ²⁴ Aerē mbapava koty po ti Cristo'ga ikwava'ēgi ġwembipojy kahava uva'ga pe nehē koro ndeapoa javo Tupana'ga pe nehē. Cristo'ga po ti omombi pa na'ē Tupana'ga arōe'ŷve'ga popoakara tohendu katu pa ti ġa Tupana'ga nhi'īga javo nehē. Kiroki ġa huviha hete yvaga gwyri pe yvya koty no – ġapopoakara po ti Cristo'ga omombi pa nehē. ²⁵ A'ereki Tupana'ga e'i nhoġwenonde Cristo'ga pe: "Ndehe ti ġanduvihavamo eko avuirama nehē. Tamongo pa ti nearōe'ŷve'ga nenhi'īga rupi," ei ga Cristo'ga pe.

²⁶ Mbapavamo po ti Tupana'ga imombipavi ahemanoa tiruahūheteva'ea nehē. ²⁷ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

"Tupana'ga omongo pa Cristo'ga nhi'īga rupi," e'i.

Jukwaha reki ikwatijara momb'e'ua. Tupana'ga imongopavame ga nonhimon-go'i Cristo'ga nhi'īga rupi. ²⁸ Ihopavame ganhi'īga rupi a'ero Cristo'ga jitehe Tupana'ga ra'ya'ga po ti onhikwava'ē Tupana'ga pe nehē Tupana'ga jate ti toko huvihavuhetero avuirama nehē.

²⁹ Oro ġa – kiroki ġa onhimobatzauka omanova'ea repyga onhimobatzaukare'ŷva'ea repyga – marā ġa ndekoi nanongara rehe naerū? Po Tupana'ga nombogweravi ahe hamo, a'ero po ġa nde'i hamo: Xanhimobatzauka ahe repyga nehē.

³⁰ Oro ore, po Tupana'ga nombogweravi omanove'ga hamo, a'ero po ore pohiri Cristo'ga hugwi hamo tombolahyyme ti ġa ore ve javo hamo. ³¹ Nhiirū, nane'ymi ġa ji jukapotari novia. Amombe'u ji a'ea pe me. A'ereki ji pe mbo-hetei nhande jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhandepojy kaharete'ga rehe. ³² Imombe'upotaramo Tupana'ga nhi'īga ji ġa ndayvayvari Efesopeve'ga. Ġa ko ja'gwara ja ji ve, a'e ji. A'ereki ġa onharō hete tijuka ti ga javo. Po ji ikwahahetei hahya nhimanomo Tupana'ga nanhimbogwerava'javi javo, a'ero

po ji ikwahatehei hahya Tupana'ga nhi'i'ga mombe'gwovo hamo. Po Tupana'ga nombogweravi omanove'ga, a'ero po xako aherembi'ea rupi hamo – kiroki ahe e'i:

“Mara'ngu po ti nhanemanomo ko'emame nehē?

Ti'u hete ti mbatera toryva apovo a'ero.

Ti'u hete ti kaḡwitiḡa no,” ei ahe.

³³Tapenhimoandyandyjukari ti ḡa pe.

“Tapekoi ti ḡa pavēi jipi – kiroki ḡa heaporoḡita te'varuhu.

Pe ndekorame ḡa pavēi po ti ḡa ndupi jitehe pendeaporoḡita ihoi a'ero nehē,” ei ikwatijara.

³⁴Peapyakwapupu ti imombiga pejikote'varuhua. Jararamo pepyteripeve'ga ndokoi hete Tupana'ga pavēi. A'e ji a'ea pe me tapepoyjayjaryme ti a'ero.

Nhander'a'oa ti okwerava'ja

³⁵Jara'ga po e'i: “Marā po ti omanove'ga mbogwerava? Marā po ti ḡanda'oa nehē Jesus'gareheve'ga nda'oa nehē?” e po ga jawo. ³⁶Nderekwahavihu nde! a'e po ji ga pe. Nde itymame po ha'ynha omano na'ē jipi. Narunhe'ymame nahenhui reki mbatera. Na jitehe po ti nhande manoi nhanembogwerava renonde nehē. ³⁷Itymame mbatera po nde neretymi henhuiva'ea. Ha'ynha tehe po nde eretȳ trigo ra'ynha ojipea ra'ynha no. ³⁸Henhunhame Tupana'ga ḡwemimbotarimo imondoi ha'oa ha'ynha pe. Ha'ynha hetakwera'ja gwereko gwa'oa a'ero.

³⁹Ojoatyatyvi reki ha'oa. Yvyakotyve'ga gwereko gwa'oa. Mbiara gwereko ojipea gwa'oa. Gwya'ia gwereko ojipea gwa'oa. Pira gwereko ojipea gwa'oa nohō.

⁴⁰Gwerekō yvagipeva'ea ra'oa. Gwerekō yvyakotyva'ea ra'oa nohō. Ojoatyvi reki yvagipeva'ea katua yvyakotyva'ea katua pavēi. ⁴¹Kwara gwerekō okatua. Jahya katua ojipea. Jaytata'ia katua ojipea no. Ojoatyatyvi reki jaytata'ia katua ojohugwi no.

⁴²Nahā po ti nhande mbogweravame a'ero nehē. Otymame nhander'a'oa ijugamo. Ombogweravame po ti nhander'a'oa ndijugi nehē. ⁴³Otymame nhander'a'oa ite'varuhuro. Ombogweravame po ti nhander'a'oa ikatuheteramo nehē. Otymame nhander'a'oa ndipopoakari. Ombogweravame po ti ipopoakaramo nehē. ⁴⁴Otymame nhander'a'oa yvyakotyva'ea. Ombogweravame nhander'a'oa po ti Tupana'ga ra'uva remimongopyra nehē. Gwerekō nhander'a'oa yvyakotyva'ea. Nurā ji ei: Gwerekō nhander'a'oaḡwama no. A'ea Tupana'ga ra'uva omongo nhande ve.

⁴⁵Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei no:

“Tupana'ga omongo jypyve'ga Adāo'ga,” ei ikwatijara hako.

Aerēve'ga Adāo'ga nhande mongo nhande mboheaporoḡitapyahuavo. Cristo'ga pe ji ei. A'ereki gaha nhande mboheaporoḡita pyahu gwa'uvimo. ⁴⁶Jypya ko nhande rekoi yvyakotyva'ero. Aerē nhande reaporoḡitapyahuro nhandekovo.

⁴⁷Tupana'ga oapo jypyva'ea Adāova'ea yja pyvō. Ahe ko yvyakotyva'ea a'ero. Aerēve'ga ko yvagahugwive'ga Cristo'ga. ⁴⁸Yvyakotyve'ga ko oho Adāova'ea rupi yjapyvōva'ea rupi. Cristo'gareheve'ga ko oho Cristo'ga rupi yvagahugwive'ga rupi. ⁴⁹Nhander'a'oa ko yjapyvōva'ea ra'oa ja kiro Adāova'ea ra'oa ja. Aerē po ti nhander'a'oa yvagahugwive'ga ra'oa ja Cristo'ga ra'oa ja nehē.

⁵⁰Nhiirũ, amombe'u katu ji pe me. Yvyakotyve'ga nda'oa nhande herekorange po ti nhande ndiahoi yvagi pe nehẽ – perope Tupana'ga oko huvihavuhetero. Ijuva'ea ndokoağwami ijuge'ỹva'ero.

⁵¹⁻⁵²Pehendu ti kiro ji imombe'urame aherembikwahavipyre'yma. Jaramo po ti nhande niamanoi ve Cristo'ga rura'java renonde nehẽ. Emo po ti Tupana'ga nhande mbojirojijiyipavi nehẽ trombetea nhi'igame mbapavamo nehẽ. Trombetea nhi'igame po ti Tupana'ga ға mbogweravi na'ẽ omanove'ga Cristo'gareheve'ga. Nomanoa'javi po ti ға a'ero nehẽ. Kotihĩ hete po ti Tupana'ga nhande mbojirojijyi a'ero nehẽ.

⁵³Yvyakotyva'ero nhandera'oa omano ojugamo. Nurã po ti Tupana'ga imbhuri hajiheva'ea nhande ve nehẽ. A'ea po ti nomanoi ojuge'yma nehẽ. ⁵⁴Imbhurukaramo omanoe'ỹva'ea nhande ve po ti ihoi Tupana'ga rembikwatijaru-kara japiavo nehẽ – kiroki e'i:

“Ndogwerekoa'javi kiro ahemanoa.

Tupana'ga omombi pa a'ea kiro,” e'i.

Irũa aherembikwatijara e'i:

⁵⁵“Nhanemanoa niandepojykapava'javi.

Nhanemanoa nombohahya'javi nhande ve,” e'i aherembikwatijara.

⁵⁶Nhanemanoa ombohahy nhande ve nhande rekote'varuhuro ġwaramo. Nhanderekote'varuhua ipopoaka nhande rehe nhande ikwahava ġwaramo Moisés-va'ea remimbo'eagwera. A'ereki a'ea e'i nhande ve: “Kiroki ға oko te'varuhu – ға po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” e'i aheremimbo'eagwera. ⁵⁷Emo Tupana'ga ombuhuruka avo Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga. Igwete ga manoi nhande repyga nhande mbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi. Timbohete ti Tupana'ga a'ero ndepyrý hete nde Jesus'ga mbuhuruka javo.

⁵⁸Nhiirũ, ako hete ji pe ndehe. Pemondo ti pejipy'a mbotyva pejikhoheteavo Cristo'ga rehe. Peporavyky katu hete ti ga pe ojipe'ga mbojikoguka ga rehe. A'ereki pejiporavykyrame garemimbotarimova'ea rehe pe ndapeporavykytehei pejikovo. Pekwaha pe a'ea.

Itambere'ia mono'oğa

16 ¹Ta'e ti kiro pe me itambere'ia mono'ono'oğa pe – akoja po ti nhande timondo Cristo'gareheve'ga pe imbatere'ỹve'ga pe Judéiapeve'ga gwyri pe. A'e ji Cristo'gareheve'ga pe Galáciapeve'ga gwyri pe itambere'ia rehe ikwehe. Nahã ti peko javo ji ei ға pe. Kiro ji ei jitehe pe me no: Nhirembi'ea rupi po ti peko no hamo. ²Domingo nanani ti pemono'õ mo imongovo penhonga pe. Pe nape-nani ti pemono'õ. He'yjuhrame peporavykya kwepykava itambere'ia he'yi'iva'ea ti pemono'õ. Mbohapyreterame peporavykya kwepykava mbohapyrete'i ti pemono'õ. A'ero ji horame pe pyri po ti pe herekojipei imono'oğipyra nehẽ. ³Jihorame po ti ji a'ea imondoukari penemimo'ẽhara'ğa pe nehẽ togweroho ti ға Jerusalém-meve'ga pe nehẽ. Togweroho ti ға ға pe ikwatijara no – kiroki omombe'u ġandekokatua. A'ero po ti ға imondoi itambere'ia ikwatijara reheve Jerusalémmeve'ga pe nehẽ. ⁴Po pyryvame ji hoi pevo no, a'ero po ti ji ға nderohoi ji rupi nehẽ.

Paulova'ea omombe'u ohoagwama

⁵Taho ti pe pyri nehẽ jiorẽ Macedôniapeve'ga gwyra rupi. A'ereki pevo na'ẽ ji hoi ға pyri. ⁶Aerẽ po ti ji pytai pe pyri ovuhu. Amongo pa po ti ji

yapoa jipytavo pe pyri nehē. A'ero po ti pe ji pokogi ojipe'ga gwyrī pe ji mondovo nehē. ⁷Ndahopotari po ti ji pe pyri aḡwamo jipytaahi'viavo jate. A'ereki Tupana'ga ipotaramē ji pytapotari manamehū pe pyri. ⁸Kiroḡwe ji pytai avo cidade de Éfeso pe toryva rupi Pentecostes rupi nehē. ⁹A'ereki avove'ga ḡwendu pota kiro Cristo'ga nhi'iḡa onhimongyavo. Tamombe'umbe'u ti ḡa pe a'ero ḡa mbojikoguka ga rehe nehē. Emo he'yjuhuve'ga ji movahī tomo-mbe'uyme ti ga Cristo'ga nhi'iḡa javo ji ve.

¹⁰Po ti Timóteo'ga vahemi pe pyri pereko katu ti ga gapy'a inoḡatuavo pepyteri pe nehē. A'ereki ga oporavyky Cristo'ga pe ganhi'iḡa mombe'gwovo ji javijitehe. ¹¹Tape'ei ti ga pe a'ero: “Ga ndokwahavihu ovoja'iro ḡwaramo.” Pepoko ti ga mbohoryva ga mbuhuruka ji pyri nehē. A'ereki ji ga mboha'uvi jaraḡa ndeheve nhaneirū'ga ndeheve nehē.

¹²Oro Apolo'ga no nhaneirū'ga. Apota hete ji gahoa pe pyri ikwehe novīa. Igwete ji ehetei ga pe toho ti ga jaraḡa ndupi nhaneirū'ga ndupi javo novīa. “Ndahopotari tuhē ji kiro,” ei ga ji ve ikwehe. “Aerē pyryvame po ti ji hoi ḡa pyri nehē,” ei ga ji ve.

Paulova'ea remimbo'ea mbapavava'ea

¹³Pejapyaka katu jipi. Pejiko hete ti Cristo'ga rehe. Penhimboita tuhē ti. Pemondo ti peji'pya mbotyva. ¹⁴Pearōarō ti ojipe'ga pejikojikovo jipi.

¹⁵⁻¹⁶Pekwaha pe Estéfnas'ḡa. Ga na'ē ojiko Cristo'ga rehe ḡwongapeve'ḡa pavēi ikwehe – perope Acaiapeve'ḡa gwyrī pe. Onhimondo ḡa onhimboporavykyavo Cristo'gareheve'ḡa pokopokoga jipi. Nhiirū, a'e hete ji pe me tapehendu katu ti nanongara'ḡa nhi'iḡa pejikovo hupi. Pehendu katu ti jaraḡa nhi'iḡa no – kiroki ḡa Cristo'gareheva'ero oporavyky hete ojipe'ga pokopokoga jipi.

¹⁷Jirory hete ji kiro Estéfnas'ḡa ndura rehe – gaha Fortunato'ga pavēi Acaico'ga pavēi no. A'ereki pendakykweri ḡa nduri ji pokoga. ¹⁸Onoḡatu ḡa jipy'a ji mbohoryva. Nahā ḡa inoḡatui pepy'a pe mbohoryva no. Pemondo ti imohina pejeaporōḡita nanongara'ḡa ndehe.

¹⁹Ásiapeve'ḡa gwyrīpeve'ḡa Cristo'gareheve'ḡa omondo onhi'iḡa pe me. Cristo'gareheva'ero Áquila'ga omondo hete onhi'iḡa pe me no Priscilahēa pavēi jaraḡa pavēi – kiroki ḡa ojatyka ḡanonga pe jipi Tupana'ga mboheteavo.

²⁰Above'ḡa nhaporemō nhaneirū'ga omondo onhi'iḡa pe me nohō.

Penho'anhuvanhuvā ti Cristo'gareheva'ero pejoryjoryva ojogwehe.

²¹Jihi tuhē Pauloramo akwatija koha kiro pe me jipoa pyvō imondovouka nhinhi'iḡa pe me.

²²Kiroki ḡa ndokoi nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe – ḡa pe ti Tupana'ga tombohahy a'ero nehē.

Kiro ji ei Jesus Cristo'ga pe: “Marana tá!” (A'ea ko: “Herejo orepojkaharetero!”)

²³Jesus'ga tomombyry pe me nhandepojykaharete'ga.

²⁴Opoarō hete pe nhaporemō nhande jikoty'aro ḡwaramo Jesus Cristo'ga pavēi.

PAULOVA'EA OMOMBE'UAJA CORINTOPEVA'EA PE

Segunda Carta de Paulo aos Coríntios

1 ¹ Jihi ko ako Pauloramo Jesus Cristo'ga moirūharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki a'ea Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari orenhi'iga imondovouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhaneirūramo ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi. Jesus'gareheva'ero pejiko pe Tupana'ga rehe penhimonon'oga tihendu ti ganhi'iga jawo. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me – perope pécidade de Corinto pe. Kiro ore ikwatijarukari ġa pe nhaporemno – kiroki Tupana'ga remimo'ēhara'ga u pegwyri pe Grécia pe.

² Ore oro'e: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomombyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga garu-va'ga no nhandepojykaharete'ga ruva'ga. Ga nhande porogwety nhande arō-heteavo. Ga nhande poko hete jipi nhandepy'a noġatuavo.

⁴ Nane'ymi ga ore pokogi hahyrame ore ve ji javijitehe ti ġa topoko ojipe'ga jawo ore ve. Oropokoga ġwaramo ore ġa pokokwahavi hahyparavuhurame ġa pe. ⁵ Hahyahy Cristo'ga pe ymya. Na jitehe hahyahy ore ve kiro ore Cristo'ga-reheva'ero ġwaramo. Hahyahyheterame ore ve Tupana'ga ore pokopoko hete ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo. ⁶ Hahy ore ve jipi ore pe pokogame pe mbo-jikoheteavo Tupana'ga rehe. Hahyrame ore ve Tupana'ga ore poko. A'ero ore pe pokokwahavi nahā ahe nhimomiranami hahya pe jawo. A'ereki na jitehe hahy pe me no. A'ero pe nhimomiranami hahya pe.

⁷ Orojiko hete ore Tupana'ga rehe ga po ti Corintopeve'ga poko jipi nehē jawo. Nurā ore ei: Tupana'ga ore poko hahyheterame ore ve. A'ero po ti ga Corintopeve'ga pokogi hahyheterame ġa pe nehē no, oro'e ore.

⁸ Tamombe'u kiro pe me nhiirūa pe tapekwaha ti. Tiruahū hete ore ve Ásia-peve'ga gwyri pe ikwehe. Hahyhetero tuhē ore ve pevo. A'ero ore ei ikwehe: Kiro po ti nhande manoi nehē, oro'e ore orovy'ahetee'yma. ⁹ Xamano tuhē ti nhande! oro'e ore ikwehe.

Tupana'ga ore momanouka gwerevi tojikogyme ti ġa ojihe jawo. Tojiko ti ġa ji rehe jate jawo ga ore momanoukari gwerevi omanove'ga mbogwerahara'ga.

¹⁰ A'ea rupi ga ore pokohetei tuhē tomanote'varuhuyime ti ġa jawo. Aerē po ti

ga ore pokoga'javi nehē no tomanoye ti ġa javo. Ga rehe jate ore jikohetei aerē ti ga nhande pokoga'ja'javi nehē no javo. ¹¹Nahā po ti nehē pe nhi'inh'i-ġame Tupana'ga pe epoko ti Paulo'ga javo. Penhi' i ti ga pe a'ero ojipe'ga pavēi penhimongyavo. A'ero po ti pe ei ga pe ġa pavēi ndepyry hete nde imombyryva Paulo'ga pe javo nehē.

Paulova'ea oho pota Corintopeva'ea pyri novīa

¹²Tupana'ga oropokoga ġwaramo orepyry hete ore orokokatuavo ojipe'ga pe nhaporemō ġa moandyandy'e'yma. Pe me koji'i ore rekokatui. A'ea ore ei oronhimboheteavo. A'ereki ore orokwaha oroyvyteri pe orereaporoġitapyryva. Yvyakotyve'ga nembikwahatehea rupi rūi ore rekokatui pe me. Tupana'ga remimombyryva ġwaramo reki ore ve ore rekokatui pe me.

¹³⁻¹⁴Hajiheva'ea ore ndorokwatijari javo pe me. Onhimime'ŷva'ea jate orokwatija ore pe me. Nurā pe ikwahavi nahanahā Paulo'ga ei nhande ve ikwatija javo. A'erame tehe pe ndapekwahakatui ve orereaporoġita. Ikwahaheterame po ti pe ndoryndoryvamo ore rehe nehē. Na jitehe po ti ore roryroryvamo pe ndehe nehē nhandepojkaharete'ga rura'javame Jesus'ga rura'javame nehē. A'ea ore oropota hete.

¹⁵⁻¹⁶Nahā tuhē ko Corintopeve'ga, a'e ji ikwehe. Nurā ji ena'ei: Apytaahi'vi po ti ji Corintopeve'ga pyri ġa ndepiaga jikwavame jigwovo Macedōniapeve'ga gwyri pe nehē, a'e ji novīa. Aerē po ti ji jivyri Corintopeve'ga pyri ġa mbohoryva'java nehē. A'ero po ti ġa ji pokogi ji horame Judēiapeve'ga gwyri pe nehē, a'e ji novīa.

¹⁷Aerē ji herojijyi jireaporoġita ikwehe ndahoa'javi po ti ji kiro Corintopeve'ga pyri javo. Nurā jararamo pe ei: "Heaporoġita te'varuhu Paulo'ga jipi herojijyjyita ojeaporoġita. A'ereki ga ombotembote'iuhu javo nhande ve," pe'ji pe ji ve.

Ndajireaporoġitate'varuhui ji. Nanhi'itehei ji. ¹⁸Jireaporoġita katu reki ji nhinh'i'ga rerojijyirame. Tupana'ga e'i katu jipi. A'itituhēva'ea pe ga ei. Na jitehe ore ekatui oronhi'igame pe me. Noronhi'itehei ore a'itituhēva'ea mombe'gwovo jipi. ¹⁹A'ereki ore Jesus Cristo'ga ja imombe'ukatuavo. Jesus Cristo'ga Tupana'ga ra'yra'ga, gaha ore ga mombe'u katu pe me jihi Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi no. Nombotembote'iuhui ga. A'itituhēva'ea jate ga omombe'u. ²⁰Onhi'ipo'ru pa ga Tupana'ga no Jesus Cristo'ga. A'ero ga Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ġwaramo nhande ei na tuhē hekoi javo Tupana'ga pe ga mboheteavo.

²¹Tupana'ga tuhē ore mbojikoheteuka Cristo'ga rehe pe ndeheve. Tupana'ga nhande mo'emo'ē ojive tomombe'u ti ġa Jesus Cristo'ga javo. ²²Tupana'ga nhande mongoi ojiheva'ero. Ombuhuruka ga gwa'uvapyryva nhande pyri. Gara'uvapyryva okwahavuka nhande ve. A'ero nhande ei: Nhande xako Tupana'gareheva'ero kiro. Omombyry po ti Tupana'ga nhande ve nehē, xa'e nhande.

²³Jihi a'e Tupana'ga pe kiro:

—Tupanamo ehendu ti nhinh'i'ga ji ikwatijarame Corintopeve'ga pe. Po ji mbero kiro ġa pe, a'ero po ti embuhu hahyva'ea ji ve.

A'ea ji ei kiro Tupana'ga pe. A'ereki ga okwaha jipy'a.

Kiro ji ei pe me a'ero Corintopeva'ea pe. Namondopotari hahyva'ea pe me. Nurā ji ndahoa'javi pe pyri ikwehe. ²⁴Ndoro'ei ore kiro pe me: Nahanahā tuhē

ti pejiko. A'ea rúi ore ei pe me. A'ereki pe pejiko hete tuhē Tupana'ga rehe. Opopoko pota reki ore koji'i pe mbohoryoryva jipi.

2 ¹Nurā ji ei jiyvyteri pe ikwehe: Ndahoa'javi ti ji Corintopeve'ga pyri tahahya'javyme ti ga pe java. ²Po ti ji hoi pe pyri hamo, a'ero po ji imondoi hahyva'ea pe me pe mongoveveuhuavo hamo. A'ero po nanhimbohoryhavi hamo pe ndekoveveuhuro gwaramo.

³Nurā ji ikwatijari pe me ikwehe pepohi ti pejikote'varuhua hugwi kiro java. A'ereki ji a'e: Po ji hoi ga pyri nhinhi'igahyavo ga pe gāndekote'varuhua rehe nehē, a'ero po ti ga ji mongoveveuhui ji rayva nehē. Gāhā po ji mbohory hamo! a'e ji ikwehe. Akwaha pa reki pendeaporoğita. Ji roryvame pe ndorypavamo no. ⁴Hahy hete ji ve ji ikwatijarame pe me ikwehe. Ji rekoveveuhuro jijehe'oheteavo ikwehe. Nopomongoveveuhupotari reki ji ikwatijarame pe me. A'ereki ji opoarō hete. Akwatija po ti ji Corintopeve'ga pe tokwaha ti ga nhiremiarōhetea, a'e ji ikwatijarame pe me ikwehe.

Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua, ei Paulova'ea

⁵Kiroki ga omondo hahyva'ea okote'varuhurame ikwehe – ji ve jate rúi ga imondoi hahyva'ea. Pe me ga imondoi hahyva'ea pe mongoveveuhuavo no. Emo kotihī ipavi pendekoveveuhua pe hugwi. A'ea ji ei. A'ereki ji nanhi'igahyhetepotari reki ga pe. ⁶A'ereki penhimongyavo pe peko ga rehe imondovo hahyva'ea ga pe. Kirupi kiro a'ero! ⁷Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua kiro a'ero ga mbohoryva'java garekoveveuhuhetea tojukayme ti ga. ⁸Nurā ji ehetei kiro pe me: Pekwahavuka ti ga pe penhimiarōa oroarō hete nde java.

⁹Ikwatijarame pe me ji ei jiyvyteri pe ikwehe: Tahepia ti nhinhi'ipo'rupava. Gwendu katu po Corintopeve'ga nhinhi'iga jipi, a'e ji jiyvyteri pe ikwehe.

¹⁰Pe aherekote'varuhua renonhe'ymame ji na jitehe nahenonha'javi aherekote'varuhua no. Po ji henonha'jave'ymame aherekote'varuhua, a'ero pe ndehe ji nahenonha'javi. Cristo'ga okwaha nhiremienonha'jave'yma. ¹¹Nahā ji rekoī Satanás'ga tianemoandyandyjyme java. A'ereki Satanás'ga nhande arōe'ýve'ga heaporoğita te'varuhu. Ga nhande mongo pota gwemimbotarimo'va'ea rupi nhande mbote'varuhuavo. A'ea nhande ikwahahetei.

Paulova'ea opytaahi'vi cidade de Trôade pe

¹²Aho ji cidade de Trôade pe ikwehe tamombe'u ti pyryva'ea ga pe java Jesus Cristo'ga mombe'ua. Ji vahemame pevo ga ndoryvamo ji rehe hendupota. A'ereki nhandepojykaharete'ga e'i jipe kiro ihoi japiavo nhimombe'ua apiavo Trôade pe java. ¹³Jipy'a ndukatui reki okoteheavo. A'ereki pevo ji ndahepiagi Tito'ga nhaneirū'ga. Nurā ga rure'ymame ji ei pevove'ga pe: Kiro ji hoi a'ero. Pea hugwi ji hoi a'ero jigwovo Macedóniapeve'ga gwyrī pe Tito'ga reka.

Tupana'ga opoko hete omoirūharava'ea

¹⁴Timbohete ti Tupana'ga! Tupana'ga Cristo'ga poko hete tipopoaka hete ti ga Diabo'gapyriva'ea hohe anhağa hohe java. Nhande Cristo'gareheva'ero gwaramo Tupana'ga nhande poko hete tipopoaka ti ga Cristo'ga pavēi Diabo'gapyriva'ea hohe no java. Nhande ipo'rurame perfume kiro ihoi ojipe'gape'ga pe. Na jitehe Tupana'ga nhande po'rurame Cristo'ga mombe'gwovouka kiro gamombe'ua ihoi ojipe'gape'ga pe nhaporemo.

¹⁵ Ñapyteri pe Cristo'ga mombe'urame nhande ikatuva'ea ja perfume ja Tupana'ga pe ga mbohoryva.

Jara'ga ojiko Cristo'ga rehe. Aero ga ña nderohoi Tupana'ga viara rupi.

Jara'ga ndojikogi reki Cristo'ga rehe ogwovo hahyva'ea ruvihava viara rupi. ¹⁶ Ña pe Cristo'ga mombe'ua i'agahiva'ea ja ndikatui okovo ahejukaagwama. A'ereki henduvame Cristo'ga mombe'ua ña ndogweroviari ipotare'yma. Nurã po ti ña manoi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

Kiroki ña Cristo'ga gweroho Tupana'ga viara rupi – ña pe Cristo'ga mombe'ua perfume ja ikatu hete okovo ñambogweravaagwama. A'ereki henduvame Cristo'ga mombe'ua ña ojiko ga rehe. Aero po ti ña ndekoi avuirama ga pyri nehẽ.

Ma'ga po ipopoaka Cristo'ga mombe'gwovo ña pe hamo naerũ? A'ereki ahã ipopoakave'ga jupe. ¹⁷ Kiroki ña pe Tupana'ga e'i reki ña mbopopoaka pemombe'u ti javo – ñahã po omombe'u Tupana'ga nhi'iga Cristo'ga mombe'ua ña pe hamo. Emo he'yive'ga ojiroho tehe onhimonhi'iga imombe'gwovo ojipe'ga pe. Ña pe Tupana'ga nde'i. Ña oho tehe. Kirẽ ña ei: “Pembuhu ti itambere'ia ore ve kiro. A'ereki ore Tupana'ga nhi'iga mombe'u pe me,” ei ña ña pe.

Ore ki a'e te ña ja rui ore rekoi. Ore orepyry hete ojipe'ga moandyandy-je'yma Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ore ve pemombe'u ti nhinhi'iga javo. Nurã Cristo'gareheva'ero ore nhi'igatui imombe'gwovo katu Tupana'ga rekorame ore rupi.

Paulova'ea oporavyky ipyahuva'ea mombe'gwovo

3 ¹ Oronhimombe'urame pe me ore ndoro'ei: Corintopeve'ga niandekwa-havi ve. Nurã xanhimombe'u katu ña pe. A'ea rui ore ei. A'ereki a'ea rehe rui reki ore nhimombe'ui javo pe me. Ore ojipe'ga ja rui. Ohoohorame Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo ña gweroho pevove'ga pe onhimombe'uva'ea ojipe'ga nembikwatijara. Ikwatijara e'i: “Agwa'ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo oko,” e'i. “Pyry hete ña.” Nahã ikwatijara ei tokwaha hete ña ña javo. Ohorame ña hugwi ña gweroho ñanembikwatijara no ojipe'ga ti torekwaha hepiagame javo.

Ore ko ndorogwerohoi pe me ikwatijara orenhimombe'uva'ea. A'ereki pe nhaporemoo ore kwahavipe. Ndorogwerohoi pe hugwi ikwatijara ojipe'ga pe no. A'ereki ña nhaporemoo ore kwahavipe no. ² Pe tuhẽ orerekokatua kwahavuka ña pe. Oroyvyteri pe ore ikwahavi a'ea. Ña nhaporemoo orerekokatua kwaha no pendekokatua repiaga. ³ A'ereki pe ndepiagame ña e'i: “Cristo'ga tuhẽ Paulo'ga mondouka Corintopeve'ga pyri onhimombe'uuka ña pe. Gaha ñwendukatuuka ña pe ña mongokatuavo Paulo'ga omombe'urame,” ei ña.

Na tuhẽ Cristo'ga pe pojykai. Aero pe pejikokatua ikwahavukari ojipe'ga pe. Ahe okwatija imohũhava pyvõ tokwahavuka ti mbatera ojipe'ga pe. Tupana'ga ki a'e te avuiramave'ga, ga gwa'uva pyvõ pendeaporoğita mbopyahui pe mongokatuavo tokwahavuka ti ojipe'ga pe. Ahe okwatija itapereuhuva'ea rehe tokwahavuka ti ña pe javo. Tupana'ga ki a'e te pendeaporoğita mbopyahui pevytyteri pe tokwahavuka ti ña pe javo.

⁴ Hepiagame pendekokatua ore ei: Tupana'ga nhande mondo tuhẽ Corintopeve'ga pyri ña mbojikoguka nhande ve. A'ea ore oro'e. A'ereki a'ea Cristo'ga okwahavuka ore ve Tupana'ga pe mondo ña pyri javo. ⁵ Marã po nhande

timbojikoguka ġa Cristo'ga rehe? oro'e ore. A'ereki ore ndorepopoakari ikwa-have'yma. A'ero ore ndoro'e: Ore tehe ti torombojiko ġa ga rehe. A'ea rūi ore ei. A'ereki Tupana'ga jate okwahavuka ore ve ore mbopopoaka nahā ti pembojikoguka ġa Cristo'ga rehe javo. ⁶A'ereki ga okwahavuka ore ve ipyahuva'ea javo: "Pe Cristo'ga mombe'urame ġa pe ti jira'uva ġa mbojikogi ga rehe imbopyahuavo ġandeaporoġita nahā ġa mongovo ji pyri avuirama nehē. A'ea ti pemombe'u ġa pe," ei ga ore ve. "Nahā ti ji ġa pokokatui kiro," ei Tupana'ga ore ve.

Nurā ore imombe'ui a'ea ipyahuva'ea ġa pe Tupana'ga ra'uva ti tomongo ġa Tupana'ga pyri javo. Ore noromombe'ui Tupana'ga rembikwatijarukaragwera – kiroki garembikwatijarukaragwera Moisés'va'ea pe. A'ereki a'ea e'i: "Nahanahā ti peko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe jipi. Pejikoe'ymame hehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē," e'i Moisés'va'ea rembikwatijaragwera.

Moisés'va'eareheva'ea ġwendu aherembikwatijaragwera novīa okokatuan-gave'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero ahe hoi hahyva'ea ruvihava pype onhimongyavo. A'ereki aherembikwatijaragwera nombopopoakarukari ahe pokoge'yma. A'ero ore ei: Moisés'va'ea rembikwatijaragwera ahe mondouka hahyva'ea ruvihava pype.

⁷Tupana'ga okwatijaruka Moisés'va'ea pe onhi'īġa itapereuhua rehe ikytikytiuka. Tupana'ga ikwatijarukarame gakatukatuhetea jukwahavamo ġwendy-'jandy'javamo imohendy'jaheteavo Moisés'va'ea rova. A'ero ahereheva'ea israelitasva'ea nonhimomiranami Moisés'va'ea rova repiaheterame ojirovaga ahe hugwi ahe imombe'urame Tupana'ga rembikwatijarukara. Igwaigwavete aherova rendy'java igwevi avuiramarūiva'ea. A'ea vehevi ahe nonhimomiranami hepiahetea rehe Tupana'ga katua jukwahavame. Tupana'ga ikatu hete ikwatijarukarame Moisés'va'ea pe. Moisés'va'ea imombe'urame ġwembikwatijara israelitasva'ea ndogwerōjiji reki ojeaporoġita okoe'yma Tupana'ga pyri.

⁸Koji'i Tupana'ga katukatuhetea jukwaha hete tuhē ga nhi'īġame ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero. A'ereki ġa Cristo'ga mombe'urame ġa pe Tupana'ga ra'uva ombopyahu ġandeaporoġita ġa mbojikoga ga rehe. A'ero po ti a'ea ġa mongoi Tupana'ga pyri avuirama nehē.

⁹Ikatu hete Tupana'ga rembikwatijarukara Moisés'va'ea pe novīa ymyahūva'ea. A'ea e'i: "Tupana'ga nhi'īpo'rupave'ymame ti ġa toho hahyva'ea ruvihava pype nehē."

Koji'i hete ikatu hete Tupana'ga nhi'īġa ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua. A'ereki onhi'īġame ga rehe ga gwa'uva mbuhurukari nhande pyri nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi nhande mongokatuavo. ¹⁰Koji'i hete tuhē ikatu hete Tupana'ga nhi'īġapyahua garembikwatijarukaragwera hohe. Ganhī'īġapyahua katuhetea ombogwe garembikwatijarukaragwera katua. ¹¹Garembikwatijarukaragwera ikatu avuiramarūiva'ea. Koji'i hete ikatu hete avuiramava'ea ganhī'īġapyahua.

¹²Nurā orojikoga ġwaramo Tupana'ga nhi'īġapyahua rehe ore imombe'uka-tui a'ea ġa pojihuve'yma tokwaha hete ti ġa avuiramava'ea javo. ¹³Moisés'va'ea ja rūi ore rekoi imombe'urame a'ero. Imombe'urē Tupana'ga rembikwatijarukara Moisés'va'ea ojovapia tapy'ynhapira pyvō jireheve'ġa tajirepiagyme javo. A'ero ahereheva'ea ndokwahavi aherova rendy'java gweva ahe hugwi

a'ea ko avuiramarūiva'ea jave'yma. ¹⁴Ndoki aheakaği pe ahe Moisésva'ea rembikwatijara monhi'igame. Ojikoge'yma ġwaramo Tupana'ga rehe koji'i ahe ndokwahavi imonhi'igame nahanahã Tupana'ga ei nhande ve jave'yma. Ojovapiave'ġa ja ahe rekoi. A'ereki ojovapiave'ġa ndokwahavi hepiakatue'yma.

Na jitehe kiromonhate aherakykwepohara'ġa israelitas'ġa ndokwahavi imonhi'igame Moisésva'ea rembikwatijara Tupana'ga nhi'ġa ymyahūva'ea. A'ereki Cristo'ga rehe ojikogame jate ġa okwaha Cristo'ga pe Moisésva'ea ei javo. ¹⁵Kiromonhate vehevi imonhi'ġa nanani Moisésva'ea rembikwatijara ndoki ġa'akaği pe ġa jikoge'yma ġwaramo Cristo'ga rehe. Ojovapiave'ġa ja ġa ndekoi a'ero ikwahave'yma hepiakatue'yma.

¹⁶Kiroki ga gwerojijyi ojeaporoġita ojikoga Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe – gaha okwaha javo: “Cristo'ga omano ji repyga imomboja jirekote'varuhua ji hugwi,” ei ga. “Jijikoga ġwaramo Cristo'ga rehe ti ji hoi yvagi pe nehẽ,” ei ga. Okwaha ga kiro ġa ja – kiroki ġandova hugwi ojipe'ġa ope'a tapy'ynhapira.

¹⁷Ji'erahe nhandepojykaharete'ga pe ji ei Tupana'ga ra'uva pe. A'ereki nhande jikogame nhandepojykaharete'ga rehe Cristo'ga rehe ga ombopyahuuka nhandereaporoġita Tupana'ga ra'uva pe. A'ero nhande piro'yro Cristo'ga kwahave'yma hugwi nhanderekote'varuhua hugwi no hahyva'ea ruvi-hava hugwi no. ¹⁸Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemokwahavi ġa ja kiro – kiroki ġandova hugwi ojipe'ġa ope'a tapy'ynhapira. A'ereki nhande nhandepojykaharete'ga katukatuhetea kwaha hete. A'ero nhande ikwahavame igwaigwavete ga herojijyijyukari nhandereaporoġita gwa'uva pe ji javijitehe ti ġa tikatu katu hete javo.

Paulova'ea ndipopoakari; Tupana'ga ahe mbopopoaka

4 ¹Tupana'ga pyry hete Cristo'ga mombe'uuka ore ve ore pokoguka. Ore Cristo'ga mombe'ukatui jipi a'ero orojirokwa. ²Noronhinoti ore. Ndorokote'varuhui ore. Noromoandyandyi ore ojipe'ġa. Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea rūi ore imombe'ui. Ndorogwerojijyi ore ganhi'ġa. A'itituhēva'ea ore imombe'ukatui Tupana'ga nhi'ġa kwahavuka ġandovaki. Nahã ore rekoi ikwahavuka orokokatuavo ġa pe nhaporemokwahavi ore repiagame. A'ero po ti ġa ikwahavi javo oyvyteri pe nehẽ: “Paulo'ġa omombe'u katu a'itituhēva'ea,” e po ti ġa nehẽ.

³Jara'ġa pe oreremimombe'ua onhimiva'ea – kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Ġa pe jate onhimi. ⁴Ndojikogi ġa Cristo'ga rehe hero-viare'yma oreremimombe'ua. A'ereki okote'varuhuve'ġa pojykahara'ġa Sata-nás'ga, ga ndokwahavukari pyryva'ea mombe'ua ġa pe tombokojahuyme ti ġa'akaği pe javo. Omomondo ga ġa ġwemimbotarimova'ea rupi yvya koty. Ndoki ġayvyteri pe a'ero Cristo'ga katukatua mombe'ua. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhande ve Cristo'ga. ⁵Noronhimombe'ui ore. Jesus Cristo'ga ore oromombe'u ga ko nhandepojykaharete'ga javo. Jesus'gareheva'ero ġwaramo ore pe pokopokogi ga mombe'gwovo pe me.

⁶Ymyahū japorame yvya yvaga reheve Tupana'ga ei hako: “Tokojahu kiro pyytuna pyteri pe.” A'ea Tupana'ga ei hako. A'ero kojahuro. Aġwamo ga jitehe ombokojahu nhaneakaği pe imbopyahuavo nhandereaporoġita ikwahavuka okatukatua nhande ve Cristo'ga kwahavukarama nhande ve. A'ereki Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga katukatua nhande ve.

⁷Ore Cristo'ga mombe'urame ore ko itujuga apopyra ja – kiroki gwereko mbatepyryva ipype. A'ereki itujuga apopyra ndipopoakari ohaġe'yma ġwaramo. Ore na jitehe ndorepopoakari pyryheteve'a mombe'gwovo katu Cristo'ga mombe'gwovo katu. Tupana'ga ki a'e te ore mbopopoaka ore pojykavo. Nurā ore Cristo'ga mombe'ukatu ojipe'ġa pe. Aero ġa ei: “Tupana'ga popoakahetea opoko Paulo'ġa. Nurā Paulo'ġa Tupana'ga nhi'ġo'rupavi Cristo'ga mombe'ukatuavo nhande ve,” ei ġa.

⁸Tupana'ga arōe'jve'ġa ombuhu hahyparavuhuva'ea ore ve jipi tomombe'uyime ti ġa Cristo'ga javo novīa. Emo ġa nomombigi oreremimombe'ua. A'ereki ore Cristo'ga mombe'u jitehe. Oroko tehe ore jipi marā po ti nhande rekoi javo novīa. Emo Tupana'ga ore poka jipi nahā ti pe ndekoi javo. ⁹Otiuahūro ore ve ġa ndekote'vate'vari okookovo ore rehe novīa. Emo Tupana'ga ndorerejari ġapo pe. Toman ti ġa javo novīa ġa ore mbote'varuhui. Emo ore noromanoi oropo'ama'java. ¹⁰Nane'ymi ore manoi ġwerī nhandepojy kaharete'ga ja Jesus'ga ja. A'ereki ga'arōe'jve'ġa ore juka pota no novīa. Emo Jesus'ga ndorejuka'kari ġa pe. A'ereki ga oko ore pyri. Nahā Jesus'ga ore pokogi tokwaha ti ġa jikwerava'java javo.

¹¹Aġwamo ġa ore juka pota novīa ore Jesus'gareheva'ero ġwaramo. Ore ve tiruahūro jipi. Emo Jesus'ga noremomanoukari tokwaha ti ġa jikwerava'java javo. A'ereki ore repiagame ġa e'i: “Jesus'ga ko oko reki Tupana'ga pyri Paulo'ġa pokoga ġa mongovo Tupana'ga pyri no,” ei ġa.

¹²Ore Jesus'ga mombe'urame ġa ore juka pota. Emo oreremimombe'ua pemongoaġwama Tupana'ga pyri. A'ereki pe oreremimombe'ua rendu katu.

¹³Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe'eagwera hako. E'i:

“Ajiko ji Tupana'ga rehe.

Nurā ji ga mombe'ui,' ei ahe,” e'i ikwatijaripyra hako.

Na jitehe ore jikogi Tupana'ga rehe. Nurā ore ga mombe'ui ojipe'ġa pe.

¹⁴A'ereki ore orokwaha hete nhanembogweravaġwama. Tupana'ga ombogwera nhandepojy kaharete'ga Jesus'ga hako. Nhande jikoty'aro ġwaramo Jesus'ga pavēi ti Tupana'ga nhande mbogweravi nehē no. Aero ti ga ore mboukwahavi pe ndeheve nehē.

¹⁵Pe ndepyga reki ore nhimomiranami hahyva'ea pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki ore ga mombe'urame pe me pejiko pe ga rehe. Aero Tupana'ga imombyryvi pe me. Igwaigwavete ti ġa nde'yjuhuro nehē – kiroki ġa ojiko ga rehe garemimombyryva kwahava no. Aero igwaigwavete ti ġa nde'yjuhuro – kiroki ġa Tupana'ga mbohete hete ndepyry hete nde javo.

Xajiko Jesus'ga rehe imboha'ua nhanderuhava yvagi pe

¹⁶Ore Cristo'ga mombe'u katu jipi a'ero orojirokwa. Igwaigwavete ore ymyahūramo oropopoakare'jre'ymamo jipi novīa. Emo orereaporoġita igwaigwavete Tupana'ga imbopyahui jipi imbopopoakara'jara'java. ¹⁷Ġa imbuhurame hahyva'ea ore ve kiro ore ei: Ndahahyhetei novīa. Kotihī po ti ipigi ore hugwi, oro'e ore. Hahyva'ea rehe ti Tupana'ga imombyrymbyryvi ore ve yvagi pe nehē ore mongovo ojipyri avuirama nehē. Nurā aġwamova'ea hahyva'ea Tupana'ga remimombyryvaġwama. Koji'i hete ranuhū ti garemimombyryva ore ve hahyva'ea hohe! Ikatu hete hete ti ore ve avuirama nehē.

¹⁸Nahā ore ei. A'ereki ore toromondo orereaporoġita yvagipeva'ea rehe pyryva'ea rehe imohina. Noromondoi ore orereaporoġita avova'ea rehe

hahyva'ea rehe imohine'yma. Nimbegwei po ti avova'ea momina hahyva'ea nehē. Yvagipeva'ea po ti namominaḡwami pyryva'ea nehē.

5 ¹Nahā ore ei. A'ereki ore orokwaha nhanderuhavaḡwama yvagi pe. Avo yvya koty nhande xakoahi'vi. Po nhande manoi nhande ve Tupana'ga gwereko yvagi pe nhanderuhava – kiroki a'ea Tupana'ga oapo nhande ve avuiramava'ea. Pevo ti nhande ruvi avuira nhanemano'e'yma'java nehē.

²Nhanderekorame yvya koty nhande ndiavy'ahetei xaju pota hete nhande yvagi pe nhanderuhava pype javo.

³Nhanderuvame nhanderuhava pype yvagi pe nhande tireko a'ea jipi. ⁴Avo yvya koty nhanderekoahi'virame nhande rekoveveuhui. A'ereki nhande xaju pota nhanderuhava pype yvagi pe. Ndia'ei reki nhande: Ndiajupotara'javi avo xamano javo. A'ea rūi nhande ei. Nhande manoe'ymame vehevi pyry nhande hoi yvagi pe nhandekovo avuira nehē. A'ea nhande ipotari.

⁵Tupana'ga tuhē opota hete a'ea jitehe nhanderuva yvagi pe ojipyri. Nurā ga nhande mboavujikweri. Ombuhurukaripe ga gwa'uva nhande ve. Nahā ga ikwahavukari nhande ve nhanderuhavaḡwama ojipyri.

⁶Nurā nhande roryhetero jipi. Avo yvya koty nhanderuvame, Cristo'ga rovakie'ŷ nhandepojykaharete'ga rovakie'ŷ nhande rekoi a'ero. A'ea ore orokwaha. ⁷A'ereki nhande ndihepiagi ga kiro novia. Emo nhande xajiko ga rehe. ⁸A'ea'ja ji pe me a'ero: Nhanderory hete nhande. A'ereki nhande tipota hete nhandehoaḡwama Cristo'ga pyri. Nurā pyry nhande ve nhanemanoa. Nhanemanorame ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa nhandepojykaharete'ga pyri nehē.

⁹Nurā ore jirokwari ga nhi'ipo'ruavo jipi tonhimohē hete ti ga nhande rehe javo. Ore rekorame yvya koty na jitehe ore rekorame yvagi pe ore ga monhimohēhetepotari orojihe. ¹⁰A'ereki Cristo'ga ikwepykara'ga nhande ve. Xaho pa ti nhande Cristo'ga rovai pyteri pe nehē tokwepy ti ga nhande ve nanani nehē. Po nhande rekote'varuhui avo yvya koty, a'ero ti ga ikwepygi imbuhua hahyva'ea nhande ve nehē. Po nhande rekokatui yvya koty, a'ero ti ga ikwepygi imbuhua pyryva'ea nhande ve nehē.

Ahereaporoḡitapyahua

¹¹A'ero ore ikwahavi nhandepojykaharete'ga nhimombojya ga omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ḡa pe javo. A'ero ore ga mombe'ukatui ojipe'ḡa pe tomomboruka ti ḡa ga pe okote'varuhua javo. Tupana'ga orereaporoḡitakatua kwaha hete. Po pe orereaporoḡitakatua kwahahetei pejiyvyteri pe no, a'ea pyry ji ve.

¹²A'ea pe ore erame po pe ei: “Kiro Paulo'ḡa nhimbohetea'javi ojikwaha-vuka nhande ve,” pe'ji po pe pejiyvyteri pe. Noronhimbohetehe reki ore javo pe me. Oro'e ore pe me pejoryjory ti ore rehe javo. Igwete po ti pe ore mombe'ukwahavi ore repyga ḡa pe – kiroki ḡa onhimbohete tehe orepyry hete ore javo. Emo ḡa heaporoḡita te'varuhu reki. ¹³Ojipe'ḡa e'i: “Paulo'ḡa ndokwahavi heagwryve'ḡa ja Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo jipi,” ei ḡa novia. Emo nahā ore rekoi Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo timbohoryory ti Tupana'ga javo.

Ojipe'ḡa e'i: “Onhimbovyvy Paulo'ḡa ikwahaheteavo gweaporoḡitakaturu Cristo'ga mombe'ukatuavo,” ei ḡa. Oronhimbovyvy tuhē ore Cristo'ga

mombe'gwombe'gwovo pe me tipoko ti ġa ikwahavuka ġa pe javo. ¹⁴ A'ereki Cristo'ga nhande arō hete. Nurā ore ei: Cristo'ga remiarōa ġwaramo timombe'u tuhē nhande Cristo'ga ojipe'ġa pe. A'ereki ore orokwaha hete gamanoa vvyakotyve'ġa ndepykavamo. A'ereki ġa ndekote'varuhuro ġwaramo Tupana'ga e'i: "Omanomba ti ġa ogwovo hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē," ei ga. Cristo'ga ki a'e te e'i: "Jihi ojipejiva'ero ti tamano ġa ndepypava imomboā ġandekote'varuhua ġa hugwi tohopavyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype javo."

Nurā ore ei: Cristo'ga vvyakotyve'ġa ndepypavi omanomo. Nurā gamanoa kwahyro ġa ndehe nhaporemō, oro'e ore. ¹⁵ Cristo'ga omano vvyakotyve'ġa ndepypava toko ti ġa nhiremimbotarimova'ea rupi a'ero javo – kiroki ġa ombopyahuuka ojeaporoġita ga pe. Tokoaljavyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi kiro javo Cristo'ga ġa ndepyi omanomo okwerava'java, oro'e ore.

¹⁶ Nurā orojikogirē Cristo'ga rehe ore ndoro'etehea'javi ojipe'ġa pe ikwahave'ymame ġandeaporoġita. Ymya ore eteheyppi Cristo'ga pe no ga ko vvyakotyva'ea jate javo. Orojikogirē ga rehe ore ndoro'ea'javi a'ea ga pe. ¹⁷ A'ero ji ei: Cristo'ga pavēi ġa jikoty'aramē ġandeaporoġita ipyahu. Ġandeaporoġitate'varuhua opi. Pehendu ti! Ġandeaporoġita ipyahu!

Na Tupana'ga nhiarōukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoġita

¹⁸ Tupana'ga ombopyahu nhandereaporoġita imombiga nhandereaporoġitate'varuhua. Gaha omondo Jesus Cristo'ga yvya koty javo ga pe: "Vvyakotyve'ġa ndojikoty'ara'javi ji pavēi ji arōe'yma. Emano ti ġa ndepygā. A'ero ti ji nhiarōukari ġa pe nehē," ei ga. Cristo'ga manoro ġwaramo Tupana'ga nhiarōukari nhande ve. A'ero nhandejikoty'ari ga pavēi ga aromo.

A'ero Tupana'ga ei ore ve: "Ji mombe'u ti ojipe'ġa pe kiro," ei ga. "Pe'ji ti ġa pe nhaporemō: 'Na Tupana'ga nhiarōukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoġita.' A'ea ti pe'ji ġa pe ġa mbojikoty'a ji pavēi," ei Tupana'ga ore ve. ¹⁹ A'ereki Cristo'ga manoro ġwaramo vvyakotyve'ġa pe Tupana'ga onhiarōuka ġa pe imomboā ġandekote'varuhua henonha'jave'yma ikwahava'jave'yma. "A'ea ti pemombe'u ġa pe," ei Tupana'ga ore ve.

²⁰ Cristo'ga repykaramo ore rekoi. A'ereki Tupana'ga omombe'uuka ore ve. Ga e'i: "Pe'ji ti ġa pe: 'Pehendu katu ti,'" ei ga. Cristo'ga repykaramo ore ehetei a'ero: Na Tupana'ga nhiarōukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoġita. ²¹ A'ereki Cristo'ga ndokote'varuhuangavi'i'ive'ga, ga pe Tupana'ga gwerekouka nhanderekote'varuhua nhande repygā. A'ea ga herekoukari Cristo'ga pe Cristo'gareheve'ġa ti togwereko jipyryva javo.

6 ¹ Tupana'ga moiruomo ore ehetei pe me a'ero: Tupana'ga pe arō hete imombyryva pe me. Peko hete ti gapyryva rehe pejikokatuavo a'ero tomombyryteheyme ti ga pe me. ² A'ereki Tupana'ga e'i ikwatijaruka hako:

"Oho nhiremimombyryhava japiavo.

A'ero pe erame ji ve ji pe nenduvi pe mombyryva.

Oho nhirembipokohava japiavo.

A'ero ji pe pokogi imomboā pendekote'varuhua pe hugwi."

A'ea Tupana'ga ei hako.

Pehendu ti! oro'e ore. Aġwamo tuhē Tupana'ga pe mombyrypotahetei. Aġwamo tuhē ga pe pokopotahetei imombopota pendekote'varuhua pe hugwi, oro'e ore.

Paulova'ea oko katu tiruahūrame ahe ve

³Oroko katu pota ore jipi te'ite'varuhuyme ti ġa ore Cristo'ga mombe'u-rame. Po ti ore rekote'varuhui, a'ero po ti ojipe'ġa ei nehē: “Omombe'u tehe Paulo'ġa Cristo'ga nhi'ġa. A'ereki ġa vehevi ndokoi ganhi'ġa rupi okote'varuhuavo. Tiroviaryme ti ġanemimombe'ua a'ero,” e po ti ġa a'ero nehē.

⁴Nane'ymi ore rekokatupotari te'i katu ti ġa ore ve javo. “Tupana'ga pe Paulo'ġa poravykyi,” e'i katu po ti ġa a'ero nehē.

Oronhimomirana ore tiruahūheterame ore ve. Oronhimomirana ore hahy-rame ore ve no. Ite'varuhurame ore ve no ore oronhimomirana. ⁵Ore nupa-nupā ġa. Ore mongi tehe ġa cadeia pype. Ojatykatyka ġa ore ve onhimboahiheteavo ore rayvaheteavo. Nane'yne'ymi ore poravykyhetei Tupana'ga mombe'gwombe'gwovo. A'ero ore ndorokikatukatui ypytunimo. Ore ndoro'uro'ui no. A'ea rupi nhaporemō ore rekokatui oronhimomiranama tikwaha-vuka ti ġa pe nhandeporavykya Tupana'ga pe javo.

⁶Orereaporoġita pyry ore orokokatuavo ikwahavuka ġa pe oroporavykya Tupana'ga pe. Orokwaha hete ore Cristo'ga mombe'ua. Ndorohaykai ore ojipe'-ġa ġa ndekote'varuhurame ore ve. Oroko katu ore ġa pe. Nahā ore rekokatui oronhimomiranama tokwaha ti ġa oreporavykya Tupana'ga pe. Tupana'ga ra'uvapyryva ore poko ore poravykyrame Tupana'ga pe. Oroarō hete ġa. ⁷Ore a'itituhēva'ea mombe'u Cristo'ga mombe'gwovo. Jukwaha Tupana'ga popoa-kara ore pokoga. Tupana'ga ore mombyry. A'ero ore Cristo'ga mombe'ui ġa pe. Ore orojiko hete Tupana'ga rehe ġa ete'varuhurame ore ve. A'ero ġa ikwahavi oreporavykya Tupana'ga pe.

⁸Ojipe'ġa e'i katu ore ve. Ojipe'ġa e'i te'varuhu ore ve. Ojipe'ġa ore mbo-tegwete. Ojipe'ġa ore mbohete. Ojipe'ġa e'i ore ve Paulo'ġa i'mbe ahe mo-andyandyita javo novīa. Emo ore oro'e katu reki a'itituhēva'ea mombe'gwovo. Jukwaha a'ero oreporavykya Tupana'ga pe. ⁹Ojipe'ġa e'i ore ve okoteheve'ġa ko Paulo'ġa javo. Emo ojipe'ġa ore kwaha hete reki Paulo'ġa oporavyky Tupana'ga pe javo. Oromano gweregwerevi ore. Emo ore orokoji reki. Ore nupa-nupā ġa. Emo ġa ndorejukai reki.

¹⁰Ndorovy'ari ore novīa. Emo oreroryrory ore jipi orojikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi. Norembateri'i'i ore. Emo ore oromombyry reki ġa pe ġa mbo-jikogukarame ga rehe. A'ereki ġa jikogame ga rehe Tupana'ga omombyry hete ġa pe. Ndorogwerekoi ore mbatera. Emo Tupana'ga omombyry pa ore ve.

¹¹Pe me Corintopeva'ea pe ore imombe'upavi orereaporoġita ikwahavuka pe me. A'ereki ore opoarō hete. ¹²Ore opoarō pota ikwahavuka orereaporo-ġita pe me. Emo pehe ko norearōpotari ikwahavukare'yma pejeaporoġita.

¹³Kiro ji nhi'ġi pe me penduva'ġa ja. Pejipy ti ore arōheteavo!

Tapejihe'ari ti Tupana'ga arōe'ŷve'ġa ndehe

¹⁴Tapejihe'ari ti Tupana'ga arōe'ŷve'ġa ndehe pejogwerekoe'yma ġa pavēi. A'ereki tegwete okokatuve'ġa jihe'akatua okote'varuhuve'ġa ndehe. Na tuhē! Kojahua ndojihe'ari ypytuna rehe. Na jitehe heaporoġitapyahuve'ġa ndojihe'-akatuaġwami te heaporoġitate'varuhuve'ġa ndehe. ¹⁵Na tuhē! Tegwete ġajo-gwerekokatua Cristo'ga Diabo'ga pavēi. Cristo'gareheve'ġa ndeaporoġita ko Cristo'gareheve'ġarūive'ġa ndeaporoġita atyvi.

¹⁶ Tupana'ga mbohete'hava pype ndogwerekoi ha'angava – kiroki a'ea pe ġa e'i oreremimbohete'hara. A'ereki a'ea ndojogwerekokatui Tupana'ga pavēi. A'ereki pevo Tupana'ga ruvi jipi. Gareheva'ero nhande tuhē xako Tupana'ga mbohete'havamo avuiramave'ga mbohete'havamo. Nhandepyteri pe ga ruvi no. A'ea pe tuhē Tupana'ga ei javo hako:

“Aju ti ji ġa pyri jitekovo ġapyteri pe.

Jihi po ti ġa ji mbohetei nehē.

Oko ti ġa nhinhi'igarupe'ero nehē,” ei Tupana'ga hako.

¹⁷ Nurā nhandepojkaharete'ga Tupana'ga ei onhi'igarupe'ga pe hako:

“Pejipe'a ti ġa hugwi pejpohia ġa mbopogwee'yma

– kiroki ġa ndojikogi ji rehe.

Tapekoi'i ġandekote'varuhua rehe.

A'ero ti ji ei pe me nehē: ‘Hepejijo ji pyri’,” ei Tupana'ga hako.

¹⁸ “Ji ti ako penduveteramo a'ero nehē.

Pe ti peko jira'yramo nehē,” ei Tupana'ga hako.

Ga ko ġapojkaharetero ojipe'ga hohe ġa mondomondopava onhi'iga rupi.

7 ¹ Tupana'ga e'i a'ea nhande ve no. Nurā ti xapohi pa nhanderekote'varuhua hugwi: kiroki nhandera'oa mbote'va, kiroki nhandereaporoġita mbote'va no. A'ea ore ei pe me oreremiarōa pe. Tikwaha nhande Tupana'ga popoakara gapyryva reheve. Nurā ti xako pa garemimbotarimova'ea rupi nhandekokatuavo.

Horyory Paulova'ea Corintopeva'ea rehe

² Peko ti ore rehe ore arōheteavo. A'ereki ore ndorokote'varuhui pe me. Nopombote'varuhui ore. Nopomoandyandyi ore no. ³ A'ea pe ji erame ji nda'ei pe me: Pe'e te'varuhu pe ore ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki ji a'e jipe pe me ko: Opoarō hete ore. A'ero po ti ore jikoty'ari pe pavēi nehē nhande manorame nehē. Nhanemano'e'ymame na jitehe nehē no. ⁴ Ajiko hete ji pe ndehe ġa ji arō hete javo. Opombohete ji. Penogatu pe jipy'a ji mbohoryheteavo kiro tiruahūrame vehevi ore ve.

⁵ Ore rurame Macedōniapeve'ga gwyri pe orepy'a ndukatui. A'ereki nane'ymi tiruahū ore ve. Ġa ore rayvayva. Oke tehe orepy'a no. ⁶ Emo Tupana'ga onoġatu ovy'are'ŷve'ga py'a jipi. A'ero ga onoġatu orepy'a ore mbohoryva Tito'ga mbuhua ore pyri. ⁷ Garuro ġwaramo orepy'a rukatui kiro. Garemimombe'uro ġwaramo orepy'a rukatui no. A'ereki ga pe mombe'u javo: “Corintopeve'ga jipy'a noġatu,” ei ga. “Ġa nde repiaga'u hete,” ei ga ji ve. “Ndovy'ari ġa ore Paulo'ga mongoveveuhu javo,” ei ga. “Oke hete ġa nde rehe ovavagahiva nde rehe,” ei ga ji ve pe mombe'gwovo. Ganhi'iga renduvame koji'i ji roryroryvamo.

⁸⁻⁹ A'ereki ji akwaha kiro pepohira pejikote'varuhua hugwi. A'ereki pe pepohi pejikote'varuhua hugwi imonhi'igame nhirembikwatijaripyra – kiroki a'ea ji akwatija nhinhi'igahyavo pe me ikwehe. Nhirembikwatijaripyra imondoi hahyva'ea pe me heikwehe. Ikwahavame ji rekoveveuhuna'ei. A'ereki jiyvyteri pe ji a'e: Maraname ji akwatija nhinhi'igahyavo ġa pe? Emo avuirama rūi reki hahy pe me. Ndakoveveuhua'javi ji kiro. A'ereki hahyrame pe me pe pekoveveuhu pejikote'varuhua rehe. A'ero pe pohiri jugwi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ndajiroryvi reki ji hahyro ġwaramo pe

me. Emo pejikote'varuhua hugwi pe pohiro ġwaramo ji roryhetero. A'ereki a'ea pyry reki pe me. Nurā ji ei: Ndorokote'varuhui ore pe me ikwatijarama pe me ikwehe.

¹⁰ A'ereki pejikote'varuhua rehe pevy'are'yma ġwaramo pe pepohi jugwi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe ndapekoveveuhua-ġwami pejikote'varuhua mombora rehe. Yvagi pe po ti pe hoi nehē imombo-rukaro ġwaramo pejikote'varuhua Tupana'ga pe. Ojipe'ga ki a'e te ġa ndekove-veuhutehei. A'ero ġa ndopohiri jugwi onhimondovo hahyva'ea ruvihava pype.

¹¹ Pehepia ti pejeaporogita jirojijya pevy'are'ymame pejikote'varuhua rehe pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe penhimbovyvy kiro. Pe pejirokwa pota pejikokatuavo pejivavagahiva pejihe kiro. Penhimonha'nga pe pejikote'varuhua gwera rehe. Pekihiyi pe tiruahū po ti ore ve a'ero nehē jawo. Pe ji repiaga'u hete pe ji arōheteavo. Pemondo pe hahyva'ea pepyteripeve'ga pe topohi ti ga okote'varuhua hugwi jawo. Nahanahā pe pehepiuka pa ore ve a'ero pejipohira pejite'varuhua hugwi.

¹² Akwatija ji pe me nhinhi'igahyavo pepyteripeve'ga ti topohi okote'varuhua hugwi jawo ikwehe. Akwatija ji pe me tapemohiġatu ti ga pe no jawo. Ga pe ji ei – kiroki ga pe ga okote'varuhu. Koji'i hete reki ji epotari ikwatija pe me tapekwaha ti pe'aġatarahiva ji rehe jawo. Nurā Tupana'ga ji repiagame ji ikwatijari pe me heikwehe. ¹³ Ore pendeaporoġita rerojijya kwahavame pyry hete orepy'a.

Koji'i hete ore roryroryvamo Tito'ga roryva rehe no. A'ereki gapy'a u katu pe ndehe. A'ereki pe nhaporemō pevy'a hete ga rehe ore reheve. Pe pembohory ga ga vahemame pe pyri heikwehe.

¹⁴ Gahoa renonde pe pyri ji pe momb'eukatui ga pe pe mboheteavo oko pota ġa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi jawo ga pe ikwehe. Na tuhē pe ndekoi ga vahemame pe pyri heikwehe. A'ero ji poyjahetero. Nane'ymi ore imombe'ukatui a'itituhēva'ea pe me. Na jitehe ore imombe'ukatui a'itituhēva'ea pe mombe'urame Tito'ga pe pe mboheteavo.

¹⁵ Tito'ga pe arōhetei ikwahava pendekokatua ojapyakavo pe ndehe. A'ereki pe nhaporemō pehendū katu ganhi'igā pejipohia pejikote'varuhua hugwi. Pejikoveveuhua vo pejikote'varuhua rehe pe pejikoty'a pota ga pavēi ga vahe-mame pe pyri. ¹⁶ A'ea kwahavame ji roryroryvamo jijikoga tuhē pe ndehe pe ndekoro ġwaramo Tupana'ga nhi'igā rehe.

Pejirokwa ti imondovo Judéiapeve'ga pe, ei ahe

8 ¹ Oreirūramo ko pe, oro'e ore pe me pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe ore ja. Kiro ore ikwahavukari pe me. Macedōniapeve'ga gwyrripeve'ga pe Tupana'ga remimombyryva ġwaramo ġa imondoi oitambere'ia – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe onhimono'oġa tihendu ti Tupana'ga nhi'igā jawo. ² Tiruahū hete ranuhū ġa pe ikwehe novīa. Emo ġa ndoryndoryhetero reki. Nimbateri hete ġa oporia'iro novīa. Emo ġa imondohetei reki oitambere'ia ojipe'ga pe toropoko tuhē ti ġa jawo. “A'ereki ġa koji'i iporia'i ore hohe imbatere'yma,” ei ġa ikwehe.

³ Akwaha tuhē ji ġanemimondoa. Nahā ġa ja'roja'rogī oitambere'ia imondovo: Kiroki ġa ndahe'yiva'ea rereko – ġahā omondo'i. Kiroki ġa koji'iva'ea rereko – koji'i ġa imondoi a'ero. Omondo hete tuhē ġa ore monhimomby'avo. Marā ġa omondo hete herekoe'ymame? oro'e ore.

Ġwemimbotarimo ġa imondoi. Ore ndoro'ei ġa pe. ⁴“Na ore imondoi ojipe-ġa pavēi nhaneirū'ġa pe Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe,” ei ġa ore ve imondopotaheteavo. “A'ereki ahā ġa pe ogwyri pe Judéia pe. Peroho ti ġa pe a'ero,” ei Macedôniapeve'ġa gwyripeve'ġa ore ve ikwehe.

⁵Oronhimomby'a ore ġandekokatua rehe. A'ereki Tupana'ga remimbota-rimova'ea rupi okovo ġa e'i ypy Cristo'ga pe nhandepojkakaharete'ga pe ore po'ru ti javo. Aerē Tupana'ga ipotaro ġwaramo ġa ei ore ve no ore po'ru ti javo. Nahā Macedôniapeve'ġa gwyripeve'ġa ei oporavykypota Tupana'ga pe ore ve no.

⁶A'ero ore Tito'ga mondotari pe pyri. A'ero ore ei Tito'ga pe ikwehe: Ehoa'ja ti Corintopeve'ġa pyri itambere'ia imono'oġuka ġa pe no. A'ereki ymyahū ġa omondo pota no nhaneirū'ġa pe imbatere'ýve'ġa pe nde ġa mombe'urame ġa pe, oro'e ore Tito'ga pe ikwehe.

Kiro ga hoa'javi pe pyri ipyhyga itambere'ia pe hugwi imono'ono'oġukapava. A'ero ti pehe Macedôniapeve'ġa pavēi Judéiapeve'ġa pokogi itambere'ia mondovo ġa pe imombyryva nehē.

⁷Pejiko hete pe Tupana'ga rehe. Penhi'ī kwaha hete pe Cristo'ga mombe-'ukatuavo gamombe'ua kwahaheteavo. Pejirokwa hete pe peporavykyavo Tupana'ga pe. Pe ore arō hete. Nahanahā pe ndekohetei ojipe'ġa hohe pa. Na jitehe ti pejirokwa hete imombyryva ojipe'ġa pe no imondovo katu itambere'ia Judéiapeve'ġa pe.

⁸Nanhi'īġahyi ji pe me pemondo tuhē ti jave'yma. Pyry po pe imondoi hamo, a'e ji. Amombe'u ji pe me Macedôniapeve'ġa nemimondopotara ko. A'ereki ji a'e jiyvyteri pe: Henduvame po ti Corintopeve'ġa imondopotari na jitehe nehē no. A'ero po ti ji ikwahavi ġanemiarōhetea nehē, a'e ji jiyvyteri pe.

⁹A'ereki pe pekwaha tuhē Jesus Cristo'ga remimombyryva nhandepojkakaharete'ga remimombyryva ga nhande arōhetero ġwaramo. Jypya ga huvi-havamo oko yvagi pe Tupana'ga pyri okovo Tupana'ga katukatua pyteri pe pyryva'ea herekopava. Gwereco pa ga hako novia. Emo ga opohi pa jugwi ua avo yvya koty onhimongovo okoteheva'ero nhande ja. A'ero ga manoi nhande repyga toho ti ġa yvagi pe herekopava nehē javo. Pekwaha pe Jesus Cristo'ga remiarōhetea ga javijitehe ti tiarō hete ojipe'ġa a'ero javo.

¹⁰Kiro jireaporoġita pe me nahā ti pemondo nehē javo. Ereki pe ypy pemondo pota itambere'ia nhaneirū'ġa pe Judéiapeve'ġa gwyripeve'ġa pe heikwehe. A'ea rupi pe imono'oġi a'ero. Emo pe napemono'ombavi reki. Nurā kiro jireaporoġita ko nahā: Pyry hete pe imono'ombavi kiro, a'e ji.

¹¹Pemondo pota pe heikwehe. Na jitehe kiro a'ero. Pejirokwa ti imono'ombava toromondo ti imbatere'ýve'ġa pe javo. Kiroki a'ea pe pereko – a'ea ti peja'ro imono'oġa ġa pe. Po pe pereko he'yjuhuheteve'ea, a'ero ti pemono'ō he'yiva'ea. Po ndahe'yiva'ea pe pereko, a'ero ti pemono'o'ngi. ¹²Po pe imondopotari ġa pe, a'ero pyry Tupana'ga pe penemimondoa. A'ereki penemimondopotara rehe Tupana'ga onhimohē. Nurā ji ei: Pemondo katu ti peitambere'ia ġa pe. Herekorame ti peja'ro pota imondovo ġa pe a'ero. Pe herekoe'ymame Tupana'ga nde'i reki pe me embuhu jave'yma.

¹³Tapemondopavi ti pejihugwi imbatere'ýve'ġa pe, a'e ji. Po ti pe imondopavi nehē, a'ero po ti imbatere'ýve'ġa gwereco pa pe herekoe'ymame nehē.

¹⁴Ojogwetakwera'ja ti ġa pe pavēi, a'e ji. Aġwamo reki pe herekohetei. Peja'ro ti mo ġa pe a'ero kiro. A'ero ti ġa kiro herekoi. Aerē po ti pe ndaperekoa'javi nehē. A'ero ti ġa jipygi imbuhua pe me ġa herekoheterame nehē. A'ero po ti pe herekoi nehē no. Nahā ojopokogame ahe nhaporemō herekoi jipi a'ero.

¹⁵A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'erame:

“Kiroki ġa omono'ō he'yjuhuva'ea

– ġa ndogwerekoi hembyruera.

Kiroki ġa omono'ō ndahe'yiva'ea

– ohy reki ġa ndehe.”

Titova'ea oho pota imono'ōpokoga

¹⁶Tupana'ga rehe ore roryroryvamo ndepyy hete nde javo ga pe. Nahā ore ga mbohetei. A'ereki ga pe pokopotaruka Tito'ga pe. A'ero ore javijitehe Tito'ga pe pokopotari. ¹⁷Ore ga mondoa'ja pota pe pyri a'ero javo ga pe. Kotihī ga ei reki: “Aho tuhē ti.” A'ereki ga tuhē oho potaripe pe pyri pe pokopotahe-teavo. Nurā ġwemimbotarimo ga hoi pe pyri a'ero.

¹⁸Kiro ore ojipe'ga mondoi Tito'ga rupi pe pyri no. Ga ko nhaneirū'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Cristo'gareheve'ġa nhaporemō ga kwaha hete pyry hete ga javo. A'ereki ga Cristo'ga momb'e'u katu katu jipi. ¹⁹Koji'i ji ga momb'e'ui pe me kiro. A'ereki Cristo'gareheve'ġa Macedōnia pe e'i ga pe toho ti ga Paulo'ġa ndupi Judéiapeve'ġa gwyri pe javo. Aerē po ti ga hoi ore rupi a'ero orepokohavamo ore herohorame peitambere'ia pevo nehē – kiroki penemimondoa Macedōniapeve'ġa nemimondoa no. Orogweroho ti ore imbatere'ŷve'ġa pe ġa ti tombohete Cristo'ga javo. Ġa po ti e'i nehē: “Pyry hete Cristo'ga nhandepojykaharete'ga. A'ereki ga ombuhuruka itambere'ia nhandeve,” e po ti ġa nehē. Orogweroho ti ore imbatere'ŷve'ġa pe tokwaha ti ġa nharembipokopotara javo.

²⁰Orojirokwa hete ore te'ite'varuhuyme ti ġa ore ve javo. Nurā ore ei: Toho ti ga ore rupi. Ohorame ore rupi ore pokoga ti ga hepiagi ima'ema'ēkatua penemimondohetea imbatere'ŷve'ġa pe nehē. A'ereki ore oro'e: Mara'ngu po ti jara'ġa ete'varuhuavo ore ve nehē javo: “Noma'eġatui reki Paulo'ġa imbatere'ŷve'ġa pe imombytavo jara ojive”? A'ea po ti ġa ei nehē, oro'e ore. Nurā ko pyry ore ve ga hoi hepiaga imombe'ukatuavo. ²¹A'ereki ore oromondo orogweaporoġita orokokatua rehe tokwaha ti ġa a'ea javo. Tupana'ga jate rūi ti tokwaha orekokatua. Ojipe'ġa ti tokwaha no.

²²Kiro ore akoja'ga mondoi pe pyri Tito'ga rupi. Ġa ndupi ore ojipe'ga mondoi no. Ga ko nhaneirū'ga no ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Irūiru'ia rehe ore ga mboporavykyvykyrame nane'ymi ga ore nhī'ipo'rupotari oporavykykatuavo Tupana'ga pe ojipe'ġa pokopokoga. A'ero ore pe momb'e'urame ga pe ga jikogi pe ndehe omondo po ti ġa imbatere'ŷve'ġa pe Judéia pe nehē javo. Koji'i ga poravykypotari Tupana'ga pe kiro. A'ero ga hopotari pe pyri pe pokoga nehē.

²³Oro Tito'ga, ga ko nhimoirūharamo oko oporavykyavo ji pavēi pe pokoga. Akoja'ġa – kiroki ġa oho ga rupi nhaneirū'ġa – ġa oporavyky katu Cristo'ga momb'e'gwovo nahā ga mboheteavouka. Oho ġa Cristo'gareheve'ġa ndepyya.

²⁴Tito'ġa vahemame pe pyri pemboapy ti ġa pejipyri pendoryndoryvamo ġa ndehe. A'ero po ti Cristo'gareheve'ġa Macedōniapeve'ġa ikwahavi

penemiarōhetea. E'i po ti ġa no: "Paulo'ġa omombe'u katu Corintopeve'ġa mboheterame," e po ti ġa nehē.

9 ¹Akwatija tehe ji kiro pe me itambere'ia mondoa mombe'gwovo – kiroki a'ea ore orogweroho pota Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe Judéia pe. ²A'reki pe pemondopotaripe ġa pe. A'ea ji akwaha pe mboheteavo pe mombe'urame Macedōniapeve'ġa gwyripeve'ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. A'e ji ġa pe ikwehe: Ymya Gréciapeve'ġa gwyripeve'ġa Corintopeve'ġa ei timondo ti itambere'ia ġa pe jawo. A'ea ji ei pe mombe'gwovo ġa pe ikwehe. A'ero henduvame he'yjuhuve'ġa imondopotari no.

³Amondo ji kiro Tito'ġa pe pyri a'ero tomono'oġuka tuhē ti ġa Corintopeve'ġa pe itambere'ia jawo. A'reki ji a'e jipe Macedōniapeve'ġa pe: Omono'ono'o-ġipe Corintopeve'ġa kiro itambere'ia imbatere'yve'ġa pe. Amondo ji kiro Tito'ġa pe pyri a'ero te'iyme ti ġa Paulo'ġa omombe'u tehe Corintopeve'ġa ore ve.

⁴Po ti pe napemono'oġi ve itambere'ia ji Macedōniapeve'ġa nderohorame pe pyri nehē, a'ero po ti ġa ikwahavi nehē. A'ero po ti ore ndorepoyjayjari orojiko tehe ore Corintopeve'ġa ndehe jawo nehē. Nda'epotari ji pepoyjayja-re'ymaġwama rehe no.

⁵Nurā jipayyakarama hehe ji ei Tito'ġa pe: Nhiirūramo peho na'ē ti Corintopeve'ġa pyri ji renonde imono'ombavuka ġa pe itambere'ia – akoja pe ġa e'i toromondo ti jawo, a'e ji. A'ero po ti ġa imono'oġipyra mboavujikweripei jirura renonde nehē, a'e ji ġa pe. A'ero ti ojipe'ġa ikwahavi jawo nehē: "Ġa tuhē omondo hete pota imono'oġa gworygworyvamo. Ġwemimbotarimo ġa imondoi. Ojipe'ġa nde'i ġa pe." A'ea po ti ġa ei nehē, a'e ji Tito'ġa pe ġa mondovo pe pyri.

⁶Pehendu ti a'ero! Ojo'java'ea kiro ji imombe'ui pe me. Kiroki ga otý nda-he'yiva'ea koho'iapypeva'ea – ndahe'yiva'ea ga omondoro ojive. Kiroki ga otý he'yjuhuva'ea kohouhua pypeva'ea – he'yjuhuva'ea ga omondoro ojive. Na jitehe ti pe me nehē no. Po ti ndahe'yiva'ea pe imondoi imbatere'yve'ġa pe imondopotare'ymame nehē, a'ero po ti ndahe'yiva'ea jitehe pe me nehē. Po ti he'yjuhuva'ea pe imondoi imbatere'yve'ġa pe imondopotarama nehē, a'ero po ti he'yjuhuva'ea jitehe pe me nehē.

⁷Pe napenani ti pekwaha na'ē jawo pejiyvyteri pe: "Maranime po ti ji imondoi nehē itambere'ia?" Aerē ikwahavame ti pemondo akoja. Imondorame ti tapevy'are'ymuhūi nehē namondopotari tuhē ji jave'yma nehē. Imondorame ti tape'ei: "Ojipe'ga ero ġwaramo jate ji ve ji imondoi ġa pe." Tape'ei a'ea. A'reki Tupana'ga ga arō hete – kiroki ga omondo pota gworygworyvamo imondorame. ⁸Tupana'ga gwereko pa opopoakaramo imombyryva pe me. A'ero po ti pe herekoparavuhui jipi ahe pokopokoga nehē no.

⁹A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'rame:

"Pyrve'ga omondo katu nimbaterive'ġa pe gworygworyvamo ġa ndehe. Nane'ymi ga gwereko imondomondovo mbatera ġa pe okokatuavo avuirama," e'i ikwatijaripyra.

¹⁰Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga omondo ha'ynha itýhara'ga pe totý ti ga jawo. Tupana'ga ombohoryoryvuka garemitymipyra ga pe no tomondoro ti ga i'gwovo jawo. Na jitehe ti Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me pe mombateruka nehē. "Nahā ti ġa herekohetei imondomondopotarama imbatere'yve'ġa pe okokatuavo ġa pe," ei Tupana'ga. Koji'i ti Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me a'ero nehē koji'i ti ġa tomondomondo ojipe'ġa pe jawo.

¹¹Na tuhê. Nane'ymi ti Tupana'ga imombyryparavuhui pe me tomondo ti ġa ojipe'ġa pe jipi a'ero jawo nehê. A'ero ore herohorame peitamбере'ia ġa pe ti he'yjuhuve'ġa Tupana'ga mbohetei ndepyr hete nde imbuhuruka ore ve jawo. ¹²A'reki pe imondorame Tupana'ga remimo'êhara'ġa pe imbatere'ÿve'ġa pe ġa pe jate rūi pe imombyryvi. Tupana'ga pe pe imombyryhetei no. A'reki he'yjuhuve'ġa ga mbohete hete ndepyr hete nde imbuhuruka ore ve jawo.

¹³Pe imondorame po ti jukwahavamo pendekoa Cristo'ga rehe. A'reki pe pe'e jipe: "Orojiko hete Tupana'ga rehe orokovo pyryva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe." A'ea pe ei.

A'ero pe imondorame Tupana'ga remimo'êhara'ġa pe po ti he'yjuhuve'ġa ei Tupana'ga pe ga mboheteavo nehê: "Corintopeve'ġa nonhi'itehei. Ojiko hete tuhê ġa nde rehe okoheteavo Cristo'ga mombe'ua rehe hendukatuavo nenhi'i-ġa. Ndepyry hete nde itambere'ia mbuhuheteukari ore ve ojipe'ġa pe nhaporemno no. A'reki nde ere'e Corintopeve'ġa pe pemondo ti ġa pe jawo," e po ti Tupana'ga remimo'êhara'ġa ga pe nehê.

¹⁴Horyory hete ti ġa pe ndehe nehê. Nhaġata hete po ti ġa pe ndehe onhi'i-ġa Tupana'ga pe nehê epoko ti Corintopeve'ġa jawo nehê. Onhi'igatu ti ġa Tupana'ga pe pe nenoigatuavo pe ndepya nehê gareximombyryva ġwaramo pe me nehê.

¹⁵Timbohete katu ti Tupana'ga! Gaha jate ombuhu hete kwaha. A'reki ga Jesus Cristo'ga mbuhuruka ga momanouka nhande repyga. Tupana'ga pyry hete hete tuhê nhande ve! Nomombe'upakatukatui ahe gapyryva!

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirûharamo oko

10 ¹Kiro ji pe moġitahetei. Jihi Paulo opomoġita. Cristo'ga oko nhyrô opyryvamo nhande ve. Ga ja ji rekopotari pe moġitarame. Pe ki a'e te pe ei ji ve: "Paulo'ga nhande pojihu okoteheavo nhanderovaki. Paivouhura me jate nhande hugwi ga niandepojihuvi onhi'iġahyavo ikwatija nhande ve." Jararamo pe ei a'ea ji ve.

²Tape'ea'javi ti nanongara, a'e hete ji pe me. Pe pigame po ti ji nanhi'i-ġahya'javi pe me nehê jawo. A'reki a'e jipe jiyvyteri pe: Po Corintopeve'ġa ndogwerojiji ojeaporoġita ji rendukatuavo, a'ero po ti ji nhi'iġahyi ġa pe nhivahemame ġa pyri nehê. Nahã ji ei jiyvyteri pe. A'reki ji akwaha nhinhi'iġahyaġwama ġa pe.

Tupana'ga ji mongo omoirûharamo. Nurã ko pyryvamo ji ei jawo pepyte-ripeve'ġa pe – kiroki ġa e'i ore ve: "Paulo'ga oko ġwemimbotarimova'ea rupi yvyakotyva'ero okote'varuhuavo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi rūi ġa ndekoi." A'ea pepyteri-peve'ġa ei ore atyvi imombe'gwovo.

Ġa pe ji ei a'ero: Tape'ei ti nanongara ore ve tanhi'iġahyyme ti ji ji rurame pe pyri nehê. ³A'reki pe pe'mbe jawo a'ea. A'iti hete tuhê ore yvyakotyva-ero oroko. Emo oreremimbotarimova'ea rupi rūi ore rekoi. Cristo'ga ore ga mombe'ui ġa pe toromongo ti ġa gareximimbotarimova'ea rupi.

⁴Orepopoakarimo rūi ore oromombe'u Tupana'ga nhi'ġa yvyakotyva'ero. Tupana'ga popoakarimo ore ganhi'ġa mombe'ukatui toromongo ti ġa gareximimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga popoakarimo ore imombigi okote'varuhu-ve'ġa ndeaporoġitate'varuhua – kiroki ġa nombojikogukari ojipe'ġa Tupana'ga rehe. ⁵Tupana'ga popoakarimo ore ga reaporoġitaatyviva'ea mombigi.

Okote'varuhavavo onhimboheteve'ga nhi'iği tokwahavyme ti ġa Tupana'ga javo. Tupana'ga popoakarimo ore ġanhi'ğa mombipavi. Orombogwerojijyi pa ġandeaporoğita tohendu katu ti ġa Cristo'ga nhi'iğa javo. ⁶Aerë po ti ore imondoi hahyva'ea pepyteripeve'ğa pe nehë – kiroki ġa nohendukatui orenhi'iğa. Nahã po ti ore ġa nderekoi nehë pe hendukatupavame orenhi'iğa.

⁷Ore'arajatea repiagame pe ei pejiyvyteri pe orep'y'a kwahave'yma: "Paulo'ğa okoteheve'ğa. Tupana'ga nomondoi ġa tomombe'u ti nhinhi'iğa jave'yma." A'ea pe ei ore'arajatea repiaga pejapyakakatue'yma orereaporoğita kwahave'yma.

Kiroki ga e'i ojive jihi ko Cristo'ga moirüharamo ako javo – tokwaha ti ga oyvyteri pe. Po Cristo'ga ei ga pe nde ko nhimoirüharamo eko javo, a'ero po a'ea jitehe Cristo'ga ei ore ve pe ko nhimoirüharamo peko javo. Hehe ojapya-kakaturame po ti ga ikwahavi oyvyteri pe Paulo'ğa Cristo'ga moirüharamo tuhë oko no javo.

⁸Anhimbohete hete ji jipoyjaheteramo Cristo'ga ei ore ve javo. A'ereki nhandepojyakaharete'ga Jesus Cristo'ga e'i tuhë ore ve pe ko nhimoirühara javo. "Pembojiko hete ti ġa ji rehe nhinhi'iğa kwahavuka ġa pe," ei Cristo'ga ore ve. Ga nde'i ore ve: "Penhi'ğahy ti ġa pe tipoyjayjaryme ti ġa ojeaporoğita rehe." A'ea rüi ga ei ore ve.

⁹A'ea ji imombe'ui pe me tape'ei ti ji ve javo. A'ereki mara'ngu po pe'javo ji ve: "Paulo'ğa nhande mongyhyji hete pota"? Pe'e po pe a'ea ji ve. ¹⁰A'ereki pepyteripeve'ğa e'i ji ve: "Paivouhua hugwi ikwatijaramame nhande ve Paulo'ga onhi'ğahy nhande mondomondovo onhi'iğa rupi aheruvihava'ga ja," ei ġa. "Nhande pyri ga ruvame ndipopoakari ġanhi'ğa reki. Nonhi'ihetekwahavi ga onhi'itheavvo," ei ġa ji ve novia.

¹¹Nanongara'ğa ti tokwaha nhinhi'iğa kiro. Orepopoaka ore pe me kiro orojuvame paivouhu pe hugwi ikwatija. Na jitehe orovahemame pe pyri Corinto pe po ti ore popoakaro pe me oronhi'iğa nehë no, a'e ji ġa pe.

¹²Ndoro'ei ore: Ore ko ġandeheva'ea. Ore ko ġa javijitehe. Ndoro'ea'uvi ore a'ea! A'ereki ġa onhimbohete tehe. Ndokwahavihu ġa. A'ereki ġa e'i: "Nahanahã ore rekoi. A'ea ko pyry a'ero," e'i tehe ġa. "Nahã ore rekorame ore pyryvamo a'ero," e'i tehe ġa.

¹³Ore ki a'e te ikwahakatui Tupana'ga ea ore ve. Ore ve ga ei: "Nahã ti peko katu. Pevo ti peporavyky Cristo'ga mombe'uharamo ji pembopopoakaro ġwaramo. Corintopeve'ğa pyri vehevi ti peho ga mombe'gwovo ġa pe nohë." A'ea Tupana'ga ei ore ve. Koa rupi jate ti ore hoi a'ero oroporavykyavo oronhimboheteavo nehë. Hajihea rupi rüi ti ore hoi oronhimboheteavo nehë. ¹⁴A'ereki Tupana'ga ore mondo pemombe'u ti Cristo'ga Corintopeve'ğa pe javo. A'ero ore hoi ga mombe'gwovo pe me ikwehe orokovo Tupana'ga nhi'iğa rupi. Ga ee'ymame ndorohoi ore pevo – perope ga nde'i ore ve peho javo.

¹⁵Ndoro'ei ore oreporavykyagwera ojipe'ğa poravykyagwera pe oronhimboheteheavvo. A'ereki oreporavyky rüi. Tupana'ga noremimombe'ua rehe Cristo'ga rehe koji'i po ti ore Cristo'ga mombe'ui pegwyri pe hehemo'i orogwovo ojipe'ğa pyri Cristo'ga mombe'gwovo jara'ğa pe nehë. Tupana'ga erame jate ore ve po ti ore hoi nehë. ¹⁶A'ero hajihejihe pe cidades pe po ti ore hoi ga mombe'gwovo ojipe'ğa gwyri pe nehë – perope nimombe'uhavi ġa pe. A'ero ti ore ypy Cristo'ga

mombe'ui ġa pe nehē. A'ero po ti ore nhimbohetei Tupana'ga ore mondo pevo javo. Ojipe'ġa poravykyagwera rehe rūi ti ore nhimbohetei – perope ġa oporavyky jipe Cristo'ga mombe'gwovo.

¹⁷Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Kiroki ġa ombohete pota

– tombohete ti ġa nhandepojoykaharete'ga jate ndepyry hete nde javo ga pe,” e'i ikwatijaripyra.

¹⁸Na tuhē. Tupana'ga nde'i pyry ga pe – kiroki ga onhimbohete. Emo Tupa-na'ga ga mboheterame a'ero ga pyry tuhē.

Paulova'ea onhi'igahy Cristo'ga moirūhara'ġaatyviva'ea pe

11 ¹A'e ji pe me kiro: Na ji etehei pe me. A'ereki ji tanhimbohete tehe. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti. ²A'ereki Tupana'ga ja ji akate'y pe ndehe pe arōheteavo. Tamombe'u ojo'java'ea pe me kiro. Hēakuvyra'ga hēa mohembirekouka ga pavēi ga rehe jate ti eko javo. Na jitehe ji pe mbojiko Cristo'ga rehe ga rehe jate ti peko javo. Taperojijyi ti jara'-ġa ndehe pejikovo, a'e ji. A'ero po ti ji ei Cristo'ga pe pe mombe'gwovo nehē: Koro ġa ndekoi. Nde rehe jate ġa jikojikogi jipi okokatuavo, a'e po ti ji nehē. A'ero po ti ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo ojipyri avuirama nehē.

³Ako tehe ji jikate'yma pe ndehe. Mara'ngu po ti Corintopeve'ġa opohia Cristo'ga hugwi nehē? a'e ji jiyvyteri pe. Ymyahū Evava'ea gwerovia Sata-nās'ga nhi'igā ga omoandyandyirame. Na jitehe ojipe'ġa pe moandyandyipotari kiro heroviapotaruka pe me mbehea. A'ero ġa nderoviarame po ti pe pohiri Cristo'ga hugwi nehē. A'ero Cristo'ga rehe jate rūi ti pe jikogi nehē. A'ea ji ndapotari.

⁴A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me nhimboheteherame. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti. A'ereki pe pehendu tehe ojipe'ġa nhi'igā i'mbeve'ġa nhi'igā ikatu ġa nhimboheterame javo – kiroki ġa omombe'u Jesus'ga mombe'uaatyviva'ea pe me ogwovo pe pyri. Ore Cristo'ga mombe'urame pe me Tupana'ga ra'uva tuhē oho upa pe pyri ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki kiro peangaruhuramo ġa'mbea renduvame. Opomoġita ore Jesus'ga mombe'ua rehe ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki Jesus'ga mombe'uarūiva'ea rehe ġa pe moġitarame hehe kiro. Pehendu tehe katu reki ġanhi'igā pendoryndoryvamo ġa ndehe ahemoandyandyihara'ġa ndehe!

⁵E'i ġa pe me: “Ore ko huvihava jitehe Cristo'ga moirūharamo orokovo,” ei ahemoandyandyihara'ġa pe me.

A'ero ji mombe'ukatue'yma pe ei: “Paulo'ga ko ġa gwyre'i.” A'ea pe pe'ji tehe ji pe naerū? Ji ġagwyre'iva'ea rūi tuhē!

⁶“Nonhi'igatukwahavi Paulo'ga ojipe'ġa mongoe'yma ojihe. A'ereki ahā gambo'ehara'ga hehe,” ei ġa pe me. Ahā tuhē nhimbo'ehara'ga hehe. Nurā ġa pe ndikatui nhinhi'igā. Cristo'ga mombe'ua ji akwaha hete reki ga mombe'ukatuavo. Jukwaha a'ea pe me. A'ereki nane'ymi ore Cristo'ga mombe'u katu ikwahavuka pa pe me ikwehe.

⁷Amombe'u katu ji pyryva'ea pe me ikwehe. Cristo'ga omano nhande repyga imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi, a'e ji pe me ikwehe. A'ero po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nhande mongovo ojipyri avuirama nehē nhande jikoga ġwaramo ga rehe. A'ea pa ji imombe'ui pe me

Tupana'ga nhl'i'ga. Nda'ei ji pe me: Pembuhu ti itambere'ia ji ve ji Cristo'ga momb'e'uro g'waramo pe me. A'ea ji nda'ei pe me. Ji aporavyky okoteheve'ga ja pe pyri Cristo'ga momb'e'gwovo pe me ikwehe tomombyry ti Tupana'ga Corintopeve'ga pe javo.

Mara'ngu po pe javo: “Paulo'ga oko te'varuhu igware'yma g'waramo itambere'ia nhande hugwi”? A'ea pe'ji ji ve naerü? Ji jipyry hete reki igware'yma pe hugwi. Ndapekwahavi pe a'ea naerü?

⁸Po pyry pe imbuhuri ji ve ji poravykyrame Cristo'ga momb'e'gwovo pe me ramo. Napembuhuri reki pe ji ve ikwehe. Ojipe'ga ki a'e te ombuhu ji ve Cristo'gareheve'ga. Ġanemimbuhura ji herohoi ġa hugwi a'ero ikwehe. Tareko ti jijive jijuvame Corintopeve'ga pyteri pe reki, a'e ji ikwehe. Nurā ji herekoi na'e Cristo'ga momb'e'urame pe me.

⁹Aerē ji ndarekoa'javi jijive. Nda'ei ji pe me reki: Pembuhu ti ji ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki momina rupi Cristo'gareheve'ga ombuhu ji ve itambere'ia urame Macedōniapeve'ga gwyra hugwi. Aerē ti ji nda'ei a'ea rehe pe me nehē no. ¹⁰Nane'ymi Cristo'ga omombe'u a'itituhēva'ea ymya. Ji ojiheva'ero g'waramo ga imombe'uukari ji ve a'itituhēva'ea no. Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea pe me: Cristo'ga momb'e'urame pegwyripeve'ga pe Grécia pe po ti ji nda'ea-gwami pembuhu ji ve itambere'ia javo nehē. Nane'ymi ti ji nhimbohetei a'ea rehe nehē. Ji nhimboheterame ti nanhimombihavi nehē no, a'e hete ji.

¹¹Pe'e tehe po pe: “A'ea Paulo'ga ei nhande ve. A'ereki ga nianearōi,” pe'e po pe novīa. Ji opoarō hete reki! Tupana'ga okwaha a'ea.

¹²Ndapyhygi ji itambere'ia pe hugwi. Aerē po ti na jitehe nehē no tamombi ti ji ġa'ete'varuhua ji ve – kiroki ġa onhimbohete oporavykya rehe. A'ereki ġa e'i tehe ojive: “Oromombe'u ore Cristo'ga pe me Paulo'ga javijitehe,” e'i tehe ġa ojive. A'ereki ore ja rūi reki ġa ndekoi. A'ereki ġa opyhy itambere'ia onhi-'i'ga renduve'ga hugwi jipi. ¹³Ġa ko Cristo'ga moirūhara'gaatyvive'ga. A'ereki Cristo'ga rūi e'i ġa pe ġa ko nhimoirūharamo oko javo. O'mbero ġa imombe'ui ojipe'ga pe ġa moandyandyita. Oa'āa'ā ġa Cristo'ga moirūhara'ga okokatu'a'ga pepyteri pe oroko tuhē ore gamoirūharamo javo o'mbero.

¹⁴Nianhimomby'ai nhande a'ea rehe. Satanās'ga vehevi oa'āa'ā hete Tupana'gapyrive'ga yvagi-peve'ga gwendy'jandy'javamo ako tuhē ji Tupana'gapyriva'ero jipyryvamo javo o'mbero. Nahā ga rekoi nhande moandyandyipota nhande arōe'yma. ¹⁵A'ero nhande nianhimomby'ai Satanās'gareheve'ga ndehe ġa okokatuve'gareheve'ga ra'a'game oroko tuhē ore Jesus'gareheva'ero javo o'mbero. Aerē mbapava koty ti Tupana'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē ġa ndekote'varuhuro g'waramo.

Hahy hete Paulova'ea pe

¹⁶A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Tape'ei ji ve: “Paulo'ga ikwahave'ŷve'ga ja onhimbohete.” A'ea pe ti tape'ei ji ve. Pe epotarama ji ve ji rendu tehe a'ero. A'ereki ji tanhimbohete'i no.

¹⁷Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga nde'i ji ve: “Enhimbohete ti javo ġa pe.” A'ea rūi ga ei ji ve. Jihi reki a'e jijive ikwahave'ŷve'ga ja jipyry tuhē ji javo.

¹⁸He'yive'ga onhimbohete pepyteripeve'ga nahanahā ore ojipe'ga hohe javo. Nurā ti ji nhimbohetei no kiro. ¹⁹A'ereki pe pehendu tehe ikwahave'ŷve'ga

pendoryndoryvamo ġa ndehe. Nahā ikwahapyramo po pe ndekoi pejikovo ġa ndehe naerū novīa? Po ikwahapyra'ġa nohendukatui ikwahave'ŷve'ġa hamo.

²⁰ Ġa napembopiro'yukari pe mondomondovo onhi'ġa rupi jipi. Ġa opojyka pa peitambere'ia pembatera reheve pe moandyandyita. Pe me ġa ei: "Ore huvihavamo oroko. Peko tehe pe ore pyri," ei ġa pe me. Ġa pe mbotegwete hete pe pojihuve'yma. Emo pe ġa nendu tehe reki jipi ġandekote'varuhua mbogwavipeavo na ġa ndekoi nahā ore ve javo.

²¹ "Paulo'ġa opojihu huvihave'ŷva'ero okovo ore atyvi," ei ġa pe me. A'e ji pe me: A'iti tuhē ore oropojihu ite'varuhuva'ea. Nurā ore oropojihu oronhimimbojigwaraja pe ndehe. A'ea rehe ji poyjahetero pe nderekokatuavo. Ore ġa atyvi oroko. Ndorojigwarai ore pe ndehe. A'ea pe ndapekwahavihu naerū?

Ġa ja reki kiro ji nhimbohetei a'ero. A'e tehe reki ji ikwahave'ŷve'ġa ja. A'ereki ite'varuhu ahe nhimboheterame.

²² "Ore ko hebreusramo oroko," ei ġa onhimboheteavo.

Jihi ko hebreuramo no, a'e ji nhinimboheteavo.

"Ore ko israelitasramo oroko," ei ġa.

Jihi ko israelitaramo ako no, a'e ji.

"Ore ko Abraāova'ea rakykwepoharamo oroko," ei ġa.

Jihi ko Abraāova'ea rakykwepoharamo ako no, a'e ji.

²³ "Oroporavyky ore Cristo'ga pe," ei ġa onhimboheteavo. Jihi kaitu ko aporavyky hete Cristo'ga pe ġa hohe. A'ea ji ei nhinimboheteheheteavo ikwahave'ŷheteve'ga ja heagwryve'ga ja. Po ahe nonhimbohetei hamo. Emo ji tanhimombe'u katu pe me.

Ġa hohe ji he'yjuhu aporavykyvyky Cristo'ga pe.

Ġa hohe ji he'yjuhu akiaki cadeia pype. A'ereki Cristo'ga arōe'ŷve'ġa ji mongimongi cadeia pype ji mo'ama Paulo'ga ti tomombe'ua'javyme Cristo'ga javo.

Pepyteriipeve'ga hohe ji he'yjuhu akwahakwaha hahya. A'ereki

Cristo'ga arōe'ŷve'ġa ji nupanupā teremombe'ua'javi Cristo'ga javo ji ve.

Ji amano gweregwerevi.

²⁴ Kiro ji imombe'ukatui a'ea pe me:

Manamename'ĩ cinco vezes ġa ji pyhypyhygi ji nupanupamo ipira apopyra pyvō. Jipyhyga nanani judeus'ġa nduvihava'ġa ei:

"Penupanupā ti Paulo'ga momi trinta e nove ga mondohondohoga ipyvō," ei ġa ojipyryive'ġa pe. A'ero ġa ji nupanupāi trinta e nove okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe.

²⁵ Manamename'ĩ três vezes romanos'ġa gwyrripeve'ġa ji pyhypyhygi ji nupanupamo yvyra pyvō.

Ojipeji ojipe'ġa ji apiapi ita pyvō ji juka pota novīa.

Manamename'ĩ três vezes yharuhua ihoi ypy pe ji rerotypyvy gweregwerevi ypy pe no.

Ojipeji ji pytai ypihua ruvihava pyteri pe ypytunimo arimo no yhara raygwera rehe.

²⁶ Ambojoapiapi ji jigwovo ġacidades pe ġagwryri pe no. Tiruahū ji ve ji hojijhorame jipi. Kiro ti ji imombe'ukatui pe me:

Tiruahū ji ve ji paranauhūa ahaahavame nhatymbavame.

Tiruahũ ji ve iporomive'ğa imimame nhimbatera ji hugwi ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve jire'yja'ğa judeus'ğa ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve judeus'ğarũive'ğa ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame. Tiruahumba ji ve ji hojihorame cidades pe ongae'yi me no ypiahua ruvihava rehe no.

Tiruahũ ji ve ға ji moandyandyirame – kiroki ға e'i ji ve o'mbero: “Nde ja ore orojiko Cristo'ga rehe.”

²⁷ Aporavyky hete ji ipyhyga mbatera ji ve. Jipokapa ji!

Manamename'iuhi ji ndakiri.

Manamename'iuhi ty'ara ji jukai. Nday'uy'ui ji no jitekovo.

Manamename'iuhi ji nda'ukatui.

Manamename'iuhi iroyxağahivuhu ji ve. Ahã ji ve nhimbukuhava jipira.

²⁸ Koji'iva'ea tiruahũ ji ve nanongara hahyva'ea no. A'ea ji namombe'ui kiro.

Ojipeva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me jipy'a. Nane'ymi ji ağataruhuramo Cristo'gareheve'ğa ndehe nhaporemo – kiroki ға pe ji Cristo'ga mombe'u ға mbojikoguka ga rehe. Akwaha pota ji mara'ngu po ға ojikhoteavo kiro Cristo'ga rehe javo.

²⁹ Po ojipe'ga oko gwereuhu Cristo'ga nhi'iğa rupi opopoakare'ymamo, a'ero ji haykahetei gapopoakare'ymagwera. Ji ndajipopoakari a'ero. Po ojipe'ğa ga mbo'e ite'varuhua rehe tambotegwete ti ji ga javo, a'ero ji nhimboahivi ға pe.

³⁰ Tanhimbohete ti ji ikaturo ġwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ğa onhimbohete pe mbohoryva. A'ero kiro ti ji nhimbohetei no. E'i ға ji ve: “Nahanahã Paulo'ga reki. Nurã ore ikwahavi ga ndipopoakari javo,” ei ға.

Kiroki omboukwaha jipopoakare'yma – a'ea rehe ti ji nhimbohetei kiro a'ero. ³¹ Nanhi'mbei ji javo pe me. Tupana'ga okwaha a'ea. Gaha nhande timbohete avuirama. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga garuva'ga no nhandepojykaharete'ga ruva'ga.

³² Jiruvame cidade de Damasco pe governador'ga ji pyhyguka pota ikwehe novia. A'ero ga soldados'ğa mondoi cidade rokairungava apoa pyri portões pyri ға mo'ama pevo tonhimimyme ti Paulo'ga nhande hugwi javo. Garuvihavuhu'ga ko Aretas'ga. ³³ Cristo'gareheve'ğa ki a'e te ji poko. Anhimbo'a ji pandyruhua pype. A'ero ipype ji rekorame ға ji mondoi cidade rokairungava kwara rupi ji mbojyva yvyvo. Nahã ji nhimimi Damascopeve'ğa nduvihava'ga hugwi jigwovo ga hugwi. Nahã jipopoakare'yma a'ero. Nanongara rehe ji nhimbohetei a'ero.

Paulova'ea omombe'u Cristo'ga rembiepiukara

12 ¹ Koji'i ti ji tanhimbohete ikaturo ġwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ğa onhimbohete pe mbohoryva. Nomombyryvi reki ji nhimboheterame. Emo ji nhimbohetei jitehe. Kiro ji imombe'ui a'ero Cristo'ga rembiepiukara ji ve nhandepojykaharete'ga rembiepiukara. Ga ikwahavukari ji ve aherembikwahavipyre'yma no.

² Ga hepiukarirẽ ji ve catorze anos imbokwara'ari ji rehe kiro. Ojipeji Tupana'ga ji reroho yvagi pe kako hepiuka ji ve kako. Kiro ti ji imombe'ui

jirerohohava. Avo yvya koty ji rekoi Cristo'gareheva'ero kako. Nanime Tupana'ga ji pyhygi ji rerogwovo jaytata'ia rehemo'i ji rerogwovo dois yvaga aherovai yvaga pype hete. Mara'ngu po jira'oa tuhẽ Tupana'ga herogwovo? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo yvagi pe? Ji ndakwahavi. Tupana'ga jate okwaha a'ea.

³⁻⁴ Ji reroho ga yvagi pe ahererekokatuhai pe. Mara'ngu po Tupana'ga jira'oa rerogwovo? Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo? Ji ndakwahavi, a'e ji. Tupana'ga jate okwaha a'ea. Yvagi pe ahererekokatuhai pe ga ji rerohoi. Pevo ji henduvi pevove'ga nhi'i'game. Tegwete nhiremimombe'uhava. A'ereki Tupana'ga nomombe'uukari ji ve a'ea yvagipeve'ga nhi'i'ga. ⁵ Nanongara'ga po ji ga mbohetei hamo – kiroki Tupana'ga rembiroho'ga. Emo po ti ji nanhimbohetei jijihe nehẽ. Jipopoakare'yma rehe jate ti ji nhimbohetei nehẽ.

⁶ Po ti ji nhimboheteipotari Cristo'ga rembiepiukara rehe, a'ero po ti ikwahave'yvaea ja rüi ji rekoi nehẽ a'itituhẽva'ea mombe'gwovo ġwaramo. Emo po ti ji namombe'ui ojipea pe me nhinhimbohetei'yma. A'ereki ji a'e: Po ti ji a'ea mombe'ui pe me nehẽ, a'ero po ti pe nhimboheteranuhũi nehẽ Paulo'ga pe Cristo'ga gwepiuka hete javo. Pyry pe ikwahavi jireaporoġita jate henduva nhiremimbo'ea Cristo'ga rehe.

Paulova'ea omombe'u nahã ji ndajipopoakari javo

⁷ He'yiva'ea Cristo'ga okwahavuka ji ve aherembikwahavipyre'yma ikwehe. Ikatu hete ji ve ji monhimomby'aheteavo ga ikwahavukarame ji ve. Aerẽ Tupana'ga ei oyvyteri pe: “Mara'ngu po Paulo'ga onhimboheteranuhũavo jihi jate Tupana'ga ji arõ hete ikwahavuka ji ve javo?” ei Tupana'ga. “Na ti Satanás'gapyriva'ea anhaġa ihoi ga pyri ojigwaraita ga rehe nehẽ tonhimboheteranuhũyme ti Paulo'ga javo,” ei Tupana'ga oyvyteri pe.

Na tuhẽ ji ve a'ero. Nane'ymi juhua ja Satanás'gapyriva'ea anhaġa jigwarai ji rehe ji mbopopoakare'yma. A'ero ji nanhimboheteipotara'javi.

⁸ Trẽs ko ji a'ea'jaa'ja nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe tojipe'a ti Satanás'gapyriva'ea ji hugwi javo. ⁹ Emo Cristo'ga e'i ji ve: “Ndape'ai ti ji nde hugwi nehẽ. Ji amombyry nde ve jipi. A'ero nhiremimombyryva ihygi nde rehe ndepokohavamo. A'ereki ndepopoakare'ymame igwaigwavete jipopoakara nde pojykapavi nde pokoheteavo jipi,” ei Cristo'ga ji ve.

Nurã koji'i pyry ji ve kiro jipopoakare'yma Satanás'gapyriva'ea pe'ahava hohe. Epe'a ti ji hugwi, nda'ea'javi ji Cristo'ga pe a'ero. Jipopoakare'yma rehe ji roryheteramo a'ero nhinhimboheteavo hehe Cristo'ga popoakara tajipojyka ji rerekovo javo. ¹⁰ A'ero ji nhimohẽhetei jipopoakare'yma rehe jipopoakare'ymame Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Cristo'ga arõ'yve'ga ji mbotegwete novĩa. Emo nhimbotegwetea rehe ji nhimohẽhetei. Ite'varuhu ji ve novĩa. Emo ite'varuhuva'ea rehe ji nhimohẽhetei. Ġa ombuhu hahyva'ea ji ve novĩa. Emo hahyva'ea rehe ji nhimohẽhetei. Tiruahũ ji ve novĩa. Emo tiruahũva'ea rehe ji nhimohẽhetei. Nanongara rehe nhapremo ji nhimohẽhetei. A'ereki naname ji ve ji ndajipopoakari. Jipopoakare'yma nanani Cristo'ga ombuhumbuhu opopoakara ji ve a'ero.

Paulova'ea nhaġataruhu Corintopeva'ea rehe

¹¹ Ikwahave'yve'ga ja tuhẽ ko ji ko nhinhimboheteavo. Emo ji imbojari pe ndehe. A'ereki pe nanhimbohetei jipi Paulo'ga Cristo'ga moirũharamo tuhẽ

jave'yma. Pehe po pe'e a'ea hamo ji repyga pepyteripeve'ga pe hamo. Emo pe ndape'ei reki ji mbohete'e'yma.

Pepyteripeve'ga e'i ji ve: "Paulo'ga ko okoteheva'ea." A'ea ãa ei – kiroki ãa e'i tehe ojive huvihavuhuro ore rekoi Cristo'ga moirũharamo orokovo javo.

Po ji okoteheva'ea, a'ero po ãa okoteheva'ea no. A'ereki ji ãagwyre'iva'ea rũi tuhẽ. ¹²He'yiva'ea Tupana'ga japoukari ji ve ahemonhimomby'aheteve'ea hepiuka opopoakahetea pepyteri pe ikwehe. Nanongara ga japoukari ji ve ji poravykyrame ga pe Cristo'ga mombe'gwovo pe me jikweraje'yma. Japoukaro gwaramo ga ikwahavukari pe me a'ero Paulo'ga ko nhimoirũharamo oko javo.

¹³Nahã ji rekoi ji Cristo'ga mombe'urame pe me a'ero. Na jitehe ji rekoi ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ga pe no. Ojo'jajo'ja ji rekokatui pe me ãa pe no. Marã ji rekote'varuhui pe me jijekokaturame ãa pe naerũ?

Ji nda'ei pe me ikwehe: Pembuhumbuhu itambere'ia ji ve ji Cristo'ga mombe'uro gwaramo. A'ea rũi ji ei pe me ikwehe. Nurã po pe ei ji ve naerũ: "Paulo'ga ite'varuhu ore ve ipyhyge'yma ore hugwi ipyhygame ojipe'ga hugwi." A'ea po pe ei ji ve naerũ? Po pe ei a'ea ji ve, a'ero ji nhimomby'ahetei heroviare'yma! Jipyry ji pe me imbuhurukare'yma pe hugwi ikwehe.

¹⁴Dois ko ji hoi pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'japotari pe pyri. Nda'ei po ti ji pe me nehẽ: Pembuhu ti itambere'ia ji ve. A'ereki peitambere'ia ji ndapotari. Apota hete ji nhiarõhetea. Pe ko jira'yra'java'ea ji ve. Nurã ti jihi topogwereco katu. A'ereki tayri'ga nduva'ga omono'õ itambere'ia tipyhy ti mbatera nhande-ra'yra'ga pe javo. Tayri'ga nomono'o'gi uva'ga pe jipi. ¹⁵Penduva'javamo ti ji roryheteramo imondopava nhinhikwava'e'ga pe me nehẽ pe pokoga pe mbojikoheteavo Cristo'ga rehe nehẽ. Igwaigwavete ji pe arõheterame igwaigwavete po pe nanhiarõi naerũ?

¹⁶Pe'ji po pe a'ero pejikovo nhinhi'igã rupi: "Paulo'ga nde'i pembuhu ti itambere'ia ji ve jave'yma," pe'e po pe.

Emo po pepyteripeve'ga ei: "Heaporo'gita te'varuhu Paulo'ga pe moandyandyita reki. A'ereki ga e'i: 'Pembuhu itambere'ia toromondo ti ojipe'ga pe,' ei ga. Pe imondorame ga ipo'ykai ojive pe moandyandyita," e po ãa o'mbero.

¹⁷Ji nopomoandyandyjangavi. Ji ojipe'ga mondorame pe pyri ãa nde'i pe me: "Pembuhu ti itambere'ia ore ve." A'ea rũi ãa ei herure'yma pe hugwi imbuhure'yma ji ve.

¹⁸A'e hete ji Tito'ga pe ikwehe: Eho ti Corintopeve'ga pyri. A'ero ga hoi pe pyri. Ga rupi ji amondo ojipe'ga no. Tito'ga napemoandyandi reki pembuhu ti ore ve jave'yma. Gareaporo'gita ko jireaporo'gita ja. Ojo'ja hete orep'y'a ojogwehe.

¹⁹Marãi pe pejiyvyteri pe penhi'igame nhirembikwatijara pe? Pe'e po pe: "Onhimombe'umbe'u Paulo'ga nahanahã ji ako katu pe moandyandyje'yma javo. Nahã ga ei nhande ve te'i katu ti ãa ji ve javo." A'ea po pe ei ji ve naerũ? Na rũi reki ji rekoi. Tupana'ga ore renduva ore nhimombe'ukatui a'itituhẽva'ea mombe'gwovo katu Cristo'gareheva'ero. Oreremiarõhara ko pe, a'e ji pe me. Pe ndepyga ore imombe'upavi timbojiko hete ti Corintopeve'ga Cristo'ga rehe javo. ²⁰A'ereki ji nhi'a'gataruhu nhandejogwerecoa'gwama rehe jihorame pe pyri.

Mara'ngu po ti nhande javo ojohupe: "Ndapyryvi ndereaporo'gita ji ve"?

Mara'ngu po ti pe pejogwayva nehê? Mara'ngu po ti pe penhimyromo pejogwehe nehê? Mara'ngu po ti pe penhimboahiva nehê? Mara'ngu po ti pe javo pejuhupe: “Ore ko pehoheva'ero”? Mara'ngu po ti pe penhombotegweteavo nehê? Mara'ngu po ti pe pe'mbero imombe'umoanhana nehê? Mara'ngu po ti pe penhimboheteavo nehê? Mara'ngu po ti pe pejikouhuavo penhimbotari-mova'ea rupi nehê?

²¹Mara'ngu po ti Tupana'ga ji mbopoyjayjare'yma'java ji horame pe ndepiaga nehê? Nhi'ağataruhu ji pendekote'varuhua rehe. A'ereki pe peko te'varuhu penhimongyavo ikwehe. Pepyteripeve'ga hambireko te'varuhu. Ğa oko ğwembireko'ğarũive'ga pavêi. Ğa ndoakwahavihi ikwehe. Mara'ngu po pe pejipohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporoğita rerojijyita? Po pe pohire'y-mame jugwi po ti ji rekoveveuhui jijehe'gwovo pe ndehe jipoyjayjare'yma nehê.

Mominakotyva'ea Paulova'ea okwatija Corintopeva'ea pe

13 ¹Dois ji ahoaho pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'javi pe pyri nehê. Nhi-vahemame pe pyri ti ji henduvi ğandekote'varuhua mombe'ua. Xako po ti nhande Tupana'ga rembikwatijarukara rupi a'ero nehê – kiroki e'i nahâ:

“Ojipejive'ga imbojarame ojipe'ga rehe,
tihenduvyme ti ga. A'ereki ga tehe omombe'u garekote'varuhua.

Po ojipe'ga imombe'ui garekote'varuhua no,
tihendu ti ğanhi'iğa a'ero ikwahava ğa ekaturame.

Po doisve'ga omombe'u,
tihendu ti a'ero.

Po trêsvê'ga omombe'u,
tihendu ti a'ero.

Nahâ ti nhande rekoi a'ero henduva ğandekote'varuhua mombe'ua
nehê,” e'i ikwatijariipyra.

²Jihoa'javame pe pyri ji ei pepyteripeve'ga pe ğa momoranduva ikwehe – kiroki ğa ndopohipotari okote'varuhua hugwi ikwehe. Avo jirekorame kiro ji ea'javi ikwatija pepyteripeve'ga pe jitehe. Akwatija ji ğa pe no – kiroki ğa kirê oko te'varuhu no. Kiro ji ei ğa pe nhaporemô: Amondu tuhê po ti ji hahyva'ea pe me nhivahema'javame pe pyri nehê, a'e ji ğa pe. ³A'ereki pe pe'e: “Mara'ngu po Cristo'ga Paulo'ga mongovo omoirũharamo ga monhi'iğa jipi? A'ereki Paulo'ga ndipopoakari. Paulo'ga ti tohepiuka Cristo'ga popoakara nhande ve a'ero.”

A'ea pe ei. Nurâ nhivahema'javame javo pe me ti Cristo'ga imbhuri tuhê opopoakara ji ve emondo ti hahyva'ea ğa pe javo. Ga pe ti tape'ei ga ndipopoakari jave'yma. Opopoakahetea ga gwepiuka pe me nhaporemô.

⁴Cristo'ga jukarame yva rehe ğa po e'i: “Ga ndipopoakari.” A'ea po ğa ei novia hako. Emo kiro ga okoji Tupana'ga popoakarimo. Ga ja ore ndoropoakari kiro orojikoty'a Cristo'ga pavêi. Nahâ ore rekoi pe pyri imondove'y hahyva'ea pe me ikwehe. Emo orovahema'javame pe pyri javo pe me po ti ore rekoi Tupana'ga popoakarimo nehê orojikoty'a Cristo'ga pavêi avuiramave'ga pavêi nehê.

⁵Marâ pendeaporoğita naerũ? Ndapejikogi pe Jesus Cristo'ga rehe naerũ? Pekwaha hete ti pejiyvyteri pe. Pe napembaragwahavi Cristo'ga jikoty'ara

rehe penhipavēi naerū? Po Cristo'ga ndojikoty'ari pe pavēi, a'ero po pe Cristo'gareheva'ea rūi hamo. ⁶Pe ikwahavame pejikoga Cristo'ga rehe po ti pe ei Paulo'ga ko Cristo'ga moirūhara'ga tuhē javo nehē no. A'ea ji apota.

⁷A'e ji Tupana'ga pe:

—Epoko ti Corintopeve'ga tokote'varuhuyeme ti ga. A'ereki ji apota ganderkokatua, a'e ji Tupana'ga pe.

Ji nda'ei pendekokatua pe ojipe'ga ti te'i katu ji ve javo. A'ereki ji apota tuhē pendekokatua. Emo pe ndekote'varuhua'jave'ymame po ti ore noromondoal'javi pe me hahyva'ea hepiukare'yma Tupana'ga popoakara pepyteri pe. Ji hepiukare'ymame po ti ojipe'ga ei ore ve nehē: “Paulo'ga ko Cristo'ga moirūhara'ga rūi. A'ereki ga ndohepiukari ore ve Tupana'ga popoakara,” e po ti ga nehē. Na ga etehei ore ve a'ero. A'ereki koji'i pyry hete ji ve pendekokatua. ⁸A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea pe me.

Po pe ndekote'varuhui, a'ero ti ore toromondo hahyva'ea pe me toko ti ga Tupana'ga nhi'iga rehe a'itituhēva'ea rehe javo. Po ti pe ndekoi Tupana'ga nhi'iga rehe, a'ero po ti ore pe pokogi nehē koji'i ti Corintopeve'ga ndekokatui nehē javo. ⁹A'ea ore oropota hete pendekokatua. A'ereki pe ndekokaturame ore noromondoi hahyva'ea pe me. A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea. A'ero po pe pe'e: “Paulo'ga ndipopoakari,” pe'e po pe. Po ore nahā, a'ero oropopoakare'yma rehe ore roryroryvamo reki. A'ereki pe pepopoaka pejikokatuavo. Oro'e ore Tupana'ga pe a'ero:

—Igwaigwavete ti emongo katu Corintopeve'ga jipi ga mbojogwerekokatuavo, oro'e ore ga pe.

¹⁰Oropota tuhē ore pendekokatua. Nurā avo jirekorame ji ikwatijari imondovo nhinhi'iga pe me pe moğitavo jihoa koty pe pyri. A'ereki ji a'e jiyvyteri pe: Po ti ji ikwatijana'ei imondovouka ga pe, a'ero po ti Corintopeve'ga pohiri okote'varuhua hugwi nehē. A'ero nhivahemame ga pyri po ti ji nanhi'igahyi ga pe nehē imondove'y hahyva'ea ga pe nehē. Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga e'i ore ve: “Pepoko ti jireheve'ga mbojikoheteavo ji rehe nhinhi'iga kwahavuka ga pe,” ei Jesus Cristo'ga ore ve. Ga nde'i ore ve: “Penhi'igahyi ti ga pe ga mbopoyjayjare'yma.” A'ea rūi ga ei.

¹¹Kiro ji ikwatijapavi pe me nhiirua pe. Pejoryjory ti Cristo'ga rehe. Penhimbovyvy ti. Pehendu katu ti oreremimoğita inoğatuavo pepy'a. Pembojo'ja ti pejeaporoğita. Peko katu ti pejohupe. Nane'ymi ti tapeko nahā. A'ero po ti Tupana'ga oko pe pyri nehē. Gaha nhande arō hete nhandepy'a noğatuavo nhande mbojogwerekokatuavo.

¹²Penho'anhuvā ti penhoiruamo Cristo'gareheva'ero.

¹³Avove'ga – kiroki ga Tupana'ga remimo'ehara'ga – ga nhaporemo omondouka onhi'iga pe me.

¹⁴Kiro ji ei:

Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga tomomyry ti pe me.

Tupana'ga ti tokwahavuka pe me ġwemiarōhetea.

Tojikoty'a Tupana'ga ra'uva pe pavēi.

PAULOVA'EA OMOMBE'U GALÁCIAPEVA'EA PE

Carta de Paulo aos Gálatas

Paulova'ea okwatijaruka Galáciapeva'ea pe

1 ¹ Jihi ko Pauloramo. Jesus Cristo'ga ji mongo omoirūharamo ikwehe. Tupana'ga pavēi nhandervete'ga pavēi ga ji mongo ikwehe. Yvyakotyve'ga rūi ji mongo gamoirūharamo. Jesus Cristo'ga nanhimongoukari yvyakotyve'ga pe. Jesus Cristo'ga tuhē ji mongo omoirūharamo Tupana'ga pavēi. Gaha ombogwera Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi ikwehe Tupana'ga. ² Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'i'ga mon dovouka pe me – pero ki pe peju pejigwiri pe Galácia pe. Pejiko pe Jesus Cristo'ga rehe pejatykavo ga mboheteavo jipi. Pe me nhipavēive'ga omondo pota onhi'i'ga no Jesus'gareheve'ga.

³ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga ti tomombyry pe me nhandervete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tono'gatu ti 'ga pepy'a, a'e ji.

⁴ Cristo'ga onhikwava'e omanomo heikwehe tamombo gādekote'varuhua javo. “Tamano ti ji 'ga mbopiro'yavo gweaporo'gitate'varuhua hugwi,” ei Cristo'ga. A'ereki a'gwamove'ga gweaporo'gita te'varuhu hete jipi. Jesus Cristo'ga oko nhandervete'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe omanomo nhande repyga a'ero heikwehe. ⁵ Timbohete Tupana'ga jipi a'ero. Na tuhē.

Cristo'ga mombe'upyryva

⁶ Ji mo'ma hete 'ga pe mombe'urame ji ve ikwehe. A'ereki kotihī pe pepohi ga hugwi – kiroki ga pe mo'e ojive Cristo'ga remimombyryva rupi. Pepohiruhu reki pe Tupana'ga hugwi kiro ojipe'ga nemimombe'ua rupi pejikovo. A'ereki 'ga e'i pe me: “Pyryva'ea ore oromombe'u,” e'i tehe 'ga pe me. ⁷ Ndogwerekoi reki irūa Cristo'ga mombe'upyryva. Omomyi tehe 'ga pepy'a heroji-jyipota pyryva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ero 'ga jatyviva'ea omombe'u pe me. ⁸ Tupana'ga po ti ombohahyuka 'ga pe hamo. Ore vehevi po ti jatyviva'ea imombe'ui pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ore ve hamo. Po ti yvagahugwive'ga vehevi imombe'ui jatyviva'ea pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ga pe hamo. ⁹ A'e ji a'ea pe me ikwehe. Kiro ji ea'javi no: Pehendu katu pe ji imombe'ukaturame Cristo'ga mombe'upyryva ikwehe. A'eaatyviva'ea 'ga imombe'urame pe me po ti Tupana'ga tombohahyuka 'ga pe hamo.

¹⁰ Ji nda'ei: Yvyakotyve'ga tanhimbohete. A'ea ji nda'ei. Tupana'ga tanhimbohete. A'ea ji ei. Ji nda'ei no: Tonhimohē 'ga ji rehe. Nda'ei ji a'ea. Po ji

ipotari ve ġanhimohema jijihe, a'ero po ji ndakoi Cristo'ga remimbotarimo-va'ea rehe hamo.

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirüharamo

¹¹Nhiirū, kiro ti ji ikwahavukari pe me. Amombe'umbe'u ji pyryva'ea jipi. Emo vvyakotyve'ġa ndeaporoġita rūi nhiremimombe'ua. ¹²Vvyakotyve'ġa nanhimbo'ei a'ea rehe. Jesus Cristo'ga reki okwahavuka ji ve.

¹³Omombe'u pa ġa pe me jirekoagwera raikwehe. Ajikwaku hete ji jire'yja'ġa javijitehe judeus'ġa javijitehe ikwehe. Ambohahy hete ji Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe Jesus Cristo'gareheve'ġa pe. “Tamoka'nhyumba ti ġa,” a'e ji ġa pe novīa. ¹⁴Judeuramo ji akwaku hete jire'yja'ġa hohe jirupive'ġa hohe. Ga hohe ji rekohetei oreramonhava'ea remimbo'eagwera rupi katu ikwehe.

¹⁵Tupana'ga pyry hete reki ji ve. Ji are'ymame ga ei ji mombe'gwovo: “Aerē po ti ji Paulo'ga mongoi jira'yra'ga moirüharamo nehē,” ei Tupana'ga. ¹⁶“Akwahavuka hete ti ji Jesus'ga ga pe tomombe'u ti ga ga nehē javo. Judeus'ġarūive'ġa pe po ti ga Jesus'ga mombe'ui nehē,” ei Tupana'ga ji mombe'gwovo. Okwahavuka ga Jesus'ga a'ero ji ve ji mbojikoguka ga rehe ikwehe. A'ea rupi ji ndahoi ojipe'ġa pyri tanhimbo'e ti ġa javo. ¹⁷Ji ndahoi ve cidade de Jerusalém me jara'ġa pyri Jesus'ga moirühara'ġa pyri. Ji renonde ġa Jesus'ga moirū. Emo ji ndahoi ġa pyri nhinhi'ġa ġa pe. Arábiapeve'ġa gwyri pe ji hojipei reki jitekovo ikwehe. Aerē ji jivyri cidade de Damasco pe ikwehe.

¹⁸Três kwara mbo'arirē ji hoi Jerusalém me tahepia ti Pedro'ga javo. Mbohapyrete ji kiri quinze ji kiri ga pyri ikwehe. ¹⁹Ndahepiagi ji jara'ġa Jesus'ga moirühara'ġa. Tiago'ga jate ji ahepia Jesus'ga irū'ga nhandepojykaharete'ga irū'ga.

²⁰A'itituhēva'ea ji amombe'u pe me ikwatijaruka. Tupana'ga ji repia ikwahava nhi'mbee'yma.

²¹Aerē ji hoi judeus'ġa gwyra hugwi Judéia hugwi ikwehe. Hajiheve'ġa gwyri pe ji hoi Síria pe Cilícia pe no. ²²A'ea rupi Judéiapeve'ġa ndajirepiagi ve Jesus'gareheve'ġa. ²³Ji mombe'ua reki ġa ġwendu. Ojipe'ġa po e'i ġa pe: “Kiroki ga ombohahy nhande ve ikwehe – kiro ga jirojijyi reki,” e po ġa ji mombe'gwovo. “Ymya ga nhande moka'nhypotari okovo. Omombi pota ga nhandejikoga Jesus'ga rehe novīa. Emo aġwamo ga Jesus'ga mombe'ukatui reki pejiko ti ga rehe javo,” e po ġa. ²⁴Henduvame ġa Tupana'ga mbohetei jijirojijya rehe a'ero.

Paulova'ea oho huvihava'ea pyri

2 ¹⁻²Aerē catorze ji kwara mbo'ari jitekovo. A'ero ji hoa'javi Jerusalém me. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Ehoa'ja ti kiro Jerusalém me,” ei ga. Garembi'ea rupi ji hoi pevo a'ero Barnabé'ga pavēi ikwehe. Tito'ga ji aroho ji rupi no. Huvihava'ġa pyri ji hoi nhinhimombe'gwovo. Huvihava'ġa, ei Jesus'gareheve'ġa ġa pe. Ġa pe tehe ji imombe'ukatui nhiremimbo'ea a'ero. “Ambo'e-mbo'e ji nhandere'yja'ġarūive'ġa judeus'ġarūive'ġa jipi,” a'e ji ġa pe. “Pyryva'ea rehe ji ġa mbo'ei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. Aġwamo na jitehe no. Nahanahā ji ei ġa pe jipi,” a'e ji imombe'gwovo huvihava'ġa pe. Igwete ji imombe'upakatui ġa pe nhiremimbo'ea te'yme ti ġa ji ve oreremimbo'eaatyviva'ea rehe nde ġa mbo'ei javo. Nde'i tuhē reki ġa a'ea ji ve a'ero. ³⁻⁶Emo

ore nhomonhi'igame ojipe'ga oko orepyteri pe henduva orenhi'iga. "Ore ko peirüa. Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe pe javijitehe," ei ga o'mbero. Uhu reki ga ore pyri tihepia ti gandeaporoğita javo. "Maranuhü ga ndekoi?" ei ga. "Marä ga piro'yramo Moisés'va'ea remimbo'eagwera hugwi ojikoty'aro gwaramo Jesus Cristo'ga pavëi?" ei ga ojohupe. Nurä ga ei ore ve: "Po nhande niandepiro'yi te Moisés'va'ea remimbo'eagwera hugwi. Tihendu katu pa po nhande a'ea hamo," ei ga ore ve. "Ehepia te Tito'ga," ei ga, "Paulo'garupive'ga. Ga ko Gréciapeve'ga. Nhandere'yja'ga rüi ko ga judeu'ga rüi," ei ga ore ve. "Pekytiuka ti garakwanha pira a'ero ga mongovo nhande ja. Nahä po ti pe Moisés'va'ea nhi'iga po'rui nehë," ei ga ore ve novia. Ga nomombe'ui a'itituhëva'ea. Nurä ore ndorokoi'i'i gänhi'iga rupi ga erame ore ve. "Po ti nhande reko'i gänhi'iga rupi, a'ero po ti ojipe'ga heroviari ga'mbea nehë," oro'e ore orojohupe. Ndoropotari ore pemoandyandyjuhua. Nurä ore ndorokoi gänhi'iga rupi tapekwaha katu ti a'itituhëva'ea Jesus Cristo'ga mombe'upyryva.

Igwete huvihava'ga – huvihava'ga, e po ga ga pe. A'ea pe ji nda'ei. A'reki nanongara pe rüi Tupana'ga ei. Nhandereaporoğita pe ga ei. Igwete huvihava'ga nde'i ji ve: "Embo'e ti ga ojipea rehe." A'ea ga nde'i. "Ekytiuka ti Tito'ga," a'ea ga nde'i ji ve no. ⁷A'reki ga e'i: "Tupana'ga moirühara'ga memei ko ga Paulo'ga Pedro'ga no. Ga pe memei Tupana'ga e'i: 'Tombo'e ti ga pyryva'ea rehe Jesus'ga mombe'gwovo'," ei ga. "Pedro'ga pe Tupana'ga e'i: 'Judeus'ga ti embo'e Jesus'ga rehe.' Paulo'ga pe a'e te ga e'i: 'Judeus'garüive'ga ti embo'e Jesus'ga rehe,' ei Tupana'ga," ei ga. ⁸"Tupana'ga omongo Pedro'ga omoirüharamo tombo'e ti ga judeus'ga javo. Tupana'ga jitehe omongo Paulo'ga omoirüharamo gaha ti tombo'e judeus'garüive'ga javo," ei ga ji mombe'gwovo.

⁹Aerë Tiago'ga, Pedro'ga, João'ga no – gähä po huvihava'ga – aerë ga ei ji ve: "Tupana'ga pyry tuhë nde ve nde mongovo omoirüharamo," ei ga. "Ore javijitehe nde a, Barnabé'ga no," ei ga. "Xanhomoirü ti a'ero," ei ga ore ve. "Peho po ti pe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'garüive'ga pyri nehë," ei ga. "Ore po ti oroho ga mombe'gwovo judeus'ga pyri nehë," ei ga ore ve. "Kwa. Xanhomoirü ti," oro'e ore ga pe. Nurä ore jopopyhygi a'ero. ¹⁰Igwete ga ei ore ve: "Tapemoka'nhyimi ti imondovo mbatera Jesus'gareheve'ga pe – kiroki ga ndogwerekoi avo oregwryi pe," ei ga. "A'ea pe jate ko ore ei pe me," ei ga ore ve. Ji namoka'nhyimi tuhë jijirokwa ga ndehe imondomondovo mbatera ga pe jipi.

Pedrova'ea ndokokatui Antioquia pe

¹¹Aerë Pedro'ga ruri ore pyri cidade de Antioquia pe ikwehe. Igwete ji ga movahü gändovaki. A'reki ga ndokokatui ojihe'are'yma judeus'garüive'ga ndehe. ¹²Urypyrame Pedro'ga i'ui judeus'garüive'ga pyri jipi ojihe'a ga ndehe – kiroki ga Jesus'gareheve'ga. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ga nduri. Pedro'ga opojihu reki Tiago'gahugwive'ga. A'reki judeusramo ga ojikwaku. Judeus'ga e'i jipi: "Judeus'garüive'ga ndojikwakuvi. Ndi'ui nhande ga pyri a'ero," e'i judeus'ga jipi. "Po pyry tuhë te nhande i'ui ga pyri hamo," ei Pedro'ga oyvyteri pe novia. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ga nduri. Igwete Pedro'ga ga pojihuvi. Nurä ga ndo'ua'javi judeus'garüive'ga pyri ojihe'are'yma ga ndehe. ¹³Na jitehe jara'ga no nhaneirü'ga. Judeusramo ga hoi Pedro'ga rupi ojihe'are'yma judeus'garüive'ga ndehe. Ga jihe'are'ymame Barnabé'ga vehevi ga mbopogwei. A'ero ga ndo'ua'uvi ga pyri no.

¹⁴Nahā Pedro'ga ndokoa'javi a'itituhēva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Igwete a'ea repiagame ji Pedro'ga movahī ġandovaki. “Nde ko judeu ji javijitehe. Emo judeus'ga atyvi reki nhande rekoi aġwamo nhaneramonhava'ea atyvi,” a'e ji. “Nhaneramonhava'ea ojikwaku pa jipi. Nhande ki a'e te nhandejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande jikwakupigi a'ero ikwehe,” a'e ji ga pe. “Judeus'garūive'ga javijitehe reki nhande rekoi aġwamo. Maraname nde euhui kiro judeus'garūive'ga pe a'ero? A'ereki nde ere'e ġa pe: ‘Pejikwaku ti, a'ero po ti ore jihe'ari pe ndehe nehē.’ Po ahe nombojikwakuvukari ġa hamo,” a'e ji Pedro'ga pe ikwehe.

Nahā Tupana'ga nhande mombyry

¹⁵Judeusramo nhande ari kako. Nhande ko ġa rūi – kiroki ġa ndokwahavi Moisésva'ea remimbo'eagwera judeus'garūive'ga. ¹⁶Nhande tikwaha pa ahe-remimbo'eagwera novia. Emo a'ea rupi rūi nhande xanhimombyry. Nhande jikogame jate Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry pe kiro.” Tupana'ga nde'i a'ea nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukaturu ġwaramo. A'ea nhande tikwaha. Nurā nhande jikogi Jesus Cristo'ga rehe ikwehe Tupana'ga tianemombyry nhandejikoga ġwaramo ga rehe javo. Tupana'ga nianemombyryvi nhande hendukaturame Moisésva'ea nhi'igagwera. A'ereki a'ea rendukatua rehe rūi Tupana'ga e'i yvyakotyve'ga pe: “Pepyry pe kiro.”

¹⁷Xajiko nhande Cristo'ga rehe Tupana'ga ti tianemombyry javo. Nhandejikogame ga rehe nhande ndiajikoga'javi Moisésva'ea nhi'igagwera rehe a'ero. Nurā po ojipe'ga e'i tehe nhande ve: “Pe hendukatue'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe peko te'varuhu judeus'garūive'ga javijitehe,” e po ġa nhande ve. “Cristo'ga reki pe mbote'varuhu. A'ereki pejikogame ga rehe pe napehendukatua'javi ahenhi'igagwera pejikote'varuhuavo,” e tehe po ġa nhande ve. Na rūi reki, xa'e nhande ġa pe. Cristo'ga nombote'varuhui tuhē ahe! xa'e nhande ġa pe. ¹⁸Ymya ji jikopigi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ikwehe. Po ji jikoga'javi hehe kiro, a'ero po ji imboukwahavi jirekote'varuhua. A'ereki Moisésva'ea nhi'igagwera tuhē e'i ji ve: “Nde ereko te'varuhu.” ¹⁹Ji ahenhi'iga renduvame Tupana'ga nanhimombyryvi. A'ero ji pohiri ahenhi'igagwera hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki ji repyga Cristo'ga omano yva rehe jirekote'varuhua rehe raikwehe. Jijikoty'a ga pavēi ji piro'yro ahenhi'iga hugwi a'ero – kiroki e'i ji ve: “Ereko te'varuhu nde.”

²⁰Nhiremimbotarimova'ea rehe ji ndakoa'javi kiro. Cristo'ga reki ji pojyka a ji rerekovo. Gareximimbotarimova'ea rehe ji rekoi kiro jijikoga ga rehe Tupana'ga ra'ya'ga rehe. Gaha ji arō hete. Ga onhikwavaē omanomo jirepykaramo raikwehe. ²¹Ji namovahi Tupana'ga remimombyryva jijive. A'ereki Tupana'ga nde'i nhande ve: “Pepyry pe Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo ġwaramo.” A'ea Tupana'ga nde'i. Po ga nhande mombyryvi hendukatua rehe hamo, a'ero po Cristo'ga manotehei tamombyry ġa javo hamo.

Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe

3 ¹Ah, Gálatas! Perovia paravuhu pe ġanhi'iga pejpohia a'itituhēva'ea hugwi. Maraname ġa pe moandyandyjuhu pe nderekovo? A'ereki ji amombe'u katu pe me Jesus Cristo'ga manoagwera yva rehe ikwehe. ²Marā

naerū? Pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera po Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri naerū? Ahā tuhē reki. A'ea rehe rūi ga omondouka pe pyri. Ji Jesus Cristo'ga momba'urame pe me pe pejiko ga rehe ikwehe. Nurā Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri tapendereko katu javo. ³Maranuhūrame pe peroviaruhu pejipohia a'itituhēva'ea hugwi naerū? Jypya Tupana'ga ra'uva pe mombyry. Kiro pehe penhimombyry avuirama naerū? ⁴Pejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe ojipe'ga imbohahyukari pe me jipi. Penhimomirana tehe po pe naerū. Ereki kiro pe pepohi Jesus'ga hugwi. Ndapepohiri po pe ga hugwi ovuhu. ⁵Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri. Igwete ga hepiukari ahemonhimomby'ava'ea pepyteri pe. A'ereki henduvame Jesus'ga momba'ua pe pejiko ga rehe. Nurā Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri hepiuka ahemonhimomby'ava'ea. Na rūi pe me Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatua rehe.

⁶Ehepia re ko Abraōova'ea no. Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe. Gwerovia hete ko ahe Tupana'ga nhi'iġa ojikoga ga rehe hako. A'ero Tupana'ga ei:

“Pyry hete Abraōo'ga a.

A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei Tupana'ga.

⁷Pekwaha ti a'ero – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe – ġahā ko Abraōova'ea ra'y-ra'jave'ga. ⁸Tupana'ga okwaha nhoġwenonde judeus'ġarūive'ga jikoga ojihe. Igwete ga ei:

“A'ero po ti ji ei ġa pe nehē:

‘Pepyry pe pejikoga ji rehe,’ ei Tupana'ga.

Nurā ga imombe'ui pyryva'ea Abraōova'ea pe hako.

“Oropo'ru po ti ji nde imombyryva ojipe'ga pe nhaporemo nehē,” ei

Tupana'ga ahe ve hako.

⁹Na tuhē a'ero. Abraōova'ea ojiko hete Tupana'ga rehe hako. Nurā Tupana'ga imombyryvi ahe ve. Ahe javijitehe ojipe'ga jikogame ga rehe Tupana'ga imombyryvi ġa pe no.

¹⁰Kiroki ġa ojiko Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa pe po ti Tupana'ga imbote'varuhui nehē. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Ġa hendukatupave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera po ti

Tupana'ga imbote'varuhui ġa pe a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

¹¹Jukwaha nhande ve a'ero. Tupana'ga nde'i: “Pepyry pe Moisésva'ea nhi'i-ġagwera renduva ġwaramo.” Ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga ei ġa pe ġajikoga ġwaramo ojihe:

‘Pepyry hete pe a,’ ei ga ġa pe.

Nanongara'ga po ti heaporoġita pyahu a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

¹²Ojikogame Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ġa ndojikogi Tupana'ga rehe a'ero. Ikwatijara i'ei no:

“Okopotarama ahenhi'igagwera rupi po ti ġa nane'ymi tonhi'ipo'ru pa ahe hamo,” e'i ikwatijara.

¹³Ore ko judeusramo novīa. Emo tegwete reki ore ve Moisésva'ea nhi'i-porupava. Ore ahe nhi'ipo'rupave'ymame Tupana'ga ei ore ve a'ero: “Peko te'varuhu pe pejikovo. A'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē,” ei ga. Emo Cristo'ga ore mbopiro'yi garembi'ea hugwi. A'ereki ga orete'varuhua rereko ore repyga omanorame yva rehe. Tupana'ga e'i ga

pe: “Ndete’varuhu nde kiro,” ei ga Cristo’ga pe. A’ereki ikwatijara omombe’u nanongara’ga.

“Kiroki ga ga ga mo’ami yva rehe ga jukavo

– Tupana’ga e’i nhoğwenonde ga pe ite’varuhu hete,” e’i ikwatijara imombe’gwovo.

¹⁴ Cristo’ga ore repy ore mbopiro’yavo Tupana’ga ti tomombyry judeus’garui-ve’ga pe javo. A’ereki Tupana’ga e’i: “Abraão’va’ea po’ruavo po ti ji imombyryvi ga pe nehē.” Igwete ji ei no: Cristo’ga ore mbopiro’y Tupana’ga ti toko g’wembi’ea rupi katu javo. A’ereki ymya Tupana’ga e’i okovo: “Tamondo ti jira’uva ga pyri nehē,” ei ga. Nurā ore jikogame Cristo’ga rehe Tupana’ga imbuhurukari gwa’uva ore pyri ore pojykauka.

Tupana’ga nhi’iğa Abraão’va’ea pe

¹⁵ Nhiirū, nahā nhande rekoi jipi. Mokonha’ga po onhomonhi’i mbatera rehe ojogwerokuva. “Nahā ti xako,” e po ojipe’ga. “Kwa. Nahā ti a’ero,” e po ojipe’ga. Igwete po ga ikwatijapavi inoğa onhi’iğa a’ero. Ogwera po ga okwatija hehe no. Aerē po na tuhē reki ga jogwerekoi. A’ereki ga okwatijapavipe inoğa. Ndogwerojiyi po ahe a’ea a’ero. Ahe po ndokwatijari ojipea akoja rehe no.

¹⁶ Oro Abraão’va’ea pe Tupana’ga ei hako: “Nahā po ti ji tamombyry ga pe nde po’ruavo nehē,” ei ga ahe ve. Abraão’va’ea rymymino’ga pe Tupana’ga ei a’ea no ojipejive’ga pe. Tupana’ga nde’i he’yive’ga pe aherymymino’ga pe. “Nerymymino’ga pe ji ei javo ga pe,” ei ga ahe ve. A’ereki ga e’i Cristo’ga pe.

¹⁷ Na ji imombe’ukatui kiro. Ymya Tupana’ga ei Abraão’va’ea pe hako: “Tamombyry ti ga pe nde po’ruavo,” ei ga. Aerē ga ea’javi ahe ve na tuhē ti javo. Aerē he’yjuhuv’ea quatrocentos e trinta Tupana’ga kwara mbo’ari okovo. A’ero ga nhi’iği Moisés’va’ea pe embo’e ti ga nhinhi’iğa rehe javo. Onhi’iğame Moisés’va’ea pe ga ndogwerojiyi reki onhi’iğagwera gwenondeva’ea Abraão’va’ea pe. A’ereki onhi’iğa rupi tuhē Tupana’ga oko. ¹⁸ Po Tupana’ga ei tamondo ti pyryva’ea javo, a’ero po ga g’wembi’ea rupi tuhē imondoi. Po Tupana’ga imondoi pyryva’ea ahenhi’iğa rendukatua rehe jipi, a’ero po g’wembi’ea rupi rūi ga imondoi. G’wembi’ea rupi tuhē reki ga imondoi pyryva’ea Abraão’va’ea pe hako.

¹⁹ A’ero po pe ei: “Maraname Tupana’ga omondo onhi’iğa Moisés’va’ea pe a’ero tombo’e ti ga ga javo?” pe’ji po pe. Ombo’euka ga ahe ve onhi’iğa rehe tonhimombaragwaha ti ga okote’varuhua rehe javo. “Tohendu katu na’ē ti ga Moisés’va’ea remimbo’ea,” ei Tupana’ga hako. “Abraão’va’ea rymymino’ga hoa renonde yvya koty ti ga tohendu katu na’ē,” ei ga. Abraão’va’ea rymymino’ga pe Tupana’ga e’i – kiroki ga pe Tupana’ga e’i nhoğwenonde nde po’ruavo ti ji tamombyry ga pe javo, Cristo’ga. “Gahoa renonde yvya koty po ti ga hendukatui Moisés’ga remimbo’ea nehē hamo,” ei Tupana’ga hako. Nahā Moisés’va’ea remimbo’ea ruri hako. Tupana’ga onhi’i na’ē ojipyryve’ga pe. Aerē Tupana’gapryve’ga heruri ganhi’iğa yvya koty imombe’gwovo Moisés’va’ea pe. Aerē ahe imbuhurukari oreramonhava’ea pe hako. Na tuhē ko Tupana’ga imonhimoanhani onhi’iğa imbuhuruka ahe ve hako. ²⁰ Abraão’va’ea pe ki a’ete Tupana’ga tehe ombuhu onhi’iğa. Ga nomonhimoanhani onhi’iğa ojipe’ga pe imbuhuruka. Ga tehe ombuhu katu onhi’iğa ahe ve hako.

Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ndatekwawa'javi

²¹ Tupana'ga e'i ypy Abraão'ova'ea pe hako. Aerē ga ei Moisésva'ea pe. Pe'e po pe a'ero: "Tupana'ga nhi'i'ga Moisésva'ea pe omovahī ganhi'i'ga Abraão'ova'ea pe naerū?" Nomovahī tuhē reki. A'ereki Tupana'ga onhi'i'ga Abraão'ova'ea pe ga mombyryva rehe. A'ereki gamombyryva ko gamongoa'gwama Tupana'ga pyri. Moisésva'ea remimbo'ea renduva ki a'e te nianemongoi reki Tupana'ga pyri. Po Tupana'ga nhande mongohetei ojipyri nhande aheremimbo'ea rendukaturu gwaramo hamo, a'ero po ga nhande mombyryvi nhande hendukaturame hamo. ²² Tupana'ga e'i reki: "Ndipiro'yhavi okote'varuhua hugwi yvya koty," ei ga. "A'e ji poa ga pe tamombyry ti ga nhirembi'eagwera rupi," ei ga. Ga pe ga ei – kiroki ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ga jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ga mombyryvi.

²³ Jesus Cristo'ga rure'ymame yvya koty ndorojikogi ve ore ga rehe. A'ea rupi ore ndorepiro'yi ve Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. A'ereki Tupana'ga gwenduvuka na'ē a'ea ore ve jipi a'ea py'rovo ti ga tojiko Jesus Cristo'ga rehe javo. "Tojiko ti ga ga rehe ji ikwahavukarame ga pe Cristo'ga mombe'ua nehē," ei ga. ²⁴ Cristo'ga rure'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera ko tayri'ga rerekohara'ga ja ore ve – kiroki ga tayri'ga rereko katu jipi eko katu javo ga pe. Na jitehe Moisésva'ea remimbo'eagwera ore rerekokatui jipi peko katu javo ore ve. A'ereki Tupana'ga e'i: "A'ea ga ndereko na'ē. A'ea py'rovo ti Cristo'ga toko ga pavēi," ei ga. "Cristo'ga ti tomombyry ga gajikoga gwaramo ga rehe," ei Tupana'ga. ²⁵ Agwamo ore jikogi Jesus Cristo'ga rehe a'ero. Nurā Moisésva'ea remimbo'eagwera ndorererekoa'javi. A'ereki ndatekwawa'javi a'ea rehe.

²⁶ Peko pa pe Tupana'ga ra'yramo kiro pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi. A'ereki pe pejiko pa ga rehe. ²⁷ Penhimobatizauka pe Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavēi. ²⁸ Ojo'jajo'ja pe ndekoi kiro penhoirūruamo. Igwete Tupana'ga ei: "Ojo'ja ga ndekoi kiro judeus'ga judeus'garūive'ga pavēi," ei ga. "Ipiro'yve'ga ojo'ja ipiro'ye'yve'ga pavēi – kiroki ga ndipiro'yi ojara'ga hugwi. Akwaimbae'ga ojo'ja kunhangwera'ga pavēi," ei ga. A'ereki pe nhaporem penhoirūirū pejikoty'aro gwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. ²⁹ Cristo'gareheva'ero gwaramo ko pe Abraão'ova'ea rymymino'a'java'ea. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Abraão'ova'ea pe aherymyminoagwama'ga mombe'gwovo. Igwete po ti Tupana'ga pe mombyryvi nehē.

4 ¹⁻² Koji'i ti ta'e pe me a'ea rehe kiro ojo'java'ea mombe'gwovo. Tayri'ga ruva'ga po e'i ojipyrive'ga pe: "Tamondo pa ti nhimbatera jira'yra'ga pe nehē," e po ga. "Momi po ti kwara ari ga rehe nehē. A'ea rupi po ti ga ipojoykai nhimbatera ojive nehē," e po ga ga pe. "A'ea renonde pereko katu ti jira'yra'ga mbo'eavo ga rerekovo nehē. Pehepia katu na'ē ti gambatera ga pe nehē no. A'ereki ga ivoja'i hete kiro," e po ga ojipyrive'ga pe. Gara'yra'ga gwereko pa tehe reki ombatera novia. Emo ga ovoja'irame ndopojoykai ve. Okoteheve'ga javijitehe reki ga reko novia ipojoykae'ymame ombatera. Ojipe'ga ombo'e tayri'ga a'ero gambatera rerekokatuavo. Ga ndipiro'yi ga hugwi. ³ Tayri'ga javijitehe ko ore reko Cristo'ga rure'ymame. A'ereki a'ea rupi ore ndorepiro'yi ikwakuva hugwi.

⁴⁻⁵ Iho'gwerirame Tupana'ga ra'yra'ga rura japiavo Tupana'ga ei ikwehe: "Agwamo ko pyry jira'yra'ga hoa yvya koty. Tombopiro'y ti ga yvyakotyve'ga

Moisés'va'ea remimbo'eagwera hugwi," ei ga. A'ero Tupana'ga gwa'ya'ra'ga mbuhurukari kokoty ikwehe. Igwete ahe Jesus'ga mbo'ari a'ero ga monhimo-mboaka ikwehe. Yvya koty Jesus'ga ruvi hendukatupava Moisés'va'ea remimbo'eagwera. Ga ndipiro'yi a'ea hugwi ore mbopiro'yavo jugwi. "Tupana'ga ti tomombyry ga pe a'ero. Ereki ga gara'yramo oko," ei Jesus'ga.

⁶Peko pe gara'yramo tuhē. A'ero Tupana'ga ombuhuruka gwa'ya'ra'ga ra'uva nhandepy'a pyri nhande mbo'eavo. Nurā nhande ehetei Tupana'ga pe Apī. ⁷Ndapekoa'javi pe kiro pepiro'ye'ỹva'ea a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'yramo pe peko. Gwa'ya'ra gwaramo Tupana'ga pe mombyrypavi a'ero.

Paulova'ea nhaḡataruhu Galáciapeva'ea rehe

⁸Ymya Tupana'ga kwahave'ymame pe Tupana'gareheva'ea rūi ikwehe. A'ea rupi po pe ndapepiro'yi ha'angava hugwi penemimbohete'hara hugwi. ⁹Aḡwamo ki a'e te pe pekwaha tuhē Tupana'ga. Gaha reki ojikwahavuka pe me pe mbujukoguka ojihe. Maranuhūrame pe perojijy'juhu pejeaporoḡita kiro pejikopotara'java ikwakuva'ea rehe – kiroki ndipopoakari tehe? Maranuhūrame pe ndapepiro'ypotara'javi a'ea hugwi? ¹⁰Pekwaku po pe sábadō jipi. Jahya porame po pe pekwaku no. Yapoarupiva'ea po pe pekwaku. Kwara mbo'ara rupi na jitehe no. Nahā po pe ikwakukwakuvi jipi. ¹¹Oko tehe jipy'a pe ndehe. Mara'ngu po ji poravykytehuuavo pe mbo'embo'rame ikwehe, a'e ji.

¹²Nhiirū, a'e hete ji pe me: Ji rupi ti peho. A'ereki ji pe javijitehe no. Pe ndapekote'varuhui ji ve ji horame pe pyri ikwehe. ¹³Napemoka'nhymi pe jihoypya pegwryi pe ikwehe. Nhitetirūaro gwaramo ji pytai pe pyri. A'ero ji imombe'ui pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. ¹⁴Nhitetirūa ite'varuhu pe me novīa. Emo pe ndapekote'varuhui ji ve. Pe ji mbuhuruka katu reki pejiptyeri pe ji rerekovo katu. Po Tupana'gahugwive'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejiptyeri pe hamo. Po Jesus Cristo'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejiptyeri pe hamo. Nahā ja ko pe ji mbuhuruka katu pejiptyeri pe ikwehe. ¹⁵⁻¹⁶A'ea rupi pe vy'ahetei ji rehe novīa. A'iti tuhē pe ndekohetei ji rehe penhikwava'eḡa ji ve. A'ea rupi pe hendukatui nhiremimombe'ua pe me novīa. Aḡwamo ki a'e te ji imombe'uro gwaramo a'itituhēva'ea pe me po pe etehei ji ve: "Paulo'ga ndokoa'javi nhande rehe kiro," pe'ji tehe po pe. Marā po pe ndekoi kiruamo naerū?

¹⁷Nhaneirū'ḡaatyvive'ga oko hete tehe pe ndehe onhi'igatuavo pe me jipi. "Xanhi'igatu ti ga pe toja'oja'o ti ga Paulo'ga hugwi," e po ga ojohupe. "Po ti ga ja'ogi Paulo'ga hugwi, a'ero po ti ga ndekohetei nhande rehe nehē," e po ga ojohupe. Nurā ga ndekoi pe ndehe, a'e ji. ¹⁸Pyry hete reki aherekoo pe ndehe pe nderekokaturame. A'ero ko pyry jirekoo pe ndehe ji rekorame pe pyri. Pyry ji rekoe'ymame pe pyri no. ¹⁹Pe ko jira'ya'ra'java'ea. Hahyahi kunhangwerahēa pe gwa'ya'ra mbo'aramo. Na jitehe hahyahi ji ve ikwehe. A'ereki a'ea rupi ji apotarahi pejikoga Cristo'ga rehe. Aḡwamo hahyahiva'ja ji ve pejikohete'ymame Cristo'ga rehe. ²⁰Marā po pe ndekouhui a'ero? Ako po ji kiro pe pyri hamo. Hajihe po nhinhi'iga pe me a'ero hamo.

Abraãova'ea ra'yrava'ea memei

²¹Jararamo po pe pe'e tehe ojohupe: "Xako ti Moisés'va'ea remimbo'ea-gwera rehe. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehē: 'Pepyry hete pe',' pe'e

tehe po pe. Peko pota pe aheremimbo'eagwera rehe novia. Emo pe ndapehenduvi ahenhi'iga. ²² A'ereki aherembikwatijara nhande mbo'e Abraãova'ea ra'yrava'ea rehe. Dois ahera'ykwaimba'ea hako. Ojipeva'ea ko Agarva'ea ra'yrava'ea. Ojipeva'ea ko Abraãova'ea rembirekoeteve'ea ra'yrava'ea Sarava'ea ra'yrava'ea. Agarva'ea oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. A'ereki ymyahüagwera jate gwereko ipiro'ye'ỹva'ea akwaimba'eva'ea kunhangwera'va'ea no. Ahe oporavyky hete ojarava'ea pe gwa'yrava'ea pavēi ipiro'yangava ahe hugwi. Nahā ko Agarva'ea a'ero. Ahe oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. Nane'ymi ahe rekoi Sarava'ea remimbotarimova'ea rupi a'ero. Sarava'ea ki a'e te na rūi Abraãova'ea rembirekoeteve'ea. Ahe ko ipiro'yva'ea.

Mokōi Abraãova'ea ra'ykwaimba'ea a'ero hako Sarava'ea ra'yrava'ea Agarva'ea ra'yrava'ea pavēi hako. ²³ Tupana'ga e'i nhoḡwenonde Abraãova'ea pe hako: "Aerē po ti nerembirekohēa tuhē ga mbo'ari nde ve nehē," ei ga ahe ve Sarava'ea momba'gwovo hako. Emo Abraãova'ea ta'y na'ē ipiro'ye'ỹva'ea pe Agarva'ea pe Tupana'ga nhi'iga rupi rūi. Aerē Abraãova'ea xava'ehetero ḡwembirekoeteve'ea pavēi Sarava'ea pavēi novia. Emo Tupana'ga ḡwembi'ea rupi katu ahe mbota'yruka Abraãova'ea pe. Nurā Isaqueva'ea ari ḡwaiviva'ea hugwi Sarava'ea hugwi.

²⁴⁻²⁵ Nanongara ko nhande mbo'e Tupana'ga nhi'iga rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'iga oko kunhangwerava'ea'java'ea. Dois kunhangwerava'ea. Na jitehe ko dois Tupana'ga nhi'iga hako. Ga nhi'igame Abraãova'ea pe Tupana'ga nhi'iga ko Sarava'ea'java'ea. Ga nhi'igame Moisés'va'ea pe Tupana'ga nhi'iga ko Agarva'ea'java'ea. Nahā a'ero. Ymya Moisés'va'ea hoi o'ama yvytyruhua rehe Sinai rehe Arábiapeve'ga gwyrī pe hako. Pevo Moisés'va'ea henduvi Tupana'ga nhi'iga. A'ero ahe judeus'va'ea mbo'embo'ei a'ea rehe. Kiroki ḡa oko Moisés'va'ea remimbo'eagwera rupi – ḡa ndipiro'yi jugwi. Ḡa ko Agarva'ea ra'yrava'ea ja. A'ereki kiroki ahe oko Agarva'ea ra'yramo – ahe ko ipiro'ye'ỹva'ea no.

Aḡwamova'ea cidade de Jerusalém ko Agarva'ea javijitehe. Ojarava'ea nhi'iga hugwi Agarva'ea ndipiro'yi jipi gwa'yrava'ea pavēi. Na jitehe Jerusalém-meve'ga ndipiro'yi Moisés'va'ea remimbo'eagwera hugwi judeus'ga. ²⁶ Gwereco iru'ia Jerusaléma'java'ea Tupana'ga apoa. A'epeva'ea ko nhande. A'ereki nhande nhandepiro'y Moisés'va'ea remimbo'eagwera hugwi.

Sarava'ea Abraãova'ea rembirekoeteve'ea na jitehe ipiro'y oporavykye'yma ojipeva'ea pe. ²⁷ Igwete Tupana'ga ikwatijarukari onhi'iga inoḡauka hako.

"Nandera'yri nde ḡa mbo'are'yma.

A'ereki ga opohi nde hugwi.

Emo po ti nde roryroryvamo nehē," ei ga.

"Nde nderekwahavi ve hahya ḡa mbo'are'yma.

Emo ti nde rahērahemamo ḡa mbo'ambo'a nehē," ei Tupana'ga.

"Ejoryjory ti a'ero.

Opohi ga nde hugwi novia.

Emo po ti ndera'yra'ga ndetauhuro nehē hēara'yra'ga hohe hēa rembirekorame ga pavēi," ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

²⁸ Nhiirū, Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe hako: "Aerē po ti nde ra'yramo nehē," ei ga. "Tamomyry ti nde ve a'ero nehē nerymymino'ga pe nehē no," ei ga Abraãova'ea pe hako. Ḡwembi'ea rupi Tupana'ga Isaqueva'ea mongoi Abraãova'ea ra'yramo gwa'uva pyvō a'ero. Ḡwembi'ea rupi jitehe Tupana'ga pe

mongoi Abraão'eva ra'ya'javamo no pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi. ²⁹Tupana'ga ra'uva pyvō Isaquēva'ea o'a. Ismael'eva Agar'eva ra'yra'eva ki a'e te a'ea pyvō rūi o'a. A'ereki Abraão'eva ta'y tehe ipiro'ye'ŷva'ea pe. Aerē Ismael'eva rekote'varuhui Isaquēva'ea pe hako. Na jitehe aġwamo – kiroki ġa Moisés'eva remimbo'eagwera rupi oko – ġa oko te'varuhu nhande ve nhande jikoty'aramo Cristo'ga pavēi Tupana'ga ra'uva pyvō. ³⁰Marā reki ikwatijara e'i a'ero hako? Ikwatijara omombe'u Sarava'ea n'hi'ġagwera ġwembirekova'ea pe Abraão'eva pe.

“Emombo ti avo hugwi ipiro'ye'ŷvehēa hēara'ya'ga reheve,” ei ahe.

“Ga po ti ndopojkai tuhē nembatera nehē ipiro'ye'ŷvehēa ra'ya'ga,” ei Sarava'ea ahe ve.

“Jihi ko nerembirekoetea,” ei ahe.

“Jira'ya'ga jate po ti opojka ndeapoa nehē,” ei ahe Abraão'eva pe hako.

Nahā ikwatijara imombe'ui Sarava'ea n'hi'ġagwera hako.

³¹Nhiirū, ipiro'ye'ŷva'ea ra'yra'eva ja rūi nhande rekoi a'ero. A'ereki Moisés'eva remimbo'eagwera rupi rūi nhande xako. Xako nhande ipiro'ya'eva ra'yra'eva javijitehe. Nurā nhande rekoi Tupana'ga remimombyryva rupi.

Cristo'ga nhande mbopiro'y

5 ¹Cristo'ga nhande mbopiro'y vyakotyva'ea remimbo'eagwera hugwi tipiro'y tuhē ti ġa javo. Na tuhē ti peko a'ero. Tapekoa'javi ti ipiro'ye'ŷve'ga ja ġa jikwakukwakuvame.

²Ji rendu katu ti. Tapenhimbo'ea'javukari ġa pe. A'ereki ġa e'i pe me jipi: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ġa. “A'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: ‘Pepyry hete pe.’” A'ea ġa ei pe me novia. Ji ki a'e te Pauloramo ta'e pe me: Po ti pe jikytiukapotari nehē, a'ero po ti Cristo'ga ndapepokogi'i'i nehē. ³A'ea'ja hete ko ji: Kiroki ġa ojikiytiuka pota – tonhi'ipo'ru pa po ti ġa Moisés'eva hamo. ⁴Jararamo po pe ei ojohupe: “Po nhande Moisés'eva n'hi'ipo'rurame po ti Tupana'ga ei nhande ve a'ero nehē: ‘Pepyry hete pe,’” pe'e tehe po pe. Pe'erame a'ea po pe nhimbopohiri Cristo'ga hugwi. Pemovahivahī po pe Tupana'ga remimombyryva pejive a'ero. ⁵Ore ki a'e te orojikoty'a Cristo'ga pavēi. Tupana'ga ra'uva ore mbo'e a'ero. Nurā ore ehetei: “Tupana'ga po ti e'i nhande ve nehē: ‘Pepyry hete pe,’ e po ti ga nehē,” oro'e ore. Na tuhē. A'ereki orojiko ore Cristo'ga rehe. ⁶Ore jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi Tupana'ga ei: “Pyry hete ġa jikogi ga rehe.” Ga nde'i pyry ore jikytiukaro ġwaramo. Pyry ga nde'i ore jikytiukare'yma ġwaramo. Ore jikoga ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga e'i pyry. Ore ojipe'ga arōheterame jukwaha reki orejikoga ga rehe.

⁷Ymya pe jikohetei Jesus Cristo'ga rehe pyryva'ea rerovia ikwehe. Emo kiro pe napehendukatua'javi pyryva'ea mombe'ua. Maranuhūrame ojipe'ga pe ndovahoguhui pendeaporoġita rorojijijiyita? ⁸Tupana'ga rūi gwerojijyi pendeaporoġita. Gaha e'i pe me peko ti jireheva'ea javo. ⁹Tamombe'ua'ja pe me ojo'java'ea a'ero. Nhande imondo'irame imbovuhava pāo hu'uma pype, aerē imbovuvupavi reki hu'uma a'ero. Na jitehe ga pe mbo'e'irame kiro Tupana'ga n'hi'ġarūiva'ea rehe, aerē po ti pe heroviapavi gareximbo'ea Tupana'ga n'hi'ġarūiva'ea nehē. ¹⁰Na rūi reki pe ndekoi, a'e ji. Jijikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi ji ei: Pejapyaka katu tuhē po ti pe ji javijitehe nehē. Emo

pemomynhuhüve'ga pe po ti Tupana'ga imbohahyukari nehë. Mara'ngu po ga huvihavamo okovo? Ga vĩa po ti okwaha hahya nehë.

¹¹Oro ji, nhiirũ, ji nda'ei tuhë ahe ve tojikytiuka ti ġa javo. I'mbe reki judeus'ġa ji mombe'gwovo Paulo'ga e'i jupe javo. “Tojikytiuka ti ġa. A'ea pyry Tupana'ga pe,' ei Paulo'ga,” ei ġa o'mbero. Ymya ji ei a'ea novĩa. Aġwamo ji erame po ġa ndokote'varuhua'javi ji ve a'ero hamo. A'ereki ahekytia ġa opota hete. Ga oko te'varuhu tuhë reki ji ve. A'ea'e ko ji jipi: Jesus Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga, a'e ji. Pejikoga rehe jate ga rehe po ti Tupana'ga ei pepyry pe javo. Emo ji nda'ei tojikytiuka ti ġa javo. Ji erame po ġa nonhimon-ha'ngaa'javi ji ve hamo ji Cristo'ga manoagwera mombe'urame hamo. ¹²Kiroki ġa ombovambova pepy'a tapektyiuka ti penhakwanha javo – maranuhũrame ġa ndojirakwanha'otehei?

¹³Pehe reki, Tupana'ga pe mo'ë tapepiro'y ti javo. Tape'ei ti a'ero: “Nhande-piroy' nhande. Xako te'varuhu ti nhaneremibotarimo a'ero.” Tape'ei ti a'ea. Nahã ti peko: Pejopokopoko ti penhoaromo. ¹⁴A'ereki Moisés'va'ea remimbo'eagwera nhaporemō e'i no:

“Erenhiarō hete nde.

Na jitehe ti earō hete ejikotyve'ġa,” e'i aheremimbo'eagwera a'ero.

¹⁵Emo pejogwayvarame ko pe onharō'va'ea'java'ea. A'ea ojou'uu'u okovo. Penhimboko'i ti a'ero. Pejogwayvarame po ti pe nhombote'varuhupavi nehë.

Peko ti Tupana'ga ra'uva remibotarimova'ea rehe

¹⁶Na tuhë ji ei pe me kiro: Na Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukari pe me. Nahã po ti pe ndapekoi tuhë pejipy'ate'varuhua remibotarimova'ea rehe pejikovo. ¹⁷Nhandepy'ate'varuhua omovahĩ Tupana'ga ra'uva jipi. Tupana'ga ra'uva omovahĩ nhandepy'ate'varuhua jipi no. Onhomovahĩ tuhë a. Tupana'ga ra'uva omovahĩ pepy'ate'varuhua tapekoyme ti penhimibotarimova'ea rehe. ¹⁸Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukarame pe me aheremimbo'eagwera nape-mondomondoi a'ero.

¹⁹Ġapy'a te'varuhurame jukwaha reki ġandekote'varuhua. Gwerekouhu ġa ojipe'ġa nembireko'ġa. Ndoakwahavihu ġa okovo a. Ġa nanuhĩ jipi. ²⁰Oko hete ko ġa ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Ombote'varuhu ġa opajiro. Nanongara'ġa nombopogwei Tupana'ga ra'uva remibotarimova'ea rehe. Ojogwereko te'varuhu ġa. Ojogwayvaruhu ġa okovo. Onhimyrō ġa ojogwehe. Onhimboahiahivuhu ġa ojohupe. Ojihe jate ġa ndekoi ji po ti jara'ġa hohe nehë javo. Ojipe'ape'a ġa jara'ġa hugwi ndokwa-havihu ġa javo. Ndojihe'ara'javi ġa jara'ġa ndehe ġwemimbo'ea rehe. ²¹Opota pota ġa ojohugwi. Heagwrygywry ġa torывa rerekouhurame. Ojipejipea ko ġandekote'varuhua no nanongara jitehe. Amombe'u ko ji pe me ikwehe. Kiro ji imombe'ua'javi a'ero. Nanongara'ġa po ti Tupana'gareheve'ġa rūi nehë.

²²Emo Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame ko nhande nanongara'ġa atyvi. Tiarō hete nhande ojipe'ġa. Nhanderory nhande a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mbohoryory nhande rerekovo. U katu nhandepy'a. Xanhimomirana nhande avuirama ojipe'ġa ndekote'varuhurame nhande ve. Timombyry nhande ġa pe. Nhandepyry tuhë nhande. Jara'ġa ojiko nhande rehe. Nahã nhande rekoi Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame. ²³Nhanenhyrō nhande jara'ġa pe. Nhande ndiakoa'javi nhandepy'ate'varuhua remibotaruhua rupi.

Aheremimbo'ea nomovahi nanongara'ga! ²⁴ Jesus Cristo'gareheva'ero gwaramo nhande ei: Ndiakoa'javi nhande nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rupi. ²⁵ Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoğita pyahu nhande rerekovo. Xako po ti gara'uva remimbotarimova'ea rupi a'ero hamo. ²⁶ Xanhimbohe-teyme ti, ji po ti jara'ga hohe nehē javo. Xanhimyrōyme ti gā ndehe no.

Pejopokopoko ti

6 ¹ Nhiirū, nahā po pe ndekoi penhirū'ga pavēi hamo ikwahavame gare-kote'varuhua hamo. Pendekorame Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe penhi'inhyrō ti ga pe a'ero ga mongokatua'java. Pejapyaka katu ti pejihe tapembopogweyme ti garekote'varuhua rehe nehē no. ² Pejopokopoko ti a'ero jipi. Nahā po ti pe hendukatui Cristo'ga remimbo'ea nehē. ³ Kiroki gā onhi-mbohete tehe – gā onhimoandyyandyi reki. ⁴ Pejapyaka katu ti pejeaporoğita rehe tahepia ti jirekokatua javo. Pendekokaturame, a'ea rehe po ti pe ndory-vamo a'ero ji gā hohe jave'y. ⁵ Nhande retakwera'ja po xako katu jipi hamo.

⁶ Nhanembo'ehara'ga pe po nhande timondomondo pyryva'ea hamo gā nhanembo'embo'erame Cristo'ga nhi'i'ga rehe jipi.

⁷ Tapenhimoandyyandyi ti pejikote'varuhua rehe. A'ereki ahe nomoandyyandyi Tupana'ga. Jukwaha reki nhande ve. Nhande itymame mbatera gwia jitehe po ti nhande jykyi a'ero nehē. Na jitehe nhande rekote'varuhurame ite'varuhu tuhē po ti nhande ve a'ero nehē. Tupana'ga po ti ombohahyuka nhande ve nehē. ⁸ Po ti nhande rekoi nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti nhandepy'ate'varuhua jitehe nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehē. Po ti nhande rekoi Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti gara'uva jitehe nhande mongoi Tupana'ga pyri nehē. ⁹ Tiandekwerajyme ti nhanderekokatua rehe. Nhande jirokwaram nhandekokatuavo jipi po ti oho nhande ve imombyryhava apiavo nehē. ¹⁰ Nhandekorame gā pavēi xako katu ti gā pe nhaporemō a'ero, gā pe kaitu Jesus'gareheve'ga pe.

Paulova'ea okwatija pa Galáciapeva'ea pe

¹¹ Jihi kiro akwatija jipovo pe me. Pehepia nhirembikwatijara. Hehanhuhūva'ea ji a'apo.

¹² Topomoğita katu ti ji kiro a'ero. Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga ikwehe. Nhande jikogame jate Cristo'ga rehe Tupana'ga ei pepyry pe javo. Judeus'ga ki a'e te e'i: "Po ahe gwendo Moisésva'ea remimbo'eagwera hamo," ei judeus'ga. Nurā akoja'ga – kiroki gā oho pe pyri – gā pe kytiuka pota tohendu katu ti gā Moisésva'ea remimbo'eagwera a'ero javo. A'ea gā opota. A'ereki gā e'i ojohupe: "Nhande gā kytiukaram po ti judeus'ga nhimohemi nhande rehe nehē," ei gā. "Ndokote'varuhui po ti gā nhande ve a'ero nehē nhande Cristo'ga manoa mombe'urame nehē," ei gā. A'ea rehe jate gā e'i hete pe me pejikytiuka javo. ¹³ "Pejikytiuka ti hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera," e'i tehe gā pe me. Ga vehevi ki a'e te nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera no. Gā opota tehe pekytiukara. Pe kytiukaram po ti gā nhimboheteuhui a'ea rehe nehē ore tuhē gā kytiuka javo nehē.

¹⁴ Ji ki a'e te nanhimbohetei. Jesus Cristo'ga jate ji ambohete nhandepojykaharete'ga. A'ereki ga omano yva rehe nhande repyga. A'ero jijikoga gwaramo

Cristo'ga rehe kiro ji ndakoa'javi yvyakotyve'ga ndeaporoğita rehe. Na jitehe – kiroki ġa oko yvyakotyve'ga ndeaporoğita rehe – ġa ndakoa'javi jireaporoğita rehe no. ¹⁵Tupana'ga nde'i reki pyry nhande kytirame. Ga nde'i pyry nhande kytie'ymame. Nhande reaporoğitapyahurame, a'ea pe Tupana'ga e'i pyry.

¹⁶Kiroki ġa ġwendu katu a'ea nhiremimbo'ea rehe okovo – Tupana'ga ti tonogatu ġapy'a. Toporogwety ti ga ġa no. Ojiheve'ga nhaporemo ti ga toporogwety.

¹⁷Kiro ji ei a'ero: Tanhimomynha'javyme ti ġa onhi'iteheavo. A'ereki Jesus'ga ko jipojykaharete'ga. Jukwaha reki a'ea. A'ereki jukwaha ika'eagwera jira'oa rehe. A'ereki ji Jesus'ga mombe'umbe'urame ojipe'ga jigwarai ji rehe ji nupanupamo.

¹⁸Nhiirũ, Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhandepojykaharete'ga. Na tuhẽ. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'U ÉFESOPEVA'EA PE

Carta de Paulo aos Efésios

1 ¹ Jihi ko Pauloramo Jesus Cristo'ga moirüharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki nahã Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me. Pe ko Tupana'ga remimo'êharamo. Ndapepohiri pe Cristo Jesus'ga hugwi pejikovo gareheva'ero jipi. Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me – perope cidade de Éfeso pe.

² Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomombyry pe me Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojykaharete'ga pavêi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

Tupana'ga pyry hete nhande ve

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko nhandepojykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhete'ga no.

Ymyahũ yvaga hugwi Tupana'ga omondo gwa'uvapyryva nhande pyry imombyryva nhande ve. Nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavêi a'ea imombyryparavuhupavi nhande ve.

⁴ A'ereki ymyahũ yvya apoa renonde yvaga apoa renonde Tupana'ga e'i: “Tamombyry ti ji ġa pe nehê,” ei ga. A'ea rupi ga nhande mbojikoty'aruka Cristo'ga pavêi. Nahã ga nhande mo'emo'ei ojive.

“Toko pyry ti ġa okote'varuhue'yma tuhê jirovai pyteri pe ji arôheteavo nehê,” ei Tupana'ga nhande mo'emo'eamo.

⁵ A'ereki ymyahũ ga e'i ojapyakavo nhande rehe: “Amboja'oja'o ti ji ġa jijive toko ti ġa jira'yramo upa ji pyry nehê Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo ġa ndepyga nehê,” ei ga.

“Nanongara ji apota,” ei ga.

⁶ Nahã ymyahũ ga pyryvamo nhande ve nhande mo'emo'eamo nhande mongovo gwa'yramo tanhimboheteuka ti ġa pe jipryryva katukaturu ġwaramo ġa pe javo.

Tupana'ga pyryhetero nhande ve nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavêi Tupana'ga remia'nguhete'ga pavêi.

⁷ Gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi. Nurã Tupana'ga ndokwahava'javi nhanderekote'varuhua imombo.

Nahã Tupana'ga pyrykatukaturu.

⁸ Nahã ga pyryhetero nhande ve ikwahapava onhimombaragwahava.

- ⁹ Ğwemimbotarimova'ea ġwembiepiukaripyre'yma ga ikwahavukari reki nhande ve.
A'ereki ga okwahavuka pota hete nhande ve. E'i ga: "Nahanahã ti nehẽ ji Cristo'ga monodoro ġwaramo ġa pyri nehẽ," ei ga.
- ¹⁰ "Aerẽ mbapava koty ti pyry ji ve ji ġa mongopavi Cristo'ga nhi'ĩga rupi yvagipeve'ga vyvakotyve'ga ndeheve nehẽ. Nahã ti ga ġapojkaharete'ga nehẽ, ei ga.
Cristo'ga nhi'ĩga rupi ti ji imongopavi yvagipeva'ea vyvakotyva'ea reheve nehẽ. Nahã ti ga a'ea pojkaharete'ga nehẽ no.
Nahã ti Cristo'ga rekoi tuhẽ huvihavuhuhetero mbatera nhaporemopoijkaharetero ġa nhaporemopoijkaharetero nehẽ no," ei Tupana'ga.
- ¹¹ Ore jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavẽi Tupana'ga pyryhetero ore ve.
Aerẽ ti ga ore mongoi ojipyri ore mombytavo avuirama nehẽ no.
A'ereki ymyahũ Tupana'ga omongo pa ġwemimbotarimova'ea rehe. A'ea rupi ga ojapyaka ore rehe no. Heaporoğita ga ore mo'emo'eamo ojive javo hako. E'i ga:
- ¹² "Tanhimboheteuka ti ġa pe jikatukaturu ġwaramo – kiroki ġa ojikogypy Cristo'ga rehe," ei ga hako. Na tuhẽ. A'ereki Tupana'ga ojapyaka ypy gweaporoğitaro.
Aerẽ te ga imongopavi ġwemimbotarimova'ea rehe. Orojikogypy ore Cristo'ga rehe.
- ¹³ Ymya'ĩ pejiko pe Cristo'ga rehe no henduvame Cristo'ga mombe'ua a'itituhẽva'ea.
Ğa e'i pe me: "Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejekote'varuhua," ei ġa pe me.
Cristo'ga pavẽi pe jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga imondoi gwa'uvapyryva imombytavo pe pyri no pejikogame Cristo'ga rehe.
A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i: "Amondo ti ji jira'uvapyryva ġa pyri ġa pojkauka jijive nehẽ – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha a a'ero nhirembipojyka nehẽ." A'ea Tupana'ga ei gwa'uvapyryva mondovo pe pyri.
- ¹⁴ Pyryva'ea gwa'uvapyryva ga imondoi nhande ve kiro. Nurã nhande ei ikwahava javo: Tupana'ga ti imombyryhetei nhande ve nhande pokoguka nhande mbopiro'yuka nhanderekote'varuhua hugwi nehẽ.
Ojipyri ti ga nhande rerohoukari nhande mombytavo avuirama nehẽ toko ti ġa jireheva'ero javo, xa'e nhande ikwahava.
Pyry hete ga nhande ve gwa'uvapyryva mondovo nhande pyri tanhimboheteuka ti ġa pe jikatukaturu ġwaramo javo.

Paulova'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe Éfesopeva'ea repyga

- ¹⁵⁻¹⁶ Nurã jihi no, nhinhi'ĩgame Tupana'ga pe ji nanhi'imbigi ga pe pe ndepyga.
—Ndepyry hete nde, a'e ji Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Éfesopeve'ğã Jesus'ga rehe ġa pokoga. Emombyry ti ġa pe, a'e ji ga pe jipi.
A'ereki ojipe'ğã pe mombe'u ji ve. "Éfesopeve'ğã ojiko hete Jesus'ga rehe nhandepojkaharete'ga rehe ikwehe," ei ġa ji ve. "Oarõ hete ġa Tupana'ga remimo'ehara'ğã nhaporemopo," ei ġa pe mombe'gwovo.

¹⁷Tupana'ga ko nhandepojykaharete'ga ruvihavuhuhete'ga Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga. Gaha timbohete! Aereki ga pyry katu katu nhanderve-te'ga. Ga pe ji ei pe ndepyga jipi:

—Ekwahaheteuka ti Éfesopeve'ga pe nahanahã ji rekoi javo. Ndera'uva ti tombo'e ga nde rehe nde monhimombaragwahavuka ga pe. Ndera'uva ti tanderepiuka ga pe ga mboheaporoğitakatuavo nahanahã Tupana'ga rekoi javo, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

¹⁸Ga pe ji ei:

—A'ero ti gweaporoğitakatuheterame Éfesopeve'ga ikwahavi oyvyteri pe nehẽ. Nurã ti ga ei nehẽ: “Pyry hete ti nhande ve nehẽ. Aereki Tupana'ga e'i opyryvamo nhande ve: ‘Tuhu ti ga upa avuirama ji pyri nehẽ,’ ei Tupana'ga nhande ve.”

—Nahã ti ga ei ojikheteavo nde rehe gworygworyvamo nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

Ga pe ji ei:

—Gweaporoğitakatuheterame ti Éfesopeve'ga ikwahavi neremimbokatukatu ojive, a'e ji. Nurã ti ga ei nehẽ: “Yvagi pe ti ikatu katu nhande ve nhaporemonehẽ Jesus'gareheva'ero nhande rekoro gwaramo. Tupana'ga ti nhande mongoi ojipyri jara'ga ndeheve nehẽ no gwemimo'ehara'ga. Ga pyri ti nhande rukatui ga pavẽi avuirama nehẽ,” e'i ti ga ikwahava nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Nahã ti ejikwahavuka Éfesopeve'ga pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

¹⁹Ga pe ji ei:

—Gweaporoğitakatuheterame ti Éfesopeve'ga ikwahavi ndepopoakahete-hete nehẽ. A'ea nde hepiukari ji ve ga pe nhaporemonehẽ no – kiroki ga ojiko nde rehe. Nurã ore ei: Ndepopoakaheteavo gwaramo ti nde ore pokogi nehẽ no. A'ea ore ei, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

²⁰Aereki Tupana'ga opopoakara pyvõ Cristo'ga mbogwerava'ja omanove'ga hugwi. Opopoakara pyvõ jitehe ga Cristo'ga reroho ojipyri ga mboapyga ojohukoty rui ga mongovo toko ti ga huvihavuhuhetero yvagi pe okovo nhimoi-rũharamo javo. Nahã opopoakahetea pyvõ Tupana'ga imombyryvi Cristo'ga pe. Na jitehe ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve opopoakahetea pyvõ nehẽ no.

²¹Yvaga pype hete Tupana'ga omongo Cristo'ga ojohukoty rui. Koji'i hete tuhẽ Cristo'ga popoakaramo ojipe'ga hohe pa a'ero. Ipopoaka hete ranuhũ ga a'ero ipopoakaheteve'ga hohe pa ipopoakaheteve'gandeheve'ga hohe pa no ganduviha'ga hohe pa no ganduviha'vi'ga hohe pa no. Ga nhaporemomondomondouka ojipe'ga gwemimbotarimova'ea rehe agwamo. Aerẽ ti ga ga mondomondouka nehẽ no. Gã hohe pa Cristo'ga ipopoaka ojipe'ga hohe pa nhaporemonehẽ no.

²²Tupana'ga ga mongopavukari yvagipeve'ga nhaporemonehẽ yvyakotyve'ga nhaporemonehẽ Cristo'ga nhi'iga rupi ga ko gapojykaharetero javo. Tupana'ga imongopavukari yvagipeva'ea nhaporemonehẽ yvyakotyva'ea nhaporemonehẽ Cristo'ga nhi'iga rupi ga ko a'ea pojykaharetero javo. Cristo'ga rekorame ipojykaharetero gapojykaharetero Tupana'ga ga mongoi gapojykaharetero – kiroki ga ojiko ga rehe onhimono'ono'o'ga jipi tihendu Tupana'ga nhi'iga javo. Nahã Tupana'ga ga mongoi ga'aka'gamo tomongo ti ga ga gwemimbotarimova'ea rehe javo.

²³ Ña pe ji ei: Cristo'ga ra'oa. A'ereki gaha ña poko ña monhimomirana-mbava ña mbopopoaka imombyrypava ña pe okovo ña pyri. Nahã ga ña pojykapavi ohygahipava ña ndehe jipi. Yvagipeve'ea yvyakotyva'ea ga ipojykapavi ohygahipava hehe jipi no. Yvagipeve'ña yvyakotyve'ña ga ña pojykapavi ohygahipava ña ndehe jipi no.

Tupana'ga ombopyahu nhandereaporoñita

2 ¹ Pehe, ymya'ĩ pendeaporoñita Tupana'ga nombopyahui ve. A'ero Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ña ja. A'ereki ga e'i: "Ji ve ko ña ambotehea imombigukare'yma ñwaramo gweaporoñitatiruahũ. Ji ndajikoty'ari ña pavẽi a'ero. A'ereki ña oko nhiremimbotarimova'ea rehe rui okote'varuhuavo," ei Tupana'ga pe mombe'gwovo.

² Ga oko te'varuhu jipi avove'ña nhaporemo yvya koty. Ymya'ĩ nane'ymi pe ndekote'varuhui ña pavẽi pejikovo ñanduviavuhu'ga nhi'ña rupi Sata-nas'ga nhi'ña rupi – kiroki ga u yvatea gwyri okovo yvatea gwyripeve'ña nduviavuhuro no. Ga ko oko ite'varuhuve'ga ndaha'oive'ga. Ndapekoa'javi ganhi'ña rupi añwamo. Jara'ña reki oko ga rupi añwamo Tupana'ga nhi'ña rendukatue'yma.

³ Ymya'ĩ nhande nhaporemo xako ña ja nhandekote'vapotaruhuavo nhandekovo nhandereaporoñita rehe. Ymya'ĩ tiruahũ nhandereaporoñita. Nhande japyakate'varuhui. Nane'ymi nhande rekote'varuhui. Nurã Tupana'ga nhimonha'ngai nhande rehe kako. Na jitehe jara'ña ndehe ga nhimonha'ngai no.

⁴ Tupana'ga nhande arõ hete ranuhũ reki. Nurã ga nhande porogwetyhetei.

⁵ Emo nhandereaporoñita tiruahũ reki. A'ea rupi ga pe nhande rekoio omanove'ña ja. Nhandereaporoñita tiruahũrame ga nhandereaporoñita mbopyahui reki nhande arõheteavo ñwaramo. Ymyahũ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga nhandereaporoñita mbopyahui. Opyryhetero ñwaramo Tupana'ga imombopaheteukari pendekote'varuhua pejikogame ga rehe.

⁶ Ymyahũ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Cristo Jesus'ga pavẽi nhande jikoty'aro ñwaramo ga nhandereaporoñita mbopyahui. A'ero ga nhandereaporoñita mbuhuri yvagi pe ojipyri no. Ga nhandereaporoñita mbopyahui toko ti ña huvihavamo Jesus'ga pavẽi yvagi pe javo. Añwamo Cristo Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri yvagi pe okovo huvihavamo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbuhu ojipyri imombyrymbyryva ga pe. Cristo Jesus'ga pavẽi nhande jikoty'aro ñwaramo Tupana'ga na jitehe imombyryvi nhande ve no ga moirũuka. ⁷ Nahã ti Tupana'ga hepiukari opyrykatukatua nhande ve avuirama nehẽ Cristo Jesus'ga manoro ñwaramo nhande repyga.

⁸ A'ereki opyryhetero ñwaramo Tupana'ga pendekote'varuhua mombo pa hete pe jikoheterame Cristo Jesus'ga rehe. Pe rui pemombo pejikote'varuhua pejihugwi. Tupana'ga reki omombo imombyrypota pe me ipotaro ñwaramo. Nurã ji ei: Omombyry tehe ga pe me. ⁹ Aherekokatua kwepyga ñwaramo rui Tupana'ga imombyryvi ahe ve. A'ereki ga e'i: "Te'iyme ti ña: 'Ji pyryro ñwaramo Tupana'ga imombyryvi ji ve.' A'ea ti ña te'iyme. Tonhimboheteyme ti ña a'ero," ei Tupana'ga. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga nhande mombyry. Cristo Jesus'ga

pavêi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahui toko katu ti ġa a'ero ojipe'ġa pokoga jawo. A'ereki ymyahũ nhandereaporoġita mbopyahua renonde Tupana'ga e'i: "Nahanahã ti ġa toko katu jipi ojipe'ġa pokoga nehẽ," ei ga.

Ojo'ja hete nhandereaporoġita

¹¹ Pekwahava'ja ti a'ero. Ymya'ĩ jukwaha hete pe ndekoi judeus'ġarũiva'ero Tupana'gareheve'ġarũiva'ero. Judeusramo ore orokytiuka orerakwanhapira ore ko Tupana'gareheva'ero jawo. A'ea rupi oro'e te'varuhu ore pe me a'ero ojikytiukare'ỹve'ġa.

¹² Pekwahava'ja ti. Ymya'ĩ pe ndapekoi Cristo'gareheva'ero pejikovo oreirũ'ġarũiva'ero. Peko pe ore'e'ya'ġa rui israelitas'ġa nde'ya'ġarũiva'ea judeus'ġa nde'ya'ġarũiva'ea. A'ereki pe ko ambotehea Tupana'ga pe. A'ero Tupana'ga nde'i pe me: "Tamombyry ti ji pe me." A'ea rui Tupana'ga ei pe me. Nurã pe ndape'ei: "Aerẽ ti nhande hoi yvagi pe Tupana'ga pyri nhandejupa avuirama nehẽ." A'ea rui pe ei. Ndapekoi pe Tupana'gareheva'ero. Nahã pe ndekoi pejikovo okote'varuhuve'ġa pyteri pe. ¹³ Na tuhẽ. Ymya'ĩ irupeve'ġa ja pe ndekoi Tupana'ga hugwi pejikovo ġwaramo judeus'ġarũiva'ero. A'ereki ymya'ĩ pe ndapejikoty'ari ga pavêi.

Aġwamo reki pe ndekoi ira'agweve'ġa ja Tupana'ga hugwi pejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavêi. Tupana'ga pavêi pe jikoty'ari kiro. A'ereki Cristo'ga gwekoa reka'voguka omanomo pe ndepyga. ¹⁴ A'ereki Jesus'ga nhandepy'a noġatu nhande jikoty'aro ġwaramo onhipavêi.

Ymya judeusramo ore nopoarõhetei. Pe na jitehe judeus'ġarũiva'ero pe norearõhetei no. Nhandenhoarõ'e'yma ko hovapiahava ja nhandepyteri pe. Aerẽ Cristo'ga nhande monhoarõuka nhande mbohoryva'javi Tupana'ga rehe. Nahã ga nhande mbojogwerekokatuavo. Aġwamo judeusramo ore roryvamo pe ndehe. Na jitehe judeus'ġarũiva'ero pe ndoryvamo ore rehe. A'ero hovapiahava'java'ea ndogwerekoka'javi nhandepyteri pe. A'ereki nhandenhoarõ'e'yma opi nhande hugwi. ¹⁵ A'ereki Cristo'ga omombi nhandejogwerekote'varuhua omanomo ġwaramo nhande repyga. A'ea rupi ga e'i: "Ndatekwawa'javi kiro Moisés'va'ea rembikwatijaragwera rehe," ei ga.

Aherembikwatijara e'i judeus'ġa pe jate. Jesus'ga manoa renonde oronhi-mboheteavo judeusramo ore ei pe me judeus'ġarũiva'ea pe: Ore ve jate Tupana'ga onhi'ĩ. Pe me rui ga onhi'ĩ. Nahã ore ei ore ko pe hohe jawo. A'ea rupi Moisés'va'ea rembikwatijara ko nhandemonhoarõ'e'ymukava'ea a'ero.

Aherembikwatijara rehe ndatekwawa'javi aġwamo. Judeusva'ero ore jikogame Cristo'ga rehe ga orereaporoġita mbopyahui. Na jitehe Cristo'ga pendeaporoġita mbopyahui no pe jikogame ga rehe judeus'ġarũiva'ero. Nhandereaporoġita mbopyahurame ga nhandereaporoġita mbojo'javi a'ero. Nahã ga nhandepy'a noġatui nhande monhoarõheteuka. ¹⁶ Nahã yva rehe omanoro ġwaramo Cristo'ga nhandereaporoġita rerojijyi nhandereaporoġita mbopyahuavo. Omano ga yva rehe imombiga nhandejogwerekote'varuhua nhande mongovo oja'oro. "Nahã ti ji imombigi ġandekote'varuhua Tupana'ga pe nehẽ no," ei ga.

¹⁷ Cristo'ga uhu yvya koty pyryva'ea mombe'gwovo. "Tanoġatu ti judeus'ġarũiva'ga py'a – kiroki ġa oko irupeve'ġa ja Tupana'ga hugwi ga kwahave'yma

ḡwaramo,” ei ga. “Tanoḡatu ti judeus’ḡa py’a no – kiroki ḡa oko ira’agweve’ḡa ja Tupana’ga hugwi ga kwahava ḡwaramo,” ei Cristo’ga pyryva’ea mombe’-gwovo pe me ore ve no.

Pe me ga ei, a’e ji. A’ereki pe peko judeus’ḡarūiva’ero. Ore ve ga ei, a’e ji. A’ereki ore oroko judeusva’ero. ¹⁸Nhande ve nhaporemō ga ei, a’e ji. A’ereki Cristo’ga manoro ḡwaramo nhande repyga Tupana’ga ra’uva tuhē nhande pojyka nhande nhaporemō. Gara’uva nhande pokoga ḡwaramo nhande nhi’i-ḡi Tupana’ga pe nhanderuvete’ga pe.

¹⁹A’ero judeus’ḡarūiva’ero pe ndapekoa’javi ambotehero Tupana’ga pe kiro. Ga nde’ia’javi pe me: “Jigwryipeva’ea rūi pe ndekoi.” A’ea rūi ga ei pe me aḡwamo. A’ereki aḡwamo pe peko oreirūramo pejikovo Tupana’ga remimo’ē-haramo ore javijitehe. Tupana’ga oko oreruvihavuhetero penduvihavuhu-hetero no. Peko pe Tupana’ga re’yjamo.

²⁰Jesus Cristo’ga moirūhara’ḡa ojikogypy Jesus Cristo’ga rehe Tupana’ga nhi’iḡa mombe’uhara’ḡa pavēi. Aerē pe jikogi Jesus Cristo’ga rehe no. Ḡa pe ji ei onga pyhykava. A’ereki ḡa ojikogypy Cristo’ga rehe pejikoga renonde. Jesus Cristo’ga pe tuhē ji ei onga pyhykava ruvihava. A’ereki ga rehe nhande xajiko ḡa pavēi. ²¹Ga pavēi nhandejikoty’aro ḡwaramo nhande nhaporemō xajogwe-reko katu katu nhandepyrypyrvamo tu katu ti Tupana’ga nhandepyteri pe jipi javo. Nahā ko nhande Tupana’ga rongapyryva ja gamboheteheva ja nhandejikoty’aro ḡwaramo Jesus Cristo’ga pavēi nhandepojykaharete’ga pavēi. ²²Na jitehe ga pavēi pe jikoty’aro ḡwaramo pehe Tupana’ga ra’uva pe mbojogwereco katu katu pe mombyrmybyryva pe pyri ti Tupana’ga ruvi jipi javo.

Paulova’ea omombe’u Tupana’ga nhi’iḡa judeus’ḡarūiva’ea pe

3 ¹Jihi ko ako cadeia pype kiro. A’ereki ji aporavyky Jesus Cristo’ga pe ga mombe’gwovo pe me judeus’ḡarūiva’ea pe Cristo’ga omano pe ndepyga javo. Nurā ojipe’ḡa ji mongi cadeia pype tomombe’ua’javyme ti ga Cristo’ga judeus’ḡarūive’ḡa pe javo.

²Pekwaha po pe Tupana’ga eagwera ji ve. Ymya Tupana’ga ei ji ve: “Eho eporavykyavo pyryva’ea mombe’gwovo Cristo’ga mombe’gwovo judeus’ḡarūive’ḡa pe. Tokwaha ti ḡa jipyryva ojive,” ei Tupana’ga ji ve. ³A’ero ga hepiukari ji ve ikwahavuka ji ve ḡwembiepiukaripyre’yma. Tupana’ga rembiepiukara mombe’gwovo ji akwatija’ri pe me oji’i. ⁴Imonhi’iḡame nhirembikwatijara po ti jukwaha pe me nhirembikwahava nehē. A’ereki Tupana’ga okwahavuka ji ve ḡwembiepiukaripyre’yma Cristo’ga mombe’gwovo.

⁵Ymyahū Tupana’ga ndokwahakatuukari ahe ve ḡwembiepiukaripyre’yma. Aḡwamo reki ga ikwahaheteukari pyryve’ḡa pe – kiroki ḡa oporavyky katu ga pe ganhi’iḡa mombe’uhara’ḡa Cristo’ga moirūhara’ḡa pavēi. Tupana’ga gwa’uva mondoi ḡa pyri tohepiuka ti jira’uva ḡa pe nhirembiepiukaripyre’yma javo.

⁶A’ero Tupana’ga ra’uva i’ei: “Judeus’ḡarūive’ḡa ti tuhu yvagi pe upa Tupana’ga pyri avuirama nehē judeus’ḡa pavēi nehē,” e’i Tupana’ga ra’uva. “Ḡa nhaporemō oko gareheve’ḡa Cristo Jesus’ga ra’oa. A’ero nahanahā ga imombyryvi ḡa pe judeus’ḡarūive’ḡa pe judeus’ḡa pe no Cristo Jesus’ga manoro ḡwaramo ḡa ndepyga. A’ereki pyryva’ea mombe’ua renduva ḡa jikogi ga rehe. A’ero ga imombori ḡandekote’varuhua ḡa hugwi ḡa pojykavo.” Nahā Tupana’ga ra’uva

i'ei ikwahavuka Tupana'ga rembiepiukaripyre'yma pyryva'ea kwahavuka ganhi'íga momba'uhara'ga pe Cristo'ga moiruhara'ga pe no.

⁷Pyryva'ea pe Cristo'ga momba'ua pe Tupana'ga ei ji ve: “Paulo, emomba'u ti Cristo'ga judeus'garüive'ga pe. Nahã ti eporavyky ji ve,” ei ga. A'ero ga ji mbopopoakari opopoakara pyvõ toporavyky katu ti ga ji ve javo. Opyryhetero gwaramo ji ve ga ji mongoi toko ti ga Cristo'ga momba'uharamo javo.

⁸Jihi reki Jesus'gareheve'ga gwyre'i'i pa garemimo'ehara'ga gwyre'i'i pa ji rekotehei! Ji ve reki Tupana'ga pyryhetero emomba'u ti Cristo'ga pyrykatukakua judeus'garüive'ga pe javo. Manameuhũ ti nhande ikwahapavi Cristo'ga pyrykatukatu! Ndikwahapavi po ti nehẽ! ⁹Jypya Tupana'ga oapo pa hako. A'ea rupi ga ndohepiukari gwemimbotarimova'ea. A'ereki ga nomomba'ukatui Jesus Cristo'ga hako. Agwamo ji ve Tupana'ga ei opyryhetero: “Ekwahavuka ti ga pe nhaporemo nhiremimbotarimova'ea nhirembiepiukaripyre'yma,” ei ga.

¹⁰Takwahavuka ti ji Cristo'gareheve'ga pe a'ero. Tohepiuka ti ga agwamo Tupana'ga rembikwahaparava ipopoakaheteve'ga pe ipopoakaheteve'gandehave'ga pe no – kiroki ipopoakaheteve'ga omondomondouka ojipe'ga gwemimbotarimova'ea rehe yvagi pe ipopoakaheteve'gandehave'ga pavẽi. ¹¹A'ereki ymyahũ Tupana'ga heaporoğita ypy hako. A'ero ga ei: “Omanomo gwaramo ti Cristo Jesus'ga gapojykaharetero ojiheve'ga mbojikogukari ojihe ga nderua ji pyri nehẽ,” ei Tupana'ga ojapyakapyavo gweaporoğitaro.

¹²Nurã nhandejikoty'aro gwaramo Cristo Jesus'ga pavẽi nhande ndipojihuvi. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ko nhande rendu pota nhande arõheteavo. Nhande nhi'ígi Tupana'ga pe a'ero nhandejikoga gwaramo Cristo'ga rehe.

¹³Nurã ji ei pe me: Tapene'ouhũi pejikyhyjie'yma hahyrame ji ve ji pe ndepyga gwaramo. A'ereki ga ji mongi cadeia pype ji Cristo'ga momba'urame pe me judeus'garüiva'ea pe. Hahyrame ji ve ojipe'ga e'i: “Paulo'ga Éfesopeve'ga arõhetei,” ei ga pe mboheteavo. Pejoryjory ti a'ero!

Cristo'ga nhande arõ hete

¹⁴Jijapyakarama Tupana'ga pyryva rehe ji renypy'andurugi Jesus Cristo'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhandepojykaharete'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhinhi'íga ga pe pe ndepyga a'ero. ¹⁵Ga pe gareheve'ga nhaporemo ei apina'ga. Nahã ga ei – kiroki ga yvagi pe, kiroki ga yvya koty no. A'ereki Tupana'ga oko ganduvete'ga. ¹⁶Ji nhi'ígi Tupana'ga pe pe ndepyga. A'ero ji ei ga pe:

—Ndera'uva tombopopoaka Éfesopeve'ga ndeaporoğita ga mbokatuavo toko katu ti ga javo. Nahã ti nde ga pokoheteuka nehẽ. A'ereki nde ndepoaka hete epyryhetero ekatukaturu. ¹⁷Gandepaporoğita popoakarama ti Cristo'ga ga pojykai jipi a'ero. A'ereki ga ojiko ga rehe, a'e ji Tupana'ga pe.

—A'ero nane'ymi ti ga vy'ari jipi nde rehe nehẽ Cristo'ga rehe no ojogwehe nehẽ no. Oko katu ti ga nde arõheteavo Cristo'ga arõheteavo no onhoarõheteavo nehẽ no. Noarõhetepigi ti ga nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

¹⁸Onhoarõheterame ti ga ikwahavi Tupana'ga remimo'ehara'ga pavẽi nhaporemo nehẽ Cristo'ga nhande arõ hete javo. “Nane'ymi ga nhande arõ hete,” e'i ti ga ojohupe nehẽ. “Nhande nhaporemo ga nhande arõ katu katu!” Nahã ti ga ei onhimomby'avo ikwahava oyvyteri pe nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Onhoarõheterame ti ga ikwahakwahavi.

¹⁹—Ĝa ti e'i jitehe a'ero nehē: “Ndikwahapavi reki nhande nahanahā Cristo'ga nhande arō hete javo. A'ereki tegwete ahereaporoĝitapava hehe Cristo'ga ahe arōheteranuhūro ĝwaramo,” e'i ti ĝa nehē, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Cristo'ga remiarōhetea kwahaheterame tuhē ti nde javijitehe ĝa ndekoi. Ndepyryva ti ĝa herekopavi nehē, a'e ji Tupana'ga pe. A'ea pa ji apota ĝa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

²⁰Po nhande nhī'īgi Tupana'ga pe nahanahā ti emombyry ore ve javo, koji'i hete tuhē po ti ga imombyryhetei nhande ve nehē. Po nhande japyakai nahanahā ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve javo, koji'i hete tuhē po ti ga imombyryhetei opyryhetero nhande ve nehē. Nahā ga pyryhetero nhande ve opopoakara pyvō. Opopoakara pyvō ga nhande pojyka nhandeaporoĝita mbopoaka. ²¹Kiro ji ei ga pe a'ero:

—Tanemboukwaha ti Cristo Jesus'gareheve'ĝa. Tanemboukwaha ti ĝa nde kwahavuka ndepyryva kwahavuka no ndepopoakara kwahavuka no. Cristo Jesus'ga rembipojykarō ĝwaramo ti ĝa tanemboukwaha avuirama nehē. Na tuhē! Amém! a'e ji Tupana'ga pe.

Cristo'gareheva'ero ti pejogwereko katu

4 ¹Nurā ji ei pe me jitekovo cadeia pype nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo ĝwaramo. A'e ji pe me: Tupana'ga pe mo'emo'ē toko ti ĝa Cristo'gareheva'ero okokatuavo javo. Nurā ti nane'ymi peko katu pejikovo garemimbotarimova'ea rehe, a'e hete ji pe me. ²Tapenhimbohetei'i ti. Penhimoĝatyromba ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yma pejogwerekokatuavo penhoarōheteavo. ³Tupana'ga ra'uva pe pojycai pendeaporoĝita mbojo'java pe monhoarōheteavo. Nane'ymi ti pejirokwa pejogwerekokatuavo a'ero inoĝatuavo pejopy'a penhimonha'ngae'yma pejogwehe. A'ea ti pepota hete. Nahā ti pendeaporoĝita ndojirojijyi imbojoyvyre'yma ojogwehe nehē. A'ea nhaporemō ji ehetei pe me.

⁴Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemō ko Cristo'ga ra'oa. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'oa. Nhande nhaporemō Tupana'ga ra'uva nhande pojyka. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'uva. Nhande nhaporemō ti Cristo'ga nhande reroĥo yvagi pe nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehē Tupana'ga nhande mo'e-mo'eamo ĝwaramo ojive. A'ea rehe jate ko nhande nhaporemō xanhimbovy'a.

⁵Nhande nhaporemō xako Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Ojipeji jate reki ko nhandepojykaharete'ga Cristo'ga. Ga rehe jate nhande nhaporemō xajiko. Nhande nhaporemō nhande nhimobatizaukarame nhande xa'e: Jesus Cristo'ga omano nhande ve nhandeaporoĝitatiruahūa mombiga nhandeaporoĝita mbopyahuavo no nhande jikogame ga rehe. A'ea pe jate nhande nhaporemō xa'e nhandenhimobatizauka.

⁶Nhande nhaporemō xa'e Tupana'ga pe nhanderuvihavuhuhete'ga. Ga pe nhande nhaporemō xa'e nhanderuvete'ga. Ojipeji jate ko Tupana'ga. Gaha ipo-poaka ojipe'ĝa hohe pa. Nane'ymi ga oko yvyā koty yvaga koty no ipojoykapa. Ga nhande pojyka nhande nhaporemō.

⁷Nhande nanenani Cristo'ga pyryhetero imbuhua pyryva'ea nhande ve nhande mbokarakatuuka nahā ti pe ojipe'ĝa pokogi javo. Ĝwemimbotarimova'ea rehe ga rekoi nahanahā ji pe mbokarakatuuka javo. ⁸A'ea mombe'gwovo Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

“Ojiupirame yvate ga ḡwembipyhyharaḡa nderohoi ojupi ojirovia.

A'ea rupi ga imondoi pyryva'ea vvyakotyveḡa pe,” ei Tupanaḡa rembikwatijarukara hako.

⁹“Ojiupi ga yvate,” ei. Nurā nhande ikwahavi gajyvypagwera yvate hugwi. A'ereki ojiupia renonde ga ogy yvya koty ogwovo omanoveḡa gwyri pe. ¹⁰Kiroki ga ogy Cristoḡa – gaha ojiupi yvate a'ero ogwovo yvaga ahero-vai nhaporemoko nhandepojy kahareteḡa. “Tako ti ji vvyakotyva'ea pyri nanani vvyakotyveḡa pyri nanani no yvagipeva'ea pyri nanani no yvagipeveḡa pyri nanani no,” ei Cristoḡa ogyva. A'ea ga ei ojiupia no.

¹¹A'ero ga imondoi pyryva'ea vvyakotyveḡa pe opyryhetero javo jaraḡa pe: “Peko ti nhimoiruharamo pejigwovo ji mombeḡwovo hajiheveḡa pe,” ei Cristoḡa.

Jaraḡa pe ga ei: “Peko ti Tupanaḡa nhi'igā mombe'uharamo nahanahā Tupanaḡa ei pe me javo ḡa pe,” ei Cristoḡa.

Jaraḡa pe ga ei: “Peropero ti peho pyryva'ea mombeḡwovo ji mombeḡwovo ḡa pe ḡa mbojikoguka ji rehe,” ei Cristoḡa.

Jaraḡa pe ga ei: “Pehepia katu ti ḡa pokoga – kiroki ḡa ojiko ji rehe. Pembo'e katu ti ḡa nhinhi'igā rehe no,” ei Cristoḡa.

¹²A'ea rupi ga ei: “A'ea ji ei pe me. A'ero ti pe nhombopopoakaakari penhomongokatukatuavo penhomboavujikwea nehē. A'ero ti pe poravykykwahavi Tupanaḡa pe pejopokopokoga Tupanaḡa remimbotarimova'ea kwahapavuka pejohupe nehē. A'ero ti pe pejogwereko katu pejikoheteavo Tupanaḡa rehe pejikokatuavo nehē,” ei ga. “A'ereki jira'oa a'e ji pe me,” ei Cristoḡa.

¹³A'ero tuhē ti ojoḡa nhande jikohetei Tupanaḡa rehe nehē. Nhande ojoḡa Tupanaḡa ra'yaḡa kwahahetei nehē no. A'ero ti nhande nhimbovyvyri nhandereaporoḡitapyryvamo nehē. A'ero ti Cristoḡa javijitehe nhande rekokatui nhandepyryvamo nehē.

¹⁴Nurā ti nhande ndiakoaḡjavi tayriḡa ja nehē. Tayriḡa gwerojijyjiji'iuhu ojeaporoḡita jipi ojipeḡa eḡa'era me ḡa pe. Na jitehe po ojipeḡa eḡa'ei nhande ve no. Ojapyakavo tehe ḡa nhande mbo'ei gweaporoḡitate'varuhuavo nhande moandyandyipota o'mbero nehē. Nhanderekoaḡjave'ymame tayriḡa ja ti nhande nianhimbo'eukari ḡa pe nhaporemonehē. Ndirojijyjukaraḡjavi ti nhandereaporoḡita nehē.

¹⁵Xanhi'igatu ti nhande a'ero a'itituhēva'ea mombeḡwovo nhandenhoarōheteavo nehē. A'ero koji'i ti nhande rekoi Cristoḡa ja nhandejikoty'a ga pavēi nhandekovo ganhi'igā rupi nhaporemonehē. A'ereki ga pe nhande xa'e nhaneakaḡa. ¹⁶A'ereki ga tuhē ko nhandepojy kaharetea. Cristoḡa ra'oa xa'e nhande nhandejive nhandejikoga Cristoḡa rehe. Gaha nhande mohigatui nhande mbojogwerekokatuavo nhande retakweraḡa. Okovo ḡwemimbotarimova'ea rupi ga nhande mboporavykyparavuhui nhande mbojopokoga. Nahā ti koji'i nhande nhombopopoakari nhandenhombojikoga Tupanaḡa rehe nhandenhoarōheteavo nhandenhomombyrmybyryva nehē.

Ipyahu nhandereaporoḡita

¹⁷Nurā nhandepojy kahareteḡa pavēi jijkoty'aro ḡwaramo ji ehetei pe me: Pepohi ti pejikoagwera hugwi. Peko ti peje'yjaḡa ja rūi judeusḡarūiveḡa ja rūi – kiroki ḡa ndojikogi Cristoḡa rehe. A'ereki ḡa heaporoḡita tehe okovo jipi.

¹⁸Satanás'ga ndokwahavukari ġa pe ġandeaporoġita mbopyahuukare'yma Tupana'ga pe. Ypytunahivareheve'ġa'java'ero ko ġa ndekoi a'ero. Ġa ndokwahavi Tupana'ga. A'ereki ġa ndokwahapotari ga. ¹⁹Nurā oyvyteri pe ġa ndapyryvi. A'ereki ġa ojipokwaha Tupana'ga kwahapotare'yma rehe. A'ero ġa nhikwava'eġi okote'varuhua pe oakwahave'yma. Gwereco ġa ġwembireko'ġa-rūi've'ġa no ġa nderekote'varuhuavo. Nahanahā ġa ndekote'vate'varuhupavi okote'varuhupotapota.

²⁰Pehe reki nanongara rehe rūi pe nhimbo'ei pejikogirē Cristo'ga rehe. Cristo'ga rehe pe penhimbo'e. Ga oko katu hete. ²¹Pehendu pe Jesus'ga mombe'ua ġa ga mombe'urame pe me. Ġa pe mbo'ei a'itituhēva'ea rehe ikwahavuka pe me nahanahā Jesus'ga oko javo.

²²Gamombe'ua renduvame pe ikwahavi javo: “Xapohi ti nhandereaporoġitaymyana hugwi. A'ereki nhandereaporoġitatiruahūrame nhande xako te'vate'varuhu nhanenhimoandyandiyita nhanerembipotate'varuhuro ġwaramo,” pe'e pe ikwahava. ²³“Timbopyahuukara'jara'ja ti nhandereaporoġita. A'ero pyryva'ea rehe ti nhande japyakai nehē,” pe'e pe ikwahava. ²⁴“Xanhimboheaporoġitapyahuukari ti Tupana'ga pe hendukatuavo ganhi'iġa. Nhandereaporoġita mbopyahurame ti Tupana'ga nhande mongo katu nhande mombyryva nhande mongovo oji'ja nehē,” pe'e pe. “Ga nhande mombyryvame ti nhande rekoi a'itituhēva'ea rehe nehē.” A'ea pe'e pe ikwahava pejikoga ga rehe gamombe'ua renduvame.

²⁵Nurā ti tape'mbea'javi. Pe napenani ti penhi'iġatu pejikotyve'ġa pe a'itituhēva'ea mombe'gwovo. A'ereki nhande ko nhandejogwe'yjava'ea Cristo'ga pavēi nhandejikoty'aro ġwaramo. ²⁶Penhimonha'ngarame ti tapekote'varuhui. Ypytuna renonde ti penhimonha'ngapi. ²⁷Penhimonha'ngapige'ymame kotihī ti Diabo'ga pe mongo te'varuhu nehē. A'ereki ga ko ite'varuhuve'ga Satanás'ga. Tapenhimongote'varuhuukari ti ga pe a'ero ga pokoge'yma.

²⁸Iporomive'ġa ti tomima'javyme kiro. Toporavyky katu ti ġa jipi ipyhyka-tuavo ojive. A'ero ti ġa herekoi timondo ti mo imbatere'yve'ġa pe javo.

²⁹Tapenhi'ite'varuhui ti pejohupe penhombotegwetee'yma. Penhi'iġatu ti pejohupe penhombopopoaka pejopokoga imombyryva pejohupe.

³⁰Tapemongovevehui ti Tupana'ga ra'uvapyryva. Gara'uvapyryva uhu upa pe pyri. A'ereki Tupana'ga e'i: “Amondo ti ji jira'uvapyryva ġa pyri nehē – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha hete ti a'ero ġandekoa jireheva'ero. Opyta ti jira'ua ġa pyri Cristo'ga mbuhua nehē. A'ero ti jijipyri ji ġa nderurukari Cristo'ga pe ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi nhaporemonehē,” ei Tupana'ga.

³¹Pepohi ti ġa'arōe'ymuhūa hugwi penhimboahivuhua hugwi no penhimonha'ngahetea hugwi no penhinhi'iġahyahiva hugwi no penhi'ite'varuhua hugwi no. Tapetiruahūi ti pejohupe. A'ea hugwi ti pepohi. ³²Pejogwereko katu ti. Pejoporogwety ti. Tupana'ga pyry pe me henonha'jave'yma pendekote'varuhua Cristo'ga manoro ġwaramo pe ndepyga. Ga ja ti tapehenonha'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua pejive pepyryvamo ġa pe.

Tupana'gareheva'ero ti peko katu

5 ¹Tupana'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Nurā ti peko Tupana'ga ja pejikovo gara'yramo garemiarōhetero. ²Penhoarō hete ti. A'ereki

Cristo'ga nhande arô hete omanomo nhande repyga ojijukauka ġa pe. Nahã ga rekoĩ jukapyra'java'ero Tupana'ga pe. Nahã ga nhikwava'eġame pyry Tupana'ga pe.

³Taperekoi ti penhimbireko'ġarũive'ġa. Ojipe'ġa no taperekote'varuhui'i'i ti ġa Tupana'ga remimo'eharamo pejikovo ġwaramo. Ojipeva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe nhaporemō ti tapekoi. Tapepotaruhui ti ojipe'ġa apoa. Tapekoi'i'i ti na Tupana'ga remimo'eharamo pejikovo ġwaramo. A'ero po ti ojipe'ġa nde'i'i tuhẽ pe me nehẽ.

⁴Tape'ete'varuhui ti. Tapeakwahavi ti. Tapenhi'ĩtehei ti. Tapejai ti ite'va'va'ea. A'ea rehe nhaporemō ndatekwava'javi Tupana'gareheva'ero pendekoro ġwaramo. Emo pyry hete pe'erame Tupana'ga pe: "Ndepyry hete nde!" A'ea ti pe'ji.

⁵A'ea ji epavi pe me. A'ereki ġahã ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri – kiroki ġa gwerekō ġwembireko'ġarũive'ġa. Kiroki ndapyryvive'ġa ojipe'ġa nderekō te'varuhu – ġahã ndohoi yvagi pe no. Kiroki ġa opotaruhu ojipe'ġa apoa – ġahã ndohoi yvagi pe no. A'ereki nahã ġa mbatera arô Tupana'ga arôa hohe. Ganduvihavuhuhete'ga rui ko Cristo'ga. Ganduvihavuhuhete'ga rui ko Tupana'ga. Ndohoi ti ġa yvagi pe Cristo'ga pyri Tupana'ga pyri upa nehẽ. A'ea pe pekwaha.

⁶Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe ġa eteherame. A'ereki ġa e'i okote'varuhua pe: "A'ea rupi nhande ndiakote'varuhui," ei ġa onhi'ĩteheavo o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe pejikoe'yma ġanhi'ĩga rupi. A'ereki Tupana'ga noarõĩ nanongara ite'varuhua. Kiroki ġa oko te'varuhu Tupana'ga renduve'ỹve'ġa – ġa ndehe ti Tupana'ga nhimonha'ngai a'ero nehẽ. ⁷Nurã ġanhi'ĩga rupi rui ti peko ġa moirũe'yma. ⁸A'ereki nypytunahiva'javi pe me kiro.

Ymya'ĩ pe peko ypytunahivareheve'ġa ja – kiroki ġa ndokwahavi hepiage'yma. Ġa javijitehe pe ndapekwahavi. Peko te'varuhu pe Tupana'ga kwahave'yma. Aġwamo reki nhandepojykaharete'ga Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavẽĩ kojahua ja pe me. A'ereki pe Tupana'ga kwaha. Nurã ti peko katu kojahuarupive'ġa ja ikwahapyra'ġa ja Tupana'ga ra'ya'ġa ja.

⁹Gara pe ji ei ji erame: Kojahuarupive'ġa ja ti peko? Kiro ji imombe'ui pe me: Pejogwerekō katu pa ti. Peko katu pa. Pemombe'u pa ti a'itituhẽva'ea ojipe'ġa moandyandyje'yma. Nanongara rehe Tupana'ga ra'uva nhande mbo'ei ikwahavuka nhande ve. ¹⁰Penhimbo'e ti takwaha ti ji nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea javo Cristo'ga remimbotarimova'ea.

¹¹Ypytunimo ojipe'ġa ndekoi tianderepiagyme ti ġa javo. A'ero ġa ndekote'varuhui. Ġa ja rui ti peko a'ero. Tapekote'varuhui ti. A'ereki nanongara'ġa ndojogwerekokatui. Ndokokatui ġa. Nomombe'ui ġa a'itituhẽva'ea. Pe'ji ti ġa pe a'ero: "Tapekote'varuhua'javi ti. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imomboruka Cristo'ga pe pejikoga ga rehe." A'ea ti pe'ji ġa pe ġandekote'varuhua mboukwahava.

¹²Oko te'varuhu ranuhũ ġa onhimima tianderepiagyme ti ġa nhande rekorame a'ea rehe javo. Nimombe'upotari nhande ġandekote'varuhua. A'ereki a'ea rehe nhande niandepoyjayjari. ¹³Emo ti tiandepoyja hete imombe'gwovo ġa pe. Timombe'u ti ġa pe: Nahanahã pe pekote'varuhu. Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua. Nahanahã ga pendekokatua pota. A'ea ti timombe'u ġa pe.

Nhande ġandekote'varuhua mboukwahavame nahā ġa pe ti ġa ndekote'varuhupigi a'ero nehē. A'ereki nhande rendukaturame ti ġa e'i nehē: "Na tuhē! Xako te'varuhu reki nhande," e'i ti ġa. A'ero ti ġa jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua herojijyijiyita ojeaporoġita okovo kojahuarupi-ve'ga ja nehē. ¹⁴Nurā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei:

"Pema'ē ti ikwahaheteavo!

A'ereki pe ndapekwahavi ġa ja

– kiroki ġa oki upa ikwahave'yma.

Pendeaporoġita tiruahū.

Nurā Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ga ja ga kwahave'yma ġwaramo.

Pejirokwa ti imbopyahuuka pejeaporoġita Cristo'ga pe!

A'ero ti ga imboukwahavi pe me pendekote'varuhua.

A'ero ti pe pohiri pejikote'varuhua hugwi

pejikoga ga rehe nehē," ei Tupana'ga rembikwatijarukara.

¹⁵Nurā peko katu tuhē ti. Ikwahave'ŷve'ga ja rūi ti peko. Penhimombaragwaha ti ikwahava. ¹⁶Pereko katu ti ġa jipi Cristo'ga mombe'ukatuavo ġa pe ġa ndetakwera'ja nehē. A'ereki ġa oko te'vate'varuhu onhimongyavo. ¹⁷Nurā pekwha hete ti. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ti penhimombaragwaha. Ikwahave'ŷve'ga ja rūi ti peko.

¹⁸Tapeheagwryvi ti ahemboheagwryva'ea gwove'ŷ vinho gwove'ŷ. A'ereki ahe i'uranuhūrame vinho a'ea ahe mbote'varuhu ahe mongovo tehe. Emo pejipojykauka ti Tupana'ga ra'uva pe penhimongokatuuka.

¹⁹Penhomogita ti penhimby'yita. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo ġandekokatua ġanemimombyryva nhande ve. Nahanahā ti penhimby'ymby'yi nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo. ²⁰Pe'ji ti Tupana'ga pe: "Apī, ndepyr hete nde imbuhua ore ve. Ore roryroryvamo neremimbuhupava rehe. Ehendu ti orenhi'iġa nde ve. A'ereki ore repyga Jesus Cristo'ga omano orepojykaharete'ga." A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe jipi.

²¹Peko ti penhonhi'iġa rehe pejopokoga pejogwerekokatuavo Tupana'ga rendukatukatuavo ġwaramo.

Hembirekove'ga

²²Kunhano peko ti penhimbireko'ga nhi'iġa rehe pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. ²³A'ereki akwaimbae'ga oko ġwembireko'ga pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ga pojykaharetero – kiroki ġa ojatyka tihendu ti Tupana'ga nhi'iġa jawo. Na jitehe akwaimbae'ga ndekoi ġwembireko'ga pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ga mbopiro'yharamo imomboa ġandekote'varuhua ġa hugwi. Ga ko ġa'akaġamo, a'e ji a'ero. Gara'oa a'e ji gareheve'ga pe. ²⁴A'ereki Cristo'gareheve'ga oko Cristo'ga nhi'iġa rehe gaha nhandepojykaharete'ga jawo. Na jitehe ti kunha'ga toko pa ġwembireko'ga nhi'iġa rehe.

²⁵Cristo'ga oarō hete ojiheve'ga omanomo ġa ndepyga. Na jitehe ti akwaimbaeva'ero pearō hete penhimbireko'ga nderekokatuavo. ²⁶Cristo'ga omano ojiheve'ga ndepyga tamo'emo'ē ti ji ġa jijive ġa mombyryva jawo. Ombopyahu ga ġandeaporoġita ġa hendukaturame gamombe'ua. A'ereki ga ohy pa ġandeaporoġitatiruahūa ipe'avo ġa hugwi ġa hendukaturame gamombe'ua.

²⁷ Cristo'ga omano ġa ndepygga tuhu ti ġa ji pyri okatuhetero javo. “Ndite'varuhui'i ti ġa otiruahũe'yma tuhẽ a'ero nehẽ,” ei ga. “Nurã ti ġa pyryvamo okokatuavo nehẽ,” ei ga omanomo.

²⁸ Nhande tia'ngu nhandeja'oa nhanenhiarõheteavo. Na jitehe ti akwai-
mbae'ga toarõ hete ġwembireko'ġa ġa a'nguheteavo ġa pokoga. Kiroki ġa oarõ
hete ġwembireko'ġa – ġahã onhiarõ hete. ²⁹ A'ereki nhande nhaporemõ niarõ-
hete'e'yangavi nhandeja'oa. Tia'ngu reki nhande nhandeja'oa nhandejiporaka.
Nahã Cristo'ga nhandepojykaharete'ga nhande arõ hete ojiheva'ea nhande
a'nguheteavo nhande pokoga. ³⁰ A'ereki gareheva'ero nhande xako gara'oa
re'yjava'ero tuhẽ, a'e ji.

³¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Nurã akwaiimbae'ga ja'ogi uva'ga hugwi oy'ga hugwi no
ġwembirekokaturo.

Ġa ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaiimbae'ga kunhahẽ
pavẽi,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

³² A'ea rehe jijapyakaheterame ji akwaha onhimiva'ea ikatuheteva'ea, a'e
ji. A'ea pe ji ei: Cristo'ga ojogwerekõ gareheve'ga pavẽi – kiroki ġa ojatyka
tihendu ti Tupana'ga nhi'ġa javo.

³³ A'ero ji ei akwaiimbae'ga pe ġa ndetakwera'ja tuhẽ: Penhiarõ hete pe. Na
jitehe ti pearõ hete ti penhimbireko'ġa a'nguheteavo ġa pokoga. Kunha'ga pe
ji ei no: Pemondo ti pejeaporoġita imohina penhimbireko'ġa nhi'ġa rehe.

Tayri'ġa; ġanduva'ġa; ġay'ġa

6 ¹ Tay'riro pehendú katu ti pejuva'ġa nhi'ġa penhy'ġa nhi'ġa no Cristo'ga
rendukatuavo ġwaramo. A'ereki a'ea ko pyry Cristo'ga pe nhandepojy-
kaharete'ga pe.

² “Pemondo ti pejeaporoġita imohina pejuva'ġa ndehe penhy'ġa ndehe
no,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

A'ea ji imombe'ui pe me. A'ereki a'ea Tupana'ga okwatijarukarypy Moisés'va'ea
pe amombyry ti ġa pe javo. ³ A'ereki garembikwatijarukara e'i:

“Po pemondo pejeaporoġita imohina pejuva'ġa ndehe penhy'ġa ndehe
no,

a'ero ti pyryhetero pe me nehẽ.

Mbaigwe hete ti pe nduvi yvya koty pemañoa renonde nehẽ no,” e'i
garembikwatijarukara.

⁴ Ġanduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari ti peja'ya'ġa pejihe ja'javo
ġa pe. Pearõ hete ti ġa mbo'ekatuavo ġa monhimomboaka. Pembo'e ti ġa Cris-
to'ga nhi'ġa rehe nhandepojykaharete'ga nhi'ġa rehe toko katu ti ġa javo.

Ġapojykahara'ġa; ġapyrive'ġa

⁵ Ojipe'ġapyriva'ero ipiro'ye'ỹva'ero pehendú katu ti ġanhi'ġa peporavy-
kykatuavo ġa pe. Pehendú katu ti ġa nhi'ipo'ruavo. Pekihiyi hete ti ġa hugwi
mara'ngu po ji jiporavykyte'varuhuavo ga pe javo. Peporavyky katu ti pejiko-
katuavo Cristo'ga rendukatuavo ġwaramo.

⁶ Peko ti ojipe'ġa ja rūi. Opojykahara'ġa gwepiagame ġa oporavyky katu tia-
nembohete ti ġa javo. Ġa gwepiagame ġa ndoporavykyi. Peko ti ġa ja rūi.
Pejipojykahara'ġa pejepiagame ti peko ġanhi'ġa rupi. Ġa pejepiagame

ti peko ġanhi'ġa rupi jitehe peporavykykatuavo. Cristo'gareheva'ero ti peji-rokwa pejioporavykykatuavo pejiopoijkahara'ġa pe pejoryjoryvamo nanongara Tupana'ga opota javo. ⁷Peporavyky pota ti pejiopoijkahara'ġa pe. Pe'ji ti pejiyvyteri pe: “Nhandepoijkahara'ġa pe jate rūi nhande poravykyi. Nhandepoijkaharete'ga pe Cristo'ga pe nhande poravykyi no nhande poravykyrame ġa pe.” A'ea ti pe'ji.

⁸A'reki pe pekwaha javo: “Po nhande xaporavyky katu nhandekokatuavo, a'ero ti Cristo'ga nhandepoijkaharete'ga imombyryvi nhande ve ikwepygā nehē. A'reki Cristo'ga omombyry okokatuve'ġa pe nhaporemō ikwepygā ġa poravykykatuame. Omombyry ga ipiro'ye'ŷve'ġa pe – kiroki okokatuve'ġa ojipe'ġa remimboporavykyve'ġa. Kiroki okokatuve'ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa – ġa pe Cristo'ga omombyry no.” A'ea pe ei ikwahava.

⁹Ġapoijkaharamo peko katu ti no pejirokwa pejiopyrive'ġa nderekokatuavo penhimohemuka Cristo'ga pe pejihe nanongara Tupana'ga opota javo. Tape'ea'javi ti pejiopyrive'ġa pe: “Po pe ndapeporavykyheteranuhūi, a'ero ti ji tiruahūhetero pe me nehē.” A'ea rūi ti pe'ji pejikote'varuhue'yma ġa pe.

Pekwahava'ja ti. Tupana'ga yvagipeve'ga oko pepoijkaharete'ga pepyrive'ġa poijkaharete'ga no. Tape'ete'varuhua'javi ti ġa pe. A'reki o'jo'ja ġa ndekoi Tupana'ga pe ġapoijkahara'ġa ġapyrive'ġa pavēi. Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa pe nhaporemō po ti ga ei peko te'varuhu pe javo nehē.

Jesus'gareheve'ġa mbopopoakahava

¹⁰Nhiirū, kiro ji ikwatijapavukari ġwerī imombe'gwovo pe me tapehendu katu ti Tupana'ga nhi'ġa. Penhimbopopoakaruka ti nhandepoijkaharete'ga pe Cristo'ga pe gapopoakahetea pyvō penhimongouvouka garemimbotarimova'ea rehe pejikoty'aro ġwaramo ga pavēi.

¹¹Soldados'ġa nduvihava'ga omongiuka itaheteve'ea nhaporemō metal apopyra soldados'ġa pe tonhia'ngu ti ġa javo. “A'ero ojipe'ġa ndurame ġa movahiamo ti ġa popoakaro ġa pe nehē,” ei ga. “Ndokutugi ti ġa ġa nehē ġa itaheteve'ea mongiro ġwaramo,” ei ga.

Peko ti soldados'ġa ja penhia'nguavo. Penhia'ngu ti ite'varuhua hugwī. Penhimbopopoakaheteuka ti Tupana'ga pe gapopoakahetea pyvō nhaporemō a'ero. A'ero ti pe napenhimoandyandyukari Diabo'ga pe ite'varuhuve'ga pe nehē.

¹²A'reki yvyakotyve'ġa rūi nhande timovahī. Ndaha'oiva'ea ndahekoiva'ea a'ea reki nhande timovahī anhaġa Diabo'gapyriva'ea. A'ea ko oko ipopoakaheteve'ea ipopoakaheteve'ea'eareheva'ea no Cristo'gareheve'ġarūive'ġa nduvihava'ea no. Cristo'gareheve'ġarūive'ġa nduvihava'ea ġa poijkaro ġwaramo ġa pe ypytuna ja kiro. A'reki ġa ndokwahavi Tupana'ga. A'reki ġanduvihava'ea noarōi Tupana'ga kwahavukare'yma ġa pe. Nhande timovahī Diabo'gapyriva'ea nhaporemō anhaġa nhaporemō a'ero. Yvatea gwyri pe a'ea ruvi okote'varuhua.

¹³Nurā penhimbopopoakaruka ti Tupana'ga pe gapopoakahetea pyvō nhaporemō. Nurā ti pe popoakahetero anhaġa pe nhaporemō Diabo'gapyriva'ea pe nhaporemō nehē. Pepopoaka ti pe a'ea pe nehē a'ea pe mongote'varuhuu-kapotarame nehē. Pejiko jitehe ti Tupana'ga rehe nehē a'ea movahīhetepavame nehē.

- ¹⁴ Pejiko jitehe ti a'ero Tupana'ga rehe pepopoakaramo. Soldados'ga onhimboavujikwe oku'ayvira mongiavo timovahi katu ti kiro javo. Peko pe soldados'ga ja onhimboavujikwera'ga ja pe imombe'urame a'itituhēva'ea jate.

Soldados'ga omongi itaheteve'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Peko pe soldados'ga ja itaheteve'ea mongihara'ga ja penhia'nguavo pejikokaturame. A'ereki pendekokatua rupi pe nhia'ngui.

- ¹⁵ Soldados'ga gwereko sapatos xaho katu ti javo. Peko pe soldados'ga ja sapatos rerekohara'ga ja pe ikwahavame Cristo'ga mombe'ua pejipy'a noŋatuuka jupe. A'ero ti pe hokatui imombe'gwovo ojipe'ga pe no Tupana'ga onoŋatu pota pepy'a javo ga pe.

- ¹⁶ Soldados'ga omombo ta'akwa'ria hendyva'ea ga ndehe ga movahīrame tombote'varuhu ti okirame ga pype javo. Ojipe'ga soldados'ga ga movahīrame opyhy opo pe itaheteve'ea o'ara piahava ta'akwara mombihava tokiyme ti nhande pype javo ga imomborame hehe. Peko pe soldados'ga ja o'ara piahava pyhyhara'ga ja pejikoheterame Tupana'ga rehe Diabo'ga mombihara'ga rehe. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbote'varuhu pota toki hete ti nhinhi'iga gayvyteri pe ga mongote'varuhuavo javo. Pejikheterame Tupana'ga rehe Tupana'ga omombiguka Diabo'ga popoakara pe me.

- ¹⁷ Akanitara soldados'ga opyhy inoŋa onhia'nguavo tonupāyme ti ga nhaneakaŋa javo. Peko pe soldados'ga ja akanitara nohara'ga ja pe pejikote'varuhua mombora kwahava'javame. Peko pe soldados'ga ja akanitara nohara'ga ja pejeaporoŋita mbopyahua kwahava'javame no. A'ea nhaporemō ikwahava'javame peko pe ga ja penhia'nguavo Tupana'ga ti nhande rerohoi yvagi pe nhande mombytavo avuirama nehē javo. A'ereki penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

Soldados'ga opyhy haimbejovaiva'ea xanhia'ngu ti javo. Peko pe soldados'ga ja haimbejovaiva'ea pyhyhara'ga ja penhia'nguavo pejipojykaukarame Tupana'ga ra'uva pe torembo'e ti Tupana'ga nhi'iga rehe javo. A'ero ti pe ojipe'ga mbo'ei a'itituhēva'ea rehe nehē imboukwahava ga pe gāndekote'varuhua nehē. Pe napenhimongote'varuhuukari ti ite'varuhuve'ga pe Diabo'ga pe ga pavēi nehē no ikwahava gwaramo Tupana'ga nhi'iga. Penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

- ¹⁸ Nane'ymi ti penhi'i hete Tupana'ga pe nahanahā ti emombyry ga pe javo. Pejipokoguka ti Tupana'ga ra'uva pe pejipojykauka penhi'igame Tupana'ga pe. Pejirokwa ti penhi'igame ga pe. Penhi'i ti ga pe jipi. Pemombe'u ti ga pe garemimo'ēhara'ga nhaporemō epoko ti ga javo.

- ¹⁹ Jihi ti ji mombe'u no. Pe'ji ti ga pe ji repyga: “Epoko ti Paulo'ga monhi'iga tomombe'u ti ga nhinhi'iga javo. Tomombe'u ti ga ojipe'ga pe Cristo'ga mombe'ua nerembiepiukari'pyre'yma ga pojihuve'yma. A'ea ymyahū ahe ndokwahavi nerembiepiukari'pyre'yma Cristo'ga mombe'ua. Epoko ti Paulo'ga a'ero tokwahavuka ti ga ga pe javo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ji repyga.

- ²⁰ Ymyahū Tupana'ga ei ji ve: “Ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua ga pe nhaporemō nhirembiepiukari'pyre'yma,” ei ga ji ve kako.

A'ero ji hojihoi imombe'gwovo. Nurā ġa ji mongi cadeia pype tomombe'ua'-javyme ti ga javo. A'ea pype ji rekoi aġwamo a'ero. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero: “Epoko ti Paulo'ga tomombe'u ti ga ġa pojihuve'yma javo.” A'ea ti pe'ji ga pe. Nahā ti ji tambo'e katu ġa ikwahaheteuka ġa pe Cristo'ga mombe'ua nehē.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Éfesopeva'ea pe

²¹ Kiro ji ei pe me: Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehē nahanahā Paulo'ga rekoi javo. A'ero po ti pe ikwahavi nehē no. Tíquico'ga ko nhaneirū'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga nhi'ġa rupi. Orojiko ore ga rehe a'ero. A'arō hete ji ga. Oporavyky katu ga nhandepojy kaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo. ²² Kiro ti ji ga mondoukari pe pyri a'ero tomombe'u ti ga pe me orerekoa pepy'a noġatuavo pe mbohoryva'java nehē.

²³ Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tonogatu nhaneirū'ga py'a – kiroki ġa ojiko ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no, a'e ji. Na jitehe ji ei: Jesus Cristo'ga nhandepojy kaharete'ga ti tonogatu ġapy'a. Pyry nhaneirū'ga jikogi Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no. Ġa jikogame ti Tupana'ga tomonhoarō hete ġa Jesus Cristo'ga pavēi, a'e ji. ²⁴ Tupana'ga ti tomombyry ġa pe nhaporemō – kiroki ġa oarō hete Jesus Cristo'ga nhandepojy kaharete'ga ga arōhe-tepige'yma tuhē, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILIPOSPEVA'EA PE

Carta de Paulo aos Filipenses

1 ¹ Jihi ko Pauloramo. Ako ji Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jipi Timóteo'ga pavēi. Ga pavēi ji ikwatijarukari kiro imondouvouka pe me a'ero tapekwaha ti nhinhi'iga javoji. Pe me nhaporemo ji ikwatijarukari pendepiakatuhara'ga pe no, ġapokohara'ga pe no – perope peju cidade de Filipos pe. A'ereki pe Jesus Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavēi.

² Tupana'ga nhanderuvete'ga tomombyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a no.

Paulova'ea onhi'ī Tupana'ga pe ahe repyga

³ Jijapyaka nanani pe ndehe ko ji ei Tupana'ga pe: “Apī, ndepyrý hete nde. A'ereki nde erembojikoguka Filipospeve'ġa ejihe ġa nderekokatuavo,” a'e ji nhinhi'iga Tupana'ga pe nhiremimbohete'hara'ga pe. ⁴ Nhinhi'iga nanani ga pe ji roryvamo nhinhi'iga pe ndepypava. ⁵ A'ereki pe ji moirū hete ji Jesus Cristo'ga mombe'upyrýva mombe'urame pe me. Pejikogypyráme Jesus Cristo'ga rehe pe ji moirūi pejikovo kiromo jate.

⁶ Tupana'ga pe mbojikogypyráme ojihe pe mombyryvi ikwehe. Arovia hete ji garemimombyrypavaġwama no Jesus Cristo'ga rura'javame nehē. ⁷ Pyry hete ji japyakahetei pe ndehe. A'ereki pe jipy'a ja hete. A'ereki Tupana'ga imombyryvame ji ve omombyry pe me nhaporemo no. Nahā ko nhande ve ġa ji mongiukarame cadeia pype. Nahā nhande ve ji piro'yrame no imombe'ukatuavo Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwahavuka ojipe'ġa pe. ⁸ Jesus Cristo'ga py'a ja hete pe. Nurā jipy'a ja hete pe no. Tupana'ga okwaha nhi'mbee'yma.

⁹⁻¹⁰ Igwete ji nhi'īgi Tupana'ga pe pe ndepýga a'ero. “Apī, Filipospeve'ġa oarō ojipe'ġa. Igwaigwavete ti ġa toarō hete ġa,” a'e ji Tupana'ga pe. “Tokwaha hete ti ġa a'itituhēva'ea. Tonhimombaragwaha ti ġa pyryva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe no toho ti ġa pyryheteva'ea rupi,” a'e ji ga pe. “A'ero po ti ġa ndekokatui hete nehē no. Ndokote'varuhui'i'i po ti ġa nehē Cristo'ga rura'javame nehē. ¹¹ Jesus Cristo'ga ti tomongo katu hete ġa. A'ero po ti ore nde mbohetei ndepyrý hete nde javo,” a'e ji Tupana'ga pe pe ndepýga jipi.

Cristo'ga rehe jate ji rekoi, ei ahe

¹² Nhiirū, takwahavuka ti kiro pe me. A'ereki ġa ji mongiuka avo cadeia pype tohenduvyme ti ġa Jesus Cristo'ga mombe'ua javo novīa. Emo ji mongiro

ḡwaramo koji'i hete reki nhirendukatuhara'ḡa onhimongyavo ji Jesus'ga mombe'urame. ¹³ A'ero guardas'ḡa – kiroki ḡa gwepia katu huvihavuhu'ga ronga – ḡa nhaporemō ji kwaha kiro. Avove'ḡa nhaporemō reki ji kwaha. A'ero ḡa ei: “Ga Cristo'gareheva'ero ḡwaramo ḡa Paulo'ga mongiakari cadeia pype,” ei ḡa ji mombe'gwovo. ¹⁴ Hepiagame jirekoa cadeia pype nhaneirū'ḡa koji'i hete ojiko nhandepojykaharete'ga rehe onhimongyavo. Nurā ḡa koji'i ndopojihuvi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ḡa okyhyjie'yma ojipe'ḡa hugwi.

¹⁵⁻¹⁷ Jara'ḡa omombe'u Cristo'ga gweaporoḡitapyryvamo timoirū ti Paulo'ga javo. A'ereki ḡa ji arō hete. A'ereki ḡa okwaha jiporavykya. “Tupana'ga ombo-poravykyuka Paulo'ga tomombe'u katu ti ga Cristo'ga javo,” ei ḡa ji mombe'gwovo. Jara'ḡa ki a'e te omombe'u tehe Cristo'ga gweaporoḡitate'varuhuro ḡwaramo. A'ereki ḡa onhimyrō ji rehe. Nurā ḡa Cristo'ga mombe'ui nhanenhi'ḡa ti ḡa tohendu javoji. “Paulo'ga ikwahavame koji'i hete po ti hahyramo ga pe nehē – perope cadeia pype,” ei ḡa novia.

¹⁸ Emo pyry tuhē ḡa Cristo'ga mombe'ui, a'e ji. Jiroryrory reki ji a'ea rehe ḡa Cristo'ga mombe'urame. Ḡa ndeaporoḡitapyryvame ga mombe'gwovo pyry, ḡa ndeaporoḡitate'varuhurame ga mombe'gwovo pyry jitehe. A'ereki pyry tuhē Cristo'ga mombe'ua.

Igwete po ti ji roryroryvamo nehē no. ¹⁹ A'ereki ji akwaha nhimbopiro'yukaraḡwama agwa hugwi. A'ereki pe pe'e jipi Tupana'ga pe ji repyga. Jesus Cristo'ga ra'uva ji poko no. Nurā ji ikwahavi nhimbopiro'yukaraḡwama.

²⁰ Ako pota hete ji Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe tajipoyja hete ti javoji jipi. Ndapojihupotari ji Cristo'ga mombe'gwovo ḡa pe. Aḡwamo vehevi, nane'ymi nehē no. A'ero po ti ji Cristo'ga mboheteukari ḡa pe nehē jirekokatua rehe nhinhi'ḡa rehe nehē no. Nhimano'eymame po ti ji Cristo'ga mboheteukari ḡa pe nehē. Nhimanorame po ti ji na jitehe ga mboheteukari nehē no. ²¹ A'ereki ji Cristo'ga rehe jate ako. Ji manorame pyry hete reki. ²² Emo ji manoe'ymame po ti ji ojipe'ḡa mbojikogukari Cristo'ga rehe nehē. Marāva'ea po ji apota a'ero? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po nhimanoa? Mara'ngu po nhimano'eyma? ²³ Apota ji nhimanoa jigwovo Cristo'ga pyri jitekovo novia. A'ereki a'ea johe'i pyry hete ji ve. ²⁴ Emo po ti johe'i pyry nhimano'eymame jipytavō yvya koty pe ndepyga nehē. ²⁵ Na tuhē. Nurā ji ikwahavi hete nhimano'eymaḡwama. Apyta po ti ji a'ero pe pyri jitekovo. A'ero po ti ji koji'i pe mbojikogukari Cristo'ga rehe pe mbohoryoryva pejikogame ga rehe nehē. ²⁶ A'ero po ti pe Jesus Cristo'ga mboheteheitei ji rehe ji hoajavame pe pyri nehē.

²⁷ Ji rendu katu ti a'ero. Peko katu ti Cristo'ga mombe'ua hendukatuavo. A'ero po ti ḡa ei pe mombe'gwovo nehē: “Filipospeve'ḡa ojiko hete Cristo'ga rehe. Ojo'jajo'ja ḡandeaporoḡita,” e po ti ḡa nehē. “Ojopokopoko pa ḡa Cristo'ga mombe'ukatuavo timbojiko ojipe'ḡa Cristo'ga rehe a'ero javo,” e po ti ḡa pe mombe'gwovo nehē. A'ea ji tahendu ḡa pe mombe'urame jihorame pe pyri nehē. A'ea jitehe ji tahendu pe mombe'urame jihoe'ymame pe pyri nehē.

²⁸ Tapekyhyji ti ḡa hugwi – kiroki ḡa pe movahī – ḡa imbohahyukapotaramē pe me nehē. Tapepojihuvi ti ḡa Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo. Penembipojihuve'yma repiagame po ti ḡa ei ojohupe nehē: “Jukwaha reki a'ero nhandehoaḡwama hahyva'ea ruvihava pype,” e po ti ḡa. “Ḡa po ti a'ea oho yvagi pe Tupana'ga pyri nehē,” e po ti ḡa ojohupe nehē. Na tuhē reki. A'ereki

Tupana'ga omboukwaha a'ea. ²⁹ A'ereki ga omombyry pe me tohepy ti ġa Cristo'ga jawo. Tupana'ga e'i pe me: "Pejiko ti Cristo'ga rehe ga repyga. Pekwaha ti hahyva'ea no Cristo'ga repyga," ei ga. ³⁰ Nahā ko ji no. Pehepia pe hahya ji ve ji Cristo'ga mombe'urame ikwehe. Pehendu pe kiro hahya ji ve no. Hahya jitehe po ti ġa ikwahavukari pe me nehē no – kiroki ġa noarōi pe Cristo'ga mombe'urame.

Cristo'ga ja ti peko penhimbohete'e'yma

2 ¹ Pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi a'ea pe mbojirokwa mbatera rehe. Cristo'ga remiarōro ġwaramo pepy'a u katu no. Pejogwereko katu pe Tupana'ga ra'uva pavēi. Pejopy'a pe ojo'ja hete. Pejoporogwety pe no. ² Nurā ji ei pe me: Pembojo'ja hete ti pendeaporoġita. Pembojo'ja ti penhoarōa no. Ojo'jajo'ja ti peko pejapyakavo nahā ti xako jawo. Nahā ti ji mbohoryoryhetei ji rendukatuavo. ³ Pejihe jate rūi ti pejapyaka a'ero. Tapenhimboheteheuhui ti pejikovo. Nahā po pe'ji ojipe'ġa mombe'gwovo hamo: "Ji hohe ko ġa ndekoi," pe'ji penhimbohete'e'yma. ⁴ Penhimimbotarimova'ea rehe jate rūi ti peko. Ojipe'ġa nemimbotarimova'ea rehe ti peko no ġa nderekokatuavo.

⁵ Jesus Cristo'ga reaporoġita javijitehe po ti pendeaporoġita toko hamo.

⁶ Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga javijiteheva'ero oko po rimba'e.

Emo ga nde'iahai Tupana'ga pe:

"Avuira ma ti ji rekoi nde javijitehe huvihavuhuhetero nehē," ga nde'i.

⁷ Ġwemimbotarimo ga opohi gwuvihavuhuhetea hugwi.

Okoteheve'ġa java'ero ga nhimongoi.

A'ero ga ari vyakotyve'ġa ja raikwehe.

Akwaimbae'ġa javijitehe ga rekoi a'ero.

⁸ Igwete ga nhimongotehei a okove'y ġwemimbotarimova'ea rehe.

Tupana'ga nhi'iġa rehe jate ga rekoi avuira ma.

A'ero ga manoi ganhi'iġa rupi okovo.

Yva rehe vīa reki ga omano raikwehe.

⁹ Cristo'ga nhimongotehero ġwaramo

Tupana'ga ga mongoi huvihavuhuhetero jara'ġa hohe pa.

¹⁰ Tupana'ga ga mongoi nhandepojkaharetero

tombohete hete ti ġa Jesus Cristo'ga jawo.

Yvagipeve'ġa po ti ga mbohetei nehē.

Vvyakotyve'ġa po ti ga mbohetei nehē.

Vvyagwyrripeve'ġa po ti ga mbohetei nehē no.

¹¹ E'i pa po ti ġa nehē:

"Jesus Cristo'ga ko nhandepojkaharete'ga," e po ti ġa nehē.

O'erame po ti ġa nhanderuvete'ga mbohetei nehē Tupana'ga.

Pekwahavuka Tupana'ga ojipe'ġa pe

¹² Nhiirū, pe ji rendu katu jipi. Pejirokwa hete ti a'ero pejikopaheteavo Tupana'ga rehe. Nahā pe ndekoi ji ruvame pe pyri ikwehe. Aġwamo kaitu ji ruve'ymame peji pyri pejirokwa pejikovo hete Tupana'ga rehe. ¹³ A'ereki Tupana'ga pe mbojirokwaruka pe mongopotaruka ġwemimbotarimova'ea rehe jipi.

¹⁴⁻¹⁵ Tapenhonhi'iġayvaruhui ti penhiroyrōe'yma pejogwerekovo. Nahā po pe peko hamo tokwaha ti ġa pendekokatua nehē. Tapekote'varuhui'i'i ti

Tupana'ga ra'yramo. Nhanderyapehava yvagipeva'ea jukwaha ġwendy'javame ypytunahiva pyteri pe. Na jitehe pe ukwahavamo pejikokaturame heaporo-ġitate'varuhuve'ġa pyteri pe okote'varuhuve'ġa pyteri pe. ¹⁶Igwete pe ikwahavukari ġa pe imombe'gwovo Cristo'ga momba'ua – a'ea ġwendukaturame nhande mongopyahui. Aero po ti ji vy'ahetei pe ndehe nehē Jesus Cristo'ga rura'javame nehē. A'ea rupi po ti ji ei nehē: “Amoġita hete ji Filipospeve'ġa mbo'embo'eavo ikwehe. Ji namoġitatehei tuhē ġa a,” a'e po ti ji nehē.

¹⁷Tupana'ga ti tonhimohē nhande rehe javo ahe ikwava'eġi Tupana'ga pe jipi. Igwete ahe heka'vogi vinho ġwembikwava'eġa pavēi. Pe pejiko Cristo'ga rehe. Pejikoga ko penembikwava'eġa Tupana'ga pe. Mara'ngu po ti ġa heka'voga jirekoa vinho javijitehe ji jukavo nehē? Naname po ti ji mbohoryvi nehē jirekoa reka'vogaġwama penembikwava'eġa pavēi nehē. Opombohoryvuka pa po ti ji nehē no ji manorame nehē. A'ereki nhande xanhikwava'e Tupana'ga pe. ¹⁸Na jitehe po ti pe ndoryvamo ji mbohoryvuka hamo.

Paulova'ea omombe'u Timóteova'ea

¹⁹Cristo'ga ipotarame kotihī ti tamondouka Timóteo'ga pe pyri pe mbohoryvuka nehē. Timóteo'ga ti tanhimbohoryory ura'javame ji pyri pe momba'gwovo ji ve nehē no. ²⁰A'ereki gaha jate ko jireaporoġita'jave'ga. Nhaġata hete ga pe ndehe. ²¹Jara'ġa ki a'e te ġwemimbotarimova'ea rehe jate ġa aġataramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ki a'e te ġa ni'aġatari okovo. ²²Pekwaha pe Timóteo'ga reaporoġita. Ga omboukwaha gweaporoġitakatu ji moirūirūrame ikwehe. Ehepia ko nhandera'yra'ġa gwuva'ġa moirūi jipi. Nahā ko Timóteo'ga ji moirūi Cristo'ga momba'gwomba'gwovo ji pavēi ikwehe. ²³Gaha po ji amondouka pe pyri. Tihepia na'e ti ji mohemukara cadeia hugwi. Ikwahavame po ti ji Timóteo'ga mondoukari pe pyri a'ero nehē. ²⁴Jihi ti taho pe pyri nehē no. Tupana'ga ipotarame kotihī po ti ji hoi pe pyri a'ero nehē.

Paulova'ea omombe'u Epafrodito'ea

²⁵A'ea'ja ji ei jivytyeri pe no: Amondo po ji Epafrodito'ga Filipospeve'ġa pyri hamo, a'e ji. Epafrodito'ga nhaneirū'ga ji moirūi hete. Omombe'umbe'u ga Jesus Cristo'ga ji pavēi ojipe'ġa pojihuve'yma ikwehe. Igwete pe ga mbuhurukari ji pyri terepoko ti Paulo'ga javo. ²⁶Pe ndepiaga'u ga kiro. Oko tehe gapy'a no. A'ereki pe pehendū gatetirūa momba'ua. “Kiro po jigwryipeve'ġa aġataruhuramo ji rehe,” ei ga. ²⁷Itetirūa hete tuhē Epafrodito'ga ikwehe. Omano gwerevi ga. Emo Tupana'ga ga porogwetygi imombiga karugwara ga hugwi. Tupana'ga ji porogwety no tokovevuhuheteyme ti Paulo'ga javo. ²⁸Nurā ji ehetei: “Amondo po ti ji Epafrodito'ga ġa pyri tohoryva'ja ti ġa ga repiaga javo,” a'e ji. Pe ndoryvame ga repiaga po ti ji ndakovevuhua'jahetei a'ero nehē no. ²⁹Pe Cristo'gareheva'ea ġwaramo pembuhu katu ti Epafrodito'ga pejipyteri pe nehē. Pejoryjory ti ga rehe ga repiagame. “Pepyry hete pe,” pe'ji ti ġa pe no – kiroki ġa Epafrodito'ga ja. ³⁰A'ereki ga omano gwerevi Cristo'ga moiruamo. Nonhia'ngui ga ua ji pyri tapoko ti Paulo'ga javo. Pe py'rovo ga ji pokogi. A'ereki tegwete penduhava ji pyri ji pokoga.

Cristo'ga jate nhande mombyry

3 ¹Nhiirū, kiro ji ei mbapavamo pe me: Pejoryjory ti Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Ymya'i ji ikwatijarukari mbatera pe momoranduva. Ji

ndajikwerai reki ikwatijaruka a'ea jitehe kiro pe me. Igwete po ti a'ea pe mondoi a'itituhēva'ea rupi.

²Penhimboko'i ti heaporoğitate'varuhuve'ga hugwi – kiroki ga okyti pota ahe. “Nahā pe Tupana'ga monhimohemukari pejihe,” e'i tehe ga pe me okote'varuhuheteve'ga. ³Nhande ki a'e te timonhimohemuka Tupana'ga nhandejihe Jesus Cristo'gareheva'ero. Nhande timbohete Tupana'ga. A'ereki gara'uva ga mboheteuka nhande ve. Nhanderoryrory nhande nhandejikoty'aro gwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. Ndiajikwakuva'javi nhande no. A'ereki nhande a'ea rehe ndiajikoga'javi.

⁴Ajiko po ji jijkwakuva rehe hamo novīa. Po ojipe'ga etehei: “Ajikwaku hete ji. Nurā ji Tupana'ga monhimohemukari jijihe.” E'i tehe po ga a'ea ojive. Ji kaitu po a'e a'ea hamo novīa. A'ereki ji ajikwaku hete ikwehe novīa. ⁵Ji'a-rirē mbohapy'ri sete ji kiri ikwehe. A'ero ga ikyti nhirakwanhapi'ria nde ko Tupana'gareheva'ea javo ji ve. Israelitaramo ji ari Israelva'ea rakykwepoharamo. Benjamimva'ea rakykwepoharamo ko ji rekoi no. Ji ko hebreuramo tuhē. A'ereki nhiramonhava'ea nhaporemo ko hebreusva'ea. Fariseuramo ko ji ei novīa: Ahendu katu pa ji Moisésva'ea remimbo'eagwera. ⁶Apota hete ji jitekovo Tupana'ga rehe novīa. Nurā ji imbohahyukari Jesus Cristo'gareheve'ga pe ikwehe. Ojipe'ga e'i ji ve novīa: “Okō katu hete Paulo'ga hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ga ji ve novīa. A'ero ji ei: “Nahā ti ji nhimombyryvi,” a'e ji ikwehe novīa.

⁷A'ea rupi ji rekohetei nanongara rehe nhaporemo novīa. Ağwamo ki a'e te ji ndakoa'javi hehe. Arojijyi ji jireaporogita kiro. A'ereki Cristo'ga oko ji pavēi. Ji nda'ea'javi pyry jijkwakuvagwera pe. Ite'varuhu a'e ji kiro jupe. ⁸Ite'varuhu pa hete reki jirekoagwera, a'e ji kiro. A'ereki Jesus Cristo'ga ji takwaha hete jitekovo ga pavēi jipojyakaharete'ga. Gakwahava ko pyry hete ji ve. Ga rehe ji pohipavi jirekoagwera hugwi ite'varuhuheteve'ea javo jupe. Apohi ji jugwi Cristo'ga ti toko ji pavēi javo. ⁹Tajikoty'a ti ji Cristo'ga pavēi, a'e ji. Ağwamo ji pyryvamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo gwaramo rūi. Cristo'ga rehe jijkoga gwaramo ji pyryvamo a'ero. A'ereki ji jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga ji mombyryvi. ¹⁰Ajikoty'a pota ji Cristo'ga pavēi takwaha tuhē ti ga jitekovo ga pavēi. A'ero po ti ji ikwahavi gapopoakara rerekovo nehē. A'ereki Cristo'ga ipopoaka hete okwerava omanoa hugwi. Takwaha gapopoakara a'ero. Ajikoty'a pota ti Cristo'ga pavēi hahya rerekovo no – kiroki hahya Cristo'ga okwaha. A'ero po ti ji rekoi Cristo'ga ja ga manorame. A'ereki omanorame ga e'i: “Tamombi ti gāndekote'varuhua.” Igwaigwavete ji tamombi jirekote'varuhua a'ero. ¹¹Aerē po ti Tupana'ga ji mbogweravi nhimanoa hugwi a'ero nehē.

Takwaha hete ti Cristo'ga, ei ahe

¹²Ji nda'ei: Akwaha hete jipe ji Cristo'ga jitekovo ga pavēi. Tupana'ga ji mongokatupavipe, ji nda'ei. Emo ji ajirokwa hete a'ea rehe. A'ereki a'ea rehe Cristo'ga ji mongoukari ojiheva'ero. ¹³Nhiirū, jihi nda'ei jijive: Ako katu kwaha hete, ji nda'ei. Nahā ji ei: Ymyahūva'ea rehe ji ndakoa'javi jirekoagwera rehe. Aerēva'ea rehe ji rekohetei tako katu tuhē ti javo. ¹⁴A'ero ji jirokwahetei jirekokatuavo. A'ea rehe jate ji rekoi Tupana'ga ti tomombyry ji ve javo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Pejikoga gwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti ji nde mbuhurukari jijipyri yvagi pe imombyryva nde ve nehē,” ei Tupana'ga.

¹⁵Nahā tuhē ti xako, xa'e po nhande hamo nhanderekoheterame Cristo'ga rupi hamo. Po jararamo pe japyakai ore atyvi, a'ero po ti Tupana'ga ikwahavukari a'itituhēva'ea pe me nehē no. ¹⁶A'ea ja ti xako Tupana'ga rembikwahavukara rupi. A'ea rupi jitehe nhande rekoi jipi.

¹⁷Nhiirū, pejogweroho ti ji rupi. Orohepiuka ore pe me orokokatua. Pejapyaka ti ġa ndehe no – kiroki ġa oko katu ore javijitehe. ¹⁸Amombe'umbe'u ko ji pe me ikwehe. A'ea jitehe ji amombe'ua'ja kiro pe me jijehe'gwovo. A'ereki ji ndavy'ari hete ojipe'ġa ndehe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo. Cristo'ga omano yva rehe ikwehe tamombo ti ġandekote'varuhua javo. Emo ġa ndopohiri okote'varuhua hugwi onhimongyavo imbokwahye'yma Cristo'ga manoa ojihe. ¹⁹Oho po ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ereki ġwemimbotarimo jate ġa ndekoi. Ndi poyjayjaruhui po ġa hamo. Emo ġa onhimbohete reki. Yvyakotyva'ea rehe ġa ndekohetei – kiroki a'ea Tupana'ga noarōi.

²⁰Nhande ki a'e te yvaga ko nhandegwya. Igwete po ti pea hugwi Jesus Cristo'ga ruri nehē nhandembopiro'yhara'ga. Timboha'u hete garura a'ero. ²¹Gwerojjyi po ti ga nhandera'oa imongovo hajiheva'ea. A'ereki oko'ā tehe nhandera'oa omanomo. Cristo'ga ra'oa'java'ea pyryheteva'ea po ti nhandera'oa nehē. Opopoakara pyvō po ti ga herojijyi nhandera'oa nehē. A'ereki a'ea pyvō jitehe ga karakaturamo imongopava ġwemimbotarimo.

Paulova'ea omoġita ahe

4 ¹Nhiirū, opogwepiaga'u hete ji. A'ereki ji ako hete pe ndehe. Pe ji mbohoryory hete nhiremiarōhetea. A'ereki pe ji rendu katu ji Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe. Nahā ti peko penhimboitakwerimo pejikoty'a nhandepojykaharete'ga pavēi.

²Kiro ji ehetei Evōdiahēa pe Sintiuehēa pe no: Pe nhandepojykaharete'gareheva'ero ġwaramo pembojo'ja hete ti pejeaporoġita a'ero pejogwerekokatuavo. ³Nde ve ji ei nhimoirūhareteramo: Emoġita katu ti Evōdia'ġa pokoga taheaporoġita pyry ti ġa javo. A'ereki ġa oporavyky hete ji pavēi ikwehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe ikwehe. Clemente'ga na jitehe oporavyky hete Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ji pavēi ikwehe no. Jara'ga no – ġandera Tupana'ga okwatija pa livro pype tarohouka ti ġa jijipyri yvagi pe nehē javo.

⁴Pejoryjory ti jipi Cristo'gareheva'ero ġwaramo. A'ea'ja ji a'ea pe me: Pejoryjory ti.

⁵Pekwahavuka ti penhyrōa ojipe'ġa pe nhaporemō. A'ereki Cristo'ga ura'ja ġweri yvya koty. ⁶Tokotehyme tuhē ti pepy'a. Penhi'inhī'i ti Tupana'ga pe jipi. Pemombe'u pa ti ga pe penhiporanduva. Penhi'īga nanani ga pe pe'ji ti: “Ndepyry hete nde ore ve jipi.” ⁷A'ero po ti Tupana'ga inoġatuhetei pepy'a. Yvyakotyva'ero nhande nhimomby'ai a'ea rehe marā po ga inoġatuhetei nhandepy'a javo. Inoġaturame po ti ndokotehei pepy'a a'ero. A'ereki pe pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi.

⁸Nhiirū, kiro ji ei reki pe me a'ero: Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe. Kiroki a'ea rehe ojipe'ġa ahe mbohete pyryheteva'ea rehe – a'ea rehe ti pejapyaka no. Okokatuve'ġa ko oko a'itituhēva'ea rehe jate opoyjahetero. Onhimbovyvy ġa. Ġa ojipe'ġa ndereko katu. Ojipe'ġa nde'i ġa pe: “Oko te'varuhu ġa,” nde'i ġa. “Pyry hete ġa,” ei ġa ġa pe. Onhiarōuka hete ġa ojipe'ġa pe. Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe nhaporemō a'ero. ⁹Opombo'embo'e ko ji

ikwehe. Igwete pe ndekoi nhiremimbo'eagwera rehe. Pehendu pe ji nhi'igame pe me ikwehe. Pehepia pe jirekoagwera no. Ji rupi ti peho a'ero, a'e ji pe me. A'ero po ti Tupana'ga reko'i pe pavēi nehē nhandepy'a noġatuhara'ga.

Pry pyre pe imbuhurukari ji ve, ei ahe

¹⁰Ymya pe aġataramo ji rehe ji poko pota novia. Emo avuirama ahā pe me imbuhurukahava. Aġwamo reki pe aġatara'javamo imbuhuruka ji ve. A'ea rehe ji roryhetero jijikoty'a Cristo'ga pavēi. ¹¹Ji nda'ei a'ea nhimbatere'yma ġwaramo. A'ereki ji anhimbo'e nhinhiroyrōe'yma mbatera rehe. ¹²Ajipokwaha ji herekoe'yma rehe. Ji ajipokwaha herekoahivuhua rehe no. Nane'y-ne'ymi ji nhimbo'epavi nhinhiroyrōe'yma jikogahivame ty'ara ji rerekorame no. Jirory ji mbatera rerekoheterame. Herekoe'ymame ji roryvamo jitehe nehē no. ¹³Anhimomiranamba ji jupe jipopoakaramo Cristo'ga pavēi jitekovo ġwaramo. A'ereki gaha ji mbopopoaka ji rerekovo.

¹⁴Pry hete reki pe ji moirūi ikwehe ji ikwahavame hahya ikwehe. ¹⁵Filipospeva'ero pe pekwaha hete ojipe'ġa remimbuhure'yma ji ve – kiroki ġa ojatyka Cristo'gareheva'ero. Ji Cristo'ga mombe'uyprame pe me jigwovo pegwya hugwi Macedōnia hugwi ikwehe pehe jate pembuhuruka itambere'ia ji ve ikwehe. ¹⁶A'ereki cidade de Tessalōnica pe vehevi pe pembuhumburuka ji ve ji herekoe'ymame ikwehe. ¹⁷Ji ndapotarahivuhui reki itambere'ia. Apotarahi ji imombyryva pe me. Pe imbuhumbuhurame igwaigwavete po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē no. ¹⁸Apyhy pa ji penemimbuhurukara kiro. Ji areko hete a'ero. Nhimbater'e'yjuhu ji kiro. A'ereki Epafrodito'ga gweru pa ji ve pe hugwi. Penemimbuhuragwera ko ikwava'eġipyra Tupana'ga pe pyryheteva'ea. Tupana'ga onhimohē hehe pry hete javo jupe. ¹⁹A'ero po ti jirepykavamo Tupana'ga imondouka pe me ombateraheteahugwiva'ea nehē pe herekoe'ymame nehē. Jesus Cristo'ga pe po ti ga ei emondo ti ġa pe javo.

²⁰Nane'ymi timbohete Tupana'ga nhandervete'ga avuirama nehē. Amém.

Paulova'ea omondo pa onhi'igawera

²¹Pemondo ti nhinhi'igā ġa pe nhaporemo – kiroki ġa ojikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi. Nhupavēive'ġa omondouka onhi'igā pe me no nhaneirū'ġa. ²²Avo-ve'ġa nhaporemo Jesus Cristo'gareheve'ġa omondouka pe me. Kiroki ġa oporavyky huvihavuhu'ga ronga pe César'ga ronga pe – ġa kaitu omondouka onhi'igā pe me.

²³Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhaporemo.

PAULOVA'EA OMOMBE'U COLOSSOSPEVA'EA PE

Carta de Paulo aos Colossenses

1 ¹ Jihi ko Pauloramo Jesus Cristo'ga moirūharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki nahā Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhaneirū'ga ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi. ² Ore ja ko pe Tupana'ga remimo'ēhara pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Peko pe oreirūa a'ero pepohire'yma Cristo'ga hugwi pejikovo gareheva'ero. Kiro ore ikwatijarukari imondouka pe me perope cidade de Colossos pe.

Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomombyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Onhi'i Paulova'ea Tupana'ga pe Colossospeva'ea repyga

³ Tupana'ga ko nhandepojykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Nane'ymi ore nhi'īgi Tupana'ga pe pe ndepyga.

—Ndepory hete nde, oro'e ore Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Colossospeve'ga Cristo Jesus'ga rehe ġa pokoga, oro'e ore ga pe.

⁴ Nahā ore ei ga pe jipi pejikoga kwahavypyagwera jate. A'ereki Epafra'sga pe mombe'u ore ve. “Colossospeve'ga ojiko hete Cristo Jesus'ga rehe,” ei ga ore ve. “Oarō hete ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ga nhaporemō. ⁵ Nahā Colossospeve'ga ndekoi. A'ereki ġa e'i: ‘Aerē po ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa Tupana'ga pyri nehē,’ ei ġa,” ei ga pe mombe'gwovo ore ve.

Epafra'sga omombe'u pehoagwama pe me heikwehe. A'ereki ga omombe'u pyryva'ea a'itituhēva'ea pe me Cristo'ga mombe'uppyrame pe me. A'ea rupi ga ei heikwehe: “Uhura'ja ti Cristo Jesus'ga yvaga hugwi nhande rerogwovo ojupi yvagi pe Tupana'ga pyri nhande jikogame Jesus'ga rehe. Ga omano nhande repyga imombo nhanderekote'varuhua. Pevo ti nhande ruvi Tupana'ga pyri Cristo'ga pavēi avuirama nehē. A'ereki Tupana'ga e'i na,” ei Epafra'sga pe me imombe'ukatuavo heikwehe.

⁶ Omombe'u ga pe me pyryva'ea a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'urame pe me. Na jitehe ġa imombe'umbe'ui koji'ive'ga pe ġagwyri pe nhaporemō. Henduvame ġa jikogi Cristo'ga rehe okokatuavo ojipe'ga pe. Nahā pe jikogi ga rehe no pejikovo katu hendukatuppyagwera jate Tupana'ga pyryva pejive. Ikwahavame pe ei: “A'iti tuhē! Tupana'ga pyry hete nhande ve!” pe'e pe.

⁷Epafras'ga omombe'u Tupana'ga pyryva pe me heikwehe. Oroarō hete Epafras'ga. Ga ko oporavyky ore ja Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. Nahā ga Cristo'ga nhi'ipo'rui pe pokoga oporavykyavo Cristo'ga pe opohire'yma ga hugwi. ⁸Gaha pe mombe'u ore ve. “Oarō hete Colossospeve'ga Jesus'gareheve'ga. A'ereki Tupana'ga ra'uva ga arōheteuka ga pe,” ei ga pe mombe'gwovo.

⁹Nurā pendekokatua kwahavirē nane'ymi ore nhi'igi Tupana'ga pe pe ndepyga. Ga pe ore ei: Emombaragwahapavuka ti Colossospeve'ga pe enhimimbotarimova'ea. Embo'euka ti ga eja'uva pe tokwaha pa ti ga nhiremimbotarimova'ea javo, oro'e ore ga pe. ¹⁰A'ero ti ga ndekokatui nde javijitehe nde mbohoryheteavo jipi nehē. Ojipe'ga pe ti ga ndekokatupavi nehē no, oro'e ore Tupana'ga pe. Nane'ymi koji'i ti ga nde kwahakwahavi nehē no nahā Tupana'ga opota javo.

¹¹Ikatu ndereaporoğita popoakahetea ojipe'ga ndeaporoğita popoakahetea hohe pa, oro'e ore Tupana'ga pe. Ndereaporoğita popoakahetea javijitehe tuhē ti Colossospeve'ga ndeaporoğita popoakahetea nehē no. A'ero ti nane'ymi ga nhimomiranami hahya pe onhimonha'ngae'yma nehē no. Hahyrame ga pe nehē po ti ga ndoryndoryvamo nehē no, oro'e ore Tupana'ga pe. ¹²Ga po ti e'i nde ve nehē no: “Apī, ndepyry hete nde.” A'ea ti ga ei nde ve nehē gaha nhandervete'ga javo, oro'e ore Tupana'ga pe. Nahanahā ti ga ndekokatupavi nehē nde ga pokogame, oro'e ore Tupana'ga pe.

Pyry nhande ei Tupana'ga pe: Apī, ndepyry hete nde. A'ereki ga nhande mombyry nhanderekote'varuhua momboa nhande mongovo gwemimo'ēharamo. Nurā kojahua'javamo nhande ve kiro gapyryva kwahava gwaramo. Ga pyri po ti nhande hoi nehē nhandejupa avuirama ojipe'ga pavēi garemimo'ēhara'ga pavēi nehē. Pevu ti Tupana'ga pyryhetero nhande ve ga pe nehē no.

¹³Nhande rekote'varuhuypyi Diabo'ga nhi'iga rendukatuavo ite'varuhuve'ga nhi'iga rendukatuavo. Nurā ko ypytunahivuhua'javamo nhande ve a'ea rupi. Ağwamo Tupana'ga hendukatuukari nhande ve gwa'ya'ga nhi'iga gwemia'nguhetehara'ga nhi'iga. Nahā Tupana'ga imombigi Diabo'ga nhi'iga rendukatu ypytunareheve'ga nhi'iga rendukatu. ¹⁴Tupana'ga ra'ya'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi imomboa omanomo gwaramo gwekoa reka'voguka. Nurā ga nohenonhukara'javi Tupana'ga pe nhanderekote'varuhua.

Cristo'ga oko ojipe'ga hohe pa okoypyavo gwaramo

¹⁵Ndihepiagi nhande Tupana'ga.

A'ereki ga ndaha'oi.

Tihepia reki nhande gara'ya'ga Cristo'ga. Cristo'ga ko Tupana'ga javijitehe.

Jypya Cristo'ga oko.

A'ea rupi ko ahā ve yvyakotyva'ea. Ahā ve yvyakotyve'ga no.

Nurā Cristo'ga rekoi Tupana'ga rembiapoa hohe pa okovo ga nenonde okoypyavo gwaramo.

¹⁶A'ereki Tupana'ga oapopavuka Cristo'ga pe yvagipeve'ga yvagipeva'ea reheve yvyakotyve'ga ndeheve yvyakotyva'ea reheve.

Oapopavuka ga ga pe aherembiepiagipyra aherembiepiagipyra'ga ndeheve aherembiepiagipyre'yma reheve aherembiepiagipyre'yma'ga ndeheve.

Ga oapopavuka ga pe yvagipeve'ga nduvihava'ga ġanduvihavi'ģa
ndeheve ipopoakaheteve'ga ndeheve ipopoakaheteve'ģandeheve'ģa
ndeheve.

Ġa nhaporemō omondōmōdouka ojipe'ģa ġwemimbotarimova'ea
rehe opopoakahetero.

Nahā Tupana'ga oapopavuka ġahā mbatera reheve toapo pa ti jira'yra'ga
ojive javo.

¹⁷ Cristo'ga oko ypy. Aerē ga oapo pa.

Okoji pa garembiapoā ga herekoro ġwaramo.

¹⁸ Cristo'ga rehe nhande jikogi.

Ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga.

Nurā nhande ei ga pe: Ga ko nhaneakaģa.

Xako nhande ganhi'iģa rupi nhandekovo gareheva'ero.

Nurā nhande ei nhandejive: Nhande ko Cristo'ga ra'oa.

Gaha ombopyahu nhandereaporoģita

tuħu ti ġa Tupana'ga pyri okovo avuirama nehē javo.

Ga ti nhande mongoi pevo ore mombytavo nehē.

A'ereki ga okwerava'javypy omanoa hugwi omanoa'jave'yma

tako ti ji ġa hohe pa mbatera hohe pa no huvihavuhuhetero javo.

¹⁹ A'ereki a'ea pyri hete Tupana'ga pe ġaruva'ga pe.

“Toko ti ga ji javijitehe,” ei Tupana'ga.

“Toko ti ga ojipe'ģa hohe pa mbatera hohe pa no ji ja,” ei ga
ġworyġworyvamo.

²⁰ “Oko te'varuhu ġa. Nġapotari ji ġandekote'varuhua.

Pyry ti ga manoi yva rehe ġa ndepyga ġa nhaporemō a'ero nehē,” ei ga.

“Ga ġwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo yva rehe ti ji
vyyakotyve'ģa ndeaporoģita rerōijyi yvagipeve'ģa ndeaporoģita
reheve ġandeaporoģita mohiģatupava nehē.

Nahā ti ji jirekokatuukari ġa pe nehē Cristo'ga manoro ġwaramo, ei
Tupana'ga.

Ga ġwekoa reka'vogukaro ġwaramo ti ji herōijyipavi vyvakotyva'ea
yvagipeva'ea reheve imohiģatupava nehē.

Nahā ti ji jirekokatuukari a'ea pe nehē Cristo'ga manoro ġwaramo,” ei
Tupana'ga.

Na tuħē reki. Cristo'ga omano yva rehe. Tupana'ga omohiģatu pa.

²¹⁻²² Pehe Colossospeva'ero ymya'ī peko te'varuhu heikwehe. A'ero napehe-
ndupotari Tupana'ga nhi'iģa ga arōe'yma pejikoty'are'yma ga pavēi. Korogwe
reki Tupana'ga pendeaporoģita rerōijyi hendukatuuka pe me onhi'iģa ġara'y-
ra'ga manoro ġwaramo. Nahā ga pendeaporoģita mohiģatui ojirekokatuuka
pe me. A'ero ga ei pe mombe'ġwovo: “Pyry hete ġa. Oko katu ġa. Nahenon-
ha'javi ji ġandekote'varuhua ġa pe. A'ereki mbatera ndojara'javi ġa ndehe.”
A'ea ga ei pe ndepiaga.

²³ Penhimomirana ti Cristo'ga mombe'ua reroviaheteavo a'ero pejikoga
ga rehe jipi pejipopoakaramo. Taperoviari ti hajiheva'ea. Ymya'ī Cristo'ga
mombe'ua renduvame pe jikogi ga rehe heikwehe. Nurā pe ikwahavi javo:
“Cristo'ga ti nhande rerohoi ojupi nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama
nehē,” pe'e pe herovia. Taperoviapigi ti a'ero!

Vvyakotyve'ga pe nhaporemo ga Cristo'ga mombe'ui Cristo'ga ti nhande mongoi Tupana'ga pyri nehê javo. Jihi amombe'u a'ea ojipe'ga pe no. A'ereki ymya Tupana'ga e'i ji ve: "Eho ti Cristo'ga mombe'gwovo ga pe," ei ga ji ve.

Paulova'ea oporavyky pyryva'ea mombe'gwovo

²⁴Pe Cristo'ga mombe'ua renduva gwaramo ga imondoi hahyhetea ji ve. Kiro ji roryroryvamo reki a'ea rehe. Hahyrame ji ve ji iporupavi hahya Cristo'ga py'rovo. Tahahy tuhê ahe ve. Apo'ru pa ji hahya Cristo'ga ra'oa repyga. Gara'oa a'e ko ji ga pe – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe.

²⁵Ymya Tupana'ga ei ji ve: "Ekwahavuka ti ga pe – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe. Epoko ti ga imombe'upava nhinhi'iga Cristo'ga mombe'gwovo." A'ea ga ei ji ve pe pokoguka judeus'garüiva'ea pokoguka.

²⁶Ymyahü Tupana'ga ndokwahavukari gwembiepiukariipyre'yma ymyahüva'ea pe ahera'yra'va'ea pe no. Ağwamo reki ga ikwahavukari gwemimo'ëhara'ga pe gwembiepiukariipyre'yma. ²⁷Tupana'ga e'i: "Tokwaha pa ti nhiremimo'ëhara'ga nehê. Cristo'ga ti topo'jyka pa vvyakotyve'ga nhaporemo judeus'garüive'ga vehevi nehê. Ga po'jykarame ti ga ga nderuri ojupi ga mombytavo ji pyri avuirama opyryvamo ga pe nehê, ei ga. A'ea ji akwahavuka pota," ei Tupana'ga. "A'ea ko nhirembiepiukariipyre'yma ikatukatuhe-tea," ei ga ikwahavuka gwemimo'ëhara'ga pe.

²⁸Nurã Cristo'ga ore oromombe'u ga pe nhaporemo ga momoranduva pekwaha ti Cristo'ga javo. Nahã ore ga kwahavukari ga pe gānaganani. Gā mbo'ekwahapava ore ga mbo'ekatapavi Cristo'ga rehe tojiko hete ti ga Cristo'ga rehe okokatuheteavo javo. Nahã ore ga mbo'ekatu'i. A'ereki ore oro'e: Tikatu hete ti ga Tupana'ga rovai pyteri pe Tupana'ga nhi'iga kwahaheteavo Cristo'ga jikoty'aro gwaramo ga pavêi. ²⁹Nurã jihi no ji aporavyky hete Cristo'ga mombe'gwovo Cristo'ga popoakara po'ruavo ga ji mbopopoakahetero gwaramo.

2 ¹Aporavyky hete ji nhi'ağataramo pe ndehe takwahavuka ti ji ga pe Tupana'ga nhi'iga javo. Jiporavyky pe pekwaha. Aporavyky hete ji nhi'ağataramo Laodicéapeve'ga ndehe no – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe onhimonono'oğa pevo tihendu Tupana'ga nhi'iga javo. Ojipe'gape'ga pe Jesus'ga-reheve'ga pe ti ji takwahavuka ganhi'iga no. Ga nhaporemo ndajirepiagi ve jira'oa kwahave'yma. Pe nhaporemo ndajirepiagi ve no.

²Nhi'ağata ji pe ndehe ga ndehe no jiporavykyheteavo tokoveveuhua'javyme ti ga javo. Jiyvyteri pe ji ei ipota pe me ga pe no: Tonhoarõ hete ti ga ovy'a ojogwehe. Tokwaha ti ga a'itituhêva'ea. Po ga a'itituhêva'ea kwahavi, a'ero koji'i ti ga Tupana'ga rembiepiukariipyre'yma'ga kwahahetei tuhê nehê. Garembiepiukariipyre'yma'ga ko Cristo'ga tuhê. A'ea nhaporemo ji apota javo jipapyakavo pe ndehe ga ndehe no jiporavykyavo. ³Ikatu hete Tupana'ga rembikwahava. Omombaragwaha pa ga. Onhimi nhande ve garembikwahava. Cristo'ga jate okwahavuka pa garembikwahava.

⁴A'ea ji ei pe me pekwaha ti javo. Nurã ti pe napenhimoandyandyjukari oji-pe'ga pe ga imombe'urame hajihea pe me nehê. Ikatu po pe me ga nhi'igaturame o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ga pe, a'e ji pe me. ⁵A'ereki jireaporoğita oko pe pyri ji rekoe'ymame pe pyri. Ikwahava pendekoa ji roryroryvamo. A'ereki pe peko katu pejohupe pejikoheteavo Cristo'ga rehe penhimboitavo.

Nahanahā nhande xajikoty'a Cristo'ga pavēi

⁶Pejiko pe Cristo Jesus'ga rehe heikwehe imomboruka pejikote'varuhua gaha ko nhanderuvihavuhuhetero javo. Na jitehe ti pejiko jitehe ga rehe xako katu ti nhandejikoty'a ga pavēi javo. ⁷Nane'ymi ti peko Cristo'ga rehe pepohire'yma ga hugwi. Koji'i ti peko katu hendukatuavo ganhi'iga. Koji'i ti pejiko hete ga rehe pejikoty'a ga pavēi. A'ea rehe Epafras'ga pe mbo'ei heikwehe nahanahā ti peko javo. Nane'ymi ti pe'jipe'ji Cristo'ga pe: "Ndepyry hete tuhē nde nhande ve." A'ea ti pe'ji.

⁸Penhimboko'i ti pejiupā. Tapenhimoandyandyjukari ti ojipe'ga pe. Ġa ġwendukatuuka pota pe me onhi'itehea pe mbopohipota Cristo'ga hugwi. Imombe'gwovo o'mbea ġa nhi'igatui pe me onhi'iteheavo pe moandyandi-pota. A'ea ġanemboypya tuhē ombojihu ojapyakateheavo gwakykwepohara'ga mbo'eavo hehe. "Nahanahā yvya hako yvaga pavēi po rimba'e," ei ahe. "Nahanahā ti xako," ei ahe gwakykwepohara'ga mbo'eavo.

Na rūi Cristo'ga remimbo'ea. Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe a'ero. Cristo'ga hugwi ti tapenhimbopohirukari ġa pe. ⁹Uvame yvya koty okovo Cristo'ga gwepiuka pa nhande ve Tupana'ga rekokatua gareaporoġita. A'ereki ga oko Tupana'ga javijitehe. ¹⁰Nurā pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga jikoty'ari pe pavēi no. Tupana'ga pendeaporoġita mbopyahui tuhē pe mboheaporoġitakatukatuavo pe pokopava pe monhimomiranambava. Pyry hete pa pe me a'ero pe jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi. Yvagiipeve'ga nduvihava'ga Tupana'gapyrive'ga nduvihava'ga omondondouka ġa ġwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero gwuvihavamo. Diabo'gapyriva'ea anhaġa omondondouka ojipea anhaġa ġwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero gwuvihavamo no. Cristo'ga ki a'e te oko ġa hohe pa a'ea hohe pa no nhanderuvihavuhuhetero.

¹¹Judeus'ga okytiuka gwa'yra'ga nakwanhapi'ria ġahā koi Tupana'gareheve'ga kiro javo. Cristo'ga ki a'e te omanoro ġwaramo yva rehe omombo hete pendekote'varuhua ġahā koi jireheve'ga kiro javo. "Tokote'varuhupotara'javyme ti ġa a'ero kiro," ei ga omanomo pe ndepyga. Nahā ojikoty'aro pe pavēi Cristo'ga pendeaporoġitatiruahūa mombigi pe jikogame ga rehe.

¹²Penhimobatzaukarama pe ei a'ero: "Ymyahū Cristo'ga omano tamombo ġandekote'varuhua javo. A'ero ġa ga tymi. Omanorame Cristo'ga omombo jirekote'varuhua ji hugwi. Ga jikoty'aro ġwaramo ji pavēi jireaporoġitatiruahūa opi a'ero." Nahā pe ei penhimobatzaukarama. A'ea rupi pe ei no: "Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Cristo'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga nhandereaporoġita imbopyahui opopoakara pyvō. A'ereki nhande xajiko Tupana'ga popoakara rehe," pe'e pe penhimobatzaukarama.

¹³Ymya'i pendeaporoġita ndipyahui ve heikwehe. A'ea rupi Tupana'ga pe pe peko omanove'ga ja a'ero. A'ereki ga e'i: "Ji ve ko ġa ambotehea imombigukare'yma ġwaramo gweaporoġitatiruahūa. Ji ndajikoty'ari ġa pavēi a'ero. A'ereki ġa okote'varuhu," ei Tupana'ga.

Aġwamo Tupana'ga ombopyahu pendeaporoġita imomboia pendekote'varuhua nhaporemō Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavēi. Ymyahū Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga pendeaporoġita imbopyahui.

¹⁴Ymy nhande nihendukatui ġa Tupana'ga nhi'ġa mombe'urame nahanahã ti ahe toko katu javo. Emo Tupana'ga ohy reki nhanderekote'varuhua mbojaragwera. A'ereki Cristo'ga omano yva rehe nhanderekote'varuhua momboa. Nurã Tupana'ga ei: "Ndatekwava'javi ġandekote'varuhua mbojaragwera rehe kiro," ei ga.

¹⁵Omanomo Cristo'ga imombigi Diabo'gapyriva'ea popoakara anhaġa popoakara. Anhaġa omondondouka ojipea anhaġa ġwemimbotarimova'ea rehe ipopoakaheteva'ea ipopoakaheteva'eareheva'ea pavêi. Ipopoakara mombigipyra Tupana'ga hepiukapavi tuhê ojipe'ġa pe Cristo'ga mbojirovia a'ea rehe.

¹⁶Nurã ti tapenhimbo'eukari ojipe'ġa pe ha'oa rehe. A'ereki ġa e'i jupe: "Ġwiġwia ahe ndo'ui. Ġwiġwia ahe to'u." Tyhya pe ġa ei: "Ġwiġwia ahe ndo'ui. Ġwiġwia ahe to'u." Ga e'i: "Tokwaku ahe toryva aporame ano nanani. Toapo ahe toryva jahya porame no ikwakuva. Nahanahã ahe toko sãbado rupi ikwakuva," ei ġa.

A'ea rehe nhaporemotapenhimbo'eukari ti ġa pe. ¹⁷Ġanemimbo'ea nhaporemoko aere'iva'ea ra'angava nahanahã ti Cristo'ga rurame javo. Okorame ġanemimbo'ea rehe ahe ikwaha'vi aerêva'ea pyry hete ti nehê javo. Ahe ndokwahapavi reki. Ġanemimbo'ea rehe ndatekwava'javi kiro. A'ereki Cristo'ga tuhê uripe reki. Nurã ojikogame ga rehe ahe ikwahahetei tokoa'javyme ti ahe ġanemimbo'ea rupi a'ero javo.

¹⁸Taperoviari ti ga – kiroki ga e'i tehe: "Ji ko ako tehe. Nanhimbohetei ji. A'ea ti ahe te'i ji pavêi," e'i tehe ga. "Tombohete ti ahe Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa okoteheavo ġa ko jiruvihavuhuhete'ġa javo. Nahã ti xa'e," ei ga ikwahave'yma. "Ahepia ji yvagipeve'ġa," ei ga o'mbero. Omoandyandyi pota ga ahe jihi akwaha hete javo tehe. Ndokwahavi reki ga onhimboheteavo. Gareaporoġita tiruahũ. Taperoviari ti ga. Ganhi'ġa rupi pe ndekorame ga ndogwerekoukari pe me pyryva'ea Tupana'ga hugwi. ¹⁹Nanongara'ga ndojikoty'ari Cristo'ga pavêi oko'e'yma ganhi'ġa rupi.

Nhandejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavêi ga pe nhande xa'e nhaneakaġa. A'ereki Cristo'ga ko nhandervihavuhuhete'ga. Ganhi'ġa rupi nhandekovo ġwaramo xa'e nhande: Nhande ko Cristo'ga ra'oa nhandejikoga Cristo'ga rehe. Nane'ymi Cristo'ga nhaneakaġamo nhande pokopokogi nhande monhimbopoopa nhande mbojogwerekokatuvavo. Nahã Cristo'ga nhande pojykai hendukatuuka nhande ve Tupana'ga nhi'ġa.

²⁰Cristo'ga omano tamombo ġandekote'varuhua javo. Nurã Cristo'ga pavêi pe jikoty'aro ġwaramo pendeaporoġitatiruahũa opi. Nurã pe ndekoi ojipe'ġa ja rũi avo yvya koty ġandeaporoġitatiruahũrame. A'ereki nahã ġanemimbo'ea e'i: "Nahanahã yvya hako yvaga pavêi po rimba'e. Nahanahã ti ahe toko," e'i ġanemimbo'ea. Peko pe ġa ja rũi. Maranameuhũ pe ndekopotara'javi ġanemimbo'ea rupi naerũ? Tapekoa'javi hehe. ²¹E'i: "Topyhygyme ti ahe ġwiġwia mbatera. To'uyme ti ahe tahepia javo. Topokogyme ti ahe hehe," e'i ġanemimbo'ea. ²²A'ea nhaporemopa ahe i'urame. Kiroki opa ahe i'urame – a'ea pe nhaporemogānemimbo'ea e'i. A'ereki nanongara rehe ko ġa ojapyaka avo yvya koty. A'ea ko ġanemimbo'ea.

²³Ojipe'ġa ġanemimbo'ea renduvypyrame po ġa ei: "Pyry ġanemimbo'ea. Okwaha hete ġa Tupana'ga mboheteavo," e po ġa. Ikwahave'yma ġa ei a'ea

ġanemimbo'ea renduva. Tiruahū reki ġanemimbo'ea. A'ereki ġwemimbota-rimova'ea rehe ġa oko nahanahā ahe ombohete Tupana'ga jawo. Tupana'ga mbohete tehe reki ġa. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe rūi ġa ndekoi.

Ġanemimbo'ea renduvame po ġa ei: “Pry ġanemimbo'ea ġa erame: ‘Ahe nonhimbohetei hamo,’” e po ġa.

Ndapyryvi reki ġanemimbo'ea. A'ereki ġa onhimbohete reki jawo.

Ġanemimbo'ea renduvame po ġa ei: “Pry ġanemimbo'ea ġa erame: ‘Oji-pejipea pe ahe tonhimomirana onhimondoheteavo onhi'īga rupi. Ahe ndo'ui ġwiġwia ojipea no.’ Nahanahā ġanemimbo'ea pyryva'ea,” e po ġa henduva.

Tiruahū reki ġanemimbo'ea. A'ereki a'ea rupi okorame ahe nonhia'ngukatui ojirekokatue'yma. A'iti a. Ndatekwawa'javi ġanemimbo'ea rehe. A'ereki ġanemimbo'ea nomombigi aherekote'varuhua.

Nhandereaporoġitatiruahū; nhandereaporoġitapyahua

3 ¹Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga pendeaporoġita mbopyahui. Pepota ti pyryva'ea yvagi pe Tupana'ga pyri a'ero. A'ereki pevo Cristo'ga oapy Tupana'ga pyri Tupana'ga johukoty rūi okovo nhanderuvihavuhuhetero. ²Penhimbovy'a ti pyryva'ea rehe yvagiyeve'ea rehe. Yvyakotyva'ea rehe rūi ti penhimbovy'a. ³A'ereki pendeaporoġitatiruahū opi. Omanorē omanove'ġa nonhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe. Omanove'ġa ja pe napenhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe pendeaporoġitatiruahū pigirē. Pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pendeaporoġitapyahua hekokatui yvagi pe Tupana'ga pyri Cristo'ga pavēi. Pevo Tupana'ga pendeaporoġitapyahua rereko katu pe me Cristo'ga reheve. ⁴Cristo'ga pavēi nhandejikoty'aro ġwaramo nhande reaporoġitapyahuro nhandekovo. Aerē po ti Cristo'ga ukwahavamo ua'java nehē. A'ero ti pe ukwahavamo ga pavēi gakatukatua rerekovo nehē.

⁵Nurā pemombi hete ti penhimimbotarimova'ea ite'varuhuva'ea pejipygwa'jave'yma hehe. Taperekoa'javi ti penhimbireko'ġarūive'ġa. Tapeakwahave'ymuhūa'javi ti ġa nderekote'varuhua'jave'yma. Tapepotaruhua'javi ti ġa. Tapepotate'varuhui ti. Tapepotaruhua'javi ti ojipe'ġa apoa. A'ereki nahā pe ġambatera arō Tupana'ga arōa hohe. ⁶Kiroki ġa nahā oko te'varuhu pota okoe'yma Tupana'ga nhi'īga rehe – ġa ndehe Tupana'ga onhimonha'nga. ⁷Ġa ja pehe peko te'varuhu no heikwehe.

⁸Aġwamo ti tapekote'varuhua'javi! Aġwamo ti pepohi pejikote'varuhua hugwi a'ero. Tapenhimonha'ngaa'javi ti. Tapenhimboahiva'javi ti. Tapetirua'hūa'javi ti. Tapembotegwetea'javi ti ojipe'ġa. Tapenhi'ite'varuhua'javi ti ojipe'ġa pe. ⁹Tapembea'javi ti pejohupe. A'ereki pe pepohi pejeaporoġitaymyana hugwi pejikote'varuhua'jave'yma.

¹⁰Pendeaporoġita ipyahu aġwamo. A'ereki ymya'ī Tupana'ga ombopyahu pendeaporoġita pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Nane'ymi Tupana'ga pendeaporoġita mbopyahua'jaa'javi koji'ī ti ġa toko ji ja ji kwahaheteavo jawo.

¹¹Ġa ndokoa'javi nhande ve ojoatyatyvive'ġa Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahurame. Nurā xa'ete'varuhuyme ti ojohupe orepyry ore pe hohe jave'yma. Judeusramo toro'ete'varuhuyme ti pe me judeus'ġarūiva'ea pe. Judeus'ġarūiva'ero tape'ete'varuhui ti ore ve judeusva'ea pe. A'ereki nhande ojo'ja judeusva'ea judeus'ġarūiva'ea pavēi Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahurame. Xa'ete'varuhuyme ti ojohupe orepyry ore pe hohe jave'yma.

Po nhande tikiytiuka nhanerakwanhapira nhande ko Tupana'gareheva'ero kiro javo, xa'ete'varuhuyme ti ojikytiukare'ýve'ga pe. Po nhande ndiajikytiukari, xa'ete'varuhuyme ti ojikytiukave'ga pe. A'ereki nhande ojo'ja nhandejikytiukava'ea nhandejikytiukare'ýva'ea pavêi. A'ereki Tupana'ga nhandereaporoğita mbopyahu. Nhande ojo'ja pa: nhandegwyripeve'ga nhandegwyripeve'garüive'ga pavêi, nhande'jave'ga hajiheve'ga pavêi, ipiro'ye'ýve'ga ga pavêi – kiroki ga oporavyky ojive jate ipiro'yve'ga.

Ga nhaporemō ojoatyatyvive'ga nhaporemō ndokoa'javi ağwamo nhande ve. A'ereki nhande ojo'ja pa Tupana'ga nhandereaporoğita mbopyahurame. Cristo'ga rehe jate nhande xanhimbovy'a. Ga jate nhande hohe pa nhanderu-vihavuhetero. Ga nhande pojyka pa.

¹²⁻¹³ Nurā pejikovo Jesus'gareheva'ero ti peko katu. A'ereki Tupana'ga oko hete pe ndehe pe arōheteavo. Ga pe mo'emo'ē toko ti ga Jesus'gareheva'ero okokatuavo javo. Pejoporogwety po ti pe hamo hahyrame pe me nehê. Pepyry ti pejohupe. Tapenhimbohetei ti. Penhimoğatyrō ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yma pejikokatuavo pejohupe. Ojipe'ga rekote'varuhurame nde ve terehenonha'javi garekote'varuhua ejive. Nahā ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe. A'ereki imomborirê Cristo'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Na jitehe ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe.

¹⁴ Koji'i ji ei pe me: Penhoarō hete ti no. Penhoarōheterame ti pe peko pa Tupana'ga ja. A'ea ga opota. ¹⁵ Tupana'ga pe mbojogwereko katu. A'ero ti pejikokatuavo pejohupe pejeaporoğita katu nahanahā nhande rekoi javo. A'ea Tupana'ga opota. Ymyahū ga pe mo'emo'emba Jesus'gareheva'ero ga ti tojogwereko katu pa javo. Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde ore ve!” A'ea ti pe'ji ga pe.

¹⁶ Nane'ymi pejapyaka hete ti Cristo'ga remimbo'ea rehe nhaporemō ikwahaheteavo garemimbo'ea toki hete peyvtyeri pe ikwahyheteevo pe mombymbyryva pe mbo'embo'eavo. Penhombo'embo'e ti hehe penhomomora-nduva. Penhimby'yi ti pehendu katu ti Cristo'ga nhi'iğa javo. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo gāndekokatua gānemimombyryva nhande ve. Nahanahā ti penhimby'ymby'yi Tupana'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo.

¹⁷ Cristo Jesus'gareheva'ero ġwaramo ti peko katu pejikovo ganhi'iğa rupi peporavykyrame. Peko katu ti penhi'iğame. Pendekoa rupi nhaporemō ti peko katu jipi ga mboheteavo penhinhi'iğa Tupana'ga pe. “Ndepyry hete nde, Apī,” pe'ji ti ga pe. “Ağwamo pyry hete ore ve. A'ereki nde orerekote'varuhua momboruka Jesus'ga manoro ġwaramo ore ve. Ga ko orepojykaharete'ga ore pokoga a'ero.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe.

Ġanembireko'ga; ġanongapypeve'ga

¹⁸ Kunhano peko ti penhimbireko'ga nhi'iğa rehe pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavêi.

¹⁹ Akwaimba'ero pearō hete ti penhimbireko'ga nderekokatuavo ġa a'nguavo penhimonha'ngae'yma ġa ndehe.

²⁰ Tay'riro pehendu katu ti pejuva'ga nhi'iğa penhy'ga nhi'iğa reheve. A'ereki nanongara rehe Cristo'ga onhimohê.

²¹ Ġanduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari ti peja'yra'-ğa pejihe ja'javo ġa pe ġa mbo'erame ġa monhimomboaka. Pe ġa

monhimonha'ngaukarame po ti ġa okoveveuhu okoteheavo nehē ore ndoro-kwahavi hete jawo.

²²Ojipe'ġapyriva'ero ipiro'ye'ŷva'ero pehendu katu ti ġanhi'ġa penhimbo-poravykyve'ġa nhi'ġa ġa nhi'ġa'rupava. Peko ti ojipe'ġa ja rūi. Opojyakahara'ġa gwepiagame ġa oporavyky katu tianembohete ti ġa jawo. Ġa gwepiagame'ymame ġa ndoporavykyi a'ero. Peko ti ġa ja rūi. Pejipojyakahara'ġa pejepiagame ti peko ġanhi'ġa rupi. Ġa pejepiagame'ymame ti peko ġanhi'ġa rupi jitehe peji-poravykykatuavo. Cristo'ga rendukatuavo ġwaramo pejeaporoġita katu ti xaporavyky katu tuhē ti nhandepojyakahara'ġa pe jawo.

²³Peporavykyrame ti pejirokwa jipi peporavykykatupota pejikokatuavo pejoryjoryvamo. Penhi'ġame ti pejirokwa jipi pejikokatuavo pejoryvamo. Pejikoa rupi nhaporemō ti pejirokwa jipi. Pe'ji ti pejiyvyteri pe: "Nhandeporavykyaturame nhandepojyakahara'ġa pe ġa pokoga, Cristo'ga pe tuhē nhande xaporavyky katu ga pokoga," pe'ji ti. ²⁴"Cristo'ga nhandepojyakaharete'ga, gaha ti nhande reroho yvagi pe pevo nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehē." A'ea ti pe'ji pejiporavykykatuavo. Na tuhē ti ga okwepy katu pe me. A'ereki Cristo'ga pe tuhē pe peporavyky nhandepojyakaharete'ga pe.

²⁵Tapeporavykyte'varuhui ti. A'ereki ojo'ja yvyakotyve'ġa ndekoi Tupana'ga pe. Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa pe nhaporemō ti ga ei peko te'varuhu pe jawo nehē.

4 ¹Ġapojyakaharamo pemondo katu ti pejiyryve'ġa pe pejikokatuavo ġa pe. A'ereki pe pereko pepojyakahara'ga no. Ga ko Tupana'ga. Ga oko yvagi pe pepojyakaharetero pendekoa repiapava. A'ea ikwahavame ti pereko katu pejiyryve'ġa.

Koji'i Paulo'va'ea omoġita Colossospeva'ea

²Penhi'ī ti Tupana'ga pe jipi. Pejirokwa ti penhinhi'ġa ga pe. Pe'ji ti ga pe no: "Ndepyry hete nde ore ve."

³Ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ġa ji mondo cadeia pype tomombe'ua'-javyme ti ga Cristo'ga jawo ikwehe'i. A'ea pype ji reko i aġwamo. Penhi'ġame Tupana'ga pe ti pe'ji: "Ymyahū ahe ndokwahavi ve Cristo'ga nerembiepiu-kariyrye'yma'ga. Aerē nde ga kwahavuka pota yvyakotyve'ġa pe. Marā po ti Paulo'ġa ga mombe'ui? A'ereki tegwete ġa pe imombe'uhava kiro. Ekwa-havuka ti ġa pe tomombe'u ġa ga ojipe'ġa pe." A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ore repyga. ⁴Pe'ji ti Tupana'ga pe: "Epoko ti Paulo'ga ġa mbo'ekaturatuuka ga pe nenhi'ġa rehe. A'ero ti ġa ikwahahetei Cristo'ga mombe'ua." A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. Ji ambo'e katu po ġa hamo.

⁵Kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe – ġapyteri pe ti peko katu katu ikwahava te'ite'varuhuyeme ti ġa nhande ve jawo. Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga ġa pe jipi. ⁶Penhi'ġatu ti ġa pe pejikokatuavo ġa pe hendupotaruka. A'ero ti pe ġa pokokwahavi ikwahavuka ġa pe nanani nehē.

Mbapavamo Paulo'va'ea okwatija Colossospeva'ea pe

⁷Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehē nahanahā Paulo'ga reko i jawo. Ga ko nhaneirū'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Oroarō hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'ġa rupi. Orojiko ore Tíquico'ga rehe a'ero. Ji pavēi ga oporavyky katu nhandepojyakaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwowo.

⁸Kiro ti ji Tíquico'ga mondoukari pe pyri nehē tomombe'u ti ga pe me jirekoa javo. Nahā ti ga pepy'a noġatui pe mbohoryva'java nehē. Tokwaha ti ga pendekoa no. ⁹Pendeheve'ga Onésimo'ga ti ji amondouka pe pyri nehē no Tíquico'ga rupi nehē. Onésimo'ga ko nhaneirũ'ga no ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Oroarō hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'iġa rupi. Orojiko ore Onésimo'ga rehe a'ero. Tíquico'ga Onésimo'ga pavēi ġa memei ti omombe'u pa pe me nahanahā Paulo'ga ndekoi javo.

¹⁰Aristarco'ga omondouka onhi'iġa pe me. Ga ko cadeia pype kiro ji pavēi. Marcos'ga omondouka onhi'iġa pe me no. Ga ko Barnabé'ga rendyrahēa ra'y-ra'ga. Ga rurame pe pyri ti pejoryjory ga rehe imondovo ga pe, a'e jipe ko ji pe me. A'ea ji ea'javi kiro pe me. ¹¹Josué'ga omondouka onhi'iġa pe me no. Ga pe nhande ei Justo. A'ereki ga pyry hete. Aristarco'ga Marcos'ga pavēi Josué'ga pavēi – ġa ko judeusramo oko ojikoga Cristo'ga rehe. Ġa jate judeusramo oporavyky avo ji pavēi toko ti Tupana'ga yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero javo. Ġahā onoġatu jipy'a ji pokoga.

¹²Pendeheve'ga Epafra's'ga omondouka onhi'iġa pe me no. Oporavyky ga Cristo'ga pe ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe. Nane'ymi ga nhi'inh'i'ihetei Tupana'ga pe pe ndepyga. Tupana'ga pe ga ei jipi: “Epoko ti Colossospeve'ġa,” ei ga Tupana'ga pe. “Nurā ti ġa jikohetei Cristo'ga rehe opohire'yma ga hugwi okokatuheteavo nehē. A'ero ti ġa ikwahapavi tuhē neremimbotarimova'ea nde nhi'ipo'rupava,” ei ga Tupana'ga pe jipi. ¹³A'iti a. Ojirokwa hete ga javo Tupana'ga pe pe ndepyga jipi ojipeva'epeve'ġa ndepyga cidadespeve'ġa ndepyga no Laodicéiapeve'ġa Hierápolispeve'ġa. Garemimbotarimova'ea pe me ji akwaha.

¹⁴Lucas'ga omondouka onhi'iġa pe me. Ga ko ore pohano okovo oreremiarōhete'hara'ga. Demas'ga omondouka onhi'iġa pe me no.

¹⁵Pemombe'u ti nhaneirũ'ga pe – kiroki ġa oko cidade de Laodicéia pe. Ġa ko nhaneirũ'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Ġa pe ti pe'ji Paulo'ga omondouka onhi'iġa pe me javo.

Pemombe'u ti Ninfa'ga pe no Paulo'ga omondouka onhi'iġa nde ve javo. Ġa pe no – kiroki ġa ojatyka Ninfa'ga ronga pe tihendu Tupana'ga nhi'iġa javo – ġa pe ti pemombe'u no.

¹⁶Pemonhi'i ti pejohupe nhirembikwatijarukara tihendu ti Paulo'ga nhi'iġa nhandeji ve javo. Imonhi'iġirē nhirembikwatijarukara ti pemondo cidadepeve'ġa pe Laodicéiapeve'ġa pe. Tohendu ti ġa nhinhi'iġa pe me no. Akwatijaruka ji ojipea nhinhi'iġa mondovouka Laodicéiapeve'ġa pe oji'i. Imonhi'iġirē ojohupe tomondo ti ġa pe me tomonhi'i ti ġa ojohupe javo. Pemonhi'i ti a'ero pejohupe ikwahava nhinhi'iġa ġa pe.

¹⁷Pe'ji ti Arquipo'ga pe: “Cristo'ga nhandepojy kaharete'ga ko e'i nde ve raikwehe: ‘Nahanahā ti ji nhi'ipo'ru pa,’ e ko ga nde ve raikwehe. Enhi'ipo'ru pa ti ga a'ero.” A'ea ti pe'ji Arquipo'ga pe.

¹⁸Ji tuhē kiro ikwatijari jipovo inoġa nhinhi'iġa imondovouka pe me. Tape-moka'nhyimi ti jirekoa cadeia pype.

Kiro ji ei: Tomombyry ti Tupana'ga pe me, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TESSALÔNICAPEVA'EA PE

Primeira Carta de Paulo aos Tessalonicenses

1 ¹Três ore rekoi ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramo Silas'ga pavêi Timóteo'ga pavêi. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me cidade de Tessalônica pe – perope peko Tupana'gareheva'ero nhandervete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojykaharete'gareheva'ero.

Kiro ore ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomombyry pe me Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojykaharete'ga pavêi. Tonoğatu ti ġa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Ojiko Tessalônicapeva'ea Tupana'ga rehe okokatuavo

²Oronhi'igame Tupana'ga pe ore ei jipi:

—Ore roryryvamo Tessalônicapeve'ga ndehe nhaporem. A'ereki nde ġa mombyry. A'ero ore ei nde ve: Ndepyry hete nde. A'ea ore ei Tupana'ga pe.

³Noromoka'nhymi ore pendekoa Tupana'ga nhi'igã rupi. A'ea mombe'gwovo ore ei ga pe:

—Tessalônicapeve'ga oporavyky Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe, oro'e ore ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi. A'ereki ġa ojiko nde rehe, oro'e ore. Oarô hete ġa ojikotyve'ga nhaporem. Nurã ġa ġa pokopokogi ġa nderekokatuavo. A'ereki ġa nde arô hete, oro'e ore Tupana'ga pe. Onhimomirana ġa mbatera rahya pe opohire'yma nde hugwi orepojkaharete'ga rura pota jipi Jesus Cristo'ga rura pota, oro'e ore Tupana'ga pe nhandervete'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi.

⁴Oreirua ko pe. Tupana'ga pe mo'emo'ẽ ojive pe arôheteavo. A'ea ore orokwaha. ⁵Noronhi'itehei ore pe me pyryva'ea mombe'urame Jesus Cristo'ga mombe'urame ikwehe'i. A'ereki Tupana'ga ra'uva ore moirũ. Gara'uva gwero-viaruka pe me a'ero oreremimombe'ua. Imombe'urame pe me ore ei orovytyeri pe: Tupana'ga ore pojykai ore moiruamo heroviaruka ġa pe, oro'e ore. A'ereki pe pekwaha orerekokatuagwera ore ruvame pe pyri. Nahã ore rekoi tojiko ti Tessalônicapeve'ga Jesus'ga rehe javo ikwehe'i. ⁶Oro pe, Tupana'ga nhi'igã renduvame orereaporoğita rupi pe hoi ikwehe'i. Jesus Cristo'ga reaporoğita rupi pe hoi. Ojipe'ga jigwarairame vehevi pe ndehe pe heroviari oreremimombe'ua pendoryndoryvamo. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva pe mbohory.

⁷A'ero Jesus Cristo'gareheve'ga – kiroki ga u Macedôniapeve'ga gwyri pe Acaiapeve'ga gwyri pe no – pemombe'ua renduvame ga epavi: “Xako ti Tesselônicapeve'ga javijitehe,” ei ga.

⁸Pevoe'ga jate rūi okwaha pejikoga Tupana'ga rehe. A'ereki ga pe mombе-'umbe'u pa irupeve'gave'ga pe. A'ero ga henduvi Jesus Cristo'ga mombе-'ua. A'ereki ga pe nhaporemо ga omombe'u nahanahā Tesselônicapeve'ga jikogi Tupana'ga rehe javo. Nurā ore noromombe'ui a'ea ga pe. A'ereki ga okwahapavipe.

⁹Ĝa tuhē omombe'u orehoa pe pyri. Ĝa e'i: “Nahanahā Paulo'ga Jesus Cristo'ga mombе'ui Tesselônicapeve'ga pe Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi no ohorame cidade de Tesselônica pe heikwehe,” ei ga. “Hendukaturame ĝanemimombe'ua Tesselônicapeve'ga herojijyjijyi ojeaporoĝita imondovo imohina Tupana'ga rehe. Opohi ga ĝwemimbohetchara hugwi ha'angava hugwi a'ero,” ei ga. “Avuiramave'ga rehe Tupana'ga rehe ga jikogi ga nhi'ipo'ruavo a'itituhēve'ga nhi'ipo'ruavo,” ei ga. ¹⁰“Ĝa Tupana'ga ra'ya'ga rura pota tuhu ti ga nhande koty yvaga hugwi javo Jesus'ga,” ei ga pe mombе'gwombe'gwovo. Gaha Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi. Jesus'ga nhande mbopiro'yi hahyhetеaĝwama hugwi – kia po ti Tupana'ga omondo ahe ve aherekote'varuhuro ĝwaramo. A'ereki ga ndopotariuhu aherekote'varuhua.

Paulova'ea oporavyky Tupana'ga nhi'iga mombе'gwovo

2 ¹Ndorojotehei ore pe pyri ikwehe. A'ea pehe tuhē pekwaha. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe oreirūramo ore imombe'urame ganhi'iga pe me.

²Ymya ore pytaahi'vi cidade de Filipos pe ikwehe. Aerē Filipospeve'ga jigwarajuhu ore rehe. Onhi'iteuhu ga ore ve no ore mbotegweteavo. A'ea pe pekwaha.

Aerē ore hoi ga hugwi orovahema pe pyri cidade de Tesselônica pe ikwehe'i. Ore ruvame pe pyri ojipe'ga nohendupotarihu Tupana'ga nhi'iga no. Emo Tupana'ga ore moirū ore pavēi ojikoty'a. Nurā ore ndoropojihuvi ga Tupana'ga nhi'iga mombе'ukatuavo pe me Cristo'ga omano pe ndepyga javo. ³A'itituhēva'ea ore ei imombe'ukatuavo Tupana'ga nhi'iga pe me ikwehe'i pe motetirūpotare'yma. Opogwereko katu orokote'varuhue'yma pe me. Nopomoandya-ndyi ore pehe.

⁴Ymya Tupana'ga ei oyvyteri pe kako: “Paulo'ga ko ahembojikohara'ga ojihe upa. Pyry ko Paulo'ga imombe'ui nhinhi'iga Cristo'ga mombе'gwovo nehē,” ei Tupana'ga. Nurā ore imombe'ui ganhi'iga. Torombohory ti ojipe'ga javo rūi ore imombe'ui ganhi'iga. A'ea ore imombe'ui Tupana'ga ti torombohory javo. A'ereki gaha okwaha hete orereaporoĝita. ⁵Tupana'ga nhi'iga mombе'urame ore noronhi'igatutehei pe me tonhimohē ti ga nhande rehe okovo nhanenhi'iga rehe jave'yma. A'ea pe pekwaha. Ndoro'eangavi oroyvyteri pe: Timombe'u ti Tupana'ga nhi'iga ga pe. A'ero po ti ga imombryvi nhande ve nehē. A'ea rūi ore ei. A'ea Tupana'ga okwaha orereaporoĝita kwahava.

⁶Ndoro'ei ore: Torembohete ti. A'ea rūi ore ei pe me. Ojipe'ga pe ndoro'ei no. ⁷Po ore ei a'ea hamo nhande ve ti ga tombuhu javo hamo, a'ero po pyrvamo hamo. A'ereki ore Cristo'ga moirūharamo oroko. Ahey'ga gwereko katu gwa'yra'ga onhyromo. Ahey'ga javijitehe ore pe nderekokatui orenhyromo ikwehe'i. ⁸Opoarō hete ore orokovo. Nurā ore imombe'upotahetei pe me Tupana'ga

nhi'iga Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwehe'i. Opopoko pota hete ore no. A'reki ore orovy'a hete pe ndehe. ⁹Napemoka'nhyimi tuhê pe oreporavykyagwera. Oroporavyky hete ore arimo pyytunimo no ikwehe'i. Ore tuhê oropyhy orojive mbatera. Nurã ore ndoro'ei pe me pembuhu tehe ore ve javo. Nahã ore rekoi imombe'urame pe me Tupana'ga nhi'iga Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe'i.

¹⁰Cristo'gareheva'ero pe pekwha orerekokatua ore ruvame pe pyri ikwehe'i. A'ea Tupana'ga okwaha no. Pe me ore pyryvamo. Nurã tegwete ojipe'ga nemimbojahava ore rehe.

¹¹⁻¹²Aheruva'ga gwa'yra'ga mbo'e katu. Aheruva'ga ja ore pe mbo'ekatu pe napenani pe mbohoryva Tupana'ga rehe ikwehe'i. Oro'ero'e hete pe me ikwehe'i: Peko katu ti Tupana'ga mbohoryva jipi. Gaha e'i pe me: "Tuhu ti ga upa ji pyri nhirendy'java pyri no," ei ga. "Ji tuhê tako ganduvihavamo," ei ga pe me.

¹³Oreremimombe'ua renduvame pe ei ikwehe'i: "Yvyakotyve'ga rui omombe'uuka Paulo'ga pe. Tupana'ga tuhê omombe'uuka ga pe," pe'e pe. Na tuhê. Tupana'ga nhi'iga tuhê ore imombe'ui pe me ikwehe'i. Aero ganhi'iga herojijy-jijyi pendeaporoğita pe mombyryva okwahyro pe ndehe pe jikogame ga rehe. Nurã ore ei Tupana'ga pe jipi:

—Pyry hete Tessalônicapeve'ga hendukatui nenhi'iga, oro'e ore ga pe.

¹⁴Pehe oreirũramo peko Jesus'gareheve'ga ja judeus'ga ja – kiroki Judéia-peve'ga ojiko Cristo Jesus'ga rehe onhimono'oğa tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iga javo. A'reki judeus'ga nde'yja'ga ndopotari gajikoga Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo ga pe. Na jitehe pende'yja'ga ndekote'varuhui pe me ipotare'yma pejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

¹⁵Ymyahũ judeusva'ea ojuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea. Aerẽ judeus'ga Cristo Jesus'ga jukai nhandepojykaharete'ga jukai. Ağwamo ga jigwarajuhu ore rehe ore mondovo cidades hugwi. Tupana'ga ndopotariuhu gādekote'varuhua. Okouhu ga ojipe'ga ndehe nhaporemõ ga arõ'e'yma.

¹⁶A'reki ga ore mombi pota ore Jesus Cristo'ga mombe'urame ga pe. Omombi pota ga orenhi'iga tojikogyme judeus'garũive'ga ga rehe javo.

Ymyahũ judeus'ga omombipembipeuhua'jaa'ja Tupana'ga py'a ojihe okote'vate'varuhuavo. Kiro mbapava gādekote'varuhua reki. A'reki Tupana'ga ndipygwa'javi a'ero onhimonha'ngavo ga ndehe kiro.

Ojivy pota Paulova'ea Tessalônicapeva'ea repiaga'java

¹⁷Ga oromboja'ogame pe hugwi norombegwei orojirokwaheteavo xaho ti oreirũ'ga ndepiaga javo novĩa ikwehe'i. A'reki ore pe ndepiaga'u hete. Tegwete orehoa reki. Emo ore nopomoka'nhyimi. ¹⁸Pe pyri ore hopotari. Ji tuhê a'ea'e tajivy ti Tessalônicapeve'ga pyri javo novĩa. Emo Satanás'ga norembojivyrukari pe pyri.

¹⁹A'iti tuhê ore pe ndepiapotari. A'reki ore oroko pe ndehe. A'ero po ti Jesus Cristo'ga rura'javame ore ei: Orereheve'ga Tessalônicapeve'ga ojiko hete nde rehe, oro'e ti ore nehê. A'ea rupi po ti pe ore mbohoryvi Jesus Cristo'ga pyri nehê. Pe ndehe po ti ga ore mbohetei nehê pe pembojikoguka ga ji rehe javo. Pe tuhê po ti nahã ore ve nehê nhande amame nhandepojykaharete'ga rovai pyteri pe nehê. ²⁰A'reki pehe ore mboukwaha. Pehe ore mbohory.

3 ¹Tegwete orepy'a rukatua oji'i. A'reki ore orokwaha pota pende-ko. Nurã ji ei Silas'ga pavẽi Timóteo'ga pavẽi: Timondouka ti ga mo

Tessalônicapeve'ga pyri, oro'e ore orojohupe. Ore nhomonhi'imbavame ji ei Silas'ga pavêi: Xapyta ti nhande tehe cidade de Atenas pe. ²Ore Timóteo'ga mondouka pe pyri a'ero oji'i. Ga ko nhaneirũ'ga. A'ereki ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe. Ymya'i Tupana'ga ga mbuhuruka ore pyri. "Gaha tomombe'ua Cristo'ga no," ei Tupana'ga. Nurã ga ore moirũi Cristo'ga mombe'ua mombe'gwovo.

Timóteo, oro'e ore ga pe oji'i, eho ti a'ero Tessalônicapeve'ga pyri. Ere ti ġa pe tojikopigyme ti Jesus Cristo'ga rehe javo. Koji'i ti embohory ġa Jesus'ga rehe. ³Ere ti ġa pe tomynhyme ti ġapy'a ojipe'ga jigwarajuhurame ġa ndehe, oro'e ore ga pe ga mondovo pe pyri.

A'ereki pe tuhẽ pekwaha Tupana'ga remimbotarimova'ea nhande ve. Ga e'i: "Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa ndehe nhaporemõ po ti ojipe'ga jigwarajuhu nehẽ," ei Tupana'ga. ⁴Orojuvame pe pyri ore ejipei pe me ikwehe'i: Aerẽ ti ojipe'ga jigwarajuhu nhande rehe nehẽ, oro'e ore pe me. Na tuhẽ reki. A'ereki ġa okouhu nhande rehe nhande arõ'e'yma. A'ea pe pekwaha.

⁵Akwaha ko ji hahyrame pe me oji'i. Nurã tegwete jipy'a rukatua. A'ero ji ei Timóteo'ga pe oji'i: Eho ti Tessalônicapeve'ga pyri. A'ereki ji akwaha pota ġajikoga Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji. Mara'ngu po Diabo'ga ojioviaruka ġa pe? Mara'ngu po ġa opohia Jesus Cristo'ga hugwi a'ero? Po ġa Diabo'ga reroviari, a'ero po ore poravykytehei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe raikwehe'i, a'e ji ga pe.

⁶Nurã Timóteo'ga hoi pe ndepiaga oji'i. Korogwe reki ga jivyri pe hugwi ua pyryva'ea mombegwovo ore ve. A'ereki ga e'i: "Tessalônicapeve'ga ndopohiri Jesus Cristo'ga hugwi ojikhoteavo Tupana'ga rehe," ei ga ore ve. "Onhoa-rõarõ hete ġa onhimongyavo no," ei ga. "Ga nhande arõarõ hete jitehe. Omondo hete ġa ojeaporoġita imohina nhande rehe jipi," ei ga. "Nhande repiapotarahi ġa jipi. Ehepia ko nhande ġa ndepiapotari jipi. Na jitehe ġa nhande repiapotarahivi no," ei ga pe mombegwombe'gwovo ore ve.

⁷Tu katu orepy'a kiro pe ndehe a'ero. A'ereki pe pejiko jitehe Tupana'ga rehe. Mbatera rahya orokwaha hete jipi. Ojipe'ga ojigwarai ore rehe no. Emo Timóteo'ga uhu pe mombegwovo ore ve ore mbohoryoryva. ⁸Pe jikhetero ġwaramo nhandepojykaharete'ga rehe Jesus'ga rehe ore kwerava'javi orerory-roryvamo! ⁹A'ero ore norombohetepigi tuhẽ Tupana'ga pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Oro'e hete ore Tupana'ga pe:

—Orerory hete ore nde rehe. A'ereki Tessalônicapeve'ga ojiko nde rehe jipi. Ndepyry hete nde ġa mbojikoguka ejihe ore mbohoryva, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹⁰Arimo ore nhi'ihetei Tupana'ga pe ypytunimo na jitehe no.

—Ore mondoa'ja ti Tessalônicapeve'ga pyri, oro'e ore ga pe. Ģanembikwa-have'yma rehe ore ġa mbo'epotari ġa mbojikoga nde rehe koji'i ti ġa tojiko hete javo, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹¹Nhanderuvete'ga Tupana'ga tuhẽ ti torererohouka pe pyri nhandepojy-kaharete'ga pavêi Jesus Cristo'ga pavêi, oro'e ore pe me. ¹²Igwaigwavete ti nhandepojykaharete'ga tapemonhoarõheteuka, oro'e ore. Toarõheteuka ti ga pe me ojipe'ga nhaporemõ, oro'e ore. Opoarõ hete ore. Na jitehe ti Jesus Cristo'ga toarõheteuka ġa pe me, oro'e ore. ¹³Nahã ti Jesus Cristo'ga tapepoko pe mbojikoheteavo ojihe pe mombyryva nehẽ. A'ero pe amame nhandervete'ga rovai pyteri pe Tupana'ga rovai pyteri pe po ti ga ei pe me nehẽ: "Ndojari

tuhē ite'varuhua pe ndehe.” A'ea tuhē po ti ga ei pe me nehē Jesus Cristo'ga rura'javame gwemimo'ehara'ga pavēi nhaporemo.

Paulova'ea e'i nahā ahe tomonhimohē Tupana'ga ojije javo

4 ¹ Oromombe'u ore Jesus Cristo'ga pe mbo'eavo ga rehe ikwehe'i nahanahā ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe javo. A'ero nahā pe ndekokatui. Igwaigwavete ore ehetei kiro pe me: Koji'i ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe. A'ea ore ei pe me Jesus'ga repyga. A'reki Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ojikoty'a nhande pavēi nhande mbo'eavo a'ea rehe. ² Pe pekwaha oreremimbo'ea – kiroki a'ea rehe ga ore mbo'e pembo'e ti ġa a'ea rehe javo.

³ Kiro Tupana'ga remimbotarimova'ea pe me. A'ea mombe'gwovo ga ei: “Peko pyry hete ti jireheva'ero,” ei ga pe me. “Tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe,” ei ga. “Tapejiavykyukari ti penhimbireko'garūive'ga pe. Tapeavykyi ti penhimbireko'garūive'ga,” ei ga pe me. ⁴ “Pekwaha ti penhimbovyvya pejeaporogitakaturu. Peko pyry pa ti pejikovo nhinhi'igā rupi ji monhimohema pejihe. A'ero po ti hajiheve'ga pe mbohete nehē no pyry ġa javo pe me. ⁵ Ndoakwahavihi judeus'garūive'ga gentios'ga – kiroki ġa ndokoi ji rehe,” ei Tupana'ga. “Ojogwereko te'varuhu ġa ojopotaheteavo. Ga ja rūi ti peko,” ei ga pe me. ⁶ “A'ea pe ji ei a'ero. Tapemoandyandyi ti ojipe'ga ġanembireko'ga nderogwove'ŷ pejive pejikote'varuhue'yma,” ei Tupana'ga pe me.

Nanuhū pe ndekote'varuhurame ti nhandepojykaharete'ga ġa ndepyi pe ndehe nehē. A'ea rehe ore opomomorandu hete pekwaha ti javo ikwehe. ⁷ Nhande mo'emo'ērame ojive Tupana'ga ei: “Toko katu ti ġa. Toko pyry ti ġa,” ei ga. Peko te'varuhu ti javo rūi ga ei nhande mo'emo'ērame ojive. ⁸ A'ero ġa – kiroki ġa nohendupotari oreremimombe'ua – vyakotyve'ga jate rūi ġa nohendupotari. Tupana'ga ġa nohendupotari. Gaha omondo gwa'uva pe pyri pyryva'ea pe pyri.

⁹ Ndakwatijari ti ji pe me kiro penhoarō hete ti javo. A'reki Tupana'ga tuhē pe mbo'e jipe a'ea rehe. ¹⁰ Pe pearomba tuhē penhiirū'ga Jesus'gareheve'ga – kiroki ġa u pegwryi pe nhaporemo Macedōniapeve'ga gwryi pe. Igwaigwavete ti pearōarō hete oreirūramo, oro'e hete ore a'ero.

¹¹ Pejirokwa ti pejikokatuvavo. Peko jate ti ojipe'ga pyteri pe. Tapehopehoi ti ojipe'ga pyri ġa ndehe peangaangae'yma. Pe tuhē ti peporavyky katu pejive. Ojikwe ore ei a'ea pe me ikwehe'i. ¹² Peporavyky ti, oro'e ore. A'ero po ti ġa ei nehē – kiroki ġa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe – ġahā e'i: “Pyry hete reki Jesus'gareheve'ga. A'reki ġa oporavyky hete ipyhyga mbatera ojive oporanduve'yma,” e po ti ġa pe mboheteavo nehē. Pe poravykyrame po ti mbatera nomominaġwami pe hugwi nehē.

Nhandepojykaharete'ga ti uhura'ja nehē

¹³ Ore torokwahavuka pota pe me oreirūa pe nahanahā Jesus Cristo'gareheve'ga manorame javo. A'ero po ti pe napenhimongovevehui pejehe'oe'yma ahe rehe. Ġa ja rūi ti peko – kiroki ġa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe. A'reki ġa ndovy'ari ojehe'gwovo ahe rehe ndovyri po ti ahe nehē javo. ¹⁴ Omano Jesus'ga raka'e. Aerē ga vyri gwvyva hugwi okwerava'java. A'ea nhande hero-viari. Nurā po nhande ei heroviaheteavo hamo: Na jitehe ti omanove'ga pe

nehē. Tupana'ga ti ombuhuruka omanove'ga Jesus Cristo'ga reheve nehē – kiroki omanove'ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame. A'ea po nhande heroviari hamo.

¹⁵Kiro po ti ore imombe'ukatui pe me omanove'ga jiupirağwama yvagi pe. Nhandepojykaharete'ga omombe'u a'ea ore ve. Po ti nhande niamanoi ve nehē nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty nhande koty nehē, a'ero ti nhande ndiahoi tuhē omanove'ga jiupira renonde nehē nhande-horame Jesus Cristo'ga rovatiamo nehē.

¹⁶Nhandepojykaharete'ga tuhē ti ga rura'javi nehē yvaga hugwi ojyva nehē Jesus Cristo'ga. Ojyvame ti ga onhi'iğa mbuhuhetei nhande koty nehē. Ohapukai ti Tupana'gapyrive'ga nduvihavuhu'ga nehē. Tupana'ga apoa trombetea ti onhi'i nehē no. A'ero ti omanove'ga vyri na'ē gwyvya hugwi okwerava'java nehē – kiroki omanove'ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame.

¹⁷A'ero ti Tupana'ga nhande manoe'ymame nhande pyhypavi okwerava'jave'ga ndeheve nhande rerogwovo Jesus Cristo'ga rovatiamouka nehē. Nahā ti ga nhande mono'ono'oği okwerava'jave'ga ndeheve yvağatiğa pype nehē Jesus Cristo'ga rovatiamouka yvatea gwyrā koty nehē. A'ero ti nhande ruvi Jesus Cristo'ga pyri avuiraama nehē.

¹⁸Tapenhimongovevuhui ti Jesus Cristo'gareheve'ga manorame a'ero. Pe'ji ti pejohupe: “Pekwahava'ja ti Paulo'ga remimbo'eagwera nhande ve. A'ereki ga e'i: 'Aerē ti Jesus Cristo'ga rura'javi omanove'ga mbovyā nehē ojiheva'ea mbovyā ahe mbogwerava'java nehē,' ei Paulo'ga nhande ve,” pe'ji ti pejohupe nehē. Nahā ti penhombohory inoğatuavo pejipy'a.

Xanhimboavujikwe ti nhandepojykaharete'ga rura pota

5 ¹Marā po ti ji ikwatijari pe me Jesus Cristo'ga rura'jahavağwama rehe? A'ereki a'ea rehe pe pekwahavipe aerē po ti ga ruri yvya koty nhande koty nehē javo. ²A'ereki pe tuhē pekwaha hete nahā: Ahe ndokwahavi iporomive'ga rurağwama aheronga pype ypytunimo ga mboha'uveya. A'ereki iporomive'ga nomombe'ui ahe ve. Na jitehe ahe ndokwahavi Jesus Cristo'ga rura'jahava maname po ti ga ruri nehē javo. A'ereki Jesus Cristo'ga nomombe'ui a'ea ahe ve. A'ea pe pekwaha hete.

³Tegwete ipuru'avehēa ka'nhyhava oja'yra rahya hugwi. Ndy! e te hahyrame hēarembeyya. Na jitehe ti tegwete Jesus'gareheve'ğarūive'ga ka'nhyhava hahya hugwi nehē. Tiruahū ranuhū po ti ğa pe nehē. Nurā ti ğa etehei garura'java renonde nehē: “Tu katu nhandepy'a. Nimotiruahūhavi nhande ve,” e po ti ğa novia ga mboha'uveya nehē. Emo kotihī po ti tiruahū ğa pe nehē. A'ea ko ğahoagwama hahyhava ruvihai pe.

⁴Oreirūrama pe ki a'e te ğa ja rūi – kiroki ğa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo. Ğa jikoge'yma ğwaramo nhande ei ğa pe ypytunahivareheve'ğajave'ga. Pejikoga ğwaramo Jesus Cristo'ga rehe ji ei pe me: Pe ko ğa ja rūi. Pe pekwaha Jesus Cristo'ga rura pota aerē ti ga ruri nehē javo. Nurā ti garura'java napemo'mağuhūi nehē. Iporomive'ga rura ahe mo'mağuhū. A'ereki ahe nomboha'uvi ga. Garura ja rūi po ti Jesus Cristo'ga rura pe me nehē.

⁵Pehe nhapremo pejiko Jesus Cristo'ga rehe pejikokatuavo. Nurā nhande ei nhandejive: Nhande xako kojahuarupive'ğajava'ero. Nhande ko ğa ja

rüi – kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe okote'varuhuavo. Ypytunahivareheve'ġa'jave'ġa xa'e nhande ġa pe. Nhande ġa ja rüi. ⁶Nurā ti xajirokwa nhandenhimbovyvya Jesus Cristo'ga rura ra'aromo. Ġa ja rüi ti xako – kiroki ġa ombopogwe aherekote'varuhua garura ra'arōe'yma. ⁷Ypytunahivareheve'ġa'jave'ġa ndojirokware pyryva'ea rehe heagwryrve'ġa ja Jesus Cristo'ga rura ra'arōe'yma. Ġa ombopogwehu aherekote'varuhua.

⁸Nhande ki a'e te arimorupive'ġa'java'ero xako. Xanhimbovyvy ti a'ero. Soldados'ġa omongi itaheteve'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Xako ti ġa ja nhandenia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Xajiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe a'ero ga arōheteavo ojipe'ġa arōheteavo no. A'ereki nhandejikoga rupi nhande nhia'ngui. Nhanderemiarōa rupi nhande nhia'ngui. Soldados'ġa ono akanitara onhia'nguavo tonupāyme ti ġa nhaneakaġa javo. Xako ti ġa ja nhandenia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Tikwaha ti nhandereroġaġwama yvagi pe Tupana'ga pyri. A'ereki nhanderebikwahava rupi nhande nhia'ngui.

⁹A'ereki nhande mo'emo'ērame Tupana'ga nde'i: “Aerē ti ji ġa mombori tata pype hahyva'ea ruvi hava pype nehē.” A'ea rüi ga ei nhande mo'emo'ērame. A'ereki ga e'i: “Aerē jijipyri ti ji ġa nderurukari Jesus Cristo'ga pe ġapojykaharete'ga pe nehē,” ei ga. ¹⁰Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanderekote'varuhua momboa tuhu ġa ji pyri upa avuirama javo. A'ero nhande manorame nhande ruvi ga pyri. Na jitehe nhande ruvi ga pyri nhande manoe'ymame. ¹¹A'ero ore ei pe me: Nane'ymi ti penhombohory inoġatuavo pejopy'a. Pemombe'u katu ti Jesus Cristo'ga pejohupe penhombojikoguka ga rehe jipi. Aġwamo vehevi pe jopokogi nahā ga mombe'ukatuavo pejohupe.

Mbapavamo Paulo'ea omoġita Tessalōnicapeva'ea

¹²Kiro ore ehetei pe me oreirūa pe: Pemondo ti pejeaporōġita imohina pendepiakatuhara'ġa ndehe. A'ereki nhandepojykaharete'ga omo'emo'ē ġa toko ti ġa pembo'eharamo pendepiakatuharamo. A'ero ġa nduvi pe pyri oporavykyheteavo pe mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'ġa rehe. ¹³Pemondo tuhē ti pejeaporōġita imohina ġa ndehe ġa arōheteavo ġa poravykyro ġwaramo pepyteri pe. Tapejogwayvari ti.

¹⁴Kiro ore ehetei pe me oreirūa pe pepyteripeve'ġa ndehe: Pe'ji ti nimbotepotarive'ġa pe: “Pejirokwa ti pejiaporavykykatuavo.” A'ea ti pe'ji hete ġa pe. Pembohory ti okyhyjive'ġa inoġatuavo ġapy'a – kiroki ġa oko tehe ġapy'a. Kiroki ġa ndojikohetei Jesus'ga rehe – pembojikoheteuka ti ġa. Tapenhimbakewahivi ti ojipe'ġa ndehe pejikokatupava ġa pe. ¹⁵Ojipe'ġa ndekote'varuhurame pe me tapejipygi tuhē ti ġa ndehe pejikote'varuhue'yma ġa pe. Pe me nhaporemo ore ei. Nane'ymi ti peko katu pejohupe pejikovo. Peko katu pa ti hajiheve'ġa pe no.

¹⁶Nane'ymi ti pejoryjory pejikovo. ¹⁷Nane'ymi ti tapenhi'imbigi Tupana'ga pe jipi. ¹⁸Hahyrame pe me ti pe'ji Tupana'ga pe: “Nane'ymi ndepyry hete ore ve.” Hahye'ymame pe me ti pe'ji ga pe: “Nane'ymi ndepyry hete ore ve.” Nava'ea Tupana'ga opota pejoryva ojihe penhi'inhī'ġa ojive. A'ereki pe pejikoty'a Cristo Jesus'ga pavēi.

¹⁹Tapemombigi ti Tupana'ga ra'uva penhimbo'erame. Pehendu katu ti inhi'ġa.

²⁰Po ojipe'ga imombe'upotarama nahā Tupana'ga ei javo, a'ero tape'eteva-ruhui ore norohendupotari jave'yma ga pe. ²¹Pekwaha na'ē ti a'itituhēva'ea. Po Tupana'ga nhi'i'ga rūi ga imombe'ui, taperoviari ti ga. Po Tupana'ga nhi'i'ga tuhē ga imombe'ui, a'ero ti perovia ga. Pekwaha pa ti jipi ikwahava Tupana'ga remimbuhura. Pyryva'ea ti pembopogwe a'ero.

²²Emo tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe nhaporemō imbopogwee'yma.

²³Tupana'ga ono'gatu vyakotyve'ga py'a. Ga tuhē ti tapemombyry hete tokote'varuhuyme tuhē ga javo. Tohepia katu ti ga pendeaporo'gita tojapyakate'varuhuyme ti ga javo. Tapendepia katu ti ga tojikopigyme ti ga ji rehe javo. Tapendepia katu ti ga tokote'varuhuyme ti ga javo. Po nahā ga pe nderekoi, a'ero pe pyryvamo tuhē. A'ero pendeaporo'gita pyryvamo no. A'ero nhandepojy kaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndojari tuhē ite'varuhua pe ndehe,” e po ti ga nehē. A'ea pa ore ei. A'ereki ore oropota Tupana'ga pyryva pe me.

²⁴Tupana'ga e'i pe me ikwehe'i: “Peko ti Jesus'gareheva'ea pejikoga ji rehe pejikokatuavo. A'ero po ti ji pe mombyryvi nehē.” Nopiriani ga o'eagwera. A'ero ti ga pe mombyryvi pe ndepiakatuavo nehē.

²⁵Kiro ore ei pe me oreirūa pe: Penhi'inhī'i ti Tupana'ga pe ore repyga epoko ti Paulo'ga imombyryva ga pe javo.

Paulova'ea omondouka onhi'iga Tessalōnicapeva'ea pe

²⁶Pe'anhuvamba ti pevove'ga nhaneirū'ga ore repyga. ²⁷Ji a'e hete pe me kiro: Pemonhi'i ti nhirembikwatijara ga pe nhaporemō tohendu pa ti ga javo. A'ereki a'ea nhandepojy kaharete'ga opota, a'e hete ji pe me.

²⁸Nhandepojy kaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me.

PAULOVA'EA OMOMBE'UAJA TESSALÔNICAPEVA'EA PE

Segunda Carta de Paulo aos Tessalonicenses

1 ¹Três ore rekoï ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramo Silas'ga pavêi Timóteo'ga pavêi. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me cidade de Tessalônica – perope peko Tupana'gareheva'ero nhandervete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojkaharete'gareheva'ero.

²Kiro ore ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomombyry pe me Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojkaharete'ga pavêi. Tonoğatu ti ġa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Tupana'ga reaporogitakutua Jesus Cristo'ga rura'javame

³Pe me oreirua pe ore ei: Toro'e tuhê Tupana'ga pe ndepyyry hete nde javo ga pe. Aereki ga pe mombyrymbyry. Aero ore roryroryvamo ga rehe. Pyyry ore ei na Tupana'ga pe pe mombe'gwovo jipi. Aereki igwaigwavete pe pejiko hete ga rehe. Pe nhaporememo penhoaromba hete tuhê no. ⁴Nurâ ore tuhê pe mbohetei pe mombe'gwombe'gwovo ojipe'ġa pyteri pe – perope ġa ojatyka jipi Jesus'gareheva'ero tihendu katu Tupana'ga nhi'iġa javo. Oro'e ore ġa pe: Tessalônicapeve'ġa ojiko hete Jesus Cristo'ga rehe. Ojipe'ġa jigwarairame ġa ndehe ġa ndopohiri jitehe reki Tupana'ga hugwi. Hahyva'ea pe nhaporememo ġa nhimomiranambavi ojikheteavo Jesus'ga rehe, oro'e ore ġa pe pe mombe'gwombe'gwovo.

⁵Pe jikopige'ymame a'ea hepiukari Tupana'ga rekokatua. Aereki ġa jigwarairame pe ndehe Tupana'ga pe mombyry pe mboavujikwea tuhu ti ġa upa ji pyry avuirama nehê javo. Aereki pe penhimomirana hahyva'ea pe pejikoga ġwaramo ga rehe. ⁶Pyry po ti Tupana'ga pe ga pe ndepyygi ġa ndehe nehê ġa jigwarairo ġwaramo pe ndehe.

⁷Tupana'ga po ti imombigi hahyva'ea pe me ore ve nehê no inoğatuavo nhandepy'a Jesus Cristo'ga jipiukarame ua yvaga hugwi ojipyryve'ġa pavêi ipopoakaheteve'ġa pavêi nehê yvagipeve'ġa. ⁸Tata rendya pyteri pe ti ga ruri imondovo hahyva'ea ġa pe nehê – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe hendukatue'yma pyryva'ea nhandepojkaharete'ga mombe'ua Jesus Cristo'ga mombe'ua. ⁹Aero ti Jesus Cristo'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehê topyta ti ġa ipype avuirama javo. Nahâ ġamondoagwama nhandepojkaharete'ga hugwi ipopoakaheteve'ga hugwi garendy'java hugwi. ¹⁰Nahâ po ti ġa pe nehê ga rura'javame yvya koty nehê.

Nhiremimo'ehara'ga ti tanhimbohete tuhē javo ti ga uhu nehē. Uhu ti ga tonhimomby'a pa ti ga ji rehe jipopoakahetea rehe javo. Pehe ti penhi-momby'a ga mboheteavo ga pavēi no ndorohepiagangavi nanongara'ga javo ga rura'javame nehē. A'ereki pe perovia oreremimombe'uagwera.

¹¹ A'ero ore ei Tupana'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi:

—Eremo'emo'ē nde Tessalōnicapeve'ga ikwehe'i toko ti ga Cristo'gareheva-'ero javo. Nurā ti emombyrymbyry ga mongovo enhimimbotarimova'ea rupi. Ġa oko katu pota jipi nde nhi'ipo'rupota ojikoga ġwaramo nde rehe. Emongo katu ti ga a'ero epopoakara pyvō ga pokoga.

¹² A'ea ore ei Tupana'ga pe jipi. A'ero po ti pekotyve'ga ei nehē: “Jesus Cristo'ga herojijyjijyi ġandeaporoġita ga mombyryva. A'ero ga ndekokatui. Jesus Cristo'ga pyry hete ġapojykaharete'ga!” A'ea ti pekotyve'ga ei pe mombe'-gwovo nehē. A'ereki ore oronhi'ī Tupana'ga pe emombyry ti Tessalōnicapeve'ga javo. A'ero po ti pyry hete pe me nehē pejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. A'ea Tupana'ga opota hete no Jesus Cristo'ga pavēi nhande-pojykaharete'ga pavēi. A'ereki ga omombyry pota pe me.

Jesus Cristo'ga ti uhura'ja tiruahūheteve'ga jipiukarirē

2 ¹ Kiro ore imombe'ua'javi pe me oreirūa pe nhandepojykaharete'ga rura'-javaġwama Jesus Cristo'ga rura'javaġwama. Aerē po ti ga ruri nhande mono'oġa ojipyri, oro'e ore imombe'ua'java.

² Ojipe'ga po e'i tehe pe me: “Uhura'ja reki Cristo'ga,” e po ga. A'ea jitehe po ojipe'ga e'i tehe Tupana'ga ra'uva omombe'u a'ea ji ve javo. Ojipe'ga po e'i tehe no Paulo'ga okwatija nanongara javo. Kiro ore ehetei pe me: Ġa erame na, tapemongotehekaripei ga pe pejipy'a ġa'etehea rehe. Aerē gwe ti Jesus Cristo'ga rura'javi nhande mono'ono'oġa ojipyri nhande rerogwovo ojupi nehē.

³ Tapenhimoandyandyjukari'i'i ti nanongara rehe.

Kiro po ti ore imombe'ui Cristo'ga rura'java renondehava pe me. Jesus Cristo'ga rure'ymame ti he'yive'ga pohiri Tupana'ga hugwi hendupotara'jave'yma ganhi'īga nehē. Cristo'ga rura renonde ti tiruahūheteve'ga jipiukari nehē novia. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i ga pe: “Aerē ti ji ga mondoi ji hugwi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Tiruahū hete tuhē ti ga pe pevo jipi a'ero nehē,” ei Tupana'ga.

⁴ Tupana'ga movahiharamo ti tiruahūheteve'ga ei nehē: “Jihi ko ġa hohe – kiroki ġa pe ġa e'i tehe Tupana. Jihi ko ġanemimboheteheva hohe pa no,” e'i ti ga onhimboheteavo nehē. “Yvyakotyve'ga tanhimbohete kiro, jihi jate,” e'i hete ti ga nehē. A'ero ti ga apygi Tupana'ga ryrua pype vehevi oina nehē ji ko Tupana tuhē javo.

⁵ Ji a'ea mombe'u pa pe me jiruvame pe pyri Tessalōnica pe ikwehe'i. Pemo-ka'nhy pe nhiremimombe'uagwera naerū? ⁶ Pe pemoka'nhy a'ea – kiroki a'ea nombojipiukari tiruahūheteve'ga kiro. Aerē ti gambojipiukara apiavo ihoi nehē.

⁷ Ndojipiukari ve tiruahūheteve'ga upa novia. Emo okote'varuhuve'ga oko reki tiruahūheteve'ga reaporoġita rupi kiro Tupana'ga movahiamo avo yvya koty okovo. Jesus'gareheva'ero nhande jate tikwaha a'ea. U ve gambojipiukare'ŷva'ea. Aerē ti ihoi japiavo a'ea pe'ahava apiavo nehē. ⁸ Kirē a'ea rakykweri ti tiruahūheteve'ga jipiukari okote'varuhuheteavo nehē.

A'ero ti nhandepojkaharete'ga tiruahūheteve'ga jukai opytua pyvō ga noğa. Omombi ga gapopoakara ġwendy'java pyvō nehē ura'javame nehē Jesus'ga.

⁹Kiro ore imombe'ua'jakatui tiruahūheteve'ga jipiukaraġwama. Satanás'ga popoakara rerekovo ti tiruahūheteve'ga jipiukari nehē. A'ereki Satanás'ga ga pojyka ga moiruamo. Nurā ti tiruahūheteve'ga popoakahetero japovo hepiukahava ahemonhimomby'aheteve'ea no Tupana'ga oapouka ji ve javo o'mbero.

¹⁰Okote'varuhuparavuhua rupi po ti tiruahūheteve'ga ġa moandyandyi a'ero nehē – kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Oho tuhē ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ereki ġa nohendupotari a'itituhēva'ea Jesus'ga mombe'ua rehe okove'ŷ imomborukare'yma Jesus Cristo'ga pe okote'varuhua a'ero. ¹¹Nurāro ġwaramo ti Tupana'ga heroviarukari ġa pe mbehea nehē. ¹²Nahā po ti Tupana'ga ġa nderekoī nehē toho ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehē javo – kiroki ġa nhaporemō ndogweroviari a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua gworygworyvamo okote'varuhua rehe.

Jypya vehevi Tupana'ga ahe mo'emo'ē Cristo'gareheva'ero

¹³Pe me oreirūa pe ore ei: Nhandepojkaharete'ga pe arō hete. Nane'ymi toro'e tuhē Tupana'ga pe a'ero ndepyr̄y hete nde javo ga pe. A'ereki jypya vehevi ga pe mo'emo'ē pe mongovo Cristo'gareheva'ero tambopyahuuka ti ji ġandeaporoġita javo. A'ero gara'uva pendeaporoġita rerōjjiyi imombyryva. Pe perovia a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. Nahā Tupana'ga pendeaporoġita mbopyahuukari.

¹⁴Nanongara Tupana'ga opota hete. Na tuhē. Ga omombe'uuka ore ve pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua tipyahu ti Tessalōnicapeve'ġa ndeaporoġita javo. “Nahā ti ġa togwerēko opojkaharete'ga katuhetea Jesus Cristo'ga katuhetea nehē no,” ei Tupana'ga.

¹⁵A'ero ti pejiko hete Jesus Cristo'ga rehe jipi oreirūramo. Tapepohiri ti oreremimbo'ea hugwi. Oreremimombe'ua ti perovia hete. Orerembikwatijara ti perovia hete no.

¹⁶⁻¹⁷Nhanderuvete'ga Tupana'ga nhande arōhetei. Ga onoġatu nhandep'y'a jipi nhande mbohoryva avuirama. Ga nhande mbojiko ojihe jipi. Nurā ore ei: Ga ti nhande reroho yvagi pe nehē. Nahā ga rekoi. A'ereki ga pyry nhande ve. A'ero ore ei: Jesus Cristo'ga tuhē ti tonōġatu pepy'a pe mbohoryva pe moiruamo Tupana'ga pavēi. Toapoparavuhuuka ti ġa pe me pyryva'ea jipi. Tomombe'uparavuhuuka ti ġa pe me pyryva'ea jipi no, oro'e ore.

Paulova'ea omombe'u penhi'ī ti Tupana'ga pe ore repyga javo

3 ¹Kiro po ti ore imombe'upavi pe me oreirūa pe nehē. Oromombe'u pota ore pyryva'ea ojipe'ġa pe tojiko ti ġa Jesus Cristo'ga rehe. Pe'ji ti Tupana'ga pe ore repyga a'ero: “Emoirū ti Paulo'ġa ġa Jesus Cristo'ga mombe'urame ojipe'ġa pe tomonhimoanha ti ġa orepojkaharete'ga mombe'ua imondovo. Kotihī po ti he'yjuhuve'ġa henduvi gamombe'ua a'ero ojikoga ga rehe ga reroviaheteavo ore javijitehe nehē,” pe'ji ga pe.

²Ojipea pe'ji ti Tupana'ga pe no: “Ehepy ti Paulo'ġa ite'varuhuve'ġa ti tokote'varuhuyme ġa pe,” pe'ji ti ga pe. “A'ereki ite'varuhuve'ġa nomombe'uukari nenhi'ġa Paulo'ġa pe gweaporoġitate'varuhuavo.” Pe'ji ti a'ea Tupana'ga pe

torepoko ti ga. A'ereki he'yive'ga ndogweroviari Jesus Cristo'ga mombe'ua hendukatue'yma onhimongyavo.

³Emo nhanembojikoharamo Jesus Cristo'ga oko. A'ero ti ga napembopohirukari ojihugwi pe mbopopoaka pe mbojikoheteavo ojihe nehē Satanás'ga ti togweroviarukaryme ga pe onhi'i'ga javo. A'ereki Satanás'ga pe mongo te'varuhu pota.

⁴Pehendu katu pe orenhi'i'ga pe me ikwehe'i. Nane'ymi po ti pe ore rendukatui a'ero nehē. A'ea ore ei. A'ereki nhandepojkaharete'ga Jesus Cristo'ga ore mbojiko pe ndehe.

⁵Kiro ore ei: Tokwahavuka ti nhandepojkaharete'ga pe me Tupana'ga remia-rōhetea. Onhimomirana Cristo'ga hahyva'ea pe hako. A'ea ti ga tokwahavuka pe me no. “Ji javijitehe ti ga nhimomiranami hahyva'ea pe a'ero nehē,” ei ga.

Oporavyky po ahe hamo

⁶Peko pe oreirūa pejikoga gwaramo Jesus Cristo'ga rehe ore ja. Nurā ore ei pe me peporavyky katu ti pejikokatuavo javo ikwehe'i. Jararamo pe napehendukatupotari orenhi'i'ga pevevugwehetero pejikovo ojipe'ga mbatera rehe. Tapejihe'ari ivevugweu huve'ga ndehe nhaporemo. Nahā ore ehetei pe me. A'ereki a'ea rehe nhandepojkaharete'ga Jesus Cristo'ga pe mbo'euka ore ve.

⁷Ore javijitehe po pe peko a'ero hamo pejivevugwee'yma. Pe tuhē pekwaha a'ea. Ndozevugwei ore pepyteri pe ikwehe'i. ⁸Oromondo ore itambere'ia pe me pe imbuhurame mbatera ore ve. Oporavyky hete ore ypytunimo arimo orojupa ipyhyga mbatera orojive tombuhuteheyme ti ga ore ve mbatera javo ikwehe'i.

⁹Oromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'i'ga pe me ikwehe'i. Nurā po pyry tuhē ore ipyhygi mbatera pe hugwi imondoe'yma pe me ikwehe'i novia. Emo ore oro'e orojive: Xaporavyky hete ti ipyhyga mbatera nhandejive nhandeporandu'e'yma. Nhande repiagame ti Tessalōnicapeve'ga oporavyky nhande javijitehe ipyhyga mbatera ojive nehē no, oro'e ore ikwehe. ¹⁰Orojuvame pe pyri ore ere'ei pe me ikwehe'i: To'uyme ti ga – kiroki ga ndoporavykypotari okovo. Tapemondoi ti mbatera ga pe a'ero, oro'e hete ore ikwehe'i.

¹¹A'ea ore ei kiro ikwahavukara'java pe me. A'ereki ojipe'ga e'i ore ve pepyteripeve'ga mombe'gwovo: “Tessalōnicapeve'ga mo nohendukatui ovevugwero,” ei ga. “Ndoporavykyi'i'ga okovo,” ei ga. “Ga oko tehe ojivyjivya oporogwyruva tehe okovo ojipe'ga mombituva,” ei ga ore ve kiro.

¹²Nanongara'ga pe ore ehetei – kiroki ga ndoporavykypotari oporogwyruva okovo – ga pe ore ere'ei: Pekoate ti pejiporavykyavo ipyhyga mbatera pejive, oro'e ore ga pe. A'ereki nahā nhandepojkaharete'ga Jesus Cristo'ga ga mbo'euka ore ve.

¹³Pe ki a'e te peporavykypotava'ero nane'ymi ti peko katu pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikweraje'yma hehe. ¹⁴Po ga mo nohendupotari orerembikwatijara ojive, penhimombaragwaha ti ga ndehe. A'ero ti ga ndehe tapejihe'ari tipoyjayjaryme ti ga. A'ero po ti ga herojijyi ojeaporoğita nehē. ¹⁵Tapekote'varuhui ti ga pe. A'ereki ga peirūramo. Pe'epe'e hete ti ga pe ga mbo'ekatuavo peko katu ti javo ga pe.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Tessalōnicapeva'ea pe

¹⁶Nhandepojkaharete'ga onoğatu ojiheve'ga py'a. Nurā ore ei: Ga tuhē ti tonogatu pepy'a jipi ite'varuhurame pe me. Ite'varuhue'ymame pe me ti ga tonogatu jitehe pepy'a jipi. Toko ti ga pe pavēi nhaporemo, oro'e ore.

¹⁷Kiro ji tuhē Pauloramo ji ei ikwatija pe me. Pehepia ti nhirembikwatijara papel rehe. Nahã ji ikwatijari jipoa pyvõ inoğa jirera papel rehe ikwatijaramo ojipe'ğape'ğa pe. Nahã ğa ikwahavi Paulo'ga tuhē ombuhu ğwembi'ea nhande ve jawo.

¹⁸Kiro ore ei: Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me nhaporemo.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TIMÓTEOVA'EA PE

Primeira Carta de Paulo a Timóteo

1 ¹Jihi ko Pauloramo Cristo Jesus'ga moirūharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki nhanembopiro'yharamo Tupana'ga e'i ji ve eko ti Cristo'ga moirūharamo ga mombe'gwovo javo. Cristo Jesus'ga e'i ji ve no ji mongovo omoirūharamo onhimombe'uuka ji ve. Ga rehe tuhē nhande xajiko gaha po ti nhande rero ho yvagi pe nehē javo.

²Timóteo, kiro ji ikwatijari nhinhi'igā imondouka pevo nde ve. Nde ko jira'yra'java'ea. A'ereki nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve.

Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomombyry nde ve Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojy kaharete'ga pavēi. Tandeporogwety ti ġa. Tonoġatu ti ġa ndepoy'a, a'e ji.

Tupana'ga nhi'igāatyviva'ea ojipeva'ea omombe'u

³Ymya'ĩ ji hoi cidade de Macedônia pe ikwehe'i. Jihorame ji ei nde ve: Epyta ti cidade de Éfeso pe teremombi ti ġa – kiroki ġa ombo'e ġa Tupana'ga nhi'igāatyviva'ea rehe.

Kiro ji ea'javi a'ea pe jitehe. Ere ti ġa pe: “Tapembo'ea'javi ti Tupana'ga nhi'igāatyviva'ea rehe Tupana'ga remiarōe'ŷva'ea rehe,” ere ti ġa pe. ⁴“Pepohi ti penhimimombe'utehea hugwi. Tapemombe'umbe'utehei penhemboypya aherakykwepohara jipi no,” ere ti ġa pe. A'ereki imombe'umbe'uteherame ojipe'ġa onhonhi'igayva hehe. Tupana'ga nhi'igāatyviva'ea mombe'ua aheremboypya mombe'ua pavēi ndokwahavukari Tupana'ga remimbotarimova'ea ġa pe. Ojigogame jate Jesus Cristo'ga rehe ġa ikwahavi Tupana'ga remimbotarimova'ea.

⁵A'e ji nde ve a'ero: Emombi ti ġanemimbo'ea. A'ereki ji apota ndepyrive'ġa nhoarōhetea. Imombopavukarame okote'varuhua Tupana'ga pe opohia onhimimombe'utehea hugwi, ġa onhoarō hete tuhē. Gweaporoġitapyryvame ġa onhoarō hete tuhē. Ojikogame Jesus Cristo'ga rehe ġa onhoarō hete tuhē.

⁶Nanongara rehe jararamo ġa ndokoi okote'varuhua. A'ero ġa imombe'utehei mbatera. ⁷Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga rembikwatijaru-kara rehe ġa ġa mbo'e pota novia. Emo onhi'igame ġa ndokwahavi. Gwemimombe'uhetea ġa ndokwahavi no.

⁸Xa'e nhande: Moisésva'ea remimbo'ea pyry hete nhande imombe'ukaturame Tupana'ga remimbotarimova'ea okote'varuhuve'ġa momoranduva.

⁹ A'ereki tikwaha nhande. Pyryve'ga pe rūi Tupana'ga ei ikwatijarukarame javo. Momi ko ģa – kiroki ģa pe Tupana'ga e'i ikwatijarukarame Moisésva'ea pe:

Tupana'ga nhi'ipo'rue'ŷve'ģa
 Tupana'ga nhi'iģa rendukatie'ŷve'ģa
 Tupana'gareheve'ģarūiive'ģa
 okote'varuhuve'ģa
 kiroki ģa ndokoi Tupana'ga rehe ndapyryvive'ģa
 kiroki ģa Tupana'ga movahĩ tiruahũve'ģa
 kiroki ģa ojuka uva'ģa
 kiroki ģa ojuka oy'ģa
 iporojukahara'ģa nhaporemo

¹⁰ kiroki ģa gweroho ojive ģwembireko'ģarūiive'ģa
 kiroki akwaimbae'ģa memei ojogwereko ģwembirekoro
 kiroki kunhangwera'ģa memei ojogwereko ģwembirekoro
 kiroki ģa omi ojipe'ģa ģande'yja'ģa hugwi ģa mboporavykyavo
 i'mbeve'ģa
 kiroki ģa e'i o'mbero a'iti tuhẽ javo
 kiroki ģa nohendukatui Tupana'ga nhi'iģa garemimbo'ekatuukara
 a'itituhẽva'ea.

Ģa pe nhaporemo Tupana'ga ei ikwatijaruka Moisésva'ea pe pepohi ti pejiko-te'varuhua hugwi javo. Ģa nhaporemo oko te'varuhu hendukatue'yma a'iti-tuhẽva'ea Tupana'ga remimombe'ukatuukara. ¹¹ Tupana'ga remimbo'ekatuukara ko Jesus Cristo'ga mombe'ua – kiroki a'ea ji amombe'u Tupana'ga ero ģwaramo ji ve. Jesus'ga mombe'ua okwahavuka Tupana'ga popoakahetekatua garoryhetea no.

Tupana'ga pyry hete Paulo'va'ea pe

¹² Jirory hete ji nhandepojykaharete'ga rehe Cristo Jesus'ga rehe. A'e ji ga pe:

—Ndepyry hete nde. A'ereki nde ji poko ji mbopopoakaruka enhimombe'ukatuuka ji ve. Ndepyry hete nde. A'ereki ji ve nde ere'e: “Nde po ti ji mombe'ukatui nehẽ. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u ti a'ero,” ere nde ji ve, a'e ji Jesus'ga pe.

¹³ Jijikoge'ymame Cristo Jesus'ga rehe ji ete'varuhui ga mombe'gwovo oji-pe'ģa pe kako. Gaha ranuhũ! Tupana'ga ra'yra'ga rūi po ga, a'e ji. Jirekote'varuhuavo ga rehe ji jigwarai gareheve'ģa ndehe. Nahanahã ji ga mbotegweteuhui. Emo Cristo Jesus'ga ji porogwety. A'ereki ga rehe jijikoge'yma ģwaramo ji ndakwahavihi jirekote'varuhuavo ga rehe ģa ndehe no. ¹⁴ Pyry hete Cristo Jesus'ga ji ve nhandepojykaharete'ga. Ga ji arõ hete ji mbojikoguka ojihe oji-pe'ģa arõheteuka ji ve.

¹⁵ A'itituhẽva'ea nhande ei. Togwerovia hete ti ģa a'ero nhande pavẽi. Ymya Cristo Jesus'ga uhu yvyta koty tamombo ti ji yvyakotyve'ģa ndekote'varuhua ģa hugwi javo, xa'e nhande a'itituhẽva'ea mombe'gwovo. Ģa hohe pa reki ji ako te'varuhu kako.

¹⁶ Emo Tupana'ga ji porogwety. A'ereki ga e'i ojivytyteri pe: “Tomombo ti Jesus Cristo'ga Paulo'ga rekote'varuhua ga hugwi nehẽ. A'ero po ti Paulo'ga

rekoi ikwahavukahavamo ġa pe – kiroki ġa ndojikogi ve ji rehe. Okwaha po ti ġa Paulo'ga rekote'varuhua mombora a'ero nehē. A'ero po ti ġa ei nehē: 'Pyr Jesus Cristo'ga! Nonhimonha'ngai ga onhimomiranaheteavo Paulo'ga rekote'varuhua pe aerē po ti ga imomborukari ji ve javo,' e po ti ġa nehē. 'Ndoporogwetyipigi ga Paulo'ga. A'ereki ga omombo Paulo'ga hugwi garekote'varuhuhetea,' e po ti ġa nehē," ei Tupana'ga. "A'ero nhanderekote'varuhua po ti ga imombori nehē no nhande mongovo ojipyri avuiraama nehē.' A'ea po ti ġa ei gworygworyvamo ojikoga Jesus Cristo'ga rehe nehē," ei Tupana'ga oyvyteri pe.

¹⁷Nurā ji ei Tupana'ga mombe'gwovo: Tupana'ga huvihavuhuhetero omongomongo pa ġwemimbotarimova'ea rupi ymyypyagwera jate. Aerē po ti na jitehe nehē no. Gaha ko avuiraamave'ga omanoe'yma. Nhande ndihepiagi ga novia. A'ereki ga ndaha'oi. Gaha jate ko Tupanamo oko. Timboubukwaha ti ga avuiraama a'ero nehē. Timbohete hete ti ga avuiraama nehē. Na tuhē. Amém!

Paulova'ea ombo'e Timóteova'ea aheporavykya rehe

¹⁸Timóteo, nde ereko jira'yra'java'ea. Kiro ji ei nde ve: Ere hete ti ojipe'ġa pe ġa mongovo nhiremimbo'ea rehe topohi ti ġa ġwemimombe'utehea hugwi Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea hugwi. Nhirembi'ea nde ve ko Tupana'ga nhi'ġa ja – kiroki a'ea Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa omombe'u nde ve nahā Tupana'ga ei nde ve javo. Hendukaturame ġanhi'ġa po ti nde poravykykatui ojipe'ġa mbo'eharamo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe ġa mbo'epava nehē. Soldados'ġa oporavyky katu gwuvihava'ga pe. Na jitehe eporavyky katu Tupana'ga pe a'ero. ¹⁹Terepohiri ti Tupana'ga hugwi ejikoga Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti jipi. A'ero po ti ndereaporoġita pyryvamo nehē.

Jararamo ġa ndokoa'javi ojeaporoġitapyryva rupi. A'ero ġa heroviari Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea opohia Tupana'ga nhi'ġa hugwi. ²⁰Nanongara'ġa ko Himeneu'ga Alexandre'ga pavēi. A'e ji: Satanás'ga ti tombohahy ġa pe. A'ero po ti ġa nde'ihua'javi Tupana'ga pe okote'varuhua'jave'yma nehē.

Nahā po ojatykave'ġa e'i Tupana'ga pe hamo

2 ¹Kiro ji ena'ēi nde ve: Jesus'gareheve'ġa ti tonhi'i Tupana'ga pe yvyakotyve'ġa mombe'gwovo ġa nhaporemō ġa ndepyga. Te'i ti ġa ga pe: "Epoko ti ġa imombyryva ġa pe. Ndepyry hete nde ġa nderekokatuavo jipi." A'ea ti ġa te'i Tupana'ga pe.

²Na jitehe ti ġa te'i Tupana'ga pe nhanderuvihavuhu'ġa mombe'gwovo huvihava'ġa mombe'upava no Tupana'ga ti tomombyry ġa pe javo. A'ero po ti ġa pyryvamo nhande pokokatuavo nehē. A'ero po ti nianemongyhyjihavi niandeavykyhavi nehē no. A'ero po ti nhande rekokatui imondoheteavo nhandereaporoġita Tupana'ga rehe imohina nehē ojipe'ġa ndehe nehē no.

³Pyry Tupana'ga pe nhanembopiro'yhara'ga pe nhande nhi'ġame ga pe emombyry ti ġa pe javo. ⁴Ga opota hete yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua mombora ġa nhaporemō ti tomomboruka ji ve javo. Ganembikwahava ga opota no ġa nhaporemō ti tokwaha Jesus Cristo'ga mombe'ua a'itituhēva'ea javo.

⁵A'ereki Tupana'ga tehe ko Tupanamo.

Gaha yvyakotyve'ġa tombohete

gaha jate ko nhanderuvi havuhete'ga javo.

Yvyakotyva'ero Cristo Jesus'ga jate ombojikoty'aruka vyvyakotyve'ga.

Nurã vyvyakotyve'ga jikoty'ari Tupana'ga pavêi.

⁶ Ojijukaukaramẽ ga ndepypava ga ga mbopiro'yukari gãndekote'varuhua hugwi.

Nurã ga jikoty'ari Tupana'ga pavêi a'ero.

Gamanoa okwahavuka Tupana'ga remimbotarimova'ea.

A'ea kiro vyvyakotyve'ga piro'yağwama gãndekote'varuhua hugwi.

⁷ Nurã Tupana'ga ei ji ve a'ea pa emombe'u javo. “Eko ti Jesus Cristo'ga moi-rũharamo egwovo judeus'garũive'ga pyri gentios'ga pyri,” ei ga ji ve. “Emombe'u pa ti Jesus'ga ga pe tojiko ti ga ga rehe. A'ero po ti ga imomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehẽ. Embo'embo'e ti ga Jesus'ga mombe'ua nhaporemo rehe a'itituhẽva'ea rehe.” A'ea Tupana'ga ei ji ve. Amombe'u katu ji nde ve. Nanhĩmbei ji.

⁸ Onhimono'o'game Tupana'ga nhi'ĩga renduva ogwyri pe nhaporemo marã po ti akwaimbae'ga ndekoi a'ero nehẽ Jesus'gareheve'ga? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporoğita. Onhimono'o'ga ti akwaimbae'ga tonhi'ĩ Tupana'ga pe gweaporoğitapyryvamo onhimonha'ngae'yma ga ndayvapotare'yma.

Paulova'ea e'ĩ nahã ti kunhangwera'ga toko javo

⁹ Marã po ti kunhangwera'ga ndekoi nehẽ Jesus'gareheve'ga? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporoğita. Tonhimbovyvy ti kunhangwera'ga okopyryhe-teavo imongirame opira. Taheaporoğitaranuhũyme ti ga o'ava mbojigwajigwaga rehe. Taheaporoğitaranuhũyme ti ga mbo'yra noğa rehe ouro apopyra noğa rehe no pėrolas noğa rehe no. Taheaporoğitaranuhũyme ti ga opikatua mongia rehe no – kiroki a'ea gwerohoahivuhu itambere'ia. ¹⁰ Ga e'ĩ ore Jesus Cristo'gareheve'ea javo. Toko katu ti ga a'ero ojipe'ga pe. Nahã ti Jesus Cristo'gareheve'ga toko a'ero.

¹¹ Jesus Cristo'gareheve'ga nhimono'o'game tihendu ti Tupana'ga nhi'ĩga javo, kunhangwera'ga ti tojapyaka tuhẽ ganhi'ĩga rehe. Onhi'ĩge'yma ti ga tohendu pota okokatuavo.

¹² A'e hete ji nde ve: Kunhangwera'ga ti toko Tupana'ga nhi'ĩga rehe jate. Tombo'eyme ti ga Tupana'ga nhi'ĩgaatyviva'ea rehe. Te'iyeme tuhẽ ti ga: “Kunhangwerava'ea oapo akwaimba'eva'ea.” Tombo'eyme ti ga a'ea rehe Tupana'ga nhi'ĩgaatyviva'ea rehe. ¹³ A'ereki akwaimba'eva'ea Tupana'ga oapo ypy Adão'va'ea. Kirẽ kunhangwerava'ea ga oapo Evava'ea hako. ¹⁴ Adão'va'ea rũi reki Satanás'ga omoandyi hako. Kunhangwerava'ea ga omoandyi. A'ero kunhangwerava'ea nonhi'ĩpo'rui Tupana'ga okote'varuhuavo.

¹⁵ Emo kunhangwera'ga jikogame Jesus Cristo'ga rehe jipi Tupana'ga omombo gãndekote'varuhua ga hugwi. Ojikogame ga rehe ga ojipe'ga arõ-hetei okopyryvamo onhimbovyvya. Nahã gãndeaporoğita pyahuro. Igwete pyryvamo ga nda'yramo gẽwembireko'ga pe.

Jesus'gareheve'ga ndepiakatu'hara'ga

3 ¹ A'itituhẽva'ea nhande ei: Kiroki ga e'ĩ taporavyky ti ji Jesus'gareheve'ga ndepiakatuavo javo – ga opota pyryva'ea. A'ereki nanongara aheporavykya ko pyry, xa'e nhande a'itituhẽva'ea mombe'gwovo.

²Toko katu ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ojikheteavo Jesus'ga rehe. A'ero tegwete ojipe'ga ehava ga pe. Ojipeji tehe ti ga togwereko gwembierekohēa. Taheporoğita pyry ti ga. Tonhimbovyvy ti ga okokatuavo. Po ojipe'ga nduri ga repiaga oropyta pota ore nde pyri javo, a'ero ti ga tohoryory ga ndehe ga mbuhuruka gwonga pe ga pokoga. Tombo'e kwaha hete ti ga Tupana'ga nhi'iga rehe. ³Heagwryryve'ga ja rūi ti ga toko jugwejuhue'yma ahemboheagwryryva'ea vinho. Tonhimboahivyme ti ga ojipe'ga pe. Toko katu ti ga ojipe'ga pe ga ndayvare'yma onhyromo. Tokoyme ti ga ojipe'ga ja – kiroki ga itambere'ia pyhyga rehe jate gweaporoğita jipi.

⁴Tohepia katu kwaha ti ga gwongapypeve'ga mondomondokatuavo. Tomondo ti ga gwa'ya'ra'ga onhi'iga rupi. Ojihe ti ga tomondouka gwa'ya'ra'ga ndeaporoğita imohinuka. ⁵Po ga ndohepiakatukwahavi gwongapypeve'ga gwa'ya'ra'ga no ga mongoe'yma onhi'iga rupi, a'ero po ti ga ndohepiakatukwahavi Jesus'gareheve'ga ga nhimono'o'game tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo. Nanongara'ga ti tokoyme gāndepiakatuharamo a'ero.

⁶Tokoyme ti ga gāndepiakatuharamo – kiroki ga korogwe ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ga ndokwahahetei ve nahā ahe toko Tupana'ga remimbota-rimova'ea rupi jave'yma. Mara'ngu po ti nanongara'ga okote'varuhuavo onhimboheteavo nehē? “Ako pyry ji ga hohe pa jitekovo gāndepiakatuharamo,” e po ti ga nehē. Po ti ga ei a'ea nehē, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē ereko te'varuhu nde enhimboheterame javo. A'ea jitehe Tupana'ga ei Diabo'ga pe ga mondovo ojihugwi hako. A'ereki Diabo'ga onhimbohete.

⁷Toko katu ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. A'ero po ti Jesus'gareheve'garūive'ga ekatui ga mombegwovo pyry hete ga okokatuavo javo. Ga rekokatue'ymame po ti ga ga rerekomemui nehē ite'varuhu reki ga javo. Nahā po ti Diabo'ga ga mondoi gwemimbotarimova'ea rupi nehē.

Jesus'gareheve'ga pokohara'ga

⁸Kiro ti ji imombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokohara'ga. Gāndepiakatuhara'ga javijitehe ti ga tonhimbovyvy ojikheteavo Jesus'ga rehe. Ti'mbeyme ti ga. Tougwejuhuyme ti ga ahemboheagwryryva'ea vinho okovo. Tokoyme ti ga ojipe'ga ja – kiroki ga itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoğita jipi. ⁹Nane'ymi gweaporoğitapyryvamo ti ga togwerovia hete ahembikwahavipyry'yma – kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka kiro Jesus Cristo'ga mombēua. Tojiko hete ti ga Jesus Cristo'ga rehe omano ga nhande repyga javo.

¹⁰Jara'ga Jesus'gareheve'ga ti te'i ga pe: “Tihepia na'ē ti pendekokatua pe ga pokogame.” A'ea ti ga te'i ga ndepiaga. Po ga ndekopyryvamo ga pokokatuavo, a'ero po ti ga toko gāpokoharamo.

¹¹Ga javijitehe ti kunhangwera'ga tonhimbovyvy. Te'ite'iuhuyme ti ga ojipe'ga pe. Taheaporoğita pyry ti ga. Tombojiko pa ti ga ojipe'ga ojihe jipi. Nahā ti kunhangwera'ga toko.

¹²Akwai mbae'ga Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokohara'ga ti togwereko ojipeji tehe gwembireko'ga. Tomondo ti ga gwa'ya'ra'ga onhi'iga rupi ga ndepiakatukwahava. Tohepia katu kwaha ti ga gwongapypeve'ga no ga mondomondokatuavo.

¹³Aerē, Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokoharamo, ga jara'ga pokokaturame po ti koji'i gāmbohetea nehē. Koji'i po ti ga Tupana'ga kwahavi nehē

ġa ġa pokoga ġwaramo. Ndojijhuvi hete ti ġa imombe'uheteavo ġwembiro-
viara Cristo Jesus'ga mombe'ua a'ero nehē.

Paulova'ea omombe'u a'itituhēva'ea rerekokatua

¹⁴Aho pota tuhē ji nde pyri nambegwei jihoa jawo. Emo ji akwatija nde ve kiro. ¹⁵A'reki ji a'e: Mara'ngu po ti nhimbegweramo jigwovo nehē? Nurā ji herohoukari nhirembikwatijarukara kiro. Imonhi'iġame po ti nde ikwahavi jawo nehē. “Nahanahā ti Jesus'gareheve'ġa toko katu ojohupe Tupana'ga ra'y-ramo,' ei Paulo'ga,” ere po ti nde nehē. Jesus'gareheve'ġa ko avuiramave'-gareheve'ġa. Ġa okwahavuka Jesus Cristo'ga mombe'ua ojipe'ġa pe a'ea ko a'itituhēva'ea jawo herekokatuavo.

¹⁶Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea ko huvihavuhu tuhē ahe monhimomby'aheteavo. A'ea jukwaha nhande ve nhaporemō. A'itituhēva'ea ko aherembikwahavipyre'yma – kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka nhande ve kiro Cristo Jesus'ga mombe'ua nhanerembiroviara. Momi ko Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea:

Ga ko ojipiuka onhimongovo vvyakotyva'ero.

“Gareaporōġita ko pyry hete,” e'i Tupana'ga ra'uva ga kwahaheteavo.

Gaha Tupana'gapyrive'ġa ga repia.

Gaha gareheve'ġa ga mombe'u judeus'ġarūive'ġa pe gentios'ġa pe.

Ga rehe vvyakotyve'ġa pyteripeve'ġa ojiko.

Gaha Tupana'ga ga reroho yvagi pe ga mboheteavo pevo.

A'ea ko Cristo Jesus'ga mombe'ua.

Tupana'ga ra'uva omombe'u aerēve'ġa i'mbeve'ġa

4 ¹Tupana'ga ra'uva e'i hete aerēva'ea mombe'ukatuavo. Nurā i'ei: “Mbapava koty po ti jara'ġa ndogweroviara'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua nehē. Ġa po ti ombopogwe Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa nehē okoheteavo ġa'mbea rehe ġanemimbo'ete'varuhua rehe nehē no – kiroki a'ea rehe anhaġa Diabo'gapyriva'ea ġa mbo'e. ²A'ea po ti Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa imombe'ui ġa pe ġa moandyandyita o'mbero ġa pe nehē. Ojipokwahava o'mbea rehe po ti ġa nonhimombaragwahavi a'itituhēva'ea rehe gweaporoġitakatuagwame'yma nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva.

³O'mbero po ti ġa ei nehē: “Tahembirekoyme ti ahe. To'uyme ti ahe ġwiġwia mbatera ojikwakuva,” e po ti ġa nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva imombe'gwovo.

Emo Tupana'ga nde'iangavi nanongara! Oapo pa ga. Nurā ti ahe tokwakuvyme. To'u pa ti ahe garembiapoa i'gwovo gworygworyvamo ndepyry hete nde imbuhua ore ve jawo Tupana'ga pe.

A'ea Tupana'ga ei ġa pe – kiroki ġa ojiko ga rehe a'itituhēva'ea kwahava.

⁴A'reki pyry pa Tupana'ga rembiapoa. Nurā ti tikwakuvyme garembiapoa ti'uyme ti jave'yma. Ti'u ti a'ero nhande'erame ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve jawo. ⁵A'reki mbatera pyry pa Tupana'ga ero ġwaramo. Pyry pa mbatera nhande ero ġwaramo ga pe no ndepyry hete nde imbuhua ore ve jawo ga pe.

Nahā ti eporavyky katu Jesus'ga pe

⁶Po nde imombe'upavi Tupana'ga rembi'ea pevo nhaneirū'ġa pe Jesus Cristo'gareheve'ġa pe, a'ero po ti nde poravykykatui Jesus Cristo'ga pe nehē.

Eporavykykatuavo ga pe ti enhimbo'e katu Jesus'ga mombe'ua rehe a'itituhē-va'ea rehe no – kiroki Jesus'gareheve'ga nemimbo'ekatua rupi nde ereko jipi.

⁷Terembopogwei ti Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea imombe'uteheva'ea – kiroki a'ea iğwaivīve'ga omombe'u pota. A'ereki a'ea nahemombyryvukari. Ejirokwa ti ekokatua rehe ekovo Tupana'ga reaporoğita rupi jipi. ⁸Pyr ahe jirokwari tipopoaka jira'oa javo. Koji'i pyry hete ahe jirokwari tapyry jireaporoğita javo. A'ereki naname Tupana'ga omombyry ahe ve ahe manoe'ymame a'ero. Ahe manorē po ti ga imombyryvi jitehe ahe ve yvagi pe nehē no.

⁹⁻¹⁰Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nhande xajiko hete Tupana'ga rehe omanoe'ỹve'ga rehe aerē po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nehē javo. Ga ko yvya-kotyve'ga mbopiro'yharamo oko. “Ambopiro'y pota ji ға imomboa ғандекоте'varuhua ға hugwi,” ei ga. Kiroki ға ojiko ga rehe imomboruka ga pe – ға hugwi tuhē ga imombori a'ero. Pyry ahe a'ea reroviahetei. A'ereki a'ea ko a'itituhēva'ea. Heroviaro ғwaramo nhande poravykyhetei nhandejirokwa Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

¹¹A'ea ti e mombe'u pa nhirembikwatijarukara tohendu katu ti Jesus'gareheve'ga.

¹²Mara'ngu po jara'ga javo nde ve? “Nerenhimoymyani ve nde, Timóteo. A'ero nde nderekwahavi ve,” e po ға nde ve. Ehepiuka ekokatua ға pe te'iyime ti ға a'ea a'ero. Enhi'igatu ti ға pe nahā ға monhi'igatuavo. Eko katu ti toko ti ға ji ja javo. Earō hete pa ti ojipe'ga. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti. Nahā ti eko. A'ero po ti ға ndekopotari nde ja nehē.

¹³Jirakykweri ti emonhi'i Tupana'ga rembikwatijarukara ғandovaki jipi tohendu ti Jesus'gareheve'ga javo. Emombe'u katu ti ға pe nahanahā e'i Tupana'ga nhi'iga javo. Embo'e katu ti ға hehe.

¹⁴Ymya Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga ei nde ve kako: “Tupana'ga ra'uva ombo'ekwahavuka nde ve. Embo'embo'e ti Jesus'gareheve'ga Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero imombe'ukatuavo ға pe,” ei ға nde ve kako. Kirē opokogame neakağa rehe Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ei a'iti tuhē javo kako. Enhi'ipo'ru ti Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga a'ero ekovo ejiporavykya rehe. ¹⁵Ejirokwa ti eporavykya rehe jipi ға mbo'embo'ekatuavo ekoheteavo hehe. A'ero po ti nde iğwaigwavete ға mbo'ekwahakwahavi Tupana'ga nhi'iga rehe nehē. A'ea po ti jukwaha hete ға pe nhaporemo nehē.

¹⁶Terekoi ite'varuhua rehe tako katu ti ji javo. Terejapyakai ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe tambo'e ti ji Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe jate javo. Nane'ymi ti ejirokwa ekokatuvavo ға mbo'ekatuavo a'itituhēva'ea rehe jate. A'ero po ti nde nhimbopiro'yi ejikote'varuhua hugwi egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ға neremimbo'ekatua rendu katu – ғahā po ti nde ға mbopiro'yi ғандекоте'varuhua hugwi ға mondouka Tupana'ga pyri nehē no.

Eko katu Jesus'gareheve'ga pe

5 ¹Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Eko katu ti Jesus Cristo'gareheve'ga pe ға mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe ға ndekote'varuhurame toko katu kwaha ti ға javo. Ixava'eve'ga pe ti terenhi'igahyi ға ndekote'varuhurame. A'ereki ға oko nderuva'java'ero. Enhi'igatu ti ға pe nde erame ғандекоте'-varuhua pe na rūi ti peko javo ға pe. Na jitehe ti enhi'igatu ipyahuve'ga pe akwaimbae'ga pe ға ndekote'varuhurame. A'ereki ға oko neirū'java'ero.

²Na jitehe ti enhi'igatu igwaivive'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko ndehya'java'ero. Na jitehe ti enhi'igatu ipyahuve'ga pe kunhangwera'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko nerendyra'java'ero. Ga ko ambotehea rui nde hugwi a'ero. Eko katu ti ga pe a'ero.

Jesus'gareheva'ero pereko katu aherembirekokwera'ga

³Jesus'gareheve'ga ti tomondo ojeaporoğita aherembirekokwera'ga ndehe – kiroki kunhangwera'ga pe ndiporakahavi. ⁴Po aherembirekokweraheha gwereko gwa'yra'ga gwymymino'ga no, a'ero po ti ga topoko katu heha heha rembirekoa'jave'ymame. Ymya po heha ga nderekokatuypyi ga monhimomboaka. Kiro po ti ga toko katu kwaha ikwepyga heha pe a'ero okovo heaporakahavamo heha ko jire'yjahha tuhhe javo. Nanongara ko pyry Tupana'ga pe.

⁵Kiroki heha tehe oko herekoe'yma oporakahava – po heha jikohetei Tupana'ga rehe hamo ji poko ti javo ga pe jipi. Ypytunimo arimo po heha nhi'igi ga pe ojihe ojipe'ga ndehe no ore poko javo hamo. Nanongarahha ti Jesus'gareheve'ga topoko jipi.

⁶Kiroki aherembirekokweraheha oko onhimbohoryva'ea rehe jate ojapya-kae'yma Tupana'ga rehe – heha nomanoi novia. Emo heha oko omanove'ga ja Tupana'ga pe. A'ereki heha nombopyahuukari ga pe ojeaporoğita okokatue'yma ojikoğe'yma ga rehe. Nanongarahha rui Jesus'gareheve'ga topoko jipi.

⁷Embo'e pa ti Jesus'gareheve'ga nhiremimombe'ua rehe – kiroki a'ea ji akwatija nde ve aherembirekokwera'ga ndehe nahanaha ti pepoko ga javo. A'ero po ti tegwete ojipe'ga ehava ga pe nehhe.

⁸Kiroki ga ndoporakari gwe'yja'ga gwongapypeve'ga kaitu ga mbatere'y-mame – gaha ndokoa'javi Jesus'ga mombe'ua rupi. Koji'i ga oko te'varuhu Jesus'gareheve'garuive'ga hohe. A'ereki Jesus'gareheve'garuive'ga vehevi oporaka gwe'yja'ga gwongapypeve'ga no.

⁹Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Jesus'gareheva'ero ti ga toporaka opyteripeve'ga – kiroki kunhangwera'ga pe ndiporakahavi. Tokwatija ti ga nanongara'ga ndera a'ero aherembirekokwera'ga ndera ndiporakahavi ga pe javo. Nanongara'ga pe ji ei:

Ga ti toko igwaivive'ga. He'yjuhu kwara ga ndehe sessenta kwara koji'i no. Ojipeji ganembirekova'ea.

¹⁰Ojipe'ga omombe'u katu aherembirekokwera'ga nahha ga ojipe'ga poko katu gweaporoğitakaturu jipi javo. Momi ko aherembirekokwera'ga mombe'ua:

Ga gwa'yra'ga ndereko katu ga monhimomboakakatuavo.

Ymyagwera jate ga horyory hajiheve'ga ndehe ga mboapyga ga mbuhuruka gwonga pe ga ndurame.

Na jitehe ga Tupana'ga remimo'ehara'ga poko ga ndurame onga pe.

Ga ga poko ga nderekokatuavo – kiroki ga pe ite'varuhu.

Ga ojirokwa opyryvamo ojipe'gape'ga pe jipi oporavykparavuhuavo nahha ga pokopava jipi.

Po nahha aherembirekokwera'ga ndekokatui – kiroki ga pe ndiporakahavi, a'ero pyry Jesus'gareheve'ga ikwatijari ganderi gahha nhande tipoko javo.

¹¹Kiroki aherembirekokwera'ga nomondoi ve sessenta kwara igwaivive'ye'ga – ganderi ti terekwatijarukari. Mara'ngu po ti ga

oporavykypotara'jave'yma Cristo'ga pe nehê? Po ti ġa ei nehê: “Koji'i pyry ji ve ji rembirekoa'javamo.” ¹²Po ti ġa ei nahâ nehê, a'ero po ti ijari ġa ndehe ġa ipiriano ġwaramo onhimbi'eagwera Cristo'ga pe nehê.

¹³Terekwatijari iġwaivie'ÿve'ġa ndera, a'e ji. Mara'ngu po ti iġwaigwavete ġa ovejugwero nehê ohoohorame ojipe'ġa nonga pe jipi nehê? Koji'i po ti ġa te'varuhuro a'ero onhi'inhî'iteheavo ikwahapapota imombe'umoanhana nehê – kiroki a'ea po ġa nomombe'ui hamo.

¹⁴Nurâ koji'i pyry ji ve iġwaivie'ÿve'ġa nembirekoa'javamo gwa'ygwa'yramo. Togwereko katu ti ġa gwa'yra'ġa ġwongapypeve'ġa nderuva. Po ti nahâ iġwaivie'ÿve'ġa ndekokatui nehê, a'ero po ti a'ea rehe ġa'arõe'ÿve'ġa nde'ite'varuhui ġa pe nehê. Nahâ ji amoġita ġa. ¹⁵Aereki jararamo iġwaivie'ÿve'ġa oko jipe Satanás'ga nhi'ġa rehe okoa'jave'yma Cristo'ga nhi'ġa rehe.

¹⁶Kiro ti ji imombe'ua'javi nde ve. Aherembirekokwerahêa re'yjahêa ti toporaka hêa pokokatuavo Jesus'gareheva'ero. Toporakarukaryme ti ġa hêa jara'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe. A'ero hêa porakare'ymame hêare'ya'ġarũive'ġa oporaka ojipe'ġa – kiroki ġa pe ndiporakahavi tuhê.

Eko katu ti ġandepiakatuhara'ġa pe

¹⁷Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nahâ po ti Jesus'gareheve'ġa ndekoi hamo: Ġa ti tombohete gwepiakatuhara'ġa. Ġa ti tomondokatua'ja ġa pe ikwepykava ġa poravykykaturame. Ġa pe kaitu – kiroki ġandepiakatuhara'ġa omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'ġa ġa mbo'ekatuavo hehe. ¹⁸Aereki Tupana'ga rembi-kwatijarukara e'i:

“Yuranuhûa oporavyky ahe ve hay'nhoy'noġa japea hugwi jape'oga ipyrũpyruġame trigo ra'ynha rehe.

Nurâ ti ahe tojurutyvyme yuranuhûa

to'u ti trigo ikwepykavamo javo,” e'i ikwatijaripyra.

Ojo'java'ea e'i:

“Tokwepy ti ahe ġwemimboporavykyhara'ġa pe.

Aereki ġa ahe poko,” e'i.

¹⁹Po ojipejive'ga ei nde ve: “Okò te'varuhu nhanderepiakatuhara'ga.” Po ga tehe e'i a'ea, tereroviari ti ganihî'ġa. Po a'ea jitehe ojipe'ga ei nhanderepiakatuhara'ga oko te'varuhu javo, a'ero ti ehendu ġanhi'ġa ikwahava. ²⁰Po a'iti hete tuhê ġandepiakatuhara'ga ite'varuhu, a'ero ti emoġita ga Jesus'gareheve'ġa ndovaki nhaporemò. Ere ti ga pe: “Nahâ nde ereko te'varuhu. Epohi ti jugwi,” ere ti ga pe. A'ero po ti jara'ġa kyhyjipavi xakote'varuhuyime ti javo nehê.

²¹Ehendu tuhê nhinhi'ġa ġa moġitakatupava. Terei ti: “Nda'ei po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. Aereki ji ako hete ga rehe.” A'ea terei. Ojipe'ga pe terei no: “Anhi'ġahy hete po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. Aereki ji ndakoi ga rehe.” A'ea terei no, a'e ji nde ve Tupana'ga ji renduvame. Nhandepojkaharete'ga Jesus Cristo'ga ji rendu no. Yvagipeve'ġa ji rendu no Tupana'gapyrive'ġa garemimo'eharamo.

²²Terena'ei ti ojipe'ġa pe peporavyky ti Tupana'ga pe kiro javo. Ekwaha katu naê ti ġandeaporoġita. Ġa pyryvame ti epoko ġa'akaġa rehe peporavyky ti kiro Tupana'ga pe javo. Terejihe'ari ti ite'varuhuve'ġa ndehe ġandekote'varuhua mbopogwee'yma. Ejirokwa ti ekokatua rehe, a'e ji nde ve.

²³Yhya jate rūi ti e'u, Timóteo. Pyry xunhiva'ea nde i'ui vinho no tomombi hahyva'ea nderevegi pe. A'ereki nane'ymi nde netetirúa.

²⁴Kotihī jara'ga ndekote'varuhua jukwaha hete. A'ero nhande ejipei ga pe oja ga ndehe javo. Jara'ga ndekote'varuhua ndiukwahavi ve. Aerē gwe nhande ikwahavi gandeaporoģitate'varuhua. ²⁵Na jitehe jukwaha hete ojipe'ga ndekokatua. Jara'ga ndekokatua ndiukwahavi ve. Aerē gwe nhande ikwahavi a'ea.

Paulova'ea e'i nahā ti ipiro'ye'ŷve'ga toko javo

6 ¹Kiro ti ji ga mombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ga – kiroki ga ndipiro'yi opojkahara'ga hugwi. Ġa ti tomondo gweaporoģita opojkahara'ga ndehe oporavykykatuavo ga pe. Po ga ndoporavykykatui Tupana'gareheva'ero, a'ero po ti ojipe'ga Tupana'ga mbotegwetei ite'varuhu Tupana'ga javo. Jesus'ga mombe'ua po ti ga imbotegwetei nehē no ite'varuhua rehe ga ga mbo'ei javo.

²Po ga opojkahara'ga pavēi ojiko Jesus'ga rehe, a'ero ga ndekoi onhoirūramo. A'ero ti ga te'iyme opojkahara'ga pe: “Ġa nhaneirūramo ġwaramo ti timondoyme nhandeaporoģita ga ndehe.” A'ea rūi ti ga te'i. Koji'i vehevi ti ga tomondo ojeaporoģita opojkahara'ga ndehe oporavykykatukatuavo ga pe ga pokoga. A'ereki ga – kiroki opojkahara'ga pe ga oporavyky ga pokoga – ga ko ġairúa tuhē ġanemiarōa ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe. A'ea ti emombe'u pa ga pe ga mbo'ekatuavo hehe.

A'itituhēva'eaatyviva'ea rehe okote'varuhuve'ga ombo'e

³Po ojipe'ga ombo'e nhiremimbo'eaatyviva'ea rehe ndokoi po ga a'itituhēva'ea rehe nhandepojkaharete'ga remimbo'ea rehe Jesus Cristo'ga remimbo'ea rehe. Aherekokatua mombe'ua rehe po ga ndokoi no. ⁴Okoe'ymame hehe po ga nhimbohetetehei tuhē akwaha hete ji javo novīa. Emo ga ndokwahavihu okovo. Onhi'ġayva pota ranuhū ga ojipe'ga. “Garagara pe ga ei?” e'i tehe ga. A'ero ga renduvame ga nhimyrōi ojogwehe ja'javo ojohupe onhombotegweteavo ojogweroviare'yma.

⁵Nane'ymi ga jogwayvahetei. Itē'vate'va ga akağa. A'ero ga ndokwahava'javi a'itituhēva'ea ojipe'ga mbo'eavo a'eaatyviva'ea rehe. A'ereki ga e'i tehe oyvyteri pe: “A'e po ti ji ga pe nehē: ‘Ji ko Tupana'gareheva'ea’. A'ero po ti ga imbuhuri itambere'ia ji ve ji mombateheteavo ji ombo'erame nehē,” e'i tehe ga oyvyteri pe.

⁶Pyry hete tuhē okokatuve'ga pe reki – kiroki ga ojiko tuhē Tupana'ga rehe ikwahava opy'a rukatua gworygworyvamo jipi. Ndokoi ga ojipe'ga mbatera rehe a'ero. ⁷Ma gara nhande tiru reki nhande'arame? Ndiheruri nhande. Ma gara po ti nhande tiroho nhanemanorame nehē? Ndirohoi tuhē po ti nhande nehē. ⁸Herekorame nhanderembi'ua nhandepira reheve xajory ti hehe pyry ji ve javo.

⁹Jara'ga e'i tako ji imbateheteva'ero javo. A'ea rehe jate ga japyakai reki. A'ero ga ite'varuhua mbopogwehetei okote'varuhuvavo nahā po ti ji ipyhyguhui mbatera javo. A'ereki hepia'ngi tehe he'yiva'ea ga pe ġamongote'vava'ea. Tegwete ġapohira okote'varuhua hugwi a'ero. A'ea ga mbotegwetepavi ga mondouka hahyva'ea ruvihava pype. ¹⁰A'ereki itambere'ia potarapora ko aherekote'varuhuparava. Itambere'ia rehe jate okovo ġwaramo jara'ga pohiri

Jesus Cristo'ga mombe'ua hugwi. Nurāro ġwaramo ġa imbuhumbuhurukari ite'varuhuva'ea hahyheteva'ea ojihe onhimbovy'are'yma ranuhū ja'javo oyvy-teri pe: “Maranameuhū ji rekoī na?”

Paulova'ea omoġita Timóteova'ea

¹¹ Timóteo, ndehe ereko Tupana'gareheva'ero. Terembopogwei ti nanongara nhaporemō ite'varuhuva'ea nhaporemō a'ero. Ejirokwa ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ejirokwa ti ekokatua rehe imondovo ejeaporoġita Tupana'ga rehe jipi. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Earomba ti jara'ġa. Enhimomirana ti ite'varuhurame nde ve. Eko katu ti jara'ġa pe enhyromo ġa pe. ¹² Ejirokwa hete ti eporavykykatuavo pyryheteva'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Erovia hete Tupana'ga nhi'īġa aerē po ti Tupana'ga ji mongoi ojipyri ji mombytavo avuirama nehē javo. A'ereki a'ea pe Tupana'ga e'i o'erame nde ve herejo ti ji pyri ejupa avuirama javo. Pyryheteva'ea pe nde ehetei erame ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe javo. He'yive'ġa nde rendu kako.

¹³ Tupana'ga omongo pa. Nurā ġa okoji mbatera pavēi. Cristo Jesus'ga omo-mbe'u a'itituhēva'ea Pôncio Pilatosva'ea pe okyhyjie'yma hako. Ġa ji rendu-vame Tupana'ga Cristo Jesus'ga pavēi, kiro ti ji ehetei nde ve. ¹⁴ Ji nhi'īpo'ru pa ti, a'e ji nde ve. A'ero tegwete ojipe'ġa ehava nde ve. Nahā ti eko katu jipi nhandepojkaharete'ga mboha'uva Jesus Cristo'ga mboha'uva ga mbuhua yvya koty nhande koty.

¹⁵ Tupana'ga erame: “Pyry kiro Jesus Cristo'ga hoa”, a'ero po ti Jesus Cristo'ga jipiukari ua yvaga hugwi nehē.

U katu katu Tupana'ga py'a.

Ga tehe ipopoaka hete ojipe'ġa hohe pa ġa mondomondopava ġwemimbotarimova'ea rupi.

Ga ko ġanduvihavuhu'ġa nduvihavuhuhetero oko.

Ġapojkahara'ġa pojkahareteramo ko ga oko no.

¹⁶ Ga tehe ko avuiramave'ga omanoe'yma tuhē.

Gwendy'javuhua pype ga ruvi upa.

Tegwete vyakotyve'ġa hoa garendy'javuhua pyri.

Ġa ndohepiangavi ga. Tegwete garepiakava.

Tomboukwaha ti ġa ga.

Nane'ymi ti ga tipopoaka okovo avuirama. Na tuhē. Amém!

Paulova'ea e'i nahā ti imbateheteve'ġa toko javo

¹⁷ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Ombatera rehe vyakotyva'ea rehe ti imbateheteve'ġa tonhimboheteyme Jesus'gareheve'ġa. Tojikogyme ti ġa oitambere'ia rehe. A'ereki kotihī itambere'ia opa ahe hugwi. Tojiko ti ġa Tupana'ga rehe avuiramave'ga rehe tombuhu ti ga ji ve javo. A'ereki gaha ombuhu pa hete ahe ve tohory ti ġa hehe javo. ¹⁸ Toko pyry ti ġa jara'ġa pe ġa pokopokoga. Toma'e-ma'ē pota ti ġa imondovo mbatera ġa pe – kiroki ġa ndogwerekoi ojive. ¹⁹ Imondorame ġa pe ġa imombyryvukari ojive pyryva'ea rerekoagwama yvagi pe. Nahā okorame ġa ei Tupana'ga ti ji mongoi tuhē ojipyri avuirama nehē javo.

²⁰ Timóteo, teremoka'nhyimi ti Tupana'ga rembikwahavukara ejive ekokatuavo. Hehe ti embo'e katu herekokatuavo. Terembopogwei ti onhi'iteheve'ġa.

Jara'ga omombe'u Tupana'ga remiarõ'e'ỹva'ea ojogwayva hehe oreremimombe'ua ko a'itituhẽva'ea javo. Terehenduvi ti ãanemimombe'ua. ²¹A'ea mombe'urame jara'ga ndokoa'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe.

Kiro ji ei pe me Jesus'gareheva'ea pe: Tupana'ga tomombyry pe me – perope peju cidade de Éfeso pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA TIMÓTEOVA'EA PE

Segunda Carta de Paulo a Timóteo

1 ¹Jihi ko Pauloramo Cristo Jesus'ga moirūharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Eko ti Cristo Jesus'ga moirūharamo. Ere ti ġa pe: ‘Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua pejihugwi pejikovo gareheva'ero. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri avuirama nehē.’ A'ea ti ere ġa pe,” ei Tupana'ga ji ve kako. ²Timóteo, kiro ji ikwatijarukari nde ve imondouka. Nde ko nhiremiarōa jira'yra'java'ea.

Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomombyry nde ve Cristo Jesus'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tandeporogwety ti ġa. Tonoġatu ti ġa ndepy'a, a'e ji.

Horyory Paulova'ea Tupana'ga rehe

³Nane'ymi ji nhi'īgi Tupana'ga pe nde mombe'gwombe'gwovo ypytunimo arimo jitekovo. Ga pe ji ei:

—Ndepyry hete nde Timóteo'ga mbojikoheteuka Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji ga pe.

Nhiremboypya ja ji aporavyky Tupana'ga pe jipi ikwahava jireaporoġitapyryva.

⁴Ji horame nde hugwi nde erejehe'o ji arōheteavo ikwehe'i. A'ea ji namoka'nhyimi jitekovo. Orohepiaga'u hete ji. Nde repiaga'javame po ti ji roryroryvamo nehē.

⁵Nde ko nane'ymi nde rekoi ejikoga Tupana'ga rehe. A'ea ji akwahava'ja jijapyakavo nahā ko Timóteo'ga rekoi ikwehe'i javo. Ndejaryjahēa jikohetei Tupana'ga rehe Lóidehēa. Neyhēa Eunicehēa jikohetei jitehe Tupana'ga rehe no. Aerē ġa javijitehe nde jikohetei Tupana'ga rehe no. Aġwamo ndehe ko nane'ymi erejiko ga rehe no, a'e ji.

Terekyhyji ti Jesus'ga mombe'gwovo

⁶Akwaha ji ndejikoga Tupana'ga rehe. Nurā ji ei ikwahavukara'java nde ve: Ejirokwa hete ti eporavykyavo ga pe jipi. A'ereki ji pokogame neakaġa rehe nhinhi'īġa Tupana'ga pe Tupana'ga ra'uva nde mbokarakatu eporavyky ti ji ve javo. ⁷A'ereki Tupana'ga imondorame nhande pyri gara'uva ndopojihuvukari nhande ve. Gara'uva nhande mbopopoaka. Gara'uva nhande monhoarō

hete nhande mbohoryoryva ojipe'ga ndehe. Gara'uva nhande monhimbovyvy nhande mongokatuavo.

⁸Nurã ti terekyhyji a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo ipojihuve'yma. Terei ti: "Namombe'ui ti ji ga ga'arõe'ÿve'-ga nde'yjuhuro ġwaramo." A'ea rui ti ere, a'e ji.

Amombe'u ji Cristo Jesus'ga ojipe'ga pe novia. Emo ġa ndopotari ji ga mombe'urame. Nurã ġa ji mongiukari cadeia pype. Timóteo, terekyhyji ti ji rehe ji pojihuve'yma a'ero cadeia pype ji rename. Terei ti: "Ji ndakwahavi Paulo'ga. Ga ndokoi nhiirua." A'ea rui ti ere.

Tupana'ga popoakarimo ti emombe'u nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga ojipe'gape'ga pe ji javijitehe. Po ti ġa imondoi hahyva'ea nde ve nde ga mombe'urame, a'ero po ti Tupana'ga nde monhimomiranami hahyva'ea pe nde mbopopoaka nehẽ.

⁹Gaha omomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nahã nhande pokoga. Ga nhande mo'emoẽ toko ti ġa jireheva'ero javo. Nahã ga imombyryvi nhande ve. Nhanderekokatua rehe rui ga imombyryvi. Ġwemimbotarimova'ea rehe jate ga imombyryvi ji ġa poko pota javo. A'ereki ymyahũ vyva apoa renonde ga e'i ojivytyteri pe: "Aerẽ po ti ji imombyryvi ġa pe nehẽ," ei ga hako.

¹⁰Aġwamo reki garemimombyryva jukwaha nhande ve Cristo Jesus'ga ruro ġwaramo nhande koty nhandembopiro'yhara'ga. A'ereki Cristo Jesus'ga omano nhanderekote'varuhua momboa imombiga nhandemanoa popoakara. A'ereki nhande tikwaha nhandembogweravaġwama. A'ea Jesus'ga okwahavuka imombe'gwovo pyryva'ea nhande ve. Ga e'i: "Pejiko ti ji rehe. A'ero ti pe hoi yvagi pe pejikovo avuira Tupana'ga pyri – perope pe napemanoa'javi," ei ga.

¹¹Pyryva'ea Tupana'ga omombe'uuka ji ve. Ga e'i: "Eko ti Cristo Jesus'ga moiruharamo egwovo ga mombe'gwombe'gwovo ġa pe. Embo'e katu katu ti ġa nhinhi'iga rehe," ei ga ji ve.

¹²Amombe'u ji ġa pe a'ero ga nhi'ipo'ruavo. Nurã ġa ji mongi cadeia pype teremombe'ua'javi ore ve javo. Hahy hete ji ve a'ero. Emo ji jipoyja hete reki kiro hahyrame ji ve. Akwaha hete ji ga – kiroki ga rehe ji ajiko. Nurã – kiroki a'ea ji akwava'ẽ ga pe ereko katu ji ve javo – a'ea ti ga herekokatupavi okovo Cristo Jesus'ga mbuhua nhande koty. A'ero ti Cristo Jesus'ga rura'javi vyva koty nhande koty nehẽ.

¹³Embopogwe ti nhiremimombe'ukatua a'itituhẽva'ea ojipe'ga mbo'ekatuavo hehe. Nane'ymi ti ejiko hete ga rehe ga arõheteavo ojipe'ga arõheteavo no. Nahã nde rekoijikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavẽi. ¹⁴Tupana'ga gwerekouka pyryva'ea a'itituhẽva'ea nde ve imombe'uuka onhi'iga. Enhimoi-rũka ti gara'uva pe nhandepojykaharava'ea pe. A'ero po ti nde neremoka'nhymi pyryva'ea ganhi'iga ġa mbo'ekatuavo hehe nehẽ.

Paulova'ea onhimombe'u

¹⁵Nde erekwahavipe Ásiapeve'ga gwyripeve'ga pohipava ji hugwi. Ġapyte-ripeve'ga, Figelo'ga Hermógenes'ga pavẽi, ġa pohiri ji hugwi.

¹⁶Onesíforo'ga jate ko ġa ja rui reki. Toporogwety ti nhandepojykaharete'ga Onesíforo'ga garongapypeve'ga no, a'e ji. A'ereki Onesíforo'ga uhuuhu ji pyri ji mbohoryoryva. Ipoyja hete ga ji rehe ji rename cadeia pype. ¹⁷A'ereki avo

cidade de Roma pe uhurame ga ji reka hete ji repiaga cadeia pype. ¹⁸ Aerẽ Cristo Jesus'ga rura'javi vyva koty nehẽ. Toporogwety ti nhandepojykaharete'ga Onesíforo'ga a'ea rupi, a'e ji. Ji ruvame cidade de Éfeso pe Onesíforo'ga ji pokopokogi no ikwehe. Nde erekwaha hete garembipokogagwera.

Tapepojihuvi ti pejikovo soldados'ga ja

2 ¹Timóteo, jira'ya'java'ero ereko. Nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavẽi ga imombyryvi nhande ve. Na ga nde mbopopoakari a'ero onhimimombyryvimo. ²Embo'e ti nhiremimbo'ea rehe – kiroki a'ea nde erehendu he'yive'ga pavẽi. Embo'e katu ti Jesus'gareheve'ga – kiroki ġa ahe mbojiko ojihe. A'ero po ti ġa ikwahavi ojipe'ga mbo'eavo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe nehẽ.

³Enhimomirana ti hahya pe soldados'ga ja. A'ereki ġa onhimomirana hahya pe otavukarame tinhi'ipo'ru ti nhanderuvihava'ga javo. Ndehe na jitehe enhimomirana ojipe'ga imbuhurame hahya nde ve nde Jesus Cristo'ga mombe'urame ġa pe.

⁴Soldado'ga oporavyky gwuvihavete'ga pe jate tanhi'ipo'ru ti ji ga javo. A'ereki ga ga mbohory pota – kiroki ga ga mboporavyky ojive. Ojipea rūi gaporavykyhava soldado'ga rekoro ġwaramo. Na jitehe ti eporavyky Tupana'ga pe jate ojipe'ga mbo'eavo Jesus Cristo'ga rehe jate tanhi'ipo'ru pa ti ji Tupana'ga mbohoryva javo.

⁵Kiroki ga onha pota ojipe'ga pavẽi – ga e'i: “Tavahemypy te ipyhyga pyryva'ea jijive.” Onha po ga ahemonhanukahara'ga nhi'iga rendukatuavo hamo. Po ga nohendukatui ganhi'iga, a'ero ga nombuhurukari ojive pyryva'ea. Na jitehe Tupana'ga nhi'iga rendukatue'ymame po ti nde nerembuhurukari pyryva'ea ejive nehẽ no.

⁶Ga ypy po o'u katu kopeva'ea ġwemitymipyra hamo – kiroki ga oporavyky hete japovo kohoa ityma. Nde poravykyheterame Tupana'ga pe Jesus Cristo'ga mombe'gwovo po ti ga imbuhurukari nde ve pyryva'ea nehẽ.

⁷Ejapyaka hete ti nhirembikwatijara rehe. A'ero po ti nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga ikwahavukapavi nde ve nehẽ a'ea pe Paulo'ga ei javo.

⁸Ejapyaka katu ti Jesus Cristo'ga rehe Daviva'ea rakykwepohara'ga rehe. Ekwahava'ja ga jipi Tupana'ga ombogwerava'ja ga gamanoa hugwi javo. A'ea ko pyryva'ea nhiremimbo'ea.

⁹Ji pyryva'ea mombe'uro ġwaramo Jesus'gareheve'garũive'ga imbuhuri hahyva'ea ji ve jipi. Ġa ji mongi cadeia pype vehevi ji mohina itanhuramuhũa pyvõ nde ereko te'varuhu hete javo ji ve novia. Tegwete nhiehema jugwi a'ero. Nurã ji ndahoa'javi kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Emo tegwete imombihava gamombe'ua. A'ereki jara'ga ohooho Jesus'ga mombe'gwovo. ¹⁰Anhimomirana ji hahyparavuhua pe Tupana'ga remimo'ẽhara'ga ndepyga tomomboruka ti ġa okote'varuhua Cristo Jesus'ga pe nehẽ no. Aerẽ po ti ġa ndekoi avuirama garendy'jakatua pyri yvagi pe nehẽ.

¹¹A'itituhẽva'ea ji ei nde ve kiro ikwahavukara'java. Ji a'e:

“Po Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo nhande pohiri
nhandereaporoġitate'varuhua hugwi,
a'ero po ti nhande rekoi avuirama ga pyri nehẽ.

¹² Po nane'ymi nhande nhimomiranami hahyva'ea pe nhande ga mombe'urame,
a'ero po ti ga nhande mongoi ġanduvihavamo onhipavēi nehē.
Po ti nhande ei nehē Jesus'ga ndokoi jipojykaharetero javo,
a'ero po ti ga ei nhande ve no ndapekoi tuhē pe jireheva'ero javo nehē.

¹³ Po nhande ipiriani nhande'eagwera opohia ganhi'ġa hugwi ga mbojikoga'jave'yma nhande rehe novia.
Emo ga nopiriani o'eagwera ahe mbojikoga tuhē ojihe. A'ereki tegwete ga'eagwera piriana."

A'ea ji ei a'itituhēva'ea mombe'gwovo.

Nahā ti peporavyky Jesus'ga pe

¹⁴ Nhiremimombe'ua ti emombe'u pa Jesus'gareheve'ġa pe tokwaha katu ti ġa javo. Ere ti ġa pe: "Tepenhi'ġayvari ti penhinhi'ġa rehe a'ea pe rūi ji ei javo tehe. A'ereki pe ndapepokogi ojipe'ġa penhi'ġayvarama. A'ereki pe penhenduhara'ġa mbotegwete reki penhi'ġayvarama. A'ea ji erame pe me Tupana'ga nhinhi'ġa renduvi. Pehendu katu ti a'ero." A'ea ti ere ġa pe.

¹⁵ Ejirokwa hete ti eporavykya rehe ġa mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'ġa rehe a'itituhēva'ea rehe. A'ero hepiagame po ti Tupana'ga ei nde ve nehē: "Ndepyry hete nde ġa mbo'ekatuavo," e po ti ga nde ve nehē. Ekwaha hete ti ganhi'ġa a'ea rupi katu ġa mbo'ekatuavo. A'ero po ti nde poyjahetero eporavykya rehe nehē.

¹⁶ Terembopogwei ti ojipe'ġa nhi'itehea Tupana'ga remiarōe'ŷva'ea. A'ereki ġanhi'ġa renduva ġwaramo igwaigwavete ahe nombopogwei Tupana'ga.
¹⁷ A'ereki ġanhi'itehea jauranuhūa ja. Jauranuhūa ahe rerekorame onhimoanha ahera'oa imbote'varuhuavo. A'ea ja nanongara'ġa omonhimoanha onhi'itehea ojipe'ġa mbote'varuhuavo. Himeneu'ga ko na Fileto'ga pavēi.
¹⁸ Okoa'jave'yma Tupana'ga nhi'ġa rehe, a'eaatyviva'ea ġa ei memei o'mbero: "Tupana'ga ombogweravipe Jesus'gareheve'ġa. Nombogwerava'javi po ti ga ahe nehē." A'ea ġa ei o'mbero Jesus'gareheve'ġa pe. Nahā ġa imbovambovatehei tuhē mo Jesus'gareheve'ġa py'a a'ero.

¹⁹ Emo po ti ojipe'ġa ndopohiraġwami Tupana'ga hugwi okoheteavo ġwaramo ganhi'ġa rehe a'itituhēva'ea rehe. Nombopogwei ġa i'mbeve'ġa nhi'ġa. A'ereki Tupana'ga ombojikoguka hete ġa ojihe. Ga pe ga ei jireheve'ġa. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i nahā:

"Tupana'ga okwaha tuhē ojiheve'ġa."

A'ea ikwatijari'pyra i'ei. E'i no:

"Topohi ti ga okote'varuhua hugwi

– kiroki ga e'i: 'Ji ko Tupana'gareheva'ea,'" e'i.

²⁰ Ojo'java'ea po ti ji imombe'ui nde ve kiro. Imbateheteve'ga gwereko ġwonga pe hyrua. He'yiva'ea ga herekoi ikatuva'ea ouro apopyra prata apopyra no. He'yiva'ea ga herekoi ikatue'ŷva'ea no yva apopyra tujuga apopyra no. Opo'ru ga ikatuva'ea hyrua herekovo ojipe'ġa ndurame ga repiaga. Opo'ru ga ikatue'ŷva'ea hyrua herekovo imboapykavamo ytya mombohavamo.

²¹ Na jitehe po ti Tupana'ga nhande po'ru nhande pohirame nhanderekote'varuhua hugwi nhandekovo ikatuheteva'ero nehē. "Ġa pyry kiro

nhiremimboporavykyukara pe ikatuparavuhuva'ea pe,” e po ti Tupana'ga nhandepojykaharete'ga.

²² Hepia'ngi ite'varuhua ipyahuve'ga pe jipi. Terenhimohepia'ngiukari jupe a'ero. Eko katu hete ti. Ejiko hete ti Cristo Jesus'ga rehe ga arôheteavo. Earô hete ti ojipe'ga ekokatuavo ga pe ga ndayvare'yma. Nahã ti ejirokwa pyryve'ga pavêi – kiroki ga onhi'i Tupana'ga pe nhandepojykaharete'ga pe nhande poko ti javo ga pe.

²³ Terekwavi ti ojogwayvave'ga koty – kiroki ga ndokwahavihu. A'ereki ganhi'itehea renduvame ahe onhi'igayva pota ga.

²⁴ Tupana'ga pe oporavykyrame ga mbo'eavo Tupana'gareheve'ga tonhi'igayvayme ga. Tinhyrô ti ga ga pe nhaporemo okokatuavo ga pe. Tombo'e kwaha ti ga Tupana'ga nhi'iga rehe. Tonhimbaekwahivyme ti ga ga ndehe upa. ²⁵ Tombo'e nhyrô ti ga ga – kiroki ga nohendupotari garemimbo'ea Tupana'ga rehe. Nahã po ti ga tombo'e ga Tupana'ga po ti ombopohipotaruka ga pe gândekote'varuhua hugwi nehê javo. A'ero po ti ga heroviari a'itituhêva'ea Cristo Jesus'ga mombe'ua nehê. ²⁶ A'ero po ti ga apyakwapupugamo nehê. “Iii! Satanás'ga reki nhande moandyandyi nhande mongovo gwemimbotari-mova'ea rupi!” e po ti ga nehê. A'ero po ti ga nhimbopiro'yi Satanás'ga hugwi okote'varuhua hugwi nehê no Tupana'ga nhi'ipo'ruavo nehê.

Aerêva'ea Cristo'ga rura'javakotyva'ea

3 ¹ Tiruahû hete ti mbapava koty Jesus Cristo'ga rura'java koty nehê. A'ea ti ekwaha, a'e ji. ² Mbapava koty po ti yvyakotyve'ga ndekoi ojihe jate onhiarôheteavo nehê. Opoa ranuhû po ti ga itambere'ia nehê. Onhimbohete tehe po ti ga nehê jihi ojipe'ga hohe javo. Noarô po ti ga ojipe'ga nehê jihi jate ko jipryrô javo. Onhi'i te'varuhu po ti ga Tupana'ga pe ojipe'ga pe nehê no. Nohendukatui po ti ga uva'ga nhi'iga oy'ga nhi'iga nehê no. Ndohoryvi po ti ga ahe rehe ahe imbuhurame ga pe nehê. Ndokopyryvi po ti ga Tupana'ga arô'yma nehê.

³ Ndokokatui po ti ga ojipe'ga pe gwe'yja'ga pe vehevi nehê. Nonhimoğitaukara'javi po ti ga ahe ve nehê. Ombotegwete po ti ga ojipe'ga nehê. Nonhimongokatui po ti ga onharûiveuhûro nehê. Onhimboahi po ti ga okote'varuhavo ojipe'ga pe nehê. Noarô po ti ga pyryve'ga nehê petiruahû pe javo ga pe. Noarô po ti ga pyryva'ea vehevi nehê a'ea tiruahû javo jupe. ⁴ Okwava'ê po ti ga ojipe'ga hajiheve'ga po pe nehê tojigwarai ti ga ga ndehe javo.

Ndojapyakakatui po ti ga onhimbaekwahiva ipotarshivuhavo onhimibotarimova'ea jate nehê. Onhi'i tehe po ti ga nehê ga hohe pa ko ji huvihavamo javo. Onhimbohory pota hete po ti ga nehê. Emo po ti ga ndopotari Tupana'ga mbohoryva nehê. ⁵ O'mbero po ti ga ei nehê: “Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe,” e po ti ga nehê. Emo po ti ga nomomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehê. A'ero po ti ga nonhimongokatuukari reki Tupana'ga pe. Nahã po ti ga nombokwahy gapopoakara ojeaporoğita pe nehê. Terembopogwei ti ga ekwava'yma ga koty.

⁶ Jararamo ga hoğahoi onga pe imbojoapiapiavo xanhi'i ti kunhangwera'ga pe javo. Oho ga kunhangwera'ga pyri a'ero o'mbero ga pe ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'igarûiva'ea rehe. Gwerovia kunhangwera'ga ga'mbea reki – kiroki kunhangwera'ga nharuiveuhû opopoakare'yma mbehea pe. Okoveveuhu ga

oroko te'varuhu ore javo novĩa kunhangwera'ga. Emo ga ndopohiri jugwi. Hepi'angi he'yiva'ea ite'varuhuparavuhuva'ea ga pe no. ⁷Nane'ymi ga nhimbo'embo'ei novĩa. Emo tegwete ganembikwahava a'itituhẽva'ea rehe.

⁸Ymyahũ mokonhava'ea ndopotari Moisésva'ea nhi'igagwera hako Janesva'ea Jambresva'ea pavẽi hako. Na jitehe aḡwamo kunhangwera'ga mbo'ehara'ga ndopotari Jesus'ga mombe'ua a'itituhẽva'ea. Ojapyaka ga ite'varuhuva'ea rehe jate a'ero okoa'jave'yma Jesus'ga mombe'ua rupi. Tupana'ga omovahĩ ga a'ero. ⁹Nambegwei po ti he'yjuhuve'ga ndohaykaa'javi ganhi'iga jukwahava ḡwaramo ganembikwahave'ymuhũa nehẽ. Na jitehe jukwaha ymyahũva'ea pe Janesva'ea rembikwahave'ymuhũa Jambresva'ea rembikwahave'ymuhũa no hako.

Mbapavava'ea Paulo'ea remimbo'ea Timóteova'ea pe

¹⁰Ndehe ji kwaha hete. Erekwaha hete nde nhiremimombe'ua. Erekwaha nde jirekokatua. Nane'ymi ji ei: Tako ti Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea nde erekwaha. Erekwaha nde jijikoga Jesus Cristo'ga rehe no. Nanhimbaekwahivi ji ga ndehe jikokatuavo ga pe tiruahũrame ji ve. A'ea nde erekwaha. Nde erekwaha nhiremiarõhetea ga ndehe. Anhimomirana ji hahyva'ea pe jiporavykyheteavo ga mbo'eavo. A'ea nde erekwaha no.

¹¹Erekwaha nde ḡandekote'varuhua ji ve. Hahyva'ea ji ve nde erekwaha. Jesus'gareheve'ḡarũive'ga oko ji rehe ji arõ'e'yma Antioquiapeve'ga Icõnio-peve'ga pavẽi Listrapeve'ga pavẽi no kako. Hahy ji ve a'ero ḡapyteri pe. A'ea pe ji nhimomiranahetei kako. A'ea pa nde erekwaha. Ḡa ndekondekorame ji rehe nhandepojkayaharete'ga Tupana'ga ji pokogi ji mbopiro'yavo ga hugwi nhaporemoko kako.

¹²Kiroki ga oko katu pota Cristo Jesus'ga javijitehe ojikoty'a ga pavẽi – ḡa ndehe ti ite'varuhuve'ga ndekoi okote'varuhuavo ga pe nehẽ. Na tuhẽ po ti nehẽ. ¹³Igwaigwavete po ti tiruahũve'ga ndekote'vate'varuhui nehẽ ahe moandyandyive'ga pavẽi. Koji'i po ti ga nhaporemoko heroviarukari mbehea ojipe'ga pe nehẽ. Ḡa jitehe po ti a'ea reroviari nehẽ no.

¹⁴Terepohiri ti enhimbiroviahetea hugwi a'itituhẽva'ea hugwi – kiroki a'ea rehe nembo'ehara'ga nde mbo'e. A'ereki nde erekwaha hete ga – kiroki Jesus'gareheve'ga oko pyry nde mbo'eavo a'itituhẽva'ea rehe. ¹⁵Neremoka'nhymi nde evo jagwera. Ndevojarypyagwera jate nde erekwaha Tupana'ga rembikwatijarukara ganhi'igapyryva. Garembikwatijarukara okwahavuka nde ve ahe-rekote'varuhua mombora. A'ero a'ea monhi'igame nde ere'e ikwahava: “Ahe jikogame Cristo Jesus'ga rehe ga imombori aherekote'varuhua ahe hugwi ahe mongovo ojipyri,” ere nde.

¹⁶Ymyahũ Tupana'ga ikwatijakatuukari ahe ve onhi'iga hako. Garembikwatijarukara nhaporemoko ikwahy nhande pokoga. Nhande nhi'igame jupe a'ea nhande mbo'ei a'itituhẽva'ea rehe. Nhande nhi'igame jupe a'ea ikwahavukari nhande ve nhanderekote'varuhua. Nhande nhi'igame jupe a'ea nhande mbo-pohirukari nhanderekote'varuhua hugwi nhandereaporoḡita mongokatuavo. Nhande nhi'igame jupe a'ea nhande mbo'ei Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhande mongovo hupi. ¹⁷Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahapavukari Jesus'gareheve'ga pe tonhi'ipo'ru pa ti ga ga oporavykyparavuhuvavo ikatuvava'ea rehe ojipe'ga pokoga.

4 ¹ Aerē po ti Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nhandepojykaharete'ga nehē. Uhu po ti ga okojive'ga pyri omanove'ga pyri nehē no. Okwaha ga ḡa ndekopyryvame. Ga po ti e'i pyryve'ga pe a'ero nehē: "Pepyry pe. Pejo ti pejipyrtavo avuirama ji pyri a'ero," e po ti ga nehē. Okwaha ga ojipe'ga ndekote'varuhurame. Ga po ti e'i ite'varuhuve'ga pe a'ero nehē: "Peko te'varuhu pe. Peho ti hahyva'ea ruvihava pype pejipyrtavo avuirama a'ero," e po ti ga nehē.

Nhanderuvihavuhhetero po ti Jesus Cristo'ga ruri nehē. A'ero kiro ji nde moḡitai Tupana'ga nhinhi'ḡa renduvame Jesus Cristo'ga pavēi. ² A'ero ji ehetei nde ve: Nane'ymi ti emombe'u katu Jesus'ga mombe'ua ojipe'ḡape'ḡa pe. Ḡa hendupotarame ti emombe'u katu ḡa pe. Ḡa hendupotare'ymame ti emombe'u katu jitehe ḡa pe no. Ekwahavuka ti ḡa pe ḡandekote'varuhua. Ere ti ḡa pe: "Tapekote'varuhua'javi ti." Okokatuve'ga pe ti ere: "Tapekokatupigi ti." Embohory ti ḡa Tupana'ga rehe. Terenhimbaekwahivi ti ḡa ndehe ḡa mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe. A'ea pe ji erame nde ve Cristo Jesus'ga nhinhi'ḡa rendu Tupana'ga pavēi.

³ Aerē po ti he'yive'ga nomombe'uukara'javi nde ve a'itituhēva'ea Tupana'ga nhi'ḡa nehē. Ḡwemimbotarimo po ti ḡa ombo'ehara'ga mbuhumbuhuri ojipyri nehē tianembo'e ti ḡa nhandereimimbotarimova'ea rehe javo. ⁴ A'itituhēva'ea po ti ḡa nohendupotari nehē. A'eaatyviva'ea po ti ḡa opota hete henduva imombe'utehea nehē.

⁵ Emo nde ve ji ei: Enhimbovyvy ti ejapyakakatuavo. Enhimomirana ti Tupana'ga arōe'ḡve'ga imondorame hahyva'ea nde ve. Emombe'u katu ti Cristo Jesus'ga mombe'ua ojipe'ḡape'ḡa pe ḡa mbojikoguka ga rehe. Eporavykyavo Tupana'ga pe enhi'ḡpo'ru pa ti ga a'ero.

⁶ Oro ji, ji juka ḡweri ḡa – kiroki ḡa ji pyhyguka. A'ereki ji amombe'umbe'u Cristo Jesus'ga ḡa pe. Kiro ihoi japiavo nhimanoaḡwama, a'e ji. ⁷ Ajirokwa pa ji jiporavykyheteavo ga pe Cristo Jesus'ga mombe'ukatuavo ḡa pe. A'ereki pyry ahe poravykyi ga pe! Anhi'ḡpo'ru pa ji ga. Ndapohiri ji Jesus'ga mombe'ua hugwi.

⁸ Aerē mbapava koty po ti nhande rekoi nhandepojykaharete'ga rovai pyteri pe pyryheteve'ga rovai pyteri pe nehē te'i ti ga ahe ve javo. Okwaha ga ḡa ndekote'varuhurame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ḡa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē. Okwaha ga jara'ḡa ndekopyryvame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ḡa mongovo ojipyri nehē. A'ea rupi po ti ga imondoi ji ve pyryheteve'ea – kiroki pyryheteve'ea Tupana'ga gwereko ji ve jirekopyryva ḡwaramo. Ji ve jate rūi po ti nhandepojykaharete'ga imondoi nehē. Omondo po ti ga nhande ve nhaporemonehē nhande ipotaheterame garura'java yvya koty ga arōheteavo.

Paulova'ea onhimombe'u Timóteova'ea pe

⁹ Timóteo, kotihī ti ejo ji pyri. ¹⁰ A'ereki Demas'ga opohi ji hugwi ogwovo cidade de Tessalônica pe. A'ereki ga opotaruhu mbatera aḡwamo. Crescente'ga oho Galáciapeve'ga gwyri pe. Tito'ga oho Dalmáciapeve'ga gwyri pe. ¹¹ Lucas'ga jate opyta ji pyri ji moiruamo. Eho ti Marcos'ga rerua ejupi. Toporavyky ti ga ji pyri Cristo Jesus'ga mombe'gwovo ji pokoga nehē. ¹² Amondo ji Tíquico'ga cidade de Éfeso pe.

¹³ Eho na'ē ti Carpo'ga pyri cidade de Trôade pe herua jipira ji ve. A'ereki ji aheja jipira i'arimova'ea ga pyri ikwehe. Eru ti ikwatijaripyra no. Ojipea ikwatijaripyra ipira apopyra – a'ea kaitu ti eru ji ve no.

¹⁴Kiro ji ga mombe'ui nde ve Alexandre'ga – kiroki ga oapo mbatera metal apopyra. Ga e'ie'i ji ve okote'varuhuavo ji ve. A'ero po ti nhandepojykaharete'ga imondoi hahyva'ea ga pe nehē. ¹⁵Enhimboko'i ti Alexandre'ga hugwi. Mara'ngu po ti ga otiruahũro nde ve nehē no? A'ereki ga ndopotari nhaneremimbo'ea Cristo Jesus'ga rehe.

¹⁶Ymya soldados'ga ji pyhygi kako. Aerē nhanderuvihava'ga nhimono'ono-o'gi tihepia ti Paulo'ga te'varuhua javo. Ji ga nhi'ipondekwavypyrame ndavavagahihavi ji rehe. Kiroki ga ojikoty'a ji pavēi – ga okyhyji nhanderuvihava'ga hugwi. A'ero ga hoi opohia ji hugwi. Emo ji a'e: Tomondoyme ti Tupana'ga hahyva'ea ga pe – kiroki ga opohi ji hugwi.

¹⁷A'erame tehe nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga ji moirũ. A'ero ga ndopojihuvukari jipyhykara'ga ji ve ji mombe'u ti ga pe javo ji ve. A'ero ji Cristo Jesus'ga mombe'upavi judeus'garũive'ga pe nhaporemo gentios'ga pe. Nahā nhandepojykaharete'ga ji mbopiro'yi ite'varuhuve'ga hugwi tandejukayme ti ga javo. ¹⁸Aerē po ti ga ji mbopiro'yi ite'varuhuparavuhuva'ea hugwi nhaporemo ji rerekokatuavo ji rerohokatuavo yvagi pe nehē. Pevo po ti ga rekoi nhanderuvihavuhuhetero nehē. Timbohete ga avuirama nehē! Na tuhē! Amém!

Paulova'ea omondouka onhi'i'ga ahe ve

¹⁹Timóteo, amondouka ji nhinhi'i'ga Priscilahēa pe Áquila'ga pe no Onesíforo'ga pe no garongapypeve'ga pe no.

²⁰Opyta Erasto'ga upa cidade de Corinto pe. Aheja ji Trófimo'ga cidade de Mileto pe. A'ereki ga itetirũa.

²¹Ejirokwa ti ejoa ji pyri yapoa renonde.

Êubulo'ga omondouka onhi'i'ga nde ve kiro. Na jitehe ga omondouka onhi'i'ga nde ve Prudente'ga Lino'ga pavēi Cláudiahēa pavēi no. Na jitehe jara'ga nhaporemo Cristo Jesus'gareheve'ga omondouka onhi'i'ga nde ve.

²²Kiro ji ei nde ve: Nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga tojikoty'a nde pavēi nde rerekokatuavo.

Tomombyry ti ga pe me nhaporemo, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U TITOVA'EA PE

Carta de Paulo a Tito

1 ¹ Jihi ko Pauloramo Tupana'gareheva'ero. Jesus Cristo'ga moirūharamo ji ako no jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo.

A'ereki Cristo'ga e'i ji ve: "Ehoeho ji mombe'gwovo. A'ero ti Tupana'ga remi-mo'ēhara'ga ikwahavi ojikoga ji rehe nehē nahanahā Tupana'ga ahe mbojiko ojihe javo. A'itituhēva'ea ti ġa ikwahavi a'ero nehē no nahanahā ahe oko katu katu okovo garemimbotarimova'ea rupi javo. ² Nahā po ti ġa ndekoi nehē o'e-jipero ġwaramo: 'Po ti nhande xako Tupana'ga reheva'ero, a'ero po ti nhande xaho nhandejupa avuirama ga pyri nehē.' Nahā po ti ġa ei nehē," ei Cristo'ga ji ve ji mondovo.

Tegwete Tupana'ga mbea. Ymyahū yvya apoa renonde ga e'i hako: "Aru ti ji nhiremimo'ēhara'ga mombytavo ji pyri avuirama nehē," ei ga o'mbee'yma hako.

³ Ġwemimbotarimo Tupana'ga okwahavuka kiroġwe ko nhinhi'īga mombe-'uhava javo. Amombe'u ji ganhi'īga a'ero. A'ereki ji ve ga e'i kako: "Eho ti nhinhi'īga mombe'gwovo ġa pe," ei Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ji ve kako.

⁴ Tito, kiro ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Jira'yra'java'ea a'e ji nde ve. A'ereki ji ja nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve kako.

Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomombyry nde ve Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojkaharete'ga pavēi nhanembopiro'yhara'ga pavēi, a'e ji. Tandeporogwety ti Tupana'ga Jesus Cristo'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa ndepy'a, a'e ji.

Titova'ea oporavyky Creta pe

⁵ Ji horame ypa'ouhūa hugwi Creta hugwi nhande ndiaporavykypavi ġa pokopave'yma. Nurā ji nde rejari pevo toporavyky pa ti ga ji py'rovo javo. Jihi a'e nde ve a'ero: Nahanahā ti Jesus'gareheve'ga pyteripeve'ga hugwi emo-'emo'ē akwaimbae'ga onhimbovyvyhara'ga ikwahapyra'ga tohepia katu ti ġa Jesus'gareheve'ga mbo'embo'eavo javo. Embojoapia pa ti egwovo cidades pe ġagwyri pe Creta pe ġa mo'emo'eamo, a'e ji nde ve ikwehe.

⁶ Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ti toko katu, a'e ji. Tegwete ojipe'ġa nemimbojahava ġa ndehe a'ero. Ojipeji tehe ti ġa togwereco ġwembire-ko'ġa. Tojiko ti ġanda'yra'ga Jesus Cristo'ga rehe. Toakwaha ti ġanda'yra'ġa

no hendukatuavo ġanhi'ġa. Po ojipe'ġa omombe'u katu ġanda'yra'ġa ko oko te'varuhu jawo, a'ero ti ġa tokoyme Jesus'ġareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa. Po ġanda'yra'ġa ndekokatui, a'ero pyry ġa Jesus'ġareheve'ġa ndepiakatui gwa'yra'ġa moġitakaturu ġwaramo.

⁷A'reki Tupana'ga pe ġa oporavyky. A'ero ti ġa toko katu Jesus'ġareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa. Ġa ndekokaturame tegwete ojipe'ġa nemimbojahava ġa ndehe a'ero. Gwemimbotarimova'ea rupi jate rūi ti ġa toko onhimbohe-tee'yma. Tonhimboahituhenuhūyime ti ġa. Tougwejuhuyme ti ġa ahemboheagwryva'ea vinho. Togwayvaryme ti ġa ojipe'ġa. Tokoyme ti ġa ojipe'ġa ja – kiroki ġa itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoġita jipi.

⁸Ojipe'ġa ndurame ġapyteri pe tohoryory ti ġa ġa ndehe ġa mombytavo ġwonga pe ġa poraka. Taheaporoġita katu pota ti ġa ġa pokoga. Tonhimbovyvy ti ġa. Toko katu ti ġa ojipe'ġa pe. Tapyry ti ġa hendukatuavo Tupana'ga nhi'ġa. Ġwemimbotate'varuhua rupi rūi ti ġa toko. Ġa ti toko Tupana'ga nhi'ġa rupi. ⁹Tojiko hete ti ġa a'itituhēva'ea rehe nhiremimbo'ea rehe. Pyry ahe heroviari a'ea. A'ero ti ġa ikwahahetei a'itituhēva'ea ojipe'ġa mbo'eavo hehe imombe'uheteavo ġa mbohoryoryva hehe nehē. A'ero ti ġa ojipe'ġa mbo-pogwei a'itituhēva'ea kwahavuka ġa pe nehē – kiroki ġa e'i Tupana'ga nhi'ġa pe a'ea ko a'itituhēva'ea rūi jawo.

¹⁰Tombo'e kwaha ti Jesus'ġareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa, a'e ji. A'reki he'yjuhuve'ġa nohendukatupotari okovo ġwemimbotarimova'ea rupi onhi-iteheavo onhimoandyandyita ojipe'ġa moandyandyita no. Judeus'ġa ojiky-tiukave'ġa jara'ġa hohe nohendukatupotari. ¹¹Tupana'ga nhi'ġarūi'va'ea ġa omombe'umbe'u Jesus'ġareheve'ġa pe ġa moandyandyita. Nanongara rehe po ġa nomb'e'i ramo. A'reki ġa omongo tehe Jesus'ġareheve'ġa py'a. Ganongapypeve'ġa py'a ġa imongotehei no. Nahā ġa ndekote'varuhui ipyhyga vehevi itambere'ia ġa hugwi ġwemimbo'ea kwepykavamo. Tito, pemombi ti ġanhi'ġa tombo'ea'javyme ti ġa jawo.

¹²Perope pe peju – Cretapeve'ġa namonhava'ea aerēva'ea mombe'uharava'ea omombe'u gwe'yjava'ea hako. Ahe e'i hako: “Cretapeve'ġa ko i'mbeheteve'ġa. Nane'ymi ġa mbero. Oko te'varuhu ġa otiruahūro onhyrōe'yma. Ougwei hete ġa mbatera okovo ovevugwehetero. Mbatera rehe jate ġa ndekoi toro'u hete jawo,” ei ahe Cretapeva'ea mombe'gwovo hako.

¹³Ahe Cretapeve'ġa mombe'u katu reki. Nurā ti penhi'ġahy ġa pe imombe'uheteavo tojiko hete ti ġa Cristo'ga rehe jawo. ¹⁴Penhi'ġahy ti ġa pe topohi ti ġa imombe'utehea hugwi judeus'ġa namonhava'ea remimombe'utehea hugwi jawo. Ombojihi ahe imombe'utehea. Aġwamove'ġa nemimbojihuva hugwi ti ġa topohi no ġanemimombe'utehea hugwi. A'reki imbojihuvame ġa nohendukatui a'itituhēva'ea.

¹⁵Kiroki ġa pyry okote'varuhua momboruka Jesus'ga pe – ġahā e'i mbatera pe nhaporemō: “Pyry hete mbatera Tupana'ga rembiapōa nhaporemō,” ei ġa.

Kiroki ġa oko te'varuhu ojikoge'yma Jesus'ga rehe – ġahā e'i mbatera pe nhaporemō: “Ndapyryvi mbatera,” ei ġa. Nonhimombaragwahava'javi ġa aherkokatua rehe aherokote'varuhua rehe no. Ġandeaporoġita tiruahū. Okote'varuhua rehe vehevi ġa nonhimombaragwahavi. ¹⁶Ġa e'i tehe: “Orokwaha hete ore Tupana'ga,” ei ġa novīa. A'reki ġa ndokokatui reki. Nurā ahe nhimombaragwahavi ġa ndehe ndojikogi tuhē ġa Tupana'ga rehe jawo. Nombohoryvi

ga Tupana'ga ojihe. Ndokoi ga ganhi'iga rupi. Nurā ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Ga ko ndapyryvi. Nurā tegwete gāndekokatua,” e'i ti ga ga pe nehē.

A'itituhēva'ea Tupana'ga remimbo'ea

2 ¹Ndehe reki, Tito, embo'e ti Jesus'gareheve'ga a'itituhēva'ea rehe Tupana'ga remimbo'ea rehe. ²Embo'e ti akwaimbae'gaymyana. Taheaporoğita katu ti ga tapotaruhuyime ti ji mbatera javo. Tonhimoğatyrō ti ga. Tonhimbovyvy ti ga okokatuavo ġwaramo. Tojiko hete ti ga Tupana'ga rehe okovo ganhi'iga rupi. Toarō hete ti ga ojipe'ga. Tonhimomirana hete ti ga Tupana'ga nhi'iga rupi okovo. A'ea rehe nhaporemō ti embo'e akwaimbae'gaymyana.

³⁻⁴Nā jitehe ti embo'e kunhangwerymyana'ga. Toko katu ti ga no hendukatuavo Tupana'ga nhi'iga. Tombotegweteteheyime ti ga ojipe'ga. Tougweyjime ti ga aheumboeagwyrva'ea vinho.

Tombo'e ti ga pyryva'ea rehe timoğita ti kunhangwerapyahuve'ga a'ea rehe javo. Tomonhimbovyvyruka ti ga ipyahuve'ga. Te'i ti ga ga pe: “Pearō hete ti penhimbireko'ga. Pearō hete ti peja'yra'ga.” A'ea ti ga te'i ipyahuve'ga pe. ⁵Te'i ti ga: “Penhimbovyvy ti. Taperekoi ti ojipe'ga nembireko'ga pejapyakavo ahekokatua rehe jate. Pehepia katu ti penhonga. Peko katu ti ojipe'ga pe. Peko ti penhimbireko'ga nhi'iga rehe.” A'ea nhaporemō ti kunhangwerymyana'ga te'i kunhangwerapyahuve'ga pe. Tohendu katu ti kunhangwerapyahuve'ga te'ite'varuhuyime ti ojipe'ga Tupana'ga nhi'iga pe ganhi'iga mbotegwetee'yma. Tito, nahā ti ere kunhangwerymyana'ga pe tombo'e ti ga ipyahuve'ga javo.

⁶Embo'e ti akwaimbae'ga no ipyahuve'ga tonhimbovyvy ti ga javo. ⁷Ndehe no, Tito, eko katu ti, a'e ji nde ve. Nde repiagame ti ga ndekokatui a'ero nde javijitehe nehē no. Embo'e katu ti ga a'itituhēva'ea rehe jate Tupana'ga nhi'iga rehe enhimbovyvy ga mbojikoga enhimimbo'ea rehe. ⁸Nane'ymi ti enhi'igatu ga mbo'ekatuavo. A'ero ti tegwete ojipe'ga ehava nderekote'varuhua pe nehē. A'ero ti nhanearōe'jyve'ga ndipoyjayjari nehē timombe'u ti ġanemimbo'ete'varuhua javo novia.

⁹Embo'e ti ga – kiroki ga ndipiro'yi opojykahara'ga hugwi. Tohendu katu ti ga opojykahara'ga nhi'iga ga mbohoryoryva oporavykypava rehe. Tonhi'ikwepyte'varuhuyime ti ga ga no. ¹⁰Tomimyme ti ga ġambatera. Tombojiko hete ti ga opojykahara'ga ojihe okokatuavo ġwaramo. A'ero ti ġapojykahara'ga ei nehē: “Pry hete jipyrive'ga okokatuavo oporavykyavo ji ve jipi Tupana'ga remimbo'ea rendukatuavo ġwaramo. Pry hete Tupana'ga remimbo'ea a'ero.” Nahā ti ga ei nhanembopiro'yhara'ga nhi'iga pe nehē. A'ea rehe nhaporemō ti embo'e ġapyrive'ga ipiro'ye'jyve'ga.

¹¹A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve nhaporemō vyakotyve'ga pe nhaporemō. A'ea rupi ga ei: “Pejiko pa ti ji rehe,” ei ga. “A'ero ti ji pe mbuhurukari ji pyri pe mombytavo avuirama nehē,” ei ga.

¹²Imombyryvame nhande ve Tupana'ga ei: “Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohi ti penhimimbotate'varuhua hugwi no,” ei ga. “Penhimbovyvy ti. Peko katu ti ojipe'ga pe. Pehendu katu ti nhinhi'iga ji nhi'ipo'ruavo,” ei Tupana'ga nhande ve. “Nahā ti peko katu ağwamo,” ei Tupana'ga nhande ve nhaporemō vyakotyve'ga pe nhaporemō.

¹³Imombyryvame nhande ve ga ei: “Nahā ti peko katu pejoryjoryvamo aerē ti Jesus Cristo'ga rura'javi nehē javo ġwaramo. Uhura'ja ti ga

penduvihavuhuhete'ga nehē pembopiro'yhara'ga Jesus Cristo'ga. Ikatu hete ti garura nehē,” ei Tupana'ga. ¹⁴“Onhikwavaē ga ojijukavouka yvyakotyve'ga pe ga ndepygga raikwehe tambopiro'y ti ji ga gāndekote'varuhua hugwi nhaporemo nehē java. Omano ga tamomyry ti ga mongovo java. 'Aero ti ga ndekoi ji rehe jate xako katu ti ojipe'ga pe ga pokoga java,” ei Jesus Cristo'ga,” ei Tupana'ga.

¹⁵Tito, a'ea ko Tupana'ga nhi'iga. Nurā ti a'ea rehe nhaporemo embo'e hete ga pehendu katu ti java. Ehendukatuuka ti ga pe ga mbopohiruka gāndekote'varuhua hugwi. Eko katu ti ga pyri tohendu katu pa ti ga nhinhi'iga java. A'ereki Tupana'ga onhi'iga mombe'upavuka nde ve.

Nahanahā ti peko katu

3 ¹Tito, embo'e ti Cretapeve'ga ikwahavukara'java ga pe toko ti ga gwuvi-hava'ga nhi'iga rehe. Ere ti ga pe ga mbo'eavo: “Huvihava'ga ti tomongo-mongo ogwyrripeve'ga gwemimbotarimova'ea rupi. Po gānemimbotarimova'ea pyryvamo, a'ero ti pehendu katu pota gānhi'iga ga nhi'ipo'rupava peporavy-kykatuavo.” A'ea ti ere ga mbo'eavo. ²Te'ite'varuhuyime ti ga ojipe'ga pe ga mbotegwetee'yma. Togwayvayvaryme ti ga okovo. Tinhyrō ti ga imondovo ojeaporoḡitakatua imohina ga ndehe nhaporemo. Tito, a'ea rehe nhaporemo ti embo'e ga nehē.

³Embo'e ti ga a'ea rehe nahanahā ti ahe toko java. A'ereki ymya nhande ndiajikogi Jesus Cristo'ga rehe ga ja kako. A'ea rupi nhande nhaporemo ndikwahavi pyryva'ea. Nhande ndikwahavi Tupana'ga no kako. Nihendukatu nhande gānhi'iga. Ojipea rehe nhande xako nhanenhimoandyandyjuka ojipe'ga pe. Xako nhande nhaneremimbotate'varuhuva'ea rupi iparaparavuhuva'ea rupi nahā ti nhande roryroryvamo java novia. Nhanetiruahū nhande nhandekovo kako. Xanhimyrō nhande mbatera rehe ga ndehe no. Xako te'varuhu nhande ojipe'ga pe. Nurā ga nianearōhetei. Nianhoarōhetei nhande no. Nahā nhande rekoi ymya kako.

⁴Aerē reki Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ikwahavukari opyryva yvyakotyve'ga pe a'arō hete ji ga java. ⁵A'ero nhandeporogwetyga gwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi tuhu ti ga upa ji pyri avuirama nehē java. Nhanderekokaturo gwaramo rūi ga omombo nhanderekote'varuhua. Nhandeporogwetyga gwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua.

Ohyvuka ga nhanderekote'varuhua gwa'uvapyryva pe. Gara'uvapyryva nhandereaporoḡita rerojiji nhandereaporoḡita mbopyahuavo. ⁶A'ereki Tupana'ga omondokatuuka gwa'uva nhande pyri nahā ti epoko hete ga java. A'ereki Jesus Cristo'ga omano nhande repygga nhanembopiro'yhara'ga. ⁷Tupana'ga omondouka gwa'uva nhande pyri tuhu ti ga upa opytavo ji pyri avuirama nehē java. Tupana'ga omondouka gwa'uva. A'ereki ga pyry nhande ve nhande mombyryva. A'ero nhande roryroryvamo nhandejikoga ga rehe ikwahava aerē ti nhande ruvi ga pyri avuirama nehē java. ⁸A'ea ko nhiremimombe'ua a'itituhēva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero.

Tito, a'ea rehe ti embo'e hete jipi toko katu pota hete ti ga java – kiroki ga ojiko ga rehe. Nhiremimombe'ua ko pyryva'ea imomyryheteavo yvyakotyve'ga pe nhaporemo ga pokoga.

⁹Po ojipe'ga nhi'inhi'itehei nahanahā po java, a'ero ti ejipe'a ga hugwi gānhi'iga renduve'yma. Po ga ei: “Nahanahā oko nhaneramonhava'ea

aherakykwepoharava'ea no.” Po a'ea ġa etehetehei, a'ero ti ejipe'a ġa hugwi ġanhi'ġa renduve'yma.

Po ġa ei nde rayvayva: “Maraname nde ere'u pa ġwia?” e po ġa. “A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i: 'Ġwiġwia ti pe'u. Ġwiġwia ti tape'ui,' e'i. 'Nahanahā ti peko katu,' e'i. Xako ti aheremimbo'ea rehe,” e po ġa. Po ġa ei na nde ve, a'ero ti terehendukatui ġanhi'ġa. A'ereki ġa gwayva pota ahe. Ndopokogi reki ġa ahe a'ero.

¹⁰ Ojipe'ġa po ndokoi Tupana'ga nhi'ġa rupi okovo hajiheva'ea rehe peko ti nhinhi'ġa rupi jawo. Ġahā ombopohi pota ojipe'ġa Tupana'ga hugwi. Embo'e ti ġa Tupana'ga nhi'ġa rehe a'ero ġa momoranduva toko katu ti ġa okovo Tupana'ga nhi'ġa rupi jate jawo. Po ġa nohendukatui nenhi'ġa, a'ero po ti erea'ja ġa pe hamo. Po ġa ndopohiri ve hajiheva'ea hugwi, a'ero ti epohi ġa hugwi. ¹¹ A'ereki nanongara'ġa ojipokwaha okote'varuhua rehe. Oko te'varuhu ġa a'ero hendukatue'yma. A'ero ġa imbojari ojihe okote'varuhua'vo ġwaramo.

Paulova'ea omondouka onhi'ġa

¹² Tito, ma'ġa po ti ji amondouka nde pyri nehē? Mara'ngu po ti Ártemas'ga ji ga mondovo nehē? Mara'ngu po ti Tíquico'ga nehē? Ji ga mondorame nde pyri ejirokwa ti ejoa cidade de Nicópolis pe ji repiaga. Pevo po ti ji hoi no jipytavo yapoa rupi nehē.

¹³ Zenas'ga ovavagahihara'ga po ti oho nde hugwi ojipe'ġape'ġa ndepiaga nehē. Apolo'ga po ti oho ga rupi nehē no. Ejirokwa ti ġa pokoga ġa horame nehē. Emondo katu ti mbatera ġa pe tokoyme ti ġa imbatere'ŷva'ero nehē. ¹⁴ Nhaneremimbo'ehara'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe ti ere: “Pemondo katu ti penhimbatera nanongara'ġa pe no ġa pokoga.” A'ea ti ere ġa pe Jesus'gareheve'ġa ti tomondo tehe kwaha jawo. A'ea rehe ti embo'e ġa toko katu ti ġa jawo. A'ero ti ġa jirokwari okokatuavo ojipe'ġa pe okotehee'yma nehē.

¹⁵ Kiroki ġa oko ji pyri – ġahā omondouka onhi'ġa nde ve.

Ere ti pevove'ġa pe – kiroki ġa ore arō hete ojikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe: “Paulo'ga omondouka onhi'ġa pe me.” A'ea ti ere ġa pe.

Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporemo, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILEMOMVA'EA PE

Carta de Paulo a Filemom

¹ Jihi ko Pauloramo. Ji Jesus Cristo'ga mombe'uro ġwaramo ġa ji mongi cadeia pype ikwehe. Filemom, kiro jirekorame cadeia pype ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Timóteo'ga pavēi ji ikwatijarukari. Ga ko nhaneirūramo ojikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Filemom, nde ko oreremiarōhetero eporavykyavo ore javijitehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ga pe.

² Áfia, oreirū, nde ve ji ikwatijarukari imondouka no. Arquipo, nde ve ji ikwatijarukari no imondouka. Ore javijitehe nde ereporavyky hete enhimomiranama Cristo'ga mombe'gwovo. Kiroki ġa ojatyka Filemom'ga ronga pype jipi tihendu ti Tupana'ga nhi'īga jawo – ġa pe ji ei: Akwatijaruka ji imondouka pe me no.

³ Kiro ji ei: Tupana'ga nhanderuvete'ga ti tomombyry pe me nhaporem Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

Filemomva'ea pyry hete

⁴ Filemom, ninhni'igame Tupana'ga pe jiruvihavuhuhete'ga pe ji ei jipi: —Ndepyry hete nde Filemom'ga pokoga. Nurā Filemom'ga pyryvamo.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina. ⁵ A'ereki ojipe'ga nde mombe'u ji ve. Ġa e'i: “Filemom'ga ojiko hete Jesus'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga remimo'ēhara'ga ndehe nhaporem ġa aromo,” ei ġa nde mombe'gwovo. ⁶ Nurā ji ei Tupana'ga pe:

—Filemom'ga ojiko hete Cristo'ga rehe ojikoty'aro ga pavēi ga kwahavuka ndereheve'ga pe. Cristo'ga kwahavukaro ġwaramo tokwaha pa ti Filemom'ga Cristo'ga remimombyryva ndereheve'ga pe.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina. ⁷ Nhiirū, nde ereko hete Tupana'ga remimo'ēhara'ga ndehe ġa mbohoryva ġapy'a mbogwerava'java. A'ea rehe nde ji mbohoryvi jipy'a noġatuavo.

Paulova'ea opota Onésimova'ea rerekokatua

⁸ Nde ġa nderekokaturo ġwaramo po ti ji ehetei nde ve hamo nahanahā ti eko jawo. Nanongara ko pyry jawo po ti ji ehetei nde pojihuve'yma hamo Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ji pavēi. ⁹ Jixava'ero ji reko i cadeia pype kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġwaramo. Nurā po ti ji ei ji rendu katu jawo hamo.

Emo ti ji nda'ei nde ve. Nhanenhoarōhetero ġwaramo ji ekatukatui kiro nde ve nahanahā ti eko jawo. ¹⁰ Anhi'ġatuġatu kiro nde ve jira'yra'ga repyga Onésimo'ga repyga. Jira'yra'ga, a'e ji Onésimo'ga pe. A'ereki ga ojiko Cristo'ga rehe nhiremimombe'ua renduvame. Amombe'u ji ga ga pe jirekorame cadeia pype.

¹¹ Ymya'ġ ga ndoporavykykatui nde ve oka'nhyma ua nde hugwi heikwehe tajipiro'y ji ga hugwi jawo. Aġwamo reki ga poravykykatui ji ve ji pokoga. Kiro po ti ga poravykykatui nde ve a nehē no.

¹² Kiro ji ga mondoukara'javi nde pyri a'ero. Ahepiaga'u po ti ji ga nehē. A'ereki ga jipy'a ja hete. ¹³ Filemom, avo ejuvame po nde ji pokogi hamo. Avo reki nde nderekoi. Nurā ji ei jiyvyteri pe: Pyry po Onésimo'ga pytai ji pyri a'ero hamo ji pokoga Filemom'ga py'rovo hamo. A'ereki ji ako cadeia pype Cristo'ga mombe'gwovo ġwaramo. A'ea ji ei jijapyakavo novia. ¹⁴ Emo ji a'e reki jiyvyteri pe: Namombytai po ti ji Onésimo'ga Filemom'gapyrive'ga ipiro'-ye'ŷve'ga. A'ereki ji nahenduvi Filemom'ga nhi'ġa. Ga nde'i ve ji ve: "Topyta ti Onésimo'ga nde pyri nehē." A'ea rūi ga ei ji ve, a'e ji jiyvyteri pe. Filemom, namombytaahai ji ndepyrive'ga Onésimo'ga ji pyri henduve'ymame nenhi'ġa. Imombyrypotaramo po ti nde imombyryvi a'ero nehē. A'ea ji apota hete.

¹⁵ Mara'ngu po Tupana'ga jawo: "Tojipe'aahi'vi ti Onésimo'ga Filemom'ga hugwi tojivyra'ja ti ga Filemom'ga pyri opytavo pevo avuirama nehē jawo"? Mara'ngu po a'ea Tupana'ga jawo? A'ea ji a'e. ¹⁶ Ndepyriva'ga jate rūi ko Onésimo'ga oko kiro. A'ereki kiro neirūramo ga oko no okovo ndepy'a'jaheteva'ero. A'ereki aġwamo ga ojiko Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe nhande javijitehe. Ga ko nhiirūramo a'ero no. Jipy'a ja hete ga. Johe po ti ga ndepy'a ja hete nehē no. A'ereki ga oko ndepyriva'ero neirūramo no.

¹⁷ Filemom, ere'e po ti nde ji ve nehē: "Ji ko Paulo'ga moirūharamo. Oron-homoirū ore," ere po nde. Po ti nde ei na, a'ero po ti nde roryroryvamo ji rehe nehē hamo ji mombytavo ejipyri ji rurame nde repiaga. Na jitehe ti Onésimo'ga rurame nde pyri ejoryjory ga rehe ga mombytavo ejipyri.

¹⁸ Po ga imbote'varuhui nde ve raikwehe, a'ero ti ji imombyryvi nde ve nehē. Po ga nomondo'i nde ve ikwepykava, a'ero ti ji imondo'i nde ve ga repyga nehē imoka'nhymuka nde ve garekote'varuhua nehē. ¹⁹ Filemom, kiro ji tuhē ikwatijari jipovo: Amondo ti ji ikwepykava Filemom'ga pe imombyryva ga pe Onésimo'ga repyga nehē. A'ea ji akwatija jawo nde ve. Ji nda'ei reki: Ndehe po ti erembuhu ji ve hamo. A'ea po ji a'e nde ve hamo. A'ereki jiji amombe'u nde ve Cristo'ga nde mbojikoga ga rehe. Nurā ti nde rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. Ji nda'ei reki nde ve: Enhikwawa'ē ti ji ve. A'ea rūi ji ei nde ve. ²⁰ Na tuhē. Nhiirūramo emombyry ti ji ve a'ero ji mbohoryoryva epyryvamo Onésimo'ga pe nhandepojykaharete'ga jikoty'aro ġwaramo nhande pavēi. A'ea ji apota. Embovy'ara'ja ti jipy'a Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo nhande pavēi.

²¹ Filemom'ga ti ġwendu katu nhinhi'ġa nehē, a'e ji jiyvyteri pe. Nurā po ti ji ikwatijari ga pe togwereko katu ti ga Onésimo'ga jawo nehē, a'e ji. Gwereko katu tuhē ti ga Onésimo'ga, a'e ji. Johe ti ga ga rerekokatuhetei nehē, a'e ji jiyvyteri pe. A'ereki ji akwaha neremimombyryvaġwama.

²² A'e ji nde ve ojipea: Emboavujikwe ti jikihava ji ve. A'ereki ji taho'a'ja nde pyri. Penhi'ġa ġwaramo Tupana'ga pe ji repyga po ti ga hendukatui ji mondouvouka pe pyri nehē.

Mbapavamo Paulova'ea okwatijaruka Filemomva'ea pe

²³Epafras'ga omondouka onhi'iğa nde ve. Ji pavēi ga oko cadeia pype kiro Cristo Jesus'ga mombe'gwovo ġwaramo. ²⁴Marcos'ga omondouka onhi'iğa nde ve no Aristarco'ga no Demas'ga no Lucas'ga no. Ġahā ko oporavyky ji pavēi Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

²⁵Nhandepojy kaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry Filemom'ğa pe, a'e ji.

AHE OMOMBE'U HEBREUSVA'EA PE

Carta aos Hebreus

Ojipea hebreusva'ea rera israelitas. Israelitasva'ea ko Israelva'ea rakykwepoharava'ea.

Tupana'ga ra'ya'ga

1 ¹Ymyahū Tupana'ga ei onhi'i'ga mombe'uharava'ea pe vvyakotyva'ea pe hako: “Pemombe'u ti jireaporo'gita pende'ya'ga pe,” ei Tupana'ga.

A'ero ganhi'i'ga mombe'uharava'ea imombe'ui ganhi'i'ga gwe'yjava'ea pe nhaneramonhava'ea pe hebreusva'ea pe israelitasva'ea pe hako. Manamena-meuhūa rupi Tupana'ga ikwahavukara'ja'javi ojeaporo'gita onhi'i'ga mombe'uharava'ea pe he'yjuhuva'ea pe. Hajihejiheva'ea rupi ga ikwahavukari ahe ve. “Hebreus'ga ti ji kwahavi jireaporo'gita kwahavame nehē,” ei ga ahe ve.

A'ero ganhi'i'ga mombe'uharava'ea ga kwahavukari nhaneramonhava'ea pe gareaporo'gita mombe'urame ahe ve. Nahā ko ymyahū hako.

²A'gwamo reki mbapavava'ea rupi gwa'ya'ga pe Tupana'ga ei: “Emombe'u ti jireaporo'gita vvyakotyve'ga pe,” ei ga. A'ero gara'ya'ga imombe'ui gareaporo'gita nhande ve.

Gwa'ya'ga pe Tupana'ga japopavukari yvya yvaga reheve ymyahū hako. Ga pe ga ei hako: “Amondo pa ji nde ve. Aerē po ti nde herekopavi a'ero nehē,” ei ga gwa'ya'ga pe.

³Gara'ya'ga hendy'jandy'ja hepiuka uva'ga rendy'java gakatua. Gaha ko Tupana'ga javijitehe. Inhi'ipopoaka ga. Ganhi'i'ga gwaramo yvya ndopavi yvaga pavēi okovo. Ga tuhē imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Imomborirē ga apygi yvagi pe nhanderuvihavuhuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi. Pevo ga memei ga ndekoi nhanderuvihavuhuhetero.

Tupana'ga ra'ya'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe

⁴Nahā koji'i Tupana'ga ra'ya'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe yvagipeve'ga hohe. Jukwaha ga huvihava Tupana'ga ero gwaramo ga pe:

“Ndehe ko jira'ya.”

A'ea erame Tupana'ga ei gwa'ya'ga mombe'gwovo ga huvihava jipyrive'ga hohe javo. ⁵A'reki ojipyrive'ga pe Tupana'ga nde'iangavi:

“Jira'ramo nde rekoi.

Jihi a'e vvyakotyve'ga pe nhaporemo nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'ya'ga.”

Ojipyrive'ga pe rūi Tupana'ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.

Onhi'iga'java ga nomombe'ui ojipyrive'ga javo:

“Jihi po ti garuvamo ako nehē.

Gaha po ti jira'yramo oko nehē.”

Ojipyrive'ga rūi Tupana'ga omombe'u o'erame a'ea. Gwa'yra'ga jate ga omombe'u o'erame a'ea.

⁶Onhi'iga'java gwa'yrypy'ga mondorame yvya koty vyvakotyve'ga mbyteri pe Tupana'ga ei:

“Jipyrive'ga tombohete ti jira'yrypy'ga,” ei ga.

⁷Ojipyrive'ga mombe'gwovo Tupana'ga ei reki:

“Ji erame jijipyrive'ga pe kotihī ga hoi yvytua ja nhinhi'iga mombe'gwovo.

Tata ja kotihī ga hoi imombe'gwovo ji erame,” ei Tupana'ga.

⁸Gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei reki:

“Jiruvihavuhuhetea,” ei ga gwa'yra'ga pe.

“Nane'ymi po ti nde ejiheve'ga nduvihavuhuhetea avuirama nehē.

Nane'ymi po ti a'itituhēva'ea rehe nde nhi'igi ga pe

ga mongouka katu enhi'iga rupi ekovo ganduvihavuhuhetero nehē.

⁹Pyry hete nde ve ga ndekokaturame.

Ite'varuhu nde ve ga ndekote'varuhurame.

Nurā jihi nderuvihavuhuhetero a'e nde ve:

Eko ti ganduvihavuhuhetero nepavēive'ga hohe ejoryvamo,” ei

Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

¹⁰“Jipojykaharetea,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

“Jypya ndehe tuhē ereapo yvya yvaga reheve.

¹¹Opa po ti yvaga yvya pavēi nehē.

Ndehe po ti erepyta avuirama nehē.

Tapy'ynhapira nhymyname.

Na jitehe po ti yvya nhymyname yvaga pavēi nehē.

¹²Gwekyi ahe tapy'ynhapirymyana i'arimova'ea imamana inoğa opohia jugwi imbojopy'ruavo.

Na jitehe po ti nde pohiri yvya hugwi yvaga hugwi

imbojopy'ruavo nhymyname nehē.

Ndehe po ti nanemyani ekovo avuirama nehē.

Nderepavi po ti nde nehē no,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

¹³Tupana'ga nde'iangavi ojipyrive'ga pe:

“Eapy ti ji pyri jijohukoty rūi

ekovo gwaramo ganduvihavuhuhetero.

Aero po ti ji nearōe'ŷve'ga mongoukari nenhi'iga rupi nehē.”

Ojipyrive'ga pe rūi ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.

¹⁴Tupana'gapyrive'ga ko ha'oe'ŷve'ga yvagipeve'ga oporavykyavo Tupana'ga pe. Ga nhaporemō opokopoko vyvakotyve'ga jipi. A'ereki Tupana'ga e'i ga pe: “Peho ti ga pyri yvya koty ga pokoga – kiroki ga hugwi ji amombo gāndeko-te'varuhua tuhu ti ga upa ji pyri avuirama nehē javo,” ei Tupana'ga.

Xako hete ti Tupana'ga ra'yra'ga nhi'iga rehe

2 ¹Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe yvagipeve'-ga hohe. Nurā po nhande rekohe tei gara'yra'ga nhi'iga rupi hamo

nhaneremienduva rupi hamo. Tirovia hete ti ganhi'iğa a'ero xapohiryme ti jugwi jawo.

² Ymyahũ Tupana'gapyrive'ğa imombe'ui Tupana'ga nhi'iğa ymyahũva'ea pe tohendu katu ti ğa jawo. A'ereki hupi hete ğa omombe'u. Ymyahũva'ea hendukatu'ymame ғанhi'iğa okovo hajiheva'ea rupi, a'ero ite'varuhu ahe ve. Ahe hendupotare'ymame okove'ỹ Tupana'gapyrive'ğa nhi'iğa rupi, ite'varuhu ahe ve. Na tuhẽ. A'ereki Tupana'ga omondouka ahe ve aherekote'varuhua kwepykava.

³ Po ite'varuhu ymyahũva'ea pe ahe rekoe'ymame Tupana'gapyrive'ğa nhi'iğa rupi yvagipeve'ğa nhi'iğa rupi, a'ero po ti nhande ve kaitu ite'varuhu nehẽ nhande rekoe'ymame Tupana'ga ra'ya'ga nhi'iğa rehe nhandepojykaharete'ğa nhi'iğa rehe aғwamo. A'ereki pyry hete tuhẽ ga manoi nhande repyga imombo'a nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande pokoga. Nhande imoborukare'ymame ga pe hendupotare'yma ganhi'iğa, niaka'nhymi tuhẽ po ti nhande hahyva'ea hugwi nehẽ. Omondo ti ga hahyva'ea nhande ve nehẽ.

Ga pyry tuhẽ onhimombe'u tamano ti pe ndepyga jawo. Henduvirẽ ға imombe'ui nhande ve jawo: "Nhandepojykaharete'ga ei: 'Tamombo jawo ji ruri pe pyri. Tamombo ti vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua ға hugwi ға pokoga. Tarohe ti ji ға ji rupi yvagi pe hahyva'ea hugwi inoғatuavo ғapy'a.' A'ea tuhẽ nhandepojykaharete'ga ei." A'ea ға ei imombe'ukatuavo ikwahavuka a'itituhẽva'ea nhande ve.

⁴ A'itituhẽva'ea ko jira'ya'ga nhi'iğa jawo, Tupana'ga opoko ға japovouka ahemonhimomby'ava'ea ға pe – kiroki a'ea gaha jate oapo kwaha. Nurã he'y-juhuva'ea ға japoparavuhui ahemonhimomby'ava'ea. Gwemimbotarimova'ea rupi Tupana'ga imondoukari gwa'uvapyryva popoakara ға pe ға pokoguka. Nurã nhande ei: Tupana'ga ға mbuhurukari nhande pyri imombe'uuka gwa'ya'ra'ga nhi'iğa ға pe.

Jesus Cristo'ga oko vvyakotyve'ğa ja ғanderohoharamo

⁵ Nahanahã heko ға jikogame Tupana'ga ra'ya'ga rehe jawo, ore imombe'ui kiro pe me ikwatija. Ojipyryve'ğa pe rui Tupana'ga ei: "Amongo ti ji ға penhi'i-ğa rupi nehẽ – perope ji ға mongoi ipyahuva'ea pe." A'ea ga nde'i ojipyryve'ğa pe yvagipeve'ğa pe.

⁶ A'ea ymyahũva'ea ikwahavukari nhande ve. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea e'i Tupana'ga pe ikwatija hako:

"Anhimomby'a ji.

A'ereki nde ereporogwety vvyakotyve'ğa.

Ѓa ndehe nde erejapyaka.

Ne'aғataruhu nde ға ndehe.

A'ereki nde neremoka'nhymi ға pokoga," ei ahe Tupana'ga pe ikwatija hako.

⁷ "Jypya nde ere'e

ға ti toko huvihavamo jijipyryve'ğa gwyre'i jawo.

Jypya nde ға mbopopoaka ға mbokatuavo ға mboukwahavamo a'ero toko ti ға huvihavamo jawo.

Jypya nde eremongo enhimbiapoa ғанhi'iğa rupi.

⁸ Nde ere'e: "Toko pa ti nhirembiapoa ғанhi'iğa rupi," ere nde."

A'ea ahe ei ikwatija jawo Tupana'ga pe hako. Oko pa ġanhi'iġa rupi jawo ga ei ikwatija.

Garembiapoa ndokopavi ve vvyakotyve'ġa nhi'iġa rupi kiro, xa'e nhande hepiage'yma.

⁹Jesus'ga ki a'e te ikatu hete kiro okovo vvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero. A'ea nhande ikwahavi. Jypya Tupana'ga ei oyvyteri pe ga mombe'gwovo toko na'ē ti ga huvihavamo jijipyrive'ġa gwyre'i jawo. Nahā Tupana'ga Jesus'ga rerekopyi tomano ti ga vvyakotyve'ġa ndepyga ġa naġanani jawo. A'ereki Tupana'ga omombyry pota ġa pe. Ġa ndepyga Jesus'ga manoro ġwaramo Tupana'ga ga mbogweravirē ga mbopopoaka ga mbokatuheteavo ga mboukwahavamo toko ti ga huvihavuhetero kiro jawo.

Na tuhē. Jesus'ga omano vvyakotyve'ġa ndepyga imomboia ġandekote'varuhua ġa hugwi okovo ġandepykaramo. ¹⁰A'ereki Tupana'ga e'i: "Aru pota ji vvyakotyve'ġa jijipyri. Omanomo ġa ndepyga ti Jesus'ga ġa pokogi ġa nderua ji pyri nehē. Aero po ti he'yjuhuve'ġa nduvi ji pyri okovo jira'yramo avuirama nehē," ei ga.

Hahy Jesus'ga pe ga manorame ġa ndepyga. A'ea rupi ko pyry Tupana'ga Jesus'ga mbojipokwahavi onhi'iġa rehe ga monhimomiranambava ga mboavujikwea toko hete ti ga vvyakotyve'ġa nderohoharamo ga pyri. A'ereki Tupana'ga ko japopahara'ga imongohara'ga. Ojive ga oapo pa tapo'ru pa ti ji jawo.

¹¹Omanomo ġa ndepyga Jesus'ga ġa mombyryvi imomboia ġandekote'varuhua ġa hugwi. Omo'emo'ē ga ġa toko ti ġa Tupana'ga ra'yramo jawo. A'ero Tupana'ga rekoi ġanduvetero. Ga ko Jesus'ga ruva'ga no. Nurā Jesus'ga poyjahetero ġahā ko nhiirūhetea jawo.

¹²Tupana'ga pe ga ei:

"Kiro po ti ji nde kwahavukari nhiirū'ġa pe nehē.

Ġa nhimono'ono'oġame nenhi'iġa renduva

po ti ji nde mbohetei ġapyteri pe nhinhimby'yita," ei Jesus'ga.

¹³Onhi'iġa'javame Jesus'ga ei:

"Ji tuhē ajiko Tupana'ga rehe."

Onhi'iġa'javame Jesus'ga ei:

"Ji rendu ti! Agwa ji rekoi Tupana'ga ra'yra'ġa pavēi.

Tupana'ga ġa mbuhuruka ji pyri

epoko katu ti ġa jawo ji ve," ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemo ymyahūva'ea okwatija Jesus'ga nhi'iġa mombe'gwovo ymyahū.

¹⁴Tupana'ga ra'yra'ġa ko vvyakotyve'ġa tuhē gwa'oro gwekoro. A'ereki ġa o'a oy'ġa hugwi. Nurā na jitehe ko Jesus'ga hoi nhande rupi. Nahā ga rekoi vvyakotyve'ero tamombi ti ji Diabo'ga popoakara nhimanorame jawo. "Yvyakotyve'ġa arōe'ŷve'ga Diabo'ga omongyhyji vvyakotyve'ġa ġamanoa hugwi," ei Jesus'ga. ¹⁵"Gapopoakara mombigame ti ji ġa pokogi ġa mbopiro'yavo ġakyhyjia hugwi nehē," ei Jesus'ga. "A'ereki ġa omanoe'ymame ojapyaka omanoa rehe okyhyjiavo jugwi," ei Jesus'ga.

¹⁶Jesus'ga nde'i: "Ajo ji Tupana'gapyrive'ġa pokoga yvagipeve'ġa pokoga nhimanomo ġa ndepyga." A'ea rūi ga ei. A'ea jukwaha. Ymyahūva'ea e'i ikwatija ymyahū: "Abraāova'ea rakykwepohara'ġa pyri vvyakotyve'ġa pyri po ti ga uhu ġa pokoga nehē," ei ahe.

¹⁷Nurā Jesus'ga ei: “Kiro po ti ji tako nhiirū'ga javijitehe.”

A'ea ga ei ua yvya koty ovahema o'a oyhēa hugwi gwa'oro okovo oirū'ga ja Abraão'va'e'a rakykwepohara'ga ja. Oko ga ga javijitehe tuhē tako ti ji ikwava'ēhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Hahy gairū'ga pe. Ġa okoveveuhu. Nahanahā ga pe. Na jitehe Jesus'ga pe no. A'ero ga ikwahahetei gāndekoa. Nurā ga ga porogwetygi. Nurā ga ei Tupana'ga pe: “Tamombo ti ji nhandereheve'ga ndekote'varuhua ga hugwi nhiirū'ga ndekote'varuhua ga hugwi,” ei ga Tupana'ga pe.

Nahā ga ga pokogi a'ero okovo ikwava'ēhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe omanomo imomboā gāndekote'varuhua ga hugwi. Nahā ga ga ndepygi inogatuavo gapy'a. Nahā Jesus'ga rekohetei Tupana'ga nhi'iga rupi. ¹⁸Ite'varuhu Jesus'ga pe ojipe'ga ga mongote'varuhupotaramē novīa. Hahy! Nurā ga ojipe'ga mongote'varuhupotaramē, ga ikwahavi ga pokoga tombopogweyme ti ga ga javo.

Jesus'ga huvihava Moisés'va'ea hohe

3 ¹Pe me nhiirūa pe Tupana'ga remimo'ēhara pe ji ei: Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe, a'e ji. Nhiirūa, a'e ji pe me. A'ereki nhande ve Tupana'ga e'i nhande mo'emo'eamo: “Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe pejikovo avuirama ji pyri,” ei ga. A'ero ji pavēi pe pejiko ga rehe xako ti ga pyri avuirama.

Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe ga kwahaheteavo. Gaha ko Tupana'ga moirūhara'ga. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri, ji kwahavuka ti ga pe javo. Gaha ko ikwava'ēhara'ga nduvihavuhū'ga Tupana'ga pe. A'ereki ga nhande repy omanomo tomombo ti Tupana'ga gāndekote'varuhua ga hugwi javo. Jesus'ga rehe nhande xajiko hete imomboruka ga pe nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Aerē po ti ga nhande rerohei nhande mombytavo Tupana'ga pyri avuirama nehē. Pevo ga ruvi jipi. A'ea nhaporemō nhande xa'e herovia.

²Nahanahā ti ji moirū javo Tupana'ga Jesus'ga mbuhuri avo yvya koty. A'ero ga Tupana'ga nhi'ipo'rupavi. Na jitehe ymyahū Moisés'va'ea Tupana'ga nhi'ipo'rupavi Tupana'gareheva'ea repiakatupava.

³Jesus'ga reki huvihava nhaneramonhava'ea hohe Moisés'va'ea hohe. A'ereki Jesus'ga omongo vyvakotyve'ga Tupana'ga nhi'iga rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo.

Nhande japorame onga ojipe'ga ei nhande mboheteavo: “Okwaha hete ga japovo,” ei ga. Nde'i ga: “Onga ojiapo.” A'ea rūi ga ei. Koji'i ga ombohete onga apohara'ga. A'ereki ga oapo onga imohina. Gwyre'i ga ombohete onga a'ero.

Na jitehe Jesus'ga huvihava Moisés'va'ea hohe. Nurā koji'i po nhande ga mbohetei a'ero hamo. A'ereki Jesus'ga omongo vyvakotyve'ga Tupana'ga nhi'iga rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo. Moisés'va'ea ki a'e te oko Tupana'gareheva'ero jate reki. ⁴Na tuhē. Japopyra ko onga nhaporemō. Emo Tupana'ga tuhē omongo pa japoparavuhuavo.

⁵Tupana'gareheva'ero oporavykyavo Moisés'va'ea Tupana'ga nhi'ipo'rupavi. Ahe gwepia katu pa Tupana'gareheva'ea imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ahe ve ikwahavuka Tupana'ga nhi'iga aerēva'ea.

⁶Cristo'ga ki a'e te Tupana'ga ra'yramo Tupana'ga nhi'ipo'rupavi Tupana'gareheve'ga nderekokatuvavo ga mongomongovo onhi'iga rupi okovo

ganduvihavuhetero. Po nane'ymi nhande ndiajikopigi Tupana'ga rehe avuirama gaha nhande mbojiko ojihe javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero. Po nane'ymi nhande nimbohetepigi ga avuirama gaha po ti omombyry nhande ve nehẽ javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero.

Peko hete ti Tupana'ga nhi'iğa rehe

⁷⁻⁸ Tupana'gareheva'ero pejikovo gwaramo pehendu katu ti ganhi'iğa – kiroki a'ea gara'uva omombe'u Tupana'ga rembikwatijarukara. Tupana'ga ra'uvapyryva e'i:

“Po agwamo pe Tupana'ga nhi'iğa renduvi,
a'ero ti peko hete ganhi'iğa rehe hendukatuavo.

Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'iğa jipi opohipota ga hugwi,” e'i Tupana'ga ra'uva.

“A'ea rupi ongae'yi me penamonhava'ea rekote'varuhui
mara'ngu po ti Tupana'ga onhi'iğa rendukatue'yma raykavo nehẽ
javo.

⁹ Tupana'ga ei pe me: ‘Pevo penamonhava'ea rekote'varuhui
tihepia ti Tupana'ga rekoa nhande rehe javo.

Quarenta anos mondorame ahe hepiagi nhirembiapo
ahemonhimomby'ava'ea
ji ahe rerekokaturame quarenta anos rupi.

A'ea repiagame vehevi ahe rekote'varuhui,’ ei Tupana'ga,” e'i.

¹⁰ “Nurã ji ei: Nane'ymi jipy'a atyvi ға ndekoi opohipota ji hugwi.
Ğa ndokwahapotari nhiremimbotarimova'ea
okoe'yma nhinhi'iğa rupi.

Nurã ji nhimonha'ngahetei ға ndehe.

¹¹ Nurã ji ehetei nhinhimonha'ngavo:

Nanoğatuağwami ti ji ğapy'a
ğa nderure'yma jijipyri nehẽ,’ ei Tupana'ga.”

A'ea Tupana'ga ra'uvapyryva i'ei imombe'gwovo.

¹² Nhiirũ, pe me ji ei pe napenani: Pekwaha ti pejipy'a. Po pendeaporoğita ite'va pe mbojikopipota Tupana'ga rehe, a'ero ti pejirokwa pejeaporoğitakaturu xapohiryme ti Tupana'ga hugwi avuiramave'ga hugwi javo. ¹³ Nane'ymi ti pe'ji pejohupe: “Xako katu ti jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xajikopigyme ti Tupana'ga rehe.”

A'ea ti pe'ji pejohupe jipi nahã pejopokoga. A'ereki Tupana'ga e'i pe me agwamo pehendu katu ti nhinhi'iğa javo. Pe napenani pejapyaka ti pejikokatua rehe a'ero pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga nhi'iğa renduva xanhimoandyandyjukaryme ti ite'varuhua pe javo. A'ereki pe ndekote'varuhurame pendekote'varuhua nohendukatupotarukari Tupana'ga nhi'iğa pe me. A'ero pe ndapekoa'javi Tupana'ga rehe.

¹⁴ Xajiko hete ypy nhande Tupana'ga rehe ikwehe. Xajikopigyme ti ga rehe nhanemanoeymame. Po ti nane'ymi nhande jikohetei avuirama ga rehe, a'ero po ti ga nhande mbojikoty'arukari Cristo'ga pavẽi nehẽ.

¹⁵ Nane'ymi ti pejiko hete Tupana'ga rehe. A'ereki agwamo garembikwatijarukara e'i:

“Po aḡwamo pe Tupana'ga nhi'iḡa renduvi,
a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'iḡa rehe hendukatuavo.
Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'iḡa jipi opohipota ga hugwi,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

¹⁶Ymyahū penamonhava'ea ḡwendu Tupana'ga nhi'iḡa novīa hako. A'ereki ahe nohendukatupotari ganhi'iḡa opohipota ga hugwi – kiroki ahe uhu Egi-topeva'ea gwyrā hugwi. Ymyahū Moisésva'ea gweru ahe pea hugwi. Nda-he'yiva'ea ḡwendu katu Tupana'ga nhi'iḡa. Ahe jate ḡwendu katu. ¹⁷Onhi'iḡa rendukatue'ŷva'ea rehe Tupana'ga onhimonha'nga quarenta anos mondorame. Ongae'ŷi me ahe manoi a'ero okote'varuhuavo. Pevo ahera'oa pytai a'ero.

¹⁸Ahe jikopotare'yma ḡwaramo ga rehe, ga ei:

“A'e hete ji: Nanoḡatuaḡwami ti ji ḡapy'a
ḡa nderure'yma jijipyri nehē,” ei Tupana'ga hako.

¹⁹Nurā nhande ikwahavi javo: Ahe jikoge'yma ḡwaramo ga rehe, Tupana'ga nonoḡatui ahepy'a ahe rerure'yma ojipyri, xa'e nhande.

Tupana'ga onoḡatu pota ojiheve'ḡa py'a

4 ¹Aḡwamo Tupana'ga onoḡatu pota nhandepy'a. A'ero ga ei: “Pejikohete-rame ji rehe tanoḡatu ti pepy'a,” ei ga.

Xajirokwa ti nhandepy'a noḡatua rehe. Po na rūi, ga nonoḡatui. Pejiko hete ti ga rehe a'ero tonoḡatu tuhē ti ga pepy'a. ²A'ereki nhande ve ḡa omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iḡa Tupana'ga pe poko pota javo. Na jitehe ymyahūva'ea pe no. Ymyahū ahe omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iḡa Tupana'ga pe poko pota javo. Ahe henduvame Tupana'ga nhi'iḡa ndikwahyi reki ahe rehe. A'ereki henduvame ahe ndojikogi Tupana'ga rehe. Nurā Tupana'ga nonoḡatui ahepy'a.

³Ahe ve Tupana'ga ei:

“A'e hete ji nhinhimonha'ngavo:

Nanoḡatuaḡwami ti ji ḡapy'a

ḡa nderure'yma jijipyri nehē,” ei ga.

Yvyā apopavypyagwera jate ga japopigirē, u katu gapy'a. Ga opota ḡajikoga ojihe tu katu ti ḡapy'a na jitehe nehē javo. Ojiko po ymyahūva'ea ga rehe opy'a noḡatuuka ga pe ramo a'ero. Nhande ki a'e te xajiko ga rehe. A'ero nhandepy'a Tupana'ga inoḡatui.

⁴Ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka sétimo dia mombe'gwovo. Garembikwatijarukara e'i:

“Seis dias rupi Tupana'ga japopavi.

Ko'emame ga japopigi.

A'ero gapy'a rukatui,” e'i ikwatijarukara.

⁵Okwatijara'ja ahe. Aherembikwatijara i'ei Tupana'ga nhi'iḡa mombe'gwovo:

“Nanoḡatuaḡwami ti ji ḡapy'a

ḡa nderure'yma jijipyri nehē,” ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara.

⁶Nurā nhande ikwahavi javo: Ojipe'ḡa py'a ti Tupana'ga tonoḡatu a'ero, xa'e nhande. A'ereki Tupana'ga imombe'uukarypyrame pyryva'ea ymyahūva'ea pe ahepy'a noḡatupota, ahe ndojikogi reki ga rehe. Nurā Tupana'ga nonoḡatui ahepy'a.

⁷Aerē Tupana'ga imbokwara'ara'aramē inoġatupota yvyakotyve'ga py'a ga ea'javi. Okwatijaruka ga Daviva'ea pe. Daviva'ea omombe'u a'ea jitehe a'ero ikwatija. A'ea ji amombe'u pe me ko. Aherembikwatijara e'i:

“Po aġwamo pe Tupana'ga nhi'iġa renduvi,

a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'iġa rehe hendukatuavo,” e'i Daviva'ea rembikwatijara.

⁸Ymyahū Moisés'va'ea py'rovo Josué'va'ea oko israelitas'va'ea repiakatuhamo. Po mya Josué'va'ea onoġatuuka israelitas'va'ea py'a, a'ero po aerē Tupana'ga nde'ia'javi ahe ve hamo aġwamo ji inoġatupotari pepy'a jawo hamo. Emo Josué'va'ea nonoġatuukari ahepy'a. Nurā Tupana'ga ea'javi yvyakotyve'ga py'a noġatupota. ⁹A'ero aġwamo vehevi Tupana'ga inoġatupotari ojiheve'ga py'a.

¹⁰Ymyahū Tupana'ga oapo pi. A'ero gapy'a rukatui. Na jitehe ga – kiroki ga opy'a noġatuuka Tupana'ga pe – gaha oapo pi Tupana'ga ja.

¹¹A'ea kwahava xajirokwa hete ti inoġatuuka Tupana'ga pe nhandepy'a nanani xakoyme ti ymyahū'va'ea ja jawo – kiroki ahe ndojikogi ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga nde'i nhande ve nehē nanoġatuaġwami ti ji pepy'a jave'yma nhande ve. Xajiko hete ti ga rehe hendukatuavo ganhi'iġa.

Tupana'ga nhi'iġa ahe mongo Tupana'ga pyri avuirama

¹²Tupana'ga nhi'iġa nhande mongo Tupana'ga pyri avuirama. Ipopoaka ganhi'iġa. Ganhi'iġa ko haimbejovaiva'ea ja itakyhea'javuhuva'ea ja. Po nhande timongi haimbejovaiva'ea mbiara vytyera pype, a'ero nhande tihepia pa ipype ijoapyhava vehevi ikaġyvynha vehevi no. Koji'i Tupana'ga onhi'iġa imongihetei nhande pype nhande henduvame ganhi'iġa. A'ero ga hepiukari nhande ve nhandereaporoġita nhaneremibotarimova'ea reheve. Nurā nhande jikwahahetei. A'ero nhande ei: Ġwia rehe tuhē nhande rekohetei reki! Na tuhē nhande reaporoġitaro reki! Nahā nhande rekote'varuhui reki! Nahā nhande rekokatui reki! A'ea xa'e nhande hendukaturame Tupana'ga nhi'iġa.

¹³Tupana'ga pe jukwaha hete pa garembiapoa. Ahā onhimiva'ea ga pe. Ga gwepia pa. A'ero po ti nhande nimimi nhanderekote'varuhua ga hugwi nehē. Garovai pyteri pe po ti nhande ami nehē. Ga pe po ti nhande imohembavi nhanderekote'varuhua nehē. A'ereki ga nhanderuvihavuhuhete'ga nhande kwaha pa nhande nhaporemo.

Jesus'ga oko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuhetero

¹⁴Jesus'ga oko huvihavuhuhetero. Ga ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuhetero Tupana'ga pe nhande repyga no. Nhanderekote'varuhuro ġwaramo ga nhande repygi omanomo tamombo ti ji ġandekote'varuhua ġa hugwi jawo. Aerē ga hoi ogwovo yvaga rupi okwava ovahema Tupana'ga pyri. Ga ko Tupana'ga ra'yra'ga. Nurā ti xavy'a hete ga rehe nhandejikoheteavo ga mombe'gwovo xajiko hete nhande ga rehe jawo.

¹⁵A'ereki Jesus'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga nhande porogwety. A'ereki ga okwaha hete nhandepopoakare'yma. A'ereki ga oko nhande ja uvame vyva koty nhande pyri. Niandepopoakari nhande hahyrame nhande ve. Ite'varuhu nhande ve ojipe'ġa nhande mongo te'varuhu pota. Hahy! Na jitehe hahy paravuhu ga pe. Nurā ga ikwahahetei. Ga ndokote'varuhuangavi reki hahypavame ga pe.

¹⁶Nurā xanhi'ī hete ti Tupana'ga pe nhanderuvihavuhuhete'ga pe ikwahava gapyryva nhande ve. Xanhi'ī hete ti ga pe tomombo ti ga nhanderekote'varuhua henonha'jave'yma avuirama ikwahava'jave'yma. Xanhi'ī ti ga pe nhande-popoakare'ymame tomombyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo.

5 ¹Ymyahū Tupana'ga ḡa mo'emo'ēi yvyakotyve'ḡa pyteripeve'ḡa hako. A'ea rupi ga ei hako: “Toko ti ḡa ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ji ve yvyakotyve'ḡa pokoga tomombo ti Tupana'ga ḡandekote'varuhua javo. Ikwa-va'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ti ḡa togweru ḡanemimbuhuteheve'a'ea ji ve ikwa-va'ēḡa. Togweru ti ḡa mbatepyryva no – kiroki a'ea yvyakotyve'ḡa ombuhu tehe ji ve jukapyra. A'ea ti ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ḡa tokwava'ē ji ve. A'ero po ti ji imombori yvyakotyve'ḡa ndekote'varuhua ḡa hugwi nehē ḡa mombyryva,” ei Tupana'ga.

²Ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ḡa ko yvyakotyve'ḡa. Yvyakotyva'ero ḡwaramo ḡa ndipopoakari okote'varuhua vo yvyakotyve'ḡa ja. Nurā ḡa ikwahahe-tei yvyakotyve'ḡa ndekoa ḡa oko te'varuhu nhande ja javo. A'ero ḡa yvyakoty-ve'ḡa porogwetygi yvyakotyve'ḡa ndekote'varuhurame okoe'yma Tupana'ga nhi'ḡa rupi ikwahave'yma ḡwaramo. Nonhimonha'ngai ikwava'ēhara'ḡa ndu-vihavuhu'ḡa ḡa nderekokatuavo a'ero.

³Ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ḡa okote'varuhu. Nurā Tupana'ga ero ḡwaramo ḡa jipygi na'ē ikwava'ēḡa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Aerē ḡa jara'ḡa ndepygi ikwava'ēḡa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ga ḡa-ndekote'varuhua javo.

⁴Nde'i yvyakotyve'ḡa: “Kiro ti ji tako ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro Tupa-na'ga pe.” A'ea rūi ḡa ei. Nonhimbohetei ḡa nanongara rehe. A'ereki Tupana'ga jate e'i: “Kiro ji pe mo'emo'ēi peko ti ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ji ve javo.” Na tuhē. Gaha jate e'i Arāova'ea pe ymyahū hako eko ti ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ji ve javo. Na jitehe onhimbohete'e'yma ojipe'ḡa ndekoi ikwa-va'ēhara'ḡa nduvihavuhuro Tupana'ga pe ga erame jate ḡa pe.

⁵Na jitehe Cristo'ga nonhimbohetei no. Nde'i ga: “Kiro ti ji tako ikwava'ē-hara'ḡa nduvihavuhuro.” A'ea rūi Cristo'ga ei. Tupana'ga ki a'e te ga mbohetei toko ti ga ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ji ve javo. Ga pe Tupana'ga ei:

“Jira'yramo nde rekoi.

Jihi a'e yvyakotyve'ḡa pe nhaporemo nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'ya'ga,” ei Tupana'ga.

⁶Onhi'ḡa'javame Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

“Ymyahū Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ḡa ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēharamo ji ve

Melquisedeque'ga ja,’ ei Tupana'ga Cristo'ga pe,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

⁷Uvame yvya koty Cristo'ga onhi'ī Tupana'ga pe jipi ji poko javo. A'ereki Tupana'ga ipopoaka. Nurā Cristo'ga ei ga pe: “Ipotaramo po ti nde nanhimo-manoukari nehē.” Hahyahi Cristo'ga nhi'ḡa ga pe ga jehe'orame ji poko javo. A'ero Tupana'ga ga rendukatui. A'ereki Cristo'ga e'i: “Nhinhi'ḡa rupi rūi ti eko. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero,” ei ga Tupana'ga pe.

⁸Tupana'ga ra'yramo ga vehevi onhimbo'e onhimongovo Tupana'ga nhi'i-ḡa rupi hahyrame ojive. ⁹Nahā hahyrame ga pe hahya ga mbojipokwahavi

Tupana'ga nhi'iğa rehe ga monhimomiranambava. Nurā ga rekoi yvyakotyve'ğa nderohoharamo yvagi pe. Kiroki ға oko ganhi'iğa rupi – ға hugwi nhaporemoga omombo ғandekote'varuhua ға mombyryva. Aerē po ti ga ға nderohoi yvagi pe ға mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehē. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga e'i Jesus'ga pe:

“Ymyahū Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuro ji ve

Melquisedeque'ga ja,” ei Tupana'ga.

Tapejikopigi ti Cristo'ga rehe

¹¹ Melquisedeque'ga rehe ti xanhomoğitağita hete novīa. A'ereki manameuhū pe pekwa! Nurā manameuhū po ti ji ikwahavukari pe me nehē? Napenhimbo'ea'javi pe! ¹² Pejapyaka ti pejihe! Ymyahū pe jikogi Cristo'ga rehe. Nurā po kiro po ojipe'ğa mbo'ei Tupana'ga nhi'iğa rehe ikwahaheteavo hamo. A'ea ji ei novīa. Ağwamo vehevi ti ojipe'ğa toko pembo'eharamo pe mbo'ea'java ahe-mbo'eypya rehe nonhimimiva'ea rehe imombe'urame Tupana'ga nhi'iğa pe me.

Pe ndapekwahavi Cristo'ga mombe'ua onhimiva'ea. Xunhihete'i jate pe pekwa ahe-mbo'eypya jate. Ipitangive'ğa – kiroki ға oka'mbu jate – ға ndo-upavi. Ga javijitehe pe ndekoi a. ¹³ A'ea ji ei pe me. Kiroki ga oka'mbu jate – gaha ko ipitangive'ğa ikwahave'yma. Na jitehe pe peko ipitangive'ğa javuhu. A'ereki xunhi pe pekwa Tupana'ga nhi'iğa pyryva'ea. Ipitangive'ğa javuhu pe ei pejohupe: “Marā aherekote'varuhua? A'ereki nhande ndikwahavi. Marā ahe rekokatui? A'ereki nhande ndikwahavi.” A'ea pe ei ikwahave'yma peko-pave'yma Tupana'ga nhi'iğa rupi.

¹⁴ Kiroki ga o'u pa – gaha ko jyvuaruhu. Ga javijitehe ga ikwahavi no – kiroki ga Tupana'ga nhi'ipo'ru pa okokatuavo opohia okote'varuhua hugwi. Gaha ojipokwaha Tupana'ga nhi'imbava rehe ikwahapaheteavo. Aero ga ei: “Nahā aherekote'varuhua. Nahā ahe rekokatui,” ei ga ikwahava. Koji'i ga ikwahavi no. Nonhimimi Tupana'ga nhi'iğa ga pe. Pehe ki a'e te ndapekwahavi ve oka'mbuve'ğa javuhu.

6 ¹ Xanhomoğitaa'jaa'javyme ti ahe-mbo'eypya rehe Cristo'ga mombe'urame. Kiro koji'i xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo nhandenhimbojipokwahapava hehe. A'ea rehe ji pe mbo'epotari kiro. A'ereki nhande xanhimbo'e jipe ahe-mbo'eypya rehe.

A'ea rupi nhande ei ahe-mbo'eypya mombe'gwovo: Xapohi ti nhandereko-te'varuhua hugwi herojijyita nhandereaporogita. Xajiko ti Tupana'ga rehe ga reroviaheteavo, xa'e jipe nhande ikwehe. ² Ymya nhande ei: Nahanahā batis-mos. Tupana'ga ti tomombyry pe me kiro javo, nahanahā po nhande xapoko Jesus'gareheve'ğa akağa rehe hamo javo ға pe. Ymya nhande ei: Nahanahā po ti Tupana'ga omanove'ğa mbogwerava'javi nehē. Nahanahā po ti Tupana'ga ei ға pe nehē, xa'e jipe nhande ikwehe. Jara'ğa pe po ti ga ei nehē: “Pejo ti pejiijupa avuirama ji pyri,” e po ti Tupana'ga nehē. Jara'ğa pe po ti ga ei nehē: “Peho ti ji hugwi pejiijupa avuirama hahyva'ea ruvihava pype,” e po ti Tupana'ga nehē, xa'e jipe nhande ikwehe. A'ea pe nhaporemoga nhande ei ahe-mbo'eypya mombe'gwovo ikwehe.

³ Kiro koji'iva'ea rehe xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo, a'e ji pe me. Xanhimbo'e ti hehe Tupana'ga ipotame.

⁴Marā po jara'ga pe? Tupana'ga nhi'i'ga ḡa henduna'ei. Aerē po ḡa nohendukatua'javi. Ga henduvypyrame Tupana'ga ikwahavukari opyryva ḡa pe nahanaḡa ji ipotari javo. Ḡa pe ga ikwahavukari Cristo'ga rupi po ti vyvakotyve'ḡa nduri ji pyri nehē javo. Nurā ḡa jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua ojihugwi a'ero. "Tupana'ga Cristo'ga mbuhuruka nhande pyri yvaga hugwi," ei ḡa. A'ero Tupana'ga ra'uvapyryva uhu ḡa pyri ḡa pokoga. ⁵A'ero ḡa ei: "Pyry hete Tupana'ga nhi'i'ga nhande ve. A'ereki ga nhande mbojiko ojihe," e na'ē ḡa. "Xanhimomby'a nhande gapopoakara rehe. Aerē po ti koji'i nhanemonhimomby'ava'ea nehē no," e na'ē ḡa.

⁶Nahā ḡa ndekona'ei henduva Tupana'ga nhi'i'ga. Aerē po ḡa ei: "Ndorokoa'javi ore Tupana'ga nhi'i'ga rehe," e po ḡa okote'varuhuavo.

Marā po ḡa pe? Tupana'ga ndogwerojijya'javi tuhē ḡandeaporoḡita a'ero. Ḡa ndopohipotarī okote'varuhua hugwi imomborukare'yma Tupana'ga pe avuirama. Ndokoa'javi ḡa Tupana'ga nhi'i'ga rupi. Nurā ḡa ndekoi Tupana'ga ra'ra'ga jukahara'ḡa ja. Ombotegwete ḡa Jesus'ga ojipe'ḡa ndovaki.

⁷Omoakḡakyma'ja amana yja ko pe. Pyryva'ea henhui jugwi gworygworyvamo kohoa jara'ga remityma. A'ero ga i'ui ḡwemityma gworygworyvamo. A'ea pe yjakatua pe Tupana'ga imombyryvi.

Yjakatua – kiroki a'ea hugwi henhui pyryva'ea – a'ea ja ko ḡa – kiroki ḡa ojiko hete Tupana'ga rehe okopige'yma ganhi'i'ga rupi okopyryvamo ga pe. Ḡa pe ga imombyryvi.

⁸Omoakḡakyma'ja amana ojipea yja ko pe no. Ndapyryviva'ea ki a'e te henhui jugwi hatiava'ea hajiheva'ea pavēi. A'ea kohoa jara'ga ndo'ui. Nurā ḡa ei: "Ite'varuhu yja!" Nambegwei ti ga ei tokai ti nehē javo. A'ero ti ga imbokai nehē.

Yjate'varuhua – kiroki a'ea hugwi henhui ndapyryviva'ea – a'ea ja ko ḡa – kiroki ḡa nohendukatui Tupana'ga nhi'i'ga okoe'yma hupi okopyryve'yma ga pe. Nambegwei po ti ga imondoi hahyva'ea ḡa pe nehē.

⁹Tupana'ga nhi'i'ga rendukatue'ḡve'ḡa pe ji anhi'i' popoaka. Pehe ki a'e te ndapekoi ḡa ja. Peko pyry pe Tupana'ga pe. A'ea ore ei pe me oreremiarōva'ea pe. A'ereki ore opokwaha. Peko hete pe Tupana'ga nhi'i'ga rupi imomboruka pejikote'varuhua ga pe. A'ero po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo avuirama ojipyri nehē pe imomborukaro ḡwaramo. ¹⁰A'ereki Tupana'ga ahe rereko katu jipi ahe poravykykaturame ga pe. Nurā po ti ga nomoka'nhyimi peporavykyagwera nehē. Peporavyky katu pe Tupana'ga remimo'ēhara'ḡa pokoga ikwehe Tupana'ga arōhetero ḡwaramo. Aḡwamo vehevi pe ḡa pokogi. Peporavykypava Tupana'ga hepiagi okopyryvamo pe me.

¹¹Na jitehe pe nhimarane'ymame nane'ymi ti pejirokwa pejikhoheteavo Tupana'ga rehe avuirama pejikokatuavo ojipe'ḡa pe Cristo remimombyryva mbuhua pejive. Oropota hete ore pejirokwa pe napenani. ¹²A'ero po ti pe ndapevugwei nehē. Pejiko ti Tupana'ga rehe ojipe'ḡa ja Tupana'gareheve'ḡa ja. Penhimomirana ti onhimomiranave'ḡa ja pejikopige'yma. Ojiko ḡa onhimomiranama tihepia ti Tupana'ga remimombyryva nhande ve nehē javo – kiroki a'ea pe ga ei ḡa pe. Tupana'ga nopiriani onhi'i'ga. A'ero ga ḡa mbohoryvi opyryvamo ḡa pe. Na jitehe po ti Tupana'ga pe mbohoryvi opyryvamo pe me nehē pe ndekorame ḡa ja aerē po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehē javo no.

Tupana'ga nopiriani onhi'iğa

¹³Yvyakotyve'ğa ġwenoi ojohoheve'ga Tupana'ga ojohupe a'itiva'ea ji ei nhinhi'iğa jawo. A'ereki Tupana'ga omombe'u a'itituhēva'ea jate. Nurā togwerovia ti ojipe'ğa nhinhi'iğa jawo, ġa ei: "Tupana'ga okwaha nhinhi'iğatua." A'ea ġa e'i Tupana'ga renoina.

Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ğa hohe pa. Nurā Tupana'ga ehetei ojera jawo o'erame Abraão'va'ea pe togwerovia hete ti Abraão'ga nhinhi'iğa jawo. Imombe'gwovo pyryva'ea ga ei ahe ve a'ero: ¹⁴"Jihi Tupana ti amombyry hete tuhē nde ve nehē," ei ga ahe ve. "Amondo ti ji ndera'yra nde ve nehē. Aerē po ti nderakypewopohara'ğa nde'yjuhuro a'ero nehē. A'iti a! a'e ji." Ymyahū Tupana'ga ei a'ea Abraão'va'ea pe onhinoina.

¹⁵Onhimomiranamame Abraão'va'ea imbokwara'ara'ari ojikoga Tupana'ga rehe omombyry po ti ga ji ve nehē jawo. Tupana'ga nopiriani onhi'iğa Abraão'va'ea pe. A'ero ga imombyryhetei ahe ve.

¹⁶Yvyakotyve'ğa ġwenoi ojohoheve'ga ojogwayvarama. Ojohupe ġa ei onhombojikoga ojogwehe: "A'itituhēva'ea pe ore ei. Tupana'ga okwaha orenhi'iğatua pe me." A'ea ġa ei ojohupe Tupana'ga renoina heroviaruka ojohupe herojijye'yma onhi'iğa. A'ero ġa ndojogwayvara'javi.

¹⁷Ymyahū Tupana'ga ikwahavukapotari onhi'iğa rerorijijye'yma ġa pe – kiroki ġa pe ga e'i: "Jihi Tupana po ti opogweruruka yvagi pe pe mongovo avuirama ji pyri imombyryva pe me nehē pe jikoga ġwaramo ji rehe," ei ga. Nurā onhinoina ga ei a'ea ġa pe jukwaha hete ti ġa pe nhinhi'iğa rerorijijye'yma jawo. ¹⁸Tupana'ga ei a'ea onhinoina tohoryory hete ti ġa ikwahavame jawo. E'i ga: "Aerē po ti ġa ei nehē: 'Tupana'ga ndogwerorijiyi onhi'iğa. Ga ndogwerorijiyi onhi'iğa onhinoiname no,' e po ti ġa ġworygwoyrvamo nehē," ei Tupana'ga.

Na tuhē. Tegwete ga'mbea ga nhi'iğame. A'ero a'ea kwahavame nhande roryroryheteramo nhandejirokwa ga rerovia aerē po ti ga nhande rerohoukari ojipyri nehē jawo, xa'e nhande. A'ereki nhande xajiko hete ga rehe nhandepohia nhanderekote'varuhua hugwi.

¹⁹Ipohyiva'ea âncora nombojijyjukari yharuhua ahe imomborame yharuhua hugwi ihamuhua pyvō. Na jitehe nhandeaporoğita ndojorijijya'javi. A'ereki nhande tirovia tuhē Tupana'ga aerē Jesus'ga pe po ti ga nhande rerurukari ojipyri yvagi pe nehē jawo. Nianemoandandyi po ti ga nehē. Jesus'ga rehe nhande jikogi a'ero nhandekyhyjie'yma.

Ga oho jipe yvagi pe Tupana'ga pyri tuhē nhande repyga okovo ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuro. Avo yvya koty ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ğa na jitehe oho Tupana'ga rongapype hete hovapiahava aherovai gwe'yja'ğa ndepyga. ²⁰Tupana'ga pyri yvagi pe nhanderenondeve'ga hoi ovahema Jesus'ga. Gaha oho nhande renonde nhande repyga toho ti ġa ji reviri yvagi pe jawo. Ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe ko Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i ga pe:

"Ymyahū Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja," ei ga Jesus'ga pe.

Melquisedeque'ga oko ikwava'êharamo Tupana'ga pe

7 ¹Ymyahũ Melquisedeque'ga ko Salémmeva'ea ruvihavuhu'ga hako. Ga ko ikwava'êhara'ga Tupana'ga pe no hako. Tupana'ga huvihavuhu hete ojipe'ga hohe pa. Ga pe Melquisedeque'ga ko ikwava'êhara'ga. Melquisedeque'ga uhu nhaneremboypyva'ea rovatiamo Abraão'ea rovatiamo ahe jivyrame otavukara hugwi. Otavuka jipe Abraão'ea ojipeva'ea ruvihavava'ea pe quatrova'ea pe ogwovo ahe reviri ahe monhana. Abraão'ea jivyrame Melquisedeque'ga ahe rovatĩ. Ahe ve ga ei: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga ahe ve.

²Ojivyrame otavukara hugwi Abraão'ea herupava'javi mbatera aheruvihavava'ea hugwi quatrova'ea hugwi – kiroki mbatera aheruvihavava'ea opyhygaha Abraão'ea re'yjava'ea hugwi hajiheva'ea hugwi no. Abraão'ea imboja'oja'ogi herura'javipyra imboatyaty inoã dez mbatera jatyra. Melquisedeque'ga pe ahe imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra um décimo.

Melquisedeque'ga rera pe nhande ei: Pyry hete ko huvihavuhu'ga. A'ea nhande xa'e garera pe. Ga ko Salémmeva'ea ruvihavuhu'ga. Cidade rera pe Salém me nhande ei Ahepy'a noãtua. Nurã nhande ei Melquisedeque'ga rera pe no: Ga onoãtu ojiheve'ga py'a.

³Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui Melquisedeque'ga po'ria ga'yem-bora. Nomombe'ui garembikwatijarukara Melquisedeque'ga ramonhava'ea. Nomombe'ui garembikwatijarukara ga'aragwera gamanoa no. Melquisedeque'ga rekoi Tupana'ga ra'yra'ga ja Jesus'ga ja ikwava'êharamo Tupana'ga pe avuirama.

⁴Pejapyka ti Melquisedeque'ga rehe ga kwahaheteavo. Huvihavuhu hete ga. Nurã ga pe Abraão'ea imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra herura'javipyra um décimo – kiroki a'ea ahe gweru otavukara hugwi. Abraão'ea oko nhaneremboypyro nhanderuvihavuhuro israelitas'ga nduvihavuhuro. Ahe vehevi imondoi Melquisedeque'ga pe nde ko huvihava ji hohe javo. Jukwaha a'ero Melquisedeque'ga huvihavuhu hete.

⁵Abraão'ea ko Leviva'ea rakykwepohara'ga nemboypya. Leviva'ea rakykwepohara'ga mombe'gwovo Moisés'ea rembikwatijara i'ei: “Levi'ga rakykwepohara'ga – kiroki ga oko Tupana'ga nhi'iga rupi okovo ikwava'êhara'ga – gahã ti topyhy mbatera gwe'yja'ga hugwi israelitas'ga hugwi. Na tuhẽ. Israelitas'ga herekrame dez mbatera tomondo ti ga Levi'ga rakykwepohara'ga pe ojipeji mbatera um décimo.” Nahã Moisés'ea rembikwatijara i'ei.

Ga nhaporemoko Abraão'ea rakykwepoharamo israelitas'ga Leviva'ea rakykwepohara'ga pavẽ. Opyhy ikwava'êhara'ga gwe'yja'ga hugwi vehevi Abraão'ea rakykwepohara'ga hugwi tuhẽ.

⁶Melquisedeque'ga ki a'e te Leviva'ea rakykwepohara'ga rui. Abraão'ea hugwi ga ipyhygi reki mbatera um décimo. Garembipyhyga renonde Tupana'ga ei Abraão'ea pe: “He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ga nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve. “Amondo ti ji hajiheve'ga gwyranda ve nderakykwepohara'ga pe nehẽ. Pevo po ti ga nduvi avuirama a'ero nehẽ. Nderakykwepohara'ga pe po ti ji hajiheve'ga mbohoryvukari nehẽ,” ei Tupana'ga Abraão'ea pe. A'ea Tupana'ga ei aerẽ po ti Abraão'ea hoi huvihavamo nehẽ javo. Tupana'ga nhi'igirẽ jate Melquisedeque'ga ei Abraão'ea pe reki: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga.

⁷Jukwaha hete. Melquisedeque'ga huvihavuhu Abraão'va'ea hohe a'ero. A'ereki nhande nhaporem xa'e: Kiroki ġa oko ojipe'ġa hohe – ġahā jate e'i: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve.”

⁸Leviva'ea rakykwepohara'ġa – kiroki ġa opyhy israelitas'ġa hugwi – ġahā omano reki. Melquisedeque'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy Abraão'va'ea hugwi – gaha okoji. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui gamanoa.

⁹⁻¹⁰Ndo'ari ve Leviva'ea Melquisedeque'ga Abraão'va'ea rovatirame. Emo Leviva'ea oko Abraão'va'ea rakykwepoharamo. A'ero imondorame um décimo Abraão'va'ea omondo Leviva'ea repyga no, a'e ji. Leviva'ea ko ikwava'ēhara'ġa nemboypya. Ġahā opyhy gwe'yja'ġa hugwi um décimo. Emo Melquisedeque'ga pe Abraão'va'ea omondo jipe Leviva'ea repykavamo reki. A'ero kaitu jukwaha. Melquisedeque'ga huvihavuhu Leviva'ea hohe Leviva'ea rakykwepohara'ġa hohe no.

Jesus'ga oko Melquisedeque'ga ja ikwava'ēharamo

¹¹Ymyahū Tupana'ga Leviva'ea rakykwepohara'ġa mo'emo'ēi toko ti Arão'ġa ikwava'ēharamo ji ve jipi israelitas'ġa mombyryva javo. Arão'va'ea oko Leviva'ea rakykwepoharamo. Arão'va'ea oko ikwava'ēharamo a'ero gwakykwepohara'ġa pavēi.

Moisés'va'ea pe Tupana'ga ikwatijarukari nhanembo'eagwera israelitas'ġa mbo'eagwera nahanahā po ti ikwava'ēhara'ġa pe mombyry pe nderua ji pyri nehē javo. Arão'va'ea aherakykwepohara'ġa pavēi nomombyryvukari reki nhandere'yja'ġa israelitas'ġa. A'ero israelitas'ġa ndohoi Tupana'ga pyri. Nonhi'īgi ġa ga pe no.

Nurā Arão'va'ea rakykwepohara'ġarūive'ga ruri okovo ikwava'ēharamo Tupana'ga pe. Ga ko Jesus'ga. Melquisedeque'ga ja ga oko ikwava'ēharamo Tupana'ga pe. Tupana'ga nde'i Jesus'ga pe: “Arão'va'ea ja ko nde ikwava'ēharamo ji ve.” A'ea rūi Tupana'ga ei. E'i ga: “Melquisedeque'ga ja ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēharamo ji ve,” ei ga.

¹²A'ea erame Jesus'ga pe Tupana'ga ei tokoa'javyme ti Leviva'ea rakykwepohara'ġa ikwava'ēharamo javo. Leviva'ea rakykwepohara'ġa ndekoa'jave'y-mame ikwava'ēharamo, Moisés'va'ea rembikwatijara rehe ndatekwava'javi – kiroki a'ea omombe'u ikwava'ēhara'ġa. Hajiheva'ea toko ti kiro a'ero, xa'e nhande. Tupana'ga nhi'īġapyahua jate Jesus'ga rehe toko kiro a'ero, xa'e nhande.

¹³Jesus'ga pe Tupana'ga ei ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēharamo ji ve javo. Emo Jesus'ga ko Leviva'ea rakykwepohara'ga rūi reki. Ojipeva'ea rakykwepohara'ga ko Jesus'ga. Garembopya rakykwepohara'ġa ndojukai reki mbatepyryva imbokaje'yma ikwava'ēhava rehe Tupana'ga pe. ¹⁴Jesus'ga oko nhaneramonhava'ea rakykwepoharamo Judáva'ea rakykwepoharamo nhandepojykaharete'ga. A'ea jukwaha. Moisés'va'ea nde'i Judáva'ea rakykwepohara'ġa pe: “Pekwava'ē ti ġambatepyryva jukapya imbokaita Tupana'ga pe pejikovo ikwava'ēharamo.” A'ea rūi Moisés'va'ea e'i Judáva'ea rakykwepohara'ġa pe.

¹⁵Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi kiro. A'ea jukwaha hete. A'ereki Jesus'ga reki kiro oko ikwava'ēharamo Tupana'ga pe ua yvya koty nhande pyri. Ga ko Melquisedeque'ga ja okovo ikwava'ēharamo.

¹⁶ Moisésva'ea rembikwatijara nde'i Jesus'ga pe: “Eko ti ikwava'eharamo Tupana'ga pe. A'ereki neremboypya ko Leviva'ea.” Nanongara rūi aherembikwatijara e'i Jesus'ga pe. Vvyakotyve'ga rūi e'i Jesus'ga pe eko ti ikwava'eharamo Tupana'ga pe javo. Emo Jesus'ga oko reki ikwava'eharamo. A'ereki ga ipopoaka okovo avuirama. Nomanoa'javi po ti ga nehē.

¹⁷ A'ereki ojipeva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u javo Jesus'ga pe. E'i:

“Ymyahū Melquisedeque'ga ko ikwava'ehara'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'eharamo ji ve

Melquisedeque'ga ja.”

A'ea Tupana'ga rembikwatijarukara ei Jesus'ga pe.

¹⁸ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi a'ero ndatekwava'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe kiro javo. A'ereki aherembikwatijara ndipopoakari. A'ereki israelitas'ga ndogwerojijyi ojeaporoğita aherembikwatijara renduvame. A'ero ğa ndokokatui ve. Ndohoi ğa Tupana'ga pyri onhi'ığa. Ndikwahyi aherembikwatijara ğa ndehe. ¹⁹ Nahemombyryvukari tuhē.

Koji'i pyry nhande ve kiro Jesus'ga rekorame ikwava'eharamo Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga momanouka nhande repygauka imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mombyryva. Aerē po ti Jesus'ga nhande rerohoi ojupi nhande mongovo avuirama Tupana'ga pyri nhande mbohoryva nehē. Nurā nhande xanhi'inhī Tupana'ga pe kiro.

²⁰ Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ğa hohe pa. Ojera vehevi javo ga ehetei o'rame toko ti Jesus'ga ikwava'eharamo javo. ²¹ Tupana'ga nonhinoi reki o'rame toko ti Levi'ga rakykwepohara'ğa ikwava'eharamo javo. Emo o'rame Jesus'ga pe ga onhinoi. Jesus'ga pe ga ei:

“Jihi Tupana ko ndepojykaharetea.

Anhi'ığatu ji nde ve kiro.

Ymyahū Melquisedeque'ga ko ikwava'ehara'ga.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'eharamo ji ve

Melquisedeque'ga ja.

A'iti a! Ndarojijyi ti ji nhinhī'ığa nde ve nehē.”

A'ea Tupana'ga ei onhinoina.

²² Nurā Jesus'ga popoakahetero okovo ikwava'eharamo Tupana'ga pe avuirama, kiro Tupana'ga nhi'ığapyahua apiavo toho javo – kiroki ganhi'ığapyahua e'i vvyakotyve'ga pe nahanahā po ti ji pe pokokatui kiro nehē javo. A'ero koji'i pyryvamo vvyakotyve'ga pe kiro.

²³ Ymyahū Leviva'ea rakykwepohara'ga nde'yjuhuro reki okovo ikwava'eharamo. A'ereki ğa omano oporavykya reja. A'ero jara'ğa aherakykwepohara'ğa ndekoi ikwava'eharamo ahe py'rovo.

²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndipy'rukavi ga. A'ereki ga nomanoa'javi. Nurā gaha jate nane'ymi oko ikwava'eharamo avuirama. ²⁵ Nurā ga imombohetei vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ğa hugwi avuirama ğa mombyrypava. Kiroki ğa onhi'ī Tupana'ga pe ojikoga ğwaramo Jesus'ga rehe – ğahā Jesus'ga ğa mombyryvi. A'ereki ga nomanoa'javi. Kiro yvagi pe ga oko Tupana'ga pyri ğa ndepyga jipi epoko ti ğa javo Tupana'ga pe.

²⁶ Pyry hete tuhē a'ero Jesus'ga rekoi ikwava'ehara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe nhande repyga. Jesus'ga oko pyry hete Tupana'ga monhimohema

ojihe. Naheaporoğitatiruahūi ga. Ga ko ndokote'varuhui'i'i. Nurā vyvakotyve'ğa ja rūi ga oko. A'ereki ga pyry hete tuhē. Tupana'ga omongo ga ojipyri yvateuhu yvaga aherovai, kiro ti ga toko huvihavuhuhetero ojipe'ğa hohe pa javo.

²⁷ Jesus'ga nokwava'eği tuhē mbatepyryva jukapya Tupana'ga pe tomombo ti ga jirekote'varuhua ji hugwi jave'yma. A'ereki ga oko katu hete jipi.

Leviva'ea rakykwepohara'ğa ki a'e te okwava'e mbatepyryva jukapya Tupana'ga pe okovo ikwava'ehara'ğa nduvihavuhuro tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua na'e javo. Nahā ğa jipygi. Ojipygirē jate ğa ikwava'e-ği ojipea jukapya tomombo ti Tupana'ga jara'ğa ndekote'varuhua kiro javo.

Jesus'ga ki a'e te nokwava'eği mbatepyryva jukapya tomombo ti Tupana'ga vyvakotyve'ğa ndekote'varuhua jave'yma. A'ereki Jesus'ga onhikwava'e ojijukauka omanomo yva rehe tomombo ti Tupana'ga gāndekote'varuhua ğa hugwi javo.

Nane'ymi Leviva'ea rakykwepohara'ğa okwava'e mbatera jukapya Tupana'ga pe.

Jesus'ga ki a'e te ojipeji ko ga jujukaukari. Nomanoa'jaa'javi ga.

²⁸ Moisésva'ea rembikwatijara e'i akwaimbae'ğa ti toko ikwava'ehara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Emo vyvakotyva'ero ġwaramo ikwava'ehara'ğa nduvihavuhu'ğa ndekote'varuhuro opopoakare'ymamo ote'varuhua pe.

Aerē Tupana'ga ei onhinoina a'ero jira'ya'ğa ti toko ikwava'ehara'ğa nduvihavuhuro avuirama javo reki. Nurā gara'ya'ğa Jesus'ga pytai avuirama ikwava'ehara'ğa nduvihavuhuro okopyryhetero tuhē vyvakotyve'ğa ndepykatuavo Tupana'ga nhi'ipo'rupava avuirama.

Jesus'ga gwepy vyvakotyve'ğa

8 ¹ Na tuhē Jesus'ga rekoi okovo ikwava'ehara'ğa nduvihavuhuro nhande repya ogwovo yvagi pe hete. Pevo huvihavuhuhetero Tupana'ga ruvi. Okovo ġwaramo huvihavuhuhetero Tupana'ga pavēi, Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rūi. A'ea rehe ji pe mbo'ei ko.

² Yvagi pe Tupana'ga ruhava pype tuhē nhandepojkaharete'ga ruhava pype tuhē Jesus'ga rekoi. A'ea pype Tupana'ga rembiapoa pype ikwava'ehara'ğa nduvihavuhuro Jesus'ga poravykyi Tupana'ga pyri nhande repya. Vyvakotyva'ea rembiapoa pype rūi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo vyva koty tenda – a'ea pype rūi ga nhande repyi. Ymyahū a'ea pype hete ikwava'ehara'ğa nduvihavuhua'ea oho gwe'yjava'ea repya vyva koty.

³ Ymyahū Tupana'ga omo'emo'e vyvakotyve'ğa. Ga e'i: "Toko ti ğa ikwava'ehara'ğa nduvihavuhuro ji ve vyvakotyve'ğa ndepya. Nurā ti ğa togweru vyvakotyve'ğa hugwi ġanemimbuhuteheva'ea ikwava'eğa ji ve nehē. Togweru ti ğa ğa hugwi mbatepyryva jukapya ji ve nehē no vyvakotyve'ğa ndepykaramo nehē," ei Tupana'ga ymyahū.

Jesus'ga rekoi ikwava'ehara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe. Nurā po ga ikwava'eği Tupana'ga pe no hamo.

⁴ Yvagi pe Jesus'ga poravykyi okovo ikwava'eharamo. Po ga oko vyva koty, a'ero po ga ndokoi ikwava'eharamo hamo. A'ereki gwereko jipe ikwava'ehara'ğa vyva koty.

Gahā gweru imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe jipi okovo Moisésva'ea rembikwatijara rupi. ⁵ Ġaporavykya okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea.

A'ero nhande ei: Na ja gwerevi nhanderepykava rekoi yvagi pe. Na jitehe Moisésva'ea rembiapoukara okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe Moisésva'ea rembiapohava renonde tenda apohava renonde. Tupana'ga e'i: "Ji rendu katu ti! Yvytyruhua rehe ji ikwahavukari nde ve nahã ko yvagipeva'ea javo. A'ea'jaheteva'ea eapo katu katu pa imohina kiro," ei ga Moisésva'ea pe.

A'ero Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ipo'rupavi a'ea'jaheteva'ea japokatuuka tenda tapyjamo. Oapopavuka ahe mbatera no imondovo tenda pype. Nahã ahe jappopavukari yvagipeva'ea'java'ea yvya koty. A'ea pype Leviva'ea rakykwepohara'ga israelitas'ga ndepyyi okovo ikwava'ẽharamo yvya koty.

⁶Jesus'ga poravykya ki a'e te koji'i pyryvamo ġaporavykya hohe. Ymyahũ Tupana'ga ekatui Moisésva'ea pe nahanahã po ti ji israelitas'ga pokokatui nehẽ javo. A'ero ga ei toko ti Leviva'ea rakykwepohara'ga ikwava'ẽharamo javo. Moisésva'ea pe ga ikwatijarukari javo: "Tombokai ti ġa mbatepyryva ji ve israelitas'ga ndepyya," ei ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve.

Aerẽ koji'i pyryvamo reki Tupana'ga ekatuhetea Jesus'ga pe nahanahã po ti ji yvyakotyve'ga pokokatui kiro nehẽ javo. "Ndehe ti emano imomboruka-heteavo ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa ndepyya nehẽ," ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ko Tupana'ga nhi'ipyahua. A'ero ga ei toko ti Jesus'ga ikwava'ẽharamo javo. Tupana'ga nhi'iga Jesus'ga pe ipyahuva'ea rehe koji'i pyryvamo Moisésva'ea rembikwatijara hohe a'ero ymyahũva'ea hohe. Nurã Jesus'ga poravykya koji'i pyryvamo Leviva'ea rakykwepohara'ga poravykya hohe. Yvyakotyve'ga ndepykaramo Jesus'ga rekoi tuhu ti ġa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'iga ga pe javo. A'ero ga imombohetei yvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva ġa mbuhua Tupana'ga pyri. A'ero kiro koji'i pyryvamo ġa pe.

⁷Po ikwahyhetei ymyahũva'ea hamo Tupana'ga nhi'iga Moisésva'ea pe hamo, a'ero po ga nonhi'igi aerẽ ipyahuva'ea rehe Jesus'ga pe hamo.

⁸Ymyahũ israelitasva'ea nohendukatui reki ymyahũva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Nurã ndikwahyi ahe rehe. A'ea nhande tikwaha. A'ereki ga e'i:

"Kiro ji rendu katu ti," ei Tupana'ga nhandepojykhaharete'ga.

"Aerẽ po ti ji nhi'igi ipyahuva'ea rehe Israelva'ea rakykwepohara'ga pe Judáva'ea rakykwepohara'ga pe nehẽ no," ei ga.

⁹"Ymyahũva'ea ja rui po ti ji nhi'igi ġa pe nehẽ.

Ymyahũ ġanamonhava'ea pe ji ekatui ikwatijaruka Moisésva'ea pe nhinhi'iga

ahe rerogwovo pa Egitopeve'ga gwyra hugwi.

Aroho katu ji ahe pea hugwi.

Emo ahe nohendukatupotari reki.

Ndokoi ahe ymyahũva'ea rupi nhirembikwatijarukara rupi.

Nurã ji ndarekokatua'javi ahe," ei Tupana'ga.

¹⁰"Aerẽ ipyahuva'ea rehe po ti ji ekatui ġa pe nehẽ

Israelva'ea rakykwepohara'ga pe israelitas'ga pe nehẽ," ei Tupana'ga.

"Nhinhi'iga po ti ji imongi ġa'akaġi pe

nahanahã peko katu ti javo ġa pe.

Ģapy'a pype po ti ji inoġi nhinhi'iga.

A'ero po ti ġa hendukatupotari nhinhi'ġa okovo pota hupi nehē, ei ga.

A'ero po ti ji rekohteji ġanduvihavuhuhetero ġa pokokatuavo nehē.

A'ero po ti ġa ji mbohetei

nde ko oreruvihavuhuhetea javo ji ve nehē.

A'ero po ti ġa ndekohetei jireheva'ero

ji nhi'ipo'ruheteavo nehē,” ei Tupana'ga.

¹¹ “Ojopyjopyrive'ġa po ti nonhombo'ei ji rehe nehē.

Onhoirū'ġa ti nonhombo'ei ji rehe nehē no,” ei ga.

“Nde'i po ti ġa ojohupe nehē: ‘Pekwaha hete ti nhandepojykaharete'ga.’

A'ea rūi po ti ġa ei ġa nhaporemō ji kwahahetejipero ġwaramo

ojikoga ji rehe nehē,” ei ga.

“Ġapyrive'ġa ji kwahahetei nehē.

Ġanduvihava'ġa ji kwahahetei nehē no.

¹² Aporogwety po ti ji ġa nehē ġa pyryve'yname.

Ġa hugwi po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġapyryve'yma reheve

nehē.

Nahenonha'javi po ti ji avuirama ġandekote'varuhua

ikwahapava'jave'yma nehē,” ei Tupana'ga ymyahū.

¹³ Ymyahū Tupana'ga ei no: “Ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'ġi nehē nahanahā po ti ji pe pokokatui kiro nehē javo.”

Tupana'ga a'ea ero ġwaramo nhande ikwahavi. A'ero nhande ei: Ndatekwa-va'javi ymyahūva'ea rehe Moisésva'ea rembikwatijara rehe a'ero. A'ereki nhy-myanuhū kiro, xa'e nhande. Na tuhē. Opa ġweri ymyahūva'ea, xa'e nhande.

Israelitasva'ea ombohete Tupana'ga tenda pype yvya koty

9 ¹ Ymyahū Tupana'ga omombe'u Moisésva'ea pe nahanahā po ti israelitas'-ġa ji mbohetei nehē javo. Omombe'u ga tenda yvyakotyva'ea nahanahā po ti ġa toapo tenda ji mboheteavo ipype nehē javo.

² A'ero Tupana'ga nhi'ipo'ruavo Moisésva'ea japoukari tenda tapyjamo Tupana'ga mbohetehavamo. Mokōi hyrua tenda pype: kokotyva'ea kikotyva'ea pavēi. Kokotyva'ea pype ahe imondoukari hyapehava, mesa, pāo. Omondouka ahe pāo mesa rehe Tupana'ga rovai pyteri pe ga'apoa javo jupe. Nahā ahe imondoukari hyrua pype kokotyva'ea pype. Tupana'ga ei hyrua pe kokotyva'ea pe: Ipojkahava. Nahā ga inoġi hera hehe. A'ereki pea Tupana'ga opojyka ojive.

³ Tenda pyteri pe Moisésva'ea imbohaekoukari hovapiahava cortina imohinuka. Hovapiahava aherovai ojipea hyrua teni tenda pype kikotyva'ea. Tupana'ga ei hyrua pe kikotyva'ea pe: Ipojkahetehava. Nahā ga inoġi hera hehe. A'ereki pea koji'i Tupana'ga opojyka hete ojive.

⁴ Ipojkahetehava gwereko perfume mbokaihava ouro apopyra. Ipojkahetehava gwereko hyru'ia no Tupana'ga rembikwatijarukara ryrū'ia. Omomoġuka ahe ouro hehe.

Tupana'ga rembikwatijarukara ryrū'ia gwereko nhaepepoa ouro apopyrava'ea. Nhaepepoa gwereko mbeju'ia'javuhuva'ea maná. Hyru'ia gwereko Arāova'ea apoagwera no yvyra – kiroki yvyra ipoty. Gwereko itapereuhua no – kiroki a'ea rehe Tupana'ga okwatijarukaripe ahe ve ymyahūva'ea.

⁵ Hyru'ia arimo ahe imondoukari yvagipeve'ġa ra'angava querubins'ġa ra'angava. A'ea ahe japoukari imondovouka pevo yvagipeve'ġa'java'ea. Hendy'jandy'ja

memei yvagipeve'ga'java'ea Tupana'ga rendy'java pyvõ. Yvagipeve'ga'java'ea ipepojai hyru'ia arimo hyru'ia rovapytymbava rehe o'ama. Aerê hovapytymbava rehe ikwava'êhara'ga nduvihavuhu'ga gwypygwypy hekoa tomombo ti Tupana'ga israelitas'ga ndekote'varuhua javo. A'ero ojapyakarama hehe hovapytymbava rehe ga ikwahava'javi okote'varuhua mombora javo: "Tupana'ga oko nhande pyri gwenonhe'yma nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma," ei ga.

A'ea rehe ti ji namombe'upavi kiro.

⁶ Moisés'va'ea japopavukarirê nane'ymi ikwava'êhara'ga hoi tenda pype kokotyva'ea pype oporavykyavo Tupana'ga pe nahã ga mboheteheveavo ipype.

⁷ Ojipea pype kikotyva'ea pype ikwava'êhara'ga nduvihavuhu'ga tehe ga hoi. Outubro'geria rupi jate, uma vez ano nanani ga tehe ga hoi ipype herogwovo mbatepyryva rekoa. Hekoa rerohorame jate ga hoi ipype hypyypyita tomombo ti Tupana'ga jirekote'varuhua ji hugwi javo. "Tomombo ti ga israelitas'ga ndekote'varuhua ga hugwi no," ei ga. "A'ereki ga oko te'varuhu ikwahave'yma," ei ga hypyypyita.

⁸ A'ero nhande ei: Ojipe'ga ndohoi tenda pype, xa'e nhande. A'ea rehe Tupana'ga ra'uvapyryva nhande mbopapyakarama ikwahavukari nhande ve ojipea. A'ero nhande ei: Tenda rekorame po Tupana'ga nde'i ve vyakotyve'ga pe tuhu ti ga jiruhava pype ji pyri tuhê onhi'iga ji ve javo.

⁹ Na tuhê reki myyahû hako. Nhande japyakarama myyahûva'ea rehe nhande ei: Ağwamo na jitehe nhande ve no. Imbuhuteheva'ea nombojipe'ai nhanderekote'varuhua nhande hugwi no mbatepyryva rekoa rypyppyja pavêi. A'ereki nomombyryvi nhandereaporoğita. Nonoğatui nhandepy'a a'ero nhande monhi'igukare'yma Tupana'ga pe.

¹⁰ Ymyahûve'ga omondo imbuhuteheva'ea tombokai ti ikwava'êhara'ga Tupana'ga pe javo. A'ereki Moisés'va'ea rembikwatijara e'i ga pe pemondo ti javo. Ojikwaku ga gwiğwia ti ti'u mbatepyryva tyhya no javo. Ndo'ui ga hajihave'ea. Ojikwaku ga nahanahã ti nhanerembiheiparavuhua javo. Ojikwaku ga. A'ereki aherembikwatijara e'i ga pe pejikwaku ti javo. Jukwaha a'ero. Gandeaporoğita pe rui aherembikwatijara e'i. Ganda'oa pe jate e'i aherembikwatijara. Ipyahuva'ea rehe Tupana'ga nhi'igirê ndatekwava'javi tuhê aherembikwatijara rehe. Kirê nde'ia'javi aherembikwatijara ga pe.

Cristo'ga ombohete Tupana'ga yvagi pe

¹¹ Ağwamo Cristo'ga oko ikwava'êhara'ga nduvihavuhuro oporavykyavo Tupana'ga pe imombyryvuka nhande ve. Koji'i pyryvamo nhande ve a'ero kiro. Vvyakotyve'ga nemiapoa pype rui vvyakotyva'ea pype rui ga rekoi ikwava'êhara'ga nduvihavuhuro. Yvaga pype ga rekoi Tupana'ga ruhava pype tuhê. Pea koji'i pyry hete Tupana'ga pe vvyakotyve'ga apoa hohe tenda hohe.

¹² Ohorame yvaga pype Tupana'ga ruhava pype ga ndogwerohoi bodes rekoa bezeros rekoa tomombo ti Tupana'ga vvyakotyve'ga ndekote'varuhua a'ero javo. Hekoa pyvõ rui ga oki yvagi pe a'ero. Gwekoa reka'voguka ojju-kahara'ga pe ga omano yva rehe tahepy ji vvyakotyve'ga javo. Nahã ga ga ndepygi ga mbopiro'yavo avuirama ganderokote'varuhua hugwi ogwovo yvaga pype opytavo. Ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga ipype.

¹³ Ymyahû bodes rekoa touros rekoa no, a'ea ikwava'êhara'ga hypyypy israelitas'ga ndehe. Ombokai ga novilha. Ikotiamo novilha mbokaipavipyra

yhya pyvō ġa hypypytyi a'ea israelitas'ġa ndehe. Israelitas'ġa jikwakupave'y-mame ikwawa'ēhara'ġa hypypytyi ġa ndehe tomombo ti Tupana'ga ġate'varuhua ġa hugwi jawo. A'ero israelitas'ġa nda'oa tehe reki ġa imombyryvukari. Hekoa rypytyja nomombyryvukari israelitas'ġa ndeaporoġita reki.

¹⁴Koji'i pyryvamo Cristo'ga rekoa reka'vogukara mbatepyryva rekoa reka'-voga hohe okwahyro pe ndehe. A'ereki nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga jawo, a'ero ga omombyry nhandeaporoġita. A'ereki Tupana'ga ra'uva avuiramava'ea opoko Cristo'ga ga nhikwava'eġame Tupana'ga pe omanomo. Nдите'varuhui'i'i Cristo'ga okokatuavo. Pyryheteva'ero ga manoi tahepy ti ji ġa jawo. Nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga jawo, a'ero ga imombopavi nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhandeaporoġita mombyryva nhandepy'a noġatuavo. Nurā nhande nhi'iġi Tupana'ga pe. Tokoajavyme ti ġa ite'varuhua rehe jawo Cristo'ga manoi nhande repyga. Tupana'ga nhi'iġa rupi avuiramave'ga nhi'iġa rupi ti ġa toko jawo ga manoi nhande repyga.

¹⁵Nurāro ġwaramo Cristo'ga vyakotyve'ġa ndepygi omanomo ġa mongovo Tupana'ga nhi'iġa rupi ipyahuva'ea rupi. Ndokopavi ġa Moisésva'ea rembi-kwatijara rupi ymyahūva'ea rupi okote'varuhuavo ymyahū. A'ero Cristo'ga manoi ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi tuhu ti ġa okovo avuiramama Tupana'ga pyri onhi'iġa ga pe jawo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġa pe ġa mo'emo'-eamo: "Aerē po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi nehē. A'ero po ti pe nduri pejiyupa avuiramama ji pyri nehē," ei ga onhi'iġa ipyahuva'ea rehe.

¹⁶⁻¹⁷Ahe e'i: "Nahanahā po ti ġa herekoi nhimbaterueramo nehē ji manorame nehē," ei ahe. Ahe manoe'ymame ġa ndogwerekoi ahembatera. Ahe manorame po ti ġa tomombe'u katu na'ē ahemanoa – kiroki ġa gwepia ahemanoa. A'ereki ahe manorame jate pyry ġa herohoi ahembateruera – kiroki ġa pe ahe e'i jipe.

¹⁸Nurā ymyahū mbatepyryva manoi Tupana'ga nhi'iġame Moisésva'ea pe ikwatijaruka. A'ereki ahe ojuka mbatepyryva heka'voga hekoa Tupana'ga nhi-i'po'ruavo. "Kiro po ti Tupana'ga nopiriani onhi'iġa nehē," ei Moisésva'ea. "Kiro po ti ga imombyryvi nhande ve mbatepyryva manoro ġwaramo," ei ahe israelitasva'ea pe ymyahū.

¹⁹Moisésva'ea omombe'u pa katu na'ē israelitasva'ea pe nhaporemoma Tupana'ga rembi-kwatijarukara ymyahūva'ea tokwaha ti ġa jawo. Imombe'upavirē israelitasva'ea pe Moisésva'ea ipyhygi bezerros rekoa bodes rekoa no. Yhya ahe ipyhygi no. Okoti ahe hekoa yhya pyvō. Ovelhas rava apopyra – kiroki aheremimoġwaġipyra – a'ea ahe ipyhygi. Ahe opyhy nhungwawa'javuhuva'-ea hissova. Oapyti ahe nhungwawa'javuhuva'ea ovelhas rava apopyra pyvō imondeva ikotimbyra pype. A'ea pyvō ahe hypypytyi ikotimbyra Tupana'ga rembi-kwatijaruka rehe. Israelitasva'ea rehe ahe hypypytyi no.

²⁰Kirē Moisésva'ea ei israelitasva'ea pe: "Nahanahā ti peko katu pejikovo Tupana'ga nhi'iġa rupi. Nahā ga opota. Pehepia hekoa. Mbatepyryva manoro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga nhi'iġa nhande ve ko a'itituhēva'ea – kiroki ganhi'iġa e'i nahanahā po ti ji pe pokokatui kiro nehē jawo. Ndojirojijyi ganhi'iġa nhande ve," ei Moisésva'ea.

²¹Na jitehe Moisésva'ea hypypytyi hekoa tenda rehe. Tendapypeva'ea no – kiroki a'ea ikwawa'ēharava'ea opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe nahā ga mboheteavo – a'ea rehe ahe hypypytyi mbatepyryva rekoa ymyahū.

²² Aerē nane'ymi hekōa ikwava'ēhara'ga hypyypy mbatera rehe nhaporemō gwerevi tamombyry Tupana'ga pe jawo – kiroki mbatera ga opo'ru oporavy-kyrame Tupana'ga pe. A'ea pyry pa Tupana'ga pe a'ero. Nane'ymi ga ikwava'eği Tupana'ga pe jukapya rekoa heka'voga israelitas'ga ndepyga kiro po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero nehē jawo ga pe. A'ereki nahā e'i Tupana'ga rembikwatijarukara Moisés'va'ea pe. Ga ikwava'e-ğeymame jukapya rekoa heka'voge'yma, Tupana'ga nomombori gādekote'-varuhua ga hugwi ikwahava'java.

²³ Mbatepyryva rekoa pyvō Moisés'va'ea omombyry Tupana'ga pe yvyakotyva'ea yvagipeva'ea'java'ea tenda tendapypeva'ea reheve. A'ereki Tupana'ga e'i na ahe ve. Pyry pa a'ea Tupana'ga pe a'ero. Hekōa ko yvyakotyva'ea mombyryhava. Yvagipeva'ea mombyryhava koji'i pyryvamo yvyakotyva'ea mombyryhava hohe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i na.

²⁴ Na tuhē. A'ereki Cristo'ga yvagi pe tuhē oho yvyakotyve'ga ndeaporoğita mombyryharamo. Pevo ga jipiukari ağwamo Tupana'ga rovai pyteri pe nhande repyga. Yvyakotyva'ea pype rūi ipoijkahetehava pype rūi ga hoi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo yvya koty ymyahū.

²⁵ Ymyahū ano nanani ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga oho ipoijkahetehava pype yvyakotyva'ea pype jukapya rekoa herogwovo ipype.

Cristo'ga ki a'e te ga omano ojipeji gwekōa tuhē heka'voguka. Nomanōa'jaa'javi ga. Nurā ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohōa'jaa'javi ga. ²⁶ Jypya Cristo'ga nomanōi a'ero. Aerē ga nomanōa'jaa'javi. A'ereki ojipeji ga omano. Mbapava koty ga jujukaukari omanomo ojipeji tamombo pa hete ji yvyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi jawo. Nahā hahyro ga pe ojipeji.

²⁷ Yvyakotyve'ga ti omano ojipeji. Omanorē po ti ga tojiupiuka Tupana'ga pe nehē. A'ero po ti ga ei gādeaporoğitapyryva pe gādeaporoğitate'varuhua pe nehē no.

²⁸ Yvyakotyve'ga javijitehe Cristo'ga manoi ojipeji. Onhikwava'ē ga ojijukauka. Nahā ga herekoi he'yjuhuve'ga ndekote'varuhua ojihe omanorame ga ndepyga. Aerē po ti ga rura'javi ojipiukara'java yvya koty nehē. Uhura'javame po ti ga nomanōa'javi ga ndepyga nehē. Nde'ia'javi po ti ga nehē: “Kiro po ti ji manoi imombo gādekote'varuhua ga hugwi.” A'ea rūi po ti ga ei nehē. Uhura'javame yvya koty po ti ga togweroho ga ojupi yvagi pe ga pokoga nehē – kiroki ga opota hete garura uhu po ti ga nehē jawo.

Cristo'ga omombo pa hete gādekote'varuhua avuirama

10 ¹ Okorame Moisés'va'ea rembikwatijara rupi israelitas'ga okwaha xunhi aerē po ti pyry hete nehē jawo. Ga ndokwahapavi reki aerēva'ea pyryva'ea. Ano nanani ga heruri Tupana'ga pe mbatepyryva jukapya okovo Moisés'va'ea remimombe'ua rupi. Jukapya nomombyryvi tuhē reki gādeaporoğita. Nonoğatui gapy'a no. ² Po jukapya omombyry, a'ero po ga ndojukaa'jaa'javi te hamo. Po jukapya omombyry, a'ero po ga ei hamo: “Nihe-nonha'javi nhande nhandekote'varuhua. A'ereki jukapya nhande mbopiro'y jugwi avuirama,” e po ga hamo.

A'ea rūi reki ga ei. ³ A'ereki ano nanani herurame mbatepyryva jukapya ga okwahava'java'ja okote'varuhuagwera. ⁴ A'ereki touros rekoa reka'voga bodes rekoa reka'voga pavēi nomomborukari aherekote'varuhua ahe hugwi. A'iti a.

⁵Nurā uhurame yvya koty Cristo'ga ei Tupana'ga pe:

“Mbatepyryva jukapya imbuhuteheva'ea reheve nde nderepotari.

Nurā nde japo'i jira'oa ji ve ji mongovo yvyakotyve'eramo.

⁶Nerenhimohema'javi nde mbatepyryva imbokaipyra rehe

imbuhuteheva'ea rehe no

– kiroki a'ea ġa ojuka tomombo ti ga nhanderekote'varuhua javo.

⁷Nurā ji ei nde ve jiruvihavuhuhetea pe: Agwa ji ami.

Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'ġa rupi javo.

Nahā nerembikwatijarukara ji mombe'ui imamanipyra pype livro pype,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

⁸Nahā Cristo'ga ei: “Nderepotari nde jukapya mbatepyryva mbokaipyra no imbuhuteheva'ea no ojipea imbuhuteheva'ea no – kiroki a'ea ġa ojuka tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe. “A'ea nhaporemō nde nderepotari enhimohema'jave'yma hehe.” A'ea Cristo'ga ei imbuhutehea pe ojipea pe no – kiroki a'ea pe Moisésva'ea rembikwatijara e'i pemondo ti Tupana'ga pe javo.

⁹Kirē ga ei gwuvihavuhuhete'ga pe: “Agwa ji ami. Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'ġa rupi javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ea erame ga ei: “Ndatekwawa'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe – perope omombe'u mbatepyryva jukapya. Kiro ji yvyakotyve'ġa mongoi Tupana'ga nhi'ġyahua rupi. A'ea Tupana'ga ipotari.” A'ea Cristo'ga ei o'erame Tupana'ga pe tako ti ji nenhi'ġa rupi javo.

¹⁰Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus Cristo'ga jijukaukari omanomo imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Nahā ga nhande mombyryvi avuirama toko ti ġa Tupana'gareheva'ero avuirama javo. Ndojijukaukara'javi ga. Ojipeji ga jijukaukari.

¹¹Ymyahū ikwava'ēhara'ġa ami oporavykyavo ikwava'eġa Tupana'ga pe mbatepyryva jukapya ikwava'ēva'eġa. Kotih'itih'ġa ami ikwava'eġa imbo-kaita ġwiġwia jipi tomombo ti Tupana'ga israelitas'ġa ndekote'varuhua javo. Emo mbatepyryva kwava'eġa nomomborukari tuhē reki ġandekote'varuhua ġa hugwi.

¹²Cristo'ga ki a'e te ojijukaukarirē ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rūi okovo huvihavamo. Ga ndojijukaukara'javi. Ojipeji ga jijukaukari onhi-kwava'eġa tamombo pa hete ti ji yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi javo. Aero gamanopyyagwera jate pyry Tupana'ga pe yvyakotyve'ġa nhaporemō imomborukari okote'varuhua Jesus'ga pe okojirame. ¹³“Aerē po ti Tupana'ga imombigukari nhia'ōe'ŷve'ġa popoakara ġa mongovo nhinhi'ġa rupi nehē,” ei Jesus'ga oapyga Tupana'ga pyri.

¹⁴Ojipeji ga jijukaukari Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndeaporoġita mombyrypava avuirama inoġatuavo ġapy'a. Nahā ga ġa pokogi imombopava ġandekote'varuhua ġa hugwi.

¹⁵A'ea Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nhande ve no imombe'urame Tupana'ga nhi'ġa javo. E'i na'ē:

¹⁶“Tupana'ga e'i:

‘Aerē ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'ġi israelitas'ġa pe nehē,’ ei

Tupana'ga.

‘Nhinhi'ġa po ti ji imongi ġapy'a pe.

A'ero po ti ġa hendukatupotari nhinhi'ġa okovo pota hupi nehē.

Ġa'akaġi pe po ti ji inoġi nhinhi'ġa

nahanahā peko katu ti javo ġa pe,' ei Tupana'ga," e'i Tupana'ga ra'uva.

¹⁷Aerē i'ei:

“Nahenonha'javi po ti ji avuirama ġandekote'varuhua ġapyryve'yma reheve

ikwahapava'jave'yma nehē,' ei Tupana'ga," e'i Tupana'ga ra'uva.

¹⁸Tupana'ga imombopaheteukari nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma Jesus'ga manoro ġwaramo. Nurāro ġwaramo ndatekwava'javi mbatepyryva jukaal'java rehe. Ndatekwava'javi Jesus'ga manoa'java rehe no. A'ereki ojipeji omanomo ga omombo pa nhanderekote'varuhua nhande hugwi.

Xanhi'ī ti Tupana'ga pe nhanenhimomiranama

¹⁹Oreirū, oro'e ore. Pyry hete Tupana'ga pe nhande nhi'ġi ga pe kiro Jesus'ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo nhande repyga.

²⁰Ymyahū ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga tehe ga kwavi ogwovo hovapia-hava cortina aherovai ogwovo ipojoykahetehava pype. Pea Tupana'ga opojoyka hete ojive. Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga tehe oho ipype taho ti Tupana'ga rovai pyteri pe nhinhi'ġa ga pe javo. Tegwete ojipe'ġa hohava hovapiahava aherovai Tupana'ga pyri. Nurā ġa nonhi'ġi Tupana'ga pe pevo.

Nhande ki a'e te xanhi'ī Tupana'ga pe kiro Jesus'ga manoro ġwaramo nhande repyga okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Avuirama Jesus'ga oko. Nurā avuirama po ti nhande nhi'ġi Tupana'ga pe nehē.

²¹Jesus'ga ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. Ga ko nhanderuvihavuhete'ga no Tupana'gareheve'ġa ndepiakatuavo nhande repiakatuavo nhande mongomongovo onhi'ġa rupi. ²²Nurā ti xanhi'ī Tupana'ga pe ga mboheteavo. Tiandereaporoġita katu ti xako ti Tupana'ga reaporoġita rehe jate nhanenhi'ġame ga pe. Xajiko hete tuhē ti ga rehe tianerendu ti ga javo.

Ymyahū ikwava'ēhara'ġa gwypygwypyi mbatepyryva jukapya rekoa ġa ndehe timombyry ġa javo. Ikwava'ēhara'ġa ġa hei yhya pyvō no timombyry ġa javo.

Na jitehe ojijukaukaro ġwaramo gwekoa reka'voguka Cristo'ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi imombyryva nhandereaporoġita ino-ġatuavo nhandepy'a. Nurā nhande piro'yro avuirama nhanderekote'varuhua hugwi. Nahā ti nhandekokatuavo xanhi'ī Tupana'ga pe.

²³Xanhimombe'upigyme ti ojohupe. Xa'e ti: Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus'ga omano nhanderepyga imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mongovo Tupana'ga pyri. A'ero po ti nhande ruvi ga pyri avuirama nhanenhi'ġa ga pe a'ero nehē. A'ea ti xa'e ojohupe nhandejiko-hetepige'yma ga rehe. A'ereki Tupana'ga nopiriani onhi'ġa. Ga e'i: “Aerē po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi. A'ero po ti pe nduri pejjjupa avuirama ji pyri nehē,” ei ga.

²⁴Tiandereaporoġita katu ti nhandejogwehe. Xa'e ti ojohupe: Xanhoarō hete ti nhandejopokokatuavo.

²⁵Xanhimono'ono'ombigyme ti. Xanhimono'ō ti Tupana'ga nhi'ġa renduva. Jara'ġa nonhimono'oġa'javi Tupana'ga nhi'ġa renduve'yma. Ġa ja rūi ti xako. Nambegwei po ti Jesus'ga nhandepojoykaharete'ga rura'javi nehē ta'e ti ji ġa

pe ġandeaporoġita rehe jawo. Nurā koji'i ti xanhombohoryory jipi Tupana'ga pyryva mombe'gwovo ojuhupe nhandejikoheteavo ga rehe.

²⁶Tikwaha nhande a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'ua nhanderekote'varuhua mombohara'ga mombe'ua. Ikwahavirē po nhande ndiakote'varuhuahai hamo. Po nhande xako te'varuhu aha jipi, a'ero nimombohavi nhanderekote'varuhua pe. A'ereki ahā nhande ve ojipe'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga jujukaukahara'ga. ²⁷Ahaname nhanderekote'varuhua mombohavamō nhande kyhyji avuirama jawo: Aerē po ti Tupana'ga ei nhande ve nehē: “Pendeaporoġita ko pehoagwama tata pype.” A'ea po ti ga ei onhimonha'ngavo nhande rehe nehē. Hahy hete po ti nhande ve tata pype avuirama a'ero nehē. Nahā po ti ga oarōē'yve'ga moka'nhymbavi nehē.

²⁸Ymyahū israelita'ga rekoe'yname Moisésva'ea rembikwatijara rupi ite'varuhu ga pe. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara rehe ga ndokoi. Garekote'varuhua kwahavame ġa ei: “Ndokoi ga aherembikwatijara rupi. Oko te'varuhu ga a'ero. Ore ga repiagi.” Po doisve'ga ei a'ea, po trēsve'ga ei, a'ero ġanduvi-hava'ga ga jukai. Ndoporogwetygi ġa ga ymyahū.

²⁹Aġwamo po ti ite'varuhuhetero ojipe'ga pe kaitu nehē ga erame: “Nda-jikogi ji Cristo'ga rehe. Ndakoi po ti ji ganhi'ġa rupi nehē. Ga ko Tupana'ga ra'yra'ga rūi.” Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehē. A'ereki ga ombotegwete Tupana'ga ra'yra'ga.

Omano Cristo'ga heka'voguka gwekoa okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi imombova vyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi. Nahā ga ġa mombyryvi tonhi'ī ti ġa Tupana'ga pe jawo. Po akoja'ga ite'varuhuve'ga pyryvamo Cristo'ga manoro ġwaramo ga pe. Po ga aerē e'i: “Ndikwahyi reki ji rehe gamanoa. Omano tehe reki ga,” e po ga. Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehē.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka Cristo'ga pyryva ga pe ga pokoga novīa. Emo ojikopotare'yname Cristo'ga rehe ga Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehē.

³⁰Tikwaha hete nhande Tupana'ga. Gaha e'i:

“Jihi po ti ajipy ġa ndehe nehē.

Ġa ndekote'varuhurame po ti ji ikwepygi ġandekote'varuhua nehē ikwahavuka hahyva'ea ġa pe nehē,” ei ga.

Onhi'ġa'javame ga ei:

“Jihi po ti amondo hahyva'ea jijiheve'ga pe nehē ġa

ndekote'varuhurame,” ei Tupana'ga nhandepojy kaharete'ga.

Na tuhē po ti nhande ve nhande rekote'varuhurame nehē. ³¹Tupana'ga ko avuiramave'ga. Ga imondorame hahyva'ea nhande ve ite'varuhuhetero nhande ve a'ero.

³²Pekwahava'ja ti ymya'īva'ea. Ymya'ī Tupana'ga okwahavuka Cristo'ga pe me. Ga ga kwahavukarirē pe me pejiko pe ga rehe. A'ea rupi penhimomirana pe ojipe'ga imondorame hahyheteva'ea pe me. Ndapejikopigi pe ga rehe penhimboitavo hahyrame pe me. ³³Cristo'ga arōē'yve'ga pe mbotegwetei he'yive'ga ndovaki pe nderekomemuamo imondovo hahyva'ea pe me pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Aerē ojipe'ga pe ġa te'varuhuro imondovo hahyva'ea ġa pe. Hahyrame ġa pe pe jikoty'ari ġa pavēi ġa pokoga. A'ero hahyramo pe me no.

³⁴ Peporogwety pe cadeiapypeve'ga no. Tupana'ga arõe'yve'ga ga mongi ipype. A'ereki Tupana'ga arõe'yve'ga ndopotari ga jikogame Tupana'ga rehe. Ojipe'ga ipyhygaharame ojive pembatera pe hugwi pe napendoryndorypigi reki. A'ea rupi pe ei: "Orogwereko ore pyryva'ea yvagi pe. Koji'i pyry yvagi-peva'ea yvyakotyva'ea hohe. Yvagi-peva'ea niymyani. Ndopavi," pe'e pe ikwahava.

³⁵ Nurā ti tapejikopigi Tupana'ga rehe. Pe jikohetero gwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri ikwepykava pyryva'ea pe me nehē. ³⁶ Penhimomirana ti a'ero ga nhi'ipo'ruavo Tupana'ga nopiriani gwembi'eagwera javo. A'ero jate ti ga imombyryvi pe me pe nderogwovo pe mongovo avuirama yvagi pe ojipyri nehē. ³⁷ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

"Aere'i po ti ga ruri nehē

– kiroki ga pe ga e'i ga po ti uhu nehē javo.

Nambegwei po ti ga ruri nehē,' ei Tupana'ga," e'i ikwatijari pyra.

³⁸ "Nane'ymi po ti nhiremimombyryve'ga jikogi ji rehe okovo jipi,' ei Tupana'ga.

A'ero po ti ga ndekoi ji pyri avuirama nehē.

Po gambyteripeve'ga ndojikoga'javi ji rehe ojipe'avo ji hugwi ojipe'ga pojihuva gwaramo,

a'ero po ti ji ndajiroryvi ga ndehe nehē,' ei Tupana'ga," e'i ikwatijari pyra.

³⁹ Kiroki ga ojipe'ga pojihu ojipe'avo Tupana'ga hugwi ojikoge'yma ga rehe – gahā po ti oho hahyva'ea ruvihava pype opytavo avuirama oka'nhymbava nehē.

Nhande ki a'e te, ga ja rūi nhande xako. Ojipe'ga ja nhande xako. Ojikohe-tero gwaramo Tupana'ga rehe po ti ga ndekoi avuirama ga pyri nehē. Ga ja tuhē nhande rekoi nhandejikoga ga rehe.

Ymyahūva'ea ojiko hete Tupana'ga rehe

11 ¹ Nhandejikoga gwaramo Tupana'ga rehe nhande ei: Nahanahā po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehē. Ndihepiapavi ve Tupana'ga remimombyryva nhande ve. Emo Tupana'ga nopiriani gwembi'eagwera. Nurā po ti nhande hepiapavi gareimombyryva nehē, xa'e nhande ikwahaheteavo. Ndirojijyi nhande nhanenhi'i'ga heroviaheteavo.

² Israelitas'ga nemboypya nhaneremboypya jikoga gwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei ahe mombe'gwovo hako: "Pyry hete ga ojikoga ji rehe," ei ga hako.

³ Nhandejikogame Cristo'ga rehe nhande ei ikwahava: Ymyahū Tupana'ga oapo yvya yvaga reheve javo jupe hako. A'ero yvya ojihu yvaga pavēi hako. Mbatera rūi ga oapo yvagamo vyvaramo no. A'ereki ganhi'i'ga rupi te oko. A'ero jate jipiukari nhande ve, xa'e nhande.

⁴ Ymyahū ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea heruri imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe hako. Nurā Abelva'ea remimbuhuteheva'ea koji'i pyry Caimva'ea remimbuhuteheva'ea hohe Tupana'ga pe. Abelva'ea jikoga gwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei: "Pyry hete Abel'ga imbuhua ji ve," ei ga.

Abelva'ea jikoga gwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari a'gwamo vehevi nhande ve ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe javo. Nahā

Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari nhande ve ahe manoheterẽ. Nurã nhande ei: Pyry nhande jikogi Tupana'ga rehe Abelva'ea ja.

⁵Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Enoque'ga nomanoi. A'ereki Tupana'ga gwerojiupiripe ga rerogwovo yvagi pe ga momanoukare'yma. Nurã yvyakotyve'ğa ndohepiaga'javi ga rekaramẽ. Ohoa renonde Enoque'ga Tupana'ga mbohoryvi ojikoga ġwaramo ga rehe. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i a'ea rehe.

⁶Kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe – ga rehe Tupana'ga ndohoryva'javi. Kiroki ga onhi'ĩ pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve javo – gaha ti togwerovia hete, Tupana'ga okoji okovo jiruvihavuhuhetero javo. Ojipeva'ea po ti ga togwerovia javo: “A'itituhẽva'ea rehe Tupana'ga nhi'ĩgi ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ga okwaha pota hete Tupana'ga – ġa pe Tupana'ga imombyryvi.” A'ea ti ga te'i ojikhoheteavo Tupana'ga rehe – kiroki ga onhi'ĩ pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve javo.

⁷Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Noéva'ea Tupana'ga rendukatui Tupana'ga omomoranduvame. Tupana'ga ei ahe ve: “Nahanahã po ti ite'varuhuro pe me yvya koty nehẽ. Okyrahivuhu po ti pe me nehẽ. Pe ndapehepiagi ve nava'ea,” ei Tupana'ga Noéva'ea pe.

Henduvame Noéva'ea heroviahetei Tupana'ga nhi'ĩga. Nurã ahe japoi yhara ruvihavuhua. “Tonhinhamba ti nhirembirekohẽa, jira'yra'ğa, nhikunhamembyra'ğa ipype ji pavẽi xamanoyme ti yhya pype javo,” ei ahe.

He'yjuhuva'ea yvyakotyva'ea ndojikogi Tupana'ga rehe heroviare'yma ganhi'ĩga. Noéva'ea ki a'e te ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei Noéva'ea pe: “Ndepyry hete nde ejikoga ji rehe,” ei ga. Nahã Noéva'ea imboukwahavukari yvyakotyva'ea rekote'varuhua reki.

⁸Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Tupana'ga rendukatui ga erame: “Ejijyi ti egwrya hugwi. Eheja ti eje'yja'ğa. Hajiheve'ğa gwryi pe ti eho,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe.

Ga renduvame Abraãova'ea hoi a'ero okovo ganhi'ĩga rupi ogwovo ogwrya hugwi mome tuvi ġagwrya javo ikwahave'yma. Ahe vahemame hajiheva'ea gwryi pe Tupana'ga ei hepiuka ahe ve: “A'ove'ğa gwrya ti ji imondoi nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe.

⁹Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe, pevo Abraãova'ea herojijyjijyi tendas gwuhava imohimohina pevova'ea gwryi pe. A'ereki Tupana'ga e'i: “A'ove'ğa gwrya ti ji imondoi nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve.

Pevova'ea gwryi pe ahe herojijyjijyi tendas imohimohina hajiheva'ero. A'ereki ahe ndogwerekoi ve ogwrya pevo. Na jitehe pevova'ea gwryi pe jitehe aherakykwepoharava'ea herojijyjijyi tendas imohimohina Isaquvea'ea Jacóva'ea pavẽi nhaneramonhava'ea. A'ereki Abraãova'ea ra'yra'va'ea pe Isaquvea'ea pe Tupana'ga ei no: “A'ove'ğa gwrya ti ji imondoi nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga Isaquvea'ea pe. Aerẽ a'ea jitehe ga e'i Isaquvea'ea ra'yra'va'ea pe Jacóva'ea pe.

¹⁰Ojiko Abraãova'ea Tupana'ga rehe herojijyjijyita. A'ereki ahe e'i oyvyteri pe: “Tupana'ga ojapyaka na'ẽ cidade rehe nahanahã ti ji japokatui nehẽ javo. Ndopavi po ti Tupana'ga rembiapoa cidade yvagi pe nehẽ.” A'ea ahe ei ogwovo pota pevo tapyta ti ji ipype yvagipeva'ea pype nehẽ javo.

¹¹⁻¹²Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Sarava'ea tuhẽ ahe ra'yramo. Ahe ra'yramo okoa'jave'ymame yvyvo oxava'ero ġwaramo. Ymya Abraãova'ea

ndata'yra'javi oxava'ehetero ġwaramo Sarava'ea rembirekova'ea. A'ea rupi vehevi ahe ra'yramo Sarava'ea pe. A'ereki Tupana'ga Sarava'ea mbota'yruka Abraõova'ea pe. A'ereki ahe ojiko hete ga rehe ga rerovia ga erame ahe ve: "Aerë po ti nde eja'yra'ga mbo'ari nehë," ei ga ahe ve.

Sarava'ea gwa'yrava'ea mbo'ari a'ero Abraõova'ea ra'yrava'ea. Aerë he'yjuhu Abraõova'ea rakykwepohara'ga. Jaytata'ia he'yjuhu yvagi pe. Na jitehe aherakykwepohara'ga he'yjuhu jaytata'ia ja. He'yjuhu y'ytiga hay'iuhuva'ea ypihua ruvihavuhua rembeyvyriva'ea. Nhande nimo'embavi reki y'ytiga hay'iuhuva'ea maramomi he'yjuhua javo. A'ereki he'yjuhu hete. Na jitehe nhande nimo'embavi Abraõova'ea rakykwepohara'ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete y'ytiga ja hay'iuhuva'ea ja.

¹³Ymyahū ojikoga Tupana'ga rehe ahe omanomba: Sarava'ea, Abraõova'ea, Isaqueva'ea, Jacóva'ea. Ndopyhygi ve ahe yvya – kiroki a'ea pe Tupana'ga ei ahe ve avove'ga gwyrta ti ji imondoi nde ve nehë javo. Opapavipe ahe. Tupana'ga eagwera ahe ve ndohoi ve japiavo. Ahe e'i pa reki: "Aerë po ti ga imbuhuri tuhë nhande ve nehë. A'ereki ga e'i nhande ve nahanahã po ti ji pe pokokatui nehë javo. Nahã ga ega'ei nhande ve," ei ahe. A'ea ahe epavi ga reroviaheteavo omanombavame ojikheteavo ga rehe gworygworyvamo ganhi'iga rehe ojive. Ojipeva'ea pe ahe ei javo: "Ġagwyripeve'ga ja rūi ko nhande. Avova'ea rūi ko nhande," ei ahe. "A'ereki vyakotyva'ea ko nhandegwyrta rūi," ei ahe.

¹⁴Kiroki ġa e'i a'ea – ġa okwahavuka ojeaporogita. A'ero ġanenduhara'ga ei: "Hajiheva'ea ġa opota hete ojive a'ero yvya," ei ġa.

¹⁵Po Abraõova'ea aherakykwepoharava'ea pavëi ojivy pota ogwyrleri pe, a'ero po ahe ojivrype ogwovo ogwyrleri pe gwe'yjava'ea pyri. ¹⁶Ndojivypotari ahe reki. A'ereki ahe e'i: "Koji'i nhande tipota hajiheva'ea – kiroki a'ea koji'i pyri hete nhandegwyrta hohe avova'ea hohe no. Yvagipeva'ea nhande tipota," ei pa ahe.

Nurã Tupana'ga poyjahetero ahe rehe javo: "Ji ko ġanduvihavuhuhetero ġanemimbohetearamo." A'ea Tupana'ga ei gworyvamo ahe rehe imboavujikwepava cidade ahe ve yvagi pe.

¹⁷Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraõova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi. A'ereki Tupana'ga e'i Abraõova'ea pe: "Ejuka ti eja'yra'ga Isaque'ga ga kwava'eġa ji ve ikwava'ehava rehe." A'ea Tupana'ga ei Abraõova'ea pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe tahepia ji Abraõo'ga remiarohetea ji rehe javo.

Ymya'ĩ Tupana'ga e'i jipe Abraõova'ea pe: "Aerë po ti ji imombyryvi nde ve nehë. He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ga nehë," ei Tupana'ga ahe ve.

Ojipeji ahera'yrava'ea! A'ea vehevi ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraõova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi.

¹⁸Ojipea pe Tupana'ga e'i jipe Abraõova'ea pe: "Isaque'ga rakykwepohara'ga jate po ti oko nderakykwepoharamo nehë," ei Tupana'ga ahe ve.

¹⁹A'ea Abraõova'ea ikwahava'javi javo: "Tupana'ga pe nonhimimiva'ea. A'ereki ga ipopoaka. Nurã po ti ga Isaque'ga mbogwerava'javi nehë ga manorë. He'yjuhu po ti jirakykwepohara'ga a'ero nehë," ei Abraõova'ea.

Na tuhenha'ja reki. A'ereki Tupana'ga ndojukaukari reki ahe ve. A'ero Abraõova'ea ei: "Kiro po ti Isaque'ga ruva'javi ji pyri nehë!" A'ea ahe ei ahe rerogwovo ġwonga pe. Nurã nhande ei: Isaqueva'ea momba'ua ko okwerava'jave'ga momba'ua ja.

²⁰ Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Isaqueva'ea imombyryvi gwa'y-rava'ea pe memei Jacóva'ea pe Esaúva'ea pe no o'rame: “Nahanahā ti Tupana'ga tomombyry pe me nehē.” A'ea Isaqueva'ea ei gwa'y-rava'ea pe.

²¹ Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Jacóva'ea imombyryvi Joséva'ea ra'y-rava'ea pe memei ġwymyminova'ea pe o'rame: “Nahanahā ti Tupana'ga tomombyry pe me nehē.” A'ea Jacóva'ea ei Joséva'ea ra'y-rava'ea pe omanoa renonde. Nanime ahe Tupana'ga mbohetei ndepyry hete nde javo ojikoga ve yvyra rehe onhova'apyna.

²² Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Joséva'ea ei omanoa renonde: “Ji manorē po ti pe hoi avo hugwi Egitopeve'ġa gwyra hugwi upa nehē. A'ea rupi ti peroho nhikaġagwera pejupi.” A'ea Joséva'ea ei oje'yjava'ea pe Israelva'ea rakykwepoharava'ea pe.

²³ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea yembora Moisésva'ea mimi ahepo'ria pavēi ahe arirē. A'ereki Faraóva'ea Egitopeva'ea ruviha-vava'ea e'i ojipyryva'ea pe: “Pejuka ti israelitas'ġa nda'yra'ġa akwaimbae'ġa ġa arame,” ei Faraóva'ea.

Moisésva'ea re'yjava'ea ko Israelva'ea rakykwepoharamo israelitasramo. Ahe ndokyhyji reki Faraóva'ea hugwi Moisésva'ea yembora ahepo'ria pavēi gwa'y-rava'ea mima. A'ereki ahe e'i: “Ikatu hete nhandera'yra'ga Moisés'ga.” A'ea ahe ei gwa'y-rava'ea mima trēs jahya mondovo.

²⁴ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea ei oyvuakaramo: “Te'ia'-javyme ti ġa ji ve: ‘Nde ko Faraó'ga ra'yrahēa ra'yra Egitopevehēa ra'yra.’ A'ea ti ġa te'ia'javyme ji ve,” ei Moisésva'ea. ²⁵ “Te'i ti ġa ji ve kiro: ‘Nde ko israelitas'ġa nda'yra Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nda'yra.’ A'ea ti ġa te'i,” ei Moisésva'ea.

“Egitopeve'ġa imondoi hahyva'ea israelitas'ġa pe jipi. Aero po ti ji israelitas'ġa pokogi nehē. Hahy po ti ji ve a'ero nehē no. Hahyva'ea ko koji'i pyry ji ve kiro Faraó'ġa mbatera rerekoa hohe avuiramariiva'ea hohe,” ei Moisésva'ea. “Po Egitopeve'ġa pyry ji pytai jigwojigwovo toryvi pe herekovo ikatuva'ea jijive, a'ero mara'ngu po ti jipohia Tupana'ga hugwi jirekote'varuhhuavo nehē? Ndakote'varuhupotari ji,” ei Moisésva'ea.

²⁶ “Tupana'ga e'i: ‘Aerē ti ji imombyryhetei israelitas'ġa pe ġanduvihavuhu-hete'ga mondovo ġa pyri nehē ġa pokoguka.’ A'ea Tupana'ga ei,” ei Moisésva'ea. “A'ea ji heroviahetei garura pota ga ti omombyry ji ve nehē javo,” ei Moisésva'ea. “Hahy po ti ji ve nehē ji ruvame jire'yja'ġa pyri ga mbuhua,” ei ahe. “Hahyva'ea ko koji'i pyry reki ji ve Egitopeve'ġa mbaterateuhua rerekoa hohe,” ei Moisésva'ea.

²⁷ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea hejari Egitopeve'ġa gwyra ogwovo. Ndokyhyji ahe Faraóva'ea hugwi Egitopeva'ea ruvihavuhuva'ea hugwi ahe nhimonha'ngaheterame. Onhimomirana Moisésva'ea opohire'yma Tupana'ga hugwi ogwovo. A'ereki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe ndaha'oi-ve'ga rehe ga kwahaheteavo. Ahe ga kwahahetero ġwaramo Tupana'ga ahe monhimomiranami.

²⁸ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea japoi toryva Páscoa ti'u ti a'ea rupi javo. Ahe hypypyjukari ovelha ra'yrypya rekoa israelitasva'ea pe porta rembeyvyra rehe. Israelitasva'ea pe ahe ei: “Aerē po ti Tupana'ga kwavi Egitopeve'ġa nda'yrypyve'ġa jukauka ojipyryve'ga pe yvagipeve'ga pe nehē.

Po ti ga hepiagi jukapya rekoa penonga rehe nehē, a'ero po ti ga ndojukaukari penda'yrypyve'ga nehē,” ei Moisésva'ea. Nahā Moisésva'ea israelitasva'ea mbo'ei ojikoga Tupana'ga rehe okovo Tupana'ga nhi'iga rupi.

²⁹ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hokatupavi ypihua rahava mar Vermelho rahava. Opyvo ahe hokatui aherovai yvya pika'ga ġwaramo. A'ereki Tupana'ga omboja'o yhya ahe ve. Egitopeva'ea reki ohopotarame otypyvy ppy pe he'yjuhuva'ea. A'ereki Tupana'ga omonhovatia'ja yhya ahe rehe.

³⁰ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hoahoi cidade atimatimana Jericó atimatimana ogwyrarūiva'ea. Sete dias israelitasva'ea hoi nhatimatimana. Nurā cidade rokairungava Jericó rokairungava i'ari ahe ve ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe.

³¹ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe kunhangwerava'ea Raabeva'ea akwai-mbae'ga upaharava'ea nomanoi Jericó pe hokairungava arame. A'ereki ahe onhinondeepiaharava'ea mboapygi israelitasva'ea mboapygi ahe rurame ojipyri torohepia nhimi ndegwyrava. Raabeva'ea ahe mimi ġwonga pe a'ero Jericópeva'ea hugwi tomanoyme ti ġa javo. Nurā Tupana'ga nomokan'hymi Raabeva'ea momanoukare'yma. Hokairungava arame he'yjuhuva'ea Jericópeva'ea manoi ojikoge'ŷva'ea Tupana'ga rehe.

³² Jarava'ea po ti ji namombe'upavi nehē. A'ereki ahe he'yjuhu ymyahūva'ea – kiroki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurā po ti ji namombe'ui Gideãova'ea, Baraqueva'ea, Sansãova'ea, Jeftéva'ea, Daviva'ea, Samuelva'ea, Tupana'ga nhi'iga momba'uharava'ea no. Nomombe'upavi po ti ji Tupana'gareheva'ea ahe re'yjuhuro ġwaramo.

³³ Ymyahū ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ahe pokogi. Nurā jarava'ea huvihavava'ea gwyripeva'ea monhambavi ahe apitipitiavo.

Jarava'ea rekokatui ojipeva'ea pokokatuavo ahe mongomongovo Tupana'ga nhi'iga rupi.

Jarava'ea pe Tupana'ga ei amombyry po ti ji pe me nehē javo. A'ereki ahe ojiko ga rehe. Tupana'ga nopiriani onhi'iga.

Jarava'ea pokoga Tupana'ga imbojurutyvi ja'gwara'java'ea leões to'uyme ti jireheve'ga javo.

³⁴ Jarava'ea pokoga Tupana'ga imombigukari tatauhua popoakara. Nomanoi ahe ipype a'ero ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe.

Jarava'ea ojiheva'ea Tupana'ga ndojukaukari ojipeva'ea pe ahe ahe jukapotarame haimbejovaiva'ea pyvō itakyhea'javuhuva'ea pyvō.

Jarava'ea popoakare'ymame Tupana'ga ahe mbopopoakari. A'ereki ahe ojiko ga rehe.

Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe jarava'ea ndokyhyji otavuka ogwyripeva'earūiva'ea pe soldadosva'ea pe ahe monhana he'yjuhuva'ea monhana.

³⁵ Kunhangwerava'ea jikogi Tupana'ga rehe gwa'yrava'ea manorame. Nurā Tupana'ga ahera'yrava'ea mbogwerava'javi ahe mondoa'java ahe'yembora pe.

Nahā ymyahū Tupana'gareheva'ea rekopavi ojikoheteavo Tupana'ga rehe gwe'yjuhuro hako. Emo ymyahū jarava'ea pe hahy hete reki ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe hako. He'yjuhu ahe no.

Jarava'ea pe Tupana'ga arōe'ŷva'ea imondoi hahyva'ea ahera'oa moatāhava pyvō ika'mbika'mbiga aheka'ga pepohi ti Tupana'ga hugwi javo. “Pe pohirame

Tupana'ga hugwi po ti ore ndopojukai nehē,” ei Tupana'ga arōē'ŷva'ea Tupana'gareheve'ea pe.

Aero Tupana'gareheve'ea ei reki: “Ndoropohiri tuhē po ti ore Tupana'ga hugwi nehē. Pe ore jukarē po ti Tupana'ga ore mbogwerava'javi ore rero-gwovo yvagi pe nehē ore mongovo avuirama ojipyri nehē,” ei ahe. “Koji'i pyri hete ore ve orehoa yvagi pe Tupana'ga pyri oreruva hohe yvya koty.” A'ea ahe ei opohire'yma Tupana'ga hugwi omanomo.

³⁶ Jarava'ea pe hahyhetero no ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe. Okote'varuhuva'ea ahe rerekomemui ahe mbotegweteavo ahe mondohondohoga ipira apopyra pyvō ahe kwaekwa itanhuramuhūa pyvō no ahe momboa cadeia pype no.

³⁷ Tupana'gareheve'ea jukavo okote'varuhuva'ea imombomombori ita ahe rehe.

Yvakyithavuhua pyvō serrote pyvō okote'varuhuva'ea Tupana'gareheve'ea rovaja'rogi ahe jukavo.

Toko te'varuhu ti Tupana'gareheve'ġa javo okote'varuhuva'ea ahe mbo'epo-tari ite'varuhua rehe.

Haimbejovaiva'ea pyvō itakyhea'javuhuva'ea pyvō okote'varuhuva'ea Tupana'gareheve'ea jukai.

Tupana'gareheve'ea ndukatujuhu herojijyjijyita ojipejipea pe. A'ereki okote'varuhuva'ea omondomondo ahe ojihugwi. Mbiara pira ko Tupana'gareheve'ea piramo ovelhas pira. Bodes pira ahepiramo no. Ndogwerekoi tuhē ahe mbatera. Ite'varuhu hete okote'varuhuva'ea ahe ve imondomondovo hahyhe-teva'ea ahe ve.

³⁸ Nahā okote'varuhuva'ea rekote'varuhui ahe ve pe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe javo ahe ve. Po nduvi okote'varuhuva'ea Tupana'gareheve'ea pyri hamo gareheve'ea pyryhetero ġwaramo. Okote'varuhuva'ea ote'varuhuro ġwaramo ahe ve Tupana'gareheve'ea herojijyjijyi ogwoogwovo ongae'yi me yvytyruhu pe no. Nduvi ahe onga pe. Ita kwaruhua pype ahe ruvi yvya kwaruhua pype no nhaneronga javo jupe.

³⁹ Ahe mome'gwovo Tupana'ga ei: “Pyri hete jireheve'ġa nhaporemō ojiko-heteavo ġwaramo ji rehe ojipe'ġa te'varuhuramē ġa pe,” ei Tupana'ga.

Ymyahū ahe manoe'ymame Tupana'ga ei ahe ve: “Aerē po ti ji imombyryvi pe me pepokohara'ga mondovo pe pyri nehē.” A'ea Tupana'ga ekatui ahe ve ojiheve'ea pe ymyahū hako.

Ahe manorame Tupana'ga nomombyrypavi ve ahe ve. A'ereki ga nomondoi ve ahepokohara'ga Cristo'ga yvya koty. A'ero Cristo'ga nomanoi ve ahe ve. Nomombori ve ga aherekote'varuhua. Ndogwerohoi ve ga ahe Tupana'ga pyri. Na tuhē Tupana'ga nomombyrypavi ve ymyahūva'ea pe ahe manorame.

⁴⁰ A'ereki ga gwerohouka pota ymyahūva'ea ojipyri nhande rerohoukaramē jate ojipyri. Nahā koji'i pyryvamo nhande ve. Tupana'ga po ti omombyry hete ymyahūva'ea nhande mombyryheterame yvagi pe nehē.

Tupana'ga onhi'ġahy nhande ve toko katu ti ġa javo

12 ¹ Xako pa ti ahe ja Tupana'ga nhi'ġa rupi nhanenhimomiranama ikwahava'java ahereaporoġita. A'ereki ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe he'yjuhuva'ea ymyahūva'ea okwahavuka nhande ve nahanahā ore

orojiko Tupana'ga rehe javo. Nurā nhandekovo Tupana'ga nhi'igā rupi xapohi pa ti ojipeva'ea hugwi – kiroki a'ea nianemongoukari Tupana'ga nhi'igā rupi. Xajipokwaha nhande nhanderekote'varuhua rehe nhandepohipotare'ymame jugwi. A'ero nhanderekote'varuhuro ġwaramo nhande ndiakokatui ganhi'igā rupi. Nurā xapohi hete tuhē ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xanhimomirana ti a'ero javo: Ganhi'igā rupi ti xako ga ero ġwaramo.

² Xajapyaka katu ti Jesus'ga rehe. Gaha nhande mbojiko Tupana'ga rehe ikwehe. Nane'ymi ga nhande pokogi pejiko hete ti avuirama Tupana'ga rehe javo. Aerē po ti ga rura'javi nhanderero hoharamo nhande rerogwovo ojupi Tupana'ga pyri nehē.

Ymyahūve'ga ojuka ojipe'ga yva rehe ġa mbotegweteavo peko te'varuhu pe javo. Ombotegwetea Jesus'ga ikwahavi a'ero yvyakotyve'ga omondorame yva rehe. Nonhimboahivi ga reki ġa pe. Ga nhimomiranami yva rehe onhimondouka ġa pe javo: “Na hahyro ji ve yva rehe,” ei Jesus'ga. “Ako pota hete ji Tupana'ga nhi'igā rupi nhimanomo yvyakotyve'ga ndepyga imomboā ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē. Aerē po ti ji roryhetei nehē,” ei ga.

Jesus'ga manorē Tupana'ga ga mbogwerava'javi. Kiroġwe Jesus'ga apygi nhanderuvihavuhuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi yvagi pe. Huvi-havuhuhetero ga hoi Tupana'ga javijitehe.

³ Pemondo ti pejeaporoġita ga rehe imohina ga onhimomirana okote'varuhuve'ga te'varuhua pe javo. Po ti pe imondoi pejeaporoġita ga rehe, a'ero po ti pe nape-ne'oi penhimomiranama nehē. A'ero po ti pe ei nehē koji'i xajiko hete ti Tupana'ga rehe javo. ⁴ Ojuka ġa Jesus'ga okote'varuhuro ġwaramo. Ġa nde'i ve pe me pe juka pota: “Tijuka ti ġa.” A'ea rūi ġa e'i pe me pe imombipotaramē ġandekote'varuhua.

⁵ Pemoka'nhy po pe Tupana'ga nhi'igā. Tonhimomirana ġa javo ga nhi'igi pe me. Pe me ga ei jira'yra'ga. A'ea ga okwatijaruka ahe ve hako imombe'gwovo. A'ero aherembikwatijara i'ei:

“Jira'yramo ti eko hete Tupana'ga nhi'igā rehe
ga embo'erahe onhi'igahyavo nde ve toko katu ti ga javo.
Tanere'ouhūi ti enhiroyrōe'yma
ga ikwahavukaramē nderekote'varuhua nde ve.

⁶ A'ereki Tupana'ga ombo'e ġwemiarōheteve'ga onhi'igahyavo ġa pe
toko katu ti ġa javo.

Ga omondo hahyva'ea ġa pe nhaporemo
jira'yra'ga javo ġa pe.”

A'ea ikwatijara i'ei pe monhimomiranama.

⁷ Penhimomirana ti hendukatuavo Tupana'ga nhi'igā ga pe mbo'erahe onhi'igahyavo pe me. A'ereki ga pe ndereko katu nhanderuvamo. Na tuhē. Nhandera'yra'ga pe nhaporemo nhande xanhi'igahy jipi ġanduvamo toko katu ti ġa javo. ⁸ Po Tupana'ga nonhi'igahy pe me pe mbo'ee'yma, a'ero pe peko gara'yra'garūi'a'ero ojihuteheva'ero ga pe. A'ereki gwa'yra'ga nhaporemo ga ombo'e onhi'igahyavo ġa pe toko katu ti ġa javo.

⁹ Irūa ji ei pe me kiro: Nhanderuva'ga yvyakotyve'ga, ġahā nhande mbo'e onhi'igahyavo nhande ve toko katu ti ġa javo. Ġanhi'igā nhande tihendu katu nhandekokatuavo. Tupana'ga ko nhanderuvete'ga yvagipeve'ga. Ganhi'igā kaitu ti tihendu katu nhandekokatuavo. Po nhande ganhi'igā rendukatui, a'ero po ti ga nhande mongoi avuirama ojipyri nehē.

¹⁰ Nhanderuva'ga vyakotyve'ga, gahā onhi'igahy nhande voja'irame nhande mbo'eavo nhande mongovo gwemimbotarimo nahā ko pyry a'e ji javo nhande ve.

Tupana'ga ki a'e te ipotari nhandepyryva nahā ko pyry pe me javo. "Tapyry ti ga ji ja okokatuheteavo," ei ga. Nurā ga nhande mbo'ei onhi'igahyavo nhande ve imondovo hahyva'ea nhande ve toko katu ti ga javo. ¹¹ Ga nhi'igahyrame nhande ve nhande mbo'eavo, nhande nianderoryoryvi te na'ē ite'varuhu ji ve kiro javo. Hahy nhande ve. Emo aerē nhande rekokatuhetei nhanenhimomiranamame jupe hendukatuavo nhanenhimbo'eavo. U katu nhandepya'a a'ero.

Tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iga

¹² Penhimbojiko hete ti Tupana'ga rehe a'ero pejoryjoryvamo ga rehe. Penhimboita ti. Pe'ji ti tako ti Tupana'ga nhi'iga rupi javo. ¹³ Pemombyryva'ja ti pejeaporoğita. Nane'ymi ti ga rehe jate pejiko hete. A'ero po ti pe ndekokatui nehē. A'ero pe ndepiagame po ti pembyteripeve'ga ojikokatue'jyve'ga herojijyi ojeaporoğita okovo Tupana'ga nhi'iga rupi jate no. A'ero po ti ga ndokote'varuhua'javi nehē.

¹⁴ Penhoarō hete ti inoğatuavo peji'py'a. Pearō hete ti ojipe'ga nhaporemo inoğatuavo gapy'a. Peko pyry ti pejikovo Tupana'ga nhi'iga rupi. Nduvi po ti ga Tupana'ga pyri nehē – kiroki ga ndokopyryvi.

¹⁵ Pejirokwa ti ikwahavuka pejuhupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga ojiko'ge'yma Tupana'ga rehe? Po ga ndojikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi ga nehē. Penhi'ī ti ga pe a'ero ejiko ti Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ga jikogame Tupana'ga rehe Tupana'ga ga mombyryvi nehē.

Pejiro'kwa ti ikwahavuka pejuhupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga Tupana'ga renoite'varuhuvavo jipi igwaigwavete okoe'yma ganhi'iga rupi. Po nahā, pembyteripeve'ga pe'py'a noğatue'ymuhūi. Irovahiva'ea ombote'va mbatera oji'ja ihorame ipype. Na jitehe pembyteripeve'ga ojipe'ga mbote'va oji'ja ganhi'ite'varuhua horame ga'akaği pe. Penhi'ī ti ga pe a'ero ga mbopohiruka garekote'varuhua hugwi.

¹⁶ Pejirokwa ti ikwahavuka pejuhupe. Mara'ngu po okote'varuhuve'ga pembyteripeve'ga ojirekouka gwembireko'garūive'ga pe? Mara'ngu po ga ojipe'ga nembireko'ga nderekovo? Po nava'ea rehe ga ndekote'varuhui, a'ero penhi'ī ti ga pe ga mbopohiruka gandekote'varuhua hugwi.

Pejiro'kwa ti ikwahavuka pejuhupe. Mara'ngu po ndapyryvive'ga pembyteripeve'ga ipotaheteavo vyakotyva'ea? Ga po ndokoi yvagipeva'ea rehe Esaú'ea ja.

Ymyahū Esaú'ea ko ojihuvypyva'ea hako. Okoe'yma yvagipeva'ea rehe ahe ei oirūva'ea pe Jacó'va'ea pe hako: "Embuhu ji ve imboapygipyra um prato de comida ta'u ti. Ji ko ojihuvypyva'ero gwaramo nhanderuva'ga imondohetei ji ve nehē. Aerē garemimondoa po ti ji imondoi nde ve nehē ikwepyga imbuhuragwera ji ve nehē. A'ero po ti nde rekoi ojihuvypyva'ea ja. A'ero po ti nhanderuva'ga ei Tupana'ga pe nehē: 'Emombyry ti Jacó'ga pe,' e po ti ga nehē. Nahā po ti ga ei nde mombe'gwovo Tupana'ga pe jira'yrypy'ga ja ko Jacó'ga javo," ei ahe.

A'ea Esaú'va'ea ei jugweiheteavo gwaramo okoe'yma yvagipeva'ea rehe opo'ria remimombyryva rehe. A'ero Jacó'va'ea omondo gwemimboapygipyra Esaú'va'ea pe.

¹⁷Pekwaha pe Esaúva'ea mombe'ua. Aerē Esaúva'ea ipotara'javi opo'ria remimombyryva novīa. A'ereki ahapo'ria omombyryvipe Jacóva'ea pe javo. Ojehe'o ranuhū Esaúva'ea novīa eja'yrypyva'ero ġwaramo ji ve ti emombyry javo opo'ria pe. Ahā Esaúva'ea nhi'īgagwera rerojijyhava – akoja ahenhi'īgagwera Jacóva'ea pe.

¹⁸Ymyahū vvytyruhua arimo monte Sinai arimo Tupana'ga ikwahavukari ġwemimbotarimova'ea ikwatijaruka Moisésva'ea pe vyva koty. A'ea rupi ikai vvytyruhua tata pyvō. Henyhunuhū ko tata. Ypytunahi a'ero. Vvyruhua turi. ¹⁹Jiru'a'java'ea trombete nhi'īgi. Tupana'ga nhi'īgi. Henduvame israelitasva'ea ei Moisésva'ea pe: “Tonhi'īgajavyme ti Tupana'ga ore ve,” ei ahe okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. ²⁰“Po ti Tupana'ga nhi'īgi ore ve nehē, a'ero po ti ore papavi nehē,” ei ahe.

A'ereki Tupana'ga e'i jipe ahe ve: “Ka'gwyripeva'ea vehevi tuhuryme ti opokogeyma vvytyruhua rehe,” ei Tupana'ga. “Po ti ipokogi hehe, a'ero ti ahe tomombo ita ka'gwyripeva'ea rehe jukavo nehē,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe.

²¹Ahemongyhyjiheteve'ea ko aherembiepiepiaga: vvytyruhua, tata, ypytuna, vvyruhua no, trombete nhi'īga no, Tupana'ga nhi'īga no. Hepiapa-vame ahe kyhyjihetei. Moisésva'ea vehevi okyhyji hete javo: “Ahyhyi hete ji jikyhyjiavo,” ei ahe ymyahū.

Nahā ymyahūva'ea Tupana'ga kwahavi vyva koty okovo ga pavēi ga ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea ahe ve hako.

²²Pe me reki Tupana'ga ndopoi ahemongyhyjiheteve'ea ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea pe me. Koji'i pyryhetero pe me a'ero. A'ereki pejikoga ġwaramo Tupana'ga rehe pe pekwaha hete ga yvagipeve'ga yvagipeva'ea no pejikovo ga pavēi. Ga oko ojipea rehe vvytyruhua rehe monte Sião rehe yvagi pe. Pevo cidade de Jerusalém me Tupana'ga ruvi avuiramave'ga ojipyrive'ga pyri. Ahe ndohepiapavi gapyrive'ga yvagipeve'ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete. Ga pavēi pe ndekoi.

²³Pekwaha pe Tupana'gareheypyve'ga. Ojatyka ġa Tupana'ga nhi'īga renduva gworygworyvamo ga rehe. A'ereki ġandera Tupana'ga okwatijaripe yvagi pe inoġa. Nurā po ti ġa hoi yvagi pe nehē. Ga pavēi pe ndekoi.

Pekwaha pe Tupana'ga. Ga okwaha hete vvyakotyve'ga javo ġa pe nhaporemō ġandeaporōgita rehe. Ga pavēi pe ndekoi.

Pekwaha pe vvyakotyva'ea – kiroki ahe omano ojikheteavo Tupana'ga rehe okokatuavo. Tupana'ga omombyry ahe inoġatuavo ahepy'a. Nurā ahe hoi opoyahetero Tupana'ga pyri onhi'īga ga pe. Ahe pavēi pe ndekoi.

²⁴Pekwaha pe Jesus'ga pejikovo ga pavēi. Ga ko pendepykara'ga tuhu ti ġa okovo avuira Tupana'ga pyri onhi'īga ga pe javo. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhi'īpyahua omanoro ġwaramo gwekoa reka'voguka. A'ereki Jesus'ga manoa renonde Tupana'ga e'i: “Jesus'ga manoro ġwaramo po ti ji imombori vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva ġa jikogame ji rehe nehē,” ei Tupana'ga.

Abelva'ea jukaagwera kwahavame nhande ei Tupana'ga pe: Ehepy ti ahe. Jesus'ga jukaagwera kwahavame nhande ei: Emombo ti orerekote'varuhua ore hugwi, xa'e nhande Tupana'ga pe. Jesus'ga rekoa reka'vogukara okwahavuka pyryheteve'ea nhanderekote'varuhua mombora. A'ea ko koji'i pyry hete Abelva'ea rekoa reka'voga rembikwahavukara hohe.

²⁵ Pehendu katu ti! Peko hete ti Tupana'ga nhi'iğa rehe hendukatuavo. Ymyahũ Tupana'ga imombe'uukari onhi'iğa yvyakotyva'ea pe Moisésva'ea pe. Nurã ahe imombe'umbe'ui ganhi'iğa ymyahũva'ea pe. Ymyahũva'ea nohendukatupotari reki Tupana'ga nhi'iğa. Ahe hendupotare'ymame Tupana'ga nhimonhanga'i ymyahũva'ea rehe. Noka'nhyimi ahe hahyva'ea hugwi a'ero.

Ağwamo yvaga hugwi Tupana'ga nhi'iği nhande ve. Nurã po ti nhande kaitu niaka'nhyimi hahyva'ea hugwi nehẽ nhanderekoa'jave'ymame ganhi'iğa rupi nehẽ.

²⁶ Ymyahũ Tupana'ga imoğwyğwyhetei yvya onhi'iğame yvyakotyva'ea pe. Ağwamo ga ei: “Kiro ji imombe'ui a'itituhẽva'ea. Ojipeji po ti ji imoğwyğwyhetea'javi yvya nehẽ. Ojipeji po ti ji imoğwyğwyhetei yvaga nehẽ no,” ei Tupana'ga. ²⁷ “Ojipeji po ti ji imoğwyğwymyi,” ei ga. A'ea erame ga ei: “Kiroki a'ea oğwyğwy ji imoğwyğwymame yvya yvaga reheve nhirembiapoagwera – a'ea po ti ji hekyipavi nehẽ. Kiroki a'ea noğwyğwymyi ji imoğwyğwymame yvya yvaga reheve – a'ea ti topyta avuirama,” ei Tupana'ga.

²⁸ A'ea erame ga ei: “Kiro pe ndekoi huvihavamo ji pyri pejiptyavo avuirama.” A'ero ga a'ea ero ġwaramo nhande ve xajiko hete ti Tupana'ga rehe tomombyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo. Timbohete tuhẽ ti ga nhandekovo ganhi'iğa rupi ga monhimohema nhande rehe a'ero. Timonhimonha'ngaukaryme ti ga. ²⁹ Omoka'nhy tata mbatera. Na jitehe Tupana'ga nhanderu-vihavuhuhete'ga ġwendukatue'ỹve'ğa moka'nhyimbavi.

Nahanahã ti timbohory Tupana'ga

13 ¹ Nane'ymi ti pearõ hete ġa jipi – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe peirũramo.

² Po penembikwahave'ỹve'ğa uhu penonga pe, a'ero ti pemboapy ġa pejiptyri pendoryndoryvamo ġa ndehe jipi nehẽ. Jara'ğa omboapy ġwembikwahave'ỹve'ğa gworygworyvamo ġa ndehe. Ġanembikwahave'ỹve'ğa oko Tupana'gapy-rive'ğa reki yvagipeve'ğa reki! Ġa mboapygame ġa ndokwahavi, ġa ko yvyakotyve'ğa javo.

³ Nane'ymi ti tapemoka'nhyimi cadeiapypeve'ğa imombyryva ġa pe. Po pe ndekoi cadeia pype Jesus'ga mombe'ua rehe, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ğa imombyryvame pe me. Na jitehe ti pemombyry cadeiapypeve'ğa pe a'ero.

Nane'ymi ti tapemoka'nhyimi ojipe'ğa no ojipe'ga imondorame hahyva'ea ġa pe. Po ojipe'ga imondoi hahyva'ea pe me, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ga imombyryvame pe me. Na jitehe ti pemombyry ġa pe hahyrame ġa pe a'ero.

⁴ Pyry pa pe nembirekoro pejogwerekokatuavo. Pejogwereko katu tuhẽ ti a'ero. Pe penhimbireko'ġarũive'ğa nderekorame po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ peko te'varuhu pe javo imondouka hahyva'ea pe me nehẽ.

⁵ Tapejeaporoğitate'varuhui ti pejikopavuhuavo mbatera rehe itambere'ia rehe no. Tapenhiroyrõ'e'ymuhũi ti pejiapoa rehe ipotaruhue'yma ojipea. Aereki ymyahũ Tupana'ga e'i hako:

“Nane'ymi po ti ji pe pokogi nehẽ.

Ndapohiri'i ti po ti ji pe hugwi nehẽ,” ei Tupana'ga hako.

⁶ A'ero nhande ehetei nhandekyhyjie'yma:

“Tupana'ga ko jipokohara'ga.
Ndakyhyji po ti ji ojipe'ga hugwi nehẽ
ga imbuhupotarama hahyva'ea ji ve.”

A'ea nhande xa'e.

⁷Tapemoka'nhyimi ti penduvihavava'ea – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iga pe me ojikoheteavo ga rehe. Pejapyaka katu ti ahereaporoğita rehe nahã ahe rekoi omanoe'ymame omanorame javo. Ndojikopigi tuhẽ ahe Tupana'ga rehe. Ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga omano nhande repyga javo.

⁸Jesus Cristo'ga ndogwerojijyi ojeaporoğita. Ymyahũ ga ndogwerojijyi ojeaporoğita. Ağwamo ga ndogwerojijyi ojeaporoğita. Aerẽ po ti ga ndogwerojijyi ojeaporoğita avuirama nehẽ no.

⁹Taperoviapavuhui ti. Tapekoi ti ġanhi'iga rupi ga imombe'uparaparavame pe me Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea. A'ereki ġa e'i: “Ġwihã mbatete'varuhua ti ti'uyme. A'ea po ti nhande mbote'varuhu nehẽ nhande i'urame. Ġwihã mbatepyryva ti ti'u. A'ea po ti nhande mombyry nehẽ nhande i'urame. A'ero po ti nhandereaporoğita pyry hete Tupana'ga pe nehẽ.”

Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea ġa omombe'u javo nanongara. A'ereki mbatera nomombyryvi ġa. Na tuhẽ. Ġandeaporoğita ndapyryvi Tupana'ga pe a'ero ġa jikwakuvame. Tupana'ga tehe nhande mombyryvi nhanderekote'varuhua momboa. Pyry nhande nhimombyryvukari Tupana'ga pe nhandejipokoguka ga pe. A'ero jate po ti nhandereaporoğita pyryvamo ga pe nehẽ.

¹⁰Ikwava'ẽhara'ga okwava'ẽ mbatepyryva jukapyra jipi. Emo ġa ndogwerekoi ikwava'ẽgipyra ojive i'ue'yma imbokaipavame. Ereki Tupana'ga e'i ġa pe tape'ui javo. Nhande ki a'e te tireko ga – kiroki ga onhikwava'ẽ nhande repyga Jesus'ga. Ereki nhande xajikoty'a ga pavẽi.

¹¹Ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga okwava'ẽ mbatepyryva jukapyra hekoa rerua ipojykahetehava pype tenda pype. Outubroğweriã rupi jate ga hoi herua uma vez ano nanani. Hekoa tehe ga gwypygwypyi ipojykahetehava pype tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Ga ndo'ui akoja ra'oa. A'ereki gwuhava hugwi ga gweroho ha'oa imbokaipava a'ea gweroho israelitas'ga ndekote'varuhua herekovo javo.

¹²Na jitehe israelitasva'ea ruhava hugwi cidade hugwi Jesus'ga nhimondoukari ojukaharava'ea pe ojijukauka tamombo ti ji yvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi javo. Pevo cidade hugwi ga manoi yvyakotyve'ga ndepyga herekovo ġandekote'varuhua. Gwekoa reka'vogukaro ġwaramo Jesus'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva.

¹³Israelitasva'ea Jesus'ga mondoi gwuhava hugwi cidade hugwi ga jukauka ga mbotegweteavo. Xaphi pa ti israelitas'ga nemimbo'ea hugwi nhandere'y-ja'ga nemimbo'ea hugwi a'ero ġa ndekoe'ymame Tupana'ga nhi'iga rehe ojiko-ge'yma Jesus'ga rehe. Xajiko hete ti Jesus'ga rehe jate nhandekovo ganhi'iga rupi. Po ġa imondoi hahyva'ea nhande ve nhande mbotegweteavo nhandejikoga ġwaramo ga rehe, a'ero ti xanhimomirana jupe. ¹⁴A'ereki avuiramava'ea rui ko nhanderuhava avo yvy koty. Yvagipeva'ea nhande ipotari cidade avuiramava'ea aerẽ po ti nhande ruvi ipype nehẽ javo.

¹⁵Nhandejipokogukarama Jesus'ga pe, nane'ymi ti timbohete Tupana'ga jipi. Xa'e ti Tupana'ga pe: “Nhanderuvihavuhuhetero ndepyry hete nde ore

ve. Ore roryroryvamo nde rehe.” Nahanahā ti xa'e ga pe ga mboheteavo nhandekovo Jesus'ga pavēi.

¹⁶Tapemoka'nhymi ti pejogwerekokatuavo. Pejopokopoko ti imondomondovo ojuhupe pembyteripeve'ga mbatere'ymame. A'ea Tupana'ga ipotahetei gworygworyvamo pe ndehe a'ero.

¹⁷Pehendu katu ti penduvihava'ga – kiroki ga pe mbo'e Tupana'ga nhi'iga rehe kiro. Peko ti gānhi'iga rupi. A'ereki ga pe ndepia katu pe a'nguavo toko katu ti ga javo. Aerē ti ga tonhimombe'u Tupana'ga pe. Te'i ti ga: “Nahanahā ore ga ndepiakatui ga mbo'eavo nenhi'iga rehe.” A'ea ti ga tomombe'u katu Tupana'ga pe nehē. Nurā ti peko gānhi'iga rupi. A'ero po ti ga ndoryndoryvamo pe nderekokatuavo nehē. Po pe ndapekoi gānhi'iga rupi ga mbovy'a-re'yma ga mbojehe'gwovo penhimbo'epotare'yma, a'ero po ti ite'varuhu pe me nehē no.

¹⁸Tapenhi'imbigi ti Tupana'ga pe ore mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Epoko ti ga imombyryva ga pe.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. A'ereki ore oroko katu. A'ea ore ikwahavi a'ero oropy'a rukatua. A'ereki nane'ymi ore oroko pa pota Tupana'ga nhi'iga rupi orokokatuavo.

¹⁹A'e hete ji pe me: Penhi'i tuhē ti Tupana'ga pe ji mombe'gwovo. A'ero nambegwei po ti ga ji mbuhurukara'javi pe pyri nehē.

Ahe e'i Tupana'ga ti tomombyry ga javo

²⁰Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu gwenymbava upa. Na jitehe Jesus'ga nhande rerekokatui. Nurā nhande ei: Jesus'ga ko ojiheve'ga ndepiakatuharete'ga nhande repiakatuharete'ga. A'ereki ga omano nhande repyga. Jypya ga reaporoğitaro tamano ti ji ga ndepyga nehē javo. A'ero aerē ga heka'vogukari gwekoa omanomo nhande repyga okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi namominiva'ea rupi. Kirē Tupana'ga Jesus'ga mbogwerava'javi nhande-pojoykaharete'ga mbogwerava'javi. Tupana'ga ko nhandepy'a noğatuhara'ga.

²¹Kiro ji ei ga pe tombopopoaka ti ga ga javo. A'ero ga pe mbopopoakarama po ti pe ndekopavi gareximbotarimova'ea rupi nehē. Ga pe ji ei topokoguka ti ga Jesus Cristo'ga pe javo. A'ero Jesus Cristo'ga pe pokogame po ti pe ndekokatui avuira Tupana'ga monhimohema pejihe nehē. Nane'ymi ti timbohete pa Cristo'ga jipi nehē. Na tuhē! Amém!

Mbapavamo ahe okwatija hebreusva'ea pe

²²Akwatija pa ji pe me nhiirūa pe pe mbo'eavo. Pehendu katu ti a'ea a'ero. A'ereki xunhi ji akwatija ko.

²³Amombe'u pota ji pe me nhaneirū'ga Timóteo'ga. Ga ga mohē cadeia hugwi. Mara'ngu po ti ga ua ji pyri kiro jihoa renonde pe pyri? Ga rurame po ti ji hoi ga rupi pe ndepiaga nehē.

²⁴Kiro ji imondoukari nhinhi'iga penduvihava'ga pe – kiroki ga pe mbo'e Tupana'ga nhi'iga rehe. Amondouka ji nhinhi'iga pe me Tupana'ga remimo'ē-hara pe nhaporemō no. Itálihugwive'ga omondouka onhi'iga pe me no.

²⁵Kiro ji ei: Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporemō.

TIAGOVA'EA OMOMBE'U AHE VE

Carta de Tiago

1 ¹ Jihi ko Tiagoramo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi nhandepojykaharete'ga. Kiro ji imondoukari nhinhi'iga pe me. A'ereki pe ko Tupana'gareheve'ea. Pekwaki'o pa pe pejigwovo hajiheve'ga gwyri pe nhaporemo pejijupa raikwehe. A'ero ji kiro ikwatijari imondouka pe me.

Tupana'ga okwahavuka ahe ve

² Nhiirũ, kiro ji pe moğitai javo pe me. Nahã po pe peko hamo. Hahypa-ravuhurame mbatera pe me ti pe'ji ojohupe: “Hahya pyry hete reki nhande ve. Xavy'a nhande hehe a'ero,” pe'ji ti. ³ A'ereki pe pekwaha pyryvağwama. Pe hepiagame mbatera rahya jukwaha pejikohetea Tupana'ga rehe. A'ero po ti pe nhimomiranami mbatera rahya pe nehẽ. ⁴ Penhimomirana hete ti avuirama. A'ero po ti pe ndeaporoğitapyryvamo nehẽ. Ndapekote'varuhui'i po ti pe nehẽ.

⁵ Po pe ei: “Marã po ti ji rekoi nehẽ? A'ereki ji ndakwahavi,” pe'e po pe. Penhi'i ti Tupana'ga pe a'ero ore mbo'e javo. “Ekwahavuka ti ore ve. A'ero po ti ore rekokatui nehẽ,” pe'ji ti ga pe. A'ereki Tupana'ga nonhi'igahyi nhande erame ga pe. Ga ko oko nhanerembi'ea rupi ipojihuve'yma. Pe'erame ga pe po ti ga ikwahavukari pe me a'ero nehẽ. ⁶ Emo pe'erame Tupana'ga pe pejiko hete ti ga rehe okwahavuka po ti ga nhande ve nehẽ javo. Tape'ei ti ojohupe a'ero: “Mara'ngu po ti Tupana'ga ikwahavuka nhande ve nehẽ?” Tape'ei ti a'ea. Perovia tuhẽ ti garembikwahavukarağwama. Kiroki ga ndogweroviarihihũ – ga ko typepemuhũ javijitehe. Yvyruhua omotypẽpemuhũ hete ypihua rehe. Yhya ojijyjijyi a'ero. ⁷⁻⁸ Na jitehe akoja'ga herojijyjijyjuhui gweaporoğita oja-pyakakatue'yma. Te'yme ti ga a'ero: “Tupana'ga po ti oko nhirembi'ea rupi.” A'ereki Tupana'ga ndokoi tuhẽ nanongara'ga rembi'ea rupi.

Tovy'a ti ġa Cristo'ga rehe, ei ahe

⁹ Okoteheve'ga ti tovy'a – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga omombyry hete ġa pe a'ero. ¹⁰⁻¹¹ Oro imbateheteve'ga, mominame ġambatera tovy'a ti ġa ojikoga Cristo'ga rehe ojikoge'yma ombatera rehe. Ehepia te yvotyra. Ipoty na'ẽ, aerẽ kotihĩ ipavi. Kwarahyahivame inhymbavamo ipotyra. Igwete ohova ikui. Ndikatua'javi a'ero opava. Na jitehe imbateve'ga omano no oporavykyrame ipyhypyhyga mbatera.

Tupana'ga omombyry nhande ve

¹²Pyry reki nhande ve nhande nhimomiranamame mbatera rahya pe. Nhande nhimomiranambavame po ti Tupana'ga imombyryhetei nhande ve nehê. Ġwembi'ea rupi katu po ti ga nhande mongoi yvagi pe nehê. A'ereki Tupana'ga e'i: "Kiroki ġa oko hete ji rehe – ġahã po ti ji amongo jijipyri nehê," ei ga.

¹³Pejikote'varuhupotarame tapembojari ti Tupana'ga rehe pejikote'varuhupotara. A'ereki Tupana'ga ndokote'varuhupotari jipi. Ga ndopotarukari ojipe'ġa pe ġandekote'varuhua no. ¹⁴Ġandeaporoġitate'varuhua opotaruka ġa pe ġandekote'varuhua. ¹⁵A'ea ipotarama ġa ndekote'varuhui tuhê a'ero. Ġandekote'varuhurame a'ea ko ġahoagwama hahyva'ea ruvihava pype.

¹⁶Nhiirũ, pe ko nhiremiarõa. Tapenhimoandyandyi ti pejikovo. ¹⁷Tupana'ga jate omombyry hete nhande ve yvagipeve'ga. Gareminbuhura nhaporemopyry hete. Tupana'ga oapo nhanderyapehava hako. Kwara, jahya, jaytata'ia ga oapo hako. Igwete nhanderyapehava jijyjijyi jipi imopyytuna. Emo Tupana'ga ko nhanderyapehava atyvi. Ga ndogwerojijyi gweaporoġita jipi. Ga nomongote'varuhui nhande ve. Ga pyry hete nhande ve avuirama. ¹⁸Ġwemimbotarimo Tupana'ga nhande mongoi gwa'yramo. Ga omombe'uuka a'itituhêva'ea tokwaha ti ġa Jesus'ga jawo. A'ero nhande jikogame Jesus'ga rehe Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahui. A'ereki ga e'i: "Ġa na'ẽ ti ji amombyry nhirembiapoa mombyrypava renonde."

Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'ĩga

¹⁹Nhiremiarõa, pekwaha ti pejikovo. Tapenhi'ĩgi na'ẽ ti ojipe'ġa pe peji-jupa. Pehendu katu na'ẽ ti ġanemimombe'ua. Tapenhimboahivuhui ti ojipe'ġa pe. ²⁰Pe nhimboahivame po Tupana'ga ei: "Ndapekokatujuhu pe a," e po ga. Tapenhimboahivuhui ti ġa pe a'ero. ²¹Pepohi tuhê ti pendeaporoġitate'varuhua hugwi. Tapekote'varuhui'i ti. Tupana'ga okwahavuka pe me Jesus'ga mombe'ua peyvyteri pe raikwehe. Peko hete ti hehe a'ero. Pe ndekorame Jesus'ga mombe'ua rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehê.

²²Pehendu katu ti Jesus'ga mombe'ua jipi. Tapehendutehei ti a'ea. Henduteherame po pe penhimoandyandyi. ²³Henduteherame pejikoe'yma gamombe'ua rupi ko pe ga ja – kiroki ga oho espelho pyri tahepia nhi'aġa jawo. ²⁴A'ero ga jipiagi ogwovo jugwi. Kotihĩ reki ga imoka'nhymi o'aġa. Ga javijitehe ko pe henduteherame Jesus'ga mombe'ua imoka'nhymipeavo. ²⁵Jesus'ga mombe'ua ko pyry hete. Okorame a'ea rupi ko ahe piro'yro okote'varuhua hugwi. Kiroki ġa okwaha gamombe'ua okovo hupi jipi – ġa pe Tupana'ga imombyryvi ġa ndekoro ġwaramo hehe. Nanongara'ġa ġwendu katu Jesus'ga mombe'ua imoka'nhyme'yma.

²⁶Po pe ei: "Ambohete hete ji Tupana'ga jipi." Pe'ete'varuhurame ojipe'ġa pe pe nhimoandyandyi a'ero. A'ereki pe'ete'varuhua ipige'ymame pe Tupana'ga mbohetetehei pejikovo. A'ereki ndapyryvi Tupana'ga pe ahe'ete'varuhua ojipe'ġa pe. Ga ndopotari nanongara'ġa nemimbohetea. ²⁷Tupana'ga opota hete ahe ojipe'ġa pokogame. Hahy kunhangwera'ġa pe aherembirekokwera'ġa pe. Tayri'ġa pe hahyramo no ġapo'ria manorame. Nurã pyry hete Tupana'ga pe nhandervete'ga pe nhande ġa pokopokogi. Pyry hete ga pe no nhande

nimbopogwei okote'varuhuve'ga. Nahā nhande rekorame Tupana'ga opota nhaneremimbohetea.

Peko ti ġa ndehe nhaporemo

2 ¹Nhiirū, Jesus Cristo'ga rehe pe pejiko nhandepojykaharete'ga rehe – gaha ko huvihavuhu hete Tupanamo. Gareheva'ero ġwaramo, peko ti ojipe'ga ndehe nhaporemo. Ġa'ara rehe jate rūi ti pereko katu ġa. Ga ndehe nhaporemo ti peko imbateve'ga ndehe imbaterē'ŷve'ga ndehe no. ²⁻³Pejapyaka na'ē. Kiro po ga ruri pejatykahai pe tahendu Tupana'ga nhi'iġa javo. Ipi katu po ga. Gwereco po ga ourova'ea opoakaġa rehe. Kiro po ga ruri pe pyri. A'ero po pe ga mbuhukatui pejipyteri pe ipikatuve'ga. “Avo eapy oreapykava rehe,” pe'e po pe ga pe. Igwete po ga ruri no imbaterē'ŷve'ga ipite'varuhuve'ga. Igwete po pe ehui ga pe: “Pevo e'ā. Yvyvo eapy a'ero jipy pyri,” pe'e po pe ga pe. ⁴Nahā pendekorame po pe ndaperekokatupavi ġa. Pendeaporoġita te'varuhu tuhē po pe. A'reki ġa'ara rehe tehe pe pe'e ġa pe.

⁵Nhiremiarōa, ji rendu katu ti. Tupana'ga omo'emo'ē ġa ojive – kiroki ġa pe Tupana'ga arōe'ŷve'ga e'i: “Ndogwerekoi'i ġa.” Tupana'ga ki a'e te nde'i a'ea ġa pe. Ga omo'emo'ē ġa ojive tojiko hete ti ġa ji rehe javo. “Tamondomondo ti ji ġa pe pyryva'ea ġa mongovo jigwyri pe nehē,” ei Tupana'ga. A'reki ga e'i jipe: “Amongo ti ji nhioroheteve'ga jjiipyri nehē,” ei Tupana'ga. ⁶Pe ki a'e te pereko te'varuhu imbaterē'ŷve'ga. Pe pereko katu imbateve'ga novīa. Emo ġahā reki pe ndereko te'varuhu. Ġa pe nderoho aha juizes'ga pyri imbojamboja tehe pe ndehe. A'ero ġa pe mbotegwetetehehui. ⁷Tupana'ga e'i Jesus'gareheve'ga pe me. Emo imbateve'ga e'i te'varuhu Jesus'ga pe ga renonhuhūavo. Jesus'ga ko pyry hete reki.

⁸Pyry pe hendukatui Tupana'ga nhi'iġa nhandervihavuhuhete'ga nhi'iġa. Nahā ga nhi'iġi ikwatijaruka hako.

“Penhiarō hete pe.

Na jitehe ti pearō hete pejikotyve'ga”, ei Tupana'ga hako.

⁹Ġa'ara rehe jate po pe ġa arōi, a'ero po pe ndekote'varuhui. A'ero po Tupana'ga nhi'iġa e'i pe me: “Nanhirendukatui ġa.”

¹⁰Po ojipeji'iva'ea vehevi pe napehenduvi henduvame Tupana'ga nhi'iġa, a'ero po ijari tuhē pe ndehe pe hendukatupave'ymame ganhi'iġa. ¹¹Nahā a'ero. Tupana'ga rembikwatijaruka e'i hako:

“Taperekoi ti ġanembireko'ga.”

Nahā e'i no:

“Tapejukai ti ojipe'ga.”

Po nde ndererekoi garembirekohēa, a'ea po pyry novīa. Emo nde ojipe'ga jukaramo po nde nerekendukatui Tupana'ga nhi'iġa a'ero pejikote'varuhuavo.

¹²Nahā ji ei a'ero: Tupana'ga po ti e'i ġwerī nhandereaporoġita pe Cristo'ga mombe'ua rupi. Cristo'ga mombe'ua ko nhande mbopiro'y. Peko katu po ti pe a'ero hamo. Penhi'iġatu po ti pe ojipe'ga pe hamo. ¹³Kiroki ġa ndoporogwetygi ojipe'ga – Tupana'ga po ti ndoporogwetygi ġa na jitehe nehē no o'erahe ġandeaporoġita pe nehē. Kiroki ġa oporogwety ojipe'ga – ġa ndokyhyji Tupana'ga eaġwama hugwi.

Pejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe peko katu

¹⁴Nhiirū, pyry nhande ei: Xajiko nhande Jesus Cristo'ga rehe. Emo po nhande ndiakokatui nhande'erahe, a'ero po nhande jikotehei ga rehe

nhandekokatue'yma. A'ero po ti Tupana'ga nianemongoi ojipyri nehē. ¹⁵Po Jesus'gareheve'ga oko pepyteri pe. Ndipiri po ǵa upa. Ndo'ui po ǵa mbatera herekoe'yma ǵwaramo. ¹⁶Igwete po pe ei ǵa pe: "Hepejigwovo a'ero. Tipyry pa ti pe me. Pepi katu ti. Pe'u katu ti," pe'ji po pe ǵa pe. Po pe napemondoi mbatera ǵa pe, marā po pyryvamo naerū? ¹⁷Pe ndekokatue'ymame po pe jiko-teheuhui Jesus'ga rehe a'ero.

¹⁸Igwete po ojipe'ga ei: "Jara'ga ojiko Jesus'ga rehe. Jara'ga oko katu," e po ga. Na rūi, a'e ji. Kiroki ǵa ndokokatui – ndiukwahavi reki ǵajikoga Jesus'ga rehe. Emo jirekokaturo ǵwaramo po ti ji imboukwahavi nde ve jijikoga Jesus'ga rehe. ¹⁹Kiro ji ei nde ve a'ero: Ererovia ko nde Tupana'ga gaha jate ko Tupanamo javo. Pyry hete nde heroviari a'ea. Anhaǵa vīa reki gwerovia a'ea no Diabo'gapyriva'ea. Heroviarame anhaǵa ohyhyjuhu okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. Emo gwerovia tehe okokatue'yma.

²⁰Nde nderekwahavihu naerū. Takwahavuka ji nde ve kiro a'ero. Nhanderekokatue'ymame nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

²¹Ehepia re ko Abraão'va'ea nhaneramonhava'ea. Tupana'ga e'i hako: "Tahepia ti ji Abraão'ga ji rendukatui." A'ero Tupana'ga ei ahe ve: "Ekwava'ē ti ji ve eja'yra'ga jukavo Isaque'ga jukavo." Igwete Abraão'va'ea imbojo'ajo'ari ita ikwava'ēhava japovo. A'ea arimo ahe gwa'yra'va'ea noǵi takwava'ē ti ga Tupana'ga pe javo. Ahe gwa'yra'va'ea jukaǵwerīrame Tupana'ga ahe mombigi a'ero. Igwete Tupana'ga ei: "Kiroǵwe ji hepiagi," ei ga. "Abraão'ga pyry tuhē. A'ereki ga ǵwendu katu nhinhi'iǵa," ei Tupana'ga hako. ²²Erekwaha nde kiro. Abraão'va'ea ojiko Tupana'ga rehe. A'ero ahe hendukatui ganhi'iǵa. Hendukatrame ahe ojiko katu hete ga rehe a'ero. ²³Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoǵwenonde Abraão'va'ea pyryva hako. A'ereki ikwatijara e'i:

"Abraão'ga gwerovia hete Tupana'ga nhi'iǵa.

A'ero Tupana'ga ei ga pe:

'Ndepyry hete nde'," e'i ikwatijara hako.

Igwete ahe Tupana'ga nhi'ipo'rui okovo. Igwete Tupana'ga e'i: "Abraão'ga ko jipy'a ja," ei ga ahe mombe'gwovo hako.

²⁴Pekwaha pe a'ero. Po nhande jikogi Tupana'ga rehe nhandekokatuavo, a'ero po ga ei nhande ve: "Pepyry hete pe a." Po nhande jikotehei nhandekokatue'yma, a'ero po Tupana'ga nde'i a'ea nhande ve.

²⁵Oro Raabe'va'ea vehevi no akwaimba'eva'ea upaharava'ea. Ojikoga ǵwaramo Tupana'ga rehe Raabe'va'ea israelitas'va'ea pokogi hako. Nurā Tupana'ga ei: "Pyry hete ko hēa," ei ga. Nahā ko ahe rekoi hako. Tupana'ga omombe'u na'ē Raabe'va'ea re'yjava'ea gwyrā israelitas'va'ea pe tamondo ti ǵagwyrā pe me nehē javo. Nurā israelitas'va'ea hoi ǵwenonde hepianhimima Raabe'va'ea re'yjava'ea gwyrā. Ahe jogwerohorame hepiaga, Raabe'va'ea ahe mbuhurukari ǵwonga pe ahe mima ojigwyrīpeva'ea hugwi. Aerē Raabe'va'ea ahe mondoid irūa rupi pehea rupi topyhygyme ti ǵa ǵa javo. Nurā Tupana'ga ei hako: "Raabehēa pyry hete ǵa pokoga."

²⁶Nhande manorame nhandera'oa oko tehe. Na jitehe nhanderekokatue'ymame nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

Tape'ete'varuhui ti

3 ¹Nhiirū, tape'epavi ti: "Tambo'e ti ǵa Tupana'ga nhi'iǵa rehe." Tape'epavi ti a'ea. A'ereki Tupana'ga po ti e'i nhandeaporoǵita pe nehē. Nhande

rekoe'ymame ganhi'iga rupi po ti ga ei nhande ve: "Peko te'varuhu pe," e po ti ga nhande ve nehê. Nhande ve kaitu po ti ga ei a'ea nehê nhande jara'ga mbo'embo'erame nhande rekoe'ymame Tupana'ga nhi'iga rupi.

²Nhande nhaporemo nhande rekote'varuhuparavuhui jipi. Nhande'ete'varuhue'ymame po nhande rekokatuhetei. A'ero po nhande imombigi nhande-rekote'varuhua nhaporemo no.

³Ehepia te cavalo. Nhande timongi freio cavalo juru pe toko ti nhanere-mimbotarimova'ea rehe javo. Freio ko xunhi novia. Emo a'ea pyvô nhande timbojirova pa cavalo imondovo.

⁴Na jitehe itayharuhua no. Yvyruhua a'ea mondomondo yhya rehe. Emo imopyryrâhara'ga ipyhygi leme tamondo katu javo. Leme ko xunhi novia. Emo a'ea pyvô ga omopyryrymba itayharuhua hehâiva'ea imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe.

⁵Nhanekûa xunhiete'i jitehe novia. Emo a'ea pyvô nhande timbohetete-heuhu reki.

Ehepia tata no. Tata'ia nhande imondygi. Igwete tata ihoihoi imbokaipava ka'gwya imbote'varuhupava. ⁶Tata javijitehe ko nhanekûa nhandera'oa rehe. A'ereki ombote'varuhu pa. A'ea pyvô nhande xanhi'ĩ te'varuhu nhanenhimbote'varuhupava. Nhanderekoa nhaporemo nhande'ete'varuhua imongote'varuhui. Diabo'ga reki ombote'varuhu nhanenhi'iga imongote'varuhupava.

⁷Mbiara ojoparavuhuva'ea ko ahe omonhyromba imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe: ipyva'ea, ipepova'ea, ohyryryva'ea, ypeva'ea. ⁸Ahekûa ki a'e te ahe nomongoi ġwemimbotarimova'ea rehe. Nhande'ete'varuhua nimombikavi a. Mboja ahe hu'urame ahe mbotegweteuhui. Na jitehe nhanekûa ahe mbotegweteuhetei o'ete'varuhurame.

⁹Marâ naerû? Tupana'ga oapo vyakotyve'ga ojavijitehe. Nhanekûa pyvô nhande timbohete ga nhandervete'ga nhandepojykaharete'ga. Nhanekûa pyvô jitehe nhande timbote'varuhu reki vyakotyve'ga pe Tupana'ga'jave'-ga pe. ¹⁰Nhandejurua pyvô nhande ga mbohetei. Nhandejurua pyvô jitehe nhande imbote'varuhui ga pe. Nhiirû, po na rui te nhande rekoï hamo.

¹¹Nhande atyvi ko yhya ihemame yva gwya hugwi. Yhykatua ihemame yhya irovahiva'ea nohemi pea hugwi a'ero. ¹²Nhiirû, tegwete jua'ia ihema akajua'yva hugwi. Akaju'ia nohemi yhypoa hugwi. Na jitehe yhykatua nohemi yhya hahyahite'varuhuva'ea hugwi. Nurâ ji ei: Nhande Tupana'ga mbohetetrame po nhande nimbotegwetei ojipe'ga hamo.

Tupana'ga okwahavuka aherekokatua

¹³Pe ikwahaheterame po pe ndekokatui nehê hamo. Hepiagame pendea-poroġitapyryva po ti ġa ei pe me a'ero: "Okwaha hete ġa. A'ereki ġa oko katu kwaha ġa pokopokoga ġa nderekonhyromo," e po ti ġa pe me nehê.

¹⁴Po pejiyvyteri pe pe nhimyrôheteuhui pejikovo pejihe jate, tapenhimbohetehetei ti a'ero. Tape'ei ti: "Akwaha hete ji jitekovo." Pe'erame a'ea po pe mbero. ¹⁵Pe nanuhurame po pe ndapekwahavi tuhê pejikovo. Tupana'ga rui okwahavuka pe me nanongara. Nahâ ko vyakotyve'ga ndekoï onhimongote'varuhuavo. Gweaporoġitate'varuhua rupi ġa ndekoï. Diabo'ga nahâ ġa mongoukari. ¹⁶Onhimyrôuhurame okovo ojihe jate ġa nhonhi'igayvaruhui ojogwerekovo. Oko te'varuhu paravuhu ko ġa a'ero.

¹⁷Tupana'ga ikwahavukarame nhande ve nhande rekokatui a'ero. Ndiakote'varuhua'javi'i nhande. Xajogwereko katu nhande. Nhanenhyrō hete nhande jara'ga pe. Ġanhi'i'ga nhande anga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mongokatuavo. Tiporogwety hete nhande jara'ga. Xako katu paravuhu nhande a'ero. Ġa'ara rehe jate rūi nhande ġa nderekokatui. Ndia'etehei nhande ġa pe ġa moandyandyita. ¹⁸Kiroki ġa e'i jara'ga pe: "Pejogwereko katu ti" – ġahā ko gwereko katu jara'ga no. A'ero ġa ndekokatupahetei.

Tapekoi ti Tupana'ga remiarōe'ŷva'ea rehe

4 ¹Maranuhūrame pe nhi'iġayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo jipi? Penemimbotate'varuhua omomymomyi pepy'a. ²Pepotaruhi pe mbatera. Emo pe ndaperekoi reki. A'ero pe nhimbohovajari ojipe'ga ndehe. Penhimyrouhū pe ġambatera rehe. Emo ġa nombuhuri pe me. A'ero pe nhi'i-ġayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo. Napeporanduvi pe Tupana'ga pe. Nurā pe ndaperekoi. ³Pe poranduvame ga nomondoi reki pe me. A'ereki pejiveuhu pe pepota penhiporanduvame. Penhimimbotarimova'ea rehe pe pepo'ru potaruhi.

⁴Pepohiruhu pe Tupana'ga hugwi. Po pe pearouhū Tupana'ga remiarōe'ŷva'ea, a'ero po pe napearōa'javi Tupana'ga. Pe ndapekwahavi naerū? Kiroki ġa oko potaruhi Tupana'ga remiarōe'ŷva'ea rehe – ġa onhimongo Tupana'ga arōe'ŷva'ero. ⁵Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'utehei reki. A'ereki e'i:

"Nhandera'uva

– Tupana'ga omongo a'ea nhande pype

– a'ea opota ranuhū jipi," e'i.

⁶Emo Tupana'ga omombyry hete hete nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

"Tupana'ga omovahihū ġa

– kiroki ġa onhimbohete jipi.

Emo ġa nhimbohete'ymame

ga omombyry ġa pe," e'i ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava.

⁷Penhimongo ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi a'ero. Pemovahī ti Diabo'ga. A'ero po ti ga ka'nhyimi pe hugwi nehē. ⁸Penhimongo ti Tupana'ga pavēi. A'ero po ti ga nhimongoi pe pyri nehē no. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pemongo katu ti pejeaporoġita, a'e ji pe me. A'ereki Tupana'ga rehe jate rūi pe peko.

⁹Pekoveveuhu ti pejikote'varuhua rehe. Pejehe'o hete ti a'ero. Tapejaja'javi ti, a'e ji pe me. Pejikote'varuhuro ġwaramo ti tapendoryva'javi. ¹⁰Pemohē ti pejikote'varuhua Tupana'ga pe akoteheuhu ji javo. Aerē po ti Tupana'ga pe mbohetei a'ero nehē.

Tape'ete'varuhui ti penhiirū'ga pe

¹¹Nhiirū, tape'ete'varuhui ti pejohupe. Tape'ei ti penhiirū'ga pe: "Ite'varuhu ġa." Pe'erae a'ea ġa pe pe pe'e te'varuhu Tupana'ga nhi'i'ga pe no ite'varuhu javo jupe. Pe erame ite'varuhu Tupana'ga nhi'i'ga pe pe napehendukatua'javi ganhi'i'ga. Pe'e tehe pe: "Jihi koji'i akwaha ganhi'i'ga hohe." ¹²Tupana'ga jate ki a'e te okwaha hete nhande mbo'eavo imbuhua onhi'i'ga nhande ve. Gaha jate okwaha javo ahereaporoġita pe. Nurā po ti ga ei jara'ga pe nehē ġa mongovo

ojipyri nehē. Jara'ga pe po ti ga ei nehē ġa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē. Oro pe, maranuhūrame pe euhui naerū jiji ko akwaha jawo ojipe'ga pe?

Tapenhimboheteuhui ti

¹³Pehendu ti kiro nhinhi'ġa pe me. Nahā po pe etehei: “Kiro po ti ore hoi cidade pe nehē. Mara'ngu po ti ko'emame nehē?” pe'e po pe. “Orombokwara'a ti ore pevo oroporavykyavo imono'ono'oġa itambere'ia orojive nehē,” pe'e tehe po pe.

¹⁴Pe ndapekwahavi reki aerēva'ea. Marā po ti pe ndekoi ko'emame nehē? Ehepia re ko tatatiġuhūva'ea. Kiro jukwahavamo. Kotihī ika'nhymi. Pe na jitehe no. Kiro pe ukwahavamo. Nambegwei reki pe ka'nhymi no. ¹⁵Nahā po pe pe'e hamo: “Tupana'ga ipotarama po ti ore rekoi japo'apovo nehē,” pe'e po pe hamo.

¹⁶Penhimboheteuhu reki pe na tuhē ti ore japo' jawo. Tiruahū penhimbohetea a'ero.

¹⁷Kiroki ga e'i oyvyteri pe: “A'apo po ti ji nanongara pyryva'ea hamo,” – japoe'ymame po ga oko te'varuhu a'ero.

Imbateve'ga ti tohendu katu, ei ahe

5 ¹Oro pe, imbateva'ero pehendu katu ti nhinhi'ġa pe me kiro. Penahe-nahē ti pejehe'gwovo. Pekwaha po ti pe hahyheteva'ea nehē.

²Pembatera po ti iju tehe nehē. Mbatagwaruhua po ti o'u pepikatua nehē. ³Peapoa po ti oporororo upa nehē ourova'ea pratava'ea pavēi. Ipororoga-ġwama repiagame po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Pepotaheteuhu pe itambere'ia ipyhyga novīa. Emo pe ndapepokogi ojipe'ga a'ea pyvō,” e po ti ga nehē. “Kiro momina pe hugwi a'ero,” e po ti ga nehē. Ipororoga ojigwarai mbatera rehe jipi. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehē. Ehepia te tata ojigwarai ahera'oa rehe ahe mbokairame. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehē. A'ereki pe pemono'ōteheuhu mbatera kiro mhapava koty.

⁴Pehendu ġanahenahema – kiroki ġa omopē pekoapora pe me jipi. A'ereki pe napemondoi ikwepykava ġa pe ġa moandyandyita. Tupana'ga okwaha reki a'ea ipopoakaheteve'ga. Ga ġwendu tuhē ġanahenahema. A'ereki pe napemondoi ġa pe itambere'ia ġa poravykypavirē.

⁵Avo yvya koty pe pereko pa mbatera. Penhimbohoryory pe jipi. Mbiara o'uo'u onhimongy'ravo imboha'uve'yma ojukaagwama. Emo oho ġwerī ijukahava apiavo. Na jitehe pe pemono'oġuhū pejive penhimimbotarimova'ea rehe pejikovo imboha'uve'yma hahyaagwama. Emo Tupana'ga po ti imbohahyi pe me nehē.

⁶Pe'e pe pyryheteve'ga pe: “Ġa ite'varuhu,” pe'e pe penhi'mbero. A'ero pe ġa momanoukari. Ġahā napemovahī upa.

Penhimomirana ti

⁷Nhiirū, kiro ji ei pe me: Penhimomiranamba ti Jesus Cristo'ga rura imboha'uva. Ehepia re ko matetȳhara'ga. Onhimomirana po ga i'apyryva imboha'uva. Omboha'u po ga amana itymame. Aerē po ga imondomondoi jahya. Nonhimbaekwahivi po ga a'ero. “Ikya'javirē po ti horyvamo mbatera nehē,”

e po ga. ⁸ Ga javijitehe ti penhimomirana pejiyupa Jesus Cristo'ga mboha'uva. Pemboty ti pepy'a. Aereki ga u ġweri.

⁹ Nhiirũ, tapenhi'ite'varuhui ti ojohupe penhiroyromo. Pe nhi'ite'varuhurame po ti Cristo'ga ei pe me nehẽ: “Peko te'varuhu pe jawo ġa pe,” e po ti ga nehẽ. Ehepia te Cristo'ga ruġweri.

¹⁰ Nhiirũ, Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea javijitehe po pe peko hamo. Ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa hako. Hendupotare'ymame ojipeva'ea imbohahyukari ahe ve novia. Emo imombe'uharava'ea onhimomiranamba hahya pe. ¹¹ Xa'e nhande: Pyry ahe ve – kiroki ahe onhimomiranamba.

Ehepia ko Jõva'ea hako. Pekwaha po pe ahenhimomiranamagwera. Ahe nhimomiranambavame mbatera rahya pe ko Tupana'ga imombyryhetei reki ahe ve. Aereki Tupana'ga pyry hete vyakotyve'ġa pe. Ga nhande porogwety jipi.

¹² Nhiirũ, ta'e ti kiro pe me. A'ea kaitu ti pehendu katu. Pe nhi'iġame ojipe'ġa pe tape'euhui ti: “Yvagipeve'ga okwaha nhi'mbee'yma. Yvya apohara'ga okwaha nhi'mbee'yma,” tape'euhui ti no. Tapehenonhuhũi ti Tupana'ga penhi'iġame ojipe'ġa pe. Tapehenonhuhũi ti Tupana'ga rembiapoa no. Po pe ei ġa pe: “Nahã po ti ji rekoï nehẽ.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Po pe ei ġa pe: “Na rũi po ti ji rekoï nehẽ.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Pe'erahe ġa pe penhimb'i'ea rupi katu ti peko a'ero. Na tuhẽ ti peko Tupana'ga ti te'yme pe me peko te'varuhu pe jawo nehẽ.

Penhi'inhi'i ti Tupana'ga pe

¹³ Po pepyteripeve'ga ikwahavi mbatera rahya tonhimombe'u ti ga ji poko jawo Tupana'ga pe. Po ojipe'ga roryroryvamo tonhimby'yi ti ga Tupana'ga mboheteavo.

¹⁴ Po ojipe'ga tetirũaramo tombuhuruka ti ga ojipyri Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa. A'ero po ti ġa nhi'iġi Tupana'ga pe imongyavo ikava ga rehe. “Emombi ti karugwara ga hugwi Jesus Cristo'ga remimbotarimo,” e po ti ġa Tupana'ga pe nehẽ. ¹⁵ Po ti ġa nhi'iġi Tupana'ga pe ojikoga ga rehe, a'ero po ti ipigi ga hugwi. Cristo'ga po ti ga monhimohiġatui nehẽ. Po ga tetirũaramo okote'varuhuro ġwaramo, a'ero po ti Tupana'ga imombori garekote'varuhua ga hugwi nehẽ.

¹⁶ Nurã ti pemohemohẽ pejikote'varuhua ojohupe pejikoveveuhuro hehe. Penhi'inhi'i ti Tupana'ga pe pejugwepyga tapenhimohiġatu ti. Pyryheteve'ġa poranduvame Tupana'ga pe ikwahy hete. Tupana'ga ġwendu ġanhi'iġa jipi.

¹⁷ Ehepia re ko Eliasva'ea hako Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea. Ahe ko nhande javijitehe vyakotyva'ero. Igwete ahe nhi'ihetei Tupana'ga pe tokyryme ti jawo. Trẽs e meio ga kwara mbo'ari ikyre'ymame yvya rehe. ¹⁸ Aerẽ Eliasva'ea nhi'iġa'javi Tupana'ga pe tokyra'ja ti kiro jawo. A'ero Tupana'ga imongyra'javi yvaga hugwi. Igwete henhunha'javamo mbatera yja hugwi.

¹⁹⁻²⁰ Nhiirũ, po ti pepyteripeve'ga ndokoa'javi a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi, pemoġita ti ga mongoa'java a'ea rupi. Pekwaha ti a'ero. Pe ga mbopohirukarame okote'varuhua hugwi po ti ga ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Tupana'ga po ti omombo pa garekote'varuhua re'yjuhua ga hugwi a'ero nehẽ.

PEDROVA'EA OMOMBE'UYPY AHE VE

Primeira Carta de Pedro

1 ¹Ji ko Pedroramo. Ji Jesus Cristo'ga moirũharamo ako. Kiro ji ikwati-jari imondovo nhinhi'ĩga pe me Tupana'gareheva'ea pe – perope peju ġagwryi pe: Ponto pe, Galácia pe, Capadócia pe, Ásia pe, Bitínia pe. Pevo pe kwaki'opavi pejigwovo pejiupá ġapyteri pe penhimongyavo raikwehe. ²Ġwemimbotarimo Tupana'ga nhandervete'ga pe mo'emo'ei ojive hako ġahã po ti oko jireheva'ero javo. Tupana'ga ra'uva pe mongoi Tupana'gareheva'ero a'ero raikwehe. “Amo'emo'ẽ ji ġa tohendu katu ti ġa Jesus Cristo'ga nhi'ĩga javo,” ei Tupana'ga. “Tomombo ti ga ġandekote'varuhua ġa hugwi omanoro ġwaramo,” ei ga.

Tupana'ga ti tomombyry hete pe me. Tonoġatu hete ti ga pepy'a no.

Pyry ti nhande ve nehẽ

³Timbohete ti Tupana'ga. Gaha ko Jesus Cristo'ga ruva'ga nhandepojykaharete'ga ruva'ga. Ombogwera ga Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi raikwehe. Gambogwerava ġwaramo Tupana'ga nhande mboheaporoġita pyahu nhande mongovo. A'ereki ga nhande porogwety hete. Nhandeaporoġita ipyahuro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga po ti nhande mbuhuruka tuhẽ yvagi pe nehẽ nhande mongovo avuirama ojipyri nehẽ, xa'e nhande. ⁴Nhandeaporoġita ipyahuro ġwaramo nhande ei no: Tupana'ga po ti ombuhu tuhẽ pyryheteva'ea nhande ve nehẽ. Tupana'ga remimbuhura pyry tuhẽ avuirama. Ndopavi po ti nehẽ. Nдите'varuhui'i'i po ti nehẽ no. Niymyani nehẽ. A'ereki pyry hete. Kiroġwe tuhẽ Tupana'ga herekokatui a'ea pe me yvagi pe. ⁵Ga pe a'ngu no. A'ereki Tupana'ga ipopoaka pe a'nguavo pejikoga ġwaramo ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga pe mbuhurukari pe mongovo ojipyri avuirama yvagi pe nehẽ. Pendekoāgwama po ti ga imboukwahavi mbapava koty nehẽ.

⁶Pendoryndory pe a'ea rehe. A'ea ja po pe ne'ouhũramo kiro ġa imbohahy-paravuhurame pe me. ⁷Tupana'ga opota penhimomiranama hahyrame pe me tiukwaha ti ġajikohetea ji rehe javo. A'ereki jukwaha pejikohetea ga rehe penhimomiranamame hahya pe. Ehēpia te ouro. Ġa imbokumbokurame ouro imo'eamo ite'varuhuva'ea jugwi jukwahavamo hembyruera pyryva. Na jitehe jukwaha pejikohetea Tupana'ga rehe hahyrame pe me. Ouro ko pyry novia. Johe'i hete pyry pejikohetea Cristo'ga rehe. Ouro opa reki. Pejikohetea ki a'e te ndopavaġwami po rimba'e. Jukwahavame po ti Tupana'ga pe mbohetei

aerē nehē. Jesus Cristo'ga nhimboukwahavame ua po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Pyry hete pejikohetea Jesus'ga rehe,” e po ti ga pe me nehē.

⁸Ndapehepiagi ve pe Jesus Cristo'ga. Emo pe ga arōhetei. Ndapehepiagi tuhē pe ga kiro. Emo pe jikohetei ga rehe. Igwete pe ndoryndoryhetero pejikoga ġwaramo ga rehe. Yvagahugwiva'ea ko pendoryhetea ga rehe. Tegwete reki pendoryva imombe'uhava ojipe'ġa pe. ⁹Pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe ojipyri nehē. Pejihoaġwama rehe pe ndoryhetero kiro a'ero.

¹⁰Pehoaġwama rehe Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea japyakahetei tikwaha hete jawo hako. A'ero ahe imombe'unhoġwenondei jawo hako. “Tupana'ga po ti omombyry ġa pe nehē ġa nderogwovo yvagi pe nehē,” ei Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea hako. ¹¹Cristo'ga ra'uva oko ahe pavēi ahe mbo'embo'eavo hako. “Hahy hete na'ē po ti Cristo'ga pe nehē. Igwete po ti ga manoi novia. Emo po ti pyryhetero ga pe nehē,” e'i Cristo'ga ra'uva. “Okwerava'ja po ti ga nehē ogwovo yvagi pe nehē. Aerē po ti ga rura'javi ojiheve'ġa nderogwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehē no,” e'i gara'uva Cristo'ga mombe'gwovo ahe ve. A'ero Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea japyakai a'ea rehe hako. “Maname po ti a'ea nehē?” ei ahe. “A'ea rupi ti marā nehē?” ei ahe ojapyakavo hehe.

¹²Tupana'ga e'i ahe ve no hako: “Penemimombe'ua ko pejiveva'ea rūi reki korogweva'ea rūi,” ei ga ahe ve. “Aerēva'ea pe imombe'ui a'earupive'ġa ti tokwaha jawo,” ei Tupana'ga ahe ve. A'ero ahe Cristo'ga mombe'umbe'ui hako. Cristo'ga mombe'ua jitehe aġwamove'ġa omombe'u pe me no. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva ġa pyri yvaga hugwi ġa mbo'eavouka jupe. A'ero ġa Cristo'ga mombe'ui pe me pyryva'ea mombe'gwovo. Yvagi peve'ġa vehevi okwaha pota a'ea no novia Tupana'gapyrive'ġa.

Peko katu ti, ei Tupana'ga

¹³Pejirokwa ti a'ero penhimbovyvya. Jesus Cristo'ga po ti omombyry pe me nehē onhimboukwahavame ua vyva koty nehē. Cristo'ga remimombyryva rehe ti pejapyaka hete a'ero tomombyry tuhē ti ga nhande ve jawo. ¹⁴Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'ġa. Ymya pe ipotaruhui ite'varuhuva'ea jipi. A'ereki a'ea rupi pe ndapekwahavi pejikoge'yma Jesus Cristo'ga rehe. Pepohi ti pejikoagwera hugwi a'ero penhimbipotaruhua hugwi. ¹⁵Tupana'ga ndokote'varuhui'i. A'ereki ga oko katu jipi. Ga pe mo'emo'ē ji javijitehe ti peko katu jawo. Peko katu ti a'ero pejikojikovo. ¹⁶A'ereki aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'ġa ahe ve. “Ji ako katu,” ei ga. “Nurā ti peko katu ji javijitehe nehē no,” ei Tupana'ga.

¹⁷Penhi'ġame Tupana'ga pe pe ei Apī ga pe. Emo gaha reki e'i a'itituhēva'ea rupi katu vyvakotyve'ġa ndeaporoġita pe. Jara'ġa pe ga ei: “Peko katu pe.” Jara'ġa pe ga ei reki: “Peko te'varuhu pe.” A'itituhēva'ea rupi katu ga ei ġa pe nhaporemō ikwahava ġandeaporoġita. Tapepojihuve'ymuhūi ti a'ero pejuvete'ga Tupana'ga pejikovo penhimarane'ymame vyva koty.

¹⁸⁻¹⁹A'ereki pe pekwaha Cristo'ga manoa pe ndepyga. Omanoro ġwaramo ga pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Mbatara rūi opava'ea rūi pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Ouro rūi pe mbopiro'yi. Prata rūi pe mbopiro'yi. Nanongara nhaporemō rūi tuhē pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi.

Pendekoteheagwera rehe penamonhava'ea pe mbo'embo'ei pe mbojikwakute-heavouka. Cristo'ga pe mbopiro'yi reki a'ea hugwi omanomo pe ndepyga. Ga ko cordeiro ja – kiroki a'ea ġa okwawa'ē ijukavo Tupana'ga pe. Pyryheteve'ea ġa okwawa'ē ndite'varuhui'i'iva'ea. Na jitehe Cristo'ga nhikwava'ēgi Tupana'ga pe heka'voguka gwekoa omanomo. Ga ndite'varuhui'i'i. Pyry hete ga novia. Emo ga onhikwawa'ē omanomo pe ndepyga.

²⁰Yvya apoa renonde Tupana'ga ei Cristo'ga pe po rimba'e: “Ndehe ti eho yvya koty emanomo ġambopiro'yharamo nehē,” ei Tupana'ga ga pe. Aġwamo reki mbapava koty Cristo'ga ukwahavamo ua pe ndepyga ikwehe. ²¹Gaha pe mbojiko Tupana'ga rehe. Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongovo huvihavuhetero ikwehe. Nurā pe jikohetei Tupana'ga rehe. Igwete pe ei: “Tupana'ga po ti imombyryvi nhande ve ġwembi'ea rupi nehē no,” pe'e pe.

²²Pehendu katu pe a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. A'ero pe imomborukari pejikote'varuhua pejihugwi. A'ero pe penhiirū'ġa arōhetei Jesus'-gareheve'ġa. Penhoarō hete tuhē ti a'ero.

²³Tupana'ga okoji onhi'ġa reheve. Onhi'ġa pyvō ipopoakava'ea pyvō ga pe mbojihuvi gwa'yramo pejikogame ojihe. Penduva'ġa pe mbojihu raikwehe. Emo aerē penduva'ġa omano vyakotyva'ero ġwaramo. Tupana'ga ki a'e te nomanoi. Gaha pe mbojihuva'ja gwa'yramo. ²⁴Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Yvyakotyve'ġa ko yvotyra ja,” e'i.

“Ġakatuhetea ko yvotyarakatua ja no.

A'reki ipotyra inhymba reki.

Ohova okui pa,” e'i.

“Yvyakotyve'ġa na jitehe opa pa no,” e'i.

²⁵“Tupana'ga nhi'ġa ki a'e te okoji avuirama,” e'i ikwatijara.

Tupana'ga nhi'ġa jitehe ġa omombe'u pe me raikwehe. A'reki ġa omombe-'umbe'u pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

Cristo'ga ko ita'java'ea

2 ¹Onhi'ġa pyvō Tupana'ga pe mongoi gwa'yramo. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi nhaporemō a'ero. Tape'mbea'javi ti no. Tapenhi'ġatutehei ġa pe timoandyandyi ġa javo. Tapenhimyrōi ti ojipe'ġa ndehe. Tapembotegwetei ti ġa no.

²Ipita'ngive'ġa opota hete oy'ġa kambya. Na jitehe ti pepota hete Tupana'ga nhi'ġapyryva. A'ea po ti igwaigwavete pe mbojikohetei Tupana'ga rehe nehē. ³A'reki Tupana'ga mombe'uhava e'i: “Pekwaha pe hepiaga nhandepojykaharete'ga remimombyryva pejive,” e'i ikwatijara.

⁴Penhimongo ti Cristo'ga pavēi a'ero. Gaha ko ita'java'ea. Ita okoji avuirama. Na jitehe Cristo'ga okoji avuirama okovo. Ita onga rupiara onga apohara'ġa noarōi ite'varuhu javo jupe novia. Tupana'ga ki a'e te oarō ita pyry hete reki javo jupe. Na jitehe ite'varuhuve'ġa noarōi Cristo'ga ite'varuhu ga javo. Tupana'ga ki a'e te oarō ga pyry hete ga javo.

⁵Pe ko ita'java'ea jitehe no. Ita ko okoji avuirama. Pe na jitehe peko Tupana'ga pavēi avuirama. A'reki ga pe mongo pyahu. Ġa oapo ita gwuhavamo. Na jitehe Tupana'ga pe apoi gara'uva ruhavamo. A'reki pepyteri pe Tupana'ga

ra'uva u. Peko pe ikwava'ēharamo Tupana'ga pe. A'ero Jesus Cristo'gareheva'ero pe nhikwava'ēgi Tupana'ga pe ga mboheteheveavo. A'ea rehe Tupana'ga nhimohemi a'ero.

⁶ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iğa hako. Tupana'ga e'i hako:

“Onga apohara'ğa omo'ē ita tihepia pyryva'ea javo. A'ero ға pyryva'ea mongoi huvihavamo imohina gwuhava tojiko hete ita jararamo huvihavava'ea rehe ojopyhykatuavo javo,” ei ga.

“Na jitehe ji ei ga mombe'gwovo no.

Pyry hete ga, a'e ji,” ei Tupana'ga.

“A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ğa nduvihavamo tojiko hete ti ға ga rehe javo,” ei Tupana'ga.

“Jiruhava ko cidade de São.

Na ja jireheve'ğa ko jiruhavamo.

A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ğa pyteri pe.

Ojikogame ga rehe po ti ға ndipoyjayjare'ymuhūi nehē,” ei Tupana'ga.

Nahā aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iğa ga Cristo'ga mombe'u-rame hako.

⁷ Pejiko pe Cristo'ga rehe. Nurā pe ei pyry hete ga pe. Ґa ki a'e te – kiroki ға ndojikogi Cristo'ga rehe – aherembikwatijara omombe'u ға onga apohara'ğa ja ko ға javo. Aherembikwatijara e'i a'ero:

“Onga apohara'ğa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ға omombo ipo'rue'yma tiruahū javo jupe,” e'i.

“Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i aherembikwatijara.

⁸ Ojipea ikwatijara e'i no:

“Ita ombo'a vyakotyve'ğa noğa ға monhimboahiva,” e'i aherembikwatijara.

Na jitehe ko ga omonhimboahi okote'varuhuve'ğa monhimonha'ngavo ға mbopoyjayjare'yma. Onhimboahi ға Cristo'ga pe ojikoge'yma ga rehe. A'ereki ға nohendukatui Tupana'ga nhi'iğa. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ға pe: “Na tuhē po ti ға ndekoi nehē,” ei ga.

⁹ Oro pe, Tupana'ga pe mo'emo'ē pe mongovo ojiheva'ero. Gareheva'ero ko pe ikwava'ēharamo Tupana'ga pe nhanderuvihavuhuhete'ga pe. Ga pe mo'ē ojipe'ğa hugwi pe mboporavykyavo ojive. Ga pe pojyka tomombe'u ti ға nhi-rembiapopyryva javo. Ymya pe ndekote'varuhui raikwehe. A'ero pe ypytunahivarupive'ğa ja. A'ereki ypytunahiva rupi okorame ahe ndokwahavi. Pe na jitehe ndapekwahavi Tupana'ga pejikote'varuhua hugwi javo. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ēi tapepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo. Aḡwamo pe kojahuarupive'ğa ja a'ero. A'ereki kojahua rupi okorame ahe okwaha. Na jitehe pe pekwaha Tupana'ga kiro pejikokatuavo. Tupana'ga kwahavame ko pyry hete.

¹⁰ Ymya ko pe ndapekoi Tupana'gareheva'ero. Aḡwamo ki a'e te pe peko gareheva'ero. Ymya pe ndapekwahavi Tupana'ga rembiporogwetyga. Aḡwamo ki a'e te pe pekwaha a'ea Tupana'ga nhande porogwety javo.

Tupana'gareheva'ero peko katu

¹¹ Nhiirū, ojipe'ğa gwyri pe pe nduvi hajiheve'ğa ja. A'e hete ji pe me a'ero: Tapepotaruhui ti pejikovo. A'ereki penemimbotaruhua pe mboheaporoḡita

te'varuhu. ¹²Peko katu ti ġapyteri pe – kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe. Amoamome ġa pe mbotegwetei po oko te'varuhu ġa jawo tehe pe me. Emo pendekokatua repiagame po ti ġa nhimombaragwahavi hehe nehē. A'ea rehe po ti ġa Tupana'ga mbohetei a'ero ga rurame mbapava koty nehē. “Ndepyry hete nde ġa mongokatuavo,” e po ti ġa nehē.

¹³⁻¹⁴Tupana'gareheva'ero ti pehendu katu penduvihava'ġa nhaporemoyvya koty: gaha – kiroki ga jara'ġa hohe huvihavuhuro – pehendu katu ti ga gamoirūhara'ġa no gobernadores'ġa. A'ereki penduvihavuhu'ga onhimoirūuka ġa pe tombolahyuka ti ġa okote'varuhuve'ġa pe jawo. “Tapembohete ti okokatuve'ġa,” ei ga ġa pe no.

¹⁵Tupana'ga opota pendekokatua tapemombi ti ikwahave'ŷve'ġa nhi'itehea.

¹⁶Pepiro'y pe, na tuhē ti peko a'ero. A'erorame tehe ti tape'ei ti: “Tako te'varuhu ti kiro nhiremibotarimo a'ero. A'ereki ji jipiro'y.” Tape'ei ti a'ea. Tupana'ga rembipojy kaharamo pe peko. Garemibotarimova'ea rehe ti peko a'ero.

¹⁷Pendeaporoġita katu ti ojipe'ġa ndehe nhaporemoy. Pearōarō ti penhirū'ġa. Ġa ojiko Cristo'ga rehe pe ja. Pepojihuve'ymi ti Tupana'ga. Pendeaporoġita katu ti penduvihavuhu'ga rehe no.

Peho ti Cristo'ga rupi hahyrame pe me

¹⁸Peporavykyrame ojipe'ġa pe pehendu katu ti ġanhi'ġa penhiroyrōe'yma. Pehendu katu ti ġanhi'ġa ġa ndeaporoġitakaturame pejihe nehē. Ġa ndekote'varuhurame pe me ti pehendu katu jitehe ġanhi'ġa. ¹⁹Ombolahy tehe po ġa pe me. Po pe nhimomiranami jupe Tupana'ga remibotarimova'ea rehe pejikovo ġwaramo, a'ero po pyryvamo. ²⁰Po ġa pe nupanupāi pe ndekote'varuhuro ġwaramo, a'ero po pe nhimomiranatehei. A'ereki pejikote'varuhuro ġwaramo pe pekwaha hahya. Po pejikokaturo ġwaramo pe ikwahavi hahya penhimomiranama jupe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē. ²¹A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Penhimomirana ti ġa imbohahyrame pe me pejikokatua rehe,” ei ga. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya pe ndepyga toho ti ġa ji rupi jawo ikwehe.

²²“Ndokote'varuhuangavi Cristo'ga.

Ni'mbeangavi ga no.”

²³Ġa ombotegweterame ga nombotegwetei ġa ikwehe. Ġa imbohahyrame ga pe ga nde'i: “Ajipy po ti ji pe ndehe nehē,” nde'i ga. Ga onhikwawa'ē reki Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga e'i a'itituhēva'ea rupi katu ite'varuhuve'ġa pe. Ga e'i hupi katu pyryve'ġa pe no.

²⁴Cristo'ga tuhē gwereko nhanderekote'varuhua omanorame yva rehe. “Tipiro'y ti ġa okote'varuhua hugwi,” ei ga, “toko ti ġa Tupana'ga remibotarimova'ea rehe kiro,” ei ga. Cristo'ga okwaha hahya omanomo nhanderepyga. Nahā kiro pyry hete nhanderekoaġwama.

²⁵Ymya ko pe ndekoi ovelhas ja. Ovelhas oka'nhyka'nhy jipi ojipiakatuha-ra'ga hugwi okovo ġwemibotarimova'ea rehe. A'ero hepiakatuha-ra'ga herura'javi ovelhas rerekovo. Ymya ko ovelhas ja pe ndekoi pejikovo penhimibotarimova'ea rehe. Emo Tupana'ga pe nderuruka Cristo'ga pyri. Ovelhas repiakatuha-ra'ga gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe Cristo'ga pe ndepiakatui pe nderekokatuaivo jipi.

Hembirekove'ga

3 ¹⁻² Nanongara pe ji ei kunhangwera'ga pe no hembirekove'ga pe. Pehendu katu ti penhimbireko'ga nhi'iga ga erame pejive. Jararamo penembireko'ga ndokoi ve Tupana'ga nhi'iga rehe Cristo'ga momb'eua rehe. Pe hendukaturame penhimbireko'ga nhi'iga po ti ga pendekokatua repiagi pendeaporoğitakatua kwahava nehē. A'ero po ti ga jikogi Cristo'ga rehe nehē. Penhi'iga gwaramo rūi po ti ga jikogi nehē. Pendekokaturō gwaramo po ti ga jikogi Cristo'ga rehe a'ero nehē.

³ Tapekotehei peji'ara rehe. Tapenhimbojigwaguhui ti tajirepia ga jikatua javo. Tapenhiakāavykuihui ti penhimbohepia'ngiavo ojipe'ga pe. Tapenoğuhui ti pejihe ourova'ea. Tapemongiuhui ti pejipikatua tahepiuka ti ga pe jipikatua javo. Tapekotehei ti peji'ara rehe, a'e ji pe me. ⁴ Peypyteriyeve'a rehe ki a'e te po pe peko hamo pendeaporoğitakatua rehe. Ipy po pepy'a jipi hamo. Penhyrō po pe jipi hamo. A'ea ko pyry hete Tupana'ga pe.

⁵ Ymya ko kunhangwerapyryva'ea nahā no. Ahe ojiko Tupana'ga rehe oho po ti ga gwembi'ea rupi javo. Ahe onhimboheaporoğita katu hendukatuavo gwembirekova'ea nhi'iga. ⁶ Nahā ko Sarava'ea hako. Ahe oho gwembirekova'ea nhi'iga rupi Abraova'ea nhi'iga rupi jijara'ga javo ahe ve. Po pe jikokatui imbojue'yma pejipy'a jipi, a'ero po pe Sarava'ea'java'ea.

⁷ Nanongara pe ji ei kiro akwaimbae'ga pe no hembirekove'ga pe. Peko ti penhimbireko'ga pavēi pejapyakavo gapopoakare'yma rehe. A'ereki pe gwyre'i ga ipopoaka. Pendeaporoğita katu ti ga ndehe a'ero. A'ereki Tupana'ga imombyryvame pe me omombyry ga pe no. A'ero po ti ga ndekoi Tupana'ga pyri pe pavēi nehē. Pe ga nderekokatue'ymame pe ndovahoguhui penhi'igame Tupana'ga pe a'ero.

Hahya pe ndekokaturame

⁸ Mbapavamo ji ei pe me nhaporemō. Pembojo'jajo'ja ti pendeaporoğita. Jara'ga ndekoveveuhurame ti pekoveveuhu ga pavēi no. Jara'ga ndoryvame ti pejory ga pavēi. Penhoirūramo penhoarō hete ti. Pejoporogwety ti. Tapenhi-mboheteuhui pejogwerekovo. ⁹ Ga ndekote'varuhurame pe me tapejipygi ti ga ndehe. Ga ete'varuhurame pe me tapenhi'ipondekwate'varuhui ti ga no. Nahā ti peko. Pemombyry ti ga pe ga ndekote'varuhurame pe me. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'e tamombyry ti pe me javo. Nurā ti pemombyry ojipe'ga pe a'ero. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Kiroki ga e'i:

‘Jirory pota ji pyryva'ea rerekovo jipi’

– te'ite'varuhuyime ti ga a'ero.

Ti'mbea'javyme ti ga no,” e'i.

¹¹ “Topohi ti ga okote'varuhua hugwi okokatuavo.

Tojirokwa hete ti ga okokatuavo ojipe'ga pe no.

¹² A'ereki nhandepojykaharete'ga gwepia katu ga

– kiroki ga oko garemimbotarimova'ea rehe,” e'i.

“Gwendu katu ga ga nhi'igame ojive.

Emo ga omovahī okote'varuhuve'ga,” e'i ikwatijara Tupana'ga mombegwovo.

¹³Pe ndekokatupotarama po ti ġa nombote'varuhui pe me nehē. ¹⁴Emo po ti ġa pendekokatua rehe vehevi imbohahyukari pe me, a'ero po ti pyryvamo pe me nehē. Tapekyhyji ti ġa hugwi a'ero nehē. Tapembojuukaryme ti pejipty'a.

¹⁵Pembohete ti Cristo'ga ga ko jipojyakaharete'ga javo pejiptyyteri pe. Pejiko pe Cristo'ga rehe. Pejapyaka ti a'ea rehe a'ero tanhimombe'u ti ojipe'ġa pe javo. E'i po ti ġa pe me nehē: "Maraname pe jikogi Cristo'ga rehe?" ¹⁶Pemombe'u katu ti ġa pe a'ero penhyromo penhimbohete'e'yma. Peko katu ti Cristo'gareheva'ero pejiptyjareteramo. Ġahā po ti ndipoyjayjari a'ero nehē pe mbotegweterame onhi'ite'varuhuaivo pendekokatua rehe nehē. ¹⁷Hahy po pe me pendekote'varuhua rehe. Po pendekokatua rehe hahyramo pe me a'ea po pyry hete Tupana'ga ipotarama a'ea.

¹⁸Cristo'ga jitehe okwaha hahya no. Igwete ga manoi. Ojipeji igwave ga manoi imombopava pendekote'varuhua pe hugwi. Nomanoa'javi po ti ga a'ero nehē. Ga ko pyryheteva'ero oko. Emo ga omano ite'varuhuve'ġa ndepykavamo tarekokatuuka Tupana'ga ġa pe javo. Yvyakotyve'ġa ojuka ga ikwehe. Emo Tupana'ga ga mbogwera gara'uvimo.

¹⁹Gwa'uvamo ga hoi ahera'uva pyri a'ero – perope tegwete ahera'uva i'ēhava jugwi – pevo Cristo'ga hoi imombe'gwovo a'itituhēva'ea ahera'uva pe.

²⁰Ymya ahe nohendukatui Tupana'ga nhi'ġa Noéva'ea japorame yhararuvihavuhua hako. Tupana'ga nonhimbaekwahivi reki ahe ve ġwendukatue'yva'ea rehe. "Tohendu katu pa na'ē ti ġa nhinh'i'ġa," ei Tupana'ga hako. Mbhapy'ri reki oitova'ea jate ġwendu katu Tupana'ga nhi'ġa Noéva'ea gwe'yjava'ea pavēi. A'ero ahe avi yhararuvihavuhua pype. Jarava'ea opa pa a'ero onhi-mongyavo otypyvgamo yvya nhatymbavame. Noéva'ea ki a'e te okoji yhya pyvō uvame yhararuvihavuhua pype.

²¹Na jitehe yhya pyvō nhande nhimobatzaukari. A'ero nhanemobatzau pyvō Tupana'ga nhande mongopyahui. Yhya mombe'urame ji nda'ei iheja pe nhandera'oa ky'auhua iheja pe. Nahā ji ei: Penhimobatzaukarame yhya pyvō pe ei Tupana'ga pe: "Cristo'gareheva'ero ji taho nenhi'ġa rupi," pe'e pe Tupana'ga pe. A'reki kiro pe peko katu pepoyjareteramo. Tupana'ga nhande mongo pyahu a'ero Jesus Cristo'ga kwerava ġwaramo omano hugwi. ²²Jesus Cristo'ga oho yvagi pe ikwehe. Pevo ga rekoi kiro huvihavuhuhetero Tupana'ga moiruoamo. Yvagipeve'ġa ġwendu katu Cristo'ga nhi'ġa kiro huvihava'ġa ipopoakave'ġa Tupana'gapyrive'ġa no. Ġwendu katu pa ġa Cristo'ga nhi'ġa kiro.

Perojjiyi pe pejeaporoġita

4 ¹Cristo'ga okwaha hahya omanomo tahepy ti ġa javo ikwehe. Pendea-poroġita po ti nahā hamo no. Pe'ji ti: "Mar'angu po ti hahyramo ji ve nehē no? Emo po ti ji aho tuhē Cristo'ga rupi nehē," pe'ji ti. A'reki hahyrame nhande ve nhande ndiakoa'javi nhanderekote'varuhua rehe. ²A'ero pe ndapekoa'javi penhimimbotarimova'ea rupi hamo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po pe ndekoi hamo kiromo jate penhimarane'ymane.

³Ymya pe ndekouhui penhimimbotarimova'ea rehe ġa ja – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Kirupi pendekote'varuhua a'ero. Nahā ko pendekote'varuhua gwera raikwehe. Ndapeakwahavihu pe. Pepotaruhu pe. Peapouhu

pe toryva i'gwoi'gwovo penhimboheagworyva pejikote'varuhuavo. Peko hete pe ha'angava rehe penhimimbohete'hara rehe pejikove'ŷ Tupana'ga rehe rai-kwehe. Ite'varuhu hete pe imbohetei a'ea. ⁴Ağwamo reki ġa nhimomby'ahetei pendekoağwama repiaga. A'ereki ġa akwahave'ŷmuhūrame pe ndapeakwaha-ve'yma'javi ġa pavēi. Nurā ġa pe mbotegwetei kiro. ⁵Tupana'ga po ti a'ea e'i ġa pe. Namanamehūi po ti ga ei ġandeaporoġita pe nehē: “Marā po pendea-poroġita jipi? A'ea pemombe'u kiro ji ve,” e po ti ga ġa pe nehē. A'ero po ti ga ei ġandekote'varuhua pe imondovo ikwepykava ġa pe nehē. Omanoe'ŷve'ġa pe po ti ga imondoi. Omanova'ea pe po ti ga imondoi aherekote'varuhua kwepykava nehē no. ⁶A'ereki Cristo'ga omombe'u pyryva'ea ahe ve – kiroki ahe vyakotyva'ero omano Tupana'ga rembi'ea rupi okote'varuhuro ġwaramo. Cristo'ga omombe'u ahe ve toko ti ġa gwa'uvamo Tupana'ga ja javo.

Pejopoko katu ti

⁷Oho ġweri kiro yvya papava apiavo mbatera papava apiavo nehē. Peja-pyaka katu ti penhimbovyvya xanhi'inhi'i Tupana'ga pe javo. ⁸Johe'i pa pyry pe nhoarōarōhetei no. A'ereki ojipe'ġa arōheterame nhande nihenonha'javi ġandekote'varuhua re'yjuhua. ⁹Pembuhumbuhuruka ti Cristo'gareheve'ġa penhonga pe ġa noġa jipi penhiroyrōe'yma. ¹⁰Tupana'ga nhande mbokarakatu pa tapepoko ti ojipe'ġa javo. Pepo'ru ti pejikarakatua ojipe'ġa ndepyga a'ero Tupana'ga nhande mbokarakatuparavuhuro ġwaramo. ¹¹Nahā ti peko a'ero. Kiroki ġa ikarakatu imombe'gwovo mbatera – Tupana'ga nhi'iġa ti ġa tomombe'umbe'u. Kiroki ġa ikarakatu ojipe'ġa pokoga – topokopoko ti ġa ġa Tupana'ga remimbopopoakara pyvō. Nahā ti pejogwerekoreko a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero tombohete pa ti ġa Tupana'ga. Xa'e pa ti ga pe jipi: “Nde-ruvihavuhu hete nde. Ndepopoaka hete nde avuirama,” xa'e ti ga pe jipi. Na tuhē.

Hahy Cristo'gareheve'ġa pe

¹²Nhiirū, pekwaha hete pe kiro mbatera rahya tapehepiuka ti pejikoga Cristo'ga rehe. Tapenhimomby'auhui ti hahyrame pe me a'ero. Tape'ei ti: “Maranuhūrame ġa imbohahyukari nhande ve? Mbipehu a'ea.” Tape'ei ti a'ea. ¹³Pejoryjory ti hahyrame pejive, kiro ko nhande xajikoty'a Cristo'ga pavēi javo. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya ikwehe. Pejory ti hahya rerekovo a'ero, tapendory hete tuhē ti Cristo'ga rura'javame huvihavuhuhetero nehē.

¹⁴Ġa pe mbotegweterame pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo a'ea ko pyry reki pe me. A'ereki ġa pe mbotegweterame Tupana'ga ra'uva huvihavuhuheteve'ea oko pe pyri.

¹⁵Peko katu ti a'ero. Tapejukai ti ojipe'ġa. Tapemimi ti ojipe'ġa mbatera. Tapekote'varuhui ti. Tapehopehoteheuhui ti ojipe'ġa pyri ja'javo ġa pe. Peko katu ti, a'e ji. A'ero ġa imbohahyukarama pe me po ti pejikote'varuhuva'ea rehe rūi hahyramo pe me nehē.

¹⁶Po ti ġa imbohahyukari pe me pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo, tapepoy-jayjare'ymuhūi ti a'ea rehe. Pembohete ti Tupana'ga. Pe'ji ti: Pyry hete ġa ei Cristo'gareheve'ġa nhande ve, pe'ji ti ga mboheteavo.

¹⁷Oho ġweri kiro japiavo Tupana'ga rembi'ea apiavo. E'i po ti ga yvya-kotyve'ġa ndeaporoġita pe imbohahyavo ġa pe nehē. Ojiheve'ġa pe na'e po

ti Tupana'ga ei nehē. Po ti ga ei nhande ve na'ē, a'ero po ti ġa pe kaitu ga imbohahyavuhui nehē – kiroki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'ġa Cristo'ga mombe'ua. ¹⁸A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Hahy paravuhu okokatuve'ġa pe ġavahema renonde yvagi pe
Tupana'ga pyri,” e'i.

“Ġa pe kaitu po ti hahyahivuhuramo nehē
– kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe okote'varuhuve'ġa.

Novahemi tuhē po ti ġa Tupana'ga pyri nehē,” e'i ikwatijara.

¹⁹Kiro ji ei pe me a'ero: Kiroki ġa pe hahy Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo – oko katu po ġa hamo. Tonhikwava'ē po ġa ga pe hamo nhandeapohara'ga pe. A'ereki ga oho ġwembi'ea rupi jipi.

Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ġa

5 ¹Kiro ji ei ikwatija pendepiakatuhara'ġa pe. A'ereki jihi ko Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara no. Ji ahepia Cristo'ga hahyrame ga pe ikwehe. Igwete po ti ji ga moirūi nehē no ga ukwahavame huvihavuhuhetero nehē. ²A'e hete ji pe me aherepiakatuhara pe: Tupana'ga pe mo'emo'ē tohepia katu ti ġa jireheve'ġa javo. Ojatyka ġa Tupana'ga mboheteavo pe pavēi jipi. Pehepia katu ti ġa a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ġa gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti pereko katu Tupana'gareheve'ġa ndepiakatuavo. Pepota tuhē ti ġa ndepiakatuavo pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Itambere'ia potaru-huavo ġwaramo rūi ti pehepia katu ġa. Pehepia katu ti ġapokopotara ġwaramo. ³Tapemondomondoukahetei ti ġa penhimbiepiakatuhara'ġa. Peko katu ti ġapyteri pe toho ti ġa ji rupi javo. ⁴Cristo'ga ko ovelhas repiakatuhara'ġa nduvihava'ga ja. Ga ko nhanderepiakatuharetero. Po ti pe Tupana'gareheve'ġa ndepiakatui nehē, a'ero po ti nhanderepiakatuharete'ga pe mongoi huvihavuhuro nehē ojipiukarama ua nehē. Penduvihavuhua po ti namominaġwami nehē.

Tapenhimbohetei

⁵Pevoja pe ji ei no: Pehendu katu ti xava'eve'ġa nhi'ġa. Pe nhaporemo ti pehendu katu penhonhi'ġa penhimbohete'e'yma. A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Tupana'ga omovahī ġa
– kiroki ġa onhimboheteuhu,” e'i.

“Ġa nhimbohete'e'ymame
ga imombyryvi ġa pe,” e'i ikwatijara.

⁶Tapenhimbohetei ti a'ero. Penhikwava'ē ti Tupana'ga pe ipopoakave'ga pe. Aerē po ti Tupana'ga ei a'ero nehē: “Kiroġwe ji ġa mboheteheitei a'ero,” e po ti ga nehē.

⁷Pe'py'a rekoteherame ti penhimombe'u Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Apī, oko tehe jipy'a. Amombe'u ji nde ve terenoġatu ti jipy'a javo.” Pe'ji ti a'ea ga pe a'ero. A'ereki ga pe ndepia katu.

Penhimboita ti

⁸Penhimbovyvy ti. Pejapyaka katu ti. A'ereki Diabo'ga anhaġa ruvihavuhu'ga napearonhuhū. Leão onharōva'ea ojukarama ty'ara okooko mbatera

rehe ta'u ti javo. Na jitehe Diabo'ga okooko pe ndehe tambojikopiguka ti ġa Cristo'ga rehe javo. ⁹Pemovahĩ ti Diabo'ga pejikovo a'ero. Pejiko hete ti Cristo'ga rehe penhimboitakwerimo. Napemoka'nhymi pe hahya peirũ'ġa pe Cristo'gareheve'ġa pe. A'ereki ġa hahya jitehe okwaha kiro ojipe'ġape'ġa gwyri pe no.

¹⁰Kiro pe pekwahavahi'vi na'ē hahya novĩa. Emo Tupana'ga pe mo'emo'ē toko ti ġa huvihavuhuro ji pavēi yvagi pe avuirama nehē javo. A'ereki pe pejikoty'a Cristo'ga pavēi. Tupana'ga omombyry pa nhande ve jipi. A'ero po ti ga pe mboheaporoġitakatui nehē. Gaha po ti pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe nehē. Gaha po ti omondo pepy'a mbotyva. A'ero po ti pe nhimboitai penhimomiranama hahya pe pepohire'yma ga hugwi. ¹¹Tipopoaka hete po ti Tupana'ga avuirama nehē. Na tuhē ti.

Mbapavamo Pedrova'ea okwatijaruka

¹²Mbohapyrete kiro ji ikwatijarukari Silas'ga pe imondovouka pe me. Silas'ga ko nhaneirũ'ga Cristo'gareheve'ga. Ajiko tuhē ji Silas'ga rehe. Ikwa-tijarame pe me ji ehetei a'ero imombe'gwovo: Tupana'ga omombyry tuhē nhande ve. Peko hete ti garemimombyryva rehe avuirama a'ero nehē, a'e hete ji pe me.

¹³Peirũ'ġa Cristo'gareheve'ġa – kiroki ġa ojatyka Tupana'ga mboheteavo jipi cidade de Babilônia pe – ġa omondo onhi'iġa pe me. Tupana'ga omo'emo'ē ġa ojive no. Marcos'ga jira'yra'jave'ga omondo onhi'iġa pe me no. ¹⁴Cristo'gareheva'ero penho'anhuvanhuvã ti penhoarōheteavo.

Tu katu pa ti pepy'a. A'ereki Cristo'ga pavēi pe pejikoty'a.

PEDROVA'EA OMOMBE'UA'JA AHE VE

Segunda Carta de Pedro

1 ¹Ji ko Simão Pedroramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jate ji rekoi gamoirūharamo. Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'igā pe me. Pe ko Jesus Cristo'gareheva'ero ore javijitehe. A'ereki ga omombyry pe me pe mbojikoguka ojihe. A'ereki Jesus Cristo'ga pyry hete pe me Tupanamo. Gaha nhande timbohete jipi nhanembopiro'yharamo.

²Pekwaha hete pe Tupana'ga Jesus'ga no nhandepojykaharete'ga. Nurā ti Tupana'ga tomombyry hete pe me. Tonoġatu hete ti ga pepy'a no.

Tupana'ga nhande mo'emo'ē ojive

³Opopoakara pyvō Tupana'ga imombyrypavi nhande ve nhande mbojikogukarame ojihe. A'ereki ga nhande mboheaporoġita pyahu nhande mongokatuavo nhande ga kwahahetero ġwaramo. Tupana'ga nhande mo'emo'ē gweaporoġitapyryva pyvō. ⁴A'ea pyvō ga imbuhumbuhuri pyryheteva'ea pe me ġwembi'ea rupi pyrytuhēva'ea. A'ea rerekorame po ti pe hoi Tupana'ga reaporoġita rupi. Ndapehoi po ti pe pejikote'varuhua rupi. Cristo'ga arōe'ŷve'ġa onhimbote'varuhu jipi ġwemimbotaruhua rehe. Pe ki a'e te pepiro'y a'ea hugwi.

⁵Nurā ti pejirokwa penheaporoġitapyryva rehe pejikogame Tupana'ga rehe. Pekwaha hete ti penhimombaragwahava mbatera rehe penheaporoġita pyryvame. ⁶Penhimobvyvy ti ikwahavame mbatera. Penhimomirana ti mbatera rahyva'ea pe penhimobvyvyrame. Peko katu ti penhimomiranamame. ⁷Peko ti penhiirū'ġa ndehe Jesus'gareheve'ġa ndehe pejikokaturame. Pearōarō ti ojipe'ġa nhaporemō pejikorame penhiirū'ġa ndehe. ⁸Igwaigwavete po ti pe ndekorame nahā, a'ero po ti jukwahavamo ikwahya. A'ereki Jesus Cristo'ga kwahava ikwahy pe ndehe pe mongovo katu. ⁹Kiroki ġa na runhuhū oko okokatue'yma – ġa ndokwahakatui reki Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea. Omoka'nhy ġa okote'varuhua momboragwera.

¹⁰Oro pe, nhiirū, pejirokwa hete ti pejikokatua rehe a'ero. Ymya Tupana'ga ei pe me: “Opomo'emo'ē ji jijive ġa po ti jireheva'ero nehē jawo,” ei ga. Pejirokwaheterame pejikoaġwama rehe po ti pe imboukwahavi Tupana'ga eagwera pejive penhimo'ēagwera. Nahā pendekorame jipi po ti pe ndapepohira'javi Cristo'ga hugwi nehē. ¹¹A'ero po ti nhanderuvihavuhuhete'ga pe mbuhurukakatui yvagi pe nehē. “Pyry hete pe nduri pejiijupa ji pyri avuirama nehē,” e po ti ga pe me nehē. Ga ko Jesus Cristo'ga nhanembopiro'yhara'ga.

¹² A'ea nhaporemo pe pekwaha. Igwete pe ndekohetei a'itituhēva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe. Emo po ti ji takwahavukara'ja pe me jipi nehē. ¹³ Pyri tuhē ji ve ji ikwahavukara'javi a'ea ja'java pe me nhimarane'ymame. ¹⁴ A'ereki namanamehūi nhimanoaḡwama. A'ea Jesus Cristo'ga okwahavuka ji ve. ¹⁵ Nurā po ti ji jirokwari inoḡa nhirembi'eagwera pe me. A'ero po ti pe ikwahava'ja'javi a'ea jitehe jipi ji manorē nehē.

Gwepia tuhē ahe Cristo'ga ruviavuhuhetea

¹⁶ Ore noromombe'ui pe me moroḡitatehea aheremimbojihuva'ea ore Jesus Cristo'ga rura'jahava mombe'urame pe me ikwehe. “Ura'ja po ti nhandepojy-kaharete'ga opopoakara pyvō,” oro'e ore pe me. A'ereki ore orohepia tuhē garuvihavuhuhetea ikwehe. ¹⁷⁻¹⁸ A'ereki ore oroko ga pyri yvytyruhua rehe Tupana'ga apoa rehe ikwehe. Orohendu ore Tupana'ga nhi'igame Jesus Cristo'ga pe yvaga hugwi. “Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohē hete ji ga rehe,” ei garuva'ga Jesus'ga mombe'gwovo ikwehe. Nahā Tupana'ga huvihavuhuheteve'ga ei ga mboheteavo pyry hete Jesus'ga java.

¹⁹ Igwete Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea heroviarukari tuhē nhande ve no ikwatijarame Cristo'ga mombe'gwovo. Pejapyaka po pe a'ea rehe hamo. Nhande herekorame nhanderyapehava ypytunimo, a'ero nhande ikwahavi hepiaga. Na jitehe nhande herekorame aherembikwatijara nhandejapyakavo hehe, a'ero nhande ikwahavi a'itituhēva'ea. Ko'ema rupi nhande ikwahahe-tei mbatera repiaga. Na jitehe ura'java rupi po ti Cristo'ga ikwahavukahe-tei nhande ve nehē. Cristo'ga ko jaytata'uhua ja huvihavava'ea ja – kiroki omomytu'emba ko'ema koty. A'ea javijitehe po ti Cristo'ga imomytu'embavi nhaneakaḡi pe nehē.

²⁰ Pejapyaka katu ti nhinhi'igā rehe kiro. Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea nde'i hako: “Jihi tamombe'u Tupana'ga nhi'igā ikwatija,” nde'i ahe hako.

²¹ Yvyakotyva'ea remimbotarimo rūi ahe omombe'u Tupana'ga nhi'igā ikwatija hako. Ahe nomombe'uangavi a'ea aheremimbotarimo. Tupana'ga ra'uva remimbotarimo ki a'e te ahe omombe'u Tupana'ga nhi'igā inoḡa hako.

Ahembo'ehara'ḡa Tupana'ga nhi'igāatyviva'ea rehe

2 ¹ Ymya ahe rekoi Tupana'gareheva'ea pyteri pe hako Tupana'ga nhi'i-ḡaatyviva'ea mombe'uharava'ea. Na jitehe po ti ojipe'ḡa ndekoi pepyteri pe nehē – kiroki ḡa Tupana'ga nhi'igāatyviva'ea rehe pe mbo'ei. Ḡa po ti pepyteripeve'ḡa moandyandi nehē tojikogyme ti ḡa Cristo'ga rehe java. Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omano ḡa ndepyga tambopiro'y ti ḡa ḡandekote'varuhua hugwi java novia. Emo po ti ga rehe vehevi pembo'ehara'ḡa ndokoi. A'ero po ti ḡa nhimondoukari nhandaipe hahyva'ea ruviava pype nehē. ² Ḡandekote'varuhua rupi po ti pepyteripeve'ḡa ihoi onhimongyavo. Ḡahā po ti pe kwa a'ero pe ndekorame Cristo'ga nhi'igā rupi. ³ Mbatera potaruha po ti pembo'ehara'ḡa imono'ono'oḡi itambere'ia ojive pembo'ea rehe. Omombe'u po ti ḡa pe me moroḡitatehea ḡwemimbojihuva'ea pe moandyandyita nehē. Ymyahūi hete Tupana'ga ei ḡa mombe'gwovo: “Okō te'varuhu po ti ḡa nehē. A'ero po ti ji imbohahyi ḡa pe nehē,” ei ga hako. Ojirokwā tuhē po ti Tupana'ga ḡa ndehe imbohahyavo ḡa pe ḡa mondovo hahyva'ea ruviava pype nehē.

⁴ Ĝa ndekote'varuhurame Tupana'ga ombohahy reki ojipyrive'ĝa pe yvagepeve'ĝa pe ĝa mondovo hahyva'ea pype hako. Omombytauka ga ĝa pevo ĝa noĝa ypytunahiva pype Cristo'ga ti te'i ĝandeaporoĝita pe mbapava koty nehē javo.

⁵ Tupana'ga ombohahy jitehe ymyahūva'ea pe hako. Noéva'ea omombe'u-mbe'u jarava'ea pe jipi peko katu ti javo novia. Emo ymyahūva'ea ndokoi Tupana'ga rehe okote'varuhuavo. Igwete Tupana'ga imongyrukarahivuhui amana toatymba ti yvy javo. A'ero ga yvy atymbavukari okote'varuhuva'ea momanombava ahe mbotypvyguka. Noéva'ea ki a'e te nomanoi. Ahere'yjava'ea sete'va'ea na jitehe nomanoi. A'ereki Tupana'ga oa'ngu hete Noéva'ea ahere'yjava'ea reheve tomanoyme ti ĝa y pe javo.

⁶ Tupana'ga ombokai pa cidade de Sodoma cidade de Gomorra no. Nahā ga cidadespeva'ea apitipavi hako ahe rekote'varuhurame. A'ero Tupana'ga ei aerēve'ĝa pe: "Ehepia te imbokaipavagwera. Na jitehe po ti ji imbohahyukari ĝa pe nehē no – kiroki ĝa ahe javijitehe ndokoi ji rehe okote'varuhuavo," ei Tupana'ga. ⁷ Emo Lóva'ea Tupana'ga ahe reroĝo jipe cidades imbokaja hugwi hako. A'ereki ahe oko katu. Igwete ahe re'ōuhūramo upa cidade pe okote'varuhuva'ea pyteri pe. ⁸ Lóva'ea gwepia aherekote'varuhua jipi. Ĝwendu ahe ahe rekote'varuhurame. Igwete Lóva'ea py'a okoteheuhu jipi. A'ero Tupana'ga Lóva'ea reroĝoi imbokaja hugwi tomanoyme ti okokatuve'ga ipype javo.

⁹ Jukwaha a'ero. Tupana'ga okwaha okokatuve'ĝa mbopiro'yavo hahyrame ĝa pe. Ga okwaha okokatuve'ĝa mombytavo imbohahyaĝwamamo ĝa pe. "Cristo'ga ti te'i mbapava koty ĝandeaporoĝitate'varuhua pe imbohahyavouka ĝa pe," ei ga. ¹⁰ Ĝa kaitu po ti Tupana'ga ombohahyuka nehē – kiroki ĝa oko hete ĝwemimbotaruhua rehe onhimongote'varuhuavo. Ndokoi hete ĝa gwuvihava'ĝa ndeĝe no.

Pembo'ehara'ĝa noangarihu hete onhimboheteavo. Ndojijihuvuhui ĝa ite'varuhu javo yvaga gwyripeva'ea pe. ¹¹ Tupana'gapryive'ĝa ki a'e te – ĝa yvagi pe u opopoakahetero – ĝa ko pembo'ehara'ĝa hoĝe'i. Emo ĝa veĝevi nde'ite'varuhui yvaga gwyripeva'ea rehe imbojare'yma Tupana'ga pyri. ¹² Pembo'ehara'ĝa ki a'e te e'i te'varuhu ĝwembikwahavipyre'yma pe. Ĝa ko mbiara javijitehe. Ĝwemimbotarimo mbiara oko tehe ojapyakae'yma. Na jitehe pembo'eatyve'ĝa ndekoi ĝwemimbotarimova'ea rehe ojapyakae'yma. Mbiara ojihu tehe. Aerē ahe opyhy ijukavo ĝwembi'uro. Na jitehe po ti Tupana'ga pembo'ehara'ĝa momanoi nehē no.

¹³ Hahy po ti ĝa pe. A'ereki ĝa ombohahyuka ojipe'ĝa pe. Piry hete ĝa pe ĝa ipotaruhui i'gwoi'gwovo okote'varuhuavo arimo veĝevi onhinotie'yma. I'rame pe pavēi ĝa napembopoyjayjari pe moandyandyita ipotaruhuavo okovo. ¹⁴ Kunhangwera'ĝa ndepiagame ĝa ĝa potarahyavivuhui. Ndojigi ĝa hugwi ĝanemimbotaruhua. Ĝa ombopogweuka okote'varuhua ojipe'ĝa pe – kiroki ĝa ndojikokatui Cristo'ga rehe. Pembo'ehara'ĝa ojipokwaha hete mbatera potaruhuavo jipi. A'ero po ti Tupana'ga ĝa mondoi hahyva'ea ruvi-hava pype nehē.

¹⁵ Opohi ĝa Cristo'ga nhi'ĝa hugwi jatyviva'ea rupi okovo. Balaāova'ea rekote'varuhua'java'ea rupi ĝa ndekoi. Balaāova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'i-ĝa novia Beorva'ea ra'yra'va'ea. Emo ahe opota hete itambere'ia okote'varuhua kwepykava. ¹⁶ Aherenymbava reki burro onhi'ĝahy ahe ve maraname nde

rekote'varuhui javo ojarava'ea pe. Burro onhi'i reki akwaimbae'ga ja. A'ereki Tupana'ga omonhi'i'guka burro tonhi'i'gahy ti Balaão'ga pe javo. Nahā burro aherekote'varuhua mombigi taheaporo'gita katu ti Balaão'ga javo.

¹⁷Pembo'ehara'ga ko ykwara ja yhya rerekoe'yname. A'ereki ahe moandya-ndyi. Ġa ko amana rovapitymbyguhua ja – kiroki ahe moandyandyi taky javo novia. Emo ndokyri. A'ereki vyvruhua gwerokwapavipe. Pembo'ehara'ga na jitehe ahe moandyandyi jipi. Tupana'ga omboavujkweripe pyptunahivuhuhava ġa pe a'ero topyta ti ġa ipype javo.

¹⁸Ojipe'ga pohirirē okote'varuhuve'ga hugwi kotihī pembo'ehara'ga nhi-mbohetei ġa pe onhi'i'teheuhavuo. Ġa opotaruhuuka ġa pe ġa mongote'varuhuvuo penemimbotaruhua ko pyry tuhē javo tehe. ¹⁹“Pepiro'y po ti pe nehē,” e'i tehe ġa. Emo ġa tuhē ndipiro'yi okote'varuhua hugwi. A'ereki kiroki opojyka ahe – a'ea hugwi ahe ndipiro'yi.

²⁰Jesus'gareheve'ga ipiro'y okote'varuhua hugwi Jesus Cristo'ga kwahava ġwaramo. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omombo ġandekote'varuhua ġa hugwi. Po opohirirē jugwi ġa ndekoa'javi hehe onhimongote'varuhua'java, a'ero po tiruahū hete ġa pe. Ġa ndekote'varuhurame Jesus Cristo'ga kwahava renonde tiruahū ġa pe. Ġa ndekote'varuhua'javame ga kwahavirē johe'i hete tiruahūhetero ġa pe a'ero. ²¹Tupana'ga okwahavuka ġa pe onhi'i'ga. Ikwahavame ġa hoi a'ea rupi okokatuavo novia. Emo ikwahavirē ġa pohiri Tupana'ga nhi'i'ga hugwi Cristo'ga mombe'ua hugwi. Koji'i pyryvamo ġa pe po ġa ndokwahavangavi ramo. ²²Oho reki ġa ymyava'ea remimombe'ua rupi. A'ereki ahe e'i:

“Nhaġwati'ga imbojivyrirē mbatera ohoa'ja jupe,” ei ahe.

“Tajugwajuhua ojahugirē ohoa'ja tujururuhua pe ojirejireva ipype,” ei ahe. Ġahā na jitehe no. Ġa opohi na'ē okote'varuhua hugwi. Aerē ġa ndekote'varuhua'javi reki.

Cristo'ga rura'java

3 ¹Nhiirū, akwatija ji ikwahavuka pe me ikwehe tamboheaporo'gita katu ti ġa javo. A'ea rehe jitehe ji ikwatijara'javi kiro imondovouka pe me. ²Takwahavukara'ja ti pe me Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea nhi'i'ga pyryva'ea nhi'i'ga. Ġwenonde ahe omombe'u mbatera hako. Takwahavukara'ja ti pe me Cristo'ga nhi'i'ga no. Ga ko nhandepojykaharete'ga nhanembopiro'y-hara'ga. Ore gamoirūharamo oromombe'u ganhi'i'ga pe me ikwehe.

³Tapekwaha na'ē ti a'ero ġanduraġwama – kiroki ġa e'ie'teheuhu ndura'javi po ti Cristo'ga javo tehe. Cristo'ga rura'java koty po ti ġa nduvi javoteheuhu. Okouhu ġa ġwemimbotarimova'ea rehe onhimongote'varuhuvuo. ⁴E'i po ti ġa nehē: “Marā ga ruruhui naerū? A'ereki Cristo'ga e'i tehe ahe ve hako ajivyra'ja ti javo,” e po ti ġa nehē. “Kirē nhaneramonha manoi. Emo kiromo jate ko mbatera Tupana'ga rembiapoagwera jate,” e tehe po ti ġa nehē.

⁵Ġa omoka'nhy pota vyva moatymbavagwera. Ymya Tupana'ga japo yvaga onhi'i'ga pyvō imongovo inoġa vyva reheve. Yhya hugwi ga vyva mboukwahavi yhya pyvō inoġa. ⁶A'ea pyvō jitehe Tupana'ga imoatymbavi vyva ymya-hūva'ea imbopapava hako.

⁷Korogweva'ea ki a'e te yvaga vyva reheve Tupana'ga onhi'i'ga pyvō jitehe imombytai aerē ti tambokai tata pyvō javo. Omombyta ga a'ea kiro Cristo'ga

ti te'i okote'varuhuve'ga ndeaporoğita pe nehē. A'ero po ti ga ға mondoi hahy-va'ea ruvihava pype nehē.

⁸Nhiirū, kiro ti ji ei pe me tapemoka'nhymi ti. Ojipeji nhandekirame nhande ei um dia. He'yjuhuheteve'ea pe nhande ei mil anos. Tupana'ga ki a'e te e'i: "Ojipejiva'ea ko mil anos javijitehe ji ve." A'ereki ga nhande atyvi. ⁹Ojipe'ga e'i: "Manamehū Cristo'ga rura'javi?" ei ға. "Mara'ngu po ti ga ura'java nehē? Ndura'javi po ti ga nehē," e'i tehe ға. Emo namanamehūi nhandepojy-kaharete'ga pe. Ga nomoka'nhymi o'eagwera. A'ereki ga e'i ajora'ja ti ji nehē javo. Nonhimbaekwahivi ga pe me tohoyme ti ға hahyva'ea ruvihava pype javo. "Togwerojiyi pa na'ē po ti ға gweaporoğita opohia okote'varuhua hugwi jihoa renonde," ei Cristo'ga.

¹⁰Uhu po ti Cristo'ga nehē imboha'uve'yma rupi nehē. Ehepia re ko iporomive'ga nduri nhande pyri ppytunimo. Xaki po nhande imboha'uve'yma. Nanime po ға nduri mbatera mima nhande hugwi. Imboha'uve'yma rupi jitehe po ti Cristo'ga rura'javi yvy koty nehē. A'ero po ti yvaga ipugi jahy-heteavo. Yvagipeva'ea po ti okai pa katu katu tata pyvō nehē kwara, jahya, jaytata'ia nehē no. Yvy na jitehe ikaipavi nehē vyvareheva'ea rehereheve.

¹¹⁻¹²Ipapavağwama ғwaramo nahā po pe ndekoi kiro hamo. Peko katu hete po pe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo hamo Cristo'ga rura mboha'uheteavo hamo. Tupana'ga ga mbuhurame po ti yvaga japy'ui okaikatu-katuavo. Yvagipeva'ea po ti oma'ema'emba tata pyvō nehē. ¹³Emo nhande timboha'u yvagapyahua vyvapyahua reheve. A'ereki Tupana'ga e'i hako a'ea po ti ji japo nehē javo. Pevo po ti ға ndekopavi Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe avuirama nehē.

¹⁴Nhiirū, pe nanongara mboha'uva ғwaramo pejirokwa ti pejikokatua rehe. Cristo'ga ti tokwaha pendeaporoğitapyryva nehē. Tu katu ti pepy'a ga rurame nehē no.

¹⁵Pejapyaka ti Cristo'ga nhimbaekwahive'yma rehe. A'ereki ga maname u tojiko pa na'ē ti ға ji rehe javo. A'ea jitehe ko Paulo'ga okwatijaruka imondovouka pe me no nhaneirū'ga nhaneremimbotarimohete'ga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka hete mbatera ga pe. ¹⁶Nahā Paulo'ga imombe'ui jipi nanongara jitehe imombe'gwovo ikwatijarukarame. Jararamo Paulo'ga remimombe'ua onhimi nhande ve. Igwete ojipe'ga – kiroki ға ndojikokatui Cristo'ga rehe ikwahave'yma – Paulo'ga remimombe'ua atyvi ға imombe'ui. Na jitehe ға imombe'ui jara Tupana'ga rembikwatijarukaraatyviva'ea. A'ero po ti ға nhi-mondoukari hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹⁷Nhiirū, penhinonde pe pekwaha a'ea. Penhimboko'i ti a'ero. Tapenhimoa-ndyandyjukari ti okote'varuhuve'ga pe – kiroki ға omombe'u Tupana'ga nhi-ig'a atyvi. Po ti pe imbopogwei ғанhi'i'ig'a, a'ero po ti pe ndapejikokatuhetei Cristo'ga rehe nehē.

¹⁸Igwaigwavete ti peko Jesus Cristo'ga remimombyryva rupi. Igwaigwavete ti pekwaha ga pejikoty'a ga pavēi nhandepojy-kaharete'ga pavēi. Ga ko nhanembopiro'yhara'ga. Timbohete ga kiro. Nane'ymi ti timbohete ga avuirama nehē. Na tuhē. Amēm.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U CRISTO'GAREHEVA'EA PE

Primeira Carta de João

Joãova'ea omombe'u Jesus Cristo'ga

1 ¹ Jihi ko JoãoRAMO. Akwatija ji pe me kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo tapekwaha ti ga jawoji. Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga reaporo-ğita okovo. Ga ombopyahu nhandereaporoğita no.

Jypya yvya apoa renonde Jesus Cristo'ga tuhê po rimba'e. Aerê ga rurame yvya koty ore henduvi ganhi'îga ikwehe. Orojeakwara pyvô ore ga repiagi no. Oropoa pyvô ore pokogi ga rehe no. ² Jesus Cristo'ga ojipiuka ua yvya koty ikwehe. A'ero ore ga repiagi. Igwete ore ga mombe'ui pe me. Gaha tuhê po rimba'e, oro'e ore pe me. Nhandervete'ga pyri ga ruvi hako Tupana'ga pyri. Aerê ga jipiukari ore ve ua ikwehe. ³ Oronhimbiepiaga ore imombe'ui pe me. Oronhimienduva ore imombe'ui no tapejogwereko katu ore pavêi jawo. A'ereki ore orojogwereko katu Tupana'ga pavêi gara'ya'ga pavêi no Jesus Cristo'ga pavêi. ⁴ Nurã ore ikwatijari pe me kiro a'ero tianderoryrory hete ti jawo.

Tupana'ga ko kojahuva'ea ja

⁵ Orohendu ore Jesus Cristo'ga nhi'îga ikwehe. A'ea ko ore imombe'ui pe me kiro. A'ereki ga e'i: "Tupana'ga pyry hete. Ga ko kojahuva'ea ja," ei ga. "Ga ko ypytunahivuhua ja rūi a. A'ereki ga ndite'varuhui'i'i," ei Jesus Cristo'ga ikwehe. ⁶ Po nhande ei: "Xajogwereko katu nhande Tupana'ga pavêi." Po nhande rekote'varuhui nhande erame, a'ero po nhande mbero jawo. Naname po nhande ndiakoi a'itituhêva'ea rupi Tupana'ga nhi'îga rupi. Okote'varuhuve'ga pe nhande ei reki: Ga ko ypytunarupive'ga ja. A'ereki ġa ndokwahavi okote'varuhuavo. ⁷ Tupana'ga ki a'e te oko katu. Nurã nhande ei ga pe: Ga ko kojahuarupive'ga. Nhanderekokaturame Tupana'ga ja a'ero po nhande jogwerekokatui. Igwete Tupana'ga ihypavi nhanderekote'varuhua jipi Jesus'ga manoro ġwaramo. A'ereki Jesus'ga Tupana'ga ra'ya'ga omano nhande repyga ġa garekoa heka'vogame.

⁸ Po nhande ei: "Nhande ndiakote'varuhui." Nhande erame a'ea po nhande nhimoandyandyi jawo tehe. Ndiakoi nhande a'itituhêva'ea rupi a'ero. ⁹ Po nhande imohemi nhanderekote'varuhua imombe'gwovo Tupana'ga pe, a'ero po ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. A'ereki ġwembie'ea rupi

ga oko jipi. O'era me tamombo ti ġa hugwi jawo, a'ero ga imombori tuhē. A'ereki ga heaporoġita pyry. Ga nhande mboheaporoġita pyry no ihyva nhanderekote'varuhua nhande hugwi. ¹⁰Tupana'ga e'i nhande ve: "Peko te'varuhu pa pe." Po nhande ei: "Ndiakote'varuhuangavi nhande", a'ero po nhande ei Tupana'ga pe: "Ga ko i'mbeve'ga." Ndoki ganhi'ġa nhandevvyteri pe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i: "Peko te'varuhu pa pe."

Cristo'ga ko nhanderepykara'ga

2 ¹Pe ko jira'yra'java'ea. Nurā ji ikwatijari a'ea pe me tapekote'varuhui ti jawo. Amome nhande xako te'varuhu reki. Emo nhande rekote'varuhurame ovy'are'yma a'ea rehe, Jesus Cristo'ga onhi'ī nhandervete'ga pe ovavagahiva nhande rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga heaporoġita pyry okote'varuhue'yma. ²Gaha omano Tupana'ga tomombo ġandekote'varuhua ġa hugwi jawo. Nhanderekote'varuhua jate rūi ga omomboruka Tupana'ga pe. Yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua nhaporemō ga omomboruka.

³Tupana'ga nhi'ġa hendukaturō ġwaramo nhande ei: Tikwaha tuhē nhande Tupana'ga. ⁴Po ġa ei a'ea hendukatue'ymame Tupana'ga nhi'ġa, a'ero po ġa mbero. Ndokoi ġa a'itituhēva'ea rupi. ⁵Nhanderekorame Tupana'ga nhi'ġa rupi nhande tiarō hete reki Tupana'ga. A'ero nhande ei: Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavēi jipi. ⁶Nhande'era me a'ea po nhande xaho Jesus Cristo'ga rupi hamo.

Cristo'ga nhi'ġa hajiheva'ea rūi

⁷Nhiirū, akwatija ji pe me kiro Cristo'ga nhi'ġa mombe'gwovo. Ganhi'ġa ko hajiheva'ea rūi reki aġwamova'ea jate rūi. Ganhi'ġa ko ymyava'ea. A'ereki ymya Cristo'ga e'i: "Penhoarōarō hete ti." A'ea pe pehendu pejikogypyrame Cristo'ga rehe ikwehe. Ymyava'ea ore oromombe'u pe me. A'ea pe pehendu ikwehe. ⁸Emo akoja jitehe ko aġwamova'ea no. A'ea ji akwatija kiro pe me Cristo'ga nhi'ġa. Jukwaha reki. A'ereki aġwamo Cristo'ga rurame yvy koty ga nhande arō hete. Aġwamo pe penhoarōarō hete no. Kwara rure'ymame ypytuna ruvi. Emo kwara rurame ypytuna ikwavi. Igwaigwavete kojahuro tuhē a'ero. Na jitehe nhandejikoge'ymame Cristo'ga rehe nhande rekote'varuhui. Emo nhandejikogame ga rehe nhande ndiakote'varuhua'javi jipi. Igwaigwavete nhande nhoarōarōi tuhē a'ero.

⁹Po nhande ei: "Kojahuarupive'ġa ja ji rekoi. A'ereki ji akwaha jitekovo katu." Po nhande ei a'ea nhaneirū'ġa arōe'ymame, a'ero po nhande xako ve ypytunarupive'ġa ja. A'ereki nhande xako te'varuhu ikwahave'yma. ¹⁰Nhaneirū'ġa arōrame nhande rekoi kojahuarupive'ġa ja. Xako katu nhande jipi. Igwete nhande nianhimongote'varuhui a'ero. ¹¹Nhaneirū'ġa arōe'ymame ypytunarupive'ġa ja nhande rekoi. Ypytunarupive'ġa ndokwahavi ogwovo tahepia jawo novia. A'ereki ypytunahiva nomboukwahavi ġa pe ikwahavukare'yma. Na jitehe nhaneirū'ġa arōe'ymame po nhande ndiakokatukwahava'javi.

¹²Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo Tupana'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi.

¹³Peymyana pe ji ikwatijari kiro.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari no.

A'ereki pe pemombi okote'varuhuve'ga nduvihavuhu'ga popoakara
Diabo'ga popoakara.

¹⁴ Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki pe pekwaha hete nhandervete'ga.

Peymyana pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pejiko hete Tupana'ga rehe ganhi'i'ga rupi pejikovo.

Igwete pe imombigi okote'varuhuve'ga nduvihavuhu'ga popoakara
Diabo'ga popoakara.

¹⁵ Tapekoi ti Tupana'ga arõe'yve'ga ndeaporoğita rehe. Tapepotaruhui ti nanongara'ga nemimbotarimova'ea. Pe ndekorame gandeaporoğita rehe po pe ndapekoi Tupana'ga rehe nhandervete'ga rehe. ¹⁶ Tupana'ga arõe'yve'ga ndeaporoğita ko nahā: Ğa opotaruhu ojive. Hepiagame hepia'ngiuhuva'ea ko ğa opotaruhu a'ea. Onhimbohete ğa. Nahā ko gandeaporoğita. A'ea ko nhandervete'ga reaporoğita atyvi. ¹⁷ Tupana'ga arõe'yve'ga ndeaporoğita po ti ipavi nehē. Ğanemimbotaruhua na jitehe po ti ipavi nehē no. Tupana'ga remimbotarimova'eareheve'ga po ti a'ea oko avuirama Tupana'ga pyri nehē.

Cristo'ga arõe'yheteve'ga

¹⁸ Ağwamo ko mbapava koty, a'e ji pe me jira'yra'java'ea pe. Omombe'u ğa pe me Cristo'ga arõe'yheteve'ga ruhava. "Uhu po ti ga nehē Cristo'ga arõe'yheteve'ga," ei ğa pe me ikwehe. Oko jipe reki kiro Cristo'ga arõe'yve'ga avo onhimongyavo. Nurā nhande ei: Ağwamo ko mbapava koty. ¹⁹ Opohi ğa nhande hugwi ogwovo ikwehe. A'ereki ğa nhaneirū'ga rūi. Po ğa nhaneirūa hamo, a'ero po ğa ndopohiri nhande hugwi hamo. Emo Tupana'ga ğa mbopohirukari nhande hugwi tamboukwaha ti ji gandeaporoğita javo. A'ereki ğa nhaporemo ko nhaneirū'ga rūi.

²⁰ Pe nhaporemo ki a'e te pekwaha a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ereki Cristo'ga omondouka Tupana'ga ra'uva pe pyri tokwaha ti ğa javo. ²¹ Akwatija ji kiro pe me a'ero penembikwahava ğwaramo. Ji nda'ei pe me: "Penembikwahave'yma ğwaramo ji ikwatijari pe me." A'ereki pe pekwaha tuhē a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'ua. Igwete ğanemimombe'uatyviva'ea nhaporemo nduri a'itituhēve'ga hugwi. A'ea pe pekwaha no.

²² Ma'ğa i'mbeheteve'ga naerū? Ğahā reki – kiroki ğa e'i: "Jesus'ga ko Cristo'ga rūi Tupana'ga remimbuhurukara'ga rūi," ei ğa. Ğa ko Cristo'ga arõe'yve'ga. A'ereki ğa e'i: "Tupana'ga ko Jesus'ga ruva'ga rūi. Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga rūi," ei ğa. ²³ Ğa erame a'ea Jesus'ga pe Tupana'ga ko gānduvete'ga rūi a'ero. Ğa ki a'e te – kiroki ğa e'i: "Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga" – Tupana'ga ko gānduvete'ga.

²⁴ Oro pe, pe pehenduvypy Jesus'ga mombe'ua pejikoga ga rehe. Peko ti penhimienduva rupi a'ero. Pendekorame penhimienduva rupi Jesus'ga mombe'ua rupi, a'ero po ti pe jikoty'ari Tupana'ga ra'yra'ga pavēi nehē, po ti pe jikoty'ari Jesus'ga ruva'ga pavēi nehē no. ²⁵ A'ero po ti Cristo'ga ğwembi'ea rupi nhande mongoi avuirama ojipyri nehē.

²⁶ Akwatija ji a'ea pe me pe momoranduva ğa mombe'urame pe me – kiroki ğa pe moandyandyjuhu pota. ²⁷ Emo Cristo'ga omondo gara'uva pe pyri. A'ea

ojikoty'a pe pavêi jipi. A'ero po pe ndape'ei hamo: "Tuhu ti ojipe'ga nhande mbo'eavo." A'ereki Tupana'ga ra'uva Cristo'ga remimondoa pe mbo'e katu mbatera rehe nhaporem. Gara'uva ni'mbei pe me. A'itituhêva'erorame tehe e'i pe me. Nurã ti pejikoty'a Cristo'ga pavêi Tupana'ga ra'uva remimbo'ea hendukatuavo.

²⁸ Kiro ji ei pe me jira'ya'java'ea pe: Pejikoty'a ti Cristo'ga pavêi tipoji-huvyme ti ga nehê ga jipiukarame nhande ve nehê. Pejikoty'a ti Cristo'ga pavêi tiandepoyjare'ymuhũyme ti nhande ga pyri ga rurame nehê.

²⁹ Pekwaha pe Cristo'ga rekokatua. Kiroki ãa oko katu jipi – Tupana'ga ãa mboheaporoãita pyahu jipe. A'ea pe pekwaha no.

Tupana'ga ra'ya'ãa

3 ¹ Ehepia ko nhandervete'ga rekoheitei nhande rehe Tupana'ga. A'ereki ga e'i nhande ve jira'ya'ãa. Nahã tuhê ko nhande Tupana'ga ra'yramo. Tupana'ga arõe'ýve'ãa ndokwahavihu reki a'ea. A'ereki ãa ndokwahahetei Tupana'ga. ² Nhiirũ, aãwamo nhande rekoi Tupana'ga ra'yramo. Igwete ga ndokwahavukari ve nhande ve nhanderekoaãwama. Emo nhande xa'e: "Cristo'ga rurame po ti nhande hepiagi garekohetea nehê. Nurã po ti nhande rekoi ga javijitehe nehê." ³ Xa'e nhande a'ero: "Tuhu ti Cristo'ga. A'ero po ti nhande rekoi ga javijitehe nehê," xa'e nhande. Nhande erame a'ea nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi a'ero. "Tiandepyry hete ti Cristo'ga pyryhetea javijitehe," xa'e nhande.

⁴ Kiroki ãa oko te'varuhu – ãa nohenduvi Tupana'ga nhi'ãa. A'ea ko aherekote'varuhua'ea tuhê reki ãa henduve'ymame ganhi'ãa. ⁵ Pekwaha pe Cristo'ga ruhavagwera. Ga uhu ojipiuka ikwehe tamombo ti ji ãandekote'varuhua javo. Ga ko ndokote'varuhui'i. ⁶ Nhandejikoty'arame Cristo'ga pavêi nhande ndiakote'varuhui jipi. Kiroki ãa oko te'varuhu jipi – ãa ndokwahavi tuhê Cristo'ga a'ero.

⁷ A'e ji pe me jira'ya'java'ea pe, tapenhimoandyandyjukari ti ãa pe. Kiroki ãa oko katu jipi – ãa ko pyry hete Cristo'ga javijitehe. ⁸ Kiroki ãa oko te'varuhu – ãa ko anhaãa ruvihavuhu'gareheve'ãa Diabo'gareheve'ãa. A'ereki jypyagwera jate Diabo'ga oko te'varuhu. Nurã Tupana'ga ra'ya'ãa jipiukari ua tamombi ti Diabo'ga popoakara ga hugwi javo.

⁹ Tupana'ga nhanemboheaporoãitapyahurame nhande ndiakote'varuhui jipi. A'ereki Tupana'ga reaporoãita oko nhande pavêi. Tegwete nhanderekote'varuhua jipi a'ero. A'ereki Tupana'ga imbopyahui nhandereaporoãita. ¹⁰ Kiroki ãa ndokokatui – ãa ko Tupana'ga ra'ya'ãa rui. ãahã na jitehe no – kiroki ãa noarõi oirũ'ãa Cristo'gareheve'ãa. Nahã nhande nhimombaragwahavi Diabo'ga reheve'ãa ndehe Tupana'ga ra'ya'ãa ndehe no.

Xanhoarõarõ po nhande hamo

¹¹ "Xanhoarõarõ po nhande hamo," oro'e ore pe me ikwehe. A'ea pe henduvypyi a'ero nhande Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe. ¹² Caimva'ea ja rui po nhande xako hamo. Ahe ko okote'varuhuheteve'gareheve'ea Diabo'gareheve'ea hako. Igwete ahe gweki'yrava'ea jukai hako. A'ereki Caimva'ea oko te'varuhu. Ahereki'yrava'ea ki a'e te oko katu. Nurã Caimva'ea noarõi ahe jukavo hako.

¹³Nhiirũ, tapenhimomby'auhui ti Tupana'ga arõe'ýve'ga penhiarõe'ymame. ¹⁴Ymya ko nhande omanove'ga ja Tupana'ga pe. Ağwamo ki a'e te nhande xajirojiyi nhandekovo okwerave'ga ja. A'ereki ağwamo nhande reaporoği-tapyahuhetero. A'ea nhande tikwaha. A'ereki nhande tiarõ hete nhaneirũ'ga Cristo'gareheve'ga. Kiroki ga noarõi oirũ'ga – ga ko u ve omanove'ga ja. ¹⁵Oirũ'ga arõe'ymuhũrame ko ga ahejukahara'ga ja. Jukwaha reki ahejuka-hara'ga ndekoe'yma Tupana'ga pavẽi avuirama.

¹⁶Cristo'ga onhikwava'ẽ omanomo nhande repyga nhande arõheteavo ikwehe. A'ero nhande ikwahavi kiro nahã ko ojipe'ga arõa javo. Nhande tiarõ hete nhaneirũ'ga a'ero hamo. Xa'eyme po nhande hamo: “Namanopotari ji. Nurã ji nanhikwava'eği nhiirũ'ga ndepyga.” Xa'eyme ti a'ea. Xanhikwava'ẽ tuhẽ po nhande nhaneirũ'ga ndepyga hamo.

¹⁷Po imbateve'ga gwepia oirũ'ga mbatere'ymame. Po imbateve'ga ndoporo-gwetygi ga, a'ero po ga etehei: “A'arõ hete ji Tupana'ga.” Ga noarõi tuhẽ reki Tupana'ga. A'ereki ga noarõi oirũ'ga porogwetyge'yma. ¹⁸Xa'eteheuhuyime ti a'ero: “Xanhoarõ nhande.” Xanhoarõ hete tuhẽ ti nhandejogwerekokatuavo.

Tikwaha nhande nhandejikoty'ara Tupana'ga pavẽi

¹⁹⁻²⁰Nhanenhoarõheterame nhande ikwahavi nhandejikoty'ara a'itituhẽ-ve'ga pavẽi. Po nhande ei: “Ndakokatui reki ji. A'ero po ti Tupana'ga nhimon-ha'ngai ji rehe nehẽ,” xa'e po nhande. Emo Tupana'ga nhande porogwety reki. A'ereki ga nhande hohe. Okwaha pa ga. “Oko katu pota ga novia,” e po ga nhande ve. A'ero nhande inoğatui nhandepy'a ganhi'iga kwahavame.

²¹Nhiirũ, nhanderekokaturame nhande nimbojari nhandejihe. A'ero nhande ndipojihuvĩ nhandekovo Tupana'ga pavẽi. ²²Igwete Tupana'ga imbuhupavi nhande ve nhande erame ga pe. A'ereki nhande tihendu katu ganhi'iga jipi nhandekovo garemimbotarimova'ea rehe. ²³Tupana'ga nhi'iga ko nahã: “Pejiko ti jira'ya'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. Penhoarõarõ ti pejogwerekokatuavo,” ei ga. A'ea Tupana'ga e'i nhande ve. ²⁴Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga – ga ojikoty'a Tupana'ga pavẽi. Tupana'ga ojikoty'a ga pavẽi no. Nhande tikwaha Tupana'ga jikoty'ara nhande pavẽi. A'ereki ga ombuhu gwa'uva nhande pyri.

Tupana'ga ra'uva ndokoi ga pavẽi

4 ¹Nhiirũ, taperoviapavuhui ti ga erame: “Tupana'ga ra'uva oko ji pavẽi.” Taperoviapavuhui ti ganhi'iga. Mara'ngu po ga javo tehe? Pekwaha na'ẽ ti hepiaga. A'ereki ga he'yi Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga. Ohooho ga toromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'iga javo tehe ojipe'ga pe. ²Tupana'ga ra'uva rekorame ga pavẽi po ti pe ikwahavi ganhi'iga renduvame nehẽ. A'ereki ga e'i: “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga o'a yvyakotyva'ero raikwehe,” ei ga. Ga erame a'ea Tupana'ga ra'uva oko ga pavẽi. ³Jara'ga ki a'e te e'i: “Jesus Cristo'ga ndo'ari yvyakotyva'ero.” Ga erame a'ea Tupana'ga ra'uva ndokoi ga pavẽi. Nanongara'ga ndeaporoğita ko Cristo'ga arõe'ýheteve'ga reaporoğita ja. Pehendu pe ojipe'ga Cristo'ga arõe'ýheteve'ga mombe'urame pe me uhu po ti ga javo. Oko jipe reki ga kiro avo – kiroki ga oko gareaporoğita rupi.

⁴A'e ji pe me jira'ya'java'ea pe: Pe ko Tupana'gareheva'ero peko. Igwete pe imombigi Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga popoakara. Diabo'ga

oko Tupana'ga arôe'ÿve'ga pavêi novia. Emo Tupana'ga ra'uva pepavêiva'ea ipopoaka hete Diabo'ga hohe hete. ⁵Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uha-ra'ga ko Tupana'ga arôe'ÿve'ga pyteripeve'ga. Nurã ãa nhi'igi Tupana'ga remia-rôe'ÿva'ea rehe. A'ero Tupana'ga arôe'ÿve'ga hendukatui ãanhi'iga. ⁶Nhande ki a'e te xako Tupana'gareheva'ero. Kiroki ãa okwaha hete Tupana'ga – ãa nhanenhi'iga rendukatui a'ero. ãa henduvame nhanenhi'iga nhande ikwahavi Tupana'ga ra'uva rekoa ãa pavêi a'ero. A'itituhêve'ga ra'uva oko ãa pavêi, xa'e nhande. Kiroki ãa ndokoi Tupana'ga rehe – ãa nohendukatui nhanenhi'iga. ãa henduve'ymame nhanenhi'iga nhande ikwahavi Diabo'ga rekoa ãa pavêi. I'mbeheve'ga oko ãa pavêi, xa'e nhande a'ero.

Tupana'ga oko iporoarôheteve'ga

⁷Nhiirũ, Tupana'ga nhande monhoarôrouka. Xanhoarôro hete jipi a'ero. Tupana'ga ra'yramo nhande xanhoarô. Igwete nhande Tupana'ga kwahavi. ⁸Kiroki ãa noarô i ojipe'ga – ãa ndokwahavi Tupana'ga okovo ga ja rui. A'ereki Tupana'ga oko iporoarôheteve'ga.

⁹Tupana'ga omboukwaha ãwemiarôhetea nhandepyteri pe. A'ereki ga ombuhuruka gwa'yra'ga. Ojipeji hete gara'yra'ga. Igwete ga ga mbuhurukari yvy koty tomongo ti ga ãa ji pyri avuirama javo. ¹⁰Ji nda'ei: Nhande ypy tiarô Tupana'ga. A'ereki gaha nhande arô. Igwete ga gwa'yra'ga mbuhurukari yvy koty. A'ero Tupana'ga ra'yra'ga manoi nhande repyga tamombo ti ãandekote'-varuhua ãa hugwi javoji. Nahã Tupana'ga omboukwaha nhanearôhetea a'ero.

¹¹Nhiirũ, Tupana'ga nhande arô hete. Nurã po nhande xanhoarôro a'ero hamo. ¹²Vvyakotyva'ero nhande ndihepiangavi Tupana'ga. Emo nhanenhoa-rôrame nhande ikwahavi Tupana'ga jikoty'ara nhande pavêi. Nhanenhoarôrame nhande nhoarôhetei. A'ereki Tupana'ga nhande monhoarôukari.

¹³Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavêi. Tupana'ga ojikoty'a nhande pavêi no. Tikwaha nhande a'ea. A'ereki ga ombuhuruka gwa'uva nhande pyri. ¹⁴Orohepia ore Tupana'ga ra'yra'ga ikwehe. Igwete ore ei ojipe'ga pe jipi: "Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga tombopiro'y ti ga vvyakotyve'ga ãandekote'-varuhua hugwi javo," oro'e ore. ¹⁵ãa erame: "Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga", Tupana'ga ojikoty'a ãa pavêi. ãa ojikoty'a Tupana'ga pavêi no. ¹⁶Igwete nhande ikwahavi nhanearôa herovia. A'ereki Tupana'ga nhande arô tuhê.

Tupana'ga oko iporoarôheteve'ga. Kiroki ãa ojipe'ga arô jipi – ãa ojikoty'a Tupana'ga pavêi. Igwete Tupana'ga jikoty'ari ãa pavêi no. ¹⁷Jukwaha a'ero nhaneremiarôhetea ojipe'ga ndehe nhande kyhyjie'ymame Cristo'ga eaãwama hugwi. Ndiakyhyji po ti nhande Cristo'ga erame nhandeaporoãita pe mbapava koty nehê. A'ereki Cristo'ga javijitehe nhande xajikoty'a Tupana'ga pavêi nhande ruvame kiro yvy koty. ¹⁸Tupana'ga nhanearôro ãwaramo nhande ndiakyhyji nhandekovo. A'ereki Tupana'ga remiarôhetea omombi nhandekyhyjia. Kiroki ãa okyhyji – ãa e'i: "Aerê po ti ga imbuhurukari hahyva'ea nhande ve nehê," ei ãa. Nanongara'ga noarôhetei ve a'ero.

¹⁹Tupana'ga ypy nhande arô. Nurã nhande tiarô ojipe'ga. ²⁰Po ojipe'ga ei: "A'arô ji Tupana'ga." Po ãa o'erame noarô oirũ'ga Cristo'gareheve'ga, a'ero po ãa etehei o'mbero. Po ãa noarô oirũ'ga ãwembiepiaga'ga, a'ero po ãa noarô Tupana'ga ãwembiepiage'ÿve'ga. ²¹Tupana'ga e'i reki nhande ve: "Pe ji arôrame na jitehe po pearô penhiirũ'ga hamo."

Timombi nhande ġapopoakara

5 ¹Nhande ko Tupana'ga ra'yramo xako. A'ereki nhande xa'e: "Jesus'ga oko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo." Nhandervete'ga arōrame nhande tiarō gara'ya'ğa nhandeirū'ğa. ²Nhande Tupana'ga arōrame henduka-tuavo ganhi'ğa nhande ikwahavi nhanderemiarōa Tupana'ga ra'ya'ğa ndehe a'ero. ³Nhande tiarō Tupana'ga nhande hendukaturame ganhi'ğa. Nonhimimi reki nhande ve hendukatua. ⁴A'ereki Tupana'ga ra'yramo nhande timombi Tupana'ga arōe'yve'ğa popoakara. Nhandejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande imombigi ġapopoakara. ⁵Kiroki ġa e'i: "Jesus'ga ko Tupana'ga ra'ya'ga" – ġahā jate ko omombi Tupana'ga arōe'yve'ğa popoakara.

A'ea omboukwaha Jesus Cristo'ga

⁶Jesus Cristo'ga tuhē uhu yvya koty ikwehe Tupana'ga remimbuhuruka-ra'ga. Onhimobatizaukaramo yhya pyvō ko ga jikwahavukari nhande ve ikwehe. Ġa heka'vogukaramo garekoa ga momanomo ko ga jikwahavukari nhande ve no. Omobatizaramo jate rūi ga jikwahavukari. Gwekoa reka'voga ga jikwahavukari no. "A'iti tuhē," e'i Tupana'ga ra'uva ikwahavuka nhande ve no. A'ereki Tupana'ga ra'uva ni'mbei jipi. ⁷⁻⁸Nahā nhande Jesus Cristo'ga kwahavi a'ero. Tupana'ga ra'uva ga kwahavukari. Gamobatizaro ġwaramo nhande ga kwahavi no. Garekoa reka'voga ġwaramo nhande ga kwahavi no. A'ea nhaporemō reki Jesus Cristo'ga kwahavukari jitehe nhande ve.

⁹Tirovia ko nhande vyakotyve'ğa nħi'ğa jipi. Tupana'ga nħi'ğa kaitu po nhande heroviari hamo. A'ereki ganhi'ğa johe huvihavuhu. A'ereki Tupana'ga hete onħi'i. Tupana'ga gwa'ya'ğa kwahavukari nhande ve. ¹⁰Kiroki ġa gwero-via Jesus'ga ko Tupana'ga ra'ya'ga javo – ġa okwaha tuhē opy'a pe a'itituhē-va'ea Tupana'ga remimombe'ua. Kiroki ġa ndogweroviari Tupana'ga – ġa e'i-teheuhu Tupana'ga pe: "T'mbe ko ga imombe'gwovo," e'iteheuhu ġa. A'ereki ġa ndogweroviarihu Tupana'ga nħi'ğa ga gwa'ya'ga mombe'urame. ¹¹Tupana'ga e'i a'ero: "Pejikogame jira'ya'ga rehe ga pendeaporoġita mbopyahui," ei ga. "Igwete po ti ga pe nderohoi ji pyri avuirama nehē," ei Tupana'ga. ¹²Nhande jikoty'aramo Tupana'ga ra'ya'ga pavēi nhande reaporoġitapyahuro. A'ero nhande rekoi Tupana'ga pyri avuirama. Kiroki ġa ndojikoty'ari Tupana'ga ra'ya'ga pavēi – ndipyahui ġandeaporoġita. A'ero ġa ndokoi Tupana'ga pyri.

Nhanderekoagwama Tupana'ga pyri

¹³A'ea nhaporemō ji akwatija pe me tapekwaha ti pejikoagwama yvagi pe javoji. A'ereki pe pejiko Tupana'ga ra'ya'ga rehe. ¹⁴Nhande ndipojihuvi nhandenħi'ğa Tupana'ga pe. A'ereki nhande poranduvame ga pe garemimbotarimova'ea rehe ga ġwendu katu nhandenħi'ğa ojive jipi. ¹⁵Tupana'ga ġwendu katu nhande poranduvame ga pe. A'ea kwahavame nhande ikwahavi garemimbuhuraġwama nhandejive no.

¹⁶Po nhande nhandeirū'ga repiagi Cristo'gareheve'ga repiagi ga rekote'-varuhurame – kiroki garekote'varuhua nomondoi ga hahyva'ea ruvihava viara rupi – ga repiagame po nhande xanħi'i Tupana'ga pe ga repyga hamo. A'ero po ti Tupana'ga ga mongokatua'javi ojipyri nehē. Ġa pe ji ei – kiroki

gāndekote'varuhua nomondoi gā hahyva'ea ruvihava viara rupi. Ojipe'gā ndekote'varuhua omondo gā hahyva'ea ruvihava viara rupi. Nanuhūrame gāndekote'varuhua ji nda'ei: Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe gā ndepyga. A'ea ji nda'ei a'ero.
¹⁷Aherekote'varuhuva'ea nhaporemo ite'varuhu tuhē Tupana'ga pe. Emo jara nomondoi gā hahyva'ea ruvihava viara rupi.

¹⁸Nhande Tupana'ga ra'yramo ndiakote'varuhui jipi. A'ereki Tupana'ga ra'yra'ga Jesus Cristo'ga nhande a'ngu hete a. A'ero Diabo'ga nombote'varuhui nhande ve.

¹⁹Nhande ko Tupana'ga rembipojy kaharamo. Ojipe'gā nhaporemo ki a'e te Diabo'ga opojyka gā ojive. Tikwaha nhande a'ea.

²⁰Tikwaha nhande Tupana'ga ra'yra'ga ruragwera Jesus Cristo'ga ruragwera yvya koty no. Igwete ga nhande mbo'ei tapekwaha ti Tupanete'ga javoji. Nhande xajikoty'a Tupanete'ga pavēi. A'ereki nhande xajikoty'a gara'yra'ga pavēi Jesus Cristo'ga pavēi. Ga ko Tupanetero oko. Gaha nhande mongo hete ojipyri nehē.

²¹A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe: Tapekoi ti ha'angava rehe gānemimbohe-tehara rehe.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U TUPANA'GA REMIMO'ÊHARAVA'EA PE

Segunda Carta de João

¹ Ji ko Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuharamo ako. Igwete ji ikwatijari kiro imondovouka pe me Tupana'ga remimo'êhara pe Jesus'gareheva'ea pe – perope pe pejatykatyka timbohete Tupana'ga javo. Opoarô hete tuhê ko ji. Ji jate rûi reki opoarô. Ġa nhaporemô – kiroki ġa okwaha okovo a'itituhêva'ea rehe Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe – ġa na jitehe pe arô no. ² Opoarô hete ko ore. A'ereki a'itituhêva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua opyta nhandepy'a pe. Avuirama po ti ipytai nhande pyri nehê.

³ Tupana'ga po ti omombyry nhande ve nehê. Nhande porogwety po ti ga. Onoġatu po ti ga nhandepy'a nehê no. Nahâ po ti Tupana'ga rekoi nhande ve nehê nhanderuvete'ga gara'ya'ga pavêi Jesus Cristo'ga pavêi. A'ereki nhande xako a'itituhêva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Nhande xanhoarôarô hete no.

Okô ahe Cristo'ga mombe'ua rupi

⁴ “Peko ti a'itituhêva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi,” ei Tupana'ga nhande ve. Nurâ ji roryhetero pendeheve'ğa ndepiaga ikwehe. A'ereki ġa oko a'itituhêva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi. ⁵ Kiro ji ehetei pe me a'ero: Xanhoarôarô ti. Hajiheva'ea rûi ji ikwatijari pe me. Ağwamova'ea jate rûi ji ikwatijari Cristo'ga nhi'îġa mombe'gwovo. A'ereki ymya Cristo'ga e'i a'ea nhande ve nhande jikogypyrame ga rehe ikwehe. “Penhoarôarô ti,” ei ga nhande ve. ⁶ Nhanenhoarôrame nhande rekoi nahâ: Xako nhande Tupana'ga nhi'îġa rupi. Igwete ga ei nhande ve: “Pearôarô ti ojipe'ġa pejikovo,” ei ga. A'ea pe henduvi pejikogypyrame Jesus Cristo'ga rehe.

⁷ Iporomoandyandyive'ġa ohooho javo ojipe'ġa pe onhimongyavo. “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ndo'ari vyakotyva'ero raikwehe,” e'i tehe ġa ġa pe jipi. Nanongara'ġa ko Cristo'ga arôe'ÿheteve'ga ja iporomoandyandyive'ga ja. ⁸ Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe a'ero. Penhimoandyjukarame po ti pe ndaperekoa'javi pejikokatua ikwepykavaġwama nehê. Penhimoandyjukare'ymame po ti Tupana'ga imombyryhetepavi pe me pe mbuhua ojipyri nehê.

⁹ Ojipe'ġa ndokoa'javi Cristo'ga remimombe'ua rehe jate. Jatyviva'ea mombe'ua rehe ġa ndekoi no. Naname ġa ndokoi Tupana'ga pavêi.

Nhanderekorame Cristo'ga mombe'ua rehe jate nhande xako nhanderuve-te'ga pavêi gara'yra'ga pavêi no. ¹⁰Po ġa ohorame pe pyri Cristo'ga mombe'-gwovo jatyvi, tapembuhurukari ti ġa penhonga pype. Tapevy'ari ti ġa ndehe. ¹¹Kiroki ġa hory nanongara'ġa ndehe – ġa oko te'varuhu ġa pavêi no.

Mbapavamo João'va'ea okwatija

¹²He'yiva'ea ji amombe'u pota pe me novia. Emo ji ndakwatijapotari pe me. A'ereki ji aho pota pe pyri nhinhi'ġa pe me nehê tianderoryrory hete ti nhanenhomonhi'ġame nehê.

¹³Peirũ'ġa Tupana'ga remimo'êhara'ġa – koroko ġa ojatykatyka avo Tupana'ga mboheteavo jipi Jesus'gareheve'ġa – ġa omondouka onhi'ġa pe me.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U GAIOVA'EA PE

Terceira Carta de João

¹ Ji ko Jesus'gareheve'ga ndepiakatuharamo ako. Nhiirũ, Gaio, kiro ji ikwa-tijari nde ve. Ji oroarõ hete tuhẽ ko nde.

² Nhiirũ, u katu ndepy'a. A'ereki nde erejiko hete Jesus Cristo'ga rehe. Aero ji ei Tupana'ga pe: "Tipyry pa ti Gaio'ga pe. Titetirũyme ti ga," a'e ji nhinhi'iga Tupana'ga pe nde repyga. ³ Jirory hete ji nhaneirũ'ga nuğandurame avo. A'ereki ga nde mombe'u ji ve. "Oko katu Gaio'ga," ei ga. "A'ereki ga oko hete a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi," ei ga nde mombe'gwovo. ⁴ Ji mbohory hete ji henduvame nanongara jipi. A'ereki ga omombe'u jira'yra'jave'ga ndekoa a'itituhẽva'ea rupi.

Joãova'ea ombohete Gaiova'ea

⁵ Nhiirũ, nhaneirũ'ga ojiko nde rehe. A'ereki nde erepokopoko ga. Hajiheve'ga vehevi nde erepokopoko jipi nhaneirũ'ga. ⁶ Avo urame ga imombe'ui ore ve nere-miarõa ojihe ore jatykaram Tupana'ga mboheteavo. Pyyry po ti nde nanongara'ga pokogi jipi nehẽ imondovo mbatera ga pe ga hoğahorame pe hugwi nehẽ. Imondokaturame po ti Tupana'ga nhimohẽhetei pe ndehe nehẽ. ⁷ A'ereki ga ombo-joapiapi cidades ogwovo Cristo'ga mombe'gwovo ga pe. Ohorame ga ndopyhygi mbatera Cristo'gareheve'garũive'ga hugwi. ⁸ Nhande reki Cristo'gareheva'ero timbuhuruka nanongara'ga nhaneronga pe hamo imondovo mbatera ga pe hamo. Nahã po ti nhande ga moirũirũi ga horame a'itituhẽva'ea mombe'gwovo.

Joãova'ea omboja Diótrefesva'ea rehe

⁹ Akwatija ji nhinhi'iga imondovouka Cristo'gareheve'ga pe ikwehe novia – kiroki ga ojatyka Tupana'ga mboheteavo pevo. Emo Diótrefes'ga ndokoi orenhi-iga rehe. A'ereki ga onhimongo potaruhu jara'ga hohe. ¹⁰ Nurã jihorame pe pyri po ti ji imombe'ui pe me garekote'varuhua nehẽ. A'ereki ga e'iteheuhu imbojate-heavo ore rehe. Johe'i hete ko Diótrefes'ga rekote'varuhui no. A'ereki ga nombu-hurukari ojipyri hajiheve'ga nhaneirũ'ga. Igwete pendeheve'ga ga mbuhurukapo-tarame ga gwovahoguhu pendeheve'ga mondovo pea hugwi. "Tojivyra'javyme ti ga nhande pyri nhande jatykaram Tupana'ga mboheteavo," e'i tehe Diótrefes'ga.

Joãova'ea ombohete Demétriova'ea

¹¹ Nhiirũ, okote'varuhuve'ga ndupi rũi ti eho. Eho ti okokatuve'ga ndupi. Kiroki ga oko katu – ga ko Tupana'gareheva'ero oko. Kiroki ga oko te'varuhu

– ģa ndokwahavi Tupana'ga. ¹²Nhaneirũ'ģa nhaporemō ombohete Demét-
rio'ģa pyry hete ga javo. Garekoa a'itituhēva'ea rupi omboukwaha hete gare-
kokatua. Ore orombohete ga no. Nde erekwaha oreremimombe'ukatua.

Mbapavamo Joāova'ea okwatija

¹³He'yiva'ea ji amombe'u pota nde ve novīa. ¹⁴Emo ji ndakwatijapotari nde
ve jihopotarahiva ģwaramo kotihī pe pyri pe ndepiaga. A'ero po ti nhande
nhomonhi'inhī'īgi nehē.

¹⁵Tu katu ti ndepy'a. Avove'ģa nhaneirũ'ģa omondouka onhi'īga nde ve.
Emondouka ti nhinhī'īga enhipavēive'ģa pe nhaporemō nhaneirũ'ģa pe.

JUDASVA'EA OMOMBE'U AHE VE

Carta de Judas

¹ Ji ko Judasramo Tiago'ga reki'yramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jate ji rekoi. Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iğa pe me. Tupana'ga pe mo'emo'e ojive ға po ti jireheva'ero oko javo. Tupana'ga pe arō hete nhandervete'ga. Igwete Jesus Cristo'ga pe nderekokatui pe mbojikoguka ojihe. Pe me ji akwatija a'ero imondovouka nhinhi'iğa pe me.

² Tupana'ga ti tapeporogwety hete. Tonoğatu hete ti ga pepy'a. Ga ti tapearō hete pe nderekokatuavo nehē no.

Ahembo'ehara'ğa Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe

³ Nhiirū, akwatija pota hete ji pe me oji'i novīa. Amombe'u pota ji pe me nhandejikoga Cristo'ga rehe. Emo ji ndakwatijara'javi reki a'ea pe me. A'reki ojipe'ğa oho pe pyri pe mbo'eavo jatyviva'ea rehe. Nurā ji ei jiyvyteri pe oji'i: “Akwatija po ji ojipea ға pe hamo a'itituhēva'ea mombe'gwovo hamo.”

A'ea ji akwatija kiro imondovouka pe me tapemombe'umbe'u aha ti ojipe'ğa pe jipi a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'ua. Tupana'ga okwahavuka pa nhande ve Cristo'ga mombe'ua ikwehe jireheve'ğa ti tokwaha javo. ⁴ Emo pembo'eaty-vive'ğa oko pepyteri pe kiro okote'varuhuve'ğa. Igwete ға pe moandyandyi. “Oromombe'u katu ore Cristo'ga,” ei ға pe me o'mbero. Igwete ға ei: “Xako te'varuhu ti. A'reki Tupana'ga omombyry ahe ve jipi. Imombyryva ғwaramo po ti ga nombohahyukari nhande ve nehē nhande rekote'varuhurame nehē,” e'i tehe ға jipi. Ғa ndokoi reki Jesus Cristo'ga rehe. Ga jate koi nhandervihavuhuhetero nhandepojykaharetero. Ymya Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea ikwatijari ға mombe'unhoğwenondeavo hako. “Tupana'ga po ti ombohahyuka okote'varuhuve'ğa pe nehē,” ei ahe ikwatija hako.

⁵ Pe pekwaha pa a'ea. Emo ji takwahavukara'ja pe me. Ymya nhandepojykaharete'ga israelitasva'ea rerohokatui Egitopeva'ea gwyra hugwi ahe mongovo hako. Emo ga aerē israelitasva'ea momanoi onhi'iğa reroviare'y-mame hako.

⁶ Oro yvagipeve'ğa – kiroki ға onhiroyrō koji'i ore oroko pota huvihavamo javo – ға ndopytai opohia gwuhava hugwi. A'ero Tupana'ga ға mongi ға noğa ypytunahivuhua pype ға mombytavo avuirama Cristo'ga ti te'i ға pe javo. “Ohoa'javame yyya koty po ti Cristo'ga ei ға pe nehē: ‘Peko te'varuhu hete pe’,” ei Tupana'ga ға mombe'gwovo.

⁷Oro cidadepeva'ea no, Sodomapeva'ea Gomorrapeva'ea ojipepeva'ea no – kiroki cidades ojopyjopyri u hako. Ahe ko akoja'ga javijitehe yvagipeve'-ga. Hahy po ti ahe ve nehē no. A'ereki ahe ndoakwahavihu ojogwerekote'-varuhuavo. Akwaimba'ero memenhuhū ga ojogwerekoko. A'ero Tupana'ga ahe mbokajukapavi cidades rehereheve hako. Tikwaha po nhande a'ero hamo. Tupana'ga po ti ombohahyuka okote'varuhuve'ga pe hahyva'ea ruvihava pype tata pype avuirama nehē.

⁸Ahe javijitehe ko akoja'ga pembo'eatyvive'ga. Oayvahi ko ga mbatera okirame upa. “A'ea rehe ore ikwahahetei,” e'i tehe ga. A'ero ga nhimongote'-varuhui ojogwerekote'varuhuavo. Nohendukatupotari ga huvihava'ga nhi'iga. E'i te'varuhu ga yvagipeve'ga pe. ⁹Miguel'ga ki a'e te – ga ko Tupana'gapyrive'ga nduvihavuhuro oko yvagi pe – ga nde'ite'varuhui Diabo'ga pe hako. Miguel'ga horame Moisésva'ea ra'oa rehe Diabo'ga ruri ga pyri javo. A'ero ga jogwayvayvari ahera'oa rehe. Emo Miguel'ga nde'ite'varuhui Diabo'ga pe ereko te'varuhu hete nde jave'yma ga pe. Miguel'ga e'i reki ga pe: “Tupana'ga gwe ti te'i nderekote'varuhua pe imbohahyavouka nde ve nehē,” ei ga Diabo'ga pe hako.

¹⁰Pembo'eatyvive'ga ki a'e te e'i te'varuhu gwembikwahavipyre'yma pe. Ga ko mbiara'javuhuva'ea. A'ereki mbiara ndojapyakai gwemimbotarimo okookovo. Nahanahā ga ndekoī gwemimbotarimova'ea rupi jate no. A'ero ga nhimongote'varuhupavi. Nahā po ti ga nhimondoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē pembo'eatyvive'ga.

¹¹Hahy tuhē po ti ga pe nehē. A'ereki ga oho Caimva'ea rupi okote'varuhuavo. Balaāova'ea javijitehe ko ga jatyvi oko itambere'ia potaruhuavo onhimbote'varuhuavo. Coréva'ea javijitehe ko ga nohendupotari gwuvihava'ga nhi'iga. A'ero po ti Tupana'ga ga mondoi ahe javijitehe hahyva'ea ruvihava pype nehē no pembo'eatyvive'ga.

¹²Jesus'gareheva'ero pe pehopeho i'gwovo ojopyri. A'ea rupirupi pe ei: “Xajapyakaa'ja ti Jesus'ga manoagwera rehe kiro,” pe'ji pe. Ite'varuhu hete a'ero pembo'eatyvive'ga hoi i'gwovo pe pyri. A'ereki ga o'ua'u ojihe jate okovo. Ga ko amana rovapitymbyguhua ja no – kiroki nombuhuri amana. A'ereki yvytua gweroho imongyre'yma. A'ero po nhande ei jupe: “Hovapitymbyguhu tehe a. Ndokyri.” A'ea ja ko pembo'eatyvive'ga ndekoī. E'ie'iteheuhu ga. Emo ga nomombyryvi ojipe'ga pe.

Pembo'eatyvive'ga ko yva javijitehe no i'ae'yva'ea. “T'a kiro i'ahava rupi,” xa'e nhande jupe novia. Emo ndi'ai reki. A'ea javijitehe ko pembo'eatyvive'ga. “Omombe'u katu ga kiro mbatera,” xa'e nhande ga pe novia. Emo ga nomombe'ukatui reki. Yva ndi'ai. A'ero po nhande hekyi jypya reheve imombo. Omano hete reki yva a'ero. Pembo'eatyvive'ga ko omanova'ea javijitehe a'ero. A'ereki tegwete ganderokokatua. A'ero po ti Tupana'ga ga mombori hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹³Pembo'eatyvive'ga ko typepemuhua javijitehe ypihua ruvihava rehe. Yvyruhua rurame typepemuhua imbotyui imombo ite'varuhuva'ea hembe'yva rehe. Na jitehe pembo'eatyvive'ga imboukwahavi okote'varuhua onhinoti'e'yma. Ndipoyjayjare'ymuhui reki ga novia.

Pembo'eatyvive'ga ko jaytata'ia javijitehe – kiroki jaytata'ia ohoteheuhu. Nanongara ndohokatujuhu jipi. Nurā ahe ndojikogi hehe a'ea oho tehe javo

jupe. Pembo'eatyvive'ga na jitehe ndokokatui jipi. Nurā nhande ndiajikogi ga ndehe. Tupana'ga gwereko ypytunahivuhua ga pe topyta ti ga a'ea pype avuiraama javo.

¹⁴Ojikwe Enoqueva'ea omombe'u pembo'eatyvive'ga hako. Ahe ko Adāova'ea rymyminova'ea hako. Adāova'ea jypy oko. Aerē Adāova'ea rymyminova'ea ra'yrava'ea ko Caināva'ea. Caināva'ea rymyminova'ea ra'yrava'ea ko Enoqueva'ea – kiroki ahe omombe'u nhoḡwenonde pembo'eatyvive'ga hako.

“Nhandepojy kaharete'ga po ti uhu nehē ojipyrive'ga pavēi yvagipeve'ga pavēi.

He'yjuhu ranuhū po ti gapyrive'ga onhimongyavo nehē,” ei ahe.

¹⁵“Uhu po ti ga javo yvyakotyve'ga pe nhaporemo nehē.

Okote'varuhuve'ga pe po ti ga ei:

‘Peko te'varuhu pa pe,’ e po ti ga nehē,” ei ahe.

“‘Pe'e te'varuhu pe ji ve no pejikote'varuhuavo,’ e po ti ga ga pe nhaporemo nehē,” ei Enoqueva'ea pembo'eatyvive'ga mombe'unhoḡwenondeavo hako.

¹⁶Pembo'eatyvive'ga ko e'ie'iuho onhiroyromo. Ġwemimbotaruhua rupi ko ga ndekoi. Onhimboheteuhu ga ja'javo ojipe'ga pe. Ga ombohete tehe ojipe'ga no toko ti ga kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe javo.

Aheremimomoranduva

¹⁷Nhiirū, pejapyaka ti Jesus Cristo'ga moirūhara'ga nhi'iḡagwera rehe. A'ereki ga omombe'u nhoḡwenonde pembo'eatyvive'ga ikwehe. ¹⁸Igwete ga ei pe me: “Aerē Cristo'ga rura'java renonde po ti ga ndekoi pe pyri nehē. Igwete po ti ga pe nderekomemui nehē,” ei Jesus'ga moirūhara'ga. “Ġwemimbotaruhua rupi po ti ga ndekote'varuhui nehē,” ei ga pembo'eatyvive'ga mombe'gwovo ikwehe. ¹⁹Nanongara'ga pe mbojiipe'ape'a ojohugwi jipi. Ġwemimbotarimo ga ndekoi. Tupana'ga ra'uva ndekoi ga pyri.

²⁰Pe ki a'e te pejiko Cristo'ga rehe. Cristo'ga mombe'ua ko pyri hete. Penhombojikojiko hete ti ga rehe a'ero. Penhi'i ti Tupana'ga pe gara'uva popoakarimo. ²¹Tupana'ga nhande arō hete. Peko ti garemiarōa rehe a'ero. Pe'ji ti ojohupe: “Jesus Cristo'ga po ti nhande porogwety nehē. A'ero po ti ga nhande rerohoi ojipyri avuiraama nehē,” pe'ji ti ojohupe.

²²Peporogwety ti ga – kiroki ga ndogweroviarhi Cristo'ga mombe'uka-tua. ²³Jara'ga oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Pe'ji ti ga pe a'ero: “Peho ḡweri pe hahyva'ea ruvihava pype. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Cristo'ga rehe,” pe'ji ti ga pe. Hendukaturame penhi'i ga po ti pe ga mongoi Tupana'ga viara rupi nehē. Peporogwety ti jara'ga no – kiroki ga opotaruhu okote'varuhuavo. Ga porogwetygame ti pejapyaka katu pejihe tapekoi ti ga ndekote'varuhua rupi no, a'e ji pe me.

Timbohete ti Tupana'ga

²⁴Tupana'ga pe mbopopoaka tokote'varuhuyime ti ga javo. Ga po ti pe nderohoukari ojipyri yvagi pe nehē no. Ndapekote'varuhua'javi'i po ti pe. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero garuvihavuhuhetea pyri nehē.

²⁵Gaha jate ko Tupanetero nhanembopiro'yharamo. Timbohete ti ga a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero ḡwaramo nhandepojy kaharete'gareheva'ero

ḡwaramo. A'ereki ga pyry hete nhanderuvihavuhuhetero. Ga ipopoaka hete huvihavuhuhetero jaraḡa hohe pa. Nahā ga rekoi ymya hako ga yvyā japoe'y-mame. Kiromo jate ga rekoi no. Aerē ti ga na jitehe nehē no. Timbohete ti ga avuirama a'ero nehē. Na tuhē. Amém.

TUPANA'GA REMBIEPIUKARA JOÃOVA'EA PE

Apocalipse ou A Revelação de Deus a João

Joãova'ea okwatija ġwembiepiapava

1 ¹ Kiro ji ikwatijari Jesus Cristo'ga rembiepiukara ji ve. A'ea Tupana'ga gwepiuka Jesus Cristo'ga pe jawo ga pe:

—Aere'ĩ ti nahanahã nehẽ. A'ea ti ehapiuka jireheve'ğa pe nahã ti nehẽ aere'ĩva'ea jawo. Ojiko ġa ji rehe okovo nhinhĩ'ĩğa rupi, ei Tupana'ga Jesus Cristo'ga pe. Tokwaha ti ġa aere'ĩva'ea, ei ga ga pe.

—Kwa, ei Jesus Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ero Jesus Cristo'ga ei ojipyriwe'ga pe yvagipeve'ga pe:

—Eho ti hepiuka aere'ĩva'ea jireheve'ga pe João'ga pe ikwahavuka ga pe nahã ti nehẽ jawo, ei ga.

—Kwa, ei gapyriwe'ga ua yvya koty ji pyri.

Ovahema ji pyri gapyriwe'ga ei:

—Aere'ĩ ti nahanahã nehẽ, ei ga ji ve hepiuka aere'ĩva'ea ji ve.

A'ero ji hepiepiapavi ikwahava.

² Kiro ji ikwatijari ikwahavuka nhirembiepiapava Tupana'gareheve'ğa pe. Akwatija ji Tupana'ga remimombe'uukara. Akwatija ji a'itituhẽva'ea Jesus'ga rembiepiukara.

³ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa omonhi'ĩ a'ea nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti jawo. Nahãva'ea imbegwee'yma ġwaramo po pyry hete ġa pe – kiroki ġa ġwendu nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti jawo.

Joãova'ea okwatija cidadespeva'ea pe

⁴ Ji ko Joãoramo. Kiro ji ikwatijari pe me Tupana'gareheva'ea pe imondovouka pe me. Pejiko pe ga rehe pejatykavo tihendu ti Tupana'ga nhi'ĩğa jawo. Sete ko pejatykahava Ásiapeve'ğa gwyri pe. Pevo ti ji imondoukari nhirembikwatijara pe me nehẽ.

Aġwamo Tupana'ga oko. Ymyahũ ga oko hako. Aerẽ ti ga ruri nehẽ no. Kiro ji ei: Ga ti tomombyry pe me. Tonoġatu ti ga pepy'a no, a'e ji.

Tomombyry ti Tupana'ga ra'uva pe me inoġatuavo pepy'a, a'e ji. Tupana'ga ra'uva hekoi garovai pyteri pe ga'apykavakatua pyri. Oapyga pevo Tupana'ga jukwahavamo aheruvihavuhuhetero. Seteva'ea ja ko Tupana'ga ra'uva.

⁵Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me, a'e ji. Tonoġatu ti ga pepy'a, a'e ji. Hupi katu Jesus Cristo'ga Tupana'ga kwahavukari ahe ve. Pyry ahe ganhi'iga reroviari a'ero. Omanoheterē ga na'ē okwerava'ja hete omanove'ga mbogwerava'java renonde. Ga ko yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduvihavuhuhete'ga.

Timbohete ti ga! Ga nhande arō hete. Ga ohy nhanderekote'varuhua nhande hugwi gwekoa reka'vogukarame ojukahara'ga pe omanomo nhande repyga. ⁶Ga nhande mongo toko ti ġa aheruvihavamo javo. Ga e'i nhande ve: "Peko ti jiruva'ga nhi'iga rupi." A'ea ga e'i nhande mongovo toko ti ġa ikwa-va'eharamo Tupana'ga pe javo.

A'ero ji ei: Timbohete tuhē ti Jesus Cristo'ga jipi! Toko ti ga yvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero jipi yvagipeve'ga nduvihavuhuhetero no. Toko ti ġa nhaporemō ganhi'iga rupi jipi. Na tuhē! Amém! a'e ji.

⁷Pehendu ti! Aerē ti ga rura'javi yvaġatiġa pavēi nehē.

Yvyakotyve'ga nhaporemō ti ga repiagi ga rura'javame nehē.

Gakutuhara'ga no – kiroki ġa ojuka ga – ġahā ti ga repiagi nehē.

Ojehe'o ti ġande'ynde'yja'ga nhaporemō okyhyjiavo okoveveuhuavo garura ġwaramo.

Kwa. Na tuhē a'ero! a'e tuhē ji. Amém!

⁸Kiro Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ei:

—Ji ppy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Jypyva'ea pe ji ei Alfa, ei ga. Mbpavamo ji ako jahykavamo Ômega. Mbapavava'ea pe ji ei Ômega, ei ga. Aġwamo ji ako. Ymyahū ji ako hako. Aerē ti ji ruri nehē no. Yvyakotyve'ga hohe ji popoakahetero jitekovo ġanduvihavuhuhetero. Yvagipeve'ga hohe ji rekoi no jitekovo ġanduvihavuhuhetero, ei Jesus Cristo'ga.

João'va'ea gwepia Jesus Cristo'ga

⁹Jihi ko Joāoramō. Jihi ko peirūa jijiġoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe pe ja. Hahya Tupana'ga arōe'ŷve'ga omondo pe me Jesus Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavēi. Ji ve ġa omondo hahya no Jesus Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ji pavēi. Peko pe Tupana'ga nhi'iga rupi. Jihi ako ganhi'iga rupi no. A'ereki Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavēi. Penhimomirana pe. Jihi anhimomirana no. A'ereki nhandejikogypyagwera jate Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavēi nhande pokoga.

Ji Tupana'ga nhi'iga mombe'uro ġwaramo ġa ji mondouka ypa'ouhū me Patmos pe tomombe'ua'javyme ti ga Tupana'ga nhi'iga javo. Ji Jesus Cristo'ga mombe'uro ġwaramo ġa ji mondouka pevo.

¹⁰Pevo Tupana'ga ra'uva ji pojykatatui domingo rupi. Jirakykwera koty ji henduvi ganhi'igahyahiva. Trombeta ja ga nhi'igahyahivi javo:

¹¹—Kiha ti nde erehepia nehē – a'ea ti ekwatija livro pype imondovo ojatykave'ga pe Ásiapeve'ga gwyri pe. Sete ko ġacidades. Pero koi tuvi ġajatykahava. Kiro ji imombe'ui nde ve cidades rera: Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatura, Sardes, Filadélfia, Laodicéia, ei ga jirakykwera koty.

¹²Ma'ga onhi'ĩ ra'e? a'e ji jjirovaga ga koty. Jjirovagame ji hepiagi hyapehava. Sete ko hyapehava ouro apopyra.

¹³Hyapehava pyteri pe ji ga repiagi. Ga rekoi ga ja – kiroki yvyakotyve'ga yvagipeve'ga no. Ipukuhu gapira okwava gapya pyvō. Oku'ayvira ga omongi imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko gaku'ayvira. ¹⁴Ga atimbavamo.

Ovelha rava itiġahivuhu. A'ea ja hete ga atimbavamo. Amana'java'ea neve itiġahivuhu. A'ea ja ga atimbavamo. Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja. ¹⁵Gapya rendy'jahetero metal ja bronze ja ġa metal mbukumbukuheterame fornalha pype tata pype toroapo ti metalkatuva'ea javo. Na jitehe gapya rendy'jahetero. Onhi'igahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja hete.

¹⁶Opo pe ojohukoty rūi ga herekoi jaytata'ia. Sete ko jaytata'ia. Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea itakyhea'javuhuva'ea. Garova hendy'jahetero kwara ja. Kwara hendy'ja hete ahaji katu. Na jitehe garova hendy'jahetero.

¹⁷Ga repiagame ji ari gapya pyri omanove'ga ja jikyhyjiavo ġwaramo ga hugwi. A'ero ga pokogi ji rehe opoa pyvō ojohukoty rūi. Kiro ga ei ji ve:

—Terekyhyji ti ji hugwi. Jihi ako jipe jypyva'ero. Jihi ako mbapavava'ero.

¹⁸Avuirama ji rekoi. Amano hete ji. Ji repia kiro. A'ereki ji akoji. Nane'ymi ti ji rekoi nehē. Duas chaves ji areko. Nurā huvihavamo ji ei okote'varuhuve'ga pe: Pemano ti. Huvihavamo ji ei ġa pe no: Peho ti omanove'ga gwyrri pe okote'varuhuva'ea gwyrri pe, a'e ji ġa pe, ei ga. Pevo rūi ji amondo okokatuva'ea, ei ga.

¹⁹—Nurā, João, ekwatija ti enhimbiepiaga mombe'gwovo, ei ga ji ve. Ekwatija ti aġwamova'ea mombe'gwovo nahanahā kiro javo. Ekwatija ti aere'iva'ea mombe'gwovo no nahanahā ti nehē javo, ei ga.

²⁰—Kiro ji imombe'ui onhimiva'ea ikwahavuka nde ve, ei ga ji ve. Nde erehepia jaytata'ia jipo pe jijohukoty rūi. Sete ko jaytata'ia. Seteve'ga pe Tupana'gapyrive'ga pe ji ei jaytata'ia. Ġahā yvagipeva'ero omombe'u Tupana'ga nhi'iga gareheve'ga pe. Kiroki gareheve'ga ojatyka henduva ganhi'iga cidades pe yvya koty – ġa pe ġa omombe'u. Sete ko ġacidades. Sete ko hyapehava no nerembiepiaga ouro apopyra. Tupana'gareheve'ga pe cidadespeve'ga pe ji ei hyapehava. Ġahā okwahavuka Tupana'ga pyryva ojipe'ga pe.

A'ea ga ei ikwahavuka onhimiva'ea ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Éfesopeva'ea pe

2 ¹—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurā kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Éfeso pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi reki apyhy jaytata'ia jipo pe jijohukoty rūi jigwojigwovo hyapehava pyteri pe. Sete ko jaytata'ia. Sete ko hyapehava no ouro apopyra.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Éfeso pe javo. Kiro koi ganhi'iga ġa pe:

²—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Peporavyky hete pe pejikovo nhinhi'iga rupi penhimomiranama. A'ereki pe ndapepotari okote'varuhuve'ga pepyteri pe. Ojipe'ga uhu pe pyri pe mbo'epota ore ko Cristo'ga moirüharamo javo. A'ero pe ei: “Mara'ngu po ġa gamoirühara'ga? Mara'ngu po Tupana'ga ġa mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ġa onhi'iga rehe? Tihepia ti,” pe'e pe. Gandeaporoġita mombaragwahavame pe ikwahavi ġa'mbea. Nhimoirüha-ra'ga rūi ko ġa, a'e ji, ei Jesus'ga.

³—Penhimomirana pe pejikovo nhinhi'iga rupi. Pejikoga ġwaramo ji rehe pe peporavyky pene'õe'yma. ⁴Jypya pe ji aròhetei. Ağwamo pe ji aro'ĩ reki. A'ea ji ndapotari, ei Jesus'ga. ⁵Pekwahava'ja ti a'ero. Tapekwahava'japigi ti no. Nahanahã pe peko katu jypya. A'ea rupi pe pyryvamo. A'ea ti pekwahava'ja pepohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporoğita reroyiyita ji aròhetea'java. A'ero ti pe ndekoi pejikopyyagwera rehe nehẽ. A'ero ti pe nhoaròhetea'javi pejikoheteavo nhinhi'iga rupi pejogwerekokatuavo nehẽ, ei Jesus'ga. Po pe ndaperojiji pejeaporoğita, a'ero ti kotihĩ ji ruri jawo pe me nehẽ. Ako ti ji ga ja nehẽ – kiroki ga gwekyi hyapehava tokoa'javyme ti pyte'mbia rehe jawo. Ga ja ti ji reki pe me nehẽ tapekoa'javi ti Tupana'gareheva'ero jawo, ei Jesus'ga.

⁶—Ojipe'ga oko te'varuhu Nicolau'ga ja gareheva'ero. Pe ndapepotahetei ġandekote'varuhua. Pe ipotare'ymame pyry ji ve. A'ereki jihi ji ndapotahe-tei ġandekote'varuhua no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemoti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

⁷—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – gaha ti oho Tupana'ga pyri opytavo pevo avuirama nehẽ. Pevo ti ji jukari ga pe yva hugwi ahemongohava hugwi – kiroki yva o'ã Tupana'ga remityma pyteri pe ahererekokatuhava pyteri pe. I'urame ti ga nomanoa'javi nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Esmirnapeva'ea pe

⁸—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'-ga pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara jawo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'-ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Esmirna pe.

Nde ve Tupana'gapyrive'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jypya'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako. Amano hete ji. Aerẽ ji kwerava'javi.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'-ga pe cidade de Esmirna pe jawo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

⁹—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Hahy hete pe me. Napembateri pe avo. Yvagi pe ki a'e te pe pereko pa.

—Akwaha ji ga pe mbotegweterame. “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo,” ei ga novĩa. Tupana'gareheve'ga rūi ko ga reki, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ga nohendukatui Tupana'ga nhi'iga. Ombopogwe ga Satanás'ga reki onhimono'ono'oğa ganhi'iga renduva, ei Jesus'ga.

¹⁰—Tapekyhyji ti hahya hugwi, ei Jesus'ga. Pehendu! Aerẽ ti jararamo pe hoi cadeia pype nehẽ, ei Jesus'ga. Diabo'ga ti pe mondoukari ipype nehẽ okote'varuhuavo nehẽ. “Tahepia ti,” e'i ti Diabo'ga nehẽ. “Tahepia ti Esmirnapeve'ga jikohetepiga Tupana'ga rehe nehẽ ji rekote'varuhurame ga pe hahya mondovo ga pe.” A'ea ti Diabo'ga ei pe ndepiaga ve nehẽ, ei Jesus'ga.

—Dez ti pe kiri hahyheterame pe me nehē. Tapejikopigi ti Tupana'ga rehe. Po pe manoi pejikopige'yma ġwaramo Tupana'ga rehe, a'ero ti ji pe mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemō ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹¹—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'ġa onhimomiranama jipi – gaha ti nomanoa'javi nehē. Ndohoi tuhē ti ga tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ea ti ndahahyi ga pe a'ero nehē, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'ġa ojiheva'ea pe Pérgamopeva'ea pe

¹²—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'ġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara jawo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurā kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Pérgamo pe.

Nde ve Tupana'gapyrive'ga pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'ġa nde ve:

—Jihi reki areko haimbejovaiva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'ġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Pérgamo pe jawo. Kiro koi ganhi'ġa ġa pe:

¹³—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Akwaha ji pegwyrā – perope Satanás'ga oko ġanduvihavuhuro. Pe ndapekote'varuhui reki pejikoe'yma ganhi'ġa rupi. Peko tuhē pe jireheva'ero pejikoheteavo ji rehe. Nurā ji ei: Napemoka'nhymi tuhē pe jirera. Ndape'ei: “Orojiko pi ore Jesus'ga rehe orerekote'varuhua mombohara'ga rehe.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga.

—Antipas'ga ji mombe'ui ġa pe jipi no. Ga jikohetepige'yma ġwaramo ji rehe ġa ga jukai pepyteri pe – perope Satanás'ga oko ġanduvihavuhuro. A'ea rupi vehevi pe ndapekote'varuhui pejikoe'yma Satanás'ga nhi'ġa rupi reki. Pe ndapejikopigi ji rehe, ei Jesus'ga.

¹⁴—Pepyteripeve'ġa pe mbo'e reki ite'varuhua rehe Balaāova'ea remimbo'ete'varuhua rehe. A'ea ji ndapotahetei, ei Jesus'ga. Jararamo pe ġa nderoviari pejikovo ġanhi'ġa rupi.

—Ymyahū Balaāova'ea ei Balaqueva'ea pe hako: “Embo'e ti Israelva'ea rakykwepohara'ġa ite'varuhuva'ea rehe. Ere ti ġa pe a'ero to'u ti ġa mbiara – kiroki a'ea ġa omondo ha'angava rovai pyteri pe ġanemimbohete'hara pyteri pe. Togwereco ti ġa ġwembireko'ġarūive'ġa no. Nahā ti ere Israelva'ea rakykwepohara'ġa pe. A'ero ti ġa ndekote'varuhui okorame nenhi'ġa rupi. A'ero ti Tupana'ga pohiri ġa hugwi nehē,” ei Balaāova'ea Balaqueva'ea pe ymyahū hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁵—Jararamo pe perovia Nicolau'gareheve'ġa nemimbo'ete'varuhua pejikovo hupi. A'ea ji ndapotahetei no, ei Jesus'ga.

¹⁶—Perojijyi ti pejeaporoġita pejipohia ġanemimbo'ete'varuhua hugwi ġa mondovo pejihugwi. Po pe ndaperojijyi pejeaporoġita, a'ero ti kotihī ji ruri pe pyri jitavuka pe me nehē. Ereki pe Balaāova'ea remimbo'ea rerovia

Nicolau'gareheve'ga nemimbo'ea rerovia no. Pe me nhaporemo ti ji tavukari haimbejovaiva'ea pyvô nehê – kiroki haimbejovaiva'ea ohê jijurua rupi, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹⁷—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'-ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – ga pe ti ji jukari mbeju'ia'javuhuva'ea maná nhirembiepiukaripyre'yma nehê. Itatiğuhûva'ea po ti ji imondoi ga pe nehê. Itatiğuhûva'ea rehe ti ji ikwatijari garerapyahua. Gaha jate ti okwaha ojerapyahua nehê, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Tiatirapeva'ea pe

¹⁸—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'-ga pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurâ kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'-ua nhitena imondouvouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Tiatira pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi reki ako Tupana'ga ra'ya. Hendy'jandy'ja jireakwara tata ja. Jipyra hendy'jandy'ja metal ja bronze ja tatapypeva'ea ja.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'-ga pe cidade de Tiatira pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

¹⁹—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Penhoarô hete pe. Pe ji arôhetei no.

Peporavyky pe pejopokoga pejikovo nhinhi'iga rupi. Ndapejikohetepigi pe ji rehe penhimomiranama. Jypya pe poravykyi pejikovo nhinhi'iga rupi. Ağwamo johe pe poravykyhetei, ei Jesus'ga.

²⁰—Penhimbo'euka pe Jezabelhêa pe. A'ea ji ndapotahetei. E'i hêa: “Ji ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo,” e'i hêa o'mbero. A'ero hêa jireheve'ga mbo'ei ite'varuhuva'ea rehe pepyteri pe. Hêa e'i: “Pry pe penhimbi-reko'garûive'ga nderekorame. Pry pe i'urame mbiara ha'angava mbohetea rupiara,” ei hêa o'mbero, ei Jesus'ga.

²¹—A'ero ji ei hêa pe ikwehe'i: Erojiyi ti ejeaporoğita epohia ejekote'-varuhua hugwi. Terekoa'javi ti enhimbireko'garûive'ga no. Terembo'ea'javi ti ojipe'ga hehe. Terembopohirukara'javi ga ji hugwi, a'e ji hêa pe novia ikwehe'i, ei Jesus'ga.

—Hêa nohendukatui nhinhi'iga. Ndogwerojiyi hêa ojeaporoğita opohi-re'yma okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

²²—Pehendu ti! Aerê ti ji hêa mombori onhinongava rehe. Kiroki ga oko hêarekote'varuhua rupi – gahâ ti ji ga mombo hêa pyri. Hahy hete tuhê ti ga pe a'ero nehê. Po ga ojeaporoğita rerojiyi opohia hêarekote'-varuhua hugwi, a'ero ti ji namondoa'javi hahya ga pe nehê, ei Jesus'ga.

²³Ajuka hete ti ji hêara'ya'ga nehê no. A'ero ti jireheve'ga nhaporemo ikwahavi. “Jesus'ga okwaha hete nhandeyvytera nhandepy'a no,” e'i ti ga

ji mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga. “Okwaha ga nhandereaporoḡita nahanā ḡa oko jawo. Po nhande rekote'varuhui, a'ero po ti ga imondoi hahya nhande ve nanani nehē. Po nhande rekokatui, a'ero po ti ga imombyryvi nhande ve nanani nehē,” e'i ti ḡa ji mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga.

²⁴⁻²⁵—Jezabelhēa remimbo'ea pe ojipe'ḡa ei: “Onhimihete'va'ea – akoja Satanás'ga okwaha hete.” A'ea ḡa ei jupe, ei Jesus'ga. Pe ki a'e te pe ndapekoi hēaremimbo'ea rehe ikwahave'yma Satanás'ga rembikwahava pejiḡupa Tiatira pe. Pe me ji ei Tupana'gapyrive'ga pe no: Akoja a'e ppy pe me ji ea'javi kiro. Nane'ymi ti peko Tupana'ga nhi'iḡa rupi jate penhimomiranama nehē. Nahā pe ndekoḡipei. Na jitehe ti nane'ymi peko jirure'ymame pe pyri nehē, ei Jesus'ga. Ojipea rehe ti ji nanhi'iḡi nehē nahanahā ti peko jave'yma, ei Jesus'ga.

²⁶—Kiroki ga ḡwendu katu Tupana'ga nhi'iḡa onhimomiranama okovo nhinhi'iḡa rupi jipi onhimarane'ymame – gaha ti ji ga mbopopoaka ga mongovouka yvyakotyve'ḡa nduvihavamo nehē, ei Jesus'ga.

²⁷ḡa pe ti ga hendukatuukahetei onhi'iḡa nehē.

Ahe ja – kiroki ahe onupā ojipe'ga yvyra pyvō metalva'ea pyvō toho ti ga nhinhi'iḡa rupi jawo

– ahe ja ti ga hendukatuuka ḡa pe onhi'iḡa nehē.

Nhaepepoa ndipopoakari tujuga apopyra ahe ika'mbika'mbiheterame.

Na jitehe ti yvyakotyve'ḡa ndipopoakari ga pe

ga hendukatuukarame ḡa pe onhi'iḡa nehē.

Nahā ti ji ga mongoukari nehē toko ti ga ḡanduviḡavamo ji ja jawo. A'ereki na jitehe jiruva'ga ji mongo jipe ji mbopopoaka tohendukatuuka ti ga ḡa pe onhi'iḡa okovo ḡanduviḡavamo jawo, ei Jesus'ga.

²⁸—Ga pe ji imondoi jaytata'ihua nehē – kiroki hendy'ja ko'ema koty.

Pyry hete ti ga pe a'ero nehē, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemō ti ere Tupana'gareheve'ḡa pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

²⁹—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ḡa pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iḡa ojiheva'ea pe Sardespeva'ea pe

3 ¹—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa Tupana'gareheve'ḡa pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ḡa pe Jesus'ga rembikwatijaruka jawo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurā kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Sardes pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iḡa nde ve:

—Jihi reki areko Tupana'ga ra'uva. A'ea ko seteva'ea ja. Jihi reki apyhy jaytata'ia no seteva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iḡa Tupana'gareheve'ḡa pe cidade de Sardes pe jawo. Kiro koi ganhi'iḡa ḡa pe:

—Opkwaha hete ji, ei Jesus'ga. Ikwahave'yma ojipe'ḡa ei pe me: “Peko pyry pe. A'ereki pe peko Tupana'ga nhi'iḡa rupi.” Jihi reki a'e pe me:

Ndapekopyryvi pe. A'ereki pe ndapejirokware pejikovo Tupana'ga nhi'iga rupi.

²—Pejirokwa ti pejeaporoğita kwahava. Peko gwere pe Tupana'ga nhi'iga rupi. Pejirokwa ti xakopigyme ti ganhi'iga rupi jawo. Penhimbopopoaka ti xako ti koji'i hete ganhi'iga rupi jawo. A'ea ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ğa ndokoi nhinhi'iga rupi nhaporemō,” ei ga.

³—Tapemokan'hymi ti. Pe'ji ti pejive: “Nahanahā nhande jikogi Tupana'ga rehe ğa imombe'urame ganhi'iga nhande ve. Aerē nahanahā jitehe nhande jikogi ga rehe ganhi'iga reroviaheteavo.”

—Nahā ti pe'ji pejive pejikopige'yma Tupana'ga rehe penhimomiranama. Peko hete ti ganhi'iga rupi. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejeaporoğita rerōjijita, ei Jesus'ga.

—Po pe ndapejirokware pejeaporoğita kwahava rehe pejeaporoğita rerōjijita rehe nehē, a'ero ti ji ruri pe pyri pe ji mboha'uve'ymame. Ahe nombōha'uvi iporomive'ğa ndurame. Ahe ja ti napembōha'uvi ji rurame nehē. Aerē ti ji ruri imondovo ite'varuhua pe me pendekote'varuhuro ğwaramo nehē, ei Jesus'ga.

⁴—Jararamo pe ndapekote'varuhui cidade de Sardes pe. Ğwihā ji apota hete. A'ero ti pe ndekoi ji pyri imongiavo pepitiğahivuhuva'ea. A'ereki pe pepyry, ei Jesus'ga.

⁵—Kiroki ga ğwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – ga pe jitehe ti ji imondoi tapy'ynhapitiğahivuhuva'ea nehē emongi ti jawo. Tupana'ga okwatija garera livro pype yvagi pe tuhu ti ga ji pyri upa avuirama jawo. Ndahyvi ti ji garera jugwi nehē. Ga pe ti ji ei nehē: Ndehe ko jireheva'ea. A'ea ti ji ei ga pe jiruva'ga nhinhi'iga renduvame nehē Tupana'gapyrive'ğa henduvame no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemō ti ere Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

⁶—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ğa pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Filadélfiapeva'ea pe

⁷—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ğa pe Jesus'ga rembikwatijarukara jawo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurā kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Filadélfia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi reki jipyry hete, ei Jesus'ga. Jihi reki ji ako a'itituhēva'ea mombe'u haramo. Jihi reki ji areko chave Daviva'ea apoa israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea apoa, ei Jesus'ga. Ji hovapytymba'vogame ojipe'ğa nohovapytymi a'ero, ei Jesus'ga. Ji hovapytymame ojipe'ğa nohovapytymba'vogi a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Filadélfia pe jawo. Kiro koi ganhi'iga ğa pe:

⁸—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pepopoaka'ri pe. Emo nhinhi'iga rupi pe ndekoi. Ndape'ei ojipe'ğa pe: “Ore ko Jesus'gareheva'ea rūi.” A'ea rūi pe

ei, ei Jesus'ga. Nurã ji pe mondoukari tomombe'u ti ġa Tupana'ga nhi'iġa javo. A'ero ti pe hopehoi Tupana'ga nhi'iġa mombegwombe'gwovo ojipe'ġa pe nehẽ. Tegwete pemombihava Tupana'ga momb'eua hugwi.

⁹—Pehendu ti! Kiroki ġa e'i o'mbero: “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo” – ġahã ko Tupana'gareheva'ea rui reki. A'ereki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa. Onhimbopogwe ġa Satanãs'ga rehe onhimono'ono'oġa ganhi'iġa renduva, ei Jesus'ga. Pe pyri ti ji ġa mbuhurukari pe mboheteavouka. Nurã ti ġa nenypy'andurugi pepya pyri nehẽ pepyry hete pe ore hohe javo. Pe me ti ġa ei nehẽ: “Gaha pe arõ hete Jesus'ga!” e'i ti ġa pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁰—Peko pe nhinhi'iġa rupi penhimomiranama ji erame pe me: Penhimomirana ti. Nurã ti ji pe nderekokatui pe a'nguavo ite'varuhuva'ea hugwi ite'varuhuva'ea rurame vyakotyve'ġa ndehe nhaporemonehẽ, ei Jesus'ga. Uhu ti ite'varuhuva'ea imboukwahava vyakotyve'ġa ndeaporoġita nehẽ, ei Jesus'ga.

¹¹—Nambegwei ti ji rura'javi nehẽ. Tapejikopigi ti ji rehe a'ero. Po ti pe jikopigi ji rehe nehẽ, a'ero ti ojipe'ga ndopyhygukari pe me imbuhutehea nehẽ. Gwihã Tupana'ga imbuhupotari pe me, ei Jesus'ga.

¹²—Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama jipi – gaha ti ji ga rerohei yvagi pe ga mongoheteavo Tupana'ga pyri avuirama Tupana'ga ronga pe gambohetehei pe nehẽ. Okyta ja ti ga pytakatui pevo okaturo. Ndohoa'javi ti ga nehẽ, ei Jesus'ga. Jiruvihavuhete'ga rera Tupana'ga rera ti ji ikwatijari ga rehe nehẽ. Ga rehe ti ji ikwatijari jiruvihavuhete'ga cidade rera nehẽ no – kiroki cidade ti uhu yvaga hugwi Tupana'ga hugwi cidadepyahua Jerusalém nehẽ. Jirerapyahua ji ikwatijari ga rehe nehẽ no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemone ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹³—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Tupana'ga omondouka onhi'iġa ojiheva'ea pe Laodicéiapeva'ea pe

¹⁴—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Laodicéia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

—Jihi ko a'itituhêva'ea momb'euhara, ei Jesus'ga. Ambojiko ji ġa jijihe, ei Jesus'ga. Ji ve Tupana'ga oapouka yvaga yvya rehe ve mbatera apovouka.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Laodicéia pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

¹⁵⁻¹⁶—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pe ndapejirokwari reki pejoryvamo ji rehe. Pejoryjory hete ti ji rehe a'ero. Po pe napendoryndoryhetei ji rehe, a'ero po ti peko te'varuhu hete ji ve hamo. Ahe i'upotarama iroyxaġahiva'ea, a'ero iroyxaġahive'ÿva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuraa hugwi. Ahe

i'upotaram e haku heteva'ea, a'ero haku hetee'ỹva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuruu hugwi. Na jitehe ti ji ndapepotari jipohia pe hugwi nehẽ. A'ereki pe napendoryndoryhetei ji rehe. Emo pe ndapekote'varuhuhetei ji ve no, ei Jesus'ga.

¹⁷—Pe'e pe: "Nhanembate nhande. Tireko hete nhande. Ndopavi nhande hugwi. Nurã ti tipyhygyime ojipea nhandejive," pe'e pe novia, ei Jesus'ga.

—Na rui pe ndekoi, ei Jesus'ga. Pehe ndapekwahavihu. Ite'varuhu hete pe me reki. Peporia'i reki pe pejikovo imbaterẽ'ỹve'ga ja reki, heakwagweve'ga ja reki, ipire'ỹve'ga ja reki. Pe ndapekwahavi reki nhanembate nhande javo.

¹⁸—Nurã kiro ji pe moĩtai. Ji pyri ti pejo embuhu ji ve javo, ei Jesus'ga. Ji hugwi ti pepyhy ouro imbokatupyra tatapypeva'ea. A'erame tehe ti pe mbateramo tuhẽ nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amondo tehe pota he'y-juhuva'ea pe me. Ji hugwi ti pepyhy tapy'ynhapitiĩgahivuhuva'ea. A'erame tehe ti pe ndapekoa'javi ipire'ỹve'ga ja nehẽ. A'ero ti ojipe'ga ndohepiaga'javi pepire'yma nehẽ. A'ero ti pe napenhinotiã'javi nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amomboruka pota pendekote'varuhua pe hugwi pe mombyrypota toko pyry ti ga ji ja javo. A'ero jipyryva a'e ji pepitiĩgahivuhuva'ea pe, ei ga. Ji hugwi ti pepyhy mohaĩa nhandya imongyavo pejeakwara rehe, ei Jesus'ga. A'erame tehe ti pe hepiakatui nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwahavuka pota nhimombe'ukatua pe me.

¹⁹—Nhiremiarõheteve'ga pe ji nhi'ĩgahyi imondovo hahya ga pe toko katu ti ga javo, ei Jesus'ga. Nurã ti pejirokwa pejeaporoĩta rerojijyita pepohia pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

²⁰—Pehendu! Kiro ji ami mytu'ẽ me, ei Jesus'ga. Ji kwajikwari porta rehe nhini'ĩga kiro ji ruri javo. Kiroki ga ġwendu ji nhi'ĩgame hovapytymba'voga ji ve – garonga pype ti ji reki nehẽ. Ka'arugame ti ore i'ui orojogwerokupa a'ero nehẽ, ei Jesus'ga. A'ea ji ei ikwahavuka pe me pejiko ti ji rehe javo. A'ero ti ji jikoty'ari pe pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

²¹—Ahendu katu ji Tupana'ga nhi'ĩga nhinhimomiranama jipi, ei Jesus'ga. Jiruva'ga pavẽi ji apygi ga'apykavakatua rehe jitekovo aheruvihavuhetero. Na jitehe ti ga apygi ji pavẽi – kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'ĩga onhimomiranama jipi. Gaha ti ji ga reroho yvagi pe ga mboapyga ji pavẽi jiapykavakatua rehe ga mongovo nehẽ toko ti ga aheruvihavamo javo, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

²²—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemo Jesus'ga imombe'upavi ji ve.

—Tupana'gapyrive'ga ti tomombe'u Tupana'gareheve'ga pe cidadespeve'ga pe Tupana'ga rembiepiukara ji ve – kiroki sete ġacidades yvya koty, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Ombohete ga Tupana'ga yvagi pe

4 ¹Aerẽ jirekorame yvya koty ji hepiagi yvate yvaga pype. A'ereki ojipe'a jipe porta'java'ea yvagi pe. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'ĩgypy ji ve. Trombeta ja ga nhi'ĩgahyahi ji javo ji ve:

—Herejo avo yvagi pe, ei ga. Nahanahā ti toko nehē. A'ea ti ji hepiukari nde ve aerēva'ea nehē, ei ga ji ve.

²Kotihī Tupana'ga ra'uva ji pojykatatui ji rerogwovo yvagi pe. Nanime pevo yvagi pe aheruvihavuhuhete'ga apykavakatua ġa omondo imohina. A'ea rehe ga'apykavareheve'ga apygi okovo aheruvihavuhuhetero ahe mongomon-govo onhi'ġa rupi. ³Itakatua ja jaspe ja sardōnio ja ga rendy'jandy'javamo. Ga'apykava arimo yvagahavuhua rekoi. Yvagahavuhua hendy'jandy'ja itakatuja ja esmeralda ja.

⁴He'yjuhu aheapykava ga'apykava atimana itena. A'reki ga oko aheruvi-havuhuhetero oapyga oapykava rehe. Vinte e quatro ko aheapykava. Ga'apykava teni mbyteri pe a'ero. Ahepia ji huvihavuhu'ġa. Pevo ġa apygi aheapykava rehe he'yive'ġa vinte e quatrove'ġa. Ġa omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea oina. Akanitara ouro apopyra ġa omongi no huvihavuhuro ġwaramo.

⁵Ga'apykava hugwi iveraveravi onaranaraġa onhi'inhi'ġa. A'reki ga oko aheruvihavuhuhetero. Yhyga'java'ea hendypu irupe'i ga'apykava rovai pyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhuhetero. Sete ko yhyga'java'ea. Gara'uva pe ji ei yhyga'java'ea. Seteva'ea ja ko gara'uva.

⁶Ga'apykava rovai pyteri pe hekoi ypihua ruvihava'java'ea vidro'java'ea apopyra. Typy katu hete ypihua ruvihava'java'ea cristal ja.

Quatrove'ġa nhatimani ga'apykava upa ga pyri okovo mbyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhuhetero. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ihygahivi ġa ndehe ġakambypya koty ġakupepytera koty no. ⁷Quatrove'ġa ko nahā: Ojipe'ga rekoi ja'gwara'java'ea ja leão ja. Ojipe'ga rekoi touro ja. Ojipe'ga rova rekoi akwaimbae'ga rova ja. Ojipe'ga rekoi kwanduhua ruvihava'java'ea ja a'ea overame. Nahā tuhē quatrove'ġa ndekoi upa ga pyri. ⁸Gapepoa oati-mamba ġa. Quatrove'ġa naġanani ġapepoa ko seis. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ohygahi ġa ndehe ġayvyteri pe no. Ndopytu'ui'i ġa javo arimo ypytunimo no. A'reki nane'ymi ġa e'ie'i:

—Pyry hete ga! Pyry hete ga!

Pyry hete aheruvihavuhuhete'ga Tupana'ga!

Koji'i ga popoakahetero ojipe'ġa hohe pa.

Ga tehe oko aheruvihavuhuhetero, ei ġa.

Ymyahū ga oko hako.

Aġwamo ga oko.

Aerē ti ga ruri nehē.

A'ea ġa ei jipi onhi'imbige'yma ga rehe.

⁹Nahā ġa ga'apykavareheve'ga mboukwahavi tikatu hete ti ga javo. Nahā ġa ga mbohetei. Ga pe ġa ei:

—Ndepyry hete nde ore rerekokatuavo.

A'ea ġa ei ga'apykavareheve'ga pe ga mboheteavo – kiroki ga oko avuirama okovo aheruvihavuhuhetero.

¹⁰Ġa erame na ga pe akoja'ġa huvihavuhu'ġa vinte e quatrove'ġa – ġahā ġwenypy'anduru ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe avuiramave'ga rovai pyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhuhetero. Nahā ġa nenypy'andu-rugi gaha pyry hete nhande hohe javo. Nahā ġa ga mbohetei hekyita oakani-tara ouro apopyra imondovo inoġa garovai pyteri pe ga ko nhanderuvihavu-huhete'ga javo. ¹¹Ga mboheteavo ġa ei ga pe:

—Ndehe jate ndepyrheteo orepojkaharetea.

Ndehe jate ti ahe tanemboukwaha a'ero

gaha tikatu hete javo.

Tanembohete ti ahe.

Tereko ti aheruvihavuhuhetero epopoakaramo.

Aereki nde ereapo pa

tanhimohê ti hehe javo.

Nde ipotaro ġwaramo hekopavi a.

Ejive nde ereapo pa.

A'ea ġa ei ga pe gworygworyvamo ga rehe.

Cordeiro'jave'ga ope'a imamanipyra

5 ¹Kiro ji hepiagi imamanipyra libro ga'apykavareheve'ga po pe aheruvihavuhete'ga po pe. Gapo pe gajohukoty rui imamanipyra libro hekoi. Libro gwereko ikwatijara mbyteri pe i'arimo no. Tuju'gia apopyra pyvō ga hovapytymukari libro raka'e. Sete ko tuju'gia apopyra. Tuju'gia apopyra arimo herekoi ikwatijara no tope'ayme ti ahe libro hepiage'yma ipype javo.

²Ipopoakaheteve'ga Tupana'gapyrive'ga ji ga repia yvagipeve'ga. Hahyahi ganhi'ġa ga erame tohendu pa ti ġa nhinhi'ġa javo. Gaha e'i:

—Ma'ġa pyry hete huvihavuhuhetero? Pyry hete ti ga ruri ipe'avo libro nehê. Toka'mbika'mbi ti ga tuju'gia apopyra nhaporemō libro pe'avo, ei ga.

³Ndipe'ahavi tuhê reki. Aereki ahâ pyryheteve'ġa huvihavuhuhete'ġa. Ndokoi ġa libro pe'aharamo yvagi pe. Ndokoi ġa libro pe'aharamo vyva koty. Ndokoi ġa libro pe'aharamo vyva gwyrī pe no. Ndokoi tuhê ġa ikwatijara repiakaramo a'ero. ⁴Nurâ ji jehe'oi ranuhû. Aereki ġa gweka nanongara'ġa novîa. Aereki ahâ pyryheteve'ġa huvihavuhuhete'ġa. Nurâ ahâ ġa libro pe'aharamo. Ahâ ġa ikwatijara monhi'iharamo a'ero – kiroki ikwatijara oko libro pype. Ahâ tuhê ikwatijara repiakara'ġa a'ero.

⁵A'ero huvihavuhu'ġa – kiroki vinte e quatrove'ġa – ġande'yja'ga ei ji ve:

—Terejehe'oi. Ehepia Judâva'ea rakykwepohara'ga. Ga pe nhande ei ja'gwarajave'ga leão'jave'ga. Aereki ga ipopoaka aheruvihavuhuhetero. Ga ko Daviva'ea rakykwepohara'ga. Nurâ nhande ei ga pe: Garembopyra ko Daviva'ea aheruvihavuhuva'ea. Ojirovia hete ga ovya omanoa hugwi okwerava'java okovo. Nurâ ti gaha tope'a libro ika'mbika'mbiga tujuga apopyra nhaporemō – kiroki sete'va'ea, ei ga ji ve.

⁶Kiro ji Judâva'ea rakykwepohara'ga repiagi tuhê. Pevo ga ami ġapyteri pe. Aheruvihavuhete'ga apykava pyri ga ami ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe okovo quatrove'ġa ndovai pyteri pe no vinte e quatrove'ġa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe. Ga repiagame ji ei: Ga ko cordeiro ja jukapya ja – ġwia ġa ojuka imondovo ikwava'ehava arimo. Sete ko garatîa. Cordeiro ratîa ja ko garatîa. Ipopoaka hete ga a'ero aheruvihavuhuhetero. Sete ko gareakwara no. Tupana'ga ra'uva pe ji a'e gareakwara. Seteva'ea ja ko gara'uva. Tupana'ga omondomondo gwa'uva vyakotyve'ġa gwyrī pe nhaporemō takwaha pa ti ji ġandekoa pevo javo.

⁷Kiro cordeiro'jave'ga ruri ipyhyga libro ga'apykavareheve'ga poa hugwi gajohukoty rui ga apygame okovo aheruvihavuhuhetero.

⁸Ga libro pyhygirê ġa nhinoġi upa ojovapyvo vyva rehe garovai pyteri pe. Ga mboheteavo ġa nhinoġi pevo quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavêi.

Gwetakwera ja ġa herekoi imonhi'ihava harpa. Nhaetingy'a'java'ea ġa gwereko no. Nhaetingy'a'java'ea ko ouro apopyra. Ipye hekoi incenso perfume apopyra. Tynahē a'ero. Perfume a'e ji Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhi'ġa pe ġa nhi'ġame Tupana'ga pe.

⁹Kiro quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavēi, ġa nhimby'yi ipyahuva'ea rehe. Onhimby'yita ġa ei cordeiro'jave'ga pe:

—Ndehe ko pyryheteve'ea aheruvihavuhuhetea no.

Nurā ndehe epyhy livro ika'mbika'mbiga tuju'gia apopyra.

A'reki nde erejjukauka heka'voguka ejekoa vvyakotyve'ġa ndepyga.

Nahā nde ġa mbopiro'yi ġandekote'varuhua hugwi ġa mongovo toko ti ġa Tupana'gareheva'ero javo.

Nahā ko nde vvyakotyve'ġa hugwi ġa mo'emo'ēi, ei ġa onhimby'yita.

Ġande'ynde'ja'ġa hugwi nhaporemo nde ġa mo'emo'ēi.

Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'ġa – ġa hugwiugwi nhaporemo nde ġa mo'emo'ēi.

Ojipe'ġa hugwi nhaporemo nde ġa mo'emo'ēi.

Vvyakotyve'ġa gwyġagwyripeve'ġa hugwi nhaporemo nde ġa mo'emo'ēi.

Nahā ko nde vvyakotyve'ġa mo'emo'ēi Tupana'ga pe, ei ġa onhimby'yita.

¹⁰Nde ġa mongomongoi toko ti ġa aheruvihavamo javo.

Nde ġa mongomongoi toko ti ġa ikwava'ēharamo javo.

A'ero ti ġa ndekoi aheruvihavamo vvyā koty vvyakotyve'ġa ndepiakatuavo

hendukatuuka ġa pe Tupana'ga nhi'ġa nehē.

A'ea ġa ei onhimby'yita cordeiro'jave'ga pe quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavēi.

¹¹Kiro ji Tupana'gapyrive'ġa ndepiagi ġa nenduva. He'yjuhu ranuhū ġa onhi'ġa milhōes de milhōesve'ġa. Oatimamba ġa ga'apykavareheve'ga apykava upa quatrove'ġa atimambava upa no huvihavuhu'ġa atimambava upa no. ¹²Hahyahi Tupana'gapyrive'ġa nhi'ġa ġa erame:

—Pyry hete cordeiro'jave'ga jukapya'jave'ga.

Gaha ti toko aheruvihavuhuhetero opopoakaramo.

Gaha ti toko imbateva'ero herekovo pyryva'ea.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Gaha ti tipopoaka hete.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tohoryory hete, ei ġa nhaporemo.

A'ea rehe nhaporemo Tupana'gapyrive'ġa nhi'ġi javo cordeiro'jave'ga mbohe-teavo gaha pyry hete ġa hohe pa javo.

¹³Kiro ji henduvi Tupana'ga rembiapohara'ġa nhaporemo – kiroki ġa oko yvagi pe vvyā koty no vvyā gwyrī pe no ypihua ruvihava pype no mbatera pavēi. Ġahā mbatera pavēi e'i pa:

—Tohoryory hete ti ga'apykavareheve'ga jipi cordeiro'jave'ga pavēi.

Ġahā ti timbohete jipi.

Ġahā ti timboukwaha jipi tikatu hete ti ġa javo.

Ġahā ti toko nhanderuvihavuhuhetero jipi.

A'ea nhande ei ga'apykavareheve'ga mboheteavo nhanderuvihavuhuhete'ga mboheteavo.

A'ea nhande ei cordeiro'jave'ga mboheteavo no, ei ã mbatera pavêi.

A'ea rehe nhaporemô Tupana'ga rembiapohara'ã nhaporemô ãa nhi'igi javô mbatera pavêi.

¹⁴Kiro quatrove'ãa ei:

—Na tuhê! Amém!

Kiro vinte e quatrove'ãa huvihavuhu'ãa nhinoãgi upa ojovapyvo yvya rehe avuiramave'ga mboheteavo.

Tuju'gia apopyra

6 ¹Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ika'mbigame tuju'gia apopyra. Ojipejiva'ea ga ika'mbigi. A'ero quatrove'ãa nde'yja'ga nhi'igi. Ga renduvame ji ei: Poro inaraãgi ovuhu, a'e ji. A'ereki hahyahi ganhi'iga ga erame:

—Herejo!

²Nanime ji hepiagi cavalo tiãuhûva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – gaha gwereko u'yva. Kiro akanitara mondohava ga pe. A'ea ahe ono otavukaramê. Nurã ga ikwahavi omondo. Nurã ga ei:

—Tatavuka ti ji, ei ga.

A'ero ga ndopojihuvu ogwovo atavuka hete ji javô ãapopoakara mombiga. Otavuka hete ga ãapopoakara mombiga a'ero.

³Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ãa nde'yja'ga. Mokôï ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ãa nde'yja'ga ei:

—Herejo!

⁴A'ero ojipea cavalo hoi iãwaãuhûva'ea. Kiro cavalo arimove'ga mbopopoa-kahava itakyhea'javuhuva'ea mondohava no hehanhuhûva'ea mondohava ga pe. Nurã ga ikwahavi omondo. Nurã ga ei:

—Aho ti ji yvyakotyve'ãa mbojoapitipitiuka nehê, ei ga ogwovo.

⁵Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ãa nde'yja'ga. Três ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ãa nde'yja'ga ei:

—Herejo!

Nanime ji hepiagi cavalo jypivuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – ga gwereko imombohyitava opo pe.

⁶Kiroki ga oko quatrove'ãa pyteri pe – gaha ji ahendu. Kiro ga ei cavalo arimove'ga pe:

—Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia um litro de trigo apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia três litros de trigo'java'ea apopyra rehe cevada apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Terembote'varuhui ti yva'ia oliveira yva'ia. A'ea ko ahe oapo ikavamo azeiteramo, ei ga. Terembote'varuhui ti ojipea yva'ia videira yva'ia. A'ea ko ahe oapo vinhoramo, ei ga cavalo arimove'ga pe.

⁷Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ga nde'yja'ga. Quatro ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ga nde'yja'ga ei:

—Herejo!

⁸Nanime ji hepiagi cavalo jukyryuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – garera ko Ahemanoa. Ojipe'ga hoi ga reviri. Garera ko Omanove'ga gwyrá. Omanove'ga gwyrá'ga hoi Ahemanoa'ga reviri tuhê ogwovo ga rupi. Kiro ġambopopoakahava. Nurã ikwahava omondoá ġa ei ojohupe:

—He'yjuhu ranuhũ vyakotyve'ġa. Quatro ko ġa ndekondekorame ġapyteri pe nanani ojipejive'ga ti nhande tiapitiuka. Nahanahã ti nhande he'yive'ġa apitiuka nehê. Jara'ġa ti nhande tiapitiuka haimbejovaiva'ea pyvô itakyhea-javuhuva'ea pyvô nehê. Jara'ġa ti nhande tiapitiuka ty'ara pe nehê. Jara'ġa ti nhande tiapitiuka karugwate'varuhua pe nehê. Jara'ġa ti nhande tiapitiuka ka'gwyrripeva'ea pe nehê, ei Ahemanoa'ga Omanove'ġa gwyrá'ga pavêi.

Nahã ti ġa popoakahetero Ahemanoa'ga Omanove'ġa gwyrá'ga pavêi he'yive'ġa apitiuka nehê a quarta parte dos vyakotyve'ġa apitiuka nehê.

⁹Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ahera'uva repiagi he'yjuhuva'ea. Cinco ko garembika'mbigagwera a'ero. A'ero kiroki ahe vyakotyve'ġa rembijukapyrava'ea – a'ea ra'uva ji ahepia ikwava'ehava gwyrá he'yjuhuva'ea. Vvyakotyve'ġa ahe jukai. A'ereki Tupana'ga rehe ojikoga ġwaramo ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhĩ'ġa. Omombe'u ahe Jesus'ga ġa pe no okokatuavo. Nurã vyakotyve'ġa tiruahũro ahe ve ahe mbopohipapota Tupana'ga hugwi. Ahe pohire'ymame ġa ahe jukai.

¹⁰Kiro hahyahi ahera'uva nhĩ'ġa i'erame Tupana'ga pe he'yjuhuva'ea.

—Oreruvihavuhetero ndehe ndepyry hete, e'i ahera'uva. Nde nhĩ'ġi a'i-tituhêva'ea rehe, e'i. Maranime ti nde ei orejukahara'ġa pe vyakotyve'ġa pe ġa ndehe ore repyga imondovo hahyva'ea ġa pe? e'i ahera'uva Tupana'ga pe.

¹¹Kiro imondohava ahera'uva pe ahepipukuhuva'ea mondohava tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea mondohava. He'yjuhuva'ea ra'uva inainani herekoi opitiġahivuhuva'ea a'ero. A'ereki oko katu gworygworyva onhimomiranama.

Kiro koi imombe'uhava ahera'uva pe no:

—Tukatu ti pepy'a kiro, e'i. Koji'i ti pepytu'u tomano ti peirũ'ġa pe ja ua avo nehê javo, e'i. Penhimanoe'ymame pe pemombe'umbe'u Tupana'ga nhĩ'ġa vyva koty Jesus'gareheva'ero. Na jitehe peirũ'ġa imombe'umbe'ui Tupana'ga nhĩ'ġa kiro vyva koty Jesus'gareheve'ġa, e'i. Peirũ'ġa ti tonhi'ipo'ru pa Tupana'ga nehê. Nurã ti vyakotyve'ġa tojuka peirũ'ġa mbopohipota Tupana'ga hugwi nehê. A'ero ti peirũ'ġa manoi opohire'yma Tupana'ga hugwi nehê.

A'ea ko imombe'ua ahera'uva pe.

¹²Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra. Seis ko garembika'mbigagwera a'ero. A'ero vyva iġwyġwyhetei. Kwara jypivuhuro tapy'ynhapirypivuhuva'ea ja bode ravaypivuhua apopyra ja a'ero. Jahya iġwaġuhũro aherekoa ja a'ero. ¹³Yvaga hugwi jaytata'ia ndurundurugi vyva rehe a'ero. Onduru jaytata'ia yva'ia monduruga ja. Vvyturanuhũa yva figueira imoġwyġwymame omundurunduru jugwi figo jakyruhuva'ea. Na jitehe jaytata'ia indurugi. ¹⁴Yvaga jipe'ahetei onhimamana ogwovo a'ero livro mamanipyra ja ahe imamaname imondovo. Vvytyruhua imbojipe'ahava ypa'õa imbojipe'ahava no a'ero. Vvytyruhua nhaporemoo ojijyi ypa'õa nhaporemoo no.

¹⁵Aero vyakotyve'ga nhimimi okyhyjiavo. Ġanduvihavuhu'ga no jukwa-have'ga no imbateve'ga no soldados'ga nduvihavuhu'ga no ipopoakaheteve'ga no ojipe'ga no – kiroki ipiro'ye'yve'ga ġa ġa mboporavykyuka ġa mbopohirukare'yma ojihugwi, kiroki ġa oporavyky ojive jate no ipiro'yve'ga – ġahā nhaporemo onhimimba vytyvytyruhua rupi itakwaruhua pype itaruvihava pyteri pe no. ¹⁶Vytyruhua pe ġa ei itaruvihava pe no:

—Pehi ti ore rehe ore mima ġa hugwi. Kiroki ga oapy oapykava rehe yvagi pe okovo aheruvihavuhuhetero – ga hugwi ore nhimipotari torerepiagyme ti ga. Kiroki ga omano cordeiro ja jukapyra ja – ga hugwi ore nhimipotari no tuhuryme ti ga ore pyri. A'ereki ga onhimonha'nga hete ore rehe, ei ġa. ¹⁷A'ereki kiro ġanduhava tuhē. Kiro ti ġa nduri a'ero onhimonha'ngaheteavo vyakotyve'ga ndehe nehē. Ndorepopoakari po ti ore ġa pe oropapava nehē, ei ġa okyhyjiavo.

Tupana'ga rembikwatijariipyra nongava

7 ¹Aerē ji hepiagi Tupana'gapyrive'ga amame yvya koty yvagipeve'ga. Quatro ko ġa. Quatrove'ga ko nahā: Ojipe'ga ami tyapyra koty. Ojipe'ga ami nhimbya koty. Ojipe'ga ami kwara pora koty. Ojipe'ga ami kwara kia koty. Nahā quatrove'ga hepiakatupavi vyvtua yvya koty. Quatro ko vyvtua. Ġa naġanani ipyhygi vyvtua topejupejuyme ti vyvtua yvya koty javo.

—Topejuyme ti vyvtua yvya rehe ypiahua ruvihava rehe no yva rehe nehē no, ei ġa.

²Kiro ji hepiagi ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ga jiupirame kwara pora hugwi ogwovo yvagi pe. Gwereco ga Tupana'ga rembikwatijariipyra nongava avuira-mave'ga rembikwatijariipyra nongava. A'ea pyvō ga ono Tupana'ga rembikwatijariipyra vyakotyve'ga ndehe ġahā ko Tupana'gareheve'ga javo. Hahyahi Tupana'gapyrive'ga nhi'ġa ga erame quatrove'ga pe – kiroki ġa opyhy vyvtua. Kiro ġambopopoakahava. Nurā ikwahava omondoā ġa ei ojohupe:

—Timbote'varuhu ti yvya ypiahua ruvihava no, ei ġa.

Ġa pe Tupana'gapyrive'ga onhi'ġahyahi.

³—Tapembote'varuhui ve ti yvya ypiahua ruvihava no yva no, ei ga. Na ore inoġi na'ē nhandervihavuhuhete'ga rembikwatijariipyra gareheve'ga ndetovapya rehe. A'ea ti ore torono ġa ndehe garembikwatijariipyra nongava pyvō ġahā ko Tupana'gareheve'ga javo, ei ga ġa pe.

—Kwa, ei ġa.

⁴Ġa inombavirē ġa ndehe ji henduvi ga imombe'urame. Imombe'gwovo ga ei:

—He'yjuhanuhūve'ga ndehe ġa inoġi Tupana'ga rembikwatijariipyra cento e quarenta e quatro milve'ga ndehe. Ga ko Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwe-pohara'ga, ei ga. ⁵⁻⁸Doze ko Israelva'ea ra'yrava'ea oko huvihavamo. Ahera'y-rava'ea rakykwe-pohara'ga gwereco Israelva'ea ra'yrava'ea rera jitehe. Ġa ko nahā a'ero:

Judá'ga

Rúben'ga

Gade'ga

Aser'ga

Naftali'ga

Manassés'ga

Simeão'ga

Levi'ga

Issacar'ga

Zebulom'ga

José'ga

Benjamim'ga.

Nahā Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ga, ei ga. Ĝanağanani ko doze milve'ga. Ĝa ndehe inainani Tupana'gapyrive'ga inoĝi Tupana'ga rembikwati-ripyra ĝahā ko Tupana'gareheve'ga javo, ei ga.

He'yjuhuranuhūve'ga omongi tapy'ynhapitiĝahivuhuva'ea

⁹Aerē ji hepiagi he'yjuhuranuhūve'ga yvyakotyve'ga. Ndahepiapavi ji ĝa. A'reki ĝa he'yjuhu ranuhū. Ĝa nduripei ogwyogwyripeve'ga hugwi nhaporemō. Ĝa nduripei gwe'ygwe'yja'ga hugwi nhaporemō no. Ojipe'ga hugwi nhaporemō ĝa nduripei no. Kiroki ĝa ojoatyatyvi ĝanhi'iĝa – ĝa hugwiugwi nhaporemō ĝa nduripei no. Kiro ĝa ami ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe. Cordeiro'jave'ga rovai pyteri pe ĝa ami no. Omongi ĝa opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiĝahivuhuva'ea. Gwerekō ĝa pindova rova opo pe.

¹⁰Hahyahi ĝanhi'iĝa ĝa erame:

—Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga oapy oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.

Gaha cordeiro'jave'ga pavēi,

ĝahā jate omombo hete nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mombyryva avuirama nhande rerua avo yvagi pe.

Nurā nhande ĝa mbohetei, ei ĝa.

¹¹Kiro Tupana'gapyrive'ga nhaporemō ĝa ami ga'apykava atimambava huvihavuhu'ga atimambava no quatrove'ga atimambava no. Tupana'gapyrive'ga nhinoĝi upa ojavapyvo yvya rehe ga'apykava rovai pyteri pe ga mboheteavo Tupana'ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo. ¹²A'ero ĝa ei:

—Na tuhē! Amém!

Tohoryory ti Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Ga pe ti xa'e: Ndepyry hete nde ore pokoga.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhuhete'ga.

Gaha ti tipopoaka hete.

Na tuhē ti nhanderuvihavuhuhete'ga toko avuirama nehē.

Na tuhē! Amém! ei Tupana'gapyrive'ga Tupana'ga mombe'gwovo.

¹³Kiro huvihavuhu'ga nde'yja'ga ei ji ve:

—Ma'ga po ĝa – kiroki ĝa omongi opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiĝahivuhuva'ea? Ma hugwi ĝa nduri? ei ga.

¹⁴—A'ero ji ei ga pe: Ji ndakwahavi. Ndehe erekwaha huvihavuhuro. Emo-mbe'u ti ji ve a'ea, a'e ji.

Imombe'gwovo ga ei ji ve:

—Ga pe hahy hete ranuhū raikwehe. Hahyhetea hugwi ġa nduri. Cordeiro'jave'ga rehe ġa jikohetei. Ga ojijukauka heka'voguka gwekoa omanomo ġa ndepyga tamombo ti ji ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva javo. Ġa ndepyga ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo ġapira tiġahivuhuro kiro. A'ereki ġa ojiko hete ga rehe okokatuavo herovia ga manorame ġa ndepyga ġa mombyryva, ei huvihavuhu'ga imombe'gwovo.

¹⁵ Nurā ġa ndekoi Tupana'ga rovai pyteri pe
ga apygame oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.
Ypytunimo ġa ndekoi ganhi'iġa rupi garonga pype gambohete'hava
pype arimo no.

A'ero ti ga ruvi ġapyteri pe ġa a'nguavo nehē, ei huvihavuhu'ga.

¹⁶ Ty'ara ti ndojukaa'javi ġa nehē.

Ndoygweja'javi ti ġa nehē.

Ndopo'rua'javi ti ġa kwarahyahiva nehē.

Nombohakuvyugukara'javi ti ga ġa pe nehē no, ei huvihavuhu'ga.

¹⁷ A'ereki cordeiro'jave'ga gwepia katu hete ġa
okovo ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga
rovai pyteri pe.

Ojikwahavuka ti ga ġa pe nehē.

Nahā ti ga ġa mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei
huvihavuhu'ga.

Gakwahava pe ji ei:

O'u ġa yhypryva ahemongohava.

A'ero ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri, ei huvihavuhu'ga.

Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeakwara hugwi nehē.

Ndojehe'oa'javi ti ġa nehē.

A'ero ti ġa ndokovevuhua'javi nehē, ei huvihavuhu'ga ji ve.

Mbapavava'ea tuju'gia apopyra

8 ¹Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ġa nhaporemō onhi'imbi hete. Sete ko garembika'mbigagwera a'ero. Meia hora po ihoi ġa nhi'ġe'ymame, a'e ji mo henduve'yma.

²Kiro ji ġa ndepiagi Tupana'gapyrive'ġa sete've'ġa – kiroki ġa o'ā Tupana'ga rovai pyteri pe okoheteavo ganhi'iġa rupi yvagipeve'ġa. Kiro trombetas mondohava sete've'ġa pe. Sete ko ġatrombetas a'ero.

³Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ruri o'ama ikwava'ēhava pyri. Gwereko ga hyrua incenso perfume apopyra kaja ryrua ouro apopyra. Kiro perfume apopyra mondohava ga pe he'yjuhuva'ea mondohava. Nurā ga ei ikwahava omondoa:

—Tambokai ti ji perfume ikwava'ēhava arimo nehē, ei ga.

A'ea ga ei ikwava'ēhava pe ouro apopyra pe – kiroki oko ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga apykava rovai pyteri pe.

—Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhaporemō onhi'ī Tupana'ga pe, ei ga. Tamondo ti ji ġanhi'iġa perfume reheve ikwava'ēhava rehe nehē, ei ga.

A'ero ga imbokai ipyhyga perfume apopyra kaja ryrua opo pe. ⁴Ikairame tatatiġa ihoi ikaja ryrua hugwi ogwovo Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhi'iġa pavēi ojiupia ogwovo Tupana'ga rovai pyteri pe.

⁵A'ero Tupana'gapyrive'ga ipe'ai tata ikwava'ehava hugwi imotynyhema ikaja ryrua. Yvya koty ga imombori tata. Kiro inhi'inhi'igi onaranarağa overaverava. Oğwyğwy hete yvya a'ero.

Sete trombetas

⁶Seteve'ga Tupana'gapyrive'ga – kiroki ga gwereko trombetas – gahā onhi-mboavujikwe tipy ti trombetas javo.

⁷Kiro ojipejive'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. A'ero itatiğuhūa'java'ea mombohava amana royxağahiva'java'ea mombohava yvya koty tata mombohava pavēi. A'ero ikyri itatiğuhūa'java'ea tata pavēi yvya koty. A'ea pavēi aherekoa jihe'ari ohia yvya koty no. Yva he'yjuhu hete ranuhū yvya koty. Trêsva'ea pyteri pe nanani ojipejiva'ea okai. Nahā a terça parte dos yva okai yvya no. Okai pa nhungwava no.

⁸Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Mokōi ko gānembipya-gwera a'ero. A'ero vvytyra ruvihavuhua'java'ea momborukahava yvya koty ypihua ruvihava pype. Hendy ko vvytyra ruvihavuhua'java'ea. Paivouhu hete ranuhū ipukuhua ihoi ypihua ruvihava pukuhua ihoi yvya koty. He'yjuhu hete ranuhū quilômetros. Ypihua ruvihava pype trêš quilômetros pyteri pe nanani ojipeji quilômetro yhya onhimbote hekoro. Nahā a terça parte do ypihua ruvihava onhimbote hekoro. ⁹Yhyapora he'yjuhu hete ranuhū ypihua ruvihava pype yvya koty. Trêš yhyapora pyteri pe nanani ojipejiva'ea manoi yhyapora. Nahā a terça parte dos yhyapora omano. Yharuhua he'yjuhu hete ranuhū ypihua ruvihava rehe no. Trêš yharuhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea ihoi ypy pe oka'nhyma yharuhua. Nahā a terça parte dos yharuhua oho ypy pe.

¹⁰Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Trêš ko gānembipya-gwera a'ero. A'ero jaytata'ihua hehanhuhūva'ea ihiri yvya koty yvaga hugwi. Yhya ja jaytata'ihua ikai ohia paranauhūa pype. Paranauhūa he'yjuhu hete ranuhū yvya koty. Trêš paranauhūa pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'ihua ihiri. Nahā a terça parte dos paranauhūa pype jaytata'ihua ohi. Ihiri no yhyaryapyruhua pype. He'yjuhu hete ranuhū yhyaryapyruhua yvya koty. Trêš yhyaryapyruhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'ihua ihiri. Nahā a terça parte dos yhyaryapyruhua pype jaytata'ihua ohi. ¹¹Jaytata'ihua rera ko ka'a irovahiva'ea. Omborovahi jaytata'ihua yhya a'ero ohirame ipype. Nurā oy'urame he'yjuhuve'ga manoi vvyakotyve'ga.

¹²Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Quatro ko gānembipya-gwera a'ero. A'ero kwara te'varo jahya pavēi jaytata'ia pavēi no. Nurā a'ea nhaporemo nahendykata'javi. A'ereki oji'iveuhu kwara ogwe arimo quatro horas rupi. Na jitehe oji'iveuhu jahya igwevi quatro horas rupi ppytunimo jaytata'ia pavēi.

¹³Kiro ji hepiagi kwanduhua'javuhuva'ea iveverame yvate. A'ea ji henduvi. Hahyahi kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iga i'eraime:

—Ite'va! Ite'va! Ite'va ti vvyakotyve'ga pe nehē! Trêšve'ga opy gwerī trombetas seteve'ga nde'yja'ga. Ganembipya ko hahyağwama vvyakotyve'ga pe nehē. A'ero ti ite'varuhu hete ga pe nehē, e'i kwanduhua'javuhuva'ea.

9 ¹Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Cinco ko gānembipya-gwera a'ero. A'ero ji jaytata'ia'jave'ga repiagi – kiroki ga ohi yvaga hugwi vvyvo. Kiro chave mondohava ga pe. Nurā ga ei ikwahava omondoa:

—Tape'a ti ji vyvkwara ruvihavuhua rovpapytymbava jugwi nehē, ei ga.

Paivouhu ihoi vyvkwaruhua. ²Chave ga ipyhygi a'ero ipe'avo hovapytymbava vyvkwaruhua hugwi. Vyvkwaruhua rupi ihemi tatatiḡahivuhua. Tataheteuhua fornalhapypeva'ea ja ko ipype, a'e ji tatatiḡahivuhua repiagame. Tatatiḡa ombogwe kwara. Ypytunahi tatatiḡateuhuro ḡwaramo.

³Tatatiḡa hugwi ihemi tukuruhua ua vyva rehe he'yjuhuva'ea. Kiro tukuruhua mbopopoakahava. Nurā tukuruhua oko jagwa'jyra ja. Nurā ikwahava omondoa tukuruhua 'ei ojohupe:

—Tipi vyvakotyve'ḡa nehē, e'i. ⁴Timbote'varuhuyme ti nhungwava ojipeva'ea henhuiva'ea nehē no. Timbote'varuhuyme ti yva nehē, e'i. Tipitipi ḡa nehē – kiroki ḡa ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijaripyra gwetovapya rehe, e'i. ⁵Tijukayme ti ḡa. Hahyhetea tehe ti nhande timondo ḡa pe, e'i. Cinco meses rupi ti nhande timondo hahya ḡa pe, e'i tukuruhua.

Opiopi tukuruhua vyvakotyve'ḡa a'ero jagwa'jyra ja. ⁶A'ero vyvakotyve'ḡa ndekotehei xamano javo novia. A'ereki ḡa nomanoi. Hahy hete ḡa pe. Nurā ḡa manopotari novia. A'ereki tegwete ḡamanoa.

⁷Soldados'ḡa omondo metalva'ea cavalos rehe. A'ereki ḡa e'i: "Tokutugyme ti ḡa cavalos nhande horame i'arimo nhandetavuka ḡa pe," ei ḡa. Nahā cavalos gwereko metalva'ea ojihe. Na jitehe tukuruhua i'javijitehe herekoi ojihe. Oakaḡa rehe tukuruhua gwereko akanitara'java'ea. Ouro apopyra ja ko akanitara'java'ea. Tukuruhua rova ko akwaimbae'ḡa ndova ja. ⁸Tukuruhua akaḡa ava ko kunhangwera'ḡa ava ja. Tukuruhua ranha ko ja'gwara'java'ea ranha ja leão ranha ja. ⁹Opoti'a rehe tukuruhua gwereko ferro'java'ea tokutugyme ti ḡa nhandepoti'a javo. Iveverame ipepoa ipyambu. Ipepoa pyambua ko henonhandava pyambua ja carretas pyambua ja. A'ereki ipyambu hete cavalos carretas renonhaname onhimongyavo akwaimbae'ḡa nderogwovo totavuka ti ḡa javo. Na jitehe tukuruhua pepoa ipyambuhetero.

¹⁰Tukuruhua gwaja ko jagwa'jyra gwaja ja. Gwaja pyvō tukuruhua vyvakotyve'ḡa piḡapi. Cinco meses rupi tukuruhua opiopi gwaja pyvō. Kiroki ḡa ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijaripyra gwetovapya rehe – ḡahā tukuruhua ḡa piḡapi.

¹¹Tukuruhua ruvihavuhu'ga koi vyvkwara ruvihavuhu'ga – kiroki vyvkwaruhua oho paivouhu. Hebreus'ḡa ono Abadom ga rehe gareraramo. Gregos'ḡa ono Apolião ga rehe gareraramo. Nhande tino ga rehe Ahemoka'nhyma gareraramo.

¹²Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhē ojipejiva'ea ite'varuhuva'ea ko. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iḡi oji'i. Kiro ti mokonhava'ea ite'varuhuva'ea memei nehē no, a'e ji.

¹³Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ḡa nde'yja'ga a'ero. Seis ko ḡanembipyagwera a'ero. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'i ikwava'ehava jahykavakatīapy'ria hugwi – kiroki ikwava'ehava ouro apopyra opyta Tupana'ga rovai pyteri pe.

¹⁴⁻¹⁵Pea hugwi ga ei seteve'ḡa nde'yja'ga pe – kiroki ga opy trombeta:

—Ekwahara ti anhaḡa quatrova'ea – kiroki a'ea opyta paranauhūa ruvihava rembeyvyri pe rio Eufrates rembeyvyri pe imboavujikweripyrava'ea, ei ga.

—Kwa, ei ga.

Kiro anhaḡate'varuhuva'ea kwaharava. Nurā ikwahava omondoa a'ea ei ojohupe:

—Tiapiti ti vyvakotyve'ga nehê. Nhanemondohava rupi jate ti nhande xaho ġa apitiavo nehê. Nhanemondohava – a hora, o dia, o mês, o ano – a'ea rupi katu hete ti nhande tiapiti vyvakotyve'ga nehê. He'yjuhu hete ranuhũ vyvakotyve'ga vyva koty. Trêsvê'ga pyteri pe nanani ojipeji'ga ti nhande tiapiti nehê. Nahã ti nhande a terça parte dos vyvakotyve'ga tiapiti nehê, e'i.

¹⁶He'yjuhuranuhũve'ga soldados'ga oapy cavalos arimo xatavuka ti vyvakotyve'ga pe javo.

—Duzentos milhões ko soldados'ga ndekoi, ei ga.

A'ea ji ahendu jitekovo.

¹⁷Jesus'ga rembiepiukara ji hepiagi aere'ĩva'ea. Nurã ji hepiagi cavalos cavalos- 'arimove'ga ndeheve. Gwereco ġa opoti'a rehe ita'jaheteva'ea. Ita'jaheteva'ea ko iġwaġuhũ tata ja. Hovy'i ita'jaheteva'ea no ita ja safira ja. Jukyryuhu ita'jaheteva'ea no pó de enxofre ja. Cavalos akaġa ko ja'gwara'java'ea akaġa ja leão akaġa ja.

Cavalos jurua rupi ihemi tata tatatiġa pavêi enxofre pavêi. ¹⁸A'ea pyvõ cavalos vyvakotyve'ga apiti. He'yjuhu hete ranuhũ vyvakotyve'ga. Trêsvê'ga pyteri pe nanani cavalos ojipeji'ga jukai tata pyvõ tatatiġa pyvõ no enxofre pyvõ no – kiroki ohê cavalos jurua rupi. Nahã a terça parte dos vyvakotyve'ga omano. ¹⁹Nahã cavalos ġa apiti. A'ereki ipopoaka tata tatatiġa pavêi enxofre pavêi. A'ea nhaporemõ ihemi ijurua hugwi ġa apitiavo. Cavalos gwaja ko mboja ja. A'ereki cavalos gwajakãtiapy'ria gwereco mboja akaġa. A'ea ipopoaka no imondovo hahyhetea vyvakotyve'ga pe ġa apitiavo.

²⁰Jara'ġa nomanõi opytavo ite'varuhuva'ea ojipe'ġa apitirame. Kiroki ġa nomanõi – ġahã ndogwerõjiji ojeaporoġita okokatue'yma ve opohire'yma ġwemimbohete'hara hugwi. Ġanemimbohete'hara ko ġwembiapõa anhaġa no Diabo'gapyriva'ea.

Ġanembiapõpyra ko ha'angava: ouro apopyra, prata apopyra, bronze apopyra, ita apopyra, yva apopyra. Nanongara ra'angava nhaporemõ ndohepiagi reki, nohenduvi reki, nopo'ami reki ogwove'y. Emo ġa ombohete tuhê a'ea anhaġa no Diabo'gapyriva'ea imondovo gweaporoġita imohina hehe. Nahã ġa ndekote'varuhui. Tupana'ga jate ahe tombohete.

²¹Ndogwerõjiji ġa ojeaporoġita okokatue'yma. Nurã ġa ndojukapigi oji-pe'ġa. Ndipajipigi ġa. Ndotapipigi ġa ġwembireko'ġarũive'ġa. Nomimbigi ġa. Oko te'varuhu pa ġa.

Tupana'gapyrive'ga gwereco livro'ia ipe'apya

10 ¹Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ipopoakave'ga yvagipeve'ga. Ahepia ji ga ga jyvame yvaga hugwi ua vyva koty imongiaivo yvaġatiġa opiramo. Yvagahavuhua oko ga'akaġa arimo ga'akanitaro. Hendy'ja hete garova kwara ja. Gakupya ko okyta ja hendyva'ea ja.

²Gwereco ga livro'ia ipe'apya opo pe. Ohã ga imondovo opya ojohukoty rui ypihua ruvihava rehe imondovo opya ojohukoty vyva rehe o'ama. ³Hahyahi gahapukaja ja'gwara'java'ea ja leão ja. Ga hapukairê inaranaraġi opyambuavo. Sete ko inaraġa.

⁴Inaranaraġirê ji ei: Kiro ti ji ikwatijari inaraġa remimombe'ua nehê, a'e ji jijive novĩa. A'ereki ji yvagipeve'ga rendu. Yvaga hugwi ga ei ji ve:

—Terekwahavukari ti inaraġa remimombe'ua. Terekwatijari ti a'ea, ei ga ji ve.

—Kwa, a'e ji.

⁵Tupana'gapyrive'ga – kiroki ga ohāi o'ama ypiahua ruvihava rehe yvya rehe no – gaha opova'e yvagi pe.

⁶—Gaha, ei ga, ga oko avuirama hako. Ağwamo ga rekoi, aerē avuirama nehē no omanoe'yma nehē, ei ga. Ga oapo yvaga yvagipeva'ea no yvya no yvyakotyva'ea no ypiahua ruvihava no yhyapora no, ei ga avuiramave'ga mombe'gwovo. Gaha nhirenduvame ji ei: Kiro ti aere'iva'ea nambegwea'javi nehē, a'e ji, ei ga. Ji erame na avuiramave'ga e'i: “Aiti a! Pyry nde'ea,” ei ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga.

—Nambegwea'javi tuhē ti aere'iva'ea nehē. ⁷Kiro po ti seteve'ga – kiroki ġa opy trombetas – kiro po ti ġande'yja'ga ipyi trombeta mbapavamo nehē, ei Tupana'gapyrive'ga. Gaha ipyrame trombeta kiro ti Tupana'ga ikwahapavukari ġwemimbotarimova'ea nehē, ei ga. Ymyahū Tupana'ga nomombe'upavi ojiheva'ea pe onhi'iġa mombe'uharava'ea pe nahanahā nhiremimbotarimova'ea javo hako. Nomombe'ui ga aerē ti ji hepiukapavi nehē javo hako, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

⁸Gaha – kiroki ga e'i ji ve: “Terekwatijari ti inaraġa remimombe'ua” – gaha onhi'iġa'ja ji ve. Kiro ga ei:

—Eho ipyhyga livro'ia ipe'apya Tupana'gapyrive'ga poa hugwi – kiroki ga ohāi o'ama ypiahua ruvihava rehe yvya rehe no, ei ga ji ve.

⁹Aero ji hoi Tupana'gapyrive'ga pyri nhivahema javo ga pe: Embuhu livro'ia ji ve, a'e ji.

—Koro! ei ga ji ve. Epyhy livro'ia i'gwovo pa. Nde juruka'rurame ti he'ero na'e hehira ja novia nehē. Emo nde imokoname ti omborovahi nderevega nehē, ei ga ji ve.

¹⁰Apyhy ji livro'ia ipe'avo gapoa hugwi i'gwovo a'ero. Livro'ia he'ero hehira ja ji juruka'rurame. Ji imokoname kotihī imborovahivi jirevega.

¹¹Kiro ga ei ji ve:

—Aerē ti emombe'ua'ja Tupana'ga nhi'iġa he'yive'ġa pe. Emombe'ua'ja ti oji-pe'ġa yvyakotyve'ġa gwyġagwyripeve'ġa no. Emombe'ua'ja ti ġa no – kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa. Yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ti emombe'ua'ja, ei ga ji ve.

Mokonha'ġa omombe'u ġwemiendukatua

11 ¹Kiro yvagipeve'ga imbuhuri ji ve ta'akwatīġuhūa a'ea pyvō ti eha'ā-ha'ā hepiaga ipukuhua javo.

—Eha'āha'ā ti hepiaga ipukuhua ġajatykahavuhua pukuhua Tupana'ga mbohete'haa pukuhua maranime ipukuhua javo, ei ga. Eha'āha'ā ti hepiaga ikwava'ēhava pukuhua no maranime ipukuhua javo. Emo'emo'e ti Tupana'ga mboheteve'ġa pevo no maramomi ġande'yja javo, ei ga ji ve.

²—Okara – kiroki oko ġajatykahavuhua pyri Tupana'ga mbohete'haa pyri – a'ea ti tereha'āha'āġi. A'reki Tupana'ga e'i jipe: “Judeus'ġarūive'ġa ti toko pevo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Quarenta e dois meses rupi ti judeus'ġarūive'ġa okote'varuhuve'ġa ndekoi ġajatykahavuhua pyri cidade'pyryva pype Jerusale'm pype,” ei Tupana'ga ji ve, ei ga.

³—“Kiroki mokonha'ġa nhinhi'iġa rendu katu – ġahā ti ji ambopopoakaruha nehē tomombe'u ti ġa nhinhi'iġa mil duzentos e sessenta dias rupi,”

ei Tupana'ga, ei ga. “Omongi ti ġa tapy'ynhapite'varuhua jatyrapemuhüva-ea nehë imombe'urame nhinhi'iga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

⁴Kiro Jesus'ga rembikwahavukara ji ve. Mokonha'ġa oko yva ja oliveira ja mokonhava'ea ja. Ġa ko hyapehava ja no mokonhava'ea ja – kiroki hyapehava oko Tupana'ga rovai pyteri pe vyvakotyve'ġa nduvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

⁵Po ojipe'ġa imondopotari hahya mokonha'ġa pe, a'ero ti tata ihemi mokonha'ġa jurua rupi nehë ġa moka'nhyima ġa jukavo nehë. Nahã ti ġa tomano tata pype imondopotarame hahya mokonha'ġa pe nehë.

⁶Mokonha'ġa ipopoaka. Po ġa imbopo'opotari amana imombe'urame Tupana'ga nhi'iga mil duzentos e sessenta dias rupi, a'ero ti amana ndokryi nehë. Po ġa yhya monhimbotepotari aherekoro, a'ero ti yhya onhimbote aherekoro nehë. Po ġa imondoparavuhupotari karugwate'varuhua vyva koty, a'ero ti karugwate'varuhua oho vyvakotyva'ea pe vyvakotyve'ġa pe nehë no. Po ġa imondopotapotari, a'ero ti ohoohe nehë.

⁷Aerë ti ġa imombe'upavi Tupana'ga nhi'iga ġwemiendukatua nehë. Ġa imombe'upavirë ti vyvkaruhyapeve'ea ojiupi vyvkwara ruvihavuhua hugwi ua nehë – kiroki vyvkwara oho paivouhu. Uhu ti vyvkaruhyapeve'ea tiruahuheteve'ea otavuka mokonha'ġa pe ġapopoakara mombiga ġa jukavo nehë.

⁸Mokonha'ġa nda'oa ti ipytai pehea rupi cidade ruvihava pype nehë – kiroki cidade oko Sodoma ja Egitto ja no. A'ereki cidadepeve'ġa ite'varuhu hete Sodomapeve'ġa ja Egitopeve'ġa ja no. Pevo jitehe cidade ruvihava pype ymyahü ahe mokonha'ġa pojykaharete'ga mbovyri yva rehe ga jukavo ikwehe. Pevo jitehe ti mokonha'ġa nda'oa pytai pehea rupi nehë.

⁹Gwepia ti vyvakotyve'ġa nhaporemoko mokonha'ġa nda'oa pevo nehë. Kiroki ġa ojogwe'ygwe'yja'ġa – ġa ti ġanda'oa repiagi nehë. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanh'i'iga – ġa ti ġanda'oa repiagi nehë. Vyvakotyve'ġa gwyġagwryipeve'ġa ti ġanda'oa repiagi nehë. Ojipe'ġa ġanda'oa repiagi nehë no. Trës dias e meio rupi ti ġa hepiagi mokonha'ġa nda'oa tymukare'yima nehë. ¹⁰Vyvakotyve'ġa ndoryndoryvamo ġamanoa rehe nehë japovo toryva imondoteheavo mbatera ojohupe nehë. E'i ti ġa ojohupe nehë: “Hahya ti mokonhava'ea nomondoa'javi nhande ve nehë. A'ereki hahy nhande ve ahe imombe'urame Tupana'ga nhi'iga pepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo nhande ve.” Nahã ti ġa ei nehë. A'ereki ġa nhangypyhy ġamanoa rehe nehë Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga manoa rehe nehë.

¹¹Kiro ji hepiaga'javi Jesus'ga rembiepiukara ji ve aere'iva'ea. Mokonha'ġa manorë trës dias e meio ikwavi ġamanoagwera pyvö. Tupana'ga imondoi opytua ġavytyeri pe mokonha'ġa vvytyeri pe ġa mbogwerava'java ġa mopo'ama'java. A'ero ġa po'ami. Ohyhyi pa vyvakotyve'ġa okyhyjiheteavo ġa ndepiagame. ¹²Kiro mokonha'ġa henduvi vyvagi'peve'ga nhi'iga. Hahyahi ganhi'iga ga erame ġa pe:

—He pejiyo avo yvagi pe! ei ga.

A'ero mokonha'ġa hoi yvaġatiġa pype. Nahã ġa hoi yvagi pe okiavo ogwovo a'ero. Ġahoa yvagi pe ġa'aröe'yve'ġa hepiagi.

¹³A'ea rupi jitehe vyva iġwyġwyhetei. Nurã onga ndurundurugi he'yjuhuva'ea cidade pe. Dez onga pyteri pe nanani ojipeji ndurugi onhika'mbika'mbiga.

Nahā a décima parte da cidade onduru. Sete milve'ga omano yvya iğwyğwy-heterame onga ndurundurugame. Kiroki ġa nomanoi – ġa e'i:

—Tupana'ga ipopoaka hete!

Nahā ġa ei okyhyjiheteavo yvagipeve'ga nduvihavuhuhete'ga hugwi Tupana'ga hugwi.

¹⁴Kiro ji ikwahavi jawo: Na tuhē ite'varuhuva'ea ko. Mokōi reki ite'varuhua-gwera a'ero. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iği oji'i. Kiro ti kotihī oji-peva'ea ite'varuhuva'ea nehē no. A'ero ti trēsve'ea ite'varuhuva'ea nehē, a'e ji.

Mbapavamo ga opy trombeta

¹⁵Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'ya'ga a'ero. Sete ko ġanembi-pyagwera trombetas a'ero. A'ero ji henduvi yvagipeve'ga nhi'igame. Hahyahi ġanhi'iga ġa erame:

—Kiroğwe nhandepojykaharete'ga Tupana'ga herekoi yvyakotyve'ga gwyrā.

A'ea nhaporemo hekoi ga'apoa Cristo'ga apoa no kiro.

A'reki Tupana'ga e'i ga pe: “Ji pavēi ti tihepia katu ġa pokoga.”

A'ea ga ei Cristo'ga pe ġwemimbuhurukara'ga pe eko ti

ġanduvihavuhuhetero ji pavēi jawo.

Tohepia katu pa ti Tupana'ga yvyakotyve'ga kiro avuirama nehē, ei ġa.

¹⁶Kiro vinte e quatrove'ga huvihavuhu'ga – kiroki ġa ōi oapykava rehe Tupana'ga rovai pyteri pe – ġahā onhino oiovapyvo yvya rehe Tupana'ga rovai pyteri pe Tupana'ga mboheteavo. ¹⁷Kiro ġa ei Tupana'ga pe:

—Tupana, orepojkaharetea, ndepyr y hete nde oreruvihavuhuhetero.

Ndehe ndepopoaka ġa hohe pa.

Ağwamo nde ereko. Ymyahū nde ereko hako.

Ndepyr y hete nde.

A'reki nde erepojyka yvyakotyve'ga gwyrā toko ti a'ea jigwyrā jawo.

Kiro po ti nde hepiakatupavi yvyakotyve'ga nehē, ei ġa Tupana'ga pe.

¹⁸Ġagwyrripeve'ga nhimonha'ngai nde rehe.

Kiro ti nde nhimonha'ngai ġa ndehe nehē ġandekote'varuhuro

ğwaramo.

A'ero kiro ti nde ei omanove'ga pe nehē:

“Peko te'varuhu pe.

Peho ti hahyva'ea ruvihava pype a'ero,” ere ti nde ġa pe nehē, ei

huvihavuhu'ga Tupana'ga pe.

Kiro ti nde imbuhuri ejiheve'ga pe ikwepykava pyryva'ea nehē

– kiroki nenhi'iga mombe'uhara'ga, neremimo'ehara'ga no, nenhi'iga rendukatuhara'ga no.

Ġa pe nhaporemo kiro ti nde imbuhuri nehē

okoteheve'ga pe ġanduvihava'ga pe nehē no, ei ġa Tupana'ga pe.

Kiro ti nde ġa mondoy hahyva'ea ruvihava pype

– kiroki ġa oko te'varuhu yvyakotyve'ga pe imondovo hahya ġa pe hendukatuukare'yma nenhi'iga, ei vinte e quatrove'ga huvihavuhu'ga Tupana'ga pe.

¹⁹Kiro yvagi pe Tupana'ga mbohete'hava pe'ai garonga. A'ero jukwaha Tupana'ga rembikwatijarukaripyra ryrū'ia pevo gambohete'hava pype.

Kiro iveraveravi onhi'inh'i'ga onaranara'ga. Ogwygwy hete yvy'a'ero. He'yjuhu itatiguhua'java'ea amana royxagahiva'java'ea ikryi yvy'a koty'a'ero.

Kunhangwerahēa; tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua

12 ¹Kiro ahemonhimomby'auhuvehēa jipiukari yvagi pe tokwaha ti ġa aere'iva'ea javo. Kwara ko hēapiramo tapy'ynhapiramo. Jahya oko hēapya gwyri pe. Gwerekō hēa akanitara oaka'ga rehe. Akanitara gwerekō jaytata'ia ojihe. Doze ko jaytata'ia hehe. ²Ipuru'a hēa. A'ero hēa rahērahe-mamo. A'ereki kiro hēara'ya'ga ahava. A'ero hēa herekoi kiro hahyhetea ojive.

³Kiro ojipeva'ea jipiukari yvagi pe ahemonhimomby'ava'ea. Ahemonhimomby'ava'ea ko tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua. Huvihavuhu ko tejuhua'javuhuva'ea ġwehanhuhūro oġwaġahivamo. Sete ko tejuhua'javuhuva'ea aka'ga. Gwerekō akanitara oaka'ga rehe no. Sete ko akanitara a'ero. Dez ko tejuhua'javuhuva'ea ratia. ⁴Ipopoaka tejuhua'javuhuva'ea gwaja jaytata'ia pe'avo yvaga hugwi imbhua imomboa yvy'a koty. He'yjuhu hete ranuhū jaytata'ia. Trēs jaytata'ia pyteri pe nanani gwaja ojipeji pe'ai imbhua imomboa yvy'a koty. Nahā a terça parte dos jaytata'ia tejuhua'javuhuva'ea gwaja imombori. Tejuhua'javuhuva'ea i'ami kunhangwerahēa rovai pyteri pe ta'u ti ji hēara'ya'ga ga arame javo. A'ereki hēa ombo'a ġweri gwa'ya'ga.

⁵Ymyahū Tupana'ga ga mombe'u hako. Ga e'i:

“Aerē ti hēara'ya'ga toko vyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ġa ndepiakatupava nehē.

Tohendukatuukaraha ti ga ġa pe onhi'iga nehē.

Ahe ja – kiroki ahe onupā ojipe'ga yvyra pyvō metalva'ea pyvō toko ti ga nhinhi'iga rupi javo

– ahe ja ti hēara'ya'ga tohendukatuukaraha ġa pe nehē toko ti ġa nhaporemō nhinhi'iga rupi javo,” ei Tupana'ga hako.

Kiro hēa ga mbo'ari gwa'ya'ga. Hēara'ya'ga arame kiro gape'ahava pea hugwi tejuhua'javuhuva'ea ti to'uyme ga javo. Kiro garerohohava Tupana'ga pyri ga'apykava pyri toko ga aheruvihavuhuhetero kiro javo.

⁶Kiro hēa nhani oka'nhyma ongae'yi me. A'ereki pevo Tupana'ga omboavujikwerukaripe hēa pe avo ti hēa toju javo.

—Pevo ti ġa tomondomondo mbatera hēa pe mil duzentos e sessenta dias rupi nehē, ei Tupana'ga.

⁷Kiro yvagi pe Tupana'gapyrive'ga tavukari. Tupana'gapyrive'ga ko Miguel'ġa. Miguel'ga ko oko Tupana'ga nhi'iga rehe ojiheve'ga pavēi. Tejuhua'javuhuva'ea ndokoi reki Tupana'ga nhi'iga rehe ojiheve'ga pavēi. Nurā Miguel'ga tavukari tejuhua'javuhuva'ea pe a'eareheva'ea pe no. ⁸Miguel'ġa imombigi tejuhua'javuhuva'ea popoakara a'eareheva'ea popoakara reheve yvagi pe. Ndatekwavi tejuhua'javuhuva'ea rehe yvagi pe a'eareheva'ea rehe no. ⁹A'ea rupi tejuhua'javuhuva'ea huvihavava'ea mombohava a'eareheva'ea mombohava pavēi yvy'a koty'a'ero.

Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga akoja'ga ymyahūve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Omoandyandyi ga vyakotyve'ġa nhaporemō.

¹⁰Kiro ji ojipe'ga renduvi. Hahyahi ganhi'iga ga erame okovo yvagi pe:

—Kiroḡwe Tupana'ga ojiheve'ga ndekote'varuhua mombohetei ḡa mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ḡa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehē.

Kiroḡwe ga hepiukari opopoakara okovo ḡanduvihavuhuhetero, ei ga.

Kiroḡwe Cristo'ga hepiukari opopoakara okovo ḡanduvihavuhuhetero no.

Ga pe ḡwemimbuhurukara'ga pe Tupana'ga e'i

eko ti ḡanduvihavuhuhetero javo.

A'ereki Tupana'ga omomboruka ḡambotegwete'hara'ga yvya koty

– kiroki ga omboja nhaneirū'ḡa ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe arimo ypytunimo no, ei ga okovo yvagi pe.

¹¹ Nhaneirū'ḡa omombi Diabo'ga popoakara ojikheteavo ḡwaramo

cordeiro'jave'ga rehe

gaha omano heka'voguka gwekoa nhande repyga javo

cordeiro'jave'ga.

ḡa omombi Diabo'ga popoakara imombe'urame Tupana'ga nhī'ḡa Jesus

Cristo'ga mombe'urame.

Onhia'ngue'yma nhaneirū'ḡa ei ojohupe:

“Xa'eyme ti: Niamanopotari nhande Jesus Cristo'ga mombe'urame.

A'ea rūi ti xa'e.” Nahā ḡa ei.

ḡa'arōe'ḡve'ḡa ḡa jukai ḡa mbopohirukapota Jesus'ga hugwi novā.

A'ereki ḡa ndopohiri Jesus'ga mombe'ua hugwi, ei ga okovo yvagi pe.

¹² Tohoryory ti yvaga, ei ga.

Pejoryjory ti yvagipeva'ero!

A'ereki ga Diabo'ga mombo avo hugwi.

Yvyakotyva'ea pe yhyarupiva'ea pe no, pe me ti ite'va kiro.

A'ereki Diabo'ga ogy ogwovo pe pyri onhimboahiva.

A'ereki ga e'i: “Nambegwei ti Tupana'ga omombiguka jipopoakara yvya koty nehē no.

Takote'varuhuahi ti ji Jesus'gareheve'ga pe yvya koty a'ero nehē,” ei

Diabo'ga, ei ga.

A'ea ga ei okovo yvagi pe Diabo'ga mombe'gwovo yvyakotyve'ḡa pe yhyarupive'ḡa pe no. A'ea ji henduvi.

¹³ Kiro tejuhua'javuhuva'ea i'ei:

—Ah! Yvya koty ga ji momborukari ji mombytavouka, e'i.

A'ero ihoi kunhangwerahēa rehe – kiroki hēa gwa'ya'ga mbo'a. Hēa rehe ihoi tajuka ti hēa javo.

¹⁴ Kiro kwanduhua'javuhuva'ea pepoa mondohava mokonhava'ea mondohava kunhangwerahēa pe. Nurā hēa ei:

—Taveve ti ji ongae'yi me nehē. Pevo ti ji taho jitupa jirupai pe nehē. Pevo ti ḡa tomondo mbatera ji ve três anos e meio rupi nehē. A'ero pevo ti ji rukatui nehē nhinhimima mboja hugwi tejuhua'javuhuva'ea hugwi nehē, ei hēa.

¹⁵ Ojuraa rupi mboja yhya mohemi. Hehanhuhū yhya ypihua ja – kiroki ohē tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi yhya.

—Yhya ti togwerohoroho hēa moka'nhyma, e'i.

¹⁶ Yvya pyry reki hēa pe hēa pokoga. A'ereki yvy pe yhya onhinha – akoja tejuhua'javuhuva'ea omohē ojuraa rupi.

¹⁷Aero tejuhua'javuhuva'ea nhimonha'ngahetei hēa rehe. Nurā ihoi otavuka hēarakykwe pohara'ga pe – kiroki ga gwendu katu Tupana'ga remimombe'u-hetea ojikoga Jesus Cristo'ga rehe okokatuavo. ¹⁸Ogwovo ihoi o'ama y'yi'ga rehe ypihua ruvihava rembeyvyri pe.

Yhyapypeva'ea

13 ¹Kiro ji hepiagi tiruahūva'ea yhyapypeva'ea. Ohē yhyapypeva'ea ypihua ruvihava hugwi ua vyva rehe upa. Sete ko yhyapypeva'ea aka'ga. Dez ko yhyapypeva'ea ratia. Gwatia rehe gwereko akanitara. Dez ko akanitara a'ero. Oaka'ga rehe inainani gwereko gwerate'varuhua. Herate'-varuhua Tupana'ga mbotegwetei yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo. ²Yhyapypeva'ea oko ja'gwara'java'ea ja leopardo ja. Ipya oko urso pya ja. Ijurua oko ja'gwara'java'ea jurua ja leão jurua ja. Kiro tejuhua'javuhuva'ea imbopopoakarukari yhyapypeva'ea oji'ja ojipy'rovouka jupe toko ti yhyapypeva'ea jireheve'ga nduvihavamo javo.

³Ojipejiva'ea ji hepiagi yhyapypeva'ea aka'ga. Oko ika'ēagwera ite'varuhuheteva'ea nhaka'ga rehe. Nurā ji ei: Omano po raji'i. Kiro okwerava'ja reki! a'e ji hepiaga ika'ēagwera ite'varuhuheteva'ea.

Vvyakotyve'ga nhaporemō ga nhimomby'ai hehe a'ea mbopogweavo. ⁴A'ero ga tejuhua'javuhuva'ea mbohetei. A'reki tejuhua'javuhuva'ea ombopopoakaruka yhyapypeva'ea pe. Yhyapypeva'ea ga imbohetei no.

—Ma'ga ipopoaka yhyapypeva'ea ja? ei ga. Ma'ga ipopoaka a'ea hohe otavuka a'ea pe? Ndipopoakahavi tuhē a'ea pe! ei ga imboheteavo.

⁵Kiro yhyapypeva'ea monhi'ite'varuhuhava. Nurā ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

—Tanhimbohete tuhē ti ji Tupana'ga mbotegweteavo nehē. Quarenta e dois meses rupi ti ji tako nanongara rehe vyva koty nehē, e'i.

⁶Nurā yhyapypeva'ea Tupana'ga mbotegwetei. Tupana'ga ronga mbotegwetei. Yvagi'peve'ga mbotegwetei. Nahā yhyapypeva'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga renoite'varuhuavo.

⁷Kiro yhyapypeva'ea mbopopoakahava no. Nurā ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

—Tatavuka ti ji Tupana'ga remimo'ēhara'ga pe. Tamombi ti ji gapopoakara, e'i. Tajipopoaka ti ji vvyakotyve'ga hohe pa, e'i. Ga hohe pa ti ji tajipopoaka – kiroki ga ojogwe'ygwe'yja'ga. Ojipe'ga hohe pa no ti ji tajipopoaka. Tajipopoaka ti ji ga hohe pa no – kiroki ga ojoatyatyvi ganihi'ga. Vvyakotyve'ga gwygagwyrive'ga hohe pa ti ji tajipopoaka no, e'i yhyapypeva'ea.

⁸Jihi, João, akwaha aere'iva'ea ikwatija. Ikwatija ji ei: Vvyakotyve'ga nhaporemō ti yhyapypeva'ea mbohetei ojikoga hehe nehē – kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype, a'e ji ikwatija. Gāndera Tupana'ga ndokwatijari livro pype yvagi pe tuhu ti ga ji pyri okovo avuirama jave'yma. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. Gaha Tupana'ga omombe'u vyva apohava renonde aerē ti ga ojijukauka nehē javo, a'e ji ikwatija aere'iva'ea.

⁹Peapyakwa pe. Pehendu katu nhirembikwatijara, a'e ji.

¹⁰Kiroki ga ojipe'ga topyhy ga nderogwovo

– gahā ti ojipe'ga opyhygaha nehē ga nderogwovo nehē, a'e ji ikwahava aere'iva'ea.

Kiroki ġa ojipe'ġa tojuka itakyhea'javuhuva'ea pyvō

– ġahā ti ojipe'ġa ojuka tuhē itakyhea'javuhuva'ea pyvō nehē, a'e ji ikwahava aere'īva'ea.

Nurā ti Tupana'ga remimo'ēhara'ġa tonhimomirana ojikheteavo ga rehe nehē, a'e ji ikwatija aere'īva'ea.

Yvyapypeva'ea

¹¹Kiro ojipea ji hepiagi tiruahūva'ea vyvypypeva'ea. Ohē vyvypypeva'ea vyva hugwi ua vyva arimo upa. Mokōi ko vyvypypeva'ea ratia. Hatia ko cordeiro ratia ja. Hahyahi vyvypypeva'ea nhi'iga tejuhua'javuhuva'ea ja.

¹²Yhyapypeva'ea ombopopoakaruka vyvypypeva'ea oji'ja. A'ero vyvypypeva'ea yhyapypeva'ea mboheteukari vyvakotyve'ġa pe vyva pe no – kiroki yhyapypeva'ea gwereko ika'ēagwera ite'varuhuheteva'ea.

¹³Vyvypypeva'ea japojapoi ahemonhimomby'ava'ea. Yvaga hugwi imbojyvi tata imbuhua vyva koty. Gwepia pa vyvakotyve'ġa ahemonhimomby'ava'ea.

¹⁴Ahemonhimomby'ava'ea apovo ġwaramo vyvypypeva'ea ġa moandyandy-juhui. Ipopoaka vyvypypeva'ea ahemonhimomby'ava'ea apovo ġwaramo yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Vyvakotyve'ġa pe vyvypypeva'ea ei:

—Peapo ti ha'angavuhua kiro timbohete ti a'ea ra'angavuhua javo – kiroki a'ea ko yhyapypeva'ea herekovo ika'ēagwera ite'varuhuheteva'ea itakyhea'javuhuva'ea rembikytiuhagwera. A'ea ra'angavuhua ti peapo. A'ereki a'ea okwera'ja reki yhyapypeva'ea, e'i vyvypypeva'ea.

Mbatera ġa japo yhyapypeva'ea ra'angavamo a'ero. ¹⁵Opopoakahetero ġwaramo vyvypypeva'ea imondoi opytua ha'angava pe imopo'ama.

—Opo'a reki ha'angava ogwoogwovo, ei vyvakotyve'ġa hepiagame.

Ha'angava onhi'ī. Kiro i'ei:

—Tanhimbohete ti vyvakotyve'ġa nhaporemō, e'i.

Kiroki ġa nombohetei yhyapypeva'ea ra'angava – ġahā ha'angava ojuka. ¹⁶⁻¹⁷Vyakotyve'ġa nhaporemō herekoi yhyapypeva'ea rembikwatijarukaragwera ojihe a'ero. Ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe. Hera ikwatijarukare'ymame ti ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera número. Okwatijaruka ti ġa opoa rehe ojohukoty rūi. Opoa rehe ikwatijarukare'ymame ti ġa okwatijaruka gwetovapya rehe. Okwatijaruka ġa nhaporemō: okoteheve'ġa ġanduvihava'ġa imbateve'ġa nimbaterive'ġa ojipe'ġa no – kiroki ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa, kiroki ipiro'ye'yve'ġa ġa ġa mboporavykyuka ġa mbo-pohirukare'yma ojihugwi no. Ġa ojihe ikwatijarukare'ymame yhyapypeva'ea ra'angava noma'ēukari ġa pe mbatera ipyhygukare'yma imondoukare'yma no. Nahā yhyapypeva'ea ra'angava hendukatuukarahai vyvakotyve'ġa pe onhi'iga opopoakaramo.

¹⁸Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi yhyapypeva'ea rera. Kiroki ga okwaha hete – gaha ti tomo'emo'ē yhyapypeva'ea rera número onhimombaragwahava hehe. Yhyapypeva'ea rera número ko akwaimbae'ga rera número. Yhyapypeva'ea rera ko número seiscentos e sessenta e seis.

Cordeiro'jave'ga he'yjuhuranuhūve'ġa pavēi

14 ¹Kiro ji hepiagi. Nanime cordeiro'jave'ga ami vytyruhua rehe Siāo rehe! Ga pavēi ġa oko cento e quarenta e quatro milve'ġa. Ikwatijara

ġa gwereko gwetovapya rehe. Ikwatijara ko cordeiro'jave'ga rera garuva'ga rera no.

²Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Onhi'ġahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja onaranaraġuhūva'ea ja no. Ikatu ganhi'ġa imonhi'ihava ja no harpas ja, a'e ji yvagipeve'ga renduva.

³Cento e quarenta e quatro milve'ġa nhimby'yi ipyahuva'ea rehe yvagi pe ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe ga apygame oapykava rehe okovo aheruvihavuhetero. Onhimby'yi ġa quatrove'ġa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe no. Tegwete ojipe'ġa nhimbo'ehava a'ea rehe. Ġahā jate onhimbo'e hehe ipyahuva'ea rehe onhimby'yita cento e quarenta e quatro milve'ġa. A'ereki Tupana'ga ġa mbopiro'yuka ġambote'varuhuva'ea hugwi ġa pokoguka ġa mbuhuruka ojipyri yvagi pe ġa mombytavouka avuirama. ⁴Ga ndokote'varuhui. Ġa ko ġa ja – kiroki ġa ndogwerekoangavi kunhangwera'ġa. Pyri hete ġa. Cordeiro'jave'ga hoa nanani ġa hoi ga rupi okovo ganhi'ġa rupi. Tupana'ga omo'emo'ēypy ġa ojive yvyakotyve'ġa hugwi ġa mbopiro'yuka.

—Ġahā ti toko jireheve'ġa cordeiro'jave'gareheve'ġa no, ei Tupana'ga ġa mo'emo'eamo. Toko ti ġa nhinhi'ġa rupi ganhi'ġa rupi no. Jara'ġa hohe yvyakotyve'ġa hohe ġa pyryvamo okovo a'ero, ei Tupana'ga.

⁵Ni'mbeangavi Tupana'gareheve'ġa. Nurā ndojari ġa ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe aheruvihavuhete'ga rovai pyteri pe.

Trêsvē'ġa Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa

⁶Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ga veverame yvatea gwyrimo. Ikwahava ġwaramo omondoo ga ei:

—Taho ti ji imombe'gwovo pyryva'ea ipave'yva'ea Jesus'ga mombe'ua yvyakotyve'ġa pe nhaporemonehē. Ġagwyġagwyripeve'ġa pe ti ji tamombe'u. Kiroki ġa ojogwe'ygwe'yja'ġa – ġa peġape ti ji tamombe'u. Kiroki ġa ojoatyatyvi ganhi'ġa – ġa peġape ti ji tamombe'u. Ojipe'ġa pe ti ji tamombe'u no. Yvyakotyve'ġa pe nhaporemoyvya koty ti ji tamombe'u nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁷Hahyahi ganhi'ġa ga erame ġa pe a'ero:

—Pehendu katu ti Tupana'ga rerekokatukatuavo ga ko ipopoaka ojipe'ġa hohe pa javo. Pembohete ti ga gaha jate oko nhanderuvihavuhetero javo. A'ereki kiro ga'ea okote'varuhuve'ġa pe peko te'varuhu pe javo. “Peho ti hahyava'ea ruvihava pype nehē,” e'i ti Tupana'ga nehē.

—Pembohete ti Tupana'ga mboukwahava penenypy'amo ga rovai pyteri pe. Gaha ombojihi yvaga yvya no ypiahua ruvihava no yhyaryapyruhua nhaporemonehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁸Kiro ojipe'ga vevei ga reviri no Tupana'gapyrive'ga. Imombe'gwovo ga ei:

—Cidadepeve'ġa Babilōniapeve'ġa popoakahetea ipigi! Opi hete tuhē! A'ereki ġa ombote'vate'varuhu yvyakotyve'ġa gwyrive'ġa nhaporemonehē, ei ga. Babilōniapeve'ġa onhimbopogweuka ojipe'ġa pe toko te'varuhu ti ġa nhande ja javo. Babilōniapeve'ġa ja ġa ndekote'varuhui a'ero gworygworyvamo ġa ndekote'varuhua rehe, ei ga.

⁹⁻¹⁰Kiro ojipe'ga vevei mokonha'ġa ndeviri no Tupana'gapyrive'ga. Trêsvē ko ġa a'ero. Hahyahi ganhi'ġa ga erame:

—Kiroki ġa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava rehe ve – ġahā ti ombuhuruka ite'varuhuva'ea ojive nehē, ei ga. Po ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rembikwatijarukara gwetovapya rehe, a'ero ti ite'varuhu ġa pe nehē, ei ga. Po ġa okwatijaruka opoa rehe, a'ero ti ite'varuhu ġa pe nehē no.

—Tupana'ga ti onhimonha'nga ġa ndehe nehē. Ndoporogwetygi ti ga ġa nehē, ei ga. A'ero ti Tupana'ga ġa mondoi tata pype enxofre pype nehē no hahyva'ea ruvihava pype. A'ea pyvō ti ga hahya mondoi ġa pe nehē, ei ga. Hahyrame pevo ġa pe ti pyryve'ġa Tupana'gapyrive'ġa ġa ndepiagi nehē. Ġa pavēi ti cordeiro'jave'ga ġa ndepiagi nehē hahyrame ġa pe nehē, ei ga.
¹¹Nane'ymi ti ihemi tatatiġuhūa hahyrame ġa pe nehē. Hahya ti ndopigi ġa hugwi pytunimo arimo nehē no, ei ga. Hahy hete ti ġa pe tata pype jipi nehē – kiroki ġa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava reheve, kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe, ei ga imombe'gwovo.

¹²—Nurā ti Tupana'ga remimo'ēhara'ġa tonhimomirana ojikheteavo Jesus'ga rehe Tupana'ga remimombe'uhetea rendukatuavo nehē, ei ga.

¹³Kiro ji ojipe'ga renduvi yvagipeve'ga. Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti nhiremimombe'ua nde ve kiro. Kiro Cristo'gareheve'ġa ndory-ndoryvamo – kiroki ġa omano kirē nehē, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

—Na tuhē, e'i Tupana'ga ra'uva. Kiro ġa ndoryndoryvamo. A'reki omanorē ġa oapo pi. A'ero ġapy'a rukatui. Oporavyky hete na'ē ġa okovo yvya koty Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo okokatuavo onhimomiranama. Aerē omanorē ti ġa ndukatui yvagi pe nehē. Ġandekokatuagwera ti jukwaha nehē ġa vahemirē yvagi pe, e'i Tupana'ga ra'uva.

Okyti ġa kopeva'ea

¹⁴Kiro nanime ji hepiagi yvaġatiġa. Itiġahivuhuva'ea ko yvaġatiġa. I'arimo ga oapy. Oko ga ga ja – kiroki ga oko yvagipeva'ero yvyakotyva'ero no. Oakaġa rehe ga gwereko akanitara ouro apopyra okovo ġwaramo aheruviha-vuhuhetero. Opo pe ga gwereko haimbeva'ea foice.

¹⁵Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mbohete'hava hugwi garonga hugwi ua. Hahyahi ganhi'iġa ga erame yvaġatiġa'arimove'ga pe. Ga pe ga ei:

—Ekyti kopeva'ea eapoa pyvō haimbeva'ea pyvō jajuro ġwaramo yvya koty. A'reki kiro ikytihava, ei ga ga pe.

¹⁶—Kwa, ei ga.

A'ero ga ikytipavi kopeva'ea nhaporemō yvya koty a'ero – kiroki ga oapy yvaġatiġa arimo.

¹⁷Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mbohete'hava hugwi garonga hugwi yvagipeva'ea hugwi. Gwerekō ga haimbeva'ea no foice.

¹⁸Kiro ojipe'ga ruri ikwava'ēhava hugwi Tupana'gapyrive'ga. Gaha ko tata repiakatuhara'ga. Hahyahi ganhi'iġa ga erame Tupana'gapyrive'ga pe – kiroki ga gwerekō haimbeva'ea.

—Ekyti yva'ia ahara yhypoa'java'ea hugwi imono'ono'ombava. A'reki yva'ia uva jaju pa yvya koty, ei ga ga pe.

¹⁹—Kwa, ei ga.

A'ero ga yva'ia kytipavi yvya koty imono'ono'ombava a'ero imombo'a imu-'umu'ūhavuhua pype to'ē ti yva'ia ryhya jugwi javo.

Tupana'ga nhimonha'ngahetea, a'e ji imu'umu'uhava pe. Aereki Tupana'ga omu'u-mu'umuka okote'varuhuve'ga jukajukavouka imo'emo'ëuka gāndekoa nhaporemō.

²⁰ Cidade koty ġa imu'umu'umi yva'ia imu'umu'uhavuhua pype. He'yjuhu ranuhū hete yva'ia ryhya i'ēi jugwi ġa imu'umu'umame. Okote'varuhuve'ga ndekoa pe a'e ji yva'ia ryhya. Paivouhu ihoi gāndekoa Tupana'ga ġa mu'umu-'umukaramē. Gāndekoa oho paivouhu trezentos quilômetros. Hehanhuhū gāndekoa typya no. Typya ihoi um metro e meio ogwovo. Oho gāndekoa cavalo jurua apiavo. Nahā typya ihoi cavalo jurua yvate jaimē gāndekoa.

Seteve'ga Tupana'gapyrive'ga ti omondo karugwara

15 ¹ Kiro ji ojipe'ga ndepiagi ahemonhimomby'auhuve'ga – kiroki seteve'-ga Tupana'gapyrive'ga okwahavuka aere'iva'ea okovo yvagi pe yvagi-peve'ga. Omondo ti ġa seteva'ea karugwara vyakotyve'ga pe nehē. Seteva'ea karugwara ko mbapavava'ea. Seteve'ga imondomondorē seteva'ea karugwara vyakotyve'ga ndehe po ti Tupana'ga nhimonha'ngahetea ipigi ġa ndehe nehē.

² Kiro ji hepiagi ypiahua ruvihava'java'ea. Ypiahua ruvihava'java'ea ko vid-ro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra no. Vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra, a'ea memei ko ojihe'a ojogwehe. Kiroki ġa nombohetei yhyapypeva'ea yhyapypeva'ea ra'angava reheve – ji ġa ndepiagi ġa amame ypiahua ruvihava'-java'ea rembeyvyri pe. Ndokwatijarukari ġa ojihe yhyapypeva'ea rera opopoa-karamo yhyapypeva'ea hohe. Ndokwatijarukari ġa yhyapypeva'ea rera número ojihe no. Gwereco ġa Tupana'ga remimondoa imonhi'ihava harpas. ³ Tupana'-gareheva'ea nhimby'yja rehe Moisésva'ea nhimby'yja rehe ġa nhimby'yi. Cor-deiro'jave'ga nhimby'yja rehe ġa nhimby'yi no. Aereki ġa Tupana'ga mbohete gaha jate ko vyakotyve'ga nduvihavuhuhete'ga javo. Onhimby'yita ġa ei:

—Tupana, orepoijkaharetea, ndehe ko vyakotyve'ga nduvihava epopoakaramo ġa hohe pa.

Ndehe ko gānduvihavuhuhetero avuirama ymya hako aerē nehē no, ei ġa onhimby'yita.

Ereapo nde ġamonhimomby'auhuva'ea enhimboheteuka ġa pe.

Ereko katu hete nde ġa nderekokatuavo imombe'gwovo a'itituhēva'ea ġa pe, ei ġa onhimby'yita Tupana'ga mboheteavo.

⁴ Ġa nhaporemō nde rendu katu nde mboheteavo ga pyry hete javo.

Aereki nde tehe jate ko ndepyyr hete tuhē.

Uhu pa ti ġa ogwyrā hugwi nhaporemō nehē nde mboheteavo nderovai pyteri pe nehē.

Aereki nde erehepiuka ejekokatuagwera ġa pe.

Nahā ġa ei onhimby'yita upa Tupana'ga mboheteavo.

⁵ Ġa nhimby'yirē ji hepiagi yvagi pe. Pevō ko Tupana'ga mbohete'hava ipira apopyra – kiroki pyryheteva'ea gwereco Tupana'ga rembikwatijarukari pyra ryrū'ia. Ojipe'a gambohete'hava. ⁶ Seteve'ga Tupana'gapyrive'ga hemi jugwi – kiroki ġa omondo ġwerī karugwara vyakotyve'ga pe. Omongi ġa tapy'-ynhapitiġahivuhuva'ea linho apopyra ndiky'ai'i'iva'ea. Omongi ġa oku'ayvira imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko ġaku'ayvira.

⁷ Ġa pe quatrove'ga nde'yja'ga imondoi nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra. Sete ko nhaetingy'a'java'ea. Tupana'ga nhimonha'ngahetea rekoi nhaetingy'a'-java'ea pype avuiramave'ga nhimonha'ngahetea. Tynahē a'ero.

⁸Tatatiġu hūhetea rekoi Tupana'ga ronga pype gambohete hava pype. A'ereki Tupana'ga oko ipype. Tupana'ga rendy'jaro ġwaramo gambohete hava pype hekoi tatatiġa. Gapopoakaro ġwaramo hekoi tatatiġa ipype no. Tynahē gambohete hava a'ero. Tatatiġu hūa ġwaramo ti ahe ndohoi gambohete hai pe sete ve'ġa remimondoa renonde nehē. A'ereki sete ve'ġa Tupana'gapyrive'ġa e'i: —Orenhinan hinani ti toromondo na'ē karugwara vyakotyve'ġa pe nehē, ei ġa.

Tupana'ga nhimonha'ngahetea oko nhaetingy'a'java'ea pype

16 ¹Kiro ji ga renduvi Tupana'ga mbohete havapypeve'ga. Hahyahi ganhi'ġa ga erame sete ve'ġa pe Tupana'gapyrive'ġa pe: —Peho ti heka'voga Tupana'ga nhimonha'ngahetea nhaetingy'a'java'ea hugwi. Peheka'vo ti vyva koty, ei ga ġa pe.

²—Kwa, ei yvagipeve'ġa.

Kiro ġande'yja'ga hona'ēi a'ero heka'voga vyva koty Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipejiva'ea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Nurā ihemi ġajauhua ite'varuhuhete va'ea vyakotyve'ġa nde he – kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe. Kiroki ġa ombohete yhyapypeva'ea ra'angava – ġa nde he ihemi ġajauhua ite'varuhuhete va'ea no.

³Kiro ojipe'ga sete ve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Mokōi ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Ypiahua ruvihava rehe ga heka'vogi. Ypiahua ruvihava nhimbotei omahove'ga rekoa'java'ero. Nurā yhyapora imanombavi.

⁴Kiro ojipe'ga sete ve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Trēs ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhūa rehe yhyaryapyruhua rehe no ga heka'vogi. Paranauhūa nhimbotei aherekoro a'ero. Yhyaryapyruhua onhimbote aherekoro no.

⁵Kiro ji ga renduvi – kiroki Tupana'gapyrive'ga oko yhya repiakatuhara'ga. Tupana'ga pe ga ei:

—Jipojy kaharetea, ei ga Tupana'ga pe.

Aġwamo nde ereko. Ymyahū nde ereko hako.

Nde he ko ereko katu hete yhya monhimboteavo aherekoro ġa pe.

⁶A'ereki ġa neremimo'ēhara'ġa apiti

nenhi'ġa mombe'uhara'ġa nde heve ġandekoa reka'voga.

Kiroġwe aherekoa nde imondoi ġa pe to'u ti ġa javo.

Pyry nde imondoi a'ea ġa pe, ei ga Tupana'ga pe.

⁷Kiro ji henduvi ikwava'ēhava hugwi nahā:

—Na tuhē, Tupana, orepojy kaharetea!

Nde he ko vyakotyve'ġa nduvihava epopoakaramo ġa hohe pa.

Ereko katu hete

e'erame a'itituhēva'ea imondovo hahya hupi katu okote'varuhuve'ġa pe.

Porro ji henduvi ikwava'ēhava hugwi.

⁸Kiro ojipe'ga sete ve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Quattro ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Kwara rehe ga heka'vogi tombokai ti kwara vyakotyve'ġa tata pyvō javo. ⁹Kwara vyakotyve'ġa mbokai hetei a'ero. Hahy hete ġa pe a'ero. A'ea

nhaporemo karugwara Tupana'ga imondomondoukari ġa pe. Ga karugwara moudoukaro ġwaramo ġa ete'varuhuhetei Tupana'ga pe ga mbotegweteavo. Ndogwerojijyi reki ġa ojeaporoġita okokatue'yma ga mbohetee'yma.

¹⁰Kiro ojipe'ga sete've'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Cinco ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Yhyapypeva'ea gwyra rehe ga heka'vogi. Pevo vyva koty yhyapypeva'ea oko ogwrypeve'ġa nduvihavamo. Yhyapypeva'ea gwyrypeve'ġa pe ypytunahivuhu a'ero. Hahy hete ġa pe. Ohu'u ġa okūa a'ero hahyhetero ġwaramo ġa pe. ¹¹Yvagipeve'ga pe Tupana'ga pe ġa ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo hahyro ġwaramo ojive. Ojauhuro ġwaramo ġa ete'varuhuhetei ga pe no. Emo ġa ndogwerojijyi ojeaporoġita okokatue'yma.

¹²Kiro ojipe'ga sete've'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahe-tea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Seis ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhūa ruvihava rehe rio Eufrates rehe ga heka'vogi. Paranauhūa ruvihava rio Eufrates ty pa onhimboavujikwea a'ero tuhu ti kwara porakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa vyva pikaġa rupi javo.

¹³Kiro ji hepiagi trêsva'ea Diabo'gapyriva'ea anhaġa. A'ea ko kururua ja. Tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi ojipea hemi. Yhyapypeva'ea jurua rupi ojipea hemi. Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'ga jurua rupi ojipea hemi. Nahā ko trêsva'ea Diabo'gapyriva'ea.

¹⁴Tiruahū Diabo'gapyriva'ea okovo Diabo'ga nhi'ġa rehe japoapovo ahe-monhimomby'ava'ea. Kiro ihoi vyvakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa pyri nhaporemo ġa mono'ono'oġuka ġa movahemuka totavuka ti ġa Tupana'ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: "Diabo'gapyriva'ea ġa mono'ono'oġukarama ti ji ei ġa pe nehē: Peko te'varuhu pe. Peho kiro tata pype hahyva'ea ruvihava pype. A'ea ti ji ei ġa pe jipopoakahetero ġa hohe pa nehē ġapopoakara mombiga," ei Tupana'ga.

¹⁵—Pehendu ti, ei Cristo'ga nhande ve. Ahe nomboha'uvi iporomive'ġa ndura. Ahe ja ti pe napemboha'uvi jirura'java nehē. Nurā ji ei pe me: Pyry hete ti pe me nehē pe nhimomiranamame nhinhi'ġa reroviapige'yma aerē ti ga ruri nehē javo. A'ero ti pe ndekoi ga ja nehē – kiroki ga gwereko opira imongiavo onhinotie'yma, ei Cristo'ga nhande ve.

¹⁶Diabo'gapyriva'ea omono'ono'oġuka vyvakotyve'ġa nduvihava'ġa. Pea pe ġamono'oġukahava pe hebreus'ġa e'i Armagedom.

¹⁷Kiro ojipe'ga sete've'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Yvate ga heka'vogi. Sete ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Kiroki ga oko yvagi pe aheruvihavuhuhete'ga ronga pype gambohetchava pype ga'apykava pyri – hahyahi ganhi'ġa ga erame pea hugwi:

—Momina Tupana'ga nhimonha'nga! ei ga.

¹⁸Kiro inhi'inhi'ġi onaranaraġa overaverava. Vyva oġwyġwy hete ranuhū tuhē. Vvyakotyve'ġa mboghuvypyagwera jate ndogwerekoi nanongara. ¹⁹A'ero cidadeuhua i'gwy'gwryi. Trê ko ipeheuhūva'ea cidadeuhua peheuhūva'ea a'ero. Cidades nhaporemo vyva koty indurundurupavi he'yjuhuva'ea. Tupana'ga okwahava'ja Babilōniapeve'ġa ji ndapotari ġandekote'varuhua javo. Ipopoaka hete ġa novīa a'ero. A'ereki kiro Tupana'ga onhimonha'nga hete ġa ndehe onhimboahiva ojipypava ġa ndehe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo.

²⁰ Ypa'ōa oka'nhyimba. Ahana'ja a'ero. Yvytyruhua ahe ndohepiaga'javi no.
²¹ He'yjuhu itatiğuhūa'java'ea amana royxagahiva'java'ea okya yvaga hugwi
 vyakotyve'ğa ndehe. Tupana'ga pe ğa ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo
 okote'varuhuavo. A'ereki amana royxagahiva'java'ea hahy ranuhū ğa pe.
 A'ereki hehanhuhū hete amana royxagahiva'java'ea itatiğuhūa'java'ea. A'ea
 pohyja ko quarenta quilos hetakwera ja.

Kunhangwerahēa oapy yhyapypeva'ea arimo

17 ¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ğa nde'yja'ga – kiroki sete-
 ve'ğa gwereko nhaetingy'a'java'ea yvagipeve'ğa. Ji ve ga nhi'iği jawo:
 —Herejo, ei ga. Kiro ti ji ipopoakavehēa repiukari nde ve nehē Tupana'ga
 erame hēa pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvi-
 hava pype.” A'ea ti Tupana'ga ei hēa pe nehē – kiroki akwaimbae'ğa upahara-
 hēa oapy ypihua arimo ypihua ruvihava arimo no paranauhūa arimo no.
 Onhimongyheteuhu yhya. A'ea arimo nhaporemo hēa apygi oina. ² He'yju-
 huve'ğa vyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa oko hēanhi'iğa rupi okote'varuhuavo
 hēa rendukatuavo. Hēa vyakotyve'ğa mbopogwei ojihe ğa mbote'varuhuavo
 oji'ja. A'ero ğa ndekote'varuhui okovo hēanhi'iğa rupi gworygworyvamo hēa-
 rekote'varuhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

³ Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji pojy kakaturame. Ongae'yi me ga ji
 rerohoi. Pevu ji hēa repiagi. Yhyapypeva'ea arimo hēa apygi. Iğwağahi yhyapy-
 peva'ea. He'yjuhu hete ikwatijara hehe. Ohygahe ikwatijara hehe. Herate'va-
 ruhua pe ikwatijara i'ei Tupana'ga mbotegweteavo yhyapypeva'ea ipopoaka
 Tupana'ga hohe jawo. Sete ko yhyapypeva'ea akağa. Dez ko yhyapypeva'ea ratia.
⁴ Hēa opipyryva imongi tapy'ynhapiğwağahiva'ea tapy'ynhapiğwağuhūva'ea no.
 He'yjuhūva'ea hēa imongi ombojigwahava ouro apopyra itakatua no pērolas
 no. Gwereco hēa nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra opo pe. Ite'varuhuranuhū-
 va'ea oko nhaetingy'a'java'ea pype hēate'varuhua hēareaporoğitate'varuhua.

⁵ Gwetovapya rehe hēa gwereco ikwatijara. Hēarera pe ikwatijara i'ei:

—Aherembikwahavipyre'yma ko hēarera.

Três ko hēarera.

Ojipea ko Babilônia ipopoakaheteva'ea.

Ojipea ko Akwaimbae'ğa upahara'ğa nemboypya.

Ojipea ko Ite'varuhuranuhūva'ea remboypya yvya koty.

A'ea i'ei ikwatijara. A'ea ko hēarera a'ero hēaretovapya rehe.

⁶ Kiro hēa repiagi ji ikwahavi heagwry hēa jawo. Heagwry hete hēa.
 A'ereki hēa horyory ranuhū hete Tupana'ga remimo'ēhara'ğa manoa rehe. Ga-
 jikoga ğwaramo Jesus'ga rehe hēa ğa jukaukari. A'ereki ğa ndopohiri Jesus'ga
 hugwi.

Hēa repiagame ji nhimomby'ahetei tuhē. ⁷ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—Maraname nde nhimomby'ai? Kiro ti ji imombe'ui nde ve aherembikwa-
 havipyre'yma hēa mombe'gwovo. Kiro ti ji imombe'ui nde ve yhyapypeva'ea
 no – a'ea hēa reroho ojihe herekovo seteva'ea oakağa dezva'ea ğwatia no, ei
 ga ji ve. ⁸ Yhyapypeva'ea – akoja nde erehepia – a'ea ko ymyahū oko. Ağwamo
 a'ea ndokoi. Aerē ti a'ea iheri vykwaruhua hugwi nehē – kiroki ikwaruhua
 oho paivouhu, ei ga. Aerē ti yhyapypeva'ea ihoi hahyva'ea ruvihava pype upa
 avuirama nehē. Tiruahū ti jupe jipi a'ero nehē, ei ga.

—Hepiagame ti vyvakotyve'ga nhimomby'ai nehē – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype. Ġandera Tupana'ga ndokwatijarangavi livro pype yvagi pe tuhu ti ġa ji pyri okovo avui-rama jave'yma. Yvya apopypagwera jate Tupana'ga ndokwatijari ġandera, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo. Onhimomby'a ti vyvakotyve'ga nehē yhyapypeva'ea repiagame. A'ereki ymyahū yhyapypeva'ea oko, aġwamo ndokoi, aerē ti hekoi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo.

⁹—Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi, ei Tupana'gapyrive'ga. Kunhangwerahēa oapy yhyapypeva'ea arimo, ei ga. Seteva'ea yhyapypeva'ea akaġa, a'e ko ji seteva'ea pe vyvtyruhua pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ero kunhangwerahēa apygi seteva'ea rehe vyvtyruhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁰Seteva'ea yhyapypeva'ea akaġa, a'e ko ji seteve'ga pe no ġanduvihavuhu'ga pe vyvakotyve'ga nduvihavuhu'ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Cincove'ga seteve'ga nde'yja'ga ndokoa'javi vyvakotyve'ga nduvihavuhuro. Ojipejive'ga seteve'ga nde'yja'ga oko ġanduvihavamo kiro. Ojipe'ga seteve'ga nde'yja'ga ndokoi ve ġanduvihavuhuro. Ġanduvihavuhuro okorame ti ga topytaahi'vi okovo ġanduvihavuhuro, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve. ¹¹Yhyapypeva'ea – a'ea oko ymyahū, aġwamo ndokoi – a'ea vehevi oko vyvakotyve'ga nduvihavuhua seteve'ga mbohe'yikavamo. A'ero ġa ei: Oitove'ga ko vyvakotyve'ga nduvihavuhu'ga. Yhyapypeva'ea ko seteve'ga nde'yjava'ea a'ero. Hahyva'ea ruvihava viara rupi ihoi upa. Pevo ti tiruahū jupe jipi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹²—Dezva'ea yhyapypeva'ea ratīa – akoja nde erehepia – a'ea ji ei dezve'ga pe vyvakotyve'ga nduvihavuhu'ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Ġa ndokoi ve ġanduvihavuhuro. Aerē ti yhyapypeva'ea ġa mongoahi'vi nehē toko ti ġa ġanduvihavuhuro javo. Uma hora rupi jate ti ġa ndekoahi'vi ġanduvihavuhuro yhyapypeva'ea pavēi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹³Nombojoyvyvyvyri ġanduvihavuhu'ga ojeaporoġita. A'ero ti ġa nhaporemō yhyapypeva'ea pokogi okovo a'ea nhi'iġa rupi nehē. A'ereki ġa ipopoaka okovo ġanduvihavuhuro nehē, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁴Aerē ti ġa tavukari cordeiro'jave'ga pe nehē. Ġapoakara ti cordeiro'jave'ga imombihetei nehē. A'ereki ga oko vyvakotyve'ga pojykhara'ga pojykaharetero. Oko ga ġanduvihavuhu'ga nduvihavuhuhetero. Kiroki ġa oho ga rupi – ġa pe ga e'i jipe: “Pehe ti jireheva'ero nehē,” e ko ga ġa pe. Ga ġa mo'emo'ē ġa mongomongovo toko ti ġa jireheva'ero javo, ei Tupana'gapyrive'ga. Ga rehe ġa jikohetei okovo ganhi'iġa rupi jate opohire'yma ga hugwi, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁵—Yhya onhimongyheteuhuva'ea – akoja nde erehepia – akoja rehe akwaimbae'ga upaharahēa oapy okovo ġanduvihavuhuro, ei ga. Yhya, a'e ko ji he'yive'ga pe vyvakotyve'ga gwyġagwyripeve'ga pe no ojipe'ga pe no – kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ojipe'ga pe no, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁶⁻¹⁸—Akwaimbae'ga upaharahēa – akjahēa nde erehepia – hehēa ipo-
poaka vyvakotyve'ga nduvihavuhu'ga mondomondopavuka ġwemimbotari-
mova'ea rupi okovo ġanduvihavuhuro tuhē, ei Tupana'gapyrive'ga.

—Dezva'ea yhyapypeva'ea ratīa – akoja nde erehepia, akoja ko vyva-
kotyve'ga nduvihavuhuro – ġahā ti noarōhetei akwaimbae'ga upaharahēa
nehē yhyapypeva'ea pavēi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve. Nurā ti ġa hēa

mbotegwetei hēapopoakara mombiga hēambatera pyhyga hēa hugwi nehē. Tata pyvō ti ġa hēa mbokaipavi nehē. Cidadeuhua ji amombe'u hēa mombē-'urame, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve. Nahā ti ġa cidade rerekoi imbokaipava nehē. A'ereki nanongara Tupana'ga opota ġwemimbotarimova'ea arōuka ġa pe ġandeaporoġita mbojoyvyvyrye'ymuka. Nahā ga ei: "Tombojoyvyvyryme ti vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ojeaporoġita yhyapypeva'ea pokoga okovo a'ea nhi'ġa rupi nehē," ei Tupana'ga. Nahā ti Tupana'ga ġa nderekoi nehē toho ti nhinhi'ġa apiavo javo, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

Babilōniapeva'ea popoakara opi

18 ¹Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirē ji ve ji ojipe'ga repiagi. Ga ko Tupana'gapyrive'ga no ua yvaga hugwi yvagipeve'ga. Ipopoaka hete ga ġwendy'jandy'jahetero ovahema yvya koty imbokojahuavo. ²Hahyahi hete ganhi'ġa ga erame:

—Kiro ti cidadeuhupeve'ġa popoakahetea ipigi nehē!

Opi ġwerī tuhē, ei ga.

Kiro ti ġacidadeuhua reko Diabo'gapyriva'ea gwyrā anhaġa gwyrā a'ero nehē Babilōnia.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea anhaġa nhimongyi nehē ojoparavuhuva'ea onhimono'oġa, ei ga.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea ipepova'ea ite'varuhuva'ea nhimongyi ojoparavuhuva'ea nehē no.

Kiro ti cidadeuhua ko ipepova'ea nhimono'ono'ongava nehē.

Nahā ti ġacidadeuhua hekoi nehē.

³A'ereki vvyakotyve'ġa nhaporemō okote'varuhu cidadeuhupeve'ġa rendukatuavo, ei ga.

Vvyakotyve'ġa ndekopotarahipavi cidadeuhupeve'ġa nhi'ġa rupi okote'varuhuavo ġa ja.

Vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa no oko te'varuhu cidadeuhupeve'ġa ja ġa potaheteavo no, ei ga.

Mbatera ma'ēhara'ġa nhaporemō vvyakotyve'ġa – kiroki ġa omondo mbatera itambere'ia pyhyga a'ero mbatera pyhyga itambere'ia mondovo no

– ġahā oko imbateheteva'ero a'ero.

A'ereki cidadeuhupeve'ġa opyhy ranuhū ġa hugwi ipotarahiva imondomondovo itambere'ia ġa pe he'yjuhuva'ea pyhyga, ei

Tupana'gapyrive'ga.

⁴Kiro ji ojipe'ga renduvi ga rekorame yvagi pe.

—Pejipe'a ti cidadeuhupeve'ġa hugwi jireheva'ero, ei ga vvyakotyve'ġa pe.

A'ereki ġa oko te'varuhu hete, ei ga.

Tapekoi ti ġa ja.

Pe ndekote'varuhue'ymame ti Tupana'ga pe nderekokatui imondoe'yma hahya pe me nehē imondorame ġa pe nehē.

Omondo ti ga hahyhetea cidadeuhupeve'ġa pe nehē.

⁵A'ereki ġandekote'varuhua he'yjuhu hete.

Okwahava'ja Tupana'ga ġandekote'varuhua a'ea arõe'yma, ei ga ojiheve'ġa pe.

- ⁶ Cidadeuhupeve'ġa oko te'varuhu imondovo hahya he'yiva'ea ikwehe. He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya cidadeuhupeve'ġa pe a'ero. Omondomondo ġa hahya ikwehe.

Johe ti pemondomondo hahya cidadeuhupeve'ġa pe a'ero, ei ga. Cidadeuhupeve'ġa yvyakotyve'ġa mbote'varuhu. A'reki yvyakotyve'ġa ġwendu katu okovo ġanhi'ġa rupi okote'varuhuavo.

A'ero ti hahyro yvyakotyve'ġa pe nehē.

Johe ti pemondo ranuhū hahya cidadeuhupeve'ġa pe a'ero ġa ġa mbote'varuhuro ġwaramo, ei ga.

- ⁷ He'yjuhuva'ea rerekovo ġwaramo ġa nhimbohetei.

He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya ġa pe a'ero ġa mongoveveuhuavo, ei ga.

A'reki ġa e'i onhimboheteavo:

“Nhande ko yvyakotyve'ġa nduvihavuhua.

He'yjuhuve'ġa nhande rerekokatui nhande rejare'yma.

Ndiajehe'oi ti nhande nhandekoveveuhue'yma nehē.” A'ea ġa ei.

- ⁸ Nurā ti karugwara ruri ġa pe nehē.

Kotihī ti turi karugwara he'yjuhuva'ea ġa pe ara rupi ve nehē.

Omano ti ġa nehē.

Ojehe'o ti ġa okoveveuhuavo nehē.

Ahā tuhē ti mbatera ġa pe nehē.

Ty'arateuhua ti ġa jukai nehē.

Tata ti ġa mbokaipavi nehē.

Nahā nhaporemō ti ġa pe ara rupi ve nehē.

A'reki Tupana'ga ipopoaka hete nhandepojykaharete'ga.

Gaha ti omondouka karugwara ġa pe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo, ei ga.

⁹—Yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa – kiroki ġa ġwendu katu cidadeuhupeve'ġa nhi'ġa okote'varuhuavo ġa ja he'yjuhuva'ea rerekovo – ġahā ti ojehe'o nehē cidadeuhupeve'ġa ndehe ovy'are'yma tata cidadeuhua mbokaipavame, ei ga. Nahā ti ġa ndekoi tatatiġuhūa repiagame nehē. A'reki tatatiġuhūa ohē cidadeuhupeve'ġa mbokaipava hugwi. ¹⁰Irupeuhu ti ġa ami nehē okyhyjiavo ġwaramo ġambokaja hugwi. Ġa ti e'i nehē:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ġa pe Babilōniapeve'ġa pe.

Ipopoaka hete ġa novia.

Kotihī tuhē uma hora rupi tuhē Tupana'ga imondopavukari karugwara ġa pe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo.”

Nahā ti yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ei okyhyjiavo nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹¹—Mbatera ma'ēhara'ġa ti ġa jehe'opavi nehē cidadeuhupeve'ġa ndehe ovy'are'yma yvyakotyve'ġa nehē. A'reki cidadeuhupeve'ġa manoro ġwaramo tegwete ġanembipyhyga'jahava mbatera ma'ēhara'ġa hugwi, ei ga.

¹²—Ndopyhyga'javi ti ġa ouro, prata, itakatua, pérolas, tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiġwaġahiva'ea, tapy'ynhaphinhmahīva'ea,

tapy'ynhapiğwağuhūva'ea, yva nehē no – kiroki yva ko perfume ojoparavuhuva'ea, ei ga.

—Hyrua ojoparavuhuva'ea ti ġa ndopyhyga'javi nehē no: elefante ranha apopyra, yvapyryva apopyra, bronze apopyra, ferro apopyra, ita apopyra. A'ea apopyra nhaporemō hyrua ti ġa ndopyhyga'javi omanomo ġwaramo nehē, ei ga.

¹³—Ndopyhyga'javi ti ġa perfume nehē: canela, nhandya, incenso, mirra, yva rytya, ei ga. Vinho, óleo, farinha de trigo, trigo – a'ea nhaporemō ti ġa ndopyhyga'javi nehē, ei ga. Gados, ovelhas, cavalos ti ġa ndopyhyga'javi nehē. Ndopyhyga'javi ti ġa carretas omanomo ġwaramo nehē, ei ga. Okoteheve'ġa – kiroki ipiro'ye'ŷve'ġa – ġahā ti ġa ndopyhyga'javi imondoa'jave'yma itambere'ia ġa ndehe nehē toko ti ġa okoteheve'ero oporavykyheteavo nhande ve jate jave'yma, ei ga.

—A'ero ti mbatera ma'ēhara'ġa ei cidadeuhupeve'ġa pe nehē:

¹⁴ “Ikatuheteve'ea penembipotarahiva'ea oji'i – a'ea oka'nhy pe hugwi.

Heheve'ea ikatuheteve'ea pavēi oka'nhy tuhē pe hugwi.

A'ea nhaporemō ti pe ndapehepiaga'javi tuhē nehē.”

A'ea ti ġa ei cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁵—Na tuhē ti mbatera ma'ēhara'ġa ei nehē – kiroki ġa omondo mbatera nhaporemō cidadeuhupeve'ġa pe ipyhygahiva itambere'ia. Okyhyjiheteavo ġwaramo ġambokaja hugwi ti ġa ami irupeuhu cidadeuhupeve'ġa hugwi nehē. Ojehe'o ti ġa ovy'are'yma ġwaramo ġa ndehe, ei ga.

¹⁶—Ġa ti e'i nehē:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ġa pe

– kiroki ġa omongi tapy'ynhapiyryva linho apopyra,

tapy'ynhapiğwağahiva'ea no, tapy'ynhapiğwağuhūva'ea no.

He'yjuhuva'ea ġa imongi ombojigwahava ouro apopyra, itakatua no pérolas no.

¹⁷ Kotihī tuhē uma hora rupi tuhē ġambaterahetea oka'nhyimba!”

A'ea ti mbatera ma'ēhara'ġa epavi okyhyjiavo cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehē, ei ga.

—Yharuhua mopyryrŷhara'ġa nduvihava'ġa yarupive'ġa no yharuhua mopyryrŷhara'ġa no mbatera ma'ēhara'ġa no – kiroki ġa onhimombate yarupive'ġa – ġa nhaporemō ti irupeuhu o'ā cidadeuhupeve'ġa hugwi nehē, ei ga.

¹⁸ Cidadeuhupeve'ġa mbokaipava ġwaramo ti tatatiğuhūa ihemi nehē. A'ero ti ġa jehe'oi tatatiğuhūa repiagame nehē. E'i ti ġa nehē: “Ahā cidadeuhupeve'ġa'jave'ġa imbateheteve'ġa!” A'ea ti ġa ei cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehē, ei ga.

¹⁹ A'ero ti ġa imombori otimbuguhua oakaġa rehe nehē orokoveveuhu ore javo. Ovy'are'yma ti ġa jehe'oi ġa ndehe nehē. E'i ti ġa nehē:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ġa pe!

– kiroki ġa omombate yharuhua jara'ġa ipyhyga ġambaterahetea pyryva'ea ġa hugwi imondovo itambere'ia ġa pe.

Kotihī tuhē uma hora rupi tuhē oka'nhyimba ġa hugwi ġa mbokaipavame.”

A'ea ti mbatera ma'ēhara'ġa ei nehē, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo.

²⁰ —Tohoryory ti yvaga! ei Tupana'gapyrive'ga.

Pejoryjory ti pyryva'ero no Tupana'gareheva'ero.

Pejoryjory ti Jesus'ga moirūharamo.

Pejoryjory ti Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo.

A'ereki hahyaḡwama cidadeuhupeve'ga pe Tupana'ga

remimondoaḡwama ḡa ndekote'varuhuro ḡwaramo pe me, ei

Tupana'gapyrive'ga.

²¹ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ipopoakaheteve'ga ipyhygi itauhua. Ipohyi itauhua ḡwehanhuhūro yngu'auhua jaimo. Ypiahua ruvihava pype ga imombori. Kiro ga ei:

—Nahā ti Tupana'ga ḡa momboheteukari cidadeuhupeve'ga

Babilōniapeve'ga nehē.

Ndihepiaga'javi tuhē ti nhande ḡa a'ero nehē, ei ga.

Cidadeuhupeve'ga pe Babilōniapeve'ga pe ga ei:

²² —Ndokoa'javi ti harpa monhi'ihara'ga, flauta monhi'ihara'ga, trombeta monhi'ihara'ga pecidadeuhu pe nehē.

Norohenduva'javi tuhē ti ore ḡa pecidadeuhu pe nehē, ei

Tupana'gapyrive'ga cidadeuhupeve'ga pe Babilōniapeve'ga pe.

Ndokoa'javi ti ḡa pecidadeuhu pe nehē

– kiroki ḡa oapo paravuhu kwaha ikatuheteve'a.

Ndorohepiaga'javi tuhē ti ore ḡa pecidadeuhu pe nehē, ei ga.

Ndokoa'javi ti ḡa pecidadeuhu pe nehē

– kiroki ḡa ombo'i trigo yngu'a'java'ea nehē.

Norohenduva'javi tuhē ti ore ḡa pecidadeuhu pe nehē, ei ga.

²³ Nombokojahua'javi tuhē ti lamparina pecidadeuhu pe nehē.

Nahembirekoa'javi ti ḡa pecidadeuhu pe nehē.

Norohenduva'javi tuhē ti ore ḡa pecidadeuhu pe nehē.

Nahā ti tiruahū pe me nehē.

Kiroki ḡa oma'ē mbatera pecidadeuhu pe – ḡahā ko jukwahave'ga yvya koty ikwehe.

Pejipajivo pe ḡagwyripeve'ga moandyandyipavi, ei Tupana'gapyrive'ga

Babilōniapeve'ga pe.

²⁴ Ji ve ga ei no:

—Nahā ti tiruahū cidadeuhupeve'ga pe Babilōniapeve'ga pe nehē.

A'ereki ocidadeuhu pe ḡa Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga apiti

Tupana'ga remimo'ehara'ga apitiavo no.

Oapitiuka ḡa akoja'ga nhaporemo yvya koty, ei Tupana'gapyrive'ga.

Timbohete ti Tupana'ga

19 ¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirē ji ve ji hahyahiva'ea renduvi. He'yjuhuve'ga po ohapukai yvagi pe, a'e ji henduvame. Nahā ḡa ei:

—Timbohete ti Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga!

Tupana'ga ojiheve'ga ndekote'varuhua mombohetei ḡa mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ḡa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehē.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhuhetero opopoakahetero.

² Oko katu hete ga o'erame a'itituhēva'ea imondovo hahya okote'varuhuve'ga pe.

A'ereki ga e'i akojahēa pe akwaimbae'ga upaharahēa pe: “Ereko te'varuhu nde.

Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.”

Nahā ga ei hēa pe.

Ereki hēa yvyakotyve'ga mongo te'varuhu
ga ndekoro gwaramo hēanhi'i'ga rupi.

Nahā Tupana'ga ojiheve'ga ndepyi hēa rehe.

A'ereki hēa oapitiuka ga, ei ga yvagi pe.

³ Hahyahi onhi'i'game ga ea'javi:

—Timbohete ti Tupana'ga!

Tatati'guhūa kiro ihemi ogwovo hēambokaipava hugwi.

Nane'ymi ti ihemi avuirama nehē, ei ga yvagi pe.

⁴ A'ero vinte e quatrove'ga huvihavuhu'ga quatrove'ga pavēi, ga nhino'gi ojo-vapyvo yvya rehe Tupana'ga mboheteavo. Kiro ga Tupana'ga mbohetei Tupana'ga apygame oapykava rehe okovo yvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero. E'i ga:

—Na tuhē! Amém! Timbohete ti Tupana'ga!

Cordeiro'jave'ga rembirekohava

⁵ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Ji henduvame ga ei:

—Pe nhaporemō ti pembohete Tupana'ga Tupana'gareheva'ero ganhi'i'ga rendukatuharamo.

Okoteheva'ero pembohete ti ga penduvihavamo pavēi!

A'ea ji henduvi ga nhi'i'game ga'apykavareheve'ga apykava hugwi. Ga'apy-kavareheve'ga oapy hehe okovo aheruvihavuhuhetero.

⁶ Kiro ji ga nenduvi. Ojatykave'ga po, he'yjuhuve'ga po, a'e ji. Ġahā po oha-pukai. Typojuhetea pyambua – a'ea po poro, a'e ji. Onaranarā hete ranuhū po, a'e ji ga nenduva.

Hahyahi onhi'i'ga ga erame:

—Timbohete ti Tupana'ga!

A'ereki kiro Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero.

Ga ko ipopoaka ga hohe pa, ei ga.

⁷ Xajoryjory ti!

Timbohete ti ga mbojirovia nhanderoryroryvamo ga rehe.

A'ereki cordeiro'jave'ga ti hambireko kiro.

Garembirekohēa onhimboavujikweripe.

⁸ Kiro tapy'ynhapipyryva mondohava hēa pe ndiky'ai'i'iva'ea

tapy'ynhapiti'gahivuhuva'ea linho apopyra.

A'ero hēa omongi, ei ga.

Tapy'ynhapipyryva linho apopyra ko Tupana'ga remimo'ēhara'ga pira. Tapy'-ynhapipyryva linho apopyra, a'e ji Tupana'ga remimo'ēhara'ga ndekokatua pe.

⁹ Ji ve Tupana'gapyrive'ga ei:

—Ekwatija ti imombe'gwovo. “Horyory ga – kiroki ga pe ji a'e: Aerē ti pejo i'gwovo toryvi pe cordeiro'jave'ga mohembirekohai pe nehē.” A'ea ti ekwatija, ei ga ji ve. A'ea ko a'itituhēva'ea Tupana'ga ea, ei ga ji ve.

¹⁰Kiro ji nhinoği gapya pyri tambohete ti ji ga jawo. A'ero ga ei ji ve:

—Terenhinoği ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete. Ji ko Tupana'gapyriva'ero reki jitekovo ganhi'iğa rupi nde ja neirũ'ğa ja no – kiroki ğa ojiko Jesus'ga rehe gamombe'ua rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ğa nemimombe'ua nhaporemo ko Jesus'ga mombe'ua, ei ga ji ve.

Cavalo'arimove'ga tiğuhũva'ea'arimove'ga

¹¹Kiro ji hepiagi. Yvaga ojipe'a jipe. Nanime ji hepiagi cavalo tiğuhũva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – mokõi ko garera. Ğambojikohara ko garera. A'ereki ga ombojiko ğa ojihe. Ga pyryvamo ğwaramo ğa gwerovia ganhi'iğa. Garera ko A'itituhẽva'ea mombe'uhara no. Gaha pyry hete imondovo hahya okote'-varuhuve'ğa pe otavuka ğa pe pendeko te'varuhu pe jawo. ¹²Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja. Gwereco ga he'yjuhuva'ea akanitara oakağa rehe. Akanitara repiagame ji ei: Aheruvihavuhuhete'ga tuhẽ ko ga! Gwereco ga ikwatijara ojihe. Ikwatijara e'i garera pe. Gaha jate okwaha akoja ojera. ¹³Omongi ga tapy'ynhapira imondevipyra aherekoo pype. Garera ko Tupana'ga nhi'iğa.

¹⁴Gareviri gasoldados'ğa nduri yvaga hugwi. Oapy ğa cavalos arimo tiğuhũva'ea arimo. Omongi ğa tapy'ynhapipyryva linho apopyra tapy'ynhapitiğahivuhuva'ea ndiky'ai'i'iva'ea. ¹⁵Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea ogwovo.

—A'ea pyvõ ti ji imombigi ğapopoakara vyvakotyve'ğa gwyrive'ğa popoakara nehẽ, ei ga. Ahe ja – kiroki ahe onupã ojipe'ğa vyvra pyvõ metalva'ea pyvõ toko ti ğa nhinhi'iğa rupi jawo – ahe ja ti ji hendukatuukarahai vyvakotyve'ğa pe nhinhi'iğa nehẽ jitekovo ğanduvihavuhuhetero nehẽ, ei ga. Yva'ia mu'umu'ũhara'ğa omu'umu'ũ yva'ia imu'umu'ũhahuhua pype. Ğa ja ti ji vyvakotyve'ğa mu'umu'umi jitekovo Tupana'ga nhi'iğa rupi nehẽ Tupana'ga nhimonhaghahetero ğwaramo ğa ndehe, ei ga. Tupana'ga ipopoaka hete ğa hohe pa.

A'ea cavalo arimove'ga ei ikwahava omondo. ¹⁶Opira rehe tapy'ynhapipukuhuva'ea rehe cavalo arimove'ga gwereco ikwatijara o'uva rehe no. Ikwatijara e'i garera pe.

Garera ko Yvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa nduvihavuhuhetea.

Garera ko Yvyakotyve'ğa pojkahara'ğa pojkaharetea.

¹⁷Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi yvagi'peve'ga. O'ã ga kwara arimo. Hahyahi ganhi'iğa ga erame ipepova'ea pe nhaporemo – kiroki oveve yvatea gwyrimo. Jupe ga ei:

—Pejihe'ae'a ti peji'gwovo yvya koty onhimono'ono'oğa Tupana'ga remimboavujikweri pe i'gwovo ipoakaheteve'ga remimboavujikweri pe. He'yjuhuva'ea ga omboavujikwe, ei ga. ¹⁸Penhimono'ono'õ ti ti'u ti ğanda'oa jawo vyvakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa nda'oa soldados'ğa nduvihavuhu'ğa nda'oa no ipoakaheteve'ğa nda'oa no cavalos ra'oa no cavalos arimove'ğa nda'oa no. Penhimono'õ ti ti'u ti ğanda'oa nhaporemo jawo – kiroki ğa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ğa, kiroki ipiro'ye'yve'ğa ğa ğa mboporavykyuka ğa mbopohirukare'yma ojihugwi. Pe'u ti okoteheve'ğa nda'oa ğanduvihavuhu'ğa nda'oa no, ei Tupana'gapyrive'ga ipepova'ea pe.

¹⁹Kiro ji hepiagi yhyapypeva'ea vyvakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa no ğasoldados'ğa no. Otavuka pota ğa ga pe – kiroki ga oapy cavalo arimo tiğuhũva'ea arimo. Ojatyka ğa ua xatavuka ti ga pe gasoldados'ğa pe no jawo.

²⁰Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'ea pyhygi imomboata tata pype. Opyhy ga Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga no ga momboa tata pype. Ojikwe Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga oapo ahemonhimomby-ava'ea yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Ġwemimonhimomby'ava'ea pyvō ga omoandyandyi ġa a'ero – kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe, kiroki ġa ombohete yhyapypeva'ea ra'angava no. Kiro cavalo'arimove'ga ga pyhygi ga momboa tata pype ga rekojirame. Yhyapypeva'ea ga ipyhygi imomboata tata pype no hekojirame. Tata ko hehanhuhūva'ea ypihua'java'ea. Gwereco enxofre ipype no. Hakuvahi enxofre okairame tata pype.

²¹Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'eareheve'ġa jukai. Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'gareheve'ġa ga ġa jukai no. Huvihavuhu'ġa soldados'ġa ndeheve ga ġa jukapavi. Oapoa pyvō haimbejovaiva'ea pyvō – kiroki haimbejovaiva'ea ohē gajurua rupi – a'ea pyvō ga ġa jukai.

Kiro ipepova'ea nhaporemo heve'ngaro i'gwovo ġanda'oa.

Os mil anos

20 ¹Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi ga jyvame yvaga hugwi. Gwereco ga chave tape'a ji vykwara ruvihavuhua rovarytymbava javo. Pavouhu oho vykwara ruvihavuhua. Gwereco ga itanhuramuhūa hehanhuhū-heteva'ea opo pe. ²Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea pyhygi. Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga ymyahūve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhua'ga anhaġa ruvihavuhua'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Tupana'gapyrive'ga opyhy tejuhua'javuhuva'ea ikwa itanhuramuhūa pyvō tohoyme ti tejuhua'javuhuva'ea mil anos rupi javo.

³Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea mombori vykwara ruvihavuhua pype. Yvykwara ruvihavuhua ga hovapytymi chave pyvō a'ero ikwatija inoġa hehe tohema'javyme ti tejuhua'javuhuva'ea javo.

—Tohoa'javyme ti akoja vyvakotyve'ġa gwyripeve'ġa moandyandyajave'yma kiro, ei ga. Mil anos kwavirē ti ji tamohē tejuhua'javuhuva'ea jugwi nehē, ei ga. Ohemirē ti topytaahi'vi vyva koty nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴Kiro ji ġanduvihava'ġa ndepiagi ġa apygame oapykava rehe. Tupana'ga ġa mboapygukari hehe toko ti ġa ġanduvihavamo javo. Ikwahava omondoā ġa ei:

—Timoirū ti Tupana'ga ga erame vyvakotyve'ġa pe, ei ġa oapygame. Xa'e ti okote'varuhuve'ġa pe: “Peko te'varuhu pe.” Pyryve'ġa pe ti xa'e: “Pepyry pe.” Nahā ti timoirū Tupana'ga, ei ġa.

Kiro ji ahemanoagwera ra'uva repiagi jukapyra ra'uva. He'yjuhu ahemanoagwera ra'uva. Nahā ko ahe rekoī vyva koty omano'eymame: Ahe omombe'umbe'u Jesus'ga Tupana'ga nhi'iga no. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea ra'angava no. Ndokwatijarukari ahe yhyapypeva'ea apoa gwetovapya rehe. Ndokwatijarukari ahe a'ea opoa rehe no. Nahā ahe rekokatui. Ahe Jesus'ga mombe'urame ahearōe'yve'ġa aheakaġa mombori ahe jukavo a'ero. Aerē ahe kwerava'javi. Kiro ahe rekoī huvihavamo Cristo'ga pavēi mil anos rupi. ⁵A'ea ko jypya ahembogwerahava. Ojipeva'ea ndokwerava'javi ve. Mil anos kwavirē ahe nhaporemo ahe kwerava'javi. ⁶Tupana'ga remimo-ēharamo tuhē ġa oko – kiroki ġa okwerava'ja jypya rupi ahembogwerava'jahava rupi. Pyry hete hete ġa pe no. Nomanoa'javi ti ġa nehē. Nurā ġa nomanoi

ahemanoa'jahava rupi. Ikwava'ēhavamo ġa ndekoi ikwava'eġa Tupana'ga pe Cristo'ga pe no. Ojipe'ġa nduvihavamo ġa ndekoi Cristo'ga pavēi mil anos rupi.

Tupana'ga omombi Satanás'ga popoakara

⁷Mil anos kwavirē tejuhua'javuhuva'ea kwaharahava Satanás'ga kwaharahava. A'ero Satanás'ga hemi vvykwaruhua ruvihavuhua hugwi.

⁸Kiro ga hoi a'ero vvyakotyve'ġa gwyrive'ġa moandyandyita. Tyapyra koty ga hoi nhimbya koty no kwara pora koty no kwara kia koty no. Pea pe nhaporemog ga hoi ġa moandyandyita Gogue pe Magogue pe no. Nahā ġa ġa mbojatykai totavuka ti ġa javo. He'yjuhu hete ranuhū ġa. He'yjuhu y'ytīġa hay'iuhuva'ea ypihua ruvihava rembeyvyripeva'ea. Na jitehe he'yjuhu hete ranuhū ġa ojatykaramē – kiroki ġa ġwendu katu Satanás'ga nħi'ġa otavukapota.

⁹Ohygahi ġa vyva rehe onhimongyavo. Onhatimatimana ġa hoġahoi upa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nduhava pyri cidade pyri – kiroki cidade Tupana'ga remiarōhetea. Emo tata iyyvi Tupana'ga hugwi ua yvaga hugwi ovahema vyva koty vvyakotyve'ġa gwyrive'ġa moka'nhyma. ¹⁰Diabo'ga ko ġamoaandyandyihara'ga Satanás'ga. Kiro gamombora tata pype ypihua'java'ea pype. Gwereco enxofre ipype no. Hakuvahi enxofre a'ero. Tata pype yhyapypeva'ea oko jipe Tupana'ga nħi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'ga pavēi. Hahy hete ti jupe ga pe no Diabo'ga pe no arimo pyytunimo no avuirama nehē.

Tupana'ga e'i ahe ve peko te'varuhu pe javo

¹¹Kiro ji hepiagi ojipea huvihavuhuhete'ga apykava. Huvihavuhu hete ga'apykava tiġuhūva'ea. Hehe ji ga repiagi ga'apykavareheve'ga, ga apygame oina okovo huvihavuhuhetero. Ga hugwi vyva ka'nhymi yvaga pavēi. Ndatekwava'javi a'ero vyva rehe yvaga rehe no.

¹²⁻¹³Kiro ji omanove'ġa ndepiagi ġa amame Tupana'ga rovai pyteri pe. Ġa ko okoteheve'ġa aheruvihava'ġa no. Ypihua ruvihava hugwi ġa ēi ua. Omanoa hugwi ġa ēi ua. Omanove'ġa gwyrā hugwi ġa ēi ua. Nahanahā omanove'ġa nduri o'ama Tupana'ga rovai pyteri pe.

Kiro Tupana'ga ipe'ai livros. Ojipea livro ga ipe'ai no. A'ea pype ga okwatijaripe ġāndera tuhu ti ġa ji pyri upa okovo avuirama nehē javo – kiroki ġa ojiko ga rehe.

Kiro livros ga imonħi'ġi – kiroki akoja ga ope'a ppy. A'ea pype ga okwatijaripe omanove'ġa ndeaporoġita nanani. Kiro ga imonħi'ġi ikwahava'java ġāndekote'varuhua. Nurā ga ei ġa pe ġa amame gwovai pyteri pe:

—Nahanahā pe ndekote'varuhui, ei ga.

Inainani ga ei omanove'ġa pe.

¹⁴Kiro ga imombori ahemanoa tata pype ypihua'java'ea pype. Omanove'ġa gwyrā ko ga imombori no tata pype ypihua'java'ea pype. Ypihua'java'ea ko tata. Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java.

¹⁵Kiro ga imonħi'ġi ojipea livro – kiroki akoja pype ga okwatijaripe ġāndera tuhu ti ġa ji pyri javo. Omonħi'ġi ga a'ea. Omanove'ġa ndera rekoe'y-mame ipype ga ġa mombori tata pype ypihua'java'ea pype.

Cidadepyhua Jerusalémpyhua

21 ¹Kiro ji hepiagi yvagapyhua vvyapyhua no. A'ereki yvagaymyana opa vvyaymyana pavēi. Ahana'ja ypihua ruvihava vyva koty.

²Kiro ji hepiagi cidadepyryva Jerusalémpyahua rurame Tupana'ga hugwi ohema yvaga hugwi ua. Omboavujikwe jipe ga cidadepyryva imbokatuavo. A'ero cidade oko kunhangwerahêa ja ġa hêa mboavujikwerame tahembireko hêa ga pavêi kiro javo.

³Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Hahyahi ganhi'îga ga erame yvaga hugwi:

—Kiro Tupana'ga ronga oko yvyakotyve'ga pyteri pe, ei ga. Kiro ti Tupana'ga ruvi ġa pyri nehê. Kiro ti yvyakotyve'ga oko gagwyripeva'ero gareheva'ero nehê. Ga tuhê ti oko ġa pyri nehê okovo ġanduvihavuhuhetero nehê, ei ga. ⁴Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeakwara hugwi nehê tapejehe-'oa'javi ti javo, ei ga. Nomanoa'javi ti ġa nehê. Ndokoveuehuh'javi ti ġa nehê. Ndojehe'oa'javi ti ġa nehê, ei ga. Ndahahya'javi ti ġa pe nehê. A'ereki jypyva-'ea apoa opa yvagaymyana apoa yvyaymyana apoa, ei ga yvaga hugwi.

⁵Kiroki ga oapy oapykavuhua rehe yvagi pe okovo aheruvihavuhuhetero – gaha e'i:

—Kiro ji japoi ipyahuva'ea nhaporem, ei ga.

Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti. A'ereki ji'ea ko a'itituhêva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero, ei ga ji ve.

A'ero ga ei:

⁶—Momina jiporavykya ko, ei ga ji ve. A'apo pa ji ko. Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega, ei ga. Amongo ti ji ġa jipipyri avuirama nehê – kiroki ġa oko pota ji pyri ojikoga ji rehe. Ġamon-goagwama pe ji ei: Auka ji ġa pe yhyppyryva ahemongohava. Tomondoyme ti ġa ikwepykava ji ve nehê, ei ga.

⁷—Kiroki ġa ġwendu katu Tupana'ga nhi'îga onhimomiranama jipi – ġa pe ti ga imombyrypavukari nehê. Ako ti ji ġanduvihavuhuhetero nehê. Oko ti ġa jira'yramo nehê, ei ga.

⁸—Ojipe'ġa ti oho tata pype nehê –

kiroki ġa okyhyji ite'varuhuve'ga hugwi okoe'yma nhinhi'îga rupi
tombuhuryme ti ġa hahya nhande ve javo.

Ojipe'ġa ti oho tata pype nehê no

ojikoge'yve'ġa ji rehe,

okote'varuhuve'ġa,

iporujukahara'ġa,

ndoakwahavive'ġa – kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarũive'ġa.

Ojipe'ġa ti oho tata pype nehê no

ipajive'ġa,

aherembiapopyra mboheteve'ġa,

i'mbeve'ġa nhaporem.

Ġa nhaporem ti oho tata pype ypiahua'java'ea pype upa nehê, ei ga. Gwereco enxofre ipype nehê no. Hakuvahi ti enxofre okairame tata pype nehê. Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java, ei ga.

⁹Kiro Tupana'gapyryve'ga ruri ji pyri seteve'ġa nde'yja'ga – kiroki seteve'ġa gwereko nhaatingy'a'java'ea tynahêva'ea seteva'ea heka'voga karugwara mbapavava'ea jugwi. Gande'yja'ga ruri ji pyri onhi'îga ji ve.

—Herejo ji rupi. Kiro ti ji hêa repiukari nde ve cordeiro'jave'ga rembireko-hêa. Hêa ti hambireko ga pavêi nehê, ei ga.

¹⁰Kiro ga ji rerohei Tupana'ga ra'uva ji poijkakaturame. Yvytyruhua rehe hehanhuhüva'ea rehe ga ji rerohei. Paivouhu ihoi yvate vytyruhua. Ji amame vytyruhua rehe ga hepiukari ji ve cidade ruvihava Jerusalémpyryva. Aero ji hepiagi cidade ihemame yvaga hugwi iyyva ua Tupana'ga hugwi. ¹¹Hendy'jandy'ja cidade herekovo gwaramo Tupana'ga rendy'java gakatua. Hendy'jandy'ja cidade itakatuhetea ja jaspe'java'ea cristal'java'ea ipyhava'ea. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Nanongara ja cidade hendy'ja.

¹²Hehanhuhü cidade rokairungava. Yvovouhu no hokairungava. A'ereki paivouhu hokairungava pukuhua oho yvate. Cidade gwereko portas. Doze ko cidade herekoi portas. Portas pyri ãa nağanani opyta dozeve'ga Tupana'gapyrive'ga. Portas nanani gwereko aherakykwepohara'ga ndera ojihe. Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ga ndera ko ahera'yrava'ea rera. Doze ko gandra a'ero. ¹³Kwara pora koty cidade gwereko três portas. Nhimbya koty cidade gwereko três portas. Tyapyra koty cidade gwereko três portas. Kwara kia koty cidade gwereko três portas.

¹⁴Cidade rokairungava oko dozeva'ea rehe hokairungava pyhykava rehe itauhua apopyra rehe. Hokairungava pyhykava rehe nhaporemoko ikwatijara. Ikwatijara e'i dozeve'ga ndera pe cordeiro'jave'ga moirühara'ga ndera pe. Gandra nanani oko hokairungava pyhykava rehe.

¹⁵Kiroki ga onhi'ĩ ji ve – gaha gwereko ta'akwarete'ia ouro apopyra a'ea pyvõ ti ji taha'ã ikwahava ipukuhua javo cidade pukuhua portas pukuhua no cidade rokairungava pukuhua no.

¹⁶Ojo'jajo'jaime cidade rova pukuhua kwara pora koty nhimbya koty pavêi tyapyra koty pavêi kwara kia koty pavêi. Cidade rova pukuhua ga ha'ãha'ãgi ta'akwarete'ia pyvõ nha'angava pyvõ. Paivouhu ihoi ojipejiva'ea pukuhua cidade rova pukuhua ogwovo dois mil e duzentos quilômetros. Cidade yvovouhua pukuhua oko cidade rova pukuhua ja. A'ereki paivouhu oho cidade yvateuhu no ogwovo yvovouhuro dois mil e duzentos quilômetros no.

¹⁷Cidade rokairungava nhamamuhüa ga ha'ãha'ãgi. Nhamamuhüa pukuhua ko sessenta e quatro metros.

Nahã Tupana'gapyrive'ga ha'ãha'ãgi. Ojo'ja nha'angava Tupana'gapyrive'ga apoa vyakotyve'ga apoa pavêi.

¹⁸Cidade rokairungava ko itakatua apopyra jaspe apopyra. Cidade ko ouropyryva nhaporemoko japyryra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurã ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurã ji hepiagi ouro vytytera pype. ¹⁹⁻²⁰Cidade rokairungava oko hokairungava pyhykava rehe ita apopyra rehe dozeva'ea rehe. Hokairungava pyhykava mbojigwahava ko itakatuheteparavuhua. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Hokairungava pyhykava nanani oko itakatuhetea. A'ea ko nahã:

- Ojipea ko jaspe.
- Ojipea ko safira.
- Ojipea ko ágata.
- Ojipea ko esmeralda.
- Ojipea ko sardônio.
- Ojipea ko sárdio.
- Ojipea ko crisólito.
- Ojipea ko berilo.

Ojipea ko topázio.
 Ojipea ko crisópraso.
 Ojipea ko jacinto.
 Ojipea ko ametista.

A'ea nhaporemo ko itakatuhetea rera – kiroki itakatuhetea oko hokairungava pyhykava.

²¹ Doze ko cidade herekoi portas. Portas oko pérolas. Doze portas ko doze pérolas a'ero. Pehea cidadepeva'ea ko ouropyryva nhaporemo japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurã ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurã ji hepiagi ouro yvytera pype.

²² Ji ndahepiagi ġajatykahavuhua Tupana'ga mboheteheva cidade pe. Ndogwerekoi reki. A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga yvyakotyve'ga nduviavuhuhete'ga ġahoheve'ga – gaha tuhẽ opyta upa ġa pyri cidade pe cordeiro'jave'ga pavẽi. Nurã ndatekwawa'javi cidadepeve'ga hoa rehe ojatykahavuhua pype. A'ereki ġa ga mbohete gwekohai pe nhaporemo cidade pe.

²³ Ndatekwawa'javi kwara rendya rehe cidade pe. Ndatekwawa'javi jahya rendya rehe cidade pe no. A'ereki Tupana'ga hendy'jandy'ja imbokojahupava. Cordeiro'jave'ga ko cidade ryapehavamo. ²⁴ Yvyakotyve'ga gwyrivepe'ga ti hepiakatui okovo kojahuro ġwaramo. Yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduri cidade pe nehẽ Tupana'ga mboheteavo heruerua oapoakatukatua cidade pype nehẽ.

²⁵ Tupana'ga ti nohovapytymukari tuhẽ cidade portas nehẽ. A'ereki nane'ymi arimo pevo. Naypytuni ti cidade pe nehẽ.

²⁶ Yvyakotyve'ga nduvihava'ga nduri nehẽ Tupana'ga mboheteavo nehẽ heruerua oapoakatukatua cidade pype.

²⁷ Nduri tuhẽ ti cidade pype ndapyryvive'ga okote'varuhuve'ga pavẽi i'mbeve'ga pavẽi. Ojipe'ga Tupana'ga gwereko ġandera livro pype. Ġahã ti uhu cidade pype nehẽ. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. A'ea pype Tupana'ga okwatijaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri upa okovo avuirama nehẽ javo – kiroki ġa ojiko ga rehe.

Paranauhũa ko ahemongohava

22 ¹ Kiro Tupana'gapyryve'ga yvagipeve'ga hepiukari ji ve paranauhũapyryva ahemongohava. Ikatu hete vidro ja. Typy katu hete ko paranauhũa. Ahepia hete ji ypya a'ero. Ohẽ paranauhũa Tupana'ga apykavuhua hugwi. Perope cordeiro'jave'ga oapy Tupana'ga pyri oina. Ġa oko aheruvihavuhuhetero oapyga.

² Pehea pyteri pe i'ami cidade pe yva ahemongohava. Yva o'ã paranauhũa rembeyvyrimo no kokoty rovai kikoty rovai no. Dozeva'ea ojoparavuhuva'ea ko yva'ia yva rehe. A'ereki mēs nanani ko ipotyramo ojipea yva'ia. Yva rohova ko yvyakotyve'ga gwyrivepe'ga pohaġa ohoheteavo jupe. ³ Pevova'ea pe nhaporemo pevove'ga pe nhaporemo po ti Tupana'ga nde'i nehẽ: “Ite'varuhu po ti nde ve nehẽ.” A'ea rũi po ti ga ei nehẽ.

Cidade pe ti Tupana'ga rekoi oapyga oapykavuhua rehe okovo ġanduviavuhuhetero cordeiro'jave'ga pavẽi nehẽ. Ganhi'iġa rupi ti Tupana'gareheve'ga ndekoi ga mboheteavo nehẽ. ⁴ Tupana'ga rova ti ġa hepiagi nehẽ. Gwetovapya rehe ti ġa gwereko garera nehẽ. ⁵ Naypytuni ti cidade pe nehẽ.

Ndatekwawa'javi ti lamparina rehe nehê. Ndatekwawa'javi ti kwara rehe nehê no. A'ereki Tupana'ga ganduviuhuvuhete'ga ombokojahu ga pe. Yvyakotyve'ga nduvihavamo ti ga ndekoi avuirama nehê.

⁶Kiro Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—A'ea nhaporemô ko a'itituhêva'ea. Pyry hete ahe heroviari a'ea a'ero. Tupana'ga oko onhi'îga mombe'uhara'ga pojkaharetero pyryve'ga pojka-haretero. Gaha e'i ojipyrive'ga pe ga mondovo: “Eho ti imombe'gwovo aere-îva'ea jireheve'ga pe ikwahavuka ga pe nahâ ti nehê jawo,” ei Tupana'ga, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

Nambegwei ti Jesus'ga rura'javi nehê

⁷—Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehê, ei Jesus'ga. Pyry hete ga pe – kiroki ga gwendu katu nhirembikwatijarukara João'ga pe aere'îva'ea mombe'uhava, ei Jesus'ga.

⁸—Jihi João'ramo ahepia tuhê Tupana'gapyrive'ga rembiepiukara. Ji ahendu garemimombe'ua no. Henduvame hepiaga ji nhinoği Tupana'gapyri-ve'ga pya pyri tambohete ti ji ga jawo – kiroki ga gwepiuka ji ve aere'îva'ea.

⁹A'ero ga ei ji ve:

—Terenhinoği ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete! ei ga. Ji ko Tupana'gapyrive'ga reki jitekovo ganhi'îga rupi nde ja. Ji ko neirü'ga ja no Tupana'ga nhi'îga mombe'uhara'ga ja. Ji ko ga ja no – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe okovo garembikwatijarukara rupi – kiroki garembikwatijarukara omombe'u aere'îva'ea. Nurâ ji rüi ti embohete. Tupana'ga ti embohete! ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

¹⁰—Teremimi garembikwatijarukara nde ve! ei ga. Tokwaha pa ti ga aere'îva'ea nehê. Nambegwei ti nahâ nehê, ei ga. ¹¹Kiroki ga oko te'varuhu aḡwamo – ga ti toko te'varuhu avuirama nehê. Kiroki ga tiruahü aḡwamo – ga ti toko tiruahü avuirama nehê. Kiroki ga oko katu aḡwamo – ga ti toko katu avuirama nehê. Kiroki ga pyry aḡwamo – ga ti toko pyry avuirama nehê, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹²—Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehê, ei Jesus'ga. Yvyakotyve'ga ndeaporogita gandetakwera ja ji ikwahavipei. Nurâ ti ji imondoi ga pe gandeaporogita kwepykava gandetakwera ja nehê, ei Jesus'ga.

¹³—Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega. Jypyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako, ei Jesus'ga.

¹⁴—Pyry hete ga pe – kiroki ga Tupana'ga nhi'îpo'ru okote'varuhua mombo-ruka. Nahâ ti Tupana'ga ei ga pe a'ero nehê: “Pe'u ti yva hugwi ahemongo-hava hugwi. Pejo ti cidade pype no pekiavo portas rupi,” e'i ti Tupana'ga nehê, ei Jesus'ga.

¹⁵—Ojipe'ga ki a'e te nduri ipype. Tokiyme ti ga ipype okote'varuhuhete-ve'ga, ipajive'ga, ndoakwahavive'ga – kiroki ga gwereko gwembireko'garüi-ve'ga, iporujukahara'ga, ganembiapopyra mboheteve'ga, imbeve'ga, ojipe'ga no – kiroki ga imbe pota jipi. Nanongara'ga nhaporemô ti ndoki tuhê cidade pype nehê, ei Jesus'ga.

¹⁶—Jihi ko Jesus, ei ga. Jihi amondo jipipyrive'ga pe pyri tomombe'u ti ga ninhî'îga ga pe jawo. A'ero ti pemombe'u garemimombe'ua ojipe'ga pe – kiroki ga ojatyka Tupana'ga mboheteavo hendukatuavo ganhi'îga. Daviva'ea

ko nhirembopyya. Ji ko Daviva'ea rakykwepoharamo no. Ji ko jaytata'uhua ja – kiroki hendy'jandy'ja ko'ema koty, ei Jesus'ga.

¹⁷Kiro Tupana'ga ra'uva i'ei cordeiro'jave'ga rembirekoruamahēa pavēi:

—Herejo! e'i gara'uva hēa pavēi.

Ġahā – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga rembikwatijarukara – ġa ti te'i nehē no: “Herejo!”

Ġahā – kiroki ġa ojiko pota Tupana'ga rehe imomborukapota okote'varuhua – ġa ti tuhu upa avuirama Tupana'ga pyri nehē i'ġwovo yhya ahemongohava nehē. Ġay'ua pe ji ei ġajikoga Tupana'ga rehe.

Ġahā – kiroki ġa uhu pota upa avuirama Tupana'ga pyri – ġa ti tuhu ojikoga ga rehe nehē i'ġwovo yhya ahemongohava ikwepyge'yma nehē.

¹⁸Joāoramo ji ei ġa momoranduva – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga rembikwatijarukara aere'īva'ea mombe'uhava. Ġa pe ji ei ġa imombe'urame ojipe'ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara. Po ġa hajiheva'ea mombe'ui a'ea ko Jesus'ga rembikwatijarukara jawo no, a'ero ti Tupana'ga imondoi hahya ġa pe nehē – kiroki hahya Jesus'ga omombe'uuka ġwembikwatijarukara pype. ¹⁹Po ġa nomombe'upavi Jesus'ga rembikwatijarukara ġa imombe'urame ojipe'ġa pe garembikwatijarukara, a'ero ti Tupana'ga ndo'uukari ġa pe yva hugwi ahemongohava hugwi nehē. Ga nombuhurukari ġa cidadepyryva pype nehē no. Nahā ti ga nomombyryvi ġa pe imbuhure'yma ġa pe pyryva'ea. Pyryva'ea Jesus'ga omombe'u ikwatijarukarame ji ve. A'ea ti Tupana'ga nombuhuri ġa pe nehē.

²⁰Kiroki ga e'i a'ea pe nhaporemo: “A'iti a tuhē!” – gaha e'i no:

—Nambegwei ti ji rura'javi nehē. Na tuhē ti, ei ga.

Kwa. Na tuhē a'ero! a'e ji. Amém! Herejo, Jesus, nhandepojykaharetero, a'e ji.

²¹Tomombyry ti ga pe me nhaporemo Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga, a'e ji.

Leia o Novo Testamento

Janeiro

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Mateus 1.1–2.12	17	Mateus 12.1–21
2	Mateus 2.13–3.6	18	Mateus 12.22–45
3	Mateus 3.7–4.11	19	Mateus 12.46–13.23
4	Mateus 4.12–25	20	Mateus 13.24–46
5	Mateus 5.1–26	21	Mateus 13.47–14.12
6	Mateus 5.27–48	22	Mateus 14.13–36
7	Mateus 6.1–24	23	Mateus 15.1–28
8	Mateus 6.25–7.14	24	Mateus 15.29–16.12
9	Mateus 7.15–29	25	Mateus 16.13–17.9
10	Mateus 8.1–17	26	Mateus 17.10–27
11	Mateus 8.18–34	27	Mateus 18.1–22
12	Mateus 9.1–17	28	Mateus 18.23–19.12
13	Mateus 9.18–38	29	Mateus 19.13–30
14	Mateus 10.1–23	30	Mateus 20.1–28
15	Mateus 10.24–11.6	31	Mateus 20.29–21.22
16	Mateus 11.7–30		

Fevereiro

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Mateus 21.23–46	15	Marcos 1.1–28
2	Mateus 22.1–33	16	Marcos 1.29–2.12
3	Mateus 22.34–23.12	17	Marcos 2.13–3.6
4	Mateus 23.13–39	18	Marcos 3.7–30
5	Mateus 24.1–28	19	Marcos 3.31–4.25
6	Mateus 24.29–51	20	Marcos 4.26–5.20
7	Mateus 25.1–30	21	Marcos 5.21–43
8	Mateus 25.31–26.13	22	Marcos 6.1–29
9	Mateus 26.14–46	23	Marcos 6.30–56
10	Mateus 26.47–68	24	Marcos 7.1–23
11	Mateus 26.69–27.14	25	Marcos 7.24–8.10
12	Mateus 27.15–31	26	Marcos 8.11–9.1
13	Mateus 27.32–66	27	Marcos 9.2–29
14	Mateus 28.1–20	28	Marcos 9.30–10.12

Março

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Marcos 10.13-31	17	Lucas 2.36-52
2	Marcos 10.32-52	18	Lucas 3.1-22
3	Marcos 11.1-26	19	Lucas 3.23-38
4	Marcos 11.27-12.17	20	Lucas 4.1-30
5	Marcos 12.18-37	21	Lucas 4.31-5.11
6	Marcos 12.38-13.13	22	Lucas 5.12-28
7	Marcos 13.14-37	23	Lucas 5.29-6.11
8	Marcos 14.1-21	24	Lucas 6.12-38
9	Marcos 14.22-52	25	Lucas 6.39-7.10
10	Marcos 14.53-72	26	Lucas 7.11-35
11	Marcos 15.1-47	27	Lucas 7.36-8.3
12	Marcos 16.1-20	28	Lucas 8.4-21
13	Lucas 1.1-25	29	Lucas 8.22-39
14	Lucas 1.26-56	30	Lucas 8.40-9.6
15	Lucas 1.57-80	31	Lucas 9.7-27
16	Lucas 2.1-35		

Abril

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Lucas 9.28-50	16	Lucas 18.1-17
2	Lucas 9.51-10.12	17	Lucas 18.18-43
3	Lucas 10.13-37	18	Lucas 19.1-27
4	Lucas 10.38-11.13	19	Lucas 19.28-48
5	Lucas 11.14-36	20	Lucas 20.1-26
6	Lucas 11.37-12.7	21	Lucas 20.27-47
7	Lucas 12.8-34	22	Lucas 21.1-28
8	Lucas 12.35-59	23	Lucas 21.29-22.13
9	Lucas 13.1-21	24	Lucas 22.14-34
10	Lucas 13.22-14.6	25	Lucas 22.35-53
11	Lucas 14.7-35	26	Lucas 22.54-23.12
12	Lucas 15.1-32	27	Lucas 23.13-43
13	Lucas 16.1-18	28	Lucas 23.44-24.12
14	Lucas 16.19-17.10	29	Lucas 24.13-53
15	Lucas 17.11-37	30	João 1.1-28

Maiο

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	João 1.29-51	9	João 6.1-21
2	João 2.1-25	10	João 6.22-40
3	João 3.1-21	11	João 6.41-71
4	João 3.22-4.3	12	João 7.1-29
5	João 4.4-42	13	João 7.30-52
6	João 4.43-54	14	João 7.53-8.20
7	João 5.1-23	15	João 8.21-30
8	João 5.24-47	16	João 8.31-59

<i>data</i>	<i>seleção</i>
17	João 9.1-41
18	João 10.1-21
19	João 10.22-42
20	João 11.1-53
21	João 11.54–12.19
22	João 12.20-50
23	João 13.1-30
24	João 13.31–14.14

<i>data</i>	<i>seleção</i>
25	João 14.15-31
26	João 15.1-27
27	João 16.1-33
28	João 17.1-26
29	João 18.1-24
30	João 18.25–19.22
31	João 19.23-42

Junho

<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	João 20.1-31
2	João 21.1-25
3	Atos 1.1-26
4	Atos 2.1-47
5	Atos 3.1-26
6	Atos 4.1-37
7	Atos 5.1-42
8	Atos 6.1-15
9	Atos 7.1-29
10	Atos 7.30-50
11	Atos 7.51–8.13
12	Atos 8.14-40
13	Atos 9.1-25
14	Atos 9.26-43
15	Atos 10.1-33

<i>data</i>	<i>seleção</i>
16	Atos 10.34-48
17	Atos 11.1-30
18	Atos 12.1-23
19	Atos 12.24–13.12
20	Atos 13.13-41
21	Atos 13.42–14.7
22	Atos 14.8-28
23	Atos 15.1-35
24	Atos 15.36–16.15
25	Atos 16.16-40
26	Atos 17.1-34
27	Atos 18.1-21
28	Atos 18.22–19.12
29	Atos 19.13-41
30	Atos 20.1-38

Julho

<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Atos 21.1-16
2	Atos 21.17-36
3	Atos 21.37–22.16
4	Atos 22.17–23.10
5	Atos 23.11-35
6	Atos 24.1-27
7	Atos 25.1-27
8	Atos 26.1-32
9	Atos 27.1-20
10	Atos 27.21-44
11	Atos 28.1-31
12	Romanos 1.1-17
13	Romanos 1.18-32
14	Romanos 2.1-24
15	Romanos 2.25–3.8
16	Romanos 3.9-31

<i>data</i>	<i>seleção</i>
17	Romanos 4.1-12
18	Romanos 4.13–5.5
19	Romanos 5.6-21
20	Romanos 6.1-23
21	Romanos 7.1-14
22	Romanos 7.15–8.6
23	Romanos 8.7-21
24	Romanos 8.22-39
25	Romanos 9.1-21
26	Romanos 9.22–10.13
27	Romanos 10.14–11.12
28	Romanos 11.13-36
29	Romanos 12.1-21
30	Romanos 13.1-14
31	Romanos 14.1-23

Agosto

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Romanos 15.1-21	17	1 Coríntios 11.2-16
2	Romanos 15.22-16.7	18	1 Coríntios 11.17-34
3	Romanos 16.8-27	19	1 Coríntios 12.1-26
4	1 Coríntios 1.1-17	20	1 Coríntios 12.27-13.13
5	1 Coríntios 1.18-2.5	21	1 Coríntios 14.1-17
6	1 Coríntios 2.6-3.4	22	1 Coríntios 14.18-40
7	1 Coríntios 3.5-23	23	1 Coríntios 15.1-28
8	1 Coríntios 4.1-21	24	1 Coríntios 15.29-58
9	1 Coríntios 5.1-13	25	1 Coríntios 16.1-24
10	1 Coríntios 6.1-20	26	2 Coríntios 1.1-11
11	1 Coríntios 7.1-24	27	2 Coríntios 1.12-2.11
12	1 Coríntios 7.25-40	28	2 Coríntios 2.12-17
13	1 Coríntios 8.1-13	29	2 Coríntios 3.1-18
14	1 Coríntios 9.1-18	30	2 Coríntios 4.1-12
15	1 Coríntios 9.19-10.13	31	2 Coríntios 4.13-5.10
16	1 Coríntios 10.14-11.1		

Setembro

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	2 Coríntios 5.11-21	16	Gálatas 2.17-3.9
2	2 Coríntios 6.1-13	17	Gálatas 3.10-22
3	2 Coríntios 6.14-7.7	18	Gálatas 3.23-4.20
4	2 Coríntios 7.8-16	19	Gálatas 4.21-5.12
5	2 Coríntios 8.1-15	20	Gálatas 5.13-26
6	2 Coríntios 8.16-24	21	Gálatas 6.1-18
7	2 Coríntios 9.1-15	22	Efésios 1.1-23
8	2 Coríntios 10.1-18	23	Efésios 2.1-22
9	2 Coríntios 11.1-15	24	Efésios 3.1-21
10	2 Coríntios 11.16-33	25	Efésios 4.1-16
11	2 Coríntios 12.1-10	26	Efésios 4.17-5.2
12	2 Coríntios 12.11-21	27	Efésios 5.3-33
13	2 Coríntios 13.1-14	28	Efésios 6.1-24
14	Gálatas 1.1-24	29	Filipenses 1.1-26
15	Gálatas 2.1-16	30	Filipenses 1.27-2.18

Outubro

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Filipenses 2.19-3.6	8	Colossenses 3.18-4.18
2	Filipenses 3.7-4.1	9	1 Tessalonicenses 1.1-2.9
3	Filipenses 4.2-23	10	1 Tessalonicenses 2.10-3.13
4	Colossenses 1.1-20	11	1 Tessalonicenses 4.1-5.3
5	Colossenses 1.21-2.7	12	1 Tessalonicenses 5.4-28
6	Colossenses 2.8-23	13	2 Tessalonicenses 1.1-12
7	Colossenses 3.1-17	14	2 Tessalonicenses 2.1-17

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
15	2 Tessalonicenses 3.1-18	24	2 Timóteo 2.22-3.17
16	1 Timóteo 1.1-20	25	2 Timóteo 4.1-22
17	1 Timóteo 2.1-15	26	Tito 1.1-16
18	1 Timóteo 3.1-16	27	Tito 2.1-14
19	1 Timóteo 4.1-16	28	Tito 2.15-3.15
20	1 Timóteo 5.1-25	29	Filemom 1.1-25
21	1 Timóteo 6.1-21	30	Hebreus 1.1-14
22	2 Timóteo 1.1-18	31	Hebreus 2.1-18
23	2 Timóteo 2.1-21		

Novembro

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Hebreus 3.1-19	16	Hebreus 13.1-25
2	Hebreus 4.1-13	17	Tiago 1.1-18
3	Hebreus 4.14-5.14	18	Tiago 1.19-2.17
4	Hebreus 6.1-20	19	Tiago 2.18-3.18
5	Hebreus 7.1-19	20	Tiago 4.1-17
6	Hebreus 7.20-28	21	Tiago 5.1-20
7	Hebreus 8.1-13	22	1 Pedro 1.1-12
8	Hebreus 9.1-10	23	1 Pedro 1.13-2.10
9	Hebreus 9.11-28	24	1 Pedro 2.11-3.7
10	Hebreus 10.1-18	25	1 Pedro 3.8-4.6
11	Hebreus 10.19-39	26	1 Pedro 4.7-5.14
12	Hebreus 11.1-16	27	2 Pedro 1.1-21
13	Hebreus 11.17-31	28	2 Pedro 2.1-22
14	Hebreus 11.32-12.13	29	2 Pedro 3.1-18
15	Hebreus 12.14-29	30	1 João 1.1-10

Dezembro

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	1 João 2.1-17	17	Apocalipse 8.1-13
2	1 João 2.18-3.2	18	Apocalipse 9.1-21
3	1 João 3.3-24	19	Apocalipse 10.1-11
4	1 João 4.1-21	20	Apocalipse 11.1-19
5	1 João 5.1-21	21	Apocalipse 12.1-18
6	2 João 1.1-13	22	Apocalipse 13.1-18
7	3 João 1.1-15	23	Apocalipse 14.1-20
8	Judas 1.1-25	24	Apocalipse 15.1-8
9	Apocalipse 1.1-20	25	Apocalipse 16.1-21
10	Apocalipse 2.1-17	26	Apocalipse 17.1-18
11	Apocalipse 2.18-3.6	27	Apocalipse 18.1-24
12	Apocalipse 3.7-22	28	Apocalipse 19.1-21
13	Apocalipse 4.1-11	29	Apocalipse 20.1-15
14	Apocalipse 5.1-14	30	Apocalipse 21.1-27
15	Apocalipse 6.1-17	31	Apocalipse 22.1-21
16	Apocalipse 7.1-17		